

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଅନୁକୂଳଚନ୍ଦ୍ର କଥୂଟ

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ

ସଂକଳନ

ଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ରଞ୍ଜନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଅନୁକୂଳଚନ୍ଦ୍ର କଥିତ
ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ

**ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଅନୁକୂଳଚନ୍ଦ୍ର କଥିତ
ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ
(ପ୍ରଥମ ଭାଗ)**

ସଂକଳନ

ଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ରଞ୍ଜନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ

ପ୍ରକାଶକ :
ଚର୍ଯ୍ୟାଶ୍ରମ ପ୍ରକାଶନ
ପ୍ରିୟ ପରମ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଅନୁକୂଳଚନ୍ଦ୍ର ଚର୍ଯ୍ୟାଶ୍ରମ
ଅଗ୍ନିକାୟନ, ବିବେକ-ପଥ
ପୋଷ୍ଟ : ସତ୍ୟସଙ୍ଗ, ଦେଓଘର
ଝାର୍ଖଣ୍ଡ-୮୧୪୧୧୭

ପରିବେଶକ :
ଚର୍ଯ୍ୟାଶ୍ରମ ପ୍ରକାଶନ
ବିବେକ-ବିତାନ, ବିବେକ ପଥ
ପୋଷ୍ଟ : ସତ୍ୟସଙ୍ଗ, ଦେଓଘର
ଝାର୍ଖଣ୍ଡ-୮୧୪୧୧୭
(୯) ଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟୁତ ରଞ୍ଜନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ :
୨୫ ଡିସେମ୍ବର ୨୦୨୪ (ବଡ଼ଦିନ)

ଅନୁବାଦକ :
ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମଧୁସୂଦନ ଦାଶ (ସ.ପ୍ରତିରତ୍ନିକ)
ବାଲେଶ୍ୱର, ଓଡ଼ିଶା

ସହଯୋଗୀ :
ଡା. ଉମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ପାତ୍ର
ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ଦେ

ଅକ୍ଷର :
ସୁଶାନ୍ତ କୁମାର ଭୂୟାଁ
ସେକ୍ଟର-୯, ଡିଡିଏ, କଟକ

ମୁଦ୍ରିକ :
ଗ୍ରାଫିକ ଆର୍ଟ ଅଫ-ସେଟ ପ୍ରେସ
ନୁଆପାଟଣା, ମଙ୍ଗଳାବାଗ, କଟକ

ପୃଷ୍ଠା : ୩୦୦/- (ତିନିଶହ ଟଙ୍କା ମାତ୍ର)

Published :
Charyashram Prakashan
Priyaparam Sree Sree Ankul Chandra
Charyashram
Astikayan, Bibek Path
P.O - Satsang, Dist. - Deoghar
Jharkhand, Pin - 814116

Distributor :
Charyashram Prakashan
Bibek-Bitan, Bibek Path
P.O.- Satsang, Deoghar
Jharkhand, Pin - 814116
(c) Sri Bidyut Ranjan Chakravarty

1st Edition :
25-12-2024 (X-Mas Day)

Translator :
Sri Madhusudan Dash, SPR
Balasore, Odisha

Assist by :
Dr. Umesh Chandra Patra
Sri Shyam Sundar Dey

Desktop by :
Susanta Kumar Bhuyan
Sector-9, CDA, Cuttack

Printed :
Graphic Art Off-set Press
Nuapatana, Mangalabag, Cuttack

Price : Rs.300/- only

-: ନିବେଦନ :-

ପରମ ପ୍ରେମମୟ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ଅନୁକୂଳଚନ୍ଦ୍ର ଭକ୍ତ ଅନୁଗାମୀ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ ମାନଙ୍କର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିଷୟ ସମୂହ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜିଜ୍ଞାସାର ଉତ୍ତରରେ ଯାହା କହିଛନ୍ତି ସେଗୁଡ଼ିକ 'ନାରାୟଣ କିରାଣୀ' ତଥା 'କଳିର ବ୍ୟାସ' ଶ୍ରଦ୍ଧେୟ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ଦାସ ସଂକଳିତ ମହାଗ୍ରନ୍ଥ 'ଆଲୋଚନା - ପ୍ରସଙ୍ଗ'ର ପ୍ରଥମ ଏଗାରଟି ଖଣ୍ଡରୁ ସଂକଳନ କରି "ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ଅନୁକୂଳଚନ୍ଦ୍ର କଥିତ : ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ" ନାମରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ।

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ କହିଲେ ଆମ୍ଭମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଦୁଃଖିଆର - ବ୍ରହ୍ମ, ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ, କ୍ଷର-ଅକ୍ଷର-କ୍ଷରାକ୍ଷରାଦିତ ପୁରୁଷ, ଈଶ୍ୱର, ଭଗବାନ, ଭଗବତ ପ୍ରାପ୍ତି, ଅବତାର, ପୁରୁଷୋତ୍ତମ, ସଦଗୁରୁ, ଆତ୍ମା, ପରମାତ୍ମା, ଜୀବାତ୍ମା, ମୋକ୍ଷ ବା ମୁକ୍ତି, ସାଧନା, ଜପ, ତପ, କୁଳକୃଷ୍ଣଳିନୀ, ଷଡ଼ଚକ୍ର, ସମାଧି, ବିଦ୍ୟାମୁକ୍ତି ସମୂହ, କୈବଲ୍ୟ, ଈଶ୍ୱର-କୋଟି, ଜୀବ-କୋଟି, ଦୈବ, ଅଦୃଷ୍ଟ, ପୁରୁଷକାର, ଇହକାଳ, ପରକାଳ, କଳ୍ପାନ୍ତର, ଭକ୍ତି, ବ୍ୟକ୍ତିତାବାଦ ଭକ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ସହ ଆହୁରି ଅସଂଖ୍ୟ ଏହି ରକମ ବିଷୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କଥା ବା ଆଲୋଚନା । ଯଦିଓ ଏ ସବୁର କୌଣସିପରି ସହିତ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସମ୍ୟକ ପରିଚୟ ନାହିଁ ଏବଂ ତତ୍ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଧାରଣା ବା ବୋଧ ମଧ୍ୟ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସଜ୍ଜ ନୁହଁ । ଯେପରି, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନ କହିଲେ ଆମ୍ଭମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଭଲ୍ଲୁଖୁଡ଼ ବିଷୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ଗୁଡ଼ିଗାଳ, ଅନୁରାଗା, ଅନୁସନ୍ଧିଷ୍ଟ ଜୀବନ ହିଁ ଦୁଃଖିଆର । କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ - "ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନମାନେ ନିତ୍ୟ ସୁରଣଶାଳ, ନିତ୍ୟ ଗତିଶାଳ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ଜୀବନ" । ଆଉ "ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମଣିଷ ସେ ହିଁ ଯାହାର ଆଦର୍ଶ ଅଛି ଏବଂ ଆଦର୍ଶକୁ ପରିପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ସକ୍ରିୟ ଚଳଣ ଅଛି" ।

ଏହି ଭାବରେ ଆମ୍ଭମାନେ ଦେଖିବା, ଏହି ସଂକଳନରେ ଆଲୋଚ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ବିଷୟକୁ ହିଁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ଚାକର ଦୈବୀ ପ୍ରଜ୍ଞାର ଆଲୋକରେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ କରି ଅତି ସହଜ ବୋଧ ଭାବରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବୋଧର ସାମ୍ୟ ମଧ୍ୟକୁ ଆଣିଦେଇଛନ୍ତି । ଯା'ର ନିୟମିତ ସମ୍ବନ୍ଧ ପଠନ-ପାଠନ ଓ ଅନୁଚଳଣ ସେହି ବୋଧଭୂମିରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଢ଼କରି ଚୋଳିବ । ବନ୍ଦେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ।

ବିବେକ-ବିତାନ
୨ୟ ସେପ୍ଟେମ୍ବର, ୨୦୧୩

ବିନୀତ
ପରମପିତାଙ୍କର ଦାନ ଦାସ
ଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟୁତ ରଞ୍ଜନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ

॥ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁରଙ୍କ ବାଣୀ ॥

ଆହ୍ୱାନ ପ୍ରକାଶ

ସଂସ୍ଥିତି ଭିତର ଦେଇ,
ସଂସ୍ଥିତିର ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ସଙ୍ଗତି ଅଛି
ଯେ ସଙ୍ଗତିରେ ଆହ୍ୱାନ ସଙ୍ଗତ ହୋଇଛି-
ତାକୁ ହିଁ ଆମ୍ଭେମାନେ କହୁ ଜାବନ,
ଯାହାକୁ ଅଧିକାର କରି ବା ଧରି
ଆହ୍ୱାନ ପ୍ରକାଶ -
ଆହ୍ୱାନ ସେହି ସସତ୍ତ୍ୱ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି କୁ ହିଁ
ଆମ୍ଭେମାନେ କହୁ ଅଧାକୁ ॥୧୨୨॥

(ସଂଜ୍ଞା ସମାକ୍ଷା)

ସଭାଶକ୍ତିର କେନ୍ଦ୍ରୀୟତା ନିବିଡ଼ ସମ୍ମିଳନର
ପରିନୟନ ହିଁ ହେଉଛି ବିଶ୍ୱ ଓ ବ୍ୟକ୍ତି,
ତେଣୁ ପ୍ରତି ବ୍ୟକ୍ତିର
କେନ୍ଦ୍ରୀୟତା, ସଜାଗ, ସନ୍ନିବେଶୀ,
ସର୍ବତଃସମ୍ପର୍କନୀ
ସତ୍ତ୍ୱ-ସମୁଦ୍ଧାନ ହିଁ ହେଉଛି ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ॥୧୨୩॥

(ସଂଜ୍ଞା ସମାକ୍ଷା)

॥ ସୂଚୀପତ୍ର ॥

-: ଅ :-

ଅବତାର ପୁରୁଷ ସବୁଜିଛି ବୋଧ କରିପାରନ୍ତି କି ନାହିଁ	୩୮
ଅହିଂସାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କିପରି ହେବ	୭୭
ଅଭ୍ୟୁଦୟର ଏକମାତ୍ର ଅମୃତ ଉଷ୍ମ କ'ଣ	୮୧
ଅବତାର ଅବତାର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଦେଖିବା ଖରାପ କାହିଁକି	୮୯
'ଅବ୍ୟକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାପନ'.....ସମାବ୍ୟୟମନୁଭମମ' - ମାନେ କ'ଣ	୯୦
ଅପକର୍ମ କରି ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସୁଖରେ ରହନ୍ତି କିପରି	୯୧
ଅଜାମିଳଙ୍କର ମୁକ୍ତି ହେଲା କିପରି ଭାବରେ	୯୫
ଅବତାର ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ସମାଜରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାବାନ ଲୋକମାନେ	
ଧରନ୍ତି ନାହିଁ କାହିଁକି	୧୧୪
ଅଷ୍ଟପାଶ ଚଡ଼ିବାକୁ ହୁଏ କାହିଁକି	୧୩୪
ଅର୍ଥ ଓ ପରମାର୍ଥର ସମନ୍ୱୟ କେଉଁ ଭାବରେ ହୁଏ	୧୯୯
ଅଶାନ୍ତି ଓ ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ପରମପିତାଙ୍କର ବିଧାନ କି ନୁହଁ	୨୨୧
ଅର୍ଥନୈତିକ ସମସ୍ୟାକୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଭାବିଲେ	
ଚଳିବ ନାହିଁ କାହିଁକି	୨୨୧
ଅସତ୍-ନିରୋଧ ମାନେ ଶତ୍ରୁତାକୁ ବୁଝି କରିବା କି ନୁହଁ	୨୨୨
ଅହଲ୍ୟାର ଶାପମୁକ୍ତି କ'ଣ	୨୨୪
ଅର୍ଜୁନର ଜ୍ଞାତି ବଧ କାହିଁକି	୨୭୩
ଅବତାର ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ସଜ୍ଜିବାନନ୍ଦ ବିଗ୍ରହ କାହିଁକି କୁହାଯାଏ	୩୦୫
ଅହିଂ କ'ଣ	୩୧୫
ଅସତ୍ ପଥରେ ଯେଉଁମାନେ ବଡ଼ ହେବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି	
ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ କ'ଣ କରାଯାଇପାରେ	୩୨୧
ଅବତାର, ସର୍ବଗୁରୁ ବା ମହାପୁରୁଷ ମାନେ କ'ଣ	୩୪୫
ଅର୍ଥ ସମସ୍ୟା ଦୂର ହେଲେ ଶାନ୍ତି ଆସିବ କି ନାହିଁ	୩୪୯

ଅଷ୍ଟଶାଳ କ'ଣ	୩୫୮
ଅବତାର ପୁରୁଷଙ୍କ ଜୀବନରେ ଅନୁତ କାର୍ଯ୍ୟତା ଥାଏ କି ନାହିଁ	୩୬୭
ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଭଗବତ୍ ପୁରୁଷ ଉଠେ କେତେବେଳେ	୩୯୯
ଅହିଂସାର କର୍ମ କ'ଣ	୪୦୯
ଅଦୃଷ୍ଟ ସମୟରେ କେତେବେଳେ ଭାବନା ନଥାଏ	୪୧୪
ଅବତାରଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭେଦ କରିଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୪୧୫
ଅହଂ ଯାଏ କି ନାହିଁ	୪୨୯
ଅବତାର-ପାରମପର୍ଯ୍ୟର ସ୍ବକୃତ କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ	୪୩୧
ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ପ୍ରେରଣାରେ ପରିଚାଳିତ ହେବାଟା କିପରି	୪୩୩
ଅନ୍ୟର ଧର୍ମ କରିବା ଉପରେ ନଜର ଦେବୁ କାହିଁକି	୪୬୦
ଅବତାର ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଜାଣିବାଟା କିପରି ଭାବରେ ଥାଏ	୪୮୭
ଅଲୌକିକ ଭାବରେ ରୋଗ ଭଲ ହୁଏ କିପରି	୪୯୪
ଅସତ୍ ପ୍ରବଣତା କେଉଁଠାରୁ ଆସିଲା	୪୯୫
ଅନନ୍ତ ଆଶୀର୍ବାଦର ଅଧିକାରୀ ହୁଏ କ'ଣ କରିଲେ	୫୮୬
ଅନ୍ୟତ୍ର ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସଦଗୁରୁଙ୍କ	
ଦାକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ କି ନାହିଁ	୫୮୮
ଅଦୃଷ୍ଟ କ'ଣ	୬୦୮
ଅନ୍ୟ ଜୀବଙ୍କ ନିକଟରେ ଦୁନିଆ କସମସ୍ତ (ଶୃଙ୍ଖଳା) କି ନୁହଁ	୬୪୦

-: ଆ :-

ଆଦର୍ଶ ନ ରହିଲେ ବଞ୍ଚିବା-ବଢ଼ିବା ବିପନ୍ନ ହୁଏ କାହିଁକି	୬୯
ଆରାଧନା ଓ ତପସ୍ୟା କ'ଣ	୭୨
ଆତ୍ମ ସମର୍ପଣ କେତେବେଳେ ହୁଏ	୧୦୭
'ଆତ୍ମନୈବବାନୁପ୍ରାଣ୍ୟତେ.....ଇତ୍ୟାଦିର ମାନେ କ'ଣ	୧୧୨
ଆଗେ ଏକ-ଜାତୀ ହେବାକୁ ହୁଏ କାହିଁକି	୧୨୧
ଆଦର୍ଶରେ ଆଗ୍ରହାନ୍ବିତ କରାଇବାର ଉପାୟ କ'ଣ	୧୭୫
ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନରେ ଗିପୁ ଦମନର ଉପାୟ କ'ଣ	୧୮୪

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶରେ ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକଙ୍କ ଉପଯୋଗିତା କେତେ	୧୮୮
ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ହିଁ ମୁଖ୍ୟ କି ନୁହଁ	୨୨୩
ଆଲ୍ଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଭଲ ପାଇବେ ଓ ଶୁଭ୍ରତା କରିବେ କାହିଁକି	୨୪୪
ଆଦର୍ଶଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ ସତତସିଦ୍ଧ କାହିଁକି	୨୬୪
ଆତ୍ମା କ'ଣ	୨୮୨
ଆତ୍ମା ସମୟରେ ଠିକ୍ ବୁଝିବା ହୁଏନାହିଁ କାହିଁକି	୨୯୬
ଆଲ୍ଲାଙ୍କର ସରୂପ କ'ଣ	୩୦୫
ଆତ୍ମସଂଯମର ପଥ କ'ଣ	୩୧୮
ଆଜି ମଧ୍ୟ ଆଦର୍ଶପ୍ରାଣୀର ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି କି ନାହିଁ	୩୨୦
ଆତ୍ମମାନେ କ'ଣ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା କ'ଣ	୩୩୬
ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମଣିଷ କିଏ	୩୩୭
ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି କି	୩୪୦
ଆଦର୍ଶପ୍ରାଣୀ ଭଲ ନା ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାୟଣତା ଭଲ	୩୪୭
ଆନନ୍ଦ କେତେବେଳେ ଚିର ସାଥୀ ହୋଇ ରହିବ	୩୬୯
ଆଉ କୌଣସି ଭାବନା ନାହିଁ କେତେବେଳେ	୩୮୩
ଆତ୍ମିକତା ବା ଆତ୍ମାର ଗତିଶୀଳତା କ'ଣ	୩୯୩
ଆବ୍ରହ୍ମସ୍ତ୍ରମ୍ଭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୈତନ୍ୟମୟ କେତେବେଳେ ବୋଧ ହୁଏ	୪୧୧
ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନମାନେ କ'ଣ	୪୧୬
ଆତ୍ମୋପଲକ୍ଷ୍ଟ କେତେବେଳେ ଆସେ	୪୨୫
ଆଦର୍ଶ ବା ଭଗବାନଙ୍କୁ ମଣିଷ କାହିଁକି ଚାହେଁ	୪୩୫
ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଓ ମାନସିକ ସଦାଚାର କ'ଣ	୪୪୩
ଆତ୍ମେମାନେ କ'ଣ ଚାହୁଁ	୪୬୭
ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନରେ ମୂଳ ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ	୪୭୫
ଆଜି ଯାଶୁଶ୍ରୀଙ୍କୁ କେଉଁ ଭାବରେ ଭଲ ପାଇବୁ	୪୯୫

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବ୍ୟଭିଚାର କେଉଁଟା	୪୦୯
ଆମିଷ ଆହାରରେ କ'ଣ ହୁଏ	୨୪୯

:- ଇ :-

ଇଷ୍ଟ କିଏ	୭୧
ଇଷ୍ଟ ପ୍ରାପ୍ତି କି ଭାବରେ ହୁଏ	୯୦
ଇଷ୍ଟସ୍ୱତର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି	୧୧୮
ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରତି ଚାଣ ବଢ଼େ କ'ଣ କରିଲେ	୧୪୨
ଇଷ୍ଟ ଗ୍ରହଣ ନକରି ଲୋକ କଲ୍ୟାଣ କରିଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୨୨୪
ଇଷ୍ଟାସ୍ଥାପନପୂର୍ବକ ଧର୍ମ ଜଗତର ଏକ ଚାପା କଥା କି ନୁହଁ	୪୦୬
ଇଷ୍ଟ ଗ୍ରହଣ ବା ଦାକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ ଅକାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି	୬୨୩

:- ଇ :-

ଇଶ୍ୱରାନୁରାଗ କପଟ କେତେବେଳେ	୮୯
ଇଶ୍ୱର-କୋଟି ପୁରୁଷର ଲକ୍ଷଣ କ'ଣ	୧୩୦
ଇଶ୍ୱର-କୋଟି ପୁରୁଷର ଜନ୍ମଗତ ସମ୍ପଦ କ'ଣ	୨୫୫
ଇଶ୍ୱରଙ୍କର ଅବତରଣର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି	୨୬୬
ଇଶ୍ୱର ମନ୍ଦ କରନ୍ତି କି ନାହିଁ	୩୭୭
ଇଶ୍ୱରଙ୍କୁ କେଉଁ ଭାବରେ ଡାକିବା ଭଲ	୩୯୫
ଇଶ୍ୱର କିଏ	୪୧୩
ଇଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଚାହେଁ କିନ୍ତୁ ଗୁରୁକରଣ କରୁନାହିଁ, ଏହାର ଅର୍ଥ କ'ଣ	୪୮୨

:- ଇ :-

ଉଚିତ କଥାର ମାନେ କ'ଣ	୩୧୦
--------------------	-----

:- ଇ :-

'ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଳ' ଅଧଃସାଙ୍ଗ' - ବ୍ୟାପାରଟା କ'ଣ	୨୭୨
---	-----

:- ର :-

ରକ୍ଷି-ପାରମର୍ଯ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହେଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୪୫୬
-----------------------------------	-----

:- ଏ :-

'ଏକ ଭକ୍ତିବିଶିଷ୍ଟତେ.....' - ମାନେ କ'ଣ	୮୭
ଏକଙ୍କୁ ମାନିଲେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମାନିବାକୁ ହେବ କାହିଁକି	୨୭୯
ଏ ଜନ୍ମ ପୂର୍ବ ଜନ୍ମର ଫଳ କି ନୁହଁ	୨୯୩
'ଏକ ସଦ୍‌ବିପ୍ରା ବହୁଧା ବଦନ୍ତି' - କାହିଁକି କୁହାଯାଏ	୨୯୮
ଏକ ପରମାତ୍ମା ସର୍ବତ୍ର ତଥାପି ଏତେ ବିଭିନ୍ନତା କାହିଁକି	୩୦୬
ଏକ ଆଦର୍ଶରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହେବାକୁ ହେବ କାହିଁକି	୩୨୨
ଏକ ଭକ୍ତି କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ	୩୬୫
ଏକ ସମୟରେ ବହୁ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ରହିତ କି ନାହିଁ	୪୪୩
ଏକ-ଏକ ଯୁଗରେ ଏକ-ଏକ ବାକନାମ କାହିଁକି	୪୮୭
ଏତେ ଦେବତା, ଭଗବାନ - ଏହାର ମାନେ କ'ଣ	୬୧୨

:- କ :-

କନ୍ଦୁକିଏନ ବା ପ୍ରତ୍ୟୟ ଜିନିଷଟା କ'ଣ	୧୩୫
କରଣ ବା କର୍ମକ୍ଷାତ୍ରା ଧରଣ ବା ଧର୍ମ ନାହିଁ କାହିଁକି	୧୬୫
କଳି ଯୁଗରେ ଦାନ ହିଁ ଧର୍ମ - ମାନେ କ'ଣ	୨୪୨
କେତେ ରକମର ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି	୨୫୬
କର୍ତ୍ତା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଅକର୍ତ୍ତା କାହିଁକି	୬୨୦
କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ କେଉଁ ଭାବରେ ଧର୍ମ ହୁଏ	୧୩୧
କର୍ମର ଫଳ ନିଶ୍ଚିତ ଫଳେ କେଉଁ ଭାବରେ	୧୩୮
କର୍ମଫଳ ଠାରୁ କିପରି ରକ୍ଷା ପାଇପାରୁ	୨୦୦
କର୍ମସନ୍ନ୍ୟାସ ଯାହା, ତାହା କର୍ମତ୍ୟାଗ କି ନୁହଁ	୨୩୬
କର୍ମର ଗତବ୍ୟ ଓ ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ	୩୮୫
କାହାର କ୍ଷତି ମାନେ ନିଜର ହିଁ କ୍ଷତି - କାହିଁକି	୮୦
କାହାର ଭବିଷ୍ୟତ ଅସଂକଳ	୧୩୩

କର୍ମ ପ୍ରତି ଆସନ୍ତି ଥିଲେ ଲାଭ କ'ଣ ହୁଏ	୧୪୭
କର୍ମ ସବୁକୁ ବାଦ ଦେଇ କେବଳ	
ନାମଧାନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକାଶ ହୁଏ କି ନାହିଁ	୧୭୩
କେଉଁମାନେ ସନ୍ଦେହର ପାତ୍ର	୩୫୬
କାହାର କି ଭାବରେ ଭଲ ପାଇବା ଉଚିତ	୬୦୫
କାଳ ସମସ୍ତଙ୍କ ଠାରୁ ବଳବାନ - ଏ କଥାର ମାନେ କ'ଣ	୬୪୩
କିପରି ବୁଝାଯିବ ପରମପିତାଙ୍କର ଅଭିପ୍ରେତ କ'ଣ	୨୧୪
କ'ଣ କରିଲେ ପ୍ରାର୍ଥନା ସର୍ବୋତ୍ତମ ଭାବରେ କରାହୁଏ	୪୪୧
କ'ଣ ଚାହିଁବା	୬୫୦
କୁଳଗୁରୁଙ୍କର ଦାକ୍ଷୀଣ୍ୟ ସାଧକତା କେଉଁଠି	୫୯୧
କିପରି ଭାବ ହେବା ଉଚିତ	୨୪୮
କି ପ୍ରକାର ପଣ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ	୩୮୧
କେଉଁ ପ୍ରକାର ଗୁରୁ ଏକାଧାରରେ ପଥ ଓ ଗନ୍ତବ୍ୟ	୪୨୫
କେଉଁ ପ୍ରକାର ଗୁରୁ ଆବଶ୍ୟକ	୪୨୬
କିଏ ସବୁଗୁରୁ କି ନୁହଁ କିପରି ବୁଝାଯିବ	୫୯୩
କିଏ ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁ ବା ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ ନୁହଁନ୍ତି	୬୦୫
କେଉଁ ପ୍ରକାରର ବସ୍ତ୍ରବା ଜଡ଼ ଭଳି ଦେହଭାର ବହନ କରିଥାଏ	୬୩୧
କୈବଲ୍ୟ ଲାଭ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ	୬୩୪
କେଉଁ ନୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରି ଚାଲିବା ଉଚିତ	୧୭୦
କେଉଁଟା ଠିକ୍	୨୮୬
କେଉଁ ବୃତ୍ତି ଇଚ୍ଛାଙ୍କର ଅନୁକୂଳ ବା ପ୍ରତିକୂଳରେ -	
ତାହା କିପରି ବୁଝା ପଡ଼ିବ	୩୦୭
କିଛି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକିଲେ କିଛି ହୁଏ କି ନାହିଁ	୩୦୮
କେଉଁଟା ଠିକ୍, ଅଦୈବବାଦ ନା ଦୈବବାଦ	୩୯୮

କେଉଁ ଜ୍ଞାନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ	୪୦୦
'କୌତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ଜାନି ହି..... ପ୍ରଶଂସା' - ମାନେ କ'ଣ	୪୫

-: ଖ :-

ଖରାପ କିଏ କରାଏ	୩୯୭
ଖୋଦାତାଲା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସ୍ତୁତି ବାହାଁତି କି ନାହିଁ	୨୪୯
କୃଷ୍ଣ ରଖିଲେ କିଏ ମାରିପାରେ ?	
କୃଷ୍ଣ ମାରିଲେ କିଏ ରଖିପାରେ ? ମାନେ କ'ଣ	୪୧୭

-: ଗ :-

ଗାହ୍ୟସ୍ଥ ଆଶ୍ରମରେ ମୋକ୍ଷ ଲାଭ ହୁଏ କି ନାହିଁ	୨୧୮
ଗାତାରେ ଥିବା ନିମ୍ନ ଶ୍ଳୋକର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ	୫୦୮
ଗାତାର ସମତ୍ତ ମାନେ କ'ଣ	୬୫୩
ଗୁରୁ ନ ରହିଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୨୯
ଗୁରୁ କି ନୁହଁ କି ଭାବରେ ବୁଝିବ	୩୪
ଗୁରୁଙ୍କୁ ମଣିଷ ରୂପେ ଭାବିବା ଠିକ୍ ନୁହଁ କାହିଁକି	୮୪
ଗୁରୁ ନିର୍ବାଚନରେ କ'ଣ ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ	୧୯୭
ଗୁରୁଭକ୍ତି କିପରି ଜଗାଇ ହୁଏ	୨୦୧
ଗୁରୁ ସେବାର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଗୁରୁଗତ ବିଦ୍ୟା ଓ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ ହୁଏ କାହିଁକି.....	୨୪୧
ଗୁରୁକରଣ ନ ହେଲେ ହାତର ଜଳ	
ଶୁଭ ହୁଏ ନାହିଁ - ଏହା କୁହାଯାଏ କାହିଁକି	୩୪୦
'ଗୁରୁ ଛାଡ଼ି ଗୋବିନ୍ଦ ଭଜେ... ନରକେ ମଜେ' - କାହିଁକି କୁହାଯାଏ.....	୩୮୯
ଗୁରୁ ବଦଳାଇବା ହୁଏ କି ନାହିଁ	୩୯୨
ଗୁରୁଛାଡ଼ା ଭଗବାନଙ୍କ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ସମ୍ଭବ କି ନୁହଁ	୪୨୭
ଗୁରୁଙ୍କର ଶକ୍ତି ସମ୍ଭାର ବୋଇଲେ କ'ଣ	୪୫୯
ଗୁରୁବାଦ ଓ ଗୁରୁକରଣ ଅନ୍ଧ କୁସଂସ୍କାର କି ନୁହଁ	୪୭୨

ଗୁରୁଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି	୪୭୭
ଗୁରୁଙ୍କ ଠାରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଗଜାଇବାରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ହୁଏ କାହିଁକି	୬୦୯
ଗୁରୁକରଣରେ କ'ଣ ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ	୬୩୮
ଗୁରୁଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଳନର ପଥରେ ପ୍ରଧାନ ଅବରାଧ କ'ଣ	୬୪୭
ଗୃହ୍ୟତମ କଥା କାହାକୁ କହିବା ଠିକ ନୁହଁ	୬୫୩
ଗୃହସ୍ଥର ସଂଯତ ଜୀବନଯାପନର ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ ଅଛି	୧୮୫

-: ଚ :-

ଚରଣାବରୀ ମାନେ କ'ଣ	୩୯୮
ଚତୁରାଶ୍ରମର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ	୪୨୨
ଚରଣାମୃତ ପାନ କେତେବେଳେ ସାର୍ଥକ ହୁଏ	୬୧୧
ଚତୁର ଲୋକ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ	୧୨୨
'ଚାରାଗଛ ଓ ବାଡ଼' ମାନେ କ'ଣ	୧୭୯
ଚାରିତ୍ରିକ ପରିବର୍ତ୍ତନର ତାରିଖ କେତେବେଳେ ବୋଧ କରାଯାଏ	୨୫୭
ଚାହିଁବା ଆନ୍ତରିକ ହେଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୩୫୭
ଚେତନ ଚଳଣର ଅଭାବ ହୁଏ କାହିଁକି	୭୩
ଚେଷ୍ଟାକରି ଧର୍ମପ୍ରାଣ କରାଯାଏ କି ନାହିଁ	୪୫୫

-: ଜ :-

ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁର ରହସ୍ୟତା କ'ଣ	୨୬୧
ଜଗତରେ ଚିରସ୍ଥାୟୀ କ'ଣ	୨୮୦
ଜଗତରେ ଦୁଇଟା ଇଚ୍ଛା ଅଛି କି ନାହିଁ	୬୨୪
ଜାଣିବା, ବୁଝିବା, କହିବାର ଜୁଆର ଆସେ କେତେବେଳେ	୨୯୦
ଜାଣିବାର ବାକି ରହେନାହିଁ କେତେବେଳେ	୪୪୩
ଜପ ଧାନ କରିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଓ ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି କି	୪୮୦
ଜ୍ଞାନଲାଭ ହିଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କି ନୁହଁ	୨୯୦
ଜୀବନରେ ଇଷ୍ଟ ନ ରହିଲେ କି ଅବସ୍ଥା ହୁଏ	୪୩
'ଜୀବ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ନିତ୍ୟ ଦାସ' ମାନେ କ'ଣ	୫୫

ଜୀବନକୁ ହେବା କାହାକୁ କୁହାଯାଏ	୯୬
ଜୀବକୋଟି-ଛଣ୍ଡରକୋଟି କେଉଁମାନେ	୧୦୮
ଜୀବକୋଟି ଗୋଟିଏ ଜୀବନରେ ଛଣ୍ଡରକୋଟି	
ହୋଇପାରେ କି ନାହିଁ	୨୨୮
ଜୀବନର ସାର୍ଥକତା କେଉଁଠି	୨୩୮
ଜୀବାତ୍ମା, ପରମାତ୍ମା ମାନେ କ'ଣ	୨୬୩
ଜୀବନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ	୨୮୮
ଜୀବନ ସାର୍ଥକ ହୁଏ କ'ଣ କରିଲେ	୨୯୫
ଜୀବାତ୍ମା ଠିକ୍ କେଉଁ ଜିନିଷଟି	୨୯୬
ଜୀବନର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ କ'ଣ	୩୭୩
ଜୀବନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ଲାଭ କି ନୁହଁ	୪୦୪
ଜୀବନ୍ତ ଧର୍ମ କ'ଣ	୪୧୮
ଜୀବନ୍ତ ଚେତନବିଗ୍ରହ କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ	୪୬୨

-: ଠ :-

ଠିକ ଠିକ ଆଦୁସମର୍ପଣ କେଉଁ ଭାବରେ ହୁଏ	୪୦୭
----------------------------------	-----

-: ଡ :-

ଡୁନର୍ ଟେମ୍ପର୍ ଲର୍ଡ୍ - ମାନେ କ'ଣ	୪୯୮
--------------------------------	-----

-: ତ :-

ତଥାକଥୂତ ସତ୍ତ୍ୱକର୍ମର ବନ୍ଧନକୁ କିପରି ଏଡ଼ାଇବ	୫୮
ତର୍ପଣ ବିଧି କାହିଁକି ମାନିବା	୨୬୨
ତଥାକଥୂତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏକ କୁଜୁର ଓ କୁବାଟିକ କାହିଁକି	୩୦୧
ତପସ୍ୟା କରିବା କାହାକୁ କୁହାଯାଏ	୩୩୯
ତସ୍ତର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ	୩୯୭
ତଥାକଥୂତ ଛଣ୍ଡର ବିଶ୍ୱାସ ବନ୍ଧ୍ୟା କାହିଁକି	୫୮୯
ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ କେତେବେଳେ ଆସେ ଆସେ ଫୁଟି ଉଠେ	୬୪୩
ତାଳମେଳ ଭାଙ୍ଗି ଯାଏ କାହିଁକି	୩୨୬

ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗିଗଲେ କ'ଣ ହୁଏ		୩୫
ତା'ର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ		୯୭
ତୁମେ କାହିଁକି ଏବଂ କିପରି ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଦାୟୀ		୨୩୧
ତ୍ୟାଗ-ବୈରାଗ୍ୟର ବିଷୟ କେଉଁଟା		୧୮୭
ତ୍ୟାଗ ହିଁ ଅଭିଷେକ କି ନୁହଁ		୩୩୯
ତ୍ରିଭୁବାଦର ମାନେ କ'ଣ		୩୨୯

-: ଦ :-

ଦଳ ରହିଲେ ବି କିଛି ଅଟକେ ନାହିଁ, କେତେବେଳେ		୪୭୩
ଦକ୍ଷ ଯଜ୍ଞର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ		୨୫୭
ଦିବ୍ୟୋନୁଦାନାମୟ କେତେକ ଆଲୋଚନା		୫୧୩
ଦୀକ୍ଷା ନେବା ଅର୍ଥ କ'ଣ		୧୩୭
ଦୀକ୍ଷା ନେବା ପରେ ଦୁର୍ଭୋଗ ବଢ଼େ କାହିଁକି		୫୯୪
ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଭକ୍ତ କିପରି		୩୮୮
ଦୁଇଟି କଥାର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ କେଉଁଠି		୨୦୧
ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଠାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ହେଲେ କ'ଣ କରିବ		୧୮୯
ଦୁଇଟି 'ଶ୍ରୀ' କାହିଁକି		୮୪
ଦେବଲୋକ କ'ଣ		୬୪
ଦେଶର ଦୁରାବସ୍ଥା ଦୁଃଖ ନାହିଁ କାହିଁକି		୪୬୦
ଦୁନିଆର ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱପ୍ନାଙ୍କର କୌଣସି		୫୭୨
ଲାଭ-ଅଲାଭ ଅଛି କି ନାହିଁ		୫୭୨
ଦୈତ ବାଦ ଦେଇ ଅଦୈତରେ ପହଞ୍ଚି ହୁଏ କି ନାହିଁ		୬୧୬
ଦୈତବାଦ ଠାରୁ ଅଦୈତବାଦ ବଡ଼ - ଏ ଭାବନା କିଭଳି ଆସିଲା		୬୧୮

-: ଧ :-

ଧର୍ମ ଏବଂ ସାମାଜିକ ପ୍ରଥା ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ କ'ଣ		୪୩୬
ଧର୍ମ ଓ କୃଷ୍ଣ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି କାହିଁକି		୪୭୭
ଧର୍ମ ମାନେ କ'ଣ		୪୬୬

ଧର୍ମ ଦାନ ଓ ଧର୍ମ ପାଳନର ମୂଳ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ		୧୩୬
ଧର୍ମବୋଧ ମାନେ କ'ଣ		୨୩୭
ଧର୍ମ ଜୀବନ ଓ ବାସ୍ତବ ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ଜୀବନର		୪୧୪
ସମନ୍ୱୟ କେଉଁଠି		୪୮୩
ଧର୍ମ ବିଧିର ଗଣତନ୍ତ୍ରୀୟତା ସମ୍ଭବ କି ନୁହଁ		୪୮୩
ଧର୍ମୀୟ ଜୀବନର ବିକାଶରେ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ସମାଜର		୪୮୬
କ'ଣ କ'ଣ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ମାନିବା ଆବଶ୍ୟକ		୫୮୬
ଧର୍ମ ରାଜ୍ୟରେ କେହି ନୁହଁନ୍ତି, କେଉଁ ମାନେ		୬୩୩
ଧର୍ମାନ୍ତରିତ କରିବାର ଦୁର୍ଦ୍ଦି ନରହିଲେ କ'ଣ ହୁଅନ୍ତା		୨୭୧
ଧର୍ମାନ୍ତର ଗ୍ରହଣ ପସନ୍ଦ ନୁହେଁ କାହିଁକି		୩୫୫
ଧର୍ମାନ୍ତରକରଣ ଭଲ କର୍ମ କି ନୁହଁ		୫୮୪
ଧାର୍ମିକ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ହିଁ ଏକ ପନ୍ଥା କେତେବେଳେ		୧୭୨
ଧର୍ମରେ ସମନ୍ୱୟ କେଉଁଠି		୩୨୩
ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ କର୍ମର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି		୧୦୨
ଧର୍ମ ପାଇଁ ଜୀବନ, ନା ଜୀବନ ପାଇଁ ଧର୍ମ		୧୩୦
ଧର୍ମର କେଉଁ ପ୍ରକାର ଧାରଣା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମାରାତ୍ମକ		୧୫୭
ଧର୍ମ ସାଙ୍ଗରେ ଅର୍ଥ ଥାଏ କେତେବେଳେ		୨୧୬
ଧର୍ମର ଦୁଇଟା ଦିଗ କ'ଣ		୨୪୭
ଧର୍ମର ଏକ ସଙ୍କେତ କ'ଣ		୩୯୯
ଧର୍ମର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା କ'ଣ		୪୦୦
ଧର୍ମର ଏକ ବଡ଼ ସଙ୍କେତ କ'ଣ		୫୯୨
ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ବିକୃତି ଆସେ କାହିଁକି		୬୧୩
ଧ୍ୟାନ ମାନେ କ'ଣ		୧୧୩

-: ନ :-

'ନ ବୁଦ୍ଧିଭେଦ' ଜନସ୍ୱେଚ୍ଛା ଶାନ୍ତ'...		୧୯୨
ନରାଧମ କେଉଁ ମାନେ		୮୫

'ନାମରେ ରଟି' କିପରି ଆସେ	୧୭୭
'ନ୍ୟାୟମାତ୍ରା' ବଳହୀନେନ ଲଭ୍ୟଃ - କାହିଁକି କୁହାଯାଇଛି	୨୯୭
ନାନା ରକମ ଯୋଗର କେଉଁଟା କି ପ୍ରକାରର	୩୦୦
'ନାଦୈତ୍ୟ' ଗୁରୁଣା ସହ' କାହିଁକି	୪୨୪
ନିତ୍ୟକର୍ମ କ'ଣ	୬୦
ନିୟତି ଏବଂ ପୁରୁଷାକାର କେଉଁଟା କେତେ କ୍ରିୟା କରେ	୪୬
ନିଷ୍ଠା ନେଇ ନାମଧାନ କଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୧୯୭
ନିଷ୍ଠାମ ହେବା କାହାକୁ କୁହାଯାଏ	୨୩୬
ନିର୍ବିକଳ୍ପ ସମାଧି ଅବସ୍ଥାରେ କ'ଣ ହୁଏ	୨୬୯
ନିୟତିକୁ ନ ମାନି ପାରି ହୁଏ କି ନାହିଁ	୩୧୧
ନିରୋଳା କେଉଁଠି ଖୋଜିବ	୩୧୭
ନିଷ୍ଠାମ କର୍ମରେ ମାୟା କ'ଣ ଥାଏ	୩୬୧
ନିଜକୁ ଦୂର୍ବଳ ଭାବିବ ନାହିଁ କାହିଁକି	୩୬୩
ନିର୍ଭରତାର ଭାବନା କେତେବେଳେ ଫାଙ୍କିବାଜି	୩୮୮
ନିଜ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠା ନରହିଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୪୦୨
ନିର୍ଜନ ସାଧନାର ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ ଅଛି	୬୦୮
ନିରନ୍ତର ଇଶ୍ଵରୀୟ ସ୍ମୃତି ଜାଗ୍ରତ ରଖିବା କିଭଳି ସମ୍ଭବ	୬୪୮

-: ପ :-

ପଞ୍ଚ ମହାପଙ୍କ କ'ଣ	୧୩୧
ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବତାର - ମହାପୁରୁଷ କ'ଣ କରନ୍ତି	୪୧
ପରମପିତାଙ୍କ ଦୟା ସଫଳ ହୁଏ ନାହିଁ କେତେବେଳେ	୧୦୯
ପରକାଳର ଭାବନା କେତେବେଳେ ଭାବିବା ଦରକାର ନଥାଏ	୧୧୫
ପରମପିତାଙ୍କର ଦୟା କେଉଁମାନେ ବୋଧ କରନ୍ତି	୧୨୫
ପରମପିତା ସବୁଜିହି ଭିତରେ କି ରୂପରେ ଅଛନ୍ତି	୨୭୦
ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବତାର ସତତ ଭାବରେ କର୍ମ କରନ୍ତି କାହିଁକି	୪୧୨
ପରମପିତାଙ୍କ ଦୟା କେଉଁ ଭାବରେ ପାଇ ହୁଏ	୪୬୯

ପରମାର୍ଥ ଲାଭ କିପରି ହେବ, ବିଶେଷ ଦୟା କେତେବେଳେ ପାଇବ	୪୭୧
ପରମାତ୍ମା ଓ ଜୀବାତ୍ମାର ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ	୬୧୫
ପରମପୁରୁଷ ପ୍ରଦତ୍ତ ଶକ୍ତି କେତେବେଳେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ	୬୨୭
'ପରା' ଶକ୍ତି' କଥାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ	୬୫୨
ପରମପିତାଙ୍କ ସ୍ଵର୍ଗ କି ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିପାରିବୁ	୬୬୦
ପାପ ଆସିଲା କେଉଁଠାରୁ	୫୧
ପାରଗତା ମଧ୍ୟ ରକ୍ତବାଜର ଗୋଷ୍ଠୀ କିପରି	୮୨
ପାରିପାର୍ଶ୍ଵକଙ୍କର ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବର ପ୍ରତିକାର କ'ଣ	୧୧୦
ପିତୃମାରୁ ଭକ୍ତି ଇଷ୍ଟାନୁଗ୍ରହ ହେବା କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ	୩୦୩
ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କ୍ଷର-ଅକ୍ଷରକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ରହିଛି - ମାନେ କ'ଣ	୪୯
ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କ'ଣ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରାଯାଏ	୬୧୫
ପୂର୍ବଜନ୍ମକୁ କି ଭାବରେ ପାଇବ	୩୯
ପୂଜା-ଆରାଧନା ଇତ୍ୟାଦିର ମୂଳ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ	୧୯୫
ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପାଇବାକୁ ହେଲେ କ'ଣ କରଣୀୟ	୨୬୦
ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପଥରେ କିଏ ଆଗେଇ ଦିଏ	୧୦୮
ପୂଜାମାନେ କ'ଣ	୩୫୭
ପୂର୍ବ ପୂର୍ବ କର୍ମଫଳ ଗୋଟିଏ ଜନ୍ମରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇପାରେ କି ନାହିଁ	୩୮୪
ପୃଥ୍ବୀର ଇତିହାସ ପାଲଟି ଯାଏ କେତେବେଳେ	୩୬୯
ପୌରାଣିକତା ଭଲ କି ନୁହଁ	୩୨୪
ପ୍ରକୃତ ଭକ୍ତର ଲକ୍ଷଣ କିପରି	୧୧୩
ପ୍ରବୃତ୍ତି ଉନ୍ନେଷ କିପରି ଭାବେ ହୁଏ	୩୧୩
ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁ କିଏ	୩୫୦
ପ୍ରକୃତ 'ମୁଁ'କୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିବ କେତେବେଳେ	୪୩୦
ପ୍ରକୃତିର ଦୃଃଖ କଷ୍ଟ ଅଛି କି ନାହିଁ	୫୧୨
ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦର୍ଶନ ଲାଭ କିପରି ହୁଏ	୫୮୦
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାର ଦୁଇଟି ଲକ୍ଷଣ କ'ଣ	୬୦୧

ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କର ଜୀବନ ବିଷାଦ-ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ କାହିଁକି	୬୨୬
ପ୍ରାଣ ଓଷାଗତ କାହିଁକି ହୁଏ	୩୦୬
ପ୍ରାଚୀନ ସହ ସଂଗ୍ରହ ରଖିବାକୁ ହେବ କାହିଁକି	୩୭୩
ପ୍ରାରହ କର୍ମଫଳ ଏଡ଼ାଇବା ସମ୍ଭବ କି ନୁହଁ	୩୬୨
ପ୍ରାଚୀନ କର୍ମର ଫଳ ଠାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ଉପାୟ କ'ଣ	୪୩୪
ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ମଧ୍ୟ କଲ୍ୟାଣକର କିପରି	୫୦୪
ପ୍ରେକ୍ଷକ ପାଇଁ କେଉଁ ପ୍ରକାର ଭାବ ଆବଶ୍ୟକ	୪୧
ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ କିଛି କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ କେତେବେଳେ	୨୪୩
ପ୍ରେକ୍ଷକୁ ପ୍ରାତଃ କରିବାର ଆକୃତିରେ କ'ଣ ହୁଏ	୨୬୬
ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ କାହା ପାଇଁ	୪୧୮

-: ବ :-

ବର୍ଷ କ'ଣ ସୃଷ୍ଟି ଆଦ୍ୟରୁ ରହିଛି	୬୦
'ବସୁଧେବ କୁଟୁମ୍ବକମ୍' କେତେବେଳେ ହେବ	୧୨୩
ବନ୍ଧୁ ଜୀବର ଉପାୟ କ'ଣ	୩୮୧
ବନ୍ଧନ ମୁକ୍ତି କି ଭାବରେ ହେବୁ	୪୨୦
ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିପୁରକମାନେ କ'ଣ	୪୩୯
'ବାସୁଦେବ ସର୍ବମିତି....' ମାନେ କ'ଣ	୮୬
ବାଜେ ଭୋଗ ସୁଖରେ ମଣିଷ କାହିଁକି ପାଗଳ ହୁଏ	୧୪୦
ବିକୃତ-ମଣିଷ, ବିଧି-ମଣିଷ କେଉଁମାନେ	୩୨
ବିଶ୍ୱରୂପ ଓ ବିଷ୍ଣୁ ରୂପ ମାନେ କ'ଣ	୬୪
ବିନ୍ଦୁ ଧାରଣା, ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେତା ହେବା ବ୍ୟାପାରଟା କ'ଣ	୨୬୪
ବିବେକର କର୍ମ କ'ଣ	୩୦୪
'ବିନାଶାୟ ଚ ଦୁଷ୍ଟତମ' କାହିଁକି	୩୨୫
ବିଭିନ୍ନ ଯୁଗର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ	୩୪୮
ବିଦ୍ୟା ଦୁଷ୍ଟର ଦାମ କେତେବେଳେ	୩୮୪
ବିଶ୍ୱାସ ଆସେ କିପରି	୪୪୮

ବିରୁପାକ୍ଷ୍ୟ ମାନେ କ'ଣ	୪୯୧
ବିଧିର ନୀତି କ'ଣ	୫୮୧
'ବିନାଶାୟ ଚ ଦୁଷ୍ଟତମ' କଥାରେ ମାନେ କ'ଣ	୬୨୮
ବେଶି ଗୁରୁ ନିର୍ଭରଶୀଳତାରେ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୁଏ କି ନାହିଁ	୪୪୦
ବେଦର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ	୪୪୬
ବୈଷ୍ଣବ ଶାସ୍ତ୍ରରେ 'ତର-ତମ' ବ୍ୟାପାରଟା କ'ଣ	୨୯୪
ବୈରାଗ୍ୟ କ'ଣ	୩୦୪
ବୈରାଗ୍ୟ ଆସିବ କେଉଁ ଉପାୟରେ	୫୧୦
ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଉଲ୍ଲ୍ୟାପନ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ କାହିଁକି	୪୭୮
ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗବେଷଣା ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ	
ସାଧନା ଆବଶ୍ୟକ କାହିଁକି	୬୫୮
ବଞ୍ଚିବାକୁ ହେଲେ ଧର୍ମକୁ ମାନିବାକୁ ହେବ କାହିଁକି	୧୩୭
ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ କ'ଣ	୨୮୯
ବ୍ୟାକୁଳତା କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝାଯାଏ	୪୬
ବ୍ୟାଧି ଓ ମୃତ୍ୟୁ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବା କି ନୁହଁ	୩୧୨
ବ୍ରହ୍ମସତ୍ୟ, ଜଗତ ବି ମିଥ୍ୟା ନୁହେଁ କାହିଁକି	୧୬୭
ବ୍ରହ୍ମସତ୍ୟ ଜଗତ ମିଥ୍ୟା - ମାନେ କ'ଣ	୩୪୬
ବ୍ରହ୍ମ କ'ଣ	୬୦୬
ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱ ହିଁ ଭଗବାନଙ୍କ ପଥରେ ଯିବା ସହଜ ପଥ କି ନୁହଁ	୪୨୧
ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ମାନେ କ'ଣ	୪୯୨
ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱ ଲାଭ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ	୩୫୬

-: ଉ :-

ଭଗବାନ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝୁ	୩୨
ଭଗବତ୍ ପ୍ରାପ୍ତି କେଉଁ ଭାବରେ ହୁଏ	୪୨
ଭଗବାନ ମଣିଷକୁ ଟାଣି ରଖନ୍ତି କି ନାହିଁ	୬୪
ଭଗବାନଙ୍କର ଦୟାକୁ ଆୟତ୍ତ ଓ ଅନୁଭବ କରେ କିଏ	୯୨

ଭଗବନା ଇଚ୍ଛା କରିଲେ ଭଲ କରିପାରନ୍ତି କି ନାହିଁ	୧୧୧
ଭଗବାନ ମଣିଷର ଦୁଃଖ ପୁଷ୍ପାଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ନା ପୁଷ୍ପାନ୍ତି ନାହିଁ	୧୨୮
ଭଗବାନଙ୍କୁ ଧରି କେଉଁ ମାନଙ୍କର ଗତି ହୋଇଥାଏ	୧୮୨
ଭଗବାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛାରେ ସବୁ ହୁଏ କି ନାହିଁ	୨୩୯
ଭଗବାନଙ୍କ ଜଗତରେ ମନ୍ଦ କାହିଁକି	୨୪୪
ଭଗବାନଙ୍କର ପକ୍ଷ ପାଟିରୁ ଅଛି କି ନାହିଁ	୨୭୨
ଭଗବାନ ଏତେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କଲେ କାହିଁକି	୩୧୨
ଭଗବାନଙ୍କୁ ନ ମାନିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ କାହିଁକି	୩୩୪
ଭଗବାନ କିଏ	୩୩୬
ଭଗବାନଙ୍କର ବିଶେଷ ଅନୁଗ୍ରହମାନେ କ'ଣ	୩୪୮
ଭଗବାନଙ୍କର ପରିଚୟ କାହା ଭିତର ଦେଇ ପାଉ	୩୭୧
ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ଓ ଉପାସନାର ସହଜ ପଥ କ'ଣ	୪୨୧
ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଇବାକୁଗଲେ କ'ଣ ପ୍ରୟୋଜନ	୪୨୩
ଭଗବାନ-ଦର୍ଶନାର ବାସ୍ତବ ଉପାୟ କ'ଣ	୬୨୧
ଭବ ସାଗରକୁ ସୁଖରେ ପାରିହେବା ପାଇଁ ନିରାପଦ ନୌକା କ'ଣ	୧୧୪
ଭୟ ଦେଖେଇ ଭକ୍ତ କରିବାର ଗରଜ ଭଗବାନଙ୍କର ଅଛି କି ନାହିଁ	୬୪୧
ଭାଗ୍ୟ କାହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ	୩୦
ଭଲ ପାଇବା କିପରି ଉନ୍ନତି ଆଣିଥାଏ	୧୪୨
ଭାବନା କେଉଁ ମାନଙ୍କୁ ନେଇ	୨୧୭
ଭାଗ୍ୟ ଅସାକାର କରାଯାଏ କି ନୁହଁ	୨୨୭
ଭାବନା ନଥାଏ କେତେବେଳେ	୪୧୧
ଭାରତୀୟ ଆର୍ଯ୍ୟ ମାନଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ କ'ଣ	୪୪୨
ଭଲ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିବାର କଥା କହେ କାହିଁକି	୫୭୪
ଭୂମାର ଅନୁଭୂତି ହେଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୬୩୨
ଭକ୍ତି କାହାକୁ କୁହାଯାଏ	୧୧୬
ଭକ୍ତି ରହିଲେ ହିଁ ସବୁକିଛି ଆସିଥାଏ କିପରି	୧୫୯

ଭକ୍ତି ଓ ଭକ୍ତର ଲକ୍ଷଣ କ'ଣ	୨୩୨
ଭକ୍ତି କେଉଁଭଳି ହେବା ଆବଶ୍ୟକ	୨୭୮
ଭକ୍ତି, କର୍ମ, ଜ୍ଞାନ ସବୁ ହିଁ ଅଲେଖ୍ୟ କି ନୁହଁ	୨୮୫
ଭୌତିକ ଉନ୍ନତିର ସଙ୍ଗରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତିର ସମ୍ପର୍କ ଅଛି କି ନାହିଁ	୩୫୩
:- ମ :-	
'ମଦ୍‌ଗୁରୁ ଶ୍ରୀଜଗତ୍‌ ଗୁରୁ' - ମାନେ କ'ଣ	୩୫୭
ମଣି କାଞ୍ଚନ ଯୁଗ କେତେବେଳେ ହୁଏ	୨୬୫
ମନଗଡ଼ା ଧାରଣା ନେଇ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୧୧୭
ମନ ସ୍ଥିର କରିବା ମାନେ କ'ଣ	୬୪୯
ମନର ଭାବରେ କୌଣସି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେବନାହିଁ କେତେବେଳେ	୨୩୦
ମନର ଉଦ୍ଘାନ ପରମରେ କ'ଣ କରିବାକୁ ହୁଏ	୬୫୭
ମନ୍ଦର ସର୍ଗ ଲାଭ ବ୍ୟାପାରଟା କ'ଣ	୨୫୫
ମନ୍ଦ କ'ଣ	୫୦୫
ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ସଂସର୍ଗ ଲାଭରେ କ'ଣ ହୁଏ	୨୯
ମହାପୁରୁଷ ଓ ତାଙ୍କର ସହଚର କି ଭାବରେ ଆସନ୍ତି	୪୪
ମହାପୁରୁଷ ମାନଙ୍କର ଧାରା ରଘୁବାକୁ ହେଲେ କ'ଣ କରିବା ଦରକାର	୧୯୮
ମହାପୁରୁଷ ମାନେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ସବୁ କରିପାରନ୍ତି କିପରି	୨୨୭
ମହାପୁରୁଷଙ୍କର କୃପାରେ ସବୁ ହୁଏ କେତେବେଳେ	୨୪୨
ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ବାସ୍ତବ କର୍ମୀ କେଉଁମାନେ	୩୨୭
ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ 'ଅଯୋନି ସମ୍ଭବ' କହିବାର ମତଲବ କ'ଣ	୩୮୬
ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଦଳ ହୁଏ କାହିଁକି	୩୮୬
ମଣିଷର କମର ଭାଙ୍ଗି ଦିଅନ୍ତି କେଉଁମାନେ	୩୯
ମଣିଷ କେତେବେଳେ ତ୍ରିକାଳଙ୍କ ହୁଏ	୫୪
ମଣିଷର ପ୍ରଧାନ ଚାହିଦା କ'ଣ କ'ଣ	୬୧
'ମାତ୍ରାସର୍ଗୀସୁ କୌତେୟ.....' ଇତ୍ୟାଦିର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ କ'ଣ	୧୦୦
ମାନବର ମହାମିଳନ କେତେବେଳେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ	୨୧୦

ମାୟା ମାନେ ଭ୍ରାନ୍ତି କି ନୁହେଁ	୨୯୮
ମଣିଷ ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ଏତେ ଦୃଢ଼-ବିଦେଷ କାହିଁକି	୨୯୯
ମଣିଷ କେତେବେଳେ ଅନାସକ୍ତ ହୁଏ	୩୩୧
ମଣିଷର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କିଛି ଅଛି କି ନାହିଁ	୩୪୯
ମଣିଷର ଉପାୟ କ'ଣ	୩୬୮
ମଣିଷର ଚିରଦିନର ଚାହିଦା କ'ଣ	୩୭୬
ମାୟା-ବନ୍ଧନ-ମୁକ୍ତି କ'ଣ	୩୮୨
ମଣିଷ ହେବାକୁ ଗଲେ କ'ଣ କରିବାକୁ ପଡ଼େ	୩୯୨
ମଣିଷ ପ୍ରକୃତ ମଣିଷ ହୁଏ ନାହିଁ କାହିଁକି	୪୦୫
ମାନବ ଜୀବନର ଅଧିଗମ୍ୟ କ'ଣ	୪୦୮
ମନରେ ମାନସିକ କରିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ	୪୫୧
ମଣିଷର ଜୀବନରେ ସଂକୋଚନ ଓ ବିସ୍ତାରର ପ୍ରଭାବ କ'ଣ	୪୦୦
ମାନସିକ ବ୍ୟଭିଚାର କେଉଁଟା	୪୧୦
ମିଳନାତ୍ମକ ବା ବିରୋଧାତ୍ମକ ପସନ୍ଦର ମାନସିକତା କ'ଣ	୪୯୫
ମୁକ୍ତି ଅର୍ଥ କ'ଣ	୧୬୩
ମୌଜ୍ଜ କିଏ	୧୭୧
ମୁନି ଓ ରକ୍ଷିର ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ	୨୬୫
ମୂଳଟି କେଉଁଠି	୧୩୦
ମୃତ୍ୟୁ ଚିନ୍ତାରେ ପାପ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଦମନ ହୁଏ କି ନାହିଁ	୨୦୨

-: ପ :-

ଯଥାର୍ଥ ଧର୍ମାଚରଣର ସଙ୍କେତ କ'ଣ	୩୫
ଯେତେ ବିବ୍ରତ ହିଁ ଥାଅ ଈଶ୍ବରଙ୍କର ପ୍ରୀତି ପାଇଁ କିଛି କରିବ କାହିଁକି	୨୩୯
ଯଜ୍ଞସ୍ବର ବା ପଇତା ତିନୋଟି ଖୁସ୍ କାହିଁକି	୩୪୧
'ଯାହା ଅଛି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ତାହା ଅଛି ଭାଣ୍ଡେ' - ମାନେ କ'ଣ	୬୬
'ଯାହା କିଛି କରୁ ଭଗବାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛାରେ କରୁ' - କାହିଁକି କହନ୍ତି	୪୭୪
ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଯୁଗରେ ବି ଧର୍ମର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା କାହିଁକି	୪୬୮

ଯାଶୁଷ୍ଟାଷ୍ଟକର ଆବୋହର୍ଗ କାହିଁକି ପ୍ରୟୋଜନ	୧୪୯
ଯାଶୁକୁ ଭଲ ପାଇବା ଓ ଉପଲକ୍ଷି କରିବାର ସହଜ ଉପାୟ କ'ଣ	୨୦୩
ଯାଶୁଷ୍ଟାଷ୍ଟକର ଜନ୍ମ ବୃତ୍ତାନ୍ତ କିଭଳି	୩୨୭
ଯାଶୁ-ଭକ୍ତ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାହାର ତୁଳନା ହୋଇପାରେନା	୪୭୬
ଯୁଗ କଥାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ	୪୯୦
ଯୁଗେ ଯୁଗେ ପ୍ରଧାନ ସମସ୍ୟା କ'ଣ	୩୫୮
ଯୁକ୍ତି ଓ ବିଶ୍ବାସରେ କ'ଣ ତପାଟ	୨୭୧
'ଯେ ଯଥାମାଂ ପ୍ରପଦ୍ୟନ୍ତେ.....' ମାନେ କ'ଣ	୧୫୮
ଯେ ମୁହଁରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ, ସେହି ମୁହଁରେ କିଛି ନାହିଁ - ତାହା କିପରି	୩୨୫
'ଯୋଗମାୟାସମାବୃତଃ' ମାନେ କ'ଣ	୮୫

-: ର :-

ରସୁଲ ଶେଷ ନବୀ କାହିଁକି	୧୦୬
ରକ୍ଷା କରିପାରେ କିଏ	୪୫୩
ରସୁଲ ମାନେ କ'ଣ, ନବୀ ମାନେ କ'ଣ	୬୩୬
ରାଗ-ଦେଷ ତ୍ୟାଗ କରିବା କାହିଁକି	୩୩୮
ରାମକୃଷ୍ଣଦେବଙ୍କର ବହୁ ଗୁରୁକରଣ ନିଷ୍ଠାରେ ବ୍ୟାଘାତ କି ନୁହେଁ	୫୯୦

-: ଲ :-

ଲକ୍ଷ୍ୟ କ'ଣ	୩୬୮
ଲୋକ ନିନ୍ଦାର ଭୟ ରହିଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୧୨୭

-: ଶ :-

ଶକ୍ତି ସଞ୍ଚାର ବ୍ୟାପାରଣ କ'ଣ	୧୮୦
ଶଇତାନର ଅସ୍ତ୍ରଦ୍ୱ କାହିଁକି	୩୩୨
ଶଙ୍କରଙ୍କର ମତବାଦ କେଉଁ ଭାବରେ ନେଲେ ଅସୁବିଧା ହେବନାହିଁ	୪୦୭
ଶତ୍ରୁ ଭାବରେ ସାଧନା ହୁଏ କି ନାହିଁ	୯୪
ଶାନ୍ତି ପାଇବୁ କିପରି	୩୪୩
ଶାନ୍ତ ଭାବ ମାନେ କ'ଣ	୩୯୫

'ଶେଷ ନବା' ମାନେ କ'ଣ	୩୨୪
ଶ୍ରୀକ୍ଷ କଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୩୧୦
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଲୋକ-ହତ୍ୟା କାହିଁକି	୪୮
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଶିଶୁପାଳ ବଧ କାହିଁକି	୨୨୬
ଶ୍ରୋତବ୍ୟକୁ ସେବାରେ ପ୍ରୀତ କରିବାକୁ ହୁଏ କାହିଁକି	୪୮୯
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରେକ୍ଷକ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ହେଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୪୦୪

-: ଷ :-

ଷଡ଼ ଦର୍ଶନ କିପରି ହୁଏ	୬୪୩
---------------------	-----

-: ସ :-

ସତ୍ୟ ବୋଲିଲେ କ'ଣ	୩୦୮
ସତ୍ୟକାର ଗୁରୁ କିଏ	୩୭
ସତ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧି କାହାକୁ କୁହାଯାଏ, ଶାସ୍ତ୍ର ବାକ୍ୟ କ'ଣ	୩୬୮
ସଦଗୁରୁ ଲାଭରେ କର୍ମ ଫଳ କିପରି ବଦଳେ	୯୨
ସଦଗୁରୁ କେତେବେଳେ ସହାୟ ହୁଅନ୍ତି	୧୧୩
ସଦଗୁଣ ମଧ୍ୟ ମାଲିକାନାହୀନ ବସ୍ତୁ କେତେବେଳେ	୧୫୮
ସଦଗୁରୁ ଲାଭରେ ତ୍ରିକୋଟି କୁଳ ଉଦ୍ଧାର ହୁଏ କିପରି	୨୬୩
ସଦଗୁରୁଙ୍କର ସମ୍ପ୍ରଦାୟଗତ ଧାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ	
ସମ୍ପ୍ରଦାୟଗତ ଭକ୍ତଙ୍କର ଭାବରେ ବ୍ୟାଘାତ ହୁଏ କି ?	୩୮୯
ସଦଗୁରୁଙ୍କ ଦରବାରରେ କ'ଣ ଚଳେ ନାହିଁ	୪୦୨
ସମସ୍ତ ଗୁରୁ ହିଁ ଭଗବାନଙ୍କର ସାକାର ମୂର୍ତ୍ତି କି ନୁହଁ	୪୭
ସବୁ ଅବତାର ସମାନ କି ନୁହଁ	୪୯
ସବୁ ଅବତାରଙ୍କ ପ୍ରତି ଭଲ ପାଇବା ଗଜେଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ କେତେବେଳେ	୪୩୨
ସବୁ ସମୟରେ ବ୍ରହ୍ମଚିନ୍ତା ନେଇ ରହି ହୁଏ କି ନାହିଁ	୫୮୫
ସବୁକିଛି ସଜିବାନନ୍ଦ ବିଗ୍ରହ କାହିଁକି	୧୧୯
ସର୍ବଜ୍ଞବୀଜ ଫୁଟି ଉଠିଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୩୭
ସର୍ବଜ୍ଞବୀଜର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ	୩୮

ସର୍ବଜ୍ଞବୀଜ କେଉଁ ଭାବରେ ଫୁଟି ଉଠେ	୫୩
ସର୍ବତୋ ଭାବରେ ସଦଗୁରୁମୁଖୀ ହେଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୬୭
ସର୍ବତ୍ର ଭକ୍ଷକର ଦର୍ଶନ ହୁଏ କି ନାହିଁ	୧୪୪
'ସର୍ବମ ଆଦୁବଶୀ ସୁଖମ' - ଏ କଥାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ	୪୧୯
ସର୍ବମୂଳରେ କ'ଣ ଆବଶ୍ୟକ	୩୬୬
'ସର୍ବଦେବୋମୟ ଗୁରୁଃ' - କଥାଟା କେଉଁଠି ଖାଟେ (ଲାଗେ)	୫୦୧
ସମାଧି କ'ଣ	୩୬
ସମାଧିର ଆଦ୍ଭୁତ ଶକ୍ତି କ'ଣ	୩୫୨
ସମସ୍ତଗତ ଉନ୍ନତିର ନିଦର୍ଶନ ନାହିଁ କାହିଁକି	୩୭୮
ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ହୁଏ କାହିଁକି	୩୯୦
ସନ୍ନ୍ୟାସ କାହାକୁ କହିବା	୧୪୯
ସତ୍ ପଥରେ ବାଧା କାହିଁକି	୩୩୧
ସତ୍ ଭାବରେ ଚାଲି ମଧ୍ୟ ଉନ୍ନତି ହୁଏ ନାହିଁ କାହିଁକି	୫୮୨
'ସେ କରାଉଛନ୍ତି' - ଏହି କଥାର ଜବାବ୍ କ'ଣ	୪୬
ସଂସାରକୁ ନେଇ ପାରି ଉଠନ୍ତି ନାହିଁ କାହିଁକି	୩୩
ସଂସାର କରିବ କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ	୪୬୩
ସୃଷ୍ଟି ଏତେ ଛୋଟ ଜିନିଷ ଠାରୁ କାହିଁକି	୫୯
ସୃଷ୍ଟିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ	୧୪୮
ସୃଷ୍ଟିର ମୂଳ କେଉଁଠି	୩୯୧
ସୃତିବାହୀ ଚେତନା ଲାଭର ସମ୍ଭାବନା କାହାର ବେଶି	୬୧୪
'ସର୍ଗ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି' - ମାନେ କ'ଣ	୨୯୭
ସର୍ଗ ରାଜ୍ୟ କେଉଁ ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ	୪୪୦
ସର୍ଗ, ନରକ ମାନେ କ'ଣ	୪୯୪
ସନ୍ଧ୍ୟା ମାନେ କ'ଣ	୨୫୯
ସାକାର-ନିରାକାର କେଉଁଟା ପ୍ରାଥମିକ	୬୨୨
ସେ ଯାହାକୁ ଯେମିତି ବୁଝାଇଛନ୍ତି ଏହାର ମାନେ କ'ଣ	୬୭୩

ସାଧନ - ଭଜନରେ ସାଭାବିକ ଜୀବନ ଚାହୁଁ କାହିଁକି	୨୯
ସାଧନାରେ ହାନିମନ୍ୟତା ରହିଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୨୯
ସାଧୁସଙ୍ଗ କହିଲେ କି ବୁଝାଯାଏ	୪୦
ସାଧନାର ଚରମରେ ଇଷ୍ଟମୂର୍ତ୍ତି ଭାସି ଉଠେ କାହିଁକି	୫୬
ସାଧକ ମାନଙ୍କର ପାରସ୍ପରିକ ମତ ଦୃଢ଼ ହୁଏ କେତେବେଳେ	୫୮୬
ସାତ୍ତାଶାଳ (ଚେତନଶାଳ) ହେବା କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ	୨୭୮
ସାଧାନ ଇଚ୍ଛା ଓ ଦୈବ କାହାକୁ କୁହନ୍ତି	୪୦୫
ସ୍ବଚିତ୍ତୁଆଳ ଖୁଲୁର (ଆଧାତ୍ମିକ ଜଗତର)ଧାର ନ ଧରିଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ.....	୩୩୪
ସୁଖ ଆଉ ସତେଷ - କାହାକୁ କହିବା	୩୧୭
ସୁଖ-ଦୁଃଖ ଭଗବାନ ଦିଅନ୍ତି କି ନାହିଁ	୬୦୦
ସୁରତ ସଦଗୁରୁଙ୍କ ଠାରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ କ'ଣ ହୁଏ	୩୪
ସୁସୁପ୍ତି ଓ ସମାଧି ମଧ୍ୟରେ ବୋଧ ଥାଏ କି ନାହିଁ	୫୭୮

-: ହ :-

ହଠାତ୍ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠା ଯାଏ କି ନାହିଁ	୯୭
ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମର ଜଟିଳତାରେ ଦିଗହରା ମଣିଷର ପଥ କ'ଣ	୬୩୦

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଅନୁକୂଳଚନ୍ଦ୍ର କଥିତ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ

॥ ସାଧନ ଭଜନରେ ସାଭାବିକ ଜୀବନ ଚାହୁଁ କାହିଁକି ॥

ସାଧନ ଭଜନ ସମ୍ପର୍କରେ କଥା ଉଠିଲାବୁ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- Normal life (ସାଭାବିକ ଜୀବନ) ନ ହେଲେ ସୁବିଧା ହୁଏ ନାହିଁ । ଏକ ରକମ ଅଛି got up life (କୃତ୍ରିମ ଜୀବନ), ତାହା ଟେକେ ନାହିଁ ।

ଆ.ପ୍ର : ୧/୫.୧୦.୧୯୩୯

॥ ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ସଂସର୍ଗ ଲାଭରେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଲୋକମାନେ ଭଗବାନ ମାନେ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ, କିମ୍ବଦନ୍ତୀମାନଙ୍କ ଧାରଣା ନେଇ ଚାଲନ୍ତି - କ'ଣ ଯେ କରିଚାଲନ୍ତି, କିଛି ବି ହୁଏ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ସଂସର୍ଗ ଲାଭ କରନ୍ତି- ସେଇମାନେ ସତ୍ୟ-ସତ୍ୟ ହିଁ ଧନ୍ୟ ହୋଇଯାଆନ୍ତି- ଶତ ଶତ ସାଧନା କରି ଯାହା ବୁଝାଯାଏ ନାହିଁ, normally (ସହଜ ଭାବରେ) ତାହାକୁ ସେମାନେ ବୁଝିପାରନ୍ତି, ଦେଖିପାରନ୍ତି- ଆଉ normal (ସହଜ) ନ ହେଲେ ଠିକ୍ ହୁଏ ନାହିଁ । ତେବେ କେବଳ ନିକଟରେ ରହିଲେ ହେବ ନାହିଁ, ଅନୁରାଗର ସହିତ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବା ଦରକାର ।

ଆ.ପ୍ର : ୧/୫.୧୦.୧୯୩୯

॥ ସାଧନାରେ ହାନିମନ୍ୟତା ରହିଲେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

ସାଧନ ଭଜନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା । ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - Inferiority complex (ହାନିମନ୍ୟତା) ଠାରୁ ସାଧନା ଆରମ୍ଭ କରିଲେ ସବୁକିଛି ପଣ୍ଡ ହୁଏ- ମୁଁ ସାଧକ ଏହି consciousness (ବୋଧ) ଆସିଲେ ହିଁ ସର୍ବନାଶ । ଅନେକ ସମୟରେ ଏହି ସବୁ ସାଧକ ନିଜର ଶକ୍ତିମତ୍ତାର ବାହାଦୁରି କରନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ ନ ରହିଲେ କିଛି ବି ହେଲା ନାହିଁ- ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଟାଣରେ ଯେ ଯାହା ବି କରନ୍ତି ତାହା ହିଁ ହୁଏ normal (ସହଜ ସାଭାବିକ), ନଚେତ୍ ଲକ୍ଷ ସାଧନା ବି ଚରିତ୍ରଗତ ହୁଏ ନାହିଁ, ସତ୍ତାକୁ ସ୍ବର୍ଗ କରେ ନାହିଁ ।

ଆ.ପ୍ର : ୧/୬.୧୦.୧୯୩୯

॥ ଗୁରୁ ନ ରହିଲେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଗୁରୁ ନ ରହିଲେ ମଣିଷର bal-

ance (ସମତା) ଠିକ୍ ରହେ ନାହିଁ। ଶିବାଜୀ ରାଜା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ରାମଦାସଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟ ଦେଇ ନିଜେ ପ୍ରତିନିଧି ହିସାବରେ ରାଜ୍ୟ ଚଳାଉଥିଲେ। ରାମଦାସଙ୍କୁ ସେ ଶ୍ରଦ୍ଧାମିଶ୍ରିତ ଭକ୍ତ କରୁଥିଲେ। ଏହି ଭକ୍ତଟା ଥିଲା କିନ୍ତୁ ଭଲ ପାଇବାର ଅମୋଘ ଟାଣରୁ। ଏତେ ବିପଦରେ ପଡ଼ି ମଧ୍ୟ ସେ ଠିକ୍ ଥିଲେ- ତାଙ୍କ ଶରୀରରେ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ବି ଦାଗ ଲାଗିନାହିଁ।

ଆ.ପ୍ର : ୧/୧୭. ୧୦.୧୯୩୯

II ଭାଗ୍ୟ କାହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ II

ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକ ନାନାଦି ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲେ- ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେ ଯାହା କିଛି କରୁନା କାହିଁକି, ତାହା luck (ଭାଗ୍ୟ) ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ। ଜଣେ କେତେ ଖଟି ମଧ୍ୟ କିଛି କରିପାରେ ନାହିଁ, ପୁଣି ଜଣେ ହୁଏତ ଅଳ୍ପ ଚେଷ୍ଟାରେ ବି successful (କୃତକାର୍ଯ୍ୟ) ହୋଇଯାଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- Luck (ଭାଗ୍ୟ) କିନ୍ତୁ କରିବା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ। ଯିଏ ପାରେ ନାହିଁ, ବୁଝିବାକୁ ହେବ ତାହାର କରିବାରେ ହିଁ ଗୁଣଗୋଳ ଅଛି। ଅଦୃଷ୍ଟମାନେ ଆମର ଯେଉଁ କର୍ମର ଫଳ ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକଠାରେ ସଞ୍ଚାରିତ ହୋଇ ରହିଛି। Principle (ଆଦର୍ଶ) ନ ରହିଲେ କରିବା ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ବିନିମ୍ୟ ଆସେ ନାହିଁ, ଶୁଦ୍ଧିଲା ଫୁଟି ଉଠେ ନାହିଁ, indivisuality (ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ) ବି grow (ବୃଦ୍ଧି) କରେ ନାହିଁ, personal-ity (ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ) integrated (ସଂହତ) ହୁଏ ନାହିଁ, ବୁଦ୍ଧି ହିଁ ତାକୁ guide (ଚାଳିତ) କରେ। ବୃଦ୍ଧିଗୁଡ଼ିକ ଗୋଲ- ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧି କୁହାଯାଏ, ମଣିଷ ବୁଦ୍ଧିର ବାହାରେ ଆଉ କିଛି ଦେଖିପାରେ ନାହିଁ। ଏହା ହିଁ ହୁଏ ତାହାର Universe (ବିଶ୍ବ), ତାହାର ଗୋଟିଏ ସଙ୍ଗେ ଆଉ ଗୋଟିକର କୌଣସି ଯୋଗ ନ ଥାଏ। ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ବୁଦ୍ଧି ଆସେ ତାହାର ମଧ୍ୟରେ ସେ ପଶିଯାଏ। କେତେ ଲୋକ ତ କେତେ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ଚାଷୀର ପୁଅ ହୁଏତ ଦେଖୁ ଦେଖୁ Minister (ମନ୍ତ୍ରୀ) ହୋଇଗଲା- ତାହା ହେଲା କିପରି? ଅସଲ କଥା ସେହି ଟାଣ। ସେହି ଟାଣ ହିଁ ସବୁକିଛି। ପୃଥିବୀରେ ଏଭଳି ମଣିଷ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବେ ନାହିଁ, ଠିକ୍ ଏଇକଥା କହିପାରେନା, ଯାହାକି ହେଉ ଖୁବ୍ କମ୍ ମଣିଷ ଦେଖିପାରିବେ- ଯେଉଁମାନେ କି ପ୍ରକୃତ ବଡ଼ ହୋଇଛନ୍ତି ଅଥଚ କୌଣସି superior beloved (ପ୍ରେମ୍)ଙ୍କ ଉପରେ active attachment (ସକ୍ରିୟ ଅନୁରାଗ) ନାହିଁ। ଆମ୍ଭେମାନେ History (ଇତିହାସ) ପଢ଼ୁ, କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ life (ଜୀବନ)ର glowing point (ଦୀପନକେନ୍ଦ୍ର) ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼େ ନାହିଁ - ତାହାହେଲେ ଦେଖି ପାରିଥାନ୍ତୁ ଯେ ଶ୍ରେୟ ଅନୁରାଗ ଛଡ଼ା କେହି ବଡ଼ ହୋଇ ନାହିଁ।

ଭଦ୍ରଲୋକ- ମୁଁ ଜଣିବି ଉପରେ depend (ନିର୍ଭର) କରିବାକୁ ଯିବି କାହିଁକି? ମୁଁ ନିଜେ ହିଁ ତ ପାରିବି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମଣିଷର existence (ଅସ୍ତିତ୍ବ) ଯେ depend (ନିର୍ଭର) କରେ ଅନ୍ୟର ଉପରେ। ମୁଁ କିଛିଦିନ ସୋହୋ ସୋହୋ କରୁଥିଲି- ଏହି ଭାବଟି ଯେପରି ମଣିଷର ଧାରୁରେ ଖାପ ଖାଏ ନାହିଁ, ତଦ୍ବାରା ସବୁକିଛି ନିଜ ଉପରକୁ ହିଁ recoil (ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ) କରେ। ମୁଁ ସୋହୋ ସେତେବେଳେ ହିଁ କହିପାରେ- ଯେତେବେଳେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେହି ସୋହୋର ରୂପରେ ଦେଖିପାରେ- ତାହା ନ ହେଲେ ମୁଁ ସୋହୋ ଆଉ ସେମାନେ କିଛି ନୁହଁନ୍ତି- ଏପରି ବୋଧ ରହିଲେ କିଛି ଉନ୍ନତି ହୁଏ ନାହିଁ। ମୁଁ ବୁଝେ 'ବୁଝ' - ତୁମେ ବୋଲି ଜଣେ ଯଦି ରହନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ fulfill (ପୂରଣ) କରିବାର urge (ଆକୃତି) ପାଇଁ ଯଦି tension (ଟାଣ) ରହେ, ତାହାଦ୍ବାରା ହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର sensitiveness (ସାତ୍ତ୍ବିକ ପ୍ରବଣତା) ଓ receptivity (ଗ୍ରହଣଶୀଳତା) grow କରେ (ବଢ଼ିଉଠେ), ତାହା ଫଳରେ ହିଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ବଡ଼ ହୋଇପାରୁ- ନଚେତ୍ ସବୁକିଛି ହିଁ ନିଜ ଉପରକୁ recoil (ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ) କରିଥାଏ। ମୋଟ କଥା, ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ଅଛି Libido ବା ସୁରତ।... ଏହି ସୁରତ ଚାହେଁ ଯୁକ୍ତ ହେବାକୁ ଏହି ସୁରତ ମାଆ, ବାପା, ଗୁରୁ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କଠାରେ ସଠିକ୍ ଭାବେ ଯୁକ୍ତ ହେବା ଫଳରେ ଯେଉଁ ମଣିଷଟି active (କର୍ମୀ) ହୋଇଉଠେ, ତାଙ୍କର ଉନ୍ନତି ହେବ ହିଁ। ଗୀତାରେ ଅଛି - 'ନାସ୍ତି ବୁଦ୍ଧିର ଯୁକ୍ତସ୍ୟ ନଚାୟୁକ୍ତସ୍ୟ ଭାବନା, ନଚାଭାବୟତଃ ଶାନ୍ତିଃ ଅଶାନ୍ତସ୍ୟ କୃତଃ ସୁଖମ୍'। ପୁଣି ଆହୁରି କ'ଣ ଅଛି ତ? - ଯୋଗଃ କର୍ମସୁକୌଶଳମ୍। କ'ଣ ଏହା ତ? ଏହି ହେଲା କଥା। ପୁଣି ଠାକୁର କଥାଟିର ଅର୍ଥ ହେଲା - ସେ ଠାକୁର - ଅର୍ଥାତ୍ ଠାକୁର ଦିଅନ୍ତି। ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ବୁଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ ଆଉ ତାଙ୍କ ସହିତ conflict (ସଂଘାତ) ଆସେ; ଏହି ସଂଘାତ ଫଳରେ ଆସେ adjustment (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ)।

ଭଦ୍ରଲୋକ - ହିଟଲାର- ମୁସୋଲିନିର ମାତୃଭକ୍ତି ତ ବୁଝେ, କିନ୍ତୁ ଗୁରୁ ଭକ୍ତି ତ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେପରି ମାତୃଭକ୍ତି ହେଲେ ତାହାର ପ୍ରଭାବ ସମ୍ଭାଳିବା ତ ମୁଷିଲ- ବା'ପରେ ତ ଗୁରୁଭକ୍ତି। ଗୁରୁଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ ଏଇଥିପାଇଁ ଯେ ସେ ସବୁ stage (ସ୍ତର)ରେ ହିଁ guide (ପରିଚାଳିତ) କରିପାରନ୍ତି, ଯାହା ଅନ୍ୟଦ୍ବାରା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ- ଆଉ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇ, ଅନୁସରଣ କରି ଆମ୍ଭେମାନେ ଦିନୁ ଦିନ ବଡ଼ ହେଉ। ଗୁରୁଭକ୍ତି ବା ମାତୃଭକ୍ତି ରହିଲେ ଆପେ ଆପେ motor sensory co-ordination (କର୍ମ ଓ ବୋଧସ୍ଥାୟର ସଙ୍ଗତି) ଆସେ।

ଆ.ପ୍ର: ୧/୧୮. ୧୦.୧୯୩୯।

॥ ଭଗବାନ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝୁ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକ କହିଲେ- ତାଙ୍କୁ (ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ) ଖୁବ୍ ଜୋର Superman (ଅତିମାନବ) କହିପାରୁ, କିନ୍ତୁ ଭଗବାନ ବୋଲି କହିପାରୁନା, ଯାହା ବି ହେଉ ସେ ଜଣେ ମଣିଷ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଭଗବାନ ବୋଲିଲେ ମଣିଷକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ କିଛି ବୁଝେ ନାହିଁ - ଆଉ ସେହିଭଳି ଭଗବାନ ଯଦି ବି ଥାନ୍ତି ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ସମ୍ପର୍କ କ'ଣ ? ସେ ମୋତେ ସାମାନ୍ୟ ଏକ ଖସାର ଲଢୁ ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଭଗବାନ ବୋଲିଲେ ମୁଁ ବୁଝେ ସେହି ମଣିଷ, ଯାହାଙ୍କ ଭିତରେ କ୍ଷତ୍ରେଶ୍ୱରୀୟ ଜାଗ୍ରତ । ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ତାଙ୍କର କବିତ୍ୱ ବୁଝେ ନାହିଁ- ଆଗେ ମନେହୁଏ ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥଙ୍କ କଥା, ତାହାପରେ ତାଙ୍କର କବିତ୍ୱ । ଦୟା କହିଲେ ହିଁ ଦୟାବାନ୍ ଲୋକଙ୍କର କଥା ହିଁ ମନେପଡ଼େ- ଦୟାବାନ୍ ଛଡ଼ା ଦୟା ରହେ କେଉଁଠି ? ଆଉ ତାହା ବୋଧ କରୁନା କିପରି ?

ଆ.ପ୍ର : ୧/୧୮.୧୦.୧୯୩୯ ।

॥ ବିକୃତ-ମଣିଷ, ବିଧୂଷ-ମଣିଷ କେଉଁମାନେ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଏକ ଧରଣର ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ହୁଏତ କୌଣସି ଝିଅକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିଲା । କିନ୍ତୁ approach କରିବାର (ଆଗେଇବା ବା କହିବାର) ସାହସ ନାହିଁ, ଭୟକରେ, ଅଥଚ ମନେ-ମନେ ତାହା ପାଇଁ ଅଭାବବୋଧ କରେ, ଆକର୍ଷଣର ଛାଡ଼ିପାରେ ନାହିଁ- ଆଉ ତାହାର ଅଭାବବୋଧକୁ ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ଚାହେଁ ଆଉ ଜଣକଦ୍ୱାରା- ଯାହାକୁ ସେ ଭଲପାଏନା, ଯାହା ସେ ପସନ୍ଦ କରେ ନାହିଁ, ଦେଖେଇହୁଏ, ସେ ଯେପରି ତାକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଏ - ସେହିମାନଙ୍କର ସବୁ ହିଁ ଏହିଭଳି ଓଲଟା, ସେଠାରେ ବାଧା ପାଇଲା ତ ଗଲା ଅନାଦି । କାହାକୁ ହୁଏତ ମା'-ଭଉଣୀ ବୋଲି କହି ଭଲ ପାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା, ଖୁବ୍ ମିଳାମିଶା କରିଚାଲିଲା, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତରରେ ରହିଲା ଶୟତାନ- ଏହିପ୍ରକାର ସେମାନଙ୍କର Libido (ସୁରତ) ପୈତା ସୁତା ଭଳି ଗଣ୍ଡି ପରେ ଗଣ୍ଡି ପଡ଼ିଯାଏ, distorted (ବିକୃତ) ହୋଇପଡ଼େ- ଏମାନେ ସବୁକିଛି ବୁଝନ୍ତି ଓଲଟା, କେହି ହୁଏତ ତାଙ୍କୁ କହିଲା- ସେଠାରୁ କୁଦାମାର ନାହିଁ, ସେ ଏହି କଥାକୁ ସହଜ ଭାବରେ ନେଇପାରିବ ନାହିଁ: ଭାବିବ ତାକୁ ଅପମାନ କରା ହେଉଛି । ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ ହୁଏତ ତାକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିଛି-

ସେତେବେଳେ ସେ ଦେଖାଇବ ତାକୁ ଯେପରି ପସନ୍ଦ କରେ ନାହିଁ- vigorously oppose (ଜୋର କରି ପ୍ରତିବାଦ) କରିଚାଲିବ । ଏହି ପ୍ରକାର ଯେଉଁମାନଙ୍କର ହୁଏ, ସେମାନଙ୍କୁ ସଂଶୋଧନ କରିବା କଷ୍ଟକର । ଏମାନେ gentlemanly pose (ଭଦ୍ରଲୋକର ଢଙ୍ଗ) ନେଇ ଚାଲନ୍ତି, ଖୁବ୍ mild (ନମ୍ର), ମୋଲାୟମ୍ (ଧୀର କୋମଳ), କାଜଦା କୌଶଳ କରି ଚାଲନ୍ତି- ଅଥଚ insincerity (କପଟତା)ରେ ଭରି ରହିଥାନ୍ତି- ଏମାନଙ୍କୁ ସୁଧାରିବା ବଡ଼ କଷ୍ଟକର ।

ଆଉ ଏକ ଧରଣର ଅଛନ୍ତି damaged (ବିଧୂଷ), ଯେପରି ବିଲମ୍ବଜ୍ଞ- ଏହିମାନେ ହୁଏତ କାହା ପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉନ୍ମାଦ ହୋଇଉଠନ୍ତି- କୌଣସି ଦିଗ ପ୍ରତି ଖୁଆଲ ନ ଥାଏ- debauched life lead (ବ୍ୟଭିଚାରୀ ଜୀବନ ଯାପନ) କରନ୍ତି । କୌଣସି ଏକ ନୌକାରେ ଯଦି ଗୋଟିଏ ଛିଦ୍ର ହୁଏ ସେହି ଛିଦ୍ର ଜାଗାରେ ଗୋଟିଏ ଖୁଲ ଦେଇ ଦିଆଯାଏ, ତାହାହେଲେ ସେ ପୂର୍ବଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ- ପୂର୍ବରୁ ଯେପରି ପାଞ୍ଚଶହ ମହଣ ମାଲ ବୋହି ପାରୁଥିଲା, ପୁଣି ସେହିଭଳି ବୋହିପାରେ । ଏହି ସମସ୍ତ ଲୋକଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ସେହିପ୍ରକାରର ହୋଇଉଠେ । ସେହି ଛିଦ୍ରଟା ଯଦି ଥରେ ଠିକ୍ କରି ଦିଆଯାଏ, Superior Beloved (ପ୍ରେଷ୍ଟ)ଙ୍କଠାରେ attached (ଅନୁରକ୍ତ) ହୁଏ, ତେବେ normal (ସହଜ) ମଣିଷ ହୋଇପାରେ- ତେଣୁ damaged (ବିଧୂଷ ସୁରତ) ହୋଇଥିବା ମଣିଷଟି ଅନେକ ଭଲ ।

ଆ. ପ୍ର : ୧/୧୯.୧୦.୧୯୩୯ ।

॥ ସଂସାରକୁ ନେଇ ପାରି ଉଠନ୍ତି ନାହିଁ କାହିଁକି ? ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- କୌଣସି ଏକ ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ କହେ- ସଂସାର ନେଇ ପାରି ଉଠିପାରୁ ନାହିଁ - ଅଭାବ-ଅଭିଯୋଗ, ଦୁଃଖକଷ୍ଟ, ପିଲାଛୁଆ ବଡ଼ ଅବାଧ ଇତ୍ୟାଦି, ସେତେବେଳେ ଦୁଃଖକୁ ହେବ, ତାହାର ହୁଏତ କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ obsession (ଅଭିଭୂତି)ଅଛି, - ସେଇଥିପାଇଁ ସେ ସବୁକିଛିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିପାରୁ ନାହିଁ । ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ ମାୟା- ମାୟା ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ପରିମାପିତ କରି ଚୋଲେ- ଜୀବନକୁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଗଣ୍ଡି ମଧ୍ୟକୁ ନେଇଚାଲେ- ଏହା ହେଲା ବୃତ୍ତିର ଖେଳ - ବୃତ୍ତାକାର ଥିବାରୁ ତାହାକୁ କୁହାଯାଏ ବୃତ୍ତି, ବୃତ୍ତିର ମଧ୍ୟରେ ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ରହେ ସେତେବେଳେ ଚାଲିବାର ପଥ ପାଏ ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ଜଗା-ମୃତ୍ୟୁ ଛଡ଼ା ଆଉ କୌଣସି ଦୁଃଖ ନାହିଁ - ଅନ୍ୟ ଯାହା କିଛି ଜୀବନରେ ଆସେ - ତାହା

ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ କହେ - 'ଆମକୁ ଗ୍ରହଣ କର, ଆମକୁ ଲଗାଇ ତୁମେ ପୁଷ୍ଟି ସଂଗ୍ରହ କର' - ସବୁକିଛି ଏହିପରି ଆସିଥାଏ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ serve (ସେବା) କରିବାକୁ - ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର principle (ଆଦର୍ଶ) ରହିଲେ ସେଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଖୋରାକ ହୋଇ ଉଠି - ଯାହା ଆସୁନା କାହିଁକି, ଆମ୍ଭେମାନେ ଭୟଭୀତ ହେବା ନାହିଁ, ବରଂ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଜୀବନ ବୃଦ୍ଧିର କର୍ମରେ ନିୟୋଗ କରିପାରୁ।

ଆ.ପ୍ର: ୧/୧୯.୧୦.୧୯୩୯

॥ ଗୁରୁ କି ନୁହଁ କି ଭାବରେ ବୁଝିବ ॥

ଜଣେ ପଚାରିଲେ- କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦେଖି କିପରି ବୁଝିବି ଯେ ସେ ମୋର ଗୁରୁ ହେବାର ଉପଯୁକ୍ତ କି ନୁହଁ? ବିଶ୍ୱାସ ଆସିବ କିପରି?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଦେଖିବା କ୍ଷଣି କ'ଣ ବୁଝାପଡ଼େ? କେହି କେହି ହୁଏତ ପାରନ୍ତି। ତେବେ ସଙ୍ଗ କରିଲେ ବୁଝାଯାଏ। "ସଙ୍ଗାତ୍ ସଞ୍ଜାୟତେ ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଶ୍ରଦ୍ଧାୟାଃ ଦୃଷ୍ଟଶୁଦ୍ଧତା, ଦୃଷ୍ଟଶୁଦ୍ଧେହି ବିଶ୍ୱାସଃ, ବିଶ୍ୱାସାତ୍ ନିର୍ବିଚାରତା, ନିର୍ବିଚାରାତ୍ ଭବେତ୍ ପ୍ରେମ, ପ୍ରେମାଞ୍ଜଳମୁସମର୍ପଣମ୍"।

ସଙ୍ଗ କରିଲେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆସେ, ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ୍ ହେବା ହେତୁ ଦୋଷ ଦର୍ଶନ ଦୂର ହୋଇଯାଏ। ଭଲଟାକୁ ମନ୍ଦ ବୋଲି ଦେଖିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ରହେ ନାହିଁ, ଆଉ ମନ୍ଦ ବୋଲି କିଛି ଦେଖିବାକୁ ପାଏ ନାହିଁ। ତାହାପରେ ଆସେ ବିଶ୍ୱାସ, ବିଶ୍ୱାସ ଆସିଲେ ଆମେ ପ୍ରଶ୍ନଶୂନ୍ୟ ହୋଇଯାଉ। ତୃପ୍ତିରେ ଆମର ମନ ଭରିଯାଏ, ସେଇଥିରୁ ଆସେ ପ୍ରେମ, ଭଲ ପାଇବା ଓ ବାଣ (ଆକର୍ଷଣ) - ଆଉ ପ୍ରେମ ଆମ୍ଭସମର୍ପଣରେ ପରିଣତ ହୁଏ- ପ୍ରିୟଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆମେ କିଛି ଜାଣୁନା।

ଆ.ପ୍ର: ୧/୧୯.୧୦.୧୯୩୯

॥ ସୁରତ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କଠାରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

ଜନୈକ ହରିକାଉଁନିୟା ସଙ୍ଗରେ କଥାକ୍ଷରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - 'ସାତା ନକ୍ଷତ୍ରର ଜଳ, ପାତ୍ର ବିଶେଷରେ ଫଳ!' ସେଇ ଗୋଟିଏ ହିଁ Libido (ସୁରତ) ଯାହା ଉପରେ ଯାଇ ପଡ଼େ - ଯେଉଁଠି set (ନ୍ୟସ୍ତ) ହୁଏ, ତାହା ଉପରେ ହିଁ ସବୁକିଛି ନିର୍ଭର କରେ। ସୌଭାଗ୍ୟ ହେତୁ ଏହା ଯଦି ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କଠାରେ ଠିକ୍ ଭାବେ set ହୋଇଗଲେ (ଯୁକ୍ତ ହୋଇଗଲେ) ମାର ବିନ୍ଧା କେଲୁ। ଅର୍ଥାତ୍ ବାଜିମାର୍ ହୋଇଗଲା)। (ଅନ୍ୟ ଏକ ଦାଦାଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲେ) ଆପଣଙ୍କର ଯେଉଁ ଖୁଆ

ମାରା କଥା, ଏହାକୁ ଯଦି ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ ଲଗାନ୍ତି - ତାହା ମଣିଷର କର୍ଣ୍ଣରେ ମହୁ ଢାଳି ଦେବ। କେହି ଜଣେ ହୁଏତ ଅବଶେଷର କାନ୍ଦଣା କାନ୍ଦେ, ସେ ଯଦି ଇଷ୍ଟସାଥି ପରାୟଣ ହୋଇଉଠେ, ତେବେ ତାହାର କାନ୍ଦଣା ମଣିଷକୁ ଏକାବେଳେକେ ଭସାଇଦେବ। କାମ, କ୍ରୋଧାଦି କମାଇବାର ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ ନାହିଁ। କେବଳ ସେ ସବୁର ଇଷ୍ଟଭିମୁଖୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାକୁ ହେବ- କାମ, କ୍ରୋଧ ଇତ୍ୟାଦି ବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ମରିଯାଏ, ତେବେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର କାମ କରିବେ କାହା ସାହାଯ୍ୟରେ ?

ଆ.ପ୍ର: ୧/୭.୧୨.୧୯୩୯

॥ ଯଥାର୍ଥ ଧର୍ମାଚରଣର ସଙ୍କେତ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଧର୍ମର ଏକ ଚିହ୍ନ ଅଛି - ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା କରେ, ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲପାଏ, ଅଥଚ ମୋର ଦକ୍ଷତା, କ୍ଷିପ୍ରତା ବହୁନାହିଁ, ସପାରିପାର୍ଶ୍ୱକୁ ନେଇ ମୁଁ ଉଚ୍ଛଳ ହୋଇ ଉଠୁ ନାହିଁ- ଏଥିରୁ ବୁଝାଯାଏ, ମୋର ଚଳଣୀରେ କେଉଁଠି ଗଣ୍ଡଗୋଲ ଅଛି। କେହି ଏଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ବାହୁଁ ବା ନ ବାହୁଁ- ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣ ହୋଇ ଚାଲିବା ପଥରେ ଏଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ତାହାକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବହିଁ। ସେବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକୃତ ଏଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର ନିଦର୍ଶନ ଏହି ଯେ ସେ ଧର୍ମକୁ ଯଥାଯଥ ଆଚରଣ କରିଛି। ଏହି କାରଣରୁ ଚୈତନ୍ୟ-ଚରିତାମୃତ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଲେଖାଅଛି- "ଏଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଶ୍ଳାନେତେ ସର୍ବ ଜଗତ ମିଶ୍ରିତ, ଏଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ-ଶିଥିଳ ପ୍ରେମେ ନାହିଁ ମୋର ପ୍ରୀତି"। ତେବେ କୌଣସି ଏକ ସ୍ତର ବା ଅବସ୍ଥା ବା ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ଲାଭର ଆକାଂକ୍ଷା ନେଇ ଯେ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଭଲପାଏ- ତାର କିଛି ହୁଏ ନାହିଁ। ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶାସ୍ତ୍ରରେ କୁହାଯାଇଛି- 'ମୋକ୍ଷ ବାଞ୍ଛା କୈତବ ପ୍ରଧାନ'।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୭.୧୨.୧୯୩୯

॥ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗିଗଲେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ମଣିଷ 'ଅନନ୍ୟ ଭାବ୍' ଅର୍ଥାତ୍ ଅନନ୍ୟ-ଭଜନଶୀଳ ହୋଇ ରହିଛି- ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ନେଇ 'ଅନନ୍ୟ ଭାବ୍' ହୋଇପାରିଲେ କାମ ଫର୍ଯ୍ୟା (କାମ ଖତମ)। ତାଙ୍କୁ ଯଦି ଭଲ ଲାଗିଯାଏ ତେବେ ସବୁ କିଛି ହିଁ ତଳକୁ ଖସିପଡ଼େ- ଯାଜନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହିଭଳି ତାଙ୍କ ପାଇଁ କରୁ କରୁ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାଟା ଗଜାଏ। ଯାଜନରେ brain ର(ମସ୍ତିଷ୍କର) ସବୁ sphere (ଦିଗ) active (ସକ୍ରିୟ) ହୋଇଉଠେ, କ୍ଷୁଦ୍ର-କ୍ଷୁଦ୍ର ବାସନାର knot ଓ obsession (ଗ୍ରନ୍ଥି ଓ ଅଭିଭୂତିଗୁଡ଼ିକ)

ଭାଙ୍ଗିଯାଏ, ଆଉ ଏହା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ଯଦି ମଣିଷ ନିରାଶା ଇଷ୍ଟସାଥୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ୍ନ ହୋଇ ଯାଜନର ଆନନ୍ଦ ପାଇଁ ଯାଜନ କରିଚାଲେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୭.୧୨.୧୯୩୯

॥ ସମାଧି କ'ଣ ॥

କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କ ସହିତ ସମାଧି-ସମନ୍ଧରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ସେହି କଥା ଶୁଣି କହିଲେ - ସମାଧି ହେଲା integrated solution (ସଂହତ ସମାଧାନ) ପରେ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥା ହୁଏ ତାହା ହିଁ, ମଣିଷ ମନେକରେ, ସମାଧି ହେଲେ ମଣିଷ ପ୍ରାୟ ଆଜ୍ଞାନ ହୋଇପଡ଼େ, କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ ତାହା ନୁହେଁ, କୌଣସି ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରୁ କରୁ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ବା ସମସ୍ୟାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମାଧାନ ହେଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ସମ୍ୟକ ଧାରଣା ହେଲେ ମନେ ମନେ ଯେଉଁ ଚୁକ୍ତିର ବୋଧଗା ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ- ଯେଉଁ ଆନନ୍ଦର ଆବେଶଗା ଆସେ, ସେଇ ଅନୁଭୂତିଟି ହିଁ ସମାଧି । ସମାଧି ନାନାରକମର ହୁଏ-ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିନିଷର ବିଭିନ୍ନ phase (ଦିଗ) ଅଛି, କୌଣସି ଏକ ବିଷୟରେ ତାହାର universe (ବିଶ୍ୱ)ର ସମସ୍ତ phase (ଦିଗ) ଯେତେବେଳେ ଜଣା ଭିତରେ, ବୋଧ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଧରାପଡ଼େ ସେତେବେଳେ କ୍ଷଣିକ ସମାଧି ହୁଏ- ତେଣୁ କୁହାଯାଇଛି, ସମାଧିରେ ଅନନ୍ତ ଜ୍ଞାନର ଭଣ୍ଡାର ଖୋଲିଯାଏ । କେବଳ intellectual solution (ବୌଦ୍ଧିକ ସମାଧାନ) ହେଲେ ତାକୁ ସମାଧି କୁହାଯାଏ ନାହିଁ, with sensation (ବୋଧରେ) ବୋଧ କରିବାକୁ ହେବ । ଆଉ ସବୁକିଛି ହିଁ ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ସାର୍ଥକ ହେବା ଦରକାର । ସମାଧି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କର୍ମ ଆସିଥାଏ । ଯେଉଁ solution (ସମାଧାନ) ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା ତାହା ସେତେବେଳେ ହିଁ work out (ରୂପାୟିତ) କରିବାକୁ ହୁଏ । ଆପଣଙ୍କର କିଛି ହିଁ ବାଦ୍ ଯିବ ନାହିଁ, ଯଦି ବି ଏହି ଭାବକୁ ନେଇ ଆପଣ ବେଶ୍ୟା ଘରକୁ ଯାଇଥାନ୍ତି, କାହା ଉପରକୁ ଯେନୁଥିଲେଟିଏ ଫୋପାଡ଼ିଥାନ୍ତି ବା କୋଳିଟାଏ କାହା ପାଖରୁ ଖାଇଥା'ନ୍ତି, ସବୁକିଛି ରହିବ, ବରଂ ଏହା with meaning (ଅର୍ଥସହ) ହାଜିର ହେବ । ତୁମର ଏହି universeରେ ଯାହାକିଛି ଅଛି, ସେସବୁକୁ ତୁମର ଚିନ୍ତା ଓ ବୋଧକୁ ନେଇ ଜାଣିବାକୁ ହେବ- ଇଷ୍ଟସାଥୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ନିରତିଶୟ ସର୍ବଜ୍ଞ ବୀଜ- ସେ ଯାହାର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସୁନା କାହିଁକି, ତାହା ସେ ଜାଣିପାରେ । ମୁଁ ଏତେ କଥା କହେ

କିପରି - ଏହା ସବୁ ଯେ realised facts (ଅନୁଭୂତ ତଥ୍ୟ) ଉପରେ based (ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ) । ଆଉ ମୁଁ ଯେତେ ଭାବରେ ଯେତେ କଥା କହେନା କାହିଁକି - ମୁଁ କୁହେ କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ହିଁ କଥା । ଶ୍ରୀମାତୃଷ୍ଟଦେବ କହିଯାଇଛନ୍ତି- 'ଏବେ ସବୁ ଜ୍ଞାନ ତୁମକୁ ଦେଉନାହିଁ' । ସେ closed (ଅପ୍ରକାଶିତ) ରଖିଥିଲେ କିଛି, ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସବୁକିଛି dis-close (ପ୍ରକାଶ) କରିଦେଇ ଗଲି ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୨୯.୧.୧୯୪୦

॥ ସର୍ବଜ୍ଞ ବୀଜ ପୂର୍ତିଉଠିଲେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

ସର୍ବଜ୍ଞ ବୀଜ-ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା ଚାଲୁଥିଲା ବେଳେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ସର୍ବଜ୍ଞ ବୀଜର ସରୂପଟା ଅନୁସନ୍ଧିଷ୍ଠା ଫଳରେ ଯାହା ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ତିଉଠେ, ସେ ଜୀବନର ଯେ କୌଣସି ଅବସ୍ଥା ତାର ନିଜର favour (ଆଶ୍ୱର)ରେ ନେଇ ଆଣିପାରେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଜୀବନରେ ଏହି ଭାବଟି ଖୁବ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ- ତାଙ୍କର ସାରା ଜୀବନଟା ଯେପରି ପୁରାପୁରି ଭଗବାନମୟ । ଆଉ ସବୁକିଛିର ଏହିପରି ଅନୁକୂଳ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହିଁ organisation (ସଂଗଠନ) ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୧୩.୭.୧୯୪୦

॥ ସତ୍ୟକାର ଗୁରୁ କିଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଦେଖନ୍ତୁ- ବଙ୍ଗାଳୀ ପରି ଏପରି ଆଉ କେଉଁଠି ପ୍ରାଣ ପାଇବେ ନାହିଁ । ଗ୍ଲାନ ଢୁକିଛି ଦୁଇଟି ଜାଗାରେ, ତାକୁ ଯଦି ଠିକ୍ କରାଇ ପାରନ୍ତି ତେବେ ହୋଇପାରେ- ପ୍ରଥମ ବୋଷ ହେଉଛି- ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ ମାନ୍ୟ ଦିଏ ନାହିଁ ଏପରି ଲୋକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଗୁରୁ ବୋଲି ମାନୁ- ଏହାର ଫଳ ସରୂପ ବୈଷ୍ଣବ, ଶାନ୍ତ, ସୌର, ଶୈବ, ଗାଣପତ୍ୟ, ଏ ମିଶନ, ସେ ମଠ, ଅମ୍ବୁକ ଆଶ୍ରମ, ତମୁକ ସଂଘ ଇତ୍ୟାଦି କେତେ ଦଳର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଛି- ଯେଉଁମାନେ କି ଗୋଟିଏ ସୂତ୍ରରେ ସଂହତ ନୁହଁନ୍ତି । ସତ୍ୟକାର ଗୁରୁ ଯିଏ, ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ହିଁ trace (ଆବିଷ୍କାର) କରାଯାଇ ପାରିବ- ଏହା ଏକବାରେ map (ମାନଚିତ୍ର) ଦେଖିବା ଭଳି- ଯେପରି ଶ୍ରୀମାତୃଷ୍ଟକୁ ଦେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକଲେ ଧରାପଡ଼େ, ସେ ହିଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ସେ ହିଁ ବୁଦ୍ଧ, ସେ ହିଁ ଯାଶୁ, ସେ ହିଁ ମହମ୍ମଦ, ସେ ହିଁ ଶ୍ରୀ ଗୌରାଙ୍ଗ-ପରିଷ୍କାର ଭାବରେ ବୁଝାପଡ଼େ ସମସ୍ତଙ୍କୁ, ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ହିଁ ଦେଖାମିଳିବ । ଏହା ନ ହେଲେ ସେ ଗୁରୁ ହେବାରେ ଉପଯୁକ୍ତ ନୁହଁନ୍ତି । ଯୁଗପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ସମନ୍ୱୟା ସଙ୍ଗତି ଅସ୍ଥୁଷ୍ଟ

ରଖିପାରିଲେ ହଜାର ହଜାର ଧର୍ମ ମତର ଲୋକ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ। ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବା ସେହି ଜାତୀୟ ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ନ ମାନି, ଅସାକାର ବା ଅପମାନ କରି ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ଗୁରୁଙ୍କ ଆସନରେ ବସିପାରେ, ଏହି ପ୍ରକାର ଦୂରାବସ୍ଥାଠାରୁ ଆଉ କ'ଣ ଦୁଃଖ ବା ପାପ ଆଇପାରେ ?

ଆ : ପ୍ର : ୧/୭.୯.୧୯୪୦

॥ ସର୍ବଜ୍ଞତ୍ବବାଜର ତାପ୍ତର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ଭାଇ ସର୍ବଜ୍ଞତ୍ବବାଜ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇଲେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସର୍ବଜ୍ଞତ୍ବ ବାଜ ମାନେ ଏହା ନୁହେଁ ଯେ ମେଟେରିଆ ମେଡିକା (ହୋମିଓପାଥ ଚିକିତ୍ସା ବହି) ତାହାର ମୁଖସ୍ଥ। ସର୍ବଜ୍ଞତ୍ବ ବାଜର ତାପ୍ତର୍ଯ୍ୟ ହେଲା- ତାହା ରହିଲେ ମଣିଷ ଯେ କୌଣସି situation (ଅବସ୍ଥା) ବା affair (ବ୍ୟାପାର)ରେ ପଡୁନା କାହିଁକି, ସେଠାରେ ବିହତ ସମାଧାନ ବା ବୈଧା କରଣୀୟ କ'ଣ ତାହା ସେ ବୁଝିପାରେ, କହିପାରେ। ଏକ ସତ୍ୟ ହିଁ ନାନା ଭାବରେ ଲାଲାଇତ ହୋଇ ଉଠିଛି ନାନା ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ, ଏହାର ମୂଳ mechanism (ମରକୋଟ) ଯେ ଉପଲବ୍ଧ କରେ, ତାହା ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ସର୍ବଜ୍ଞତ୍ବର ସମ୍ଭାବନା ଫୁଟି ଉଠେ। ସେଥିପାଇଁ ସର୍ବଜ୍ଞତ୍ବ କହନ୍ତି ନାହିଁ, ସର୍ବଜ୍ଞତ୍ବବାଜ କହନ୍ତି। ବାଜ କଥାଟିର ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ସାର୍ଥକତା ଅଛି।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୭୭.୩.୧୯୪୧

॥ ଅବତାର ପୁରୁଷ ସବୁକିଛି ବୋଧ କରିପାରନ୍ତି କି ନୁହଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ପାତଞ୍ଜଳୀ ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ରରେ ଗୋଟିଏ ଶ୍ଳୋକ ଅଛି- 'କ୍ଲେଶ କର୍ମବିପାକାଶ ଯୈରପରାମୃଷ୍ଟ ପୁରୁଷବିଶେଷ ଈଶ୍ବରଃ'। ତା'ର ମାନେ ଏହା ନୁହେଁ ଯେ ସେ ଅର୍ଥାତ୍ ଅବତାର ପୁରୁଷ କ୍ଲେଶ ବୋଧ କରନ୍ତି ନାହିଁ। ସେ ବୋଧ କରନ୍ତି ସବୁକିଛି, କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ସେ ଅଭିଭୂତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ। Unbalanced (ସାମ୍ୟହରା) ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ। ଅନେକ କୁହନ୍ତି, ସେ ସୁଖରେ ସୁଖୀ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ, ଦୁଃଖରେ କଷ୍ଟ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ। ସବୁ କିଛି ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଭିନୟ-ଏହା କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ଅସ୍ବାଭାବିକ ଧାରଣା। ଅନେକ ଏହି ଧାରଣାରେ ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି cruel indifference (ନିଷ୍ପର ଔଦାସୀନ୍ୟ) ହୋଇ ଚାଲନ୍ତି, ଏହି ଭାବନାଟା କେତେ ଯେ

ସର୍ବନାଶର ବ୍ୟାପାର ତାହା କହି ଶେଷ କରାଯାଏ ନାହିଁ। ଅସଲ କଥା ହେଉଛି, ସେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ପରି ସୁଖ-ଦୁଃଖ ବୋଧ କରନ୍ତି, ତାଙ୍କର ମନ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାମ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଓ ତାଜା ଥିବା ହେତୁ ବୋଧ ହୁଏ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ବେଶୀ ବୋଧ କରିଥାନ୍ତି। ସେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ପରି ଖାଆନ୍ତି, ପିଅନ୍ତି ଓ ଦୁଇନ୍ତି। ତାଙ୍କର ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ପରି ଦେହ ଖରାପ ମଧ୍ୟ ହୁଏ, ମନ ବି ଖରାପ ହୁଏ। କିନ୍ତୁ ଏହିସବୁ ସତ୍ତ୍ବେ ବି ସେ ଏହା ଛଡ଼ା ଅନେକ କିଛି; ଆଉ ସାଧ୍ୟ ସତ୍ତ୍ବର ଚେତନା ଲୁପ୍ତ ହୋଇ ସେ କେବେହେଲେ ଆତ୍ମହରା ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ। ମୁଁ ହସେ, କାନ୍ଦେ ଯାହା ବି କରେ- ମୁଁ ଯେ ଶିବଚନ୍ଦ୍ର ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କର ପୁତ୍ର ଏହି ବାସ୍ତବ ସତ୍ୟଟି ମୋତେ ଭୁଲାଇ ଦେଇ ପାରେ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୭୭.୩.୧୯୪୧

॥ ପୂର୍ବତନଙ୍କୁ କି ଭାବରେ ପାଇବ ॥

ଜନୈକ ବହିରାଗତ ଭଦ୍ରଲୋକ ପଚାରିଲେ- ଧରନ୍ତୁ, ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାମକୃଷ୍ଣଦେବଙ୍କୁ ମୋତେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗେ। ଆଜି ସେ ନାହିଁନ୍ତି, ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଙ୍କୁ କି ଭାବରେ ପାଇବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ପରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ ବାଦ୍ଦେଇ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ ଧରାଯାଏ ନାହିଁ। ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଯଦି କେହି ଭକ୍ତିକରେ, ଆଉ ସେ ଯଦି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସମସାମୟିକ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ତାକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମାଧ୍ୟମଦେଇ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ପାଇବାକୁ ହେବ, ନଚେତ୍ ପାଇବା ହେବନାହିଁ। ପରବର୍ତ୍ତୀ ପୁରୁଷମାଣ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବର ପୂର୍ବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ପୂର୍ବତନ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ଆତ୍ମାର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ ହେବାକୁ ହୁଏ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୩୦.୩.୧୯୪୧

॥ ମଣିଷର କମର ଭାଙ୍ଗି ଦିଅନ୍ତି କେଉଁମାନେ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଅନେକ ହୁଏତ କହନ୍ତି ମୁଁ ଧର୍ମ, କୃଷ୍ଣ ସେସବୁ କିଛି ବୁଝେନାହିଁ, ମୁଁ ବୁଝେ people in generalର interest (ଜନସାର୍ଥ), ସାଧାରଣ ଲୋକ ଏହିପରି ଭାବରେ suffer (କଷ୍ଟଭୋଗ) କରୁଛନ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି କହି ଉଦାରତାର ଭାବଭଙ୍ଗୀ ଦେଖାଇ ଲୋକଙ୍କୁ ହାତ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି। ଏହି ଧରଣର ଲୋକମାନେ ବଡ଼ dangerous (ସାଂଘାତିକ)-ନାନା କୌଶଳରେ ଇଷ୍ଟାସାର୍ଥ ହନନ କରନ୍ତି। ପୁଣି ଆଉ ଏକ ଦଳ ଥାନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ କି କୃଷ୍ଣଠାକୁରଙ୍କ କଥା ଉଠିଲେ କହିଥାନ୍ତି ସେ ହେଉଛନ୍ତି 'ଅଯୋନିସମ୍ବତ', ସେ ସବୁ

କିଛି କରିପାରନ୍ତି, ଆମ୍ଭମାନେ ଦାନ-ହାନ ଜାବ, ଆମର କିଛି କରିବାର ଶକ୍ତି କାହିଁ ? ଭଗବାନ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଦେଇ କରାଇ ନେଉନାହାଁନ୍ତି - ତେଣୁ କିଛି ହେଉନାହିଁ । ଅଥଚ ଜନସାଧାରଣ ଆଗରେ ଭକ୍ତ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେଉଥାଏ, ଏହିପରି କରି ମଣିଷର କମରକୁ ଭାଙ୍ଗିଦିଅନ୍ତି, ମଣିଷର normal evolution (ସାଧାରଣ ଉଦ୍ଭବ)ର ପଥ ଏହି ଭାବରେ ଯେଉଁମାନେ ବିପନ୍ନ କରନ୍ତି, ସେହିମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଗୁଣ୍ଡା-ବଦମାସ ଭେଦ ଭଲ । ଏମାନେ ସମାଜର ଯେ ସର୍ବନାଶ କରନ୍ତି ତାହାର ତୁଳନା ହୁଏନି । ଚୈତନ୍ୟଚରିତାମୃତରେ ତେଣୁ କୁହାଯାଇଛି- “ଆମାକେ ଈଶ୍ବର ଭାବେ ଆପନାକେ ହାନ, ତା’ର ପ୍ରେମେ କଭୁ ଆମି ନାହଇ ଅଧାନ ।”

ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ପଚାରିଲେ - ତେବେ ଦାସ୍ୟ - ଭାବଟା କ’ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଦାସ୍ୟ କଥାଟା ଆସିଛି ଦାସ୍ ଧାତୁଠାରୁ- ଆଉ ଦାସ୍ ଧାତୁମାନେ ଦାନ । କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ତୁମର ସବୁ କିଛି ଦେଇ ଅଥଚ ତାଙ୍କ ଗୁଣା ଚରିତ୍ରର ଭାବ ତୁମ ମଧ୍ୟରେ କ’ଣ ସାମାନ୍ୟ ହେଲେ ଫୁଟିବ ନାହିଁ ? ତୁମ ଛାତ୍ର ତୁମକୁ ଖୁବ୍ ଭଲପାଏ, ତୁମର ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାରିକ ବସ୍ତୁ ଆଦି ପ୍ରୟୋଜନ ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗାଇଦିଏ ଅଥଚ ସେ ପଢ଼ାଶୁଣା କରେ ନାହିଁ, ଏହା କ’ଣ ହୋଇପାରେ ?

ଆ : ପ୍ର : ୧/୧୩.୧୧.୧୯୪୧

॥ ସାଧୁସଙ୍ଗ କହିଲେ କି ବୁଝା ଯାଏ ॥

ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ସାଧୁସଙ୍ଗ କଲେ କ’ଣ ସବୁ କିଛି ମିଳେ ? ସାଧୁସଙ୍ଗ ବୋଲିଲେ କ’ଣ ବୁଝାଯାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପ୍ରଥମ କଥା, ସାଧୁମାନେ practical man (ବ୍ୟବହାରିକ ବୋଧସିଦ୍ଧ ମଣିଷ), ଆଉ ସଙ୍ଗ ଆସିଛି ସନଜ୍ ଧାତୁଠାରୁ, ସନଜ୍ ଧାତୁର ମାନେ ଆସନ୍ତୁ ହେବା । ସାଧୁଙ୍କଠାରେ ଆସନ୍ତୁ ହେବାକୁ ଗଲେ ଯାହା ଯାହା କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ତଦନୁଯାୟୀ କରିବାଟା ହିଁ ସାଧୁସଙ୍ଗ କରିବା । ତୁମେ ମୋ ନିକଟରେ ବସି କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଭଲପାଅ-ଅଥଚ ମୁଁ ତୁମଠାରୁ ପଚାଶଟି ଟଙ୍କା ଚାହିଁଲେ ବା ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ପାଞ୍ଚହଜାର ମଣିଷ ଯୋଗାଡ଼କରି ଆଣିବାକୁ କହିଲେ ସେ କର୍ମ ତୁମଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ତାହା କିନ୍ତୁ ସାଧୁସଙ୍ଗ ନୁହେଁ-ବରଂ ସେତେବେଳେ ସେହି କର୍ମ କରିବାହିଁ ସାଧୁସଙ୍ଗ କରିବା ବୁଝାଯାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୧୩.୧୧.୧୯୪୧

॥ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବତାର-ମହାପୁରୁଷ କ’ଣ କରନ୍ତି ॥

ମହାପୁରୁଷ- ସମ୍ପର୍କରେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ପରବର୍ତ୍ତୀ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ ହିଁ ତୋଳି ଧରନ୍ତି । ପରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କ ଦ୍ବାରା ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଏପରିଭାବରେ explained (ବ୍ୟାଖ୍ୟାତ) ହୁଅନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କର (ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀଙ୍କର) ଭକ୍ତଗଣ ମଧ୍ୟ - ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କୁ (ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ) ଭଲ ପାଆନ୍ତି ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ (ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ) ଏତେଟା ଗଭୀର ଭାବରେ ଭାବିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ କଥା ଏପରି ମନଲୋଭା କରି ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରନ୍ତି ଯେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମଣିଷର ଭାବ, ଭକ୍ତି, ଅନୁରାଗ ଉଛୁଳିଉଠେ, ଜଣାପଡ଼େ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀଙ୍କର ନିଜସ୍ବ ସମୟରେ ବି ଏତେଟା ଟାଣ ଅନେକଙ୍କର ହୋଇ ନ ଥିଲା ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୧୮.୧୧.୧୯୪୧

॥ ପ୍ରେଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ କେଉଁ ପ୍ରକାର ଭାବ ଆବଶ୍ୟକ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଏହି ପ୍ରକାର ଭାବ ଲୋଡ଼ା- ଇଷ୍ଟ ହିଁ ମୋର ସବୁ ତାଙ୍କପାଇଁ ହିଁ ବସ୍ତୁଅଛି, ମୋର ଉନ୍ନତି ବୋଲିଲେ ତାଙ୍କର ଉନ୍ନତି ବୁଝେ, ତାଙ୍କର ସାର୍ଥ, ତାଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଏହିପ୍ରକାର ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଯେତେଟା କରିପାରିଲି ସେତେ ହିଁ ମୋର ଜୀବନର ସାର୍ଥକତା । ଜୀବନ, ବୃଦ୍ଧି କିମ୍ବା ଆତ୍ମୋନ୍ନତି ଇତ୍ୟାଦିର ଛଳନା ବା କପଟାମି ଧରିଲେ ଲୋକର ବୃଦ୍ଧି ବିଭ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଯାଏ । ସିଧା କଥା - ସେହି ମଣିଷଟି, ସେ ଭଗବାନ କି ନା, ବୁଦ୍ଧଦେବ କି ନୁହଁ, କୃଷ୍ଣଠାକୁର କି ନୁହଁ, ଚୈତନ୍ୟଦେବ କି ନୁହଁ, ଏହିସବୁ ନେଇ ମୋର କ’ଣ ଦରକାର ? ‘ଏହୋ ବାହ୍ୟ ଆଗେ କହ ଆରା’ ସେ ଯଦି ତାହା ସବୁ ହୋଇଥା’ନ୍ତି, ତାହା ପରେ evolve କରିବ (ମୋର ବୋଧରେ ଉଦ୍ଭବ ହେବ) । ମୋର ମାଆ ମା-କାଳୀ ହୋଇପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ମାଆ-କାଳୀ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସେ ପ୍ରଥମତଃ ଓ ପ୍ରଧାନତଃ ମୋର ମାଆ । ମାଆ, ମାଆ-ହିଁ-ଏହି ରୂପ ବାବଦେଇ ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରା ମୋ ନିକଟରେ ବଡ଼ନୁହେଁ- ତେଣୁ ତ ଟଣ୍ଡା ଦାସ କହିଛନ୍ତି- ‘ମରମ ନାଜାନେ ଧରମ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନେ, ଏମନ ଆଛେଇ ଯାରା, କାଜ ନାଇ ସବୁ ତାବେର ଲକ୍ଷୟା, ବାହିରେ ଥାକୁକ ତାରା’ । ସେହିପରି ଭଲପାଇବା ଯଦିଥାଏ, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା, ତାଙ୍କର ଭଲ ମନ୍ଦଛଡ଼ା, ତାଙ୍କର ସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବୋଧ ହିଁ ରହିପାରେ ନାହିଁ । ଆଉ ସାଧୁ ବୋଲିଲେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଯେ ସବୁପ୍ରକାର circumstances କୁ (ପରିସ୍ଥିତିକୁ) manage (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ)କରି, dis-

burse (ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା) କରି, adjust (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) କରି, rule (ଆୟତ୍ତ) କରି କାମଚିତ୍ତୁ ସୁନ୍ଦର ରୂପେ ସମାପନ କରିପାରେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୨୧.୧୧.୧୯୪୧

॥ ଭଗବତ୍ପ୍ରାପ୍ତି କେଉଁ ଭାବରେ ହୁଏ ॥

ଭଗବତ୍ପ୍ରାପ୍ତି ସମ୍ଭବରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଭଗବାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟ ଓ ଆଧିପତ୍ୟ । ଯାହାକୁ ସାଥକ କରିବାକୁ ଯାଇ ଦୁନିଆରେ କାହାର ଯଦି ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଜାଣିବା ଅନ୍ୟ ଜାଣିବାକୁ ସାଥକ କରି ମହାସାଥକତା ଲାଭ ପୂର୍ବକ meaning-ful (ସାଥକ) ହୋଇ ଉଠେ, ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ବିନୟ ଓ ସଂହତ ହୋଇଉଠେ, ଜୀବନରେ ଯାବତୀୟ ଯାହା କିଛି ସଙ୍ଗତିଶୀଳ ସମାଧାନୀ ଏକାକରଣରେ ଉଦ୍ଭିନ୍ନ ହୋଇଉଠେ- ସଂଶ୍ଳେଷଣୀ, ବିଶ୍ଳେଷଣୀ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ- ସେ ହିଁ ତାର ଭଗବାନ । ମଣିଷ ବାସ୍ତବ ମଣିଷର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଏହି ଭାବରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଏ, ଯେପରି ଅର୍ଜୁନ ପାଇଥିଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, ହନୁମାନ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, ବିବେକାନନ୍ଦ ରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ- ବାସ୍ତବିକର ଆଗ୍ରହରେ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଉପଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ସବୁ ସାଥକତାରେ ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଉଠେ, ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ପ୍ରତ୍ୟେକଟିକୁ fulfil (ପରିପୂରଣ) କରି integrated (ସଂହତ) ହୁଏ, consolidated (ସଂବନ୍ଧ) ହୁଏ, ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଙ୍ଗରେ wedded (ପରିଣୟ ନିବନ୍ଧ), welded (ମିଳିତ) ହୋଇଯାଏ । ଯେପରି-କାମ ସେତେବେଳେ କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ, ମୋହ, ମଦ, ମାସ୍ତର୍ଯ୍ୟକୁ fulfil (ପରିପୂରଣ) କରେ, କ୍ରୋଧ ସେତେବେଳେ କାମ, ଲୋଭ, ମୋହ, ମଦ, ମାସ୍ତର୍ଯ୍ୟକୁ fulfil (ପରିପୂରଣ) କରିବାଲେ ଇତ୍ୟାଦି । ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଉଠେ, ଯେତେବେଳେ ସବୁକିଛିକୁ ଏକମାତ୍ର ଇଷ୍ଟସାଥୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ପ୍ରୟୋଜନରେ ନିୟୋଜିତ କରାଯାଏ- ଏହି ପଦ୍ଧତିରେ ସବୁ ବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ converge (ଏକମୁଖୀ) କରି, explain (ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ) କରି, adjust (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) କରି, chaos (ବିଶୃଙ୍ଖଳା) ମଧ୍ୟରେ cosmos (ସୃଷ୍ଟିଶୀଳ ବିଧାନ) ଗଢ଼ି ଉଠେ । ନିଶ୍ଚୟାତ୍ମକା ପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ ଜ୍ଞାନର ଭୂମିରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ମଣିଷ ସତ୍ୟ ହିଁ ସେତେବେଳେ ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୁଏ, ସର୍ବାର୍ଥସିଦ୍ଧିର କୌଶଳ ସେତେବେଳେ ସେ ଆୟତ୍ତ କରେ । ସେତେବେଳେ 'ବାସୁଦେବ ସର୍ବମିତି' ହୋଇ ଉଠନ୍ତି ତାହା ନି କଟରେ । ସେତେବେଳେ ସେ କହିତାଲେ- 'ବ୍ରହ୍ମ ମୋର ବାସ୍ତବିକର

ଅଙ୍ଗଜ୍ୟୋତିଃ', ପ୍ରେଷ୍ଟଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ସେତେବେଳେ ତାହାର ଚାହିଁବା ବା ପାଇବାର ଆଉ କିଛି ନ ଥାଏ । ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ଯେ କି ସୁଖ, କିପରି କହିବି ବା କିପରି ବୁଝାଇବି ? ମିଛରେ ମଣିଷ ଆତ୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ଯାଇ ନିଜକୁ ବସ୍ତ୍ରତ କରିଥାଏ । ମଣିଷର ଏହିପ୍ରକାର ବୋକାମୀ ଦେଖିଲେ ମୋତେ ବଡ଼ ବ୍ୟଥା ଲାଗେ ।

କୌଣସି ଜଣେ ଭକ୍ତ ସେହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ପଚାରିଲେ- ମାଆ-ବାପାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିଲେ କ'ଣ ଏହିପ୍ରକାର ଅନୁଭୂତି ହୁଏ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମାତୃଭକ୍ତ ସତୀନ ଇଷ୍ଟାନୁରକ୍ତ ହୁଏ ହିଁ । ତେବେ ଯାହାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବ, ସେ ଯଦି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଆପୂରଣମାଣ ଆଚରଣ - ପ୍ରତିଷ୍ଠ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ନ ହୁଅନ୍ତି, ପୁଣି ତାଙ୍କର ଜୀବନରେ ଜୀବନ୍ତ demonstration ବା ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଯଦି ନ ଦେଖି, ତାଙ୍କଠାରୁ impulse (ପ୍ରେରଣା) ଯଦି ନ ପାଉ, ତାହା ହେଲେ ହୁଏନାହିଁ । ଦୁଇ ଦିଗରେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଦରକାର, ଅର୍ଥାତ୍ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ପୂରଣମାଣ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଇଷ୍ଟ ବା ଗୁରୁପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ସେଇ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଦରକାର ପ୍ରବୃତ୍ତିଭେଦୀ ଅତ୍ୟୁତ ସକ୍ରିୟ ଅନୁରାଗ । ଏହି ମଣିକାଞ୍ଚନ-ସଂଯୋଗ ଯେତେବେଳେ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ମଣିଷ ସାଥକ ହୁଏ । ଏହିପ୍ରକାର ସଦ୍ଗୁରୁଙ୍କୁ କେବଳ ଦେଖିଲେ ହିଁ ହେବନାହିଁ, ବା ନିଷ୍ପ୍ରୟ ଭାବେ ତାଙ୍କର ଉପଦେଶ ଶୁଣିଲେ ହେବନାହିଁ । କରିବା ଆବଶ୍ୟକ, କରିବା ଛଡ଼ା କୌଣସି କିଛି ଆତ୍ମମାନଙ୍କ କରତଳକୁ ଆସେ ନାହିଁ ଅର୍ଥାତ୍ ତାହା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଆୟତ୍ତକୁ ଆସେ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୨୪.୧୧.୧୯୪୧

॥ ଜୀବନରେ ଇଷ୍ଟ ନ ରହିଲେ କି ଅବସ୍ଥା ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ଇଷ୍ଟ ବା ଗୁରୁହୀନ ବହୁତ ଲୋକ ଆଜି ସମାଜରେ ଗୁରୁଙ୍କ ଆସନକୁ ଅଧିକାର କରି ବସିଅଛନ୍ତି । ସେହିମାନଙ୍କୁ ବେଶୀ ଲୋକ ତ ମାନି ଚାଲୁଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଲଳିତ - ମଧୁର କଣ୍ଠରେ ଅପୂର୍ବ ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲେ - 'ଯାର ଯାକେ ଲାଗେ ଭାଲ, ତାରେ ଭଜୁକ ତାରା ଗୋ/ଆମାର କିନ୍ତୁ ଲାଗେ ଭାଲ ଶତୀର ଦୁଲାଲ ଗୋରା ଗୋ ।'

ଜୀବନରେ ଇଷ୍ଟ ନଥିଲେ ମଣିଷର ଯେ କି ଅବସ୍ଥା ହୁଏ ସେହି ସମୟରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଆବେଗରେ କହିବସିଲେ- Ideal (ଇଷ୍ଟ) ନ ରହିଲେ, ego (ଅହଂ) passion (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ରେ rest (ଅବସ୍ଥାନ) କରେ, ego (ଅହଂ) ପ୍ରବୃତ୍ତି ଝୁଙ୍କା ହେଲେ ମଣିଷ whimsical (ଖାମସୁଆଲି) ହୁଏ, ସେ ଯେ କେତେବେଳେ କେଉଁ ଦିଗକୁ ଗତି କରିବ, କାହାକୁ କ'ଣ ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଇବ, ଆଉ ନିଜକୁ ବି ନେଇ କେଉଁ ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ପକାଇବ ତାର କୌଣସି ଠିକ୍ ନଥାଏ। କିନ୍ତୁ ମଣିଷ Ideal (ଇଷ୍ଟ)ଙ୍କ ଠାରେ ଯୁକ୍ତ ରହିଲେ wise (ପ୍ରଜ୍ଞାବାନ), sweet (ମଧୁର), grave (ଗମ୍ଭୀର) ଓ strong (ଶକ୍ତିମାନ) ହୋଇଥାଏ। ତାହାର passion (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ଗୁଡ଼ିକ ସେହି ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସେବାକରି ଚାଲେ। ଇଷ୍ଟ ହେଉଛନ୍ତି ଚିର ମଙ୍ଗଳମୟ, ସେଥିଯୋଗୁଁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ବି ସେତେବେଳେ ନିଜର ଓ ଅପରର ମଙ୍ଗଳ ଆବାହନ କରେ, ସେହିଗୁଡ଼ିକ ସେତେବେଳେ ହୋଇଉଠେ ଧର୍ମର ବାହନ, ରିପୁହୋଇ ନ ଥାନ୍ତି, ଆଉ ସେତେବେଳେ ତାକୁ ଉପନ କରିବା ପାଇଁ କସରତ କରିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ। ଅସଲ କଥା, ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ କିଛି ଖରାପ ନୁହଁନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକ Libido (ସୁରତ)ର ହିଁ manifestation (ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି)। ଏଗୁଡ଼ିକ ସେତେବେଳେ ହିଁ ଖରାପ ହୁଅନ୍ତି, ଯେତେବେଳେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସେବାରେ ଲାଗନ୍ତି ନାହିଁ। ସେତେବେଳେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଆଉ ମୋର ହୋଇ ରହନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କର ଅଧାନ ମୁଁ ହୋଇଯାଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ଶୟତାନ ହିଁ ସେତେବେଳେ ହୋଇଉଠେ ମୁଁ ଓ ମୋର ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଚାଳକ। ତେବେ କେବଳ ନାମକୁ ମାତ୍ର ଇଷ୍ଟସାଥୀ, ଇଷ୍ଟପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ। ମଣିଷ ଇଷ୍ଟସାଥୀ ଓ ଇଷ୍ଟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଭାବ ନେଇ ପୁରୁଷଲେ, ତେବେ ଏହା ପଶ୍ଚାତରେ ଅନେକ ସମୟରେ ହୁଏତ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ଥାଏ କୌଣସି ଝିଅ ପିଲାଙ୍କ ପ୍ରଣାମ ପାଇବା, ତାହାର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବା, ବା ନାମ ଖ୍ୟାତି ପାଇବା, ତଦ୍‌ଦ୍ୱାରା ଏଥିରେ ଦେଖା କିଛି ଯେ ଲାଭବାନ ହୁଏ ତାହା କିନ୍ତୁ ନୁହେଁ। ଏହି ବୁଦ୍ଧି ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ, ମୋର ସବୁକିଛି ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଭରପୁର କରି ତୋଳିବି, ତାଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଯଶ ପାଇଁ କେବଳ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଚାହିଁବି। ଯାହାର ଚିକିତ୍ସା ମନ ଅଛି ଓ ଈଶ୍ଵର ଅଛି ସେ ହିଁ ପାରି ଉଠେ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୨୪.୧୧.୧୯୪୧

II ମହାପୁରୁଷ ଓ ତାଙ୍କର ସହଚର କି ଭାବରେ ଆସନ୍ତି II

ମହାପୁରୁଷ ଓ ତାଙ୍କର ସହଚର ମାନଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ବିଷୟରେ କଥା ଉଠିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ପ୍ରୟୋଜନ ମୁଦାବକ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ constellation (ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମମଣ୍ଡଳୀ) ଆଗେ- ପରେ ସବୁଦିନୁ ଧରି ଫୁଟିଉଠେ। ମହାପୁରୁଷ ଯେତେବେଳେ ଆସନ୍ତି, ତାଙ୍କଠାରେ ଅନୁରକ୍ତ ସହଚରମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହି ସମୟରେ ଆସିଥାନ୍ତି। ଏହି ସହଚରମାନଙ୍କର କାମ ହେଲା ମହାପୁରୁଷଙ୍କର mission (ଜୀବନୋଦ୍ଦେଶ୍ୟ)କୁ ବାସ୍ତବରେ ଫୁଟାଇ ତୋଳିବା, ମହାପୁରୁଷଗଣ ଯେଉଁ ପଦାଙ୍କ ରଖୁଥାନ୍ତି, ତାହା ହୁଏ ଭବିଷ୍ୟତ ମଣିଷର ଚଳାର ପଥ। ସହଚରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁମାନେ ଯେତେ ଅତ୍ୟୁତ ନିଷ୍ଠାସମ୍ପନ୍ନ, ଆଚରଣ ସିଦ୍ଧ- ଲୋକଙ୍କ ହୃଦୟକୁ ଆଦର୍ଶରେ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଥାନ୍ତି ଯେତେ ପରିମାଣରେ, ସେମାନେ ସେହି ପରିମାଣରେ ଦେବ- ଦାସରେ ଦାସିମାନ ହୋଇଉଠନ୍ତି। ମଣିଷ ସେମାନଙ୍କ କଥା ସ୍ମରଣ କରି ଭରସା ପାଏ, ପ୍ରେରଣା ପାଏ, ଜୀବନ ପାଏ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୨୪.୧୧.୧୯୪୧

II ‘କୌତେୟ ପ୍ରତିଜ୍ଞାନାହି.... ପ୍ରଣୟତୀ’ ମାନେ କ’ଣ II

ଜନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- କୌତେୟ ପ୍ରତିଜ୍ଞାନାହି ନମେ ଭକ୍ତଃ ପ୍ରଣୟତୀ’ କଥାର ମାନେ କ’ଣ ଏବଂ ତାହା ହୋଇଉଠେ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ କହୁଛନ୍ତି- ‘ତୁମେ ନିଶ୍ଚିତରୂପେ ଜାଣ ମୋର ଭକ୍ତ କଦାପି ବିନଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ।’ ମଣିଷ ବିନଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ବଶ୍ୟତାକୁ, କିନ୍ତୁ with all our passions (ସବୁ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ନେଇ) ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ interested (ଆଗ୍ରହାନ୍ୱିତ) ହୋଇପାରିଲେ ବିନଷ୍ଟ ହେବାର ଉପାୟ ଆଉ ନ ଥାଏ। ମଣିଷ ଦେଶ୍ୟାଳୟକୁ ଯିବା ସମୟରେ ତାହାର ବାପ, ମାଆ, ସ୍ତ୍ରୀ କେତେ କଥା ବୁଝାଇଥାନ୍ତି, କାନ୍ଦନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ସେ ସମସ୍ତ କଥା କ’ଣ ସେହି ମଣିଷଟି ଶୁଣେ ? ଠିକ୍ ସେହିଭଳି with all our passions (ସବୁବୃତ୍ତି ସହ) ତାଙ୍କଠାରେ ଅଜ୍ଞେୟ ଭାବରେ ଚିରକାଳ ପାଇଁ interested (ଆଗ୍ରହାନ୍ୱିତ) ହେବା ଆବଶ୍ୟକ। ଏହା ଫଳରେ ବିନଷ୍ଟର ମୂଳ ମରିଯାଏ, ଆଉ ବିନଷ୍ଟ ହେବ କିପରି ? ତାର ବାପୁୟ୍ୟ ଏହା ନୁହେଁ ଯେ, ତାହାର ଦୁଃଖ, କଷ୍ଟ ରୋଗ ଶୋକ ଓ ମୃତ୍ୟୁ ହେବ ନାହିଁ। ଦୁଃଖ, କଷ୍ଟ, ରୋଗ, ଶୋକ ଦେଖା ଦେଲେବି ସେଗୁଡ଼ିକୁ କିଭଳି ଶୁଭରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇପାରିବ, ତାହାର କୌଶଳ ସେ ଜାଣିପାରେ। ସବୁ ଅବସ୍ଥାକୁ ସେତେବେଳେ ସେ ଇଷ୍ଟସାଥୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ପରିପୋଷକ କରି ବିନୟ କରି ତୋଳିପାରେ। କୌଣସି କିଛି ବି ତାହାକୁ

ସେତେବେଳେ ଦବାଇ ପାରେ ନାହିଁ, ହଟେଇ ଦେଇ ପାରେନାହିଁ, ସେ କଦାପି ନିରାଶ ହୁଏ ନାହିଁ, ହତାଶ ହୁଏ ନାହିଁ, କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବି ସେ ସେତେବେଳେ ହାଲ ଛାଡ଼ି ଦିଏନାହିଁ। ବରଂ ସେ କର୍ମତତ୍ପର ଓ ଆଶାବାଦୀ ହୋଇ ରହେ। ପୁଣି ଭକ୍ତି ଯଦି ମଣିଷ ଜୀବନରେ ଥରେ ଜାଗିଉଠେ, ସେ ଏଭଳି କର୍ମ କରେ ନାହିଁ ଯଦ୍ୱାରା ନୂତନ କରି ଦୁର୍ଭୋଗ ଆମଦାନୀ ହୁଏ। ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ଦୁର୍ଭୋଗର ମୂଳରେ ଅଛି ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଜନିତ କର୍ମ ଫଳ। ତାହାଛଡ଼ା ଇଷ୍ଟକର୍ମ କରିବାକୁ ଯାଇ ମଣିଷ ଜୀବନରେ ଅନେକ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ଆସିପାରେ, କିନ୍ତୁ ଇଷ୍ଟପ୍ରୀତି ଯଦି ରହେ, ସେତେବେଳେ ତାହା ସୁଖକର ମନେହୁଏ, ସେଗୁଡ଼ିକ ମନକୁ କ୍ଲିଷ୍ଟ କରିପାରେ ନାହିଁ, କାରଣ ତାହାଦ୍ୱାରା ସଭା ପୁଷ୍ଟହୁଏ ମାତ୍ର କ୍ଷୁଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ। ଏହି ପଥରେ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ସାଂଘାତ ଭାବରେ କାହାର ବି ଯଦି ମୃତ୍ୟୁ ହୁଏ, ତେବେ ବି ସେ ଉନ୍ନତତର ଜୀବନର ଅଧିକାରୀ ହୁଏ, ଏପରିକି ସେ ସୂଚିବାହୀ ତେତନା ହୁଏତ ଲାଭ କରିପାରେ। ସେଥିଯୋଗୁଁ ଜୀବନ ପଥରେ ଆଗେଇଯିବା ଛଡ଼ା ତା' ପକ୍ଷରେ ପଛେଇ ଯିବା ବା ବିନଷ୍ଟ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ରହେ ନାହିଁ। ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି ହିଁ ଏହି ଭାବକୁ ପରିପୁଷ୍ଟ କରି ତୋଳେ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୨୯.୧୧.୧୯୪୧

II ବ୍ୟାକୁଳତା କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝାଯାଏ II

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ - ବ୍ୟାକୁଳତା ଜିନିଷଟା କେଉଁ ପ୍ରକାର ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ବ୍ୟାକୁଳତା ହେଲା urge (ସମେଗ), ସତ୍ୟକାର ବ୍ୟାକୁଳତା କାହାର ଥିଲେ ତପସ୍ୟା ଫୁଟିବ ହିଁ, କରିବାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ କେବଳ ବ୍ୟାକୁଳତାରେ ବା କେବଳ କାନ୍ଦଣାରେ ତାଙ୍କୁ ପାଇହୁଏ ନାହିଁ। ପୁଣି କରିବା ସଙ୍ଗରେ ଯଦି ସମେଗ ବା ବ୍ୟାକୁଳତା ନ ଥାଏ, ସେଥିରେ ନିଜର ମନ ଭିଜେ ନାହିଁ ବା ଅପରର ମନକୁ ମଧ୍ୟ ଭିଜାଇ ହୁଏ ନାହିଁ- ନାରସ ଶୁଷ୍କ ହୋଇଉଠେ ସବୁକିଛି। ବ୍ୟାକୁଳତାଟା ଯେପରି driving force (ସଂଚାରଣୀ ଶକ୍ତି)। ତାହା ହିଁ ବୃହତ୍ ସୃଷ୍ଟିକୁ ସମ୍ପରକରି ତୋଳିପାରେ। ବିହିତ ଭାବରେ କରିବା ଭିତର ଦେଇ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ବ୍ୟାକୁଳତା ଫୁଟିଉଠେ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୩.୧୨.୧୯୪୧

II 'ସେ କରାଉଛନ୍ତି' ଏହି କଥାର ଜବାବ କ'ଣ II

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଲେ - କେହି ଯଦି ସବୁକଥା ଭିତରେ କହିଚାଲେ- 'ସେ ହିଁ ସବୁକିଛି କରାଉଛନ୍ତି', ସେତେବେଳେ କେଉଁ ଜବାବ ଦେବା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହିସବୁ ତ ଫାର୍ମାବାଜି। କହିବାକୁ ହୁଏ, ସେ କରାଉ, ଆଉ ଯେ ବି କରାଉ, ତୁମେ ସେହିସବୁ ଚାହିଁ କି ନାହିଁ, ଆଉ କିଛି ପାଇବାକୁ ଗଲେ ତ ତଦନୁପାତ୍ରିକ କରିବାକୁ ପଡ଼େ। ଆଉ ସେ କରାଉଛନ୍ତି ବୋଲି ଯଦି କୁହ, ତେବେ ସେ ହିଁ ତ ତୁମ ଭିତରେ ତୁମେ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ତୁମ ରୂପରେ ସେ ଯାହା କରିବେ, ତାହାର ଫଳ ତ ତୁମ ରୂପରେ ଥାଇ ସେ ହିଁ ଭୋଗ କରିବେ। ତୁମ ଭିତରେ ଥାଇ ତାଙ୍କର କାମନା ଯଦି କିଛି ଥାଏ, ବିଧିମାର୍ଗ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ତାହା ଆୟତ୍ତ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ତୁମ-ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ। ମୂଳକଥା ସେ ନିଜକୁ ଯାହା କିଛି ଭିତରେ ଉତ୍ସୃଷ୍ଟ କରାଇଛନ୍ତି, ଆତ୍ମେମାନେ ଯେ ବସ୍ତୁ ରହିଛୁ, ତାହା କେବଳ ତାଙ୍କର ଶକ୍ତି ବଳରେ ହୋଇପାରିଛି। ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯାହା କିଛି ଗୁଣ ଓ କର୍ମ ତାହା ସବୁ ତାଙ୍କରି ଦାନ, ଇଚ୍ଛା କରିଲେ ତାହା ଦେଇ ଆତ୍ମେ ତତ୍ତ୍ୱମୁଖୀ ଚଳନରେ ଚାଲି ସାଥକ ହୋଇପାରୁ, ଅଥବା ତାଙ୍କ ଆତ୍ମକୁ ପଛକରି ଖାମଖିଆଲି ଭାବରେ ଚାଲି ସେହି ଚଳଣୀର ଦୋଷ ତାଙ୍କରି ଇଚ୍ଛା ଉପରେ ଚାପିଦେଇ ପାରୁ। କିନ୍ତୁ ବିଧି ବଡ଼ କଠୋର ଓ ନଈଡ଼ବନ୍ଧା, ସେ କାହାରିକୁ ଛାଡ଼ି ଦିଏ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୩.୧୨.୧୯୪୧

II ନିୟତି ଓ ପୁରୁଷକାର-କେଉଁଟା କେତେ କ୍ରିୟାକରେ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- Predestination (ନିୟତି) ଓ free will (ପୁରୁଷକାର) ମଧ୍ୟରେ କିଏ କେତେ କ୍ରିୟା କରିଥାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ରାମକୃଷ୍ଣ ଠାକୁର ଯେଉଁ ଏକ ଗୋରୁ ଓ ଦଉଡ଼ିର ଉପମା ଦେଇଛନ୍ତି- ତାହା ହିଁ ଠିକ୍। ଗୋରୁ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ଦଉଡ଼ିର ଶେଷ ସାମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବଂ ଦଉଡ଼ିର ମଝିରେ ଯେକୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଘାସ ଖାଇ ଚରିପାରେ, ଆଉ ଗଲାରେ ବନ୍ଧାଥିବା ଦଉଡ଼ିଟିକୁ ଯଦି ନିତାନ୍ତ ଖୋଲିବାକୁ ପଡେ, ତେବେ ଅନ୍ୟ କାହାର ସାହାଯ୍ୟରେ ସେହି ସାମା ମଧ୍ୟରେ ରହି ଖୋଲିବାକୁ ପଡେ। ଠିକ୍ ସେହିପରି ମଣିଷ ମଧ୍ୟ predestination (ନିୟତି)କୁ ଅତିକ୍ରମ କରିପାରେ। Predestination (ନିୟତି)ବୋଲେ ମୁଁ ବୁଝେ ଯେପରି ଭାବରେ ଜଣେ ସାମାୟିତ ହୋଇ ରହିଛି

ତାହାହିଁ, ଆଉ ଏକ କଥାରେ କୁହାଯାଏ ମାୟା । ଗୀତାଶାସ୍ତ୍ରରେ କୁହାଯାଇଛି- “ମାମେବ ଯେ ପ୍ରପଦ୍ୟତେ ମାୟାମେତାଂ ତରନ୍ତି ତେ”- ତାଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ଛଡ଼ା ଉପାୟ ନାହିଁ । With all our passions and complexes (ସମସ୍ତ ବୃତ୍ତିପ୍ରବୃତ୍ତି ନେଇ) ତାଙ୍କଠାରେ interested (ଆଗ୍ରହାନୂତ)ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ତେବେ ଯାଇ ଆମ୍ଭେ ମାୟାର ସାମାଜିକ ଅତିକ୍ରମ କରିଯାଇ ପାରିବୁ । କାରଣ, ଏକମାତ୍ର ସେ ହିଁ ମାୟାର ସାମାଜିକ ଅତିକ୍ରମ କରି ଦଣ୍ଡାୟମାନ, ଆଉ ଏହି ମାୟା ହିଁ ତାଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି । କିନ୍ତୁ ଏହି limitation (ସୀମା)ର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବକୁ ଉଠିବାକୁ ହେଲେ limitation ର (ସୀମା)ମଧ୍ୟ ଦେଇ ହିଁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଗୋରୁଟି ଯେପରି ଏକମାତ୍ର ଗଳାର ଦୌଡ଼ିର range ର (ସୀମା) ମଧ୍ୟରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ରହି ବେକର ଦୌଡ଼ିଟି ଖୋଲିପାରେ, ମଣିଷକୁ ମଧ୍ୟ ତଦନୁରୂପ ପ୍ରକୃତିଦତ୍ତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ, ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରି ବ୍ରହ୍ମବୋଧରେ ଉପନୀତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । Parabolic line (ଅଧିବୃତ୍ତ ରେଖା) ଭଳି original line infinitely extend (ମୂଳରେଖା ଅନନ୍ତ ପ୍ରସାରିତ) କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି, ଶୁଦ୍ର ବି ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ଶୁଦ୍ରତ୍ବକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ନୁହେଁ, ଶୁଦ୍ରତ୍ବ ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ । ପୁଣି ଶରୀର, ମନ, ପ୍ରବୃତ୍ତି, ସଂସ୍କାର ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଯାହା ନେଇ ଯେପରି ଭାବରେ ଯେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ, ସେସବୁ ବି ତାହାର ଇଚ୍ଛା ଓ କର୍ମରୁ ହିଁ ସୃଷ୍ଟି । ତେଣୁ ମଣିଷ ଯାହା ହୋଇଅଛି ବା ହୋଇଉଠିଛି ତାହାରି ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ଆହୁରି ଆହୁରି ହୋଇ ଉଠିବାର ପଥ ଖୋଲା ରହିଛି । ଏହି ସମ୍ଭାବ୍ୟତାର ଇତି ନାହିଁ ମନୁଷ୍ୟର । ଈଶ୍ବର ଯେପରି ଅନନ୍ତ ଶକ୍ତିର ଆଧାର, ମଣିଷ ବି ସେହିପରି ଗୁଣର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିବ ଯଦି ସେ ତାହାର ଉଚ୍ଚ ସଙ୍ଗରେ ଯୋଗସୂତ୍ର ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖିପାରେ । God created man after His own image’ (ଭଗବାନ ମଣିଷକୁ ନିଜର ପ୍ରତିକୃତି-ଅନୁଯାୟୀ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି) ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୩.୧୨.୧୯୪୧

॥ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଲୋକ-ହତ୍ୟା କାହିଁକି ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ- ଅନ୍ୟର ବଞ୍ଚଣା ବଢ଼ିବାକୁ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖି ନିଜେ ବଞ୍ଚି ରହିବା ପଥରେ ଚାଲିବାହିଁ ତ ଧର୍ମ, କିନ୍ତୁ ସବୁ ସମୟରେ ତାହା କ’ଣ ସମ୍ଭବ ? ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏତେ ଯେ ଧସ୍ତାଧସ୍ତି, ଲୋକସଂଗ୍ରହ, ଆନ୍ଦୋଳନ - ଏହି ସବୁର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟି କଣ ? ଅନ୍ୟକୁ ବଞ୍ଚାଇ ନିଜେ ବଞ୍ଚିବା ତ ଆମ ଜୀବନର

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସବୁ ସମୟରେ ହିଁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି ଯୁଦ୍ଧବିଗ୍ରହ avoid (ପରିହାର)କରିବାକୁ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର environment (ପରିବେଶ)ତାଙ୍କୁ ସେ ପ୍ରକାର scope (ସୁଯୋଗ) ଦେଲା ନାହିଁ । ଆଉ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ ମୃତ୍ୟୁକୁ ସମ୍ବଳେ ମାରିଦେବା ପାଇଁ । Gangrene-affected part of the body (ଶରୀରର ଦୁଷ୍ପକ୍ଷତଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ)କୁ ଆମ୍ଭେ ଯେପରି କାଟିପକାଉ ଜୀବନକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ, ସେ ସେହିପରି ମୃତ୍ୟୁ ଓ ମୃତ୍ୟୁର ମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରତୀକ ସରୂପ ଯେଉଁମାନେ ଥିଲେ ସେହିମାନଙ୍କୁ ମାରିଥିଲେ ସମଗ୍ର ସମାଜକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପରମପୁରୁଷ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସମଗ୍ର ପରିବେଶକୁ ନିଜ ଆୟତ୍ତରେ ଆଣିପାରିଲେ ନାହିଁ, ସେ ଏତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଲୋକଙ୍କୁ ମାରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ-ଏହି ସବୁର କାରଣ କଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାଙ୍କୁ ଏହି plane (ସ୍ତର)ରେ କର୍ମ କରିବାକୁ ହେଲେ ମଣିଷର ଶରୀର ନେଇ ଯେପରି ଯେପରି କରିବାକୁ ପଡେ ସେହିପରି କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ, ସମୟ ଓ ସାମାଜିକ ମଧ୍ୟରେ ଆସିଲେ ତଦନୁଯାୟୀ ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ । ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଅମୋଘ, ତାଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ ସେ ସିଦ୍ଧ କରିବେ ହିଁ, କୌଣସି ବ୍ୟାପାରରେ ସେ ଅକୃତ କାର୍ଯ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ବାହାରୁ ଯେଉଁ କର୍ମଟିକୁ ଅକୃତ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ, ସେହିତାକୁ ସେ ଏଭଳି ଦୃଢ଼ରେ କର୍ମରେ ଲଗାଇ ଦିଅନ୍ତି ଯେ ତାହା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ମୂଳ ଜୀବନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ଆହୁରି ଅଗ୍ରଗତି ପଥରେ ଠେଲି ନେଇଯାଏ, ସେ ଆପଣୋଦୟକର୍ମୀ, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସିଦ୍ଧି ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର ବିରତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଓ ପ୍ରୟୋଜନ ଏବଂ ବିଧି- ଏହି ସବୁ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ଗଭୀର ଏକ ତାନତା ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୩.୧୨.୧୯୪୧

॥ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କ୍ଷର-ଅକ୍ଷରକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ରହନ୍ତି ମାନେ କ’ଣ ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- କ୍ଷର, ଅକ୍ଷର ଦୁଇ ଭାବକୁ transcend (ଅତିକ୍ରମ) କରି ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ରହନ୍ତି । ତାହାର ମାନେ କ’ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେହି ଆଦିକାରଣ ସ ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜ ଭିତରେ ଅନୁସୂତ ବୃତ୍ତିର ଅଭିଧ୍ୟାନ ଓ ତପସ୍ୟା ଦ୍ବାରା ହିଁ ଯାହା କିଛି ହୋଇଛନ୍ତି, ଆଉ ଏହିପରି ହେବାର ପଛରେ ରହିଛି ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା । ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛାହିଁ ବୈଧାକରଣର ପଥଦେଇ ପ୍ରବାହିତ

ହୋଇ ହେବାରେ ଉଦ୍ଭିନ୍ନ ହୋଇ ଉଠିଛି । ତେଣୁ ଏହି ଦୁନିଆରେ ଯାହା କିଛି ଘଟୁଛି, ସବୁକିଛି ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଓ ବୈଧାକରଣ ପଥଦେଇ ହେଉଛି । ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ମଧ୍ୟ ଏହି ନିୟମରୁ ବହିର୍ଭୂତ ନୁହଁନ୍ତି, ସେହି ହିସାବରେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର କୌଣସି ପାର୍ଥକ୍ୟ ନାହିଁ । ପୁଣି ପ୍ରକୃତପକ୍ଷରେ ବୁଝିବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ସକ୍ତିବାନନଂସ୍ତ ବିଗ୍ରହ ଅଟନ୍ତି । 'God made man after His own image' - କୃଷ୍ଣଠାକୁର ଗୀତାରେ କହିଛନ୍ତି, 'ବହୁନି ମେ ବ୍ୟତୀତାନି ଜନ୍ମାନି ତବତାର୍ଜୁନ, ତାନ୍ୟହଂ ବେଦସର୍ବାଣି ନ ବଂ ବେତଥ୍ ପରତ୍ରପ' । ମାତ୍ର ତତ୍ପାତ୍ ଏତିକି ଯେ, ସେ ସବୁକିଛି ଜାଣନ୍ତି, universal । ର (ବିଶ୍ୱାମ୍ଭାର) full consciousness (ପୂର୍ଣ୍ଣଚେତନା) ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟର ଅଛି, ସେହି light - (ଆଲୋକ)ରେ ସେ ଚାଲନ୍ତି, ଉତ୍ସବଜ୍ଞରେ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ସେ ଚିର ଯୋଗଯୁକ୍ତ ଥାନ୍ତି, ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ସବୁ କିଛିର meaning (ଅର୍ଥ)ଅଛି, କିନ୍ତୁ ଆମ ନିକଟରେ ତାହା ନାହିଁ । ଏହି ବିଶେଷ ଗୁଣଟିକୁ ବାଦ ଦେଲେ ତାଙ୍କର human barrier (ମାନବୀୟ ପରିମିତି) ସବୁକିଛି ହିଁ ତାଙ୍କଠାରେ ନିହିତ, ସେ ଯେ ମଣିଷଙ୍କ ପରି ମଳତ୍ୟାଗ କରିବେ ନାହିଁ, ପରିସ୍ରା ଯିବେ ନାହିଁ, ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବେ ନାହିଁ, ମାଆ-ବାପା-ସ୍ୱାମୀଦିଙ୍କୁ ଭଲପାଇବେ ନାହିଁ, ସଂସାରଯାତ୍ରା କରିବେ ନାହିଁ, ବା ସୁଖ-ଦୁଃଖ ଯେ ବୋଧ କରିବେ ନାହିଁ ଏପରି କିଛି ନୁହଁ । ସେ ସହଜ ମଣିଷ ହୋଇଥାନ୍ତି ଆଉ ପୁରାପୁରି ମଣିଷ ନ ହୋଇଥିଲେ ମଣିଷମାନେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିପାରନ୍ତେ ନାହିଁ, କରିଲେ ବି ଲାଭବାନ ହୁଅନ୍ତେ ନାହିଁ । ସୃଷ୍ଟି-ସମ୍ପତ ଜୀବନ କ୍ଷରଣ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ରାରେ ବିଦ୍ୟମାନ, କୌଣସି ଅଲୌକିକତ୍ୱର ଧାର ଧାରନ୍ତି ନାହିଁ ସେ, ସାଧାରଣ ମଣିଷଙ୍କ ପରି ରୋଗ, ଶୋକ, ଆଧି, ବ୍ୟାଧି, ମୃତ୍ୟୁ ଇତ୍ୟାଦି ସବୁକିଛି ତାଙ୍କଠାରେ ଥାଏ, ଏହା ଯେପରି ସତ୍ୟ ଅଟେ, ତାଙ୍କଠାରେ ଭୃତମହେଶ୍ୱରତ୍ୱ ଓ ଅକ୍ଷରତ୍ୱବି ସେହିଭଳି ସତ୍ୟ । ସେହି ପରମ ଚେତନା ସହଜ ରୂପେ ତାଙ୍କ ଚରିତ୍ରରେ ବିଦ୍ୟମାନ ଥାଏ । ଆଉ ତାହା ହିଁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପରିଚାଳିତ କରେ । ଏହି ଗୁଣାବଳୀ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନିଶ୍ୱାସ-ପ୍ରଶ୍ୱାସ ଭଳି ସଲୀଳ ଓ ବେମାଲୁମ୍ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ସବୁକିଛିକୁ ଆୟତ୍ତ କରି ମଧ୍ୟ ସେ ସହଜ, ସଭାବ -ସୁନ୍ଦର, ଚିର ଆତ୍ମଭୋଗୀ ସର୍ବାକର୍ଷକ ଓ ଭଲପାଇବାର କାଙ୍ଗାଳ । ସେ ହିଁ ମଣିଷର ମୁକ୍ତିର ରାଜପଥ, ତାଙ୍କୁ ବାଦ ଦେଇ ଏହି ନରଲୋକରେ ଈଶ୍ୱର ଲାଭ କରିବାର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପନ୍ଥା ନାହିଁ । ତେଣୁ ଅଧୁନାତନ ଯୁଗପୁରୁଷୋତ୍ତମ ହିଁ ମଣିଷର ଉପାସନାର ବେଦୀ, ତାଙ୍କରି ଉପାସନାରେ ପୂର୍ବତନ ସମସ୍ତଙ୍କର ଉପାସନା ହେଇଥାଏ, ଆଉ ସେ ଯଦି ବର୍ତ୍ତମାନ

ନଥାନ୍ତି ତେବେ ତଦନୁବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ଉପଯୁକ୍ତ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ନିକଟରୁ ଦାକ୍ଷିତ ହୋଇ ତାଙ୍କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ନିୟମରେ ଏହି ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କର ପୂଜାରୀ ହୋଇ ଚାଲିବା ହିଁ ମଣିଷର କଲ୍ୟାଣର ପଥ ଅଟେ ।

ଆ : ପ୍ର ୧/୩.୧୨.୧୯୪୧

॥ ପାପ ଆସିଲା କେଉଁଠାରୁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ସବୁକିଛି ଯଦି ତାଙ୍କରି ସୃଷ୍ଟି, ତେବେ ପାପ ଆସିଲା କେଉଁଠାରୁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମଣିଷ ଉତ୍ସବିମୁଖ ହୋଇ ଉଠିଲେ ବୃତ୍ତି ତାହାକୁ ଚାପି ଧରେ । ମଣିଷ ବୃତ୍ତି ଅଭିଭୂତ ହେଲେ ସତ୍ତାପୋଷଣୀ ଚଳଣୀଠାରୁ ବିରୁଦ୍ଧ ହୋଇପଡେ, ଏହି ବୃତ୍ତି ସତ୍ତାର ରସ ନିଗାଡ଼ି ତା' ଦେଇ ଆତ୍ମପୁଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ଆତ୍ମେମାନେ ମଧ୍ୟ ବୃତ୍ତି ସାରୁପ୍ୟ ଲାଭ କରି ଏହି ବୃତ୍ତିକୁ ହିଁ ସତ୍ତା ମନେ କରି ତାହାରି ପୁଷ୍ଟି ସାଧନରେ ତପ୍ତ ହୋଇ ଚାଲୁ । ଫଳରେ ଯାହା ହେବାର କଥା ତାହାହିଁ ହୁଏ । ପାପ ମାନେ ଏହିଭଳି ଉତ୍ସବିମୁଖ ଚଳନକୁ ବୁଝାଏ । ଅସଲ କଥା, ଈଶ୍ୱର ସୃଷ୍ଟି କରିଲେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷର ଇଚ୍ଛା ଉପରେ ତାଙ୍କର କୌଣସି ହାତ ନଥାଏ । ସେ ନିଜେ ଯେପରି ସରାଟ ଓ ସାଧାନ, ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ସେ ସେହିଭଳି ସରାଟ ଓ ସାଧାନ କରିଛନ୍ତି, କାହାରିକୁ କୌଣସି ଗୁଣରେ କିଛି କମ୍ କରି ନାହାଁନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ତାଙ୍କଭଳି ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଉକାଡ଼କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଏବେ ସେ ସେକ୍ଷାରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ସମ୍ପଦକୁ ଯେକୌଣସି ଦିଗରେ ନିୟୋଜିତ କରିପାରେ । ଏହି ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପରେ ସେ ତନ୍ମୁଖୀ ଚଳନାରେ ଚାଲିପାରେ, ବା ତାଙ୍କୁ ଅସାକାର କରି ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ପଛକରି ନିଜର ଖୁଆଲ ଓ ଭୋଗୋନ୍ମତ୍ତତା ପଛରେ ଦୁଇ ବେଗରେ ଗତି କରିପାରେ । ଦୁନିଆ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ ଏହା ଆତ୍ମେମାନେ ସ୍ୱଷ୍ଟ ଭାବରେ ବୋଧ କରିପାରୁ । ବାପଠାରୁ ଜନ୍ମ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ବାପାଙ୍କଠାରେ ଅବାଧ ହୋଇ ଚାଲିବାର ସାଧାନତା ପୁଅର ଅଛି, ଏହି ସାଧାନତା ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ସାଧାନତାର ସୁଯୋଗ ଗ୍ରହଣ ନକରି ଯେଉଁ ପୁତ୍ର ପିତାଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇଚାଲେ-ସଦଭିଦାପନା ନେଇ, ସେହି ହିଁ ଜୀବନରେ ଉନ୍ନତି ଲାଭ କରେ । ମାନବ ଜାତିର ଉନ୍ନତି ବା ଶାନ୍ତି ଲାଭ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଏହି କଥା ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ-ଯେତେ ବେଶୀ ସେମାନେ ଉତ୍ସମୁଖୀ ହେବେ ସେତେ ହିଁ ସେମାନେ କଲ୍ୟାଣର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଉଠିବେ । ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଥାନ୍ତି, ଈଶ୍ୱର ପରିପନ୍ଥୀ ଚଳଣୀରେ

ଚାଲିବାର ସାଧାନତା ମଣିଷକୁ ଈଶ୍ବର ଦେଲେ କାହିଁକି ? ସେଥି ପୋରୁଁ ତ ଯେତେ ଯାହାକିଛି ଦୃଶ୍ୟ କଷ୍ଟ । କିନ୍ତୁ ଏହି କଥାର ଉତ୍ତର ହେଲା - ଜୋରଜବରଦସ୍ତି ଭିତର ଦେଇ ପ୍ରାତି ହୁଏ ନାହିଁ, ଆଉ ହେଲେ ବି ତାହା ଉପଭୋଗ୍ୟ ହୁଏନାହିଁ । ମନୁଷ୍ୟର ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଚଳନର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ତା ନିକଟରେ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ସେ ଯେତେବେଳେ ସେହି ସଭାବକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ସଜ୍ଜାରେ ଇଚ୍ଛାମୁଖୀ ହୋଇ ଚାଲେ, ଈଶ୍ବରମୁଖୀ ହୋଇଚାଲେ - ଅନୁରାଗ ନିବନ୍ଧ ହୋଇ ବୃତ୍ତି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରି, ସେତେବେଳେ ସେହି ଅନୁରାଗ ଈଶ୍ବରମୁଖୀ ହୋଇ ଉଭୟଙ୍କଠାରେ ଉପଭୋଗ୍ୟ ହୋଇଉଠେ, ଆଉ ଏହିପରି ସ୍ଥଳରେ ହିଁ ଲୀଳାରସର ଆସାଦନ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ନଚେତ୍, ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତବତ୍ ଗତ୍ୟନ୍ତରବିହୀନ ହୋଇ, ବୋଧ ବିହୀନ ଆବର୍ତ୍ତନରେ ମଣିଷକୁ ଯଦି ତଥାକଥୂତ ଭଲ ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତା ତେବେ ସେ ପ୍ରକୃତରେ ଭଲ ମଣିଷ ହୋଇ ପାରନ୍ତା ନାହିଁ । କାରଣ, କେନ୍ଦ୍ରାନ୍ତର ଅନୁରାଗରେ ଭଲ ମନ୍ଦର ଦ୍ୱୟ ସଂଗ୍ରାତ ମଧ୍ୟରେ ଆତ୍ମ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ମାଧ୍ୟମରେ ମଣିଷର ଯେଉଁ ବୋଧର ବିକାଶ ହୁଅନ୍ତା, ବିନ୍ୟାସ କ୍ଷମତା ଯେପରି ଭାବରେ ବଢ଼ି ଯାଆନ୍ତା, ତାହା କିନ୍ତୁ ବଢ଼ି ପାରନ୍ତା ନାହିଁ । ମଣିଷର ବିବର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରନ୍ତା ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତ ଉପଭୋଗ ମଧ୍ୟ ନଥାନ୍ତା । ତାହାଛଡ଼ା ଏହି ଧରଣର ହୋଇଉଠିଲେ ଚାରିତ୍ରିକ ଦୃଢ଼ତା, ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଓ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଭଗବାନ ସୃଷ୍ଟିର ମୂଳରେ ତ ଏକା ଥିଲେ, ଏତେସବୁ କିପରି ସୃଷ୍ଟି କରିଲେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବୃତ୍ତି ଥିଲା । ସେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ବୃତ୍ତି ଯେପରି positive (ରଜା ସମେଶ) ଓ negative (ରିଟା ସମେଶ)-ପୁରୁଷ ଓ ନାରୀ । ଏହି ଦୁଇଟିର ଆକର୍ଷଣ-ବିକର୍ଷଣ ଓ ଆବେଗ ଦୀପ୍ତ ସହଯୋଗ ଓ ସମ୍ମିଳନର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ସୃଷ୍ଟି ଗୃହୀତ ହୋଇଚାଲିଲା ତା'ରି ମଧ୍ୟରେ । ଆକର୍ଷଣ, ବିକର୍ଷଣ ଦୁଇଟି ଅଛି ବୋଲି ହିଁ positive (ରଜା ସମେଶ) ଓ negative (ରିଟା ସମେଶ) ଦୁଇଟି ହିଁ ରହିଛି, ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ସତ୍ତା ଓ ସାତବ୍ୟତାକୁ ବିଲୁପ୍ତ କରି ଦେଇ ପାରୁନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ସୃଷ୍ଟିର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଚିରସ୍ରୋତା ହୋଇ ବୋହିଚାଲିଛି । Positive (ରଜା ସମେଶ) ଯେଉଁଠି ଯେପରି ଭାବରେ ବିଦ୍ୟମାନ, ତାହାର counter part (ବିପରୀତ ଅଂଶ) ହିସାବରେ ରହିଛି ସେହିପରିମାଣର negative (ରିଟା ସମେଶ) । ଏହି ଦୁଇଟିର କିମ୍ବା-ପ୍ରତିକ୍ରିୟାର ଭିତର ଦେଇ ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ସୃଷ୍ଟି

ଲୀଳାୟିତ ହୋଇଉଠେ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ତେଣୁ ମନୋବୃତ୍ତ୍ୟାନୁସାରିଣୀ ସାର କଥା କୁହାଯାଇଛି । ସା ଯେପରି ସାମାର ବୃତ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ପୁରୁଷର ପ୍ରକୃତିର ଅଂଶ ଏବଂ ସାମା ଯେପରି ସାର ସ ଅର୍ଥାତ୍ ଅସ୍ଥିତ । ଏହିପରି ସାତ୍ତ୍ୱିକ ମିଳନ ଯେଉଁଠାରେ, ସେହିଠାରେ ହିଁ ଉଦ୍‌ବର୍ଜନ ଓ ସୁପ୍ରଜନନ ଦୁଇଟି ହିଁ ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୩.୧୭.୧୯୪୧

॥ ସର୍ବଙ୍କର ବୀଜ କେଉଁ ଭାବେ ଫୁଟି ଉଠେ ॥

ସର୍ବଙ୍କର ବୀଜ-ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସର୍ବଙ୍କର ବୀଜ ଆକାରେ ରହିଥାଏ, affair (ବିଷୟ) ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ିଲେ ତାହା ଫୁଟି ବାହାରେ । ସୃଷ୍ଟି ଉଦ୍ଭବ ଯେଉଁଠାରୁ ହୋଇଛି, ତାହାର ରହସ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀ ଯାହାର ଅଧିଗତ ହୋଇଛି ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ତପସ୍ବର୍ଯ୍ୟା ଭିତର ଦେଇ, - ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିର କିଛି ହେଲେ ଅଜଣା ରହେ ନାହିଁ । ସେ ଟିକିଏ ମାତ୍ର ଅଭିନିବେଶ-ସହକାରେ ଯାହାକିଛି ଅନୁଧ୍ୟାବନ କରେ, ସେ ହିଁ ସବୁର ମୂଳମନ୍ତ୍ର ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିପାରେ । ଏହା କାହାର ଏକତାଟିଆ ଅଧିକାର ନୁହେଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ହିଁ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ମାଫିକ ଏହା ହୋଇପାରେ । ତୁମ୍ଭେମାନେ ଭଲକରି ନାମଧାନ କରୁନାହିଁ । ଅନୁରାଗମୁଖର ହୋଇ ନାମଧାନ ଖୁବ୍ ଫୁର୍ତ୍ତିରେ କରିଚାଲ, ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଇଚ୍ଛାସହିଷ୍ଟୁ ଆଗ୍ରହ ନେଇ ପ୍ରତିଟି କର୍ମକୁ କରିଚାଲ, ନିଜ ଜୀବନକୁ ଇଚ୍ଛାସର୍ବସ୍ୱ କରିପକାଅ, ଏହିପରି ଧୀରେ ଧୀରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ ତୁମ୍ଭ ମଧ୍ୟରେ କେତେ ଜିନିଷ ଜାଗିଉଠିବ । ଅବଶ୍ୟ କୌଣସି କିଛିର ଲୋଭ ରଖନାହିଁ । କାରଣ ଏହି ଲୋଭ ହିଁ ପରଦା ପକାଇ ଦେବ, ଆଗେଇଦେବ ନାହିଁ । ମୂଳକଥା, ସର୍ବଙ୍କରବୀଜ ପ୍ରକଟହୁଏ ଯାହାଙ୍କଠାରେ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଭଲ ପାଅ ମନପ୍ରାଣ ଦେଇ, ତାଙ୍କର ସଙ୍ଗ ଲାଭକର, ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କର, ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛାପୂରଣ କର ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ସେଜ୍ଞାର ସହିତ ଆନନ୍ଦରେ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କର ଏବଂ ତାହା କୃତିତ୍ୱର ସହିତ ନିଷ୍ଠାନୁକର, ଏହି ପ୍ରକାର ସ୍ରୋତରେ ନିଜକୁ ପକାଇ ଦିଅ, ନିଜ ନିଜର କ୍ଷୁଦ୍ର ଭାବନାର ପୁରୁଲିକୁ ଛାଡ଼ି ତାଙ୍କର ଯାହା କିଛିକୁ ତୁମ୍ଭ ନିଜର କରିନେଇ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଖଟି ଚାଲ । ତାଙ୍କରି ପ୍ରୀତି ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ସେବା ଦେଇ ଚାଲ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁଯାୟୀ, ଏହିସବୁ କରିବା ଭିତର ଦେଇ ତୁମ୍ଭେମାନେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ, ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅଜାଣତରେ ତୁମ୍ଭେମାନେ ଅନେକ କିଛି ଜାଣି ପାରିଛ-ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଧ ସଙ୍ଗତିକୁ ନେଇ । ଏହି ପ୍ରକାର ଚାଲିବାର

ପଥଦେଇ ସର୍ବଜ୍ଞତ୍ବବାନ, ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ଭଗ୍ୟାଦି ଉଦ୍ଭିନ୍ନ ହୋଇଉଠେ । ଏହି ସବୁ କୌଣସି ଅବାସ୍ତବ ବା ଏହି ଜଗତର ସଙ୍ଗରେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବ୍ୟାପାର ନୁହେଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୪.୧୨.୧୯୪୧

॥ ମଣିଷ କେତେବେଳେ ତ୍ରିକାଳଙ୍କ ହୁଏ ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ଜିଜ୍ଞାସା କଲେ-ମଣିଷ ତ୍ରିକାଳଙ୍କ ହୁଏ କେତେବେଳେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତ୍ରିକାଳଙ୍କ ମାନେ, ଏକ ଅବସ୍ଥାକୁ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରି ତାହାର ପୂର୍ବରେ କ'ଣ ଥିଲା ଏବଂ ପରେ କେଉଁ ପରିଣତି ହେବ, ତାହାକୁ ଯେ ବୁଝିପାରେ ସେ ହିଁ ତ୍ରିକାଳଙ୍କ । ଏହି ଜଗତରେ କୌଣସି କିଛି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଓ ଅହେତୁକ ନୁହେଁ- ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟକାରଣ-ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ଯାହା କିଛି ସବୁ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଛି, ପୁଣି ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକାରଣ କାଳର ବୁକୁରେ ଗତି ଗତି ଚାଲିଛି ଆହୁରି ଅନେକ ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟକାରଣର ବାଜ ସୃଷ୍ଟିକରି, ଏହାରି ସାଥେ ସାଥେ ପୁଣି ମିଶିଚାଲିଛି ପରିସ୍ଥିତିର ଚାପ, ପ୍ରତ୍ୟେକର ସା ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, ପ୍ରକୃତି ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି । ଏହି ଗୁଡ଼ିକର କ୍ରିୟା-ପ୍ରତିକ୍ରିୟା, ପୂର୍ବାପର ପାରମ୍ପର୍ୟକୁ ଧରି ବିବେଚନା କରିଲେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ବାସ୍ତବରେ ଯାହା, ତାହା ଦେଖି ଅତୀତ ଓ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ ପାରେ । ଅଳ୍ପପରି ନିର୍ଭୁଲ ଭାବେ କହି ଦିଆଯାଇ ପାରେ, astrologer (ଜ୍ୟୋତିଷ)ମାନେ ଯେପରି କହିଥାନ୍ତି ତାହା ଅପେକ୍ଷା ଅନେକ ଭଲକରି କହି ଦିଆଯାଇପାରେ । ଏହା କିଛି କଠିନ ବ୍ୟାପାର ନୁହେଁ । ନିଜକୁ ଭଲକରି ଦେଖିବା ବା ପଢ଼ିବାର ଅଭ୍ୟାସ ଯାହାର ରହିଛି, ସେ ହିଁ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଏହା କରିପାରେ । ତେବେ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଅଭିଭୂତି ଯାହାର ନାହିଁ, ଏକ କଥାରେ ଯେଉଁମାନେ ମୁକ୍ତ ପୁରୁଷ, ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନିଶ୍ଚିତ କିଛି କହିବା ମୁସ୍ତିଲ ହୋଇପଡ଼େ । ଯାହା ବି ହେଉ, ଏହିସବୁ କହିବା କଥା ନୁହେଁ, ତୁମ୍ଭେମାନେ ତୁମ୍ଭର ଅତୀତ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟକାରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଯେତେ ହିଁ ବିଶଦ ଭାବରେ ଅନୁଧ୍ୟାବନ କରିପାରିବ, ସେତେ ହିଁ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ଲାଭ, ଚନ୍ଦ୍ରାଗା ନିଜର ଚଳଣୀକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବା ପକ୍ଷରେ ସୁବିଧା ହେବ, ଏପରିକି ଏହି ପଶ୍ଚାଦ୍ଦିପରାଗୀ ଚିନ୍ତା ଓ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଭିତର ଦେଇ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ସ୍ମୃତିବାହୀ ଚେତନା ମଧ୍ୟ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ହୋଇପାରେ ।

ଆ : ପ୍ର ୧/୪.୧୨.୧୯୪୧

॥ 'ଜୀବ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ନିତ୍ୟଦାସ' ମାନେ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ବୈଷ୍ଣବ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି, 'ଜୀବ କୃଷ୍ଣର ନିତ୍ୟ ଦାସ', ତା'ର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଜୀବ କେତେବେଳେ ବି କୃଷ୍ଣ ହୁଏ ନାହିଁ । ଆପଣ କ'ଣ ଆପଣଙ୍କର ବାପା ହୋଇ ପାରନ୍ତି ? ପୁଅ ବାପାଙ୍କର ଦାସ, କାରଣ ସେ ବାପାଙ୍କର ଦାନ, ବାପାଠାରୁ ହିଁ ତାହାର ସୃଷ୍ଟି । ଜୀବ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଈଶ୍ବରଙ୍କର ଦାନ, ଈଶ୍ବରଙ୍କ ଠାରୁ ସୃଷ୍ଟି, ତେଣୁ ସେ ତାଙ୍କରି ଦାନ ସବୁ । ପୁଣି ସେ ଯେତେ ଈଶ୍ବରଙ୍କ ପ୍ରତି ଏହି ଆନୁରୋଧ- ବୋଧ ନେଇ ଚାଲିବ, ସେତେ ହିଁ ଜୀବନରେ ଅକ୍ଷତ ଅବସ୍ଥା ନେଇ ଚାଲି ପାରିବ, ନଚେତ୍ ଦୁର୍ନିଆର ନାନାଦି ଆକର୍ଷଣରେ ପଡ଼ି କେଉଁଠି ଯେ ସେ ଛିନ୍ନ-ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇଯିବ, ତା'ର କ'ଣ ଠିକ୍ ଅଛି ? ତେଣୁ ବୈଷ୍ଣବ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି-

ଜୀବ ନିତ୍ୟ କୃଷ୍ଣଦାସ ଯଦେ ଭୁଲି ଗୋଲା

ମାୟା-ପିଶାଚୀ ତାୟ ଗଲାୟ ବେଡ଼ିଲା ।

ପୁଣି ଈଶ୍ବରୋପାସନାର ବେଦୀ ଏହି ପୁରୁଷୋତ୍ତମ, ତେଣୁ ଜୀବକୁ କୃଷ୍ଣ ଦାସ ବୋଲି କୁହା ହୋଇଛି । ଈଶ୍ବରଙ୍କର ଦାସ ବୋଲି କହି ଛାଡ଼ିଦିଆ ହୋଇନାହିଁ, କାରଣ, ଅମୂର୍ତ୍ତ ଈଶ୍ବରଙ୍କର ଉପାସନାରେ ମଣିଷର ବୃତ୍ତି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଦେହରେ ହାତ ବି ପଡ଼େନାହିଁ । ଏହାକୁ ପୁଣି ନିତ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ କୁହାହୋଇଛି ଏଇଥି ପାଇଁ ଯେ ଜୀବ ଯେତେ ହିଁ ଉନ୍ନତ ସ୍ତରକୁ ଉଠୁନା କାହିଁକି, ସେ ଜୀବ ହିଁ ଏବଂ ଈଶ୍ବର ତାହାର ପ୍ରଭୁ, ଏହି ଭକ୍ତି, ଅନୁଗତି ଓ ଅନୁଗତି ହିଁ ତାହାର ଜୀବନ । ସାଧନାର ସଂପଦ ବା ସଂଚୟ ତାହାର ଯେତେ ହିଁ ରହୁନା କାହିଁକି, ଯେ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ଅହମିକା ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ମୂଳଠାରୁ ସଂଯୋଗହୀନ ହେବ, ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତଠାରୁ ହିଁ ସେ ଶୁଣି ଉଠିବ- ଅସଲ କଥା ଈଶ୍ବର ତାହାର ସଭାର ସବୁ, ଈଶ୍ବର ଚିରପ୍ରଭୁ, ଜୀବ ତାଙ୍କରି ଚିର ଦାସ । ଏହି ପ୍ରକାର ଧାରଣାଟି ମୋତେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗେ । ତାହା ଛଡ଼ା ଦେଖୁ ନାହିଁ, ଆପଣ ଆପଣଙ୍କର ପୁତ୍ରର ବାପା ହୋଇପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ବାପାଙ୍କଠାରେ ଆପଣ ପୁତ୍ର ହିଁ- ତାହା ଆପଣ ଯେତେ ବଡ଼ ହିଁ ହୁଅନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି; ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧ ଏ ଜନ୍ମ ପାଇଁ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ । ଈଶ୍ବରଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଜୀବର ସେହିଭଳି ଚିରକାଳ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୪.୧୨.୧୯୪୧

॥ ସାଧନାର ଚରମରେ ଇଷ୍ଟମୂର୍ତ୍ତି ଭାସିଉଠେ କାହିଁକି ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- ଆପଣଙ୍କ ଅନୁଭୂତି ବର୍ଷନାର ଶେଷରେ ଲେଖିଛନ୍ତି - ଇଷ୍ଟପ୍ରତୀକ ହୋଇ ସେ ଆବିର୍ଭୂତ ହେଲେ, ତାହା କାହିଁକି ହୁଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେବେଳେ ସେହି ଅକହ, ଅଲଖ, ଅଗମ ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ merge କରି(ଦୁଇ) ଯାଉ, କେବଳ ହୋଇଉଠୁ, ସେତେବେଳେ କୌଣସି ବୋଧ ଯେପରି ନ ଥାଏ। ଯାହା କିଛି ରହେ ତାହା ମଧ୍ୟ କହିହୁଏ ନାହିଁ। ଏତେ ପରିମାଣରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଓ ଗଭୀର ସ୍ତରରେ, ଭିତରର ଆକର୍ଷଣ ଅର୍ଥାତ୍ ସୃଷ୍ଟିର ସଙ୍କୋଚନା ପ୍ରଭାବ ଏତେ ହିଁ ପ୍ରବଳ ଓ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ ଯେ, ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସତ୍ତା ସେଠାରେ ଯେପରି ଲୀନ ହେବାକୁ ଚାହେଁ। ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବି ଅନୁସୂଚିତ ଚେତନାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖି, ପୁଣି ସ୍ଥଳ ଜଗତକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଗଲେ, ଏହି ଇଷ୍ଟସୂକ୍ତକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ତାହା ହେବାର ଆଉ ଉପାୟ ନାହିଁ, ସେହି ସ୍ଥଳରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଚେତନାକୁ ସମସ୍ତ କିଛି ବିଲୀନ ହୋଇଯାଏ। ତେଣୁ ଇଷ୍ଟମୂର୍ତ୍ତି ହିଁ ତ ଭାସି ଉଠିବ, ଇଷ୍ଟକୁ ନେଇ ତ ଆମର ଏହି ଅସ୍ତିତ୍ବ। ଏହି ଶରୀର ଥାଉ ଆଉ ଓ ମୋର ଏହି ରୂପ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର ରୂପଟିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଅନ୍ୟ କିଛିକୁ ସ୍ମରିବା ବା ଧ୍ୟାନ କରିବାର ବାଟ ନାହିଁ। ସେ ଯଦି ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଅନ୍ୟ ରୂପ ଗ୍ରହଣ କରି ଆସନ୍ତି ଏବଂ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଏକ ଶରୀର ନେଇ ଇହଜଗତକୁ ଆସେ, ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ସେହି ରୂପ ହିଁ ବଡ଼ ହୋଇଉଠିବ। ଗୁରୁ ହିଁ ଭଗବାନଙ୍କର ସାକାର ମୂର୍ତ୍ତି। ତେଣୁ ଯାଣୁ କହିଛନ୍ତି- 'I am the way, the truth, the life, none can come to the Father but by me.' ଗାତାରେ କୁହାଯାଇଛି- 'ବହୁନା' ଜନ୍ମନାମତେ ଜ୍ଞାନବାନ ମାଂ ପ୍ରପଦ୍ୟତେ, ବାସୁଦେବଃ ସର୍ବମିତି ସ ମହାତ୍ମା ସୁଦୂର୍ଲ୍ଲଭଃ', ପୁଣି କୁହାଯାଇଛି, 'ମନ୍ମନା ଭବ ମଦ୍ଭକ୍ତଃ ମଦ୍ଯାଜ୍ଞା ମାଂ ନମସ୍କରୁ, ମାମେ ବୈଷ୍ୟସି ସତ୍ୟଂ ତେ ପ୍ରତିଜାମେ ପ୍ରିୟୋହସି ମେ,' ବୈଷ୍ଣବ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି, 'କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଯେତେ ଲାଲା, ସର୍ବୋତ୍ତମ ନରଲାଲା, ନରବପୁତାଙ୍କର ସରୂପ।' ନରବପୁତା ସେହି ତାଙ୍କର ବପୁ ଅଟେ। ପୁଣି ଶାସ୍ତ୍ରରେ କୁହାଅଛି, 'ବ୍ରହ୍ମଚିତ୍ ବ୍ରହ୍ମେବ ଭବତି'- ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେବୁ କେଉଁଠି ?

॥ ସମସ୍ତ ଗୁରୁ ହିଁ ଭଗବାନଙ୍କର ସାକାର ମୂର୍ତ୍ତି କି ନୁହଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ଗୁରୁ ହିଁ ଭଗବାନଙ୍କର ସାକାର ମୂର୍ତ୍ତି, ଏହିକଥା ସଦ୍ଗୁରୁଙ୍କ ସମୟରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ଗୁରୁଙ୍କର କ୍ଷେତ୍ରରେ କ'ଣ ଏହି କଥା କହିହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଗୁରୁ ମାନେ ହିଁ ସଦ୍ଗୁରୁ- ଆଚାର୍ଯ୍ୟ। ଗୁରୁ-ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦର ମୂର୍ତ୍ତି ବିଗ୍ରହ, ସେ ହିଁ ରୂପାୟିତ ଈଶ୍ବର-ପ୍ରେରଣା, ସେ ହିଁ ଆତ୍ମିକ ଶକ୍ତିର ପ୍ରୋକ୍ତ ପ୍ରକାଶ, ଅସ୍ତିତ୍ବର ପରମ ଅମୃତପଥ ଅଟନ୍ତି। ସେ ହିଁ ଦୁନିଆର ଯେତେ ଯାହା ଦୃଢ଼ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟାୟ ସାର୍ଥକତାର ସାରକେନ୍ଦ୍ର। ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଇ, ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପରିପୂରଣ କରି, ତଦନୁଗତ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ବ୍ରତୀ ହୋଇ ତାଙ୍କରି ସଙ୍ଗ, ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ଓ ସେବାର ଭିତର ଦେଇ ମଣିଷ ଐଶା-ସର୍ଗ ଲାଭ କରି ଧନ୍ୟହୁଏ। ଆଉ ସଦ୍ଗୁରୁ ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କୁ direct (ସିଧାସଳଖ) ଯେଉଁମାନେ ନ ପାଆନ୍ତି, ସେହିମାନେ ତଦନୁବର୍ତ୍ତୀ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ-ପରମ୍ପରାର ଭିତର ଦେଇ ତାଙ୍କରି ଭାବତାକୁ କିଛି ନା କିଛି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି। ଏହି ଭାବଧାରା ଯେତେବେଳେ ମଳିନ ଓ ମ୍ଳାନ ହୋଇଯାଏ, ନିଷ୍ଠୁର ହୋଇଯିବା ପରି ହୁଏ, ବିକୃତିରେ ଆଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇଉଠେ, ମଣିଷକୁ ଐଶା ସର୍ଗରେ ସଞ୍ଜିବୀତ କରି ତୋଳିବା ପାଇଁ ସେ ପୁଣି ମଣିଷ ଶରୀର ଧରି ଧରଣୀକୁ ଆସିଥାନ୍ତି, ମଣିଷଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେହିମାନଙ୍କ ପରି ଜଣେ ହୋଇ ବିଚରଣ କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ନିଜର ଆଚରଣ ଦେଇ ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ ଦେଖାଇ ଦିଅନ୍ତି, ମଣିଷ କିପରି ସବୁକିଛି ଭିତରେ ରହି ଈଶ୍ବରଙ୍କର ହୋଇ ଚାଲିପାରେ। ତେଣୁ ପ୍ରକୃତରେ ଗୁରୁ ସେହି ହିଁ ଅଟନ୍ତି, ଆଉ ତାଙ୍କ ଅଭାବରେ ଯେଉଁମାନେ ତଦ୍ଭାବ ଭାବିତ ଓ ତତତଳନ ନିରତ ସେହିମାନେ ହିଁ ଗୁରୁ ପରମ୍ପରାକୁ ଧରି ରଖନ୍ତି। ଯେଉଁଠି କାହାର କିଛି ହୋଇଛି, କେହି କିଛି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି-ସେ ସମସ୍ତ କିଛି ଏହିପରି ଗୁରୁଙ୍କୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ହିଁ ହୋଇଛି। ଅବଶ୍ୟ ନାମକୁ ମାତ୍ର ଗୁରୁ ଧରିଲେ ହେବ ନାହିଁ, ତାଙ୍କୁ ଅନୁରାଗର ସହ ଅନୁସରଣ କରିବା ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ। ପୁନଶ୍ଚ ଏକଥା ବି ସ୍ମରଣ ରଖିବାକୁ ହେବ- ସଦ୍ଗୁରୁ କେବଳ means (ଉପାୟ) ନୁହଁନ୍ତି, ସେ ନିଜେ ହିଁ goal (ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ)।

॥ ତଥାକଥିତ ସତ୍‌କର୍ମର ବନ୍ଧନକୁ କିପରି ଏଡ଼ାଇବ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ମଣିଷ ଯେ ତଥାକଥିତ ସତ୍‌କର୍ମର ବନ୍ଧନରେ ଅଟକିଯାଏ- ସେଥିରୁ ଉଦ୍ଧାର ହେବାର ଉପାୟ କଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମଣିଷ କ୍ଷୁଦ୍ର ଭଲ ମଧ୍ୟରେ ଅଟକି ରହେ-ତାହା ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରାଚ୍ୟର୍ଥେ ନହୁଏ । ରସଗୋଲ୍ଲୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଜିନିଷ, କିନ୍ତୁ ରସଗୋଲ୍ଲୁର ଲୋଭ ଯଦି ମୋତେ ପାଇ ବସେ, ତାହା ହେଲେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ରସଗୋଲ୍ଲୁ ମୋତେ ଅଟକାଇ ରଖିଲା । ଆତ୍ମତୃପ୍ତି ଓ ଆତ୍ମପ୍ରୀତି ଯେଉଁଠାରେ ମୁଖ୍ୟ, ସେହିଠାରେ ହିଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଆବଦ୍ଧ ହେଇପଡ଼ୁ, ତାହାର ଗଣ୍ଡିକାଟି ବାହାର ହୋଇ ପାରୁନା, ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅଗ୍ରଗତି ମଧ୍ୟ ତାହାରି ସାଥେ ସାଥେ ରୁଦ୍ଧ ହୋଇଯାଏ । ମୋର ଅତିରିକ୍ତ କୌଣସି ଜୀବନ୍ତ ମଣିଷ ଯଦି ମୋର ଉପାସ୍ୟ ହୋଇ ନ ରୁହନ୍ତି ଏବଂ ମୋର କୌଣସି କାମନା, ବା ଧାରଣା ଯଦି ମୋର ଉପାସ୍ୟ, ଅନୁସରଣୀୟ ହୋଇ ରହେ, ତେବେ ମୁଁ ସେହିଠାରେ ହିଁ ଆହୁରି ବେଶୀ କରି ନିମଜ୍ଜିତ ରହିବି । ଏହି ସମସ୍ତ କାହାରି ତୃପ୍ତିସାଧନ ପାଇଁ ଯଦି ନହୁଏ, ତାହାହେଲେ ମଣିଷ ନିଜର ego (ଅହଂ) ଓ whim (ଖୁଆଲ) କୁ satisfy (ତୁଷ୍ଟ) କରିବାପାଇଁ ନିଜସ୍ବ ଧାରଣା ମାଫିକ ଭଲକୁ ନେଇ rigid (ଅନମନୀୟ) ହୋଇ ବସିରହେ । ଶ୍ରେଷ୍ଠଙ୍କର ପ୍ରୀତି ପାଇଁ ସେ ଚାହେଁ ଆହୁରି, ଆହୁରି, ଆହୁରି- କୌଣସି ଏକ ସ୍ଥାନରେ ସେ ସମାପ୍ତି ରେଖା ଟାଣିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । କାରଣ, କେବଳ ତାଙ୍କର ପରିପୂରଣ ପାଇଁ କ୍ରମବିକାଶର ପଥ ଖୋଲା ରଖିବାକୁ ହୁଏ । ମନୁଷ୍ୟ ଏହିପରି ଭାବରେ eternal becoming (ଅନନ୍ତ ବିବର୍ଦ୍ଧନ)ର ପଥରେ ଆଗେଇ ଚାଲେ । ଇଷ୍ଟସାଥୀ ଓ ଇଷ୍ଟପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଲା ଭବ-ସମୁଦ୍ରର compass (ଦିଗନିର୍ଣ୍ଣୟପଦ୍ଧତି)- ଏହା ଭିତର ଦେଇ ଆସେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ବା ବୃଦ୍ଧିର ଜ୍ଞାନ, ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ, ଅର୍ଥାତ୍ ଚଳତ-ଜ୍ଞାନ । ଇଷ୍ଟାର୍ଥ-ଆପୂରଣା ଧର୍ମା ଯଦି ନ ରହେ, ତାଙ୍କ ପରିପୂରଣା ବାସ୍ତବ କର୍ମର ଦାୟିତ୍ବ ଯଦି ମଣିଷ ଗ୍ରହଣ ନ କରେ, ତେବେ ତନ୍ମଧ୍ୟ ବନ୍ଧକରି ମଣିଷ ଯେତେ ସାଧନ-ଭଜନ କରୁ ନା କାହିଁକି, ତାର କିନ୍ତୁ ଏହି ବ୍ରହ୍ମ ଜ୍ଞାନ ଫୁଟିପାରେ ନାହିଁ । କରିବା ଭିତର ଦେଇ, ଚାଲିବା ଭିତର ଦେଇ ଆସେ ଅଭିଜ୍ଞତା, ଆସିଥାଏ ଭୂକ୍ଷେଦର୍ଶନ, ଆଉ ଯାହାର ଚାଲିବା ଯେତେ ଏକସୂତ୍ର ସଙ୍ଗତ ତାହାର ଜ୍ଞାନ ସେତେ ପରିମାଣରେ ପକ୍କା ।

ଆ : ପ୍ର ୧/୪.୧୨.୧୯୪୧

॥ ସୃଷ୍ଟି ଏବେ ଛୋଟ ଜିନିଷଠାରୁ କାହିଁକି ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲେ-ଭଗବାନ ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିକୁ ଏବେ ଛୋଟ ଜିନିଷଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରିଲେ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ତାଙ୍କର ଲାଲା-ଆଲିଙ୍ଗନ ଓ ଗ୍ରହଣ, 'କିଛି ନଥିଲା'ର ବକ୍ଷ ବିଦାରଣ କରି ସତ୍ତା ବିକଶିତ ହେବା ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ରହିଛି ଆନନ୍ଦ, ଏହା ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ଶକ୍ତି ନିହିତ । ଉପାଦାନ ଯେତେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ହେଉନା କାହିଁକି, ଧର୍ମ ଯେଉଁଠି ଅଛି, ବୁଝିବାକୁ ହେବ, ସେହିଠାରେ ଶକ୍ତି ନିହିତ ଅଛି । ଆମ୍ଭେମାନେ ଜଣେ ଜଣେ ଯେ ଏତେ ବଡ଼ ହୋଇଛୁ, ମୂଳରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର zygote (ଜୀବନ କୋଷ) ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତାହା ଭିତରେ ଏତେ ବଡ଼ ସମ୍ଭାବନା ଲୁଚି ରହିଥିଲା ବୋଲି ଆଜି ଏତେ ବଡ଼ ହୋଇପାରିଛୁ । ସବୁ ବିଷୟ ଏହି ପ୍ରକାର । ଆଉ ସବୁ କିଛିର ମୂଳ ଯାହା, ତାହା ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ବୁଝିପାରୁ, ସେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବୁଝିବାକୁ କିଛି ହେଲେ ବାକି ରହେନାହିଁ । ସର୍ବକାରଣ କାରଣ ଯିଏ ତାଙ୍କୁ ମଣିଷ ରୂପ ଧରି ଆସିବାକୁ ହୁଏ, ସେହି କାରଣ-ସତ୍ତାର ବାଚକ ଯେଉଁ ବୀଜନାମ, ତାକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଘୋଷଣା କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ନାମର ଅନୁଶୀଳନ ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ କରୁ - ନାମାଙ୍କଠାରେ ଅନୁରକ୍ତ ହୋଇ, ପୁଣି ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଚାଲିବା, କହିବା ଓ କରିବା ଯଦି ନାମ ଓ ନାମା-ଅନୁଗ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ସବୁକିଛି ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ହୋଇଯାଏ ।

ଆ : ପ୍ର ୧/୪.୧୨.୧୯୪୧

॥ ସବୁ ଅବତାର ସମାନ କି ନୁହଁ ॥

ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ- ସବୁ ଅବତାର କ'ଣ ସମାନ ? ଶକ୍ତିର ତାରତମ୍ୟ ତ ଅଛି ହିଁ - ସମସ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସବୁ aspect (ଦିଗ) ତ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସବୁ ଅବତାର ହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ, ସମସ୍ତେ ହିଁ ବରିଷ୍ଠ, ବଡ଼ କଥାଟିର ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ପରିପୂରଣ । ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁଭଳି ପ୍ରକ୍ଷୋଦନ ସେତେବେଳେ ସେହି ଧରଣର ଆବିର୍ଭାବ -ଯୁଗ ପ୍ରକ୍ଷୋଦନର ପରିପୂରଣ ନିମିତ୍ତ । ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସେହି ଜଣେ ହିଁ ଆସନ୍ତି । ତେଣୁ ପୂର୍ବତନ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ଅଜ୍ଞେୟ ସଂଗତି । ବିବର୍ତ୍ତନର ଧାରା ଏହି ଭାବରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି । ତେଣୁ ଜଣକୁ ଛୋଟ

କରି ଆଉ ଏକ ଜଣଙ୍କୁ ବଡ଼ କରାଇବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଭଲ ନୁହେଁ। ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖିନାହିଁ - ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଖୋଜି ପାଉ ନାହିଁ- ଏହା ହିଁ ଆମର ଦୋଷ। ବର୍ତ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବତନଙ୍କୁ ଖୋଜି ଦେଖିବାର ବୁଦ୍ଧି ଯଦି ଆମର ରହେ, ତାହେଲେ ତାଙ୍କରି ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବତନ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ପାଇପାରୁ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ସମଗ୍ର ମାନବ ସମାଜ ଐକ୍ୟବଦ୍ଧ ହୋଇ ଉଠିପାରେ-ପ୍ରତ୍ୟେକେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହି। 'ସ ପୂର୍ବେଷାମପି ଗୁରୁଃ କାଳେନାନବଜ୍ଞେତାତ୍'; ଆପଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆପଣଙ୍କ ବାବା ଅଛନ୍ତି, ଠାକୁରବା ଅଛନ୍ତି, ପୂର୍ବ-ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ ସମସ୍ତେ ଅଛନ୍ତି-ଆଉ ସେମାନଙ୍କର ବିବର୍ଣ୍ଣିତ ରୂପ ଆପଣ ଅଟନ୍ତି। ପରବର୍ତ୍ତୀ ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀଙ୍କ ବିବର୍ଣ୍ଣିତ ରୂପ। ତେଣୁ ଆଜି ଦିନରେ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ କୌଣସି ଅବତାର-ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ଯଦି ବୁଝିବାକୁ ଚାହୁଁ ତେବେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପୁରୁଷମାଣ ଅବତାର-ମହାପୁରୁଷ ଯଦି କେହିଆସନ୍ତି, ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ହିଁ ବୁଝିହେବ। ନଚେତ୍ ତାଙ୍କ ମର୍ମକେନ୍ଦ୍ରର ସନ୍ଧାନ ପାଇବା ନାହିଁ। ପୁଣି ପ୍ରେରିତ, ତଥାଗତ, ଅବତାର-ମହାପୁରୁଷ ବା ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସବୁ aspect (ଦିଗ) ହିଁ ଥାଏ; affair (ବିଷୟ) ହିଁ ଦରକାର, ତା'ହେଲେ ସନ୍ଧାନ ମିଳେ। ନଚେତ୍ ପ୍ରୟୋଜନୋପଯୋଗୀ କେତେକ aspect (ଦିଗ) prominent (ପ୍ରଧାନ) ଓ active (ସକ୍ରିୟ) ଦେଖାଯାଏ, ଅନ୍ୟ ସବୁ aspect (ଦିଗ)ର spark (ଝଲକ) ମଝିରେ ମଝିରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଅବତାର-ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଏକ ଦଳ ଅଛନ୍ତି ପାବକ-ପୁରୁଷ;-ବିଶେଷ ବିଶେଷ ଗୁଣ ନିରାକରଣ ନିମିତ୍ତ ସେମାନେ ଆସିଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସବୁ ଦିଗ ସମୟରେ ଏହିଭଳି ସୁସଙ୍ଗତ, ସୁସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମାବେଶ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ। ତେବେ ପୂର୍ବତନଙ୍କ ପ୍ରତି ଆନୁଗତ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ପରିସ୍କୃତ ହୋଇ ରହିଥାଏ।

ଆ : ପ୍ର ୧/୪.୧୨.୧୯୪୧

॥ ବର୍ଣ୍ଣ କ'ଣ ସୃଷ୍ଟି ଆଦ୍ୟରୁ ରହିଛି ॥

କୌଣସି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- 'ଚାତୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ୍ୟ' ମୟାସୃଷ୍ଟି ଗୁଣକର୍ମ ବିଭାଗଣ୍ୟ ଏହାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ଏହା କ'ଣ ସୃଷ୍ଟିର ଆଦ୍ୟରୁ ଅଛି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହଁ, ଭିତରେ ଯେପରି instinct (ସହଜାତ ସଂସ୍କାର ଗୁଣ) ଥାଏ, କର୍ମ ମଧ୍ୟ ତଦନୁଯାୟୀ ହୁଏ। ଦୁନିଆରେ ଦୁଇଟି ବସ୍ତୁ ଠିକ୍ ଅବିକଳ ବା

ଏକରକମ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବେ ନାହିଁ। ପ୍ରତ୍ୟେକର କିଛି ନା କିଛି ଗୋଟିଏ ବିଶିଷ୍ଟତା ଅଛି-ତାହା ଯେପରି ରୂପରେ, ଠିକ୍ ସେହିଭଳି ଗୁଣରେ ମଧ୍ୟ। ଗୋଟିଏ ବାପା-ମାଆର ପାଞ୍ଚଟି ସନ୍ତାନ ପାଞ୍ଚ ପ୍ରକାର ଦେଖାଯାଏ, କାରଣ ଉପଗତି ସମୟରେ ନାରୀ ପୁରୁଷକୁ ଯେତେବେଳେ ଯେପରି ପ୍ରେରଣା ଦେଇଥାଏ, ପୁରୁଷ ଭିତରେ ସେହି ଧରଣର ଜିନିଷ ସେତେବେଳେ ନିର୍ଗତ ହୋଇଥାଏ। ସ୍ୱ-ଅୟନସ୍ୱାତ ବୃନ୍ଦ୍ୟଭିଧାନ ତପସ୍ୟାର ଗତି ଓ ଅସ୍ତି ଅସ୍ତିତା ହୋଇଅଛି। ସେଠାରେ ସ୍ୱ-ହେଉଛି ପୁରୁଷ, sperm (ବାଜ), ବୃଦ୍ଧି ହେଉଛି ପ୍ରକୃତି ovum (ଡିମ୍ବକୋଷ), ଆଉ ଅଭିଧାନ ହେଉଛି cohesive affinity (ଯୋଗାବେଶ)। ପ୍ରକୃତିର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରେରଣାକୁ ନେଇ ସେହି ଏକ ପୁରୁଷଙ୍କ ଭିତରୁ ବିଭିନ୍ନ ଗୁଣର ସୃଷ୍ଟି ହେଲା। ଯେତେ ପ୍ରକାରର ଗୁଣ ରହୁନା କାହିଁକି, ତାହାର grand division (ପ୍ରଧାନ ବିଭାଗ) ଏହି ଚାରି ବର୍ଣ୍ଣ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି। କେବଳ ମନୁଷ୍ୟର କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ, ଜୀବ ଜଗତର ସବୁ ସ୍ତରରେ ଏହି ଚାରିବର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି, ସୃଷ୍ଟିର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ- ବର୍ଣ୍ଣ ହିଁ ପ୍ରବେଶ କରିଛି। ପ୍ରଥମରୁ ତାହା instinct (ସହଜାତ ସଂସ୍କାର) ହିସାବରେ ଥାଏ, environment (ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ) ମଧ୍ୟରେ ତାହା ପ୍ରକାଶ ହୁଏ, generation after generation (ବଂଶ-ପରମ୍ପରା)ରେ ସେହି ଧାରା ଚାଲେ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ବର୍ଣ୍ଣ ଯଦି ପ୍ରଧାନତଃ ଗୁଣଗତ ବ୍ୟାପାର, ତାହା ହେଲେ hereditary varna (ବଂଶାନୁକ୍ରମିକ ବର୍ଣ୍ଣ) ମାନବାର ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାହା ହେଲେ ତ ଦେଖିଛି ବେଶ୍ ବୁଝିଛନ୍ତି। ଏହି ଗୁଣଟା ଆସିଛି କେଉଁଠାରୁ ? ତାହା ତ ଏହି ଜନ୍ମସୂତ୍ର ଠାରୁ। ଆପଣଙ୍କର ଜେବୀ ବିଧାନକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ କୌଣସି ଗୁଣ ବା କର୍ମକ୍ଷମତାର ସ୍ଥିତି ନାହିଁ। ଶୂନ୍ୟରେ କିଛି ତିଷ୍ଠିପାରେ ନାହିଁ। ଗୁଣ ଓ କର୍ମକ୍ଷମତା ଶରୀର, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, କୋଷ, chromosome (କ୍ରୋମୋଜମ୍), gene (ଜିନ୍) ଇତ୍ୟାଦିକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ହିଁ ଅବସ୍ଥାନ କରେ। ସେଗୁଡ଼ିକ ବଂଶାନୁକ୍ରମିକତାର ସୂତ୍ରକୁ ବହନ କରି ଗତି କରେ, ଯାହାକୁ କୁହାଯାଏ immortal necklace of germ-cell (ବାଜକୋଷର ଅବିନଶ୍ୱର ମାଳା)

ଆ : ପ୍ର ୧/୬.୧୨.୧୯୪୧

॥ ମଣିଷର ପ୍ରଧାନ ଚାହିଦା କ'ଣ କ'ଣ ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଶ୍ନକଲେ- ମଣିଷର ପ୍ରଧାନ ଚାହିଦା କ'ଣ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆହାର, ନିଦ୍ରା, ଭୟ, ମୈଥୁନ, ଅହଂ-ଏହି ପାଞ୍ଚଟି ଜିନିଷ ପ୍ରଧାନ, ପୁଣି ଏହିସବୁର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ମାନସିକ, ଶାରୀରିକ ଏବଂ ସାତ୍ତ୍ୱିକ, ରାଜସିକ,

ତାମସିକ ଇତ୍ୟାଦି ନାନା ରୂପ ରହିଛି । ଏହି ସବୁଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଭିତରେ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦିଗ ଜଣ-ଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ prominent (ପ୍ରଧାନ) ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଧରାଯାଉ, ଆହାରର ଇଚ୍ଛା ସମସ୍ତଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି । ତେବେ କାହାର ହୁଏତ spiritual food (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଆହାର)ର ଇଚ୍ଛା ପ୍ରବଳ ଥାଏ, ସେ ସତଃ ହିଁ ନାମ, ଧ୍ୟାନ, ଭଜନ ଓ ଭଗବତ୍ ଚିନ୍ତାରେ ଅନୁରାଗ ସମ୍ପନ୍ନ ହୁଏ, ପୁଣି ସାତ୍ତ୍ୱିକ ଆହାର ପ୍ରତି ହୁଏତ ତାହାର ସାତ୍ତ୍ୱିକ ପ୍ରୀତି ଥାଏ, କାହାର ହୁଏତ ମନର ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରତି ବେଶୀ ଲୋଭ ଥାଏ, ତାହାର ହୁଏତ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣର ସ୍ୱହା ପ୍ରବଳ ହୁଏ, ହୁଏତ ସେ ସାତ୍ତ୍ୱିକ ବା ରାଜସିକ ଆହାରକୁ ପସନ୍ଦ କରେ, ଆଉ କାହାର ହୁଏତ ସ୍ଥୂଳ ଆହାରମାନ ପ୍ରତି ବେଶୀ ଆଗ୍ରହ ଥାଏ, ସେ ଖାଇବାର ବସ୍ତୁ ପାଇଲେ ହିଁ ମହାଶୁଦ୍ଧି ହୁଏ ମାତ୍ର ଜ୍ଞାନ ବା ଆନନ୍ଦର ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ଉନ୍ନତତର ଖୋରାକର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ଏତେ ତୀବ୍ର ଭାବେ ସେ ଅନୁଭବ କରିପାରେ ନାହିଁ । ପୁଣି ରାଜସିକ ବା ତାମସିକ ଆହାର ହୁଏତ ତାହାର ଖୁବ୍ ପ୍ରିୟ ଏବଂ ସେ ହୁଏତ ଖାଦ୍ୟ ସମସ୍ୟାକୁ ଜୀବନର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସମସ୍ୟା ବୋଲି ମନେ କରେ- ପୁଣି ଏହି ସମସ୍ୟା କାହାର ହୁଏତ ନିଜ ପେଟ ପାଇଁ, କାହାର ହୁଏତ ଗୁରୁଜନ ଓ ପ୍ରିୟଜନଙ୍କ ପାଇଁ, କାହାର ହୁଏତ ବୃହତ୍ତର ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ସମସ୍ୟା ପାଇଁ spiritual (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ) ଓ intellectual (ମାନସିକ) hankering (ଆକାଂକ୍ଷା) ମଧ୍ୟ ଏପରିକି କାହାର କାହାର କେବଳ ନିଜ ପାଇଁ ରହିଥାଏ, କାହାର କାହାର ନିଜର ସହିତ ପ୍ରିୟ-ପରିଜନଙ୍କ ପାଇଁ ଥାଏ, ପୁଣି କାହାର କାହାର ବୃହତ୍ତର ବୃହତ୍ତର ପରିବେଶ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥାଏ । ଆହାର, ନିଦ୍ରା, ଭୟ, ମୈଥୁନ, ଅସ୍ଥିତା ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ପ୍ରତ୍ୟେକଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟକ୍ତି ଭେଦରେ ଏହିପ୍ରକାର ବିଭିନ୍ନ ରୂପ ନିଏ ଏବଂ ତା' ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ guiding ବା goading complex (ପରିଚାଳକ ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଥାଏ । ସେହି ଅନୁପାତକୁ ଭିତ୍ତିକରି କୁହା ଯାଇ ପାରେ, ସେତେବେଳେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ସେହି ପରିଚାଳକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ତୁମକୁ ଜାଗ୍ରତ କରିଥାଏ । କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଥରେ ରସ ଚଖାଇ ପାରିଲେ ତୁମେ ତାହାକୁ ତଡ଼ି ଦେବାକୁ ଚାହିଁଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଯିବ ନାହିଁ । ଅସଲ କଥା, ଏହି ଯେ ମଣିଷର ଆଚରଣ ଓ ଭାବଭଙ୍ଗା କହିଦିଏ, ତୁମକୁ କଣ କହିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଟିକିଏ watch (ଲକ୍ଷ୍ୟ) କରିଲେ ହିଁ ବୁଝି ନେଇ ପାରିବ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ମଣିଷ ନିଜର ମନର କଥା ନ କହି ଯେଉଁଠି ବୁଦ୍ଧିକରି ନାନାଦି କଥା କହିତାଲେ, ତାହା ମଧ୍ୟଦେଇ ତାହାର ଅସଲ ଚାହିଦା କ'ଣ କିପରି ବୁଝାଯାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାହା ମଧ୍ୟଦେଇ ବୁଝାଯାଏ । ମଣିଷ ଯେତେ କଥା ହିଁ କହୁ, ତାହାର inclination (ଆନତି) ଯେଉଁ ଦିଗରେ ଥାଏ, ସୁରାଲ ଫେରାଲ ସେ ସେହିଠାକୁ ଆସିବାକୁ ଚାହେଁ । ଯୁଦ୍ଧ ସମକ୍ଷୀୟ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ଯାଇ ହୁଏତ କହିଉଠେ, ରଖିଆର ଝିଅମାନେ କିପରି ଯୁଦ୍ଧକରିବାରେ ମାଡ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି, ପୁରୁଷମାନଙ୍କର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ସେମାନେ ଦେଶ ପାଇଁ ପ୍ରାଣବଳି ଦେଉଛନ୍ତି, ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଦେଶରେ କ'ଣ ତାହା ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି ? ଏହିପରି ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ! ଏହି ପ୍ରକାର ବିଭିନ୍ନ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ବସିଲା- ତେଣୁ ଟିକିଏ ନଜର ରଖିଲେ ହିଁ ତାହା ବୁଝିହୁଏ । ଜଣଙ୍କର guiding complex (ପରିଚାଳକ ପ୍ରବୃତ୍ତି) ତୁମର ମନୋମତ ନହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ନିରୁହାସ କର ନାହିଁ - ତାହାର ସାର୍ଥକ ପ୍ରୟୋଗରେ, ସେ କେଉଁ ଭାବେ ଜୀବନରେ ଧନ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିପାରେ, ସେହିଦି ହିଁ ତାହା ସମ୍ମୁଖରେ ତୋଳି ଧରିବାକୁ ହୁଏ । ମୂଳକଥା ହେଉଛି, ଯାହାର ଯେଉଁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଥାଉ - ଯଦି ଇଚ୍ଛାସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ତାହା ଭିତର ଦେଇ ସେ ଅନେକ ବଡ଼ ହୋଇ ଉଠିପାରେ । ତା'ର ଏହି ପ୍ରବୃତ୍ତି ହିଁ ଲୋକକଲ୍ୟାଣକର ହୋଇଉଠେ । ଧର, ଜଣେ ହିଂସ୍ର ଓ ହିଂସ୍ରୁକ ପ୍ରକୃତିର ଅଟେ, ଅସବ, ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଯାହାକିଛି ପାପ ଅଛି, ତାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯଦି ଏହି ହିଂସ୍ର ଭାବଟିକୁ ପ୍ରୟୁକ୍ତ କରାଯାଏ, ଏହାଦ୍ୱାରା ତାହାର ବି ମଙ୍ଗଳ ହୁଏ ଓ ଅନ୍ୟର ମଧ୍ୟ ମଙ୍ଗଳ ହୋଇଥାଏ । ବାସ୍ତବ ଭାବେ ସବୁ ବ୍ୟକ୍ତି କାହାକୁ ଭଲ ନପାଇଲେ ଏହି ମୋଡ଼ ଫେରାଇବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ । ତେଣୁ ମଣିଷକୁ ଇଚ୍ଛା ସହ ଯୁକ୍ତ କରାଇବାର କଥା କୁହେ, ଇଚ୍ଛାସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ତୋଳିବାର କଥା କହିଥାଏ ।

ଯାହା ଶୁଣିବାକୁ ପାଏ ସେଥିରୁ ମନେ ହୁଏ, ଶିବାଜୀଙ୍କର ଥିଲା ଦୁର୍ଦ୍ଦର୍ଶ ପ୍ରକୃତି । ଏହି ପ୍ରକୃତିକୁ ଯଦି ସେ ନିଜର ସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ଲଗାଇ ଥାନ୍ତେ, ତାହାହେଲେ ସେ ମଣିଷର ସାର୍ଥ ଓ ସୁଖସାଜ୍ଜନ୍ୟକୁ ବ୍ୟାହତ କରିଥାନ୍ତେ ଓ କିଛି ହେଲେ ଗଢ଼ି ତୋଳି ପାରି ନଥାନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ରାମଦାସଙ୍କୁ ଭଲପାଇବା ହେତୁ ଏତେ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ସତ୍ତ୍ୱେ ମରାଠା ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ପରି ଏତେ ବଡ଼ ଗୋଟିଏ ଆଦର୍ଶ ରାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବପର ହେଲା । ତେଣୁ ଇଚ୍ଛାସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ସହାୟକ କରି ଯାହାକିଛିକୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇ ପାରିଲେ କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ବର୍ଜନ କରାଯାଏ ନାହିଁ ।

॥ ଭଗବାନ ମଣିଷକୁ ଟାଣି ରଖନ୍ତି କି ନାହିଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ଭଗବାନ ମଣିଷକୁ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଟାଣି ରଖନ୍ତି ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେ ତ ନିଜ ଛାତିରେ କୋଳେଇ ରଖିଛନ୍ତି, ତା ନହେଲେ ମଣିଷ ବନ୍ଧୁ ଅଛି କିପରି ? ତାହାର ପ୍ରାଣଶକ୍ତି ସେ ପାଇଲା କେଉଁଠାରୁ ? କାହା ବଳରେ ସେ ଚଲାଫେରା କରେ, ହାକିମାତି ଦେଖାଏ ? ଏପରିକି, ସେ ଯେ ଖୁଆଲ ଖୁସିରେ ଚାଲେ, ତାହା ବି ସେ ପାରି ଉଠନ୍ତା ନାହିଁ, ଯଦି ପରମପିତା ତାହା ମଧ୍ୟରେ ଜୀବନ-ସ୍ବରୂପ ହୋଇ ରହି ନ ଥାନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ପରମପିତା ହିଁ ଯେ ମନୁଷ୍ୟର ଅସ୍ତିତ୍ବ ଉପାଦାନ, ସେ ଯେ ତାହାର ସବୁକିଛି, ତାହା ସେ ଉପଲବ୍ଧ କରିପାରେ ନାହିଁ- ଯେତେ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ନିଜ ତରଫରୁ ତାଙ୍କୁ ବରଣ ନ କରେ । ସେଥିପାଇଁ ରାମକୃଷ୍ଣଦେବ କହିଛନ୍ତି- କୁପାର ପବନ ତ ବହିଚାଲିଛି, ତୁ ତୋର ପାଲ ତୋଳି ଦେ ନା । ବିଦେହ ପରମପିତାଙ୍କୁ ମଣିଷ ଧରିପାରେ ନାହିଁ, ତେଣୁ ନର-ବିଗ୍ରହରେ ସେ ବାରମ୍ବାର ଆସିଥାନ୍ତି ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୯.୧୨.୧୯୪୧

॥ ବିଶ୍ବରୂପ ଓ ବିଷ୍ଣୁରୂପ ମାନେ କ'ଣ ॥

ବିଶ୍ବରୂପ ଓ ବିଷ୍ଣୁରୂପ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ବିଶ୍ବରୂପରେ ଅଛି - ବହୁ ଯେ ଏକ, ଏହି ବୋଧ, ଆଉ ବିଷ୍ଣୁରୂପରେ ଅଛି - ଏକ ହିଁ ଯେ ବହୁ, ଏହି ବୋଧ । ବିଶ୍ବ ଆସିଛି ବିଶ୍ବ ଧାତୁରୁ । ବିଶ୍ବ ଧାତୁମାନେ ପ୍ରବେଶ । ବିଶ୍ବରୂପ ମାନେ ସେହି ରୂପ, ଯେଉଁଠାରେ ଯାବତୀୟ ରୂପ ଅନୁପ୍ରବିଷ୍ଟ ହୋଇ ସଂହତ ହୋଇଅଛି । ଆଉ ବିଷ୍ଣୁମାନେ ସେ, ଯିଏ ସର୍ବ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଭିତରେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧/୯.୧୨.୧୯୪୧

॥ ଦେବଲୋକ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଜିଜ୍ଞାସା କଲେ- ଦେବଲୋକ କ'ଣ ? ଦେବଲୋକ ବୋଲି କିଛି ଅଛି କି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଦେବତା ମାନେ ଯିଏ ଦୀପ୍ତି ପାଆନ୍ତି । ଦେବଲୋକ ମଣିଷ life (ଜୀବନ)ର ଗୋଟିଏ plane (ସ୍ତର) ବିଶେଷ । ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ with

all his characteristics (ତାହାର ସମସ୍ତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ନେଇ) ତାହାର ପାରିପାର୍ଶ୍ବ କଙ୍କର fulfilment (ପରିପୂରଣ)ର ଭିତରଦେଇ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର object of regard and interest - (ଗ୍ରହା ଓ ଆଗ୍ରହର ପାତ୍ର) ହୋଇ ଛିଡ଼ାହୁଏ, ମଣିଷର ଇଚ୍ଛାନୁଗ ସେବାରେ ତାହାର ଜୀବନଟି ଯେତେବେଳେ ଦୀପ୍ତିପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଆଗେଇ ଚାଲେ-ସ୍ବତଃସ୍ବର୍ଗ ଚାରିତ୍ରିକ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଓ ଅନୁରଞ୍ଜନାରେ, ସେତେବେଳେ ସେ ଦେବଲୋକରେ ବାସକରେ । ଏହି (active) ସକ୍ରିୟ characteristics (ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଗୁଡ଼ିକ) ହିଁ ହୁଏ ତା'ର plane (ସ୍ତର) । ଏକ ସମୟରେ ଭାରତକୁ ପୃଥିବୀର ଲୋକ ଦେବଭୂମି ବୋଲି କହିଥିଲେ, ତାହାର ଅର୍ଥ ଭାରତବର୍ଷରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଲୋକ ସେହି ସମୟରେ ବାସକରୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବେଶୀ ଭାଗ ଲୋକଙ୍କର ଚରିତ୍ର ଥିଲା ଦେବୋପମ । ଏହି ଭାରତବର୍ଷ ହିଁ ପୁଣି ଦେବଭୂମି ବା ଦେବଲୋକ ହୋଇପାରେ ଯଦି ତୁମ୍ଭେମାନେ ଆର୍ଯ୍ୟାଚାରରେ ଚାଲ । ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଆପୁରୁଷମାଣ ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କର ଅନୁବର୍ତ୍ତନ, ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ, ଦଶବିଧ ସଂସ୍କାର, ନିତ୍ୟପଞ୍ଚ ମହାଯଜ୍ଞ, ଆଦର୍ଶ ବିବାହ, ଆଦର୍ଶ ଶିକ୍ଷା, ଅନୁଲୋମ ଅସବର୍ଣ୍ଣ ବିବାହ, ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ଯଜନ, ଯାଜନ, ଅଧ୍ୟୟନ, ଅଧ୍ୟାପନା, ଦାନ, ପ୍ରତିଗ୍ରହ, ପାରିପାର୍ଶ୍ବକଙ୍କର ସେବା, ସଦାଚାର ପାଳନ, ବ୍ରତ ଓ ତୀର୍ଥର ଅନୁସେବନ- ଏହି ସମସ୍ତ ହେଲା ଆର୍ଯ୍ୟାଚାରର ଅଙ୍ଗଭୂତ । ଏହି ଗୁଡ଼ିକର ଅନୁସେବନରେ ମଣିଷ ଧୀରେ ଧୀରେ ବଂଶ-ପରମ୍ପରାରେ ଦେବତୁଲ୍ୟ ହୋଇଉଠେ ଏବଂ ତା' କେବଳ ଜଣେ ଅଧେ ନୁହେଁ ଘରେ ଘରେ ହୋଇଥାଏ । ଆଉ ଆଜି ସେହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଏତେ ପରିମାଣରେ ମରାମତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖଦାୟକ । ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଆପୁରୁଷମାଣ ଯୁଗପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କୁ ଧରି ଚାଲିବାର ରୀତି ଯଦିଥାଏ, ତାହା ହେଲେ ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ରହିଲେ ବି ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକତା ରହେ ନାହିଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ମନେ କରନ୍ତି ମୋର ନିଜର ହିଁ ଏକଜଣ, କାରଣ ଯୁଗ-ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବତନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅବତାର-ମହାପୁରୁଷ ହିଁ ଜୀବନ୍ତ ଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇଲେ ଆମ୍ଭେମାନେ ପୂର୍ବତନ କାହାକୁ ଅବଜ୍ଞା କରିପାରୁନା-ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ମନେ କରୁ, “ମୋର ଠାକୁର” । ତେଣୁ ଗୁରୁଭାଇମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଯେଉଁ ପ୍ରୀତି, ସେହି ପ୍ରୀତିର ଜାଗରଣ ହୁଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି । ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକତା ସେଠାରୁ ଆସିବ କେଉଁଠାରୁ ? ତେଣୁ ଦେଶକୁ ଯଦି ଏହି ବିଷ ଠାରୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଚାହଁ, ଯାଜନ ମାଧ୍ୟମରେ ସର୍ବତ୍ର ବିଛାଡ଼ିପଡ଼, ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଖି ଖୋଲିଦିଅ, ଯଦ୍ବାରା ଶୟତାନ ତାହାର ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରି ନ

ପାରେ। ଏବେଠାରୁ ଯଦି ଅଣ୍ଟାଭିଡ଼ି ଶକ୍ତ ହୋଇ ନ ଲାଗି, ପରେ ଆଉ ମୁକାବିଲା କରିପାରିବ ନାହିଁ। ଅନେକ୍ୟ ଓ ବିଭେଦ ହିଁ ଲାଗି ରହିବ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୧୦.୧୨.୧୯୪୧

II ଯାହା ଅଛି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ତାହା ଅଛି ଭାଣ୍ଡେ-ମାନେ କ'ଣ II

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ - ଶୁଣାଯାଏ ଯାହାଅଛି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ତାହା ଅଛି ଏହି ଭାଣ୍ଡରେ, ଏହାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ଏବଂ ଏହି ଭାଣ୍ଡରେ ଯାହା ଅଛି ତାହା ସବୁ ଜାଣିବୁ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାହା ଏହି microcosm (ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀର) ଓ macrocosm (ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ)ର ହିଁ କଥା। ବିଶ୍ୱଜଗତରେ ଯାହା କିଛି ଅଛି, ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀରରେ ତାହା ଅଛି କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ହୋଇ। ଆଉ ମଣିଷ ଶରୀରରେ ଯାହା ଅଛି, ଶରୀରର ଗୋଟିଏ କୋଷରେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଅଛି। ଗୋଟିଏ ଅଣୁର ଯେପରି ଗଠନ, ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଗଠନ ମଧ୍ୟ ମୂଳତଃ ସେହି ପ୍ରକାରର ଅଟେ। ଯାହାକିଛି ସ୍ଥୂଳ ଆକାରରେ ଦେଖୁଛି, ତାହା ମଧ୍ୟରେ ସୂକ୍ଷ୍ମତମ ଯା'କିଛି ସ୍ତର-ପାରମ୍ପରିୟରେ ଓତଃସ୍ପ୍ରୋତ ଭାବରେ ଅନୁସୂତ ହୋଇ ରହିଛି। ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଯାହା କିଛି-ଆଜି ଯେଉଁ ଆକାରରେ ଦେଖୁଛି, ହୁଏତ ଏହି ଆକାରରେ ପୂର୍ବରୁ ନଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଏହି ପ୍ରକାରର ହୋଇଉଠିବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା ତାହା ଭିତରେ, ଆଉ ସେହି ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ହିଁ ବିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ଚାଲିଛି ପ୍ରକୃତି ବକ୍ଷରେ ଓ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ। ତେଣୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟରେ ଅତୀତର ଛାପ ସୁପ୍ତ ଓ ଲୁପ୍ତ ହୋଇ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଅଛି। ସେହି ଏକ ହିଁ ବହୁ ଭିତରେ ବିଚିତ୍ର ରୂପରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଅଛି। ଏକ ହିଁ ବହୁରୂପେ ପ୍ରତିଭାତ ହୋଇଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଆହୁରି ଆହୁରି ଭାବରେ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇ ଚାଲିଛନ୍ତି। ସେହି ଐକ୍ୟସୂତ୍ର ଧରିବାକୁ ହେବ, ଯାହା ବହୁ ଭାବରେ ରୂପାୟିତ ହୋଇଛନ୍ତି। ସେହି ମୂଳ ଜିନିଷଟି ହେଲା କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଆକର୍ଷଣ। କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରତି ସକ୍ରିୟ ଆକର୍ଷଣକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ କିଛି ହିଁ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିପାରେ ନାହିଁ। ଏହି ଆକର୍ଷଣର ପୁଣି ଗୋଟିଏ ସୁସାମ ସାମାରେଖ୍ୟା ରହିଛି, ତାହାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ସେ ଯେତେବେଳେ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଆତ୍ମସାତ୍ କରିବାକୁ ଚାହେଁ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ଆସେ ବିକର୍ଷଣ। ଏହି ଆକର୍ଷଣ-ବିକର୍ଷଣର ଟଣାବଣି ଓ ସଂଘାତ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ନୂତନର ଆବିର୍ଭାବ ହୁଏ। ଏହି ଭାବରେ ପାରସ୍ପରିକ ଆକର୍ଷଣ-ବିକର୍ଷଣ ଓ ସଂଘାତ ମଧ୍ୟଦେଇ ବହୁ କିଛି ନୂତନର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ହୁଏ। ଏହି ପ୍ରକାରେ ସୃଷ୍ଟି ଗୁଣିତ ହୋଇ ଚାଲେ। ଏହା

ହିଁ ତାଙ୍କର ଲାଲା। ଲାଲାମାନେ, ଆଲିଙ୍ଗନ-ଗ୍ରହଣ, ଦେବା-ନେବା, ମିଳନ-ବିରହ, ସବୁକିଛିକୁ ହରାଇ ସବୁ କିଛି ପାଇବା, ସବୁ ପାଇ ମଧ୍ୟ ନିଜସ୍ୱ ବୋଲି କିଛି ନ ରଖିବା ଓ କିଛି ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା। ଯେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତୁମେ ପୂର୍ଣ୍ଣ, ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତୁମର କିଛି ନାହିଁ, ତେଣୁ ତୁମେ ସଦାସର୍ବଦା ପବିତ୍ର ରହିଛ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୧୨.୧୨.୧୯୪୧

II ସର୍ବତୋଭାବେ ସଦ୍‌ଗୁରୁମୁଖୀ ହେଲେ କ'ଣ ହୁଏ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର (ସହାୟ ବଦନରେ) କହିଲେ- ଗାତରେ ଅଛି (ସୂଚକର) 'ଯଜ୍ଞନ ଯେଖାନେ ଯାଇ, ସଙ୍ଗେ ଆକେ ଗୋ ରାଇ' (ହାତ ଦୁଇଟିକୁ ହଲାଇ-ବିସ୍ମୟ ଭଙ୍ଗାରେ)-ଏ ଏକ ଅଭୂତକାଣ୍ଡ- **positive** (ରଜା)ଯେଉଁଠାରେ ରହିବ, **negative** (ରିଟା)ତାହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦଉଡ଼ିବ, ସେଇ ଅବଲମ୍ବନ ଛଡ଼ା ସେ ଯେମିତି ଚାଲିପାରେ ନାହିଁ। ଏହାକୁ କୁହେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଆକର୍ଷଣ। **Positive** (ରଜା) ଯେପରି **negative** (ରିଟା)ର କେନ୍ଦ୍ର, ଏହି କେନ୍ଦ୍ରୀୟତା ହେବା ଛଡ଼ା ତାହାର ଚିଷ୍ଟି ରହିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ, ସେହି ଆକର୍ଷଣରେ ସେ ଦୌଡ଼େ ସେହି ଦିଗରେ। ଏହି ଦୌଡ଼ାଦୌଡ଼ି ଓ ଟଣାଓଟରାର ଭିତର ଦେଇ ଛଟିକି ବାହାରେ କେତେ କ'ଣ- ଅନନ୍ତ କୋଟୀ ବିଶ୍ୱ-ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ-ଗ୍ରହ-ନକ୍ଷତ୍ର-ତାରକା-କ୍ଷିତି-ଅପ-ତେଜ-ମରୁତ-ବ୍ୟୋମ, ଗନ୍ଧପତ୍ର, ପଶୁ-ପକ୍ଷୀ, ମଣିଷ, ତୁମେ-ମୁଁ କେତେ କ'ଣ ଯେ, ଏପରିକି ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର କାଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (ଘର ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ପତଙ୍ଗ ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥିଲା)। ଅବଶ୍ୟ ଏହି ସବୁ ସୃଷ୍ଟିର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଅଛି, ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତର ଅଛି, ନାନାଦି କ୍ରମ ରହିଛି। ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କୁ ଧରି ତାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାନୁସାରେ ବିହିତ ଭାବରେ ସାଧନ କରିଲେ ସେହିସବୁ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଫୁଟିଉଠେ। ସବୁକିଛି ଆଖିରେ ଦେଖାଯାଏ, ଆଉ କାନରେ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ। ଏସବୁ ଅଯାଜର କଥା ନୁହଁ। ଏହା ହେଲା ବିଜ୍ଞାନ। ମୁଁ ଯେଉଁ ଭାବରେ ଦେଖୁଛି, ତୁମେମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଦେଖିପାର। ତେବେ ଗୁରୁସର୍ବସ୍ୱ ନ ହେଲେ, ସର୍ବତୋଭାବରେ ସଦ୍‌ଗୁରୁମୁଖୀ ନ ହେଲେ ତଥାକଥୂତ ସାଧନାର କସରତରେ ଏହା ହେବାର ନୁହେଁ। ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ କହିଥିଲେ-ତୁମର ଅନେକ ଜନ୍ମ ଅତୀତ ହୋଇଯାଇଛି, ମୋର ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଜନ୍ମ ଅତୀତ ହୋଇଯାଇଛି। ତୁମ ଓ ମୋ ଭିତରେ କିଛି ଭେଦନାହିଁ। ଭେଦମାତ୍ର ଏତିକି ଯେ ତୁମେ ତାହା ଜାଣିନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଜାଣିଛି ଅର୍ଥାତ୍ ମୋର ସ୍ମୃତି-ଚେତନାରେ ସେସବୁ ଜାଗ୍ରତ ଅଛି। ସଦ୍‌ଗୁରୁ ହେଲେ ସେହି ଜାଣିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି,

ସ୍ଥୁତି ଚେତନାବାଲା ଲୋକ, ଜୀବନର ସବୁ ରହସ୍ୟ ତାଙ୍କର କରତଳଗତ। ତେଣୁ ତାଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରାଣର ଟାଣ ହେଲେ, ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗ କରିଲେ, ସେବା କରିଲେ, ଅନୁସରଣ କରିଲେ, ତାଙ୍କରି ପ୍ରୀତି -କର୍ମ କରିବାଲିଲେ, ନିଜକୁ ତନ୍ମୁଖୀକରି ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରି ଚାଲିଲେ, ନାମଧାନ, ଭଜନ-ଯାଜନ କରିବାଲିଲେ, ତାଙ୍କର ସୁଖ-ସନ୍ତୋଷ ଆହୁତ ଦିଗକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଚାଲିପାରିଲେ, ବେମାଲୁମ ଭାବରେ ତାଙ୍କର କେତେ କ'ଣ ଜାଣିବାଟା ଯେ ନିଜ ଜାଣିବା ଭିତରେ ଆସିଯାଏ, ତାହାକୁ କଳ୍ପନା କରିବା ଅସମ୍ଭବ। ପଥ ଅତି ସହଜ ଓ ସିଧା, ସଦ୍‌ଗୁରୁ ହେଉଛନ୍ତି ମୂର୍ତ୍ତିଦେବ, କୌଣସି କିଛି ଧନ୍ୟାନେଇ ତାଙ୍କ ପଛରେ ବୁଲ ନାହିଁ। ତାଙ୍କ ପାଦରେ ନିଜକୁ ଉଜାଡ଼ କରି ଚାଲିଦିଅ। ତୁମେ ସର୍ବତୋଭାବରେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ହୋଇଉଠ, ତୁମକୁ କୌଣସି କିଛି ଭାବିବାକୁ ହେବନାହିଁ। ତୁମର ଯାହାକିଛି ହେବା କଥା ତାହା ସତ୍ୟ ହିଁ ହୋଇଉଠିବ....। ଅନୁଭୂତି, ଜ୍ଞାନ ବା ଦର୍ଶନର କଥା ଇତ୍ୟାଦି ବାଦ୍ ଦେଲେ ବି, ସହଜ ସରଳ କଥାରେ ମଣିଷ Ideal (ଆଦର୍ଶ) ଛଡ଼ା, ଅବଲମ୍ବନ ଛଡ଼ା ଚାଲି ପାରେ ନାହିଁ, ତା'ର ଅସ୍ଥିତ୍ ହିଁ ବଜାୟ ରଖିପାରେନା। ପ୍ରବୃତ୍ତି ତାକୁ କେତେବେଳେ କିପରି ଭାବରେ ସାବାଡ଼ କରିଦେବ ତା'ର ଠିକ୍ ଅଛି ? ଆଦର୍ଶ positive (ରଜା-କେନ୍ଦ୍ର) ଆଉ ସାଧାରଣ ମଣିଷ negative (ରିଟା-କେନ୍ଦ୍ର)। ତେଣୁ with all one's passion and complexes (ସମସ୍ତ ବୃତ୍ତି-ପ୍ରବୃତ୍ତିନେଇ) Ideal -ରେ ଅର୍ଥାତ୍ ପୂରଣମାଣ ଜୀବନ୍ତ ମହାପୁରୁଷଙ୍କଠାରେ actively interested (ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଆଗ୍ରହାନ୍ୱିତ)ହେଲେ ସେ (powerful man) ଶକ୍ତିଶାଳୀ ମଣିଷ ହୋଇ ଛିଡ଼ାହୁଏ। କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ passion (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ମଧ୍ୟ uninterested (ସ୍ୱହାଶୁନ୍ୟ) ରହିଲେ ଛିଟିକି ଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ରହେ, individuality (ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ) ବୋଲି କିଛି ରହେନାହିଁ। Individuality (ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ) ମାନେ ହିଁ Ideal କଠାରେ (ଆଦର୍ଶରେ) completely (ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ) integrated (ସଂହତ) ହୋଇ ରହିବା, ଏକମାତ୍ର Ideal (ଆଦର୍ଶ)ଙ୍କ attraction (ଆକର୍ଷଣ)ରେ ଚାଲିବା। ତେଣୁ କେବଳ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଧରି ଚାଲିବାଟା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହଁ, ସମସ୍ତ ବୃତ୍ତି-ପ୍ରବୃତ୍ତି ଓ ସରା ଦେଇ ତାଙ୍କଠାରେ ଅନୁରକ୍ତ ହେବାକୁ ହେବ, ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ହେବ, ଆଉ ଯେଉଁଠାରେ ଯେତିକି ପରିମାଣରେ ଫାଙ୍କ ଅଛି, ଅମେଳ ବା କପଟ ଭାବ ଅଛି, ତାହାକୁ ଠିକ୍ କରି ନେବାକୁ ହେବ, ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ unrepelling adherence (ଅବ୍ୟୁତ ଅନୁରାଗ)। Blessed is he who is not

repelled by anything in me (ଯେ ମୋର କୌଣସି କିଛି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିହତ ହୁଏ ନାହିଁ, ସେହି ଧନ୍ୟ)। ଏହି ପ୍ରକାର ଅବ୍ୟୁତ ଅନୁରାଗ ସମ୍ପନ୍ନ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଗାତାରେ ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହିଛନ୍ତି, 'ଅପି ଚେତ ସୁଦୁରାଚାରଃ ଭଜତେ ମାମନ୍ୟ ଭାବ୍; ସାଧୁରେବ ସମନ୍ତବ୍ୟଃ ସମ୍ୟଗବ୍ୟବସିତୋ ହି ସଃ'। ସମ୍ୟକ ଭାବରେ ଇଷ୍ଟନିବଦ୍ଧ ନ ହେଲେ ମଣିଷ ସାଧୁ ହୁଏ ନାହିଁ, ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ମଧ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ, ଆଉ ସମ୍ୟକ ଭାବରେ ଇଷ୍ଟନିବଦ୍ଧ ଯିଏ ହୋଇଉଠେ, ସେ ଯଦି ଲକ୍ଷେ ଶତ୍ରୁ ବି ହୁଏ, ତାହାର ଶତ୍ରୁତା ମଧ୍ୟ ପୁଣ୍ୟପ୍ରଭା ବିକିରଣ କରେ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୧୨.୧୨.୧୯୪୧

॥ ଆଦର୍ଶ ନ ରହିଲେ ବଞ୍ଚିବା-ବଢ଼ିବା ବିପନ୍ନ ହୁଏ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ମଣିଷର ଜୀବନରେ Ideal (ଆଦର୍ଶ) ନ ରହିଲେ ଯେ ତାହାର ବଞ୍ଚିବା-ବଢ଼ିବା ବିପନ୍ନ ହେବ ତାହାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - 'ଜୀବ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ନିତ୍ୟ ଦାସ ଯେବେ ଭୁଲିଗଲା, ମାୟାପିଶାଚୀ ତାର ଗଳାରେ ଦଉଡ଼ି ବାନ୍ଧିଲା'। ମଣିଷ ଯଦି ଭଗବାନଙ୍କର ବନ୍ଧନରେ ବନ୍ଧା ନ ରହେ, ତେବେ ଶାନ୍ତିତାନ୍ତର ବନ୍ଧନରେ ବନ୍ଧା ପଡ଼ିବ ହିଁ-ତାହା ଯେ କୌଣସି ଉପାୟରେ ହେଉନା କାହିଁକି। ପୁଣି ଶାନ୍ତିତାନ୍ ଅନେକ ସମୟରେ ଧର୍ମର ମୁଖା ପରିଧାନ କରି ଆସି କୁହେ, କୌଣସି ଜୀବନ୍ତ ଆଦର୍ଶଙ୍କୁ ଯେ ଧରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ତାହାର ମାନେ କ'ଣ ? ତୁମେ ସତପଥରେ ଚାଲିଲେ ହେଲା, ସତକର୍ମ କରିଲେ ହିଁ ହେଲା। ଏହି ପ୍ରକାର ଯୁକ୍ତି ମଣିଷକୁ ବେଶ ଭଲ ଲାଗେ, ମଣିଷ ସେଥିରେ ସମର୍ଥନ ଦେଇ ଚାଲେ। କିନ୍ତୁ ଏହି ଫାଙ୍କ ଦେଇ ପ୍ରବୃତ୍ତି ତାହାର ନାନା ପ୍ରକାରର କାରସାଦି ଚଳାଏ ମଣିଷ ସଙ୍ଗରେ। ମଜା ଏପରି ଯେ, ମଣିଷ ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଅଭିଭୂତିକୁ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଅଭିଭୂତି ବୋଲି ଚିହ୍ନିପାରେ ନାହିଁ। ଆଉ ଚିହ୍ନିବ ବା କିପରି ? ସେ ଯେ ଚର୍-ସାରୂପ୍ୟ ଲାଭ କରି ତାହାଠାରେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେଇଛି। ତେଣୁ ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ରରେ କୁହାଯାଇଛି ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କଠାରେ ଶରଣାଗତ୍ତିର କଥା। ଗାତାରେ ଅଛି, 'ସର୍ବଧର୍ମାନଃ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ମାମେକଂ ଶରଣଂ ବ୍ରଜ, ଅହଂ ଭ୍ମାଂ ସର୍ବପାପେଭ୍ୟଃ ମୋକ୍ଷୟିଷ୍ୟାମି ମା' ଶୁଟଃ'। Bibel ରେ ଅଛି- 'I am the way, the truth, the goal, none can come to the Father but by me'। ବୈଷ୍ଣବ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି-

‘ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଯେତେ ଲାଳା ସର୍ବୋତ୍ତମ ନରଲାଳା, ନରବପୁତ୍ରାହାର ସରୁପ, ଗୋପବେଶ ବେଶୁକର ନବକିଶୋର ନଟବର, ନରଲାଳାରେ ହୁଅନ୍ତି ଅନୁରୂପ’। ଚଣ୍ଡୀ ଦାସ କହିଛନ୍ତି, ‘ଶୁଣ ହେ ମଣିଷଭାଇ! ସବୁ ଉପରେ ମଣିଷ ସତ୍ୟ, ତାହା ଉପରେ କେହି ନାହିଁ’। କୋରାମରେ ଅଛି- ‘ପ୍ରେରିତକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଈଶ୍ବରଙ୍କର ଉପାସନା ହୁଏ ନାହିଁ’। ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କର ଅଛି- ‘ଦୁଃ ଶରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି, ଧର୍ମଂ ଶରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି, ସଂଘଂ ଶରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି’। ତେଣୁ ମୂଳ କଥାଟି ହେଉଛି ଏହିଭଳି। ଆଉ ଏହି ଯେ **Ideal** (ଆଦର୍ଶ)-ର **selection** (ନିର୍ବାଚନ), ସେଥିରେ ସବୁ ସମୟରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିବାକୁ ହେବ, ସେ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀକାରେ ନତି ରଖି **with all fulfilments** (ସମସ୍ତ ପରି ପୂରଣ ସହ) ଚାଲୁଛନ୍ତି କି ନାହିଁ। ସେହି ଧରଣର ସର୍ବବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ମହାପରିପୁରଣକାରୀ ମଣିଷକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ହିଁ **whole mass** (ସମଗ୍ର ଜନ ମଣ୍ଡଳୀ) **integrated** (ସଂହତ) ହୋଇଉଠେ। ବ୍ୟଷ୍ଟ ଓ ସମଷ୍ଟ ଜୀବନରେ ସେତେବେଳେ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ ଉଛୁଳି ଉଠେ। ଅଭାବ ବା ଖାଞ୍ଜିତ ବୋଲି କିଛି ରହେନାହିଁ। **Ideal** (ଆଦର୍ଶ)କୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଚାଲିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ **normal** (ସାଧାରଣ) ଏବଂ ସହଜ, ଅନ୍ୟ ରକମ ଚାଲିବାଟା ବରଂ କଠିନ, ସେଥିରେ କଷ୍ଟ ଅନେକ ବେଶି, ତଥାପି ମଣିଷ କଷ୍ଟ କରି ବିପଥରେ ଚାଲେ, କାରଣ ପରିବେଶଟା ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଗୋଳମାଳିଆ ହୋଇଯାଇଛି, ବିକୃତ ବୁଦ୍ଧିର ବହୁଳ ପ୍ରସାର ଘଟିଛି।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୧୨.୧୨.୧୯୪୧

॥ ନିତ୍ୟ କର୍ମ କ’ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ... ଏହିଟା ଠିକ୍ ଜାଣି - ତୁମର **microcosom** (ବ୍ୟଷ୍ଟ ଜୀବନ)ରେ ଯଦି ଧର୍ମର ଜାଗରଣ ନ ହୁଏ, ତୁମର **macrocosom** (ବିଶ୍ୱଜୀବନ)ରେ ତୁମେ ଧର୍ମର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିପାରିବ ନାହିଁ। କାରଣ, ତୁମେ ଯଦି ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣର ପଥ ଜାଣିଥାଅ, ତାହେଲେ ତୁମେ ଦୁନିଆକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରି ପାରିବ, ନଚେତ୍ ନୁହେଁ। ତତ୍ତ୍ୱତଃ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ **microcosom** (ବ୍ୟଷ୍ଟ ଜୀବନ) ଭିତର ଦେଇ ହିଁ **macrocosom** (ବିଶ୍ୱ ଜୀବନ)କୁ ଜାଣିବା ସମ୍ଭବ ହେବ। ପୁଣି **macrocosom** (ବିଶ୍ୱ ଜୀବନ)କୁ ଜାଣିବା ଯେଉଁଠା କହୁଛି, ତାହା ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷେ **microcosom** (ଆତ୍ମଜୀବନ)କୁ ହିଁ ଜାଣିବା। କାରଣ, ମୁଁ ଓ ମୋର ଅତିରିକ୍ତ ବସ୍ତୁ ଓ ବସ୍ତୁ ଗୋଷ୍ଠୀର **contrast** (ଦୃଢ଼) ଭିତର ଦେଇ ମୁଁ କେବଳ ବାହାର ଦୁନିଆର ସେଗୁଡ଼ିକ ଜାଣୁ ନାହିଁ; ତା’ ଭିତର ଦେଇ ମୁଁ ମୋତେ ବି ଜାଣୁଛି, ନିଜକୁ ବୋଧ ମଧ୍ୟ କରୁଛି। ମୋ ବାହାରେ

ମୋତେ ଚେତନା ଦେବା ଭଳି ଯଦି କୌଣସି ପରିବେଶ ନ ଥା’ତା, ତାହେଲେ ମୁଁ ବୋଧଟା ଲୁପ୍ତ ହୋଇଯା’ତା, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ଆଉ ରହି ନ ଥାନ୍ତି। ତେଣୁ **microcosm** (ବ୍ୟଷ୍ଟ) ଯେଉଁ **faculties** (କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତା) ଓ **capacities** (ଦକ୍ଷତା), ତାହା **play** (କ୍ରିୟା) କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଏ **macrocosom** (ବିଶ୍ୱଜୀବନ)ରେ ଏବଂ ଏହା ଭିତର ଦେଇ ବ୍ୟଷ୍ଟ ନିଜର ଶକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଚେତନ ହୁଏ ଓ ତାହାକୁ ଉପଭୋଗ କରିଥାଏ, ଯେପରି ଦୃଶ୍ୟବସ୍ତୁ ବୋଲି କିଛି ରହିଥିବାରୁ ଦୃଷ୍ଟଶକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆମେ ସଚେତନ ଥାଉ ଏବଂ ଦୃଶ୍ୟ ବସ୍ତୁକୁ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଉପଭୋଗ କରୁ। ତେଣୁ ଧର୍ମକୁ ପରିବେଶରେ ଓ ବିଶ୍ୱଜୀବନରେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବୁ, ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅନ୍ତରରେ ବି ତାହା ସେହିପରିମାଣରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରିବ। ଅତଏବ ଯାଜନ ବା ଧର୍ମଦାନ ପରୋପକାର ନୁହେଁ, କିମ୍ବା ତାହା କରିଲେ ବି ହୁଏ ବା ନ କରିଲେ ବି ହୁଏ, ଏହି ଧରଣର କର୍ମ ନୁହେଁ, ଏହା ହେଲା ନିତ୍ୟ କର୍ମ। ତୁମେ ଯଦି ତୁମ ଜୀବନରେ ଧର୍ମକୁ ସଂସ୍ଥାବିତ ରଖିବାକୁ ଚାହଁ, ତେବେ ତୁମକୁ ଯଜନ ଓ ଇଷ୍ଟଭୂତି ଯେପରି କରିବାକୁ ହେବ, ଯାଜନ ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ଅତି ଅବଶ୍ୟ କରିବାକୁ ହେବ। ଏହି ଯାଜନ-ବୁଦ୍ଧି ଭୁଲାଇ ଦେବାକୁ ହେବ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ। ଏହାଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ପରିବେଶ ତାହାର ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ସହାୟକ ହୋଇଉଠିବ, ଆଉ ଏହି ନିତ୍ୟ ଯାଜନର ଭିତର ଦେଇ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ବୋଧ ଓ ଜ୍ଞାନର ଭଣ୍ଡାର ଖୋଲିଯିବ, ଇହକାଳ ଓ ପରକାଳରେ କିଛି ହେଲେ ଅପ୍ରାପ୍ୟ ରହିବ ନାହିଁ ତାହାର।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୧୨.୧୨.୧୯୪୧

॥ ଇଷ୍ଟ ବିଧି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଯାହାଙ୍କର ଆଧିପତ୍ୟ ଆମ ଉପରେ ରହିଥିବାରୁ ଜଗତର ଯାହାକିଛି ବୁଝାଯାଏ, ଜଣାଯାଏ, ସରାନୁପୋକ୍ଷଣା କରି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଏ ଓ ସେସବୁ ଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ଏବଂ ଯାହାକୁ ଦେଇ, ଯାହାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଶ୍ୱ-ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଅନନ୍ତ ବୈଚିତ୍ର୍ୟର ସର୍ବବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସଂହତି ମୋ ନିକଟରେ ଭାଷାସିତ ହୋଇଉଠେ, ସେହି ହେଉଛନ୍ତି ମୋର ଇଷ୍ଟ, ମୋର ଭଗବାନ ଓ ମୋର ଈଶ୍ବର।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୧୨.୧୨.୧୯୪୧

II ଆରାଧନା ଓ ତପସ୍ୟା କ'ଣ II

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ-ଆରାଧନା ଓ ତପସ୍ୟାରେ କ'ଣ ପ୍ରଭେଦ ଅଛି ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର -ଆରାଧନା ମାନେ ସମ୍ୟକ ପ୍ରକାରରେ ନିଷ୍ପନ୍ନ କରିବା, ଆଉ ତପ ଚୋଇଲେ ସେହି ପଥରେ ବାଧା ବିଘ୍ନକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ଯାଇ **effort** (ପ୍ରଚେଷ୍ଟା)ର ହେତୁ ଯେଉଁ ତାପ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ତାହା ହିଁ । ତପସ୍ୟା ମାନେ **to bestow efforts to perform something** (କୌଣସି କିଛିକୁ ସମ୍ପନ୍ନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା) । ଏହି ତପସ୍ୟାର ସାର୍ଥକତାର ଗୋଟିଏ କେନ୍ଦ୍ର ଦରକାର, ସେହି କେନ୍ଦ୍ର ଯଦି ନ ରହେ ଏବଂ ଆମର ଯାବତୀୟ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଯଦି ତାଙ୍କଠାରେ ସାର୍ଥକ ହୋଇ ନ ଉଠେ, ତେବେ ଯେତେ ତପସ୍ୟା ଆମେ କରୁନା କାହିଁକି, ତାହା ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇଯିବ । ତା' ଭିତର ଦେଇ ସଂହତ ଶକ୍ତିର ସମାବେଶ ହେବ ନାହିଁ, ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ମଧ୍ୟ ଦାନା ବାନ୍ଧି ଉଠିବ ନାହିଁ । ତପପ୍ରବୃତ୍ତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସମୂହ ଓ ମସ୍ତିଷ୍କ କୋଷ ଗୁଡ଼ିକ ସୂକ୍ଷ୍ମତର ଶକ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ହୁଏତ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ପ୍ରରୋଚନାରେ ବିପଥରେ ପରିଗଳିତ ହେବ ଏବଂ ଏହି ଶକ୍ତି ବଳରେ ଅପକର୍ମ ହୁଏତ ଆହୁରି ବେଶୀ କରି କରିବ । ତେଣୁ ମୂଳରେ ଦରକାର ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ ହେବା, ତାହା ହେଲେ ତୁମେ ଧର୍ମରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଚାବିକାଠିଟି ହାତରେ ପାଇପାରିଲ, ସେତେବେଳେ ଆଉ ବିପଥରେ ପାଦ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ତୁମର ଯେତେ ଚିକିତ୍ସା କ୍ଷମତା ଥାଉ-ତାହା କଲ୍ୟାଣର ପଥରେ ନିୟୋଜିତ ହେବ । ଆଉ ଏହି ଇଷ୍ଟକୁ ଖୁସି କରିବାର ଆକୃତିଠାରୁ ତୁମେ ଆହୁରି ଆହୁରି ଆରାଧନା ଓ ତପସ୍ୟା କରିଚାଲିବ, ତଦ୍ୱାରା ତୁମର ସାମର୍ଥ୍ୟ ବଢ଼ିଯିବ ଓ ସେହି ସାମର୍ଥ୍ୟ ହେବ କଲ୍ୟାଣ କଳ୍ପତରୁ । ନ ହେଲେ ଦୁନିଆରେ ଆରାଧନା, ତପସ୍ୟା ବା ସାମର୍ଥ୍ୟର କି ଅଭାବ ଅଛି ? କିନ୍ତୁ ରହିଲେ କ'ଣ ହେବ ? ରାବଣର ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟରେ କ'ଣ କାହାରି ଉପକାର ହୋଇଥାଏ ? ଶିବହୀନ ଦକ୍ଷ ଯଜ୍ଞରେ କାହାର କ'ଣ ସୁବିଧା ହୋଇପାରେ ? ଯଦି ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ନିଜର ଓ ପରିବେଶ ଜୀବନରେ **balance** (ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ) ଆଣିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ ନିଜେ ନିଜେ ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ ହୁଅନ୍ତୁ, ଅନ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଇଷ୍ଟସାର୍ଥୀ କରି ଚୋଇନ୍ତୁ, ଏହା **intellectually** (ଦୁର୍ଦ୍ଦିଗତ ଭାବରେ) ବା **philosophically** (ଦାର୍ଶନିକ ଭାବରେ) ନୁହେଁ, ବାସ୍ତବରେ, ପ୍ରତିଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପ୍ରତିଟି ବ୍ୟାପାରରେ । ଏହା ନିଶା କରିନେବାକୁ ହୁଏ, ତଦ୍ୱାରା ଯାହା ଆସେ କପାଳରେ । ସବୁ ପ୍ରତ୍ୟାଶା ଛାଡ଼ି

ପ୍ରାଗଳ୍ଭ୍ୟ ପରି ଲାଗିଯିବାକୁ ହୁଏ, ଆଉ ସେତେବେଳେ ପ୍ରାଣ ଓ ମୁଖମଣ୍ଡଳଟି ତରମର ହୋଇ ଉଠେ - ଭାବରେ, ଭାଷାରେ ଓ ଆନନ୍ଦରେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୧୩.୧୨.୧୯୪୧

II ଚେତନ-ଚଳନର ଅଭାବ ହୁଏ କାହିଁକି II

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ଆତ୍ମରକ୍ଷାର ବୁଦ୍ଧି ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଛି, ତଥାପି ଚେତନ ଚଳନର ଅଭାବ ହୁଏ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଅଭିଭୂତି ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଆକ୍ଷନ୍ନ କରି ରଖୁଥାଏ, ତେଣୁ ଆତ୍ମେମାନେ ଜଡ଼ବତ୍ ହୋଇଥାଉ । ନିହାତି ଯେତେବେଳେ ସତ୍ତା ବିପନ୍ନ ହୋଇ ଉଠେ, ସେତେବେଳେ ହୋଇ ଆସେ, ତା' ପୂର୍ବରୁ ଖୁଆଲ ରହେ ନାହିଁ । ବାର ବାର ଠକ୍କୁ, ତଥାପି ଶିଖୁନା । ଫଳକଥା, ସୁଧୁ ଆତ୍ମରକ୍ଷାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ମଣିଷର ସତ୍ତା ସଂରକ୍ଷଣରେ ବଡ଼ ବେଶୀ ସହାୟତା କରି ପାରେ ନାହିଁ, ଯଦି ଇଷ୍ଟ ଓ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକଙ୍କ ରକ୍ଷାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ତାହାର ପ୍ରବଳ ହୋଇ ନ ଉଠେ । ସବୁ ଅବସ୍ଥାରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସତ୍ତା, ସାର୍ଥ ଓ ଅଭାସକୁ ଯଦି ଆତ୍ମେମାନେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇ ଚାଲିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହେଉ, ଏବଂ ତାଙ୍କରି ପ୍ରୀତି ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କାମନାରେ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକଙ୍କ ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ସମର୍ଥନରେ ଯତ୍ନବାନ ହେଉ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ଆତ୍ମେମାନେ ଆତ୍ମସଂରକ୍ଷଣ ଓ ଆତ୍ମସମର୍ଥନରେ ଯାହା ଯାହା କରଣୀୟ ତାହା ଠିକ୍ ଭାବେ କରିପାରୁ । ଏହାର ଆଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଘେରି ରଖୁଥାଏ, ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଚାଲିବାର ପଥଟି ଆତ୍ମ ଚକ୍ଷୁ ସମ୍ମୁଖରେ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଫୁଟି ଉଠେ ନାହିଁ । ପୁଣି ଇଷ୍ଟ ଓ ପରିବେଶ ସମକ୍ଷରେ ଯାହାର କୌଣସି କର୍ମଠ, ଦରଦ ଓ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ନଥାଏ, ତାହାର ନିଜର ସତ୍ତା ପୋଷଣା ଦରଦ ଓ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ଶିଥିଳ ହୋଇଉଠେ । ତାହାର ଦରଦ ଓ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ଯେତିକି ପରିମାଣରେ ଥାଏ, ସେଥିରୁ ବେଶୀ ଭାଗ ପ୍ରୟୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପୋଷଣାରେ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ସଂରକ୍ଷଣରେ । ତେଣୁ ତଥାକଥିତ ସାର୍ଥପର ମଣିଷ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ପ୍ରତିନିୟତ ହିଁ ନିଜର ସାର୍ଥକୁ ବିଘ୍ନିତ କରି ଚାଲନ୍ତି-ଅପରପକ୍ଷେ, ସାର୍ଥ ପରିପୁରିତ ହୁଅନ୍ତା ଯଦ୍ୱାରା ତାହାର ମୂଳରେ କୁଠାରଘାତ କରନ୍ତି । ଏକଥା କେବେହେଲେ ଭୁଲିଯାଅ ନାହିଁ ଯେ ଇଷ୍ଟ ଓ ପରିବେଶରକ୍ଷଣ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ଉଦ୍ଦାମ ହୋଇ ଉଠିବାଟା ହିଁ ଆତ୍ମରକ୍ଷଣ ଆନୁଶାଳନ, ଏହାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ କେବଳ ନିଜ ସକାଶେ ଯାହାବି କରିବାକୁ ଯାଅ, ତାହା ହେବ ଅହ, ବଧୂର । ତୁମର ଆତ୍ମରକ୍ଷଣା

ବା ସଭାସଂରକ୍ଷଣା ବୋଧ, କୌଶଳ ଓ ପ୍ରତିଭାର ସ୍ବରାଶି ହେବ ନାହିଁ, ଯଦି ତାହା ଯଥାସ୍ଥାନରେ ନିୟୋଜିତ ନ ହୁଏ ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଆୟ-ଉପାର୍ଜନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କ'ଣ ଏହି କଥା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ମୁଖରୁ ଗଡ଼ଗଡ଼ା ନଳଚିତ୍ର ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ପ୍ରସନ୍ନ ବଦନରେ କହିଲେ-ତା' ନୁହେଁ ତ ଆଉ କ'ଣ ? ମଣିଷର ଆମିତ୍ବବୋଧ ଯଦି ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ପରିବେଶରେ ପ୍ରସାର ଲାଭ ନ କରେ, ତାହା ହେଲେ ତାହାର ମଥା ଖୋଲେ ନାହିଁ, ପ୍ରବେଷ୍ୟ ବି ସ୍ଥିତି ହୋଇପଡ଼େ । ଯାହାର ଆମିତ୍ବବୋଧ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ବ୍ୟାପ୍ତି ଲାଭ କରେ-ସୁକେନ୍ଦ୍ରୀକ ହୋଇ- ତାହାର ବୁଦ୍ଧି ଓ ପ୍ରୟାସ ବି ହୁଏ ସେତେ ଗଭୀର ଓ ସୁଦୂର ପ୍ରସାରୀ, କାରଣ 'ମୁଁ' କହିଲେ ସେ ଯେତିକି ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଝେ, ସେତେକଙ୍କର ସୁଖ-ସୁବିଧା ବିଧାନରେ ସେ ବାସ୍ତବରେ ଉଠି ପଡ଼ି ଲାଗିଥାଏ । ଏହି ଧର୍ମା ତାହାର ପାରଗତା ଓ ଉପାର୍ଜନକୁ ବୁଝିକରି ତୋଳେ । କିନ୍ତୁ ମୂଳରେ ଯଦି ଶ୍ରେୟ-ପ୍ରାପ୍ତି ନ ରହେ, ଏହି ଜୀବନ୍ତ-କେନ୍ଦ୍ରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ପରିପୁରଣର ଆକାଂକ୍ଷା ଯଦି ନ ଥାଏ, ତେବେ ତାହାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ସଂହତ ଓ ସୁଗଠିତ ହୋଇଉଠେ ନାହିଁ । ସେହି-ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ପରିବେଶକୁ ଆପଣାର କରିବାକୁ ଯାଇ ବା ସେମାନଙ୍କ ସେବା କରିବାକୁ ଯାଇ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଖୋରାକ ହୋଇଉଠେ, ସାର୍ଥ କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇ ସେମାନଙ୍କୁ ବା ନିଜକୁ ବୁଝିମୁଖୀ କରି ତୋଳିପାରେ ନାହିଁ, ତାହାର ବୁଦ୍ଧି ଓ କର୍ମ ହୋଇଉଠେ ବିଶ୍ୱଖଳ, କଟାକଟା, ଗଣ୍ଡଗୋଳିଆ, ତେଣୁ ସେ ସେସବୁକୁ ଜମେଇ ତୋଳିପାରେ ନାହିଁ । ପୁଣି ନିହାତି ନିଜର ସାର୍ଥ ବୁଦ୍ଧି ନେଇ ଶ୍ରେୟଙ୍କୁ ଆଶ୍ରୟ କରିଲେ ଯେ ହୁଏ, ତାହା ବି ନୁହେଁ, ଶ୍ରେୟଙ୍କ ପ୍ରତି ଆସକ୍ତି ପ୍ରୟୋଜନ । ସେତେବେଳେ ହିଁ ଏହି ଶ୍ରେୟଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ପୂରଣର ଆଗ୍ରହରେ ସେ ପରିବେଶ ପ୍ରତି ସେବାମୁଖର ହୋଇଉଠେ । ଏହିଭଳି କରି ତାହାର ଆମିତ୍ବବୋଧ ବିସ୍ତାର ଲାଭ କରିପାରେ । ସେତେବେଳେ ସେ ଆଉ ଅଳସ ରହେ ନାହିଁ । ଅକର୍ମଣ୍ୟ ରହେ ନାହିଁ । ଅନ୍ତରର ଚାରିଦିରେ ସେ ଉପଚର୍ୟା ଓ କର୍ମଠ ହୋଇଉଠେ । ଆଉ ଏହି କରିବାର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ପ୍ରାପ୍ତି ତାହାର ବୁଦ୍ଧିମୁଖର ହୋଇଉଠେ । ମୂଳରେ ସମେଶ ଯଦି ନଥାନ୍ତା, ତାହାହେଲେ କିନ୍ତୁ ତାହାର ମଥା ଏତେ ଖୋଲନ୍ତା ନାହିଁ ବା କର୍ମ ଏତେ ପରିମାଣରେ ବିସ୍ତାର ଲାଭ କରନ୍ତା ନାହିଁ !.... ଏକାନ୍ତ ଭାବେ ଯେ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରି ରଖିଛି, ତାହାର ଦୃଷ୍ଟିଟା ସେହିଠାରୁ ଫେରାଇ ଆଣ । ନିଜ ପେଟର ଚିନ୍ତା ବା ଅଭାବର ଚିନ୍ତା କାହାକୁ କୌଣସି ଦିନ ବଡ଼ ମଣିଷ କରି ପାରେନା । ସେହି ଭାବହିଁ ତାକୁ କୌଣସି ଦିନ ଖାଇବା-ପିନ୍ଧିବାକୁ ଦିଏନାହିଁ । ତାକୁ

ଶ୍ରେୟଙ୍କର କଥା, ଅନ୍ୟ ଦଶଜଣଙ୍କର କଥା ଭାବିବାକୁ ଦିଅ, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି କରିବାକୁ କୁହ, ତା' ଦେଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଦିଆ କରାଅ, ଆଉ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁଯାୟୀ ମଣିଷର ଉପଯୁକ୍ତ ଯୋଗ୍ୟତା-ଅନୁଶୀଳନୀ କର୍ମରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ରହିବାର ଯେ କେତେ ମଜା, କେତେ ଆନନ୍ଦ ସେହି ସମସ୍ତ ତାକୁ ବୁଝିବାକୁ ଦିଅ । ଉପଚର୍ୟା କର୍ମ ମାତାଳ କରି ତୋଳ ତାକୁ, ସେହି ମଉତାରେ ରହି ପେଟର କଥା ଓ ପଇସାର କଥା ସେ ଭୁଲିଯାଉ, ଆଉ ସେତେବେଳେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ ବନ୍ୟାର ଜଳ ପରି ଖାଇବା ଆସିଯିବ, ଏବଂ ପଇସା ମଧ୍ୟ ତାର ଘରକୁ ପ୍ରବୃତ୍ତ ଆସିବ । ମଣିଷର ଯଦି ଯୋଗ୍ୟତା ଥାଏ, ସୁକେନ୍ଦ୍ରୀକ କର୍ମଠ ଯଦି ହୁଏ ସେ, ତାକୁ ଏହି ଦୁନିଆରେ ଅଟକାଇବ କିଏ ? ମଣିଷ ଓଲଟା ପଥରେ ଚାଲେ-ପଇସାର କଥା, ନିଜ ପେଟର କଥା ସେ ଅଯଥା ଏତେ ପରିମାଣରେ ଭାବେ ଯେ ତଦ୍ବାରା ତାହାର ସହଜ କର୍ମୋତ୍ସାହ ହିଁ ଲିଭିଯାଏ, ଫଳରେ କର୍ମ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଭାବେ କରିପାରେ ନାହିଁ, ଫୁର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ପାଏ ନାହିଁ ସେହି କର୍ମରେ । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଅନ୍ୟ କେହି ଲାଭବାନ ହୋଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟମାନେ ତୁମକୁ ଦେଇ ଯଦି ଲାଭବାନ ନ ହୁଅନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ତୁମେ ତାହାଦ୍ବାରା ଲାଭବାନ ହେବ କିପରି ?

ଜଣେ କହିବସିଲେ- ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ନଜର ଦେବାକୁ ମନ ତ ଚାହେଁ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର (ଜୋର୍ ଗଳାରେ)- ତାହା ମାନେ ତୁମେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହଁ ମରଣର ପଥରେ ଗାଲି । ତୁମର ଆହରଣର କ୍ଷେତ୍ର ହିଁ ହେଲା ତୁମର ପରିବେଶ, ତାକୁ ଶୁଷ୍କକରି, ତା'ର ରସରେ ପୁଷ୍ଟ ହେବାକୁ ଚାହଁ, ସେ କିପରି କଥା ? ଏହା କି ପ୍ରକାର ବଦମାସୀ ? ପାଇବା-ନ- ପାଇବାର ପ୍ରଶ୍ନ -ନିରପେକ୍ଷ ହୋଇ ତୁମର ସଭାବ ଯଦି ତୁମର ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ ମତ ମଣିଷର ଭଲ କରି ନ ପାରେ, ତାହାହେଲେ ଦିନକୁ ଦିନ ତୁମ ନିଜର ଭଲ କରିବା ବ୍ୟାପାରରେ ମଧ୍ୟ ତୁମେ ଜଡ଼ବତ୍ ହୋଇପଡ଼ିବ, ସେହି ଶକ୍ତି ଟିକକ ବି ତୁମର ରହିବ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ତାହା କିପରି ଆଶ୍ବା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଧର, ତୁମର ପ୍ରତିବେଶୀର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୋରୁ ଧାନ ଖାଇ ଯାଉଛି, ତୁମେ ସେହି ପଥ ଦେଇ ଯାଉଛ, ତୁମେ ତା ଦେଖୁଲ, ମାତ୍ର ଦେଖୁ ମଧ୍ୟ ଗୋରୁଟାକୁ ଡ଼ି ଦେଇ ନାହିଁ, ଭାବିଲ, ତାକୁ ଡ଼ିବାରେ ମୋର ବା କ'ଣ ଲାଭ ? -

ଏହା ଭାବି ନିର୍ଦ୍ଦିବାଦରେ ସେହି ପଥ ଦେଇ ଚାଲିଗଲା, ଦିନେ ନୁହେଁ, ଦୁଇ ଦିନ ନୁହେଁ, ବାରମ୍ବାର ହୁଏତ ଏହିପ୍ରକାର ଦେଖିଲା, କିନ୍ତୁ ତାହା ପରର କ୍ଷେତ୍ର ବୋଲି ସେହି ଆଡ଼କୁ ନଜର ଦେଲା ନାହିଁ। ଏହିପରି କରୁ କରୁ, ଏକ ପ୍ରକାରର ଶୈଥିଲ୍ୟ ହୁଏତ ତୁମର ଚରିତ୍ରରେ ଏଭଳି ଭାବରେ ଗୁନ୍ଥି ହୋଇଯିବ ଯେ, ପରେ ଏପରିକି ନିଜ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେତେବେଳେ ଗୋରୁ ଧାନ ଖାଇଯିବ, ସେତେବେଳେ ସେହି କ୍ଷେତ୍ର ନିକଟ ଦେଇ ଯାଉଥିଲା ବେଳେ ବି ତୁମ ଚକ୍ଷୁଟି ତାହାକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦେଇ ଚାଲିଯିବ। ତୁମ ସମ୍ମୁଖରେ ଜଣେ ହୁଏତ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କ ଉପରେ ଅନ୍ୟାୟ-ଅତ୍ୟାଚାର କରୁଛି, ଜୁଲୁମ କରୁଛି, ତାହାକୁ ଦେଖି ମଧ୍ୟ ତୁମେ କୌଣସି ପ୍ରତିବାଦ କରିଲ ନାହିଁ, ମଙ୍ଗଳପ୍ରସ୍ତ ବାଧା ବି ସୃଷ୍ଟି କରିଲ ନାହିଁ, ଭାବିଲ ସେଥିରେ ମୋର ବା କ'ଣ ଯାୟ ଆସେ? ଏହିପରି ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୁଏତ ନୀରବ ରହିଗଲା, ପରେ ତୁମ ନିଜ ଉପରେ ବି ଯଦି ସେହି ଧରଣର ଅନ୍ୟାୟ ଜୁଲୁମ ବା ଅତ୍ୟାଚାର ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ- ଅନ୍ୟାୟକୁ ନିରୋଧ କରିବାର କ୍ଷମତାକୁ ତୁମେ ହରାଇ ପକାଇଛ। ତେଣୁ ଅନ୍ୟର ଭଲ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଯେଉଁଠି ଯେତେବେଳେ ଯେତେ ଟିକକ ପାଉଛ, ତୁମର ସାଧ୍ୟମତ ତାହାର ସଦବ୍ୟବହାର କର-ଅବାସ୍ଥିତ ଅନୁକାର ଚର୍ଚ୍ଚା ନ କରି ବା ନିଜର ସଭାକୁ ଅପଥା ବିପନ୍ନ ନ କରି, ଏଥିରେ ତୁମର ନିଜର ଭଲ କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅତୁଟ ରହିବ। ଗୋଟିଏ ଭଗ ଅଛି, ବସି ରହିବା ଅପେକ୍ଷା ବେଗାବା ଖଟିବା ଭଲ- ଏହି କଥାଟି ଖୁବ୍ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ। ଆଳସ୍ୟରେ ଅଭ୍ୟାସ ନଷ୍ଟ ହୁଏ, ଯୋଗ୍ୟତା ନଷ୍ଟ ହୁଏ, ସେହିଗାଁ ହିଁ ବଡ଼ କ୍ଷତି, ତେଣୁ ବେଗାବା ଖଟିବା ଭିତର ଦେଇ ଯଦି ସଦଭ୍ୟାସ ଓ ଯୋଗ୍ୟତା ବଜାୟ ରହେ, ସେଥିରେ ବି ଯଥେଷ୍ଟ ଲାଭ ଅଛି। ପୁଣି ବେଗାବା ଖଟିବାରେ ସ୍ୱାର୍ଥ ନିବନ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟି ବାସ୍ତବ ଭାବେ ଟିକିଏ ପ୍ରସାରିତ ହୁଏ, ତାହା ବି କିଛି ମାମୁଲି କଥା ନୁହେଁ। ଦୃଷ୍ଟିର ଏହି ପ୍ରସାରଣ ଫଳରେ ବୋଧ-ବିବେଚନା ଓ କର୍ମଶକ୍ତି ଅନେକ ପରିମାଣରେ ସୁସ୍ଥ ରହେ, ତେଣୁ ପାରିତୋକି ପଥ ଓ ପାଇବା ପଥର କବାଟ ପଡ଼ିଯାଏ ନାହିଁ। ଏହି କଥା ମୁଣ୍ଡରେ ରଖି କହିଛି, 'ଅଭାବ ଯଜନ ମାରବେ ଛୋଁ, ଯା' କୋଟେ ବିସ୍ତ ପାରିଲ ଜୋ'। ଅଭାବ ଯେତେବେଳେ ଛୋଁକରି ମାରିବ ସେତେବେଳେ ଯାହା ବି ଯୁଗେ ତାହା ଦେଲେ ପାଇବାର ବାଟ ମିଳିଯିବ। ଅଭାବରେ ମଣିଷ କେବଳ ନିଜର ପାଇବାର କଥା ଭାବିଥାଏ, ଏହା ଯେପରି ଗୋଟିଏ ଦହ (ଜଳାଶୟ) ବିଶେଷ, ସେହି ପକ୍ଷରୁ ଠିକ୍ ନ ପାରିଲେ ଅଭାବ ମୋଟନ ହୁଏନାହିଁ। ଅଭାବ ମଧ୍ୟରେ ନିଜର ସାଧ୍ୟମତ କିଛି ଦେବାର ବୁଦ୍ଧି ବା କରିବାର ବୁଦ୍ଧି ଯଦି ସଜାଗ ରହେ, ତଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ସହଜରେ

ଝାଡ଼ିଝୁଟି ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇପାରେ, ନିଜର ଅଭାବର ଚିନ୍ତାରେ ନିଷ୍ପିନ୍ଧ ଓ ନିଷ୍ଠଳ ଭାବରେ ଆବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ ତାକୁ ବେଶୀ ଦିନ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୧୭.୧୭.୧୯୪୯

॥ ଅହିଂସାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କିପରି ହେବ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ହନୁମାନ ଲଙ୍କା ଦଗ୍ଧ କରିଥିଲେ, ପୁଣି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବି ଯୁଦ୍ଧରେ କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଥିଲେ। କିନ୍ତୁ କୁହାଯାଇଛି ଅହିଂସା ତ ପରମ ଧର୍ମ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଅହିଂସା ପରମ ଧର୍ମ, ହିଂସା ପରମ ଧର୍ମ ନୁହେଁ, ଏହା ନିଷ୍ଠିତ। ହିଂସାକୁ ଅତୁଟ ଅକ୍ଷତ ରଖାଗଲେ ଅହିଂସାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୁଏ ନାହିଁ। ଅହିଂସା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ହିଂସାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ହିଂସା କରିବାକୁ ହୁଏ, ସୁସ୍ଥତା ଆଣିବାକୁ ହେଲେ ଅସୁସ୍ଥତାକୁ ବଧ କରିବାକୁ ହୁଏ, ସକ୍ରିୟତାକୁ ଜଗାଇବାକୁ ଗଲେ ନିଷ୍ପିନ୍ଧତାକୁ ମାରିବାକୁ ହୁଏ। ମୁଁ ଏହି ପ୍ରକାରରେ ବୁଝୁଛି। ତେବେ ଏହା କରିବାକୁ ହେବ ମଙ୍ଗଳ ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରଣୋଦିତ ହୋଇ। ତେଣୁ ପାପୀୟ ଘୃଣା ବା ହିଂସା ନ କରି, ପାପକୁ ଘୃଣା ବା ହିଂସାକରି, ପାପୀୟ ପାପମୁକ୍ତ କରି ତୋଳିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ହେବ। ତେଣୁ କହିଥିଲି, ହିଂସାକାରୀର ହିଂସାପ୍ରତି ଯଦି ଆତ୍ମେମାନେ ଅହିଂସା ହେବା, ତେବେ ସେହିତା ହେବ ଅହିଂସା ବିରୋଧୀ, ଅର୍ଥାତ୍ ହିଂସାପୋଷଣୀ ଆଚରଣ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ତାହା ହେଲେ **Resist no evil** (ଅସତକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରନାହିଁ)-ଏହି କଥାର ମାନେ କଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର -ମୋର ମନେହୁଏ, **sentence** (ବାକ୍ୟ)ଟିର ମଧ୍ୟରେ **punctuation** (ବିରାମଚିହ୍ନ ପ୍ରକରଣ)ର ଭୁଲ ଅଛି। ଜେମସ୍ ଯେପରି କହିଛନ୍ତି- **resist, no evil** - ସେହି କଥାଟା ହିଁ ଠିକ୍, ଅର୍ଥାତ୍ ନିରୋଧ କର, ଅସତ-ର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ରହିବ ନାହିଁ। ଅସତକୁ ଯଦି ନିରୋଧ ନ କରୁ ତାହା ହେଲେ ଆତ୍ମେମାନେ ଯେ ଅସ୍ତିତ୍ୱଧର୍ମୀ ଏହି ମର୍ମଟି ଅନସ୍ତିତ୍ୱ ବୋଧରେ ବିଲୀନ ହୋଇଯିବ। ଯାଶୁକ୍ରୀଷ୍ଣ, ଯିଏକି ମାନବ ସଭାର ଉଦ୍ଧାତା, ସେ ଏହି ଭାବରେ କହିବାକୁ ଚାହିଁଛନ୍ତି ବୋଲି ମୋର ଚିନ୍ତା ମନେ ହୁଏ ନାହିଁ, ଆଉ ତାଙ୍କ ନିଜ ଜୀବନର ଆଚରଣ ଦେଖି ମଧ୍ୟ ତାହା ବୁଝାପଡ଼େ ନାହିଁ। ଅନ୍ୟାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସେ ତ ସବୁ ସମୟରେ ପ୍ରତିବାଦ ଜଣାଇଛନ୍ତି। ସେ ନିଜେ ହିଁ ମନ୍ଦିରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ମନ୍ଦିର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ବ୍ୟବସାୟମାନେ

ଦୋକାନ-ପାଟ ମେଲାଲ ମେଲା ବସାଇ ଦେଇଛନ୍ତି, ସେଠାରେ ସେ କେମିତି ତାହା ବିରୋଧରେ ଦୃଢ଼ଭାବେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେଠାରୁ ବାହାର କରିଦେଲେ ? ଏହିଟା କ'ଣ **resist** (ନିରୋଧ) ନ କରିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ? ତେବେ ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାପାର ଏହା ଦେଖାଯାଏ ଯେ, ସେମାନେ ଛୋଟ ଏକ ଜୀବ ବା ପୋକଟିକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ କେତେ ବ୍ୟାକୁଳ, କିନ୍ତୁ ନିଜସ୍ବ ସମୟରେ ସେମାନେ ଆଗେ ଭାବନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହି ଧରଣର ଭାବିବାକୁ ସେମାନେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ନୁହଁନ୍ତି, ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଭାବିବା, ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇବାରେ ସେମାନେ ସୁଖ ମଣିଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ନିରାପତ୍ତା ଓ ସୁଖ-ସନ୍ତୁଷ୍ଟି ବିଧାନର ଦାୟିତ୍ବ ତେଣୁ ନିର୍ଭର କରେ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ, ଯେଉଁମାନେ କି ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଯଦି ସେହି ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କୁ ରକ୍ଷାକରି ନ ଚାଲନ୍ତି, ତେବେ ସେମାନଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ବ ଯେକୌଣସି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବିପନ୍ନ ହୋଇପାରେ । ସମସ୍ତଙ୍କର ରକ୍ଷାର ଅମୋଘସାଧ୍ୟ ସେମାନେ, କିନ୍ତୁ ଆତ୍ମରକ୍ଷାରେ ନିଷ୍ପ୍ରୟ ଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଭଲପାଇବାର କାଙ୍ଗାଳ, ଭଲପାଇ କେହି ତାଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି କରିଛି ଦେଖିଲେ ହିଁ ମହାଶୁସି । ନିଜ ସମୟରେ ଏତେ ଦେଶୀ ଉଦାସୀନ ସେମାନେ ଯେ କୌଣସି କିଛି ନିଜ ପକ୍ଷରେ କ୍ଷତିକର ବୋଲି ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା ସେମାନେ ହୁଏତ ନିର୍ବିବାଦରେ କହି ଉଠନ୍ତି- ହଁ ଠିକ୍ ଅଛି, ତାହା ହିଁ ହେବାକୁ ଦିଅ, ବାଧା ଦିଅ ନାହିଁ, କାରଣ ତାହା ବାଧା ଦେବାକୁ ଗଲେ ହୁଏତ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି- ବିଶେଷର ବିଶେଷ ଇଚ୍ଛାପୂରଣ ବା ସାର୍ଥ-ସିଦ୍ଧିର ଅସୁବିଧା ହୋଇପାରେ । ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ସର୍ବଦା ଥାଏ- **Thy necessity is greater than mine** (ତୁମର ପ୍ରୟୋଜନ ମୋଠାରୁ ବଡ଼), ତେଣୁ ସେହି ଭାବହିଁ ବଡ଼ ହୋଇ ରହିଯାଏ ତାଙ୍କଠି, ତୁମର ପ୍ରୟୋଜନ ପୂରଣ ହେଲେ ହିଁ ହେଲା, ତାହା ଯଦି ମୋର ଜୀବନ ବିନିମୟରେ ପୂରଣ ହୁଏ, ସେଥିରେ କ୍ଷତି କେଉଁଠି ? ମଣିଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ, କେବଳ ମଣିଷ କାହିଁକି, ସାମାନ୍ୟତମ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରାଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ସେମାନେ ସେହି ପ୍ରକାର ଆତ୍ମତ୍ୟାଗ କରିପାରନ୍ତି, ଏହିପରି ବେହିସାବା, ବେପରୁଆ, ଆତ୍ମଭୋଳା ହୋଇ ସେମାନେ ଥା'ନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେହି ଦୟାବିଶଳିତ ମହାମାନବଙ୍କ ଉଦ୍ଧାରିତ କଥାମାନ ଯାହାକି- 'ହେବାକୁ ଦିଅ, ବାଧା ଦିଅନାହିଁ' ଅର୍ଥାତ୍ (ସରାଘାତା କର୍ମକୁ ଆମରଣ କରିବା ବଚନକୁ ସମର୍ଥନ କରି) ଯଦି ଆମେ ହାତ ଗୋଟାଇ ତୁପକରି ବସିରହୁ, ସେମାନଙ୍କ ଆଦେଶ-ପାଳନର ଦୁହାଇ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନ ରକ୍ଷାପାଇଁ ଯତ୍ନବାନ ନ ହେଉ, ତେବେ ତାହାହିଁ ସ୍ବସ୍ବ ସୂଚୀଏ ଗୁରୁ-ଆନୁଗତ୍ୟ ନାମରେ ପରମ ଭଣ୍ଡାମା । ଏହି ପ୍ରକାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କର ଆଦେଶକୁ ଅମାନ୍ୟକରି ଯଦି ଆମେ ତାଙ୍କୁ

ବଞ୍ଚାଇ ରଖୁ-ତାହା ହିଁ ହୋଇଉଠେ ସତ୍ୟକାର ଗୁରୁ ଭକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା । ସେମାନେ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଦ୍ୟପି କ୍ରୋଧାନ୍ବିତ ହୋଇପଡ଼ନ୍ତି, ମାତ୍ର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଥିରେ ଖୁସିହୁଅନ୍ତି । ତେଣୁ ବାଇବେଲର **Resist no evil** (ଅସତ୍ୟକୁ ନିରୋଧ କରନାହିଁ)- ଏହି କଥା ଯାଶୁଶ୍ରୀଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଯେଉଁ ଅନ୍ୟାୟ-ଉପାତ ଆସିଥିଲା, ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଥିଲେ କି ନାହିଁ, ତାହା ମଧ୍ୟ ମୋର ମଝିରେ ମଝିରେ ସନ୍ଦେହ ହୁଏ । ତାଙ୍କ ନିଜ ଉପରେ ଅନ୍ୟାୟ ହେଲେ, ସେହି ଅନ୍ୟାୟ ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଦେଇ ଏହି କଥାଟା ବାହାରିବା କିଛି ବିଚିତ୍ର ନୁହେଁ । ଆଗପଛ ବାଦ୍ ଦେଇ ଅନ୍ୟ ଭାବରେ ସେହି ମୂଳ କଥାଟିକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି ।

ତାହାଛଡ଼ା ସବୁ **evil** (ଅନ୍ୟାୟ)କୁ ସବୁ ସମୟରେ ସିଧାସିଧ **resist** (ପ୍ରତିରୋଧ) କରାଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ, ଅସତ୍ୟ ଶକ୍ତି ଯେଉଁଠାରେ ପ୍ରବଳ, ବିପୁଳ ଓ ପରାକ୍ରମଶାଳୀ, ସୁକୌଶଳରେ ଶକ୍ତି ସଂହତ ନକରି ଯଦି ସେଠାରେ ବୋକା ଭଳି ବିନା ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ହଠାତ୍ ଆଘାତ ଦେବାକୁ ଯାଅ, ତେବେ ତୁମେ ତ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯିବ ହିଁ, ତା'ଛଡ଼ା ତୁମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସଫଳ ହେବନାହିଁ ।

ଅବାସ୍ତବ ପ୍ରତିକୂଳ କିଛି ଘଟିଲେ ମଣିଷ ତାକୁ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ **evil** (ଦୁରଦୈବ)କହିଥାଏ, ସେଠାରେ ଉଚ୍ଛ୍ରିଷ୍ଟ ହୋଇ ହାତ-ଗୋଡ଼ କଟାଡ଼ି ଜୋର ଦେଖାଇବାରେ ତ କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ । ଯାହା ଆସିଛି, ତାକୁ ଶୁଭରେ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଏବଂ ଯେଉଁ କାରଣରୁ ତାହାର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଛି, ତାହା ନିରସନ କରିବାରେ ସତେକ୍ଷ ହେବାକୁ ହେବ, ଯଦ୍ୱାରା ତାହା ଭବିଷ୍ୟତରେ ଆଉ ନ ଘଟେ । ଅବସ୍ଥାଚକ୍ରରେ ପଡ଼ି ଦିଗହରା ହୋଇ ପାଗ ବାନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧୁ ହେବ ନାହିଁ, ମିଥ୍ୟା ଆଶ୍ୱାଳନରେ ମଧ୍ୟ କାମ ହେବ ନାହିଁ, ସ୍ଥିର ମସ୍ତିଷ୍କରେ ତାକୁ ନିଜ ଆୟତ୍ତରେ ଆଣି କଲ୍ୟାଣପ୍ରସ୍ତ କରି ତୋଳିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତେଣୁ ମୁଁ କହିଛି, **Manage the evil for good** (ଖରାପ ଅବସ୍ଥାକୁ ଶୁଭପ୍ରସ୍ତ କରାଇ ପରିଚାଳିତ କର) । ମୋର ଏହି କଥା ଦେଖି ମୋର ବେକ ଟିପି ଧରି କେହି ଯଦି କହେ- ଠାକୁର ଅସତ୍ୟକୁ ନିରୋଧ କରିବାକୁ କହି ନାହାନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ସେହିଟା କ'ଣ ଠିକ୍ ହେବ ? ତେଣୁ ପ୍ରଥମରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ହେବ -ଯାଶୁଶ୍ରୀଙ୍କ କେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ, କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, କେଉଁ କଥା କହିଛନ୍ତି । ବାସ୍ତବତାକୁ କ୍ଷୁଣ୍ଣକରି ତଥାକଥିତ ଦାର୍ଶନିକତା ହିସାବରେ ଯାଶୁଶ୍ରୀଙ୍କ କିଛି ହେଲେ କିଛି କହି ନାହାନ୍ତି । ସେହି ଦୃଙ୍ଗରେ ଦୃଷ୍ଟିବାକୁ ଗଲେ ଆମେମାନେ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଯିବୁ ।

କେତେକ ନାମଧାରୀ ଭକ୍ତ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ପାଖରେ କର୍ମହୀନତାର କଥା ବଡ଼ ପ୍ରିୟ । ଏହି ଭାବର ସମର୍ଥନରେ କିଛି କଥା ପାଇଲେ ସେମାନେ ଚଟ୍ କରୁ ଧରନ୍ତି । ଆମର ଏଠାକାର କାଳିକାମା' କହେ (ହସି ହସି)- ଶୁଣୁ ମୁଖେର ହାଲ/ ଚୋମାର ଜନ୍ୟ ପରାଣ କାନ୍ଦେ / ଦେବାର କିଛୁଇ ନାହିଁ । ଏହି ଧରଣର ଭକ୍ତ ଯେଉଁମାନେ, ସେହିମାନଙ୍କ ନିକଟରେ 'Resist no evil - ଅସତ୍କୁ ନିରୋଧ କରନାହିଁ- ଏହି ଅର୍ଥ ଭଲ ଲାଗେ । ଭାବେ - ଏତେ ଚେଷ୍ଟା କରି ଲାଭ କ'ଣ ?

ଆ : ପ୍ର : ୨/୧୭.୧୨.୧୯୪୧

II କାହାର କ୍ଷତି ମାନେ ନିଜର ହିଁ କ୍ଷତି-କାହିଁକି II

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ହଠାତ୍ କହିଲେ (କଥା ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ଏକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ରହସ୍ୟ -ଗଭୀର ସର)- ଭାବି ଦେଖ, ଦୁନିଆରେ ସବୁ କିଛି ଚେତନ, ଅଚେତନ କେଉଁଠି କିଛି ନାହିଁ । ତେଣୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ଆଦାନ-ପ୍ରଦାନ ଚାଲେ, ଭାବ-ବିନିମୟ ଚାଲେ । ପୁଣି ମଝିରେ ମଝିରେ ମୋର ମନେ ହୁଏ ଜଗତରେ ସବୁକିଛି ଯେପରି ମଣିଷ; ଗୋରୁ-ମଣିଷ, ଗଛ-ମଣିଷ, ଘାସ-ମଣିଷ, ଆକାଶରେ ଥିବା ଚାନ୍ଦ ମଣିଷ, ସୂର୍ଯ୍ୟ-ମଣିଷ ଏହିଭଳି କେତେ କିଛି ! କେତେବେଳେ ପୁଣି ଦେଖେ-ସବୁକିଛି ଯେପରି ମୁଁ ହୋଇଛି; ଗଛ-ମୁଁ, ଫୋକ ଗୁଡ଼ିକ-ମୁଁ, ରାମ-ମୁଁ, ଶ୍ୟାମ-ମୁଁ, ମୁଁ ହିଁ ଏତେ ପ୍ରକାର ହୋଇଅଛି, ମୁଁ ମୋ ସହିତ ଏତେ କାଣ୍ଡ କରିଚାଲିଛି-ଏହା ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ବ୍ୟାପାର । ତେଣୁ କେହି ଯେତେବେଳେ ଅନ୍ୟର କ୍ଷତି କରିବାକୁ ଚାହେଁ, ସେତେବେଳେ ମୋତେ ବଡ଼ ହସ ଲାଗେ । ଭାବେ-ହେ' ପରମପିତା ! ଏହା ତୁମର କି ବିଚିତ୍ର ଖେଳ ? ମନୁଷ୍ୟ ନିଜର କ୍ଷତି କରିବାକୁ ଚାହେଁ ନିଜେ । ଅନ୍ୟ କାହାର କ୍ଷତି କରିବା ମାନେ ଯେ ନିଜର କ୍ଷତି କରିଚାଲିବା-ଏହି କଥାଟି ସେ ବୁଝେ ନାହିଁ । ଚକ୍ରଦୃଷ୍ଟିକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି କଥା ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ । ତୁମର ପରିବେଶକୁ ତୁମେ ଯଦି କ୍ଷୁର୍ଭଜର, ପ୍ରତିକ୍ରିୟାରେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ତୁମକୁ କ୍ଷୁର୍ଭ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ, ଆଉ ତାହା ବି ଯଦି ନ କରନ୍ତି, ସେମାନେ କ୍ଷୁର୍ଭ ହୋଇଥିବାରୁ ଆଗଭଳି ଜୀବନୀୟ ଯୋଷଣା ଯୋଗାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ତୁମକୁ ଓ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ । ଫଳରେ ତୁମର ତ କ୍ଷତି ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ । ତା' ବୋଲି ଦୃଷ୍ଟବୁଦ୍ଧି ନେଇ ଚାଲୁଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ-ସେମାନଙ୍କୁ ଯେ ନିରାସ୍ର କରିବ ନାହିଁ, ତାହା କିନ୍ତୁ ନୁହେଁ । ସେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିରୋଧ ନ କରିବାଟା ହିଁ ଦୁର୍ବଳତା, ଏହି ଦୁର୍ବଳତା ଅଧର୍ମର ହିଁ ନାମାନ୍ତର । ଧର୍ମର ନାମ ଧରି କେତେ ଯେ ଅଧର୍ମ ଦୁନିଆରେ ପ୍ରଶ୍ରୟ ପାଉଛି, ତା'ର କ'ଣ ଠିକ୍ ଅଛି !

ଆ : ପ୍ର : ୨/୧୯.୧୨.୧୯୪୧

II ଅଭ୍ୟୁଦୟର ଏକମାତ୍ର ଅମୃତ ଉତ୍ସ କ'ଣ II

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଉପସ୍ଥିତ ସମସ୍ତଙ୍କର ଭାବ-ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ନିଜ ମନକୁ ପର୍ବତ ଶିଖରରୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜଳ ଧାରା ପରି ମର-ଆନନ୍ଦରେ କହି ଚାଲିଛନ୍ତି- **complex** - ସମନ୍ୱିତ(ପ୍ରବୃତ୍ତି-ସମନ୍ୱିତ)being (ସତ୍ତା) ରହିଛି, ଆଉ ରହିଛି **objective world** (ବସ୍ତୁଗତ ଦୁନିଆ) । **Being**ର (ସତ୍ତା) ଭିତରେ ବିଦ୍ୟମାନ **will to live** (ବଞ୍ଚିବାର ଇଚ୍ଛା), **will to enjoyment** (ଉପଭୋଗର ଇଚ୍ଛା), **will to activity** (କର୍ମ କରିବାର ଇଚ୍ଛା) । ମଣିଷ ଦୁନିଆକୁ **enjoy** (ଉପଭୋଗ)କରିଥାଏ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ସାହାଯ୍ୟରେ । କିନ୍ତୁ ଥରେ ଯଦି ପ୍ରବୃତ୍ତିର କବଳରେ ପଡ଼ିଯାଏ, ତାହା ହେଲେ କିନ୍ତୁ ଆଉ ତାହାର କୌଣସି **enjoyment** (ଉପଭୋଗ)ରହେ ନାହିଁ । **Enjoyment** (ଉପଭୋଗ) ପାଇଁ ଦରକାର ହୁଏ ଆଧିପତ୍ୟ । ଆମ୍ଭେମାନେ ଈଶ୍ଵରଙ୍କର ସତ୍ତା, ଈଶ୍ଵର ଆଧିପତ୍ୟମୟ ଭିତରେ-ବାହାରେ ସର୍ବତ୍ର, ତେଣୁ ସେ ଆନନ୍ଦମୟ, ଆମ୍ଭେମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ସର୍ବତୋମୁଖୀ ଆଧିପତ୍ୟର ପଥରେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଆଗେଇ ଯିବୁ, ସେତିକି ପରିମାଣରେ ଉପଭୋଗ-ସମ୍ବନ୍ଧ ଜୀବନର ଅଧିକାରୀ ହେବୁ । ସେଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ଆଦର୍ଶ ଗ୍ରହଣ ଓ ତାଙ୍କ ଠାରେ ଅନୁରାଗ । ଯାହାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ତର ସ୍ତର କରି ସବୁକିଛି ସଜା ହୋଇ ରହିଛି, ଯାହାଙ୍କୁ ଦେଖି ସବୁକିଛି ପାଇବାର ପଥରେ ଚାଲିପାରୁ, ସେ ହିଁ ହେଉଛନ୍ତି ଆଦର୍ଶ । ଏହି ଆଦର୍ଶ ନ ରହିଲେ ମଣିଷର ଅଭିଜ୍ଞତା ହୁଏ ନାହିଁ । **Complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ହିଁ ତାହାକୁ **guide** (ପରିଚାଳନା) କରେ, **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ଠାରୁ ସେ ନିଜକୁ ଅଲଗା କରି ଭାବି ପାରେ ନାହିଁ । ପୋଷା କୁକୁର ଯଦି ରସଗୋଲା ଦେଖେ, ତେବେ ତାହାର ଖାଇବାର ଇଚ୍ଛା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ତାହାର ମୁନିବର ମୁଖ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ରହିଥାଏ । ଯାହାର ମୁନିବ ନାହିଁ ସେ ରସଗୋଲା ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ହିଁ ସେଥିରେ ମୁହଁ ଲଗାଇ ଦିଏ-ପରେ ଲାଠି ମାଡ଼ ଖାଏ, କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ନିବୃତ୍ତ ହୁଏ, ପୁଣି ଭୁଲିଯାଏ, ପୁଣି ମୁହଁ ପୁରାଏ, ପୁଣି ପାହାର ଖାଏ, ଏହିପରି ସାରାଜୀବନ ଚାଲେ । **Ideal** (ଆଦର୍ଶ) ରହିଲେ ବି **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ଅନେକ ସମୟରେ **screen** (ପର୍ଦ୍ଦା)ଭଳି ମଝିରେ ଆସି ଛିଡ଼ାହୁଏ, **Ideal** (ଆଦର୍ଶ) ସେତେବେଳେ ଚକ୍ଷୁ ସମ୍ମୁଖରେ ରହି ନ ଥାନ୍ତି । ମଣିଷ ଏହିପରି **treacherous** (ବିଶ୍ଵାସଘାତକ) ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୁଏ । ତେଣୁ ସର୍ବଗ୍ରାସୀ ଗଣ ନ ହେଲେ ହୁଏ ନାହିଁ, ତାହା ବୋଲି ମୁଁ ଏହା କହୁନାହିଁ ଯେ, **complex**

(ପ୍ରବୃତ୍ତି)ରହିବ ନାହିଁ । ବରଂ ସେଗୁଡ଼ିକର **full healthy vigour** (ପୂର୍ଣ୍ଣସୁସ୍ଥ ତେଜ) ଥିବା ଦରକାର ଯମନ-ଦାୟୀ ହୋଇ, ନଚେତ ମଣିଷ ତ **subman** (ଅମଣିଷ) ହୋଇଯିବ । ଆଉ ଏକ ଜିନିଷ ହୁଏ-ମଣିଷ ଅନେକ ସମୟରେ ଭୁଲକରି ହଠାତ୍ ହୁଏତ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିବସେ, **inferiority** (ହାନିମାନ୍ୟତା) ହେତୁ ତାହାକୁ ସେ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଛାଡ଼ିପାରେ ନାହିଁ । ଫଳରେ ଜୀବନ ବର୍ଦ୍ଧନକୁ ବି ଆଲିଙ୍ଗନ କରିପାରେ ନାହିଁ । ଏହା କିନ୍ତୁ ଭଲ ନୁହେଁ । ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ହେବ ଆଦର୍ଶ ବା ଆଦର୍ଶ ପ୍ରତୀକଙ୍କ ପ୍ରତି- ତାଙ୍କରି ପରିପୁରଣ ପାଇଁ, ନଚେତ୍ ସେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିର କ'ଣ ମୂଲ୍ୟ ? ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀ ଦେଶ ସାଧାନ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପବିତ୍ର ପଇତାକୁ ଗଳାରେ ପିନ୍ଧିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ତାହାକୁ ଖୋଲି ହାତରେ ପିନ୍ଧିଲେ । ଏହି କଥା ଶୁଣି ମୋର ମନେ ହେଲା, ଯାହାର ସାହାଯ୍ୟରେ ତୁମେ ଚାଲିବ ଓ କର୍ମ କରିବ ସେହି କୃଷ୍ଣ ଚିହ୍ନକୁ ଯଦି ସ୍ଥାନରୁ ଚାଲିଲ, ଜୀବନର ଭିତକୁ ଯଦି ଏହିଭଳି ଦୋହଲାଇ ଦେଲ, ତେବେ ତୁମେ ଛିଡ଼ା ହେବ କାହା ଉପରେ ? ଏହି ଧରଣ ଦେଖିଲେ, ତା'ଦ୍ୱାରା କାମ ଯେ କେତେ ପରିମାଣର ହେବ, ତାହା ମୋର ବୁଝିବାକୁ ବାକି ରହେ ନାହିଁ । ଚାଣକ୍ୟଙ୍କ ଜୀବନରେ କିନ୍ତୁ ଏହି ଧରଣର ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ ନାହିଁ, ଯାହା କୃଷ୍ଣକୁ ଅବଦଳିତ କରିଛି । କାରଣ, କୃଷ୍ଣ ବୋଇଲେ ବୁଝାଯାଏ ଆଦର୍ଶରେ କର୍ଷିତ ହେବା-ଯାହା କି ଅଭ୍ୟୁଦୟର ଏକମାତ୍ର ଅମୃତ-ଉଷା ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୧୯.୧୨.୧୯୪୧

II ପାରଗତା ମଧ୍ୟ ରକ୍ତ ବାଜର ଗୋଷ୍ଠୀ-କିପରି II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ-ଦୁର୍ବଳତା କ'ଣ ରକ୍ତ ବାଜର ଝାଡ଼ ଭଳି ? କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଛାଡ଼ି ଯିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସ୍ତରରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରୂପେ ଆବିର୍ଭୂତ ହୁଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର -ଦୁର୍ବଳତା ଯେପରି ରକ୍ତବାଜର ଝାଡ଼, ପାରଗତା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ରକ୍ତବାଜର ଝାଡ଼-ଗୋଟିଏ ମରଣର **property** (ସମ୍ପଦ) ଅନ୍ୟତା ତରଣର **property** (ସମ୍ପଦ), ଯେଉଁଟାକୁ **nurture** (ପୋଷଣ)ଦିଅ, ସେହିଟାହିଁ ବଢ଼ି ଚାଲିବ । ପାରଗତାର ପଥ ଖୋଲା ରହିଛି, ଚାଲିଲେ ହିଁ ହୁଏ ଏବଂ କରିଲେ ହିଁ ହୁଏ । ଗୋଟିଏ ପାଦ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ, ଆଉ ଦଶପାଦ ଆଗେଇ ଯିବାର ପଥ ପରିଷ୍କାର ହୋଇଯାଏ । କିନ୍ତୁ ପୂର୍ବରୁ କରିଥିବା ଅପକର୍ମଗୁଡ଼ିକ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିବ

ହିଁ, ସେଥିରେ ଘାବରେଇବାର ନାହିଁ । ଯାହା ଜଗଣାୟ ନଛୋଡ଼ବନ୍ଧା ହୋଇ ଯଦି ତାହା କରିଚାଲ-ଚାଲିବାର ପଥରେ ଭୁଲଗୁଡ଼ିକ ସୁଧାରି ସୁଧାରି - ତେବେ କିଛି ଦିନପରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ, ଏହି ଚଳନ ହିଁ ତୁମର ଅଭ୍ୟାସଗତ ହୋଇଉଠିଛି, ସେତେବେଳେ ଆଉ ଏତେ କଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ । ଏହା କିଛି ହାତୀ ଘୋଡ଼ା ବ୍ୟାପାର ନୁହଁ, କରି ବସିଲେ ହିଁ ହୋଇଯାଏ । ଜୀବନର ଧର୍ମ-ବଞ୍ଚିବା, ବଢ଼ିବା ଏବଂ ଭଗବାନ ଆମକୁ ସବୁ ସମ୍ପଦ ଦେଇ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେପରି ଆମେ ବଞ୍ଚିପାରୁ, ବଢ଼ିପାରୁ । ଯେତେ ଅକର୍ମ କରିଥାଉ, ଯେତେ ଦୁର୍ବଳତା ହିଁ ଆମକୁ ଘେରିଧରୁ ନା ନାହିଁକି, ସବଳତା ହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସହଜାତ ସମ୍ପଦ । ଯେ କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ ଇଚ୍ଛା କରିଲେ, ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ ଆମର ଚଳଣୀର ମୋଡ଼କୁ ଫେରାଇ ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ଛିଡ଼ା ହୋଇପାରୁ, ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ ଈଶ୍ୱର ସର୍ବକ୍ଷଣ ତାଙ୍କରି ଶକ୍ତି ନେଇ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିବାର ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ । କୌଣସି ଭାବନା ନାହିଁ, ଲାଗିପଡ଼, ସବୁକିଛି ଠିକ୍ ଅଛି । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର **cell** (କୋଷ)ଗୁଡ଼ିକ **leaden jar** (ସାଧାର ପାତ୍ର) ପରି, **energy** (ଶକ୍ତି) **stored up** (ସଞ୍ଚିତ)ଥାଏ, ଯେତେ କରିବ ତେତେ ପାରିବ । ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ମ ତାହାର **effect** (ଫଳ)ରଖିଥାଏ । ଶୁଣିଛି ଠାକୁର ରାମକୃଷ୍ଣଦେବ କହିଛନ୍ତି- ବାର ବର୍ଷ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ପାଳନ କରିଲେ ମେଧା ନାଡ଼ି ଗଜାଏ । ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ମାନେ ବୃଦ୍ଧିର ପଥରେ ଚାଲିବା, ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପଥରେ ଚାଲିବା । ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପଥରେ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ମଣିଷର ବେଭୁଲ ଚଳଣୀ, ବିଭ୍ରାତ ଚଳଣୀ, ଦିକୃତ ଚଳଣୀ ଖତମ୍ ହୋଇଯାଏ, ଇଷ୍ଟସାଥୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ବୃଦ୍ଧି ତାହାର ଏପରି ଭାବେ ମଜାଗତ ହୋଇ ଉଠେ ଯେ, ସେଥିରୁ ସେ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ବିରୁଧ ହୁଏ ନାହିଁ, ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେ ଘୂଆଲିହରା ହୁଏ ନାହିଁ କେବେ ହେଲେ, ଏହି ସ୍ମୃତି-ଚେତନା ତାହାର ଟଣ୍ଡରାଟଣ୍ଡ ରହେ, ଭୁଲରେ ବି ସେ ଅନ୍ୟ ଚଳଣୀରେ ଚାଲେ ନାହିଁ, ବେଚାଲରେ ପାଦପଡ଼େ ନାହିଁ କେତେବେଳେ ହେଲେ, ତାହାର ଚରିତ୍ରରେ ଅବଗୁଣ ଯଦି କିଛିଥାଏ, ତାହାକୁ ସେ ଇଷ୍ଟସାଥୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର କର୍ମରେ ସେତେବେଳେ ଲଗାଇ ଦିଏ । ତେଣୁ ସେ କହିଛନ୍ତି, ମେଧାନାଡ଼ି ଗଜାଏ ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ସ୍ମୃତି, ଏହି ଧୃତି ସଭାବଗତ ହୋଇ ସର୍ବଦା ତା ଭିତରେ ଜାଗ୍ରତ ଓ ସକ୍ରିୟ ଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୨୦.୧୨.୧୯୪୧

॥ ଗୁରୁଙ୍କୁ ମଣିଷରୂପେ ଭାବିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ କାହିଁକି ? ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଭକ୍ତ ପଚାରିଲେ- ଗୁରୁଙ୍କୁ ମଣିଷ ରୂପେ ଭାବିବା ନିଷେଧ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହିପରି ଭାବିଲେ **urge** (ଆକୃତି) କମିଯାଏ, ତାହା ବୋଲି ସେ ଅମଣିଷ ଭାବିବା ମଧ୍ୟ କହି ନାହାନ୍ତି । ସେହି ଆଳରେ ତାଙ୍କ ଦୁଃଖ-ବ୍ୟଥାରେ ଆମେ ଯଦି ବିଚଳିତ ନ ହେଉ, ଏବଂ ସେସବୁର ନିରାକରଣର ଚେଷ୍ଟା ଯଦି ନ କରୁ, ଯେପରି ଆମେ ନିଜର ପ୍ରିୟଜନଙ୍କ ବେଳକୁ କରିଥାଉ, ତାହା ହେଲେ କିନ୍ତୁ ସେହିଟା ହେବ ଭଣ୍ଡାମି । ତେଣୁ ମନଗଢ଼ା ଧାରଣା ଆରୋପ ନ କରି, ଭଲ ପାଇଲେ ଯେଉଁ ଭାବ ଉଦ୍ରେକ ହୁଏ, ଠିକ୍ ତଦନୁରୂପ କରିବା ଭଲ । ଏହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସାଧନ ଭଜନ ମଧ୍ୟ ନିୟମିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହାରି ମଧ୍ୟ ଦେଇ ତତ୍ତ୍ୱତଃ ସେ ଯେ କ'ଣ, ଧୀରେ ଧୀରେ ଫୁଟି ଉଠେ । ଆମ ଦେଶରେ ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ ଅନେକ ବୋଲନ୍ତି ଠାକୁର, ତାର ମାନେ ସେ ଠୋକ୍‌ର ଲଗାନ୍ତି, ପୁଣି ଟାଣ ରହିଲେ ଏହି ଠୋକ୍‌ର ଫଳରେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଗୁଡ଼ିକ **profitably** (ଲାଭଜନକ ଭାବରେ) **adjusted** (ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହୋଇ ଉଠେ **with every meaning** (ସମସ୍ତ ଅର୍ଥକୁ ବୁଝନ କରି) ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୨୦.୧୨.୧୯୪୧

॥ ଦୁଇଟି ‘ଶ୍ରୀ’ କାହିଁକି ॥

ଜନେକ ଭକ୍ତ କହିଲେ- ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ନାମ ଆଗରେ ଦୁଇଥର ‘ଶ୍ରୀ’ ବସେଇବା ସମ୍ପର୍କରେ ଆପଣ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଧାରଣା, ତାହାଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କୁ ଦୂରକୁ ଠେଲି ଦିଆଯାଏ । ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆପଣଙ୍କ ମତ କ’ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯେ ଯେପରି ପସନ୍ଦ କରେ, ସେ କରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଏବଂ ସେ ସମ୍ପଦ ତାହାର ନିଜସ୍ୱ । ବିହିତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ମଣିଷକୁ କବାପି ବଞ୍ଚିତ କରେ ନାହିଁ । କାହା ନାମ ଆଗରେ ଏକାଧିକ ‘ଶ୍ରୀ’ ଲେଖିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା-ଏହାଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କର ଅସାମାନ୍ୟତା ଓ ବିଶେଷ ବିଭୂତି ସୂଚିତ କରାହୁଏ । ‘ଶ୍ରୀ’ ମାନେ ସେବା । ‘ଭଗ’ କଥାଟି ଆସିଛି ଭଜ ଧାରୁଠା, ଭଜ ଧାରୁର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ଅର୍ଥ ହେଲା ସେବା, ତେଣୁ ଭଗବାନ ମାନେ ବୋଲାଯାଏ ସେବାବାନ୍ । ସତ୍ତ୍ୱ ସମର୍ଥନୀ ସେବା ଅର୍ଥାତ୍ ପରିପାଳନ, ପରିପୋଷଣ

ଓ ପରିରକ୍ଷଣ ହିଁ ଯାହାଙ୍କ ଜୀବନ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, ସେ ହିଁ ଭଗବାନ । ଯିଏ ଏହି ସେବା-ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ, ସେ ହିଁ ହେଉଛନ୍ତି ମଣିଷର ମୁଖ୍ୟ ସେବନୀୟ, ଅର୍ଯ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ମଣିଷ-ଭଗବାନ । ସେଥିଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କ ନାମର ଆଦ୍ୟରେ ଏକାଧିକ ‘ଶ୍ରୀ’ ଯୋଗ କରି ଜଣାଇ ଦିଆଯାଏ ଯେ ସେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ପରମ ସେବ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୨୦.୧୨.୧୯୪୧

॥ ନରାଧମ କେଉଁମାନେ ॥

ଜନେକ ଭକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ-ଗାତାରେ ଅଛି - ‘ନ ମାଂ ଦୁଷ୍ଟୃତିନୋ ମୁକ୍ତାଂ ପ୍ରପଦ୍ୟତେ ନରାଧମାଃ’-ଏହି ନରାଧମ କେଉଁମାନେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ନରାଧମ ସେହିମାନେ ଯେଉଁମାନଙ୍କର **will to be-coming** (ବିବର୍ଦ୍ଧନର ଇଚ୍ଛା) **stunted** (ରୁଦ୍ଧ)ହୋଇ ଯାଇଛି, ବୃତ୍ତି-ବେହୋସ ହୋଇ ଯେଉଁମାନେ ସଙ୍କୋଚ ଓ ମରଣାଭିମୁଖୀ ପଥରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି, ପ୍ରତିଲୋମ-ସଂଜାତ ସନ୍ତାନ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ସଭାବତଃ ପ୍ରାୟତଃ ଶ୍ରଦ୍ଧାହୀନ, ଆଦର୍ଶ-ବିମୁଖ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ଏହି ପଥରେ ଢଳିପଡ଼ି ।

ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟ ଜଣେ କହିଲେ- **will to live** (ବଞ୍ଚିବାର ଇଚ୍ଛା) ତ ସମସ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - **will to becoming** (ବିବର୍ଦ୍ଧିତ ଇଚ୍ଛା) ଯେଉଁମାନଙ୍କର କମ୍, **will to live** ମଧ୍ୟ (ବଞ୍ଚିବାର ଇଚ୍ଛା) ସେମାନଙ୍କର କମ୍ ଥାଏ । **Becoming** - ର(ବିବର୍ଦ୍ଧିତ) **urge** ନ ରହିଲେ **being** (ସତ୍ତା) ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡ଼େ ।

॥ ‘ଯୋଗମାୟା ସମାବୃତଃ’ ମାନେ କ’ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ-ଗାତାରେ ଅଛି- ନାହଂ ପ୍ରକାଶଃ ସର୍ବସ୍ୟ ଯୋଗମାୟା-ସମାବୃତଃ । ମୁଦୋହସ୍ୟଂ ନାଭିଜାନାତି ଲୋକୋ ମାମଜମବ୍ୟୟମ - ଏହି ଯୋଗମାୟା ସମାବୃତ ମାନେ କ’ଣ, ଆଉ ସେ ଜନ୍ମିଲେ ମଧ୍ୟ ଅଜ, ଅବ୍ୟୟ କିପରି ଅଟେ, ଏହି ବ୍ୟାପାରଟା ବୁଝି ହେଉନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ‘ଯୋଗମାୟା ସମାବୃତ’ ମାନେ ସ-ଅୟନସ୍ୱୀତ ବୃତ୍ତ୍ୟ ଭିଧାନ-ସମନ୍ୱିତ, ସାଧାରଣ ମଣିଷ ପରି ସେ ମଧ୍ୟ ପୁରୁଷ ଏବଂ ନାରୀର **co-**

hesive affinity (ସଂକର୍ଷଣ ସଙ୍ଗତି)ର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ହିଁ ମଣିଷ ହୋଇ ଉଦ୍ଭୂତ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେହି ଦିଗ ଦେଇ ଅନ୍ୟ ମଣିଷଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର କୌଣି ପାର୍ଥକ୍ୟ ନାହିଁ, ତେଣୁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ରଙ୍ଗିଳ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ଭାବନ୍ତି, ସେ ବି ମଣିଷ ଓ ଆତ୍ମେମାନେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ, ସେଥିଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କ ଓ ଆମ ଭିତରେ ପ୍ରଭେଦ କେଉଁଠି ? ସିଦ୍ଧି ବା ଅଲୌକିକତ୍ବର ଚମତ୍କାରୀ ଯଦି କିଛି ଦେଖିବାକୁ ପାଆନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ କିଛିଟା ବରଂ ମଥା ନଇଁବାକୁ ରାଜି ହୁଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେ ତ ଆସନ୍ତି ପ୍ରେମର ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ ନେଇ, ଚରିତ୍ରର ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ ନେଇ, ମଣିଷକୁ ଏହି ପ୍ରେମ ଓ ଚରିତ୍ରର ଅଧିକାରୀ କରି ଧନ୍ୟକରି ତୋଳିବାକୁ ମଣିଷକୁ ଅଜ୍ଞ ଓ ଦୁର୍ବଳ ରଖି, ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର କ୍ଷମତା ଦେଖାଇ, ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ପୂଜା ପାଇବାର ଲୋଭ ନ ଥାଏ ତାଙ୍କର । ତେଣୁ ମୂଢ଼ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ତାଙ୍କର ବିଶେଷତ୍ବ ଧରା ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଏଥିରେ ଟିକିଏ ସୂକ୍ଷ୍ମଦୃଷ୍ଟି ଲାଗେ । ସେ ମଣିଷ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଅଜ୍ଞ, ଅବ୍ୟୟ ଏହିସବୁ ସେମାନେ ବୁଝିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଜ୍ଞ ବୋଲିଲେ, ସେ ହିଁ ସବୁକିଛି ହୋଇ ଅଛନ୍ତି, ହୋଇ ଚାଲିଛନ୍ତି, ଏହିସବୁ ସତ୍ତ୍ବେ ବି ସେ ତାହା ହିଁ ଅଛନ୍ତି, ଯାହା ଥିଲେ ଅବିକଳ ତାହା ହିଁ ଅଛନ୍ତି, ନୂତନତ୍ବ କିଛି ବି ହୋଇ ନାହିଁ, ଯାହା ବି ଥିଲେ ତାହାଠାରୁ ନୂନ କିଛି ହେଲେ ଘଟିନାହିଁ, ତେଣୁ ସେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରି ମଧ୍ୟ ଅଜ୍ଞ ଅର୍ଥାତ୍ ଜନ୍ମ ନିଅନ୍ତି ନାହିଁ, ଅର୍ଥାତ୍ ଦେଶକାଳ-ନାମ-ରୂପର ଅଧୀନ ହୋଇ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିବା ହେତୁ ସରୂପତଃ ଓ ତତ୍ତ୍ବତଃ ତାହାର କୌଣସି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟିନାହିଁ, ଆଉ ଅବ୍ୟୟ ମାନେ, ତାଙ୍କର ବ୍ୟୟ ନାହିଁ, କ୍ଷୟ ନାହିଁ, ଯାହା-କିଛି ଅଛି ତାଙ୍କ ଠାରେ ନିହିତ ଅଛି, ନାନାଦି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଭିତର ଦେଇ ତାଙ୍କଠି ହିଁ ବିଧୂତ ହୋଇ ରହିଛି ।

ଆ : ପ୍ର : ୨ / ୨୦.୧୨.୧୯୪୧

II ବାସ୍ତବେତ୍ତ ସର୍ବମିତି..ମାନେ କ'ଣ II

ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ- 'ବହୁନା' ଜନ୍ମନାମତେ ଜ୍ଞାନବାନ୍ ମା' ପ୍ରପଦ୍ୟତେ, ବାସ୍ତବେତ୍ତ ସର୍ବମିତି ସ ମହାତ୍ମା ସୁଦୂର୍ଲଭଃ-ଏହାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ବାସ୍ତବେତ୍ତଙ୍କର ପୁତ୍ର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ରତ୍ନମାଂସ ସଙ୍କୁଳ ଏହି ପ୍ରତୀକ ହିଁ ଯା-କିଛି ସବୁ । ଏହି ବୋଧ ହିଁ ଚରମ ବୋଧ । ତାଙ୍କ ଭିତରେ ସବୁକିଛି revealed (ପ୍ରକାଶିତ)ହୁଏ, analytically and synthetically (ସଂଶ୍ଳେଷଣ ଓ ବିଶ୍ଳେଷଣ ସହ) with all one's emotion, senti-

ment, activity and rationality (ମଣିଷର ସମସ୍ତ ଆବେଗ, ଭାବନୁକମ୍ପିତା, କର୍ମ ଓ ଯୁକ୍ତିନେଇ) -ପୁଣି ସେସବୁ ତାଙ୍କଠାରେ ହିଁ ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠେ । ମୁଁ ଯଦି ମୋର ମାଆକୁ ସେପରି ଭଲପାଏ, ତେବେ ଦୁନିଆରେ ଯାହା ଦେଖେ ତାହା ଦେଖି ମନେହୁଏ, ମାଆର ଶରୀର ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଉପାଦାନ ଦେଇ ଗଢ଼ା, ମା'ର ଶରୀରରେ ଯେଉଁ ରକ୍ତ, ମା'ସ, ପ୍ଳସ୍ମ, ଚର୍ମ, ତାହାର ଢଳ ଢଳ ମୁଖମଣ୍ଡଳ ହୋଇ ବିରାଜ କରୁଛି-ତାହା ହିଁ ତ ଏଠାରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ରୂପ ନେଇ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇଛି । ଏକ ହିଁ ଉପାଦାନ-ସାମଗ୍ରୀ, ନାନା ରୂପାନ୍ତର ମଧ୍ୟ ଦେଇ କେଉଁଠି କିପରି ଭାବରେ କେଉଁ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ନେଇ ଫୁଟି ଉଠିଛି, ଏକ ହିଁ କିପରି ବହୁ ରୂପରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ହୋଇଛି, ପୁଣି ସେହି ଏକ ହିଁ ବହୁତ ମଧ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି କେଉଁଠି କେଉଁ ପ୍ରକାରରେ-ଏହି ବୋଧ ହିଁ ମଣିଷ ଭିତରେ ଗଜାଏ ନାହିଁ, ଯଦି ସେହି ପ୍ରକାର ସତ୍ତ୍ବାପୁରୀ ସର୍ବଗ୍ରାସୀ ପ୍ରୀତି କୌଣସି ଉପଯୁକ୍ତ ଶ୍ରେୟଙ୍କଠାରେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟିତ ନ ହୁଏ । ମାଆଙ୍କ ପ୍ରୀତି ଯଦି ଏହି ଧରଣର ଆକର୍ଷଣ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ସବୁଥିରେ ହିଁ ମା'ର ସ୍ମରଣ ହୋଇ ଚାଲେ, ସେତେବେଳେ conviction (ପ୍ରତ୍ୟୟ)ଆସିଥାଏ, realisation (ଅନୁଭୂତି) ବି ଆସେ-ମା' ହିଁ ଉଗ୍ରବତୀ । ତେବେ ବସ୍ତୁଗୁଣ ତ ଆବଶ୍ୟକ । ତେଣୁ ସଦଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ, ଯାହାଙ୍କଠାରେ ସବୁକିଛି ଜାଗ୍ରତ ଦାସି ନେଇ ଜାଗରୁକ ହୋଇ ରହିଛି । ତାଙ୍କଠି ସେହିଭଳି ଅନୁରାଗ ଥିଲେ ଗୋଟିଏ ଗଛକୁ ଦେଖିଲେ ହିଁ ମନେ ହୁଏ, 'ଗଛଟି ବି ଠାକୁରଙ୍କର ଏକ ମୂର୍ତ୍ତି' । ଶୁଣି ରଖୁଥିବା ଧାରଣାକୁ ଆରୋପ କରି ଚାଲିଲେ କିନ୍ତୁ ହେବ ନାହିଁ, ଆକର୍ଷଣର ତୀବ୍ରତାରେ ସହଜ ବୋଧ ଫୁଟି ଉଠେ-ବସ୍ତୁ ଚକ୍ଷୁ, ଭାବ, ଗୁଣ, ରୂପ, ସାଦ, ଗନ୍ଧ, ସ୍ପର୍ଶ ଇତ୍ୟାଦି ସବୁକିଛିର ଅନୁତ ସଙ୍ଗତିକୁ ନେଇ । ଯାହା କିଛି ଦୃଶ୍ୟବସ୍ତୁ ତାଙ୍କର ସ୍ମୃତିକୁ ହିଁ ଉଦ୍ରେକ କରେ, ସେତେବେଳେ ସେ ଏହି ବୋଧର ଭିତ୍ତିଭୂମିରେ ବସ୍ତୁ ଜଗତକୁ ମଧ୍ୟ ଠିକ ରୂପେ ଦେଖିପାରେ, ଜାଣିପାରେ, ବୁଝିପାରେ - ପ୍ରତ୍ୟେକଟିକୁ ତା'ର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସହ । ତା' ପୂର୍ବରୁ କିଛି ହିଁ ଜାଣିହୁଏ ନାହିଁ- ସାମଗ୍ରିକ ସଙ୍ଗତିକୁ ନେଇ ।

ଆ : ପ୍ରା : ୨ / ୨୦.୧୨.୧୯୪୧

II 'ଏକଭକ୍ତିବିଶିଷ୍ୟତେ....'ମାନେ କ'ଣ II

ଜଣେ ଜିଜ୍ଞାସା କଲେ- ଗାତାରେ ଅଛି- 'ତେଷାଂ ଜ୍ଞାନୀ ନିତ୍ୟଯୁକ୍ତ ଏକଭକ୍ତି-ବିଶିଷ୍ୟତେ' କଥାଟିର ମାନେ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏକ ଭକ୍ତି ନ ହେଲେ ହେବ ନାହିଁ । ପଟିଶ ଠାକୁର କଲେ

(ଧରିଲେ) ମୁସ୍‌କିଲ, ବହୁ ନୈଷିକ ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ କୌଣସି ସଙ୍ଗତି ନ ଥାଏ, ସେମାନେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ପାଗଳ ଭଳି ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ବହୁନୈଷିକ ମାନେ ମୂଳତଃ ତାଙ୍କର କୌଣସି ଠାରେ ନିଷ୍ଠା ନାହିଁ, ନିଷ୍ଠା ଅଛି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରବୃତ୍ତି ସ୍ଵାର୍ଥରେ, ତେଣୁ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଜିନିଷଟି ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ସଂଗଠିତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଫଳରେ ଅଭିଜ୍ଞତା ବା ଜ୍ଞାନର ଉନ୍ନୟନ ହୁଏ ନାହିଁ । ଭକ୍ତି ଓ ଏକାନ୍ତରୁ ଛଡ଼ା ଜ୍ଞାନ ଫୁଟି ଉଠେ ନାହିଁ । ଜଣକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ଯିଏ ଦୁନିଆକୁ ଦେଖେ, ଏକ ପାଇଁ ଭାବେ, କୁହେ, କରେ-ତାଙ୍କର ସ୍ଵାର୍ଥରେ ସାର୍ଥାନ୍ତିତ ହୋଇ, ତାହାର ବୋଧ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟା ସଂହତ ବିନ୍ୟାସ ଫୁଟି ଉଠେ । କେଉଁଟା କ'ଣ ଓ ତାହାକୁ କିପରି ଭାବରେ ପ୍ରିୟ ସ୍ଵାର୍ଥରେ ସାର୍ଥକ କରି ତୋଳାଯାଏ, ସେହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତାହାର ସଚେତନତା ଥାଏ । ପୁଣି ବିଭିନ୍ନ ବସ୍ତୁ ଓ ବିଷୟର ସହିତ ସମ୍ପର୍କ କ'ଣ, କିପରି ଭାବରେ ପାରସ୍ପରିକ ସମାବେଶ ଭିତର ଦେଇ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ପରିପୁରଣା କରିତୋଳା ଯାଏ, ଏବଂ ଗଢ଼ି ତୋଳି ଯାବତୀୟ ଯାହା କିଛିକୁ କିପରି ପ୍ରିୟଙ୍କର ପରିବେଶ ଓ ନିଜର ସଭା-ସମ୍ବନ୍ଧନୀ କରି ତୋଳାଯାଏ, ଅନୁରାଗ ସମନ୍ୱିତ ବାସ୍ତବ ଚିନ୍ତା ଓ କର୍ମ ଭିତର ଦେଇ ଏହି ବୋଧ ସେ ଆୟତ୍ତ କରି ନିଏ । ସେ ବୁଝେ, ଜାଣେ ସମଗ୍ର ସଭା ଦେଇ । ଫଳ କଥା ତାର ଚରିତ୍ରଟା ହିଁ ଏଭଳି ହୋଇ ଉଠେ । ଏହାକୁ ହିଁ କୁହନ୍ତି ଜ୍ଞାନ । ଭକ୍ତି ଛଡ଼ା, ଏକ ଭକ୍ତି ଛଡ଼ା ଏହି ଜ୍ଞାନର ଦରଜା ଖୋଲେ ନାହିଁ । ଏକ ଭକ୍ତି ଯାହାର ଅଛି ତାଙ୍କୁ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରତିକୂଳ ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ପକାଅ ନା କାହିଁକି, ସେ ତାହା ମଧ୍ୟରୁ କାଟି ବାହାରି ଆସିବ । ତାହାର ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ ତାଙ୍କୁ ହୁଏ । କଥାରେ କହନ୍ତି ପ୍ରହ୍ଲାଦ ମାର୍କା ପିଲା, ତାହାର ଅର୍ଥ ସେ ନିଆଁରେ, ପାଣିରେ, ପାହାଡ଼ରେ, ପର୍ବତରେ, ଅନ୍ତରୀକ୍ଷରେ କୌଣସିଠାରେ ଡୁରେ ନାହିଁ । ନୂଆ ନୂଆ ଉନ୍ନୟନଶୀଳିନୀ ବୁଦ୍ଧି ଓ ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ଶକ୍ତି ତାକୁ ସବୁ ଅବସ୍ଥାରେ ଜୟା କରିତୋଳେ, ସେ ହତ ହୁଏ ନାହିଁ, ନଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ ସହଜରେ । ଦୟିତ ଯିଏ, ବାଞ୍ଛିତ ଯିଏ, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବଞ୍ଚି ରହିବାର, ତାଙ୍କର ସେବାରେ ବ୍ୟାପୃତ ରହିବାର ତାହୁଁ ଲାଲସା ତାକୁ ପାଇ ବସେ । ଏହି ଲାଲସା ହିଁ ଅମୃତ ଲାଲସା, ସେ ଦୁନିଆର ସମସ୍ତ ଆବିଳତା ମଧ୍ୟରେ ରହି ମଧ୍ୟ ଅମୃତକୁ ଉପଭୋଗ କରେ । ତେଣୁ ଭକ୍ତିଠାରୁ ବଡ଼ କାମନାର ବସ୍ତୁ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ ମଣିଷର, ଏହାଦ୍ଵାରା ଗୋଟିଏ ଦେଲାରେ ସବୁ ପକ୍ଷୀ ମାରିହୁଏ, ସବୁକିଛି ଏହାର ଆୟତ୍ତରେ ପଡ଼େ, ନହେଲେ ଆଉ ଯାହା କିଛି ହିଁ ମଣିଷ ଚାହୁଁ, ସେଥିରେ ଅନେକ କିଛି ବାଦ୍ ପଡ଼ିଯାଏ, ଉପଭୋଗ ଓ ସାର୍ଥକତାର ଅଭାବ ରହିଯାଏ ମଣିଷର ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୨୦.୧୨.୧୯୪୧

II ଅବତାର ଅବତାର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଦେଖିବା ଖରାପ କାହିଁକି II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ-ଅବତାର ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତୁଳନା କରି ଯିଏ ପ୍ରଭେଦ ଦେଖାଏ, ଜଣକୁ ଛୋଟ କରି ଅନ୍ୟଜଣଙ୍କୁ ବଡ଼ କରେ- ଏହି ଭାବଟି ବଡ଼ ଖରାପ । ରାମକୃଷ୍ଣ ଠାକୁରଙ୍କୁ କେହି ଯଦି ଠିକ୍ ଭାବେ ଦେଖୁଥାଏ, ତାହା ହେଲେ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେ ବୁଦ୍ଧ, ଯାଶୁ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ମହମ୍ମଦ ଓ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖିପାରିଛି, ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ସେ ଖୋଜି ପାଇଛି । ଆଉ ସତ୍ୟରେ ହିଁ ତାହା ପାଇବା ହୁଏ, ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଉପାୟ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗରେ ପ୍ରେରିତ ଯିଏ, ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବତନ ସମସ୍ତେ ଏକ ଏକ କରି ସଜ୍ଜିତ ଆଆନ୍ତି, ସମସ୍ତଙ୍କର *glimpse* (ଝଲକ) ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଫୁଟି ଉଠେ । ଯାହାଙ୍କର ପୂର୍ବତନ କାହା ପ୍ରତି ସତ୍ୟକାର ଅନୁରାଗ ଥାଏ, ସେ ଏକ ଝଲକରେ ଠଉରିପାରେ- 'ଏଇ ହିଁ ମୋର ଚିରଯୁଗର ଚିହ୍ନିତ ମଣିଷ, ଖୋଜୁଥିବା ମଣିଷ ।' ଏହା ଭାବି ସେ ତାଙ୍କୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରେ । ରାମକୃଷ୍ଣଠାକୁରଙ୍କର ଭକ୍ତ ଯଦି କେହି ହୁଏ, ସେ କ'ଣ ଜାବତ ରାମକୃଷ୍ଣ ଠାକୁରଙ୍କର *flashes* (ଦାସ୍ତ) ଦେଖୁ ବୁଝିପାରିବ ନାହିଁ ? ଖୁବ୍ ବୁଝିପାରିବ । ପୁଅ ଭିତର ଦେଇ ଯେପରି ପିତାଙ୍କୁ ଦେଖାଯାଏ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ପୂର୍ବତନଙ୍କୁ ପାଇହୁଏ- 'ସଃ ପୂର୍ବେଷାମପି ଗୁରୁଃ କାଳେନାନବଚ୍ଛେଦାତ୍' । ବର୍ତ୍ତମାନଙ୍କୁ ଦେଖୁ ଶୁଣି ମଧ୍ୟ ଯିଏ ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ ନାହିଁ, ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼ିବ ତାହାର ପୂର୍ବତନ କାହା ପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୨୦.୧୨.୧୯୪୧

II ଇଶ୍ଵରାନୁରାଗ କପଟ କେତେବେଳେ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଭଗବାନ ଲାଭ ବା ବ୍ରହ୍ମଲାଭ କିଛି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ଯଦି ମଣିଷ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ହୋଇ ବହୁ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ନ ପଡ଼େ । ସେ ପ୍ରେମସରୂପ, ତାଙ୍କୁ ଯଦି ଭଲପାଅ, ତାଙ୍କ ଜଗତକୁ ତୁମେ ଠେଲି ପକାଇ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତୁମକୁ ପରିବେଶର ଦାୟିତ୍ଵ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ; ସେମାନଙ୍କର ବ୍ୟଥାକୁ ନିଜର ବ୍ୟଥା ବୋଲି ବୋଧ କରିବାକୁ ହେବ । ଆଉ ନିଜର ଅଭାବ-ଅସୁବିଧାର ପ୍ରତିକାର କରିବାକୁ ଯେପରି ଉଠିପଡ଼ି ଲାଗ, ଅନ୍ୟର ବେଳକୁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ସାଧ୍ୟମତ କରିବାକୁ ହେବ । ତୁମେ ଦରଦୀ, ସମବ୍ୟଥୀ, ମଣିଷର ଦୁଃଖ କଷ୍ଟରେ ମୁହଁରେ ଆହା-ଓହ କର, କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ ନିରାକରଣ ପାଇଁ କିଛି

କର ନାହିଁ, ବା ତତ୍ତ୍ୱ କଥା ଶୁଣାଇ ଛାଡ଼ିଦିଅ, କିନ୍ତୁ ନିଜ ଶରୀରର ଟିକିଏ କଷ୍ଟର ଦାଗ ଲାଗିଲେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇଉଠ, ତା'ର ମାନେ ତୁମର ଈଶ୍ୱରାନୁରାଗ ମଧ୍ୟ କପଟ ଅଟେ । ଧ୍ୟାନ-ଧାରଣାରେ ମଣିଷ ଯେତେ ଦେଖୁ ବା ଶୁଣୁନା କାହିଁକି, ତାକୁ କିନ୍ତୁ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଅନୁଭୂତି କୁହାଯାଏ ନାହିଁ, ଯଦି ତାହା ଚରିତ୍ର, ଚଳଣୀ, କର୍ମଦକ୍ଷତା ଓ ହୃଦୟବତ୍ତାରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇ ତାହାର ସତ୍ତାକୁ ଭାଗବତ କରି ନ ଚୋଲେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୨ / ୨୦.୧୨.୧୯୪୧

II ଅବ୍ୟକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାପନ...ମମାବ୍ୟୟମନୁଭମମ'-ଅର୍ଥ କ'ଣ II

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- 'ଅବ୍ୟକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାପନ' ମନସ୍ତେ ମାମବୁଦ୍ଧକ୍ଷୟ ପର' ଭାବମଜାନତୋ ମମାବ୍ୟୟମନୁଭମମ'-ଏହି ଶ୍ଳୋକର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ସେ ନରବିଗ୍ରହ ଧାରଣ କଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ତତ୍ତ୍ୱତଃ ଯାହା ତାହା ହିଁ ଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସବୁକିଛି ସଂହତ ହୋଇ ରହିଛି, କିଛି ହେଲେ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ନାହିଁ, ବ୍ୟକ୍ତ, ଅବ୍ୟକ୍ତ ଉଭୟ-ସାମାନ୍ୟ ଅତିକ୍ରମ କରି ସେ ରହିଛନ୍ତି, ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱରେ ବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି ବୋଲି ତାଙ୍କର ଅବ୍ୟକ୍ତ ସବୁପ ଲିଭି ଯାଇ ନାହିଁ । ବୁଦ୍ଧିହୀନ ଯେଉଁମାନେ ଏହି ସାମାନ୍ୟ ଟିକକ ନ ବୁଝି ତାଙ୍କୁ ଚେତନହରା ସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତି ହିସାବରେ ମନେ କରିଥାନ୍ତି ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୨୦.୧୨.୧୯୪୧

II ଇଷପ୍ରାପ୍ତି କି ଭାବରେ ହୁଏ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ - ଶଳା ! ଏହି ଦୁନିଆରେ ସମସ୍ତେ ହିଁ ପାଗଳ । ସ୍ୱାଲୋକ, ନାମ-କାମ, ଟଙ୍କା-ପଇସା, ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ କେତେ କିଛି ପାଇଁ ମଣିଷ ପାଗଳ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ଅସଲ ଜିନିଷ ପାଇଁ ମଣିଷ ପାଗଳ ହେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ପାଇଲେ କିଛି ହେଲେ ଅପ୍ରାପ୍ୟ ରହେ ନାହିଁ । ଆଉ ପାଇବା ମାନେ ହେବା । ଇଷକୁ ତୁମ ମଧ୍ୟରେ ବସାଇ ଦେଲେ ତୁମର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁଯାୟୀ ତୁମେ ଯାହା ହୁଅ, ସେଇଟା ହିଁ ହେଲା । ତୁମର ଇଷପ୍ରାପ୍ତି । ଆଉ ଏହି ଇଷଙ୍କ ପାଇଁ ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ପାଗଳ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ସେ ହୁଏ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ । ଏହାର ପୂର୍ବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଣିଷ ଅଳ୍ପ ବିଷ୍ଣର ଅପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ଜୀବନ ଯାପନ କରେ । ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଅଧୀନ ଯିଏ ଯେଉଁଠି ଯେତେ

ପରିମାଣରେ, ଅପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ସେ ସେଠାରେ ସେତିକି ପରିମାଣରେ । ପୁଣି ଏହି ଅସଙ୍ଗତି ସେ ନିଜେ କିନ୍ତୁ ଧରିପାରେ ନାହିଁ, ପୁଣି କେହି କହିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ତାହାର କାର୍ଯ୍ୟକାରଣ ଦେଖାଇ ସେହିଟାକୁ ହିଁ support (ସମର୍ଥନ)କରେ । ତେବେ ଯେଉଁମାନେ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଗ୍ରହଣ କରି କିଛି ପରିମାଣରେ ସେହି ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଏକ ବଡ଼ ଲାଭ ଏହି ଯେ, ସେମାନେ ନିଜର ଭୁଲ କିଛି କିଛି ଧରି ପାରନ୍ତି । ଭୁଲକୁ ଭୁଲ ବୋଲି ଯିଏ ଧରିପାରେ, ତାହା ପକ୍ଷରେ ସେସବୁକୁ ସୁଧାରିବା ଅନେକ ସହଜ ହୋଇଥାଏ ।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ- ଠାକୁର ! ଭୁଲ ଧରି ପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ସବୁ ସମୟରେ ତାହା ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଏକ କଷ୍ଟବୋଧ ହୁଏ । ଏହା ଅପେକ୍ଷା ତ ଦେଖାଯାଏ, ଅଦାକ୍ଷିତ ଯେଉଁମାନେ, ସେହିମାନେ ହିଁ ଭଲ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଏକ ଆତ୍ମସନ୍ତୁଷ୍ଟର ଭାବ ଥାଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ବୋଦାକୁ ବଳି ପକାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଯେତେବେଳେ ତାକୁ ଧ୍ୟାନ-ଦୁହନ୍ଦାସ ଇତ୍ୟାଦି ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯାଏ, ସେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ତାହାକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଚିତ୍ତରେ ଖାଉଥାଏ । ଯେତେବେଳେ କେହି ବଂଶୀକଣ୍ଠରେ ଟୋପ ଲଗାଇ ମାଛ ଧରେ, ସେତେବେଳେ ମାଛ ମଧ୍ୟ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଚିତ୍ତରେ ଟୋପଟିକୁ ଗିଳି ପକାଏ । କିନ୍ତୁ ସେହି ସନ୍ତୋଷ ପଣିଆଟି ତାହାର ସତ୍ତାକୁ କେତେ ପରିମାଣରେ ପୁଷ୍ଟ କରିଥାଏ, ତାହା କ'ଣ ସେମାନେ ଭାବି ଦେଖନ୍ତି ? ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କୁ ଧରି ନାହିଁ, କାମଦାମ କରେ, ଖାଇପିଇ ଆପାତତଃ ଭଲରେ ଅଛି, ସେମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଏକ କଥା । ଯେଉଁ ଭୁଲ ତାହାର ବିନାଶର ପଥକୁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରୁଛି, ତାହାକୁ ହୁଏତ ସେ ମହା ପୁଣ୍ୟକର୍ମ ବୋଲି ଜାବୁଡ଼ି ଧରି ରଖୁଛି । ଏହି ଭୁଲ ଗୁଡ଼ିକର ମହଜୁତ କର୍ମଫଳ ଯେତେବେଳେ ହୃତହୃତ କରି ତାହାର କାନ୍ଧରେ ଆସି ପଡ଼େ, ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ସେ ଆଉ ନିଜକୁ ସମାଳି ପାରେ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୨୦.୧୨.୧୯୪୧

II ଅପକର୍ମ କରି ମଧ୍ୟ ଅନେକେ ସୁଖରେ ରହନ୍ତି କିପରି II

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ- ଅପକର୍ମ କରି ମଧ୍ୟ ଅନେକ ମଣିଷ ବେଶ ସୁଖ-ସାନ୍ନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ଜୀବନ କଟାଇ ଦିଅନ୍ତି, ଏହା କିପରି ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - କର୍ମର ଫଳ ସବୁ ସମୟରେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବୁଝାଯାଏ ନାହିଁ ।

ପୂର୍ବରୁ ହୁଏତ ତାହାର କିଛି ଭଲ କର୍ମଫଳ ରହିଛି, ସେହି କାରଣରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ହୁଏତ ସୁଖ-ସାକ୍ଷ୍ୟରେ ରହିଛି, ପୁଣି ବର୍ତ୍ତମାନର ଅପକର୍ମର ଫଳ ହୁଏତ ପରେ ଦେଖାଦେବ । ମୋଟ କଥା କର୍ମାନୁଯାୟୀ ଫଳ ଫଳିବ ହିଁ, ତାହା ଆଜି ହେଉ ବା ଆସନ୍ତା କାଲି ହେଉ । ତେବେ ମଣିଷ ଇଚ୍ଛା ଯିଏ ହେଲେ, ତାହାର ଭଲ ମନ୍ଦ ସବୁ କିଛିକୁ ଇଚ୍ଛାର୍ଥପୂରଣ କରି ତୋଳିବାକୁ ଚାହେଁ, ଆଉ ଏହି ଅଭ୍ୟାସରେ ତାହାର ସବୁକିଛିର ହିଁ ଏକ ଶୁଭ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହୋଇପାରେ । ତେଣୁ କୁହାଯାଏ, ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଲାଭ ହେଲେ କର୍ମ ଫଳ ବଦଳି ଯାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୨୦.୧୨.୧୯୪୧

II ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଲାଭରେ କର୍ମଫଳ କିପରି ବଦଳେ II

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ- ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଲାଭ ହେଲେ କର୍ମଫଳ ବଦଳିଯାଏ । ଏହା କିପରି ସମ୍ଭବ ହୁଏ, ଯଦି ବୁଝାଇ କହନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଧର, ତୁମର କର୍ମଫଳ ଏପରି ଅଛି ଯେ ଏକ ସମୟରେ ତୁମକୁ ଘରଛଡ଼ା ହୋଇ ପଥେ ପଥେ ବୁଲିବାକୁ ହେବ । ଧର, ତୁମର ସ୍ତ୍ରୀ ତୁମକୁ ଏତେ ପରିମାଣରେ ଉତ୍ୟକ୍ତ କରିଛି ଯେ ଘରେ ରହିବା ତୁମ ପକ୍ଷରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଷ୍ଟ-ତୁମର ସେତେବେଳେ ପଥେ ପଥେ ଘୁରିବା ଛଡ଼ା ଉପାୟ ନାହିଁ । ତୁମେ ହୁଏତ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛ ଏବଂ ଯାଜନଶାଳ । ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ତୁମେ ଘରର ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ କିଛି ଦିନ ଅନ୍ୟତ୍ର ରହି କୌଣସି ରହିକଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯାଜନ ବ୍ୟାପାରରେ ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ଘୁରି ବୁଲିଲ । ତୁମେ ଯାଜନରେ ଏପରି ମଗ୍ନ ହୋଇ ରହିଛ ଯେ ସେହି ଆନନ୍ଦରେ ତୁମର ଶରୀର-ମନ ଭଲ ହୋଇଗଲା । ଯେଉଁ ସମୟଟି ଖୁବ୍ ଦୁଃଖରେ ତୁମର କଟିବାର ଥିଲା, ଇଚ୍ଛାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଢେଉରେ ପଡ଼ି ସେହିଟା ପରମ ଆନନ୍ଦ ଦାୟକ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଏହି ପ୍ରକାର ହୋଇଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୨/୨୦.୧୨. ୧୯୪୧

II ଭଗବାନଙ୍କର ଦୟାକୁ ଆୟତ୍ତ ଓ ଅନୁଭବ କରେ କିଏ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ-ମଣିଷ ଅପକର୍ମ କରି ମଧ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ସୁଖ-ସାକ୍ଷ୍ୟରେ ରହିବାର ଦେଖେ, ସେତେବେଳେ ଥରେ-ଦୁଇଥର ମନେ ହୁଏ ସେହି ପଥରେ ଚାଲିବାଟା ଭଲ । ଏହାଦ୍ୱାରା ବୋଧହୁଏ ଭଗବାନଙ୍କର ଦୟା ବେଶୀ ମିଳେ, ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ରହିବାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ତାଙ୍କର ଦୟା କେବେହେଲେ ଆମକୁ ଯାଦିଯାଏ ନାହିଁ ।

ତେବେ ଦୟା କଥାଟି ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ରକ୍ଷା । ନିଜର ଓ ଅନ୍ୟର ସଭା-ସଂରକ୍ଷଣ କର୍ମ ଯିଏ ଯେତେ ପରିମାଣରେ କରେ, ସେ ତାଙ୍କର ଦୟାକୁ ସେତେ ବେଶୀ ଆୟତ୍ତ କରେ ଓ ଅନୁଭବ କରେ । କର୍ମର କଥା କହୁଛି ଏହି ପାଇଁ ଯେ, କର୍ମ ଛଡ଼ା ସ୍ୱଧୃତିରେ କିଛି ହୁଏ ନାହିଁ । ଅପକର୍ମ କରି ମଧ୍ୟ ସାମୟିକ ଜଣେ ଭଲରେ ରହିପାରେ, ଏହାର କାରଣ ମୁଁ ପୂର୍ବରୁ କହିଛି । ତେବେ ଏହା ଠିକ୍-ଅବିବେକୀ ଯିଏ, ଅପକର୍ମ କରି ମଧ୍ୟ ତାହାର ପୌଷାଟିକ ଉଲ୍ଲାସ ଠିକ୍ ରହିପାରେ, କିନ୍ତୁ ଭିତରେ ଭିତରେ ତାହାର ସଭା ଦିନକୁ ଦିନ ଶୁଣ୍ଠିଯିବାକୁ ଲାଗେ । ଅନ୍ତରରେ ଏହି ଶୂନ୍ୟତା ଓ ଶୁଷ୍କତାର ବୋଧକୁ ଏଡ଼ାଇ ଚାଲିବା ପାଇଁ ସେ ହୁଏତ ଆହୁରି ଅପକର୍ମରେ ନିଜକୁ ଲଗାଇ ଦିଏ । କିନ୍ତୁ ସେ ଯେତେ ହିଁ ଖାଉ-ପିନ୍ଧୁ, ଆରାମ କରୁନା କାହିଁକି, ଶାନ୍ତି ବା ସନ୍ତୋଷ ବୋଲି ଜିନିଷ ତାହା ଜୀବନରେ ରହେ ନାହିଁ । ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର ସ୍ତୂପ ମଧ୍ୟରେ ରହି ମଧ୍ୟ ସେ ମହା ଦରିଦ୍ର ଜୀବନ ଯାପନ କରେ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ସତ୍‌କର୍ମଶାଳ ଯିଏ, ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାହାର ପ୍ରାଣ ପରିପୁଷ୍ଟ ହୋଇଉଠେ ଜୀବନାୟ ଆନନ୍ଦ ରସରେ । ସେ ଭିକ୍ଷୁକ ବେଶରେ ପଥେ-ପଥେ ଯଦି ଘୁରି ବୁଲେ ମଧ୍ୟ, ତାହାର ବୁଦ୍ଧି ଭରପୁର ଥାଏ । ପୁଣି ତାକୁ ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ରହିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ କେହି କେହି ସରଞ୍ଜାମରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଜୀବନକୁ ବରଣ କରିନିଅନ୍ତି, ସେମାନେ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର ଝାମେଲା ବଡ଼ାଇବାକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନେ ନିଜେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଳ୍ପରେ ଜୀବନ ଧାରଣ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟକୁ ଦେବା ସମୟରେ ସେମାନେ ହୋଇଥାନ୍ତି ମୁକ୍ତହସ୍ତ । ଭୋଗ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର ଉପକରଣ ନ ରହିବାଟା ଯଦି ଗୋଟିଏ ଅପରାଧର କାରଣ ହୋଇଥାନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦୈର୍ଘ୍ୟାଧର ରାଜଭୋଗ ଛାଡ଼ି ବିଦୁର ଘରେ ଖୁଦକୁଣ୍ଡା ଏତେ ଶୁଭାର ସଙ୍ଗେ ଗ୍ରହଣ କରି ନ ଥାନ୍ତେ । ଶୁଣାନବାସୀ ସର୍ବତ୍ୟାଗୀ ଦିଗମ୍ବର ଶିବ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ପୂଜାର ପାତ୍ର ହୋଇ ନଥାନ୍ତେ ।

ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ କହିଛନ୍ତି :-

‘ଯେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ପୂର୍ଣ୍ଣତୁମି

ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ କିଛି ତବ ନାହିଁ

ତୁମି ତାହା ପବିତ୍ର ସଦାକା ।’

ଅସଲ କଥା, ରାଜା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଜୀବନର ଗୌରବ ନାହିଁ ଯଦି ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ଚରିତ୍ର ନ

ଥାଏ, ଆଉ ଫକୀର ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଜୀବନରେ ଅଗୌରବ ନାହିଁ ଯଦି ଏହି ପ୍ରକାର ଚରିତ୍ର ଥାଏ। ସେ ଫକୀର ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟକୁ ରାଜା ବନାଇ ଛାଡ଼ିଦେଇ ପାରେ। ଯେପରି କରିଥିଲେ ଟାଣକ୍ୟା। ଆଉ ସେ ଚାହୁଁ ବା ନ ଚାହୁଁ, ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଦାସୀ ପରି ସେବାକରି ଧନ୍ୟ ହୁଏ। ନାରାୟଣ ଯେଉଁଠାରେ, ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ମଧ୍ୟ ସେହିଠାରେ ଅବଶ୍ୟମ୍ବାବ।

ଆ: ପ୍ର : ୨/ ୨୦.୧୨.୧୯୪୧

II ଶତ୍ରୁ ଭାବରେ ସାଧନା ହୁଏ କି ନାହିଁ II

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ପୌରାଣିକ ବିଷୟକୁ ନେଇ ଯେଉଁସବୁ ନାଟକ ଦେଖାଯାଏ ତା' ମଧ୍ୟରେ ବେଶାଭାଗ ବହିରେ ସାଧନାକୁ ଶତ୍ରୁ ଭାବରେ ବଡ଼କରି ଦେଖାଇ ଦିଆଯାଇଛି। ଶତ୍ରୁ ଭାବରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଉପାସନାଟା କେଉଁ ପ୍ରକାର ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଠାକୁର - (ଟିକିଏ ଉରେଜିତ କଣ୍ଠରେ)- ଶତ୍ରୁ ଭାବରେ ପୁଣି ସାଧନା କ'ଣ ହୁଏ ? ଏହା inferiority (ହାନିମାନତା)ର କଥା। ଲେଖକ ମାନଙ୍କ ଭିତରେ inferiority (ହାନିମାନତା)ରହିଲେ, ତାହା କଲମ ମାଧ୍ୟମ ଦେଇ ବାହାରି ଆସେ। କଲ୍ୟାଣକାମୀ ସତ୍ ଓ ଶକ୍ତିମାନ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ଦକ୍ଷ ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଦୁର୍ନୀତିକୁ ନିରୋଧ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପେଷ ରହନ୍ତି ନାହିଁ। ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ଦକ୍ଷ ଓ ରାବଣ ଭଳି ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ଯଦି ଠିକ୍ ସେହି ସମୟରେ ନିଜକୁ ସଂଶୋଧନ କରିଦିଅନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ ହୁଏତ ବଞ୍ଚି ଯାଇପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ତାହା ଯଦି ନ କରନ୍ତି, ତେବେ ସତ୍ ଓ ଶୁଭ ଶକ୍ତିର ନିକଟରେ ସେମାନେ ପରାଭୂତ ହେବେ ହଁ, ଯେପରି ହୋଇଥିଲା ଦକ୍ଷରାଜାର ପତନ, ରାବଣର ପତନ ଓ କଂସଙ୍କର ପତନ। ଏହିଟା ହେଲା ବିଧି ବିଧାନ। ଏହାରି ମଧ୍ୟରେ ଭକ୍ତ-ଭଗବାନଙ୍କର କଥା ଆସେ କିପରି ? ଏହି ଧରଣର ପରିବେଷଣ ମଣିଷର ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ହିଁ ପୁଷ୍ଟ କରିତୋଳେ। ଆପଣମାନେ ନୂଆ ଧରଣର ବହି ଲେଖୁ ଏହିସବୁ ଭୁଲକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେବେ। ଅସତ୍ ଯିଏ ତାକୁ ଅସତ୍ ବୋଲି ଖାତ କରିାଇବା ମୁକ୍ତିମୁକ୍ତ ଅଟେ। ମାତ୍ର ଏହି ଧାରଣା ଉପରେ ରଜ୍ଜ ଟଡ଼ାଇ ଅବାନ୍ତର ତାତ୍ତ୍ୱିକତାର ଅବତାରଣା କରାଇବାରେ କିଛି ମାନେ ହୁଏ ନାହିଁ। ମଣିଷ ସେହିପ୍ରକାର ଅବତାରଣାରେ ବିଭ୍ରାତ ହୁଏ, ଭାବର ଘୁ ଘୁ ବନାଇଯାଏ, ଅପକର୍ମ କରି ପୁଣି ମୁହଁରେ କହିଉଠେ-ଏହା ତ ଈଶ୍ବରଙ୍କର ଇଚ୍ଛା। ମଙ୍ଗଳ-ସରୂପ ଯିଏ, ସେଜାରେ ଅମଙ୍ଗଳର ପଥରେ ଚାଲି ତାଙ୍କ ଦିଗରେ ଆଗେଇ

ହୁଏ ନାହିଁ। ତେବେ ପରମପିତାଙ୍କର ରାଜ୍ୟରେ ଏକ ସୁବିଧା ଅଛି। ଯିଏ ଯେତେ ହିଁ ଅପକର୍ମ କରୁ, ସଭାର ଅବଲୁପ୍ତି କେହି ଚାହାଁନ୍ତି ନାହିଁ। ତେଣୁ ଅପକର୍ମ ଯେତେବେଳେ ନିଧନ ତାକି ଆଣିବାକୁ ଚାହେଁ ସେତେବେଳେ ସଭା ତାହାର ଆତ୍ମରକ୍ଷାର ତାରିକରେ ଅପକର୍ମଠାରୁ ନିବୃତ୍ତ ହେବାର ପ୍ରେରଣା ମନୁଷ୍ୟକୁ ଯୋଗାଏ। ସେହି ସମୟରେ ଯଦି ମଣିଷ ଫେରେ, ତାହା ହେଲେ ବି ପଥ ଥାଏ।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ଲୋକମାନେ କହନ୍ତି - ଶତ୍ରୁ ଭାବରେ ତାକିଲେ ଶତ୍ରୁର ଧ୍ୟାନ ସର୍ବଦା ରହିଥାଏ, ତେଣୁ ସହଜରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଏ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଅପକର୍ମ ଯେ କରିଥାଏ, ପୋଲିସର ଧ୍ୟାନ ତ ତା'ର ଲାଗି ହିଁ ରହିଥାଏ। ସେ ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ପୋଲିସ୍ ନିକଟକୁ ଆଗେଇବାକୁ ଚାହେଁ ନା ପୋଲିସ୍ ଠାରୁ ଦୂରରେ ରହିବାକୁ ଚାହେଁ ?

ଆ : ପ୍ର: ୨/୨୨.୧୨.୧୯୪୧

II ଅଜାମିଳର ମୁକ୍ତି ହେଲା କିପରି ଭାବରେ II

ଜଣେ ଦାଦା ଅଜାମିଳଙ୍କର ରକ୍ତ କହିସାରି ପଚାରିଲେ- ଅଜାମିଳ କେତେ ପାପ କରିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ତାହାର ପୁତ୍ରର ନାମ ଥିଲା ନାରାୟଣ। ମୃତ୍ୟୁ ପୂର୍ବରୁ ତାକୁ ତାକିବା ଯୋଗୁଁ ଯମଦୂତ ଯେତେବେଳେ ଆସି ତାକୁ ନେଇଯିବାକୁ ଚାହିଁଲେ, ସେତେବେଳେ ବିଷ୍ଣୁଦୂତ ଆସି ବାଧା ଦେଲେ, ସେ ମୁକ୍ତ ହୋଇଗଲା। ସେ ଏତେ ପାପ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ମୁକ୍ତ ହେଲା କିପରି ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଯମଦୂତ ଅର୍ଥ ମୁଁ ବୁଝେ self-centric (ସାର୍ଥପର) ଭାବ, ପ୍ରବୃତ୍ତି ମୃତତା, ଯାହାକି ମଣିଷକୁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ କରି ତୋଳେ, ଆଉ ବିଷ୍ଣୁଦୂତ ଅର୍ଥ ବ୍ୟାପ୍ତି ବା ବିସ୍ତାରର ଭାବ। ଆଉ ମୁକ୍ତିମାନେ passion-prominent move (ପ୍ରବୃତ୍ତି-ପ୍ରଧାନ ଚଳନ)ର ପରିବର୍ତ୍ତେ Ideal-prominent move with all one's passions (ସବୁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ସହ ଇଷ୍ଟପ୍ରଧାନ ଚଳନ)। ଅଜାମିଳ ଯେତେବେଳେ ନାରାୟଣ-ନାରାୟଣ କରି ତାକୁଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ହୁଏତ 'ନାରାୟଣ' କଥାଟିର ବୋଧ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କିଛି ପରିମାଣରେ ଜାଗି ଉଠିଥିଲା। ମୃତ୍ୟୁ ପୂର୍ବରୁ ସେ ଯେତେବେଳେ ନାରାୟଣ କଥାଟି ଉଚ୍ଚାରଣ କରିଥିଲା, ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ସେ ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ ହିଁ ନାରାୟଣ ଭାବରେ ଭାବିତ ହୋଇ ଉଠିଥିଲେ, ଆଉ ସେହି ଭାବରେ ଭାବିତ ହୋଇ ଯଦି ତାଙ୍କର ଜୀବନଦାପ

ନିର୍ବାପିତ ହୋଇଥାଏ, ତାହା ହେଲେ ଯେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ତାଙ୍କର ନାରାୟଣମୁଖୀ ଗତିପ୍ରାପ୍ତ ହେବ, ସେଥିରେ ଆଉ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କ'ଣ ଅଛି ? ବୈଷ୍ଣବଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି- ଏକବାର କୃଷ୍ଣଙ୍କ ନାମରେ ଯେତେ ପାପ ହରଣ ହୁଏ, ଜୀବର ସାଧ୍ୟ ନାହିଁ ତେତେ ଅଧିକ ପାପ କରିବାକୁ ପୁଣି ଏହାବି କୁହାଯାଇଛି- 'କୋଟି ଜନ୍ମ କରେ ଯଦି ନାମ-ସଂକୀର୍ତ୍ତନ, ତଥାପି ନ ପାଏ କେହି ବ୍ରହ୍ମେନ୍ଦ୍ର ନନ୍ଦନ' । ଆମେ ତାକିଲା ଭଳିଆ ତାକୁଛୁ କଉଁଠି ? ଭଲ ପାଇବାର ଆକୁଳ ଡାକରେ ସେ ନିମିଷେକ ମଧ୍ୟ ହୃଦୟରେ ଆସି ଧରାଦିଅନ୍ତି । ଗୋଟିଏ କଥା ଆମ ଦେଶରେ ଖୁବ୍ କୁହାକୁହି ହୁଅନ୍ତି- 'ଜପ-ତପ ଯେତେ ହିଁ କର, ମରଣ କାଳରେ ଖୁବ୍ ହୁଅନ୍ତି ଆମ' । ମୃତ୍ୟୁ କାଳରେ ଯଦି ଇଷ୍ଟଚିନ୍ତା ଓ ଇଷ୍ଟନାମ ପ୍ରବଳ ନ ହୁଏ, ତେବେ ହଜାର ଜପ ତପ କରିଲେ ମଧ୍ୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବନ ଉନ୍ନତତର ନ ହୋଇ ବି ପାରେ । ତେବେ ଅଭ୍ୟାସ ଓ ଅନୁଶୀଳନ କରିବା ଖୁବ୍ ହିଁ ଭଲ । ନାମ କରୁ କରୁ ନାମାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅହେତୁକ ଅନୁରାଗ ଯଦି ଥରେ ମାରୁ ଜନ୍ମାଏ ତାହାହେଲେ ଆଉ ଭାବନା ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସଭାଟା ହିଁ ନାମମୟ ହୋଇଉଠେ । ଆମ୍ଭେମାନେ ଭଲପାଇବା ଓ ଅନୁଶୀଳନର ଭିତର ଦେଇ ଯାହା ହୋଇଉଠୁ ତାହା ହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ପରମ ସମ୍ପଦ, ଆଉ ତାହାର କ୍ରମାଗତି ଚାଲେ ଜନ୍ମ ଜନ୍ମାନ୍ତର ଧରି । ଏହି ହେବାଟା ହିଁ ପାଇବା । ଆଉ ଦେହ ଧାରଣ ବି ଯଦି ନ କରୁ, ତେବେ ବିଦେହ ଅବସ୍ଥାରେ ବି ଏହି ନାମମୟତା ଓ ନାମାମୟତା ପାଇବସେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ । ଯେଉଁଠାରେ ବି ରହେ, ତାଙ୍କୁ ନେଇ ହିଁ ଥାଏ । କାରଣ, ସଭାଟା ହିଁ ଏହିଭଳି ହୋଇଯାଏ । କର୍ମମୟ ଭାଲବାସାରେ ଏହି ପ୍ରକାର ହେବାଟା ବେମାଲୁମ ହୋଇଉଠେ । ଯାହାକୁ ନେଇ ଆମ୍ଭେମାନେ ବାସ୍ତବ ଭାବରେ ଯେତେ ଲିପ୍ତ ରହୁ ତାହା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସେତେ ପରିମାଣରେ ଆପଣାର ହୋଇଉଠେ, ସଭାଗତ ହୋଇ ଉଠେ । ତେଣୁ କୌଣସି କିଛି ପାଇଁ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ଉଚିତ ନୁହଁ । ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବ ଯେତେବେଳେ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ରସ ପାଇବ ଜୀବନରେ-ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କରତଳଗତ ହୋଇ ଉଠିବ ।

ଆ : ପ୍ର: ୨/୨୨.୧୨.୧୯୪୧

॥ ଜୀବନମୁକ୍ତ ହେବା କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ - ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ, ରିପୁଗୁଡ଼ିକ ଯେତେବେଳେ ଇଷ୍ଟସାଥୀ-ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ନିୟୋଜିତ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ

ଆଉ ରିପୁ ହୋଇ ନଥାନ୍ତି, ରିପୁଗୁଡ଼ିକ ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ଏହି ରିପୁଗୁଡ଼ିକୁ ଇଷ୍ଟସାଥୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ୍ନ କରିତୋଳିବା ହିଁ ଜୀବନମୁକ୍ତ ହେବା ।

ଆ : ପ୍ର: ୨/୨୨.୧୨.୧୯୪୧

॥ ହଠାତ୍ ଜୀବନମୁକ୍ତ ହୋଇଉଠା ଯାଏ କି ନାହିଁ ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ-ମଣିଷ ହଠାତ୍ ଜୀବନମୁକ୍ତ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - (ସ୍ମୃତିରେ ହାତ ହଲାଇ)-ଦୁର୍ଦ୍ଦିବା ମାତ୍ରେ ଝମକି ଚଳଣୀର ମୋଡ଼କୁ ଫେରାଇ ଦେଲେ ହିଁ ପାରେ । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଟିକିଏ - ଟିକିଏ କରିହୁଏ ନାହିଁ, ଗୋଟିଏ ଝୋଙ୍କରେ ହୋଇଉଠେ । ହେମ କବି କିପରି ଭାବରେ ଫଟକି ମଦ ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ମଣିଷ ଆଗରୁ ଯାହାବି କରୁନା କାହିଁକି, ପଥ ପାଇ ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସ୍ଥିରକରି ପକାଏ 'ଢେର ହୋଇଛି, ଆଉ ବେଶୀ ନୁହଁ, ଏବେଠାରୁ ମୁଁ ନୂତନ ରୂପେ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରିବି' ସେତେବେଳେ ତାହାର conviction (ପ୍ରତ୍ୟୟ), urge (ଆକୃତି), gaits (ଚଳଣୀ), attitude (ଭଙ୍ଗା), moral (ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା) ବଦଳିଯାଏ ।

ଆ : ପ୍ର: ୨/୨୨.୧୨.୧୯୪୧

॥ ତୀର୍ଥର ତାପ୍ତର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ॥

କଣେ ମା' ତୀର୍ଥ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ସାରି ଗୃହକୁ ଫେରିବା ପଥରେ, ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବା ପାଇଁ ଆସିଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଉତ୍ସୁକ ସହକାରେ ତାକୁ ପଚାରିଲେ- କେଉଁ କେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ବୁଲି ଯାଇଥିଲୁ ? କ'ଣ କ'ଣ ଦେଖିଲୁ ? କିପରି ଲାଗିଲା ?

ଉତ୍ତ ମା- ଗୟା, କାଶୀ, ମଥୁରା, ବୃନ୍ଦାବନ, ହରିଦ୍ୱାର, ଫେରିବାର ପଥରେ ବୈଦ୍ୟନାଥ ଦେଖୁ ଆସିଛି ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - କିପରି ବୋଧ କଲୁ ?

ଉତ୍ତ ମା- ଭଲ । ହରିଦ୍ୱାରର ଦୃଶ୍ୟ ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର । ଆଉ ବିଭିନ୍ନ ଜାଗାରେ ମନ୍ଦିରରେ ଆରତିର ସମୟଟି ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗେ । ଆଉ ସାଧାରଣତଃ ଅନେକେ

ଭକ୍ତିଭରେ ସ୍ବବସୋତ୍ର ପାଠ କରୁଥିବାରୁ ବେଶ୍ ଭଲ ହିଁ ଲାଗେ । ତେବେ ପ୍ରାୟ ସ୍ଥାନରେ ପଣ୍ଡାମାନଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅର୍ଥ ଲୋଭ, ଅନ୍ତର ଭିତରେ କୌଣସି ଭକ୍ତି ଭାବ ନାହିଁ, ପଇସା ଆଦାୟ କରିବା ପାଇଁ ନାନା ପ୍ରକାର କଥା କହନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେମାନେ ନିଜର ପ୍ରକୃତ ସ୍ବାର୍ଥ କେଉଁଠି ଚାହା ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ । ମଣିଷ ତ ଦେବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ନେଇ ଯାଏ, ଦେବାକୁ ତ ସେମାନେ ଚାହାନ୍ତି । ନିଜର ହେଙ୍ଗାମାମା ଦେଖାଇ ମଣିଷର ଦେବାର ପ୍ରାଣଟିକୁ ଛୋଟ କରି ଦିଅନ୍ତି । ତେବେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେବାଟା ଭଲ । ଯାହାଦି ହେଉ ଠାକୁର-ଦେବତାଙ୍କର ସେବା ନେଇ ତ ସେମାନେ ଅଛନ୍ତି ! ଏହି ସବୁ ପଣ୍ଡାପୂଜକ ଯେଉଁମାନେ, ତୀର୍ଥଗୁରୁ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ଯଦି ସୁସଂସ୍କୃତ ହୁଅନ୍ତି, ସଦାଚାର ପରାୟଣ ହୁଅନ୍ତି, ଯାଜନ ମୁଖର ହୁଅନ୍ତି, ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରସାରରେ ଯନ୍ତ୍ରବୀନ ହୁଅନ୍ତି, ତାହାହେଲେ କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ବହୁତ କିଛି କରିପାରନ୍ତେ । ଏମାନେ ଜାଗି ଉଠିଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ତୀର୍ଥ ଲୋକଶିକ୍ଷାର କ୍ଷେତ୍ରରୂପେ ପରିଣତ ହୋଇପାରନ୍ତା । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପ୍ରାଚୀନ କୃଷ୍ଣର ଭିତରେ, ଇତିହାସର ଭିତରେ, ଶାସ୍ତ୍ରର ଭିତରେ କ'ଣ ସବୁ ଅଛି, ସେ ସବୁକୁ ଆମ୍ଭେ ଭୁଲିବାକୁ ବସିଛୁ । ଏହି ଗୁଡ଼ିକର ଚର୍ଚ୍ଚା, ଆଲୋଚନା ଓ ପ୍ରଚାର ଯେତେ ବେଶୀ ହେବ, ସେତେ ହିଁ ଭଲ । ତୀର୍ଥ କ୍ଷେତ୍ର ଗୁଡ଼ିକର ଭିତର ଦେଇ ଏହି ସମସ୍ତ କର୍ମ ହୋଇ ପାରେ । ତେଣୁମୋର ମନେହୁଏ-କୁଳଗୁରୁ, ପୁରୋହିତ, ପଣ୍ଡା- ଏମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ ହସ୍ତରେ ଦେବା ହିଁ ଭଲ । ଯାହା କରିଲେ ବି ସେମାନେ ବ୍ରାହ୍ମଣର ବ୍ୟବସାୟ ନେଇ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଯେପରି ଦେବା ଦରକାର, ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିବା ଦରକାର, ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଧରାଇ ଦେବାକୁ ହୁଏ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ହିସାବରେ ସେମାନଙ୍କର କରଣୀୟ କର୍ମ କ'ଣ ! ଏମାନଙ୍କ ରକ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ସେହି ସମସ୍ତ ଜିନିଷଟା ବେଶୀ ଭାବେ ରହିବା ସମ୍ଭବ । ଥରେ ମଥାରେ ଠିକ୍ ରୂପେ ଧରାଇ ଦେଇ ପାରିଲେ ଆଉ ଚିନ୍ତା ନ ଥାଏ । ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଓ ପ୍ରେରଣା ପ୍ରାପ୍ତିର ପ୍ରୟୋଜନ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଛି । ଆମ୍ଭେମାନେ ସେହିମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଦୋଷ ଦେଉ, ବରଂ ଦୋଷ ନ ଦେଇ ଯଦି ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁ, ତାହାହେଲେ ହିଁ ଠିକ୍ ହୁଏ ।

ଉକ୍ତ ମାଆ- ଆମ୍ଭେମାନେ ଝିଅପିଲା, ଆମେ କାହାର କ'ଣ କରି ପାରିବୁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଝିଅପିଲା ହେଉ, ପୁଅପିଲା ହେଉ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଯଦି ବିହିତ ଆଚରଣଶୀଳ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଭାବରେ ଅନ୍ୟକୁ ଭାବିତ କରିତୋଳିବାର ବୁଦ୍ଧି ଓ ଚେଷ୍ଟା ଯଦି ସର୍ବକ୍ଷଣ ରହେ, କିଏ ଯେ କ'ଣ କରିପାରେ, ବା ନ କରିପାରେ, ତାହାର

କୌଣସି ହିସାବ ନିକାଶ ନାହିଁ । ତୁମର ଏହି ହେଙ୍ଗାମା କଥାରେ କେତେ ଲୋକଙ୍କର ହୁଏତ ଚୈତନ୍ୟ ଉଦୟ ହୋଇ ଯାଇପାରେ । ସବୁ ସମୟ ଏହି ପ୍ରକାର ଧନ୍ଦାରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ରହିବାକୁ ହୁଏ । ପରମ ପିତାଙ୍କ ଦୟାରେ ତୁମ୍ଭେମାନେ କିନ୍ତୁ କେହି କମ୍ ନୁହଁ ।

ପରକ୍ଷଣରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ହସି ହସି କହିଲେ-ବୈଦ୍ୟନାଥର ମିଠା ପେଡ଼ା ଭୋଗ କ'ଣ ସଙ୍ଗରେ ଆଣି ନାହିଁ ?

ମାଆଟି ଖୁସି ହୋଇ କହି ଉଠିଲେ-ହଁ ଆଜ୍ଞା, ଆଣିଛି, ବଡ଼ ମାଆଙ୍କ ନିକଟରେ ଚାହା ଦେଇ ଦେଇଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଚାହା ତ ଖୁବ୍ ଭଲ, ତୀର୍ଥକରି ଆସିଲୁ, ବେଶୀ ଅଛି ତ ଏହି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କରି ଖାଇବାକୁ ଦେ ।

ମାଆଟି ଖୁବ୍ ଶାନ୍ତ ଗେଷ୍ଟହାଉସକୁ ଦୌଡ଼ିଯାଇ ସେଠାରୁ କିଛି ପେଡ଼ା ଆଣି ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ସମସ୍ତ ଲୋକଙ୍କ ହାତରେ ଗୋଟିଏ କରି ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତୀର୍ଥର ପ୍ରସାଦ- ସଶ୍ରଦ୍ଧ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କୁ ବିଚରଣ କରିବା ଖୁବ୍ ଭଲ ।

ମାଆଟି କହିଲେ- ବେଶୀ କରି ନେଇ ଆଣିଛି, ଗ୍ରାମକୁ ଗଲେ ଅନେକଙ୍କୁ ଚାହା ଦେବି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଖୁବ୍ ଭଲ । ତୀର୍ଥର ପୁଣ୍ୟ ଫଳରେ ତୋର ପ୍ରାଣଟି ଖୋଲି ଯାଇଛି ।

ଉକ୍ତ ମାଆ- ଅନେକ ଦିନ ଆଗରୁ ତୀର୍ଥ କରିବାର ବାସନା ଥିଲା । ଅନେକ ତୀର୍ଥ ବୁଲି ଆସି ଆଜି ମନେ ହେଉଛି, ଏହି ତୀର୍ଥ (ପାବନାଆଶ୍ରମ) ଭଳି ଆଉ ତୀର୍ଥ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ କେଉଁଠିକୁ ଯିବାଟା ମିଥ୍ୟା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମିଛ କାହିଁକି ? ଏହି ତୀର୍ଥ ଯଦି ତୁମ ନିକଟରେ ସତ୍ୟ ହୁଏ, ତେବେ ଅନ୍ୟ ତୀର୍ଥ ମଧ୍ୟ ତୁମ ନିକଟରେ ସତ୍ୟ । ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସେ ଆସନ୍ତି, ତାଙ୍କ ଲାଲାର ଅନ୍ତ ନାହିଁ । ପୂର୍ବଦିନଙ୍କର ଲାଲାସୁଲୀ ଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ଆମ୍ଭେ ଦେଖୁ ତାଙ୍କ ସମକ୍ଷୀୟ କଥା ଯଦି ପଢ଼ୁ, ସ୍ମରଣ କରୁ, ଆଲୋଚନା କରୁ, ତେବେ ବର୍ତ୍ତମାନଙ୍କୁ ଆହୁରି ଭଲ କରି ବୋଧ କରିପାରୁ । ତେଣୁ ଜୀବନ୍ତଙ୍କର ସଂସର୍ଗରେ ସଂଜୀବିତ ହେଲେ କିଛି ହିଁ

ମିଥ୍ୟା ନୁହଁ। ସେତେବେଳେ ତୁମର ଜନ୍ମସ୍ଥ ଭିତ୍ତିମାଟି, ପଥଘାଟ ସବୁକିଛି ତା'ର ଅନୁରଞ୍ଜନା ଲାଭ କରେ, ଆଉ ତା'ର ସେତେ ବୋଲି ବିଖ୍ୟାତ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ସମୟରେ କଥା ତ ଅସୁମାରୀ। ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ପୂଜାପାର୍ବଣ, ଶ୍ରାଦ୍ଧ-ତର୍ପଣ, ବ୍ରତ-ଉପବାସ, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ଦାନଧାନ, ଅନୁଷ୍ଠାନ, ଦଶବିଧ ସଂସ୍କାର, କୁଳାଚାର, ଶାସ୍ତ୍ର-ପୁରାଣ, ଦେବଦୂତ, ତା'ର ସବୁକିଛି ହିଁ ଗଭୀର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ। ସଦ୍‌ଗୁରୁ-ନିଷ୍ଠ ହୋଇ, ଆଚାରବାନ ହୋଇ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ସହ ଆମେ ଯଦି ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁ, ତାହା ହେଲେ ହିଁ ବୁଝିପାରୁ। କୌଣସିବିଷୟକୁ ତୁଚ୍ଛରେ ଉତ୍ତାର ଦେଇ ଯିବାରେ ଲାଭ ନାହିଁ। ତେବେ ମୂଳକୁ ଛାଡ଼ି, ତାଳପତ୍ରରେ ଘୁରିବୁଲିଲେ ଲାଭ ନାହିଁ। ସେଇଥିପାଇଁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି-‘ସର୍ବଦେବ ମୟୋ ଗୁରୁଃ’। ଗୁରୁ ଧରିବା ନାହିଁ, ଛପନ ପ୍ରକାରର କରି ଚାଲିବା-ତାହା ଦ୍ଵାରା କିଛି ହୁଏ ନାହିଁ, ଏହା ଫଳରେ ମଣିଷ ଧାରେ ଧାରେ ପାଗଳ ସଦୃଶ ହୋଇଯାଏ।

ଆ : ପ୍ର: ୨ / ୨୨.୧୨.୧୯୪୧

॥ ‘ମାତ୍ରା ସର୍ଗାସ୍ତ୍ର କୌତେୟ...’ ଇତ୍ୟାଦିର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ କ’ଣ ॥

ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ- ଗୀତାରେ ଅଛି, ‘ମାତ୍ରା ସର୍ଗାସ୍ତ୍ର କୌତେୟ ଶାତୋଷ୍ପୁଷ୍ପ ଦୁଃଖଦାଃ। ଆଗମାପାୟନୋହନିତ୍ୟାସ୍ତ୍ୟାସ୍ତ୍ରତିକ୍ଷୟ ଭାରତ’। ଏହି ଧରଣର ଆହୁରି କେତେ ଶ୍ଳୋକ ଅଛି। ଶାତ, ଉଷ୍ପ, ସୁଖ, ଦୁଃଖ, ଭଲମନ୍ଦ ଏହି ସବୁର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବୋଧ କ’ଣ ରହିବ ନାହିଁ? ଏହାର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ କ’ଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସଙ୍ଗରେ ବିଷୟର ଯୋଗ ହେଲେ ସରା ଓ ବିଷୟର ବୋଧ ଫୁଟି ଉଠେ। ସାଧାରଣତଃ ଅନୁକୂଳ ପ୍ରତି ଆସେ ଅନୁରାଗ, ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରତି ଆସେ ବିରାଗ। ଏହି ଦୁଇ ନେଇ ଆମେମାନେ ଚାଲୁ। ଏହି କାରଣରୁ ଅନୁକୂଳ ଆଡ଼କୁ ଝୁଙ୍କିପଡ଼ୁ, ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରତି ବିଦୋଷ ପୋଷଣ କରୁ। ଅନେକ ସମୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଅନୁକୂଳ ଓ ସଭାର ପ୍ରତିକୂଳ ଯାହା ସେଥିରେ ଆକୃଷ୍ଟ ହେଉ ଏବଂ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପ୍ରତିକୂଳ ଏବଂ ସଭାର ଅନୁକୂଳ ଯାହା ତାହା ପ୍ରତି ବିଦୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଚାଲୁ। ଏହି ସବୁ ଦ୍ଵାରା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର **balance** (ସାମ୍ୟ) ନଷ୍ଟ ହୁଏ। ଏହି କାରଣରୁ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିଛନ୍ତି-ସବୁକିଛି ଦେଖିଯାଅ, **utilize** (ସଦବ୍ୟବହାର) କର, ଭାସିଯାଅ ନାହିଁ, କୌଣସି କିଛିର ସହିତ ମିଶି ଯାଅନାହିଁ, ସବୁ କିଛିକୁ ସମାନ ଭାବରେ ଇଷ୍ଟସାଥୀ-ଇଷ୍ଟପ୍ରତିଷ୍ଠାର କର୍ମରେ ଲଗାଇ **equally fulfilling to your entity**

(ସମଭାବରେ ତୁମର ସଭାର ପରିପୁରକ) କରି ତୋଳିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର। ଯେଉଁଠାରେ ତାହା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ସେହିଠାରେ ତାକୁ ବର୍ଜନ ବା ନିରୋଧ କରିବାକୁ ସେ ନିଷ୍ପେଧ କରି ନାହିଁ। ତାହା ନ ହୋଇଥିଲେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଧର୍ମଯୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ କରିବାକୁ ଏତେ ପରିମାଣରେ ଚେଷ୍ଟା କରିଥାନ୍ତେ କାହିଁକି? ସେ ଚାହାନ୍ତି ସାମ୍ୟସିଦ୍ଧି ଚଳଣୀ, ସାମ୍ୟ ମାନେ ଅବୈକଲ୍ୟ ଅବସ୍ଥା, ଅରୂପ ଅବସ୍ଥା। ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରୁ ମନ ବିଚ୍ୟୁତ ରହିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେ ଅବସ୍ଥାର ଦାସ ହୋଇପଡ଼େ, ସୁଖ-ଦୁଃଖ କୌଣସିବିଷୟ ସେ ସଭା ପୋଷଣା କରି ତୋଳିପାରେ ନାହିଁ। ସାମ୍ୟ ମାନେ ଏହା ନୁହେଁ ଯେ, ମଣିଷ ପିତା ବସ୍ତୁକୁ ପିତା, ମିଠାକୁ ମିଠା ବୋଲି ବୋଧ କରିବ ନାହିଁ, ତାହା ତ ଅସୁସ୍ଥତାର ଲକ୍ଷଣ ବୋଲି ଧରାଯାଏ, ଯଥାଯଥ ବୋଧଶକ୍ତି ନ ରହିଲେ ତ ସେ ହୋଇଉଠେ **subman** (ଅପମାନବ)। ଧର୍ମ କରିବା ମାନେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଗୁଡ଼ିକୁ, ବୋଧ ବିବେଚନା ଗୁଡ଼ିକୁ ନିଧର କରି ତୋଳିବା ନୁହେଁ, ଧର୍ମର ଅନୁପାଳନରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ବରଂ ତାଜା, ସକ୍ରିୟ ହୋଇ ଉଠିଥାଏ, କିନ୍ତୁ ବଶରେ ରହିଥାଏ। ବିବଶ ବା ବିବୋଧ ହୋଇ ଉଠିବାର କଥା ନୁହଁ, ତାକୁ ବୋଧଯୁକ୍ତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ, କିନ୍ତୁ ତା’ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦରକାର ସହନଶୀଳତା। ସ୍ଵାୟତ୍ତ ସ୍ତୈର୍ଯ୍ୟ ଯଦି ନ ରହେ, ତେବେ ଆମେମାନେ ସୁଖ-ଦୁଃଖ ସବୁ ଅବସ୍ଥାରେ ହିଁ ବିଗହରା, ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ପଡ଼ୁ। ପୁଣି ଜୀବନ ଧାରଣ କରିବାକୁ ଗଲେ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଭାବେ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଦୁଃଖ ନିଷ୍ଠିତ ଆସିବୁ, ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସହ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଯଦି ନ ବଢ଼ିଉଠେ, ତେବେ ଏହି ଦୁଃଖ ଆତ୍ମତାରେ ଦୂର୍ବଳ ହୋଇଉଠିବ, ତେଣୁ ବାସ୍ତବକୁ ସାକାର କରି ନେଇ ସହ୍ୟ ଶକ୍ତି ବଢ଼େଇବାର କଥା ହିଁ କୁହା ହୋଇଛି।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଦୁଃଖକୁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ମାନି ନେବା ତ ମଣିଷର ଗୋଟିଏ ପରାଜୟ, ତେଣୁ ତ ବିଜ୍ଞାନର ବଳରେ ମଣିଷ ଆଜି ନାନା ଭାବରେ ଦୁଃଖକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଧର୍ମ ବି ସେହି ଚେଷ୍ଟା ହିଁ କରୁଛି। ଧର୍ମ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ସଙ୍ଗରେ ତ କୌଣସି ବିରୋଧ ନାହିଁ। ମଣିଷର ଅସ୍ତିତ୍ଵର ଧୃତିକୁ ଯାହା ପୁଷ୍ଟକରେ ତାହା ତ ଧର୍ମ। ଧର୍ମର କାମ ହିଁ ହେଲା ଅଜ୍ଞାତ ଓ ଅଜ୍ଞାନତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବା, କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଜ୍ଞାନର ରାଜ୍ୟରେ ଯେତେ ହିଁ ଅଗ୍ରସର ହେଉ, **beyond** (ଅଜ୍ଞାତ) ଚିର କାଳ ହିଁ ରହିବ, ଏବଂ ତାହା ପାଇଁ ଦୁଃଖ ବି ରହିବ। କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଯଦି ବୈଜ୍ଞାନିକ ଯନ୍ତ୍ର ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇ ଦୁଃଖକୁ ଏଡ଼ାଇବାକୁ ଚାହେଁ, ତେବେ ତାହାର ଆୟତ୍ତରେ ଅଛି ବିଧାତାଙ୍କର ଦାନସ୍ଵରୂପ ଯେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଯନ୍ତ୍ର, ଅର୍ଥାତ୍ ତାହାର ପ୍ରାଣବତ୍ତ

ଦେହଯନ୍ତ୍ର, ସେହିଦ୍ୱାରା ବା ସେ କାହିଁକି ସଦବ୍ୟବହାର ନ କରିବ ? ତେଣୁ ଦେହ-ମନକୁ ସୁସ୍ଥ, ସାତ୍ତାଶାଳ ଓ ସହନପତ୍ତ୍ୱ କରି ତୋଳିବାର ଅନୁଶୀଳନକୁ ବାଦଦେଇ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅନୁଶୀଳନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲାଭ କରି ପାରେ ନାହିଁ । ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ହିସାବରେ ଧର୍ମକୁ ବି ଆପଣ କହିପାରନ୍ତି ବିଜ୍ଞାନ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଆପଣ ଚେତନଶୀଳତାର କଥା କହୁଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ବହୁରୂପ ବୋଧକୁ ଐକ୍ୟରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ କରାଇବାକୁ ନା କ'ଣ କୁହାଯାଇଥାଏ ଅନୁଭୂତିର ପରାକାଷ୍ଠ ? ସବୁକିଛି ଯେତେବେଳେ ଏକରୁ ଉଦ୍ଭିନ୍ନ ସେତେବେଳେ ତାହାକୁ ଅନୁଭବ କରିବା ପାଇଁ ଏତେ ଚିନ୍ତାର କାରଣ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ମଥା ହଲାଇ ହସି ହସି କହିଲେ - ଏହା ତ ଅସଲ କଥା । ସେହି ଏକ କେଉଁଠି, କେଉଁ ପରିକ୍ରମାରେ, କେଉଁ ପରିଣତି ନେଇ, କେଉଁ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ, କେଉଁ ସଂସ୍ଥିତିରେ, କେଉଁ ଭାବରେ ବିରାଜ କରିଛି, ଏବଂ ସୃଷ୍ଟିର ବିଚିତ୍ର ବିକାଶର ମଧ୍ୟରେ ଐକ୍ୟ-ସଙ୍ଗତିର ସୂତ୍ରଟି କ'ଣ ଓ କେଉଁଠାରେ, ତାହା ବୁଝିବାକୁ ଗଲେ ସବୁକିଛିକୁ ଏକାକାର କରି ପକାଇଲେ ହେବ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଯାହା- କିଛିର ସଂସ୍ଥିତି, ସଂଗଠନ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ବୁଝିବାକୁ ହେବ । ତାହା ନ ହୋଇପାରିଲେ ସବୁ ଯେ ଏକ, ଏହି କଥାର କୌଣସି ମାନେ ହୁଏ ନାହିଁ । ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ବିବର୍ଜିତ ପକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ଗ୍ରସ୍ତ ଜଡ଼ ଐକ୍ୟବୋଧ କିନ୍ତୁ ଜ୍ଞାନ ବା ଅନୁଭୂତିର ଲକ୍ଷଣ ନୁହଁ ।... ଶାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ସୁସଙ୍ଗତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଦେଇ ଆପଣମାନେ ଯଦି କିଛି ବହି ଲେଖନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ ଭଲ ହୁଏ । ଏତେ ପରିମାଣରେ **misconception** (ଭୁଲବୋଧ) ଯେ ସଞ୍ଚାରିତ ହୋଇ ରହିଛି, ତାହା କହିହେବ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର: ୨/୨୩.୧୨.୧୯୪୧

॥ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ କର୍ମର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି ॥

ଜଣେ ମୁସଲମାନ ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ ଆଶ୍ରମର ଥିବା କର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକ ଭ୍ରମଣ କରି ଦେଖୁ ଆସିବା ପରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ କହିଲେ- ଆପଣଙ୍କର କର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକ ଦେଖୁ ଆସିଲି । ତାହା ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦର । ତେବେ ଧର୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଭିତରେ ଏତେ କର୍ମର ଆୟୋଜନ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଧର୍ମ ମାନେ ମୁଁ ବୁଝେ ତାହା ହିଁ କରିବା, ଯଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ଅସୁସ୍ଥ ରହେ । ଏଥିଯୋଗୁ ଜୀବନର ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଦରକାର

ଏହି ରସୁଲଙ୍କୁ ବା କାମେଲ ପାଠଙ୍କୁ । ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇ, ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରି ଆତ୍ମେମାନେ ଯେତେବେଳେ ଚାଲୁ, ସେତେବେଳେ ଦୁନିଆର ହଜାର ପ୍ରକାରର ଆକର୍ଷଣ ଆମକୁ ଆଉ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରି ପାରେ ନାହିଁ । ଆତ୍ମେମାନେ ବିଭ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ନ ଥାଉ । ଏହି ଖୁଷ୍ଟାନ୍ତକୁ (ଅବଲମ୍ବନଟିକୁ) ଠିକ୍ ରଖି ବଞ୍ଚିବା-ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ଯାହା ଯାହା କରୁ, ସେତେବେଳେ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ଧର୍ମ ହୋଇ ଛିଡ଼ାହୁଏ । ବରଂ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ଯାହା ଯାହା କରଣୀୟ, ତାହାର କୌଣସିଟାକୁ ଯଦି ବାଦ୍ ଦେଉ, ତାହାହେଲେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଜୀବନ ସେହି ପରିମାଣରେ ଧର୍ମରୂପ ହୋଇପଡ଼ିବ, ଅର୍ଥାତ୍ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାଠାରୁ ବିରୂପ ହୋଇପଡ଼ିବ । ପୁଣି ପରିବେଶକୁ ନ ବଞ୍ଚାଇ ଆତ୍ମେମାନେ ବଞ୍ଚିପାରୁ ନାହୁଁ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କ କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ, ସେବାର ଭିତର ଦେଇ ପରିବେଶକୁ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଉନ୍ନତ କରି ତୋଳିପାରିବୁ, ପରିବେଶର ଉନ୍ନତତର କର୍ମ ଓ ସେବାର ଭିତର ଦେଇ ଆତ୍ମେମାନେ ବି ସେହି ପରିମାଣରେ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ସମର୍ଥିତ ହେବୁ । ତେଣୁ ଦେଖନ୍ତୁ, ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ କର୍ମର ପ୍ରୟୋଜନ କେତେ ପରିମାଣରେ ଆବଶ୍ୟକ, ତେବେ ସମସ୍ତ କର୍ମ ସାର୍ଥକ ହୋଇ ଉଠିବା ଦରକାର ଖୋଦାତୋଲାଙ୍କ ପ୍ରାବ୍ୟର୍ଥେ, ରସୁଲଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଆପଣ ରସୁଲଙ୍କ କଥା କହୁଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ହିନ୍ଦୁ ହୋଇ ରସୁଲଙ୍କ କଥାର ଏତେ ପ୍ରଶଂସା ପ୍ରାୟତଃ ଶୁଣାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଖୋଦାଙ୍କର ପ୍ରେରିତ ଯିଏ, ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରିୟଜନ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେ ହିନ୍ଦୁ-ମୁସଲମାନ ସମସ୍ତଙ୍କର, ଏପରିକି ସବୁ ମଣିଷର ହିଁ । ଏହି ରସୁଲଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଆତ୍ମେମାନେ ଖୋଦାତୋଲାଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିବୁ ନାହିଁ । ପୁଣି ରସୁଲ କହିଛନ୍ତି- ଆମେ ଯଦି ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାହାକୁ ସାକାର କରୁ, ପୁଣି କାହାରିକୁ ଅସାକାର କରୁ, କାହାକୁ ଛୋଟ କରୁ, କାହାରିକୁ ବଡ଼କରୁ, ତାହାହେଲେ ସେହିଟା କାମେରତ୍ୱର ସହିତ ସମାନ । ପୁଣି ଈଶ୍ୱର ବିଶ୍ୱାସୀ, ଅତୁଟ ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣ କାହାରିକୁ ଯଦି କେହି କାମେର ବୋଲି କହେ, ତେବେ ତା'ର ଭିତର ଦେଇ ସେ ବି ନିଜର କାମେରତ୍ୱର ପରିଚୟ ଦେଇଥାଏ । ପ୍ରକୃତ ପ୍ରସାବେ ଧାର୍ମିକ ଯେ ସେ କେବେହେଲେ କାମେର ନୁହଁ, ପୁଣି କାମେର ଯିଏ, ସେ କେବେହେଲେ ଧାର୍ମିକ ହୋଇ ନପାରେ । ଜଣେ ଖାଣ୍ଟି ହିନ୍ଦୁ, ମୁସଲମାନ, ବୌଦ୍ଧ ବା ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପ୍ରଭେଦ ନାହିଁ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ହିଁ ଏକପନ୍ଥୀ । ପ୍ରତ୍ୟେକର ହିଁ ଉଚିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିବା । ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ପାରସ୍ପରିକ ସଂପ୍ରାପ୍ତି ସହଜ

ହୋଇଉଠେ । ଧର୍ମର ବିକୃତି ଯେପରି ନ ଘଟେ, ସେହି ଦିଗରୁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସମବେତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିବା ଉଚିତ । ଚୟୁଲଙ୍କର କୌଣସି ବାଣୀର କବର୍ଥ ଯେମିତି କେହି ନ କରନ୍ତି, ସେହି ଦିଗକୁ ଆପଣମାନେ ଯେପରି ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିବା ପ୍ରୟୋଜନ, ଆତ୍ମେମାନେ ବି ସେହିଭଳି ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିବା ପ୍ରୟୋଜନ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ସମକ୍ଷରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଏହିପ୍ରକାର ମନୋଭାବ ରହିବା ଉଚିତ । ଆତ୍ମେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଯେତେ ଜାଣୁ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାକରୁ ସେତେ ହିଁ ଲାଭବାନ ହେଉ । ଯେତେ ହିଁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବୁ ସେତେ ହିଁ ବୋଧ କରିପାରିବୁ- ଖୋଦା ଏକ, ତାଙ୍କର ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଗଣ ଏକ ବାର୍ତ୍ତା ବାହକ ଏବଂ ଧର୍ମ ଅର୍ଥାତ୍ ଜୀବନ-ବୃଦ୍ଧିର ନୀତି ମଧ୍ୟ ଏକ ଅଟେ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଇସଲାମ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଧର୍ମରେ ତ ଅନେକ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୂଳଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଖୁବ କମ୍ ପାଇବେ । ତେବେ ଦେଶ-କାଳ-ପାତ୍ରାନୁଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁଯାଇ ଖୁଣ୍ଟିନାଣ୍ଟି ବ୍ୟାପାରରେ ବିଶେଷ-ବିଶେଷ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିଧାନ ଥାଇପାରେ ଏବଂ ମୋର ତ ମନେ ହୁଏ ସେହିଟା ଐକ୍ୟର ହିଁ ନିଦର୍ଶନ । କାରଣ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ ହିଁ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପୂରଣ । ଏହି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ପୂରଣର ଦିଗରୁ(ସେମାନଙ୍କର) ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ଐକ୍ୟ ରହିଛି । ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଯେଉଁଠାରେ ବିଚିତ୍ର, ସେଠାରେ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ପୂରଣର ବ୍ୟାପାରରେ ବୈଚିତ୍ର୍ୟର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ରହିବ ହିଁ । କିନ୍ତୁ ସବୁଗୁଡ଼ିକର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଈଶ୍ବରମୁଖୀ ଜୀବନ ବୃଦ୍ଧି । ଆଉ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ପାଇବେ ପୂର୍ବତନଙ୍କର ଆପୂରଣ । 'ସ ପୂର୍ବେଷାମପି ଗୁରୁଃ କାଳେନାନବଚ୍ଛେଦାତ୍' । ପରବର୍ତ୍ତୀ ପୂର୍ବତନମାନଙ୍କର ସଂହତ ମୂର୍ତ୍ତି । ପୂର୍ବତନଗଣଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ବିରୋଧ ନାହିଁ, ବରଂ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ସମସ୍ତଙ୍କର ପରିପୂରଣ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି-ମୂଳଗତ ବିଷୟରେ ଯେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ନାହିଁ, ତାହା ବା କୁହାଯିବ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଧରନ୍ତୁ, ଇସଲାମ ଶବ୍ଦର ମାନେ ମୁଁ ଶୁଣିଛି, ଖୋଦାଙ୍କଠାରେ ଆତ୍ମନିବେଦନ ବା ଗାତି । ସବୁ ଧର୍ମର ହିଁ ତ ମୂଳକଥା ଏହାହିଁ, ସବୁ ଧର୍ମ କହିଲେ କଥାଟା ଭୁଲ କୁହାଯାଏ, କାରଣ ଧର୍ମ ବହୁ ନୁହେଁ, ଧର୍ମ ଏକହିଁ । ଆଉ କଲେମା, ନମାଜ, ରୋଜା, ହଜ୍, ଜାକାତ୍ ଏହି ପାଞ୍ଚଟି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଶୁଣିଛି

ମୁସଲମାନଙ୍କର ଅବଶ୍ୟ କରଣୀୟ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ତ ଏହି ବିଧାନ ଅଛି, ତେବେ ହୁଏତ ତାହା ଭିନ୍ନ ଭାଷାରେ, ଭିନ୍ନ ନାମରେ ହୋଇପାରେ । କଲେମା ମାନେ ମୁଁ ବୁଝେ, ଖୋଦାତାଲାଙ୍କଠାରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖି ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ସାକାର କରି ତାଙ୍କରି ଅନୁଶାସନରେ ଚାଲିବା । ଏହି ବିଶ୍ୱାସ, ସାକୃତି ଓ ଅନୁସରଣ ଧର୍ମର ପ୍ରଥମ ଭିତ୍ତି । ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବି ଅଛି ଯୁଗପୁରୁଷୋତ୍ତମ ବା ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟରେ ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରି ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରି ଚାଲିବାର କଥା । ଶ୍ରୀମ୍ମାନମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି baptism (ଅଭିଷେକ)ର କଥା । ବୌଦ୍ଧାବଲମ୍ବୀମାନେ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ ତ୍ରିଶରଣ-ମନ୍ତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି ବୋଲି ଶୁଣିଛି । ଏହି ସାକୃତି, ଏହି ପୁରୁଷ ଶ୍ରେଷ୍ଠଙ୍କୁ ଆପଣାର କରି ନେବାର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ହିଁ ତାଙ୍କର ଅନୁବର୍ତ୍ତନରେ ଚାଲିବା ଆମ ପକ୍ଷରେ ସୁବିଧା ହୋଇଥାଏ । ଆଉ ନମାଜ ମାନେ ସନ୍ଧ୍ୟା, ବନ୍ଦନା, ପ୍ରାର୍ଥନା । ମଣିଷ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସ୍ମରଣ, ମନନ ଯେତେ କରିଚାଲେ, ସେତେ ପରିମାଣରେ ତାହାର ମନଟି ପବିତ୍ର ହୋଇଉଠେ, ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବାର କାର୍ଯ୍ୟଦା ପାଏ, ଆତ୍ମବିଶ୍ୱେଷଣ ଓ ଆତ୍ମସମାକ୍ଷଣରେ ପବୁ ହୋଇଉଠେ । ତାହା ଛଡ଼ା ବହୁ ପରିମାଣର ଇଷ୍ଟ ଚଳନର ସମେଶ ବଢ଼ିଉଠେ, ତେଣୁ ଏହି ପ୍ରକାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ସର୍ବତ୍ର ରହିଛି । ଆଉ ରୋଜା ବୋଲିଲେ ଇଷ୍ଟଚିନ୍ତା ପରାୟଣ ହୋଇ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଉପବାସ, ଏହା ଦ୍ୱାରା ଶରୀର ମନର ଅନେକ ମଇଳା ବାହାରିଯାଏ, ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ପ୍ରବଳ ହୋଇଉଠେ । ଶୁଣିଛି ବିଧିମୁଖ୍ୟ ଉପବାସ କାମ ଦମନର ପକ୍ଷରେ ସହାୟକ । ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କର ଅବଶ୍ୟ କରଣୀୟ, ଯିଏ ଯେଉଁ-ପଥ ଧରି ହିଁ ଚାଲୁଥାଉନା କାହିଁକି । ହଜ୍ ବୋଲିଲେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା, ଭାବସିଦ୍ଧ ହୋଇ ତୀର୍ଥଦର୍ଶନ କରିଲେ ଆତ୍ମେମାନେ ସାଧୁ-ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଭାବରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ଓ ଅଭିଷିଦ୍ଧ ହୋଇଉଠୁ । ଏହି ବିଧାନ ସବୁରି ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି । ଆଉ ଜାକାତ୍ ମାନେ ଧର୍ମାର୍ଥରେ ଦାନ, ଇଷ୍ଟାର୍ଥରେ ଉତ୍ତରଣ କରିବା । ଏହି ପ୍ରକାର ବାସ୍ତବ କରଣର ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରତି ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅନୁରାଗ ବଢ଼ିଯାଏ, ତାହା ଛଡ଼ା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଉଦରାନ୍ତ-ଆହରଣୀ କର୍ମ ମଧ୍ୟ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସାର୍ଥକତାରେ ସାର୍ଥକ ହୋଇ ଉଠିଥାଏ । ଏହି ଭାବରେ ଇଷ୍ଟ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସବୁକିଛି ଭିତରେ ଅନୁପ୍ରବିଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ସଂସାରରେ ଚାଲିବାକୁ ଗଲେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ହଜାରେ ତାଳଦେଇ ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼େ, କିନ୍ତୁ ସବୁଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟରେ ଯଦି ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ସ୍ଥାପନ କରିପାରି, ତାହାହେଲେ ଆତ୍ମେମାନେ ବହୁ ଅନିଷ୍ଟ, ବିପଦ, ଆପଦ ଓ ଅନର୍ଥର ହାତରୁ ରକ୍ଷା ପାଇପାରୁ । ଆପଣମାନଙ୍କର ଯେପରି ଜାକାତ୍ ରହିଛି, ଠିକ୍ ସେହିଭଳି ଅନ୍ୟତ୍ର ଅଛି ଇଷ୍ଟଭୂତି ।

ଏହି ଇଷ୍ଟଭୂତି ଯେ କେତେ ବଡ଼ ଜିନିଷ, ମଣିଷର କେତେ ବଡ଼ ଯେ ରକ୍ଷାକବଚ ତାହା କରିଲେ ହିଁ ଦୁଃଖୀଯାଏ। ପୁଣି ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ଦୁଃସ୍ଥ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭୃତ ଉପକୃତ ହୋଇଥାଏ। ତାହା ହେଲେ ହିଁ ଦେଖନ୍ତୁ, ମୂଳ ଜିନିଷ ଗୁଡ଼ିକ ସର୍ବତ୍ର ସମାନ କି ନୁହଁ।

ଆ : ପ୍ର: ୨/୨୪.୧୨.୧୯୪୧

॥ ରସୁଲ ଶେଷ ନବା କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ମୁସଲମାନ ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ କହିଲେ - କୋରାନ ମତରେ ରସୁଲ ତ ଶେଷ ନବା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେହି ଯୁଗ ପାଇଁ ତ ସେ ସର୍ବଶେଷ ନବା, ସେ ବିଷୟରେ ଆଉ ସନ୍ଦେହ କ'ଣ ? ହାଦୀସ୍ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥରେ ତ ଶୁଣିଛି, ପରବର୍ତ୍ତୀକୁ ମାନିବାଲିବାର କଥା ବିଶେଷ ଭାବରେ ଲେଖା ଅଛି, ଏପରିକି ସେ ଯଦି ହାବସା କ୍ରାନ୍ତଦାୟ ତୁଲ୍ୟ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ବି ହୋଇଥାନ୍ତୁ। ପୁଣି ହାଦୀସରେ ଏହି ଧରଣର କଥା ରହିଛି ଯେ, 'ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ ଆସିଥିଲେ, ପ୍ରେରିତ ଆସିବେ, ଓ ପ୍ରେରିତ ଜନ୍ମଯୁକ୍ତ ହେବେ- ଏହାହିଁ ଇଶ୍ଵରଙ୍କର ଚିରନ୍ତନ ନିୟମ ଓ ବିଧି'। କୋରାନରେ ଏହି ଭଳି କଥା ଅଛି ଯେ, ଇଶ୍ଵରଙ୍କର ନିୟମ ଓ ନୀତିର ପରବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ନାହିଁ। ଯେଉଁ ନିୟମର ଭିତର ଦେଇ ଯେଉଁ ପ୍ରୟୋଜନ ପୂରଣରେ ଦିନେ ରସୁଲଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଥିଲା, ସେହି ନିୟମର ଭିତର ଦେଇ ଅନୁରୂପ ପ୍ରୟୋଜନରେ ପୁଣି ଯେ ତାଙ୍କର ଆଉ ଥରେ ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ତାହା କିନ୍ତୁ ମନେ ହେଉନାହିଁ। ଏହି ସମସ୍ତ ମୋର ମୋଟା ବୁଦ୍ଧିର କଥା। ମୁଁ ତ ଆରବୀ-ଚାରବୀ ଜାଣେ ନାହିଁ। ଯେଉଁମାନେ ଆରବୀ ଭାଷା ଜାଣନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ କାହା କାହା ମୁହଁରେ ଶୁଣିଛି, ଆରବୀ ଭାଷାରେ ଯେଉଁ କଥାଟିର ଅର୍ଥ କରା ହୋଇଥାଏ ଶେଷ ନବା ବୋଲି, ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦଟିର ଅନ୍ୟ ଏକ ଭାବରେ ପାଠ ହୋଇପାରେ ଏବଂ ତାହାର ଭାବାର୍ଥ ସୁଦୃଢ଼ ଥାଏ ଯେ, ସେ ନବାଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମଣୀ ସରୂପ ଅଟନ୍ତି। ସେ କଥା ତ ଠିକ୍ କଥା, ରସୁଲଙ୍କର ଯେ ଅପୂର୍ବ ଜୀବନ, ସେ ତ ନବାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମଣି ସରୂପ, ସେହି ବିଷୟରେ ଆଉ ସନ୍ଦେହ କେଉଁଠି ? ପୁଣି ଆହୁରି ଏହା ମଧ୍ୟ ଶୁଣିଛି ମନେହୁଏ, ସେ ନବାମାନଙ୍କର ଶାଲ ମୋହର-ସରୂପ। ଅର୍ଥାତ୍ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଜଣେ ଆଦର୍ଶ ନବା, ତାଙ୍କର ମାନଦଣ୍ଡରେ ଆମେ ବିଚାର କରିପାରୁ, କିଏ ପ୍ରକୃତ ନବା କିମ୍ବା ନବା ନୁହଁନ୍ତି। ଏହି ସବୁକିଛି କିନ୍ତୁ ମୋର ଶୁଣିବା କଥା, ମୁଁ ଭୁଲ ବି ଶୁଣିଥାଇ ପାରେ। ଯାହା ଯାହା ଶୁଣିଛି, ତାହା ଯଦି ସତ୍ୟ ହୁଏ, ତାହାର ସଙ୍ଗତି

କେଉଁଠି, ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ଭାବିଛି, ତାହା ହିଁ କହିଛି। ଯାହାବି କୁହନ୍ତୁ, ରସୁଲ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅତି ପ୍ରିୟ ଏବଂ ରସୁଲପ୍ରେମୀ ଯିଏ ସେ ମଧ୍ୟ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅତି ପ୍ରିୟ। ମଣିଷ ଯୁଗେ-ଯୁଗେ ଏହି ପ୍ରେମୀ ମଣିଷକୁ ହିଁ ଖୋଜେ। ତାକୁ ନ ପାଇଲେ ମଣିଷର ପେଟ ଭରେ ନାହିଁ। ବହି-ପୋଥିପତ୍ରରେ ଅନେକ କିଛି ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇଛି, କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁ ତ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଗଭୀର ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରେ ନାହିଁ, ଯେପରି କି କରିପାରେ ରସୁଲଙ୍କ ଭଳି ପ୍ରେମୀ ପୁରୁଷଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତ ଜୀବନ।

ଏହା କହି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଗାତ ଧରିଲେ- 'ମନେର ମାନୁଷ ହୟ ଯେ ଜନା, ଓ ତା'ର ଗୋଖ ଦେଖଲେ ଯାଏ ଯେ ଚିହ୍ନା'। ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କ ମୁହଁ ଆଖିର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଓ କଣ୍ଠସ୍ଵରର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଏଭଳି ଏକ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଆକୁଳତା ଝରି ପଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା ଯେ, ଅନେକଙ୍କର ଆଖି ଅଶ୍ରୁସିନ୍ଧୁ ହୋଇ ଉଠିଲା।

ଆ : ପ୍ର: ୨/ ୨୪.୧୨.୧୯୪୧

॥ ଆମ୍ଭ ସମର୍ପଣ କେତେବେଳେ ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ଆମ୍ଭ ସମର୍ପଣର କଥା କୁହାଯାଏ, କଥାଟା ଆମ୍ଭସମର୍ପଣ, ନା, ବୃତ୍ତିସମର୍ପଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆମ୍ଭ ସମର୍ପଣ କଥାଟି ପ୍ରକୃତ ଆମ୍ଭସମର୍ପଣର ଅନ୍ତରାୟ, ଆମ୍ଭସମର୍ପଣ ସେତେବେଳେ ହିଁ ହୁଏ, ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେମାନେ **with all our passions** (ସମସ୍ତ ପ୍ରବୃତ୍ତି ନେଇ) ଇଷ୍ଟକାଠାରେ **interested** (ସାର୍ଥନୃତ)ହେଉ। ଇଷ୍ଟକାଠାରେ ଆପ୍ରାଣ ହୋଇପାରିଲେ ମଣିଷ **active evolving nature** ର ହୋଇପଡ଼େ, ଅର୍ଥାତ୍ ସକ୍ରିୟ ବିବର୍ତ୍ତନୀ ସଭାବ-ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଉଠେ। ଆମ୍ଭ ସମର୍ପଣ ଯିଏ କରେ, ସେ ବୋଧ କରିପାରେ ନାହିଁ ଯେ ସେ ଆମ୍ଭସମର୍ପଣ କରିଛି। ଏହା ହିଁ ତା'ର ନିକଟରେ ଏକମାତ୍ର ଜୀବନ, ଯାହାର କଳ୍ପନା ସେ କରିପାରେ। ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଜୀବନ ଯେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ, ତାହା ହିଁ ତାହାର ମୁଣ୍ଡରେ ଆସେ ନାହିଁ। ତାହାର ବସ୍ତୁ ରହିବାଟା ହିଁ ନିରର୍ଥକ ମନେ ହୁଏ ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ। ଏହିସବୁ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ତାତ୍ତ୍ଵିକତାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ନାହିଁ। ତାହାର ସତା ହିଁ ଏହି ଭାବର କଥା କହେ। ମାଛକୁ ଯେପରି ବସ୍ତୁବାକୁ ହେଲେ ଜଳର ଆବଶ୍ୟକ, ସେହିଭଳି ଭାତକୁ ବସ୍ତୁ ରହିବାକୁ ଗଲେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକ। ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ ହିଁ ବସ୍ତୁଥାଏ, ନ ହେଲେ ସେ ବସ୍ତୁର କିପରି ? ବସ୍ତୁପାରିବ ବା କାହାକୁ ନେଇ ?

ଆ : ପ୍ର: ୨/୨୪.୧୨.୧୯୪୧

॥ ଜୀବକୋଟି-ଛଣ୍ଡରକୋଟି କେଉଁମାନେ ॥

କଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ-ଆମ୍ଭା ତ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ତାହାର ପୁଣି ବିବର୍ତ୍ତନ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଜୀବାତ୍ମାର ବିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ, ଜୀବାତ୍ମା ମାନେ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ସମନ୍ୱିତ ଆତ୍ମା । ଜୀବ ପୁଣି ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରର । ଯେଉଁମାନେ ଜୀବକୋଟୀ, ସେହିମାନଙ୍କର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଜୀବନର ମହିମା, ଇଷ୍ଟଙ୍କର ମହିମାଠାରୁ ବି ପ୍ରଧାନ, ଏପରିକି ଇଷ୍ଟ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରବୃତ୍ତି ପୋଷଣ ପାଇଁ । ଆଉ ଯେଉଁମାନେ ଛଣ୍ଡରକୋଟୀ ଅଟନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ସୁରତ ଥାଏ ସମ୍ୟକ ଭାବରେ ଆଦର୍ଶ-ନିବନ୍ଧ, ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସେବା କରନ୍ତି । ଯେଉଁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଯେଉଁଠାରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସେବାରେ ଅନ୍ତରାୟ ସୃଷ୍ଟିକରେ, ସେଠାରେ ତାକୁ ନିର୍ମମ ଭାବରେ ପରିହାର କରି ଚାଲନ୍ତି କିମ୍ବା ତାହାକୁ ସହଜରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରି ତୋଳନ୍ତି । ଅସଲ କଥା, ଏପରି କୌଣସି ପ୍ରବୃତ୍ତି ନାହିଁ, ଯାହା ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସେବାରେ ଲାଗେ ନାହିଁ । ଗାତାରେ ଅଛି 'ଧର୍ମୋବିରୁଦ୍ଧୋ ଭୂତେଷୁ କାମୋହସ୍ମି ଭରତର୍ଷଭ' । ଅର୍ଥାତ୍ ଧର୍ମର ଅବିରୁଦ୍ଧ ଯେଉଁ କାମ, କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ, ମୋହ, ମଦ, ମାସର୍ଯ୍ୟ ଗୁଣମାନ ଧର୍ମର ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଅଙ୍ଗ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି ଏବଂ ଏପରିକି ସାଥୀ ସହୋଦର ହୋଇପଡ଼ନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକ ଅନର୍ଥ ତ ସୃଷ୍ଟି କରେ ନାହିଁ, ବରଂ ଜୀବନକୁ ସାର୍ଥକ କରି ତୋଳେ । ଛଣ୍ଡରକୋଟୀ ପୁରୁଷ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ପ୍ରବୃତ୍ତି ହିଁ ଧର୍ମାନୁଗ ହୋଇଉଠେ, ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ସହଜ ଓ ସ୍ୱତଃ ହୋଇ ଉଠେ । ଏହି ଆଧିପତ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନର ସର୍ବକ୍ଷେତ୍ରରେ ବିସ୍ତାର ଲାଭ କରେ । ଆଉ ଆଧିପତ୍ୟ ମାନେ ହିଁ ଧାରଣ-ପାଳନୀ ସମେତ-ସମନ୍ୱିତ ଆଗ୍ରହ-ଉଦ୍‌ଗ୍ରାବ ସକ୍ରିୟତା । ସେହିମାନେ ଯେ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ପଡ଼ନ୍ତୁନା କାହିଁକି, **responsible** (ଦାୟିତ୍ୱଶୀଳ), **active** (ସକ୍ରିୟ), **leading position** ରେ (ନେତୃତ୍ୱର ପଛଭୂମିରେ) ଯାଇ ପହଞ୍ଚନ୍ତି, ପୁଣି ସେ ବି ଇଷ୍ଟାର୍ଥ- ଆତ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ନୁହଁ କିନ୍ତୁ ।

ଆ : ପ୍ର: ୨ / ୨୪. ୧୨. ୧୯୪୧

॥ ପୂର୍ଣ୍ଣତାର ପଥରେ କିଏ ଆଗେଇ ଦିଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ **ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ** - ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ଯାହା ଅଛି, ତାହା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଶରୀରର ଭିତରେ ଅଛି । ଯେଉଁ ସବୁ ଉପାଦାନର ସମବାୟରେ ଓ ସମାବେଶରେ ଏହି ବିଶ୍ୱବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ରଚିତ ହୋଇଛି, ତାହା ସଂହତ ଭାବରେ

ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଦେହ-ବିଧାନରେ ଅଛି । ନାମ, ଧ୍ୟାନ, ବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ସଂଶ୍ଳେଷଣ ସାହାଯ୍ୟରେ ଯେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସତ୍ତାତାକୁ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ଜାଣିପାରୁ, ସେତେବେଳେ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାପାରରେ ଯାହା କିଛି ଆମେ ସହଜରେ ଜାଣିପାରୁ । ଶରୀରରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ କୋଷ, କିମ୍ବା ଗୋଟିଏ ବାଲି କଣାକୁ ବି ଯଦି ଆଦ୍ୟାତ୍ର ସାମଗ୍ରିକ ଭାବରେ ଜଣା ଯାଆନ୍ତା, ତାହାର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଜ୍ଞାନ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଆୟତ୍ତ ହୋଇ ପାରନ୍ତା । ଜଗତରେ କୌଣସି କିଛି ହିଁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ନୁହଁ, ଗୋଟିଏକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଜାଣିବାକୁ ହେଲେ, ତାହାର ସହିତ ସବୁକିଛି ଜାଣିବାର ଜ୍ଞାନଟି ଆସି ଧରାପଡ଼େ । କୌଣସି କିଛିକୁ ପୁରାପୁରି ଜାଣିବା ମାନେ, ତାହାର ସହିତ ଅନ୍ୟ ଯାହାକିଛିର ସଙ୍ଗତି ଓ ସମ୍ପର୍କ ତାକୁ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଜାଣିବା । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ କହେ, ଯାହା କରିବ, ତାକୁ **thoroughly** (ପୁରାପୁରି) କରିବ, ନିଶ୍ଚୟ ଭାବେ କରିବ । ଏହିପରି ନିଶ୍ଚୟ କରିବା ଓ ଜାଣିବାର ଅଭ୍ୟାସ ହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣତାର ପଥରେ ଆଗେଇ ଦିଏ । ଅନେକ ହାନିମୟତାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ସଧର୍ମ ଓ ସକର୍ମକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ଏହାଠାରୁ ବଡ଼ ଭୁଲ ଆଉ ନାହିଁ । ସହଜାତ କର୍ମ, ତାହା ଯାହାର ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି, ତାହାର ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ମଣିଷ ଚରମ ଜ୍ଞାନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରେ । ନହେଲେ ତାହାର ଜ୍ଞାନର କବାଟ ଖୋଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଗାତାରେ କୁହାଯାଇଛି- 'ସଧର୍ମେ ନିଧନଂ ଶ୍ରେୟଃ, ପରଧର୍ମୋ ଭୟାବହଃ' । ତୁମର ଯାହା ସମ୍ପଦ ଅଛି, ତାହାର ଉପରେ ଦକ୍ଷାୟମାନ ରହି ତୁମେ କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧିର ପଥରେ ହାତ ବଢ଼ାଅ । ତୁମର ସମ୍ପଦକୁ ତୁମେ ଯଦି ଅବହେଳା କର, ତାହା ହେଲେ ବାହାରର ସମ୍ପଦକୁ ମଧ୍ୟ ତୁମେ ଆୟତ୍ତ କରିପାରିବ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର: ୨/୨୭. ୧୨. ୧୯୪୧

॥ ପରମପିତାଙ୍କର ଦୟା ସଫଳ ହୁଏ ନାହିଁ କେତେବେଳେ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ **ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ** - ପରମପିତାଙ୍କର ଦୟା ସମସ୍ତଙ୍କର ଉପରେ ଏମିତି ତ ଅଛି ହିଁ । 'ଥୁଲେ' ବା 'ଯଦି' କେହି କହେ ବା ସନ୍ଦେହ ଆଣେ, ତାହା ହେଲେ ଏହାର ଉତ୍ତର ନାହିଁ । ସେହି ଦୟା ସଫଳ ହୁଏ ନାହିଁ, ଯଦି ପରମପିତାଙ୍କ ଉପରେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଦୟା ନ ଥାଏ, ତାଙ୍କୁ ଯଦି ରକ୍ଷା କରି ଆତ୍ମମାନେ ନ ଚାଲୁ । ସେ ସବୁବେଳେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ, ସେ ତ ମଙ୍ଗଳ ସ୍ୱରୂପ । ଆତ୍ମମାନେ ଅମଙ୍ଗଳ ଚାଣି ଆଣୁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସେକ୍ଷାଚାରିତା ମାଧ୍ୟମରେ ।

କୁଜର୍ମର ଫଳରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଦୁଃଖରେ ପଡ଼ି ଅନେକ ସମୟରେ କହିଥାଉ, ଏହା ତ ଇଶ୍ବରଙ୍କର ଇଚ୍ଛା। ମୁଁ କଣ ବା କରିପାରିବି ? କିନ୍ତୁ ଇଶ୍ବର କେବେ ହେଲେ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଅଯଥା ଦୁଃଖ ଭୋଗକରୁ। ଆମ୍ଭେମାନେ ବସ୍ତୁ ବଢ଼ିଉଠୁ ସାର୍ଥକତା ପଥରେ ଚାଲୁ, ଏହା ସେ ଚାହାନ୍ତି। ସତ୍ତାରୁପେ ସେ ସବୁରି ମଧ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି। କେହି କ'ଣ ଚାହେଁ ଯେ ତାହାର ସତ୍ତା ଅଯଥା ନିପାଡ଼ିତ ହେଉ ? ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସତ୍ତା ମୂଳତଃ ତାଙ୍କର ଦାନ। ତାଙ୍କଠାରୁ ହିଁ ଯାହାକିଛି ଉତ୍ସ୍ବ୍ବ ହୋଇଛି।

ଜନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ- ତାହା ହେଲେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଦୁଃଖ ପାଉ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଦୁଃଖ ପାଉ ପ୍ରବୃତ୍ତିମୁଖୀ ହେବା ହେଉ। ଆଶୁ (ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତାଙ୍କର ପୁତ୍ର) ଯଦି ଆପଣଙ୍କର କଥା ନ ଶୁଣେ, ନିଜସ୍ବ ଖେଆଲି ଚଳଣରେ ଚାଲି ଦୁଃଖ ଭୋଗେ, ସେହିଠାରେ କ'ଣ ଆପଣ ତାହାକୁ ରକ୍ଷା କରିପାରନ୍ତି ? ଆପଣ ତ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ, ସେ ଖେଆଲି ଚଳଣରେ ଚାଲି ଦୁଃଖ ପାଉ, କିନ୍ତୁ କଥା ଯଦି ନ ଶୁଣେ ତେବେ ଆପଣ ବା କ'ଣ କରି ପାରନ୍ତି ? ହୁଏତ ସେଥିରୁ ନିବୃତ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ଶାସନ କରି ପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଶାସନ କରିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଯଦି ସେ ନ ଶୁଣେ ?

ଆ : ପ୍ର:୨/୨୭.୧୨.୧୯୪୧

II ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକଙ୍କର ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବର ପ୍ରତିକାର କ'ଣ II

ଜଣେ ପଚାରିଲେ-ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକଙ୍କର ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ଅଦୃଷ୍ଟ ନିୟତି ଭଳି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ତଳକୁ ଟାଣି ନେଇଯାଏ- ସେମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଚାଲିବାକୁ ଗଲେ ଯେ ଆମ୍ଭେମାନେ ନିଜେ ହିଁ ବିଧିସ୍ବ ହୋଇପଡ଼ୁ, ତାହାର ପ୍ରତିକାର କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସହାସ୍ୟ ବଦନରେ କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ- ଶାନ୍ତ୍ୟସିଂହ ସେନ୍‌ଙ୍କର ବାବା ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ସେନ୍‌ଙ୍କର ନିକଟରେ ଗନ୍ଧ ଶୁଣିଛି-ଗ୍ରୀନ୍‌ଲ୍ୟାଣ୍ଡରେ ପ୍ରାୟ ଯେତେବେଳେ- ସେତେବେଳେ ପ୍ରବସ୍ତ ଝଡ଼ ଉଠେ, ସେହି ଝଡ଼ର ସମୟରେ କେହି ବାହାରେ ଥିଲେ ତାହାର ରକ୍ଷା ପାଇବା ହିଁ ମୁକ୍ତି ଛୋଇଉଠେ- କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଯଦି କେହି ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ଯାଏ ତେବେ ତାହାର ଅଖ୍ୟରେ ଏକ ଦୋଡ଼ି ବାନ୍ଧି ସେ ଯାଏ- ସେହି ଦଉଡ଼ିର ଅନ୍ୟ ଦିଗଟି ବନ୍ଧାଥାଏ ଘର ସଙ୍ଗରେ-ସେତେବେଳେ ସେ ସେହି ଦୋଡ଼ିର ସାହାଯ୍ୟରେ ପୁଣି ଘରକୁ ଫେରି ଆସିପାରେ ଏବଂ ଅନ୍ୟକୁ ବି ଝଡ଼ କବଳରୁ ବଞ୍ଚାଇ ପାରେ। ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ସେହିଭଳି ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ସମସ୍ତ ଟାଣ

ଓ ଝେଁକ ନେଇ ବନ୍ଧା ରହୁ, ତେବେ ଆମ୍ଭେମାନେ ନିଜେ ତ ବସ୍ତୁ ପାରିବୁ, ତତ୍ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରବୃତ୍ତିମୁଖୀ ମୃତ୍ୟୁ ପଥର ପଥକଙ୍କୁ ଟାଣି ଧରି ରଖି ପାରିବୁ।

ଆ : ପ୍ର:୨/୨୮.୧୨.୧୯୪୧

II ଭଗବାନ ଇଚ୍ଛା କରିଲେ ଭଲ କରି ପାରନ୍ତି କି ନାହିଁ II

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ହଠାତ୍ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଲେ- ଜଗତରେ ଯାହା କିଛି ହେଉଛି, ସମସ୍ତ ମୂଳରେ ତ ଭଗବାନ ଅଛନ୍ତି- ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଣିଷର ହାତ କାହିଁ, ସେ ଇଚ୍ଛା କରିଲେ ହିଁ ତ ମଣିଷକୁ ଭଲ କରି ଗଢ଼ି ପାରନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଭଗବାନଙ୍କର ହାତରେ ମାନେ ମଣିଷର ହାତରେ ଯାହାକିଛି। ସନ୍ତାନ ବାପଠାରୁ ହିଁ ସୃଷ୍ଟି ତାହା ସତ୍ତ୍ବେ ମଧ୍ୟ ସନ୍ତାନ ସାଧାନ- ତାହାର ସାଧାନ ଇଚ୍ଛାକୁ ଧରି ସେ ବାପର ଅନୁଗତ ହୋଇ ଚାଲିପାରେ, ପୁଣି ବାପର ବିରୁଦ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ଚାଲିପାରେ। ବାପଠାରେ ଯାହାକିଛି ହିଁ ବିଦ୍ୟମାନ, ତଦନୁରୂପ ପୁଅଠାରେ ତାହା ରହିଛି। ଜାଣନ୍ତି ତ ଜଗନ୍ନାଥ ହାତ ଖଣ୍ଡିଆ (ଥୁଣ୍ଡା), ହାତ ନାହିଁ, ଧରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ହାତ ଦ୍ବାରା ତାଙ୍କୁ ଧରାହୁଏ ଅର୍ଥାତ୍ କୌଣସି ମହାପୁରୁଷ, କୌଣସି ଭଗବାନ ହିଁ କାହାରି କିଛି କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ଯଦି କି ନା ତାହାର **tendency of attchment** ତାଙ୍କର ଠାରେ **ligared** ନ ହୁଏ(ତା'ର ଅନୁରାଗର ଆକର୍ଷଣ ଦେଇ ହିଁ ସେହି ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯୁଦ୍ଧ ନ ହୁଏ)।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଭକ୍ତ କହିଲେ- କରିଲେ ହିଁ ଯଦି ଭଲ ହୁଏ- ଭଲଟା କରୁ ନାହିଁ କାହିଁକି- ତାହାଦ୍ବାରା ସୁବିଧା ତ ବେଶୀ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତା'ହେଲେ ଆମ ଦୁଃଖଟା ଭୋଗ କରିବ କିଏ ? ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେ ଦୁଃଖ-ବିଳାସାର ଦଳ, ମତଲବ କରି ଦୁଃଖ ଚଳଣରେ ଚାଲିବୁ, ଜୀବନର ବିଧିକୁ ଅନୁସରଣ କରିବୁ ନାହିଁ, ଆଉ 'ଭଗବାନ', 'ଠାକୁର' ଇତ୍ୟାଦି ମୁହଁରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଅନୁଯୋଗର କାନ୍ଦଣା କାନ୍ଦିବୁ- ଏହି ସବୁ କପଟ ଭଣ୍ଡାମା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହଁ। ପ୍ରକୃତ ଭକ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ନୀତ-ସାର୍ଥଯୁକ୍ତ ଲୋଲୁପ ହାନଦ୍ବେଧ ରହେ ନାହିଁ। ଭଲ ପାଇବାର ସରୂପଟି ତାହା ନୁହଁ- କିଛି ମାଗିବା ବା ପାଇବାର ଧନ୍ଦା ହିଁ ତାର ନାହିଁ-ତାହାର ସର୍ବଶକ୍ତି ଦେଇ ସେ ପ୍ରେମ ପୁରଣ ଧନ୍ଦାରେ ପାଗଲ-ଏହି ପ୍ରକାର ଗୁଣ ଯୋଗୁଁ ହିଁ ତାହାର ସମସ୍ତ ଅପାରଗତା ଦୂର ହୋଇଯାଏ-ସେ ହୋଇଉଠେ ସାର୍ଥକକର୍ମୀ-ଆଶାବାଦୀ-ସର୍ବକର୍ମକୃତ, ଆତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟରେ ଅଟୁଟା। ସେଥିପାଇଁ

ବୈତନ୍ୟ-ବରିତାମୃତରେ କୁହାଯାଇଛି-

ଆମାରେ ଈଶ୍ବର ଭାବେ ଆପନାରେ ହାନ
ତାର ପ୍ରେମେ କଭୁ ଆମି ନା ହଇ ଅଧାନ ।

ପୁଣି ଗୋଟିଏ କଥା ଅଛି-

ପ୍ରଭୁ ପ୍ରଭୁ ବଲିସ ତୁଇ ଦାସ ହଲି ତୁଇ କବେ
ମେଟେ ଗର୍ବେ ଫେଟେ ମରିସ୍ ବିଭବେର ବୈଭବେ ।

ଏହିପରି ତ ବ୍ୟାପାର ।

ଆ : ପ୍ର: ୨/୨୮.୧୨.୧୯୪୧

II 'ଆତ୍ମନୈବାନୁପଶ୍ୟତି...' ଇତ୍ୟାଦିର ମାନେ କ'ଣ II

ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଈଶ ଉପନିଷଦର ଆତ୍ମନୈବାନୁପଶ୍ୟତି'...ଇତ୍ୟାଦି
ଶ୍ଳୋକଟିର ମାନେ କ'ଣ ପଚାରିଲେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ନିଜକୁ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କର ଅବସ୍ଥାରେ ପକାଇ ତାହାପରି
ହୋଇଯାଇ ସେହି ଚକ୍ଷୁରେ ତାହାକୁ ଓ ନିଜକୁ ଦେଖିବା ଏବଂ ନିଜର ଭାବ ଭୂମିରେ
ରହି ନିଜର ମତାନୁଯାୟୀ ଅନ୍ୟକୁ ଜାଣିବା- ଏହିପରି ଦୁଇ ଦିଗରୁ ଦେଖିଲେ ହିଁ ଦେଖାଦି
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ । ଯେପରି ମୁଁ ମୋର ବୋଧଭୂମିରେ ରହି କୁଲିମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥାକୁ
ଦେଖୁଥିଲି ଏବଂ କୁଲିମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥାରେ ରହି କୁଲିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମିଶି
କୁଲିମାନଙ୍କର ଯାହା କର୍ମ ତାହା କରି କୁଲିମାନଙ୍କୁ ଓ ନିଜକୁ ଦେଖୁଥିଲି-ଏହାଦ୍ୱାରା
ବ୍ୟାପାରଟି ମୋର ପୁରାପୁରି ବୁଝା ପଡ଼ିଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ମିଶି ବୁଝୁଥିଲି-
ଆମ୍ଭେମାନେ ବାହାରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ ନିଜର **standard** (ବୋଧଭୂମି)ରୁ ଭାବି
ଦେଖୁ ଯେ, ସେମାନଙ୍କର ଯାହା ଯାହା **problem** (ସମସ୍ୟା) ମନେକରୁ, ତାହା
ଆଦୌ ସେମାନଙ୍କର **problem** (ସମସ୍ୟା) ନୁହଁ । ତେଣୁ ସମ୍ୟକ ଭାବରେ ତାହା
ନ ଦେଖି, ଯେଉଁମାନେ ଦରଦୀ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ **movement**
(ଆନ୍ଦୋଳନ) କରିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି-ସେମାନେ ଏମାନଙ୍କର ନିଗୂଢ଼ ସମସ୍ୟା ଯାହା ତାହା
ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ, ପ୍ରତିକାର ବି କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ପ୍ରକାର ପ୍ରାୟ ହୁଏ ।

ଆ : ପ୍ର: ୨/୨୮.୧୨.୧୯୪୧

II ପ୍ରକୃତ ଭକ୍ତର ଲକ୍ଷଣ କିପରି II

ଭକ୍ତର ଲକ୍ଷଣ କଣ- ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ସେହି କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ-
ପ୍ରକୃତ ଭକ୍ତକୁ ଦେଖିଲେ ହିଁ ତାହାର ପ୍ରେଷ୍ଟଙ୍କର କଥା ମନେ ପଡ଼ିଯାଏ- ତାହାର
କଥାବାର୍ତ୍ତା, ଆଚାର- ଆଚରଣ ହୁଏ ବୁକୁଭାରା, ମନଲୋଭା ।

ଆ : ପ୍ର: ୨/୨୮.୧୨.୧୯୪୧

II ଧ୍ୟାନ ମାନେ କ'ଣ II

ଧ୍ୟାନ ସମକ୍ଷୀୟ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ-ଧ୍ୟାନର ଅର୍ଥ
ଲୋକେ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ- ଅଯଥା କସରତ କରନ୍ତି । **Fixation** (ତ୍ରାଟକ) ମଣିଷକୁ
ମୁଡ଼ କରେ, ଆଉ ଲୋକମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଧ୍ୟାନ କହିଲେ **fixation** (ତ୍ରାଟକ)
ବୁଝନ୍ତି । **Fixation** (ତ୍ରାଟକ) ଏବଂ **concentration** (ଏକାଗ୍ରତା) ଏ ଦୁଇଟି
ମଧ୍ୟରେ ଆକାଶ ପାତାଳ ଫରକ - **concentration** (ଏକାଗ୍ରତା) କୁ ହିଁ ପ୍ରକୃତ
ଧ୍ୟାନ କୁହାଯାଏ । **Concentration** (ଏକାଗ୍ରତା) ମାନେ **Centre** (କେନ୍ଦ୍ର)
ସମକ୍ଷୀୟ ଚିନ୍ତା-ଏହା ଦ୍ୱାରା ମନ ଭିତରର ଦୁନିଆ ଓ ବାହାର ଦୁନିଆର ସମସ୍ତ ବିରୋଧ
ଓ ଅର୍ଥହୀନ, ସମ୍ପର୍କହୀନ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବୈଚିତ୍ର୍ୟମାନ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ସମ୍ପର୍କିତ ହୋଇ
ଜୀବନଟାକୁ ସାଥୀକ କରି ଚୋଲେ ।

ଆ : ପ୍ର: ୨/୨୮.୧୨.୧୯୪୧

II ସଦ୍‌ଗୁରୁ କେତେବେଳେ ସହାୟ ହୁଅନ୍ତି II

ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ଆନୁକୁଲ୍ୟ ସମକ୍ଷରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ନିଜେ ସହାୟ ହୋଇପାରିଲେ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ସହାୟ ହୁଅନ୍ତି ।
ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଗାଣରୁ ଆସେ ତାଙ୍କର ପ୍ରାତିଜନକ କର୍ମ- ସେହି କର୍ମପଥରେ ଯେତେ
ଅନ୍ତରାୟ, ସେ ଅତିକ୍ରମ କରେ ପରମ ତୃପ୍ତିରେ- ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ
ତାହାର ମନକୁ ଭରିତୋଲେ- ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ସେ ଧରେ, ସେଥିରେ ସେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ
ହୋଇଥାଏ- କୃତକାର୍ଯ୍ୟତା ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ ତାକୁ ଅନୁସରଣ କରେ, ବିଷା ଧରିଲେ
ବି ତାହାର ହାତରେ ପଡ଼ି ସୋନା ପାଲଟି ଯାଏ- ଗାରିଆଡ଼େ ତାହା ପାଇଁ ଧନ୍ୟ-ଧନ୍ୟ
ପଡ଼ିଯାଏ- ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକଙ୍କ ପ୍ରତି ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣ ସେବା ତାହାର ସଭାବ ସିଦ୍ଧ ହୋଇ ଛିଡ଼ା
ହୁଏ- ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଅର୍ଥ, ମାନ, ଯଶ ତାକୁ ଘେରି ଧରେ- ଲୋକମାନେ କହନ୍ତି ଅଦୃଷ୍ଟ-
ତାହା ନିଶ୍ଚିତ ।

ଆ : ପ୍ର: ୨/୨୮.୧୨.୧୯୪୧

॥ ଅବତାର ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ସମାଜରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାବାନ ବ୍ୟକ୍ତି ଧରନ୍ତି ନାହିଁ କାହିଁକି ॥

ଜନେକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ-ପୃଥିବୀରେ ଅବତାର ମହାପୁରୁଷ ଯେତେବେଳେ ଆସନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସମାଜରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାବାନ ଯେଉଁମାନେ, ସତ୍ ଓ ସାଧୁଲୋକ ବୋଲି ପରିଚିତ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ହିଁ ତାଙ୍କୁ ଧରନ୍ତି ନାହିଁ, ଏହାର କାରଣ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - 'ଯେ ଯଥା ମାଂ ପ୍ରପଦ୍ୟତେ, ତାଂ ସ୍ତଥୈବ ଭଜାମ୍ୟହମ୍' । ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ନେଇ ଖୁସିଥାନ୍ତି, ସତ୍ ଓ ସାଧୁଲୋକ ବୋଲି ଖ୍ୟାତି ଲାଭକରି ଯେଉଁମାନଙ୍କର ପ୍ରାଣର କ୍ଷୁଧା ମେଣ୍ଟିଯାଏ, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ଆଉ ଅବତାର ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଦରକାର କ'ଣ ? ତାଙ୍କୁ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ଅନେକ ସୁକୃତି ଲାଗେ । ଅଗଣ୍ୟ ନଗଣ୍ୟ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ମଣିଷ ପାଇପାରେ, ଅଥଚ ମହା ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଅନେକେ ତାଙ୍କୁ ପାଇବାର ଚୈତ୍ତ୍ଵାତ୍ମ୍ୟ ଲାଭ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ହାନିମୟ ଅହଂ ତାଙ୍କୁ ଧରିବାର ପଥରେ ଅନ୍ତରାୟ ସୃଷ୍ଟିକରେ । ଦୁଇ ପ୍ରକାରର 'ମୁଁ' ଅଛି, ଗୋଟିଏ 'ଛୋଟ ମୁଁ' ଆଉ ଅନ୍ୟଟି 'ବଡ଼ ମୁଁ' । 'ଛୋଟ ମୁଁ' ନିଜର ଅହମିକା ନେଇ ମଉ ଥାଏ, ଆଉ 'ବଡ଼ ମୁଁ' ଇଷ୍ଟ, କୃଷ୍ଣ ଓ ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କର ମହାନ ଐତିହ୍ୟକୁ ନେଇ ନିଜକୁ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ମନେ କରେ ଓ ତା' ସଙ୍ଗରେ ସଙ୍ଗତି ବଜାୟ ରଖୁ ଚାଲେ । 'ବଡ଼ ମୁଁ' ଯେଉଁମାନଙ୍କର, ସେହିମାନେ ହିଁ ଅବତାର ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ନିଷ୍ଠା ସହକାରେ ଧରି ରଖନ୍ତି ପ୍ରାୟ । ସେମାନେ ଯଦି ଅତି ସାଧାରଣ ବି ହୋଇଥାନ୍ତି, ସେହିମାନେ ହିଁ ଦିନେ ନା ଦିନେ ଦୁନିଆରେ ଅସାଧାରଣ ହୋଇଉଠନ୍ତି । ଯାଶୁଶ୍ରୀଙ୍କର ୧୨ଜଣ କେବଳ ଶିଷ୍ୟ ସାରା ଦୁନିଆକୁ କମ୍ପାଇ ଦେଲେ । ତତକାଳୀନ କେତେ ଖ୍ୟାତିମାନ ଲୋକଙ୍କୁ ମଣିଷ ଭୁଲିଯାଇଛି; କିନ୍ତୁ ଭୁଲିପାରି ନାହାଁନ୍ତି ସେହିମାନଙ୍କୁ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅବତାର ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ପାର୍ଶ୍ଵଦମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଧରଣର କଥା ଚଳେ । ମଣିଷ ଚାହେଁ ବଞ୍ଚିବାକୁ ବଢ଼ି ଉଠିବାକୁ ଅମୃତଭର ଅଧିକାରୀ ହେବାକୁ । ଏହି ପ୍ରକାରର ଚାହିଦା ଯାହାଦ୍ଵାରା ଯେତେ ପରିମାଣରେ ପୂରଣ ହୁଏ, ସେହି ହିଁ ତାର ନିକଟରେ ସେତେ ପରିମାଣରେ ପ୍ରିୟ ଓ ପୂଜ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଥାଏ । ଏହି ଚାହିଦାର ଖୋରାକ ନେଇ ଆସନ୍ତି ଅବତାର ମହାପୁରୁଷଗଣ । ତେଣୁ ସେହି ଖାଦ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ପରିବେଷଣ କରନ୍ତି, ଦୁନିଆରେ ସେହିମାନେ ଅମର ହୋଇଥାନ୍ତି । ଆଉ ଏହି ସତ୍ୟକାର କ୍ଷୁଧାସମ୍ପନ୍ନ ଯେଉଁମାନେ, ସେହିମାନେ କେଉଁ ପ୍ରକାରରେ ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସି ଜୁଟି ଯାଆନ୍ତି ।

'ତୁମି ତାଙ୍କୁ ଦିଏଛ କୋନ୍ ସକାଳେ କେଓ ତା' ଜାନେନା' । ତାଙ୍କର ତାକ କେଜାଣି କିପରି କରି ସେମାନଙ୍କ କାନରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ । ସେମାନେ ତାଙ୍କଠାରେ ଆମୋହର୍ତ୍ତ ନ କରି ସସ୍ତି ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୩ / ୧.୧.୧୯୪୭

॥ ଭବସାଗରକୁ ସୁଖରେ ପାରି ହୋଇଯିବାର ନିରାପଦ ନୌକା କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ - ମାତୃଭକ୍ତି ନାହିଁ, ପିତୃଭକ୍ତି ନାହିଁ, ଅଥଚ ଗୁରୁଭକ୍ତି- ଏହି ପ୍ରକାର ସାଧାରଣତଃ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଯଦିବା ଏହିପରି କେଉଁଠି ଦେଖା, ତାହାକୁ ସନ୍ଦେହ କର-ସେହି ପ୍ରକାରର ଭକ୍ତି ଅସଲ, ନା ନକଲ । ତେବେ ଏପରି ହୋଇପାରେ କି ଯେ ମାଆ ବାପାଙ୍କ ପ୍ରତି ଭୁଲ ବୁଝାମଣା ଯୋଗୁଁ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧାଟା ବିକୃତ ଓ ବୋବା ହୋଇଉଠିଛି, ଏବଂ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ସାନିଧ୍ୟରେ ଆସି ଗୁରୁ ଭକ୍ତି, ମାତୃଭକ୍ତି ଓ ପିତୃଭକ୍ତି ଏକାସାଙ୍ଗରେ ସମେଶବାନ ହୋଇଉଠିଛି । 'ଏକ ତରୀ କରେ ପାରାପାର ।' ଭବସାଗରକୁ ସୁଖରେ ପାରି ହେବାର ନିରାପଦ ଚରଣା ହେଉଛି ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କଠାରେ ଏହି ଶ୍ରଦ୍ଧା ।

ଆ : ପ୍ର : ୩ / ୪.୧.୧୯୪୭

॥ ପରକାଳର ଭାବନା କେତେବେଳେ ଭାବିବା ଦରକାର ନ ଥାଏ ॥

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ- ଇହକାଳର ଭାବନା ଠିକ୍ ରୂପରେ ଭାବି ପାରିଲେ ପରକାଳର ଭାବନା ପାଇଁ କାହାରିକୁ ଭାବିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ସମୟ ଆମେ ହାତରେ ପାଉ, ସେତିକି ଯଦି ତାଙ୍କରି ସେବାରେ ଲଗାଇପାରୁ, ତେବେ ତ କାମ ଫର୍ଯ୍ୟା (ଶେଷ) । ତାଙ୍କରି ସେବା ବୋଇଲେ କିନ୍ତୁ ସପାରିପାର୍ଶ୍ଵକୁ ବାଦ୍‌ଦେଇ ନୁହଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ବଞ୍ଚିବା-ବଢ଼ିବାର ସାହାଯ୍ୟ ଯେତେବେଳେ କରିପାରିବୁ-ନିଜେ ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠ ରହି ଓ ପରିବେଶକୁ ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠ କରି-ସେତିକି ପରିମାଣରେ ତାଙ୍କରି ସେବା କରିବା ହେଲା ବୋଲି ଜାଣିବ । ଆଉ ସେହି ପ୍ରକାରର ସେବାରେ ଇଶ୍ଵର ତୁଷ୍ଟ ହୋଇଥାନ୍ତି । ନଚେତ୍ ତାଙ୍କରି ଫଟମୂର୍ତ୍ତିରେ ଫୁଲ, ବେଲପତ୍ର ଯେତେ ହିଁ ଦେଉନା କାହିଁକି କିମ୍ବା ପୁଣ୍ୟହେବା ଲୋଭରେ ବା ଆତ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଲୋଭରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଗାତୁ, ଗାମୁଛା ଯତେ ହିଁ ବୋହିଚାଲୁନା କାହିଁକି, ତଦ୍ଵାରା କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ସନ୍ତୋଷ ଉତ୍ପାଦନ ହେବ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୩ / ୬.୧.୧୯୪୭

॥ ଭକ୍ତି କାହାକୁ ବୋଲାଯାଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ - ଭକ୍ତି ଭଳି ଜିନିଷ ଆଉ କିଛି ହେଲେ ନାହିଁ। ଶକ୍ତି କୁହ, ଜ୍ଞାନ କୁହ-ସବୁକିଛି ଆସିଥାଏ ତାହାଠାରୁ। ଶ୍ରେୟକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ଯେଉଁ ଆନ୍ତରିକ ଟାଣ ଗଜାଏ ତାହାକୁ କୁହାଯାଏ ଭକ୍ତି। ସନ୍ତାନର ପିତୃଭକ୍ତି, ମାତୃଭକ୍ତି, ସ୍ୱାମୀ ସାମାଜିକ, ଶିଷ୍ୟର ଗୁରୁଭକ୍ତି-ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସିଟା ବାଦ୍ ଦେବାର ନୁହଁ। ଭକ୍ତିର ସୋପାନରେ ଯିଏ ଥରେ ପାଦ ଦେଇଛି, ସେ ହିଁ ଚରିଯିବାର ପଥରେ ଉଠିଛି। ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ। ସେ ତାଙ୍କର ସମଗ୍ର ଜୀବନ ଦେଇ ଦେଖାଇଲେ- ପିତୃଭକ୍ତି କାହାକୁ କୁହାଯାଏ। କାସାବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ପିତୃଭକ୍ତି ଆଜି ବି ମଣିଷ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସଙ୍ଗରେ ସ୍ମରଣ କରିଥାଏ। କେହି କେହି ହୁଏତ ଭାବିପାରନ୍ତି, ଏହି ଧରଣର ଆତ୍ମବିସର୍ଜନ ଦେବାଟା ତାହାର ବୋକାମା। କିନ୍ତୁ ଯିଏ ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ପିତୃ ଆଦେଶ ପାଳନ ପାଇଁ ବିନା ଦ୍ୱିଧାରେ ମରିପାରେ, ନିଜର ପ୍ରାଣଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୁକ୍ତକରି ଦେଇପାରେ, ତାହାର ଅନ୍ତର ରାଜ୍ୟରେ କେତେ ଯେ ନିଷ୍ଠାର ଜୋର, ତାହାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବାକୁ ହେବ ତ! ଏହିଠାରେ ହିଁ ତ ତାହାର ମହତ୍ତ୍ୱ। ଏହି ପ୍ରକାର ଏକାଗ୍ର ନିଷ୍ଠାର ମଣିଷ ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କରିପାରେ। ଏହାବାଦ୍ ଯେଉଁମାନେ ବି ବଡ଼ ହୋଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଏ ମାତୃଭକ୍ତି। ଚାଣକ୍ୟଙ୍କର କଥା ଶୁଣିଛି-ଜଣେ ଜ୍ୟୋତିଷ ଆସି ଚାଣକ୍ୟଙ୍କ ସମୟରେ ତାଙ୍କ ମାଆକୁ କହିଥିଲେ ଯେ, ତାଙ୍କର ପୁଅ ରାଜା ହେବ, କାରଣ, ତାଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାନ୍ତ ଦୁଇଟି ଉଜା ଓ ବଡ଼ ରହିଛି। ଏହା ଯେପରି ସୁଲକ୍ଷଣ, ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ତାହା ଦୁର୍ଲ୍ଲକ୍ଷଣ; କାରଣ ଏହି ଧରଣର ଦାନ୍ତ ରହିଲେ, ସେହି-ପୂତ୍ର ମା'ର ଦୁଃଖର କାରଣ ହୁଏ। ସେ ମାତୃଭକ୍ତି କଦାପି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ଏହି କଥା ଶୁଣି ବାଳକ ଚାଣକ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ମନସ୍ଥିର କରି ବସିଲେ, ଭାବିଲେ ଦାନ୍ତ ଦୁଇଟି ରହିଲେ ଯଦି ରାଜା ହେବାକୁ ହେବ, ଆଉ ରାଜା ହୋଇ ଯଦି ମା'ଙ୍କୁ ଭୁଲି ଯିବାକୁ ପଡ଼େ, ମା'ଙ୍କର କଷ୍ଟର କାରଣ ହେବାକୁ ପଡ଼େ, ମାତୃଭକ୍ତିରୁ ଚ୍ୟୁତ ହେବାକୁ ପଡ଼େ, ତେବେ ଲାଭ କ'ଣ ସେହି ରାଜତ୍ୱ ଦେଇ ଓ ରାଜଲକ୍ଷଣବାହୀ ଦାନ୍ତକୁ ନେଇ। ଏହି ପ୍ରକାର ଭାବନାତ୍ରେ ମା' ବାଧା ଦେଉଣୁ ନ ଦେଉଣୁ ଚକ୍ଷୁର ପଲକେ ଏକ ଶିଳପୋତା ଦେଇ ନିଜର କଥା ଦାନ୍ତ ଦୁଇଟିକୁ ଭାଙ୍ଗି ପକାଇଲେ-ଫଳରେ ଧାର ଧାର ହୋଇ ରକ୍ତ ପଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା। ଏହା ଦେଖୁ ମା' ହତଭୟ ହେଲେ। ଯେଉଁ ପିଲା ମା'ର ଖୁସି ପାଇଁ ହସ ହସ ମୁଖରେ ଯେକୌଣସି କଷ୍ଟ ଓ ତ୍ୟାଗକୁ ସାକାର କରିପାରେ, ଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ସୁପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ତାହାରି ଗଳାରେ ପିନ୍ଧାଇ ଦିଅନ୍ତି ଜୟ,

ଯଶ, ପ୍ରଭୃତ ଓ ଏଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର ମାଳା। ବଞ୍ଚିତଙ୍କ ସୁଖକାମନାରେ ଆତ୍ମସୁଖ କାମନାକୁ ବର୍ଜନ କରିପାରନ୍ତି ଯିଏ, ପ୍ରକୃତି ହିଁ ସେହି ଶୂନ୍ୟତାକୁ ଭରିଦିଅନ୍ତି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ।

ଆ : ପ୍ର: ୩/୬.୧.୧୯୪୭

॥ ମନଗଢ଼ା ଧାରଣା ନେଇ ଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟକୁ ଗଲେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ- ଧର୍ମ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା, ଈଶ୍ୱର, ଆତ୍ମଦର୍ଶନ, ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ, ସାତ୍ତ୍ୱିକତା, ପୁଣ୍ୟକର୍ମ, ପରକାଳ, ଜ୍ଞାନଯୋଗ, ଭକ୍ତିଯୋଗ, ରାଜଯୋଗ, କର୍ମଯୋଗ, ପ୍ରାଣାୟାମ, ସମାଧି ଇତ୍ୟାଦି ସମୟରେ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ମନଗଢ଼ା ଧାରଣା ନେଇ ଯେଉଁମାନେ ଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସନ୍ତି ଏବଂ ଏହି ଧାରଣାର ମାପକାଠିରେ ଯେଉଁମାନେ ଗୁରୁଙ୍କୁ ବିଚାର କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ବଞ୍ଚିତ ହୁଅନ୍ତି। କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ସାଧନ ତତ୍ତ୍ୱ ଜାଣିବା ଲୋଭରେ ହୁଏତ ମୋ ନିକଟକୁ ଆସିଲା, ମୁଁ ହୁଏତ କହିଲି ଗୋରୁ ପାଇଁ ଘାସ କାଟିବାକୁ। ଗୁରୁଙ୍କର ଆଜ୍ଞା ପାଳନ କରିଲେ ପୁଣ୍ୟହୁଏ, ସେହି ଲୋଭରେ ଲୋଭାବିଷ୍ଟ ହୋଇ ସେ ହୁଏତ ଗଲା ଘାସ କାଟିବାକୁ। ଘାସ କାଟି ଫେରିବାକୁ ହୁଏତ ତେରି ହୋଇଗଲା। ପୁଣି ଏ ଦିଗରେ ଭୋକରେ ପେଟଟି ଚୋଁ ଚୋଁ କରୁଛି, କାମରୁ ଆସି ହୁଏତ ଅସମୟରେ ଆନନ୍ଦବଜାରକୁ ପ୍ରସାଦ ପାଇବା ପାଇଁ ଯାଇଛି। ସେହି ସମୟରେ ପାଟକ ନନା ହୁଏତ ମୁହଁରେ ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କଲା। ଠିକ୍ ତତ୍ ମୁହଁରେ ଅହଂକାର, ଅଭିମାନ, ସନ୍ଦେହ, ଅବିଶ୍ୱାସ ସବୁଗୁଡ଼ିକ ଆସି ତାକୁ ଚାପି ଧରିଲା। ସେହି ଦିନ ରାତ୍ରରେ ସେ ହୁଏତ ଆଶ୍ରମରୁ ଫେରିଯିବା ପାଇଁ ଟିକିଟ୍ କାଟି ବସିଲା। ତା'ପରେ ତାହାର ଆଉ ଛାଇଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ ଏଇ ମୂଲକରେ ଏ ଜୀବନରେ। ବାହାରେ ଯାଇ ହୁଏତ ଗାଇ ବସିଲା-ମହାଶୟ! ସତ୍ତ୍ୱଙ୍କର କଥା କହୁଛନ୍ତି? ସେଠାରେ ଧର୍ମର 'ଧ' ମଧ୍ୟ ନାହିଁ। ଅଛି ପ୍ରବଳ ବିଷୟ ରୁଛି। ମୁଁ ଗଲି ଠାକୁରଙ୍କ ନିକଟକୁ ସାଧନତତ୍ତ୍ୱ ଶିଖିବାକୁ ଆଉ ସେ କହିଲେ ମୋତେ ଘାସ କାଟିବାକୁ.... ଏହିପରି କେତେ ଯେ ରକମାରି ହୁଏ ତା'ର କ'ଣ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଅଛି? ନିର୍ଗୁଡ଼ ଓ ନିୟମିତ ଭାବରେ, ନିଷ୍ଠା ସହକାରେ ଘାସ କାଟିବା ମଧ୍ୟରେ ନିଜର ଅହଂକାର ଓ ଅଭିମାନକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ, ପରିବେଶ ସଙ୍ଗରେ ଶୁଭ ସଂଗତି ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ଯାଇ ତାହାର ଯେ କେତେ ପରିମାଣରେ ବାସ୍ତବ ସାଧନ ହୋଇଥାନ୍ତା, ସେ କି ତାହାର ବୁଝିବାର କ୍ଷମତା ଅଛି?

ଆ : ପ୍ର: ୩/୧୦.୧.୧୯୪୭

॥ ଇଷ୍ଟସୂତ୍ରର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ- ଯେପରି ଶୁଣିଛି, ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଯେପରି କୁହାଯାଇଛି ଏହି ସଂସାର ଅସାର, ମାୟାମୟ, ନାରୀ ନରକର ଦ୍ଵାର ଇତ୍ୟାଦି କଥା, ଏହାଦ୍ଵାରା ଆସିବେ ଉଲ୍ଲେଖ ନାହିଁ। ଇଷ୍ଟହୀନ ସଂସାରତ ଅସାର ହିଁ, ମାୟାମୟ ହିଁ, କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ସଂସାରରେ ବସ୍ତୁ ରହିବାକୁ ପଡୁଛି ଏବଂ ବସ୍ତୁ ରହିବାକୁ ଚାହୁଁ, ତାହାକୁ ଅସାରକରି ନ ରଖି, ମାୟାବଦ୍ଧ କରି ନ ରଖି, ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସେବାରେ ଲଗାଇ ତାହାକୁ ଯଥାର୍ଥ କରି ତୋଳିବା ନାହିଁ କାହିଁକି ? ମାୟାମୁକ୍ତ କରି ତୋଳିବା ନାହିଁ କାହିଁକି ? ମାୟାମୁକ୍ତ ହେବା ବୋଲିଲେ ମୁଁ ବୁଝେ, ମାୟାକୁ ସାମିତ କରି ନ ରଖିବା। ଧର, ତୁମେ ତୁମର ପୁତ୍ର ପ୍ରତି ଅପୂରୁତ ମମତାଶାଳ, ମୁଁ କହେ-ପୁତ୍ର ପ୍ରତି ତୁମେ ଅପୂରୁତ ମମତାଶାଳ ରୁହ, ସେଥିରେ କ୍ଷତିନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ମମତା କେବଳ ସେହିଠାରେ ହିଁ ସାମିତ ହୋଇ ନ ରହୁ, ତାହା ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ପତ୍ର ଏହି ବୃହତ୍ ବିଶ୍ଵରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ସନ୍ତାନ ଭିତରେ। ଏହିପରି ଭାବରେ ଦିନେ ଦେଖିବ, ସେହି ମମତା ବିସ୍ତାର ଲାଭ କରି ତୃଣଲତା, ପଶୁ-ପକ୍ଷୀ, ସ୍ଥାବର-ଜଙ୍ଗମ ସବୁ କିଛିକୁ ହିଁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ଚାଲିବ। ସାମାନ୍ୟ ଖଣ୍ଡିତ ଲୁହାକୁ ଦେଖି, ସେହିପରି ହୁଏତ ତୁମ୍ଭା ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛାକରିବ-ଯେପରିକି ପୁଅର ମୁହଁରେ ତୁମ୍ଭା ଦେବାକୁ ଆମେ ଇଚ୍ଛା କରୁ। କିନ୍ତୁ ଏହି ପ୍ରକାରର ପରିଣତି ପାଇଁ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ଏହି ଇଷ୍ଟସୂତ୍ର-ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସାଥୀରକ୍ଷା ପାଇଁ ଯଦି ତୁମର ପୁତ୍ର ହୁଏ, ପୁତ୍ର ସ୍ନେହଥାଏ, ତେବେ ଏହି ଇଷ୍ଟାନୁରାଗର ଏରୋପ୍ଳେନରେ ତଡ଼ି ତୁମର ପୁତ୍ର ସ୍ନେହ ବିଶ୍ଵ ପରିକ୍ରମାରେ ନ ବାହାରି ରହିପାରିବ ନାହିଁ, କାରଣ, ତାଙ୍କରି ଯେ ସବୁକିଛି। ପୁଣି ନାରୀକୁ ନରକର ଦ୍ଵାର ହିସାବରେ ରଖିବୁ କାହିଁକି ? ସେ ମୋ ଜୀବନରେ ହୋଇ ରୁହୁଛୁ ମା', ସେ ହୋଇ ରୁହୁଛୁ ସହଧର୍ମିଣୀ, ହୁଅନ୍ତୁ ସେ ପାତ୍ରୀ, ଧାତ୍ରୀ ଓ ବୁଦ୍ଧିଦାତ୍ରୀ। ସେ ସାମାର ବଂଶାନୁକ୍ରମିକ ଶୁଭ-ସମ୍ପଦକୁ ମୂର୍ତ୍ତି କରି ତୋଳୁ ତା'ର ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ ଭିତରେ। ସେ ଦେବା ହୋଇ ଉଠୁ, ମୂର୍ତ୍ତିମତୀ କଲ୍ୟାଣୀ ହୋଇଉଠୁ। ସେ ନରକର ଦ୍ଵାର ହେବାକୁ ଯିବ କାହିଁକି ? ସେଥିରେ ବା ତାହାର ସାଥୀକତା କେଉଁଠି ? ଏହିପରି କଥା ମୋର ମନେ ହୁଏ କିଛି ପରିମାଣରେ **obsession** (ଅଭିଭୂତି)- ପ୍ରସୂତ। ଅବଶ୍ୟ ମୂଳ ବକ୍ତା କେଉଁ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କହିଛନ୍ତି, ତାହା ନ ବୁଝି ଗୋଟିଏ ରାୟ ଦେବା ସମାଚାର ନୁହେଁ। ସେ ହୁଏତ କହିବାକୁ ଚାହିଁଛନ୍ତି-ନାରୀକୁ ପୁରୁଷ ଯେଉଁଠି କେବଳ ମାତ୍ର ଭୋଗର ଇନ୍ଦ୍ରୀୟ କରି ବ୍ୟବହାର କରେ, ନାରୀ ସେଠାରେ ନରକର ଦ୍ଵାର ହୋଇ

ଉଠେ। ଆଉ ସେହିକଥା ଠିକ୍ । କିନ୍ତୁ ଏହି **abnormal** (ଅସାଧାରଣ) ଜିନିଷଟା ଉପରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଏତେ ପରିମାଣରେ ଜୋରଦେବାକୁ କାହିଁକି ବା ଯିବା ? ରକ୍ଷି-ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ଦେଶରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ତ ଶ୍ରୀ ଭଗବାନଙ୍କର ବାଣୀ ଜାଣି- 'ଧର୍ମାବିରୁଦ୍ଧେ ଭୂତେଷୁ କାମୋହସ୍ତେ ଭରତର୍ଷଭ' - ଧର୍ମର ଅବିରୁଦ୍ଧ ଯେଉଁ କାମ ସେ କାମ ତ ସେ ହିଁ ଅଟନ୍ତି, ତାହା ଅନାଶ୍ଵର ନୁହେଁ। ଆମ୍ଭେମାନେ କାମକୁ ଓ କାମିନୀକୁ ଯଦି ଏପରି ଭାବେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଓ ପରିଶୁଦ୍ଧ କରିତୋଳୁ, ତାହା ହେଲେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଘରେ ଘରେ ପୁଣି ଆଉ ଥରେ ବାଳଗୋପାଳ ଆଣ୍ଟୋଇ, ଆଣ୍ଟୋଇ ଘୁରିବୁଲିବେ। ଯେଉଁ ଭାବରେ କହୁଛି, ସେହି ଭାବରେ ବିବାହ ଆଦି ଓ ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କର ତାହା ପରେ ଦେଖ, ସମାଜରେ କେଉଁ ଧରଣର ମାଲସବୁ ଆମଦାନୀ ହେବ। ଏ ବାବା ବିଜ୍ଞାନ, ଏହା ଭିତରେ ଆତ୍ମଲ-ତାତ୍ତ୍ଵଲ କିଛି ହେଲେ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର: ୩/୧୭.୧.୧୯୪୭

॥ ସବୁ କିଛି ସଜିବାନନ୍ଦ ବିଗ୍ରହ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ - ନିର୍ଜୀବ ବସ୍ତୁ ଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ତେତନ ସଭା ଅଛି। ସେଗୁଡ଼ିକ ମଣିଷର ସ୍ନେହମମତାର ତାପ ବୁଝିପାରନ୍ତି, ଏହିପରି ଭାବରେ ସେମାନଙ୍କର ମଣିଷର ସଙ୍ଗରେ ଏକ ଆତ୍ମୀୟତାର ସମ୍ପର୍କ ଗଢ଼ିଉଠେ, ସେମାନେ ବି ପ୍ରିୟ ମଣିଷଟିର ସଙ୍ଗେ ଖୋଜନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ସମ୍ପର୍କରୂପ ହେଲେ ବେଦନା ବୋଧ କରନ୍ତି। ଏହିଗୁଡ଼ିକ ଅତିରଞ୍ଜିତ କଥା ନୁହଁ, ଟିକିଏ ନଜର ଦେଲେ ଏହିସବୁ ବୋଧ କରାଯାଏ। ଅସଲ କଥା କ'ଣ ଜାଣି ? ଏହି ଦୁନିଆରେ ଅତେତନ କିଛି ହିଁ ନୁହଁ। ଇଟା, କାଠ, ମାଟି, ପଥର ସବୁକିଛି ସଜିବାନନ୍ଦ ବିଗ୍ରହ।

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ବିସ୍ମୟର ସହିତ କହିଲେ-ସବୁ କିଛି ସଜିବାନନ୍ଦ ବିଗ୍ରହ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହଁ, ହଁ, ସବୁକିଛି ସଜିବାନନ୍ଦ ବିଗ୍ରହ, ତେବେ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ରୂପର ହିଁ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅଛି। ସର୍ବତ୍ତତ୍ତ୍ଵ ଓ ଆନନ୍ଦର ପ୍ରକାଶ ଏକ ଏକ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଏକ ପ୍ରକାରରେ, ଏକ ଏକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ। ଏହି ପ୍ରକାର ଓ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଗୁଡ଼ିକ ଜାଣିବା ହେଲା ବିଜ୍ଞାନ। ବିଶ୍ଵ ଦୁନିଆମୟ ଅଣୁ-ପରମାଣୁର ଲୀଳା ଚାଲିଛି। ବିଭିନ୍ନ ସଭାର ବିଭିନ୍ନ ସମାବେଶ, ବିଭିନ୍ନ ସମବାୟକୁ ନେଇ। ସମାବେଶ ଓ ସମବାୟର ବିଭିନ୍ନତା ଅନୁଯାୟୀ ଗୁଣାଗୁଣା ହୋଇଥାଏ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତାର ବିଭିନ୍ନତା ରହିଥାଏ। ଏହି

ଅନୁଯାୟୀ ପୁଣି ହୁଏ ବିଶିଷ୍ଟତାର ପାର୍ଥକ୍ୟ। ସବୁକିଛି ସଜ୍ଜିତାନନ୍ଦ ବିଗ୍ରହ କହୁଛ ଅଥଚ ସେହି ସଜ୍ଜିତାନନ୍ଦ କେଉଁଠି କେଉଁ ବିଶିଷ୍ଟତାରେ ପ୍ରକଟ ତାହା ଯଦି ନ ଜାଣି, ତାହା ହେଲେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ, ତୁମେ ମୁଖସ୍ଥକରା କଥା କହୁଛ, କୌଣସି ବୋଧ ନାହିଁ ତୁମର, ଅଥ ବୁଝିବ, ଜଡ଼ବତ୍ ତୁମେ। ତୁମର ଏହି ତତ୍ତ୍ୱ କଥା କାହାରି କୌଣସି କର୍ମରେ ଲାଗିବ ନାହିଁ। ଜ୍ଞାନ ବା ଜାଣିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କର୍ମ କରି ଚାଲିବା। ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ କର୍ମ କରିବାକୁ ଗଲେ ପୁଣି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ବିଶିଷ୍ଟତାର ବୋଧ। ତାହା ବ୍ୟତୀତ ଠିକ୍ ଠିକ୍ କର୍ମ ହେବ ନାହିଁ। ସେଥି ଯୋଗୁଁ ଜ୍ଞାନ ଓ କର୍ମ ପରସ୍ପର ସାପେକ୍ଷ-କର୍ମ କରିବାକୁ ହେଲେ ଜାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ, କିପରି ଭାବରେ କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ, ପୁନରାୟ କରୁକରୁ ଜଣାପଡ଼େ କ'ଣ କରିଲେ କ'ଣ ହୁଏ।

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ସୁନ୍ଦର ଭାବେ କର୍ମ କରିବାକୁ ହେଲେ ବିଶିଷ୍ଟତାର ବୋଧ ଆବଶ୍ୟକ- ଏହାର ଅର୍ଥ କ'ଣ? କଥାଟା ଠିକ୍ ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଧର, ତୁମେ ଏକ ଗୋରୁ ପୋଷିବ। ଗୋରୁ ପାଳନ କରିବାକୁ ଗଲେ ତୁମର ଜାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ ଗୋରୁ କେଉଁ ଧରଣର ଜନ୍ତୁ, ତାହାର ଆହାର ଓ ବାସ ସ୍ଥାନ କେଉଁ ପ୍ରକାରର ହେବା ପ୍ରୟୋଜନ। ତାହା ନଜାଣି ତୁମେ ଲୁଚି ଖାଇବାକୁ ଭଲ ପାଅ ବୋଲି ଗୋରୁକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଲୁଚି ତିଆରି କରି ଖାଇବାକୁ ଦିଅ, ତା'ହେଲେ ତା' ଗୋରୁକୁ ଗୁଚିବ ନାହିଁ। ଏତେ ଭଲ ଖାଦ୍ୟ ଦେଇ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ପାରିବ ନାହିଁ। ପୁଣି ଧରାଯାଉ, ତୁମେ ଏକ ଆବଞ୍ଚ ଗୃହରେ ରହିବାକୁ ଭଲପାଅ, ସେହି ଗୋରୁଟିକୁ ବି ଏକ ବନ୍ଦ ଗୃହରେ କବାଟ ଓ ଝରକା ବନ୍ଦ କରି ଦେଇ ରଖିଦେଲ, ତାହାଦ୍ୱାରା କିନ୍ତୁ ଗୋରୁଟିର ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ମରିଯିବାର ଉପକ୍ରମ ହେବ। ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟାପାରରେ ଧରାଯାଉ ତୁମେ ଜାଣିଛ, ଗୋରୁ ଘାସ-ପତ୍ର, ପନିପରିବାର ଗୋପା, ଭାତର ପେଜ ଏହି ସମସ୍ତ ଖାଏ, କିନ୍ତୁ କେଉଁ ପରିମାଣର ଖାଦ୍ୟ ଗୋରୁର ଦୈନିକ ପ୍ରୟୋଜନ ତାହା ନ ଜାଣିବା କାରଣରୁ ତୁମେ ଯଦି ନିଜର ଖାଇବା ଅନୁଯାୟୀ ଗୋରୁର ଖାଦ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା କର, ତାଦ୍ୱାରା କିନ୍ତୁ ଗୋରୁଟି ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇ ମରିବାକୁ ବସିବ। ପୁଣି ଗୋରୁଟି କେଉଁ ଜାତିର, ତାହା ମଧ୍ୟ ଜାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ। ଭାଗଲପୁରା ଗାଇ ଯଦି ହୁଏ, ତାହାର ଖାଦ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦେଖା ଗାଇ ଭଲି ହେବ ନାହିଁ। ଏହିଥିରୁ ଅନୁମାନ କର, କିଛି କର୍ମ ସମ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ଗଲେ ବିଶିଷ୍ଟତାର ଜ୍ଞାନ ଦରକାର ହୁଏ କି ନାହିଁ। ସବୁ ବ୍ୟାପାରରେ ଏହିପରି ନୀତି, ଧାରା ଆବଶ୍ୟକ। ଗୋଟିଏ ଚରକାରା କ୍ଷେତ୍ର ବା ପନିପରିବା ବଗିଚା କରିବାକୁ ଗଲେ ମଧ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟତାର ଜ୍ଞାନ ଆବଶ୍ୟକ-

ଆଲୁ, ମୂଳା, ସାରୁ, କଦଳୀ, କୋବି ଇତ୍ୟାଦି-ସବୁ ହିଁ ସଜ୍ଜିତାନନ୍ଦ ବିଗ୍ରହ ଭାବି ଯଦି ତୁମେ ଗୋଟିଏ ଢଙ୍ଗରେ ଫସଲ ଫଳାଇବାକୁ ଚାହଁ, ତେବେ ତାହା କିନ୍ତୁ ହେବ ନାହିଁ। ଯାହାର ଯେଉଁ ଭାବରେ **nurture** (ପୋଷଣ) ଦରକାର, ତାକୁ ସେହି ଭାବରେ **nurture** (ପୋଷଣ) ଦେବାକୁ ହେବ, ତେବେ ଫଳ ଫଳିବ।.....ଯାହାକୁ ତୁମ୍ଭେମାନେ ଅତେଡନ ପଦାର୍ଥ ମନେ କର, ସେହିଠାରେ ମଧ୍ୟ ଏହି କଥା ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ। ତୁମର ଲୁଗାପଟାକୁ ସୋଡ଼ାରେ ସିଦ୍ଧକର ବୋଲି ଗରମ ଶାଲଟିକୁ ସୋଡ଼ାରେ ସିଦ୍ଧ କରିପାରିବ ନାହିଁ। ଯଦି ସେଭଳି କରାହୁଏ ତେବେ ଶାଲଟି ଶାଲ ହୋଇ ରହେନାହିଁ। ଦୁନିଆରେ ବିଶିଷ୍ଟତାକୁ ନେଇ ହିଁ ମଣିଷର ଯାହା କିଛି କାରବାର। ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଯାହାକିଛି ଦ୍ରବ୍ୟ ବା ଯେ କେହି ହିଁ ବିଶିଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି, ତାହାର ପାଳନ, ପୋଷଣ ଓ ବର୍ଦ୍ଧନ ବି କରିବାକୁ ହେବ ବିଶିଷ୍ଟ ରକମରେ। ତେବେ ହିଁ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ବଜାୟ ରହିବ ଠିକ୍ ଭାବରେ। ଏହି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେଲେ ତାହାର ସଭାର ଅପଘାତ ଅଟାହୁଏ। ତାହାର ଯାହା ଦେବାର ଥିଲା, ତାହା ଆଉ ପାଇବ ନାହିଁ। ଏହାଦ୍ୱାରା ମହା କ୍ଷତି ଘୋଟି ଆସିବ।

ଆ : ପ୍ର: ୩/୧୭.୧.୧୯୪୭

II ଆଗେ ଏକଜାତା ହେବାକୁ ହୁଏ କାହିଁକି II

ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ସବୁକିଛି ଜାଣିସାରି କେହି କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଓହ୍ଲୁଏ ନାହିଁ। କର୍ମ କରୁ କରୁ ସବଜାତା ନ ହେଲେ ବି ମଣିଷ ବହୁଜାତା ହୋଇପଡ଼େ। ସେଥିପାଇଁ ମୂଳରୁ ମଣିଷକୁ ଏକଜାତା ବା ଏକକୁ ଜାଣିବାକୁ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ସେହି ଏକଙ୍କର ପୋଷଣ ପୂରଣର ଧନ୍ଦାରେ ସେ ସବୁକିଛି ଜାଣିବାର ପଥରେ ଆଗେଇଯାଏ। ଜ୍ଞାନବିଦ୍ୟାର ବାହାଦୁରୀ ଯାହା ବି କିଛି କୁହ, ସେ ସବୁର ମୂଲ୍ୟ ବିଶେଷ କିଛି ନାହିଁ। ମୂଳବସ୍ତୁ ହେଲା ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ଟାଣ, ଲଙ୍ଗଳା ଟାଣ(ସେହି ସରଳ ଟାଣ), ଏହାରି ଭିତରେ କୌଣସି ଲୁଚାଇପା ରହିବ ନାହିଁ, କୌଣସି ମତଲବ ରହିବ ନାହିଁ। ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ସୁଖୀ କରାଇବି, ତାଙ୍କୁ ଶାନ୍ତି ଦେବି, ତାଙ୍କର ଯେଉଁଥିରେ ସତୋଷ ଲାଭ ହୁଏ, ତୁମ୍ଭି ଯେଉଁଥିରେ ହୁଏ ତାହା କରିବି ମୋର ସାରାଟି ଜୀବନ ଦେଇ, ଦୁନିଆଟାକୁ ଦେଇ। ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଇତ୍ୟାଦି କଥା ସବୁ ଶୁଣିଲେ କେତେ ବିରାଟ ବ୍ୟାପାର ମନେହୁଏ, କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଭଲ ପାଇବାର ଦାୟରେ ମନ୍ଦ ଯାହା କିଛି ତାହାକୁ ଛାଡ଼ି ନ ପାରେ, କରି ନ ପାରେ ଓ ଧରି ନ ପାରେ ବୋଲି ଏପରି କିଛି ହେଲେ ନାହିଁ। ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ

ମଣିଷର ରୂପ ବଦଳିଯାଏ, ଚଣ୍ଡାଣୋକ ପ୍ରିୟ ଦର୍ଶନ ହୋଇଯା'ନ୍ତି, ଆଉ ରତ୍ନାକର ହୋଇଯା'ନ୍ତି ବାଲ୍ମୀକି । ହଁ, ଚେହେରାଟି ବି ବଦଳିଯାଏ - ରୁକ୍ଷ, କ୍ଷୁଦ୍ର, ବିରକ୍ତକର ଆଖି ମୁହଁଟି କୋମଳ, କମନାୟ ହୋଇଉଠେ, ଦେଖିଲେ ହିଁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ।

ଆ:ପ୍ର: ୩/୧୭/୧/୧୯୪୭

II ଚତୁର ଲୋକ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ II

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ - ମଣିଷ ଯେଉଁ ସମୟଠାରୁ ଇଷ୍ଟକୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ, ସେହି ସମୟଠାରୁ ତାହାର superiority complex (ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମନସତା) ଓ inferiority complex (ହାନିମନସତା) ଦୂଷ୍ଟିଯାଏ । ସେତେବେଳେ ତାହାର ଧନ୍ଦାହୁଏ, କିପରି ସେଇ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଚାହିଦା ଓ ଇଚ୍ଛାଗୁଡ଼ିକ ପୂରଣ କରି ଚାଲିବ । ତାହା ସେ ନକରି ରହିପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ ଯାହା କରଣୀୟ, ସେ ସମୟରେ କୌଣସି ଭଡ଼଼(ଫୁଟାଣି) ନ କରି ସେ ଏକ ତାବୁ ସଂକଳ୍ପ ନେଇ କରିବାକୁ ଲାଗିଯାଏ । ସେଥିରେ ସେ ସଫଳ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛାଡ଼େ ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ସେ ଭାବିବାକୁ ବସେ ନାହିଁ ଯେ-ମୁଁ ଦୁର୍ବଳ, ମୁଁ ପାପୀ, ମୋ ଦ୍ଵାରା ଏହିସବୁ କଣ ସମ୍ଭବ ? ଏହି ପ୍ରକାର ପ୍ରଶ୍ନର ସେ କୌଣସି ଅବକାଶ ଦିଏ ନାହିଁ । ହନୁମାନ ଯଦି ଏତେ ସାତପାଞ୍ଚ ଭାବୁଥାନ୍ତା, ତାହାହେଲେ କ'ଣ ମାଆ ଜାନକାଙ୍କର ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରନ୍ତା ? ବୀରଭଦ୍ର ଯିଏ ସେ ଅହଂକାର ବା ଆତ୍ମଅଭିମାନକୁ ଏଡ଼ାଇ ଯିବାର ବାହାନାରେ କୌଣସି ବୃହତ୍ ଦାୟିତ୍ଵଠାରୁ ନିଜକୁ ଦୂରେଇ ରଖେନାହିଁ । ସେ ବରଂ ଭାବେ- ତାଙ୍କର ତୃପ୍ତି ନିମିତ୍ତ ସବୁକିଛି ମୋର କରଣୀୟ, ଆଉ ତାଙ୍କର ଅପାର କରୁଣା ବଳରେ ବିହିତ ପ୍ରୟତ୍ନର ଭିତର ଦେଇ ସବୁକିଛି ମୋଦ୍ଵାରା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ । 'ତୁମର ପତକା ଯାହାକୁ ଦିଅ, ତାକୁ ତାହା ବୋହିବାର ଦିଅ ଶକତି ।' ଆଉ ଏହି ଭାବକୁ ନେଇ ସେ ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ କରି ଚାଲେ । ଆଉ ଯେତେ ହିଁ ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ ହୁଏ ତାହା ଦ୍ଵାରା ସେ ସେତେ ହିଁ କହି ଚାଲେ- 'ତୁମରି କର୍ମ ତୁମେ କର ମା' ଲୋକ କହେ ତାହା ମୁଁ କଲି, କଷେଇ ନାଚର କଷେଇ ହିଁ ମୁଁ ଯେପରି ନଚାଅ ସେହିପରି ନାଚେ, ଯେପରି କୁହାଅ ସେହିପରି ମୁଁ କହେ, ତୁମେ ଯେ ଯନ୍ତ୍ରୀ, ମୁଁ ଅଟେ ଯନ୍ତ୍ର, ଯେଉଁପରି ଚଳାଉ ସେହିଭଳି ମୁଁ ଚାଲେ ।' ସେ ସମସ୍ତ କର୍ମର ମଧ୍ୟରେ ଗୁରୁଙ୍କର ଦୟାର ବାହାଦୁରୀ ଦେଖିବାକୁ ପାଏ, ଦେଖେ ପୁଣି ଅବାକ ହୁଏ, ଆଉ କ୍ରମାଗତ ଗୁରୁଙ୍କର ଜୟଗାନ କରେ । ମନ ଉପରେ ଦାନତା, ହାନିତା ଆରୋପ କରି ଚାଲିଛି ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କର ବରଂ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବରେ ବିନୟର ଅହଂକାର

ରହିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଏହି ଧରଣର ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଅହଂକାରର କୌଣସି କାରଣ ନ ଥାଏ । କୃତ୍ତିତ୍ଵ ସେମାନଙ୍କୁ ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ କରି ଚୋଲେ ନାହିଁ । କର୍ମ କ୍ଷେତ୍ରରେ କ'ଣ ଯେ ସେ ଅସମ୍ଭବ କାଣ୍ଡ କରୁଛି ବା ନ କରୁଛି, ସେ ବିଷୟ ଆଡ଼କୁ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଖୁଆଲ ନ ଥାଏ । ମଣିଷ ନିକଟରେ ନିଜର ପ୍ରଶଂସା, ପ୍ରଶସ୍ତିର କଥା କେବେହେଲେ ମଧ୍ୟ କିଛି କହେ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟମାନେ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି, ସେ ଲଜ୍ୟରେ ମିଥ୍ୟାମାଣ ହୋଇପଡ଼େ, ଭାବେ-ମୁଁ ଆଉ କ'ଣ କରିଲି ? ତୁମ୍ଭେମାନେ ଏହି ସବୁ କ'ଣ ବା କହୁଛ ? ସେତେବେଳେ ଗୁରୁଙ୍କର ଦୟାର ମହିମା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ-ସହଯୋଗିତା ପାଇଛି ସେମାନଙ୍କର ଗୁଣର କଥା ସମ୍ବେଗର ସହିତ ଘୋଷଣା କରିଚାଲେ । ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କୁ କହନ୍ତି ଚାଲାକ ଲୋକ । ଯୋଗ୍ୟ କର୍ମସୁ କୌଶଳମ୍ ।

ଆ : ପ୍ର: ୩/୧୩.୨.୧୯୪୭

II 'ବସୁଧେବ କୁଟୁମ୍ବକମ୍' କେତେବେଳେ ହେବ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ଜଣକୁ କହିଥିଲେ-ତୁମର ଭାଗ୍ୟ ଖୁବ୍ ଭଲ, କର୍ମପ୍ରଚେଷ୍ଟା ବି ତୁମର କିଛି କମ୍ ନୁହଁ, ତେବେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ରୁହ ନାହିଁ । ଅବିରାମ ଆଗେଇ ଚାଲ, ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ-କରିବାର ଶେଷ ନାହିଁ, ଜାଣିବାର ବି ଶେଷ ନାହିଁ, ସାର୍ଥକତାର ବି ଶେଷ ନାହିଁ । କେହି ଥକିଯାଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଛି, ଆଗର ନାହିଁ, ଏହିଭଳି ଦେଖିଲେ ହିଁ ମୋର ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ । ମୁଁ ଜନ୍ମୁଛି ଗୋଟିଏ ଅନ୍ତଃମାନ ଉତ୍ସାହ ନେଇ । ଉତ୍ସାହ ସଙ୍ଗରେ ନିତ୍ୟ ନୂଆ ନୂଆ ଜୀବନ-ବର୍ତ୍ତନୀ ସମ୍ଭାବନାମୟ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାର ଭିତର ଦେଇ ବାସ୍ତବ ଭାବରେ ରତ ରହିବା- ମୁଁ ବୁଝେ, ଏହାହିଁ ହେଲା ଜୀବନର ଆରାମ, ଆଉ ଏହା ହେଲା ଜୀବନର ଉପଭୋଗ । ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ ଏହିପରି କରିବାଟା ହିଁ ଧର୍ମ । ତେଣୁ ଧର୍ମର ସଙ୍ଗରେ ଆଳସ୍ୟ ଓ ଜଡ଼ତାର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । ଅଥଚ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଦେଶରେ କେମିତି ଯେପରି ଧର୍ମ ଭିତରେ ତାମସିକତା ଆସି ପ୍ରବେଶ କରି ଯାଇଛି । ତେଣୁ ମୁଁ କର୍ମର ଉପରେ ଏତେ ବେଶୀ ଜୋର୍ ଦେଇଥାଏ । ଆଉ ମୁଁ ବିଶ୍ଵାସ କରେ, ତୁମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ସେହିଭଳି ହୋଇଉଠ, ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭିତର ଦେଇ ପ୍ରକୃତ ଧର୍ମର ଜାଗରଣ ହେବ ସର୍ବତ୍ର ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ-ପୃଥିବୀରେ ତ କର୍ମଠି ଲୋକର ଅଭାବ ନାହିଁ, ତାହାହେଲେ କି ବୁଝିବାକୁ ହେବ, ଯେଉଁଠାରେ ଯେତେ ବେଶୀ କର୍ମଠି ଲୋକ ଅଛନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ଧାର୍ମିକ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଧର୍ମର ଜାଗରଣ ହେଉଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେହି କଥା ଯଦି କୁହ, ତାହାହେଲେ ପାଗଳମାନେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଧାର୍ମିକ ଓ ଧର୍ମପ୍ରଚାରକ । କାରଣ ବେଶା ଭାଗ ପାଗଳ ହିଁ ତୁମ୍ଭ ହୋଇ ବସିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ଏପରିକି ଭଲ କରି ନିଦ୍ରା ମଧ୍ୟ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ନା ଗୋଟିଏ କିଛି କରି ଚାଲିଛି । ଆଉ କିଛି ନ କରିପାରିଲେ ବି ମୁହଁରେ ବଗବନ୍ କରାଚାଲିଛି । ଆଉ ସାଧାରଣ କର୍ମଠ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ-ସେମାନେ କୌଣସି ନା କୌଣସି ପ୍ରବୃତ୍ତି-ତାଡ଼ିତ ହୋଇ ସେଗୁଡ଼ିକର ପରିପୂରଣର ଧନ୍ଦାରେ ଦୌଡ଼ାଦୌଡ଼ି କରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ଯାଗାରେ ହିଁ ପ୍ରେରଣା ହେଲା ମାନ-ଯଶ, ପ୍ରଭାବ-ପ୍ରତିପତ୍ତି, କାମିନୀ-କାଞ୍ଚନ ଇତ୍ୟାଦି । ଆତ୍ମସୁଖ-କାମନା ପାଇଁ ଏହି ଯେ ବ୍ୟସ୍ତତା, ଏହା ମଧ୍ୟ ଏକ ପ୍ରକାରର ପାଗଳାମି । ମଣିଷ ଆତ୍ମସୁଖ କାମନାରେ ଆବଦ୍ଧ ରହେ ଯେତେକ୍ଷଣ, ସେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହାର ଜୀବନଟି ପଶୁ ଜୀବନ ସହିତ ସମାନ । ଧାନ କ୍ଷେତ ଦେଖି ଗୋରୁ ଦଉଡ଼ି ଛିଣ୍ଡାଇ ଦଉଡ଼ି ମାରିଲେ ଗୋରୁର ସେହି କର୍ମକୁ ଯଦି ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଧର୍ମକାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ତୁମେ ମନେ କରି ପାରୁ ନାହିଁ, ତାହା ହେଲେ ହାନି ପ୍ରବୃତ୍ତି ଲାଳସାରେ ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଯେଉଁମାନେ ଆକାଶ-ପାତାଳ ଖୋଜି ଚାଲୁଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ସେହି ପ୍ରଚେଷ୍ଟାକୁ ଧର୍ମର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି ମନେ କରିବାକୁ ଯିବ କାହିଁକି ? ମୂଳ କଥା, 'ଆତ୍ମେନ୍ଦ୍ରିୟ ପ୍ରୀତି-ଇଚ୍ଛା ତାକୁ ବୋଲାଯାଏ କାମ, କୃଷ୍ଣେନ୍ଦ୍ରିୟ ପ୍ରୀତି-ଇଚ୍ଛା ଧରେ ପ୍ରେମ ନାମ' । କୃଷ୍ଣେନ୍ଦ୍ରିୟ ପ୍ରୀତିକାମ ହୋଇ ନିଜର ଓ ଅନ୍ୟର ସତ୍ତାସମ୍ବନ୍ଧନା-ପାଇଁ ଯେଉଁ ଚଳଣି, କଥନ, ଚିନ୍ତା ଓ କର୍ମ ତାକୁ ହିଁ କହିପାର ଧର୍ମକାର୍ଯ୍ୟ । ଯେନାମ୍ଭନସ୍ତଥାନେଷାଂ ଜୀବନଂ ବର୍ତ୍ତନାସ୍ତପି ପ୍ରିୟତେ ସ ଧର୍ମଃ । ମଣିଷ ଯଦି ଇଷ୍ଟମୁଖୀ ନ ହୁଏ, ଉତ୍ତମୁଖୀ ନ ହୁଏ, ସତ୍ତାମୁଖୀ ନହୁଏ, କାରଣମୁଖୀ ନ ହୁଏ, ଈଶ୍ୱରମୁଖୀ ନ ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ତାକୁ ପ୍ରବୃତ୍ତିମୁଖୀ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆଉ ଯେତେଦିନ ସେ ପ୍ରବୃତ୍ତିର କବଳରେ ଥିବ, ସେତେଦିନ ସେ ନିଜର ହେଉ ବା ଅପରର ହେଉ, କାହାର ସତ୍ତାକୁ ପୁଷ୍ଟକରି ତୋଳିପାରିବ ନାହିଁ ଅର୍ଥାତ୍ ସତ୍ତାର ସେବାରେ ସେ ଲାଗିପାରେ ନାହିଁ । ଧର୍ମର କାରବାର ହେଲା ସତ୍ତାକୁ ନେଇ, ମଣିଷ ନିଜସ୍ୱ ସତ୍ତାରେ ସ୍ଥିତି ଲାଭ କରି ଅନ୍ୟର ସତ୍ତାକୁ ଯଦି ପୋଷଣ ନ ଦେଇ ପାରିଲା, ତାହାହେଲେ ସେ ଯାହାକିଛି କରୁନା କାହିଁକି, ସେହି କରିବାର ବାମ କ'ଣ ? ସେ ଯଦି ଏକ ମହାଶକ୍ତିର ଆଧାର ହୁଏ, ବିଶ୍ୱକର୍ମୀ ଭଳି କର୍ମଠ ବି ହୁଏ, ତେବେ ମଧ୍ୟ ତା'ର ସେହି କର୍ମର କୌଣସି ସ୍ୱାଧୀନତା ନାହିଁ ସତ୍ତାଧାରା ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ । ତେଣୁ ମୁଁ କହେ, ସହଜାତ କର୍ମ ଯାହାର ଯାହା ଅଛି ତାହା ହିଁ କର-କିନ୍ତୁ ସତ୍ତାରେ ସଂସ୍କୃତ ହୋଇ ଓ

ସତ୍ତାକୁ ସମ୍ପୃକ୍ଷ କରାଇ । ତେବେ ଯାଇ ତାହା ହେବ ପ୍ରକୃତ ଧର୍ମ । ଆଉ ସତ୍ତାରେ ସଂସ୍କୃତ ହେବା ବୋଲିଲେ ଇଷ୍ଟକ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂସ୍କୃତ ହେବା, ନଚେତ୍ ସତ୍ତାର ବୋଧ ଜାଗେ ନାହିଁ । ଶିକ୍ଷକ, ଓକିଲ, ଡାକ୍ତର, ମୋକ୍ତାର, ଧୋବା, ନାପିତ, କମାର, କୁମ୍ଭାର, ଦୋକାନଦାର, ଚାକର, କୃଷକ, ନେତା, ରାଜା, ମନ୍ତ୍ରୀ, ଶ୍ରମିକ, ଯିଏ ଯାହା ହୁଅନ୍ତୁନା କାହିଁକି, ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର କର୍ମ ହିଁ ଧର୍ମ ହୋଇପାରେ ଯଦି ତାହା ଇଷ୍ଟଙ୍କର ପ୍ରୀତି ଓ ଆରାଧନା ପାଇଁ ହୁଏ, ଇଷ୍ଟାର୍ଥୀ ଲୋକ ସେବା ପାଇଁ ହୁଏ । ସେତେବେଳେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ ତାହାର ନିଜର ଓ ଅନ୍ୟର ସତ୍ତାରେ ରସସିଞ୍ଚନ ହୋଇପାରିବ । (ମଥା ହଲାଇ ହଲାଇ) ସେତେବେଳେ ଦେଖିନିଅ ସୁଖ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ । ଘରେ ଘରେ, ଘଟେ-ଘଟେ ସେତେବେଳେ ସମସ୍ତେ ପରସ୍ପରକୁ ପରମ ଆତ୍ମୀୟ ବୋଲି ବୋଧ କରିବେ । 'ବସୁଧେବ କୁରୁମକମ' ବୋଲି ଯାହା କୁହାଯାଏ ତାହା ହିଁ ଯେ ହୋଇଉଠିବ ।

ଆ : ପ୍ର: ୩/୧୩. ୨. ୧୯୪୭

॥ ପରମପିତାଙ୍କ ଦୟା କେଉଁମାନେ ବୋଧ କରନ୍ତି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ - ପରମପିତାଙ୍କର ଦୟା ମଣିଷମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅଛିହିଁ । କିନ୍ତୁ ଯଜନ, ଯାଜନ, ଇଷ୍ଟଭୃତି ଯେଉଁମାନେ କରନ୍ତି-ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ମରେ ବିହିତ କୃତିଚଳନକୁ ନେଇ, ସେମାନେ ସେହି ଦୟାକୁ ବେଶା ଭାବେ ବୋଧ କରିପାରନ୍ତି ଓ ତାହାର ସୁଯୋଗ ବି ବେଶାକରି ଗ୍ରହଣ କରିପାରନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ଯେତେ ପ୍ରକାରର ଯନ୍ତ୍ର ଅଛି ତାହା ମଧ୍ୟରେ ସବୁଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଯନ୍ତ୍ରଟି ହେଉଛି ମଣିଷର ଶରୀର । ଏହି ଯନ୍ତ୍ରଟିକୁ ଘଷି-ମାଜି, ତେଲ ଦେଇ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ତାକ୍ଷଣ, ଚକ୍ଚକ ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ରଖୁହୁଏ, ସେତେ ହିଁ ସୁକ୍ଷ୍ମ-ସୁକ୍ଷ୍ମ ଜିନିଷ ତାହାର ମଧ୍ୟରେ ଧରାପଡ଼େ । ପୁଣି ଏହି ସୁକ୍ଷ୍ମ ବୋଧ ଓ ଅନୁଭୂତି ଅନୁଯାୟୀ କ୍ଷାପ୍ର ଭାବରେ କ୍ରିୟା କରିବାର ଶକ୍ତି ବି ଚଢ଼ାଇ ଉଠେ ତା'ର ଭିତରେ । ଯଜନ, ଯାଜନ, ଇଷ୍ଟଭୃତି ଓ ଇଷ୍ଟାନୁଗ୍ରହ କୃତିଚଳନର ଫଳରେ ଏହି ଜିନିଷଟି ହୁଏ । ମଣିଷ ଯେତେ ପ୍ରବୃତ୍ତିମୁଖୀ ହୁଏ, ସେ ସେତେ blunt (ଦମ୍ଭତା, ନିର୍ବୋଧ) ଓ callous (ବୋଧହୀନ) ହୁଏ, କେଉଁ ଯାଗାରେ କ'ଣ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ତାହା ସେ ଠିକ୍ କରିପାରେ ନାହିଁ, ଆଉ ସେ କିଛି ପରିମାଣରେ ଅନ୍ଧାଜ ପାଇଲେ ବି motor sensory co-ordinationର (ବୋଧପ୍ରବାହୀ ଓ କର୍ମ ପ୍ରବୋଧୀ ସ୍ୱାୟତ୍ତ) ସଙ୍ଗତି ନ ଥିବା ଯୋଗୁଁ,

ଯେଉଁଠି ଯାହା କରଣୀୟ ବୋଲି ବୁଝେ, ଦୂରତ ଗତିରେ ତାହା କରିପାରେ ନାହିଁ। ଏହି ଭାବରେ ବିପଦର ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ିଯାଏ, କିନ୍ତୁ ଅନେକ ସମୟରେ ସେହି ବିପଦରୁ ମୁକ୍ତ ହେବାର ପଥ ଖୋଜିପାଏ ନାହିଁ। ମଣିଷ ଲକ୍ଷେ ଧନ୍ୟରେ ଘୁରିବୁଲେ, କିନ୍ତୁ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଧନ୍ୟରେ ଧାର ଧାରେ ନାହିଁ, ଏହା ଫଳରେ ତା'ର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼େ। ଆଉ ସେହି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଟି ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଆହୁରି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ହୋଇ ପଡ଼େ। ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ମଧ୍ୟରେ ବି ଗ୍ରାଣୀସୂତ୍ର କେଉଁଠି ଲୁଚି ରହିଛି, ତାହାକୁ ଏକାଗ୍ରତାର ସହ ଆବିଷ୍କାର କରି ନିଜକୁ ସେହି ପଥରେ ପରିଚାଳିତ କରିପାରେ ନାହିଁ। ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ବିକ୍ଷେପ ତାକୁ ବିଭ୍ରାନ୍ତ କରି ଚାଲେ। ଧର, ଜଣେ ମଣିଷ ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ଯାଗାକୁ ପଳାଉଅଛି, ଲୋକଟି ଯଦି ମାତାଲ ହୋଇଥାଏ, ଆଉ ରାସ୍ତା ମଝିରେ ଯଦି ଏକ ମଦ ଦୋକାନ ଦେଖିବାକୁ ପାଏ, ତେବେ ସେ ହୁଏତ ସେହି ମଦ ଦୋକାନଟିରେ ପଶିଯାଏ, ଭାବେ - ଚିକିତ୍ସା ମଦ ଖାଇନେଲେ ଶରୀରଟି ଟାଙ୍ଗା ହୋଇଉଠିବ ଏବଂ ତଦ୍ୱାରା ସେ ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଚାଲି ଯାଇ ପାରିବ। ଏହିପରି ଭାବି ନେଇ ମଦ ଦୋକାନରେ ପଶିଯାଇ ମଦ ଖାଇ ବସିଲା, ମଦ ଖାଇବାକୁ ବସି ସେ ଆଉ ମାତ୍ରା ଠିକ୍ ରଖି ପାରିଲା ନାହିଁ, ପ୍ରବଳ ନିଶାରେ ସେ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ପଡ଼ି ରହିଲା, ପରେ ହୁଏତ ସେ ସେଠାରେ ଧରା ପଡ଼ିଗଲା, ଏହିପରି କେତେ କ'ଣ ଯେ ହୋଇଚାଲେ, ସେସବୁର କ'ଣ କିଛି ଠିକ୍ ଅଛି ? ତେଣୁ ଯଜନ, ଯାଜନ, ଇଷ୍ଟଭୂତିରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହେବାକୁ ପଡ଼େ, ଏହିପରି ନିତ୍ୟ ଅଭ୍ୟାସ ଫଳରେ ସଭାର ପାଳନ, ପୋଷଣ ଓ ରକ୍ଷଣା ରସଦ ମହଜୁଦ୍ ହୁଏ ଚରିତ୍ରରେ। ଆଉ ଏହି ସଂରକ୍ଷିତ ରସଦ ହିଁ ତାକୁ ଅସମୟରେ ବଞ୍ଚାଇ ରଖେ। ଯଜନ, ଯାଜନ, ଇଷ୍ଟଭୂତି ଯିଏ କରେ ନାହିଁ, ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଧନ୍ୟରେ ଯେ ସକ୍ରିୟ ଭାବେ ବ୍ୟାପୃତ ରହେ ନାହିଁ, ଦୃଷ୍ଟିବାକୁ ହେବ, ଅନିଷ୍ଟ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରବୃତ୍ତି ତାହାର ପଛରେ ଧାବିତ, ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟରେ ସେ ତାହାର କାମ କରି ହିଁ ଦେଖାଇବ। ତେଣୁ ସଙ୍କଟ କାଳ ବ୍ୟତୀତ ଅନେକ ସମୟରେ ବୁଝାଯାଏ ନାହିଁ କାହାର ବାସ୍ତବ ସମ୍ବଳ କେତେ ପରିମାଣରେ ଗଠିତ ରହିଛି।

ଜନେକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ-ଯେଉଁମାନେ ଏଠାରେ ନାମ ନେଇ ନାହାଁନ୍ତି, ସେମାନେ ତ ଇଷ୍ଟଭୂତି କରନ୍ତି ନାହିଁ। ପୁଣି ଦହୁ ଲୋକ ତ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ କେଉଁଠାରେ ବି ଦାକ୍ଷା ନେଇ ନାହାଁନ୍ତି। ସେମାନେ ତ ବିପଦରେ ରକ୍ଷା ପାଆନ୍ତି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ରକ୍ଷା ପାଇବାର ବିଧିକୁ ଯିଏ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ପାଳନ କରେ, ସେ ସେହି ପରିମାଣରେ ରକ୍ଷା ପାଇଥାଏ, ତାହା ସେ ନାମ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଉ

ଅଥବା ନ କରିଥାଉ। ଜଣେ ମଣିଷ ଯଦି ପିତୃଭକ୍ତ ବା ମାତୃଭକ୍ତ ହୋଇଥାଏ, ତାହାର ବି ଅନେକ ପରିମାଣରେ ସମ୍ପଦ ଥାଏ। ଦେଖାଯାଏ, ତାହାର ଚାଲିବା, କହିବା, ଭାବିବା, କରିବା ଅନେକ ପରିମାଣରେ ପିତୃକେନ୍ଦ୍ରିକ ବା ମାତୃକେନ୍ଦ୍ରିକ। କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଯଜନ, ଯାଜନ ଓ ଭରଣ ତାହାର ଜୀବନରେ ଥାଏହିଁ ଏବଂ ଉକ୍ତ ପ୍ରକାରର ଶ୍ରେୟ-ଅନୁସରଣର ଫଳ ଯାହା, ତାହାଠାରୁ ବି ସେ ବଞ୍ଚିତ ହୁଏ ନାହିଁ। ତେବେ ବିଧିମାତ୍ରିକ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ବହିତ ଫଳ ଲାଭ ହୋଇଥାଏ। ନିୟମିତ ଭାବରେ ଇଷ୍ଟଭୂତି କରିବାର ଫଳ ଅମୋଘ। ଇଷ୍ଟଭୂତିମାନେ ମାଙ୍ଗଳିକ ଯଶ।

ଆ : ପ୍ର: ୩/୨୦.୩.୧୯୪୨

II ଲୋକନିନ୍ଦାର ଭୟ ରହିଲେ କ'ଣ ହୁଏ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଦାଦା ଠାକୁରଙ୍କୁ କହିଲେ-ମଣିଷ ତ ଲୋକ ନିନ୍ଦାର ଭୟରେ, ଗଣ୍ଡଗୋଳର ଭୟରେ ଅନେକ ସମୟରେ ତୁପ କରି ରହେ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଲୋକ ନିନ୍ଦାର ଭୟରେ ତୁମେ ଯଦି ଅସତ୍ ଓ ଅନ୍ୟାୟକୁ ପ୍ରତିରୋଧ ନ କର, ସେବା ତ ତୁମର କ୍ଲାବଡ଼। ତାହା ମାନେ, ତୁମର ଓ ସମସ୍ତଙ୍କର ଲାଞ୍ଜିତ ହେବାର ପଥ ତିଆରି କରି ରଖିଲା। ତୁମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଏ କ'ଣ ଭାବେ ବା ଭାବିବ, ସେହିଟାକୁ ବଡ଼ କରି ନ ଦେଖି ବାସ୍ତବରେ ତୁମେ କ'ଣ, ସେ ଦିଗରେ ବେଶୀ ନଜର ଦେବା ହିଁ ଭଲ। ତୁମେ ଯଦି ସତ୍ ହୁଅ, ନ୍ୟାୟପରାୟଣ ହୁଅ, ଆଉ ଲୋକ ଯଦି ତୁମକୁ ଅନ୍ୟ ରକମର ଭାବେ, ତଦ୍ୱାରା ତୁମର ଚାରିତ୍ରିକ ସମ୍ପଦ ଉଭେଇ ଯିବ ନାହିଁ। ପୁଣି ତୁମେ ଯଦି ଅସତ୍ ହୁଅ ଓ ଅନ୍ୟାୟ କରିଚାଲ ଏବଂ ଲୋକଙ୍କର ଚକ୍ଷୁରେ ଧୂଳି ଫିଙ୍ଗି ଚାଲିଯାଉ-ଅବଶ୍ୟ ସେଥିରେ ବେଶାଦିନ ତିଷ୍ଠି ରହିହୁଏ ନାହିଁ-ତଦ୍ୱାରା କିନ୍ତୁ ତୁମେ ସତ୍ ହୋଇଗଲା ନାହିଁ। ତୁମର ମୂଳ ସମ୍ପଦ ହେଲା ତୁମର ଚରିତ୍ର। ଲୋକଙ୍କ ଭୟରେ ତୁମେ ଯଦି କେତେ ଗୁଡ଼ିକ ଗଲ୍ଲି ଓ କପଟ ଚରିତ୍ରକୁ ପ୍ରଣୟ ଦେଇ ନିଜକୁ ଦୁର୍ଗଳ ଓ ହୀନ କରି ଚୋଳ, ତାହାହେଲେ ତୁମେ ହିଁ କିନ୍ତୁ ଠିକ୍‌ଗଲା। ଅସଲ କଥା ହେଲା ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଖୁସି କରିବା, ସେଥିରେ ଦୁନିଆରେ ଲାଭ-କ୍ଷତି, ନିନ୍ଦା-ଗୁାନି ଯାହାକିଛି ଆସୁନା କାହିଁକି, ସେଥିରେ ଭୃଷେପ ନ କରିବା। ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ନଜର ଗଲେ ହିଁ ବୁଦ୍ଧି ହୁଏ ସମସ୍ତଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ କରିବା। ସେତେବେଳେ ମଣିଷ କାହାର ମୁହଁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ କରି ଚାଲେ ନାହିଁ। ଲକ୍ଷ୍ୟ ତାହାର ଠିକ୍ ଥାଏ। ସେବା, ପ୍ରୀତି ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ଭାବ ନେଇ ଚାଲିଲେ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁଥିରେ ମଣିଷର ଅମଙ୍ଗଳ ହୁଏ ତାକୁ ସେ ପ୍ରଣୟ ଦିଏ

ନାହିଁ । ତାହାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବର ପ୍ରଭାବ ହିଁ ହୁଏ ଅସାଧାରଣ । ସେ ବଜ୍ରଭଲି କଠିନ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ମଣିଷର ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆକର୍ଷଣ କରେ, ଲକ୍ଷେ ମଧୁର ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଇ ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରକାରର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆକର୍ଷଣ କରିପାରେ ନାହିଁ । ତାକୁ ମଣିଷ ସାମୟିକ ଭାବେ ଭୁଲି ଦୁଝିଲେ ମଧ୍ୟ ଅତିରେ ହିଁ ଦୁଝିପାରେ ପରମ ହିତକାରୀ ବନ୍ଧୁ ରୂପରେ । ଅବଶ୍ୟ ଦଳେ ହୁଏତ ରହିବେ ଯେଉଁମାନେ କି ଇର୍ଷାପରବଶ ହୋଇ ତାହାର ନିନ୍ଦାଗାନ କରି ବୁଲିବେ, କିନ୍ତୁ ସେ ସ୍ଥଳରେ ତାହା ତରଫରୁ କିଛି ହେଲେ ପ୍ରତିବାଦ କରିବା ପ୍ରୟୋଜନ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ପରିବେଶ ହିଁ ଆଗେଇ ଆସି ସେମାନଙ୍କୁ ଚାପି ବସିବ ।

ଆ : ପ୍ର: ୩ / ୨୦. ୩. ୧୯୪୨

II ଭଗବାନ ମନୁଷ୍ୟର ଦୁଃଖ ଘୁଆଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ,

ନା ଘୁଆନ୍ତି ନାହିଁ II

ଜଣେ ମାଆ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ- ମୁଁ ଭାବେ, ଭଗବାନ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସେ ମଣିଷର କଷ୍ଟ ଘୁଆଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ କାହିଁକି ? ବା ପାରିଲେ ବି ଘୁଆନ୍ତି ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏଥିପାଇଁ ଭଗବାନଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି ? ମଣିଷ ନିଜେ ହିଁ ଯଦି ଦୁଃଖରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ଚାହେଁ, ତାହାହେଲେ ତ ସେ ନିଜେ ହିଁ ତାହା ପାଇ ପାରେ । ଭଗବାନ ଏପରି କୌଣସି ନିୟମ କରି ନାହାଁନ୍ତି, ଯାହାପାଇଁ ମଣିଷର ଦୁଃଖ ପାଇବାଟା ନିଷ୍ପିତ ଅଟେ । ମଣିଷ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଚେଷ୍ଟାକରି ସେହି ପ୍ରକାର ପ୍ରୟୋଜନ ସୃଷ୍ଟି କରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ବିପଥରେ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ତାହା ହୁଏ । ଦୁଃଖ ଯେତେବେଳେ ଆସେ ସେତେବେଳେ ଯଦି ସେଥିରୁ ତ୍ରାଣ ପାଇବାକୁ ଚାହେଁ ଏବଂ ତାହାର ଇଚ୍ଛାଟା ଯଦି ଆନ୍ତରିକ ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ସେ-ପଥ ମଧ୍ୟ ତାହା ପାଇଁ ଶୋଲା । କିନ୍ତୁ ଭଗବାନଙ୍କର ରାଜ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ବିଧାନ ଏହି ଯେ ମଣିଷ କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ ଯାହା ଚାହେଁ, ଭଗବାନ ତାହାକୁ ମଞ୍ଜୁର କରନ୍ତି । ସେଥିଯୋଗୁଁ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ଯଦି କେହି ଦୁଃଖ ଅର୍ଜନ କରିଥାଏ, ତାହାକୁ ସେ ରଦ୍ଦ କରି ଦେଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଦୁଃଖ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବା କର୍ମର ଓଲଟା କର୍ମକରି ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ଦୁଃଖର ନିରସନ କରିବାକୁ ହେବ ତାକୁ । କର୍ମ କରିବା ଛଡ଼ା କେବଳ କହିବା ବା ଭାବିବାକୁ ସେ ଗୁରୁତ୍ବ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ତୁମେ ଯେ ଦୁଃଖ ଚାହଁ ନାହିଁ, ଆଚରଣର ଭିତର ଦେଇ ତାହାର ପରିଚୟ ଦେବାକୁ ହେବ ତୁମକୁ । ତେବେ ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଜୀବ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଦୟା

ଅଶେଷ । ସେଥି ଯୋଗୁଁ ପୃଥିବୀ ତିଷ୍ଠି ରହିଛି ଏବଂ ତିଷ୍ଠି ରହିବ । ମଣିଷ ଭଗବାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତୁତା ହେଲେ ସୁବିଧା ହୁଏ ଏତିକି ଯେ, ସେ ସେତେବେଳେ ଯେପରି ଏକ ଭକ୍ତାଦନାର ମଧ୍ୟରେ ରହେ, ସାଧାରଣ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ତାକୁ ଏତେ ପରିମାଣରେ ଅଭିଭୂତ କରିପାରେ ନାହିଁ, ଆନନ୍ଦର ବୋଧ ତାହାର ଏତେ ପରିମାଣରେ ଥାଏ ଯେ, ଦୁଃଖ ଯେପରି ତାକୁ ପାଇ ବସି ପାରେ ନାହିଁ । ଏହା ଛଡ଼ା ସବୁ ସମୟରେ ଭଗବତ୍ ସେବାର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭତା ବୋଲି ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ଓ ଦୁରବସ୍ଥାକୁ ବି ଇଶ୍ବରଙ୍କର ସେବାରେ ସେ ଲଗାଇ ଦିଏ । ସେହି ହେତୁ ସେ ଶ୍ରୀଚକ୍ରା ହୋଇପଡ଼େ ନାହିଁ । ମନ୍ଦର ଭିତର ଦେଇ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଭଲ ଆବାସ୍ୟ କରାଯାଇପାରେ, ତାହା ସେ କରେ, ବିଷକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ଅମୃତରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ କରି ତୋଳେ । ଭକ୍ତି ବଡ଼ ଜବର ମାଲ, ତାହା ମଣିଷକୁ ବୁଦ୍ଧି ଯୋଗାଏ, ଶକ୍ତି ଯୋଗାଏ ଅସାଧାରଣ ରୂପେ । ଆଉ ଦୁଃଖ ମାତ୍ରେ ହିଁ ଖରାପ ନୁହଁ, ଗୋଟିଏ ଦୁଃଖ ହେଲା ପ୍ରବୃତ୍ତିଜନିତ କର୍ମ ପାଇଁ, ଆଉ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଦୁଃଖ ହେଲା ତପସ୍ୟା ପାଇଁ । ତପସ୍ୟାର ପାଇଁ ଯେଉଁ ଦୁଃଖ ବରଣ, ଯାହାକି ମଣିଷର ଶ୍ରୀବୃନ୍ଦର କାରଣ ହୁଏ, ସେହି ଦୁଃଖରୁ ଯଦି ତୁମେ ମଣିଷ ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତି ପରବଶ ହୋଇ ତାକୁ ସେଥିରୁ ନିବୃତ୍ତ କର, ତାହା ହେଲେ ତ ତାହାର ଭନ୍ନତି ହିଁ ରୁଦ୍ଧ ହୋଇଯିବ । ଧର, ପରାକ୍ଷାରେ ପାଶ୍ କରିବା ପାଇଁ ପୁଅର ପଡ଼ାପଡ଼ିରେ ଅନେକ ପରିଶ୍ରମ ଦରକାର, ଏହି ପରିଶ୍ରମର ଭିତରେ ଏକ କଷ୍ଟବୋଧ ରହିଛି । ତୁମେ ଯଦି ଭାବ, ପୁଅଟି ମୋର କେତେ କଷ୍ଟ ସହୁଛି, ଏତେ ପରିମାଣରେ କଷ୍ଟ କରି ପଡ଼ିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ, ସେଥିରେ ଯାହା ହେବା କଥା ହେବ, ତାହା ହେଲେ ତ ତାକୁ ତୁମେ ମୁର୍ଖକରି ରଖୁ । ଭନ୍ନତି ଲାଭ କରିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ତାହା ପାଇଁ କଠୋର ତପସ୍ୟା ଆବଶ୍ୟକ । ମୁଁ ଇଚ୍ଛାକରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ଦୁରନ୍ତ ତପସ୍ୟାର ଉପରେ ରହୁ, ଏଥିପାଇଁ ମନୁଷ୍ୟର ଯେତେ କଷ୍ଟ ହେଉପକ୍ଷେ, ଶରୀର ଯଦି ଠିକ୍ ରହେ ତେବେ ତାହାସବୁ ଦେଖୁ ମୋତେ ଆରାମ ହିଁ ଲାଗେ । କଷ୍ଟ କରିବାର ଅଭ୍ୟାସ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର କର୍ମ ଯାଇଛି । ଆମ୍ଭେମାନେ ଆରାମପ୍ରିୟ ହୋଇ ଗଲୁଣି । ଏହି ଜଡ଼ତାକୁ କଟାଇବା ପାଇଁ ମଣିଷକୁ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଚାପ ଦେଇ ରଖିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି । ସେତେବେଳେ କଷ୍ଟ କରିବାଟା ହିଁ ମନୁଷ୍ୟ ସୁଖକର ବୋଲି ମନେ କରିବ ।

ଆ : ପ୍ର: ୩ / ୨୮. ୩. ୧୯୪୨

॥ ଇଶ୍ଵରକୋଟି ପୁରୁଷର ଲକ୍ଷଣ କ'ଣ ? ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ-ଇଶ୍ଵରକୋଟି ପୁରୁଷର ଲକ୍ଷଣ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏକ କଥାରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଇଷ୍ଟ ହିଁ ତାର ନିକଟରେ **first and foremost** (ପ୍ରଥମ ଓ ପ୍ରଧାନ), ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ ସେ ଯାହା କିଛି ହସ୍ତହସ୍ତ ମୁହଁରେ **sacrifice** (ତ୍ୟାଗ) କରିପାରେ ଏବଂ ଇଷ୍ଟସଙ୍ଗ ଓ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ-ଲାଳସା, ଇଷ୍ଟସେବା, ଇଷ୍ଟଚିନ୍ତା, ଇଷ୍ଟକର୍ମ ଓ ଇଷ୍ଟ କଥାରେ ଅତ୍ୟୁତ ବ୍ୟାପୃତ ରହିବା ହିଁ ତାହାର ଏକମାତ୍ର ଉପଭୋଗର ବିଷୟ ହୋଇଥାଏ, ତାହା ସେ ଇଷ୍ଟଙ୍କ-ସାନ୍ନିଧ୍ୟରେ ରହି ଥାଉ ବା ଦୂରରେ ରହି ଥାଉ ।

ଆ : ପ୍ର : ୩ / ୨୯.୩.୧୯୪୭

॥ ମୁଳଟି କେଉଁଠି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ - ପ୍ରକୃତ ଭକ୍ତ ଯେ ସେ ତ୍ରିଲୋକର ଆଧିପତ୍ୟର ବିନିମୟରେ ସୁଦ୍ଧା ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରୁ ଟିକିଏ ହେଲେ ବି ହଲେ ନାହିଁ । ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ ସବୁକିଛି ତାହାର ନିକଟରେ ମୂଲ୍ୟହୀନ । ମୋକ୍ଷ ବା ମୁକ୍ତି କାମନା ପାଇଁ କେହି ଯଦି ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଭଲପାଏ, ତାହା ମଧ୍ୟ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ନିରସ । ତେଣୁ ଚୈତନ୍ୟ ଚରିତାମୃତରେ ଅଛି- 'ମୁକ୍ତିବାଞ୍ଛା କୈତବ ପ୍ରଧାନ' । ସେଥିପାଇଁ ଗୀତାରେ ଅଛି- 'ବହୁନାଂ ଜନ୍ମା ନାଂ ଅଗ୍ରେ ଜ୍ଞାନବାନ ମାଂ ପ୍ରପଦ୍ୟତେ, ବାସୁଦେବଃ ସର୍ବମିତି ସ ମହାତ୍ମା ସୁଦୂର୍ଲଭଃ' । ସହଜ କଥା ଏହିକି, ଏହି ମଣିଷଟିକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ବସୁଦେବଙ୍କର ସତ୍ତା ବାସୁଦେବଙ୍କୁ କେବଳ ମାତ୍ର ତାଙ୍କରି ସାର୍ଥପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେ ହିଁ ମୁଖ୍ୟ, ସେ ହିଁ ଚରମ, ସେ ହିଁ ପରମ । ଆଦିରେ ସେ, ମଧ୍ୟରେ ସେ ଏବଂ ଅନ୍ତରେ ବି ସେ । ଯେତେ କଥା କୁହନ୍ତୁନା କାହିଁକି, ସବୁ କିଛିର ମୂଳ ଏହିଠାରେ ବିଦ୍ୟମାନ ।

ଆ : ପ୍ର : ୩ / ୨୯.୩.୧୯୪୭

॥ ଧର୍ମ ପାଇଁ ଜୀବନ, ନା, ଜୀବନ ପାଇଁ ଧର୍ମ ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ଧର୍ମପାଇଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଜୀବନ, ନା, ଆମ ଜୀବନ ପାଇଁ ଧର୍ମ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - 'ଯେନାତ୍ମନ ସ୍ଵଆତ୍ମେଷାଂ ଜୀବନଂ ବର୍ଜନସ୍ଥାପି ପ୍ରିୟତେ ସ

ଧର୍ମଃ' । ତେଣୁ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ଜୀବନତ ଅଛି ହିଁ, ତାହାରି ସହିତ ଅଛି ବୃତ୍ତି । ସେଥିଯୋଗୁଁ ଜୀବନ ଓ ଧର୍ମ ଏହି ଦୁଇଟିର ମଧ୍ୟରେ ଧର୍ମ ହିଁ ବ୍ୟାପକ । ତେଣୁ ମୁଁ ବୁଝିଛି, ଧର୍ମ ପାଇଁ ହିଁ ଜୀବନ । ଧର୍ମ କହିଲେ ବସ୍ତୁ ବା ବୃତ୍ତି ପାଇବାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଯଦି ଅନ୍ୟକିଛିକୁ ବୁଝାଏ, ସେହି ପ୍ରକାର ଧର୍ମ ସଙ୍ଗରେ ଜୀବନର ସମସ୍ତ କେତେ ଟିକକ ଅଛି ତାହା ମୁଁ ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୩ / ୪. ୪. ୧୯୪୭

॥ କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ କେଉଁ ଭାବରେ ଧର୍ମ ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ସାଧନା କହିଲେ ମୁଁ ବୁଝେ, ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠ ହୋଇ ସତ୍ତାସମର୍ଥନା ଓ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଶକ୍ତିଲାଭ ଓ ତାହାର ଇଷ୍ଟାର୍ଥୀ ବିନିଯୋଗ । ଆପଣ ଯେଉଁ କର୍ମ ଜାଣନ୍ତି, ଯେଉଁ କର୍ମ କରନ୍ତି, ସେହି କର୍ମରେ ହିଁ ଆପଣଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟତା ବଢ଼ାଇ ତୋଳନ୍ତୁ । ଆଉ ସେହି ଯୋଗ୍ୟତା ଦେଇ ମଣିଷର ବସ୍ତୁତା ଓ ବଢ଼ିବାର ପଥକୁ ଆହୁରି ସୁଗମ କରି ଦିଅନ୍ତୁ-ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ଓ ଇଷ୍ଟପ୍ରତିଷ୍ଠା ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ ରଖି । ସେତେବେଳେ ଯାଇ ବୁଝିପାରିବେ, କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ କିପରି କରି ଧର୍ମ ପ୍ରତିପାଳିତ ହୁଏ । ଏହି ବାସ୍ତବ କର୍ମ ଧାରାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଘଟି ଘଟି କାନ୍ଦିଲେ ମଧ୍ୟ ଧର୍ମ ହେବ ନାହିଁ । କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ ନଗଲେ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ସୁକେନ୍ଦ୍ର କଠୋରକର୍ମୀ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆଉ ଏହା ଉପରେ ହିଁ ଗଢ଼ିଉଠିବ ଚରିତ୍ରର ସୌଧ । ଖୁବ ବଡ଼ ରଜମର ତପସ୍ୟା ନ ରହିଲେ, ଚରିତ୍ର ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ନାହିଁ । ଆଉ ଚରିତ୍ର ନ ରହିଲେ କାଳ ବକ୍ଷରେ ଦାଗ କଟାଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ । ସବୁକିଛି ହିଁ ମିଳେଇ ଯାଏ । ଯେଉଁମାନେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ମଣିଷର ଜୀବନରେ ଶୁଭ ପ୍ରଭାବ ବିସାର କରିଛନ୍ତି, ସେମାନେ କେହି କେବଳ କଥାଦ୍ଵାରା ତାହା କରି ପାରି ନାହାଁନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଚଳଣୀ, ଆଚାର ଓ ବ୍ୟବହାର ହିଁ ତାହା ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିଛି ।

ଆ : ପ୍ର : ୩ / ୧୦.୪. ୧୯୪୭

॥ ପଞ୍ଚ ମହାଯଜ୍ଞ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - (ପୂର୍ବକାଳରେ) ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ସଂସାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା କ୍ଷଣି ନିତ୍ୟ ପଞ୍ଚମହାଯଜ୍ଞ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେହି ହେଲେ ବାଦ୍ ପଡ଼ୁ ନ ଥିଲେ । ଆଉ ସେହି ପଞ୍ଚଯଜ୍ଞ ଥିଲା ଅବଶ୍ୟ କରଣୀୟ ।

ଜଣେ ମା' କହିଲେ- ଏହି ନିତ୍ୟ ପଞ୍ଚମହାଯଜ୍ଞ କ'ଣ ସେ ବିଷୟରେ ଭଲ ଭାବେ ଚିକିଏ କୁହନ୍ତୁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପ୍ରଥମ ହେଲା ରକ୍ଷିଯଜ୍ଞ ବା ବ୍ରହ୍ମଯଜ୍ଞ। ରକ୍ଷିମାନେ ହେଲେ ଜ୍ଞାନବିଜ୍ଞାନର ଉଧ୍ବ। ସେମାନେ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି, ତାହାକୁ ଆୟତ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଅନ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ତାହା ଆୟତ୍ତ କରାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଏହାକୁ ବୋଲାଯାଏ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଅଧ୍ୟାପନ। ଆଉ ଜୀବନ୍ତ ରକ୍ଷି ଯିଏ, ତାଙ୍କର ସଙ୍ଗ ଓ ସେବା ଦ୍ବାରା ତାଙ୍କୁ ତୁଷ୍ଟ-ପୁଷ୍ଟ କରାଇ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ କରିବାକୁ ହେବ। ଏହି ସମସ୍ତ ହିଁ ରକ୍ଷିଯଜ୍ଞ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ। ତୁମ୍ଭେମାନେ ଯେଉଁ ଯଜନ, ଯାଜନ କର ତାହା ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ଏହି ବ୍ରହ୍ମଯଜ୍ଞ ଅଟେ। ବ୍ରହ୍ମଯଜ୍ଞ ମାନେ, ଯାହାର ଭିତର ଦେଇ ମଣିଷ ବୃଦ୍ଧି ପାଏ। ଜ୍ଞାନର ଅନୁଶୀଳନର ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ମଣିଷ ବୃଦ୍ଧିପାଏ। ଯେଉଁ ଲୋକ ସଂସାର ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରି କେବଳ ଉଦର-ଚିନ୍ତା ନେଇ ରହିଥାଏ, ମାତ୍ର ଜ୍ଞାନ-ଆହରଣର ଚେଷ୍ଟା କରେ ନାହିଁ, ତାହାର ଉନ୍ନତି ଖଟମ ହୋଇଯାଏ।

ତାହା ପରେ **ଦେବ ଯଜ୍ଞ**। ଦେବତା ବୋଲିଲେ ଯେଉଁମାନେ କି ନିଜର ଚରିତ୍ର, ଗୁଣଗାନ୍ଧି, ଐଶ୍ବରିକାଣ୍ଡ ଓ ଭାବେଶ୍ବର୍ୟ୍ୟର ଭିତର ଦେଇ ଲୋକସମାଜରେ ଦେବାପ୍ୟମାନ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି। ଦେବଯଜ୍ଞ ବୋଲିଲେ, ଏହି ଦେବତାଗଣଙ୍କୁ ଅନୁଧ୍ୟାବନ କରି ସେମାନଙ୍କ ଭାବକୁ ନିଜ ଭିତରେ ସମର୍ଥନ କରି ତୋଳିବା ଏବଂ ବାସ୍ତବତାର ସହ ନିଜକୁ ଉତ୍ତରୀକରି ସେମାନଙ୍କୁ ପରିତୁଷ୍ଟ କରିବା। ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି 'ସର୍ବ ଦେବମୟୋ ଗୁରୁଃ'-ଅର୍ଥାତ୍ ସର୍ବଗୁରୁଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତ ଦେବତାଙ୍କର ଅଧିଷ୍ଠାନ ଅଛି। ତେଣୁ ଇଷ୍ଟଚିନ୍ତା, ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଇଚ୍ଛାନୁଯାୟୀ ନିଜକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବା, ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ବାସ୍ତବ ଭାବରେ ନିବେଦନ କରିବା ଇତ୍ୟାଦି ଦେବଯଜ୍ଞର ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ।

ପୁଣି ଅଛି **ପିତୃଯଜ୍ଞ**। ପିତୃ ପୁରୁଷଙ୍କର ଦୌଳତରୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଦୁନିଆର ମୁହଁ ଦେଖୁ ଓ ଏହି ଦୁନିଆରେ କେତେ କ'ଣ କରି ଖାଇ ବଞ୍ଚୁଛୁ। ସେମାନଙ୍କର ଦୟାଛଡ଼ା କିଛି ହେଲେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ। ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଦତ୍ତ ରକ୍ତ ଓ ଗୁଣାବଳୀ ବହନ କରି ହିଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଚାଲୁଛୁ। ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ତୃପ୍ତି ଯେପରି ହୋଇପାରେ, ତାହା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅବଶ୍ୟକ କରଣୀୟ। ପିତାମାତା ବଞ୍ଚୁଥିଲେ ଜୀବନ୍ତ ଗୃହଦେବତା ବୋଲି ବୋଧକରି ସେମାନଙ୍କୁ ସର୍ବ ପ୍ରକାରରେ ସେବା ଦେବା ଉଚିତ୍। ଆଉ ଯଦି ନଥାନ୍ତି ତେବେ ନିତ୍ୟ ତର୍ପଣ କରିବାର ବିଧି ରହିଛି। ଏହିପରି ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କର ସ୍ମରଣ

ଓ ମନନର ଭିତର ଦେଇ ସେମାନଙ୍କର ଗୁଣଗୁଡ଼ିକ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସଞ୍ଜାବିତ ରହେ। ଏହାଦ୍ବାରା ଗୋଟିଏ ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ଲାଭ କରାଯାଏ।

ଏହା ପରେ ଅଛି **ନୃଯଜ୍ଞ ଓ ଭୃତଯଜ୍ଞ**। ଅତିଥି ସଙ୍ଗ୍ରହ ଓ ଦୃଢ଼ସ୍ଥ ପରିବେଶର ସେବା, ସାହାଯ୍ୟକୁ ବୋଲାଯାଏ ନୃଯଜ୍ଞ। ପରିବେଶକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଆମ୍ଭେମାନେ ବଞ୍ଚୁ ପାରିବୁ ନାହିଁ। ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ସର୍ବପ୍ରକାରର ସେବା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଗୃହୀର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଲା ଆଗେ ଅତିଥିଙ୍କୁ ଖୁଆଇ ତାହାପରେ ସେ ଖାଇବ। ଅତିଥିଙ୍କୁ ନାରାୟଣ ଜ୍ଞାନରେ ସେବା କରିବାର ରୀତି ଅଛି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦେଶରେ। କଥା ଏହିକି, ଆମର ଦ୍ବାରସ୍ଥ ହୋଇ କେହି ଯେପରି ଅଭୁକ୍ତ ନ ରୁହନ୍ତି, ବିମୁଖ ନ ହୁଅନ୍ତି। ମୁଁ ଗୃହ କରିଛି ସବୁ ଲୋକଙ୍କର ସେବା ପାଇଁ। **ଭୃତଯଜ୍ଞ** ବୋଲିଲେ ଇତର ଜୀବଜନ୍ତୁ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଗଛଲତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁକିଛିର ସେବା କରିବାକୁ ବୁଝାଏ। ଗୋଟିଏ ଗୋରୁକୁ ଦେଖିଲେ ଜଳ ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇ କଷ୍ଟପାଉଛି, ତୁମେ ନଳକୂପରୁ ଏକ ବାଲଟି ଜଳ ତୋଳି ତାକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ, ସେହି ପ୍ରକାର କରିବାବା ଭୃତଯଜ୍ଞ ମଧ୍ୟରେ ଆସିପଡ଼େ। ସାଧାରଣତଃ ନିଜ ଆହାର୍ଯ୍ୟର ଅଗ୍ରଭାଗଟି ସଗ୍ରହ ଭାବରେ ସେମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନିବେଦନ କରିବାର ଏକ ରୀତି ରହିଛି। ମୁଖ୍ୟ କଥା ହେଲା, ବିଶ୍ବ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ସମସ୍ତଙ୍କ ସହ ନିଜର ଯୋଗସୂତ୍ରଟାକୁ ବୋଧ କରିବାକୁ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ରହିବା। ଏହିଗୁଡ଼ିକ ଯଦି କେବଳ ଭାବନାରେ ରହେ, କରିବାରେ ତାହା ରୂପ ନ ନିଏ, ତାହାହେଲେ ହେବ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର: ୩ / ୮ . ୬ . ୧୯୪୭

II ଜାହାର ଭବିଷ୍ୟତ ଅନ୍ଧକାର II

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ତମାଣୁ ଖାଉ ଖାଉ ମୃଦୁ-ମୃଦୁ ହସି କହିଲେ-ଗୋଟିଏ ଲୋକ ଚୋର, ଧନ୍ଦାବାଜ, ଗୁଣ୍ଡା, ବଦମାସ ବା ଲମ୍ପଟ ହୋଇବି ଯଦି ଏକନିଷ୍ଠ ହୁଏ, ତାହାର ବରଂ ଗତି ଅଛି, କିନ୍ତୁ ଯିଏ ବହୁନୈଷ୍ଠିକ, ଯେ **wabblers** (ଅସ୍ଥିରମତି), ସେ ଯଦି **moralist** (ନୀତିପରାୟଣ)ବି ହୁଏ, ତେବେ ତାହାର ଭବିଷ୍ୟତ ଅନ୍ଧକାର। ଗନ୍ତାକର ବା ବିଲ୍ଲମଙ୍ଗଳ **type**ର (ଧରଣର)ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ କୌଣସି ଭାବନା ନାହିଁ। ଚିନ୍ତା ହେଲା ସେହିମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ଖୋଲା ମେଲା ରକମର ନୁହଁନ୍ତି, ଭାଲୋବାସା ନାହିଁ?

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ତେବେ ସେମାନଙ୍କର ଉପାୟ କ'ଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କୁ ଧରି ଯଦି ଲାଗି ରହେ, ତାହା ହେଲେ ବି ଅନେକ କିଛି ହୁଏ। ଏହି ଜୀବନରେ ଯେତେ ଟିକକ ଆଗେଇଲା, ତାହାରି ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପର ଜୀବନରେ ପୁଣି ଆଗେଇ ପାରେ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ପର ଜୀବନର କଥା ତ ଅନିଶ୍ଚିତ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଜାଣିବାର ମଧ୍ୟରେ ନାହିଁ, ତେଣୁ ଅନିଶ୍ଚିତ। କିନ୍ତୁ ଯେଉଁମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଅନିଶ୍ଚିତ ନୁହଁ। ତେବେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବନ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ନିଶ୍ଚିତ ରହିବାଟା ମୋର ପସନ୍ଦ ନୁହେଁ। ମୁଁ ଭାବେ, ଯାହା କରିବାକୁ ହେବ ବା ପାଇବାକୁ ହେବ ତାହା ଏହି କ୍ଷଣରୁ ହିଁ। ଏହି **urge** ରେ (ଆକୃଷ୍ଟିରେ) କରିବାର **speed** (ଗତି)ଟି ବଢ଼ିଉଠେ। ତେବେ ସମସ୍ତଙ୍କର ସବୁକିଛିର **metal** (ଉପାଦାନ)ନ ଥାଏ, ତେଣୁ ଅଧିକ ସମୟ ନିଏ।

ଆ : ପ୍ର: ୩ / ୨୨.୭.୧୯୪୭

॥ ଅଷ୍ଟପାଶ ତଡ଼ିବାକୁ ହୁଏ କାହିଁକି ॥

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ କହିଲେ- ଘୃଣା, ଲଜ୍ୟା, ମାନ, ଅପମାନ, ମୋହ, ଦମ୍ଭ, ଦୃଷ୍ଟ ଆଉ ଖଳତା ବା କୃତତା ଏହି ଗୁଡ଼ିକ କୁହାଯାଏ ଅଷ୍ଟପାଶ। ଅଷ୍ଟପାଶ ମଣିଷକୁ ସହଜ ହେବାକୁ ଦିଏନାହିଁ, ତାହାର ସାଧାବିକ ଚଳଣିକୁ ନିରୁଦ୍ଧ କରି ରଖେ। ନିଜର ପ୍ରାଣଟି ଖୋଲା ନୁହେଁ, ତେଣୁ ମଣିଷର ପ୍ରାଣକୁ ଖୋଲି ଦେଇ ପାରେ ନାହିଁ। ବାହାଦୁରୀ ଦେଖାଇ ଚାଲେ। ଏହିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଚାରିତ୍ରିକ ମଳିନତାର ପରିଚୟ ଦିଏ। ସେହି ସବୁକୁ ତଡ଼ି ନପାରିବା ମାନେ ଦୁର୍ବଳତା। ଏହି ଧରଣର ଦୁର୍ବଳତା ପୋଷି ରଖିଲେ ସେବା ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ରୂପେ ଦେଇହୁଏ ନାହିଁ, କାରଣ ସେବାର ପ୍ରଧାନ ଜିନିଷ ହେଲା ମଣିଷର ମନ ରାଜ୍ୟକୁ ଚାଟା କରି ତୋଳିବା। ଭିତର- କପଟା ଯେଉଁମାନେ, ମନଖୋଲା ନୁହେଁ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ମଣିଷକୁ ସ୍ୱର୍ଗ ଦେବେ କେଉଁ ଭାବରେ? ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ସେବା ଦେବା ବି ହୁଏ ନାହିଁ। ପୁଣି ଅଷ୍ଟପାଶ ହେତୁ ଅନ୍ୟ ନିକଟରୁ କିଛି ହେଲେ ମାଗିପାରେ ନାହିଁ ଏପରି ଭାବରେ, ଯଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ଉଲ୍ଲସିତ ହୋଇଉଠେ। ସେଥିପାଇଁ ଅଷ୍ଟପାଶକୁ ତଡ଼ାଇ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ।

ଜଣେ କହିଲେ-ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ଆତ୍ମମର୍ଯ୍ୟାଦା ନେଇ ଚାଲିବାକୁ ଗଲେ ତ ଲଜ୍ୟା, ମାନ ଇତ୍ୟାଦି କିଛି କିଛି ରହିବା ଭଲ, ଅନେକ ଦୁଃଖରିତ୍ର ଲୋକ ଦେଖାଯାଏ, ଯେଉଁମାନେ ଲଜ୍ୟା, ସମ୍ମାନର ଧାର ଧାରନ୍ତି ନାହିଁ। ସେମାନଙ୍କର ଲଜ୍ୟା, ମାନର ବୋଧ ଯଦି ଆତ୍ମାତ୍ମା ବରଂ କିଛିଟା ସେମାନେ ଭଲରେ ଆତ୍ମାତ୍ମେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଅଷ୍ଟପାଶକୁ ତଡ଼ିବା ମାନେ ତ ଆତ୍ମମର୍ଯ୍ୟାଦାହୀନ ହେବା ନୁହଁ। ଆତ୍ମମର୍ଯ୍ୟାଦା ସମ୍ପନ୍ନ ହେବା ମାନେ ହିଁ ହେଉଛି ଦୁର୍ବଳତାକୁ ପ୍ରଶାନ୍ନ ନ ଦେବା, ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରଙ୍କର ଗୌରବବୋଧକୁ ନିଜ ଭିତରେ ଜାଗ୍ରତ ରଖିବା, ସେମାନଙ୍କର ଗରିମା କ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ଭଳି କୌଣସି କର୍ମ କରିବାରେ ଲଜ୍ୟା, ଘୃଣା ଓ ଅପମାନ ବୋଧ କରିବା, ଏହି ସମସ୍ତ ହେଲା ମଣିଷର **good instincts** (ସୁସଂସ୍କାର)ର ଲକ୍ଷଣ। ଅଷ୍ଟପାଶ ତଡ଼ିବା ମାନେ ସେସବୁକୁ ତଡ଼ିବା ନୁହେଁ। ତାହାହେଲେ ଆପଣ ଠିଆହେବେ କାହା ଉପରେ? କିନ୍ତୁ ଆପଣ ଏମ.ଏ ପାଶ୍ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଯଦି ଏକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପ୍ରଣାମ କରିବାକୁ ଲଜ୍ୟାବୋଧ କରନ୍ତି, ସେହିଟା କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର ଆତ୍ମମର୍ଯ୍ୟାଦା ବା ବଂଶ ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ଦୋଷତକ ନୁହଁ। ବରଂ ଦେବ ଦ୍ୱିଜଙ୍କଠାରେ ଭକ୍ତି, ଯେଉଁଟା କି ଆପଣଙ୍କ ପରିବାରର ବୈଷ୍ଣବ୍ୟ, ସେହିଥିରୁ ହିଁ ଆପଣ **deviated** (ବ୍ୟତିକ୍ରାନ୍ତ)ହୋଇ ଉଠିଲେ। ମଣିଷର ସେବା କରିବାକୁ ସର୍ବାଗ୍ରରେ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ନିଜର ଚରିତ୍ରକୁ ଗଠନ କରିବା। ଏକ କ୍ଷିପ୍ର ଓ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ କର୍ମଠ କୃତୀ ଜୀବନର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତକୁ ମଣିଷର ସମ୍ମୁଖରେ ତୋଳିଧରିବା ଆପେକ୍ଷା ଆଉ ବଡ଼ ସେବା କିଛି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ଏହାକୁ ହିଁ କହନ୍ତି ଧାର୍ମିକ ଚଳନ। ଏହି ପ୍ରକାରର ଧାର୍ମିକ ଚଳଣୀ ଯେଉଁଠାରେ, ପରିବେଶରେ ସେହିଠାରେ ହିଁ ଧର୍ମ ବିରାଜ କରେ।

ଆ : ପ୍ର: ୪ / ୭.୯.୧୯୪୭

॥ କନ୍ଦ୍ରିକ୍ଷଣ ବା ପ୍ରତ୍ୟୟ ଜିନିଷଟା କ'ଣ ॥

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ-ଆପଣ ଅନେକ ସମୟରେ କୁହନ୍ତି କନ୍ଦ୍ରିକ୍ଷଣ (ପ୍ରତ୍ୟୟ) ରହିପାରିଲେ ସବୁ ହୁଏ, ତେବେ ଏହି କନ୍ଦ୍ରିକ୍ଷଣ (ପ୍ରତ୍ୟୟ) ଜିନିଷଟା କ'ଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର -କନ୍ଦ୍ରିକ୍ଷଣ ମାନେ ପ୍ରତ୍ୟୟ, **with all our passions** (ସମସ୍ତ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ଧରି) ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ୍ନ ହୋଇ ଉଠିବା। ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ୍ନ ହେଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ **libido** (ସୁରତ) **perfectly set** (ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ନ୍ୟସ୍ତ)ହେଲେ ବାଧାବିଘ୍ନ ଯାହା କିଛି ଚୁଣବତ୍ ମନେ ହୁଏ। ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ କରୁ କରୁ, ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଆଦେଶ ପାଳନ କରୁ କରୁ, ସେମାନଙ୍କର ମଣିଷକୁ ଚଳାଇବାର ଶକ୍ତି, କୌଶଳ ଆସି ହାଜିର ହୁଏ-ସ୍ୱର୍ଗର୍ଯ୍ୟ, ଈଶ୍ୱର, ଆଧିପତ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ଆସେ ହିଁ, ସେମାନେ କେବେହେଲେ ଛୋଟ ହୋଇ

ରହିଛି ନାହିଁ। ଏମାନଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ଶୁଣିବାକୋଟି ପୁରୁଷ, ଏହିମାନଙ୍କର ଆଏ **grim determinations** (କଠୋର ସଂକଳ୍ପ)-କରିବି ହିଁ-ଏହି ପ୍ରକାର ପଣ। ଆଉ ପାଇବା ମାନେ ହିଁ ଭଲ ପାଇ ଚାଲିବା, ତାଙ୍କରି ଭଲରେ ଅହରହ ଲାଗି ରହିବା। କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟାଶା ଖାତିରରେ ସେମାନେ ଏହାକୁ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ତାଙ୍କରି ସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦେଖିବା ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ସଭାବ, ଇଷ୍ଟ ଭିନ୍ନ ସେମାନେ କିଛି ହିଁ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କର ସମଗ୍ର ସଭାବି ପଡ଼ିରହିଥାଏ ତାଙ୍କଠାରେ। ଯେଭଳି ହୋଇଥିଲା ହନୁମାନର ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ପାଇ। ସେ **Cape comorin** (କୁମାରିକା ଅନ୍ତରାପ)ରେ ଥିବା ଏକ ପଥର ଉପରେ ବସି ଆଖି ଡେମା, ଡେମା କରି ଚାହେଁ ଆଉ **plan** (ପରିକଳ୍ପନା) କରି ସୁକୌଶଳୀ ପଥ ଖୋଜେ, କିପରି କରି ମାଆ ଜାନକାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ପାରିବ। ଶେଷରେ ମାରିଲା ଏକ ଲମ୍ଫ, ଯେଉଁ ଲମ୍ଫରେ ସମୁଦ୍ର ପାରି ହୋଇଗଲା। ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାବଣକୁ କ୍ଷମା କରିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ମଧ୍ୟ ସେ କିନ୍ତୁ କ୍ଷମା କରିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ। ଭଲ ପାଇବାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ହିଁ ଫୁଟି ଉଠେ ଏହି ପ୍ରକାରର ପରାକ୍ରମ। ପରାକ୍ରମ ହେଲା କଷ୍ଟି ପଥର। କୌଣସି ଏକ ଗୋରୁର ଥିବା ବାଛୁରୀ ଦେହରେ ହାତ ଦେବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବେ ମା' ଗୋରୁର କିପ୍ରକାର ପରାକ୍ରମର ତେଜ।

ଆ : ପ୍ର : ୪ / ୭.୯.୧୯୪୭

॥ ଧର୍ମଦାନ ଓ ଧର୍ମ ପରିପାଳନର ମୂଳ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - କୌଣସି ଭଲ ହିଁ ଭଲ ହୋଇ ପାରେନା, ଯଦି ତାହା ଇଷ୍ଟାର୍ଥୀ ନ ହୁଏ। ଧର କୌଣସି ଜଣେ ବିଶ୍ୱାସଯାତକ ତୁମର ଆଶ୍ରୟ ନେଇଛି, ସେ ହୁଏତ ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ଅନିଷ୍ଟ କରି ତୁମ ନିକଟକୁ ଫେରିଛି। ଆଶ୍ରିତକୁ ରକ୍ଷା ଦେବା ଧର୍ମ ଏହି ମାନସିକତାରେ ଯଦି ତୁମେ ତାକୁ ଧରେଇ ନ ଦିଅ, ଏବଂ ସଂଶୋଧନ ବି ନ କରିପାର, ତଦ୍ୱାରା ତାହାର ଓ ପରିବେଶର କ୍ଷତି ହିଁ କରାହେବ, ଏପରିକି ତୁମ ଉପରେ ବି ସେ ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ଆଘାତ କରିପାରେ। ସେଥିପାଇଁ ନ୍ୟାୟ, ଅନ୍ୟାୟ, ଧର୍ମାଧର୍ମ, ପାପପୁଣ୍ୟ ବିଚାର କରିବାକୁ ହୁଏ ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ଓ ଇଷ୍ଟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ମାପକାଠିରେ। ଭୀଷ୍ମଦେବ ଯେ ଦୂର୍ଯ୍ୟୋଧନ ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞତାବଶତଃ ଅସ୍ତ୍ରବୃଦ୍ଧିର ଉଦ୍ଧାତା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗଲେ, ଏହାଦ୍ୱାରା କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଧର୍ମର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରାହେଲା। କାରଣ, ଧର୍ମର ମୂର୍ତ୍ତି ହିଁ ହେଲେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ, ଇଷ୍ଟ ବା

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ। ତାଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଧର୍ମ ନାହିଁ। ତାହା ହେଲେ ଏହି ସମ୍ପନ୍ନାୟ ବ୍ୟାପାରରେ ଶୁଦ୍ଧାନ୍ତ ହେଲା - ଏହି ଯେ ନିଜକୁ ନେଇ ହେଉ ବା ଅନ୍ୟ କାହାରିକୁ ନେଇ ହେଉ, ସ୍ୱତଃସ୍ପୃହ କରି ତୋଳିବାକୁ ହେବ, ଆଉ ଅସ୍ଥିତର ଅନୁତର୍ଯ୍ୟାରେ ନିୟୋଜିତ କରିବାକୁ ହେବ। ଆଉ ଏହା ହିଁ ହେଉଛି ଧର୍ମଦାନ ଓ ଧର୍ମ ପରିପାଳନର ମୂଳକଥା। ପୁଣି ଧର୍ମ ହିଁ ହେଉଛି ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ।

ଆ : ପ୍ର : ୪ / ୮.୯.୧୯୪୭

॥ ଦୀକ୍ଷା ନେବା ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ-ଦୀକ୍ଷା ନେବା ମାନେ ଦକ୍ଷତା ଲାଭର କୌଶଳକୁ ଜାଣିବା। ସେହି କୌଶଳକୁ ଜାଣି ତଦନୁଯାୟୀ ଅନୁଶୀଳନ କରିବାକୁ ହୁଏ। ଜୀବନରେ ସୁଖ-ସାକ୍ଷ୍ୟ ଘୋରର ପ୍ରଧାନ ଉପକରଣ ହେଲା ପ୍ରବୃତ୍ତି, ପୁଣି ପ୍ରଧାନ ଅନ୍ତରାୟ ବି ହେଲା ପ୍ରବୃତ୍ତି। ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ସୁଖ-ସାକ୍ଷ୍ୟ ଲାଭର ଅନ୍ତରାୟ ନ ହୋଇ **helpful** (ସହାୟକ) ହୋଇପାରେ କିପରି, ତାହାର କୌଶଳ ଜଣାଯାଏ ସଦଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟରେ। ଅସ୍ଥିତର ଧାରଣା, ପୋଷଣ ଓ ଋକ୍ଷଣର କାୟଦା ଜାଣନ୍ତି ସେ, ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ସଦଗୁରୁ। ତେଣୁ ଦୀକ୍ଷା ନେବାକୁ ହୁଏ ସଦଗୁରୁ ବା ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ନିକଟରୁ-ଯିଏ ଆଚରଣ କରି ଜାଣିଛନ୍ତି।

ଆ : ପ୍ର : ୪/୧୩.୯.୧୯୪୭

॥ ବଞ୍ଚିବାକୁ ହେଲେ ଧର୍ମକୁ ମାନିବାକୁ ହେବ କାହିଁକି ॥

ଜଣେ ବହିରାଗତ ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ ପଚାରିଲେ- ଆପଣଙ୍କ ଧର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନରେ ଏତେ କର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନର ଆୟୋଜନ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଧର୍ମ ଯଦି ହୁଏ ସପରିବେଶ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା, ତାହା ହେଲେ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ଯେଉଁସବୁ କର୍ମର ପ୍ରୟୋଜନ, ତାହାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ତ ଆପଣଙ୍କୁ କରିବାକୁ ହେବ। ସମସ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସବୁ କର୍ମ ହୁଏ ନାହିଁ, ଯାହାର ଯେପରି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କାର, ସେ ସେହି ଧରଣର କର୍ମ ଭଲ ଭାବେ କରିପାରେ। ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁଯାୟୀ କର୍ମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖିବାକୁ ହୁଏ। କର୍ମ ଗୁଡ଼ିକ ଯେତେ ସୁନ୍ଦର, ଦକ୍ଷ ଓ କ୍ଷାପ୍ତ ଭାବରେ କରିବାକୁ ମଣିଷ ଶିଖେ, ସେତେ ତାହାର **ability** (ଯୋଗ୍ୟତା)ବି ବଢ଼େ, **character** (ବରିତ୍ତ)ବି **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ)ହୁଏ, ପୁଣି

environment (ପରିବେଶ)ର ବି **service**(ସେବା) ହୁଏ ତା' ମାଧ୍ୟମରେ । ତାହା ହେଲେ ହିଁ ଦେଖନ୍ତୁ ଏତେ ପ୍ରକାରର କର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି ହୋଇଛି ।

ସେମାନେ କହିଲେ- ଆପଣଙ୍କର କଥାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଅକ୍ଷାବକ୍ଷ କଥା ନାହିଁ । ଧର୍ମର ଆଦର୍ଶ ଯଦି ଏହିଭଳି ହୁଏ, ସେହି ଧର୍ମକୁ ମାନିବାକୁ କାହାର ବି ଆପତ୍ତି ରହିବ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ବଞ୍ଚିବାକୁ ଯଦି ଚାହାଁନ୍ତି, ତେବେ ଧର୍ମକୁ ମାନିବାକୁ ହେବ । କେବଳ ମାନିବା ନୁହଁ, ଆଚରଣ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଆ : ପ୍ର: ୪/୧୩.୯.୧୯୪୭

II କର୍ମର ଫଳ ନିଶ୍ଚିତ ଫଳେ କେଉଁ ଭାବରେ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଦାଦା କହିଲେ-ସଂସାରରେ ତ ଦେଖାଯାଏ ଯିଏ ଭଲ ଲୋକ ତାକୁ **fine** (ଜରିମାନା) ଦେବାକୁ ହୁଏ ବେଶୀ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଭଲ ମଣିଷମାନେ କିନ୍ତୁ ବୋକା ଲୋକ ନୁହଁ । ବୋକାମାନେ କିନ୍ତୁ ତାହାର ଫଳ ଭୋଗ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଉକ୍ତ ଦାଦା- ବୋକା ଭଲ ମଣିଷଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ଶାସ୍ତି ପାଆନ୍ତି, ଚାଲାକ-ଶୟିତାନଗୁଡ଼ିକ ତ ସେ ପ୍ରକାର ଶାସ୍ତି ପାଇବା ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କର୍ମର ଫଳ ଫଳେ ହିଁ, ତାହା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ସବୁ ସମୟରେ ତାହାର ନଗଦାନଗଦି ପରିଣାମ ଦୁଃଖ ଯାଏ ନାହିଁ । ବିବେକୀ ଲୋକ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ୟାୟ କଲେ ବିବେକର ବଂଶନ ଅନୁଭବ କରିପାରନ୍ତି, ସେମାନେ ଅନୁତାପର ଅଗ୍ନିରେ ଜଳି ଜଳି ରହନ୍ତି । ଏହା ତ ପରମପିତାଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ । କାରଣ, ସେଥିଯୋଗୁଁ ସେମାନେ ଅତିଶୀଘ୍ର ଖରାପ କର୍ମଠାରୁ ପ୍ରତିନିବୃତ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ମଇଲା ସେମାନଙ୍କଠାରେ ବେଶୀ ଜମିଯାଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁମାନେ ଅବିବେକୀ, ସେମାନେ **callous** (କଠିନ) ହୋଇପଡ଼ନ୍ତି । ବହୁ ଅନ୍ୟାୟ କରି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁତାପ ଜାଗେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଧୀରେ ଧୀରେ କମଳ ଭାରି ହୋଇପଡ଼େ । କିନ୍ତୁ ଅକାମ ଯେଗୁଡ଼ିକ କରେ, ସେ ସବୁ ଫଳର ହାତରୁ ରକ୍ଷାପାଏ ନାହିଁ । ସୁତରାଂ ଦୁର୍ଭୋଗ ବଢ଼ିଚାଲେ କିନ୍ତୁ କମେ ନାହିଁ । ଯେଉଁ-ଭାବରେ ଫଳ ଫଳିବ ବୋଲି

ଭାବିଥାଏ, ସେହି-ଭାବେ ହୁଏତ ଫଳେ ନାହିଁ । ଚାହାରେ ଥାଇ ଲୋକ ହୁଏତ ଏସବୁକୁ ଠିକ୍ ଭାବେ ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏଭଳି କଷ୍ଟ ହୁଏତ ତାହାର କପାଳରେ ଜୁଟେ, ଯାହାକୁ ସେ କହିପାରେ ନାହିଁ, ସହ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରିପାରେ ନାହିଁ । ଧର, ଜଣେ ହୁଏତ ଯେଉଁଠି ପାରେ ସେହିଠି ଯଥେଚ୍ଛା ଭାବରେ ବଦମାସୀ କରି ଘୁରିବୁଲେ, ତାହାର ଘରେ ସେ ହୁଏତ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲା, ତାର ଆଦରର ଝିଅଟା ଉଛୁଙ୍ଗଳ ଚଳଣୀରେ ଚାଲିଛି । ତାହାକୁ ସେ ବିବାହ ଦେଲା । ଉଛୁଙ୍ଗଳ ସଭାବ ଯୋଗୁଁ ସେ ତାର ସାମାକୁ ନେଇ ଘର ସଂସାର କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ସେଠାରୁ ସେ ପଳାଇ ଆସି ବାପଘରେ ଆସି ରହିଲା । ସଭାବ ତାହାର ବଦଳି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଅଶୋଭନୀୟ ଚଳଣୀ ଯୋଗୁଁ ପାରିବାରିକ ପରିମଣ୍ଡଳଟି ପଙ୍କଜ କରି ଚୋଲିଲା । ଅଥଚ ଝିଅଟିକୁ ମଧ୍ୟ ବାଦ୍ ଦେଇ ପାରୁନାହିଁ । ଏହି ପ୍ରକାର ଏକ ବେକାୟଦାରେ ମଣିଷ ଯଦି ପଡ଼େ, ତା'ର ଗାତି-ବାଡ଼ି, ଥାଟ-ବାଟ ଯେତେ ଯାହାକିଛି ଥାଉନା କାହିଁକି, ମନରେ କ'ଣ ତାହାର ଗାନ୍ଧିଆଏ ? ଅଥଚ ଏ ଅଶାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ତାହାର ନିଜର କର୍ମଫଳ ସଞ୍ଚାତ । ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ହୁଏତ ଭାଇକୁ ଫାଙ୍କିଦେଇ ପ୍ରଚୁର ଟଙ୍କା ଜମାକଲା, ଆଉ ସେହି ଟଙ୍କାକୁ ନେଇ ହୁଏତ ତାହାର ପୁଅ ଜୁଆ ଖେଳି ଶେଷରେ ଦେବାଳିଆ ହୋଇ ଉଠିଲା । ପ୍ରାୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କଣ ଏହିଭଳି ହୁଏ ନାହିଁ ?

ଉକ୍ତ ଦାଦା- ଅନେକ ସମୟରେ ଏହି ଭଳି ହୁଏ, ପୁଣି ଅନେକ ସମୟରେ ଏହା ଘଟେ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସବୁଟା ହୁଏତ ଧରାପଡ଼େ ନାହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ନିକଟରେ । ତାହା ଛଡ଼ା ସବୁ ବ୍ୟାପାରରେ ଗୋଟାଏ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଅଛି । ରାବଣ ବା କଂସ କିନ୍ତୁ ଦୀର୍ଘ କାଳ ଅକ୍ଷତ ଭାବରେ ଯଥେଚ୍ଛାବାର ଚଳାଇଛନ୍ତି, କେବଳ ଏହି ଅଧ୍ୟାୟଟିକୁ ଯେଉଁମାନେ ଦେଖୁଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅଧ୍ୟାୟ ଯେଉଁମାନେ ଦେଖୁ ନାହାଁନ୍ତି, ସେମାନେ ହୁଏତ ଏହି ଦୁଃଖ ହିଁ କରିଯାଇଛନ୍ତି-ଶୟିତାନ ଚିରକାଳ ଅକ୍ଷତ ଭାବରେ ହିଁ ରାଜତ୍ବ ଚଳାଇ ଯାଏ, ଆଉ ସତ୍ ଲୋକମାନେ ତାଙ୍କରି ହାତରେ କେବଳ ହିଁ ନିର୍ଯ୍ୟାତିତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଆତ୍ମେମାନେ ସେହିଭଳି ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ବହୁ ବ୍ୟାପାରରେ ଗୋଟିଏ ଅଧ୍ୟାୟ ଦେଖୁ **impatiently** (ଅସହିଷ୍ଣୁଭାବରେ) **conclude** (ସିଦ୍ଧାନ୍ତ) କରିନେଉ-ଶୟିତାନର ଜୟ ଜୟକାର ହେଉଛି । ପୁଣି ଦେଖାଯାଏ, ଅସତ୍ ଲୋକଗୁଡ଼ିକ ଯେଉଁଭଳି **active** (ସକ୍ରୀୟ) ଓ **vigorous** (ତେଜସ୍ବୀ), ତଥାକଥୂତ ସତ୍ ଲୋକମାନେ ସେଭଳି ନୁହଁନ୍ତି । ତେଣୁ ଅସତ୍ ହୋଇ ମଧ୍ୟ

ସେମାନଙ୍କର ଯେତେ ପରିମାଣରେ ପ୍ରଭାବ ହୁଏ, ସତ୍ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଏମାନଙ୍କର ସେତେ ପ୍ରଭାବ ହୁଏ ନାହିଁ। ପୁଣି ଦେଖାଯାଏ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବିଚାରରେ ଭୁଲଥାଏ, ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଅସତ୍ କହୁ, ସେମାନେ ହୁଏତ ପ୍ରକୃତରେ ଅସତ୍ ନୁହଁନ୍ତି। ହନୁମାନ ପୁରୋହିତ ସାଜି ହୋଇ ରାବଣର ମୃତ୍ୟୁବାଣୀ ଚୋରି କରିଥିଲା, ଲଙ୍କାକୁ ପୋଡ଼ି ଦେଇଥିଲା, ତାହାଛଡ଼ା ଆହୁରି କେତେ କିଛି ଗର୍ହିତ କାମ କରିଥିଲା। କିନ୍ତୁ ହନୁମାନ ଭଳି କେତେଜଣ ପୁଣ୍ୟବାନ ଲୋକ ମିଳିବେ ? କାରଣ, ସେ ଯାହାକିଛି କରିଥିଲା, ତାହା କରିଥିଲା ପ୍ରଭୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପାଇଁ। ସେଥିପାଇଁ, କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କିଏ କ'ଣ କରିଥାଏ, ତାହା ଯଦି ଆମ୍ଭେ ନବୁଝୁ, ନ ଜାଣୁ ତାହା ହେଲେ ଭଲ ଯାହା ତାକୁ ବି ମନ୍ଦ ବୋଲି କହିପାରୁ, ପୁଣି ମନ୍ଦକୁ ବି ଭଲ ବୋଲି କହିପାରୁ। ତେଣୁ ବିଚାର କରିବାକୁ ଗଲେ, ସବୁ ଦିଗକୁ ଦେଖି ଶୁଣି ବିଚାର କରିବାକୁ ପଡ଼େ। **Superficially** (ଉପରୁ-ଉପରୁ) ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଜଗତଟା ମନେ ହୁଏ ଗୋଟିଏ **chaos** (ବିଶୃଙ୍ଖଳ), କିନ୍ତୁ ମଣିଷର ଜ୍ଞାନ ଓ ପରିଚୟ ଯେତେ ବଢ଼ିଚାଲେ, ସେତେ ହିଁ ଦେଖିବାକୁ ପାଏ-ବିଧିର ବିଧାନରେ ସବୁ ହିଁ **cosmos** (ଶୃଙ୍ଖଳା)। ଭିତରେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନ ହେଲେ, ମଣିଷ ବାହାର ଜଗତରେ କେବଳ ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ପାଏ। ତାହା ବୋଲି ମଣିଷ ସମାଜରେ ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଯେ ବାସ୍ତବରେ କିଛି ନାହିଁ, ତାହାନ୍ତୁହେଁ, ତାହା ଅଛି, କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ଉତ୍ତମତ୍ତମ ବା ହତାଶ ନହୋଇ ତାକୁ ସୁସାମଞ୍ଜସ୍ୟ କରି ତୋଳିବାକୁ ହେବ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅନ୍ତରର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ-ସମ୍ପଦକୁ ନେଇ।

ଆ : ପ୍ର: ୪ / ୧୪.୯.୧୯୪୭

II ବାଜେ ଭୋଗସୁଖରେ ମଣିଷ କାହିଁକି ପାଗଳ ହୁଏ II

ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ-ଆଦର୍ଶ ପ୍ରାଣୀ ଜୀବନରେ ଏତେ ଆନନ୍ଦ, ତଥାପି ମଣିଷ କାହିଁକି ତାହାକୁ ଛାଡ଼ି ବାଜେ ସୁଖଭୋଗରେ ମଗ୍ନ ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର-ଜୀବନରେ ଇଷ୍ଟ ନଥିଲେ ମଣିଷର ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଗୁଡ଼ିକ **weak** (ଦୁର୍ବଳ) ଓ **sub-normal** (ସାଧାରଣ ଅପେକ୍ଷା ନ୍ୟୁନ)ହୋଇପଡ଼େ। ସେଥିଯୋଗୁଁ ଖାଇବା-ଦାଇବା ହେଉ ବା **sexual life** (ଯୌନ-ଜୀବନ)ହିଁ ହେଉ-କୌଣସିଟାକୁ **properly** (ଯଥାଯଥ ଭାବରେ)**enjoy** (ଉପଭୋଗ)କରିପାରେ ନାହିଁ। ତେଣୁ ସେହିସବୁ ଦିଗରୁ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ବଞ୍ଚିତ

ହୋଇଥାଏ। ଯାହାର **self-control** (ଆତ୍ମ-ସଂଯମ) ନାହିଁ, ସେ ଭୋଗର ବସ୍ତୁକୁ ପାଇ ନିଜକୁ ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ହଜାଇ ପକାଏ। ଯାହାର ନିଜକୁ ବଜାୟ ରହେ ନାହିଁ, ଯେ ନିଜେ ହିଁ 'ନାହିଁ' ହୋଇ ଯାଇଛି, ସେ ଆଉ ଭୋଗ କରିବ କ'ଣ ?...ଭାବି ଦେଖନ୍ତୁ, ସୁଖୀ ରହିବାର ଧାରଣା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର କେତେ ବିକୃତ ହୋଇଯାଇଛି। ନିଜ କନ୍ୟାର ବିବାହ ଯଦି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁ-ବରର ବଂଶ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବର ପ୍ରଭାବ ଦେଖା ବଡ଼ କରି ନ ଭାବି ଖୋଜିଚାଲୁ, କେଉଁଠି ଗଲେ ମୋର କନ୍ୟାଟି ରାଜକୀୟ ଢଙ୍ଗରେ ରିହବ, ବ୍ରାହ୍ମଣ-ଚାକର, ଦାସ-ଦାସୀମାନେ ତାହାର ଫରମାସା ଖଟି ଚାଲିବେ, ମାଟିରେ ଯେପରି ତାହାର ପାଦ ନ ପଡ଼େ, ଖଟ ପଲଙ୍କରେ ବସି ରହି ହୁକୁମ କରି ଚାଲିବ। ଦୁଃଖ-କଷ୍ଟ, ଅଭାବ-ଅଭିଯୋଗର କଥା ଲେଖିମାତ୍ର ରହିବ ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ଏକଥା ପ୍ରାୟ ଆମ୍ଭେ ଭାବି ନ ଥାଉ -ଦୁଃଖ-ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ସଙ୍ଗରେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ତ ତାହା ସେ କରିଚାଲୁ, ଭିକ୍ଷାକରି ଯଦି ସାମାକୁ ଖୁଆଇବାକୁ ପଡ଼େ ତେବେ ସେ ଖୁଆଉ, ଶୁଣୁର-ଶାଶୁ ଆତ୍ମାୟ-ପରିଜନଙ୍କ ସେବା ଭିତରେ ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବି ଯଦି ବିଶ୍ରାମ ନ ପାଏ ବରଂ ସେ ନପାଉ, ତାହାର ଜୀବନ ଉପରେ ଯଦି ଅଗ୍ନି-ପରୀକ୍ଷା ବି ଚାଲେ, ତେବେ ତାହା ଚାଲୁ, କିନ୍ତୁ ସେ ଯେପରି ଅତୃପ୍ତ ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣ ସଦବଂଶଜାତ ଉପଯୁକ୍ତ ପାତ୍ର ହାତରେ ପଡ଼େ।.... ତପସ୍ୟାର ଭିତର ଦେଇ ଯିବା ଛଡ଼ା ମଣିଷ ବଡ଼ ହୁଏ ନାହିଁ, ସୁଖୀ ମଧ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ। ଆମ ଦେଶ ଭାରତ ଅନେକ ଦିନ ପରାଧୀନ ରହି ରହି ଏହି ପ୍ରକାର ଉଚ୍ଚ ଧାରଣାଟି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କଠାରୁ ଉଭେଇ ଯାଇଛି। ଆମ୍ଭେ ଯେଉଁ ସୁଖ ଚାହୁଁ, ତାହା ମଣିଷର ସୁଖ ନୁହଁ, ବରଂ ତାହା ପଶୁର ସୁଖ। ବାଧାବିଘ୍ନକୁ ନିରୋଧ କରି ଜୟର ନିଶାଣ ଗଢ଼ିବାରେ ଯେଉଁ ସୁଖ, ସେହି ସୁଖ ହିଁ ମଣିଷର କାମ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ୍ ।... **Inferior beloved** (ନିକୃଷ୍ଟ ପ୍ରିୟ)କୁ ନେଇ ଯେଉଁମାନେ ଚାଲନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର **libido** (ସୁରତ) **dull** (ନିଷ୍ଠେଜ) ଓ **dusky** (ମଳିନ) ହୋଇପଡ଼େ। ଏପରି କୌଣସି (**uphill enthusiastic thrill**) (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବଗାମୀ ଉତ୍ସାହଦୀପ୍ତ ସ୍ବଦନ) ରହେନା, ଯାହାକୁ କୁହାଯାଏ **elixir of life** (ଜୀବନର ଅମୃତ)। ଜୀବନର ଦୁଇ ଦିଗକୁ ଯେଉଁମାନେ ଦେଖିଛନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଇଷ୍ଟମୁଖୀ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତିମୁଖୀ ଉଭୟ ଜୀବନର ସାଦ ଯେଉଁମାନେ ପାଇଛନ୍ତି, ସେହିମାନେ ହିଁ **compare** (ତୁଲନା)କରି କହିପାରନ୍ତି-କେଉଁଟା ମଣିଷର ଅସଲ ଜୀବନ। ...ଇଷ୍ଟହୀନ ଜୀବନ ପ୍ରେତ-ଜୀବନ ସହ ସମାନ, ତପାତ୍ ଏହି କି, ପ୍ରେତ ଲୋକରେ କାହାରି ଉନ୍ନତି ହୁଏନାହିଁ, କି ଅବନତି ମଧ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଇହଲୋକରେ ଇଷ୍ଟହୀନ ଜୀବନ ଯେଉଁମାନେ ଯାପନ କରନ୍ତି,

ସେମାନଙ୍କର କେବଳ ଅବନତି ହିଁ ହୋଇଥାଏ। ଉନ୍ନତି ଆଉ ହୁଏ ନାହିଁ। ଉନ୍ନତିର ରକମ-ସକମ ଯାହା ଦେଖାଯାଏ, ତାହା ବି ଅବନତିର କାରଣ ହୋଇ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇଥାଏ। ଛୋଟ ଶିଶୁ ଯେପରି ଚୁରୁମା କାଠି ନେଇ ଭୁଲି ରହେ, ମାଆର ସ୍ତନ୍ୟ କ୍ଷୀରର କଥା ଆଉ ମନେ ପଡ଼ି ନ ଥାଏ। ଫଳରେ ଅସଲ ସୁଖ, ଅସଲ ପୁଷ୍ଟିଠାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥାଏ।

ଆ : ପ୍ର: ୪ / ୧୪.୯.୧୯୪୭

॥ ଇଷଙ୍କ ପ୍ରତି ଟାଣ ବଢ଼େ କ'ଣ କଲେ ॥

ଜଣେ ଦାଦା ଆଗ୍ରହ ସହ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ-କ'ଣ କରିଲେ ଇଷଙ୍କ ପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣଟା ଶାନ୍ତ ଶାନ୍ତ ବଢ଼ି ଉଠେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହା କିଛି ନୁହଁ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ ବ୍ୟାପାର। କହିବାକୁ ପଡ଼େ, ଠାକୁର ! ତୁମ ଛଡ଼ା ମୁଁ କିଛି ଜାଣେନା। ଆଉ ଯାହା କିଛି କରିବାକୁ ହୁଏ କେବଳ ତାଙ୍କପାଇଁ। ତାଙ୍କୁ ଦିଆ-ଥୁଆ କରିବାକୁ ପଡ଼େ। ସେ ଯେଉଁଥିରେ ଖୁସି ହୁଅନ୍ତି, ସେହିସବୁ କର୍ମ କରିବାକୁ ପଡ଼େ। ଯାହା ସେ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେହି ପ୍ରକାର ତଳଣୀର ପାଖକୁ ଯିବାର ନାହିଁ। ଏହି ସବୁ କରୁ କରୁ ଆକର୍ଷଣ ବା ଟାଣ ବଢ଼ିଯାଏ। ଦେଖୁ ନାହାନ୍ତି ! ପରଘରର ଝିଅମାନେ ବିବାହ ପରେ ସାମା ସହ ଘର କରିବାକୁ ଆସି କିପରି ବଦଳି ଯାଆନ୍ତି। ବିବାହ ପରେ ବାପ ଘରୁ ଶୁଶୁର ଘରକୁ ଯିବା ସମୟରେ କେତେ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଯାଏ। ଭାବେ, କେଉଁଠି କେଉଁ ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଯାଇ ପଡ଼ିବ, ତାହାର କୌଣସି ନିଶ୍ଚୟତା ନାହିଁ। ସେହି ସମୟରେ ଭୟ-ଭାବନାର ଅନ୍ତ ନ ଥାଏ। କିଛି ଦିନ ଯାଉଛି ନ ଯାଉଛି ସାମା ଘରଟି ତାହାର ଆପଣାର ଯାଗା ହୋଇଉଠେ। ସେତେବେଳେ ବାପଘରକୁ ଆସି ପୁଣି ବେଶି ଦିନ ରହିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ। ବରଂ କହେ- 'ମୁଁ ସେଠାରେ ନ ରହିଲେ ଶୁଶୁର ଓ ଶାଶୁଙ୍କର ସେବା ଯନ୍ ଠିକ୍ ଭାବେ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ମୁଁ ଆଉ ବେଶୀ ଦିନ ଏଠାରେ ରହିବି ନାହିଁ, ଶାନ୍ତ ହିଁ ଶୁଶୁର ଘରକୁ ଚାଲିଯିବି। ବାପ ଘରର ଆରାମ-ବିରାମକୁ ପକାଇ ଦେଇ ଏହି ଯେ ଶୁଶୁର ଗୃହକୁ ଚାଲି ଆସିବାକୁ ଚାହେଁ, ତାହା କେଉଁଥିପାଇଁ ଚାହେଁ, ତାହାର କାରଣ, ଶୁଶୁର ଗୃହଟିକୁ ଓ ସେହି ଗୃହର ସମସ୍ତ ଲୋକଙ୍କୁ ଇତି ମଧ୍ୟେ ସେ ଆପଣାର କରି ନେଇଛି। ଏହି ଯେ ପର ସବୁ ଆପଣାର ହେଲା, ତାହା କିଭଳି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ଉଠିଲା ? ଏହାରି ପଶ୍ଚାତ୍ତର ଇତିହାସ ହେଲା-ସେ ତାହାର ସାମାଙ୍କୁ ଏବଂ ସାମାଙ୍କର ଆତ୍ମାୟସଜନଙ୍କୁ ନିଜର ବୋଲି ସାକାର କରି

ନେଇଛି। ସୁଧୁ ସାକାର କରି ନେବା ପରେ ଯଦି ନିଅର ହୋଇ ବସି ରହିଥାନ୍ତା, ତାହା ହେଲେ କିନ୍ତୁ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା। ନିଜର ବୋଲି ଭାବିଲେ ଯାହା ଯାହା କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ଦିନ ପରେ ଦିନ ଅଜସ୍ର ପ୍ରକାରରେ ତାହା କରିଛି। ଏହି ଭାବିବା, କହିବା ଓ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ଅଜ୍ଞାତ ସାରରେ ମମତାର ଚେର ମୋଟା ଓ ଲମ୍ବା ହୋଇଯାଇଛି। ଶୁଶୁର ଘରଟି ହୁଏ ତ ରାଜସାହିର କୌଣସି ଏକ ଗ୍ରାମରେ ଅବସ୍ଥିତ। ବାପଘରେ ବସି କୌଣସି ଏକ ଖବର କାଗଜର ମୁଖ୍ୟ ଶିରୋନାମାରେ ଯଦି ଦେଖିବାକୁ ପାଏ ରାଜସାହିରେ ଭୀଷଣ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଘଟିଛି, ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାହାର ଛାତି ଭିତରେ ସେ ଧଡ଼ ଧଡ଼ କମ୍ପନ ଅନୁଭବ କରେ। ଭୟ-ଭୟ ଭାବରଖୁ ସେ କାଗଜଟିକୁ ହାତରେ ଧରେ, ମନରେ ଭାବେ କିଃ ଦୁଃସମାଦ ତାହାର ଆଖି ଦେଖିଲାରେ ! ଆଉ ଯେତେବେଳେ ସେ ଦେଖିବାକୁ ପାଏ ରାଜସାହି ସହରରେ ସେହି ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଘଟିଛି, ତାହାର ଶୁଶୁରବାଡ଼ିର ଗ୍ରାମରେ କିଛି ହୋଇନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ସେ ସସ୍ତର ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ ବଞ୍ଚେ। ଏହି ଯେ ମମତାର ବିସ୍ତାର, ତାହା କିନ୍ତୁ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ ସାମା-ଭକ୍ତିର ସୂତ୍ରକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି। ଇଷଙ୍କ ପ୍ରତି ଟାଣ ବା ଭକ୍ତି ଏହିପରି ହୋଇପାରିଲେ ତାହା କ୍ରମଶଃ ପ୍ରସାର ଲାଭ କରିଚାଲେ। ଇଷଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଜଡ଼ିତ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ସେହି ଟାଣ ବା ଭଲ ପାଇବା ହୋଇଥାଏ। ...କିନ୍ତୁ ଏହି ଭଲପାଇବାର ବିସ୍ତାର ଯେତେ ହିଁ ହେଉ ନା କାହିଁକି, ତାହାର ମୂଳରେ ଥାଏ କିନ୍ତୁ ନିଷ୍ଠା। ମୋର ଜୀବନର ଯଥାସର୍ବସ୍ୱ ଯିଏ, ତାଙ୍କୁ ନ୍ୟୁନ କରି କେହି ମୁଖ୍ୟ ନୁହଁ କିମ୍ବା କିଛି ହିଁ ନୁହଁ। କାହା ସଙ୍ଗରେ ମୋର ଭାବଟି କେତେ ପରିମାଣରେ ହେବ, ତା'ର ମାପକାଠି ହେଲା ମୋର ବାଞ୍ଛିତଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ତାହାର ସମ୍ପର୍କଟି କେତେ ନିବିଡ଼ ! ଯିଏ ମୋତେ ଭଲପାଏ, ମୋ ପାଇଁ ବହୁତ କରେ, ଯାହାକୁ ପାଇଲେ ମୁଁ ଖୁସି ହୁଏ, ସେହିପରି ଲୋକ କେହି ଯଦି ରାଗ କରି ଆପଣଙ୍କର କାନଟିକୁ ମୋଡ଼ିଦିଏ, ତାହା ହେଲେ ବି ଆପଣ ତାହା ସଙ୍ଗରେ ସମ୍ପର୍କ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ଚାହିଁବେ ନାହିଁ, ଯଦି ଆପଣ ମୋତେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି। କାରଣ, ଆପଣ ସେତେବେଳେ ଭାବିବେ-ସେ ମୋର କାନଟିକୁ ମୋଡ଼ିଦେଲେ ବି ମୋର ଠାକୁରଙ୍କ ସୁଖଶାନ୍ତି ପାଇଁ ସେ ଯେ ଯଥେଷ୍ଟ କରିଥାଏ। ଯେଉଁ ଗୋରୁଟା ଦୁଧଦିଏ, ତାର ଶକ୍ତ ନାଡ଼ଟା ମଧ୍ୟ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଛାଏ ନାହିଁ। ତାକୁ ନେଇ ହୁଏତ ଆପଣଙ୍କର କୌଣସି ସୁଖ-ସୁବିଧା ହୋଇ ନ ଥାଏ, ବରଂ ସେ ହୁଏତ ଆପଣଙ୍କର ଅସୁବିଧାର କାରଣ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଯଦି ଆପଣଙ୍କର ସାର୍ଥ ବୋଲି ବୋଧଥାଏ, ତାହାହେଲେ ଠାକୁରଙ୍କ ପାଇଁ ତାହାର କରିବାର ଭିତର ଦେଇ

ଆପଣ ନିଜେ ଲାଭବାନ ହେଲେ ବୋଲି ମନେ କରିବେ। ପ୍ରାୟତଃ ଏହି ପ୍ରକାର ସର୍ବକ୍ଷେତ୍ରରେ ଘଟେ। ତାର ତୁମର କାନଟିକୁ ମୋଡ଼ି ଦେବାଟା ଯେ ଏକ ସମର୍ଥନ ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟବହାର, ତାହା ମୁଁ କହୁନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ଏହି ପ୍ରକାର ବ୍ୟାପାରରେ ଆପଣଙ୍କର ଯେଉଁ **attitude** (ମନୋଭାବ)ଟି ଆସିବ ଏବଂ ଆପଣ ଯେଉଁ ଭାବରେ ଏହାଦ୍ୱାରା ନିଜକୁ **adjust** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) କରି ନେଇପାରିବେ, ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗର କଥାମାନ ଏହିଠାରେ ହିଁ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛି। ଭଲ ପାଇବାର ଭିତର ଦେଇ ସହ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ସଂଯମ ସବୁକିଛି ବୁଝିପାଏ। ଆପଣମାନେ ଯେଉଁ **consolidation** (ସଂହତି), **consolidation** (ସଂହତି) କରନ୍ତି, ମୂଳରେ ଟାଣ ରହିଲେ **consolidation** (ସଂହତି) ଆପେ ଆପେ ଆସେ। କେବଳ ନିଜ ନିଜ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଯେ ଭଲପାଇବାଟା ସୃଷ୍ଟିହୁଏ, ତାହା ନୁହଁ, ଆତ୍ମହୁଏ ସମ୍ପର୍କ ଭଲପାଇବା ଗୁଣଟି ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇପଡ଼େ। ସେତେବେଳେ ତାହାର ବୁଝି ହୁଏ, ବଚନ ବି ହୁଏ ଏବଂ ଚେଷ୍ଟା ହୁଏ- ‘ଆତ୍ମହୁଏ ସମ୍ପର୍କ ଜଗତ ତୃପ୍ୟତୁ’। ଧୀରେ ଧୀରେ ‘ଯତ୍ର ଯତ୍ର ନେତ୍ର ପଡ଼େ, ତତ୍ର ତତ୍ର କୃଷ୍ଣ ସ୍ଫୁରେ’ ଭଳି-ହୋଇଉଠେ।

ଆ : ପ୍ର: ୪ / ୧୪.୯.୧୯୪୨

॥ ସର୍ବତ୍ର ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଦର୍ଶନ ହୁଏ କି ନାହିଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଭଲ ପଢ଼ାରିଲେ-ସତ୍ୟରେ ସର୍ବତ୍ର ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଦର୍ଶନ କ’ଣ ହୋଇଥାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର -କଥାଟି ଅଛି ସ୍ମରଣ। ଆଉ ଏହିଟା କିନ୍ତୁ ସାଧାବିକ ଭାବେ ହୋଇଥାଏ। ଧର, ସତ୍ୟ-ସ୍ତ୍ରୀ ଘରେ ରହିଛି ଛୁଆପିଲାଙ୍କୁ ନେଇ, ସାମା ଅଛି ବିଦେଶରେ। ସେ ପିଲାଛୁଆକୁ ଦେଖେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦର ଯନ୍ କରୁଥାଏ। କିନ୍ତୁ ଏହି ଦେଖା ଓ ଆଦର-ଯନ୍ତ୍ର ଭିତର ଦେଇ ସାମାଜିକ କଥା ବାରମ୍ବାର ତାହାର ମନେ ପଡ଼େ। ପିଲାର ତାହାଣୀ, ଚଳଣୀ, କଥାବାର୍ତ୍ତା-ସବୁକିଛି ହିଁ ତାହାର ବାପର ସ୍ମୃତି ଜାଗ୍ରତ କରିଥାଏ। ମନ ମୁତାବିକ କାହାକୁ ପାଇଲେ ହୁଏତ ଗନ୍ଧ କରେ-ଏହି ବେତାଟା ଠିକ୍ ତାହାର ବାପ ଭଳି ହୋଇଛି। ଏଇ ମାତ୍ର ଶିଶୁଟି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ବୟସ ଆସି ହେଲା, କିନ୍ତୁ ତେଜ ଭାବଟି ଦେଖୁଛି ତ ? ସଂସାରର ଜିନିଷପତ୍ର ଯାହା ଦେଖେ, ତାହା ଦେଖୁ ଦେଖୁ କେତେ ସୁଖ ସ୍ମୃତି ଭାସି ଆସେ, ଭାବିବସେ ଏହି ଅସ୍ପତିନ ତଳେ ସେ ଘରର କୁଲାଟା ରଥପାତ୍ରା ମେଲାଣୁ ନେଇ ଆସିଥିଲେ। ଆହା, ସେହି କୁଲାଟା ଆଜି ଛିଣ୍ଡିବାକୁ ଗଲାଣି। ବେତର

ଦୁଇଟି ବାହୁଣୀ ଦେଇ ଏହାକୁ ଠିକ୍‌କରି ରଖେ। କେତେ ଝଡ଼ବତାସ ମଧ୍ୟରେ ଦର୍ଶନରେ ଭିଜି ଭିଜି ସେ ଏହାକୁ ନେଇ ଆସିଥିଲେ। ଏହି ଜିନିଷଟାକୁ ନଷ୍ଟ ହେବାକୁ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ। ଏହି ଧରଣୀ ଗାଈଟାର ଦେହରେ ହାତ ବାହାରି ପଡ଼ିଲାଣି। ଏହି ଗୋରୁଟି ଯେ ତାଙ୍କର କେତେ ଆଦରର ଭାବିହୁଏ ନାହିଁ। ସେ ଥିଲେ ଏ ପ୍ରକାର ଦଶା ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ। କଅଁଳିଆ ଘାସ କେଉଁଠାରୁ ଆଣି ଏହାକୁ ଖୁଆଉ ଥାନ୍ତେ। ମୁଁ କଣ ତାଙ୍କ ଭଳି ଗୋରୁ ଯନ୍ ଏତେ କରିପାରିବି ? ଦୁଇ ଚାରି ପଇସା ବରଂ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉ-କିଛି ଘାସ କଣି ଗୋରୁଟାକୁ ନିଷ୍ଠିତ ଖୁଆଇବାକୁ ପଡ଼ିବ। କେବଳ ମାତ୍ର ଶୁଖିଲା କୁଟାରେ ତାହାର ପେଟ ଭରୁ ନାହିଁ। ଆମ ଗଛରେ ଅନେକ ଆମ ହୋଇଛି। ଏସବୁକୁ ଘରେ କିଏ ଖାଇବ ? ସେ ଥିଲେ କେତେ ଆଗ୍ରହର ସହ ଖାଉଥାନ୍ତେ। କିନ୍ତୁ ପାର୍ଶଲ କରି ଯେ ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇବି, ସେହି ସୁବିଧା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ। ପଠାଇ ପାରିଲେ ବି ଦୂର ରାସ୍ତା, ତାହା ପଟି ସଫିଯିବ। ବେଶି ଭାବି ଲାଭ ନାହିଁ। ବରଂ ଏବେ ଯାଉଛି ଆମ ଆଚାର କରି ରଖୁଥିବା, ଯେବେ ଆସିବେ ଖୁସି ମନରେ ତାହା ଖାଇବେ। ଆମ ଆଚାର କରିବାକୁ ବସି ନିଜର ଅଜାଣତରେ ହୁଏତ ଏକ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିବୁ ବାହାରି ପଡ଼େ। ଆପେ ଆପେ ଆଖିକୋଣରୁ ଅଶ୍ରୁଳ ଧାରା ହୁଏତ ବୋହିପଡ଼େ। ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ଛୋଟ ଶିଶୁଟି ବୋଡ଼ି ଆସି ମାଆକୁ ଧରିପକାଇ କହେ -ମା’ ତୁମେ କାନ୍ଦୁଛ କାହିଁକି ? ମା’ ତାହାର କଥାକୁ ଏତେଇ ଦେଇ କହେ-ଇଏ କିଛି ନୁହଁ; ଆଖି ଭିତରେ ଏକ ଛୋଟ କୁଟା ଖଣ୍ଡଟି ଉଡ଼ିଆସି ପଡ଼ିଗଲା। ତା’କୁ ମୁଁ ବାହାର କରିଦେଇଛି। ସାମାଜିକ ସଂସାରକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ପ୍ରତିନିୟତ ହିଁ ଏହିପରି ଭାବରେ ତାହାର ଅନ୍ତରରେ ସାମାଜିକ ସ୍ମରଣ ଘଟିଥାଏ। ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଯେ ଗଭୀର ଭାବରେ ଭଲପାଏ, ତାହା ନିକଟରେ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସ୍ମରଣ ହୋଇଥାଏ। ଆପଣ ହୁଏତ ଗୋଟିଏ ଖବର କାଗଜ ପଢୁଛନ୍ତି। ସେଥିରେ ଏକ ନୂଆ ପ୍ରକାର ଇଞ୍ଜିନର ବିଜ୍ଞାପନ ଦିଆ ହୋଇଛି। ତାହା ଦେଖିଲା ମାତ୍ରେ ଆପଣଙ୍କର ମନେ ହେଲା-ଠାକୁରଙ୍କୁ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଯୋଗାଡ଼ କରି ଦେଇ ପାରିଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା। ସେଥିପାଇଁ ଆପଣଙ୍କର ଧ୍ୟାନ ଓ ଚେଷ୍ଟା ଆରମ୍ଭ ହେଲା। ଏଥିପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନକୁ ଆପଣଙ୍କୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା, କାହାରି କାହାରି ନିକଟରେ କେତେ କଣ କହି ଏଥିପାଇଁ ଟଙ୍କା ଯୋଗାଡ଼ କରିଲେ। କମ୍ପାନୀକୁ କହି ବୋଲି ଏଥିପାଇଁ କିଛି ବାମ ମଧ୍ୟ କମାଇଲେ। ତାହାପରେ ବସ୍ତୁଟିକୁ ଆଣି ମୋଟେ ହୁଏତ ଦେଲେ। ସ୍ମରଣର ଭିତରେ ଏତେ ସବୁ ବାସ୍ତବ କର୍ମ ରହିଛି। ଏହିପରି ନ କରି ଗଛ ଆଡ଼କୁ ହୁଏତ ବାହୁଁଛି, ଗଛ ଦେଖିବାକୁ ପାଉନାହିଁ, ଗଛ ଭିତରେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଉଛି-ଏହିପରି ବ୍ୟାପାରଟି

କିନ୍ତୁ ନୁହଁ । ବାସ୍ତବତାର ବୋଧ ସଙ୍ଗେ ଏହିପରି ଏକ ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାମୂଳକ ଚିନ୍ତା ଓ ଚେଷ୍ଟା ଲାଗି ରହିଥାଏ । ଆଉ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ବିଶେଷର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ନିର୍ବିଶେଷ ବିଶେଷକୁ ବୋଧ କରିବାର ଝେଙ୍କଟି ରହିଥାଏ । ଇଷ୍ଟ ହେଉଛନ୍ତି ନିର୍ବିଶେଷ ବିଶେଷ, ସେ ଜଣେ ବିଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସର୍ବ ବିଶେଷତ୍ବ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବରେ ଥାନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ ବହୁ ଆପାତ-ବିରୁଦ୍ଧ ଗୁଣ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ସାର୍ଥକ ସମାବେଶ ଘଟିଛି ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ । ସେ ମୂଳତଃ ଯାହା, ତତ୍ତ୍ବତଃ ଯାହା, ତାହା ସଠିକ୍ ରୂପେ ବୁଝିବାକୁ ଗଲେ ନରବପୁ ରୂପରେ ତାଙ୍କର ଯେଉଁ ବିଶିଷ୍ଟ ଆବିର୍ଭାବ, ତାଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଚୈତନ୍ୟ ଚରିତାମୃତରେ ଅଛି-

‘କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଯେତେ ଲାଲା ସର୍ବୋତ୍ତମ ନରଲାଲା

ନରବପୁ ତାହାର ସରୁପ

ଗୋପ ବେଶ ବେଶୁକର ନବକିଶୋର ନଟବର

ନରଲାଲାର ହୁଅନ୍ତି ଅନୁରୂପ ।’

ତାଙ୍କର ଏହି ମଣିଷ ରୂପା ଲାଲାର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଅନୁରାଗ ମୁଖର ଅନୁପ୍ରବେଶ ନ ଘଟିଲେ ସର୍ବସଙ୍ଗତି ସମ୍ପନ୍ନ ଜ୍ଞାନ ଓ ବୋଧର ଉନ୍ନେଷ ହୁଏନାହିଁ । ଏଥିରେ ଅନେକ ଫାଙ୍କ ରହିଯାଏ । ଆଉ ପ୍ରକୃତ ରସାନ୍ତରୁଟି ମଧ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ବୋଧାତ୍ମା ବୁଦ୍ଧିଗତ ହୋଇଯାଏ, ସଭାଗତ ହୁଏନାହିଁ । ପୁଣି ମୁଁ ଏକମାତ୍ର ତାଙ୍କୁ ନେଇଅଛି, ପରିବେଶର ଧାର ଧାରେ ନାହିଁ, ତାହାଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କୁ ବି ଅନୁଭବ କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ସେହି ନିର୍ବିଶେଷ ବିଶେଷ ପ୍ରତିଟି ବିଶେଷର ମଧ୍ୟରେ ବିଶେଷ ରକମରେ ଅଛନ୍ତି । ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ ତାଙ୍କୁ ଯଦି ବିଶିଷ୍ଟ ରୂପରେ ଅନୁଭବ କରି ନ ପାରୁ, ତାହା ହେଲେ କିନ୍ତୁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବୋଧ ହିଁ ପକ୍କା ହେବ ନାହିଁ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ବ୍ରାହ୍ମାସ୍ଥିତି ନୈରନ୍ତର୍ଯ୍ୟ (ନିରନ୍ତର) ଲାଭ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ବୋଧ ଗୁଡ଼ିକ ଚୁକ୍କୁରା ଚୁକ୍କୁରା ହୋଇଯିବ । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯାହା କିଛିକୁ ହିଁ ଏହି ଭାବରେ ଦେଖିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାମୂଳକ ଭାବିବା, କହିବା, କରିବା, ନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଓ ସମାଧାନର ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ତାହା ସହଜ ହୋଇ ଆସେ ଜୀବନରେ । ପ୍ରତ୍ୟୁ ଭାବରେ କରିବାକୁ ହୁଏ । ନ ହେଲେ ତାହା ସହଜ ସରଳ ହୁଏ ନାହିଁ । ଯୋଗ ବିଷ୍ଣୋଗ, ଗୁଣନ ହରଣ ତ ଅନେକ ଛାତ୍ର ଜାଣିଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯୋଗ, ବିଷ୍ଣୋଗ, ଗୁଣନ, ହରଣର ପ୍ରୟୋଗ କେଉଁଠି କିପରି ଭାବରେ ହୋଇଛି ବା ହେବ ତାହା ଲକ୍ଷ ପ୍ରକାରର ଅଙ୍କ କଣିବାର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଯେଉଁମାନେ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବେ ଆୟତ୍ତ କରିଛନ୍ତି, ସେହିମାନଙ୍କୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ଗଣିତଜ୍ଞ ।

ସୋମେଶ ବୋଷଙ୍କର କଥା ତ ଶୁଣିଛି, ସେ କେତେ ବିରାଟ ଗୁଣନ ଗୁଡ଼ିକ ନିମିଷେକ ମଧ୍ୟରେ କରିପକାନ୍ତି । ଲୋକମାନେ କହନ୍ତି ସେ ଯୋଗ ବଳରେ ତାହା କରନ୍ତି, କଥାଟା ଠିକ୍ । କିନ୍ତୁ ସେହି କଥାଟିକୁ ସେମାନେ ଯେଉଁ ଭାବରେ ବୁଝନ୍ତି, ମୁଁ ସେହି ଢଙ୍ଗରେ ବୁଝେ ନାହିଁ । ମୁଁ ବୁଝେ ସୋମେଶ ବସୁ ଅଙ୍କର ବ୍ୟାପାରରେ ଏତେ ପରିମାଣରେ **actively attached** ଓ **interested** (ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଯୁକ୍ତ ଓ ଅନୁରକ୍ତ) ଯେ ଅଙ୍କ କଷ୍ଟ କଷ୍ଟ ତାଙ୍କର **Intution** (ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି)ଟି ଖୋଲି ଯାଇଛି । ବିରାଟ ଗୁଣନ ଗୁଡ଼ିକ ସଂକ୍ଷେପରେ ଓ ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କରିବା, ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ **instinctive** (ସହଜାତ) ହୋଇ ଉଠିଛି । ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ବିବାହ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ କୁଳ-କୃଷ୍ଣର ଅନୁସରଣର ଭିତର ଦେଇ ଏହିସବୁ ଗୁଣଗୁଡ଼ିକ ପୁଣି ବଂଶ ପରମ୍ପରାକ୍ରମେ ସଞ୍ଚାରିତ ଓ ବିକଶିତ କରି ତୋଳା ଯାଇପାରେ । ସେଥି ଯୋଗୁଁ ମୋର ମନେହୁଏ- ଏହି ପ୍ରକାରର ଭକ୍ତ ଯଦି କେହି ଥାଏ, ଯାହାର ବୋଧରେ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ସବୁକିଛିର ଭିତର ଦେଇ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ରକମାରି ସ୍ମରଣ ହୋଇଉଠେ, ଏବଂ ତାହାର ବଂଶ, ବିବାହ, ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନ, ପ୍ରଜନନ, ସନ୍ତାନ-ଲାଳନପାଳନ ଓ ଶିକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ବିଧିମାତ୍ରିକ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଚାଲେ, ତା’ହେଲେ ପରେ ସେହି ବଂଶରେ ଆହୁରି ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ସେହି ଭାବରେ ଗଢ଼ିଉଠି ପାରନ୍ତେ ।

ଆ : ପ୍ର: ୪ / ୧୪.୯.୧୯୪୭

॥ କର୍ମ ପ୍ରତି ଆସକ୍ତି ଥିଲେ ଲାଭ କ’ଣ ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହୁଥିଲେ- ଯିଏ ଯେଉଁଠାରେ ଯେଉଁ କର୍ମ ନେଇ ରହିଛି, ସେହିଠାରେ ସେ ସେହି କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ ବୁଦ୍ଧିର ପଥରେ ଗତି କରୁଛି ଏବଂ ଅନ୍ୟକୁ ବୁଦ୍ଧି ପାଇବାର ଖୋରାକ ଯୋଗାଇ ଚାଲିଛି- ଏହିଭଳି ଦେଖିଲେ ମନେ ହୁଏ କର୍ମକାର୍ଯ୍ୟର ଆୟୋଜନ ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯାହାକିଛି କରାହୋଇଛି, ସେହିଗୁଡ଼ିକ ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠିଛି । ବୁଦ୍ଧି ପାଇବାର ଗୋଟିଏ ଆବହାତ୍ମା (ପରିମଣ୍ଡଳ) ଅଛି । ନିଜ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ସେହି ପ୍ରକାରର ପରିମଣ୍ଡଳ ସୃଷ୍ଟି କରି ତୋଳିବାକୁ ପଡ଼େ । ସେତେବେଳେ ସେହି କର୍ମରେ ବଡ଼ ମଜା ଲାଗେ । ଆଉ ବୁଝାପଡ଼େ, କାର୍ଯ୍ୟ କର୍ମମାନ କେତେ ସୁଖର ଜିନିଷ ।

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ-କର୍ମଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ଏତେ ଆସକ୍ତ ହେବାରେ ଲାଭ କ’ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - (ହସି ଉଠି କହିଲେ) କର୍ମ ପ୍ରତି ଆସନ୍ତି ବଢ଼ିଲେ, ଅନ୍ତତଃ ଆଳସ୍ୟ ପ୍ରତି ଆସନ୍ତି ସେହି ପରିମାଣରେ କମିଯିବ। ସେହିତା ହିଁ ତ ମସ୍ତ ଲାଭ। ଆଳସ୍ୟ ପରି ବଡ଼ ଶତ୍ରୁ କେହି ନାହିଁ। ଏହାକୁ କେବେହେଲେ ପ୍ରଶମ୍ୟ ଦେବାର ନାହିଁ। ଏହା ଛଡ଼ା ବାସ୍ତବ କର୍ମର ଆଚରଣ ବିନା ମଣିଷର ବସ୍ତ୍ରବା-ବଢ଼ିବାର କୌଣସି ପୋଷଣର ଯୋଗାଣ ଦେଇହୁଏ ନାହିଁ। ଆଉ ତୁମେ ଯଦି ମଣିଷକୁ କୌଣସି ପୋଷଣ ନ ଦିଅ, ମଣିଷ ତୁମକୁ ପୋଷଣ ଦେବ ବା କାହିଁକି? ଆଉ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ପୋଷଣ ଛଡ଼ା ତୁମେ କ'ଣ ବସ୍ତ୍ର ପାରିବ? ତାହା ହେଲେ ଭାବି ଦେଖ, କର୍ମ ପ୍ରତି ଟାଣ (ଆସନ୍ତି)ର ପ୍ରୟୋଜନ କେତେ ପରିମାଣରେ ଆବଶ୍ୟକ। କର୍ମ ପ୍ରତି ଟାଣ କିଛି ଖରାପ ନୁହଁ, କିନ୍ତୁ ଏହିତା କାହାରି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ। ନହେଲେ କେବଳ କର୍ମ ପ୍ରିୟତା ଏକ ରୋଗ ବିଶେଷ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୁଏ। ତଥାପି ବି ତାହା ମନ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ ଭଲ। ଯେଉଁମାନେ କର୍ମକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ, କର୍ମରେ ମନପ୍ରାଣ ଦେଇ ଯୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ, ଲକ୍ଷ୍ୟଟି କେବଳ ଫଳପ୍ରାପ୍ତି ଆଡ଼କୁ ଥାଏ, ସେମାନେ **achieve** (ଲାଭ) ମଧ୍ୟ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ କିଛି। ତେଣୁ କୁହାଯାଇଥାଏ, 'ଯୋଗଃ କର୍ମସୁ କୌଶଳମ୍', ପୁଣି କୁହାଯାଇଛି ଅନାସକ୍ତ ରହି କର୍ମ କରିବାର କଥା। ଗୀତା ଭଳି **practical philosophy of life** (ବାସ୍ତବ ଜୀବନ-ଦର୍ଶନ) ଖୁବ୍ କମ ମିଳେ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ପୁଣି ପଚାରିଲେ-ପୁଣି ଗୀତାଶାସ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ନୈଷ୍କର୍ମର କଥା ତ ଢେର କୁହାଅଛି।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଇଷ୍ଟ କର୍ମର ପ୍ରତି ଅର୍ଥାତ୍ ଲୋକମଙ୍ଗଳ କର୍ମ ପ୍ରତି ମଣିଷର ଯେତେବେଳେ ଏକ ତାତ୍ତ୍ୱ ଝୋଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଚାଡ଼ିତ ଅନର୍ଥପ୍ରସୂ କର୍ମ ତାହାର ଲିଭି ଯାଏ। ଏବଂ ଏହିତା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାତ୍ତ୍ୱିକ ବ୍ୟାପାର। କାରଣ, ସେଦିଗକୁ ନଜର ଦେବାର ଫୁରସତ୍ ତାହାର କାହିଁ? ତେଣୁ ମୋର ମନେହୁଏ, ତାହାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ନୈଷ୍କର୍ମସିଦ୍ଧ, ଯିଏ ଇଷ୍ଟକର୍ମରେ ଚିତ୍ତ-ଅତନ୍ତ୍ର। ଗୀତାର ମୂଳରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁଠାରେ ସଙ୍ଗତି ରଖି ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାକୁ ଗଲେ, ଏହା ଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟ କିଛି ଅର୍ଥ ହୋଇପାରେ ବୋଲି ମୋର ମନେ ହୁଏ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୪ / ୧୪.୯.୧୯୪୭

॥ ସୃଷ୍ଟିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ-ସୃଷ୍ଟିର ପଛରେ ପରମପିତାଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଲାଳା-ଆଲିଙ୍ଗନ ଓ ଗ୍ରହଣ। ତୁମର ଯଦି ପରିବେଶ ବୋଲି କିଛି ନ ଥାଏ, କୌଣସି ସ୍ଥାନରୁ **impulse** (ସାହା) ଯଦି ନ ପାଆ, ତାହା ହେଲେ କି ତୁମେ ନିଜକୁ ବୋଧ ବା ଉପଭୋଗ କରିପାର? ତୁମର ପ୍ରାଣଟି ହୁଏତ କାହାକୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଚାହେଁ, କିନ୍ତୁ ଯାହାକୁ ଭଲ ପାଇବ, ସେହିଭଳି କାହାରି ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଯଦି ନ ଥାଏ, ତା'ହେଲେ ଛାତିରେ ହାତ ବାଡ଼ାଇବା ଛାଡ଼ା ଆଉ କିଛି ପଥ ଅଛି? କେବଳ ଆତ୍ମ ଉପଭୋଗ ପାଇଁ ହିଁ ତାଙ୍କର ଏତେ ରୂପରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ। ସକ୍ତିଦାନନ୍ଦ ଘନ-ବିଗ୍ରହ ରୂପରେ ସେ ଯେତେବେଳେ ନରଲାଳାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଅନ୍ତି, ଏବଂ ତାଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଲାଭକରି ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କରି ଛନ୍ଦାନୁବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇଚାଲେ, ଦୁଃଖ, କଷ୍ଟ, ସଂଗ୍ରାମ ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ମଣିଷ ସେତେବେଳେ ବୁଝିପାରେ-ଜୀବନ କେତେ ମଧୁର, ଆଉ ସୃଷ୍ଟି କେତେ ସୁନ୍ଦର।

ଆ : ପ୍ର : ୪ / ୧୪.୯.୧୯୪୭

॥ ସନ୍ନ୍ୟାସ କାହାକୁ କହିବା ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ସନ୍ନ୍ୟାସର ପ୍ରଶଂସା ତ ଧର୍ମ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଖୁବ୍ ଦେଖାଯାଏ। କିନ୍ତୁ ଆପଣ ସନ୍ନ୍ୟାସକୁ ଅନୁମୋଦନ କରନ୍ତି ନାହିଁ କାହିଁକି?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସନ୍ନ୍ୟାସକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିବି ନାହିଁ କାହିଁକି? କିନ୍ତୁ ସେହିତା ବିଧିମାଫିକ ହେବା ଉଚିତ୍। ପ୍ରକୃତ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହେଉଛନ୍ତି ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣ ଦେବ, ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟଦେବ, ବୁଦ୍ଧଦେବ, ରସୁଲ, ଯାଶୁଶାସ୍ତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି। ଶିବାଜୀ ରାଜ୍ୟ ଜୟକରି ତାହା ରାମଦାସଙ୍କୁ ଦେଇ ଫକୀର ହେଲେ, ପୁଣି ସେହି ରାମଦାସଙ୍କର ଆଦେଶାନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କରି ପ୍ରତିନିଧି ହିସାବରେ ରାଜ୍ୟ-ପରିଚାଳନାରେ ରତ ହେଲେ। ଲୋକ କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଏହି ଯେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟାନିଷ୍ଠ କର୍ମ ମଉତା, ମୁଁ ଏହି ପ୍ରକାରରେ ଅବସ୍ଥାକୁ ସନ୍ନ୍ୟାସ ବୋଲି କହିଥାଏ।

ଆ : ପ୍ର : ୪ / ୧୪.୯.୧୯୪୭

॥ ଯାଶୁଶାସ୍ତ୍ରଙ୍କର ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ କାହିଁକି ପ୍ରୟୋଜନ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ-ଯାଶୁଶାସ୍ତ୍ରଙ୍କର ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆପଣଙ୍କର ମତାମତ କ'ଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯାଶୁଶାସ୍ତ୍ରଙ୍କର ପ୍ରାଣଦାନର ପ୍ରୟୋଜନ ହୋଇଥିଲା

ତତ୍ତ୍ୱାବଳୀର ନିଷ୍ପତ୍ତିର ସମାଜ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ନେଇ ଓ ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟବର୍ଗଙ୍କର ଔଦାସୀନ୍ୟ ଓ ଅଦୂରଦର୍ଶିତା ପାଇଁ। ପରିବେଶ ଓ ପରିସ୍ଥିତି ତାଙ୍କର ଏତାଦୃଶ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନ କରି ତୋଳିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତତଃ ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟବର୍ଗ ଯଦି ଆହୁରି ଅନୁରକ୍ତ, ଶକ୍ତିମାନ ଓ ସୁକୌଶଳୀ ହୋଇଥାନ୍ତେ, ତାହା ହେଲେ ଏହି ପ୍ରକାର ମୃତ୍ୟୁକୁ ଯେ **avoid** (ପରିହାର) କରା ଯାଇପାରି ନ ଥାନ୍ତା, ତାହା କିନ୍ତୁ ମୁଁ ମନେ କରେ ନାହିଁ। ଆଉ ତାଙ୍କର **crucification** (କୃଷକାଷ୍ଟରେ ମୃତ୍ୟୁ) ଯେ **divine decree** (ଭାଗବତ ବିଧାନ) ମୁଁ ତାହା ବି ମନେ କରେ ନାହିଁ। ଯଦିଓ ମୋର ମନରେ ଧକ୍କା ମାରେ ଯେ ସେ ବଞ୍ଚି ରହିଥିଲେ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଯାଗୁଗ୍ରାସ୍ତଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ହିଁ ତ ତାଙ୍କର ପ୍ରଚାର କାର୍ଯ୍ୟ ଆହୁରି ବୃଦ୍ଧାନ୍ୱିତ ହେଲା। ତାଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଗରୁ ତ ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ କୌଣସି ଅନ୍ତରାୟ ସୃଷ୍ଟି କରିନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ନୃଶଂସ ହତ୍ୟାର ଭିତର ଦେଇ ତାଙ୍କର ଯେ ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଲା, ଏହିତା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନ୍ଦ ହିଁ, ଏହି ମନ୍ଦର ଭିତର ଦେଇ ଯେତେ ଟିକେ ଭଲ କରାଯାଇପାରେ, ତାହା ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟବର୍ଗ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ କରିଯାଇଛନ୍ତି। ତା'ର ମାନେ ଏହା ନୁହେଁ ଯେ, ସେ ବଞ୍ଚି ରହିଥିଲେ ତାଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଦିଗରୁ ଏହା ଅପେକ୍ଷା ଭଲ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା। ତାଙ୍କର ଜୀବନ ହିଁ ଯେ ପୃଥ୍ବୀର ମହା-ସମ୍ପଦ, ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ନିଶ୍ୱାସର ପବନରେ ଜଗତର ଯେତେ ମଙ୍ଗଳ ହୁଅନ୍ତା, ତାହାର କୂଳକିନାରୀ ଆମ୍ଭେମାନେ କ'ଣ କରିପାରୁ? ସେ ବଞ୍ଚି ରହିଥିଲେ ମଣିଷଗୁଡ଼ିକୁ ଆହୁରି କେତେ ପରିମାଣରେ ସେ ଗଢ଼ିଦେଇ ଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତେ। ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମରେ ହୁଏତ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ବିକୃତି ଆସିପାରି ନ ଥାନ୍ତା। ପୁଣି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସାମଗ୍ରିକ ଜୀବନ ଚଳଣୀ ବ୍ୟାପାରରେ ଆହୁରି କେତେ ହୁଏତ ବିଶଦ୍ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇପାରିଥାନ୍ତା।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଯାଗୁଗ୍ରାସ୍ତଙ୍କର ଯେଉଁ କଥା ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି, ସେହିଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହଁ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - Fundamental (ମୂଳ) କଥାଗୁଡ଼ିକ ଯାଗୁଗ୍ରାସ୍ତଙ୍କର କୁହା ରହିଲେ ବି ଆହୁରି ଅନେକ ହୁଏତ କଥା କହିବାର ବାକି ରହିଯାଇଛି। ଯଦି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁପାତିକ **grouping** (ବିଭାଗ) ଓ **proper marriage**

system (ବିହିତ ବିବାହ ପ୍ରଥା) **introduced** (ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ) ନ ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ଭିତରା ହିଁ କଥା ରହିଯାଏ। **Religion** (ଧର୍ମ) ବା **morality** (ନୈତିକତା) ସେଠାରେ ଭଲ ଭାବେ ଚେର ବିସ୍ତାର କରିପାରେ ନାହିଁ। ଯୁରୋପରେ ବିଜ୍ଞାନର ଚର୍ଚ୍ଚା ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବା ବିବାହ ବ୍ୟାପାରରେ ସେଠାରେ ଖାଁଟି-ଖାଁଟି ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିଧାନ ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ଚାଲୁ ହୋଇନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ତଥାକଥିତ ବିଜ୍ଞାନର ଚର୍ଚ୍ଚା ବର୍ତ୍ତମାନ କମ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଗରୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ରକ୍ଷିମାନେ ଥିଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ **science-minded** (ବୈଜ୍ଞାନିକ ମନୋବୃତ୍ତି ସମ୍ପନ୍ନ)। ସମାଜ-ସଂସ୍କୃତି ପାଇଁ ଯେଉଁ ବିଜ୍ଞାନ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ପ୍ରୟୋଜନ ସେହି ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଖର। ତେଣୁ ସଂହିତା ଗୁଡ଼ିକର ଭିତରେ ଦେଖାଯାଏ, ବର୍ଣ୍ଣବିଧାନ ଓ ବିବାହର ପ୍ରତି କେତେ ପରିମାଣରେ ତାକ୍ଷଣ ନଜର। ସେମାନେ ସ୍ୱତ୍ରାକାରରେ କଥାଗୁଡ଼ିକ କହି ଯାଇଛନ୍ତି, ସବୁ ସ୍ଥାନରେ **reasoning** (ଯୁକ୍ତି) ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକାଶ କରି ନାହିଁ। ସେଥିପାଇଁ ଅନେକ ସମୟରେ ଏହି ଗୁଡ଼ିକ **narrow dogmatic assertion** (ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସମତପୋଷକ ସଦମ୍ଭ ଉକ୍ତିର) ଭଳି ମନେ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତପକ୍ଷରେ ତାହା ନୁହେଁ। ଅନେକ **experiment** (ପରୀକ୍ଷା) ଓ **observation** (ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ)ର ଫଳରେ ଏହିସବୁ **generalization** (ସାଧାରଣ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ) ସେମାନେ କରିଯାଇଛନ୍ତି। ଆପଣମାନଙ୍କର କାମ ହେଲା, ଏହିଗୁଡ଼ିକର **scientific causal relation** (ବୈଜ୍ଞାନିକ କାର୍ଯ୍ୟକାରଣ ସମ୍ପର୍କ) **unfold** (ଉଦ୍‌ଘାଟିତ) କରିବା। ଯୁରୋପ, ଆମେରିକାର ଅସ୍ତ୍ରବ୍ ପାଇଁ ସେଠାରେ ଏହି ତତ୍ତ୍ୱର ଉଦ୍‌ଘାଟନର ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି। ସେଠାରେ ସାମାଜିକ ପ୍ରଥା ହିସାବରେ କିଛି ଜିନିଷ ଭଲ ଅଛି, ତେଣୁ ଏବେ ବି ସେହିସବୁର ଗାରିମା ବଜାୟ ରହିଛି। କିନ୍ତୁ ସେଠାକାର ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ବୈବାହିକ ପଦ୍ଧତି ଯଦି ଶାଶ୍ୱତ ବିଜ୍ଞାନର ଉପରେ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନହୁଏ, ତାହାହେଲେ କିନ୍ତୁ ଯୁରୋପ, ଆମେରିକା ସେମାନଙ୍କର ସର୍ବବିଧି ଉନ୍ନତ ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିପାରିବ ନାହିଁ। ମୁଁ ତ ଭଲକରି ସବୁ ଖବର ରଖେ ନାହିଁ। ଆପଣମାନଙ୍କଠାରୁ ଯାହା ଶୁଣେ ସେଥିରୁ ଏହି ପ୍ରକାର ମୋର ଧାରଣା ହୁଏ। କେବଳ ଯୁରୋପ, ଆମେରିକା କାହିଁକି, ଯେଉଁ ଦେଶ ହିଁ ସୁପ୍ରଜନନର ଉପଯୋଗୀ ବୈଜ୍ଞାନିକ ସମାଜବିଧାନ ଓ ବିବାହ ପ୍ରଥାର ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ ନ କରିବ, ସେହି ଦେଶ ହିଁ କାଳିର କବଳରେ ପଡ଼ିଯିବ। ସେମାନଙ୍କର ହଜାରେ ପ୍ରକାରର **achievement**

(କୃତିତ୍ୱ)ମଧ୍ୟ ଦୀର୍ଘଦିନ ସେମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖି ପାରିବ ନାହିଁ। ଆକାଶରେ ହାବେଳା ଭଳି ସେମାନେ ଦପ୍ତକରି ଜଳିଉଠି ଫଟକରି ମିଳେଇ ଯିବେ। ଭାରତ ଯେ ସହସ୍ର ସହସ୍ର ବର୍ଷ ଧରି ତାହାର କୃଷ୍ଣ ଓ ସତ୍ୟତାକୁ ନେଇ ବଞ୍ଚିଅଛି, ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଯେ ଏହି ଦେଶରେ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଭଳି ମଣିଷର ଜନ୍ମ ହୁଏ, ଏହି ସବୁର ମୂଳରେ ଅଛି ଭାରତର ରକ୍ଷିତ୍ରବର୍ତ୍ତନ ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ଓ ବିବାହ ପ୍ରଥାର ଆଦିଜାତ୍ୟ। ବାଇବେଲ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେ ଟିକକ ପାଉ, ତାହାର କୌଣସିଟା ବି ଆର୍ଯ୍ୟକୃଷ୍ଣର ବିରୋଧୀ ନୁହଁ। ମନେ ହୁଏ, ଦେଶ କାଳ ପାତ୍ରାନୁପାତିକ ଗୋଟିଏ କଥା। କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁକଥା ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାର ସମୟ ପାଇଲେ କାହିଁ? ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କର ବଞ୍ଚିବାର ପ୍ରୟୋଜନ କେତେ ବେଶୀ ଥିଲା, ତାହାତ ସହଜରେ ହିଁ ଅନୁମାନ କରାଯାଏ। ମଣିଷ ଜାଣିଶୁଣି ହିଁ ତ ଅନେକ ଭୁଲ କରିଥାଏ, କିନ୍ତୁ କିଛି ନ ଜାଣି ମଧ୍ୟ ସେ ଅନେକ ଭୁଲ କରିଥାଏ। ସେଥିପାଇଁ ମହାପୁରୁଷମାନେ ଏହି ଜଗତକୁ ଆସି ମଣିଷକୁ ସତ୍ୟକାର ପଥ ଜଣାଇ ଦେଇ ଯାନ୍ତି। ଯୁରୋପ, ଆମେରିକା, ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ, ଆଫ୍ରିକା, ଏପରିକି ଭାରତର ବାହାରେ ଏସିଆରେ କେତେକ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ସମାଜ ବିନ୍ୟାସ (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ଓ ବିବାହ ପ୍ରଥା ସମୟରେ ଯଥାଯଥ ଶିକ୍ଷାଲାଭର ସୁଯୋଗ ଘଟିନାହିଁ। ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆପଣମାନଙ୍କର ଅନେକ କିଛି କରଣୀୟ ଅଛି।

ଆ : ପ୍ର: ୪ / ୨୪.୯.୧୯୪୭

II ଭଲ ପାଇବା କିପରି ଉନ୍ନତି ଆଣିଥାଏ II

ଜଣକ ସହିତ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ-ଦେଖନ୍ତୁ...! ମଣିଷ ଏକ ଜୀବନ୍ତ ଅବଲମ୍ବନ ଚାହେଁ, ଯାହାକୁ ଧରି ସେ ସିଧା ଛିଡ଼ା ହୋଇପାରେ। ପାଦର ତଳେ ମାଟି ଥାଏ ବୋଲି ସେହି ମାଟିର ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ମଣିଷ କେତେ ଜୋର ଶକ୍ତି ନେଇ କାମ କରିଥାଏ। ମାତ୍ର ସେହି ମାଟିକୁ ଯଦି କାଢ଼ି ନିଆଯାଏ, ତାହାହେଲେ କୌଣସି କର୍ମ କରିବା ତ ଦୂରର କଥା, ମଣିଷ ନିଜର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଓ ସ୍ଥିତି ନେଇ ହିଁ ବିପଦରେ ପଡ଼ିଯାଏ। ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବୋଧକରେ ସେ ଯେପରି ଶୂନ୍ୟ ଆକାଶ ବକ୍ଷରେ ଝୁଲୁଛି, ଅଥବା ସେ ରହି ହିଁ ଯେପରି ନାହିଁ। ବୋଧହୁଏ ଏହି ପ୍ରକାରର ମାନସିକ ଅବସ୍ଥାରୁ ଜଗତରେ ଶୂନ୍ୟବାଦ ବା ମାୟାବାଦର ଉଦ୍ଭବ ହୋଇଛି। କିନ୍ତୁ ସତ୍ୟ ଭଲ ପାଇବାର ଆଶ୍ରୟ ଯାହାର ସୁସ୍ଥ, ସବଳ, ସୁଦୃଢ଼ ଥାଏ, ସେ ଏହି ବାସ୍ତବ ଦୁନିଆଟାକୁ ଅସ୍ଥାକାର କରିବାକୁ ଯିବ କେଉଁ ଦୃଶ୍ୟରେ? ପ୍ରିୟଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନରେ, ପ୍ରିୟଙ୍କର ପରିତୃପ୍ତି ପାଇଁ ତାର ଥିବା ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁ ସବୁଗୁଡ଼ିକୁ ସେ ତାଙ୍କଠାରେ ଲଗାଇ

ଥାଏ। ଯାହା କିଛି ବାସ୍ତବ ସେଥିରୁ ସେ ଟିକିଏ ବି ବାଦ ଦେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, **fully utilise** (ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ସର୍ବସାଧାରଣ)କରିବାକୁ ଚାହେଁ। ଆହୁରି ବୋଧକରେ, ବାସ୍ତବ ଜଗତ ଆଜି ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଛି, ସେହି ସବୁର ପ୍ରୟୋଜନୀ ଉପାଦାନ ଯାହା ତାହା ଦେଇ ପ୍ରିୟଙ୍କର-ପ୍ରୀତି ଉତ୍ପନ୍ନ କର୍ମ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ହୋଇ ଉଠି ପାରି ନାହିଁ। ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ବିଷୟରେ ଆହୁରି ଅପୂରଣ ଉନ୍ନତି ଆବଶ୍ୟକ। ଏହା ଫଳରେ ଆସେ ଅନୁସନ୍ଧିଷ୍ଟା, ଆସେ ଗବେଷଣା, ଆଉ ହୋଇଗଲେ ନୂଆ ନୂଆ ଉଦ୍ଭାବନ। ଏହିପରି ସେ କଳ୍ପନାକୁ ବାସ୍ତବାୟତ କରି ଡୋଳେ। ବାସ୍ତବକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣବେଦନା କରିବା ତ ଦୂରର କଥା, ଶୁଭ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାସ୍ତବ କରି ନ ତୋଳିପାରିଲେ ତାହାର ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ। ଆଉ ଏହିଟା ହିଁ ଜୀବନ। ଏହି ପ୍ରକାର ମନୋଭାବର ଭିତର ଦେଇ ଯେ କେବଳ ବିଜ୍ଞାନର ଉନ୍ନତି ହୁଏ, ତାହା ନୁହେଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ବିଷୟର ଉନ୍ନତି ହୋଇ ଉଠେ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି-ଭଲ ପାଇବାର ଭିତର ଦେଇ ସବୁ ବିଷୟର ଉନ୍ନତି ହୋଇ ଉଠେ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର -ଦେଖନ୍ତୁ, ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ କିଛି ବଡ଼ କାମ କରେ, ତାହାର ପଛାତରେ ଗୋଟିଏ **unending inspiration** (ଅପୂରଣ ପ୍ରେରଣା)ଦରକାର ହୁଏ, ତାହା ନହେଲେ ପ୍ରତି ପଦେ-ପଦେ ବାଧାବିଘ୍ନକୁ ହଟେଇ, ଜୟକରି, ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ, ସାରାଟା ଜୀବନ ତପସ୍ୟାର ତାପ ମଧ୍ୟରେ ନିଜକୁ ଧରି ରଖିପାରେ ନାହିଁ, ସାମାନ୍ୟ ତାପରେ କ୍ଳାନ୍ତି ଆସିଯାଏ, ଅବସାଦ ଆସେ, ଏପରିକି ଗତାନୁଗତିକ ଭାବରେ ଆରାମର କୋଳରେ ଭଜିପଡ଼େ। ଭାବେ, ଖାଇ-ପିଇ ମୁଁ ଭଲରେ ଅଛି, ଏତେ ସବୁ ଦାୟିତାୟିତ୍ୱ ନେଇ କ'ଣ ବା ଲାଭ? ତେଣୁ ପ୍ରେରଣା ଆବଶ୍ୟକ, ଯାହା ତାହାକୁ ସ୍ଥିର ରହିବାକୁ ଦିଏ ନାହିଁ। ନିରନ୍ତର ତାକୁ ଠେଲିନେଇ ଚାଲେ କୁଚ୍ଛସାଧନାର ପଥରେ। ଏଇଥିରୁ ନିସ୍ତାର ପାଏ ନାହିଁ। ଏହି ଧରଣର ପ୍ରେରଣାରେ **so-called ambition** (ତଥାକଥିତ ଭଲ ଆକାଂକ୍ଷା)ରେ ପ୍ରେରଣାର ସମ୍ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ। କାରଣ, **ambition is a complexion of complex** (ଭଲ ଆକାଂକ୍ଷା ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣତାର ଏକ ରଙ୍ଗୀନ ଭାବ ବିଶେଷ)। ତା ମଧ୍ୟରେ ମଣିଷର **whole being** (ପୂର୍ଣ୍ଣସତ୍ତା) ରହେ ନାହିଁ। ପୁଣି କୌଣସି କିଛିର ମଧ୍ୟରେ **whole being** (ପୂର୍ଣ୍ଣସତ୍ତା)ବାକୁ ଯଦି ନିମଜ୍ଜିତ ନ କରାଯାଏ, ତାହା ହେଲେ ସେ ବ୍ୟାପାରରେ ଆମର **whole energy** ବି (ପୂର୍ଣ୍ଣଶକ୍ତି) **unlocked** (ଉଦ୍ଧାରିତ)ହୁଏ ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ **being**

(ସଭା)ଟି ଥାଏ **love** ରେ ଅର୍ଥାତ୍ **beloved** କ୍ଷୀରେ (ଭାଲବାସାରେ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରିୟକ୍ଷୀରେ) । ଏହି ଜାଗାରେ କୌଶଳ କରି ଦେଉ ସୃଷ୍ଟିକରି ପାରିଲେ ହିଁ ମଣିଷର ଶକ୍ତି ବନ୍ୟାର ବେଗରେ ଫୁଲିଉଠେ, ଆଉ ତାହା ଯେଉଁ ପଥ ଧରିଯାଏ, ସେ ପଥରେ କେବଳ ପରୁ ପକାଇ ପକାଇ ଯାଏ । ଏହାରି ଫଳରେ ଉନ୍ନତତର ଫସଲ ଫଳି ଉଠେ, ଅବଶ୍ୟ ତାହାର ଜନ୍ମଜାତ ସଂସ୍କାରଟି ଯଦି ସୁନ୍ଦର ଓ ମାର୍ଜିତ ଥାଏ । ପୁଣି ଆଉ ଏକ କଥା, ମଣିଷର **instinct** ର (ସହଜାତ ସଂସ୍କାର) ସଙ୍ଗରେ ତାହାର **energy** ର (ଶକ୍ତିର) ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି । **Energy** (ଶକ୍ତି) ସେତେବେଳେ ହିଁ **undisturbed way** ରେ (ଅବ୍ୟାହତ ଭାବେ) **flow** (ପ୍ରବାହିତ) ହୋଇପାରେ, ଯେତେବେଳେ ହିଁ ତାହା **instinctive channel** ରେ (ସହଜାତ ସଂସ୍କାରଗତ ଦିଗରେ) ତାହା **directed** (ପରିଚାଳିତ) ହୁଏ । ଆଉ ଏହିଟା ହୁଏ **both physiologically and psychologically** (ଦେହ, ମନ, ଉଭୟ ଦିଗକୁ ଧରି) । ମଣିଷର ଶରୀର ଓ ମନ ଏହି ଦୁଇଟି ହିଁ ତଦ୍ୱାରା ସଜାଗ ଓ ଉଦଗ୍ର ହୋଇ ଉଠେ । ଶରୀର ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ ମାନସିକତାକୁ, ମାନସିକତା ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ ଶରୀରକୁ । ଏହି ଦୁଇଟିର ଦୃଢ଼ରେ ଶକ୍ତିର ଅପତୟ ଘଟି କରଣୀୟ କର୍ମରେ ଅପଘାତ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ ନାହିଁ । ବାସ୍ତବ କର୍ମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶରୀର ଓ ମନର ଏହି ପ୍ରକାରର ଏକ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମର ଏକ ପରମ ଅବଦାନ ଅଟେ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ବଡ଼ କର୍ମ କିଛି ଯିଏ ଯେଉଁଠାରେ କରିଛି ତାହା ଯେ ସର୍ବତ୍ର ଭଲ ପାଇବାର ପ୍ରେରଣାରେ କରିଛି ତାହା ତ ନୁହଁ । ଘୃଣା, ବିଦେଷ ଓ ଶତ୍ରୁକୁ ଦମନ କରି ରଖିବାର ସୁହାଠାରୁ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ଅନେକ ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ କରିଥାଏ । ଆଜିକାଲି ଯୁଦ୍ଧର ବ୍ୟାପାରରେ ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ଧ୍ବଂସ କରିବା ପାଇଁ ମାନବୀୟ ଶକ୍ତି ଓ ସଂଗଠନର ଯେଉଁ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ନିଦର୍ଶନ ଦେଖାଉଛି ତାହାର ତ ତୁଳନା ସହଜରେ ମିଳେ ନାହିଁ । ମଣିଷକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ତ କାହିଁ ଏହାର ଶହେ ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ ବି ଏହି ପ୍ରକାର ବୋଧ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏନାହିଁ । ତେବେ କିପରି ଆମେ କହିବା, ପ୍ରେମ ହିଁ ଜଗତର ପ୍ରବଳତମ ପ୍ରେରଣା ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହେଁ, ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଚାହେଁ, ସେଇଥି ପାଇଁ ତ ମଣିଷ ଏତେ ପ୍ରକାରର କାଣ୍ଡ କରି ଚାଲିଛି । ପ୍ରିୟଜନଙ୍କୁ ଯଦି ସେ ଭଲ ନ ପାଉଥାନ୍ତା, ଦେଶକୁ ଯଦି ଭଲ ନ ପାଉଥାନ୍ତା, ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରଙ୍କର ସୁଖସୁବିଧା ଯଦି ସେ ଚାହୁଁ ନ ଥାନ୍ତା, ତାହା ହେଲେ କ'ଣ ମଣିଷ କେବେହେଲେ ତୁଚ୍ଛା ଶତ୍ରୁତା ସାଧନ ପାଇଁ ଏତେ

ପରିମାଣରେ ନୃତ୍ୟ ହୋଇ ପାରନ୍ତା ? ଏକ ପକ୍ଷରେ ଧାରଣା ଅପର ପକ୍ଷର ବିନାଶ ସାଧନ ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଓ ବିକାଶ ପାଇଁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନ ଅଟେ । ତେଣୁ ମୂଳତଃ ଏହିଟା ଆତ୍ମପ୍ରୀତି ଓ ଆତ୍ମସଂରକ୍ଷର ପ୍ରେରଣା ଠାରୁ ହିଁ ଉଦ୍ଭୁତ । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ହିଁ ଚାହାଁନ୍ତି ତାଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ୱଟିକୁ ନିରାପଦରେ ରଖିବାକୁ, ସେଥିରେ ଅପଘାତ ଯାହା ଆଣେ ତାହାକୁ ସେ ବିଦାୟ ଦେବାକୁ ଚାହେଁ । ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏତେ କଥା କହୁଛି ବୋଲି ମନେ କରିବେ ନାହିଁ ଯେ, ମୁଁ ହିଟଲରଙ୍କ ଆକ୍ରମକୁ ସମର୍ଥନ କରୁଛି । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ଭୁଲ ଏହି ଯେ ସେ ଅନ୍ୟକୁ ମାରି ଜର୍ମାନୀକୁ ବଡ଼ କରି ତୋଳିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି । ପରିବେଶକୁ ମାରି କେହି କୌଣସି ଦିନ ବଞ୍ଚିପାରେ ନାହିଁ କି ବଡ଼ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଏହି ଧରଣର ଯେଉଁ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା, ଏହା ଠାରୁ ବଡ଼ ଭ୍ରାନ୍ତି, ଏହା ଠାରୁ ବଡ଼ ଅଜ୍ଞତା ଆଉ କିଛି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ବିଧାତାଙ୍କର ଦଲିଲରେ, ପ୍ରକୃତିର ଦଲିଲରେ ଦେଖାଯାଏ, ନିଜର କ୍ଷତି ସାଧନର ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ସମର୍ଥନ ମିଳେ ନାହିଁ, ତେଣୁ କାହାରି କ୍ଷତି କରି ନିଜର କ୍ଷତି ସାଧନ କରିବା ସଭାର ଧର୍ମ ନୁହେଁ । ବିଧି ମଧ୍ୟ ନୁହଁ । ମୋର ମନେହୁଏ କ'ଣ ଜାଣିଛ ? ମୋର ମନେହୁଏ, ସବୁ ମଣିଷ ମିଶି ହୋଇ ଗୋଟିଏ ମଣିଷ, ସବୁ ଜୀବନ ମିଶି ହୋଇ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଜୀବନ, ସବୁ ଗୁଡ଼ିକ ସଭା ମିଶି ଗୋଟିଏ ସଭା, ତେଣୁ କାହାରି କ୍ଷତିକରିବା ମାନେ ହିଁ ନିଜର ହିଁ କ୍ଷତି କରିବା । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଭବିଷ୍ୟତରେ ଦିନେ ହୁଏତ ମୋର ପୁରଣ-ପୋଷଣା ହୋଇପାରେ, ତାହାକୁ ଯଦି ମୁଁ ଆଜି ବିନାଶ କରିଦିଏ, ତାହାହେଲେ ଦୁଃଖିନେବାକୁ ହେବ ସେହି ପୁରଣ-ପୋଷଣା ଅବଦାନର ସମ୍ଭାବ୍ୟତାରୁ ମୁଁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚିତ କଲି । ତାହା ଦ୍ୱାରା ମୋର ନିଜର କ'ଣ କ୍ଷତି ହେଲା ନାହିଁ ? ଦୁନିଆଟାର ସୃଷ୍ଟି ଏହିଭଳି ହୋଇନାହିଁ ଯେ ଅନ୍ୟକୁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ କରାଇ ନିଜକୁ ଲାଭବାନ କରାଇବାକୁ ହେବ । ଯୁଗପତ୍ ଉଭୟର ହିଁ ଲାଭବାନ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ, ଏହି ପ୍ରକାର ଯେ କୌଶଳ-ଏହାକୁ ହିଁ ବୋଲାଯାଏ ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧି, ଆଉ ତାହାହିଁ ସାଧନୀୟ ହୋଇଥାଏ ସର୍ବଦା । ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧି ପାରସ୍ପରିକ ସାଥୀରକ୍ଷାର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ସଙ୍ଗତି ସୂତ୍ର ଖୋଜିପାଏ ନାହିଁ, ତାହାରି ଭିତରେ କେବଳ ବିରୋଧିତା ଦେଖେ, ସେହି ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧି ଅବାତର, ଏପରିକି ତାହାକୁ ଦାନବୀୟ କହିଲେ ବି କିଛି ଭୁଲ ବୋଲା ହୁଏ ନାହିଁ । ସେଇଥିପାଇଁ ସବୁକିଛିର ଭିତର ଦେଇ ମଣିଷକୁ ବିଶେଷକରି ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ ଶିକ୍ଷା ଦେବାର ଅଛି । ଆଉ ସେହିଟା ହେଲା - 'Do unto others as you wish to be done by' (ତୁମେ ଅନ୍ୟଠାରୁ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ଆଚରଣ ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛାକର ଅନ୍ୟପ୍ରତି ସେହିପ୍ରକାର ଆଚରଣ ଦେଖାଅ) । ଯେ ଅନ୍ୟକୁ

ମାରିବାକୁ ଚାହେଁ, ସେ କିନ୍ତୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ ଯେ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ତାକୁ ପ୍ରହାର କରୁ ଯେ ଅନ୍ୟର କ୍ଷତି କରିବାକୁ ଚାହେଁ, ସେ କିନ୍ତୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ ଯେ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ତାହାର କ୍ଷତି କରୁ। ପ୍ରାଚୀର ସହିତ ମଣିଷର ସଭାରେ ହାତ ଦେଇ ତାହାକୁ ବୋଧ କରାଇ ଦେବାକୁ ହୁଏ, ଅନ୍ୟ ଜଣକର ସଭା ପ୍ରତି କ'ଣ ତାହାର କରଣୀୟ ରହିଛି। ମଣିଷର ଆଉ କିଛି ଆଉ ବା ନ ଆଉ, ତାହାର ଆତ୍ମପ୍ରୀତି ଅଛି ହଁ, ଆତ୍ମପ୍ରୀତି ଯେପରି ଅଛି, ଠିକ୍ ତଦନୁରୂପ ବି ଅଛି ପ୍ରୟଙ୍କର ପ୍ରତି ପ୍ରୀତି। ସେହି ଝରକା ଦେଇ ଛୁସ୍ତୁ ହୋଇ ପଶି ପୁଣି ଲଙ୍ଗଳର ଫାଳ ହୋଇ ବାହାରିବେ, ଆଉ ସେତେବେଳେ ଦେଖୁବେ, କି କି ଅଭୂତ କାଣ୍ଡ ସବୁ ହୋଇଯିବ।

ଉଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି- ଆପଣ କହିଥିଲେ - ଅନ୍ୟକୁ ମାରିଦେଇ ବଞ୍ଚି ରହିବା ପ୍ରକୃତିର ଦଲିଲରେ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ ତାହାର ତ ଓଲଟା ଦେଖିବାକୁ ପାଉ। ବଡ଼-ବଡ଼ ଜୀବଜନ୍ତୁର ଖାଦ୍ୟ ହିଁ ହେଲା ଛୋଟ ଜୀବଜନ୍ତୁ। ଜୀବ ଜନ୍ତୁଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ଅହିଂସା ସାଜି ବସି ରୁହନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ ସେମାନେ ନିଜେ ହିଁ ତ ବଞ୍ଚିରହି ପାରିବେ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର -(ସହାୟ୍ୟରେ) ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷେ ଏମିତି ବି ବଞ୍ଚି ରହୁଛି କେଉଁଠି ? ବାବାର ମଧ୍ୟ ଜଣେ ବାବା ଅଛନ୍ତି। ଯିଏ ଅନ୍ୟକୁ ମାରି ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଚାହୁଁଛି, ତାକୁ ପୁଣି ଅନ୍ୟ ଏକ ଜଣ ଠିକ୍ ଏହି କାରଣକୁ ଭିତ୍ତିକରି ତାହାକୁ ମାରି ପକାଉଛି। ଏହି ଧାରାରେ କାହାରି ଅସ୍ତିତ୍ବ ନିରାପଦ ନୁହଁ। ସେଥି ଯୋଗୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ପଶୁ। ପଶୁ ତ ମଣିଷର ଆଦର୍ଶ ନୁହେଁ, ଅନୁସରଣୀୟ ନୁହେଁ, ଯଦିଓ ମଣିଷର ଭିତରେ ପଶୁରୁ ଅଛି। ମଣିଷ ଭିତରେ ଥିବା ବୁଦ୍ଧିବିବେଚନା, ବିବେକ, ମନୁଷ୍ୟରୁ ଓ ହୃଦୟବତ୍ତାର ପରିଚୟ ସେହିଠାରେ ହିଁ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥାଏ ଯେ ସେ ଅନ୍ୟକୁ ନିଜ ଭଳି ବୋଧ କରିପାରେ ଏବଂ ସେହି ବୋଧରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ତାହାର ଯାବତୀୟ ଆଚରଣକୁ ପରିଚାଳିତ କରିପାରେ-ନିଜର ଅସ୍ତିତ୍ବକୁ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରଖି। ଭଗବାନ ଏହି ସମସ୍ତ କାରଣ ପାଇଁ ମଣିଷକୁ ମସ୍ତିଷ୍କ ଦେଇଛନ୍ତି। ଏହି ମସ୍ତିଷ୍କ- ସମୁଦ୍ରକୁ ମନୁନ କରିଲେ ହିଁ ଆପାତ-ବିରୋଧୀ ଯେତେ ଯାହାକିଛି ଅଛି, ସେହି ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସୁନ୍ଦର ସଙ୍ଗତି ଯେ ଅଛି ତାହା ଧରାପଡ଼େ। ଆଉ କେବଳ ଚିନ୍ତାକରି ଦାର୍ଶନିକ ସାଜି ବସି ରହିଲେ ହେବ ନାହିଁ। ଦେହର ଶକ୍ତି ଲଗାଇ ପରିଶ୍ରମ କରି ତାହାକୁ ବାସ୍ତବ ଭାବରେ ରୂପ ଦେବାକୁ ହେବ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଅଭ୍ୟାସରେ, ଚଳନରେ, ଚରିତ୍ରରେ, ଶିକ୍ଷାରେ, ଦୀକ୍ଷାରେ, ସମାଜରେ କେବଳ ସମାଜ କାହିଁକି ଏପରିକି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଂସ୍କାର ମଧ୍ୟରେ। ସ୍ବ ସ୍ବ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁଯାୟୀ ସୁସମାଜିକ ଭାବରେ ସପରିବେଶ ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା

ଓ ଉନ୍ନତିର ପଥରେ ଚାଲିବା-ମୋର ମନେହୁଏ, ଏହାହିଁ ହେଉଛି ବାସ୍ତବ ସତ୍ୟସାଧନା ଓ ବାସ୍ତବ ବ୍ରହ୍ମ ଉପାସନା। ସତ୍ୟର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଅସ୍ତିତ୍ବ ଅର୍ଥାତ୍ ସତ୍ତା, ଆଉ ବ୍ରହ୍ମର ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ବୃଦ୍ଧି। ବ୍ରହ୍ମ ଆସିଛି ବୃନ୍ଦା ଧାତୁରୁ, ତାହାର ଅର୍ଥ ବୃଦ୍ଧିପାଇବା। ଏହିପରି ନୁହେଁ କି ?

ଆ : ପ୍ର: ୪ / ୨୭.୯.୧୯୪୭

॥ ଧର୍ମର କେଉଁପ୍ରକାର ଧାରଣା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମାରାତ୍ମକ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଆଜିକାଲି ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ଧାରଣା ହୋଇଛି, ଧାର୍ମିକ ଯେ ହେବ, ସେ ବାସ୍ତବ ଜଗତ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ରହିବ ଉଦାସୀନ, ଅର୍ଥ-ବିଷୟ ସମ୍ପଦ ବ୍ୟାପାରରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଜଡ଼ିତ ରହିବ ନାହିଁ। ସେ ଆତ୍ମକୁ ସେ ଆଦୌ ନଜର ହିଁ ଦେବ ନାହିଁ। ଏହି ପ୍ରକାର ଧାରଣା କିନ୍ତୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମାରାତ୍ମକ। ମରଣପନ୍ଥା ହୋଇ ରହିବା ଯଦି ଧର୍ମହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ଏହିପ୍ରକାରର ଚଳନଟି ଠିକ୍ ହୋଇପାରେ। କିନ୍ତୁ ଧର୍ମ ମାନେ ଯଦି ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ହୁଏ ଉଚ୍ଚଳ ଜୀବନ, ଉଦାର ଅଭ୍ୟାସ, ତାହା ହେଲେ ସେହି ପ୍ରକାର ଧର୍ମର ମଧ୍ୟରେ ଏପରି ନିର୍ବୀର୍ଯ୍ୟତା ଓ ମୁଡ଼ିତାର କୌଣସି ପ୍ରକାର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ...। ତେଣୁ ମୋର ମନେହୁଏ, ଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେ ମଣିଷର ମନରେ ଏତେ ସଂଶୟ, ସେହି ଧର୍ମର ସଞ୍ଚାରକ ଓ ସ୍ରଷ୍ଟା କିନ୍ତୁ ହେଉଛନ୍ତି ତଥାକଥୂତ ଧର୍ମଧ୍ବଜାମାନେ। ଧର୍ମ ଯଦି କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ତାହାର ଯଥାର୍ଥ ରୂପ ଧରି ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୁଏ, ତେବେ ନିଜର ଓ ଅପରର ମଙ୍ଗଳକାମା ଯେଉଁମାନେ ସେମାନେ ସହଜରେ ତାହା ବୁଝି ପାରିବେ। ଆପଣମାନେ ଧର୍ମର ସେହି ବାସ୍ତବ ରୂପଟି ମଣିଷ ସମ୍ମୁଖରେ ଡୋଳି ଧରନ୍ତୁ!....ଧର୍ମ ନାମରେ ବିକୃତ ଓ ଭୁଲ ଧାରଣା ଯେଉଁସବୁ ରହିଛି, ସେହି ସବୁର ନିରାସନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଯେପରିକି ସର୍ବସାଧାରଣ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଧାରଣା ଅଛି, ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ କିଛି କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ, ଭଗବାନଙ୍କର ଅହେତୁକା କୃପା ବଳରେ ସବୁକିଛି ହୋଇଯିବ। ମୁଁ ଏହି ପ୍ରକାର କଥାର ରହସ୍ୟ କିଛି ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ। ନ କରିଲେ କିଛି ହେଲେ ହୁଏ ନାହିଁ। ତେଣୁ ମୁଁ କହିଥାଏ, କୃପା ମାନେ କରି ପାଇବା। କୃପା ଧାତୁର ଅନ୍ୟ ଏକ ଅର୍ଥ ଅଛି ଯୋଗ୍ୟତା ନା କ'ଣ, ତାହାର ଅର୍ଥ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ତୁମର ଯୋଗ୍ୟତା ଯେପରି ଯେପରି ବୁଦ୍ଧି ପାଇବ, ତୁମେ ପାଇବ ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି।

ଆ : ପ୍ର: ୪ / ୨୭.୯.୧୯୪୭

॥ ‘ଯେ ଯଥା ମାଂ ପ୍ରପଦ୍ୟନ୍ତେ...’ମାନେ କ’ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ‘ଯେ ଯଥା ମାଂ ପ୍ରପଦ୍ୟନ୍ତେ ତା’ସ୍ତଥୈବ ଉଦ୍ଧାମ୍ୟହମ୍’-ଏହି କଥାଟିର ଠିକ୍-ଠିକ୍ ମାନେ କ’ଣ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ମୁଁ ତ ସଂସ୍କୃତ ଜାଣେ ନାହିଁ, ତେବେ ମୋର ମନେହୁଏ, ଭଗବାନଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ ନାମ ବିଧି ବା ବିଧାତା । ମୁଁ ଯେଉଁ ଭାବରେ ଯାହା କରିବି, ବିଧି ବା ବିଧାତା ପୁରୁଷ ସେହି ଭାବରେ ହିଁ ତା’ର ଫଳ ବିଧାନ କରିବେ । ମୋର ସକ୍ରିୟ ଚାହିଁବାଟା ଯେପରି, ମୋର ପାଇବାଟା ବି ସେହିପରି ହୋଇ ଉଠିବ । ହିନ୍ଦୀ ଭାଷାରେ ଗୋଟିଏ କଥା ଅଛି- ‘ତୁମ ଯେଇସା ରାମକୋ/ତୁମକୋ ତେସା ରାମ/ ତାଇନେ ଯାଓ ତ ତାଇନେ/ବାମେ ଯାଓ ତୋ ବାମ ।’ ଏହି କଥାଟା ବୋଧହୁଏ ତୁଳସୀ ଦାସଙ୍କର । ଏହି ଦୁଇଟି କଥା ମୂଳତଃ ଏକ ।

ଆ : ପ୍ର: ୪ / ୧୯.୧୦.୧୯୪୭

॥ ସଦ୍‌ଗୁଣ ମଧ୍ୟ ମାଲିକାନାହୀନ ବସ୍ତୁ କେତେବେଳେ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ - ଆଦର୍ଶଙ୍କ ଠାରେ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଯୁକ୍ତ ନ ରହିଲେ ସଦ୍‌ଗୁଣ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ନିଜର ତଥା ଅପରର **becoming** (ବିବର୍ଜନ)ର ରାସ୍ତାରେ ଜଞ୍ଜାଳ ରୂପେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୁଏ, ଏପରିକି ମଣିଷକୁ ମାୟାର କାରାଗାରରେ ଅଟକାଇ ରଖେ । ମାୟା ମାନେ ଯାହା ମଣିଷକୁ ଗଣ୍ଡିବନ୍ଧ କରି ରଖେ, ଗଣ୍ଡି କାଟି ବିସ୍ତାରର ପଥରେ ଆଗେଇବାକୁ ଦିଏ ନାହିଁ ।

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ-ସଦ୍‌ଗୁଣ **becoming** (ବିବର୍ଜନ)ର ଅନ୍ତରାୟ ହୁଏ କିପରି ? ତାହା ତ ବୁଝାପଡ଼େ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର -ତଥାକଥିତ ଅବଗୁଣ ବି **being and becoming** (ଜୀବନ ଏବଂ ବର୍ଜନ)ର ପରିପୋଷକ ହୋଇପାରେ । ପୃଣ୍ଡି ତଥା କଥିତ ସଦ୍‌ଗୁଣ ବି **being and becoming** (ଜୀବନ ଓ ବର୍ଜନ)ର ପରିପନ୍ଥା ହୋଇପାରେ । କେଉଁଠାଠା କାହାର ସେବାରେ ଲଗାଯାଇଛି ତାହା ଉପରେ ସବୁକିଛି ନିର୍ଭର କରେ । ଧର ଜଣେ ହୁଏତ ରାଗୀ ମଣିଷ । ସେ ଯଦି ତାହାର ରାଗ ସଭାବଟିକୁ ଇଚ୍ଛାର୍ଥେ ବ୍ୟବହାର କରେ, ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅସତ୍ ଯାହା କିଛି ତାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରୟୋଗ କରେ; ଦୁଷ୍ଟ ଚରିତ୍ର ଲୋକମାନଙ୍କ ମନରେ ଏପରି ଏକ ଭୟଭାବର ଚିତ୍ର ସଞ୍ଚାର କରିଦିଏ

ଯେ, ସେ ଖରାପ କିଛି କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ ଅମୃତ ଲୋକର ହାତରୁ ତାହାର ରକ୍ଷା ନାହିଁ, ଏହା ହୋଇପାରିଲେ ତ ମଣିଷର ଭଲ କରାଯାଇ ପାରେ । ଆଉ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଯେଉଁ ଜିନିଷଟା ତାହା ବି ଆସେ ଏହିପରି ଭାବରେ । ଗୋଟିଏ ବଦଚାରୀ ମଣିଷ ଯଦି ଇଚ୍ଛାକୁ ଭଲ ପାଇବସେ, ଇଚ୍ଛାଠାରେ **interested** (ସାଥୀନିତ) ହୋଇଉଠେ, ତାହା ହେଲେ ସେ ସେତେବେଳେ କିନ୍ତୁ ଏହି ଧରଣରେ ରାଗ ନିକଟରେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବ ନାହିଁ, ଯଦ୍ୱାରା ଇଚ୍ଛାଙ୍କର **interest** (ସାଥୀ)**affected** (ବ୍ୟାହତ)ହେବ । ଏହିପ୍ରକାର ଯେ **consideration for the Superior Beloved** (ପ୍ରେମଙ୍କ ପାଇଁ ବିବେଚନା)-ଏହା ହିଁ ହେଲା ମଣିଷର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅନୁଶାସକ । ଏହି ପ୍ରକାର ମନୋବୃତ୍ତି ତଥା ଇଚ୍ଛା ଉନ୍ମୁଖତା ନାହିଁ, ଅଥଚ ସଦ୍‌ଗୁଣ ରହିଛି, ସେହି ପ୍ରକାର ସଦ୍‌ଗୁଣ କିନ୍ତୁ ମାଲିକାନା ନ ଥିବା ବସ୍ତୁର ସ୍ଥିତି ଯାହା ତାହା ତୁଲ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ନିଜର ବା ଅପରର କାହାର କେଉଁ ପ୍ରକାର ବଦ୍-ମତଲବର ଇନ୍ଦନ ଏହି ସଦ୍‌ଗୁଣ ହୋଇଉଠିବ ତାହାର କ’ଣ ଠିକ୍‌ଠିକ୍‌ଣା ଅଛି ? ଇଚ୍ଛାଙ୍କ ପୂଜାରେ ଯାହା ଲାଗେ ନାହିଁ, ତାହାହିଁ ଅନିଷ୍ଟର କାରଣ ହୋଇଉଠେ ସାଧାରଣତଃ, ଆଉ ତାହା ହିଁ ହୋଇଥାଏ ସାତ୍ତ୍ୱିକ ଭାବରେ । ରୂପ ଯୌବନସମ୍ପନ୍ନା ନାରୀର ଯଦି ସତୀତ୍ୱ ବା ସାମା ନିଷ୍ଠା ନ ଥାଏ, ତାହା ହେଲେ ତାହାର ଯେଉଁ ଦୁର୍ଗତି ହୋଇଥାଏ, ଇଚ୍ଛାନିଷ୍ଠା ବିହୀନ ତଥାକଥିତ ସଦ୍‌ଗୁଣ ସମ୍ପନ୍ନ ମଣିଷର ସେହି ପ୍ରକାରର ଦୁର୍ଗତି ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ । ଏହି କାଳବିଧି ଜଗତରେ ଯଦି କୌଣସି ଜିନିଷର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ମୂଲ୍ୟଥାଏ, ତାହା ହେଲେ କାଳାଧୀନ ଯେ ଅଚଳି, ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ଓ ଆନୁରୋଧ, ଆଉ କିଛି ହେଲେ କାଳର କବଳରୁ ମନୁଷ୍ୟକୁ ବଞ୍ଚାଇପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ରରେ ଭକ୍ତିର ଏତେ ଭୂୟସୀ ପ୍ରଶଂସା; ଆଉ ଏହାହିଁ ବଡ଼ ମଧୁର ମାଲ, ପରାଣକୁ ପାଗଳ କରି ରଖୁଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର: ୪ / ୨୨.୧୦.୧୯୪୭

॥ ଭକ୍ତି ରହିଲେ ହିଁ ସବୁକିଛି ଆସିଥାଏ, କିପରି ॥

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ-ଯେଉଁମାନେ ଜ୍ଞାନଯୋଗୀ ବା କର୍ମଯୋଗୀ, ସେମାନେ କ’ଣ କାଳର ପ୍ରଭାବକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ପାରନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଗୀତା ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କ’ଣ ରହିଛି- ତ ଔର୍ଗୁଣମୟେ ?

ଅନ୍ୟ ଜଣେ କହିଲେ-

‘ତ୍ରିଭିର୍ଗୁଣମୟୋର୍ଭାଷବେରେଭିଃ ସର୍ବମିଦଂ ଜଗତ
ମୋହିତଂ ନାଭିଜାନାତି ମାମେଭ୍ୟଃ ପରମବ୍ୟୟମ୍ ।
ଦୈବୀ ହେୟସା ଗୁଣମୟା ମମମାୟା ଦୂରତ୍ୟାୟା
ମାମେବ ଯେ ପ୍ରପଦ୍ୟନ୍ତେ ମାୟାମେତାଂ ତରନ୍ତିତେ’ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କର୍ମ ଦେଇ ହେଉ ଅଥବା ଜ୍ଞାନ ଦେଇ ହିଁ ହେଉ ତାଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ ହେବାକୁ ହେବ । ତାଙ୍କ ଠିକ୍ ଯୁକ୍ତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ-ତତ୍ତ୍ୱ-ରକ୍ଷଣା ସକ୍ରିୟ ଆବେଗ ଓ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷକୁ ନେଇ-ଏହା ନ ହେଲେ ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ତେଣୁ କୁହାଯାଇଛି - ଭକ୍ତିଯୋଗ, କର୍ମଯୋଗ, ଜ୍ଞାନ ଯୋଗ ଇତ୍ୟାଦି । ଯୋଗ ନ ହେଲେ ହେବ ନାହିଁ । ଆଉ ଏହି ଯୋଗର ସୂତ୍ର ହେଉଛି ଅନୁରାଗ । ତେଣୁ ସବୁ ଯୋଗର ମଧ୍ୟରେ ଭକ୍ତି ଜିନିଷଟା ଅନୁସୂୟତ ହୋଇ ରହିଛି । ଭକ୍ତି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ରହିଛି ଭଜନ, ସେବା । ଏହିଠାରେ ଆସିଯାଏ କର୍ମ । କର୍ମର ଆଗରେ-ପଛରେ ଜଡ଼ିତ ରହିଛି ଜ୍ଞାନ । କର୍ମ କରିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ମଣିଷକୁ ଜାଣିବାକୁ ହେବ, କେଉଁ ପ୍ରକାରରେ, କେଉଁ ନିୟମରେ ସେହି କର୍ମଟିକୁ କରିଲେ ତାହା ଫଳପ୍ରସୂ ହେବ, ପ୍ରେଷ୍ଟର ପରିପୂରଣ, ପରିପୋଷଣ ଓ ପରିରକ୍ଷଣ ଠିକ୍ ଭାବେ ହୋଇଉଠିବ । ଆଉ ଏହି ବିଧି ଜାଣି ନେଇ ସେହି ଭାବରେ କର୍ମ କରିବାକୁ ହେବ । ନହେଲେ ଏଣୁ ତେଣୁ ଯାହା ତାହା କରିବସିଲେ ତାହା ସୁନ୍ଦର ହେବ ନାହିଁ । ପୁଣି କର୍ମ ନିଃସୂତ ଅଭିଜ୍ଞତାଠାରୁ ଗଜେଇ ଉଠିବ ଆହୁରି ଉନ୍ନତତର ବାସ୍ତବ ଜ୍ଞାନ । ଏହି ହେତୁ, ଭକ୍ତି, କର୍ମ ଓ ଜ୍ଞାନ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଅଟେ । ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଟା ହିଁ ଯୋଗ ପକ୍ଷରେ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ଇଷ୍ଟ ବା ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲପାଏ ଅଥଚ ତାଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି କରେ ନାହିଁ, କିମ୍ବା କି କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ତାହା ବୁଝେ ନାହିଁ, ସେହି ପ୍ରକାର ଜ୍ଞାନ ମୋର ନାହିଁ । ତାହାର ଅର୍ଥ, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଏନାହିଁ, ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ମୁଁ ଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଯୁକ୍ତ ଅଛି ମୋର ପ୍ରବୃତ୍ତିର ସଙ୍ଗରେ । ତେବେ ଏକ-ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର **approach** (ଅଭିଗମ) ଏକ-ଏକ ପ୍ରକାରର । କାହାରି ହୁଏତ କର୍ମ ଆଡ଼କୁ ଝେଁକ ବେଶୀ, ସେ ବିଭିନ୍ନ କର୍ମକୁ ପସନ୍ଦ କରେ ଏବଂ କରେ ମଧ୍ୟ ତାହା, କାହାରି ହୁଏତ **emotion** (ଭାବାବେଗ) ବେଶୀ, **emotional upheaving** (ଭାବରସ୍ଥିତି) ଯଦ୍ୱାରା ହୁଏ, ସେଥିପାଇଁ ନାମ ଗୁଣକାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବେଶୀ କରି କରେ, କେହି ହୁଏତ **intellectual minded** (ବୁଦ୍ଧିପ୍ରଧାନ), ସେ ହୁଏତ **ideological understanding** (ଆଦର୍ଶବାଦ ସମ୍ବନ୍ଧେ ବୋଧ) ନେଇ ନିଜ ଓ ଅପରକୁ ପରିପକ୍ୱ କରି ତୋଳିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରେ । ଏହିପରି ବିଭିନ୍ନ ଢଙ୍ଗରେ

ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । କିନ୍ତୁ ଏହି ପ୍ରକୃତିଗତ ଝେଁକ ଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ବିନୟସ୍ତ କରାଯାଏ, ତେବେ ସବୁ ହାରାହାରି ଆସି ଛିଡ଼ା ହୁଏ ଏକ ସ୍ଥାନରେ । ଇଷ୍ଟ ହିଁ ତାହା ନିକଟରେ ଧିରେ ଧିରେ **prominent** (ପ୍ରଧାନ) ହୋଇଉଠନ୍ତି, ଏବଂ ସେ ଦେଖେ ଯେ କୌଣସିଟିକୁ **ignore** (ଉପେକ୍ଷା) କରିବାର ନାହିଁ । କର୍ମ ପ୍ରଧାନ ଯିଏ, ସେ ଦେଖେ ଆବେଗ ନ ରହିଲେ, ବୋଧ ନ ରହିଲେ କର୍ମଟି ହୁଏ ନିରସ ଓ ନିଷ୍ଫଳ, ପୁଣି ଆବେଗ ପ୍ରଧାନ ଯିଏ, ସେ ଦେଖେ ଇଷ୍ଟାର୍ଥ ପୂରଣା କର୍ମ ଓ ଜ୍ଞାନ ନ ରହିଲେ ତା’ଦ୍ୱାରା ଇଷ୍ଟଙ୍କର କୌଣସି ସୁଖ ସୁବିଧା ହୋଇପାରେ ନାହିଁ ଏବଂ ଜ୍ଞାନ ତପସ୍ୟା ଯିଏ ସେ ଦେଖନ୍ତି, ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ ଜ୍ଞାନ, ଆବେଗ ଓ କର୍ମ ପ୍ରତ୍ୟେକ୍ଷା ନ ରହିଲେ ସବୁ ଜ୍ଞାନ ହିଁ ମିଥ୍ୟା ହୋଇଉଠେ । ଏହି ଭାବରେ ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଦମ୍ଭ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ । ଭକ୍ତି, କର୍ମ ଓ ଜ୍ଞାନର ସମନ୍ୱୟରେ ମଣିଷ ଜୀବନଟି ସହଜ ହୋଇଉଠେ, ଅବଶ୍ୟ ସେ ଯଦି ଅକପଟ ହୋଇଥାଏ । ଏଥି ଯୋଗୁଁ ଭକ୍ତି, କର୍ମ ଓ ଜ୍ଞାନ କୌଣସିଟି କୌଣସିଟାର ବିରୋଧୀ ନୁହେଁ ବରଂ ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଜଣେ କହିଲେ-କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ ତାହା ତ ସବୁ ସମୟରେ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ **with being** (ସଭାସହ) **interested** (ସାଥୀନିତ) ହେଲେ ଏହିଭଳି ହୋଇ ନ ଉଠିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ଏହିଭଳି ଦେଖ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ହୁଏତ ଜଣେ ଲୋକ ବିପନ୍ନ ହୋଇ ତୁମ ନିକଟରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ତାହା ପ୍ରତି ତୁମର ଯେ ଏକ ଭଲ ପାଇବା ରହିଛି, ତା’ ହୁଏତ ବାସ୍ତବରେ ନାହିଁ, ତଥାପି କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଖାତିରରେ ଗତ୍ୟନ୍ତର ନପାଇ ତା ପ୍ରତି ଯେତେତିକେ ଉପକାର କରିବାର କଥା କରିଲ । କିଛି ଦିନ ଧରି ଯଦି ତାହା ପାଇଁ କିଛି କିଛି କରିବାଲା, ତାହା ହେଲେ ଦେଖିବ, ଧୀରେ ଧୀରେ ସେହି ମଣିଷଟି ପ୍ରତି ତୁମର ଗୋଟାଏ ମାୟା ଜନ୍ମିଉଠିଛି । ସେତେବେଳେ ଭାବିବ, ଆଉ ଅଧିକ କ’ଣ କରାଯାଇପାରେ ଲୋକଟି ପାଇଁ । ତାହାର ଅବସ୍ଥା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମନେ ମନେ କେତେ କ’ଣ ଭାବି ବସିବ । ଏପରିକି ପାଞ୍ଚ ଜଣଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯୁକ୍ତିବୁଦ୍ଧି କରିବସିବେ, କେଉଁ ପ୍ରକାରରେ ଲୋକଟାକୁ ଶକ୍ତକରି ଜୀବନରେ ଛିଡ଼ା କରା ଯାଇ ପାରେ । କର୍ମକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ଆଉ ସେହି ପଥକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ତା’ର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆବେଗ ଓ ଜ୍ଞାନ ସୃଷ୍ଟି ହେବ । କାରଣ, ମଣିଷଟିକୁ ତୁମେ ଭଲପାଇ ବସିଛ । ଏହା ଯେ ଗୋଟିଏ ସୂତାରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଛି । ସୂତା ରିଲ୍ରେ ଟାଣ ପଡ଼ିଲେ ସୂତା ସହଜରେ ଫକ୍ ଫକ୍ ହୋଇ ବାହାରି ଆସେ । ସଭାର ରାଜ୍ୟରେ **water-tight**

compartment (ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ପ୍ରକୋଷ) ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ। ସବୁ କିଛି ହିଁ interlinked (ପରସ୍ପର-ସମନ୍ଧ)। ତେଣୁ ତ ବୋଲାଯାଏ ଅଖଣ୍ଡ, ଅନନ୍ତ। ଅକୃତ୍ରିମ ନିଃସାର୍ଥ ଭଲ ପାଇବାର ରାଜ୍ୟରେ ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ସେ ସଫାମ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଅସାମ। ଏହି ଅବସ୍ଥାକୁ କୁହାଯାଏ ମାୟାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବା। ବିଶ୍ୱକବି ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥଙ୍କର କବିତାରେ ଅଛି-

ସାମାର ମାଝେ, ଅସାମ, ତୁମି ବାଜାଓ ଆପନ ସୁର
ଆମାର ମଧେ ତୋମାର ପ୍ରକାଶ, ତାଇ ଏତ ମଧୁର।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଜଣକୁ ପଚାରିଲେ-ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥଙ୍କର ଏହି ଯେ ଅଛି- 'ସାମାର ମାଝେ, ଅସାମ ତୁମି ବାଜାଓ ଆପନ ସୁର', ଏହାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଧାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିକ ତୋର କ'ଣ ମନେ ଅଛି ?

ଭାରି କହିଉଠିଲେ-ନା, ଠିକ୍ ଭାବେ ମନରେ ନାହିଁ। ତାହା ଗାତାଞ୍ଜଳୀରେ ଅଛି। ଏହା ଜଣାଇ ସେ ଗାତାଞ୍ଜଳୀ ପୁସ୍ତକ ଆଣି ଠାକୁରଙ୍କୁ ଶୁଣାଇଲେ,

ସାମାର ମାଝେ, ଅସାମ, ତୁମି ବାଜାଓ ଆପନ ସୁର।

ଆମାର ମଧେ ତୋମାର ପ୍ରକାଶ, ତାଇଏତ ମଧୁର।

କତ ବର୍ଷେ, କତ ଗନ୍ଧେ, କତ ଗାନେ, କତ ଛନ୍ଦେ,
ଅରୂପ, ତୋମାର ରୂପେର ଲୀଳାୟ ଜାଗେ ହୃଦୟପୁର।

ତୋମାୟ ଆମାୟ ମିଳନ ହଲେ ସକଳି ଯାଏ ଖୁଲେ-

ବିଶ୍ୱସାଗର ଢେ଼ଓ ଖେଲାୟେ ଓଠେ ତଖନ ଦୁଲେ।

ତୋମାର ଆଲୋୟ ନାଇତୋ ଛାୟା, ଆମାର ମାଝେ ପାୟ ସେ କାୟା,

ହୟ ସେ ଆମାର ଅଶ୍ରୁଜଳେ ସୁନ୍ଦର ବିଧୁର।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର -କଥା ଗୁଡ଼ିକ ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର। ବୋଧ ନ ରହିଲେ ଏହି ପ୍ରକାର କଥା ମୁହଁରୁ ବାହାରେ ନାହିଁ। ତାଙ୍କର ଯେଉଁ ଆଲୁଅ, ସେହି ଆଲୁଅ ଅଖଣ୍ଡ, ଅନ୍ଧାର ବା ଛାୟା ଦ୍ୱାରା ବାରିତ ବା ବ୍ୟାହତ ହୁଏ ନାହିଁ। ସେହି ଆଲୋକ ତେଣୁ ଛାୟା ସୃଷ୍ଟି କରେ ନାହିଁ, ତାହା ବରଂ କାୟା ସୃଷ୍ଟିକରେ। ଛାୟାଟି ମିଥ୍ୟା। କାୟାଟି ବାସ୍ତବ। ପ୍ରକୃତ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ ତାହା କଦାପି ପ୍ରହେଳିକା ସୃଷ୍ଟି କରେ ନାହିଁ, ତାହା ବାସ୍ତବାୟିତ ହୁଏ ନୂଆ ନୂଆ ରୂପରେ, ନୂଆ ନୂଆ ରଚନାରେ। ସାମାର ମଧ୍ୟଦେଇ ହୁଏ ଅସାମାର ନବ ନବ ସଂହତ ପ୍ରକାଶ। ଶୈଶବ କାଳରେ ଘାସର ବୃକ୍ଷରେ ଶିଶିର ବିନ୍ଦୁକୁ ଦେଖୁଥିଲି, ଯେପରି

ଲାଗୁଥିଲା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ସେ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିଛି। ଦେଖୁଥିଲି, ଆଉ ମୋର ମନେ ହେଉଥିଲା ଶିଶିର ବିନ୍ଦୁ ଯଦି ଜଗତ ପ୍ରସବିତା ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ବକ୍ଷରେ ଧାରଣ କରି ବୁଲିପାରେ, ତେବେ ମୁଁ ଯେତେ କ୍ଷୁଦ୍ର ବି ହୁଏ, ମୁଁ ବା ପାରିବି ନାହିଁ କାହିଁକି ପରମକାରୁଣିକ ପରମପିତାଙ୍କୁ ହୃଦୟରେ ବନ୍ଧନ କରି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗେ ବୁଲିବାକୁ ଶିଶିରବିନ୍ଦୁ ଭଳି ତାଙ୍କୁ ହିଁ କାହିଁକି ବା ମୋର ସାରାଟା ଜୀବନ ଦେଇ ବିଛୁରିତ ନ କରି ପାରିବି ? ଏହିସବୁ କଥା ଭାବୁଥାଏ ଆଉ ହୃଦୟଟି ଯେପରି ଦଶହାତ ଉପରକୁ ଆନନ୍ଦରେ ନାଟି ଉଠୁଥାଏ। ବର୍ତ୍ତମାନ ଉପଲବଧି କରୁଛି, ଛୋଟ ବେଳର ଏହି ପ୍ରକାର ଭାବନାଟି ମିଥ୍ୟା କଳ୍ପନା ନ ଥିଲା। ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ବି ଏହି କଥାହିଁ କହିଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ଭାବାନୁଯାୟୀ କବିର ଭାଷା ଦେଇ-

ସାମାର ମାଝେ, ଅସାମ, ତୁମି ବାଜାଓ ଆପନ ସୁର

ଆମାର ମଧେ ତୋମାର ପ୍ରକାଶ, ତାଇ ଏତ ମଧୁର

ଆ : ପ୍ର : ୪ / ୨୨.୧୦.୧୯୪୭

॥ ମୁକ୍ତି ଅର୍ଥ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ-ମୁକ୍ତି କହିଲେ ହିଁ ଯେପରି ମଣିଷର ମନରେ କିଭଳି ଏକ ନୈରାଶ୍ୟର ଭାବ ଆସେ, କିନ୍ତୁ ଭକ୍ତି କଥା ଶୁଣିଲେ ହିଁ ମନଟି ସରସ ହୋଇ ଉଠେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର -ମୁକ୍ତି କହିଲେ ହିଁ ଦୁଃଖକୁ ହେବ, ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣତା ଠାରୁ ମୁକ୍ତି, ସାର୍ଥପର କାମନା କଲ୍ପଷଠାରୁ ମୁକ୍ତି। ଏହି ପ୍ରକାର ମୁକ୍ତିର ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି ହିଁ। ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଯିଏ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ମୁକ୍ତ, ତାହାର ଜୀବନ ସେତେ ପରିମାଣରେ ଦୀପ୍ତ। ଏହା ନ ହୋଇ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଯାହାର ଜୀବନ ଯେତେ ହିଁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦେଖା ଯାଉନା କାହିଁକି, ସେହି ଆଲୁଅର ମଧ୍ୟରେ ରହିଥାଏ ଏକ ଅଦୃଷ୍ଟ କାଳିମା। ତେଣୁ ଜୀବର ସତ୍ତାକୁ ତାହା ସନ୍ଦୀପିତ ଓ ସମ୍ମୁଖେ ଖୁବ କମ୍ ପରିମାଣରେ କରିପାରେ। ଆଉ ଏହି ଅବଦାନ ଯାହାର ଯେପରି, ତାହାର **scale of evolution** (ବିବର୍ତ୍ତନର ସ୍ତର)ମଧ୍ୟ ସେହିପରି। ତେଣୁ ମୁକ୍ତି ବୋଲିଲେ ଯେଉଁ ନୈରାଶ୍ୟର ଭାବଟି ଆସି ପଛସ୍ତେ, ତାହା ମୁକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଭୁଲ ଧାରଣା ହେତୁ ଆସିଥାଏ। ମୁକ୍ତିର ସଙ୍ଗରେ ମରଣର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ, ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି କେବଳ ଜୀବନର।

କିନ୍ତୁ ଯୁକ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଯୋଗ ଛଡ଼ା ମୁକ୍ତି ମିଳେ ନାହିଁ । ଜୀବନ୍ତ ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ଯିଏ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ପ୍ରାଣର ଟାଣ ନେଇ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ପ୍ରବୃତ୍ତିର ବନ୍ଦନ ତାହାର ସେତେ ପରିମାଣରେ ଖୋଲିଯାଏ, ଦୋଷ-ଦୁର୍ବଳତାର ନାଗଫାଶ ତା'ର ଶିଥିଳ ହୋଇଉଠେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ । ତେଣୁ ସାଧ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ସାଧନାୟ ଯଦି କିଛିଥାଏ ତେବେ ତାହା ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ । ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ ଭକ୍ତି, ଭକ୍ତି ହେଉଛି ଇତିମୂଳକ । ଭକ୍ତ ଦେଖେ ଯେ ଭଗବାନଙ୍କର ଯାହାକିଛି କରଣୀୟ, ସେ ସମସ୍ତ କିଛି ତାହାର କରଣୀୟ । ଭଗବାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯୁକ୍ତ ହେବାକୁ ଯାଇ ସିଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର **being and becoming** (ସଭାସମ୍ବନ୍ଧିନୀ)ରେ **actively interested** (ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଆଗ୍ରହାନ୍ୱିତ) ହୋଇଉଠେ । ଏଠାରେ ହିଁ ଅଫୁରତ ଜୀବନ ରହିଛି । ଆଉ ଏହି ପ୍ରକାର ଜୀବନ ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ମୁକ୍ତି-ଯଥା ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣତାଠାରୁ ମୁକ୍ତି, ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସାର୍ଥପରତା ଠାରୁ ମୁକ୍ତି, ଆଳସ୍ୟ, ଅବସାଦ ଓ ଅନନୁସନ୍ଧିତା ଠାରୁ ମୁକ୍ତି, ଅଜ୍ଞାନ ଠାରୁ ମୁକ୍ତି, ଅପ୍ରେମ ଠାରୁ ମୁକ୍ତି, ଅପାରଗତା ଠାରୁ ମୁକ୍ତି, ଅସାଫାଲ୍ୟ ଠାରୁ ମୁକ୍ତି, ଭାରତା ଠାରୁ ମୁକ୍ତି, -ମୁକ୍ତି ବା କେଉଁ ଦିଗରୁ ନୁହେଁ? କିନ୍ତୁ ଭକ୍ତି ଭିନ୍ନ ଏହି ସର୍ବତୋମୁଖୀ ମୁକ୍ତି କାହାରି କେବେ ହେଲେ ହୋଇଛି ବୋଲି ମୋତେ ଆଦୌ ଜଣା ନାହିଁ ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ-ତାହା ହେଲେ ଭକ୍ତ ଯିଏ, ସେ ତ ସର୍ବଦିଗରୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଓ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କଥା । କିନ୍ତୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ତ ତାହା ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଅନେକଙ୍କର ଦେଖାଯାଏ, ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନଟି କଟେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହାର ଅର୍ଥ ଭକ୍ତିର ଅଭାବ ଅଛି ସେଠାରେ । ପୁଣି ଆଉ ଏକ ପ୍ରକାର ଦେଖାଯାଏ-ଭକ୍ତ ଯିଏ, ସେ ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ସୁଖ-ସୁବିଧା ଓ ସାକ୍ଷ୍ୟ ପାଇଁ ନିଜର ସୁଖସୁବିଧା ଓ ସାକ୍ଷ୍ୟକୁ ବିସର୍ଜନ ଦେଇ ଚାଲେ ହସ ହସ ମୁଖରେ । ପୁଣି ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଏହି ଯେଉଁ କଷ୍ଟ ସାକାର, ସେଇଥିରୁ ସେ ତୃପ୍ତିଲାଭ କରିଥାଏ । ପ୍ରକୃତ ଭକ୍ତ ଯିଏ, ସେ କଷ୍ଟରେ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ କେବେ ହେଲେ ନିରାନନ୍ଦରେ ରହେ ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ତାହାର ଭରପୁର ଥାଏ ଇଷ୍ଟାନନ୍ଦରେ ମଜଗୁଲି ହୋଇ । ତାହାର ବ୍ୟଥା ଜାଗେ ସେହିଠି ଯେଉଁଠି ସେ ତାହାର ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପରିପୂରଣ କରିପାରେ ନାହିଁ । ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ତ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଓ ସାମାବନ୍ଧ ନୁହେଁ- ସେ ଇଚ୍ଛା ଜଗତର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ସଭାର ଲଳ୍ୟାଣକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ରହିଥାଏ । ତାହା ଏକ **unending programme** (ଅନ୍ତହୀନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ) । ଏହି **programme**

(କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ) ଯେଉଁମାନେ **accept** (ଗ୍ରହଣ)କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଏହାକୁ ନେଇ ଯେତେ ହିଁ କରନ୍ତୁ, ସେତେ ହିଁ ବୋଧ କରନ୍ତି, କରିବାର ଅନେକ କିଛି ବାକି ରହିଗଲା । ଏଥିପାଇଁ ଶାନ୍ତି ଓ ସନ୍ତୋଷର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ତରରେ ଜଡ଼ିତ ରହେ ଏକ **eternal divine discontent** (ଶାଶ୍ୱତ ଭାଗବତ ଅତୃପ୍ତି) । ଏହି **discontent** (ଅତୃପ୍ତି) ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଆବେଗରେ ଚାଣିନେଇ ଚାଲେ ଅସାମ, ଅନନ୍ତର ପଥରେ-ଏକାଗ୍ର ଇଷ୍ଟାର୍ଥୀ ଅଭିଗମନରେ । ତେଣୁ ବୈଷ୍ଣବ ଶାସ୍ତ୍ରରେ କୁହାଅଛି-

ଏଇ ପ୍ରେମାର ଆସାଦନ ତପ୍ତଇଷୁ ଚର୍ବଣ

ମୁଖ ଜୁଲେ, ନା ଯାୟ ତ୍ୟଜନ ।

ସେଇ ପ୍ରେମା ଯାର ମନେ ତାର ବିକ୍ରମ ସେଇ ଜାନେ

ବିଷାମୃତେ ଏକତ୍ର ମିଳନ ।

କଥାଟି ପୁରାପୁରି ଖାଁଟି କଥା । ଏହି ପ୍ରକାର ଜ୍ୱାଳା ନ ରହିଲେ କେବଳ ସୁଖ ସାକ୍ଷ୍ୟରେ ମହତ୍ତ୍ୱ ତପସ୍ୟାର ଦରଜା ଖୋଲେ ନାହିଁ, ଆଉ ସେଥିରେ ମଣିଷ **becoming** (ବିବର୍ଦ୍ଧନ)ର ମୁଖ ଦେଖିବାକୁ ପାଏ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର: ୪ / ୨୩.୧୦.୧୯୪୭

II କରଣ ବା କର୍ମ ଛଡ଼ା ଧରଣ ବା ଧର୍ମ ନାହିଁ କାହିଁକି II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ମଣିଷର ଜୀବନଟା ଅଜ୍ଞତା ଓ ଅନିଷ୍ଟତାରେ ଭରପୁର । ତେଣୁ ବିଧିମାର୍ଗ କରିବାର ବାନ୍ଧୁଣୀ ଯେତେ ବେଶା ଦିଆଯାଏ, ସେତେ ହିଁ ଫସ୍ତକି ଯିବାର ଭୟଟି କମ୍ ରହେ । ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ପୁଣି ପଚାରିଲେ - ଯେତେ ବେଶା ଚିନ୍ତା କରାହୁଏ, ସେତେ ବେଶି ମଣିଷର ତ ଉଦ୍ବେଗ ବଢ଼ିଯାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଯେତେ ଟିକକ କରଣୀୟ ସେତିକି କରି ଭଗବାନଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ନିଷ୍ପତ୍ତି ରହିବା ଭଲ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କରଣୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବୋଧ ଓ ଜ୍ଞାନ ସମସ୍ତ ମଣିଷର ସମାନ ନୁହେଁ । ଯାହାର ଜ୍ଞାନ ଓ ଦୀର୍ଘବୋଧ ଯେପରି, କରଣୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତାହାର ଧାରଣା ବି ସେହିପରି ହୋଇଥାଏ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଧାରଣା ଯେତେ ପରିମାଣରେ ବୃଦ୍ଧିପାଏ, ତାହାର ସେତେ ପରିମାଣରେ କର୍ମ କରିବାଟା ଉଚିତ୍ । ଭଗବାନଙ୍କର ଏକ

ନାମ ହେଉଛି ବିଧି। ବିଧିକୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଭରଣ କରୁ, ପୂରଣ କରୁ, ପାଳନ କରୁ, ପୋଷଣ କରୁ - ଏକ କଥାରେ ଆମ୍ଭେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ବିଧି ମାଫିକ ଗଲୁ, ଠିକ୍ ସେତିକି ପରିମାଣରେ ନିର୍ଭରତା ନିର୍ମୁଦ୍ଦ ହୁଏ ଏବଂ ସେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେମାନେ ବିହିତ ଫଳପ୍ରାପ୍ତି ସମ୍ଭବରେ ନିଶ୍ଚିତ ବା ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇପାରୁ। ଏହାରି ମଧ୍ୟରେ ଆଳସ୍ୟ ବା ନକରିବାର ସ୍ଥାନ କେଉଁଠି ରହିଲା ତାହା ତ ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ। ପରମପିତାଙ୍କ ଦୟାରେ ଏହି ଜଗତ ବିଧିତ ହୋଇ ରହିଛି, କିନ୍ତୁ ଏହି ଧୃତିର ପଛରେ ଅଛି ବିହିତ କୃତି ବା କରଣ। ତେଣୁ କରଣ ଛଡ଼ା ଧରଣ ବା ଧର୍ମ ନାହିଁ। ଧର୍ମ ରାଜ୍ୟରେ ଆଳସ୍ୟର ଆସର ନାହିଁ। ଫାକ୍‌ପୁଙ୍କର ମଧ୍ୟ କାରବାର ନାହିଁ। ମାତ୍ର ଅଛି **continued, responsible, regulated, enthusiastic tenor** (ଦାୟିତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ, ଉତ୍ସାହବାସ୍ତ, ଅବିରାମ, ବିହିତ କର୍ମମୁଖରତା), **and that to feed and fulfil the Superior Beloved** (ଏବଂ ତାହା କେବଳ ପ୍ରେମ୍ଭକ୍ତ ଭରଣ ଓ ପୂରଣାର୍ଥେ)।

ଜଣେ ନବାଗତ ଦାଦା ହସ୍ତ ହସ୍ତ କହିଲେ - ଠାକୁର ! ଭାବର ଘରୁ ଖେଳିକରି ମନରେ ଟିକିଏ ଯେ ସାରୁନା ଲାଭ କରିବି, ସେହିପରି ସାମାନ୍ୟତମ ଆଶ୍ରୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆପଣ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ପାଇଁ ରଖି ନାହାନ୍ତି। ଆପଣ ସବୁକିଛିକୁ **smash** (ଧୁଳିସାତ୍) କରି ଦେଇଛନ୍ତି। ଏହିପରି ହେଲେ ଆମ୍ଭେମାନେ କ'ଣ ନେଇ ରହିବୁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ସହାୟରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ - ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ବଞ୍ଚିରହିବା ଯେପରି ଶକ୍ତ ହୁଏ, ବାଲିର ବନ୍ଧ ଭଳି ଯେପରି ତାହା ଧସି ହୋଇ ଭାଙ୍ଗି ନ ଯାଏ, ସେଥିପାଇଁ ତ ପ୍ରଚଳିତ ଭ୍ରାନ୍ତିର ଆବରଣ ମୋତେ ତାହାକୁ ଖୋଲିଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ। ପରମପିତାଙ୍କ ଦୟା ତ ଅଛି ହଁ, ତାହା ନହେଲେ ତୁମେ, ମୁଁ ଇତ୍ୟାଦି ବଞ୍ଚି ରହିବୁ କିପରି ? ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସମ୍ଭବ ହେଲା କିପରି ? ସେହି ଦୟାର ଦୁହାଲ ଦେଇ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ପଛ କରି ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ଅଜ୍ଞତା ଓ ମୂଢ଼ତାର ସେବା କରି ଚାଲୁ, ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଉନ୍ମୁଖ ନ ହୋଇ, ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ତନ୍ମୁଖୀ ଚଳନରେ ଯଦି ନ ଗଲୁ, ତେବେ ତାଙ୍କର ଦୟାର ଦରିଆରେ ବୁଡି ରହିଲେ ବି ସେଥିରୁ ଏକ ବିନ୍ଦୁ କରୁଣା ମଧ୍ୟ ଆମ୍ଭେମାନେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବୁ ନାହିଁ। ସେଥିପାଇଁ ଏତେ କରି କୁହାଯାଇଛି, ଏତେକରି ସାବଧାନ କରିଦିଆ ହୋଇଛି। ରାମକୃଷ୍ଣ ଠାକୁର ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ କହୁଥାନ୍ତି ତାଙ୍କର କୃପାର ବତାସ ଅହରହ ବହୁ ଅଛି, ତୁ ତୋର ପାଳଟି ଆକାଶ ଆଡ଼କୁ ତୋଳି ରଖିନା। ଏହି ପାଳ ତୋଳି ଦେବା ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କରଣାୟ

ଯାହାକି ସେସବୁକୁ ବାସ୍ତବ କରି ଗଢ଼ିବାର କଥା ଏବଂ ତାଙ୍କର ପାଳନ-ଉତ୍ତଳ ହୋଇ ଗଢ଼ିବାର କଥା - ନକରିଲେ କିଛି ହେଲେ ହୋଇ ଉଠିବାର ବାଟନାହିଁ ବାପୁ। ତୁମେ ଯେତେ ବଡ଼ ବିଦ୍ୱାନ ହୁଅନା କାହିଁକି, ଆଉ ତୁମର ସତ୍ତାମ ପ୍ରତି ତୁମେ ଯେତେ ସଦୟ ହୁଅ, ତୁମର ବିଦ୍ୟାଟିକୁ କ'ଣ ତାହା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରାଇପାର, ଯଦି ସେ ତୁମ ପ୍ରତି ଉନ୍ମୁଖ ନ ହୁଏ ଏବଂ ବିଦ୍ୟାଅର୍ଜନ ପାଇଁ ଯାହା ଯାହା କରଣାୟ ତାହା ସେ ତୁମର କଥାଅନୁଯାୟୀ ନକରେ ? ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରୁ ହିଁ ତୁମେ ବୁଝିନିଅ ପରମପିତା ତାଙ୍କର ଅତ୍ମରତ ଦୟାର ଭଣ୍ଡାର ନେଇ କେତେ ପରିମାଣରେ ଆତ୍ମ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ କି କରିପାରନ୍ତି।

ଆ : ପ୍ର : ୪/୭୩.୧୦.୧୯୪୭

॥ ବ୍ରହ୍ମ ସତ୍ୟ, ଜଗତ ବି ମିଥ୍ୟା ନୁହଁ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ **ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର** କହିଲେ - ଜୀବନ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ମଣିଷର ଯେତେ କମିଯାଏ, ଜୀବନବର୍ତ୍ତନୀ ବହୁମୁଖୀ ଅନୁଶୀଳନ ବି ସେତେ ପରିମାଣରେ କମି କମି ଆସେ। ମଣିଷର ଜୀବନଟା ପ୍ରେଷ୍ଟ-ପ୍ରୀତିର ସୂତ୍ରଧରି ଉପଯୋଗୀ ହୋଇଉଠେ। ଏହି ଶ୍ରେୟାନୁରାଗ ମୁଖ୍ୟ ନ ହୋଇ ଜାତିର ଜୀବନରେ ଯେତେବେଳେ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ନେତିବାଚକ ଭାବନା ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲାଭ କରେ, ସେତେବେଳେ ମଣିଷର କର୍ମଶକ୍ତି ପଛୁ ହେବାକୁ ଲାଗେ। ଫଳରେ ସେମାନେ ଉତ୍ସାହ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ଆଶା ମଧ୍ୟ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ଭରସା ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ, କର୍ମର ସାର୍ଥକତା ମଧ୍ୟ ଖୋଜି ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ। ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ମତବାଦଟା କଅଣ, ତାହା ମୁଁ ଭଲକରି ଜାଣେ ନାହିଁ। ଯେତେ ଟିକକ ଶୁଣିଛି ତଦ୍ୱାରା ଭଲକରି ମଧ୍ୟ ବୁଝି ପାରି ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ତାହା ଯେ ଆମ ଦେଶରେ ଖୁବ୍ ସଫଳତା ପ୍ରସବ କରିପାରିଛି ସେହିଭଳି ମନେ ହୁଏ ନାହିଁ। 'ବ୍ରହ୍ମ ସତ୍ୟ, ଜଗତ ମିଥ୍ୟା' ବୋଲି କୁହାଯାଏ; କିନ୍ତୁ ବ୍ରହ୍ମ ଯଦି ସତ୍ୟ ହୁଏ, ତାହାହେଲେ ଜଗତଟି ମିଥ୍ୟା ହେବାକୁ ଯିବ କାହିଁକି ? ଜଗତ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ - ଏହି କଥା ସତ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ଯାହାର ଗତି ଅଛି, ଯେ ସତତ ଗଢ଼ିଛି, ତାହା ଯେ ଅସ୍ଥିବଦ୍ୱାନ ଏଇ କଥାକୁ କିପରି ବା ମାନିନେବି ? ତେବେ ଏହି ଭାବରେ ଯଦି କେହି କହନ୍ତି ଯେ, ଗତି କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ଚଳମାନ ଯାହା ତାହା ବୁଝି ଦିଗରେ କେତେଦୂର ଅଗ୍ରସର ହୋଇଛି, ତାହାହିଁ ହେଲା ଅସଲ କଥା। ଚଳନ ଯଦି ବର୍ତ୍ତନର କାରଣ ନ ହୋଇ କ୍ଷୟର କାରଣ ହୁଏ, ତେବେ ସେ ଚଳନ ନାର୍ଥକ ଅର୍ଥାତ୍ ମିଥ୍ୟାରେ ହିଁ ପର୍ଯ୍ୟବେସିତ, ତାର ମାନେ ମୁଁ ବୁଝିପାରେ। ବ୍ରହ୍ମ ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ବୁଦ୍ଧି ଆଉ ଜଗତର ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ଗତି। 'ବ୍ରହ୍ମ

ସତ୍ୟ, ଜଗତ ମିଥ୍ୟା- ଏହି କଥା ଅପେକ୍ଷା ମୋତେ ଭଲ ଲାଗେ 'ସର୍ବ ଖଲ୍ଲିଦ' ବ୍ରହ୍ମ । ଜଗତର ବୃକ୍ଷର ପରିପନ୍ଥୀ ଯଦି କିଛି ବି ରହିଛି ତାହାକୁ ବୃକ୍ଷର ଅନୁକୂଳ କରିଚୋଳିବାକୁ ହେବ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଯୋକାର୍ଯ୍ୟକୁ ନେଇ । ଆଉ ତାହାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ଧର୍ମ, ତାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରାପ୍ତିର ସାଧନ ।

ଜନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ - ଯା' ମୂଳତଃ ବୃକ୍ଷର ପ୍ରତିକୂଳ, ତାହାକୁ କ'ଣ କେବେ ହେଲେ ବୃକ୍ଷର ସହାୟକ କରିଚୋଳିବା ସମ୍ଭବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- କୌଣସି କିଛିର ଭଲ ଓ ମନ୍ଦ ନିର୍ଭର କରେ ତାହାର ପ୍ରୟୋଗ ବା ବ୍ୟବହାର ଉପରେ । ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ କେତେ ପ୍ରକାରର ଅନର୍ଥ ସୃଷ୍ଟି କରେ, ପୁଣି ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ ଯଦି ସୁସମାଚାର ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ, ତାହା ହେଲେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଅନେକ ପରିମାଣରେ କଲ୍ୟାଣପ୍ରସୂ ହୋଇଉଠନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କର ହୁଏତ କୃତାଳ ସଭାବ ଅଛି; କିନ୍ତୁ ଏହି ସଭାବଟି ଯଦି ଅନ୍ୟାୟ, ଅସତ୍ତ୍ୱ ବା କୃଷ୍ଣ ବିରୋଧୀ ଯାହା ତାହାର ନିରାକରଣରେ ଲଗାନ୍ତି, ତାହାର ଫଳ କ'ଣ ଖରାପ ହେବ ? ସାପର ବିଷ ତ ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷତିକର; କିନ୍ତୁ ସେହି ସାପର ବିଷ ହୁଏତ କେତେ ପ୍ରକାର ଔଷଧରେ ଲାଗେ, ଯାହା ଏକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜୀବନ ନାଶକରେ, ଅନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହାହିଁ ପୁଣି ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରେ । ସବୁକିଛି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ, ସମାଧାନ ଓ ପ୍ରୟୋଗ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ ସାଜିବାକୁ ଯାଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଯଦି ପୁଣି ଏକାକାର କରିପାରି ତାହାହେଲେ କିନ୍ତୁ ମୁଣ୍ଡିଲ ଅଛି । ରାମକୃଷ୍ଣ ଠାକୁରଙ୍କର କଥାମୂତରେ ଏକ ଗନ୍ତ ମୁଁ ଶୁଣିଛି । ତାହା ହେଲା - ଜଣେ ଗୁରୁ ତାହାର ଶିଷ୍ୟଙ୍କୁ କହିଥିଲେ, ଏ ଦୁନିଆର ସବୁକିଛି ନାରାୟଣ । କୌଣସି ଏକ ଦିନେ ରାସ୍ତା ଦେଇ ହାତୀ ଆସୁଥିଲା, ହାତୀଟା ଥିଲା ବେଶ୍ ରାଗୀ ପ୍ରକୃତିର । ହାତୀଟାକୁ ଦେଖି ଶିଷ୍ୟ ତ ଦୂରରୁ ଆନନ୍ଦ ମନରେ ଆଗେଇ ଆସୁଛି । ହାତୀ ଯେତେବେଳେ ନାରାୟଣ, ସେତେବେଳେ ସେ ତାହାର କୌଣସି କ୍ଷତି କରିବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମାହୁତ୍ର ତାକୁ ଏହି ଭାବରେ ଆସିବାର ଦେଖି ଦୂରରୁ ତାକୁ ସାବଧାନ କରି ଦେଉଛି, 'ରାସ୍ତାରୁ ହଟିଯାଅ, ରାସ୍ତାରୁ ହଟିଯାଅ । ହାତୀ ବଡ଼ ରାଗୀ, ତାହାର ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସିଲେ ସେ ତାହାର ଶୁଣି ଦେଇ ମୋତି କଟାଡ଼ି କଟାଡ଼ି ଫିଙ୍ଗି ମାରିଦେବ ।' ସେଇ କଥାକୁ କିଏ ବା ଶୁଣେ ? ସେ ଭାବେ, ଗୁରୁ ଦେବ ଯେତେବେଳେ କହି ଦେଇଛନ୍ତି ସବୁକିଛି ହିଁ ନାରାୟଣ, ସେ କଥାଟି କେବେ ମିଥ୍ୟା ହୋଇପାରେ ? ଏହି ପ୍ରକାର ଭାବିନେଇ ମାହୁତ୍ରର କଥାରେ କର୍ଷିତ ନକରି ନାଚି ନାଚି ହାତୀର ସମ୍ମୁଖକୁ ଆଗେଇ ଆସିଲା, ଯେମିତି ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସିଗଲା ତତ୍ତ୍ୱକ୍ଷଣାତ୍ ହାତୀଟା ତାକୁ ଶୁଣିବେ ମୋତିଏକ

ପ୍ରହାରରେ କଟାଡ଼ି ଦୂରକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲା । ଶରୀରରେ ଆଘାତ ପାଇ ସେଠାରୁ ଉଠି ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇ ଅନୁଯୋଗକରି ଜଣାଇଲା, 'ଠାକୁର ! ଆପଣ ମୋତେ କହିଥିଲେ- ଏହି ଜଗତରେ ସବୁକିଛି ନାରାୟଣ ଅଟନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ହାତୀ ନାରାୟଣ ମୋତେ ଏହି ଭାବରେ ଦୂରକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେଲା କାହିଁକି ? ଗୁରୁଦେବ ସେତେବେଳେ ସବୁ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି ଭାବରେ ଶୁଣି କହିଲେ - 'ହାତୀ ଯଦି ନାରାୟଣ ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ମାହୁତ୍ର ବି ନାରାୟଣ, ମାହୁତ୍ର ନାରାୟଣ ଯେ ତୁମକୁ ସାବଧାନ କରାଇଦେଲା, ତାହାର କଥା କାହିଁକି ଶୁଣିଲ ନାହିଁ ? ଶିଷ୍ୟ ତ ସେତେବେଳେ ନିରୁତ୍ତର । ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ସେହିଭଳି ଏହି ଜଗତର ସବୁକିଛି ଯେ ବ୍ରହ୍ମ, ଏହା ଭାବି ପ୍ରତିଟି ଯାହା କିଛିକୁ ଶାସ୍ତ୍ର ଓ ବିଜ୍ଞାନ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଜ୍ଞାନକୁ ହରାଇ ବେହସାବି ଚଳନରେ ଚାଲୁ, ତାହା ହେଲେ ତାହା କିନ୍ତୁ ସମୁଦ୍ର ବିପଦର କଥା । ସଂସାରର ପରିବର୍ତ୍ତନର ନାମ ଧରି ତଥାକଥିତ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ବର୍ଷଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, କୁଳଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ଯଥେଷ୍ଟା ବିବାହ ଓ ଏକ ପ୍ରକାର ଆଚାରର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଚାହିଁଛନ୍ତି, ତାହାର ଫଳ କିନ୍ତୁ ଆଦୌ ଭଲ ହୋଇନାହିଁ । ଏହି ସବୁ ପକ୍ଷରେ କୌଣସି ଗଭୀର ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦୃଷ୍ଟି ଅଛି ବୋଲି ମୋର ମନେ ହେଉନାହିଁ । ଏକ କେମିଷ୍ଟ୍ରି ବିଜ୍ଞାନୀଗାରରେ ଯଦି ଏକ ଶିଶୁକୁ ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଏ, ଏବଂ ସେ ଯଦି ଖେଳ କରିବା ଆମୋଦରେ ନିଜ ଖୁସିରେ ବିଭିନ୍ନ ବୋତଲରେ ଥିବା ଜିନିଷକୁ ଗୋଟିଏ ପାତ୍ରକୁ ଅନ୍ୟ ପାତ୍ରକୁ ଭାଲି ଭାଲି ମିଶାଇ ଚାଲେ, ତାହାହେଲେ ତାହାର ଭିତର ଦେଇ ଯେପରି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ କାନ୍ଥ ଘଟିପାରେ, ସେହିପରି ଅବାଧ ବିବାହ ପ୍ରଥା ଯଦି ଦେଶରେ ଚାଲୁ ରହେ, ତେବେ ତାହାର ଭିତର ଦେଇ ତତ୍ତ୍ୱୋତ୍ପତ୍ତି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିବା ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ।

Chemical combination (ରାସାୟନିକ ମିଶ୍ରଣ)ର ବ୍ୟାପାରରେ ଯେପରି ପ୍ରତ୍ୟେକ **Chemical substance** (ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥ)ର **property** (ଗୁଣ) ଓ **character** (ଚରିତ୍ର) ଜାଣିବାକୁ ହୁଏ, ଏବଂ ତାହାପରେ ବିହିତ ଭାବରେ ସନ୍ନିଶ୍ଚିତ ଘଟାଇବାକୁ ହୁଏ, ଠିକ୍ ସେହିପରି ନାରୀ ପୁରୁଷର ବିବାହ ବ୍ୟାପାରରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଉଭୟଙ୍କର କୁଳଗତ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସମକ୍ଷରେ ସମ୍ୟକ ଅବହିତ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କର ମିଳନ କେତେ ପରିମାଣରେ ଶୁଭପ୍ରଦ ହୋଇପାରେ ଏବଂ ସୁପ୍ରଜନନ ଦିଗରେ ତାହା କେତେଦୂର ସାଫଳ ହୋଇପାରେ, ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତାକରି ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବା ବାଞ୍ଛନୀୟ । ବିବାହ ସଙ୍ଗରେ ଜଡ଼ିତ ରହିଛି ଜନନ ଓ ଜାତି । ତେଣୁ ଏହାକୁ ନେଇ ଛୁଆଖେଳ

ଖେଳିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସର୍ବନାଶର ବ୍ୟାପାର। ମାହୁତ-ନାରାୟଣର କଥା ଯେପରି ଶୁଣିବା ଦରକାର, ଶାସ୍ତ୍ର ଓ ବେଦା ନାରାୟଣର କଥା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଶୁଣିବା ଦରକାର।

ଆ : ପ୍ର ୪/୨୩.୧୦. ୧୯୪୭

II କେଉଁ ନୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରି ଚାଲିବା ଉଚିତ୍ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଢ଼ିଲେ - ସ୍ବଚ୍ଛରେ ସବୁଷ୍ଟ ରହି ଧର୍ମନୀତି ଅନୁମୋଦିତ ଯେଉଁ ଆଦର୍ଶ, ସେହି ସମୟରେ ଅର୍ଥନୀତିବିତ୍ମାନେ କହନ୍ତି ଯେ, ଏହିସବୁ ଦ୍ବାରା ଜାତୀୟ ଜୀବନରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବନତି ଆସେ; କିନ୍ତୁ ଅର୍ଥନୈତିକ ଉନ୍ନତି କରିବାକୁ ଗଲେ ଦରକାର ଜୀବନଧାରଣର ମାନ-ଉନ୍ନୟନର ପ୍ରଚେଷ୍ଟ। ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଜୀବନର ମାନ-ଉନ୍ନୟନର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ପ୍ରବଳ। ତେଣୁ ସେହିସବୁ ସ୍ଥାନରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ବି ଯଥେଷ୍ଟ ହେଉଛି। କିନ୍ତୁ ଜୀବନର ମାନ-ଉନ୍ନୟନର ନିଶାରେ ମଣିଷ ସେହିସବୁ ସ୍ଥାନରେ ଶାନ୍ତି ଓ ସନ୍ତୋଷକୁ ହରାଉଛି ଓ ଭୋଗସର୍ବସ୍ବ ହୋଇ ଉଠୁଛି। ଏହିପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭାରତରେ କେଉଁ ନୀତିକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଚାଲିବା ଉଚିତ୍, ଯଦ୍ବାରା ଜାଗତିକ ଓ ଆତ୍ମିକ ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ବିଧାନ କରି ଉନ୍ନତିମୁଖର ହୋଇ ଶାନ୍ତିରେ ବସବାସ କରିପାରିବୁ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଠାକୁର - Plain living and high thinking (ସହଜ ସରଳ ଜୀବନ ଓ ଉଚ୍ଚଚିନ୍ତା)ର **ideal** (ଆଦର୍ଶ) ହିଁ ମୋ ନିକଟରେ ଭଲ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ। ଅଥଥା ପ୍ରୟୋଜନ ବଢ଼ାଇବା ଭଲ ନୁହେଁ। ଏହା ଦ୍ବାରା ମଣିଷର ବସ୍ତୁବ୍ୟବହାର ବଢ଼ିଯାଏ। ପରିଷ୍କାର-ପରିଚ୍ଛନ୍ନ, ସହଜ, ସୁନ୍ଦର, ଜୀବନ ହିଁ ଉତ୍ତମ। ତାହା ବୋଲି ମୁଁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ଜାବୁତି ଧରି ରଖିବାର କଥା କହୁନାହିଁ। ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହେଲା ଅଧର୍ମର ଲକ୍ଷଣ। ଅଧର୍ମ ହେଲା ଯାହା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାକୁ କ୍ଷୁଷ୍ଟ କରେ। ପ୍ରାୟ ହିଁ ଦେଖ, ଯେଉଁମାନେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ, ସେମାନଙ୍କର କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଚରିତ୍ରଗତ ତ୍ରୁଟି ଅଛି, ଯେପରି ଆଳସ୍ୟ, ଅକୃତଜ୍ଞତା, ଆତ୍ମସ୍ମରତା, ଆତ୍ମଅବିଶ୍ବାସ, ପରଶ୍ରାମାତରତା, ସେବାବିମୁଖତା ଇତ୍ୟାଦି। ଏହି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ମୂଳ ନିଦାନ। ଏଥିଯୋଗୁଁ କହୁଥିଲି, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଅଧର୍ମର ଲକ୍ଷଣ। ଜୀବନର ମାନ ଉନ୍ନୟନ ବୋଲଲେ ମୁଁ ବୁଝେ ଚରିତ୍ରର ମାନ-ଉନ୍ନୟନ, ଯୋଗ୍ୟତାର ମାନ-ଉନ୍ନୟନ, ସେବାସାମର୍ଥ୍ୟର ମାନ ଉନ୍ନୟନ। ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ମଥାରେ ଭୁକାଇଦେବାକୁ ହେବ ଯଦ୍ବାରା ସେ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ **society** (ସମାଜ) ପକ୍ଷେ **most useful** (ସବୁଠାରୁ ହିତକର) ହୋଇ ଉଠିପାରନ୍ତି **according to the**

standard of being and becoming (ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ଆଦର୍ଶ ଅନୁଯାୟୀ)। ଲକ୍ଷ୍ୟଟି ଯଦି ଏହି ଦିଗରେ ରହେ, ତାହା ହେଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର **efficiency** (ଦକ୍ଷତା) ଓ **wealth** (ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ) ବଢ଼ିବ; କିନ୍ତୁ ସେମାନେ **selfish idle enjoyment-prominent** (ସାର୍ଥପର ଆଳସ୍ୟ ଭୋଗ ପ୍ରଧାନ) ନ ହୋଇ **active service-prominent** (ସକ୍ରିୟ ସେବା ପ୍ରଧାନ) ହୋଇ ଉଠିବେ, ଏବଂ ସେହିଟା ହିଁ **enjoyable** (ଉପଭୋଗ୍ୟ) ହୋଇ ଉଠିବ ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ। ଏହି ପ୍ରକାର ନିଶା ରହିଲେ ଯେଉଁ **wealth** (ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ) ସେମାନଙ୍କ ହାତକୁ ଆସିବ, ତାହାକୁ ସେମାନେ କେବଳ ଆମୋପଭୋଗରେ ନ ଲଗାଇ ଦଶଜଣଙ୍କ ସେବାରେ ବ୍ୟୟ କରିବାକୁ ଚାହିଁବେ। ତେଣୁ ସାର୍ଥପର ଭୋଗସର୍ବସ୍ବ ହୋଇ ଅଶାନ୍ତିରେ ନିମଜ୍ଜିତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା କମ ହିଁ ରହିବ। ତାହା ହେଲେ ବୁଝିନିଅ, **being and becoming** (ବଞ୍ଚିବା ଓ ବଢ଼ିବା)ର **Ideal** (ଆଦର୍ଶ) ଯଦି ମଣିଷର ମସ୍ତିଷ୍କରେ ସଜାଗ ରଖିପାରି, ତାହାହେଲେ ତାହାହିଁ **balancing factor** (ସମତା-ସଂଯୁକ୍ତ ଉପାଦାନ) ହିସାବରେ କାମ କରିପାରେ। ନହେଲେ ମଣିଷ **unblanced** (ସମତାହରା) ହେବହିଁ। ହୁଏତ ସରାକୁ ବାଦଦେଇ ପ୍ରକୃତି ଆତକୁ ଝୁଙ୍କିପଡ଼ିବ, ନହେଲେ ସାତ୍ତ୍ବିକତାର ନାମରେ ସୁବିର ହୋଇପଡ଼ିବ, କିମ୍ବା ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଯାଇ ପରିବେଶକୁ ଭୁଲିଯିବ ବା ପରିବେଶର କଥା ଭାବିବାକୁ ଯାଇ ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ କରଣୀୟ ଯାହା ତାହାକୁ ବାଦ୍ ଦେବ-ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ନା ଗୋଟିଏ ଏକତରଫୀ ଭାବଟା ହିଁ ଧରିବ। ତେଣୁ **balance** ଓ **harmony** (ସମତା ଓ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ) ଯଦି ଆଶିବାକୁ ଚାହିଁ ବ୍ୟଷ୍ଟ ଓ ସମଷ୍ଟର ଜୀବନରେ, ତାହା ଏହି ଭାରତରେ ବା ବହିର୍ଭାରତରେ, ତାହାହେଲେ **inspire** (ସନ୍ଦୀପିତ) କରିବାକୁ ହେବ **love for a living Ideal, who stands for the life and growth of all** (ସବୁମଣିଷର ଜୀବନ ବଢ଼ିକାମୀ ଜୀବନ୍ତ ଆଦର୍ଶଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ)। ଏହାକୁ ହିଁ କହନ୍ତି ଧର୍ମଦାନ। ଏହି ଧର୍ମଦାନ ହିଁ ହେଲା ଜଗତର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ କର୍ମ।

ଆ : ପ୍ର : ୪/୨୪.୧୦. ୧୯୪୭

ମେଳ କିଏ ?

ଜଣେ ଭଲ ପଢ଼ିଲେ- ମେଳ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ? ମେଳ ବୋଲଲେ ବିଶେଷ କୌଣସି ଜାତିକୁ କ'ଣ ବୁଝାଯାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମେଳ ବୋଇଲେ ମୋର ମନେହୁଏ, ଧର୍ମ ଓ କୃଷ୍ଣକୁ ଅସାକାର କରି ଯେଉଁମାନେ ଚାଲନ୍ତି । ମେଳ ସବୁ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ରହି ପାରନ୍ତି । ଧାର୍ମିକ ଯେ, ସେ ଯେକୌଣସି ଜାତିର ମଧ୍ୟରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରୁନା କାହିଁକି, ସେ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ମେଳ ନୁହଁ । ମେଳଦୂର ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷଣ ହେଲା ଈଶ୍ବରଙ୍କୁ ନ ମାନିବା, ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ନ ମାନିବା, କିମ୍ବା ପ୍ରେରିତଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭେଦଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରିବା, ପୂର୍ବତନ କୌଣସି ଅବତାରଙ୍କୁ ମାନିଲେ ମଧ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେ ବିରାଜିତ ତାଙ୍କୁ ମାନ୍ୟ ନ ଦେବା ବା ତାଙ୍କଠି ନିଜକୁ ଆନତ ନ କରିବା, ପିତୃପୁରୁଷ ଓ ପିତୃପୁରୁଷମାନଙ୍କର ସତ୍ତାସମର୍ଜନୀ ଐତିହ୍ୟକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ଚାଲିବା, ପ୍ରତିଲୋମ ବିବାହ ଓ ଯୌନାଚାରକୁ ପ୍ରଶ୍ନସ୍ଥ ଦେଇ ଚାଲିବା ଇତ୍ୟାଦି । ଯେ ଯେତେ ହିଁ ଉଚ୍ଚକୁଲୋଭୂତ ହୋଇଥାଉନା କାହିଁକି, ଏହିସବୁ କୁଲକ୍ଷଣ ଦେଖିଲେ ହିଁ ବୁଝିବ ସେ ମେଳାଚାରାକ୍ରାନ୍ତ ।

ଆ : ପ୍ର : ୪/୨୪.୧୦.୧୯୪୭

II ଧାର୍ମିକ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ହିଁ ଏକପନ୍ଥୀ କେତେବେଳେ II

କଥାପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ପଚାରିଲେ- ଆପଣ କହୁଛନ୍ତି, 'ପ୍ରକୃତ ଧାର୍ମିକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ହିନ୍ଦୁ ହିଁ ମୁସଲମାନ - ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନ, ଏବଂ ପ୍ରକୃତ ଧାର୍ମିକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁସଲମାନ- ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ହିଁ ହିନ୍ଦୁ', ଏହିକଥାର ମାନେ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୁଁ ଆଗରୁ ତ କହିଛି- ଈଶ୍ବର ଏକ, ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଗଣ ଏକ ବାର୍ତ୍ତାବାହୀ, ଏବଂ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟ ଏକ । ଧର୍ମ ମାନେ ସେହି ଆଚାର, ସେହି ଚିନ୍ତା, ସେହି ଚଳନ, ଯଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ସପରିବେଶକୁ ନେଇ ସର୍ବତୋମୁଖୀ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ପଥରେ ଆଗେଇବାଲେ- ଦେଶକାଳପାତ୍ରାନୁଯାୟୀ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବେଶ ଅନୁସରଣରେ, ତାହାହେଲେ ଏକର ଧାର୍ମିକ ଚଳନର ସଙ୍ଗରେ ଅପରର ଧାର୍ମିକ ଚଳନରେ କୌଣସି ମୂଳଗତ ବିରୋଧ ରହି ପାରେ ନାହିଁ, ଯଦିଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁଯାୟୀ ଉଭୟଙ୍କର ଚଳନରେ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ରହିପାରେ । ସେହି ହିସାବରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧାର୍ମିକ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ଏକପନ୍ଥୀ ଅଟନ୍ତି । ଏହାଛଡ଼ା କୌଣସି ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କ ପ୍ରତି ଯଦି କେହି ନିଷ୍ପାସମ୍ବନ୍ଧ ହୁଏ, ଏହି ଏକଙ୍କ ପ୍ରତି ନୈଷ୍ଠିକ ଅନୁସରଣର ଭିତର ଦେଇ ତାହାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରେରିତପୁରୁଷଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଯୁଗପତ୍ ଅନୁସରଣ କରିବା ସତ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଯେପରିକି ମୁଁ ଯଦି ରାମକୃଷ୍ଣଦେବଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରି ଚାଲେ, ତେବେ ତାହାର ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ମୋର ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଯାଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ, ମହମ୍ମଦ, ଚୈତନ୍ୟଦେବ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହିଁ ଅନୁସରଣ କରିବା ହୋଇଥାଏ -

କାରଣ ସେମାନଙ୍କ ମୂଳନୀତି ଏକ ଅଟେ । ପୁଣି ଦେଖାଯାଏ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧାରଖି ଚାଲିବାକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥାଏ । ସେଥିଯୋଗୁଁ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କାହାରି ଜଣକୁ ଯଦି ଭଲପାଏ, ତେବେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସଭାବତଃ ଭଲପାଇ ବସିବି କେବଳ ତାଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ମୂର୍ତ୍ତି ବୋଲି ଜାଣି । ଆଉ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁଗାମୀ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କୁ ବି ଭଲପାଇବି ନିଜର ପ୍ରିୟ ଲୋକ ଭାବି । ଏହାହିଁ ତ ସାଧାବିକ । ତାହାହେଲେ ଏକ ଖାଣ୍ଟି ମୁସଲମାନ, ଖାଣ୍ଟି ହିନ୍ଦୁ, ଖାଣ୍ଟି ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ଭିତରେ ଭେଦ ରହିବ କେଉଁଠି ? ତେବେ ପ୍ରତ୍ୟେକର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପନ୍ଥାନୁଯାୟୀ ଖାଣ୍ଟି ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବି ସେମାନଙ୍କର ଆଦର୍ଶ-ଅନୁଯାୟୀ ଖାଣ୍ଟି ହୋଇ ଉଠିବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଜରୁରୀ । ସେତେବେଳେ ଏକ ଗୁରୁଙ୍କର ନିଷ୍ପାଦନ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ବୋଧଭାବ ଜମି ଉଠେ, ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଭୂତ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବି ତତ୍ତ୍ୱପ୍ରଭାବ ଜମି ଉଠିବ । କେହି କାହାରିକୁ ପର ବୋଲି ଭାବିବେ ନାହିଁ, ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ଭାବିବେ ନାହିଁ, ବରଂ ପରମ ଆତ୍ମୀୟ ବୋଲି ଜ୍ଞାନ କରିବେ । ଖଲିଲ୍ ଭାଇ ତ ମୁସଲମାନ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ କ'ଣ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ପର ବୋଲି ମନେ ହୁଏ ? କିମ୍ବା ସେ କ'ଣ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ପର ବୋଲି ମନେ କରେ ? ତାହାହେଲେ ବୁଝ- ବିଧି ମାଫିକ ଚାଲିଲେ ଏକତ୍ୱ ଓ ପରସ୍ପର ମେଳ ହୋଇ ରହିଛି । କିନ୍ତୁ **convert** (ଧାର୍ମାନ୍ତରକରଣ) କରାଇ ଯେଉଁ ସମ୍ପର୍କ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା, ତାହା ମଧ୍ୟରେ ଦୋଷ ତୁଟି ରହିଛି । ଧର୍ମ କେବେହେଲେ ବି ପରିପୁରଣୀ ପିତୃକୃଷ୍ଣ ଓ ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କୁ ଅସାକାର କରିବାକୁ ଶିକ୍ଷାଦିଏ ନାହିଁ । ଏହି ପ୍ରକାର ଶିକ୍ଷା ଭିତରେ **betrayal** (ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା)ର ବାଜ ଲୁଟି ରହିଥାଏ । ତେଣୁ ଏହାଦ୍ୱାରା କେବେହେଲେ ବି ମଣିଷର ମଙ୍ଗଳ ହୁଏ ନାହିଁ । ଧର୍ମର ପ୍ରକୃତ କର୍ମ ହିଁ ହେଲା ମଣିଷକୁ ସର୍ବେଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିଚାଲିବା, ଆତ୍ମସ୍ଥ କରାଇବା, ଆଉ ତାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଯଦି କେଉଁଠି ହୋଇଥାଏ ତାହାକୁ ଦୂରଭୂତ କରିବା ।

ଆ : ପ୍ର : ୪/୦୭.୧୧.୧୯୪୭

II କର୍ମ ସବୁକୁ ବାଦ ଦେଇ କେବଳ ନାମଧାନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକାଶ ହୁଏ କି ନାହିଁ II

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ବିଭିନ୍ନ କର୍ମସବୁକୁ ବାଦଦେଇ କେହି ଯଦି କେବଳ ନାମଧାନ ନେଇ ରଥଥାଏ, ସେଥିରେ କି ତାହାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକାଶ ହୁଏ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଠାକୁର - ପ୍ରଧାନ କଥା ହେଲା ନାମାଙ୍କ ପ୍ରତି ଉର୍ଜା ଆନତି ଓ ଅନୁରାଗ। ସେହି ଆନତି ଓ ଅନୁରାଗ ଥିଲେ ତାଙ୍କରି ପ୍ରୀତି କଥା ଓ ପ୍ରୀତି - କର୍ମ ପ୍ରତି ଝୋঁକ ଗଲାଏ। ନିଜର ସବୁଶକ୍ତି ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ତୁଷ୍ଟ, ପୁଷ୍ଟ କରିବାର ବୁଦ୍ଧିହୁଏ- ଚଳନ, ଚରିତ୍ର ତଦନୁଗ କରିତୋଳିବାକୁ ଇଚ୍ଛାହୁଏ-ଯଦ୍ୱାରା ସେ ଯେପରି ନଦିତ ହୁଅନ୍ତି। ପୁଣି ମନେ ହୁଏ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଯେପରି ତଦ୍ଭାବଭାବିତ କରି ତୋଳିପାରେ, ତଦାକାରାକାରିତ କରି ତୋଳି ପାରେ- ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ଅନୁଯାୟୀ। ତେଣୁ, ନାମଧାନ ଠିକ୍- ଠିକ୍ ହୋଇପାରିଲେ ଏହି ନାମ ଧାନ ହିଁ ମଣିଷକୁ କହିବା- କରିବାର ଦିଗରେ ଠେଲିଦିଏ। ପୁଣି, କରିବା-କହିବାକୁ ବାଦ୍ଦେଇ ନାମଧାନ ବି ଠିକ୍ ଭାବରେ ହୁଏନି ନାହିଁ ସେ ବିଷୟରେ ମୋର ସନ୍ଦେହ ଅଛି। କେବଳ ଯଦି ଖାଇବାଟା ହୁଏ ଏବଂ ମଳତ୍ୟାଗ ଯଦି ଆଦୌ ନ ହୁଏ, ଏହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଯେପରି ବଦହଜମ ହୁଏ- ଖାଇବାର ସ୍ୱହା ରହେ ନାହିଁ, କେବଳ **sensory engorgement** (ବୋଧମୁଖୀ ଭରଣ) ଯଦି ହୁଏ, ଆଉ **motor outlet** (କର୍ମପ୍ରବାହୀ ନିଷ୍କରଣ) ଯଦି ନହୁଏ, ତାହାହେଲେ ସେଥିରେ ବି ମନରାଜ୍ୟରେ ସେଭଳି ଏକ ଅସାଧୁତା ପରିସ୍ଥିତିର ଉଦ୍ଭବ ହେବା ଅସମ୍ଭବ ନୁହଁ। ତଦ୍ୱାରା ମଣିଷ **unbalanced** (ସାମ୍ୟହରା) ହୋଇପଡେ। ମୋର ସଭାର ସବୁକିଛିର ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ଯଦି ଅନୁପ୍ରବିଷ୍ଟ କରି ତୋଳିବାକୁ ଚାହେଁ, ତେବେ ମୋର ସବୁକିଛି ହିଁ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ତାଙ୍କରି ସେବାରେ ଲାଗିବା ଆବଶ୍ୟକ। ଯେଉଁ ଦିଗଟି ଅସଂଲଗ୍ନ ରହିବ, ସେହିଦିଗରେ ତାଙ୍କରି ଛାପ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ, ଅଯୁକ୍ତ ଓ ଅନୁକୂଳ ରହିଯିବ, ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକାଶର ପଥରେ ଏତେ ପରିମାଣରେ ଅଭାବ ରହିଯିବ। ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ବିକୃତ ଓ ଏକପାଖିଆ ଧାରଣାର ଉଦ୍ଭବ ହୋଇଛି। ସ୍ତ୍ରୀ-ପିଲାଙ୍କୁ ଭଲପାଇବାକୁ ଯାଇ ଆମ୍ଭେମାନେ କିନ୍ତୁ କେବେହେଲେ ଭାବୁନା। ଯେ କେବଳ ସେହିମାନଙ୍କର କଥା ହିଁ ଭାବିବୁ, ଆଉ ସେହିମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବାସ୍ତବରେ କିଛି କରିବୁ ନାହିଁ। ସେମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହିଟା ଯଦି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନୁହଁ, ଭଗବାନ ତଥା ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଭଲପାଇବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହିଟା ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେବ କାହିଁକି? ଯାହାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଉ ସେହି ମଣିଷଙ୍କ ପ୍ରତି କରଣୀୟର ଅନ୍ତ ନଥାଏ। ଯେତେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି କରିବାଟା ହୁଏ, ସେତେ ଦେଖାଯାଏ ଆହୁରି ଅନେକ କିଛି ତାଙ୍କ ପାଇଁ କରିବାର ଅଛି। ଆଉ, ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲପାଇଲେ ସେହି ଖାତିରରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ସଭାକୁ ଭଲପାଇବାକୁ ପଡେ, ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ସୁଖ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଓ ସାର୍ଥକତା ପାଇଁ ପ୍ରାଣପାତ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡେ। କେହି ଯଦି ବାପା-ମାଆକୁ ଭଲପାଏ,

ତାହାହେଲେ କି ସେ କେତେହେଲେ ନିଜ ଭାଇ, ଭଉଣୀର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉଦାସୀନ ହୋଇ ରହିପାରେ? ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ ଭକ୍ତର କରଣୀୟର ବ୍ୟାପାରରେ କି କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହିସାବ ନିକାଶ ଅଛି ? ଏହି କର୍ମ କିନ୍ତୁ ତାହାର ସେବାୟତ, ପୂଜାପରିକ୍ରମା, ସାଧନଭଜନର ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଅଙ୍ଗ। ନାମଧାନ ଓ କର୍ମ ତାହାର ଓଡ଼ପ୍ରୋତ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ। ଆଉ, ତାହାର ସବୁକିଛି ହିଁ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ। ପରିବେଶର ସେବା ଯେତେ ହିଁ ମହତ କର୍ମ ହେଉ ନା କାହିଁକି, ତାହା ଯଦି ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ନହୁଏ, ତାହା ଏକ **unsolved complex** (ଅସମାହିତ ଗ୍ରନ୍ଥି) ପରି ଜୀବନରେ ଜଡ଼ିତଥାଏ, ଏବଂ ତାହା ଦ୍ୱାରା ବି ମଣିଷର ଅକଲ୍ୟାଣ ହୋଇପାରେ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି - ଏହି କଥାଟିକୁ ବୁଝି ପାରିଲି ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଠାକୁର - ମଣିଷର ଏପରି ଯଦି କିଛି ଇଚ୍ଛାଥାଏ ଯାହା ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଅନନ୍ଦିତ, ତେବେ ସେହି ଇଚ୍ଛାର ପ୍ରରୋଚନାରେ ସେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ପରିପନ୍ଥା ଚଳନରେ ମଧ୍ୟ ଚାଲିପାରେ। ଏକ କଥାରେ ଇଷ୍ଟ ଯେପରି ତାହାର **master** (ପ୍ରଭୁ), ଏହି ଇଚ୍ଛାହିଁ ସେହିଭଳି ତାହାର **master** (ପ୍ରଭୁ) ହୋଇଥାଏ। ଦୃଢ଼ ପ୍ରକାର **master** (ପ୍ରଭୁ)ଙ୍କୁ **serve** (ସେବା) କରିବାକୁ ଯାଇ ତାହାର ଭିତରେ ଏକ **bifurcation** (ଦ୍ୱିଭାଗ) ଆସିଯାଏ। ଜୀବନର କୌଣସି ଏକ ଅଂଶରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଆଧିପତ୍ୟ ନଥିଲେ, ମନରେ ସତ୍ତ୍ୱଇଚ୍ଛା ଥବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଫାଟ ମଧ୍ୟବେଳ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣତା ହିଁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲାଭ କରିପାରେ। ଭଲ କାମ କରୁ କରୁ ବି ସେ କେତେବେଳେ ପ୍ରବୃତ୍ତିର କବଳରେ ପଡ଼ିଯାଏ, ତାହା ସେ ଠଉର ପାଏ ନାହିଁ। ଆଉ, ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାୟଣ କର୍ମ କେତେବେଳେ ବି ମଣିଷକୁ ଇଷ୍ଟାର୍ଥପରାୟଣ କରିତୋଳିବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ନାହିଁ- ତାହା କି ନିଜକୁ କି ଅପରକୁ। ତେଣୁ, ସବୁ ଆୟୋଜନ ସତ୍ତ୍ୱେବି ଶେଷପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ଥାୟୀ ସୁଫଳ କମ ହିଁ ହୋଇଥାଏ।

ଆ : ପ୍ର : ୪/୭୭.୩.୧୯୪୩

॥ ଆଦର୍ଶରେ ଆଗ୍ରହାନ୍ୱିତ କରାଇବାର ଉପାୟ କଣ ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ମଣିଷକୁ ଖୁବଶୀଘ୍ର ଇଷ୍ଟଙ୍କ ବିଷୟରେ **interested** (ଆଗ୍ରହାନ୍ୱିତ) କରିବାର ଉପାୟ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର-ମଣିଷ ଯଦି ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତି **interested** (ଆଗ୍ରହାନ୍ୱିତ) ନହୋଇ ଉଠେ, ତାହାହେଲେ ସେ କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରତି **interested**

(ଆଗ୍ରହାନ୍ୱିତ) ହେବନାହିଁ। ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରତି ଆପଣଙ୍କର interest (ଆଗ୍ରହ) ଯଦି ଆପଣଙ୍କୁ ପରିବେଶ ପ୍ରତି interested (ଗ୍ରହାନ୍ୱିତ) କରି ତୋଳିପାରେ ଏବଂ ଇଷ୍ଟ-ବିଧିତ ଏହି interest (ଆଗ୍ରହ) ଯଦି exposition ରେ (ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିରେ) glow କରି (ଉଭାସିତ ହୋଇ) ଗୋଟିଏ magnetic pull (ଆକର୍ଷଣୀ ଟାଣ) ସୃଷ୍ଟି କରେ, ତାହା ହେଲେ ସମସ୍ତେ ସହଜରେ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇପାରନ୍ତି। ଏହି ଭାବଟାକୁ ଚରିତ୍ରରେ ସାଂଘାତ କରିନେବାକୁ ହୁଏ। ଆଉ ସେତେବେଳେ କୌଣସି ଏକ ସ୍ଥାନ ଦେଇ ଚାଲିଗଲେ ବି ମଣିଷ ମୁଗୁହୋଇ ଗାଁ ରହିବ ତୁମ ଆଡ଼କୁ। ଆପଣଙ୍କର ଯାବତୀୟ ଯାହା କିଛି ହିଁ ମଣିଷକୁ ସାତ୍ତ୍ୱିକ ତୋଷଣ, ପୋଷଣ ଯୋଗାଇବ, କେବଳ ମଣିଷକୁ କାହିଁକି - ଏପରିକି ଜୀବଜନ୍ତୁ, ଚରୁଲତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ।

ଉଦ୍ଭବ୍ୟକ୍ତି - ଏହି ଭାବଟି ସାଂଘାତ ହୋଇଉଠିବ କିପରି ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଚିନ୍ତାରେ, ବାକ୍ୟରେ, ସମସ୍ତପ୍ରକାର କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ ଅନୁଶୀଳନ କରିବାକୁ ହୁଏ - ଯଦ୍ୱାରା ଏହି ଭାବରେ ସର୍ବ ସମୟରେ ଅଭିଷିକ୍ତ ରହିହୁଏ। ଆଉ, ଚାଲିବା, ବୁଲିବା, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର କର୍ମର ଭିତରେ ବି ନାମଜପ ଚାଲୁରଖିବାକୁ ପଡ଼େ। ଏହି mood (ଭାବ)ଟି ଯେପରି ବଜାୟ ରହେ ଏହିପରି ଭାବରେ ମନରେ ଗୁଣ୍ଡଗୁଣ୍ଡ କରି ଗୀତ ବୋଲିବାକୁ ହୁଏ। ସେହି ଭାବର ପରିପୋଷକ ଆଳାପ-ଆଲୋଚନା ଓ ସଙ୍ଗ କରିବାକୁ ହୁଏ। ଭଲ-ଭଲ ବହି ପଢ଼ିବାକୁ ପଡ଼େ। ମଝିରେ-ମଝିରେ ନିରୋଳ ସ୍ଥାନରେ ବସି ନାମଧ୍ୟାନ କରିବାକୁ ହୁଏ। ବିଚାର-ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାକୁ ହୁଏ। ଆଉ, ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ ମାପି-ମାପି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ - ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ ମୋର ଚାଲିଚଳଣର ଭିତର ଦେଇ ଇଷ୍ଟସାଥୀ ଓ ଇଷ୍ଟପ୍ରତିଷ୍ଠା କେତେ ପରିମାଣରେ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହୁଛି। ଏହିପରି ଚାଲୁ-ଚାଲୁ ମଣିଷର ଗୋଟିଏ ନିଶାବୁଲ୍ୟ ଅବସ୍ଥା ଆସିଯାଏ, ଆଉ ସେତେବେଳେ ଏହି ଭାବରେ ମଉନ ହୋଇପାରିଲେ କୌଣସି କିଛି ଯେପରି ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ, ମନ ଭିତରେ ଯେପରି ହୁ ହୁ କରିଉଠେ। ସବୁ ସମୟରେ ବୁଦ୍ଧି ହୁଏ ଯେପରି ସେହି ପ୍ରକାର ଭାବନାରେ ଆତ୍ମସ୍ଥ ରହିବାକୁ। ବିଭିନ୍ନ କର୍ମ ଧନ୍ଦାରୁ ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରି କେବଳ ମାତ୍ର ଭାବପ୍ରବଣ ନେଇ ରହିଲେ କିଛି ଭାବଟା ଶକ୍ତ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। କଠୋର କର୍ମ, ସଂଗ୍ରାମ ଓ ସଂଘାତର ଭିତରେ ବି ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଭାବରେ ଭରପୂର ରହିବାକୁ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ନହେଲେ ଉକ୍ତ ପ୍ରକାର ଭାବଟି ମଜାଗତ ହେବନାହିଁ- ବାହାର ଜଗତର ବିକ୍ଷେପରେ ତାହା ଭାଙ୍ଗିଯିବ। ଚିନ୍ତା

ଓ କର୍ମର ସମତା ଆବଶ୍ୟକ। ତାହା ନହେଲେ ଚରିତ୍ର ଅନୁରଞ୍ଜିତ ହେବନାହିଁ। ନିରନ୍ତର ଇଷ୍ଟଙ୍କର ମନନ ଓ ଅତନ୍ତ ଇଷ୍ଟକର୍ମ - ଏହି ଦୁଇଟିକୁ ଧରି ଚାଲିବା ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ। ଏହାରି ଫାଙ୍କ- ଫାଙ୍କରେ ନିଜକୁ ଅଲଗା କରି ନାମ ଧ୍ୟାନ-ଭଜନରେ ତୁବ ଦେବାକୁ ହେବ। ମନଟି ପଡ଼ିରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ସତତ। ସେ ମୁଖଟି ଯେପରି ଅହରହ ମନେ ପଡ଼େ। କର୍ମ କରିବା ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବଦା ବୋଧହେବା ଉଚିତ୍ ମୁଁ ତାଙ୍କରି ତୃପ୍ତି ଓ ତୃଷ୍ଣର ପାଇଁ ଯାହା କିଛି କରିଚାଲିଛି। ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଯେଉଁ ଭାବରେ ରହେନା କାହିଁକି- ତାଙ୍କରିଠାରେ ରହିଥାଏ, ଆଉ ସେ ହିଁ ସମଗ୍ର ମନକୁ ଅଧିକାର କରି ବସିଥାନ୍ତି। ଯାହାଙ୍କୁ ଅନ୍ତର ଦେଇ ଭଲପାଇବା ହୋଇଥାଏ, ତାଙ୍କରି ସ୍ମୃତି-ଚେତନା ମନରେ ଲାଗି ରହେ ପ୍ରାୟତଃ। ଏହାହିଁ ଥାଏ ମନନ-ସ୍ମୃତି। ଏହା ଫଳରେ ଚଳନ-ଚରିତ୍ର ବି ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଗୁଣାବଳୀରେ ଅଭିଷିକ୍ତ ହୋଇଉଠେ। ଏହିସବୁ ଯାହାକିଛି ଘଟେ ତାହା ଯେ ନୂତନ ଓ ସତତ୍ତ୍ୱ ତାହାନ୍ତୁ, ସାବୁ ଭଲ ପାଇ ବସିଲେ ମନ କିପରି ଯେ ହୋଇଉଠେ ତାହା କ'ଣ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ ? ଏହା ହେଲା ସେହି ରକମର ବ୍ୟାପାର। ମନ ତ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କେତେ ଜାଗାରେ ମଜିରହେ, ଇଷ୍ଟଙ୍କ ନିକଟରେ ତାହା ମଜାଇ ପାରିଲେ ହିଁ ହେଲା- ଆଉ ତାହା ଯେପରି ବୁଦ୍ଧି କୌଶଳ କରି ହେଉ ନା କାହିଁକି। ଆନ୍ତରିକ ଇଚ୍ଛାନେଇ ଏପରିକି ଅଭିନୟ କରୁ କରୁ ବି ମନ ତାଙ୍କଠି ମଜି ଯାଇ ପାରେ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୫.୪.୧୯୪୩

II 'ନାମରେ ରତି' କିପରି ଆସେ II

କଥାପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଢ଼ାରିଲେ - ସାଧନାର ପଥରେ 'ନାମରେ ରତି' ରହିବା କ'ଣ ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ ? ସେହି 'ନାମରେ ରତି' ଆସେ କେଉଁ ଉପାୟରେ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର- ରତି ମାନେ ଅନୁରାଗ। ନାମ କରୁ କରୁ ନାମାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ବଢ଼ିଯାଏ। ନାମାଙ୍କ ପ୍ରତି ଯେତେ ଅନୁରାଗ ବଢ଼େ, ନାମପ୍ରତି ଓ ସେତେ ଅନୁରାଗ ବଢ଼ିଉଠେ। କାରଣ, ନାମକରି ଚାଲିଲେ ନାମାଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ କଥା ହିଁ ମନେ ପଡ଼େ। ଯାହାଙ୍କୁ ଭଲପାଆଯାଏ, ତାଙ୍କରି ଚଳନ-ଚରିତ୍ର, ଚେହେରା, ଗୁଣାବଳୀ ଓ ଲୀଳା କଥା ସ୍ମରଣ-ମନନ କରିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ। ଏହିପ୍ରକାର ଭଲ ଲାଗିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଇଚ୍ଛାହୁଏ ନିଜର ଚଳନ-ଚରିତ୍ରକୁ ନିଜର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁଯାୟୀ ତଦନୁଗ କରି ଚୋଳିବାକୁ। ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ଆସେ ନିରଂଶ-ପରଂଶ। ନିଜର ଦୋଷ-ଗୁଣ ଗୁଡ଼ିକ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଭାବରେ ବୁଝାପଡ଼େ, ସେହି ଭାବାନୁଯାୟୀ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାକୁ

ଇଚ୍ଛାହୁଏ । ମଣିଷ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରି ଯେତେ ହିଁ ଚାଲେ, ସେତେ ହିଁ ସେ ଦେଖେ ଏହାର ଶେଷ ନାହିଁ । ଏହିପ୍ରକାର ପ୍ରୟୋଜନବୋଧରେ ମଣିଷ ପୁଣି ନିରନ୍ତର ନାମକରିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ବୋଧ କରେ । ତାହାଛଡ଼ା ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଅପୂରୁତ ରହିବା ଓ ଇଚ୍ଛାପୂରଣ କରିବାକୁ ଯାଇ ମଣିଷ ସର୍ବଦା ହିଁ ନିଜ ଶକ୍ତିର ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଚେତନ ରହେ । ଏହି ଶକ୍ତିର ସନ୍ଧାନରେ ମଣିଷ ସେତେବେଳେ ନାମର ଶରଣାପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ଯେତେହିଁ ନାମ କରି ତାଙ୍କରି ପଥରେ ଚାଲେ ସେ ସେତେହିଁ ବୋଧକରେ - ଅନ୍ତର ଭିତରୁ କେହି ଜଣେ ଅନବରତ ଶକ୍ତି ଓ ବୁଦ୍ଧି ଯୋଗାଇ ଚାଲିଛି । ତେଣୁ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ **actively interested** (ସକ୍ରିୟ ଆଗ୍ରହୀ) ହେଲେ ନାମରେ ରୁଚି ଆପଣାଛାଏଁ ଆସେ । ନାମାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ପ୍ରଣୟକୁ ବାଦ ଦେଇ କେବଳ **mechanically** (ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଭାବରେ) ନାମ କରିଲେ ବେଶୀ କିଛି ହୁଏ ବୋଲି ମୋର ମନେ ହୁଏନା । ତେବେ ନାମ କରିବାକୁ ଗଲେ ନାମାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ନଜରଟି ପ୍ରାୟ ପଡ଼େ । ପୁଣି, ନାମ କରିବାର ସଙ୍ଗରେ ରହିଛି ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସଭାର ଯୋଗ । ସେଥି ଯୋଗୁଁ, ନାମ କରୁ କରୁ ମନ ସଭାମୁଖୀ ହୁଏ, କାରଣମୁଖୀ ହୁଏ ଓ ଉତ୍ସମୁଖୀ ହୁଏ । ନାମ ଯେତେ କରାଯାଏ, ସେତେ ନାମ ଉପରେ ଲୋଭ ବଢ଼େ - ସେହି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭାର ଆକର୍ଷଣ ତ୍ୟାଗ କରିହୁଏ ନାହିଁ, କ୍ରମାଗତ ଆହୁରି ଗଭୀରରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ । ଇଷ୍ଟଚିନ୍ତା, ଇଷ୍ଟକଥା ଓ ଇଷ୍ଟକର୍ମ ଏହାକୁ ନେଇ ମଗ୍ନ ରହିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ । ସେତେବେଳେ ଆସକ୍ତିର ବିଷୟ ହିଁ ହୁଅନ୍ତି ଇଷ୍ଟ । ଏହି ଆସକ୍ତି ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଆସକ୍ତିଠାରୁ ଅନେକ ପ୍ରବଳ । ତେବେ, ମଝିରେ ମଝିରେ ଏକ ପ୍ରକାର ନାରସ ଭାବ ମଧ୍ୟ ଆସେ, ଭିତରଟା ଯେପରି ଶୁଷ୍କହୋଇ ଉଠେ, ନାମ କରିବାରେ ରସ ପାଇବା ହୁଏନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ହିଁ କିନ୍ତୁ ଜୋରକରି ନାମ କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ଲାଗି ରହିବାକୁ ହୁଏ, ଲାଗି ରହୁ ରହୁ ପୁଣି ଠିକ୍ ହୋଇ ଆସେ । **Depression** (ଅବସାଦ)ର ପରେ ପରେ ଅନେକ ସମୟରେ ବନ୍ୟା ପରି ଆବେଗ ବଢ଼ିଯାଏ । ତେଣୁ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବୌଦ୍ଧ ନେଇ ରହିବାକୁ ହୁଏ । କାରଣ, ତାଙ୍କୁ ଯେ ମୋର ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଦରକାର, ତାଙ୍କୁ ବାଦଦେଇ ଜୀବନ ଯେ ଅଟଳ । ମଣିଷ ଜୀବନରେ ଯେତେ ଯାହାକିଛି କରୁନା କାହିଁକି, କୌଣସିଟି ସାଥୀକତା ଲାଭ କରେ ନାହିଁ, ଯେତେ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ କାୟମନ ପ୍ରାଣରେ ଭଲ ନ ପାଇ ପାରିଛି । ଆଉ ଏହି ଭଲପାଇବାର ଧାଁଜରେ ଚାଲୁ-ଚାଲୁ ଭଲ ପାଇବାଟା ସତଃ ହୋଇଉଠେ । ସେହି ବୁଦ୍ଧିହିଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୁଦ୍ଧି-ଯେଉଁ ବୁଦ୍ଧି ମଣିଷକୁ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଠାରେ ଏକାନ୍ତକରି ତୋଳିପାରେ । ଏହାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ଅବ୍ୟଭିଚାରୀ ଭକ୍ତି । ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଯଦି

ମୋର ନିଜର ସୁଖସୁବିଧାର ପାଇଁ ତାକେ, ମୋର ନିଜସ୍ବ ସୁଖ-ସୁବିଧାର ପାଇଁ ଭଲପାଏ, ସେହିଟା ହେଲା ବ୍ୟଭିଚାରୀଣୀ ଭକ୍ତି । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଯେ ଭଲପାଏ, ସେ ଧନ୍ୟ ହୋଇଯାଏ, ପବିତ୍ର ହୋଇଯାଏ । ତା' ଭିତରେ ଆଉ କୌଣସି ପାପ ବା ମଳିନତା ରହିପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଗୀତାରେ ଅଛି, 'ଅପିଚେତ୍, ସୁଦୁରାଚାରୋ ଭଜତେ ମାମନନ୍ୟଭାବଃ, ସାଧୁରେବ ସ ମତ୍ତବ୍ୟଃ ସମ୍ୟକ ବ୍ୟବସିତୋ ହି ସଃ ।' ଅନନ୍ୟଭାବ କହିଲେ ମୁଁ ବୁଝେ - ଏକମାତ୍ର କେବଳ ତାଙ୍କରି ପ୍ରୀତିପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଯେ ଭଜନ କରିଥାଏ, ଯାହାର ପ୍ରାଣଟି ତାଙ୍କ ପାଇଁ କେବଳ କାନ୍ଦିଉଠେ, ସେ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ପାରେ । କେତେ ସାଧୁ-ପୁରୁଷ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ପୁଣି ହୁଏ ତ ଦେଖାଯାଏ ପାପୀ-ତାପୀ କ୍ଷଣିକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପାରି ଉଠନ୍ତି । ଆଉ ଏହିଟା ଯେ ପାରେ - ସେ ହିଁ ମହାଭାଗ୍ୟବାନ ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୫.୪.୧୯୪୩

II 'ଚାରାଗଛ' ଓ 'ବାଡ଼' ମାନେ କ'ଣ ? II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ - ଆପଣ ତ ଯଜନ, ଯାଜନ, ଇଷ୍ଟଭୂତି ଓ ସଦାଚାରର କଥା କହିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବହୁ ପିତାମାତା ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ କି ନିଜେ ଦାକ୍ଷୀ ନେଇନାହାଁନ୍ତି, ଏପରିକି ପିଲାମାନେ ଯଦି କୌଣସି ସମୟରେ ଦାକ୍ଷୀ ନେବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି, ସେଥିରେ ସେମାନେ ବାଧା ଦେଇଥାନ୍ତି । ତାହାପରେ ସେହି ଛୁଆପିଲା ହୁଏତ କୁସଙ୍ଗରେ ମିଶି ଖରାପ ହୋଇପଡ଼ନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଶ୍ରୀ ରାମକୃଷ୍ଣଠାକୁର କହିଛନ୍ତି - ଚାରାଗଛକୁ ବାଡ଼ଦେଇ ରଖିବାକୁ ପଡ଼େ । ଚାରାଗଛ ବୋଇଲେ ମୁଁ ବୁଝେ - ଯେଉଁମାନଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ସ୍ବପ୍ନେ ହୋଇନାହିଁ । ଆଉ ବାଡ଼ ଦେଇ ରଖିବା ବୋଇଲେ ମୁଁ ବୁଝେ ସଦ୍‌ଗୁରୁ, ସତ୍‌ନାମ ଓ ସତ୍‌ସଙ୍ଗ । ମଣିଷ ଯଦି ଅଳ୍ପ ବୟସରୁ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଗ୍ରହଣ କରି ସତ୍‌ନାମର ଅନୁଶୀଳନ ନେଇ ସତ୍‌ସଙ୍ଗରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଜୀବନବୃଦ୍ଧିଦ ଭଲ ପରିବେଶ ଭିତରେ ବାସକରେ, ତାହେଲେ ଯାଇ ତାହାର ଜୀବନ ଅନ୍ୟାୟରେ ସୁଗଠିତ ହୋଇପାରେ । ମଣିଷର ଜୀବନ ଯଦି କୌଣସି ଜୀବନ୍ତ ସତ୍‌-ପୁରୁଷଙ୍କ ସହିତ ସୁନିବନ୍ଧ ନ ହୁଏ, ତାହାହେଲେ ସେ ଯେ ନାନାଦି ଆବର୍ତ୍ତରେ ପଡ଼ି ହାବୁଡୁରୁ ଖାଇବ, ସେ ବିଷୟରେ କୌଣସି ସଂଶୟ ଆଉ ଅଛିନା କ'ଣ ?

ଆ : ପ୍ର : ୫/୧୦.୦୫.୧୯୪୩

॥ ଶକ୍ତି-ସଂଚାର ବ୍ୟାପାରଟା କ'ଣ ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ - ଶୁଣାଯାଏ, ମହାପୁରୁଷମାନେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଭିତରେ ଶକ୍ତି- ସଂଚାର କରି ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ଏହି କାରଣରୁ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ଅସାଧାରଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସାଧିତ ହୁଏ, ଏବଂ ସେମାନେ ଅସାଧାରଣ କର୍ମ କରିପାରନ୍ତି । ଏହି ବ୍ୟାପାରଟି କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟରେ ମଣିଷ ନିତ୍ୟନ୍ତନ ପ୍ରେରଣା ପାଏ, ସେହି ପ୍ରେରଣା ଅନୁଯାୟୀ ଯେଉଁମାନେ ଚାଲନ୍ତି ଓ କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଶକ୍ତି ବି ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇଉଠେ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଭିତରେ ପରମପିତା ଅପୂର୍ବ ଶକ୍ତି ଦେଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଯେତେ ହିଁ ତାହାର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ, ସେତେ ହିଁ ତା ଅଧିକ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଉଠେ । ଏହି ଭାବରେ ମଣିଷ ଅସାଧ ସାଧନ କରିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଧାନ ଜିନିଷ ହେଲା - ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଏକ ଦୂର୍ନିବାର ଟାଣ । ସେହି ଟାଣ ଏକବାର ଗଢେଇ ପାରିଲେ, ତାହାର ପରିପନ୍ଥା କୌଣସି ଟାଣକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛାକରେ ନାହିଁ । ବରଂ ସବୁ ଟାଣକୁ ଉପେକ୍ଷା ଓ ଅତିକ୍ରମ କରି, ଆହୁରି ଟାଣ ସମେଶରେ ଇସ୍ତିତ ପଥରେ ଆଗେଇ ଯିବାର ଇଚ୍ଛା ପ୍ରବଳ ହୁଏ । ତେଣୁ ବାଧା ଆସିଲେ ବି ସେଥିରେ ବିଭ୍ରାନ୍ତ ନହୋଇ ସାଧନାର ପଥରେ ଆହୁରି ଜ୍ୱଳନ୍ତ ହୋଇଉଠେ । ଯାହାଙ୍କର ପ୍ରେରଣାରେ ଓ ଯାହାଙ୍କ ପ୍ରତି ଟାଣରେ ମଣିଷର ଚଳଣ ଏଭଳି ଦୂର୍ବଳ ହୋଇଉଠେ, ମଣିଷ ମନେ କରେ- ସେଇହିଁ ଶକ୍ତି - ସଂଚାର କରି ଦେଇଛନ୍ତି । **Libido** (ସୁରତ) ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଠିକ୍ ଅଛି, ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏହିଟା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ଅନେକଙ୍କର ରହିଛି **damaged libido** (ବିଧୂସ୍ତ ସୁରତ) । ଗିରିଶ ଘୋଷର ତ ବଦଭ୍ୟାସ କିଛି କମ୍ ଥିଲା ନାହିଁ । ପରିଶେଷରେ ସେ ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣଦେବଙ୍କୁ ବ-କଲମା ଦେଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେ ଭାବିଲେ- ତାଙ୍କ ଉପରେ ଯଦି ସମସ୍ତ ବୋଝ ତୋଳିଦିଏ, ତାହାହେଲେ ତ ଆଉ କୌଣସି ଭାବନା ରହିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ଯେଉଁ ଭାବରେ ଚଳିପାରେନା କାହିଁକି, ସବୁ ଭାର ବହନ କରିନେବେ ତ ସୋ । ପରେ ମନ୍ଦ-କିଛି କରିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ମନେ ହେବ-ମୁଁ ଖରାପ -କିଛି କରିଲେ ତାହାରି ଫଳ ଭୋଗ କରିବାକୁ ହେବ ଠାକୁରଙ୍କୁ । ଯିଏ ଏତେ ଦୟାକରି ମୋର ସବୁ ପାପର ଭାର ମଥାରେ ତୋଳିନେଇଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଆହୁରି ମୁଁ କଷ୍ଟ ଦେବି ? ତାହା କଣ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ ? ଅହରହ ତାଙ୍କରି ସୁନ୍ଦର ମୁହଁଟି ମନରେ ଉଠିମାରେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ଗିରିଶ ଘୋଷର ଚଳଣୀଟି ଆପେ ଆପେ ପାଲଟି ଗଲା । ଅତୁଟ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଏହିପରି

ଘଟେ । ତେଣୁ ଶକ୍ତି-ସଂଚାର ହିଁ କୁହ ବା ପାହାକିଛି କୁହ, ମୂଳ ସୂତ୍ରଟି ଏହିଠି । ତେବେ, ସେ ହେଲେ ପ୍ରେମ-ସ୍ବରୂପ । ଆଉ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସଭା ଯୁଗ-ଯୁଗ ଧରି ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଖୋଜୁଛି । ତେଣୁ ତାଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟରେ ଆସି ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସଭା ଆପେ ଆପେ ନାଟି ଉଠେ । ସେ ଭାବେ, ଏହିତ ମୋର ବାସ୍ତବ ଧନ - ଏଇ ତ ମୋର ଚିରକାଳର ଖୋଜୁଥିବା ଜିନିଷ । ସଭା ଜାଗିଉଠିଲେ ବି ପ୍ରବୃତ୍ତି ଚଳାର ପଥରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟିକରେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରୀତିବାଣର ଦୌଲତରେ ମଣିଷ ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଟାଣକୁ **adjust** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ)କରି **richer experience** (ସମୃଦ୍ଧତର ଅଭିଜ୍ଞତା)କୁ ନେଇ **becoming** (ବୃଦ୍ଧି)ର ପଥରେ ଆଗେଇ ଚାଲେ । ସେଥିପାଇଁ, ଅନ୍ତରରେ ବ୍ୟାକୁଳତା ନେଇ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର - ସଂଶ୍ଳବ-ଲାଭ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭାଗ୍ୟର କଥା । ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପ୍ରଭାବରେ ସଭା ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଭିଭୂତ ଓ ଆକ୍ଷନ୍ନ, ସେମାନେ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟରେ ଆସି ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଉନ୍ମୁଖ ଖୁବ କମ୍ ପରିମାଣରେ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଅଭିଭୂତ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି କେହି ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ପାଇ ତାଙ୍କୁ ନେଇ ମାତି ଉଠନ୍ତି, ପୁଣି ଅନେକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅଭିଭୂତରୁ ଫେରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ତାହାର କାରଣ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଅଭିଭୂତର ମଧ୍ୟରେ ରହି ମଧ୍ୟ ଅନେକଙ୍କର ତାହା ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ, ଅନ୍ତରରେ କିପରି ଏକ ଜ୍ୱାଳା ଓ ଅଭାବ ବୋଧକରନ୍ତି; କିଛି ଯେପରି ଖୋଜନ୍ତି, ତାହା ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ଅଥଚ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ସଂସ୍କାରକୁ ବି ଛାଡ଼ି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଆନନ୍ଦର ଆଶାରେ ବାରମ୍ବାର ପ୍ରବୃତ୍ତିର -ସେବାରେ ରତ ହୁଏ ଓ ବ୍ୟାହତ ହୁଏ । ଏହି ପ୍ରକାରର ଲକ୍ଷଣ ଯେଉଁମାନଙ୍କର, ସେମାନଙ୍କର କିନ୍ତୁ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟରେ ଆସି ସହଜରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ । ସେମାନେ ତାଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟରେ ଆସି ଯେଉଁ ସାତ୍ତ୍ବିକ ତୃପ୍ତି ପାଆନ୍ତି, ବିଚାର କରି ଦେଖନ୍ତି ଯେ ସେହିଭଳି ବୋଧ ଇତିପୂର୍ବରୁ କେବେ ହେଲେ ବି ତାହା ପାଇ ନାହାଁନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ସେଥିରେ ନିବିଷ୍ଟ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ସଙ୍ଗରେ **identified** (ଏକାକାର) ହୋଇ ଯେଉଁମାନେ ସୁଖରେ ଥାନ୍ତି, ମାତ୍ର ସେଥିରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ମନରେ କୌଣସି ଅତୃପ୍ତି ବା ହାହାକାର ଜାଗେ ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କର ଫେରିବାକୁ ଟିକିଏ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥାଏ ।

॥ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଧରି କେଉଁମାନଙ୍କର ଗତି ହୋଇଥାଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କଣେ ମାଆ କହିଲେ - ଭଗବାନ ଯେତେବେଳେ ଆସନ୍ତି, ସେହି ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନେ ଧରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଗୋଟିଏ ନା ଗୋଟିଏ ଗତି ନା କ'ଣ ହୋଇଥାଏ !

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ତାଙ୍କ ପାଇଁ କରିବାଟା ଯାହାର ଯେପରି, ତାଙ୍କୁ ଧରିବାଟା ତାହାର ସେହିଭଳି, ଆଉ ଗତିଟା ମଧ୍ୟ ହୋଇଉଠେ ସେହିପରି । ତାଙ୍କରି ଚାଲିଚଳନ, ହାବଭାବ, କଥାବାର୍ତ୍ତା, ଆଚରଣ, କାର୍ଯ୍ୟଦା କୌଶଳ ଆଦି ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ ମଣିଷର ଅନ୍ତରରେ ଏକ ଛାପ ପକାଇଥାଏ । ଏହି ଲୋକପାବନ ଚରିତ୍ରର ଛାପ ଯାହାର ଚଳଣୀ ଭିତରେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଫୁଟିଉଠେ, ସେ ସେତେ ପରିମାଣରେ ଉନ୍ନତର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଉଠେ । ଏକ କଥାରେ, ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଗତିର ଭିତରଦେଇ ସେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଜାଗିଉଠନ୍ତି- ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଚିଣ୍ଟା ରକମରେ, ଆତ୍ମମାନେ ସେତିକି ପରିମାଣରେ ସଦ୍‌ଗତି ଲାଭ କରିଥାଉ । ତାଙ୍କରି ଚରିତ୍ରଟା ଯେତିକି ପାରାଯାଏ ଯଦି ଆତ୍ମମାନେ ନିଜର କରିପାରୁ, ତେବେ ଆଉ କୌଣସି ଭାବନା ରହେ ନାହିଁ ।

ଉକ୍ତ ମାଆ - ଯେଉଁମାନେ ଏହି ଧରଣରେ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କର କ'ଣ ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଯେଉଁମାନେ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହ ଧରନ୍ତି ଓ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ତାରି ଭିତର ଦେଇ ବି ଅନେକଟା କାର୍ଯ୍ୟସିଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ । ସେହି ପ୍ରକାରର ଘୈବ ନେଇ ପୁଣି ଜନ୍ମନିଏ, ପୁଣି ଚେଷ୍ଟାକରି ଚାଲେ, ଏହି ଭାବରେ ସେ ଆଗେଇ ଚାଲେ । ଅନେକ ଅଛନ୍ତି ଆତ୍ମୁରିକ ଭାବାପନ୍ନ । ସେମାନେ ପ୍ରାୟତଃ ଦେଖିବାକୁ ସୁସ୍ଥ-ସବଳ, କିନ୍ତୁ ଜୀବନ୍ତ ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ପ୍ରତି କୌଣସି ପ୍ରକାରର ବି ଶ୍ରଦ୍ଧା ସଂପନ୍ନ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କଲ୍ୟ ଓ ଅବଜ୍ଞା କରିଚାଲନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଧରିବା ବା ତାଙ୍କ ପ୍ରତି କରିବାର ଧାର ଧାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହି ପ୍ରକାରର ଯେଉଁ ଚଳଣୀ, ଏହି ଚଳଣୀର ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କର ଭିତରେ ଆତ୍ମବିଚାର ବା ଆତ୍ମବିଶ୍ଳେଷଣର ଜିନିଷଟା ହିଁ ଆସିପାରେ ନାହିଁ । ବୃତ୍ତିର ସଙ୍ଗରେ ଜୁଡୁପୁଡୁ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେହି ବୃତ୍ତିର ଚାଡ଼ନାରେ କେତେ ଗୁଡିଏ କର୍ମ କରି ଚାଲନ୍ତି, ଯାହାର ଫଳରେ ହୁଏତ କିଛିଟା ଉଜଳତା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ପୁଣି, ସେହି ବୃତ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ବେକମୋଡ଼ି ଏଭଳି ବହୁକିଛି ଅପକର୍ମ

କରାଇନିଏ, ଯାହାର ଫଳରେ ମରଣର ରାସ୍ତାଟି ପରିଷ୍କାର ହୋଇଉଠେ । ସେହିହେତୁ, ଖୋଆଲା ଚଳଣରେ ଶେଷପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ପାଇଦା ହୁଏ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ପାଗଲା ଘୋଡ଼ାର ପିଠିରେ ଯଦି ଚଢ଼ିବ, ସେ ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହୁଏତ ରାଜପଥ ଦେଇ ଯାଉଛି, ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହୁଏତ ତୁମକୁ ମହା ଦୁର୍ଗମ ରାସ୍ତାରେ ଟାଣି ନେଇ ଯିବ । ବୃତ୍ତିକୁ ମୁଖ୍ୟକରି ଚାଲନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଅନେକଟା ଏତାଦୃଶ ହୋଇଥାଏ । ବୃତ୍ତିକୁ ଆଉ ବୃତ୍ତି ବୋଲି ଚିହ୍ନି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ତେଣୁ ସତ୍ତାର ମହିମା ଦିଗରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୁଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନେ ଧରନ୍ତି, ସେମାନେ ଯଦି ବି ଠିକ୍ ପଥ ଧରି ଚାଲି ନପାରନ୍ତି, ତଥାପି ସେମାନଙ୍କର ମନରେ ଏକ ଅସନ୍ତୋଷର ଲାଗି ରହେ । କାରଣ, ସେମାନେ ବୃତ୍ତିକୁ ବୃତ୍ତି ବୋଲି ଚିହ୍ନିପାରନ୍ତି । ବୃତ୍ତିକୁ ବୃତ୍ତି ବୋଲି ଚିହ୍ନିପାରିବା ଏହା କମ୍ ଭାଗ୍ୟର କଥା ନୁହଁ । ଅନେକ ବଡ଼-ବଡ଼ ସାଧକର ଭାଗ୍ୟରେ ତାହା ଘଟିଉଠେ ନାହିଁ । ମନର ଘଣାରେ ଘୁରେ, ଆଉ ଭାବେ, ଖୁବ୍ ସାଧନ-ତପସ୍ୟା କରୁଛି ॥

ଉକ୍ତ ମାଆ - ମନର ଘଣାରେ ଘୁରି ବୁଲିବା ଜିନିଷଟା କ'ଣ ବାବା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ନିଜର ମନଗଢ଼ା ଖୁଆଲ- ଖୁସି ଓ ଭଲ ମନ୍ଦର ଧାରଣା ନେଇ ମଣିଷ ଯେତେଦିନ ଚାଲେ, - ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଓ ଖୁସିକୁ ଯେତେଦିନ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦିଏ ନାହିଁ, ସେତେ ଦିନ ମନର ଘଣାରେ ଘୁରା ହୁଏ । ସେ ଯାହା କହନ୍ତି, ଭଲ ଲାଗୁ ବା ନ ଲାଗୁ ଜୋର୍ କରି ତାହା କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ସେ ଏଭଳି ଭାବରେ ଚାଲିବାକୁ କହନ୍ତି, ଯଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ବୃତ୍ତିର ସଙ୍ଗରେ ଠୋକ୍‌ର ଲାଗିଯାଏ । ତେଣୁ, ତାଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ଠାକୁର । ଏହି ସବୁ ଠୋକ୍‌ର ନ-ଖାଇଲେ ମଣିଷର ଜ୍ଞାନ-ଚୈତନ୍ୟ ଖୋଲେ ନାହିଁ । ମନର ଘଣାରେ ଘୁରିବାର ହାତରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ସହଜ ପଥ ହେଉଛି, ସଦଗୁରୁଙ୍କୁ ଧରିବା ଓ ନିର୍ବିଚାରରେ ତାଙ୍କର ଆଦେଶ ପାଳନ କରି ଚାଲିବା । 'ଆତ୍ମେନ୍ଦ୍ରିୟ ପ୍ରାପ୍ତି-ଇଚ୍ଛା ତାକୁ କହନ୍ତି କାମ, କୃଷ୍ଣେନ୍ଦ୍ରିୟ ପ୍ରାପ୍ତି ଇଚ୍ଛା ଧରେ ପ୍ରେମ ନାମ ।' ଆତ୍ମେନ୍ଦ୍ରିୟ ପ୍ରାପ୍ତି-ଇଚ୍ଛାରେ ମଣିଷ ଯାହାକରେ, ତଦ୍ୱାରା ମନର ଘଣାରେ ଘୁରିବାକୁ ହୁଏ । ଆଉ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ତି ଇଚ୍ଛାରେ ଯାହା କରେ, ତଦ୍ୱାରା ଏହି ବନ୍ଧନ ହାତରୁ ସେ ମୁକ୍ତ ହୁଏ । ଏହାହିଁ ହେଲା ସହଜ କଥା । ତେଣୁ, ସଦଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଣ୍ଡ ବିକ୍ରୟ ନକଲେ, ମଣିଷର ସାଧନ ଭଜନ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ନାହିଁ । ନିଜର ଖୁସିପାଇଁ ମଣିଷ ଯଦି ତ୍ରିଭୁବନ ଓ ଲଟ-ପାଲଟ କରିଦେଇ ପାରେ, ଏଥିପାଇଁ ସାରା ଜଗତ ଯଦି ତାକୁ ଧନ୍ୟ-ଧନ୍ୟ କରେ, ତଦ୍ୱାରା ତାହାର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ଆଦୌ ନ ହୋଇବି ପାରେ । ପୁଣି, ସେ ଗୁରୁଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଯଦି ସାମାନ୍ୟ କର୍ମଯୋଜନା ନେଇ

ବ୍ୟସ୍ତ ରହେ, ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ମଣିଷ ତାକୁ ଯଦି ଘୃଣାର ଦୃଷ୍ଟିରେ ବି ଦେଖେ, ତଦ୍ୱାରା ତାହାର ଯଥେଷ୍ଟ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ହୋଇପାରେ ।

ଆ : ପ୍ର ୫/୨୧.୫.୧୯୪୩

॥ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନରେ ରିପୁ ଦମନର ଉପାୟ କ'ଣ ॥

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ - ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଷଡ଼ରିପୁ ଦମନକରି ନପାରିଲେ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନରେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଜୋରକରି ରିପୁଦମନ କରିବାକୁ ଗଲେ ନାନା-ରକମର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଖାଦିଏ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ରୋଗ-ବ୍ୟାଧି, ବିକୃତି, ଅସାଧାରଣତା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବୌଦ୍ଧ୍ୟ, ଅସ୍ଥିର-ମତିଭ୍ର, ଦୁଃଖି-ବିବେଚନାର ହ୍ରାସ ଇତ୍ୟାଦି କେତେ ପ୍ରକାରର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଯେ ଦେଖାଦିଏ, ତାହାର କୌଣସି ଠିକ୍ ଠିକଣା ନଥାଏ । ସହଜ ସରଳ ଭାବ ଆଉ ରହି ପାରେନା । ବାହାରେ ସାଧୁରୁ ବାହାନା, ଅଥଚ ଭିତରେ-ଭିତରେ ଜଟୀଳ ଓ କୁଟୀଳ ପ୍ରକାର ଗୁପ୍ତପଥ ଦେଇ କାମ-କାମନାର ସେବାର ଯେ କେତେ ରକମର ଦୁଷ୍ଟାମୀଗୁଣ ଆମଦାନୀ ହୁଏ, ତାହାର ଅନ୍ତନାହିଁ । ପ୍ରଭୃତି ଗୁଡ଼ିକ କେତେବେଳେ ଦବିରହେ, କେତେବେଳେ ବି ଉତ୍ତାଳ ହୋଇଉଠେ, କେତେବେଳେ ବି ମନର ଅତଳ ତଳ ଦେଶରେ ପ୍ରବେଶକରି ବିଚିତ୍ର ରୂପରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରି ଉଠେ । ସେଗୁଡ଼ିକର ଛଳକୌଶଳ ସହଜରେ ଧରା ଯାଇପାରେନା । ଏହି ଧରଣର ମଣିଷ ଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ପାଖରେ ନିଜେ ଗୋଟିଏ ମସ୍ତବତ୍ ଖାମସୁଆଳି ମଣିଷ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୁଏ । କେଉଁଥି ପାଇଁ କ'ଣ ଯେ ସେ କରିଚାଲେ, ତାହା ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଠଉରେଇ ପାରେ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ଚାଲିବା, କହିବା ଓ କରିବାର ମଧ୍ୟରେ ସଙ୍ଗତି ତ ରହେ ନାହିଁ, ବରଂ ବହୁରୂପୀ ଭଳି ମନେ ହୁଏ । କ୍ରମାଗତ ରୂପ ବଦଳାଇ ଚାଲେ । କେଉଁ ରୂପର ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଯେ କେତେ, ତାହା ବି ଜାଣେ ନାହିଁ । ଏତେ ଯେ ଅସଙ୍ଗତି ରହିଛି, ଅଥଚ ସେହି ଅସଙ୍ଗତି-ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ଶୁଆଳ ନଥାଏ । ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଯେଉଁଟା କହେ, ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଠିକ୍ ତାର ଓଲଟା ହିଁ ସମାନ ଜୋରରେ କହେ । କେତେ ଅନିଶ୍ଚିତ, ବିଗୁଣ ଓ ବିପରୀତ ପ୍ରକାରରେ ଯେ ଏମାନେ ଚାଲିପାରନ୍ତି ତାହା ଅନୁମାନ କରାଯାଏ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣନା ଯଦି ଦେବାକୁ ବସେ, ତାହାହେଲେ ଏକ ମହାଭାରତ ହୋଇଯିବ । ତେବେ ଏତିକି କହିପାରେ, **complex** (ବୃତ୍ତି)କୁ **suppress** (ନିଗୁଞ୍ଚ) କରିଲେ ତାହାର **solution** (ସମାଧାନ) ହୁଏ ନାହିଁ । ବରଂ ସବୁଜିଛକୁ ଧରି ଇଷ୍ଟକୁ

ଭଲ ପାଇବାକୁ ହୁଏ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ନେଇ ସକଳ କର୍ମରେ ମାତି ରହିବାକୁ ପଡେ । ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଚାହୁଁ ତାଙ୍କରି ସେବାରେ ଯେତେ ଟିକେ ଲାଗେ, ସେତେ ଟିକକ ନିଃସଙ୍କୋଚରେ ଲାଗାଇବାକୁ ହୁଏ । ଆଉ, ଯେଉଁଠାରେ ସେଥିରେ ବ୍ୟାଘାତ ଜନ୍ମାଏ ସେହିଠାରେ ସେସବୁକୁ ଉପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ହୁଏ । ସେମାନଙ୍କର ଛଳନାୟୁକ୍ତ କଥାରେ ନାଚିବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ । ସତତ ଇଷ୍ଟସ୍ୱାର୍ଥପ୍ରତିଷ୍ଠାମୂଳକ ପ୍ରାତିଜନକ ଯେ କୌଣସି କର୍ମରେ ନିଜକୁ ନିଯୁକ୍ତ ରଖିବାକୁ ହୁଏ । ପୁଣି, ମୁଖ୍ୟତଃ ଭଲ ଲାଗିବାର ବସ୍ତୁ ଯଦି ମୋର ଇଷ୍ଟହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ନେଇ ବ୍ୟାସ୍ତ ଓ ବ୍ୟାପୃତ ରହିବାର ଅଭ୍ୟାସ ଯଦି ମୁଁ କରିପାରେ, ତାହାହେଲେ ମୋତେ ଆଉ ପାଏ କିଏ ? ମଣିଷ ରସଗୋଲ୍ଲାର ଆସାଦନ ଯଦି ଠିକ୍ ଭାବେ ଥରେ ପାଏ, ତାହାହେଲେ ତାର ଆଉକଣ ଚିଟାଗୁଡ଼ ଆଡ଼କୁ ଲୋଭ ରହେ ?

ଆ : ପ୍ର : ୫/୨୧.୫.୧୯୪୩

॥ ଗୃହସ୍ଥର ସଂଯତ ଜୀବନଯାପନର ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ ଅଛି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ - ଗୃହସ୍ଥର ସଂଯତ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବା ବଡ଼ କଠିନ ବ୍ୟାପାର ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯେଉଁ **training** (ଶିକ୍ଷା) ନେଇ ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟାଶ୍ରମରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ହୁଏ, ସେହି **training** (ଶିକ୍ଷା) ଯେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ନେବା ହୋଇନାହିଁ । ମଣିଷ ଗୁରୁ ଗ୍ରହଣ ନକରିଲେ, ନିଷ୍ଠା ସହକାରେ ଗୁରୁସେବା ନକରିଲେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗୁଡ଼ିକ ଆୟତ୍ତରେ ଆସେ ନାହିଁ । ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ବିବାହ କରିଲେ ସେ ସ୍ତ୍ରୀ-ମୁଖୀ ହୋଇପଡେ । ସାମା ଯେଉଁଠି ସ୍ତ୍ରୀ-ମୁଖୀ, ସା ସେହିଠାରେ ସାମା-ମୁଖୀ ହେବାର ଆବଶ୍ୟକ ବୋଧ କରେନାହିଁ- ବରଂ ଶୁଆଳମୁଖୀ ହୋଇଉଠେ, ଏବଂ ସାମାକୁ ମଧ୍ୟ ନିଜର ଶୁଆଳର ଇନ୍ଦ୍ରିୟ କରିନିଏ । ଏଥିଯୋଗୁଁ ସଂସାର ସୁଖର ହୁଏ ନାହିଁ, ଛୁଆପିଲା ମଧ୍ୟ ଭଲ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସଂସାର ଭଲ କରି କରିବା ପାଇଁ ହିଁ ପୁରୁଷର ପ୍ରଭୃତି ଝୋଙ୍କିଠାରୁ ଇଷ୍ଟ-ଝୋଙ୍କି ବେଶୀ ହେବା ପ୍ରୟୋଜନ । କୌଣସି ଜିନିଷର **above** (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ) ନ ରହିପାରିଲେ ତାହାକୁ **control** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ବା **enjoy** (ଉପଭୋଗ) ଠିକ୍ ଭାବେ କରାଯାଏ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ତାହା କେଉଁ ପ୍ରକାର ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଧରାଯାଉ, ତୁମେ ପହଞ୍ଚିବା ଜାଣ ନାହିଁ, ଗଭୀର ଜଳ ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ିଗଲେ ତୁମେ ବୁଡ଼ି ଯାଉଛ । ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ତୁମେ ଅଥଳ ଜଳ ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ି କ'ଣ ଆନନ୍ଦ ପାଇପାରିବ ? ପହଞ୍ଚିବା ଜଣାଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଗଭୀର ଜଳ ପାଇଲେ ତୁମର ଆନନ୍ଦର ସୀମା ରହିବନାହିଁ । କାରଣ, ସେତେବେଳେ ଜଳ ତୁମର ଅଧୀନ, ତୁମେ ଜଳର ଅଧୀନରେ ନାହିଁ । ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ତୁମେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଉପରେ ରହି ପାରିବ, ସେତେ ହିଁ ସଂସାର ତୁମ ଅଧୀନରେ ରହିବ, ଆଉ ତୁମେ ସଂସାରରେ ରହି ମଧ୍ୟ କିଛି ପରିମାଣରେ ତାହାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ରହିପାରିବ । ସଂସାରକୁ ନେଇ ସେତେବେଳେ ତୁମେ ବିବ୍ରତ ହେବନାହିଁ, ଅଥଚ ଯାହା କରଣୀୟ ତାହା କରିବାରେ କୌଣସି ବ୍ୟାଘାତ ହେବ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଉଠେ କିପରି ? ଏହାର ବାସ୍ତବ ପଥ କ'ଣ ଅଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ରଖିବାକୁ ହେବ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଓ ସର୍ବ ପ୍ରଧାନ କରି ଜୀବନରେ । ଆଉ ଅନ୍ୟ ଯାହାକିଛିର ସ୍ଥାନ ରହିବ ତାହାର ପରେ । ସେତେବେଳେ ଯାହା - କିଛି ହିଁ ହେବ ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ । ସଂସାର କରିବାକୁ ଯାଇ ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରହିବା ଉଚିତ- ତାହା ଭିତର ଦେଇ ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ କେତେ ପରିମାଣରେ ପରିପୁରିତ ହେଉଛି, - ତାହା କେତେ ପରିମାଣରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ହୋଇଉଠିଛି । ସଂସାରର ଭିତର ଦେଇ ଯଦି ଇଷ୍ଟାର୍ଥ ସାଧନ ନ ହୋଇ ପାରିଲା, ତାହା ହେଲେ ସେହି-ସଂସାର କରିବା ଭୂତର ବେଗର ଖଟିବା ଭଳି ହେଲା । ଜୀବନ ହିଁ କୁହ, ସଂସାର ହିଁ କୁହ, ସବୁକିଛିର ସାର୍ଥ ବି ଇଷ୍ଟ ପରମାର୍ଥ ମଧ୍ୟ ଇଷ୍ଟ । ଆମେ ଜାଣୁ ବା ନ ଜାଣୁ ବୁଝୁ ବା ନ ବୁଝୁ ଏହା ହିଁ ହେଲା fact (ବାସ୍ତବ ତଥ୍ୟ) । ଏଇଟା ମଣିଷ ମସ୍ତିଷ୍କରେ ରହିଲେ ଆଉ କୌଣସି ଚିନ୍ତାର କାରଣ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୨୧. ୫. ୧୯୪୩

II ତ୍ୟାଗ- ବୈରାଗ୍ୟର ବିଷୟ କେଉଁଟା II

ଜନୈକ ଭାଇ କଥାପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ- ଅନେକ କହନ୍ତି - ତୁମ ଠାକୁରଙ୍କ କଥା ଓ କର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ତ୍ୟାଗ ଓ ବୈରାଗ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି କଥାର ଚିହ୍ନନାହିଁ, କେବଳ ଅଛି ଭୋଗର କଥା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତୁ ସେହି କଥାର ଉତ୍ତରରେ କ'ଣ କହିଲୁ ?

ଉକ୍ତ ଭାଇ - ମୁଁ କହିଲି, ତୁମର ବୁଝିବାଟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉପରଠାଉଛିଆ ! ଭୂତର ମୁଖରେ ରାମନାମ ଶୋଭାପାଏ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହୁଏତ ତାଙ୍କର ପ୍ରଚଳିତ ଧାରଣାର ସଙ୍ଗରେ ଖାପ ଖାଏ ନାହିଁ ବୋଲି ସେମାନେ ତାହାକୁ ବୁଝି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତୋର ସେମାନଙ୍କୁ ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବୁଝାଇ ଦେବା ତ ଆବଶ୍ୟକ ।... ପ୍ରଧାନ କଥା ହେଉଛି - ଆମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟା ଯଦି ସଠିକ ଭାବେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୁଏ, ତାହାହେଲେ ତ୍ୟାଗ-ବୈରାଗ୍ୟର ସମ୍ପର୍କରେ ବୁଝି ନେବାରେ କୌଣସି କଷ୍ଟ ଆଉ ରହିବ ନାହିଁ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ବଞ୍ଚିବା-ବୃଦ୍ଧିପାଇବା, ଆଉ ସେହିଟା ପରିବେଶକୁ ନେଇ, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ବୃଦ୍ଧିପାଇ ଅମୃତ-ଉପଭୋଗର ପଥରେ ବ୍ରତୀ ହେବା, ଆଉ ତାହା ଶ୍ରେୟପରାୟଣତାକୁ ଧରି, ଇଷ୍ଟାନୁରାଗର ଭିତର ଦେଇ । ତାଙ୍କୁ ଯେତେ ଅନୁରାଗର ସଙ୍ଗେ ଅନୁସରଣ କରାଯାଏ, ସେତେ ହିଁ ଏହି ସଂସାରର ଭିତରେ ଅସଂସାର ଅନୁଭୂତି ଜାଗେ । ଏହିଭଳି କରି ହିଁ ସକ୍ତିବାନନ୍ଦମୟ ସତ୍ତାକୁ ଉପଲବ୍ଧି ଓ ଉପଭୋଗ କରାଯାଏ । ମୁଁ ଯଦି ଭୋଗର କଥା କହେ, ତେବେ ସେଇଟା ଏହି ଭୋଗ । ଏହି ଭୋଗ ଯଦି ନରହେ, ତାହାହେଲେ ବିବର୍ତ୍ତନ ବା ଭାଗବତ ଲୀଳା ବୋଲି ତ କୌଣସି କଥା ରହେନାହିଁ । ସବୁକିଛି ହିଁ ଗୋଟିଏ ଶୂନ୍ୟତାରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ହୁଏ । ଆଉ ତ୍ୟାଗ, ବୈରାଗ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ହେବ ସେହି ବିଷୟ-ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯାହା ଏଥିରେ ବ୍ୟାଘାତ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଗୀତାଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି ଯୁକ୍ତାହାରବିହାରର କଥା । ସେହି କଥାଗୁଡ଼ିକ ପୁରାପୁରି ଅକାତ୍ୟ ସତ୍ୟକଥା । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଏଭଳି ଆହାର-ବିହାର କରିବାକୁ ହେବ, ଯଦ୍ୱାରା ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯୋଗଟା ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ରହେ । ଇଷ୍ଟ ହେଉଛନ୍ତି ସତ୍ତାର ପ୍ରତୀକ । ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯୋଗଟା ଯଦି ମୋର ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ଥାଏ, ସେଠାରେ ମୁଁ ଯଦି ଅତ୍ୟୁତ ଥାଏ, ତାହାହେଲେ ସକ୍ତିବାନନ୍ଦମୟ ସତ୍ତାର ଅନୁଭୂତିବି ମୋର ଅବ୍ୟାହତ ରହିବ । ତେବେ ମୁଁ ଏ କଥା ବିଶ୍ୱାସ କରେ ନାହିଁ ଯେ ଭୋଗ ମାତ୍ରେ ହିଁ ତାହା ଦୋଷଯୁକ୍ତ । ସତ୍ତାର ଅବିରୁଦ୍ଧ ଯେଉଁ- ଭୋଗ ତାହା ଦୋଷାବହ କାହିଁକି ବା ହେବ ? ମୁଁ ଯଦି ଗୋଟିଏ ରସଗୋଲା ଖାଏ, ଏବଂ ତଦ୍ୱାରା ଯଦି ମୋର ଶରୀର-ମନର କୌଣସି କ୍ଷତି ନକରେ, ଏବଂ ଏହି ରସଗୋଲା ଖାଇବାକୁ ମୋର ଯଦି ପରିବେଶର କାହାରିକୁ ବଞ୍ଚିତ ନ କରାହୁଏ, ତାହାଲେ ରସଗୋଲା ଖାଇବାଟା ଦୋଷର କାହିଁକି ବା ହେବ, ତାହା ମୁଁ ବୁଝି ପାରେ ନାହିଁ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ହୁଏତ କହି ପାରନ୍ତି - ଏହା ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ପରିତୃପ୍ତି, କିନ୍ତୁ ମୋର କଥା ହେଉଛି, କେହି ଯଦି ମାତ୍ରା ଅତିକ୍ରମ ନକରେ, ସଂଯମର ବନ୍ଧ ଠିକ୍ ରଖି ଯଦି

ଉପଭୋଗ କରିପାରେ, ସେଥିରେ ଦୋଷ କେଉଁଠି ? ଏହି ସଭା ସଙ୍ଗତ ଉପଭୋଗକୁ ଯଦି ନିଷିଦ୍ଧ କରାହୁଏ, ତାହାହେଲେ ପୋଷଣବସ୍ତୁତ ହୋଇ ମଣିଷ ଦିନକୁ ଦିନ ଶୂନ୍ୟ, ନିରସ ଓ ଜଡ଼ବତ୍ ହୋଇ ଉଠିଥାଏ । ଆଉ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ରହେନାହିଁ କୌଣସି ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ, ନଥାଏ କୌଣସି ଆନନ୍ଦ-ଅବରୋଧ ଜନିତ ବିକୃତି ଓ ଆକ୍ରୋଶରେ ସେମାନେ ପରିବେଶର ଜୀବନକୁ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ କରି ତୋଳନ୍ତି । ତେଣୁ ଧର୍ମର ଲକ୍ଷ୍ୟ ରହିବା ଉଚିତ ଯଦ୍ୱାରା ମଣିଷର ଯାବତୀୟ ଜୀବନୀୟ ପ୍ରୟୋଜନ ଗୁଡ଼ିକ ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଓ ସୁସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପରିପୁରଣ କରାଯାଇପାରେ । ତେଣୁ ଧର୍ମ ସତ୍ୟ ହିଁ ତାଙ୍କ ନେଇ ଆସେ ଶିକ୍ଷା, ଶିଳ୍ପ, କଳା, କୃଷି, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ବିଜ୍ଞାନକୁ । ଧର୍ମ ଯଦି ଜୀବନକୁ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଉଭୟ ଦିଗରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ କରେ, ତାହାହେଲେ ସେହି ଧର୍ମ ଜୀବନର ଧର୍ମ ନୁହେଁ, ତାହା ମରଣର ଧର୍ମ ଅଟେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୨୧.୦୫.୧୯୪୩

II ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶରେ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକଙ୍କ ଉପଯୋଗିତା କେତେ II

ଆଲୋଚନା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ - ମୃତ୍ୟୁର ପରେ ମଣିଷର ତ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ହିଁ ରହେ ନାହିଁ, ମାତ୍ର ଜୀବିତକାଳରେ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକଙ୍କ ଛଡ଼ା ମଣିଷ ଅଟେ । ଜୀବନ-ଚଳଣୀର ପ୍ରୟୋଜନ ଛଡ଼ା ମଣିଷର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକଙ୍କ ଉପଯୋଗିତା ଯେ କେତେ ତାହା ଦୃଷ୍ଟିହେଉ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆମ୍ଭେମାନେ ଚେତନ ଆଉ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକଙ୍କର ସଂଘାତର ଭିତର ଦେଇ । ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଭାବରେ ସାଡ଼ା ଦିଏ, ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଚେତନା ବି ସାଧାରଣତଃ ସେହି ଭାବରେ ସକ୍ରିୟ ହୋଇଉଠେ । ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକଙ୍କୁ ଯଦି ଉନ୍ନତ ପ୍ରେରଣାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରି ତୋଳୁ, ତାହା ହେଲେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଚେତନାଟି ଉଚ୍ଚସ୍ତରରେ ବିରାଜ ଲାଭ କରେ । ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସଭା ଆନନ୍ଦ ପାଏ ଅର୍ଥାତ୍ ବୃଦ୍ଧିର ଦିଗରେ ଗତିକରେ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚଳଣୀ ହେଲା ସେହି ସୁକେନ୍ଦ୍ରୀକ ଚଳଣୀ, ଯାହା ଭିତର ଦେଇ ମଣିଷ ବୃଦ୍ଧିର ପଥରେ ନିରନ୍ତର ଗତିଶୀଳ ହୋଇଉଠେ । ତେଣୁ ସେଥିପାଇଁ, ସତ୍‌ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକଙ୍କର ଉପଯୋଗିତା ଯେ କେତେ ଆବଶ୍ୟକ, ସେହି ବିଷୟରେ ଭାବିବାର ଆଉ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ଅଛି କି ? ସେଥିପାଇଁ ତ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ସାଧୁସଙ୍ଗର କଥା ଏତେ କରି କୁହାଯାଇଛି । ସାଧୁସଙ୍ଗର ମହିମା ଅପାର । ପରିବେଶକୁ

ବାଦଦେଇ ଯେତେବେଳେ ଚାଲିବାଟା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ସେତେବେଳେ ପରିବେଶକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଉପେକ୍ଷା କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ପରିବେଶ ଯଦି ସତ୍‌ନୁହୁଏ, ତେବେ ନିଜର ଆଚରଣ ଓ ଯାଜନର ସାହାଯ୍ୟରେ ପରିବେଶକୁ ସତ୍‌କରି ତୋଳିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ହେବ । ଏହି ଚେଷ୍ଟା ନେଇ ଯଦି ରହିବା ହୁଏ, ତଦ୍ୱାରା ବି ମଣିଷ ବୃଦ୍ଧିର ଦିଗକୁ ଚାଲିପାରେ । ତେଣୁ ମଣିଷ ଯଦି ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣ ଓ ଯାଜନ ମୁଖର ହୁଏ ଏବଂ ପରିବେଶ ଯଦି ବି ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଖରାପ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ବି ସେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶର ପଥରେ ଆଗେଇ ଯାଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ପରିବେଶର ଭଲ ବା ମନ୍ଦର କୌଣସି ସଂଘାତ ଯଦି ନ ରହେ, ତେବେ ତାହାର ଚେତନା ଧୀରେ ଧୀରେ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଓ ସ୍ଥିତିତ ହୋଇ ଚାଲେ ଏବଂ ମନର ଅବାଚ୍ଚର ଆବିଳତା ବି ଅନେକ ସମୟରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ଚାଲେ । ପାରସ୍ପରିକ ଆଦାନ-ପ୍ରଦାନର ଭିତର ଦେଇ ଯେଉଁ ସ୍ମରଣ ଓ ବିକାଶ - ତାହା ମଧ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିପାରେ ନାହିଁ । ଆଉ, ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ କହିବାକୁଗଲେ ଆମର ଗୁରୁ ବା ଇଷ୍ଟ ହିଁ ତ ଜଣେ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ଅଟନ୍ତି । ଇଷ୍ଟରୁପ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ଓ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଯେଉଁ ବୃହତ୍ତର ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ- ଏହି ଦୃଶ୍ୟଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯୋଗାଯୋଗ ରହିବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ଇଷ୍ଟଙ୍କ ନିକଟରୁ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ, ଚେତନା ଆମ୍ଭେ ପାଉ, ତାହାକୁ ମୁଁ କେତେ ପରିମାଣରେ ଆଦୃଷ୍ଟ କରି ପାରିଲି, ତାହାର ପରୀକ୍ଷା ଚାଲେ ଏହି ପରିବେଶରେ । ଏହି ଭାବରେ ବାସ୍ତବ ସଂଘର୍ଷ ଓ ସଂଘାତର ଭିତର ଦେଇ ଇଷ୍ଟାନୁଗ ଚଳଣୀ ଆୟତ୍ତ ହୁଏ । ଏହି କାରଣରୁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ପରିବେଶର ସଙ୍ଗରେ ଯୋଗାଯୋଗ ରଖିବା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଭାବେ ପ୍ରୟୋଜନ । ଘାତ ପ୍ରତିଘାତର ମଧ୍ୟରେ କିଏ କେତେ ପରିମାଣରେ ଭଲ ରହିପାରେ, ତାହା ହିଁ ଭଲ ରହିବାର ଅସଲ ପରୀକ୍ଷା । ଅବଶ୍ୟ କେତେବେଳେ ସାମୟିକ କାହାରି କାହାରି ନିର୍ଜନରେ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ନିର୍ଜନ ବାସର ପରେ ପରେ ପୁଣି ଲୋକାଳୟକୁ ଫେରି ଆସିବାକୁ ପଡ଼େ ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୨୧.୫.୧୯୪୩

II ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ଠାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ହେଲେ କ'ଣ କରିବ II

ଜଣେ ଭାଇ ତାହାର ନାନାପ୍ରକାରର ଦୁଃଖ ଓ ବ୍ୟଥାର କଥା କହୁଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଖୁବ୍ ସହାନୁଭୂତି ଓ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ସହ ଶୁଣୁଥିଲେ, ଶୁଣି କହିଲେ - ପରମପିତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଆଉ ପ୍ରତିକାର ଯଦ୍ୱାରା ହୋଇପାରେ ସେହି ପଥରେ ଚାଲ । ଦୁଃଖର ସମୟରେ

ମଣିଷର ମନଟି ନରମ ଥାଏ, ଭଲ ସଂସ୍କାର ଥିଲେ ମଣିଷ ସେହି ସମୟରେ ଭାବେ - ନିଶ୍ଚୟ ମୋର କର୍ମର ଦୋଷ ଅଛି, ତା'ନ ହେଲେ ମୁଁ ଦୁଃଖ ପାଇବି କାହିଁକି ? ତେଣୁ ଆତ୍ମବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ନିଜର ଚଳଣୀକୁ ଠିକ୍‌କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥାଏ । ନିଜର ଶକ୍ତି ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହଁ ଜାଣି ଭଗବାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ ଦିଏ । ଏହିସବୁର ଭିତର ଦେଇ ପୁଣି ଅନେକ ପରିମାଣର ଶକ୍ତି ଓ ସାହୁନା ପ୍ରାପ୍ତହୁଏ । ତେଣୁ ଭକ୍ତିମାନ ଯେଉଁମାନେ ସେମାନେ କେବେହେଲେ ବି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହତାଶ ଓ ନିରାଶ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ଦୁଃଖର ଭିତର ଦେଇ କେତେ କେତେ ଲୋକ ଆହୁରି ପବିତ୍ର ଓ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଫୁଟିଉଠନ୍ତି । ତୁମେ ମଧ୍ୟ ଯଜନ, ଯାଜନ, ଇଷ୍ଟଭୃତି ଭଲ କରି କରିଚାଲ ଆଉ ତୁମ ସଙ୍ଗରେ ଯେ ଯେଉଁଭଳି ବ୍ୟବହାର କରୁନା କାହିଁକି, ତାହା ସଙ୍ଗରେ ତୁମେ ଭଲ ବ୍ୟବହାର କର । ପରିବେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ସଙ୍ଗରେ ଏହିଭଳି ଚାଲ ଯଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ତୁମ୍ଭପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତି ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ପରମପିତାଙ୍କ କରୁଣାରୁ ଦେଖ ଏଭଳି- ଅବସ୍ଥା କଟିଯିବ । ଏହି-ଅବସ୍ଥା କଟି ଗଲେବି ଏ -ଦୁର୍ଦ୍ଦିନର କଥାକୁ ସ୍ମରଣରେ ରଖ । ମଣିଷ ବିପନ୍ନ ହୁଏ ଯେତେବେଳେ, ଆର୍ତ୍ତହୁଏ ଯେତେବେଳେ, ସେତେବେଳେ କିନ୍ତୁ ସେ ଭଗବାନ ଓ ମଣିଷମାନଙ୍କର ଦୟା ପାଇବାକୁ ହାହାକାର କରେ, କିନ୍ତୁ ପରେ ସୂଦୃଶ ପାଇଲେ ସେ ସେହି ପୂର୍ବ ଦିନର କଥାମାନ ଭୁଲିଯାଏ । ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ଅନ୍ୟ କେହି ବିପନ୍ନ ଓ ଆର୍ତ୍ତଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାର କ'ଣ ବା ପ୍ରୟୋଜନ ଏପରି ଭାବିବାକୁ ଦ୍ୱିଧାବୋଧ କରେ ନାହିଁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ସେ ପରମପିତାଙ୍କ ଦୟାପ୍ରାପ୍ତ ହେବାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥାଏ । ମୁଁ ଜୀବନରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଅଭାବ-ଅଭିଯୋଗରେ ଚରମ କଷ୍ଟ ପାଇଛି । କଲିକତାର ଫୁଟ୍‌ପାଥ ରାସ୍ତାରେ ଶୋଇ ଓ କଳର ଜଳଖାଇ ମୋର ଦିନ କଟିଛି । ସେହି ଚରମ କଷ୍ଟ ପାଇବାର ଏକ ସୁଫଳ ଦେଖିଲି ଯେ, ଅଭାବ-ପାତିତ ବା କ୍ଷୁଧାରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ କୌଣସି ମଣିଷ ମୋର ସମ୍ମୁଖରେ ଆସି ଛିଡ଼ାହେଲେ ମୁଁ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ତାହାର ଅବସ୍ଥାଟାକୁ ଅନୁଭବ କରିପାରେ, ଏବଂ ସେହି ଅବସ୍ଥାର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତ୍ରୀ ପାଏ ନାହିଁ । ଜାଣିଥାଅ ବିଶେଷକରି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ନିକଟରୁ କିଛି ସାହାଯ୍ୟ ପାଅ, ସେମାନଙ୍କ କଥା କେବେହେଲେ ଭୁଲି ଯାଅ ନାହିଁ । କୃତଜ୍ଞତା ହିଁ ମଣିଷକୁ ବଢ଼କରି ତୋଳିଥାଏ ।

ଉକ୍ତ ଭାଇ - ଠାକୁର ! ମୁଁ ଅନ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ନିକଟରୁ ବିଭିନ୍ନ କଥା ଶୁଣି ଭଲ ହେବ ଭାବି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କାମରେ ହାତ ଦିଏ, କିନ୍ତୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଭଲ ଭାବେ ନ ଭାବିଚିନ୍ତି ପରଲୋକଙ୍କର କଥା ଶୁଣି କୌଣସି କାମରେ ଲମ୍ଫଦେବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ନିଜର ସୁବିଧା, ସୁଯୋଗ, ସମ୍ଭାବନା, ଗୁଡ଼ି, କ୍ଷମତା, ପରିବାର, ପରିବେଶର ଅବସ୍ଥା, ସମ୍ଭାବ୍ୟ ବାଧାବିଘ୍ନ ଓ ତା'ର ପ୍ରତିକାରର ପଥ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ସୁସଙ୍ଗତ ଓ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବରେ ଭାବି ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ । ଏକପାଖୁଆ ଚିନ୍ତାର ଭିତର ଦେଇ ଯେଉଁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନିଆହୁଏ, ପ୍ରାୟ ହିଁ ସେଥିରେ ଭୁଲ ରହିଥାଏ । ପୁଣି, ସିଦ୍ଧାନ୍ତଟି ଠିକ୍ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ବାସ୍ତବରେ ସଫଳ କରି ତୋଳିବାର ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରହିଛି, ସେହି କ୍ରମ ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ନ ଚାଲୁ, ତାହାହେଲେ ସାଫଲ୍ୟ ଆସେ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ, ତୁମର ଭଲକରି ଭାବି ଦେଖିବା ଆବଶ୍ୟକ-ତୁମର ତୁଟି କେଉଁଠି, ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେବାର ବ୍ୟପାରରେ, ନା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଉଦ୍‌ଯୋପନର ବ୍ୟାପାରରେ । ଯେଉଁଠି ଯେ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ତୁଟି ଅଛି ତାହାକୁ ସୁଧାରିବାକୁ ପଡେ । ଭୁଲ ବି ଆମର କୃତକାର୍ଯ୍ୟତାର ପଥ ପରିଷ୍କାର କରିଦେଇ ପାରେ, ଯଦି ଭୁଲ ସମୟରେ ଆମର ବୋଧ ଥାଏ । ଜ୍ଞାନ ଓ ବୋଧ ଆବଶ୍ୟକ, ଆଉ ସେହି ଜ୍ଞାନ ଓ ବୋଧ ଅନୁଯାୟୀ ଚାଲିବା ଦରକାର । ଭଲ କରି ଧ୍ୟାନ ଧାରଣା କରିପାରିଲେ ସର୍ବଦିଗରୁ ବ୍ୟାପାର ଗୁଡ଼ିକ ସମୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବାର କ୍ଷମତା ଆସେ । ଧ୍ୟାନ-ଧାରଣାରେ ବାସ୍ତବ ଚଳଣୀ ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ହୁଏ । ଧ୍ୟାନ ମାନେ ମନନ, ଚିନ୍ତନ, ଆଉ ଧାରଣା ବୋଲିଲେ ବ୍ୟାପାର ଗୁଡ଼ିକୁ ସଙ୍ଗତିଶାଳ କରିରଖିବା- ଭଲମନ୍ତ୍ର ବାଢିନେଇ ।

ଉକ୍ତ ଭାଇଟି- ମଝିରେ ମଝିରେ ଦୁଃଖକଷ୍ଟରେ ମନଟି ଯେପରି ଗ୍ରୀବ-କୁଣ୍ଡ ହୋଇପଡେ, ସେତେବେଳେ କିଛି ଯେପରି ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - (ସହାସ୍ୟରେ) ଦୁଃଖ କଷ୍ଟରେ ସାମୟିକ ସମସ୍ତଙ୍କର ଏହି ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥା ହୋଇଥାଏ । ଏହା କିଛି ନୁହେଁ । ସବୁସବୁେ ବି ତ ରୁହି ଚାଲିଛି । ଆଉ ସବୁ କିଛିକୁ ନେଇ ଚାଲିବାକୁ ବି ପଡିବ, କରିବାକୁ ବି ପଡିବ । ଅବସାଦରେ ନିମଗ୍ନ ରହିଲେ ବଞ୍ଚିରହିବାର ତାଗିଦ ପୂରଣ ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତାହାକୁ ପ୍ରଶ୍ନୀୟ ଦେଇ ଲାଭ କ'ଣ ? ଆଉ, ତୁମେ ଯଦି ସବୁ ସମୟରେ ଦୁଃଖର ଚିନ୍ତାରେ ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ ରୁହ, ଏବଂ ଅନ୍ୟନିକଟରେ ନିଜର ଦୁଃଖର କଥା କୁହ, ତାହାହେଲେ ମନୁଷ୍ୟ କିନ୍ତୁ ତୁମକୁ ଏଡାଇ ଚାଲିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ । ଦୁଃଖର ସମୟରେ ତୁମକୁ ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଇବାକୁ କୌଣସି ଲୋକ ପାଇବ ନାହିଁ । ଏହି ସବୁ ଅପେକ୍ଷା ନିଜର ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ସବୁେ ବି ଚେଷ୍ଟାକର-ମନୁଷ୍ୟକୁ ସୁଖୀ ଓ ତୃପ୍ତକରିବା ପାଇଁ କେତେଟା କରିପାର-ଦ୍ୱିଗତ କର୍ମୀ ହୋଇ ସଫଳତାରେ ସମୃଦ୍ଧ ହେବାକୁ ଓ କରିଚାଲିବାକୁ । ସେହି କର୍ମର

ଭିତର ଦେଇ ମନୁଷ୍ୟ ତୁମର ଆପଣାର ହୋଇ ଉଠିବେ । ମଣିଷକୁ ଯେତେ ଆପଣାର କରିପାରିବ, ସେତେ ହିଁ ତୁମର ଲାଭ । ପରମପିତା ଚାହାଁନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କୌଣସି ଅମଙ୍ଗଳ ହେଉ, ଆଉ ସେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସେହି ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଦେଇଛନ୍ତି ଯଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟେକଟା ଅବସ୍ଥାକୁ ମଙ୍ଗଳପ୍ରସ୍ତ କରି ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିପାରୁ । ଘାବରେଇ ଯାଅନାହିଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ଭଗବାନ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ବଡ଼ କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ଅନେକ ତତ୍ତ୍ୱଲିଙ୍ଗର ଭିତରଦେଇ ନେଇଥାନ୍ତି । ଦୁଃଖ, କଷ୍ଟ, ବାଧା, ବିଘ୍ନକୁ ଜୟ ନ କରିଲେ ଶକ୍ତି ବଢ଼ିବ କିପରି ? ଚାଲ, ଫୁର୍ତ୍ତକରି ଚାଲ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କ କଥାଶୁଣି ଭାଲଟି ଉଠାହିତ ହୋଇ କହିଲେ- ଏହିକ୍ଷଣି ମୋର ମନେ ହେଉଛି ଦୁଃଖ-କଷ୍ଟ ଆଉ ମୋତେ କାବୁକରି ପାରିବ ନାହିଁ । ମନର ଏହି ଅବସ୍ଥାଟି ଯେପରି ସର୍ବସମୟରେ ମୋର ବଜାୟ ରହେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - 'ଯେପରି ବଜାୟ ରହେ' କହିଲେ ବଜାୟ ରଖିବାର ସନ୍ଦେହ ପ୍ରକାଶ କରାହୁଏ । 'ବଜାୟ ରଖିବି' ଏହି ପ୍ରକାରର ସଂକଳ୍ପ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ତେବେ ମନର ଉଠିବାପଡ଼ିବା ଅବସ୍ଥା ଅଛିହିଁ; ସେହି ଆଡ଼କୁ ଖୁଆଲ ନଦେଇ ଯାହା କରଣୀୟ କରିବାକୁ ହୁଏ । ମନଟି ଢେଉ ସଦୃଶ- ଥରେ ଉଠେ, ପୁଣି ଥରେ ନିମ୍ନଆଡ଼କୁ ଗତିକରେ । ଢେଉର ଭିତର ଦେଇ ତଙ୍ଗା ଚଳେଇ ଚଞ୍ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ ଆଗେଇ ଯିବାକୁ ହୁଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୧୭.୭.୧୯୪୩

॥ 'ନ ବୁଦ୍ଧିଭେଦଂ ଜନୟେଦଞ୍ଜାନାମ'...କାହିଁକି ॥

ବାହାରୁ ଜଣେ ମାଆ ଆସିଛନ୍ତି । ସେ ପୁତ୍ରଶୋକର ପରେ କିଛି ପରିମାଣରେ ଅପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ସେ ପ୍ରାୟ ଟିକିଏ ବେଶୀ କଥା କହିଥାନ୍ତି । ସେ କହିଲେ- ଠାକୁର ! ମୋର ଅନେକ କଥା ଅଛି ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୋର ଯେତେବେଳେ ଫାଙ୍କ ମିଳିବ ସୁବିଧା ହେଲେ କହିବୁ । ମା'ଟି କହିଲେ - ବାବା ! ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ କହିଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା । ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାହାଲେ କହ । ମାଆ'ଟି କଥା ଆରମ୍ଭ କରୁ କରୁ ଅନେକ ଅସଂଲଗ୍ନ କଥା କହିଚାଲିଲେ, ଏହା ଦ୍ୱାରା(ଉପସ୍ଥିତ)ଅନେକ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କିନ୍ତୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ସହକାରେ ଶୁଣୁ ଥାନ୍ତି । ଟିକିଏ ପରେ କହିଲେ- ତୋର ପିଲାଟିର କ'ଣ ହୋଇଥିଲା ?

ପିଲାଟିର କଥା ଉଠିଲାବୁ (ମା'-ଟି)ଖୁସି ହୋଇ ପୁଅ ସମକ୍ଷରେ ବିଭିନ୍ନ କଥା କହିବାକୁ ଲାଗିଲା । କିଛି ସମୟ ପରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ସହାନୁଭୂତିର ସରରେ କହିଲେ- ଏହି ପ୍ରକାରର ପୁଅର କଥା କ'ଣ ଭୁଲି ଯାଇ ହୁଏ ? ଏହା ଶୁଣି ମାଆ'ଟି କାନ୍ଦି ଆକୁଳ ହୋଇ କହିଲେ - ସତ୍ୟ କହିଛନ୍ତି ଠାକୁର ଆପଣ ! ତାହାର କଥା ଭୁଲି ପାରେ ନାହିଁ, -କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ମଧ୍ୟ ଭୁଲାଇବା ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ କୁହନ୍ତି ଭୁଲି ଯିବାକୁ । ମାତ୍ର ମୁଁ ଯେ ପାରେ ନାହିଁ, ତାହା ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତୋର ସେସବୁକୁ ଭୁଲିଯିବାର କ'ଣ ଦରକାର ? ତାହାର କଥା କହିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ ତ କହିବୁ, ତାହାପାଇଁ କାନ୍ଦିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକଲେ ତ କାନ୍ଦିବୁ, ତା' କଥା ଭାବିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ ତ ଭାବିବୁ । କିନ୍ତୁ ସେ ଯେଉଁଠାରେ ଥାଉ ତାହାର ମଙ୍ଗଳ ଯେପରି ହୁଏ ତାହା ତ ତୁ ଚାହୁଁ । ତେଣୁ ପରମପିତାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ତାଜିବୁ ଆଉ ତାହାର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଥିବୁ । ତୋର କୋଳରେ ହୁଏତ ଆଜି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ କେଉଁଠି-ନା-କେଉଁଠି ସେ ଅଛିହିଁ; ପରମପିତାଙ୍କ ନାମ କରୁଥିବୁ ଅଉ କହିବୁ-ସେ ଯେଉଁଠି ଥାଉ, ଭଲରେ ଥାଉ, ସୁଖରେ ଥାଉ, ଶାନ୍ତିରେ ଥାଉ ।

ମାଆ-ଟି କହିଲେ- ଏହା କରିଲେ କ'ଣ ତାହାର ଭଲ ହେବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେ ଯେଉଁଠି ଥାଉ, ପରମପିତାଙ୍କର ଲଳାକାର ବାହାରେ ତ ନାହିଁ । ସେଥିଯୋଗୁଁ, ପରମପିତାଙ୍କ ଦୟାରୁ ସବୁକିଛି ହୋଇପାରେ । ତେଣୁ, ପରମପିତାଙ୍କୁ ତାଜିବାର କଥା କହୁଛି ।

ମାଆ-ଟି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରି କହିଲେ- ସମସ୍ତେ ମୋତେ ନାମ କରିବାର କଥା କହନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଏହି ଭାବରେ ବୁଝାଇ କେହି କହି ନାହାଁନ୍ତି । ତାହାର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଯଦି ଭଗବାନଙ୍କର ନାମ କରିବାକୁ ହୁଏ, ତାହା ବୋଧହୁଏ ପାରିବି । ଏହି ଶତରୁ, ମୋତେ ସେ ଦବା ଦେଇ ଗଲେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ଭଲ ହେଉ, ମୁଁ ଏହାହିଁ ଚାହେଁ ।

ଏହାପରେ ମାଆ-ଟି ଉତ୍ତୁଲ୍ଲ ହୋଇ ବିଦାୟ ନେଇ ଗଲେ ।

ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ - ଠାକୁର ! ଆପଣ ସକାମ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାକୁ ବାରଣ କରିଛନ୍ତି, ଅଥଚ ମାଆ-ଟିକୁ ଯାହା କରିବାକୁ ଆପଣ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ତାହା ତ ସକାମ ପ୍ରାର୍ଥନା ବୋଲି ମନେ ହୁଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଗାତାରେ ଏହିଭଳି କ'ଣ ଅଛିନା କ'ଣ- 'ନ ବୁଦ୍ଧିଭେଦଂ ଜନୟେଦଞ୍ଜାନାମ' - ଏହାତ ମୁଁ ଜାଣିଛି ?

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଆଜ୍ଞା ହୁଁ ! ଏହା ତୁମ୍ଭେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମରେ ଅଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୋର ମଧ୍ୟ ଏହି ପ୍ରକାର ମନକୁ ଆସେ । ଯେ ଯେଉଁ-
ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛି, ସେହିଠାରୁ ହିଁ ଯେପରି ସେ ପରମପିତାଙ୍କ ଆତ୍ମକୁ ଆଗେଇ
ଯାଇପାରେ, ସେହିପ୍ରକାରର ଯୁକ୍ତି-ବୁଦ୍ଧି ବଡ଼େଇ ଦେବାଟା ହିଁ ଶ୍ରେୟ ହୋଇଥାଏ ।
ତାହା ହେଲେ ତାହାଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ଉପକୃତ ହୋଇପାରେ । ମାଆ-ଟି ଛୁଆର ଶୋକରେ
ନିମଜ୍ଜିତ ହୋଇ ରହିଅଛି । ତାହା ନିକଟରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ନିଷ୍ଠାମ ଭକ୍ତିତତ୍ତ୍ୱ ଯେତେ ହିଁ
ଆଲୋଚନା କରାଯାଉନା କାହିଁକି, ତାହା ତାହାର ମୁଣ୍ଡରେ ପଶିବ ନାହିଁ । ଆଉ, ମୋର
ମନେହୁଏ, ମଣିଷର ମନର ଅବସ୍ଥା ନବୁଝି ଏହିପ୍ରକାର ଉପଦେଶ ଦେଇଚାଲିବା ତାହା
ଗୋଟିଏ **cruelty** (ନିଷ୍ଠୁରତା) । ଯେ-କୌଣସି ମଣିଷ ହିଁ ମୋ ନିକଟକୁ ଆସୁନା
କାହିଁକି, ମୁଁ ନିଜକୁ ତାହାର ସେହି ଅବସ୍ଥା ଚକ୍ରରେ ପକାଇ ଭାବିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥାଏ
- ମୋର ଯଦି ଏହି ପ୍ରକାରର ଅବସ୍ଥା ହୋଇଥାନ୍ତା ତାହାହେଲେ ମୋର ପରିସ୍ଥିତି କ'ଣ
ହୋଇଥାନ୍ତା ! ସେହି ପ୍ରକାର ଅନୁଭୂତିରୁ ଯେଉଁଠାରେ ଯେପରି କହିବା ବା କରିବାଟା
ଦରକାର, ପରମପିତା ଯେପରି ଭାବରେ ମୋତେ ଯୋଗାଣ ଦିଅନ୍ତି, ସେହିପରି
କହିଥାଏ ବା କରେ । ତାହାଛଡ଼ା କାହାରି ମଙ୍ଗଳ ଯେପରି ହୁଏ ତାହା କରି ଚାଲିଲେ ବା
ସେହିପ୍ରକାର ଆଦେଶ-ନିବେଦନ ଭଗବାନଙ୍କ ନିକଟରେ କରିଲେ କୌଣସି ଦୋଷ
ନାହିଁ । ସତ୍ତାନ୍ତର ମଙ୍ଗଳ ତ ମଣିଷ ଚାହିଁବ ହିଁ । ପ୍ରିୟଜନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ଭାବିବା, ମଙ୍ଗଳ
ଚାହିଁବା ଓ ମଙ୍ଗଳ କରିବାର ଅଭ୍ୟାସ ଯଦି ମଣିଷର ହୁଏ, ତାହା କେତେବେଳେ ହେଲେ
ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠାର ବିରୋଧ ହୁଏ ନାହିଁ-ଯେତେ ସମୟ ଇଷ୍ଟ ଓ ପରିବେଶର ସାର୍ଥ ସଙ୍ଗରେ
ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରଖି ତାହା କରାଯାଏ । ଅବଶ୍ୟ ଏହି ପ୍ରକାରର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ନଷ୍ଟ କରି କାହାରି
ବି ପ୍ରକୃତ ମଙ୍ଗଳ କେବେହେଲେ କରାଯାଏ ନାହିଁ । ଯାହାବି ହେଉ ସ୍ନେହମମତାର
ସାତ୍ତ୍ୱିକ ବନ୍ଧନକୁ ଅସାକାର ନକରି, ତାହାକୁ ଯେପରି ମାଙ୍ଗଳିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ
ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରାଯାଏ, ତାହାହିଁ କରିବା ଭଲ । ପୁତ୍ର, କନ୍ୟା, ଆତ୍ମା-ପରିଜନଙ୍କ ଠାରୁ
ଆରମ୍ଭ କରି ପରିବେଶ, ସମାଜ, ଦେଶ-ସବୁର ସଭାକୁ ହିଁ ମଣିଷ ପାଳନ -
ପୋଷଣରେ ଭରପୁର କରି ତୋଳିବାକୁ ଅଭ୍ୟାସ ହେଉ-ଏବଂ ତାହା କେବଳ
ଇଷ୍ଟାର୍ଥରେ । ଏହାହିଁ ହେଲା ସହଜ ଧର୍ମବୋଧ । ମମତାର ବିନାଶ ନ କରି ତାହାକୁ
ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ହେବ । ମଣିଷର କାମନାବାସନା ତ ଏକବାରେ ଯାଏନାହିଁ- ତେଣୁ
କାମନା ରଖିବାକୁ ପଡ଼େ-ଯଦ୍ୱାରା ଇଷ୍ଟ ଭଲରେ ଗୁହାରି, ପରିବେଶରେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ
ଯେପରି ଭଲରେ ଥାନ୍ତି । ଆଉ, ଏହି ପ୍ରକାରର କାମନା ପୂରଣ ପାଇଁ ଯାହା ଯାହା

କରିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ତାହା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ନିଜର ଛୁଆପିଲା ବା ଆତ୍ମା-ପରିଜନ
ଏହାରି ଭିତରୁ କେହି ବାଦ ପଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟ କରି ଧରିଲେ ତଦ୍ୱାରା
ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧରିବା ହୁଏ । ପୁଣି କୌଣସି-ଏକ ମଣିଷର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ମଙ୍ଗଳ କରିବାକୁ
ଗଲେ ହିଁ ଇଷ୍ଟ ଓ ଜଗତ-ସଂସାର ଆଦିକୁ ଭକ୍ତି ଓ ସେବାରେ ଭରପୁର କରିବାକୁ
ହୁଏ । ସତ୍ୟକାର ଭଲପାଇବା ଯେ ଜାଣେ, ଅପରର ଭଲରେ ବାସ କରିବାକୁ ଯେ
ସତତ ଅଭ୍ୟାସ, ତାହାର ପଥଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଖୋଲା । ତେବେ, ନାମର ଅପାର ମହିମା ।
ନାମରେ ରସ ପାଇଗଲେ ମଣିଷ ବୋଧକରେ ଯେ ଇଷ୍ଟ ହିଁ ଜୀବନରେ ମୁଖ୍ୟ । ତେଣୁ
ଛଳେବଳେ ବା କୌଶଳରେ ନାମର ଚରଙ୍ଗର ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପକାଇ ଦେବାକୁ
ହୁଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୪/୧୭.୭.୧୯୪୩

II ପୂଜା, ଆରାଧନା ଇତ୍ୟାଦିର ମୂଳ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ-ଦେବତା ବା
ଇଷ୍ଟଙ୍କର ପୂଜା, ଅର୍ଚ୍ଚନା, ସନ୍ଧ୍ୟା, ପ୍ରାର୍ଥନା, ଆରାଧନା ଇତ୍ୟାଦିର ମୂଳ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ?
ତାହା କରିବାକୁ ହେବ କେଉଁ ଭାବରେ ? ଏବଂ କେଉଁଭାବରେ ତାହା ସାର୍ଥକ ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହାର ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା ଚାରିତ୍ରିକ ଅନୁରଞ୍ଜନା ।
ଦେବତାଙ୍କର ପୂଜା-ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିବାକୁ ଗଲେ ଆଗେ ଦରକାର ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଭାବକୁ ନିଜ
ଅନ୍ତରରେ ଜାଗ୍ରତ କରି ସେହି ଭାବରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଦେବତାଙ୍କର ସ୍ମରଣ-
ମନନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଦେବତାଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରିବା ମାନେ -ତାଙ୍କରି ଚଳନ-ଚାରିତ୍ର
ଓ ଗୁଣାଗାରିମା ସ୍ମୃତିରେ ଆଣି ଅନୁଶୀଳନର ଭିତର ଦେଇ ଆୟତ୍ତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା
କରିବା, ଆଉ, ମନନ କରିବା ମାନେ -ଏହି ଭାବକୁ କ୍ରମାଗତ ଚିନ୍ତାର ଭିତର ଦେଇ
ମନ ଜଗତରେ ଉଜ୍ଜଳକରି ତୋଳିବା ଯଦ୍ୱାରା ନିଜର ଆଚରଣ ଓ ଚରିତ୍ର ତାଙ୍କଠାରେ
ଅଭିଷିକ୍ତ ହୋଇଉଠେ । ଏହି ଭାବ ଅନ୍ତରରେ ଏଭଳି ଭାବରେ ପ୍ରଦୀପ୍ତ ହୋଇଉଠିବା
ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଚଳଣର ଭିତର ଦେଇ ଦେବତାଙ୍କର ଛାପ ପଡ଼େ ଏବଂ
ତାର ପ୍ରଭାବରେ ଯେ କୌଣସି ଚିନ୍ତା, କହିବା ଓ କରିବା ତଥା ଚାଲିବା, ବୋଧ କରିବା
ଓ ଜାଣିବା-ଏକ କଥାରେ ସମଗ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଟି ଯେପରି ତାଙ୍କରି ଭାବରେ ବିନାୟିତ
ହୋଇ ଉଠି ପାରେ । ତାଙ୍କରି ମନନର ଭିତରେ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ରୂପଟି ବି ନିହିତ ଥାଏ ।
ଗୁଣର ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ଗଲେ ଗୁଣର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଯେ ରୂପର ମାଧ୍ୟମରେ, ଯେଉଁ

ପ୍ରକାରରେ ଫୁଟିଉଠେ, ତାହାର ବି ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଆଉ ଏହାରି ସଙ୍ଗେ-ସଙ୍ଗେ ସେହି ସମସ୍ତକୁ ଅଭ୍ୟାସ ବଳରେ ଆୟତ୍ତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ହେବ । ସେହି ଦେବତାଙ୍କର ଗୁଣଗୁଡ଼ିକୁ ଅଲଗା-ଅଲଗା କରି ଚିକିତ୍ସିତ ଭାବେ ଏବଂ ସମସ୍ତଗୁଣକୁ ନେଇ ଏକତ୍ର କରାଇ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବରେ ଅଭ୍ୟାସରତ କରି ତୋଳିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ହେବ । ଗୋଟିଏ ଦିନରେ ଏହି ପ୍ରକାରର ଚଳଣୀ ହେବନାହିଁ-ଏହା ପ୍ରାୟ ହେବାକୁ ଗଲେ ସମୟ ଲାଗିବ । ତେଣୁ ଏକ ମୁଗୁ, ଆକୁଳ, ନଛୋଟବନ୍ଧା ସମେଗକୁ ଧରି ଲାଗି-ପଡ଼ି ଆୟତ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ । ତାଙ୍କରି ରକମରେ ଅଭିଷିକ୍ତ ହୋଇ ତଦନୁଗ ଚଳଣୀରେ ଚାଲିବାକୁ ହେବ । ଏହା ଭିତରେ ଭୁଲଭ୍ରାନ୍ତି ହେଲେ ବା ବାଧା ବିପତ୍ତି ଆସିଲେ ବି ଘାବରେଇ ନଯାଇ ସଂକଳ୍ପ ସାଧନରେ ତପୁର ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହାରି ସାଥେ ସାଥେ ପରିବେଶକୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଭାବରେ ଭାବିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଭାବର କଥା ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ହେବା, ଆଉ ହେବାକୁ ଗଲେ ଯେପରି କରିବାକୁ ହୁଏ, ତଦନୁରୂପ କରିଚାଲିବା । ଦେବତାଙ୍କର ପୂଜା-ଅର୍ଚ୍ଚନା ସାର୍ଥକ ହୋଇଥାଏ ଏହିପରି କର୍ମ କରି ହିଁ । ଇଷ୍ଟ-ଆରାଧନା କରିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ଆବଶ୍ୟକ ପୁଞ୍ଜାନୁପୁଞ୍ଜ ଅନୁଶାଳନର ଭିତର ଦେଇ ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ବାସ୍ତବରେ ମୁର୍ଖକରି ତୋଳିବା, ତାଙ୍କର ଚଳନ-ଚରିତ୍ର, ଆଚାର-ବ୍ୟବହାର ଓ କଥାବାର୍ତ୍ତାକୁ ସକାୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ନିଜ ଭିତରେ **assimilate** (ଆମ୍ବିକୃତ) କରିଚାଲିବା । ଆରାଧନା ନାନା ବ୍ୟାପାରରେ ବା ନାନା ବିଷୟରେ ହୋଇପାରେ । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଆରାଧନା ମାନେ ହେଉଛି ସଗ୍ରନ୍ଥ ଅନୁରାଗ ନେଇ କୌଣସି କିଛିକୁ ବାରମ୍ବାର ଅଭ୍ୟାସ କରିବାରେ ତପୁରହେବା, ଯେପରି ଭାବରେ, ଯେଉଁ ପକ୍ଷରେ ତାହା ହେଉ ନିଶ୍ଚୟ ଓ ସୁଷ୍ଟ ଭାବରେ ସମ୍ପନ୍ନ କରାଯାଏ, ତାହା କରିବା, ଏହି କର୍ମର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଅଂଶ ସଙ୍ଗତି-ସହକାରେ ନିଜେ ଭାବରେ କରି ସାମଗ୍ରିକ ଭାବରେ ପୁରା କର୍ମଟିକୁ ଯଥାଯଥ ଭାବରେ ସୁସିଦ୍ଧ କରିବା, ନିଷ୍ପନ୍ନ କରିବା- ବିହିତ ବିଶେଷର ସୁସଂଯୋଗରେ । ତେଣୁ, ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ-ଆରାଧନା କରିବାକୁହେବ ସେହି ଆରାଧନାର ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ନିଜକୁ ଦୀପ୍ତିମତ୍ତ ତାଳରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଓ ବିନାସ କରିବାକୁ ହେବ - ସମସ୍ତ କର୍ମରେ, ସମସ୍ତ ଚଳଣୀରେ, ସମସ୍ତ କଥାରେ ଏବଂ ସର୍ବ ଭାବନାରେ । ଆମର ଆହାର, ବିହାର, ଚାଲିଚଳନ, ଆଚାର-ଆଚରଣ ସବୁକିଛି ହିଁ ଏହି ଶାତରେ ପ୍ରବାହିତ କରିବାକୁ ହେବ । କୌଣସି କିଛି ବେସୁରା ବା ବିରୁଦ୍ଧ ରକମକୁ ପ୍ରଶୟ ଦେଲେ ଆରାଧନାରେ ବିଘ୍ନ ଉପସ୍ଥିତ ହେବ ଏବଂ ସିଦ୍ଧି ମଧ୍ୟ ତଦ୍ଭାରା ବିଳମ୍ବିତ ହେବ । ଏହି କଥା ବିଶେଷ କରି

ସ୍ମରଣ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ, ବିହିତ କର୍ମ ହିଁ ବିହିତ ଫଳ ପ୍ରସବ କରିଥାଏ, ଅବିହିତ ଚଳଣି ବିଭ୍ରାନ୍ତିର ସ୍ରଷ୍ଟା ହୋଇଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର ୫/୧୮.୭.୧୯୪୩

॥ ଗୁରୁ-ନିର୍ବାଚନରେ କ'ଣ ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ଗୁରୁଙ୍କୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଜୀବନରେ ଯେତେବେଳେ ସବୁକିଛି ହିଁ ସମ୍ଭବ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ଗୁରୁ-ନିର୍ବାଚନରେ ଯଦି ମଣିଷର ଭୁଲ ହୋଇଯାଏ, ତାହାହେଲେ ତ ଖୁବ ବିପଦର କଥା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହି କଥା ନିଶ୍ଚିତ ଠିକ୍‌ହିଁ । ଅଜଣା ମଣିଷ ଯେ, ଯିଏ ନିଜେ ହିଁ ପଥର ସନ୍ଧାନ ଜାଣେ ନାହିଁ, ସେ ଅନ୍ୟକୁ ପଥର ସନ୍ଧାନ ଦେବ କିପରି ? ତିନିଟା ଜିନିଷ ବିଶେଷ କରି ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼େ । ପ୍ରଥମତଃ ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ-ପୂର୍ବତନ ପ୍ରାଜ୍ଞ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଧାରା ସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତା ଓ କର୍ମର ମେଳ ଅଛି କି ନାହିଁ, ଦ୍ଵିତୀୟତଃ ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ-ସେ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ପରିପାଳନ ଓ ପରିପୋଷଣ କରି ଚାଲିଛି କି ନାହିଁ, ତୃତୀୟତଃ ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ- ତାଙ୍କର ଗୁରୁନିଷ୍ଠା କିପରି । ଗୁରୁନିଷ୍ଠାର ଲକ୍ଷଣ ହେଲା ଆତ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ଉଦାସୀନ, ଗୁରୁଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ଉଦଗ୍ର ଆଗ୍ରହ । ଏହାଛଡ଼ା ଆଉ ଏକ ଛୋଟ ଜିନିଷ ନଜର ଦେବାକୁ ହୁଏ-ସେହିଟା ହେଲା କଥା-କର୍ମରେ ସଙ୍ଗତି । ମଣିଷ ଯାହା କହେ, ତାହା ଯଦି ସେ ନିଜେ ଆଚରଣ ନକରେ, ତାହାହେଲେ ସେହିଠାରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ଥାଏ, ତାହା ବୁଝିବାକୁ ହେବ । ତେବେ ମୂଳ ଲକ୍ଷଣ ଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ଠିକ୍ ନରହେ, ତେବେ କଥା ଓ କର୍ମରେ ମେଳ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ କିନ୍ତୁ ଅନୁସରଣ ଯୋଗ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୧୮. ୭.୧୯୪୩

॥ ନିଷ୍ଠା ନେଇ ନାମଧାନ କରିଲେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ଶୁଣାଯାଏ ନାମଧାନ କରିଲେ ଭିତରର ଶକ୍ତିର ଜାଗରଣ ହୁଏ । ଭିତରର ଶକ୍ତିର ଜାଗରଣ ହେଲେ ବାହାରର ତ ତାହାର ଏକ ପ୍ରକାଶ ହେବ ? କିନ୍ତୁ ଅନେକ ନାମଧାନ ପରାୟଣ ବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବନରେ ତ ବିଶେଷ କୌଣସି କର୍ମଶକ୍ତିର ପ୍ରକାଶ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଶ୍ରଦ୍ଧୋଷିତ ନିଷ୍ଠା ନେଇ ନାମଧାନ କରିଲେ ଗୋଟିଏ tremendous unlocking of energy (ପ୍ରବଳ ଶକ୍ତିର ବିକାଶ)

ହୁଏ । ତାହାରି ପ୍ରେରଣାରେ ମଣିଷର କର୍ମଶକ୍ତି ବି ସମେଗବାନ ହୋଇ ଉଠିବାର କଥା । ସେ ସତଃ ତରତର ଓ ଫୁର୍ତ୍ତପ୍ରାଣ ହୋଇଉଠେ । ଉତ୍ସାହରେ ସେ ଟାଙ୍ଗବନ୍ଧ ହୋଇଉଠେ । କର୍ମ ନକରି ପାରିଲେ ତାକୁ ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ । ମୋର ନିଜସ୍ବ ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ମୁଁ ତ ଏହିଭଳି ଉପଲବ୍ଧ କରିଛି । ପୁଣି ଶତ ଶତ କର୍ମ କରି ମଧ୍ୟ କ୍ଳାନ୍ତିବୋଧ ସହଜେ ଆସେନାହିଁ । ଯେତେ କଠିନ କର୍ମ ହେଉପକ୍ଷେ, ସେତେ ପରିମାଣରେ ଫୁର୍ତ୍ତ ଓ ରୋଷ ବଢ଼ିଯାଏ । ଜଗରୁ କରେଙ୍ଗେ, ଏହି ଧରଣର ଏକ ଭାବ ଆସି ପହଞ୍ଚେ । ପୁଣି ବୁଦ୍ଧି ହୁଏ ଅତି ସବୁର ଏହାକୁ କରିବି, ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ କରିବି ଓ ଏଥିରେ **suceessful** (କୃତକାର୍ଯ୍ୟ) ନିଶ୍ଚିତ ହେବି । ଯେପରି ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଏକ ଆତ୍ମୋଦ୍‌ଘାତକ ଖେଳ ସବୁଶ ହୋଇପଡ଼େ । ଛୋଟ, ଛୋଟ ପିଲାପିଲି ଯେପରି ଖେଳରେ ମଗ୍ନଥାନ୍ତି । ଖେଳରେ ଯେଉଁ ପରିଶ୍ରମ ହୁଏ ତାହାକୁ କି ପରିଶ୍ରମ ବୋଲି ମନେହୁଏ ? ଏହି ପ୍ରକାର ପରିଶ୍ରମ ନକରି ପାରିଲେ ବରଂ କଷ୍ଟବୋଧ ହୁଏ । ତେଣୁ ନାମଧାନ କରିଲେ ତଦନୁଯାତ୍ମିକ କର୍ମ ଆସି ଉପୁଜେ । ଅବଶ୍ୟ କର୍ମର ନାନାଦି ରକମାରି ଥାଏ । ପ୍ରକୃତି ଅନୁଯାୟୀ କର୍ମର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ହୁଏ । ଜଣେ ହୁଏତ ଗବେଷଣା କରେ, ସେ ମଧ୍ୟ କର୍ମ । ପୁଣି ଜଣେ ହୁଏତ ଆର୍ତ୍ତମାନଙ୍କର ସେବା କରେ, ତାହା ବି ଏକ କର୍ମ । ଆଉ ଜଣେ କେହି ହୁଏତ ଯାଜନରତ ରହେ, ତାହା ବି ଏକ କର୍ମ । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି କର୍ମ କରେ ନାହିଁ ଅଥଚ ଖୁବ୍ ନାମଧାନ କରେ, ଏହି ପ୍ରକାରର ଶୁଣାଗଲେ ମନେହୁଏ, ସେ ନାମଧାନ ଠିକ୍ ଭାବେ କରେ କି ନା ସନ୍ଦେହ । ତେବେ, ମଝିରେ ମଝିରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସମୟ ଆସେ ଯେତେବେଳେ ନାମଧାନରେ ଭୁବି ରହିବାକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଇଚ୍ଛା କରେ । ଏହି ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ଭାବ କିନ୍ତୁ ଯଥା ସମୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତର କର୍ମଶକ୍ତିର ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୫.୧୦.୧୯୪୩

II ମହାପୁରୁଷ ମାନଙ୍କର ଧାରା ଧରି ରଖିବାକୁ

କ'ଣ କରିବା ଦରକାର II

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ - ଯୁଗେ - ଯୁଗେ ମହାପୁରୁଷଗଣ ଆସନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେହି ଧାରାଟି ଧରିରଖିବା ଭଳି ଲୋକ ତ ବେଶୀ ଦିନ ରହନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହାର ପ୍ରତିକାର କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମହାପୁରୁଷମାନେ ତ ପ୍ରାଣପଣେ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ମଣିଷ ତଥାରି କରିବା ପାଇଁ । ଯେଉଁ କେତେଜଣ ଯେପରି ତଥାରି ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଭାବର ସ୍ଥାୟିତ୍ବ । କାରଣ, ନୀତି ଯଦି ଚରିତ୍ରଗତ ନହୁଏ, ତେବେ ବହିଃପତ୍ରରେ ଯେତେ ଉଚ୍ଚସ୍ତରର ନୀତିବିଧି ଲିପିବଦ୍ଧ ରହୁନା କାହିଁକି, ସେଗୁଡ଼ିକ ମଣିଷର ଖୁବ୍ ଗୋଟିଏ କର୍ମରେ ଆସେ ନାହିଁ । ପୁଣି ମଣିଷ ନରହିଲେ, କେତେଗୁଡ଼ିଏ ବଡ଼-ବଡ଼ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଗଠନ କରିଲେ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଠିକ୍ କର୍ମ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ମଣିଷ ଠିକ୍ ହେଲେ ଆଉ ସବୁ କିଛି ହିଁ ଆପେ ଆପେ ହୋଇଉଠେ । ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ସହ୍ୟ କରି ବି ଯେଉଁମାନେ ହସହସ ମୁହଁରେ ଲାଗି ଥାନ୍ତି, ଆନନ୍ଦର ସଙ୍ଗରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଗୁଡ଼ିକ ପାଳନ କରି ଚାଲନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ଅନେକ କର୍ମ ହୋଇଯାଏ । ଆଉ ଏକ ମସ୍ତ ଜିନିଷ ହେଲା-ଭଲ ଭଲ ପରିବାର ଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟରେ ଇଷ୍ଟ, କୃଷ୍ଣର ଧାରାଟା ବଂଶ ପରମ୍ପରାରେ ଜାଗ୍ରତ ଓ ଜୀବନ୍ତ କରି ରଖିବା-ତାହା ଆଚାରରେ, ଆଚରଣରେ, ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ -ଗୋଟିଏ କଥାରେ ସୁସଂସ୍କୃତିର ଅନୁନୟନରେ । ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ କୁମାରନ୍ୟରେ ଭଲ, ଭଲ ମଣିଷର ଜନ୍ମ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ରହେ, ଏବଂ ଏହି ପାରିବାରିକ ପରିବେଶ ସେମାନଙ୍କୁ ମଣିଷ ହୋଇ ଗଢ଼ି ଉଠିବାର ସୁଯୋଗ ଘଟାଏ । କେତେଗୁଡ଼ିକ ପରିବାର ଭିତର ଦେଇ ଆଦର୍ଶପ୍ରାଣତା ଯଦି ଚେରବିସ୍ତାର କରିଦିଏ, ତାହାହେଲେ ଆଉ ଭାବନା ରହେନାହିଁ । ଏହି ଭାବରେ ଚେଷ୍ଟା କରି ଚାଲନ୍ତୁ । ବେଶୀ ମଣିଷ ତ ଏଥିପାଇଁ ଲାଗେ ନାହିଁ । କିଛି ମଣିଷ ଅନୁରୂପ ହୋଇଉଠିଲେ ସେମାନେ ସାରା ଦୁନିଆକୁ ଓଲଟ ପାଲଟ କରି ଦେଇ ପାରନ୍ତି ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୫.୧୦.୧୯୪୩

II ଅର୍ଥ ଓ ପରମାର୍ଥର ସମନ୍ୱୟ କେଉଁ ଭାବରେ ହୁଏ II

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ- ଇଷ୍ଟପ୍ରୀତିର ଏକ ଲକ୍ଷଣ ହେଲା, ପରିବେଶର ଭଲ ପାଇଁ ଏକ **maddening urge** (ପୋଗଳପ୍ରାୟ ଆଗ୍ରହ-ଆକୃତି) । ଏହି **urge** (ଆକୃତି) ତାହାର ଶକ୍ତିକୁ ଆହୁରି ଉତ୍ତାଳ କରି ଡୋଳେ । ଆଉ, ଏହି ଯେ ପରିବେଶର ସେବାରେ ଉଦ୍‌ଘାତ ହୋଇଉଠେ, ତାହାର ପ୍ରଧାନ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଚୂଡ଼ି ଉପାଦାନ । ଏଣୁ, ସେବାର ଅହଙ୍କାର ବା ଆତ୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ବୁଦ୍ଧି ତାକୁ କମ୍ ପରିମାଣରେ ଅଭିଭୂତ କରିପାରେ । ଏହାକୁ ବୋଲାଯାଏ ଯୋଗସ୍ଥ ହୋଇ କର୍ମ କରିବା । ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ଅର୍ଥ ଓ ପରମାର୍ଥର ସମନ୍ୱୟ ହୁଏ ଜୀବନରେ ।

ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ଅର୍ଥ ଓ ପରମାର୍ଥର ସମନ୍ୱୟ ବୋଲିଲେ କ'ଣ ବୁଝାଯିବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆପଣ ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ ସେବାପରାୟଣ ହୁଅନ୍ତି, ଆପଣଙ୍କୁ ନେଇ ଯଦି ବହୁ ଲୋକ ବାସ୍ତବରେ ଉପକୃତ ହୁଅନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ ପ୍ରାକୃତିକ ନିୟମାନୁଯାୟୀ ଆପଣଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ସମସ୍ୟାର ସତ୍ୟ ହିଁ ସମାଧାନ ହେବାର କଥା । କାରଣ, ଅର୍ଥ ଆସେ ସେବା ଓ ପ୍ରୟୋଜନ ପୁରଣର ଭିତର ଦେଇ । ପୁଣି, ଏହି ସେବାର ପଛରେ ଆତ୍ମସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ଆତ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠାର ବୁଦ୍ଧି ନଥାଇ ଯଦି ଇଷ୍ଟସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ଇଷ୍ଟପ୍ରତିଷ୍ଠାର ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରବଳ ହୁଏ, ତେବେ ତାହାରି ଭିତରଦେଇ ଆସେ ପରମାର୍ଥ ଅର୍ଥାତ୍ ଇହଜୀବନର ସାର୍ଥକତା । ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାମ୍ପୃଷ୍ଟ ସାର୍ଥପର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ ଇଷ୍ଟସ୍ୱାର୍ଥକତାରେ ଭ୍ରମାୟତ୍ତ ପରିବ୍ୟାପ୍ତି ଲାଭ କରେ । ଜୀବନଟି ସଫଳ ହୋଇଉଠେ, ଆଉ ତାହା ହିଁ ତ ପରମାର୍ଥ ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୧୫.୧୦.୧୯୪୩

II କର୍ମଫଳ ଠାରୁ କିପରି ରକ୍ଷା ପାଇ ପାରୁ II

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ଶୁଣିଛି କର୍ମଫଳ ମଣିଷକୁ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡେ, ଏହାଠାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର କ'ଣ ମଣିଷର ଆଉ ଉପାୟ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କର୍ମ ହିଁ ଜୀବନର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ-ସୂତ୍ର । କର୍ମ ଫଳ ମଣିଷର ଚରିତ୍ରରେ ଓ ମସ୍ତିଷ୍କରେ ବିଶେଷ-ବିଶେଷ ପ୍ରବଣତା ଓ ଝୋଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ, ତାହାର ଚଳଣୀ ବି ତଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୁଏ, ଏବଂ ତାହାର ଫଳ ମଧ୍ୟ ଯାହା ହେବାର ତାହାହିଁ ହୋଇଥାଏ । କୌଣସି କୌଶଳ କରି ପୂର୍ବ-କର୍ମଫଳ-ପ୍ରସୂତ ଖରାପ ବୁଦ୍ଧି, ପ୍ରବଣତା ଓ ଝୋଙ୍କ ଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ବଦଳି ଦିଆଯାଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ଭଲ ଆଡ଼କୁ ତାହାର ମୋଡ଼ ଫେରାଇ ଦେଇ ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ଦୂର୍ଭୋଗର ହାତରୁ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ରକ୍ଷାପାଇ ହୁଏ । ତେବେ ଆପଣଙ୍କର ପୂର୍ବ କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ ଯଦି ଅପରର କ୍ଷତି ହୋଇଥାଏ, ତାହାର ଏକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଘୁରି-ଫେରି ଆପଣଙ୍କ ଉପରେ ଆସି ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିବାର ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଭଲ ମନ୍ଦ ଯାହାକିଛିର ଶୁଭ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଯଦି ଆପଣ ଅଭ୍ୟାସ ରୁହନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ ମନ୍ଦ କିଛି ଘଟିଲେ ବି ତାହା ଆପଣଙ୍କୁ ବିଧିସ୍ଥ କରିପାରେ ବହୁତ କମ୍ । ସେଥି ଯୋଗୁଁ ସବୁ କିଛିକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ । ମନ ଯେ କେତେ ପ୍ରକାରର ବତାଇଥାଏ, ତାହାର କଣ ଠିକ୍ ଅଛି ? ମନର କଥା ଶୁଣି ବିଭ୍ରାନ୍ତ ହେବାର ନାହିଁ । ଯେତେ କଷ୍ଟ ହିଁ ହେଉ,

ଇଷ୍ଟଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଟିକିନିଖି ପାଳନ କରି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ । ଏହି କଷ୍ଟର ଭିତର ଦେଇ ବହୁ କଷ୍ଟର ହାତରୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇବା ହୋଇଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୧୫.୧୦.୧୯୪୩

II ଗୁରୁଭକ୍ତି କିପରି ଜଗାଇ ହୁଏ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ଦେଖାଯାଏ, ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁଭକ୍ତି ହିଁ ଜୀବନର ତ ସବୁଠାରୁ କଠିନ ବ୍ୟାପାର ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଖୁବ୍ କଠିନ, ପୁଣି ଖୁବ୍ ସହଜ ଅଟେ । ଭକ୍ତି ରହିଲେ ଯେପରି କରେ, ଯେପରି କହେ, ଯେପରି ଭାବେ, ସଂକଳ୍ପ ନେଇ ତଦନୁରୂପ କରିଚାଲିଲେ, କହିଚାଲିଲେ, ଭାବିଚାଲିଲେ ଆସ୍ତେ-ଆସ୍ତେ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଭକ୍ତି ଜାଗିଉଠେ । ଗୁରୁଭକ୍ତି ଲାଭ କରିବାକୁ ଗଲେ ଗୁରୁଙ୍କର ଯେପରି ସଙ୍ଗ କରିବାକୁ ହୁଏ, ଗୁରୁଙ୍କର ଆଦେଶ ଯେପରି ପାଳନ କରିବାକୁ ହୁଏ, ସେହିଭଳି ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁଭକ୍ତ ଯେ, ତାହାର ବି ସଙ୍ଗ କରିବାକୁ ହୁଏ । ଭକ୍ତର ଏକ ଭାବଅଛି, ଭକ୍ତର ଏକ ଶୁଭ ଦୃଷ୍ଟି ଅଛି, ଯାହା ଦୁର୍ଲଭ । ତେଣୁ ପ୍ରକୃତ ଭକ୍ତ ଯିଏ ତାହାର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ମନୁଷ୍ୟର କଲ୍ୟାଣ ହୁଏ । ସେ କେବେହେଲେ ବି ମନୁଷ୍ୟକୁ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ- ସେ ଚାହେଁ ସମସ୍ତେ ଯେପରି ତାହାର ପ୍ରେମଙ୍କୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତୁ । ଆଉ, ବାଲ୍ୟ ବୟସରୁ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଭକ୍ତିଭାବରେ ଭାବିତ କରି ଚୋଳିବାକୁ ହୁଏ । ମାତୃଭକ୍ତି, ପିତୃଭକ୍ତି, ଗୁରୁଭକ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ଯଦ୍ୱାରା ପୋଷଣ ପାଏ, ସେହିଭଳି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ହୁଏ । ସମାଜରେ ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିଟାକୁ କରିଚୋଳିବା ଆବଶ୍ୟକ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭିତ୍ତିକ- ତାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିବାରରେ, ସ୍କୁଲରେ, ତଥା କଲେଜରେ । ପିତାମାତା ଓ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଗଣ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ ହୋଇଉଠିବା ଦରକାର । ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ ପିତାମାତାର ସନ୍ତାନ ବି ସାଧାରଣତଃ ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୧୫.୧୦.୧୯୪୩

II ଦୁଇଟି କଥାର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ କେଉଁଠି II

ଜଣେ ଭାଇ କହିଲେ - ଯାଶୁଶ୍ରୀଙ୍କ କହିଛନ୍ତି - ବରଂ ଛୁଞ୍ଚିର ଛିଦ୍ର ଭିତରେ ଦେଇ ଓଟ ଚାଲିଯିବା ସହଜ, କିନ୍ତୁ ଧନୀର ସର୍ଗକୁ ଯିବା ସହଜ ନୁହେଁ । ପୁଣି ଆପଣ କହିଛନ୍ତି - ଯଉଁଠି ଧର୍ମ ଅଛି, ସେଠି ଅର୍ଥ ରହିବ ହିଁ । ଏହି ଦୁଇଟି କଥା ମଧ୍ୟରେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ କେଉଁଠି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଧନର ଆସକ୍ତିରେ ଯିଏ ନିମଜ୍ଜିତ, ଧନର ଅହଂକାରରେ ଯିଏ ମତ୍ତ, ଏହି ଅହଂକାରରେ ଯିଏ ଅନ୍ୟକୁ ଚୁଚ୍କି ଚାଲିଯାଏ କରେ, ଧନ ଲାଲସାରେ ଯେ ଅକର୍ମ, କୁକର୍ମ କରେ, ପୁଣି ପ୍ରଭୁର ଅର୍ଥ ହାତକୁ ଆସିଲେ ଯିଏ ସେଇ ଅର୍ଥ ନିଜର ଖୁଆଇ ଖୁସି ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ସେବାରେ ଲଗାଏ, ସେହିଭଳିଆ ଧନୀ ସମୟରେ ଯାଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଏହି କଥା କହିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଧର୍ମ କରିଲେ, ମଣିଷର ବଢ଼ିବାରେ ଯୋଗାଣ ଦେଲେ, ତା'ଦ୍ୱାରା ଯେ ଅର୍ଥ ଆସେ ସେ ବିଷୟରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ଅଛି ? ସେଇ ଅର୍ଥ ଯଦି ପୁଣି ଇଷ୍ଟାର୍ଥୀ ଓ ସତ୍ୟପୋଷଣୀ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ, ତାହାଲେ କି ସେହିଟା କେତେବେଳେ ବି ମଣିଷର ଆତ୍ମାର ଅଧୋଗତିର କାରଣ ହୋଇପାରେ ? ଅନାଥପିଣ୍ଡ ତ ଶୁଣିଛି, ବୁଦ୍ଧ ଦେବଙ୍କର କର୍ମରେ ଅକାତରେ କେତେ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରିଛନ୍ତି । ସେ ତ ଧନୀ ଥିଲେ । ଧନୀ ଥିଲେ ବୋଲି କ'ଣ ପରମପିତାଙ୍କ ପଥର ପଥକ ହୋଇ ପାରିନାହାନ୍ତି ? ତେଣୁ, କେଉଁ କଥାଟା କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏବଂ କେଉଁ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କୁହାଯାଇଛି, ସେହିଟା ଭଲ କରି ବୁଝିବାକୁ ହୁଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୧୫.୧୦.୧୯୪୩

॥ ମୃତ୍ୟୁ ଚିନ୍ତାରେ ପାପ-ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଦମନ ହୁଏ କି ନାହିଁ ? ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- କେହି- କେହି କୁହନ୍ତି, ମୃତ୍ୟୁଚିନ୍ତା କରିଲେ ମଣିଷର ପାପ-ପ୍ରବୃତ୍ତି ଦମିତ ହୁଏ । ଏହି ସମୟରେ ଆପଣଙ୍କର ମତାମତ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମଣିଷ ମୃତ୍ୟୁଚିନ୍ତା କରିଲେ ପାପ-ପ୍ରବୃତ୍ତି ହୁଏତ ଦମିତ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ଏହାରି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏକ ମରଣ-ଅଭିନିବେଶ ତାକୁ ପାଇ ବସେ । ଫଳରେ ତାହାର ଆଶା, ଉତ୍ସାହ, ଉଦ୍‌ଯମନା, ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଓ ସଂକଳ୍ପକୁ ନିଧର କରିଦେଇ ତାକୁ ମରଣ ପନ୍ଥା କରି ଚୋଲେ, ତାହାର ମରଣକୁ ଆଗେଇ ନେଇ ଆସେ । ଜୀବନରେ କିଛି ଭଲ, ବଡ଼କିଛି କରିବାକୁ ଗଲେ ତାହୁଁ ଓ କଠୋର ଉଦ୍ୟମର ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି । ବିଭିନ୍ନ କ୍ଲେଶକୁ ସାକାର କରିନେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି । କିନ୍ତୁ ମୃତ୍ୟୁ ଚିନ୍ତାରେ ଯେଉଁମାନେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ, ସେହି ମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୂପ କଠୋର ସାଧନାର ମଧ୍ୟରେ ରହି ରହି ମନେ ହୁଏ - ଏହିସବୁ କର୍ମକରି ଲାଭ କ'ଣ ? ଏହି ଜୀବନ କେତେ ଦିନଯାଇଁ ? ସେଥିଯୋଗୁଁ, ସତ କର୍ମରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଉତ୍ସାହ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । କେମିତି ଯେପରି ଏକ ମନମରା ଭାବ ହୋଇଉଠେ । ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରିପାରେ

ନାହିଁ । ସବୁକିଛିକୁ ଗୋଟିଏ ଦୂରପନେୟ ଦୃଶ୍ୟ ବୋଲି ବୋଧ କରିଥାଏ । ବିଷାଦ ଓ ହତାଶା ହିଁ ପାଇବସେ । ବାସ୍ତବ ଯାହା ତାକୁ ଏତାଇ ଯିବାର ବୁଦ୍ଧି ହୁଏ । ସେମାନେ ନିଜେ ନିଜେ ହିଁ ବାସ୍ତବ-ପରାନ୍ତର ଓ ଦୁର୍ବଳମନା ତ ହୁଅନ୍ତି, ପୁଣି ଦେଖାଯାଏ ଅନ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ନିଷ୍ଠେଜ ଓ ନିରୁତ୍ସାହ କରି ଚୋଲନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ, ଏହି ପ୍ରକାରର ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଦମନର ବୁଦ୍ଧି ଭଲ ନୁହଁ । ବରଂ - ସତରେ ଅନୁରକ୍ତି ମଣିଷର ଯେତେ ପରିମାଣରେ ବୁଦ୍ଧିପାଏ, ସେତେ ପରିମାଣରେ ଅସତ୍ ପ୍ରବୃତ୍ତି ସହଜ ଭାବରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଆସେ । ଆଉ, ଦ୍ୱିତାର, ବିଶ୍ୱେଷଣ ଓ ପ୍ରତ୍ୟାହାରର ଭିତର ଦେଇ ବି ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ତଡ଼ା ଯାଇ ଥାଏ । ଅପଥରେ ଏପରି ଏକ ପନ୍ଥା ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ଯିବାର କ'ଣ ବା ପ୍ରୟୋଜନ, ଯଦ୍ୱାରା ନାନାଦି ଉତ୍ପାତର ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ?

ଆ : ପ୍ର : ୫/୧୫.୧୦.୧୯୪୩

॥ ଯୀଶୁଙ୍କୁ ଭଲପାଇବା ଓ ଉପଲବ୍ଧ କରିବାର ସହଜ ଉପାୟ କ'ଣ ॥

ଜନୈକ ଇଂରେଜ ଯୁବକ ସହିତ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ପ୍ରଭୁ ଯୀଶୁ ହେଉଛି ମୂର୍ତ୍ତିପ୍ରେମ, ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଯେତେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଚାଣ ବଢ଼ିଚାଲେ, ସେତେ ପରିମାଣରେ ତାହା ବିଛୁରିତ ହୋଇଯାଏ ଜଗତ ଉପରେ । ଏହା ନହେଲେ ଭଲ ପାଇବାର ଅନୁଶୀଳନ କରିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ମଧ୍ୟ ସହଜ ରୂପେ ତାହା ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପାଲ୍ଲୀରେ ପଡ଼ି ସକା ପ୍ରୀତିଟି ବିପଥରେ ବିଭ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଯାଏ । ତାହାର ବିଶୁଦ୍ଧତା ବଜାୟ ରହି ପାରେନି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟମନୋବାକ୍ୟରେ ଭଲ ପାଆନ୍ତୁ, ତାଙ୍କର ନୀତି-ନିୟମ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ପାଳନ କରି ଚାଲନ୍ତୁ, ତାଙ୍କଠି ତନ୍ମୟ-ଏପରି କୌଣସି ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଯଦି ପାଅ, ତେବେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କଲେ ତାଙ୍କରି ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଉପଲବ୍ଧି ସହଜ ହୋଇ ଉଠି ପାରେ । କେବଳ ମାତ୍ର ବହି ପଢ଼ି ବା କଳ୍ପନା କରି ତାଙ୍କୁ ବୁଝି ହୁଏ ନାହିଁ । ତଦ୍‌ଗତ ଚିତ୍ତ, ତଦ୍‌ଗତ ଚରିତ୍ର, ଜୀବନ୍ତ ମଣିଷକୁ ଦେଖୁ ହିଁ ତାଙ୍କୁ ଆମେମାନେ କିଛି କିଛି ବୁଝିପାରୁ, ଅବଶ୍ୟ କେବଳ ଦେଖିଲେ ହୁଏନାହିଁ, ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଇ, ଅନୁସରଣ କରି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ ବାସ୍ତବରେ । ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ unconditional surrender (ନିଃସର୍ଗ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) । କାରଣ, ତାଙ୍କର କଥା ମୋତେ ଯେତେ ଟିକକ ଭଲ ଲାଗେ ଯେତେଟିକକ ପସନ୍ଦହୁଏ, ସେତେ ଟିକକ

ଯଦି ମାନେ, ଆଉ ଯାହା ଭଲ ଲାଗେନାହିଁ ବା ପସନ୍ଦ ହୁଏ ନାହିଁ, ତାହା ଯଦି ନ-ମାନେ, ତେବେ କିନ୍ତୁ ମୋର **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ଗୁଡ଼ିକ **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ)ହୁଏ ନାହିଁ। ତାଙ୍କର ଅନେକ କଥା ମୋତେ ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ ବା ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ, ତାହାର କାରଣ ହେଲା **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଗୁଡ଼ିକ ଆମକୁ ବୁଝିବାକୁ ଦିଏ ନାହିଁ। ଯେଉଁ **reason** (ଯୁକ୍ତି)ଦ୍ୱାରା ଆମେ ଏତେ ବାହାଦୁରୀ କରୁ, ସେହି **reason** (ଯୁକ୍ତି)କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍‌ବେଶା ସାହାଯ୍ୟ କରେ ନାହିଁ। କାରଣ, **reason** (ଯୁକ୍ତି)ଟାଳେ **complex** ଓ **sentiment** (ପ୍ରବୃତ୍ତି ଓ ଭାବାନୁକମ୍ପିତା)-ଅନୁଯାୟୀ। ଏଥିଯୋଗୁଁ ନିର୍ବିଚାରରେ ତାଙ୍କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଳନ କରି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ। ମୋତେ ଭଲ ଲାଗୁ ବା -ନ ଲାଗୁ, ଜୋର କରି ତାଙ୍କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଗୁଡ଼ିକ ପାଳନ କରି ଚାଲିଲେ ପରେ ବୁଝାଯାଏ ସେ କାହିଁକି ଏହିପରି କହିଥିଲେ। ଏହି ଭାବରେ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଆମେମାନେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର **submerged complex** (ନିମଜ୍ଜିତ ପ୍ରବୃତ୍ତି)-ଗୁଡ଼ିକୁ ଚିହ୍ନିବାକୁ ଓ ବିନୟ କରିବାକୁ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରୁ। ତେଣୁ ଜଣେ **seer** (ଦ୍ରଷ୍ଟା)ଙ୍କର **guidance** ରେ(ପରିଚାଳନାରେ) ନଚାଲିଲେ **complete transmutation of personality** (ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପାନ୍ତର) ହୁଏନାହିଁ। ଚରିତ୍ରର ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ କପଟ ଗ୍ରାନ୍ତି ରହିଯାଏ। ସଦ୍‌ବୃତ୍ତିର ବିକାଶ ହେଲେ ବି ତାହା ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟଶଃ ଆମ୍ଭେହିୟ ପ୍ରାପ୍ତି କାମନା ହିଁ ପ୍ରଧାନ ହୋଇ ରହିଥାଏ। ସେଥିଯୋଗୁଁ **real elevation of being** (ସତ୍ତାର ପ୍ରକୃତ ଉନ୍ନତି) ହୁଏ ନାହିଁ। ଆଉ, ଜଗତରେ ଆଜି ଯେ ଏତେ ଅଶାନ୍ତି ଓ ଦୃଢ଼, ତାହାର କାରଣ ଆଦର୍ଶ କେନ୍ଦ୍ରିକତାର ଅଭାବ। **Lord Christ** (ପ୍ରଭୁ ଯୀଶୁ)-ଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରିକ କରି ଯଦି ଆମେମାନେ ଚାଲିଥାନ୍ତୁ, ଆଉ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଯଦି ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରି ପାରି ଥାନ୍ତୁ, ତାହାହେଲେ ଆଜି ଏହି ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ନଥାନ୍ତା। ପ୍ରତ୍ୟେକ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର **interest** (ସ୍ୱାର୍ଥ) ହୋଇ ଉଠି ଥାନ୍ତେ। କେହି କାହାରିକୁ ମାରିଦେବାର କଳ୍ପନା କରି ନଥାନ୍ତେ। ଅନ୍ୟକୁ ହତ୍ୟା କରିବା ମାନେ ହିଁ ତ ନିଜର ବଞ୍ଚି ରହିବାର ଭିତ୍ତିଭୂମିକୁ କ୍ଷୟ କରି ତୋଳିବା। ମନରେ ଏହି ଭାବନାକୁ ରଖିବାକୁ ହେବ-ଯେଉଁମାନେ **Advent** (ତଥାଗତ), ସେହିମାନେ ହିଁ **bedewed with the attributes of Providence** (ବିଧାତାପୁରୁଷଙ୍କର ଗୁଣରେ ଅଭିଶିକ୍ତ), ଆଉ ସେମାନେ ହିଁ **Chirst** (ଖ୍ରୀଷ୍ଟ) ଅଟନ୍ତି। **Chirst** (ଖ୍ରୀଷ୍ଟ)ମାନେ **anointed** (ଅଭିଶିକ୍ତ) ।

ଯୁବକ - ମଣିଷ ଯଦି ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲ ନ ବି ପାଏ, ତାହା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ ସେ ମଣିଷଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇପାରେ। ମଣିଷ ପ୍ରତି ମଣିଷର ଭଲ ପାଇବାଟା ତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଧୀରଣ ବ୍ୟାପାର। ଆଉ ମୋର ଅନୁଭୂତି, ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଭିତରେ ଏହି ପ୍ରବଣତା ରହିଛି। ତାହା ସତ୍ତ୍ୱେ ଜଗତରେ କାହିଁକି ଏତେ ହିଂସାଦେଷ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମଣିଷ ଭିତରେ ଭଲପାଇବାଟା ଯେପରି ଅଛି, ସେହିପରି ହିଂସାଦେଷ ମଧ୍ୟ ଅଛି। ମଣିଷର ସମ୍ମୁଖରେ ଏପରି କାହାରିକୁ ଧରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯାହାଙ୍କୁ ଭଲପାଇ ତାହାର ଭଲପାଇବାର ପ୍ରବୃତ୍ତିଟି ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଉଠିବ ଓ ହିଂସାଦେଷ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଓ ସଂଯତ ହୋଇ ଉଠିବ। ସେଥିପାଇଁ **Lord** (ପ୍ରଭୁ)ଙ୍କୁ ଯଦି ଜନସମାଜରେ ସଂଚାରିତ କରା ନ ଯାଏ, ତାହା ହେଲେ ମଣିଷ ତାହାର ନିଜସ୍ୱ ସଂଯତ ନେଇ ଖୁବ୍‌ବେଶା ଆଗେଇ ପାରେ ନାହିଁ। ଯେତେ ଟିକକ ସେ ସହି, ବୋହି, ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ବୁଝି ଓ ମାତ୍ରାବୋଧ ବଜାୟ ରଖି ପାରନ୍ତିକି ସଂଗତି ନେଇ ଟାଳେ, ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସେହି ବୋଧଟି ଆଉ ହୋଇ ଉଠିବ ନାହିଁ।

ଯୁବକ - ଆପଣ ଯେଉଁ ଭାବରେ କହୁଛନ୍ତି, ତାହା ଭିତର ଦେଇ ଗୁରୁବାଦ ଧାରାଟି ଉପୁଜୁଛି। ଆଉ ଗୁରୁବାଦରେ ଏକ ମସ୍ତବତ୍ୱ ଦୋଷ ଏହି ଯେ, ଗୁରୁ ଯଦି ଠିକ୍ ନହୁଅନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଦୋଷ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ନିର୍ବିଚାରରେ ଅନୁସରଣ କରିବସେ ଏବଂ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଶିଷ୍ୟର ଗୁରୁଭକ୍ତିର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଗୁରୁ ତାଙ୍କୁ ଶୋଷଣ କରିପାରନ୍ତି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେଥିପାଇଁ ଜୀବନରେ କାହାକୁ ଗୁରୁ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଭଲକରି ଦେଖି, ଜାଣି ବରଣ କରିବାକୁ ହୁଏ। ବିଶେଷତଃ ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କ ଗୁରୁଭକ୍ତିଟି କିପରି ଏବଂ ସେ ଯେଉଁ ଉପଦେଶ ଦେଉଛନ୍ତି, ତାହାକୁ ସେ ନିଜେ ପାଳନ କରନ୍ତି କି ନାହିଁ। ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁ ଯେ, ସେ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଅପରର ସ୍ୱାର୍ଥ ଠାରୁ ଅଲଗା କରି ଭାବି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ତାଙ୍କର ସବୁ ସମୟରେ ବୁଦ୍ଧି ଥାଏ-ମଣିଷକୁ ବଡ଼ କରି ତୋଳିବା। ସେ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷ ନିକଟକୁ କିଛି ନିଅନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ବି ଏହି ଦେବାର ଭିତର ଦେଇ ତାହାର ଉପକାର ହେବ ବୋଲି ହିଁ ସେ ନେଇଥାନ୍ତି, ନଚେତ୍ ନେବାର ଗରଜରେ ସେ ନିଅନ୍ତି ନାହିଁ। ସେଥିଯୋଗୁଁ **exploit** (ଶୋଷଣ) କରିବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ। **But he may exploit our complexes to serve our being** (କିନ୍ତୁ ସେ ଆମର ସତ୍ତ୍ୱେ ସେବା ଦେବା ପାଇଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଶୋଷଣ

କରିପାରନ୍ତି) । ଧର, ଜଣେ ଲୋକର ମଦ ଖାଇବାର ନିଶା ଅଛି । ହାତରେ ଟଙ୍କା ପଇସା ରହିଲେ ହିଁ ସେ ନିଶାରେ ମତ୍ତ ରହିବ । ତାହା ନିକଟରୁ ଟଙ୍କା ମାଗି ନେଇ ନେଇ ତାକୁ ଯଦି ସବୁ ସମୟରେ ଅଭାବ, ଅନାଟନ ଭିତରେ ରଖାଯାଏ, ତାହା ହେଲେ ହୁଏତ ତାହାର ନିଶା କରିବାର ଦୁର୍ଦ୍ଦି ଓ ସୁଯୋଗ କମିଯିବ । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା ନିକଟରୁ **lovingly** (ପ୍ରୀତିର ସଙ୍ଗେ) ଟଙ୍କା ମାଗିନେବାଟା ହିଁ ତାର ଉପକାରର କାରଣ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୁଏ । ତେବେ ଠିକ୍ ଭାବରେ ଗୁରୁକରଣ ନ ହେଲେ ଯେ ମଣିଷର କ୍ଷତି ହୋଇପାରେ, ସେହି ବିଷୟରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଯେ ନିଜେ ହିଁ ଆଲୋକର ସନ୍ଧାନ ପାଇ ନାହିଁ, ସେ ଅନ୍ୟକୁ ଆଲୋକ ଦେଖାଇବ କିଭାବରେ ? ଯିଏ ନିଜେ ହିଁ ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାୟଣତାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବକୁ ଉଠିନାହିଁ, ସେ ଅନ୍ୟକୁ ଏହିସବୁର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବକୁ ଉଠିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ କିପରି ?

ଯୁବକ - ଗୁରୁକରଣ କରିବାକୁ ଯାଇ ଯେତେବେଳେ ନାନା ପ୍ରକାର ଭୁଲ ଓ ବିପଦର ସମ୍ଭାବନା, ସେତେବେଳେ ଗୁରୁଙ୍କୁ ନଧରି ନିଜ ମତାନ୍ତରାୟୀ ସାଧନା କରିବା ହିଁ ଭଲ । ଭଗବାନ ତ ଅଛନ୍ତି, ମଣିଷ ଅନ୍ତରର ସହ ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁଲେ ହିଁ ତ ତାଙ୍କୁ ପାଇ ପାରିବ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଗୁରୁଙ୍କୁ ନଧରି ନିଜର ମତରେ ସାଧନା କଲେ, ନିଜେ ଯେପରି ଅଛି ସେହିପରି ରହିଥାନ୍ତି, ନିଜର ଦୁର୍ବଳତା ଗୁଡ଼ିକୁ ଭଲ କରି ଧରିପାରିବି ନାହିଁ ଓ ସେହି ଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଅତିକ୍ରମ କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଇବା ମାନେ ନିଜର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଭଗବାନଙ୍କର ଚରିତ୍ରକୁ ଲାଭ କରିବା । ମୋର ସମ୍ମୁଖରେ ଯଦି ସେହି ଚରିତ୍ର ଓ ଚଳଣର ଏକ **living example** (ଜୀବନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ) ନରହେ, ତେବେ, ମୋର ଚରିତ୍ର ଓ ଚଳଣକୁ **mould** (ଗଠନ) କରିବି କିପରି ? ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଇବା ଏକ ମାମୁଲି କଥା ନୁହେଁ । ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ଦର୍ଶନ, ଶ୍ରବଣ ହେଲେ ହିଁ ଅନେକେ ମନେ କରନ୍ତି ଯେ ଖୁବ୍ ବଡ଼ କିଛିର ପ୍ରାପ୍ତି ଘଟିଲା । ଏହା କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଚରିତ୍ର ନ ବଦଳିଲେ, **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଗୁଡ଼ିକ **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ନ ହେଲେ ଦର୍ଶନ, ଶ୍ରବଣ ବା ଆନନ୍ଦ ଉଦ୍ଘାପନାରେ ବିଶେଷ ଧରଣର ଇଷ୍ଟାର୍ଥପୂରଣା କର୍ମ ଉଚ୍ଛ୍ଵାସ ଦେଖା ଦିଏ ନାହିଁ । ଏହି ସମସ୍ତ ଦାସ୍ୟସଂଯୋଗ ଘଟିଲେ ମଧ୍ୟ ଯେ କୌଣସି ସମୟରେ **egoistic explosion of complexes** (ପ୍ରବୃତ୍ତିମାନଙ୍କର ଅହମିକା ମୁଖର ବିସ୍ଫୋରଣ) ହୋଇପାରେ । ପୁଣି, ଗୁରୁ ଭକ୍ତି ନରହିଲେ ମଣିଷ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅନୁଭୂତିର ରାଜ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ବେଶାଦୂର ଯାଇପାରେ ନାହିଁ ।

ଅନ୍ତରରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଆସି ଯାଇଥାଏ । ଗୁରୁଭକ୍ତି ଯେତେ ଗଭୀର ହୁଏ, ସେତେ ସୂକ୍ଷ୍ମସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ **self-consciousness** (ଆତ୍ମସମ୍ବିତ) ବନ୍ଦାୟ ରଖାଯାଏ । ଆଉ **self-consciousness** (ଆତ୍ମସମ୍ବିତ) ବନ୍ଦାୟ ରଖିଲେ, ସୂକ୍ଷ୍ମରୁ ସୂକ୍ଷ୍ମତର, ଗଭୀରରୁ ଗଭୀରତର ଅନୁଭୂତି ଗୁଡ଼ିକୁ ବୋଧ କରାଯାଏ । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଚେତନା ଅନ୍ତରେ ମିଳେଇ ଯାଏ, ସେମାନଙ୍କର ଏକ ସ୍ଥୂଳ ଅନୁଭୂତିକୁ ବି ଚରମ ବୋଲି ମନେ କରି ସେମାନେ ମହାଖୁସି ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଗୁରୁ ଯେତେ ଗଭୀରତମ ଅନୁଭୂତି ସମ୍ପନ୍ନ ହେବେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ଯେତେ ଗଭୀର ହେବ, ସେତେ ହିଁ ସାଧନ ରାଜ୍ୟରେ ଗଭୀରତମ ଅନୁଭୂତି ଲାଭର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ-ଅବଶ୍ୟ ନିୟମିତ ଅନୁଶୀଳନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ପୁଣି ଏହି ଅନୁଭୂତିକୁ ଆଚରଣରେ ରୂପଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଆତ୍ମାନୁସନ୍ଧାନ ଓ ଆତ୍ମସଂଗଠନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ଗୁରୁ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଭାବେ ପ୍ରୟୋଜନ ।

ଉକ୍ତ ଯୁବକ - ମଣିଷ ଯଦି ନୈତିକ ଜୀବନ ଯାପନ କରେ, ତାହେଲେ ତ ବିନା ଗୁରୁରେ ଚଳି ପାରେ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନରେ ହୁଏତ ଗୁରୁଙ୍କର ବେଶା ପ୍ରୟୋଜନ, କିନ୍ତୁ ନୈତିକ ଜୀବନରେ ଗୁରୁ ଯଦି ନଥାନ୍ତୁ ତାହାହେଲେ ତ ଚଳି ପାରେ । ସାଧାରଣ ନୀତି ଗୁଡ଼ିକ ମଣିଷ ଭଲଭାବେ ବୁଝିପାରେ, ଏବଂ ଉତ୍ତମ ନୈତିକ ଚରିତ୍ରସମ୍ପନ୍ନ ମଣିଷ ବି ସମାଜରେ କିଛି-କିଛି ମିଳନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଚଳନ ଦେଖି ନିଜର ଚଳଣକୁ ଠିକ୍ କରି ନେଇହୁଏ । ଅଥଚ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କ ନିକଟରେ ନିଜକୁ ବିକ୍ରି କରି ଦେବାର ପ୍ରୟୋଜନ ପଡ଼େ ନାହିଁ । କାହାରି ନିକଟରେ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବଟିକୁ ବିସର୍ଜନ ଦେବା ଏହା ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆତ୍ମ-ଅବମାନନାକର ବୋଲି ମନେ ହୁଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କର ଔରସରେ ଆମେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରୁ ବୋଲି ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କୁ ହିଁ ଆମ୍ଭେ ପିତା ବୋଲି ସାକାର କରୁ; ପ୍ରକୃତିର ବିଧାନ ହିଁ ଏହି ରୂପେ ରହିଛି । ପୁତ୍ର ହିସାବରେ ପିତାଙ୍କର ଆନୁଗତ୍ୟ ସାକାର କରିବାଟାକୁ କ'ଣ ଆମ୍ଭେ କେତେବେଳେ ଏକ ଅପମାନଜନକ କାମ ବୋଲି ମନେ କରୁ ? ବରଂ, ଜଣାକୁ ପିତା ହିସାବରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭକ୍ତି କରୁ ବୋଲି ହିଁ ପିତୃତୁଲ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭକ୍ତି ଆମ୍ଭେ କରିଥାଉ । ଉପଯୁକ୍ତ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର **personality** (ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ) **unified** (ଏକୀକରଣ) ହୋଇ ପାରେ । ଜୀବନର ମୂଳରେ ଅଛି ଜୀବନସମେଗ । ସେହି ସମେଗକୁ ଯଦି ଆମ୍ଭେ ଶତଧାବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିପକାଉ, ତାହାହେଲେ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବଟି ଖଣ୍ଡ-ଖଣ୍ଡ ହୋଇଉଠେ । କୌଣସି

ଏକ ଜଣଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟକରି ଧରି ତାଙ୍କରି ଅନୁପୂରଣରେ ଯେଉଁଠାରୁ ଯେପରି ପ୍ରୟୋଜନ ସେହିଠାରୁ ସେହିଭଳି ଆହରଣ କରିବା ଚଳେ । ଏହା ଦ୍ଵାରା କୌଣସି କ୍ଷତି ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ମଣିଷର ଯାହାକିଛି ଜ୍ଞାନ ଓ ଅଭିଜ୍ଞତା ଏକସୂତ୍ରରେ ଗ୍ରହଣହୋଇ ଏକଙ୍କଠାରେ ସାପିକତା ଲାଭ କରେ । ଏହି ସାପିକତାର କେନ୍ଦ୍ର ବ୍ୟତିରକେ ବହୁ ଜ୍ଞାନ, ଗୁଣ ଓ ଅଭିଜ୍ଞତା ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ିକ **disintegrated lumps** (ଅସଂହତ ପିଣ୍ଡସମୂହ) ଭଳି ରହିଯାଏ । ସେ ନୀତିପାଳନ କରି ଚାଲିଯାରେ, କିନ୍ତୁ **assimilated** (ସମାକୃତ) ଓ **absorbed** (ଆମ୍ଳିକୃତ) ହୋଇପାରେ ନାହିଁ, ବରଂ **indigestion of morality** (ନୈତିକତାର ବଦହଜମ) ହୋଇଥାଏ । ପୁଣି, **definite** (ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ) କୌଣସି **Superior Beloved** (ପ୍ରେମ୍ଭୀ) ନ ରହିଲେ ମଣିଷର **urge** (ଆକୃତି)ରହେ ନାହିଁ । ମଣିଷ ନୀତିପାଳନ ନୀତିକୁ ପାଳନ କରେ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ, ପାଳନ କରେ **out of an urge to satisfy the Superior Beloved** (ପ୍ରେମ୍ଭୀଙ୍କୁ ଖୁସୀ କରିବାର ଆକୃତିଠାରୁ) । ତେଣୁ **Superior Beloved** (ପ୍ରେମ୍ଭୀ) ନ ରହିଲେ ନୀତିପାଳନର ଆଗ୍ରହ ବି କମିଯାଏ ।

ଯୁବକ - ଯେ ଜଣେ ମାତ୍ର ହିଁ ରହିବେ, ତାହାର ମାନେ ବା କ'ଣ ? ଅନେକ ବି ତ ରହିପାରନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ନାରୀର ଏକ ସାମା ନ ହୋଇ ବହୁ ସାମା ରହିଲେ ଯାହା ହୋଇଥାଏ, ତଦନୁରୂପ ବହୁ ପ୍ରେମ୍ଭୀ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ପରିଣତି ଅକାମ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଏଥିରେ **unicentric adjustment** (ଏକମୁଖୀ ବିନ୍ୟାସ) ହୁଏ ନାହିଁ । **Conflicting personality** (ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵପ୍ରବଣ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵ) ହୋଇଉଠେ । ତେଣୁ ଜଣଙ୍କୁ **prime** (ମୁଖ୍ୟ) କରିନେବାକୁ ପଡେ । କାହାରି ଶରୀରର ବିଭିନ୍ନ **organ** (ଅଙ୍ଗ)ଯଦି ବିଭିନ୍ନ ମାଆର ଗର୍ଭରେ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ କିଏ ଯୋଡ଼ାଯୋଡ଼ି କରି ଗୋଟାଏ ଜୀବନ୍ତ ମଣିଷ ରୂପେ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ ? **Unity** (ଏକତା) **variety** (ବୈଚିତ୍ର୍ୟ)ରେ ଉଦ୍ଭିନ୍ନ ହୋଇଉଠେ, ଆଉ **variety** (ବୈଚିତ୍ର୍ୟ) **unity** (ଏକତା)ରେ **meaningful** (ସାର୍ଥକ) ହୋଇଥାଏ । ମୂଳରେ **unit** (ଏକ) ଆବଶ୍ୟକ । ଗୋଟିଏ **cell** (କୋଷ)ର **division** (ବିଭାଜନ) ହୋଇ ହୋଇ ଏତେ ବଡ଼ ଶରୀରଟା ଧୀରେ ଧୀରେ ତାହାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟେକ ନେଇ ଗଢ଼ିଉଠିଥାଏ । ତେଣୁ, ଶରୀରର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶ ମଧ୍ୟରେ ଏତେ

ପରିମାଣର ସୁନ୍ଦର ଯୋଗାଯୋଗ ଓ ପାରସ୍ପରିକତା ରହିଛି । ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ ଯଦି ସେହିଭଳି ଏକକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଉଦ୍ଭିନ୍ନ ହୋଇଉଠେ, ତେବେ ତାହାର ବିଭିନ୍ନ ଉପାଦାନ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଗଭୀର ସମନ୍ୱୟ ଓ ସଂଗତିର ସୁର ପୁଟି ଉଠେ । ନହେଲେ, ଗୋଟିଏ ଜାଣିବା ସଙ୍ଗରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଜାଣିବାର ସମ୍ପର୍କ ରହେନାହିଁ । ବିଭିନ୍ନ ଜଣାଗୁଡ଼ିକ ହଜଗୋଳ କରି ବୁଲନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକ ପରସ୍ପର ପରିପୂରଣୀ ହୋଇ ଜୀବନକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରି ତୋଳିପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଉକ୍ତ ଯୁବକ - ଭଗବାନଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ଵରେ ଅତୁଟ ବିଶ୍ଵାସ ଆସେ କିପରି ? ମଝିରେ ମଝିରେ ସନ୍ଦେହ ଆସି ମନକୁ ପାତିତ କରେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ବିଶ୍ଵାସର ମୂଳରେ ଅଛି ଭଲ ପାଇବା । ସତ୍ତା-ପ୍ରୀତି ଅପେକ୍ଷା ପ୍ରବୃତ୍ତି-ପ୍ରୀତି ଯେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ପ୍ରବଳ ହୋଇଉଠେ, ସେତେବେଳେ ବିଶ୍ଵାସର ସ୍ଥାନରେ ସନ୍ଦେହ ପ୍ରବଳ ହୋଇଉଠେ । ଯେତେବେଳେ ଭଗବାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସନ୍ଦେହ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ଦୁଃଖି ନିଅ- ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାୟଣତା ପାଇ ବସିଛି ତୁମକୁ । ବିଶ୍ଵାସ ହିଁ ଜୀବନୀୟ, ତାହା ହିଁ ମଣିଷକୁ ସର୍ବ ପଥରେ ଚାଲିତ କରେ ଓ ଶକ୍ତିମାନ କରି ଡାଳେ । ଅବିଶ୍ଵାସ ଓ ସନ୍ଦେହ ମଣିଷକୁ ଅବିବେକୀ ଓ ଦୁର୍ବଳ କରିଡାଳେ । ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଚାଟା ଯେତେ ବଡ଼େ, ମଣିଷର ଭଗବତ ବିଶ୍ଵାସ ମଧ୍ୟ ସେତେ ପରିମାଣରେ ପକ୍କା ହୋଇଚାଲେ । ଆଉ ସାଧନାର ଭିତର ଦେଇ ସତ୍ତାର ଆଦିଭୂମି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଜ୍ଞାନଲାଭ କରିବାକୁ ହୁଏ, ସେହି ଅନୁଭୂତି ଉପରେ ଦଶାୟମାନ ହେଲେ ସେତେବେଳେ ମନଟି ବିଶେଷ ଭାବରେ ଦବିଯାଏ ନାହିଁ । ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାୟଣତାର ଜାଲ ଭେଦକରି ନ ପାରିଲେ ବିଶ୍ଵାସରେ ସ୍ଥିତିଲାଭ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାୟଣତା ଗୋଟିଏ ମିଥ୍ୟା ଆବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରେ, ତାହା ସତ୍ୟକୁ ଆବୃତ କରି ରଖିଥାଏ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଵୟଂ-ପ୍ରକାଶ, କିନ୍ତୁ ତାହା ବି ମଝିରେ ମଝିରେ ମେଘ ଦ୍ଵାରା ଢାଙ୍କି ହୋଇପଡ଼େ, ତାହା କ'ଣ ଦେଖିନ ?

ଯୁବକ - ହଁ, ଦେଖିଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ମାୟାର ଆବରଣ ବୋଲି ଯାହା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି, ତାହା ବୋଧହୁଏ ଏହି ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାୟଣତା... ।

ଯୁବକ - କଥା ଅଛି ଚାହିଦାର ନିବୃତ୍ତି ନ ହେଲେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଇହୁଏ ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଚାହିଦାହୀନ ଜୀବନ କଣ ସମ୍ଭବ ? କୌଣସି ଇଚ୍ଛା କାମନା ଜାଗିବ ନାହିଁ ମନରେ, ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯେତେ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ଜାଗୁ, ଯେତେ ଚାହିଦା ହୁଏ ରହୁ, ତାହାର ଗନ୍ତବ୍ୟ ଯଦି ହୁଏ ଭଗବାନ, ତାକୁ fulfil (ପରିପୂରଣ) କରିବା ହୁଏ ଯଦି ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହୁଏ, ତାହାଲେ କୌଣସି ଦୋଷ ହୁଏନାହିଁ। ତେବେ ତାଙ୍କରି ପରିପନ୍ଥା ଯେଉଁ ସବୁ ଇଚ୍ଛା ବା ଚାହିଦା, ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କେବେବାର ନାହିଁ। ପ୍ରଶ୍ନ କେବଳ ମାନେ ହୁଏ ବାଜେ ବୋଧେ ବୋଧେ ଭାରାନ୍ତ ହେବ। ଯାହା ମୋର ବାଞ୍ଛିତ ଏବଂ ମୋ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନ ସୃଷ୍ଟି କରି ମୋତେ କଷ୍ଟ ମଧ୍ୟରେ ପକାଏ, ତାହାକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କେବେବାର କ'ଣ ବା ଲାଭ ?

ଆ : ପ୍ର : ୪/୧୭.୧୧.୧୯୪୩

II ମାନବର ମହାମିଳନ କେତେବେଳେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ II

ଏକ ନବଗତ ବ୍ୟକ୍ତି ଠାକୁରଙ୍କୁ କହିଲେ - ନାନାଦି ଧର୍ମ, କୃଷ୍ଣ, ଐତିହ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି, ଜାତି, ବର୍ଣ୍ଣ, ଅବତାର, ମତ, ପଥ ଇତ୍ୟାଦିର ବିରୋଧ ଓ ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ହୁଏ ମଣିଷ ଜୀବନକୁ ଯେତେ ଜଟିଳ ଓ ଦୁର୍ବହ କରି ତୋଳିଛି, ବୋଧହୁଏ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦ୍ଵାରା ଏପରି କରିପାରିନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହି ସମସ୍ତ ଭିତରେ ବିରୋଧ ଓ ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵର କୌଣସି ସ୍ଥାନ ନାହିଁ, ମାତ୍ର ଅଛି ଚିନ୍ତନ ଐକ୍ୟ ଓ ସମନ୍ୱୟ। ଆମେ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ବୁଝି ପାରୁ ନାହିଁ, ତେଣୁ ବିରୋଧ ଓ ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଉ। ଧର୍ମର କୌଣସି ଜାତି ନାହିଁ, ଭେଦ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ। ଅଛି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁଗ ଆଚାର, ଆଚରଣ, ବ୍ୟବହାର ଓ ଅନୁଚଳନ। ଧର୍ମର ଜାତି ବା ଜନ୍ମ ଉତ୍ପତ୍ତି ଏକମାତ୍ର ଈଶ୍ଵରଙ୍କଠାରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଧର୍ମ ଈଶ୍ଵରଙ୍କଠାରୁ ଜାତ ବା ଉଦ୍ଭୂତ। ଈଶ୍ଵରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଆଧିପତ୍ୟ, ଅର୍ଥାତ୍ ଧାରଣ-ପାଳନ-ସମେଶ-ସିଦ୍ଧିତା, ତାଙ୍କର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନରେ ଜଗତର ଯାହାକିଛି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ବଞ୍ଚି ରହେ ଓ ବଢ଼ିଯାଏ। ଆଉ, ଯେଉଁ ନୀତିକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ବଞ୍ଚିବା ଓ ବଢ଼ିଯାଇବା ବଜାୟ ରହେ, ତାହାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ଧର୍ମନୀତି। ସେହି ସବୁ ଗୁଡ଼ିକ ଅଭ୍ୟାସ ଦ୍ଵାରା ଆଚରଣ କରିବାକୁ ପଡ଼େ; ମାତ୍ର ତାହାକୁ ମୁହଁରେ କେବଳ କହିଲେ ହୁଏନାହିଁ। ତେଣୁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି- 'ଆଚାରଃ ପରମୋ ଧର୍ମଃ'। ଦେଶକାଳପାତ୍ର ଭେଦରେ ବୋଧ ଓ ଅସ୍ତିତ୍ଵର ପ୍ରକୃତିକୁ ବଜାୟ ରଖି ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାରେ ଯେଉଁ ଯାହା କରଣୀୟ, ତାହାକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଭାବରେ କରି ଚାଲିବାକୁ ହେବ। ଏହାରି ସଙ୍ଗରେ ଜଡ଼ିତ ଅଛି ଐତିହ୍ୟ ବା tradition. ଐତିହ୍ୟ ଯାହାର ଭିତର ଦେଇ ଆସିଛି, ତାହାର କଳାକୌଶଳକୁ ବୋଲାଯାଏ ପ୍ରଥା। ପୁନଶ୍ଚ, ଏହି ଐତିହ୍ୟ ଓ

ପ୍ରଥା ଅସ୍ତିତ୍ଵର ବକ୍ଷରେ ସଂସ୍କାର ସୃଷ୍ଟି କରି ତାହାକୁ ଆମ୍ଭ ରକ୍ଷାରେ ତତ୍ପର କରି ତୋଳିଥାଏ-କୃଷ୍ଣଗତ ଅନୁଶୀଳନ-ଅନତର୍ଯ୍ୟାମର ଭିତର ଦେଇ। ଆଚାର, ଆଚରଣ, ସଂସ୍କାର ଓ କୃଷ୍ଣର ବିଶେଷତ୍ଵର ଭିତର ଦେଇ ଜନ୍ମଗତ ବର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଜିତ ହୋଇଉଠେ। ଏହି ବିଭାଜନ ବା ବିଭାଗ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଭଜନତର୍ଯ୍ୟା ଅର୍ଥାତ୍ ସେବାତର୍ଯ୍ୟାମର ଦିଗରେ ନେଇ ଚାଲେ ବିସ୍ତାରମୁଖୀ କରି। କିନ୍ତୁ ଏହି ଯେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣ-ସମନ୍ୱିତ ସମାଜ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା, ତାହା କିନ୍ତୁ ଜୀବନୀୟ ପ୍ରୟୋଜନର ଆପୁରଣରେ, ଅନୁତର୍ଯ୍ୟାମର ସତ୍ୟ-ପରିବେଷଣରେ, ପାରଗତାର ପ୍ରକୃତି ଅନୁଯାୟୀ, ଭାବନୀ ଅଭିନବେଶରେ, ଉନ୍ନତି-ନିୟମନାର ଭିତରେ ସତ୍ୟ ହିଁ ଉଦ୍ଭିନ୍ନ ହୋଇ ଉଠିଛି- ପାରସ୍ପରିକ ସଂଗତି ଓ ସହଯୋଗିତାକୁ ଧରି। ଆଉ, ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ତାହାର ସାତବ୍ୟ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖି, ପରସ୍ପରର ସାର୍ଥରେ ସାମନ୍ୱିତ ହୋଇ, ସେବାର ଆଦାନପ୍ରଦାନରେ, ଉନ୍ନତିର ପରିବେଷଣ ଓ ପରିପୋଷଣରେ, ଅନ୍ତର-ବାହାରର ସାମ୍ୟସଙ୍ଗତ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଚଳନକୁ ନେଇ ବର୍ଦ୍ଧନ ପ୍ରଗତିକୁ ଅବ୍ୟାହତ ରଖିପାରେ। ଆଉ, ଏହି ପ୍ରଗତିର ପରମ ପଥ ହିଁ ହେଉଛନ୍ତି ଅବତାର-ପୁରୁଷ। ସେ ନରଦେହ ଧାରଣ କରି, ନିଜର ଜୀବନ, ବାଣୀ ଓ ଆଚରଣ ଦେଇ ମଣିଷର ବଞ୍ଚିବା- ବଢ଼ିବାକୁ ସୁସଂସ୍କୃତିରେ ସୁସଂସ୍କୃତ କରି ଆହୁରି ଉଦ୍ଧାସ୍ତ, ଉଦ୍ବୁଦ୍ଧ ଓ ଉଜ୍ଜୀବିତ କରି ତୋଳନ୍ତି-ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ପରିସ୍କରିତ କରି। ଅବତାର ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵରେ ଆସିପାରନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ସେ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଆସନ୍ତି, ସେ ଆସନ୍ତି ଦେଶ-କାଳ-ପାତ୍ରର ପ୍ରୟୋଜନ ଅନୁପୂରଣରେ। ସେ ମୂର୍ତ୍ତି ପରିଗ୍ରହ ହୋଇ ଆସନ୍ତି, ଚାଲି ଯାଆନ୍ତି, ପୁଣି ଆସନ୍ତି। ତାଙ୍କର ଆଉ ଥରେ ଆସିବା ମୂର୍ତ୍ତି ଈଶ୍ଵରଙ୍କର ନବକଳେବର ଧାରଣା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ- ତାହା ଯେଉଁ ଦେଶରେ, ଯେଉଁ ପରିବାରରେ, ଯେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିର ଭିତର ଦେଇ ସେ ଆଗମନ କରନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି। ସେଥିଯୋଗୁଁ, କୌଣସି ଅବତାରଙ୍କୁ ଉପେକ୍ଷା କରିବା, ନିନ୍ଦା କରିବା ବା ବାତରାଗ ଦେଖାଇବା ମାନେ, ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅବତାରଙ୍କୁ ଉପେକ୍ଷା କରିବା, ନିନ୍ଦା କରିବା ବା ବିତରାଗ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ଅଟେ। କାରଣ, ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ହିଁ ଏକ। ତେଣୁ, ଭେଦ ଆଣିବା ମାନେ ବଞ୍ଚିତ ହେବା। ସେଥିଯୋଗୁଁ, ତାହା ଆଦୌ କରିବା ଠିକ୍ ନାହିଁ। ପୁନଶ୍ଚ ଧର୍ମାନ୍ତରିତ କରିବା ବି ଏକ ଅସାଧାରଣ କଥା, କାରଣ ଧର୍ମରେ କେତେବେଳେ ହେଲେ ଅନ୍ତର ବା ଭେଦ ହୁଏ ନାହିଁ। ଧର୍ମ ଚିରକାଳ ଏକ ଓ ଅଭିନ୍ନ। ତାହା ଛଡ଼ା, ଧର୍ମ କେବେ ହେଲେ ପିତୃପୁରୁଷ ବା ପିତୃକୃଷ୍ଣକୁ ଅସାକର କରିବାର

କଥା ଅନୁମୋଦନ କରେ ନାହିଁ। ଧର୍ମାଚରଣରେ ଅବତାର ପୁରୁଷ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଅବର୍ତ୍ତମାନରେ ଚରଣିଷ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଗଣ ହିଁ ମଣିଷର ଅନୁସରଣୀୟ ଅଟନ୍ତି। ଯେଉଁମାନେ ଏହି ପ୍ରକାର ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟ ସନ୍ନାୟନାରେ ଅଭିଶିକ୍ଷା ନୁହଁନ୍ତି, ଆତ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଅହମିକା ହିଁ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଚାଲକ, ସେମାନଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଓ ବିଚାର ଅବତାର ପୁରୁଷଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଓ ବିଚାର ସଙ୍ଗରେ ଖାପ ଖାଏ ନାହିଁ। ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବାରେ ବିପଦର ସମ୍ଭାବନା ରହିଥାଏ।

ଭଦ୍ରଲୋକ ପୁଣି ପଚାରିଲେ - ଆପଣ କହୁଛନ୍ତି ଧର୍ମ ଏକ; କିନ୍ତୁ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମ, ମୁସଲମାନ ଧର୍ମ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ଇତ୍ୟାଦି କଥା ତ ଆମେ ଶୁଣିବାକୁ ପାଉ, ଆଉ ଧର୍ମର ନାମରେ, ଅବତାର ପୁରୁଷଙ୍କ ନାମରେ ଭେଦ, ବିଭେଦ, ହିଂସାର ତ ଅନ୍ତ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ, ମୁସଲମାନଧର୍ମ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନଧର୍ମ, ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଇତ୍ୟାଦି କଥା ଆମେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ବାଦଭ୍ରାନ୍ତିର କବଳରେ ପଡି କହିଥାଉ। ପ୍ରକୃତ ପ୍ରସାବରେ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ରକମସକମ ନାହିଁ, କୌଣସି ବାଦ-ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ନାହିଁ। ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ବାଦ ବୋଇଲେ ଏହି ସତ୍ତ୍ୱବାଦ-ସାତ୍ତ୍ୱବାଦ-ଯାହା ଚିରଦିନହିଁ ଏକ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ନିକଟରେ- ଯେଉଁ ବାଦର ପରିଣତି ଜୀବନ, ବୃଦ୍ଧି, ଅମରତ୍ୱ ଓ କଲ୍ୟାଣ-ଯାହା ସମସ୍ତଙ୍କର ହିଁ ଚାହିଦା। ସେ ଯେଉଁଠାରେ ଆସନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି, ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଆପୁରୁଷମାଣ ହୋଇ ହିଁ ଆସନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ସର୍ବପ୍ରକାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ପାଳନ-ପୋଷଣ ଓ ପୂର୍ବତନ ଅବତାର ପୁରୁଷଗଣ ଓ ପ୍ରତିଟି ସଭାର ପରିପୁରଣ କରି ହିଁ ଚାଲନ୍ତି। ଏହାହିଁ ତାଙ୍କର ଚିରନ୍ତନ ଚାପର୍ଯ୍ୟ। ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଭିତରେ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ତାପର୍ଯ୍ୟ ହିଁ ଭିନ୍ନାନ୍ତ କରି ଯାଆନ୍ତି। ସେ ଦେଖିବାକୁ ଚାହଁନ୍ତି- ଈଶ୍ଵରପ୍ରଦତ୍ତ ଧାରଣ-ପାଳନ-ସମେଗର ଅନୁପ୍ରେରଣାରେ କିଏ କେଉଁ ଭଳି ଆସନରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପରିବେଶର ଧାରଣ-ପାଳନ କରି ଚାଲିପାରୁଛି- ଅପରର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଅବ୍ୟାହତ ରଖୁ। ଆଉ ଏହି ଧାରା ଯେତେ ଦେଶୀ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବେ, ସମସ୍ତ ଅବତାର ପୁରୁଷ, ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ ହିଁ ସେତେ ହିଁ ନନ୍ଦିତ ହୋଇଉଠନ୍ତି ସେହିମାନଙ୍କର ଅନ୍ତରେ। ତେଣୁ କହୁଥିଲି-ଧର୍ମର କୌଣସି ଅଲଗା ଜାତି ନାହିଁ। ଜାତି ଗୋଟିଏ, ତାହା ଈଶ୍ଵର। କାରଣ, ଈଶ୍ଵର ଅର୍ଥାତ୍ ଧାରଣ-ପାଳନ ସମେଗ ହିଁ ଧର୍ମର ଉତ୍ସ। ଏହାଠାରୁ ହିଁ ଧର୍ମର ଉତ୍ତର। ଧର୍ମରେ କୌଣସି ଭେଦ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ, ଭେଦ ଅଛି ଦେଶକାଳପାତ୍ରକୁ ନେଇ - ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ଅନୁର ଐତିହ୍ୟ, ପ୍ରଥା, ରୀତି ସଂସ୍କାର ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ। ଆଉ, ତାହାହିଁ ସମାଜ ଓ ବର୍ଣ୍ଣ ମଧ୍ୟରେ

ଉଦ୍ଭାସିତ ହୋଇ ଉଠିଛି। ତାହାଦ୍ୱାରା ଧର୍ମର ଅର୍ଥାତ୍ ସାତ୍ତ୍ୱ ଧୃତିର ଭେଦ ହୁଏନାହିଁ। ଏହି ସାତ୍ତ୍ୱ ଧୃତି ଅର୍ଥାତ୍ ସଭାର ଧାରଣ-ପୋଷଣ ହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ଲକ୍ଷ, କିନ୍ତୁ ଧୃତିପୋଷଣୀ ଆୟୋଜନ ଯେ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ପକ୍ଷରେ ଯେପରି ପ୍ରୟୋଜନ, ତଦନୁଗତାବରେ ନକରିଲେ ତାହା ବ୍ୟତ୍ୟୟୀ ହୋଇଉଠେ, ଅର୍ଥାତ୍ ତାହା ବ୍ୟତିକ୍ରମଦୁଷ୍ଟ ହୋଇଉଠେ। ଯେପରି ଜଣେ ହୁଏତ ଗୁଡି ଖାଇ ଭଲରେ ରହେ, ଆଉ ଜଣେ ହୁଏତ ଭାତ ଖାଇ ଭଲରେ ରହି ପାରେ। ଯାହା ପକ୍ଷରେ ଯେଉଁଠା ଉପଯୋଗୀ, ତାକୁ ତାହା ଦେବା ହିଁ ବାଞ୍ଛନୀୟ। ପୁଣି ଦେଖାଯାଏ, ଏକ-ଏକ ଜାତୀୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ସଂଜାତ ସଂସ୍କାର ନେଇ ଗଢ଼ିଉଠିଛି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବର୍ଣ୍ଣ। ବର୍ଣ୍ଣାନୁଗତ ଚଳନ ହେଉଛି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ବିଶେଷତ୍ୱ। ତେଣୁ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟସମ୍ମତ ପଥରେ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ଅଭିଯାନରେ ଅଗ୍ରସର ହେବାର ଆଗ୍ରହ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଚରିତ୍ରରେ ହିଁ ବିଦ୍ୟମାନ ଥାଏ। ମୂଳ କଥା, ପ୍ରତ୍ୟେକେ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ସଭାକୁ ଧାରଣ ଓ ପାଳନ କରିଚାଲନ୍ତି। ଏହା ହେଲା ପ୍ରକୃତିର ନିୟମ। ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ଏହା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ। ତେଣୁ, ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଘୃଣା ବା ଦୈଷ-ହିଂସାର କୌଣସି ସ୍ଥାନ ନାହିଁ। ସାତ୍ତ୍ୱ ସଭା ଚିରଦିନ ହିଁ ଅହିଂସ। ସେ ନଷ୍ଟ ହେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, ନଷ୍ଟ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଚାହେଁ ନାହିଁ - ସଭା ହିଁ ସଭାକୁ ସଞ୍ଜିବାତ କରି ରଖେ। ପରିବେଶ ନ-ରହିଲେ ଚେତନା ହିଁ ଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଏ। ଆତ୍ମରକ୍ଷା ହିଁ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ଉଠେ। ସେଥିଯୋଗୁଁ, ହିଂସା କରି ଈଶ୍ଵରଙ୍କର ପୂଜା ହୁଏ ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ଶୟତାନର ପୂଜା ଯେଉଁଠି ଅବାଧ ହୋଇଛି, ସେହିଠାରେ ତାକୁ ନିରୋଧ କରିବାକୁ, ନିରସ୍ତ କରିବାକୁ ଏବଂ ହିଂସା ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ହନନ କରି ସଭାକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ହିଂସାର ପ୍ରୟୋଜନ ଆସି ଛିଡ଼ା ହୁଏ। ଶୟତାନ ବୋଇଲେ ଯାହା ସଭାହିଂସ। କିନ୍ତୁ, ଏହି ଧାରଣ-ପାଳନୀ ସମେଗର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନାରେ ମଣିଷକୁ ହିଂସାମୁକ୍ତ କରି ଯେତେ ହିଁ ଧାରଣ-ପାଳନୀ ଆଧିପତ୍ୟରେ ପ୍ରବୁଦ୍ଧ କରି ତୋଳା ଯାଇ ପାରେ, ସେତେ ହିଁ ଈଶ୍ଵର ପ୍ରତିଷ୍ଠାହୁଏ ବାସ୍ତବରେ। ଏହାହିଁ ହେଉଛି ଅସଲ କଥା। କୌଣସି ଅବତାରପୁରୁଷ ବା ପ୍ରେରିତପୁରୁଷଙ୍କର କଥାର ମଧ୍ୟରେ କେବେହେଲେ କାହାରି ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ଘୃଣା କରିବାର ବା କାହାରି ପ୍ରତି ଧାରଣ-ପାଳନୀ ଅନୁତର୍ଯ୍ୟା ରହିତ ହେବାର ସମର୍ଥନ ମିଳେ ନାହିଁ। ତେଣୁ, ଈଶ୍ଵରପ୍ରୀତିକୁ ନେଇ ମଣିଷକୁ ସହି-ଦହି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରି ଚାଲିବାକୁ ହେବ-କୁଶଳକୌଶଳୀ ତତ୍ପରତାର ସହ। ଆଉ, ଏହି ଚଳଣରେ ଚାଲୁ-ଚାଲୁ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ବିଚ୍ଛୁରଣ ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ହୋଇ ଉଠିବ। ଏହିଠାରୁ ବୁଝାହେଲା-ଐତିହ୍ୟ, ପ୍ରଥା, ସଂସ୍କାର ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ବେଦୀରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ତାକୁ ନବାୟିତ କରି ଅସତ୍ତ୍ୱ ନିରୋଧ ଓ ସତ୍ତ୍ୱ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା

ଯେତେ ପରିମାଣରେ କରି ପାରିବୁ, ଧର୍ମର ପାଳନ ହେବ ସେତେ ପରିମାଣରେ। ଦୈଷ୍ଟ, ହିଂସା ଓ ଅସତ୍ତ୍ୱାକୁ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରି ଏହିପରି ଅମରଣ ଓ ଅମୃତର ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ଚାଲିବାକୁ ହେବ। ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ-ଈଶ୍ୱର, ଧର୍ମ ବା କୌଣସି ଅବତାର ପୁରୁଷଙ୍କ ପ୍ରତି ବିରୂପଭାବ ପୋଷଣ କରିବା ମାନେ -ନିଜ ଅସ୍ଥିତ୍ୱର ପ୍ରତି ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ପରବଶ ହେବା, ଆତ୍ମବିନାଶ ଓ ଆତ୍ମ-ଅବଦଳନରେ ଉଦ୍ୟତ ହୋଇ ଉଠିବା। ସପରିବେଶକୁ ନେଇ ନିଜ ଅସ୍ଥିତ୍ୱର ଧାରଣ-ପାଳନର ସମସ୍ୟା ଯେତେଦିନ ଅଛି, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆତ୍ମେମାନେ ଈଶ୍ୱର, ଧର୍ମ ଓ ଅବତାର ପୁରୁଷଙ୍କୁ ବାଦ ଦେଇ ଚାଲି ପାରିବୁ ନାହିଁ। ଆଉ, ଏହି ଭିତ୍ତିର ଉପରେ ଦକ୍ଷାୟମାନ ହୋଇ ସମସ୍ତ ପ୍ରାକୃତିକ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ବଜାୟ ରଖି ମଧ୍ୟ ମଣିଷର ମହାମୀଳନ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ। ନହେଲେ, ସବୁକିଛିକୁ ଏକାକାର କରି ମେଲ କରିବାକୁ ଗଲେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଓ ବ୍ୟର୍ଥତା ଅବସମ୍ଭାବ। ଜୀବନ, ଜନନ ଓ ଯୋଗ୍ୟତା ସବୁକିଛି ହିଁ ବିକୃତ ଓ ବିସ୍ତ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିବ ସେଥିରେ। ଆତ୍ମେମାନେ ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷେ କ'ଣ ଚାହୁଁ, ଆଗେ ଭାବି ଦେଖିବାକୁ ହେବ ଆଉ ଚାଲିବାକୁ ହେବ ସେହି ପଥକୁ ଧରି।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୨୯.୧୧.୧୯୪୩

II କିପରି ବୁଝାଯିବ ପରମପିତାଙ୍କ ଅଭିପ୍ରେତ କ'ଣ II

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ- କୌଣସି ଏକ ବିଶେଷ ପରିସ୍ଥିତିର ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ିଲେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ତରଫରୁ କ'ଣ କଲେ ପରମପିତାଙ୍କ ଅଭିପ୍ରେତ ଯେ କ'ଣ ତାହା ବୁଝାଯିବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପରମପିତା ମଙ୍ଗଳସ୍ୱରୂପ, ଜୀବନସ୍ୱରୂପ । ସପରିବେଶ ଯଦ୍ୱାରା ମଙ୍ଗଳ ପଥରେ ଚାଲି ଜୀବନରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠି ପାରି; ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପଥରେ ଚାଲି ଯେପରି ଅକଲ୍ୟାଣକୁ ଡାକି ନଆଣ୍ଡ, ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ, ପ୍ରେମ, ପ୍ରୀତି, ସେବା ଓ ସଂହତି ଯେପରି ବୃଦ୍ଧିପାଏ; ବିରୋଧ ଓ ବିଚ୍ଛେଦ ଯଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମୋ ପ୍ରଶ୍ରୟ ନପାଏ, ତାହାହିଁ ପରମପିତାଙ୍କର ଅଭିପ୍ରେତ ବୋଲି ଧରି ନେଇ ପାରନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କର ଭଲ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ନିଜେ ଭଲ ହୋଇ ଉଠିବା ଦରକାର, ସୁଖ, ଶାନ୍ତି ଓ ଚୂଞ୍ଚି ବଢ଼ିଉଠିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅବନତିର ପଥଟି ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯିବା ଦରକାର । ଆଉ, ଉନ୍ମୁତ୍ତିର ପଥ ଜୁମଶଃ ପ୍ରଶସ୍ତ ହେବା ଦରକାର । ନିଜର ଚେଷ୍ଟାରେ ଏହା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବିନାଶର ବାଜ ବ୍ୟାଘ୍ର ହୋଇ ରହିଛି ଚାରି ଦିଗରେ, ତାହାକୁ ଖତମ କରି

ଅମୃତର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ହେବ । ନୈରାଶ୍ୟ ବା ନେତିବାଚକ ଚିନ୍ତା ଓ ବାକ୍ୟର ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବା ଭଲ ନୁହେଁ- ଏହା ଦ୍ୱାରା **nerve** (ସ୍ନାୟୁ)ଗୁଡ଼ିକ ଢିଲା ହୋଇଯାଏ । ଜୀବନ ହିଁ ଯେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସାଧ୍ୟ ଓ କାମ୍ୟ, ସେତେବେଳେ ଅଯଥା ତାହାର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ କାହିଁକି ଯିବ ? ଜୀବନରେ ଅବାସ୍ଥାନୀୟ ବହୁ କିଛି ଆତ୍ମେମାନେ ପାଉ । ତାହାର କାରଣ ମୋର ମନେ ହୁଏ, ଅସତର୍କ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ, ଦୁର୍ବଳତା ଓ ଅବସାଦ ଫଳରେ ଆତ୍ମେମାନେ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ହୁଏତ ଆମର ଅଜ୍ଞାତସାରେ ଚାହିଁ ବସି ଥାଉ, ଏବଂ ଯେପରି ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରାପ୍ତିଘଟେ, ସେହି ପ୍ରକାରର ଚଳଣରେ ଚାଲୁ । ଭଲମନ୍ଦ ଯାହାକିଛି ଆତ୍ମେ ପାଉ, ତାହା ସାଧନା କରି ପାଇଥାଉ ।

ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- କେହି ଚାହେଁ ନାହିଁ ଯେ ତାହାର ଖରାପ ହେଉ, କିନ୍ତୁ ତାହା ସତେ ବି ଖରାପ ହୋଇଥାଏ । ଏହାର କାରଣ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମଣିଷ ମୁହଁରେ କହେ ଯେ ସେ ଖରାପ ଚାହେଁ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ତାହାର କର୍ମ ଦେଖି ବୁଝାଯାଏ ସେ ଖରାପ ଚାହେଁ କି ନାହିଁ । ଯେ ଖରାପ ଚାହେଁ ନାହିଁ, ତାହାର ଲକ୍ଷଣ ହେଲା-ସେ ବାସ୍ତବରେ ଉତ୍ତମଗୁଣୀ ଚଳଣରେ ଚାଲେ, ପିତା, ମାତା ଓ ଗୁରୁଙ୍କର ଆନନ୍ଦବିଧାନ ହିଁ ତାହାର ନିକଟରେ ବଡ଼ ହୋଇଉଠେ । ତାହାର ଅନ୍ୟ ଏକ ଲକ୍ଷଣ ହେଲା- ପରିବେଶର ଭଲ କରିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି । ଅନେକ ଲୋକ ପରିବେଶର କ୍ଷତିକରି ନିଜର ଭଲ କରିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ତାହାର ମାନେ ସେମାନେ ନିଜର ଭଲ ଚାହାଁନ୍ତି ନାହିଁ । କାରଣ, କାହାରି କ୍ଷତି କରିବାକୁ ଗଲେ ନିଜକୁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ କରିବାକୁ ହୁଏ । ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ନିଜର କ୍ଷତି ନ କରି ଅନ୍ୟର କ୍ଷତି କରାଯାଏ ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କର ଜୀବନ ଏକ ସୂତ୍ରରେ ଗୁନ୍ଥା ହୋଇଛି । ଅପରର ଭଲ କରିବା ଛଡ଼ା ନିଜର ଭଲ ହେବା ଅସମ୍ଭବ । କିନ୍ତୁ ଏ ସମ୍ଭବରେ ଆତ୍ମେ ଅଜ୍ଞ । ତେଣୁ ନିଜର ଭଲ ଚାହଁଲେ ବି ଆତ୍ମେ ଚାଲୁ ଏପରି ଭାବରେ ଯଦ୍ୱାରା ଖରାପଟା ହିଁ ଆସିଯାଏ ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଜିଜ୍ଞାସା କଲେ- ଏହି ଅଜ୍ଞତା ବିଦାୟ ମାଗିବ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯେତେ ଆତ୍ମେମାନେ ଉତ୍ତମଗୁଣୀ ହେବୁ, ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠ ହେବୁ- ସକ୍ରିୟ ତତ୍ପରତାରେ, ସେତେ ହିଁ ଅଜ୍ଞତା ବିଦାୟ ମାଗିବ । ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି, ଭଲ ପାଇବାର ଚାଟା ଯେତେ ବଢ଼ିଚାଲିବ, ସେତେ ହିଁ ତାହା ବିଛାଡ଼ି ପଡ଼ିବ ସବୁ କିଛିର ଉପରେ । ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ପୋକଟିକୁ ମଧ୍ୟ ମନେ ହେବ ପରମ ଆତ୍ମୀୟ ବୋଲି । ପ୍ରତିଟି ସତ୍ତାର ଯେପରି ସୁଖ ହୁଏ, ସନ୍ତୋଷ ହୁଏ, ସଂବୃଦ୍ଧି ଘଟେ, ତାହାପାଇଁ ମନପ୍ରାଣ

ତାଳି କରିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ଜାରିବ । ଏହି ଯେ ଇଚ୍ଛାନୁଶୀଳ ଗ୍ରାହ-ବିଧିର ସେବା ସମାପନା ନନ୍ଦନମୁଖର ଚଳଣ-ଯାହା କି ତାହା ନିଜର ସାର୍ଥର ଭିତରେ ସବୁରି ସାର୍ଥ ଏବଂ ସବୁରି ସାର୍ଥର ମଧ୍ୟରେ ନିଜର ସାର୍ଥର ସମାବେଶ ଭଲକରି ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ପ୍ରକାରର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ହେଲା ପ୍ରେମର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ । ଆଉ ପ୍ରେମର ଦୃଷ୍ଟି ଯେଉଁଠି, ଜ୍ଞାନର ଦୃଷ୍ଟି ସେହିଠାରେ ।

ଉକ୍ତ ଦାଦା- ଆପଣ ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତୁ, ଯେପରି ଏହି ପ୍ରକାର ଦୃଷ୍ଟି ଆମର ଖୋଲିଯାଉ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆଶୀର୍ବାଦ କ'ଣ ! ମୁଁ ତ ଏଥିପାଇଁ ଲାଲାୟିତ ହୋଇ ରହିଛି । ତେବେ, ଏହିଟା କେବଳ **philosophically** (ଦାର୍ଶନିକ ଭାବରେ) ଓ **intellectually** (ବୁଦ୍ଧିଗତ ଭାବରେ) ବୁଝି ନେଲେ ହେବ ନାହିଁ । ଦୈନନ୍ଦିନ ଚଳଣାର ଭିତରଦେଇ ଏହି ବୋଧର ପରିଚୟ ଦେବାକୁ ହେବ ଯଥାସମ୍ଭବ । ଇଷ୍ଟଙ୍କର ପ୍ରୀତି ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଇଷ୍ଟପୁରୁଷଙ୍କୁ ସେବା-ପୂଜାର ଭିତର ଦେଇ ପରିଚିତ କରିବାର ଆକୃତି ଧନ୍ୟା ନେଇ ଚାଲିବାକୁ ହେବ ବାସ୍ତବରେ । ଏହିପରି ହୋଇ ଉଠିଲେ ଇଚ୍ଛାନୁରାଗ ଓ ଲୋକପ୍ରୀତି ଦୂରତା ହିଁ ହୁ ହୁ ବଢ଼ିଉଠିବ । ଟିକିଏ କରିଚାଲ, ସୁନା ପୁଅ ମୋର ! ଟିକିଏ ଅଭ୍ୟାସ କରିପକାଅ । ନିଜକୁ କରିବାର ସ୍ରୋତରେ ପକାଇଦେଲେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ - ଏହି ପଥଦେଇ ପରମପିତାଙ୍କର ଦୟା ବନ୍ୟା ମାଡ଼ିଲାପରି ଦୁତଗତିରେ ଆଗେଇ ଆସୁଛି ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୧.୧.୧୯୪୪

॥ ଧର୍ମ ସାଙ୍ଗରେ ଅର୍ଥ ଥାଏ କେତେବେଳେ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଦାଦା ପଚାରିଲେ- ଠାକୁର ! ଆପଣ କୁହନ୍ତି, ଧର୍ମ ରହିଲେ ତାହା ସଙ୍ଗରେ ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟ ରହେ । କିନ୍ତୁ ଧର୍ମପଥରେ ଯେଉଁମାନେ ଚାଲନ୍ତି, ସେହିମାନଙ୍କର ତ ଅର୍ଥକଷ୍ଟ ବେଶୀ ପରିମାଣରେ ପାଇବାକୁ ହୁଏ ? ଏହାର କାରଣ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ରାତାରାତି କିଛି ହୁଏନାହିଁ । ସବୁଦିନ ହିଁ ଗୋଟିଏ ସମୟ ଥାଏ । ବ୍ୟବସାୟ-ବାଣିଜ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ କରନ୍ତି, ସେମାନେ କ'ଣ ଗୋଟିଏ ଦିନରେ ଟଙ୍କାର ମାଲିକ ହୋଇଯାନ୍ତି ? ତେବେ ଧର୍ମର ଭେକ ନେଇ ଚାଲିବା ଆଉ ଧର୍ମ କରିବା କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ କଥା ନୁହଁ । ଧର୍ମ ଜୀବନ ମାନେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କର୍ମମୟ ଜୀବନ, ଆଉ ସେହି

କର୍ମ ହେଉଛି ଧୃତି-ପୋଷଣୀକର୍ମ, ଅସ୍ଥିତ୍ୱ-ପୋଷଣୀକର୍ମ-ଯାହା ପରିବେଶକୁ ଉଚ୍ଛଳକରି ତୋଳିଥାଏ । ତେଣୁ ଧାର୍ମିକ ଚଳନରେ ଯେ ଚାଲେ, ସେ ନିଜେ ଚାହୁଁ ବା ନ ଚାହୁଁ, ମଣିଷର ସତଃସେଚ୍ଛ ଅବଦାନ ସତଃ ହିଁ ସେ ପାଏ । କିନ୍ତୁ ଏହି ସବୁ ପାଇବାର ଲୋଭରେ ଯିଏ ଧର୍ମ କରିଥାଏ, ତାହାର କରିବାଟା ହିଁ **perfect** (ନିର୍ମୁଦ୍)ହୁଏ ନାହିଁ, ତେଣୁ ପାଇବା ଘଟେ ନାହିଁ । ପୁଣି, ଧର୍ମାଚରଣ ଯାହାର ପ୍ରକୃତିଗତ-ବିଶେଷ କୌଣସି ସାର୍ଥପର ପ୍ରତ୍ୟାଶା-ପ୍ରଶୋଦିତ ନୁହେଁ, ସେ ଅଭାବର ଭିତରେ ରହିଲେ ବି ଏକଥା ଭାବେ ନାହିଁ-ଧର୍ମକରି ମୋର କ'ଣ ବା ହେଲା ? ସକ୍ରିୟ ଧର୍ମାଚରଣ ହିଁ ତାହାର ପରମତୃପ୍ତିର କାରଣ ହୋଇ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୁଏ । ଲକ୍ଷେ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର ବିନିମୟର ବି ସେ ସେହି ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, ପୁଣି ଶତ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ସେହିପଥରୁ ଟଳାଇ ପାରେ ନାହିଁ । ସୁଖ ବା ଦୁଃଖ କୌଣସି ତା ହିଁ ତାକୁ ତା'ର ଆଦର୍ଶଙ୍କ ଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରି ପାରେନାହିଁ । ଧର୍ମରେ ଏତେପରିମାଣରେ ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଯେ ଅର୍ଥର ଶୀତର ସେ କର୍ମ ହିଁ କରିଥାଏ । ଅର୍ଥ ହିଁ ତାର ସେବା କରି ଧନ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ମଣିଷ ଯେ ଅଳ୍ପ କିଛି ସମସ୍ୟାରେ ବିଚଳିତ ହୋଇପଡେ, ତାହାର କାରଣ-ବାସ୍ତବଭାବରେ ଧର୍ମର ସେବାରେ ସର୍ବକ୍ଷଣ ମତ୍ତ ମସୃଗ୍ନ ହୋଇ ରହେନାହିଁ । ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ସକ୍ରିୟ ଧର୍ମ ନିରତିର ଏକ ପରମ ଅବଦାନ ଏହି ଯେ, ତାହାର ଅନ୍ତରର ଉତ୍ସାହ ଓ ଆନନ୍ଦକୁ ମଳିନ ହେବାକୁ ଦେଇ ନଥାଏ । ଆରାମ ବା କଷ୍ଟର ମଧ୍ୟରେ ପଡି ସେହି ନିରତି ବା ବ୍ୟାପୃତି ଠାରୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ହୋଇପଡ଼ିଲେ ସେହି କ୍ଷଣ ଠାରୁ ଅନ୍ଧାର ଘନେଇ ଆସେ । ପ୍ରକୃତ ଧର୍ମାଚରଣ କାହାକୁ କେବେହେଲେ ବି ଅସୁଖୀ ବା ଅଭାବ-ପୀଡ଼ିତ କରିପାରେ ନାହିଁ । ତେବେ, ଚାଲିବାର ପଥରେ ନିଜର ତୁଟି-ବିଦ୍ୟୁତି କ'ଣ ଅଛି, ସେହିଟା ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ ଓ ଆତ୍ମ-ସଂଶୋଧନ କରି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୩.୧.୧୯୪୪

॥ ଭାବନା କେଉଁମାନଙ୍କୁ ନେଇ ॥

ଜଣେବ୍ୟକ୍ତି ଠାକୁରଙ୍କୁ କହିଲେ- ପୃଥିବୀର ଇତିହାସରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ମଣିଷ ଧର୍ମର ନାମରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧର୍ମ କରିଥାଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଧର୍ମର ଅର୍ଥ କଣ, ତାହା ହୁଏତ ସେ ଭଲ କରି ବୁଝି ନାହିଁ, ତେଣୁ ଧର୍ମର ନାମରେ ଅଧର୍ମ କରେ । ଯେଉଁମାନେ ଅଜ୍ଞତାହେତୁ ଅନ୍ୟାୟ କରନ୍ତି, ସେହି ଅନ୍ୟାୟ ହୁଏତ ଦିନେ କମି ଯାଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁମାନେ ଜାଣି-ବୁଝିକରି

ମଧ୍ୟ ଧର୍ମ ଓ ନୀତିର କଥାକୁ ପାଟିରେ ଧରି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ତାଡ଼ନାକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରି ଚାଲନ୍ତି, ସେହିମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଚିତା ବଢ଼େ । ଯେଉଁମାନେ ଜ୍ଞାନପାପୀ, ଯେଉଁମାନେ ନିଜକୁ ଓ ଅପରକୁ ପାକିଦେଇ ହିଁ ସୁଖୀ ହେବାକୁ ଚାହଁନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଶିକ୍ଷକ ହେଲା କର୍ମ ଫଳ । ନିତ୍ୟାନ୍ତ ବେକାୟିଦାରେ ଯେତେବେଳେ ସେ ପଡ଼େ ସେତେବେଳେ ବୁଝିପାରେ, ଏହାଦ୍ୱାରା ନିଜର କେତେବଡ଼ କ୍ଷତି ସେ କରି ପକାଇଛି । ସବୁ ଜିନିଷ ପରି ଧର୍ମର ଯେ ବିକୃତି ନାହିଁ, ତାହା ଭାବିବା ଭୁଲ । ଏହାର ଏକମାତ୍ର ପ୍ରତିକାର ହେଲା ବାସ୍ତବ ଧର୍ମପ୍ରାଣତା, ବାସ୍ତବ ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣତା । ସବୁ ଜଟିଳତା ସରଳ ହୋଇଯାଏ ପ୍ରକୃତ ଧର୍ମର ଆଚରଣର ଭିତର ଦେଇ । ଧର୍ମର ସେହି ଆଚରଣ ଦେଖିଲେ ଅନ୍ୟ ମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, ଉପକୃତ ହୁଅନ୍ତି । ମଣିଷ ନିଜର ଭଲକୁ ଯେତେ ଦିନ ଚାହେଁ, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ପ୍ରକୃତ ଧର୍ମର ବିରୋଧୀ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୫.୧.୧୯୪୪

II ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ-ଆଶ୍ରମରେ ମୋକ୍ଷଲାଭ ହୁଏ କି ନା ? II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- କେହି-କେହି କୁହନ୍ତି-ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ ଆଶ୍ରମରେ ମଣିଷ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲାଭ କରିପାରେ ନାହିଁ, କାରଣ, ଗୃହୀ ଯଦି ମୋକ୍ଷପନ୍ଥୀ ହୁଏ, ତାହାହେଲେ ଗୃହଧର୍ମ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ପାଳନ କରିପାରେ ନାହିଁ । ଆଉ, ମୋକ୍ଷପନ୍ଥୀ ଯଦି ନହୁଏ, ତାହାହେଲେ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମର ସେବା ଯେତେ ହିଁ କରୁନା କାହିଁକି, ସେଥିରେ ତାର ଜୀବନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସଫଳ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ । ଏହା କ'ଣ ଠିକ୍ ସତ୍ୟ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - (ସହାୟରେ) ମୁଁ ମୋକ୍ଷପନ୍ଥୀ ବୋଲି କିଛି ବୁଝେ ନାହିଁ । ମୁଁ ବୁଝେ ଇଷ୍ଟପନ୍ଥୀ ହେବାର କଥା । ମଣିଷ ଯଦି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଆତ୍ମରାୟମାଣ ଇଷ୍ଟକୁ ପାଏ ଓ ସକ୍ରିୟ ନିଷ୍ଠାରେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରି ଚାଲେ, ତେବେ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ ସବୁକିଛି ତାହାର ଜୀବନରେ ସହଜଲଭ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଥାଏ । ମୋକ୍ଷ ମାନେ, ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଅଭିଭୂତି ଓ ବନ୍ଧନଠାରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା । ମଣିଷର ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ ଯେଉଁ ପାରିମାଣରେ ବଢ଼ିଯାଏ, ତାହାର ମୋକ୍ଷଲାଭ ମଧ୍ୟ ହୁଏ ତଦନୁରୂପ । ମୋକ୍ଷ ମାନେ ଯଦି କେହି ବୁଝେ ଇହବିମୁଖତା, ତାହା କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ନୁହଁ । ବରଂ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଘର, ସଂସାର, ସମାଜ ଓ ପରିବେଶକୁ ଏପରି ଢଙ୍ଗରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବାକୁ ହେବ, ଯଦ୍ୱାରା ତାହା ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଲାଳାକ୍ଷେତ୍ର ହୋଇ ଉଠେ । ମୁଁ ଯାହା ବୁଝେ ତାହା ଏହିପରି । ଆଉ, ଭଗବାନ ମନୁ ଯାହା କହିଯାଇଛନ୍ତି ତାହା ଶୁଣିଛି, ସେ ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ-ଆଶ୍ରମକୁ ହିଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ

ଆଶ୍ରମ କହିଛନ୍ତି । କାରଣ, ଗୃହସ୍ଥ ହିଁ ଅପର ତିନି ଆଶ୍ରମକୁ ଭରଣ କରି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ଶ୍ରମ, ଅର୍ଥ, ବିଭ, ଦାରା, ପୁତ୍ର, ଦାନ, ଧ୍ୟାନ, ତପସ୍ୟା ଇତ୍ୟାଦି ସବୁକିଛି ଧରି ଗୋଟିଏ ମଣିଷ ଯଦି ଇଷ୍ଟ ଓ ଧର୍ମର ସେବାରେ ରତ ରହେ, ପରିବେଶର ସେବାରେ ରହେ, ଏବଂ ସେହି ସେବାର କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯଦି ସେ ବିସ୍ତାରମୁଖୀ କରିତୋଲେ, ତାହାହେଲେ ତାହାର ଜୀବନଟି ଚରମ ସାର୍ଥକତା ଲାଭ କରିବ ନାହିଁ କାହିଁକି, ତାହା ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣତାର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାତ୍ରା ନାହିଁ, ସେଥିରେ ଆହୁରି-ଆହୁରି ହେବାର ଭାବଟି ରହିଛି । ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ-ଆଶ୍ରମ ଆତ୍ମୋନ୍ମତ୍ତିର ଅନ୍ତରାୟ ତ ନୁହଁ ବରଂ ମନୁଷ୍ୟ-ହିତର ମଧ୍ୟରେ ଏପରି କଥାମାନ ରହିଛି ଯେ ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ-ଆଶ୍ରମର ଭିତର ଦେଇ ନଗଲେ ବ୍ରାହ୍ମାତନ୍ତ୍ର ହୁଏନାହିଁ, ପୁଣି ଅନ୍ୟତ୍ର ଏପରି କଥାବି କହିଛନ୍ତି ଯେ ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ-ଆଶ୍ରମକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ମୋକ୍ଷଲାଭର ଇଚ୍ଛା କରିଲେ ଅଧୋଗତି ହୋଇଥାଏ ।

ଉପସ୍ଥିତ ଜନେକ ଦାଦା କହିଲେ- ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କହିଛନ୍ତି, ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଅଛି-

ସାଧ୍ୟାୟେନ ବ୍ରତେହୋମେଷ୍ୱେବିଦ୍ୟେନେକ୍ୟୟା ସୁତେଃ

ମହାଯଜ୍ଞେଷ୍ଠ ଯଜ୍ଞେଷ୍ଠ ବ୍ରାହ୍ମାୟଂ କ୍ରିୟତେ ତନ୍ମୁଃ ।।

(ବେଦାଧ୍ୟୟନ, ବ୍ରତ, ହୋମ, ତୃତ୍ୱିଦ୍ୟା ନାମକ ବ୍ରତ, ଦେବ-ରଷି-ପିତୃତର୍ପଣ, ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମ ହୋଇ ସତ୍ତାନୋପାଦାନ, ପଞ୍ଚମହାଯଜ୍ଞ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯଜ୍ଞ-ଏହି ସମସ୍ତ ଦେହକୁ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରାପ୍ତିର ଉପଯୁକ୍ତ କରି ତୋଲେ)

ପୁଣି ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଅଛି-

ଅନଧାତ୍ୟ ଦ୍ୱିଜୋ ବେଦାନନୁପାଦ୍ୟ ତଥା ସୁତାନ

ଅନିଷ୍ଟା ଚୈବ ଯଜ୍ଞେଷ୍ଠ ମୋକ୍ଷମିଚ୍ଛନ୍ ବ୍ରଜତ୍ୟଧଃ ।।

(ଦ୍ୱିଜଗଣ ବେଦ ଅଧ୍ୟୟନ ନକରି, ସନ୍ତାନ ଉତ୍ପାଦନ ନକରି ଏବଂ ଯଜ୍ଞାନୁଷ୍ଠାନ ନକରି ମୋକ୍ଷଲାଭର ଇଚ୍ଛା ପୋଷଣ କଲେ ଅଧୋଗତି ଲାଭକରନ୍ତି ।)

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାହା ହେଲେ ଦେଖ ମୋକ୍ଷର ସଙ୍ଗରେ ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ ଆଶ୍ରମର କୌଣସି ବିରୋଧ ନାହିଁ । ବରଂ ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ-ଆଶ୍ରମ ବାଦ୍ ଦେଇ ମୋକ୍ଷ ଲାଭ ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିଲେ ସେଥିରେ ଅଧୋଗତିର ଆଶଙ୍କା ରହିଛି ।

ଅନ୍ୟ ଏକଜଣ କହିଲେ- ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ହେବ, ଘର ସଂସାର କରିବାକୁ ହେବ, ପୁଣି କେହି ଚିରକୁମାର ରହି ମୋକ୍ଷଲାଭର ଚେଷ୍ଟା କରିଲେ

ତାହାର ଅଧୋଗତି ହେବ, ଏହି କଥା ଯିଏ ବି କୁହନ୍ତି, ତାହା ଠିକ୍ ବୁଝି ହୁଏ ନାହିଁ। କାରଣ ସଂସାର କରିଲେ ହିଁ ଯଦି ମଣିଷର ଭଲ ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ କାହିଁକି ସଂସାରା ମଣିଷମାନଙ୍କର ଏତେ ପରିମାଣରେ ନାଚନ୍ତା, ହାନିତା ଥାଏ ? ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ତ ଦୂରର କଥା, ବେଶୀ ଭାଗ ହିଁ ତ ଅବନତି ହେବାର ଦେଖା ଯାଇଥାଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ୨୧୪ ଜଣ ହୁଏତ ଏହିଭଳି ରହି ପାରନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଚିତ୍କୁମାର ରହି ନୈଷିକ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀର ଜୀବନଯାପନ କରିଚାଲିବା ହିଁ ଶ୍ରେୟ। କିନ୍ତୁ ତାହା ସାଧାରଣ ନିୟମର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହୋଇଥାଏ। ଗାହିସ୍ଥ-ଆଶ୍ରମର ଗୁରୁଦାୟିତ୍ବ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଭିତରେ ଯେଉଁମାନେ ଆଦର୍ଶକୁ ଠିକ୍ ରଖି ଚାଲି ପାରନ୍ତି, ସେମାନେ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଶକ୍ତ ଓ ପୁଷ୍ଟ ହୋଇଥାନ୍ତି। ପୁଣି, ଗାହିସ୍ଥ-ଆଶ୍ରମରେ ପ୍ରବେଶ ନକରିଲେ ସୁପ୍ରଜନନର ସମ୍ଭାବନା ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ। ଗୋଟିଏ ବଂଶର ଉନ୍ନତି-ପ୍ରଗତିର ଧାରାଟା ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲେ, ତାହା ଯେ ପ୍ରକାରାନ୍ତରରେ ବ୍ୟକ୍ତିର, ବଂଶର ଓ ସମାଜର ଅଧୋଗତିର କାରଣ ହୋଇ ଛିଡ଼ାହୁଏ, ସେହି ବିଷୟରେ କି କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ଅଛି ? କିଏ ଜାଣେ କାହାର ସନ୍ତାନଧାରାର ଭିତର ଦେଇ କାଳେ କେତେ ବଡ଼ ଜଣେ ବିରାଟ ମଣିଷର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇପାରେ ? ସେହି ଶୁଭ ସମ୍ଭାବନାକୁ କି ନଷ୍ଟ କରିଦେବା ଭଲ ? ସାର୍ଥପରଙ୍କ ଭଳି କେବଳ ନିଜର ଚାହିଦା ପୂରଣ କରିଗଲେ ହେବନାହିଁ, ସମାଜ-ସଂସ୍କୃତିର କଥା ଭାବିବାକୁ ହେବ, ସମାଜର ଭାବି କଲ୍ୟାଣର କଥା ଭାବିବାକୁ ହେବ। ଏହି ଭାବନା ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ସଙ୍ଗରେ ହିଁ ଜଡ଼ିତ ଅଛି। ସାର୍ଥପର ଖାମସୁଆଲିରେ ବା ଝମେଲା ଏଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଏହି ମହତ୍ତ୍ବ ଭାବନାରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହେଲେ ଉନ୍ନତିର ବଦଳରେ ଅବନତି, ବିସ୍ତାରିତ ହେବା ବଦଳରେ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ହିଁ ଆସିବାର ସମ୍ଭାବନା ବେଶୀ। ପୁଣି, ଆମର ଶାସ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟ ଏଭଳି କଥା କହିନାହିଁ ଯେ, ଯେପରି ସେପରି କରି ସଂସାର କରିଗଲେ ହିଁ ହେଲା। ସର୍ବ ପ୍ରଥମ ଦରକାର ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ। ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ-ଅଧ୍ୟୁଷିତ ସୁଗଠିତ, ସଂଯତ, ବଳିଷ୍ଠ ଚରିତ୍ର ଯଦି ନଥାଏ, ତାହାହେଲେ ବିବାହ ଆଦି କରି, ଘରସଂସାର ନେଇ ମଣିଷର ଯେ କେଉଁ ଅବସ୍ଥା ଉତ୍ପତ୍ତି, ତାହା ତ ଆଶ୍ଚର୍ୟ ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରାୟ ଦେଖିବାକୁ ପାଉଛ। ଏହାକୁ କିନ୍ତୁ ସଂସାର କରିବା କୁହାଯାଏ ନାହିଁ। ସେଥିଯୋଗୁଁ ଯାହାକିଛି କରିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ପ୍ରଥମ ଲକ୍ଷ ହେଲା ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ। ଏହି ସମ୍ବଳଟାକୁ ଧରି ଭବସମୁଦ୍ରର ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁଠି ଯାଅନା କାହିଁକି, ତ୍ରାଣ ପାଇବାର ସମ୍ଭାବନା ବେଶୀ ଥାଏ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୫.୧.୧୯୪୪

॥ ଅଶାନ୍ତି ଓ ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ପରମପିତାଙ୍କର ବିଧାନ କି ନୁହଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ - ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଖାଯାଏ, ମଣିଷର ଜୀବନରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଅଶାନ୍ତି ଓ ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଲାଗି ରହିଥାଏ, ଏହା କ'ଣ ପରମପିତାଙ୍କର ବିଧାନ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପରମପିତାଙ୍କର ବିଧାନ ବି କହି ପାରନ୍ତି, ପୁଣି ଏହା ମଣିଷର ବିଧାନ ବି କହି ପାରନ୍ତି। ମଣିଷର ଚଳଣୀର ଭିତରେ ଏପରି କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଥାଏ, ଯଦ୍ୱାରା ଶାନ୍ତି ଓ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟର ଅଭାବ ପ୍ରାୟତଃ ଘଟେ। ପୁଣି, ଯିଏ ଯେତେ ହିଁ ଭଲ ଭାବେ ଚାଲୁ ନା କାହିଁକି, ସେ ଦେଖିବାକୁ ପାଏ, ତାହାର ବଞ୍ଚିବାବଢ଼ିବା ଏକକ ବ୍ୟାପାର ନୁହଁ - ତାହା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହ ଜଡ଼ିତ। ଆଉ ଏହି ସପରିବେଶକୁ ଧରି ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ଏହିପରି ଅନେକ କିଛିର ପ୍ରୟୋଜନ ପଡ଼େ ଯାହା ତାହାର ଆୟତ୍ତର ବାହାରେ। ତେଣୁ ଏହି ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟର ସମାଧାନ ଯେପରି ହୁଏ, ସେହି ବିଷୟରେ ତାକୁ ତତ୍ପର ହେବାକୁ ପଡ଼େ। ଏହା ହିଁ ହେଲା ପ୍ରାକୃତିକ ବିଧାନ। ମଣିଷ ଏହି ଭାବରେ ଅନ୍ୟାୟକୁ ଆୟତ୍ତରେ ଆଣେ ଓ ତାହାର ଭିତର ଦେଇ ବଢ଼ିଚାଲେ। ଅଭାବ ଓ ଅପୂର୍ଣ୍ଣତାର ବୋଧ ଯଦି ନଥାନ୍ତା, ତାହା ହେଲେ ମଣିଷର କୌଣସି ଉପକାର ବା ଉନ୍ନତି ହୋଇ ପାରନ୍ତା କି ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ। ତେବେ ଅଭାବ, ଅଶାନ୍ତିର ମଧ୍ୟରେ ବି ମଣିଷ ଶାନ୍ତିପାଏ ଯଦି ଆଦର୍ଶକୁ ନେଇ ଉଦ୍ଦାମ ହୋଇ ଉଠେ। ଏହି ଉନ୍ନାଦନା ରହିଲେ ସଂସାରର ଦୁଃଖ-କ୍ଳାମା ଦେହରେ କମ୍ ବାଧେ, ଏବଂ ସେ ସମସ୍ତର ସମାଧାନ ବି ସହଜ ହୋଇଉଠେ। ତେଣୁ, **one thing needful** (ଗୋଟିଏ ଜିନିଷର ପ୍ରୟୋଜନ) ହେଲା ଆଦର୍ଶପ୍ରାଣ ହେବା ଓ ଅନ୍ୟକୁ ବି ଆଦର୍ଶପ୍ରାଣ କରି ତୋଳିବା।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୬.୧.୧୯୪୪

॥ ଅର୍ଥ ନୈତିକ ସମସ୍ୟାକୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବେ

ଭାବିଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ କାହିଁକି ॥

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ - ଅର୍ଥନୈତିକ ସମସ୍ୟା ତ ଦେଶର ଏକ ପ୍ରଧାନ ସମସ୍ୟା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆଦର୍ଶପ୍ରାଣ ହେବା ମଧ୍ୟରେ ଅଛି - ବଞ୍ଚିବା-ବଢ଼ିବା ପଥରେ ଯେତେ ପ୍ରକାର ସମସ୍ୟା ଅଛି, ସେହି ସମସ୍ତର ସମାଧାନ କରି ଚାଲିବା। ତାହାକୁ ହିଁ

କୁହାଯାଏ ଧର୍ମ, ସେଥିପାଇଁ ତାହା ବ୍ୟକ୍ତିମାତ୍ରେ ହିଁ ସମର୍ଥନୀ କଲ୍ୟାଣ-ଉଷା। ଧର୍ମ ସଙ୍ଗରେ ହିଁ ଜଡ଼ିତ ଅଛି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟସମ୍ମତ ଶିକ୍ଷାରେ ସୁଦୋଷ୍ଟ ହୋଇ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଥରେ ଚାଲିବା। ଆଉ, ତାହାର ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅଙ୍ଗ ହେଲା-କୃଷି, ଶିଳ୍ପ, ବ୍ୟବସାୟ, ବାଣିଜ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦିର ଉନ୍ନତ-ସାଧନ। ତେଣୁ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମସ୍ୟାକୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଭାବିଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ। ଅର୍ଥନୈତିକ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଗଲେ ଆଗେ ଆବଶ୍ୟକ ଉପଯୁକ୍ତ ଯୋଗ୍ୟତା। ଆଉ, ଏହି ଯୋଗ୍ୟତା ଲାଭ କରିବାକୁ ଗଲେ ଦରକାର ସୁପ୍ରଜନନ। ସୁପ୍ରଜନନର ଭିତ୍ତି ହିସାବରେ ଦରକାର ସୁବିବାହ। ସବୁ ଦିଗକୁ ସମାନ ତାଳରେ ନଜର ଦେବାକୁ ହେବ। ନହେଲେ ନିଜ ଗୃହହିଁ ହେଉ ବା ବାହାରବି ହେଉ- ଅସମାଚୀନ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ, ବର୍ତ୍ତନାର କୃଷ୍ଣକୁ ନେଇ, ତାହାର ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉନ୍ନତି କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ଉଠିବ କି ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ। ଦୃଢ଼-ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାର ଝଡ଼-ଝାପଟା ଆସିଲେ, ସେଥିରୁ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିବା କଠିନ ହିଁ ହୋଇ ଉଠେ। ଯାହା ହିଁ କରନା କାହିଁକି ଅନ୍ୟର ଆହାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ରହିବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନଥାଏ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୭.୧.୧୯୪୪

॥ ଅସତ୍-ନିରୋଧ ମାନେ ଶତ୍ରୁତାକୁ ବୁଝି କରିବା କି ନୁହଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ଅସତ୍ ନିରୋଧର ନାମରେ ଅନେକ ସମୟରେ ଦେଖାଯାଏ ପରିବେଶର ସଙ୍ଗରେ ଶତ୍ରୁତାକୁ ବଢ଼େଇ ଚାଲିବା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କୌଣସି ମଣିଷ ସଙ୍ଗରେ ଆମର ଶତ୍ରୁତା ନାହିଁ, ଶତ୍ରୁତା ଅଛି ମଣିଷର ଭିତରେ ଥିବା ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ସଙ୍ଗରେ, ଯାହା ଜୀବନର ସଙ୍ଗରେ ପ୍ରାୟତଃ ଶତ୍ରୁତା କରିଥାଏ। ନିଜ ଭିତରେ ଯଦି ସେହି ପ୍ରକାର କୌଣସି ଝୈଳ ବା ପ୍ରବୃତ୍ତି ଥାଏ, ସର୍ବପ୍ରଥମ ତାହାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଧର୍ମୀୟ ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରିବା ଦରକାର। ତେବେ ଯାଇ ଅନ୍ୟର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅସତ୍, ଯାହା ରହିଛି, ତାହାର ନିରୋଧର କ୍ଷମତା ଜନ୍ମିବ। ସାଧାରଣ ଭାବେ ଆଦର୍ଶକୁ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣରଖି ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ବନ୍ଧୁତାର ବନ୍ଧନରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ଚଳନ ସଭାବକୁ ତଦନୁରୂପ କରିନେବା ଶ୍ରେୟ। ତେବେ, ଅସତ୍-ନିରୋଧ ଜୀବନୀୟ-ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣର ଏକ ପରମ ସମ୍ପଦ ଅଟେ। ଦେଖାଯାଏ, ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡ଼େ, ସେତେବେଳେ ତାହାର **power of resistance** (ରୋଗ ପ୍ରତିରୋଧୀ କ୍ଷମତା) କମିଯାଏ, ଏବଂ ସହଜରେ ସେ ରୋଗବ୍ୟାଧିର କବଳରେ ପଡ଼ିଯାଏ। ଶରୀରର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହିଟା ଯେପରି ସତ୍ୟ,

ମନର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହିଟା ସେହିଭଳି ସତ୍ୟ। ମନୁଷ୍ୟର ମନ ଯେତେବେଳେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡ଼େ, ସେତେବେଳେ ନିଜର ବା ଅପରର ଭିତରକାର ଅସତ୍, ଯାହା, ତାହାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେବାକୁ ସାହସ ପାଏ ନାହିଁ। ଭାବେ, ଏତେ ଝାମେଲାର ଭିତର ଦେଇ ଯିବାର କ'ଣ ବା ଫାଇଦା ? କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଦିନକଟାଇ ଦେଲେ ହେଲା। ଅନେକେ ଏକ ସାଧୁତାର କଙ୍ଗ ଦେଖାଇ ତୁପ ହୋଇ ବସି ରହିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଅସତ୍-ନିରୋଧୀ ସଂଗ୍ରାମକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦେଇ ସାଧୁ ହୋଇ ଉଠା ଯାଏ ନାହିଁ। ସାଧୁ ହୋଇ ଉଠିବା ମାନେ ନିଷ୍ଠାଦନ ସୌକର୍ଯ୍ୟଶାଳ ହେବା। ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲାଗେ ବଳ, ବୀର୍ଯ୍ୟ, ପରାକ୍ରମ, କୌଶଳ, ଦରଦ ଓ କର୍ମକ୍ଷମତା। ଏହି ସମସ୍ତ ଗୁଣ ନ ରହିଲେ ଅସ୍ତ୍ର ଦୁର୍ବଳ ହୁଏନାହିଁ। ଏହା ଯେପରି ଜଳ ଉପରେ ଶିଉଳି ଭଳି ଭାସିରହେ-ଯାହାର କି ସ୍ଥାୟୀତ୍ବ କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନଥାଏ। ସେଥିପାଇଁ, ତାହାର ଜୀବନରେ ନିଷ୍ଠାର କି ବିକାଶ ଘଟେ ନାହିଁ। ନିଷ୍ଠାମାନେ ଅତୁଟ ଧୃତିବର୍ଯ୍ୟା ନେଇ ନିଷ୍ଠିତ ଭାବରେ ରହିବା। ନିଷ୍ଠା ରହିଲେ ତାହାର ବ୍ୟତ୍ୟୟା ଯାହା, ତାହା ସଙ୍ଗରେ କେହି କେତେବେଳେ ହେଲେ ବି ଆପୋଷ କରି ଚଳିପାରେ ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ସତ୍ୟାସାଧୀ ହୋଇ ଥିବାକୁ, ତାହାର ମଣିଷର ସଙ୍ଗରେ କୌଣସି ଅନ୍ୟାୟ ବିରୋଧ ଘଟେ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୭.୧.୧୯୪୪

॥ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ହିଁ ମୁଖ୍ୟ କି ନୁହଁ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ହିଁ କ'ଣ ମୁଖ୍ୟ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ରାଜା ହିଁ ହୁଅନ୍ତୁ, ଫକୀର ହିଁ ହୁଅନ୍ତୁ, ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାୟଣତା ହିଁ ମଣିଷକୁ ହାନବଳ କରିତୋଳେ। ଯେ ନିଜକୁ ଜୟ କରି ପାରେ ନାହିଁ, ସେ ଅନ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ଜୟ କରିପାରେ ନାହିଁ। ତେଣୁ ଆତ୍ମଜୟୀ ହେବା ପାଇଁ ସତେଷ୍ଟ ରହିବାକୁ ହୁଏ। ଏହି କଥାର ମାନେ ଏହା ନୁହେଁ ଯେ, ଏହିକ ଉନ୍ନତି ଓ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ। ବରଂ ସମାଜ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଏଭଳି ଭାବରେ ଗଢ଼ି ତୋଳିବାକୁ ହେବ, ଯଦ୍ବାରା ଜୀବନର ଭିତ୍ତିଗା ଅତୁଟ ଓ ନିବିଡ଼ ହୋଇଉଠେ। ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ ଶକ୍ତି, କ୍ଷାତ୍ରଶକ୍ତି, ବୈଶ୍ୟଶକ୍ତି ଓ ଶୂଦ୍ରଶକ୍ତି-ସବୁ ଗୁଡ଼ିକର ବିପୁଳ ଅଭ୍ୟୁଥାନ ଆବଶ୍ୟକ, କିନ୍ତୁ ସବୁଗୁଡ଼ିକ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଧର୍ମ, ଇଷ୍ଟ ଓ କୃଷ୍ଣ-ଅନୁରା। ଏହି ସମନ୍ବୟ ନ ହେଲେ ଜୀବନ ହିଁ ଅଚଳ ହୋଇପଡ଼ିବ।

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ - ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତିଟା ହିଁ ତ ମୁଖ୍ୟ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କୌଣସି କିଛିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ କୌଣସିଟିର ମହତ୍ତ୍ୱ ନାହିଁ। ସମସ୍ତ କିଛିକୁ ଧରି ମଣିଷର ଜୀବନ, ଆଉ ତାହା ଅଖଣ୍ଡ। ଅସ୍ତିତ୍ୱର ଭୌତିକ ସ୍ଥିତିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଯଦି ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶର କଥା ଭାବି ବସୁ, ତାହା ହେଲେ ଆତ୍ମିକ ବିକାଶ ହେବ କାହାକୁ ନେଇ ଏବଂ କାହା ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ? ପୁଣି ଆତ୍ମିକ ବିକାଶର ଦିଗଟାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଯଦି କେବଳମାତ୍ର ଭୌତିକ ସ୍ଥିତି ଓ ସମୃଦ୍ଧିର କଥାକୁ ବଡ଼ କରି ଦେଖୁ, ତେବେ ଆଧୁନିକ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ଏତେ ପରିମାଣରେ ବଢ଼ିଯିବ ଯେ ତାହା ହିଁ ନିଜର ଓ ଅପରର ବିନାଶର କାରଣ ହୋଇ ଉଠିବ। **Balance** (ସମତା) ରହିବ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୨.୪.୧୯୪୪

II ଅହଲ୍ୟାର ଶାପମୁକ୍ତି କ'ଣ II

ଜଣେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- ରାମାୟଣ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଅହଲ୍ୟାର ଶାପମୁକ୍ତିର କଥା ମିଳେ, ସେହି ବ୍ୟାପରଟା କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଅହଲ୍ୟା ଥିଲେ ଗୌତମ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ। କିନ୍ତୁ ସେ ନିଜର ଦୁର୍ବଳତା ବଶରେ ଓ ଅନ୍ୟର ପ୍ରଲୋଭନରେ ପଡ଼ି ପାତିବ୍ରତ୍ୟ ଠାରୁ ଭ୍ରଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି। ସେହି କାରଣରୁ ଗୌତମ ତାଙ୍କୁ ଅଭିଶାପ ଦିଅନ୍ତି, ଏବଂ ସେ ପାଷାଣ ଭଳି ହୋଇଯାନ୍ତି। ପାଷାଣ ଭଳି ହୋଇଯିବା ମାନେ, ବୋଧଶକ୍ତି-ରହିତ ହୋଇଯିବା- ଯାହାକୁ କୁହାଯାଏ **callous** (ଜଡ଼ବର୍ତ୍ତ) ହୋଇଯିବା। ମଣିଷ ପାପର ପଥରେ, ବିଶେଷକରି ବ୍ୟଭିଚାରର ପଥରେ ଗତିକଲେ ତାହାର ବୁଦ୍ଧି-ବିବେଚନା ଓ ଗ୍ରହଣକ୍ଷମତା ଅନେକ ପରିମାଣରେ ନିଷ୍ପ୍ରୟ ହୋଇଯାଏ। ଭଲମନ୍ଦ, ବିଚାରକ୍ଷମତା ହ୍ରାସପାଏ, ଆସ୍ତେ-ଆସ୍ତେ ବୋକା ନିଅର ହୋଇପଡ଼େ। ଅହଲ୍ୟାର ସେଇ ପ୍ରକାର ହୋଇଥିଲା। ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଜଡ଼ତ୍ୱ ଆସିଯାଇଥିଲା। ଅନେକ ଦିନ ପରେ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଯେତେବେଳେ ଗୌତମଙ୍କର ଆଶ୍ରମକୁ ଆସନ୍ତି, ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଚରଣ-ସ୍ପର୍ଶରେ ତାଙ୍କର ଶାପ ମୋଚନ ହୁଏ ଅର୍ଥାତ୍ ପାପ ଜନିତ ଜଡ଼ତ୍ୱ ପଣିଆରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଗତିଶୀଳ ପବିତ୍ର ଜୀବନର ଅଧିକାରୀ ହୁଅନ୍ତି। ମୁଁ ଯାହା ଶୁଣିଛି, ସେହିଭଳି ଘଟଣାଚକ୍ରରୁ ଏହିପରି ବୋଧ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ। ମଣିଷ ଯେତେ ହିଁ ପାପ କରୁନା କାହିଁକି, ସେ ସର୍ବପାପ ବିନିର୍ମୁକ୍ତ ହୋଇପାରେ, ଯଦି ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ ସଂଶ୍ଳେଷରେ ଆସି ତଦନୁପ୍ରାଣୀକାର ସହିତ ତନ୍ମୁଖୀ ଚଳନରେ ବ୍ରତୀ ହୁଏ। ଚରଣ ସ୍ପର୍ଶ ମାନେ ଚଳନ-ସ୍ପର୍ଶ। ତାଙ୍କୁ ଦେଖି

ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଚଳନଟି ଯେପରି ତାଙ୍କର ଚଳନାନୁଯାୟୀ ଗଢ଼ି ଉଠେ। ଆତ୍ମ ମାନଙ୍କର ଚଳନର ମଧ୍ୟରେ ଯଦି ତାଙ୍କରି ଚଳନର ପରଶ ପୁଟି ନ ଉଠେ, ତାହାହେଲେ କିନ୍ତୁ ଯେତେ ହିଁ ସାନିଧ୍ୟ ଲାଭ ହେଉନା କାହିଁକି, ସେଥିରେ କିଛି ହେବ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୨.୪.୧୯୪୪

II ଇଷ୍ଟଗ୍ରହଣ ନ କରି ଲୋକକଲ୍ୟାଣ କରିଲେ କ'ଣ ହୁଏ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ମଣିଷ ଯଦି ଇଷ୍ଟଗ୍ରହଣ ନ କରି ଲୋକର କଲ୍ୟାଣ ଯେପରି ହୁଏ ସେହିପରି ଚିନ୍ତା, ବାକ୍ୟ ଓ କର୍ମ ନେଇ ଚାଲେ, ଏହାଦ୍ୱାରା ତାହାର ଅନ୍ତରସ୍ଥ ପରମପିତା ତୃପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସତ୍ତା-ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ସତ୍ତା-ସଂବର୍ଦ୍ଧନୀ ଚିନ୍ତା, ଚଳନ ଓ ବାକ୍ୟ ହେଲେ ହିଁ ସେ ତୃପ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଇଷ୍ଟସାଥୀ ମୁଖର ନହେଲେ ପ୍ରବୃତ୍ତିର କବଳରେ ପଡ଼ିଯାଏ। ପ୍ରବୃତ୍ତିର କବଳରେ ରହି ସତ୍ତା ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ସତ୍ତା ସଂବର୍ଦ୍ଧନୀ କର୍ମ କରିବାକୁ ଗଲେ, ତାହାର ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ଭେଦଲା ଆସିଯାଏ। ଭଲ କରିବାକୁ ଯାଇ ବି ଅନେକ ମନ୍ଦର ଆମଦାନି କରି ପକାଏ। ଆଉ, ଏହି ମନ୍ଦର ଶୁଭ ବିନିୟାସ କରିପାରେ ସେ ବହୁତ କମ୍। କାରଣ, ଶୁଭରେ ବିନିୟାସ କରିବାକୁ ହେଲେ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ଜୀବନ୍ତ ଶୁଭବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଅର୍ଥାତ୍ ଇଷ୍ଟ, ଯିଏ ହେଉଛନ୍ତି **balance-imparting agent** (ସମତା-ସମ୍ପାରି ହୋତା)। ତେଣୁ, **sincerely** (ଆନ୍ତରିକଭାବେ)କେହି ଯଦି ମଣିଷର ଭଲ କରିବାକୁ ଚାହେଁ, ସେ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ। ମଣିଷର ଭଲ ଚାହେଁ, ଅଥଚ ଇଷ୍ଟଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ ବା ଇଷ୍ଟଗ୍ରହଣ କରିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ବୋଧକରେ ନାହିଁ, ତାହାର ମାନେ -ପ୍ରକୃତ ଭଲ କଣ, ସେ ସମୟରେ ତାହାର ଧାରଣା ନାହିଁ, କିମ୍ବା ଏହି ଭଲ କରିବାର ଚାହିଦାର ପକ୍ଷାତରେ ଅଛି କୌଣସି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପ୍ରରୋଚନା-ଯେପରି ଅର୍ଥ, ମାନ, ଯଶ, ପ୍ରତିପତ୍ତି, ଝିଅପିଲା ଇତ୍ୟାଦିର ଉପରେ ଲୋଭ।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ କହିଲେ - ସବୁ ସମୟରେ ତ ଏହିପରି ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯେଉଁଠାରେ ଏହି ପ୍ରକାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ, ସେଠାରେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ, ତାର ଇଷ୍ଟ ବା ଗୁରୁ ସ୍ଥାନାୟ କେହି ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କର ପ୍ରୀତି ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କାମନାର ଆଶାରେ ସେ ଘୁରି ବୁଲୁଛି। ଅସଲ କଥା, ମଣିଷ ନିରାଲମ୍ବ ହୋଇ ଝୁଲି ରହିପାରେ ନାହିଁ। ସେ ଇଷ୍ଟସାଥୀ ବି ହେବ ନାହିଁ, ପ୍ରବୃତ୍ତି ସାଥୀ ବି ହେବନାହିଁ, ଏହି

ପ୍ରକାରର କଦାପି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ଦିନରେ ଝୋଙ୍କ ନ ରହିଲେ, ଆଉ ଏକ ଦିନରେ ଝୋଙ୍କ ରହିବ ହଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଇଷ୍ଟକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ପରିବେଶର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରେ ନାହିଁ । ଏହି ଧରଣର ଲୋକ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଇଷ୍ଟକୁ ପାଇବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ ପରିବେଶ- ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏଭଳି ଉଦାସୀନତା ରହିବାଟା କାରଣ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଇଷ୍ଟକୁ କେବଳ ନାମକୁ ମାତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରିଲେ ହିଁ ଇଷ୍ଟକୁ ପାଇବା ହୁଏନାହିଁ । ଇଷ୍ଟକୁ ଯିଏ ପାଏ, ଧୀରେ ଧୀରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସଭାବ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାର ତାକୁ ପାଇବସେ । ସେ ମଧ୍ୟ ଦରଦୀ ହୁଏ, ସେବାପ୍ରାଣୀ ହୁଏ, ପରିବେଶର ସାର୍ଥରେ ସାର୍ଥାନ୍ୱିତ ହୋଇଉଠେ । କ୍ଲେଶ ସୁଖପ୍ରିୟ ଇଷ୍ଟଦରଦ ନେଇ ପରିବେଶର ପରିପାଳନ, ପରିପୋଷଣ ଓ ପରିପୁରଣର ଚେଷ୍ଟା ନାହିଁ, ସେଥିପାଇଁ ମନ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଛଟପଟ ଭାବ ନାହିଁ, ଅଥଚ ଇଷ୍ଟକୁ ଭଲପାଏ ଖୁବ୍, ସେହି ଭାଲବାସା ପ୍ରାୟତଃ ହିଁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସାର୍ଥବୃଷ୍ଟି । ନିଜର ସାର୍ଥପାଇଁ ଇଷ୍ଟକୁ ଭଲ ପାଇବା, ଏହା ପ୍ରକୃତ ଭଲପାଇବାର ଲକ୍ଷଣ ନୁହଁ । ଇଷ୍ଟକୁ ଯେ ଭଲପାଏ ସେ ଇଷ୍ଟସାର୍ଥକୁ ହିଁ ନିଜର ସାର୍ଥ କରିନିଏ, ଏବଂ ତାହାର ପରିପୁରଣ ଯେପରି ହୋଇପାରେ ତାହା ହିଁ ସେ କରିତାଲେ । ତେଣୁ ପରିବେଶର ମଙ୍ଗଳ ସାଧନରେ ସେ କେତେବେଳେ ନିଷ୍ପେଷ ରହିପାରେ ନାହିଁ । କାରଣ, ସେ ଜାଣେ, ଏହି ନିଷ୍ପେଷତାରେ ଇଷ୍ଟାର୍ଥ ହିଁ ବ୍ୟାହତ ହେବ ।

ଆ : ପ୍ର : ୪/୨.୪.୧୯୪୪

II ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଶିଶୁପାଳ ବଧ କାହିଁକି II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- କୃଷ୍ଣ ଠାକୁରଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ଚତୁର-ରୁଦ୍ରାଣୀ । କେଉଁ ମଣିଷଟିକୁ, କେଉଁ situation (ଅବସ୍ଥା)ରେ କି ଭାବରେ deal (ପରିଚାଳନା) କରିବାକୁ ହେବ, କେଉଁ ଭାବରେ ତାହାର ଶୁଭ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାକୁ ହେବ, ତାହାର କଳାକୌଶଳ ତାଙ୍କର ନିଖଦର୍ପଣରେ ଥିଲା । ଶିଶୁପାଳ ଆଜୀବନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସହିତ ଶତ୍ରୁତା କରୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଶିଶୁପାଳଙ୍କ ମା'ଙ୍କ ନିକଟରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଏହି ପ୍ରକାରର ଏକ କଥାର ସର୍ତ୍ତଥିଲା ଯେ, ତାହାର ଏକ ଶତ ଅପରାଧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ କ୍ଷମା କରିଦେବେ । ମାତ୍ର ଶତ ଅପରାଧ କ୍ଷମା କରିବାର ପରେ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ରାଜସୂୟ ଯଜ୍ଞରେ ଭୀଷ୍ମଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଯଜ୍ଞରେ ଅର୍ଘ୍ୟଦାନର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଗୃହୀତ ହେବାର କଥା ଶୁଣି, ଶିଶୁପାଳ ଯେତେବେଳେ

ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅଗତ୍ୟା ତାକୁ ବଧ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏପରି ଏକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏହି ବ୍ୟାପାରଟି ଘଟେ ଯେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ପରମ ଶତ୍ରୁ ବି ତାଙ୍କୁ ଦୋଷ ଦେଇ ମହା ଅପରାଧୀ କହିପାରିବ ନାହିଁ । ସେ ଯେମିତି ବିଶିଷ୍ଟ ରାଜନ୍ୟବର୍ଗଙ୍କର ଇଚ୍ଛାର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରକ୍ଷାପାଇଁ ଏହି କର୍ମ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି । ଆଉ ସେ ଯେ ଶିଶୁପାଳଙ୍କୁ ବଧ କରିଥିଲେ, ତାହା ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶତ୍ରୁତା ପାଇଁ ନୁହଁ । ଶିଶୁପାଳ ଧର୍ମ ଓ କୃଷ୍ଣର ଶତ୍ରୁ ଥିଲେ । ସମାଜର ମହା ଅକଲ୍ୟାଣକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଏହି ଦାନବୀୟ ପ୍ରକୃତି କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ବଦଳି ଯିବାର ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ରହିବା ମାନେ ଲୋକସମାଜର କ୍ଷତି, ସେହିହେତୁ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାଙ୍କୁ ବଧ କରିଥିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ମର ପକ୍ଷାତରେ ଥିଲା କୁଶଳ କୌଶଳୀ ମଙ୍ଗଳବୁଦ୍ଧି ।

ଆ : ପ୍ର : ୪/୩.୪.୧୯୪୪

II ଭାଗ୍ୟ ଅସାକାର କରାଯାଏ କି ନୁହଁ II

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- ଭାଗ୍ୟ ଜିନିଷଟାକୁ କ'ଣ ଅସାକାର କରାଯାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଭାଗ୍ୟକୁ ଅସାକାର କରାଯାଏ ନାହିଁ, ତେବେ ଭାଗ୍ୟକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଏ । ମୋର ଭାଗ୍ୟ ଯେପରି ଆଉନା କାହିଁକି, ତାହା ମୋର ରଚନା, ଏବଂ ମୁଁ ଇଚ୍ଛା କରିଲେ ତାହାର ରୂପ ବଦଳାଇ ଦେଇ ପାରେ । ତେବେ ଖୁବ୍ କଠୋର ଚେଷ୍ଟା ଆବଶ୍ୟକ । ଭାଗ୍ୟ ମାନେ, ଭଜନାର ଫଳ । ଧର, ତୁମେ ଏଭଳି ଭାବରେ କିଛିଦିନ ଚାଲିଛ, ଯଦ୍ୱାରା ତୁମର ଶରୀରଟି ଖରାପ ହୋଇଯାଇଛି । ପୂର୍ବର ଖରାପ ଭଜନ ହେତୁ ତୁମର ସାମ୍ପ୍ରତି ବର୍ତ୍ତମାନ ହୁଏତ ଖରାପ ଭାଗ୍ୟ ହୋଇ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଚେଷ୍ଟାକରି ଶରୀରଟାକୁ ଯଦି ଭଲକରି ତୋଳିପାର, ତାହା ହେଲେ ସେହିଟା ହିଁ ତୁମର ଭବିଷ୍ୟତ-ଭାଗ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିବ । ତାହା ହେଲେ ଭାଗ୍ୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯେ ସମ୍ଭବ, ସେ ବିଷୟରେ କ'ଣ ସନ୍ଦେହ ଅଛି ?

ଆ : ପ୍ର : ୪/୧୪.୪.୧୯୪୪

II ମହାପୁରୁଷମାନେ ଇଚ୍ଛା କରିଲେ ହିଁ ସବୁ କରିପାରନ୍ତି - କିପରି II

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ- ମହାପୁରୁଷମାନେ ଇଚ୍ଛା କରିଲେ ହିଁ ସବୁ କିଛି କରି ପାରନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଜୀବନ ଚରିତ୍ରରେ କିପରି ଏକ ଦୋଷ ଗୁନ୍ଥି ହୋଇ ରହିଛି ନବୁଝି ମୂଳରୁ ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କ ଉପରେ ଭଗବତ୍ବାକୁ ଆରୋପ କରି ଭଗବତ୍ ଶକ୍ତି ବଳରେ ଅଲୌକିକ ଭାବରେ ସେ ସବୁ କରିଦେବେ- ଏହି ଆଶାରେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ବସି ରହିଥାଉ । ଏହି ପ୍ରକାରର ଧାରଣାରେ ବର୍ଣ୍ଣବର୍ଣ୍ଣା ହୋଇ ରହିବା ଠାରୁ ବଡ଼ ଭୁଲ୍ ଆଉ ନାହିଁ । ଭଗବାନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଯେ ଜଣେ ମାନବ ଏବଂ ମଣିଷର ଜଗତରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷକୁ ଯାହା କରିବାକୁ ପଡେ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ମାନବୀୟ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟସିଦ୍ଧି କରିବା ଛଡ଼ା ତାଙ୍କର ଯେ ଆଉ ଉପାୟ ନାହିଁ, ଏହା ଜାଣି ରଖି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଖଟି ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଚାହିଦା ପୂରଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ମହାପୁରୁଷଗଣ ଇଚ୍ଛା କରିଲେ ହିଁ ଅନେକ କିଛି କରି ପାରନ୍ତି- ସେହି କଥାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଯେ, ତାଙ୍କର ବିରାଟ ପରିପୂରଣା ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣା ଶକ୍ତି, ପ୍ରେମ ଓ ଚରିତ୍ରବଳ ଥାଏ, ସେଇଥିପାଇଁ ଅନେକେ ହିଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ତାଙ୍କ କଲ୍ୟାଣକର ଇଚ୍ଛାକୁ ବାସ୍ତବରେ ରୂପ ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ଏବଂ ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ସମବେତ ଏବଂ ସୁସଂବନ୍ଧ ଚେଷ୍ଟାର ଫଳରେ ଅନେକ ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ ହୋଇଥାଏ । ଯାହାଟି ହେଉ, ଅବତାର ପୁରୁଷଙ୍କର ଭୂତମହେଶ୍ୱର ଭାବଟି କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବା ଫଳରେ ବୁଝା ଯାଇଥାଏ । **Man-hood to God-hood** (ମନୁଷ୍ୟରୁ ଠାକୁର ଈଶ୍ୱରତ୍ୱ)କୁ **proceed** ନ କରିଲେ (ଅଗ୍ରସର ନହେଲେ) **God-hood** (ଇଶ୍ୱରତ୍ୱ)କୁ ବୁଝାଯାଏ ନାହିଁ, ସେହି ସମ୍ପର୍କରେ ଅଲୀକ ମନଚଢ଼ା କଷ୍ଟନାହିଁ ଚିରଦିନ ରହିଯାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୮.୭.୧୯୪୪

॥ ଜୀବ-କୋଟି ଗୋଟିଏ ଜୀବନରେ ଈଶ୍ୱର-କୋଟି ହୋଇପାରେ କି ନାହିଁ ॥

କଥା- କଥାରେ ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ- ଜୀବକୋଟି ଏବଂ ଈଶ୍ୱରକୋଟି କ'ଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଲଗା ? ଜୀବକୋଟି କ'ଣ ଗୋଟିଏ ଜୀବନରେ ଈଶ୍ୱରକୋଟି ହୋଇପାରେନା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଜୀବକୋଟି ହେଲା **man of complexes, man of passions, man of desires** (ଗୁନ୍ଥିର ମଣିଷ, ପ୍ରବୃତ୍ତିର ମଣିଷ, କାମନା ବାସନାର ମଣିଷ) । ଆଉ ଈଶ୍ୱର- କୋଟି ମାନେ **man of**

principle, man of Ideal, man of Beloved (ନୀତିର ମଣିଷ, ଆଦର୍ଶର ମଣିଷ, ପ୍ରିୟପରମଙ୍କ ମଣିଷ) । ଅନ୍ତର୍ଭେଦୀ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ସଙ୍ଗତିଶୀଳ ଚଳନ ସେମାନଙ୍କର ସତ୍ତାବଗତ । ଏହି ଧରଣର ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ପରିବେଶର କଲ୍ୟାଣରେ ଆତ୍ମନିୟୋଗ ନକରି ରହି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥନେଇ ମଗ୍ନ ରହିବା ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ । ଈଶ୍ୱର-କୋଟି ପୁରୁଷ ବିଶେଷ ସଂସାର ନେଇ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି । ବାଲ୍ୟ ଜୀବନରୁ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତି ଅଲଗା ପ୍ରକାରର ଥାଏ । ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ଯାହା କିଛି ସବୁ ଶ୍ରେୟ ପ୍ରାପ୍ତି ଖାତିରରେ । ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଖାତିରରେ ସେମାନେ ସେହି ଆଦର୍ଶ ପ୍ରାଣୀତାରୁ ନିବୃତ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ଶରୀର-ମନର ଗଠନ ହିଁ ସେହି ଢଙ୍ଗରେ ସୃଷ୍ଟି । ଜୀବକୋଟି ମଣିଷ ଗୋଟିଏ ଜନ୍ମରେ ଈଶ୍ୱର-କୋଟିର ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପହଞ୍ଚି ପାରେ, ଯଦି ତାହାର ଖୁବ୍ ତପସ୍ୟା ଥାଏ ।

ଜଣେ ଦାଦା କହିଲେ - ଆପଣ କହିଛନ୍ତି - “ଏକ ଝିଙ୍କିତେ ମୋଡ଼ ଦିଅଁ/ ଅଭ୍ୟାସ, ବ୍ୟବହାର, ପ୍ରତ୍ୟୟର/ ଆଦର୍ଶତେ ଅବାଧ ଚଳେ ବର୍ଜନେ ହ’ ଅଢେଲ ଦେର”- ତପସ୍ୟା ମାନେ ତ ଏହା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଜୀବକୋଟି ମଣିଷର ସାଧାରଣତଃ ଏକ ଝିଙ୍କିତେ ମୋଡ଼ ଫେରାଇବାର ଇଚ୍ଛାଟା ହିଁ ହୁଏ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେଥିରୁ ସେ ନିବୃତ୍ତ ହେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ଭାବେ, ତାହାହେଲେ ବସ୍ତୁ ରହିବାର ଲାଭ ବା କଣ ? ପୁଣି ବସ୍ତୁ ରହିବା ବା କାହାକୁ ଧରି ? ପ୍ରବୃତ୍ତିର ରଜମାତା ଚାହିଦା ମେଷାଇବାକୁ ସେମାନେ ସତ୍ତାକୁ କ୍ଷୟ କରିବାକୁ ତାହାଣ-ବାମକୁ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ସତ୍ତାକୁ ଅକ୍ଷୟ ରଖିବାକୁ ପ୍ରୟୋଜନ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ **sacrifice** (ବିସର୍ଜନ) ଦେବାକୁ ନାରାଜ ଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସତ୍ତ୍ୱସଙ୍ଗ ଓ ସାଧୁସଙ୍ଗରେ ମଣିଷର **inherent will to live and grow** (ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ବଞ୍ଚିବା ଓ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାର ଇଚ୍ଛା) ଆହୁରି **excited** (ଉଦାତ୍ତ)ହୋଇଉଠେ, ତାହା ଫଳରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଆଗ୍ରହ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିଯାଏ । ଏହି ଆଗ୍ରହ ଯେତେବେଳେ ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଅଭ୍ୟାସ, ବ୍ୟବହାର ଓ ପ୍ରତ୍ୟୟର ମୋଡ଼କୁ ଫେରାଇବାର ଇଚ୍ଛା ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ । ମୋଡ଼ ଫେରାଇବାର ପରେ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବ ଅଭ୍ୟାସ, ବ୍ୟବହାର ଓ ପ୍ରତ୍ୟୟ ବାର-ବାର ସେହି ଦିଗକୁ ଟାଣି ଥାଏ । ସେତେବେଳେ ଖୁବ୍ ହୁଏଁଆର ହୋଇ ରହିବାକୁ ପଡେ । କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ସେମାନଙ୍କ କଥାରେ ଭୁଲିଯିବାର ନାହିଁ । ଜୋରକରି ନିଜକୁ ସର୍ବକ୍ଷଣ ବ୍ୟାପୃତ ରଖିବାକୁ ହୁଏ-ଇଷ୍ଟମୁଖୀ ଚଳନ, କଥନ, ଭାବନାରେ ଓ କର୍ମରେ । ଭଲ ନ ଲାଗିଲେ

ମଧ୍ୟ ତାହା ନେଇ ପଡ଼ି ରହିବାକୁ ହୁଏ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଏହି ଅଭ୍ୟାସରୁ ରସପାଇବା ଆରମ୍ଭ କରେ । ଯେତେବେଳେ ରସ ପାଏ, ସେତେବେଳେ କୌଣସି କାରଣରୁ ଏଥିରୁ ବିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ମନ ମଧ୍ୟରେ ହାହାକାର କରି ଉଠେ । ଯେମିତି କେତେ ବଡ଼ ସମ୍ପଦ ଥିଲା ଅଥଚ ତାହା ହରିଗଲା- ଏହିଭଳି ଭାବ ସୃଷ୍ଟିହୁଏ । ଏହି ପ୍ରକାରରେ ଉଠିବା ଓ ପଡ଼ିବାର ଭିତର ଦେଇ ଜୀବନ ଚାଲେ । ଯାହା ବି ହେଉ **conscious effort** ଓ **self analysis** (ସଚେତନ ଚେଷ୍ଟା ଓ ଆତ୍ମବିଶ୍ଳେଷଣ)କୁ ଧରି ଯଥାଗତି ଜୀବନକୁ କଟାଇବାକୁ ପଡ଼େ । ଏହାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ତପସ୍ୟାରତ ରହିବା ।

ଆ : ପ୍ର : ୪/୮.୭.୧୯୪୪

॥ ମନର ଭାବରେ କୌଣସି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେବ ନାହିଁ କେତେବେଳେ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ମନର ଭାବନାରେ କୌଣସି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେବ ନାହିଁ, ସର୍ବ ଅବସ୍ଥାରେ ସମାନ ଭାବଟି ଚାଲିବ, ଏହି ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥା କେଉଁ ଭାବରେ ଆସିପାରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସ୍ବାଭାବିକ ଭାବେ ଏବଂ ଅବସ୍ଥା ଓ ପରିସ୍ଥିତିର ଗପରେ ମନ ମଧ୍ୟରେ ନାନାଦି ଭାବନାର ଖେଳା ଚାଲିଥାଏ, ଡେଉ ପରି କେତେବେଳେ ଉଠେ, ପୁଣି କେତେବେଳେ ତାହା ତଳକୁ ଚାଲେ । କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ବେଶୀ ଉଲ୍ଲସିତ ହେବାର ନାହିଁ କିମ୍ବା ଖୁବ୍ ଘାବରାଇ ଯିବାର ନାହିଁ । ଭାବିବାକୁ ହୁଏ, ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥା ବି ଆସୁ, ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ କେଉଁଟାକୁ କେତେ ଇଚ୍ଛାନୁକୂଳ କରାଯାଇ ପାରେ, ସେହି ଦିଗରେ ମନୋନିବେଶ କରିବାକୁ ହୁଏ । ଇଚ୍ଛାମୁଖୀ ଚଳଣୀର ଏହି କ୍ରମାଗତି ଯଦି ବଳାୟିତ ରହେ, ତାହାହେଲେ ମନର ଉଠା ପଡ଼ାର ବା ସୁଖ ଦୁଃଖର ଦୃଢ଼ ବିଶେଷ କୌଣସି କ୍ଷତି କରିପାରେ ନାହିଁ । ସେହି ବ୍ୟାପାର ଗୁଡ଼ିକ ଆସନ୍ତି-ଯାଆନ୍ତି କିନ୍ତୁ **becoming** (ବିବର୍ତ୍ତନ)କୁ ସ୍ବରୂପ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କେବଳ ସାବଧାନ ରହିବେ- ଇଚ୍ଛାଭିମୁଖୀ ଚଳନ ଓ କର୍ମ ଯେପରି କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ବନ୍ଦ ହୋଇ ନଯାଏ । ଏହି ଗତି କେତେବେଳେ ଟିକିଏ ମନ୍ଦୁର, ପୁଣି କେତେବେଳେ ଟିକିଏ ଟାପ୍ତ ହୋଇପାରେ, ଏଥିରେ କୌଣସି କ୍ଷତି ନାହିଁ । ଏହିଟା ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୋଷଣ ଦେଇଚାଲେ । ଯେତେବେଳେ ଭାବୁଛନ୍ତି, କିଛି ହେଲେ ଆଗେଇ ପାରୁନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ଅଜାଣତରେ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଆଗେଇ ଯିବାର ଶକ୍ତି

ସଂଗ୍ରହ କରିଛନ୍ତି । ତେବେ ସୁଖ-ଦୁଃଖ, ଆନନ୍ଦ-ନିରାନ୍ଦ, ସ୍ଥିତି-ନିନ୍ଦାକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ଇଚ୍ଛାଚଳନକୁ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ବଳାୟିତ ରଖି ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼େ ।

ଆ : ପ୍ର : ୪/୮.୭.୧୯୪୪

॥ ତୁମେ କାହିଁକି ଏବଂ କିପରି ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଦାୟୀ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ଆପଣ କହନ୍ତି- 'ତୁମେ ତୁମର, ତୁମ ନିଜ ପରିବାରର, ଦେଶର ଓ ଦଶର ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ଦାୟୀ' । ଗୋଟିଏ ମଣିଷ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଦାୟୀ ରହିବ କାହିଁକି ଏବଂ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଗୋଟିଏ ଜଳାଶୟର ଗୋଟିଏ କୋଣରେ ଯଦି ତୁମେ ଏକ ତରଙ୍ଗ ତୋଳ, ସେହି ତରଙ୍ଗ ବିସ୍ତାରିତ ହୋଇ ଚାଲିବ ସମଗ୍ର ଜଳାଶୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜଳ ବିନ୍ଦୁରେ । ସେହିଭଳି ତୁମର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି କର୍ମ ଚରେଇ ଯାଏ ସମଗ୍ର ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକଙ୍କଠାରେ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରି । ତେଣୁ ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକ ଯାହା ହୋଇଅଛି, ତାହା ପାଇଁ ତୁମେ ଯେ ଆତ୍ମିକ ଭାବେ ଦାୟୀ, ସେହି ବିଷୟରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏହା ହେଲା ଗୋଟିଏ ଦିଗର କଥା । ଏହା ଛଡ଼ା ବ୍ୟକ୍ଷ୍ଟ ଯେତେବେଳେ ପରିବେଶର ପ୍ରତି କରଣୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଜାଗ, ସଚେତନ ଓ ସକ୍ରିୟ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ସାମାଜିକ ଓ ଜାତୀୟ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହେବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । କାରଣ ବ୍ୟକ୍ଷ୍ଟ ନେଇ ହିଁ ସମସ୍ତ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ଷ୍ଟ ହିଁ ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ଷ୍ଟର ଏକ ପରିବେଶ ହୋଇଥାଏ । ବିରେନ୍ଦ୍ରଦାଙ୍କର ତୁମ ପ୍ରତି କି କରଣୀୟ ସେହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିରେନ୍ଦ୍ର ଦା'ଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଝଗଡ଼ା ନ କରି ଯଦି ବିରେନ୍ଦ୍ରଦାଙ୍କ ପ୍ରତି ଯାହା କରଣୀୟ ତାହା ତୁମେ କରିଚାଲ, ତାହାହେଲେ ତୁମେ ଉପକୃତ ହେବ ହିଁ ଏବଂ ତୁମର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରେ ବିରେନ୍ଦ୍ରଦା' ମଧ୍ୟ ଉପକୃତ ହେବେ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ । ପୁଣି, ତୁମର ସାଧ୍ୟତା କରିବା ସତ୍ତ୍ବେ ବି ବିରେନ୍ଦ୍ରଦା ଯଦି ତୁମ ପ୍ରତି କିଛି ନ କରନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଅନୁଯୋଗ କର ନାହିଁ, ସେହି ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟାଶା ରଖନାହିଁ, ଆଉ ଯଦି ରଖ, ତାହାହେଲେ ଠକିବ । କିନ୍ତୁ ବିରେନ୍ଦ୍ରଦା ଯଦି ଅନ୍ୟ କାହାରି ପ୍ରତି ଠାକିବ କରଣୀୟ ଯାହା ତାହା ନ କରନ୍ତି, ସେଠାରେ କିନ୍ତୁ ବିରେନ୍ଦ୍ରଦାଙ୍କୁ ସଜାଗ କରିଦେବାକୁ ସଚେତ୍ସ ରୁହ । ଏହି ଭାବରେ ତୁମର ପରିଧିର ମଧ୍ୟରେ ଯେତେ ଜଣଙ୍କୁ ପାଅ, ସେତେଜଣଙ୍କୁ ନେଇ ଆହୁରି ଆହୁରି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପରାୟଣ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରି, କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଥମି ଯାଅ ନାହିଁ, ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ **Ideal** (ଆଦର୍ଶ)କୁ

centre (କେନ୍ଦ୍ର) କରି ସାରା ଜଗତଟି ତୁମର circumference (ପରିଧି) ହୋଇ ଉଠିଛି । ଆଉ, ତୁମର ଏହି ପ୍ରକାର ଦାୟିତ୍ବବୋଧତା ତୁମର ହିଁ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ଏତେ ବେଶୀ ପ୍ରୟୋଜନ ରହିଛି । ଏଥିରେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଖାଁକି, ତୁମର ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାଟା ମଧ୍ୟ ଖାଁକିରେ ଚାଲିବ ସେତିକି ପରିମାଣରେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୪/୯.୭.୧୯୪୪

॥ ଭକ୍ତି ଓ ଭକ୍ତର ଲକ୍ଷଣ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଭକ୍ତି ପରି ଜିନିଷ ନାହିଁ । ଗୀତାଶାସ୍ତ୍ରର ମଧ୍ୟରେ ଭକ୍ତର କଥା ଖୁବ୍ ରହିଛି ।

ଜଣେ ଦାଦା କହିଲେ - ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୀତାର ମଧ୍ୟରେ ଭକ୍ତର କଥା ସର୍ବତ୍ର ପରିବ୍ୟାପ୍ତ, ଆଉ ଭକ୍ତିଯୋଗର ମଧ୍ୟରେ ତ ବିଶେଷ କରି ସେହି ସମୟରେ କୁହାଯାଇଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଉକ୍ତ ଦାଦାଟିକୁ କହିଲେ - ଭକ୍ତି ଯୋଗଟାକୁ ଆଉ ଥରେ ପଢ଼ି ଶୁଣାନ୍ତୁ ନା ? ଆପଣଙ୍କର ମୁଖରେ ସମ୍ଭୂତ ପାଠ କରିବାଟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଲ ଲାଗେ ।

ଏହାପରେ ସେହି ଦାଦାଟି ଘରୁ ଗୀତାଟିକୁ ଆଣାକରାଇ ଦ୍ଵାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟର ମୂଳଠାରୁ ପଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ଳୋକରେ ନିତ୍ୟଯୁକ୍ତା କଥାଟିକୁ ଶୁଣି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଭକ୍ତର ଲକ୍ଷଣ ହେଲା ସର୍ବଦା ଯୁକ୍ତ ରହିବା । ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ବାଦ ଦେଇ ଭକ୍ତର ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବି ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ । ସେ ତାହାର ହରିବା, ମୃତିବା, ଶୋଇବା, ଖାଇବା ଯାହା ନେଇ ରହୁନା କାହିଁକି, ସେସବୁର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ନେଇ ଚାଲେ । ଇଷ୍ଟ ବିସ୍ମୃତି ହେଲେ ତାହାର ପ୍ରାଣଟି ହାହାକାର କରିଉଠେ । ସେଥିପାଇଁ ଇଷ୍ଟମାନ ଓ ଇଷ୍ଟକର୍ମକୁ ସେ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ଏହା ହିଁ ତାହାର ଜୀବନ-ସୂତ୍ର ।

୪ର୍ଥ ଶ୍ଳୋକଟି ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ଦାଦାଟି ପଚାରିଲେ- ଭଲ ହେଉ, ମନ୍ଦହେଉ ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ସମବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନ କିପରି ହେବାକୁ ପଡ଼େ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶ୍ଳୋକରେ ଦେଖନ୍ତୁ ଅଛି- ସର୍ବଭୂତଃ-ହିତେ ରତଃ । ତାହାର ଅର୍ଥ ଯେ ଯେପରି ହେଉ, ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ମଙ୍ଗଳ ଯେପରି ହୁଏ, ତାହା କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ପ୍ରତି ସମବୁଦ୍ଧି ସମ୍ପନ୍ନ ହେବାର ମାନେ

ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ପ୍ରତି ମଙ୍ଗଳବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନ ହେବା । ଏହି ମଙ୍ଗଳ କରିବାକୁ ଯେଉଁଠି ଯେପରି ଭାବରେ ଯାହା କରିବାକୁ ହୁଏ, ତାହାହିଁ କରିଚାଲିବା । ଏଥିରେ ହୁଏ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁଗ-ତତ୍ତ୍ଵ । ଆଉ ଏହି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଉଭୟଆଡ଼ୁ । ଯାହା ପ୍ରତି ଆଚରଣ କରାଯାଉଛି, ତାହାର ବି ଯେପରି, ଆଉ ଯେ ଆଚରଣ କରୁଛି, ତାହାର ମଧ୍ୟ ତଦୁପ ।

ଉକ୍ତ ଦାଦାଟି ଏହାପରେ ପଢ଼ିଲେ-

‘କ୍ଲେଶୋହଧିକତରତ୍ତ୍ଵେଷାମବ୍ୟକ୍ତାସକ୍ତ ଚେତସାମ୍

ଅବ୍ୟକ୍ତା ହି ଗତିର୍ଦୁର୍ଗା ଦେହବଦ୍ଧିରବାପ୍ୟତେ ।’

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତେଣୁ ପରମପିତାଙ୍କୁ ପାଇବାକୁ ଗଲେ, ତାହାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତ ରୂପରେ ଆସକ୍ତ ହେବାକୁ ହୁଏ । ଯାହାଙ୍କୁ ଦେଖି ନାହିଁ, ଶୁଣି ନାହିଁ, ବୁଝି ନାହିଁ, ଯାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କୌଣସି ଆଦାନ-ପ୍ରଦାନ ନାହିଁ, ଭାବବିନିମୟ ହୋଇ ନାହିଁ, ଯେ ମୋତେ ଶାସନ-ତୋଷଣ-ପୋଷଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ଯାହାଙ୍କୁ ମୁଁ ବାସ୍ତବଭାବରେ ସେବା-ଯତ୍ନ, ଆଦର-ଆପ୍ୟାୟନ ଇତ୍ୟାଦି କରି ପାରେ ନାହିଁ, ତାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କୌଣସି ଗଭୀର ସମ୍ପର୍କ ରହି ଉଠେ ନାହିଁ ।

ତ୍ରୟୋବଶ ଓ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଶ୍ଳୋକ ପାଠକରିବା ସମୟରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଯିଏ ଭକ୍ତ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ଦେଖିହାନ, ମୈତ୍ରୀ ଭାବ-ସମ୍ପନ୍ନ ଓ ସଦୟ ହେବ ହିଁ, କାରଣ ସେ ଜାଣେ, ପ୍ରତିଟି ସଭାର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ପରମପିତାଙ୍କର ଅଧିଷ୍ଠାନ । କିନ୍ତୁ ଏହି ଭାବ ସତ୍ତ୍ୱେ କାହାରି ଭିତରେ ସଭାକ୍ଷୟୀ ଚଳଣି ଯଦିକିଛି ଥାଏ, ତାହାକୁ କିନ୍ତୁ ସେ ବରଦାସ୍ତ କରେ ନାହିଁ । ସେହି ସବୁର ନିରାକରଣ କଷ୍ଟ ଯାହା କରଣୀୟ, ତାହାକୁ ସେ ନକରି ଛାଡ଼େ ନାହିଁ । ସେଥିଯୋଗୁଁ, କୋମଳତା ଓ କଠୋରତା ଏହି ଦୁଇ ଗୁଣର ସମାବେଶ ତାହାର ଚରିତ୍ରରେ ଘଟିଥାଏ । ଆଉ, ସନ୍ତୋଷ ତାହାର ଚରିତ୍ରଗତ ସଭାବ ହୋଇ ମୁଣ୍ଡ ଟେକେ । କାରଣ, ହାନିବୁପ୍ରସ୍ତ କାମକାମନାର ବୁଦ୍ଧି ତାହାର ନଥାଏ । ଜୀବନ ଚଳଣୀ ପାଇଁ ଯତ୍ନକ୍ଷିତ ଯାହାପାଏ, ସେଥିରେ ସେ ଚୂଷ୍ଠଥାଏ । ଅମଥା ପ୍ରୟୋଜନକୁ ସେ ବଢ଼ାଏ ନାହିଁ । ନିଜ ଭିତରେ ଏଭଳି ଏକ ଆନନ୍ଦର ଉତ୍ସ ସେ ଆବିଷ୍କାର କରେ ଯେ, ସେଥିରେ ସେ ବିଭୋର ହୋଇ ଥାଏ । ଭାବରେ ଭରପୁର ଥାଏ ବୋଲି ଅଭାବର ବୋଧଟି ଜାଗି ପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଅସନ୍ତୋଷର ଅବକାଶ ନଥାଏ । ନିଜପାଇଁ ବିଶେଷ କୌଣସି ଚାହିଦାର ତାଡ଼ନା ନରହିଲେ ବି ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଲୋକକଲ୍ୟାଣକର ଅପୂରୁତ୍ର ଚାହିଦା ପୂରଣରେ ସେ କିନ୍ତୁ ସର୍ବଦା ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଏ ।

ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷ ଚାହିଦା ପୂରଣ କରିଲେ ମଧ୍ୟ ଭାବେ, କିଛି ହିଁ ମନଲାଖି କରିବା ହେଲା ନାହିଁ, ଆହୁରି ଭଲକରି କରିବାକୁ ହେବ। ତେଣୁ ଇଚ୍ଛାକାର ସବୁଷ୍ଟି ପାଇଁ ତାହାର ଯେ କର୍ମଶକ୍ତି ରହିତ ହୋଇଯାଏ, ତାହା କିନ୍ତୁ ନୁହେଁ, ବରଂ ଦିନୁ-ଦିନ କର୍ମପ୍ରେରଣା ବୃଦ୍ଧି ପଥରେ ଚାଲେ।

ତତ୍ପରେ ପାଠ ହେଲା-

ଅନପେକ୍ଷା ଶୁଚିର୍ଦ୍ଦକ୍ଷ ଉଦାସାନୋ ଗତବ୍ୟଥଃ।

ଯସ୍ମାନ୍ନୋଦ୍ଦିଜତେ ଲୋକୋ, ଲୋକୋନ୍ନୋଦ୍ଦିଜତେ ତ ଯଃ।

ହର୍ଷମର୍ଷଭୟୋଦ୍ବେଗୈର୍ମୁକ୍ତୋ ଯଃ ସ ତ ମେ ପ୍ରିୟଃ।

ସର୍ବାରମ୍ଭ ପରିତ୍ୟାଗା ଯୋ ମଦ୍ଭକ୍ତଃ ସ ମେ ପ୍ରିୟଃ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାର ତର୍ଜମାଟି ଶୁଣି କହିଲେ - ଭକ୍ତ ସାଧାରଣତଃ ଅନ୍ୟର ଉଦ୍ବେଗର କାରଣ ହୁଏନାହିଁ, ସେ ଯଥା ସମ୍ଭବ ଅନ୍ୟର ଭାବକୁ ବ୍ୟାଘାତ କରେ ନାହିଁ ତାର ଭାବର ଭିତର ଦେଇ ତାହାକୁ ଉନ୍ନତି- ପ୍ରଗତିପନ୍ଥା କରି ତୋଳିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ। ଆଉ ଏହା ହିଁ ହେଲା ଯାଜନର ପ୍ରଧାନ କୌଶଳ। ଆଉ, ଲୋକ ତାହାର ଉଦ୍ବେଗର କାରଣ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ସେଥିରେ ଉଦ୍ବିଗ୍ନ ହୁଏ ନାହିଁ, କାରଣ ସେ ଜ୍ଞାନର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଏ, କିଏ କେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ କେଉଁ କର୍ମ କାହିଁକି କରିଥାଏ। ଏତେ ପରିମାଣରେ ତାହାର ସୂକ୍ଷ୍ମବୋଧରେ ଧରାପଡ଼େ ବୋଲି ସେ ଅପଥା ଉଚ୍ଚେକିତ ନହୋଇ ବଳିଷ୍ଠ ହୃଦୟରେ ପ୍ରତିକାରର କଥା ହିଁ ଭାବିଥାଏ। ମଣିଷ ହିସାବରେ ତାହାର ଯେ ଆନନ୍ଦ, ନିରାନ୍ଦ, ଭୟ ଓ ଉଦ୍ବେଗ ବୋଧ ନଥାଏ, ତାହା କିନ୍ତୁ ନୁହେଁ। ଏହି ଗୁଡ଼ିକର କୌଣସି ବ୍ୟାପାରରେ ସେ **unbalanced** (ସାମ୍ୟହରା) ହୋଇ ନଥାଏ। ସବୁ ସମୟରେ ତାହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥାଏ ସମସ୍ୟା-ସମାଧାନରେ, ଆଉ ସେ ସ୍ୱୈର୍ଯ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅଧବସାୟ ସହକାରେ ସେହି ସମସ୍ତ କରିଚାଲେ। 'ଅନପେକ୍ଷା' ବୋଲିଲେ ମୋର ମନେହୁଏ, ସେ କିଛିପାଇଁ ବା କାହାରି ଅପେକ୍ଷାରେ ବସିରହେ ନାହିଁ। ଟଙ୍କା-ପଇସା, ପ୍ରଶଂସା-ଧନ୍ୟବାଦ ବା ସୁଯୋଗ-ସୁବିଧା, ସହଯୋଗିତା ଇତ୍ୟାଦି ଅନ୍ୟଠାରୁ ପାଇଲେ ସେ ଇଚ୍ଛାକର୍ମ କରିବ, ନହେଲେ କରିବ ନାହିଁ, ଏଭଳି କଥା ନଥାଏ। ଯେ କୌଣସି ଅବସ୍ଥା ବା ଯେ କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତି ଆସୁନା କାହିଁକି, ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ସେ କର୍ମ କରି ଚାଲିବ। ଅନ୍ୟ କିଏ କରିଲା ନାହିଁ, ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଏହି ଅସୁବିଧା ସୃଷ୍ଟି କରିଲା, ମୁଁ ବା କରିବି କାହିଁକି ବା ମୁଁ କରିବି କେଉଁ ଭାବରେ- ଏହି ପ୍ରକାରର ଅନୁଯୋଗ ତାହାର ନଥାଏ। ସେ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ

ଅପେକ୍ଷା ବା ପ୍ରତ୍ୟାଶା ନକରି ଇଚ୍ଛାକର୍ମରେ ରତଥାଏ-ଯାହା କିଛି **unfavourable** (ପ୍ରତିକୂଳ) ତାକୁ **favourable** (ଅନୁକୂଳ) କରି କରି । ସର୍ବାରମ୍ଭ ମାନେ, ସାର୍ଥପର କାମ କାମନା ଜଡ଼ିତ ଯାବତୀୟ କର୍ମ। **Out of ambition** (ଉଚ୍ଚଆକାଂକ୍ଷାରେ ପ୍ରଣୋଦିତ ହୋଇ) ମଣିଷ ଅନେକ କିଛି କରିବାକୁ ଚାହେଁ, କିନ୍ତୁ ଭକ୍ତ ନିକଟରେ ସେହି ସମସ୍ତ କର୍ମର କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ନ ଥାଏ। ଶୁଣାଯାଏ, ହନୁମାନ ପ୍ରଥମେ ଯେତେବେଳେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସିଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଅନେକ ପ୍ରକାରର ସାର୍ଥପର କ୍ଷୁଦ୍ର ଇଚ୍ଛା ଥିଲା- ରାଜା ହେବେ, ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ବାକୁ ବିବାହ କରିବେ - ଏହିପରି କେତେ କଣ କଳ୍ପନା! କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଉପରେ ଯେଉଁଭଳି ଭାବରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରୀତିର ଟାଣଟି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଗଲା, ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ପୂର୍ବ ସମସ୍ତ ବାସନା ସେ ଭୁଲିଗଲେ। ସେ ଚିନ୍ତା କଲେ - ବୃଥାରେ ସେ ସମସ୍ତ କାମନା ପୂରଣ ହିଁ ଭୂତର ବେଗାର ଖଟିବା ଛଡ଼ା ଲାଭ କ'ଣ? ଏହା ଅପେକ୍ଷା ପ୍ରଭୁ ଯେଉଁଥିରେ ଖୁସି ହୁଅନ୍ତି, ତାହା କରିବା ହିଁ ଭଲ। ଅକାତ୍ୟ ଟାଣ ହେଲେ ହିଁ ଏହିପରି ଶୁଦ୍ଧମନ ସଂଚରେ।

ଏହାପରେ ବାକି ଆଉ ଚାରୋଟି ଶ୍ଳୋକ ପଢ଼ାହେଲା।

ଏହା ପରେ ଦାଦାଟି ପୁଣି କହିଲେ- ମାନ-ଅପମାନ, ନିନ୍ଦା-ସୂଚି, ଶୀତ-ଉଷ୍ଣ, ସୁଖ-ଦୁଃଖ ଏହି ସମସ୍ତ ଯଦି ଜୀବନରେ ଏକାକାର ହୋଇଯାଏ, ତାହା ତ ଏକ ଜଡ଼-ଅବସ୍ଥା ସଦୃଶ! ଏହାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କଣ ଠିକ୍ ବୁଝି ପାରୁ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହି ସମସ୍ତର ପାର୍ଥକ୍ୟ ଯଦି ବୁଝା ନ ଯାଏ, ତାହାହେଲେ ତାକୁ କହି ପାରନ୍ତି ଜଡ଼ ଅବସ୍ଥା। କିନ୍ତୁ ସେହିସବୁ ବୋଧ ଖୁବ୍ ଜଳନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରନ୍ ହୋଇ ରହିଥାଏ। ମାତ୍ର କୌଣସି କିଛି ହିଁ ମୂଳଠାରୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କରିପାରେ ନାହିଁ। ତାହାର ବୁଦ୍ଧିଥାଏ ସବୁଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ଇଚ୍ଛାର୍ଥେ **profitable** (ଉପଚୟା)... କରି ତୋଳିବା। ଏହି ଇଚ୍ଛାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ବୁଦ୍ଧି ସର୍ବ ଅବସ୍ଥାର ମଧ୍ୟେ ହିଁ **persist** କରେ (ଲାଗିରହିଥାଏ)। ସମବୁଦ୍ଧି କହିବାକୁ ଗଲେ ଏହି ଏକବୁଦ୍ଧି ପ୍ରାଣତା। ଏହାଦ୍ୱାରା କୌଣସିଟା ହିଁ ମଣିଷକୁ ଆତ୍ମହରା ଓ ବିଭ୍ରାନ୍ତ କରିପାରେ ନାହିଁ। ସମସ୍ତ ବିପରୀତର ଭିତର ଦେଇ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଚାଲିପାରିବାର କୌଶଳଟା ହିଁ ହେଲା ତପସ୍ୟା। ଏହି ପ୍ରକାର କର୍ମରେ ଖୁବ୍ **nerve** (ସ୍ଥାୟୀ) ଉପଯୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼େ। ଏହି ଧରଣଟି ପ୍ରତିକୂଳତାର ନିକଟରେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବା ନୁହେଁ, ବରଂ ତାହାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରି ଜୟୀ ହୋଇଉଠିବା। ଧରାଯାଉ, ଏଭଳି ପ୍ରବଣ ଶୀତ ପଡ଼ିଲା

ଯେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚେ ନାହିଁ, ସେହି ସ୍ଥଳରେ ଏଭଳି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯଦ୍ୱାରା ଏହି ଶୀତ ଜୀବନର କୌଣସି କ୍ଷତି କରି ନ ପାରେ, ବରଂ ତାହାକୁ ଆହୁରି ବୃଦ୍ଧିମୁଖୀ କରି ତୋଳିପାରେ। ଶୀତ ହେଉ ଅଥବା ଗରମ ହେଉ- ସର୍ବ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ଗୋଟିଏ କଥା। ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଅନ୍ୟ କଥାରେ କହିଲେ ସପରିବେଶ ସଭାସମ୍ବନ୍ଧନ। ତେଣୁ ଧର୍ମ ନିଜ ଚରଫରୁ ତାଙ୍କିଆଣେ ଯାବତୀୟ ଜୀବନ ବର୍ଜନା କର୍ମରାଜି ଓ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସାଧନା।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୧୦.୭.୧୯୪୪

II ନିଷ୍ପାମ ହେବା କାହାକୁ କୁହାଯାଏ II

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କ ପାଖରେ କଥା ଉଠିଲା - ମଣିଷ ପକ୍ଷରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ପାମ ହେବା କ'ଣ ସମ୍ଭବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୁଁ ବୁଝେ ନିଷ୍ପାମ ହେବା ବୋଲିଲେ ଇଷ୍ଟପ୍ରାତିକାମ ହୋଇ ଉଠିବା। ଇଷ୍ଟ ଯେଉଁଥିରେ ଖୁସି, ଏକମାତ୍ର ସେହି କାମନା ନେଇ ଚାଲିବା, ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାମନାର ଧାର ନ ଧରିବା। ଏକମାତ୍ର ତାଙ୍କରି ଖୁସିରେ ହିଁ ଖୁସି ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ସେ ଯଦି ତୁମକୁ ଅନାଦର କରନ୍ତି ଏବଂ ତୁମେ ଯାହା ପ୍ରତି ବିରୁଦ୍ଧ, ତାକୁ ସେ ଆଦର କରନ୍ତି ଓ ଦେଇ ନେଇ ଖୁସି ରୁହନ୍ତି, ସେଥି ନେଇ ତୁମର ଖୁସି ବ୍ୟାହତ ହେଲେ ବି ଚଳିବନାହିଁ। ସେ ଯଦି ଅନ୍ୟକୁ ସାକ୍ଷ୍ୟର ମଧ୍ୟରେ ରଖି ଏବଂ ତୁମକୁ ଦରବସ୍ଥାର ମଧ୍ୟରେ ରଖି ଖୁସି ରୁହନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ବି ତୁମକୁ ଖୁସି ରହିବାକୁ ହେବ। Beloved (ପ୍ରେମ) ତୁମକୁ କେତେ ଟିକକ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ତାହାର ହିସାବ-ନିକାଶ ତୁମେ କରିପାରିବ ନାହିଁ, ସେ ଦିଗକୁ ତୁମେ ନଜର ହିଁ ଦେବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ତୁମର ଯାହା କରଣୀୟ ତାହାକୁ ପ୍ରାଣ ଉଜାଡ଼ି କରିଯିବ ଏବଂ ଏହି କରିବାକୁ ନେଇ ତୁମେ ଚିନ୍ତା ରହିବ। ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ ନିଷ୍ପାମ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୧୦.୭.୧୯୪୪

II କର୍ମସନ୍ନ୍ୟାସ ଯାହା, ତାହା କର୍ମ ତ୍ୟାଗ କି ନୁହଁ ? II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ - କର୍ମ-ସନ୍ନ୍ୟାସ ବୋଲିଲେ କେହି କେହି ବୁଝନ୍ତି କର୍ମତ୍ୟାଗ, ତାହା କ'ଣ ଠିକ୍ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କର୍ମ ତ୍ୟାଗ କଲେ ମଣିଷର ଜୀବନ ହିଁ ଚଳେ ନାହିଁ। ସମସ୍ତ କର୍ମ ଯେତେବେଳେ ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ନିୟୋଜିତ ଓ ସଂନ୍ୟସ୍ତ ହୁଏ, ତାହାକୁ କୁହାଯାଏ

କର୍ମସନ୍ନ୍ୟାସ। କର୍ମସନ୍ନ୍ୟାସ ମଣିଷକୁ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ଯୁକ୍ତକରି ତୋଳେ। ଏହି ପ୍ରକାରର କର୍ମ, ଇଷ୍ଟାନୁରାଗର ହିଁ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅଙ୍ଗ। ସେଥିଯୋଗୁ, ତାହା ତ୍ୟାଗ କରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ନାହିଁ। ଆଉ, ଜୀବନରେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ଇଷ୍ଟସାର୍ଥୀ ହୋଇ କର୍ମ କରିବାକୁ ପଡ଼େ। କାରଣ, ଆତ୍ମସାର୍ଥୀ ହୋଇ କର୍ମ କରିବାକୁ ଗଲେ ମଣିଷର ବୁଦ୍ଧିବିଭ୍ରମ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ବେଶୀଥାଏ, ନିଜର ହିଁ ଜାଲରେ ନିଜେ ଜଡ଼ାଇ ଯାଏ, ଏଥିରେ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲାଭ ହୁଏ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୫/୧୫.୭.୧୯୪୪

II ଧର୍ମବୋଧ ମାନେ କ'ଣ II

ଜଣେ ହାକିମ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଦେଖା କରିବାକୁ ଆସିଲେ। ତାଙ୍କୁ ସମାଦରରେ ବସିବାକୁ ଦିଆହେଲା। ସେ ଧର୍ମ, କର୍ମ, ସମାଜ, ନ୍ୟାୟ, ନୀତି, ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଧର୍ମ ମାନେ ତାହାହିଁ କରିବା, ଯାହାର ଭିତର ଦେଇ ପରିବେଶ ସହ ନିଜର ସଭାସମ୍ବନ୍ଧନ। ଅତୁଟ ଓ ମୁଖର ହୋଇ ଚାଲେ। ଆଉ ଏହା କରିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟନିଷ୍ଠ ହେବାକୁ ହେବ, ସେବା ପରାୟଣ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ, କର୍ମଠ ହେବାକୁ ହେବ, ଯୋଗ୍ୟ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାହାଦ୍ୱାରା ପରିପାଳିତ ହେଉ, ତାକୁ ଯଦି maintain (ପରିପାଳନ) ନକରୁ, ତେବେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର capacity (କ୍ଷମତା) କମିଯାଏ, ଆମ୍ଭେମାନେ ଉତ୍ତରୀୟ ହୋଇପଡ଼ୁ। ଏହାଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣଦାତା କ୍ରମଶଃ ଶୁଷ୍କ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି, ଫଳରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଶୁଖିଲା ହୋଇଉଠୁ। ତେଣୁ ଏହିବା justice (ନ୍ୟାୟ)ର ପରିପନ୍ଥା ଅଟେ। justice (ନ୍ୟାୟ)ର ବିରୋଧୀ ଯାହା, ତାହାକୁ ନିରାସନ କରିବାହିଁ ଆପଣମାନଙ୍କର କର୍ମ। ତେଣୁ ଆପଣମାନେ ମନୁଷ୍ୟର ଅନ୍ତରରେ ଧର୍ମବୋଧ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ସମ୍ପାରିତ କରିଦେଇ ପାରିବେ, ସେତେ ପରିମାଣରେ ନ୍ୟାୟର ଦଣ୍ଡ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିବ। ଧର୍ମବୋଧ ବୋଲିଲେ, ବଞ୍ଚାଇ ବଞ୍ଚ ରହିବାର ବୁଦ୍ଧି-ଦେଇ ପାଇବାର ବୁଦ୍ଧି। ଅନ୍ୟକୁ ମାରି ବଞ୍ଚ ରହିବାର ବୁଦ୍ଧି ଠାରୁ - ନଦେଇ ପାଇବାର ବୁଦ୍ଧି ଠାରୁ ମଣିଷ ଚୋରା, ଡକାୟତି, ଧସାବାଜୀ, ଜାଲ-କୁଆଚୋରୀ ଇତ୍ୟାଦି କରି ତା' ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହେବାକୁ ଚାହେଁ। ଧରାଯାଉ, Government (ସରକାର) ଆପଣଙ୍କୁ maintain (ପ୍ରତିପାଳନ) କରୁଛି, ଆପଣ ଯଦି Govt. ର interest (ସାର୍ଥ)କୁ maintain

(ପ୍ରତିପାଳନ) ନ କରନ୍ତି, Govt କେତେ ଦିନ ଆପଣଙ୍କୁ maintain (ପ୍ରତିପାଳନ) କରି ଚାଲିପାରେ? ଆପଣ ଯେଉଁ ଗାଈଟି ନିକଟରୁ ଦୁଧ ଚାହାଁନ୍ତି, ତାକୁ ଯଦି ଘାସ ନ ଦିଅନ୍ତି, ସେ ଦୁଧ ଦେବ କିପରି? ତେଣୁ ଉକ୍ତ ପ୍ରତି କରଣୀୟ ଯାହା ତାହା ନ କରିବାଟା ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅନ୍ୟାୟ। ଆଉ ଉକ୍ତ ବୋଇଲେ କିନ୍ତୁ ଅନେକ କିଛିକୁ ବୁଝାଏ। ମା, ବାପା, ପରିପାଳକ, ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଶିଶୁର, ପରିବେଶ, ପରିସ୍ଥିତି ଇତ୍ୟାଦିକୁ ନେଇ ଆମର ସ୍ଥିତି, ଗତି ଓ ପ୍ରାପ୍ତିର ଉକ୍ତ ହୋଇଥାଏ। ପର୍ଯ୍ୟାୟ ସଂଗତିକୁ ନେଇ ଯେଉଁଠି ଯାହା କରଣୀୟ, ତାହା କରିବାଟା ହିଁ ଧର୍ମ। ତେଣୁ ଧର୍ମର ଅଙ୍ଗ ହିସାବରେ ନିତ୍ୟ ପଞ୍ଚମହାଯଜ୍ଞ ଅନୁଷ୍ଠାନର ବିଧାନ ରହିଛି। ଆଉ ଟଙ୍କା ପଇସା ଜିନିଷଟା କର୍ମର ଫଳଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହଁ। ଆପଣ କର୍ମ କରି ଟଙ୍କା ପାଆନ୍ତି, ତାହାର ମାନେ ଆପଣଙ୍କର ଉପଚୟ। କର୍ମ ବା ପରିଶ୍ରମର ମୂଲ୍ୟ ସରୂପ ଆପଣଙ୍କୁ କିଛି ବିଆ ହୁଏ, ଯାହା ସାହାଯ୍ୟରେ ସେହି ମୂଲ୍ୟର ଯେ କୌଣସି କର୍ମ ଆପଣଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ ମାର୍ଫିକ ଆପଣ ପାଇ ପାରନ୍ତି।

ଆ : ପ୍ର: ୪/୨୯.୧୧.୧୯୪୪

॥ ଜୀବନରେ ସାର୍ଥକତା କେଉଁଠି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ - ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଖୁସିକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇ ଚାଲିବାକୁ ନିଜର ଅନେକ କିଛି କ୍ଷମତା ଲାଗେ। ନିଷ୍ପାଳ-କର୍ମ ବୋଇଲେ ମୁଁ ଦୁଝେ- ନିଜର କାମନାକୁ ପ୍ରଣୟ ନ ଦେଇ ଇଷ୍ଟଙ୍କର କାମନାକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇ ଚାଲିବା, ସେ ଯେପରି ଖୁସି ହୁଅନ୍ତି ତଦନୁରୂପ କରି ଚାଲିବା, ତାହା ଯେତେ କଷ୍ଟକର ହେଉନା କାହିଁକି। ମଣିଷ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଆବିଳତା ମୁକ୍ତ ନହେଲେ ଏହା କରିପାରେ ନାହିଁ। ଅନେକ ଯୁକ୍ତିର ଅବତାରଣା ଦେଖାଇ ନିଜର ଖୁସି ଓ ତୃପ୍ତିକୁ ହିଁ ଅନୁସରଣ କରି ଚାଲିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି। ଇଷ୍ଟଙ୍କର ତୃପ୍ତି ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଯେ ନିଜର ଭଲମନ୍ଦ ପରିକଳ୍ପନା ବା ଖୁଆଲକୁ ବିସର୍ଜନ ଦେଇ ନ ପାରେ ତାହାର କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତ ଉନ୍ନତି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସାରା ଦୁନିଆ ଯଦି ବାହାର ବି ଦିଏ, ଅଥଚ ସେ ଯଦି ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସତୋଷବିଧାନ କରି ନ ପାରେ, ତାହାହେଲେ କିନ୍ତୁ ତାହାର ଜୀବନ ବ୍ୟର୍ଥ। ଜୀବନର ସାର୍ଥକତା ଭଲ ପାଇବାରେ, ପ୍ରେମରେ। ଚୈତନ୍ୟ ଚରିତାମୃତରେ ଅଛି-

‘ଆମ୍ବେଦିୟ ପ୍ରୀତିଭଜା ତାରେ ବଲି କାମ।

କୃଷ୍ଣେନ୍ଦ୍ରିୟ ପ୍ରୀତିଭଜା ଧରେ ପ୍ରେମନାମ’।

ଆ : ପ୍ର: ୬/୪.୧୨.୧୯୪୪

॥ ଯେତେ ବିବ୍ରତ ହିଁ ଆଥ ଇଶ୍ବରଙ୍କ ପ୍ରୀତି ପାଇଁ

କିଛି କରିବ କାହିଁକି।।

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଜଣକୁ କହିଲେ - ଯେତେ ବି ବିବ୍ରତ ହିଁ ରୁହ, ତାହାର ଭିତରେ ଫାଙ୍କ କରି ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଚାଲି ଆସିବାକୁ ପଡେ, ଏହାଦ୍ୱାରା ଅନେକ କିଛି ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗ କଟିଯାଏ। ମାତାଲକୁ ଆପଣ ଯେତେ କର୍ମ ଦିଅନ୍ତି, ତାହାର ମଧ୍ୟରେ କେଉଁ ଫାଙ୍କ ଦେଇ ସେ ମଦଭାଗିରୁ କିଛି ପିଇଦେଇ ଚାଲିଆସିବ, ତା’ର ଠିକ ନାହିଁ। ହାଫେଜର କଥାରେ-ଭକ୍ତ ହେଉଛି ମାତାଲ, ଇଷ୍ଟ ହେଉଛି ଶୁଣ୍ଠି (ମଦଭାଗି), ଇଷ୍ଟଟାଣ ଓ ଇଷ୍ଟସଙ୍ଗ ରସ ଯେପରି ମଦ। ମୁଁ କହେ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥାର ମଧ୍ୟରେ ରୁହନା କାହିଁକି, ତାହାର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଶିଶୁରଙ୍କର ପ୍ରୀତି ପାଇଁ, ଇଷ୍ଟଙ୍କର ପ୍ରୀତି ପାଇଁ କିଛି ହେଲେ କରିଚାଲ। ଯାହାବି ହେଉ ଯେତେ ଚିତ୍ତେ ପାର କରିବାକୁ ଯଥାଶୀଘ୍ର ଆରମ୍ଭକର। ଏହି କରିବାଟା ହିଁ ସପରିବେଶ ତୁମକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖୁବ। ତୁମେ ଏହି କ୍ଷଣ ଠାରୁ ନିଜକୁ ଏପରି ଭାବେ ବ୍ୟାପୃତ କରି ତୋଳ, ନିଜର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ଏଭଳି କରି ଇଷ୍ଟ କର୍ମର କ୍ଷେତ୍ର ରଚନା କରି ତା ସଙ୍ଗରେ ନିଜକୁ ଜଡ଼ାଇ ରଖ, ଯଦ୍ୱାରା ଆବୋଲତାବଲ ଜଞ୍ଜାଳ ଓ ଅନିଷ୍ଟ ତୁମକୁ ସ୍ବର୍ଗ କରିବାର ଅବକାଶ ପାଇବ ନାହିଁ। ବାସ ଧରିବା ଆଗରୁ ଫାଙ୍କ କରି ନିଜକୁ ଆଡ଼େଇ ରଖିବାକୁ ହୁଏ। ବାସ ଧରିଲେ ସେତେବେଳେ ଆଉ ଫାଙ୍କ ପାଇ ହୁଏ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୮.୧୨.୧୯୪୪

॥ ଭଗବାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛାରେ ସବୁକିଛି ହୁଏ କି ନାହିଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ - ଭଗବାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଛଡ଼ା ଜଗତରେ କିଛି ହିଁ ପରା ହୁଏ ନାହିଁ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୁଁ ସେହିଭଳି ଦୁଝେ ନାହିଁ। ଆମ୍ଭେମାନେ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପଥରେ ଚାଲୁ-ଚାଲୁ ଦୂର୍ଭୋଗ ତାକିଆଣିବୁ, ଆଉ କହିଲା ବେଳକୁ କିଛି ଚାଲିବୁ, ଭଗବାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛାରେ ଏହି ଦୂର୍ଭୋଗ ଭୋଗୁଛି- ଏହା କହିବାର କୌଣସି ମାନେ ହୁଏନାହିଁ। ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାହାପାଉ, ତାହା ନିଜସ୍ବ ଇଚ୍ଛା ଓ ବିଧି ମାର୍ଫିକ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ପାଉ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଧରାପାଉ, ଭୂମିକମ୍ପରେ ବହୁ ଲୋକ ମରିଗଲେ। ସେମାନେ ତ ଏହି ଭୂମିକମ୍ପ ବା ମୃତ୍ୟୁ ଘଟୁ ତାହା ଚାହିଁ ନାହାଁନ୍ତି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଭୂମିକାମୀ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ। ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅଜ୍ଞତା ହେତୁ ହୁଏତ ଆଜି ମଧ୍ୟ ଏହି ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାର କୌଶଳକୁ ଆମେ ଆୟତ୍ତ କରି ପାରି ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ଅନୁଶୀଳନ ଓ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାର ଫଳରେ ଦିନେ ହୁଏତ ତାକୁ ଆୟତ୍ତରେ ଅଣା ଯାଇପାରିବ। ଆମେମାନେ କିଛି ଚାହୁଁ ବା ନ ଚାହୁଁ- ତାହା କେବଳ ମୁହଁରେ କହିଲେ ହେବ ନାହିଁ, କରିବା ଭିତରେ ଦେଇ ତାହା **materialise** (ବାସ୍ତବ) କରି ତୋଳିବାକୁ ହେବ। ଭଗବାନ କରିବାକୁ ଦେଖନ୍ତି, ସୁଧୁ କଥା ଶୁଣି କିଛି ମଞ୍ଜୁର ବା ନା-ମଞ୍ଜୁର କରନ୍ତି ନାହିଁ। ସେ ଭଜମାନ। ଅନୁରାଗ ସେବା-ବିଭୂତି ନେଇ ହିଁ ସେ ଚାଲନ୍ତି।

ପ୍ରଶ୍ନ - ତାହା ହେଲେ କ'ଣ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ପ୍ରାର୍ଥନାର କୌଣସି ଦାମ ନାହିଁ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପ୍ରାର୍ଥନାର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ସେହି ଭାବରେ କରିବା, କହିବା, ଭାବିବା ଓ ଚାଲିବା-ଯଦ୍ୱାରା ଇଚ୍ଛାସିତ ଲାଭ ହୁଏ। କେବଳ କହିବା ବା ଭାବିବା ପ୍ରାର୍ଥନା ନୁହଁ। ପ୍ରାର୍ଥନା ମାନେ ହିଁ ହେଉଛି ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ରୂପେ ଚାଲିବା, ଯେ ଯେଉଁ ଦିଗରେ ଚାଲୁ ନା କାହିଁକି। ଭଲ କରିଲେ ଭଲ ହୁଏ, ମନ୍ଦ କରିଲେ ମନ୍ଦ ହୁଏ। ତେବେ ନିଜର ସାର୍ଥପାଇଁ ସାଧାରଣତଃ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ। ହାନ ସାର୍ଥପରତାର ଉପରେ ନଉଁ ପାରିଲେ, ମଣିଷ ବଡ଼ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ। ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାକୁ ହୁଏ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ- ତୁମେ ଭଲରେ ଥାଅ, ତୁମେ ସୁଖରେ ଥାଅ, ତୁମେ ସୁସ୍ଥ ଥାଅ। ମୋ ଦ୍ୱାରା ତୁମର ଇଚ୍ଛା ମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଉଠୁ, ସାରା ଦୁନିଆରେ ତୁମର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଉ। ପ୍ରତି ଘଟେ-ଘଟେ ତୁମର ସେବା କରି ଚାଲେ, ତୁମର ସମର୍ଥନା କରି ମୋର ଜୀବନ ଧନ୍ୟ ହେଉ। ପରିବେଶର ପୋଷଣ ଭିତର ଦେଇ ମୋର ଆତ୍ମପୋଷଣ ଅତୁଟ ଥାଉ। ମୋର ଜୀବନରେ ତୁମେ ସର୍ବତୋଭାବେ ଅନୁପ୍ରବିଷ୍ଟ ହୁଅ, ତୁମକୁ ନେଇ ମତ୍ତ ହୋଇ ରହେ ସାରାଟା ଜୀବନ, ସାରାଟା ଜୀବନ କାହିଁକି - ଜନ୍ମ-ଜନ୍ମାନ୍ତର ପ୍ରାତି-ଅର୍ଦ୍ଧନାରେ ତୁମର ସେବାକରି ଧନ୍ୟ ହୋଇପାରେ। ଏହି ଭାବରେ ଯାହା ପ୍ରାଣକୁ ଆସେ, ତଦନୁରୂପ କିଛି ଚାଲିବା ଆବଶ୍ୟକ। ଆଉ କହିବାର ଚାଲେ-ଚାଲେ କରିବାକୁ ହୁଏ, ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ ଓ ଭାବିବାକୁ ହୁଏ। ଏହି ଭାବରେ ଚାଲୁ-ଚାଲୁ ଭିତରେ ଭିତରେ ଭାବ, ଭକ୍ତି, ଭାଲୋଗାଥା ଓ ଆକୂଳତାର ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଜି ଉଠେ। ଏହିପରି ଇଷ୍ଟାପେଁ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ନ ପାରିଲେ, ଜୀବନଟା ଗ୍ଲାନିମୁକ୍ତ ତଥା ନିରାବିଳ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ସାର୍ଥର ଘଣ୍ଟା ଫେଲୁ ଫେଲୁ କେବଳ ମାତ୍ର କ୍ଳାନ୍ତ ଓ ଅବସନ୍ନ ହେବାକୁ ହୋଇଥାଏ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୯.୧୨.୧୯୪୪

II ଗୁରୁସେବାର ମଧ୍ୟଦେଇ ଗୁରୁଗତ

ବିଦ୍ୟା ଓ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ ହୁଏ କାହିଁକି II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଏହି ପ୍ରକାରର କଥା ରହିଛି ଯେ, ଅନୁରାଗା ଶିଷ୍ୟ ଗୁରୁଙ୍କର ସେବା କରୁ-କରୁ କାଳେ ଗୁରୁଗତ ବିଦ୍ୟା ଓ ଜ୍ଞାନ ଲାଭକରେ। ଏହିଟା ସମ୍ଭବ ହୁଏ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆପଣ ଯଦି ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସଙ୍ଗେ ଗୁରୁଙ୍କର ସଙ୍ଗ ଓ ସେବା କରନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ସଭାବତଃ ହିଁ ଆପଣଙ୍କର ସେହି ଭାବରେ ଚାଲିବା, କହିବା ଓ କରିବାର ବୁଦ୍ଧିହୁଏ, ଯଦ୍ୱାରା ସେ ଖୁସି ହୁଅନ୍ତି। ଏଇଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଅନୁଧ୍ୟାବନ କରିବାକୁ ହୁଏ, ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ପଡେ, ତାଙ୍କର ପ୍ରୀତିପଦ ଆଚରଣ କରିବାକୁ ପଡେ। ଏହି ଭାବରେ ମଣିଷ **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହୋଇଉଠେ। ସେ କେଉଁ ଭାବରେ ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ **deal** (ବ୍ୟବହାର) କରନ୍ତି, କେଉଁ ଭାବରେ **problem** (ସମସ୍ୟା) ଗୁଡିକର **solution** (ସମାଧାନ) କରନ୍ତି, କେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ କିପରି ଚାଲନ୍ତି, ତାହା ଦେଖୁ- ଦେଖୁ ଏବଂ ନିଜ ଜୀବନରେ ସର୍ବେଶିଷ୍ଟରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ସାଧ୍ୟମତ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରୁ କରୁ ବିରାଟ **practical experience** (ବାସ୍ତବ ଅଭିଜ୍ଞତା) ହୁଏ **and that in the line of the Guru** (ଏବଂ ସେ ଗୁଡ଼ିକ ଏହି ଗୁରୁଗତ ପଥରେ)। ଏହି ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କର ସେବା ଅନୁସରଣର ଭିତର ଦେଇ ତାଙ୍କର ଜ୍ଞାନ, ଗୁଣ ଆୟତ୍ତ ହୋଇଥାଏ। ସେବାର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି- ପରିପାଳନ, ପରିପୋଷଣ, ପରିପୂରଣ ଓ ପରିରକ୍ଷଣ। ଗୁରୁଙ୍କର ଦେହ-ହାତ-ପାଦ ଇତ୍ୟାଦି ଚିପିଦିଏ, ତାଙ୍କୁ ତମାସୁ-ପାନ ଦିଏ, ଅଥଚ ତାଙ୍କର ସାର୍ଥପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଧାର ଧାରେ ନାହିଁ, ତାଙ୍କର ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ମାନି ଚଳେ ନାହିଁ, ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ମିଠା ବ୍ୟବହାର କରେ - କିନ୍ତୁ ଲୋକସାଧାରଣଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ରୁଚ୍ଚ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଏ- ଏହାଦ୍ୱାରା କିନ୍ତୁ ଗୁରୁଙ୍କର ସେବା ହୁଏ ନାହିଁ। ଗୁରୁଙ୍କୁ ଏବଂ ଗୁରୁଙ୍କର ନୀତିବିଧିକୁ ଯେ ପରିପାଳନ, ପରିପୋଷଣ, ପରିପୂରଣ ଓ ପରିରକ୍ଷଣ କରି ଚାଲେ, ସେଇହିଁ ଗୁରୁଙ୍କର ସେବକ। ଗୁରୁ ଯାହାକୁ ଯେଉଁ ବିଶେଷ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବା ଦାୟିତ୍ୱ ଦିଅନ୍ତି, ତାହାକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ପାଳନ କରିବାଟା ମଧ୍ୟ ଗୁରୁସେବାର ଅନ୍ତର୍ଗତ। ଏହିଟା କରିବାକୁ ହେଲେ ଅନେକ **conflict** (ସଂଘାତ) **over come** (ଅତିକ୍ରମ) କରିବାକୁ ପଡେ। ଏହି ଧାରାରେ ନିଜକୁ ବି ଚିହ୍ନାଯାଏ, ଅଭିଜ୍ଞତା ବି ବୃଦ୍ଧିପାଏ। କୌଣସି ଏକ ମଣିଷ ନିଜର

ଖୁସି ମତ ଯେତେଦିନ ଚାଲେ, ଯେତେ ଦି ଭଲ ବା ମନ୍ଦ କରୁ, ତାହାର ପାରଙ୍ଗମତା ଯେତେ ଥାଉ ବା ନଥାଉ, ତାହାର ବୃତ୍ତି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହୋଇ ପାରି ନ ଥାଏ। ବୃତ୍ତିକୁ ମଙ୍ଗଳାଭିମୁଖୀ କରିବା ତ ଦୂରର କଥା, ବୃତ୍ତିର ଯେ ଅସଲ ରୂପ କ'ଣ ତାହା ସେ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ଚିହ୍ନି ପାରି ନ ଥାଏ। ତେଣୁ ଯେତେ ହିଁ ଖାନ୍ଦାନ, ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେଉନା କାହିଁକି, ଆତ୍ମ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ରୂପକ ଜ୍ଞାନ, ଚେତନାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ଆଉ ଏହି ଜ୍ଞାନକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ସବୁଜ୍ଞାନ ଫାଙ୍କା। ତେଣୁ ଅସଲ ଜ୍ଞାନଲାଭ କରିବାକୁ ଗଲେ ଗୁରୁଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ ହୁଏ। ଆଶ୍ରୟର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଶ୍ରୀ ଅର୍ଥାତ୍ ସେବା। ଆଉ ଗୁରୁମାନେ ହିଁ ସବୁଗୁରୁ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୭.୩.୧୯୪୫

॥ କଳିଯୁଗରେ ଦାନ ହିଁ ଧର୍ମ- ମାନେ କ'ଣ ? ॥

ପ୍ରସଙ୍ଗ କ୍ରମେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- କଳିଯୁଗରେ ଦାନ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମ, ଏହି କଥାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଦାନ ନାନା ପ୍ରକାରରେ ହୋଇପାରେ, ଯେପରି ଅନ୍ନ-ଦାନ, ବସ୍ତ୍ର-ଦାନ, ବିଦ୍ୟା-ଦାନ, ଆଶ୍ରୟ-ଦାନ, ଜ୍ଞାନ-ଦାନ, ଧର୍ମ-ଦାନ ଇତ୍ୟାଦି। ଦାନ ହିଁ କଳିର ଧର୍ମ, ତାର ମାନେ ମୋର ମନେ ହୁଏ- ଏହି ଯୁଗରେ ପାରସ୍ପରିକ ଆଦାନ-ପ୍ରଦାନ ଓ ସର୍ବ ପ୍ରକାରର ବିନିମୟ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଚାଲିବ। ଆଉ ବିଜ୍ଞାନର ଦୌଳତରେ କୌଣସି ଦେଶ ଆଜିକାଲି ଅନ୍ୟ ଦେଶଠାରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ରହି ପାରିବ ନାହିଁ। ଅଲଗା ହୋଇ ଯଦି ରହି ନ ପାରେ, ତାହାହେଲେ ପରସ୍ପରକୁ ଏଭଳି ଭାବରେ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ଓ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଯଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟେକେ ହିଁ ସମୃଦ୍ଧିର ପଥରେ ଚାଲିବେ। ଯାଜନ ମାନେ ମୁଁ ତ କହେ- ଧର୍ମଦାନ, ଯୋଗ୍ୟତା ଦାନ। ଏହି ପ୍ରକାରର ଦାନକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ସାର୍ଥପର ଏକକ ଧର୍ମଜୀବନ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗରେ ଅଚଳ। ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗ କାହିଁକି, ସବୁ ଯୁଗରେ ଏହା ଅଚଳ। ତେବେ ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବୋଧହୀ ଏହି ଯୁଗରେ ପରିସ୍ତୁତ ହୋଇଛି ଓ ହେବ ବେଶୀ କରି।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୮.୩.୧୯୪୫

॥ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର କୃପାରେ ସବୁ ହୁଏ କେତେବେଳେ ॥

ଜଣେ ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ପଚାରିଲେ - ମହାପୁରୁଷ କୃପା କଲେ ପରା ସବୁ ମିଳେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କୃପାର ପ୍ରବେଶ ପଥ ଆବଶ୍ୟକ। ପ୍ରବେଶ ପଥ ମାନେ କୃପାପ୍ରାର୍ଥୀର ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ପ୍ରତି ଉନ୍ମୁଖତା। ଉନ୍ମୁଖ ହେଲେ ହିଁ **active** (ସକ୍ରିୟ) ହୋଇଥାଏ। ଆଉ ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ଯାହାର ଯେତେଟିକକ ହୋଇପାରେ, ତାହା ହୁଏ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୧୦.୩.୧୯୪୫

॥ ପ୍ରେରିତପୁରୁଷ କିଛି କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ କେତେବେଳେ ॥

ଜନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ଏତେ **Prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ) ଆସିଲେ, ଏହାସତ୍ତ୍ୱେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଘୁଞ୍ଚି ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଲକ୍ଷେ **Prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ) ବି ଆମର କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିପାରିବେ ନାହିଁ, ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ତାଙ୍କୁ ସାକାର ନ କରୁ। ସାକାର କରିବା ମାନେ ତାଙ୍କୁ ଆପଣାର କରିନେବା, ତାଙ୍କର ଚଳନ-ଚରିତ୍ର ସ୍ୱ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସ୍ଥ ଅନୁଯାୟୀ ନିଜ ଭିତରେ ମୂର୍ତ୍ତିକରି ତୋଳିବା।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ସମସ୍ତେ ସାକାର ନ କରିଲେ ମଧ୍ୟ ତ ଅନେକେ ସାକାର କରନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯେଉଁମାନେ ସାକାର କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱ ହେଲା ସବୁରି ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ଚରାଇ ଦେବା। ଅନେକେ ମୌଖିକ ସାକାର କରନ୍ତି, ଏହାଦ୍ୱାରା କିନ୍ତୁ ଚରିତ୍ର ଅନୁରଞ୍ଜିତ ହୁଏନାହିଁ। ଏଥିରେ ସେହିଭଳି ଶକ୍ତ କର୍ମ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ତଥାପି ବି ତାହା ମନ୍ଦ ଭିତରେ ଟିକିଏ ଭଲ। ତେବେ ସବୁ ପ୍ରେରିତ ଯେ ସେହି ଏକର ହିଁ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି, ଏହି ସତ୍ୟଟି ଆମ୍ଭେମାନେ ବୁଝି ନ ଥାଉ। ପରସ୍ପର-ବିରୋଧୀ ନାନା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଓ ଦଳର ସୃଷ୍ଟିକରି ତୋଳୁ। କିନ୍ତୁ ଯେତେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ହିଁ ରହି ନା କାହିଁକି, ସବୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ହିଁ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ସେହି ଏକଙ୍କର ଉପାସକ, ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାତି ବ୍ୟତୀତ ବିଦ୍ୱେଷର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ। ଆମ୍ଭର ବୁଦ୍ଧିର ଦୋଷରେ ଯେଉଁସବୁ ଅଜ୍ଞତା ଓ ଭୁଲ ଧାରଣା ଗୁଡ଼ିକ ସର୍ବତ୍ର ବିଛୁରିତ ହୋଇ ଯାଇଛି, ସେହି ସବୁର ନିରାସନ କରିବାକୁ ପଡେ। ଅବତାର - ମହାପୁରୁଷମାନେ କହିଯାନ୍ତି ଏକ ଧରଣର, କରିଯାନ୍ତି ଏକ ଧରଣର, ମାତ୍ର **follower** (ଅନୁସରଣକାରୀ) ଗଣ ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ବିକୃତି ଆଣି ପକାନ୍ତି, ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ଅନେକ ଗୋଳମାଳର ସୂତ୍ରପାତ ହୁଏ। ତାଙ୍କରି ନାମକରି, ତାଙ୍କରି ଇଚ୍ଛା ବିରୋଧୀ କର୍ମ ଚଳାନ୍ତି। ଏହା ଭଲ

ନୁହେଁ। ଯେପରିକି ସବୁ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଆଚରଣ ଓ ବାଣୀର ମଧ୍ୟରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ପାଳନ, ପୋଷଣ କରି ଚାଲିବାର କଥା, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ଦୋହାଇ ଦେଇ ସବୁ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଭାଙ୍ଗିଛନ୍ତି। ଏକାକାର କରି ଚାଲନ୍ତି। ଏହି ଧରଣର ମାରାତ୍ମକ ଭୁଲ ଆଉ ନାହିଁ। ସେହି ବେତାପୁରୁଷଗଣ କେଉଁ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କେଉଁ କଥା କହିଯାଇଛନ୍ତି, ତାହାକୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଭଲକରି ଧରିପାରୁ ନାହିଁ। ମାତ୍ର ଅନୁସରଣକାରୀଗଣ ସେହି ମହାତ୍ମାମାନଙ୍କର ମହତୀ କଥାର ମୂଳ ଓ ଅଗ୍ରଭାଗକୁ ବାଦଦେଇ ନିଜର ସୁବିଧାନୁଯାୟୀ ବାଣ୍ୟା କରି ଚାଲନ୍ତି। ସେହି ମହାନୁଭବାମାନେ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳନର କଥାଟି କହିଥାନ୍ତି ପୁଣି ଏକପରି କଥା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥାନ୍ତି। ଆମ୍ଭେମାନେ ହୁଏତ ସେହି ଏକପରି ଖାତିରରେ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ବିସର୍ଜନ ଦେଇ ଏକ ଭଙ୍ଗାଯୋଡ଼ା ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ଉଠି ପଡ଼ି ଲାଗୁ। ତାହାଦ୍ୱାରା ଏକପରି ହୁଏ ନାହିଁ, ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ମଧ୍ୟ ରସାତଳକୁ ଯିବାକୁ ବସେ। ମୋଟ ଉପରେ ଧର୍ମର ନାମଧରି ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣତା ଯେତେ ବେଳେ ଉଭାଳ ହୋଇଉଠେ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ଭୟ ଓ ଭ୍ରମ ହିଁ ମୁଣ୍ଡ ଟେକେ। ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ନାନାଦି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସୃଷ୍ଟିହୁଏ। ମଣିଷର ଜୀବନଧାରଣା ହିଁ କଠିନ ହୋଇଉଠେ। ସେତେବେଳେ ପୁଣି ତାଙ୍କର ଅବତରଣ ହୁଏ। ସେ ନିଜେ ପୁଣି ସବୁକିଛିକୁ ଠିକ୍ କରି ଦେଇ ଯିବାର ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି। ସେ ଯେତେବେଳେ ଆସନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର **mission** (ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ) **fulfil** (ପୂରଣ) କରିବାର ବ୍ୟାପାରରେ ସମସ୍ତେ ହିଁ ସହଯୋଗିତା କରିବା ଉଚିତ୍- ତା ଯେ ଯେଉଁ-ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି। କାରଣ, ତାଙ୍କର **mission** (ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ)ମାନେ ହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କର **fulfilment** (ପରିପୂରଣ) ଏବଂ ତାହା ସତ୍ତାର ଦିଗଦେଇ। ପୂର୍ବତନ ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ କିଏ କେତେ ପରିମାଣରେ ସାକାର କରେ, ତାହାର **test** (ପରଖ) ହେଲା, ପୂର୍ବତନଙ୍କର ପରିପୂରକ ବର୍ତ୍ତମାନ ମହାପୁରୁଷ ଯଦି କେହି ଥାଆନ୍ତି, ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ତାହାର ସକ୍ରିୟ ଆନତି କେତେ ପରିମାଣରେ ରହିଛି। ତାଙ୍କଠାରେ **submission** (ନତି)ନଥିଲେ, ତାଙ୍କର **mission** (ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ) **fulfil** (ପୂରଣ)କରାଯାଏ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୦.୩.୧୯୪୪

II ଆଲ୍ଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଭଲ ପାଇବେ ବା ଶତ୍ରୁତା କରିବେ କାହିଁକି ? II

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ବାହାଗୁ ଆଗତ ଏକ ମୁସଲମାନ ଭାଇକୁ ପଚାରିଲେ- ତୁମେ କୋରାନ ପଢ଼ିଛ ?

ସେ କହିଲେ- ମୂଳ ଗ୍ରନ୍ଥଟି ପଢ଼ିନାହିଁ, ଅନୁବାଦ ପଢ଼ିଛି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସତ୍ସେବରେ କହିଲେ - କୋରାନ ଖୁବ୍ ଭଲ କରି ପଢ଼। କୋରାନ ପଢ଼ିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଲ। ପାରିଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ପଢ଼ିବା ଭଲ। ଯାହା ଆଚରଣ କରିବାକୁ ହେବ, ତାହାକୁ ଦୁଇ-ଚାରିଥର ପଢ଼ି ରଖିଦେଲେ ହେବ ନାହିଁ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବାକୁ ହୁଏ। ଏହା ନହେଲେ ବିସ୍ମୃତି ଆସେ। ଭାବଟି ତୀକ୍ଷଣ ଚରତର ରହେ ନାହିଁ। ଆରବୀ ଭାଷା ଶିକ୍ଷା କରିବା ଭଲ, ଯଦାରା ମୂଳ କୋରାନ ପଢ଼ି ଦୁଃସାଧ୍ୟ। **Translation** (ଅନୁବାଦ)ରେ ମୂଳ ବସ୍ତୁର ସବୁ କିଛି ହିଁ ଖୁବ୍ କମ୍ ମିଳେ।

ଏହାପରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ କୁଳଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର କଥା ରସୁଲ ଦି ବିଶେଷକରି କହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଶୁଣିଛି।

ଉକ୍ତ ଭାଇ - ସେ ସମ୍ପ୍ରାନ୍ତ ବଂଶର ପ୍ରଶଂସା ବିଶେଷ ଭାବରେ କରିଛନ୍ତି। ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ କହିଛନ୍ତି - କାହାରି ସହିତ ବନ୍ଧୁତ୍ୱ କରିବାକୁ ଗଲେ, ତାର , ତାର ପିତାର ଏବଂ ବଂଶର ପରିଚୟ ନେବା ଉଚିତ।

ଉକ୍ତ ଭାଇ- ହଜରତ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ କହିଛନ୍ତି- ତୁମେ ଆଲ୍ଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବ ଏବଂ ଆଲ୍ଲାଙ୍କ ପାଇଁ ହିଁ ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଶତ୍ରୁତା କରିବ। ମୁଁ ଯଦି ସରଳ ଉପାୟରେ ଲୋକଙ୍କୁ ଭଲପାଏ ଏଥିରେ ଦୋଷ କଣ ? ପୁଣି ଆଲ୍ଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଶତ୍ରୁତା କରିବାକୁ ହେବ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- (ସହାସ୍ୟରେ) କହିଲେ - ଏହି କଥା ପୁରାପୁରି ଠିକ୍ ଅଛି। ମଣିଷଙ୍କ ଉପରେ ତୁମର ଯେଉଁ ପ୍ରୀତି, ତାହା ଯଦି ଆଲ୍ଲାଙ୍କ ପାଇଁ ନହୁଏ, ତାହାହେଲେ ତାହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଠିକ୍ ରହିବ ନାହିଁ। ସେହି ପ୍ରୀତି ସେତେବେଳେ ମୋହର ରୂପ ଧରି ଉଭୟଙ୍କୁ ମନ୍ତ୍ର ଓ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ କରି ତୋଳିପାରେ। କିନ୍ତୁ ଆଲ୍ଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଯେଉଁ ପାରସ୍ପରିକ ପ୍ରୀତି ତାହା ମଧ୍ୟରେ ଆବିଳତା, ମନ୍ତ୍ରତା ବା ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାର କୌଣସି ସ୍ଥାନ ନାହିଁ। କେବଳ ଏହି ବ୍ୟାପାରରେ ନୁହେଁ, ଆଲ୍ଲାଙ୍କୁ ବାଦ ଦେଇ ଯାହାକିଛି କରିବାକୁ ଯାଆନା କାହିଁକି, ସେହିଠାରେ ମଣିଷ ପ୍ରବୃତ୍ତିର କବଳରେ ପଡ଼ିଯାଏ, **balance** (ସମତା) ହରାଇବସେ, ସତ୍ତା-ସମର୍ଥନୀ ସଙ୍ଗତି ଠିକ୍ ରଖିପାରେ ନାହିଁ, ଭଲ କରିବାକୁ ଯାଇ ମନ୍ଦ କରିପକାଏ, ଉନ୍ନାଗିଗାମୀ ହୋଇପଡ଼େ। ରସୁଲଙ୍କୁ ବାଦ ଦେଇ କିନ୍ତୁ

ଆଲ୍ଲାଙ୍କର ସନ୍ଦାନ ମିଳେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ରସୁଲ-ପ୍ରାତି ହିଁ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ଆଉ ଆଲ୍ଲାଙ୍କ ପାଇଁ ମଣିଷ ସଙ୍ଗରେ ଶତ୍ରୁତା କରିବା ମାନେ, ଆଲ୍ଲାଙ୍କର ବ୍ୟାପାରରେ କାହାର ସଙ୍ଗରେ କିଛି ହେଲେ ଆପୋଷ ରହା ନକରିବା । ଆଲ୍ଲାଙ୍କର ବିରୋଧୀ ଯଦି କେହି ହୁଏ, ରସୁଲଙ୍କର ବିରୋଧୀ ଯଦି କେହି ହୁଏ, ଧର୍ମର ବିରୋଧୀ ଯଦି କେହି ହୁଏ, ତାହାହେଲେ ତା ସଙ୍ଗରେ ଶତ୍ରୁତାକୁ ପ୍ରଶ୍ନସ୍ଥ ଦେଇ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧିବା ଚଳିବ ନାହିଁ । ଏହି ପ୍ରକାରର ସହଯୋଗତା ବୋଲିଲେ ନିଜର ନିଷ୍ଠାକୁ ପଦଦଳିତ କରି ଚାଲିବା । ହୁଏତ ତାହାକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଇ ନେବାକୁ ହେବ, ନହେଲେ ତାହାଠାରୁ ଦୂରରେ ରହି ନିଜର ସ୍ବତନ୍ତ୍ରତାକୁ ବଜାୟ ରଖି ଚାଲିବାକୁ ହେବ । ଅଧର୍ମର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଧର୍ମର ଯୁଦ୍ଧ ଚିରକାଳ ହିଁ ରହିଛି । ସତ୍ ଚାହିଁବୁ, ଅଥଚ ଅସତ୍‌ର ନିରୋଧ କରିବୁ ନାହିଁ, ଏହା ଚଳିବ ନାହିଁ । ତଥାକଥିତ ଉଦାରତା ଠାରୁ ନିଷ୍ଠାର କଠୋରତା ଅନେକ ଭଲ । ନଚେତ୍, ନିଜକୁ ବଞ୍ଚେଇ ରଖିବା ବଡ଼ କଠିନ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ମଣିଷ ଅନ୍ୟ ଦିଗକୁ ଢଳିଯାଏ । ତେବେ ଆମ୍ଭେ କାହାରି ସଙ୍ଗରେ ଶତ୍ରୁତା କରିବାକୁ ଯିବୁ ନାହିଁ । ଧର୍ମ ସଙ୍ଗରେ ଅର୍ଥାତ୍ ସରାପୋଷଣୀ ଧୃତିଚର୍ଯ୍ୟାର ସଙ୍ଗରେ ଶତ୍ରୁତା ଯେଉଁମାନଙ୍କର, ସେମାନଙ୍କୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଚିହ୍ନି ରଖିବା, ଏବଂ ସେମାନେ ଯେପରି ଏହି ଅପକର୍ମ କରି ଅନ୍ୟକୁ ବିପନ୍ନ କରି ତୋଳି ନ ପାରନ୍ତି, ସେହି ବିଷୟରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ସଜାଗ ଓ ସକ୍ରିୟ ରହିବୁ । ଏହାରି ସହିତ ଚେଷ୍ଟା କରିବୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଯଦି ଫେରାଇ ପାରୁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ରସୁଲ କହିଛନ୍ତି, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଜାତି ସବୁଠାରୁ ଶକ୍ତିମାନ ହେବାକୁ ଚାହେଁ, ସେ ଯେପରି ଆଲ୍ଲାଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । କିନ୍ତୁ ଆଲ୍ଲାଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି କେହି ଯଦି ନିଷ୍ପର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ବସିରହେ, ତାହା ହେଲେ କଣ ତାହାର ଉନ୍ନତି ହେବ ? ଅନେକେ ନିର୍ଭରତାର ସୁଫଳ କଥା ଶୁଣି ନିର୍ଭର କରିଥାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ତ ସେଥିରେ ପ୍ରକୃତ ଭଲ ହୁଏ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆଲ୍ଲାଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା ମାନେ ବସି ରହିବା ନୁହଁ । ଆଲ୍ଲାଙ୍କର ଶାଶ୍ବତ ନୀତିବିଧିକୁ ପାଳନ କରି ଚାଲିବା, ଭରଣ କରି ଚାଲିବା- ଯେଉଁ ବ୍ୟାପାରରେ ଯାହା କରିବା ବିଧେୟ ତାହା ସମ୍ପାଦନ କରିବା । ଜାଗତିକ ଶକ୍ତି ସମ୍ପଦ ଲାଭ କରିବା ପାଇଁ ମଣିଷ ଶୀଘ୍ର ଲାଭର ଆଶାରେ ଅନେକ ସମୟରେ ଆଲ୍ଲାଙ୍କର ଅନୁମୋଦିତ ପନ୍ଥାକୁ ବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ନାନାଦି ଅସତ୍ ପନ୍ଥାକୁ ଆଶ୍ରୟ କରିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଏହି ସମସ୍ତ ଅବୈଧ ଚଳନର ଉପରେ ଯେଉଁମାନେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି,

ସେମାନେ କେବେହେଲେ ପ୍ରକୃତ ଶକ୍ତିସମ୍ପଦର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କାରଣ, ସେମାନଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟତା ହିଁ ବୃଦ୍ଧିପାଏ ନାହିଁ । ନିର୍ଭର କରିବା ସଙ୍ଗରେ ନିଷ୍ପେଷ ରହିବାର କୌଣସି ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ । ନିର୍ଭର କଥାଟିର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ନିଃଶେଷରେ ଭରଣ କରିବା । ତେବେ ଏହାର ଅନ୍ୟ ଏକ ଦିଗ ଅଛି, ଯେପରି ସ୍ବା ସାମାର ସଂସାର ନେଇ ସର୍ବଶକ୍ତ ବ୍ୟାପୃତ, ନିଜର କଥା ଭାବିବାର ତାହାର ଅବକାଶ ନାହିଁ, ତେଣୁ ତାହାର ପାଳନ ପୋଷଣ ଯାହାକିଛି ସାମାର ହିଁ ସ୍ବତଃ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହୋଇପଡ଼େ । କିନ୍ତୁ ସାମା ଯେଉଁଠି ତାହା ପାରି ଉଠନ୍ତି ନାହିଁ, ସେହି ସ୍ଥଳରେ ବି ଅନୁରତ ସ୍ବାର କୌଣସି ଅନୁଯୋଗ ବା ଦାବା ପାଉଣା ରହେ ନାହିଁ । ବରଂ ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲେ ସେ ନିଜେ ହିଁ ସାମାର ଭରଣ- ପୋଷଣ ଦାୟିତ୍ବ ନେବାକୁ ଜମର ବାନ୍ଧି ଛିଡ଼ାହୁଏ । ପ୍ରେମର ଲକ୍ଷଣ ହିଁ ହେଲା ପ୍ରେମାସ୍ବଦଙ୍କୁ କଷ୍ଟ ପାଇବାକୁ ନଦେବା, ନିଜେ ସବୁ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ନେଇ ତାଙ୍କୁ ସସ୍ତି ଦେବା । ମୁଁ ବସି ରହିଲେ ଆଲ୍ଲା ଯଦି ମୋ ପାଇଁ ସବୁକିଛି କରି ବି ଦିଅନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଖଟାଇବାକୁ ଯିବି କାହିଁକି ? ମୋତେ ତ ସେ ସବୁ ଶକ୍ତି ହିଁ ଦେଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ନିଜେ କରିବି, ମୁଁ ନିଜେ ହିଁ ଖଟିବି, ଆଉ କୃତାର୍ଥତାର ଉପହୋଜନ ତାଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରି କହିବି- ଏହି ସବୁ କିଛି ତୁମ୍ଭର ଦୟାର ଦାନ ତୁମ୍ଭେ ମୁଁ ଗ୍ରହଣ କର ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୦.୩.୧୯୪୫

॥ ଧର୍ମର ଦୁଇଟା ଦିଗ କ'ଣ ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କଥାପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ- ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇଟା ଜିନିଷ ଅଛି, ଗୋଟିଏ **divine** (ଭାଗବତ)-ଯାହାର କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ନାହିଁ, ଆଉ ଗୋଟିଏ **discrete** (ବିଶିଷ୍ଟ)-ଅର୍ଥାତ୍ ଦେଶକାଳ-ପାତ୍ରାନୁଯାୟୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଯେପରି, କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ ମଦ ଖାଇବା ମନା, ଏହି କଥାଟି କହିବା ଚଳିବ ନାହିଁ, କାରଣ କୌଣସି-କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ ତାହା ଜୀବନ ପକ୍ଷରେ ପ୍ରୟୋଜନ ହୋଇପାରେ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଏଠାରେ ଦେଶୀ ଲଙ୍କା ଖାଇବା ଖରାପ, କିନ୍ତୁ ମାହାଜର ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଏପରି ଯେ ସେଠାରେ ଲଙ୍କା ବେଶୀ ନ ଖାଇଲେ ଆମାଶୟ ହେବ, ସେଠାରେ ଲଙ୍କା ବେଶୀ ଖାଇବାଟା ଧର୍ମସଙ୍ଗତ । **Discrete** (ବିଶିଷ୍ଟ)ର ମଧ୍ୟରେ ତେଣୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅଛି । ଏହିପରି ପରିବର୍ତ୍ତନ ପୁଣି ହେବା ଆବଶ୍ୟକ **divine** (ଭାଗବତ)ଯାହା, ତାହାର ଅନୁକୂଳ ଦିଗରେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୦.୩.୧୯୪୫

॥ କିପରି ଭାବ ହେବା ଉଚିତ ॥

ଉପସ୍ଥିତ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ- ଯାହାକିଛି ଚାହୁଁନା କାହିଁକି, ଇଷ୍ଟ ବିନା ସବୁକିଛି ତୁଚ୍ଛ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷୁଦ୍ର ସ୍ଵାର୍ଥ- କେତେ ବଡ଼ ବୃହତ ଜୀବନ ଠାରୁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖେ । ତେଣୁ ତ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ରହିଛି, ଜୀବନ ସମୁଦ୍ରର ତୀରରେ ଯାହା କିଛି ତୋର ସଞ୍ଚୟ ସବୁ ପଡ଼ିଗଲୁ ପଛ କରି ସେ ଆତକୁ ଆଉ ଚାହୁଁ ନାହିଁ । ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ମାୟାକୁ କାଟି ଛିଡ଼ାହୁଅ । ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁବାକୁ ଗଲେ, ଏ ସେହି 'କୌପାନକା ଓଷ୍ଠେ'-ସାଧୁଙ୍କ ପରି ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ବସ୍ତୁରେ ଜଡ଼ାଇ ଯିବାକୁ ହୁଏ, ସମ୍ମୁଖ ଦିଗରେ ଆଉ ଆଗେଇ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଚିକିଏ ରହିଯାଇ ପୁଣି ହସି-ହସି ଗୀତ ଗାଇଲେ- 'ମନ ! ଛାଡ଼ ଯଦି ଦଗାବଜୀ, ପାଇଲେ କୃଷ୍ଣ ପାଇପାର ।' କେତେବାର ଗାଇବା ପରେ ହାତହଲାଇ ଆନନ୍ଦରେ ଆଙ୍ଗୁଳି ଫୁଟାଇ ବୋଲି ଚାଲିଲେ -ମନ ଛାଡ଼ ଯଦି... ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଅଭୟ ଦେଇ କହିଲେ- ଦରକାର ଚିକିଏ ମାତ୍ର ପ୍ରବୃତ୍ତି-ପରଭେଦୀ ଟାଣ । ଚିକିଏ ମାତ୍ର ଆନ୍ତରିକ ଇଚ୍ଛା । ଇଚ୍ଛା ରହିଲେ ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହୋଇଯାଏ । ସେତେବେଳେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ, ତୁମେ ସବୁ ଚିରଦୀପ୍ତ ରୋଶନାର rocket (ହାବେଳା) । ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ଆଲୁଅ ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କୋଟି-କୋଟି ବର୍ଷର ଅନ୍ଧକାର ଦୂର କରି ଦେବ । ...ତୁମ୍ଭେମାନେ ପରମପିତାଙ୍କ ନିକଟରେ କେତେ କଣ ଚାହୁଁଥାଅ । ସେ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟା ଯାହା ଦିଅନ୍ତି, ସେହି ଦାନର ବୋଝ ସମ୍ଭାଳି ପାର ନାହିଁ । ସେ ସବୁକୁ ପାଇ ସେଥିରେ ଆସନ୍ତ ହୋଇ ଯାହାଙ୍କର ଦୟାରେ ତାହା ପାଇଲ, ତାଙ୍କୁ ଭୁଲି ବସ । ସେ ମଧ୍ୟ ଦେଖନ୍ତି ନଳ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ନେଇ ତୁମ୍ଭେ ସେଥିରେ ବେଶ କରି ଭୁଲି ରହିଛ । ତେଣୁ ଆଉ ସେ ସମୟରେ ଚିନ୍ତା ନକରି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ମଜା ଦେଖନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ଆଉ କିଛି ବେଶୀ ମାଗିଲ, ତାହାକୁ ବି ସେ ଦେଇ ବସିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏହାଦ୍ଵାରା ତୁମର ଲାଭଟା କ'ଣ ହେଲା ? ତୁମର ଭାବଟି ହେବା ଉଚିତ- 'ମୁଁ କିଛି ଚାହେଁ ନାହିଁ, ମୁଁ ଚାହେଁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ । କେବଳ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ହିଁ ମୁଁ ଚାହେଁ । ତୁମର ଯାହାକିଛି ଅଛି ତାହା ତାଙ୍କ ପାଇଁ, କୌଣସି କିଛି ଯଦି ତାଙ୍କର କର୍ମରେ ନ ଲାଗେ, ବରଂ ତାଙ୍କୁ ପାଇବା ଠାରୁ ତୁମକୁ ଦୂରେଇ ଦିଏ, ଏହା ଦ୍ଵାରା ତୁମର କ'ଣ ଲାଭ ହେବ ?

ଆ : ପ୍ର : ୬/୧୩.୪.୧୯୪୫

॥ ଖୋଦାତାଲା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସ୍ତୁତି ଚାହାଁନ୍ତି କି ନାହିଁ ॥

ଜଣେ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ମୂଢ଼ଲମାନ ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ କହିଲେ- ମୋର ମନେ ହୁଏ, ମଣିଷର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପରିଚୟ-ସେ ମଣିଷ । ଧର୍ମର ପ୍ରୟୋଜନ ମଣିଷ ପାଇଁ । ଜଗତରେ ବହୁ ପ୍ରକାରର ଧର୍ମମତ ରହି ପାରେ, ସେହି ବୈବିଧ୍ୟ ବିଧାତାଙ୍କର ହିଁ ନିୟମ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଯଦି ଘାଣ୍ଟାଯାଏ, ତାହା ହେଲେ ଆମ୍ଭେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବୁ, ସବୁ ଯାଗାରେ ଅଛି ଗୋଟିଏ କଥା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହଁ, ତାହା ତ ଠିକ୍ କଥା । ସେଥିଯୋଗୁଁ ତ ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ ବିଜ୍ଞାନ । ଈଶ୍ଵର ଏକ, ଧର୍ମ ଏକ, ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଗଣ ମଧ୍ୟ ଏକ ହିଁ ସତ୍ୟର ଉଦ୍‌ଗାତା । ଧର୍ମର ଦୁଇଟି ଦିଗ ଅଛି- ଗୋଟିଏ **divine** (ଭାଗବତ) ଆଉ ଅନ୍ୟଟି **discrete** (ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ) । **Divine** (ଭାଗବତ) ଯାହା, ତାହାର କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ନାହିଁ, ସର୍ବଦେଶରେ, ସର୍ବକାଳରେ ତାହା ଏକ । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟଦିଗଟିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା ନୁହଁ- ଯେପରି କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଲଙ୍କା ବେଶୀ ଖାଇବାଟା ଜୀବନ ପକ୍ଷରେ ଖୁବ୍ ପ୍ରୟୋଜନ, କାହାରି ହୁଏତ ସାହୁଯ୍ୟପାଇଁ ବିଶେଷ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚିକିଏ ମତ ଦରକାର । ତେଣୁ ଦେଶ-କାଳ-ପାତ୍ର-ଭେଦରେ ବଞ୍ଚିବା ବଡ଼ି ଉଠିବାର ସ୍ଵାର୍ଥରେ **discrete** (ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ)ର ବୈବିଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ମୋର ମନରେ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ଜାଗୁଛି-ଖୋଦାତାଲା କ'ଣ ଆତ୍ମଠାରୁ ସ୍ତୁତି ଚାହାଁନ୍ତି ? ସେ ଯଦି ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ, ସର୍ବଗୁଣର ଆଧାର, ତେବେ ଏହିଟା କିପରି କଥା ଯେ, ସେ ମଣିଷ ମୁଖରୁ ନିଜର ଗୁଣଗାନ ଶୁଣିବାକୁ ଏତେ ବ୍ୟାକୁଳ !

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେ ଏହା ଚାହାଁନ୍ତି ନାହିଁ, ଆମ୍ଭେ ଚାହୁଁଥାଉ, ଆଉ ଏଥିରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଲାଭବାନ ହୋଇଥାଉ । ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେ ହିଁ ତାଙ୍କର ଗୁଣମୁଗ୍ଧ ହୋଇଥାଉ, ତାଙ୍କର ସ୍ତୁତି କରିଥାଉ, ସେତେ ହିଁ ତାଙ୍କର ଗୁଣମାନ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉଦ୍ଭିନ୍ନ ହୋଇଉଠେ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଏହି ବିବର୍ତ୍ତନଟା ସେ ଚାହାଁନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ସେ ଯଦି ଆତ୍ମଠାରୁ ସ୍ତୁତି ଚାହାଁନ୍ତି, ତାହା ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ । ଏହାଦ୍ଵାରା ସେ ବି ସୁଖୀ ହୁଅନ୍ତି, ଆମ୍ଭେମାନେ ମଧ୍ୟ ସୁଖୀ ହେଉ । ଦେଖୁ ନାହାଁନ୍ତି, ନିୟୁତ ଯେଉଁମାନେ ସେମାନେ ମଣିଷର କୁ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ କି କହନ୍ତି ବି ନାହିଁ । ସେମାନେ ନିଜେ ନିଜେ ଦୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି, ସମାଜକୁ ମଧ୍ୟ ଦୂଷିତ କରି ତୋଳନ୍ତି । ଆଉ ଅନେକେ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ ମଣିଷର ସୁ ଦେଖନ୍ତି ଏବଂ ସୁଖ୍ୟାତି କରି ଚାଲନ୍ତି । ସେମାନେ ଏହା ଦ୍ଵାରା ନିଜେ ବି ସୁଖୀ ହୁଅନ୍ତି, ପାରିପାର୍ଶ୍ଵିକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସୁଖୀ କରି ତୋଳନ୍ତି ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ମୁହଁରେ ବାରମ୍ବାର କହିଲେ, ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଲେ କ'ଣ ହେବ ? ବିଶେଷତଃ ଆମ୍ଭେମାନେ ଆରବୀ ଭାଷାରେ ଲିଖିତ ପଦଗୁଡ଼ିକର ଅର୍ଥ ଅନେକଦିନ ବୁଝି ପାରୁ ନାହିଁ । ଏହି ଭଳିଆ ଖାଲି ବୋଲି ଗାଲିଲେ କ'ଣ କିଛି ଫଳ ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - 'ଆବୃତ୍ତି ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ରାଣାଂ ବୋଧାଦପି ଗରାୟନ୍ତୀ' । ଆବୃତ୍ତି ଚଳେଇ ରଖିଲେ ଧୀରେ ଧୀରେ ବୋଧ ଫୁଟିଉଠେ । ଏହି ଧାରାକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ହେବ ନାହିଁ-ଅବଶ୍ୟ ଅର୍ଥର ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ନହେଲେ ଗାଲିବା, କରିବା ଠିକ୍-ଠିକ୍ ଫୁଟି ଉଠେ ନାହିଁ । ପ୍ରାର୍ଥନା ମାନେ, କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଭାବର କୌଣସି କିଛିକୁ ଅଧିଗ୍ରହ ବା ଆୟତ୍ତ କରିବା । ଯେଉଁଠାକୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କହନ୍ତି, ଏହିଟା ହେଲା **auto-suggestion** (ସ୍ୱତଃ ଅନୁଜ୍ଞା) ବିଶେଷ । ପ୍ରାର୍ଥନା କଥାଟିର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ବାସ୍ତବ କରିବା । ପ୍ରାର୍ଥନା ହିସାବରେ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାହାକରୁ, ଏହିଟା ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ ଯାହା ଗାଲିବାର ପୂର୍ବକୃତି । ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ କର୍ମର ସମେଶ ଏହାଦ୍ୱାରା ଗଢ଼ାଇ ଉଠେ । ମୌଖିକ ବୋଲିବାଟା ସବୁ କିଛି ନୁହଁ । କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ଆୟତ୍ତ କରିବାଟା ହିଁ ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ- ମୋର ମନେ ହୁଏ, ଯଦି କୌଣସି ଶକ୍ତି ଥାଏ, ତେବେ ତାହାକୁ ଜୟ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା ରଖିବା ଭଲ, ନଚେତ୍ ନିଜାଣି ନିଗୁଣୀ ପ୍ରଥମରୁ ନତି ସାକାର କଲେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ୁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଶୁଦ୍ଧ ଭାବଟି ନଥିଲେ କିଛିହିଁ ଜଣାଯାଏ ନାହିଁ, ବୁଝାଯାଏ ନାହିଁ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅହମିକାଟି କ୍ଷାତବ୍ୟ ବସ୍ତୁ ବା ସତ୍ତା ଏବଂ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ମଝିରେ ଏକ ଅକ୍ଷତାର ପର୍ଯ୍ୟା ଛିଡ଼ା କରିଦିଏ, ଫଳରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅଗ୍ରଗତି, ଉନ୍ନତିର ପଥମାନ ରୁଦ୍ଧ ହୋଇଯାଏ । ଆଉ ଉନ୍ନତି ବୋଲିଲେ -ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ନତି । ଏହି ନତି ଓ ଶୁଦ୍ଧ ବିନା କଲ୍ୟାଣ ଆସେ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଥମ ବ୍ୟକ୍ତି- କ୍ରିୟା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆପଣଙ୍କର ମତ କ'ଣ ? କ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକ ନ କରିଲେ କ'ଣ ହୁଏ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - (ସହାସ୍ୟରେ) ଭାତ ରାନ୍ଧିବାର ଏକ କ୍ରିୟା ଅଛି । ସେହି କ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକ ଯଥାଯଥ ଭାବରେ କରିଲେ ତେବେ ଭାତ ରନ୍ଧା ହୁଏ, ତାହା ନ କରିଲେ ଭାତରନ୍ଧା ହୁଏ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯେ ପ୍ରକାର କ୍ରିୟାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବା ରହିଛି, ସେହି କ୍ରିୟା ନ କରିଲେ ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଯେ ସିଦ୍ଧ ହେବ ନାହିଁ-ଏହାକୁ ବୋଲାଯାଏ ବିଧି ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଆପଣଙ୍କର ମତବାଦର ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷମାର ସ୍ଥାନ ଅଛି କି ? ଧରାଯାଉ, ମୁଁ ଯଦି କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ହତ୍ୟାକରେ, ଆପଣ କ'ଣ ଏଥିପାଇଁ ମୋତେ କ୍ଷମା କରିବେ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କ୍ଷମା କରିବାକୁ ହେବ ଏପରିଭାବେ ଯଦ୍ୱାରା କ୍ଷତିର ପଥଟି ରୁଦ୍ଧ ହୋଇଯିବ । ନରହତ୍ୟାକୁ ଯଦି କ୍ଷମା କରିବାକୁ ହୁଏ, ତେବେ ତାହାକୁ ଏପରି ଭାବରେ ଅନୁତପ୍ତ ପରାୟଣ କରି ତୋଳିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯଦ୍ୱାରା ତାହାଦ୍ୱାରା ପୁନରାୟ ନରହତ୍ୟା ଅସମ୍ଭବ ହୋଇଉଠେ । ସେତିକି ନ କରାଇ ପାରି କ୍ଷମା କରିଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ତାକୁ ତାହାର ଭାବରେ ଗାଲିବାକୁ ପ୍ରଶସ୍ତ ଦେଲେ ସମାଜର ଘୋର ଅନିଷ୍ଟ ସାଧନ କରିବା ହୁଏ । ପୁଣ୍ୟ କର୍ମ ତାହାକୁ କୁହାଯାଏ, ଯାହା ସପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ଆତ୍ମସତ୍ତାକୁ ପାଳନ, ପୋଷଣ କରେ, ଏବଂ ପାପ ତାହା ହିଁ, ଯାହା ମଣିଷକୁ ଏହି ଗୁଣ ଠାରୁ ପତିତ କରାଏ । ଏଣୁ ଏହାର ନିରାକରଣ କରିବାକୁ ପଡେ । ଆପଣଙ୍କର ପୁତ୍ର ଯଦି ଅର୍ପିତ ଖାଇବାକୁ ଲାଗେ, ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ତାହାକୁ ଆପଣ କିଛି ନକହି କ'ଣ ରହି ପାରିବେ ? ପ୍ରତିବିଧାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନକରି, ନିଷ୍ପ୍ରୟ ଭାବରେ କ୍ଷମା କରିଲେ ଯେ ତାହାର ସର୍ବନାଶ ।

ଉପସ୍ଥିତ ଏକ ଦାଦା କହିଲେ- କ୍ଷମାର ମଧ୍ୟରେ ସକ୍ଷମ କରି ତୋଳିବାର ଭାବଟା ଅଛି ନା କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - (ଉଲ୍ଲସିତ ହୋଇ)-ଆପଣ ଠିକ୍ କହିଛନ୍ତି । ପ୍ରକୃତ କ୍ଷମା ମଣିଷକୁ ସମର୍ଥ କରି ତୋଳେ ।

ପ୍ରଥମ ବ୍ୟକ୍ତି- ମୋର ମନେହୁଏ, ଧର୍ମ ହେବା ଉଚିତ **dynamic** (ଗତିଶୀଳ), ତାହା ନହେଲେ ଆଉ ଦଶ ଜଣଙ୍କର ଧାର ଧାରିବା ନାହିଁ-କୌଣସି ପ୍ରକାର ନିରୋଳା ଏକ ଝଞ୍ଜଟହାନ ଜୀବନଯାପନ କରିବା, ସେ ପ୍ରକାରର ଧର୍ମ ମୋର ପସନ୍ଦ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯଦି **insincerity** (କପଟତା)ନ ଥାଏ, ତେବେ ତାହା **dynamic** (ଗତିଶୀଳ)ହେବ ହିଁ । ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର ଯଦି ସତ୍ୟକାର ଗଣ ରହେ, ତେବେ ତାହା କେବଳ କଥାରେ ପର୍ଯ୍ୟବେସିତ ହେବ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କର ପ୍ରାତିଜନକ ବାସ୍ତବ କର୍ମ କରେ ନାହିଁ, ଆପଣଙ୍କର **comforts** (ସୁଖସୁବିଧା)ର ବିଗଳୁ ଚାହେଁନାହିଁ, ଆପଣଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇ ଗୋଟିଏ ଫୁଲଟିଏ ବି ଦିଏ ନାହିଁ, ତୃଷ୍ଣାର ସମୟରେ ଏକ ଗ୍ଲାସ ଜଳ ବି ଦିଏ ନାହିଁ, ଅଥଚ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଭଲପାଏ, ଆପଣଙ୍କର

ନାମ ସ୍ମରଣ କରି କାନ୍ଦେ, ଏହା ହୁଏ ନାହିଁ। ଟାଣ ରହିଲେ ହିଁ କରିବା ଓ ଦେବାର ବୁଝି ଆସେ। ନିଜ ଚରଫକୁ କ୍ରିୟାଶୀଳତା ଓ ଗତିଶୀଳତା ଫୁଟି ଉଠେ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ସନ୍ନ୍ୟାସ କ'ଣ ? ସନ୍ନ୍ୟାସର କ'ଣ ଦରକାର ଅଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସନ୍ନ୍ୟାସ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଦରକାର, ତେବେ ସନ୍ନ୍ୟାସ ଆପେ ଆପେ ଆସେ। ସନ୍ନ୍ୟାସ ମାନେ ଭଗବାନଙ୍କଠାରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସମର୍ପିତ ହୋଇ ରହିବା।

ପ୍ରଥମେ ହେଲା- ବ୍ୟହୃତର୍ଯ୍ୟ-ବୃକ୍ଷର ପଥରେ ଚାଲିବା। ତାହାପରେ ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ, ତପ୍ତରେ ବାନପ୍ରସ୍ଥ-ବିଷ୍ଣୁରେ ଗମନ, ସର୍ବଶେଷରେ ଆସେ ସନ୍ନ୍ୟାସ-ଇଶ୍ଵରଙ୍କ ଠାରେ ମନଟିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରିବା। ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର ବୟସରେ ଷାଠିଏ ବର୍ଷର ଜ୍ଞାନ, ଅନୁଭୂତି ଆସେ ନାହିଁ; ଷାଠିଏ ବର୍ଷ ଧରି ତପଃପ୍ରାଣ ରହିଥିଲେ ସେହି ବୟସରେ ଉପନୀତ ହୁଅନ୍ତେ ତାହା ସତ୍ୟ ହୋଇଥାଏ। ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠ ସାତ୍ତ୍ଵିକ ଜୀବନର ଚରମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଆସେ ସହଜ ସନ୍ନ୍ୟାସ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି-ତାହା ହେଲେ ଘର-ଦ୍ଵାର, କାଜକର୍ମ ଛାଡ଼ି ପଳାଇ ଯିବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେହିଟା ତ ଫାଙ୍କିବାଜୀ। ସନ୍ନ୍ୟାସୀକୁ ନିଜର ଗୃହ ଛାଡ଼ିବାକୁ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ତାହା ହେବ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କର ଘରକୁ ସମ୍ଭାଳିବା ପାଇଁ। ଏହି କର୍ମ ଦାୟିତ୍ଵରୁ ତାହାର ଛୁଟି କେଉଁଠି ?

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ସର୍ବ ମଣିଷର ଯୋଗାଯୋଗ, ମିଳାମିଶା, ପାରସ୍ପରିକ ଅନୁପାଳ ଗ୍ରହଣ, ଐକ୍ୟ ଓ ଭ୍ରାତୃତ୍ଵ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ତୋଳିଲେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆମ୍ଭେମାନେ କିନ୍ତୁ ଐକ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏହା ବୁଝିବା ନାହିଁ ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟେକକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ହାତରେ ଖାଇବାକୁ ହେବ। ସାଧୁବିଧିର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାହା ତ ଠିକ୍ ନୁହେଁ। କେହି ସଦାଚାରୀ ନହେଲେ ତାହା ହାତରୁ ଖାଇବା ନିଷେଧ। ସଦାଚାର ପୁଣି ତିନି ପ୍ରକାରର-ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ମାନସିକ ଓ ଶାରୀରିକ। ଶୁଣିଛି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଆଙ୍ଗୁଳାର ଅଗ୍ରଭାଗରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ବ୍ୟାକ୍ତିୟା ରହି ପାରନ୍ତି ଯାହାର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ହିଁ ଆମ୍ଭର ଜୀବନ ନାଶ ପକ୍ଷରେ ଯଥେଷ୍ଟ। ଦେଖାଯାଏ ଗୋଟିଏ ମେହେନ୍ତର ମଲ ଘାଣ୍ଟି ସାରିବା ପରେ ପିନ୍ଧିଥିବା ବସ୍ତ୍ରର ଭାଙ୍ଗ ଭିତରେ ମୁକ୍ତି ନେଇ ଆନନ୍ଦ ମନରେ ହୁଏତ ଖାଉଛି, ତାହାର କିନ୍ତୁ କୌଣସି ବ୍ୟାଧି ସୃଷ୍ଟି ହେଉନାହିଁ, କାରଣ ତାହାର

immunity form କରିଅଛି (ଅନାକ୍ରମଣୀୟ ସଂଗଠିତ ହୋଇଛି), କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ସେହି ମୁକ୍ତିକୁ ଖାଉ, ତାହାହେଲେ ଆମ୍ଭର ବିନାଶ ଘଟିବ। କେତେକ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ଯଷ୍ଟାର ବାହକ। ସେମାନେ ହୁଏତ ନିଜେ ବଞ୍ଚି ରହିଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୃତ୍ୟୁର ବାଜବୁଣୀ ଚାଲିଛନ୍ତି। ଏଥିପାଇଁ ଯାହାର ତାହାର ହାତରେ ଖାଇବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ। କିନ୍ତୁ ସୁସ୍ଥ, ସଦାଚାରୀ ଓ ବିହିତ ସଂସ୍କାରଶୁଦ୍ଧ ହେଲେ ସେ ଯେକୌଣସି ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ହୁଅନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି, ତା ହାତରେ ଖାଇବାକୁ ବାଧା ନାହିଁ- ଅବଶ୍ୟ ଯେଉଁଠି ଯାହାର ହାତରେ ଯେପରି କରି ଯାହା ଖାଇହୁଏ-କୃଷ୍ଣ ଓ ବୈଶିଷ୍ଣବକୁ ଭଲ୍ଲୁଘାନ୍ ନକରି। ଆମ୍ଭ ଶରୀର ଓ ମନର ସୁସାଧୁତା ପାଇଁ ଏହି ସବୁ ପାଳିବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ। ଆଉ ଦେଖନ୍ତୁ, ଆଇନକୁ ବଞ୍ଚାଇ ଚାଲି ପାରିଲେ ଆଇନ୍ ମଧ୍ୟ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇ ଥାଏ। ଆପଣାତ ଜଣେ କେତେ ବଡ଼ ହାକିମ ମଣିଷ, ଆପଣ କଣ କହନ୍ତି ଏହି କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ?

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ତାହା ତ ଠିକ୍। କିନ୍ତୁ କିପରି ବୁଝାଯିବ ଜଣେ ସଦାଚାରୀ କି ନୁହେଁ। ତାହାହେଲେ ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପସନ୍ଦର ଉପରେ ତାହା ଛିଡ଼ା ହେଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆପଣ ଏହି ପ୍ରକାର ନିୟମ -କାନୁନ୍ ମାନି ଚାଲନ୍ତୁ। ଆପଣଙ୍କର ଆଖି ଖୋଲିଯିବ, ନିଜେ ହିଁ ସେତେବେଳେ ବୁଝିପାରିବେ, କିଏ କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ କ'ଣ କରିଛି ?

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଆଉ ଟିକିଏ ପରିଷ୍କାର କରି କହୁଛି- ଧାରାଯାଉ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲି- ଆପଣ କ'ଣ ଖାଇବେ ? ଯଦି ନଖାଆଡ଼ି, ତାହାହେଲେ ତ ମୋର ମନରେ ବ୍ୟଥା ଲାଗିବ, ଭାବିବି-ଠାକୁରମହାଶୟ ମୁହଁରେ ସାର୍ବଜନୀନ ଧର୍ମର କଥା ଯେତେ ହିଁ କହନ୍ତୁ, ଭିତରେ ଭିତରେ ଜିଦ୍‌ଗୋର।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୋତେ ଯେ ଖାଇବାକୁ ହେବ ନିଶ୍ଚିତ ସେହିକଥା ଆପଣ ଜୋରକରି କହିଲେ କିପରି ? ମୋର ଅଭ୍ୟାସ, ରୁଚି ଓ ପସନ୍ଦର କଥାଟିକୁ ଆପଣ ଭାବିବେ। ପୁଣି ମୁଁ ଯଦି ଆପଣଙ୍କ ହାତରେ ଖାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ ଏବଂ ଆପଣ ଖାଇବାକୁ ଦେବାକୁ ନ ଚାହାଁନ୍ତି, ତାହା ମୁଁ ବା ଶୁଣିବାକୁ ଯିବି କାହିଁକି ? ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଠାରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ମାଗି କରି ତାହା ଖାଇ ନେବି।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି - ମୁଁ ତ ଧର୍ମାୟ ପଞ୍ଚନୀତି ଇତ୍ୟାଦି ପାଳନ କରେ ନାହିଁ, ମୋତେ ଆପଣ କ'ଣ କହିବେ ? ତାହା ହେଲେ ମୋତେ କ'ଣ ନାସ୍ତିକ କହିବେ, ନା ଅଧାର୍ମିକ

ବୋଲି କହିବେ ? ନାସ୍ତିକ ବୋଲି କହିପାରିବେ ନାହିଁ, କାରଣ, ମୁଁ ଖୋଦାତାଲାଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରେ, ତେବେ ଅଧାର୍ମିକ କହି ପାରନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯାହା ଆପଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ମୁଁ କ'ଣ କହିପାରେ ଯେ ତାହା ଆପଣ କରନ୍ତି ବୋଲି ? ତେବେ ଆପଣଙ୍କୁ ମୁଁ ଅଧାର୍ମିକ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହି ପାରିବି ନାହିଁ- ଧର୍ମ ବୋଲିଲେ ତାହା, ଯାହା ଧରି ରଖେ-ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାକୁ ଯାହା ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖେ । ଆପଣଙ୍କ ଭିତରେ ଆଦର୍ଶ ଧର୍ମ ନଥିଲେ ଆପଣ ବଞ୍ଚି ରହିଛନ୍ତି କିପରି ? ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ଧର୍ମକୁ ଅନୁସରଣ କରିଛନ୍ତି- ପରିବାର, ପରିବେଶକୁ ଧରି ସେହି ପରିମାଣରେ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଛନ୍ତି ଓ ହେଉଛନ୍ତି । ଧର୍ମକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ମଣିଷ ଚିଷ୍ଟି ରହି ପାରେ ନାହିଁ, ସେ କ୍ରମଶଃ ଖରାବ ହୋଇଯାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୮.୫.୧୯୪୫

॥ ଭଗବାନଙ୍କର ଜଗତରେ ମନ୍ଦ କାହିଁକି ॥

ଭଗବାନଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ଜଗତରେ ମନ୍ଦର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସମ୍ଭବ ହେଲା କିପରି ସେହି ସମୟରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଭଗବାନ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ free will (ସ୍ୱାଧୀନ ଇଚ୍ଛା) ଟିକକ ଦେଇଛନ୍ତି, ତାହାକୁ ନେଇ ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଅଧୀନ ହୋଇ ପଡ଼ୁ, ତାଙ୍କରି ସେବା ନ କରି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ସେବାକରି ଚାଲୁ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ହୁଏ ମନ୍ଦର ସୃଷ୍ଟି । ତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ସବୁକିଛି ଅଛି, କିନ୍ତୁ ମନ୍ଦ ହୋଇ କିଛି ନାହିଁ । ମନ୍ଦ କରି ତୋଳୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ପ୍ରୟୋଗ-ଦୋଷରୁ । ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରତି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅମୋଘ ଅମୃତ ଟାଣିଟି ଯେତେବେଳେ କୃଣ ହୋଇଯାଏ-ତାଙ୍କ ଠାରୁ ପତିତ ଯେତେବେଳେ ହେଉ, ସେତେବେଳେ ଭଲଟି ବି ଆଉ ଭଲ ହୋଇ ରହେ ନାହିଁ । 'ଭ୍ରାନ୍ତି ଆସିଲା ସେତେବେଳେ, ଉଦ୍ଧ ବିମୁଖ ଚଳନ-କଥନ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଗ୍ରାସକଲା ଯେତେବେଳେ' । ତେଣୁ ମନ୍ଦ ଆମ୍ଭେମାନେ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଉ । ଭଗବାନ ତା'ର ସ୍ରଷ୍ଟା ନୁହଁନ୍ତି । ଆମ୍ଭେମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ କହିଥାଉ - ଏହା ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା । କିନ୍ତୁ ସେ ଯଦି ଜୀବନ-ସରୂପ, ଚେତନା ସରୂପ, ଜ୍ଞାନ ସରୂପ, ବିଜ୍ଞାନ-ସରୂପ ହୁଅନ୍ତି, ଆଉ ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ତାଙ୍କରି ଅନୁଗତ, ଅନୁରକ୍ତ ସନ୍ତାନ ହେଉ, କୃତକାର୍ଯ୍ୟତା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସର୍ବଦା ଅଛିହିଁ । ଆମ୍ଭେମାନେ ପାରି ନ ଥାଉ ସେତେବେଳେ, ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କଠାରୁ ଚ୍ୟୁତ ହେଉ, ବିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଉ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୧.୮.୧୯୪୫

॥ ମନ୍ଦର ସ୍ୱର୍ଗଲାଭ ବ୍ୟାପାରଟା କ'ଣ ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ-ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଦୁରାତ୍ମ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯାଇ ପାରିଲେ, ଏବଂ ତାହା ବି ଯୁଧିଷ୍ଠିରଦେବଙ୍କ ଆଗରୁ ଗଲେ-ଏହି ବ୍ୟାପାରଟାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର-ପାପର ସ୍ୱର୍ଗ, ମନ୍ଦର ସ୍ୱର୍ଗ, ପାଙ୍କିଦେଇ ଯେଉଁ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗମନ, ତାହା କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ, ତାହା ଆଶୁ ଭୋଗ ହୋଇ ଶୀଘ୍ର ଶେଷ ହୋଇଯାଏ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଅର୍ଥାତ୍ ଯୁଦ୍ଧରେ ସ୍ଥିର ଯେଉଁମାନେ, ଧାର୍ମିକ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କର କଠୋର ସଂଗ୍ରାମର ଭିତର ଦେଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନେ ଯେଉଁ ସ୍ୱର୍ଗ ପାଆନ୍ତି, ସେହି ସ୍ୱର୍ଗ ଠାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଚ୍ୟୁତ ହେବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ମନ୍ଦର ଯେଉଁ ସ୍ୱର୍ଗ, ତାହା ସମୟରେ କୁହାଅଛି- ଆଲୁଅର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଚକ୍ରଚକ୍ର ରୋଷଣା ପରି ଝଙ୍କ ଝଙ୍କ ହୋଇ ଅତି ଶୀଘ୍ର ତଳକୁ ଖସିପଡ଼େ । ତାହାର କୌଣସି ସ୍ଥାୟିତ୍ୱ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୧.୮.୧୯୪୫

॥ ଇଶ୍ୱରକୋଟି ପୁରୁଷର ଜନ୍ମଗତ ସମ୍ପଦ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ବହିରାଗତ ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ ଜନହିତକର ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ତ୍ୟାଗୀ କର୍ମୀଙ୍କର ଅଭାବର କଥା ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ ।

ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ **ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ** - ଏହି ପ୍ରକାରର କର୍ମ ଯେଉଁମାନେ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଥାଏ birthright ଅର୍ଥାତ୍ ଜନ୍ମଗତ ଅଧିକାର । ପରମପିତାଙ୍କର କର୍ମରେ, ଲୋକମଙ୍ଗଳ କର୍ମରେ ନିଜକୁ ଉତ୍ତର କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଲୋକ ନେଇ ହିଁ ସେମାନେ ଜନ୍ମ ନିଅନ୍ତି । ଏହା କରି ନ ପାରିଲେ ସେମାନଙ୍କର ସଞ୍ଚିଲାଭ ହୁଏ ନାହିଁ । ଭୋଗ, ସୁଖ, ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଓ ଆରାମର ଭିତରେ ବି ସେମାନେ ଚୂଡ଼ି ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ସୁଖ, ସତ୍ତ୍ୱ ଓ ତୃପ୍ତି ହେଲା ନିଜକୁ ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ଓ ଇଷ୍ଟାର୍ଥୀ ଲୋକସେବାରେ ନିଜକୁ ଉଜାଡ କରିଦେବା । ଆତ୍ମସାର୍ଥ ବା ଆତ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଧାର ହିଁ ଧାରନ୍ତି ନାହିଁ ସେମାନେ । ଏହି ସବୁର ଧନ୍ଦା ନେଇ ସେମାନଙ୍କର କ'ଣ ବା ହେବ ? ପ୍ରାଣରେ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଖାଁକ୍ତି ଅଛି କି ? ଏହି ଧରଣର ମାନସିକତା ନହେଲେ ଏହି ପ୍ରକାରର କର୍ମର continuity (କ୍ରମାଗତି) ନେଇ ସେମାନେ କିଛି ହେଲେ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟାଶା ନେଇ ଯଦି ଆସନ୍ତି, ସେହି ପ୍ରତ୍ୟାଶା ପୂରଣ ନହେଲେ ସେହି continuity (କ୍ରମାଗତି) break (ଭଙ୍ଗ) କରିଯାଏ ।

ଏହି ଯେଉଁସବୁ ରାଜଲକ୍ଷଣର କଥା କହିଲି, ଏହି ସମସ୍ତ ହେଲା ଈଶ୍ବରକୋଟି ପୁରୁଷର ଜନ୍ମଗତ ସଂପଦ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୭.୮.୧୯୪୫

॥ କେତେ ରକମର ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - କେତେ କେତେ ରକମର ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି- ଏକ ରକମ **general type** (ସାଧାରଣ ଶ୍ରେଣୀର), ଅନ୍ୟ ରକମଟି **special type** (ବିଶେଷ ଶ୍ରେଣୀର) । **Special type** (ବିଶେଷ ଶ୍ରେଣୀ)ର ଲୋକ ଜନ୍ମନ୍ତି କମ୍ । ସେମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟରୁ ପାଞ୍ଚ, ଦଶ ଜଣ ଯଦି ସାରା ଭାରତରେ ଖୋଜି ପାଆନ୍ତି ସେହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ । ପାଞ୍ଚ ଦଶ ଜଣ ପରସ୍ପର ଏକଜୁଟ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କ ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠ ଚଳନ ଚରିତ୍ରର ସଂସ୍ଥାପନାରେ ସମଗ୍ର ଦେଶଟିକୁ ସବୁ ଦିଗରୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଅନେକ ଉନ୍ନତକରି ତୋଳି ପାରନ୍ତି । **Special type** (ବିଶେଷ ଶ୍ରେଣୀ) ହେଲା ପଇସାର ମାଷ୍ଟର, ଅର୍ଥାତ୍ ସେମାନେ ପଇସାର ପଛରେ ଦୌଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ, ଦୌଡ଼ିବେ ମଣିଷର ପଛରେ - ଆଉ ସେମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟିରଖି, ପୁଣି ମଣିଷମାନେ ଛୁଟିବେ ସେହି ମାନଙ୍କର ପଛରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂର୍ବ ଅର୍ପଣ ନେଇ । ଏକ କଥାରେ ସେମାନେ ପଇସାର ଖାତିର କରନ୍ତି ନାହିଁ, ଲୋକସେବା ଓ ଲୋକସମ୍ବନ୍ଧନାର ଧନ୍ଦା ନେଇ ଚାଲନ୍ତି, ଆଉ ପଇସା ସେମାନଙ୍କର ସେବାରେ ଲାଗି ଧନ୍ୟ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ **general type** (ସାଧାରଣ ଶ୍ରେଣୀ) ଲୋକ ହେଲେ ପଇସାର ଚାକର । ଅର୍ଥ ପ୍ରତ୍ୟାଶା-ନିରପେକ୍ଷ ହୋଇ ପରାର୍ଥପରତାରେ ସ୍ବାର୍ଥାନ୍ୱିତ ହୋଇ ଚାଲି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ସେମାନେ । ପଇସାର ମାଷ୍ଟର ଯେଉଁମାନେ, ସେହିମାନେ ହିଁ ସବୁକିଛି ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରନ୍ତି - ପଇସାର ଚାକରମାନେ ତାହା ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୭.୮.୧୯୪୫

॥ ଦକ୍ଷୟଙ୍କର ତାପ୍ତର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ॥

ପୁରାଣର ଦକ୍ଷୟଙ୍କର ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଏହି କଥା ମଧ୍ୟରେ ବିରାଟ **truth** (ସତ୍ୟ) ଅଛି । ଜଣେ ମଣିଷ ଯେତେ ହିଁ ଦକ୍ଷ ହେଉନା କାହିଁକି, ସେ ଯଦି ଅହଂକାରରେ ମରି ହୋଇ ଶିବ ଅର୍ଥାତ୍ ମଙ୍ଗଳକୁ -ଏକ କଥାରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ନିଜର ଶୁଆଳ

ଖୁସିରେ ଦକ୍ଷତାର ଅଭିଯାନ ଚଳାଏ, ତାହା ହେଲେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ତାହାର ବୁଦ୍ଧି ବିଭ୍ରମ ଘଟେ, ସେ **unbalanced** (ସାମ୍ୟହୀନ) ହୋଇପଡେ ଏବଂ ତାହାର ପତନ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଉଠେ । ଏହି କାରଣରୁ କେବଳ ଦକ୍ଷତାର ସାଧନା କରିଲେ ହେବ ନାହିଁ । ଦକ୍ଷତା ନିଷ୍ଠିତ ଆବଶ୍ୟକ, କିନ୍ତୁ ତାହା ଯଦି ଇଷ୍ଟାନୁଗାମୀ ଓ ଇଷ୍ଟାନୁସେବା ନ ହୋଇପାରେ, ତେବେ ତାହା ବ୍ୟର୍ଥତା ଓ ବିଫଳତାକୁ ହିଁ ଡାକିଆଣେ । ଅନେକ ଶକ୍ତିମାନ ପୁରୁଷ ଏହି ଧରଣର ଭୁଲ କରି ବସନ୍ତି । ଏହାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ନିଜେ ବିଧିସ୍ଥ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ, ବରଂ ଆହୁରି ଅନେକଙ୍କର ବିଧିସ୍ଥକୁ ଡାକିଆଣନ୍ତି । ତେଣୁ ନେତା ହେବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ଦରକାର ଇଷ୍ଟାନତି । ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଯେତେ କ୍ଷମତା ହିଁ ଆଉନା କାହିଁକି, ତାହାର ଯଦି ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରତି ନତି ନ ଥାଏ, ସେ କେବେହେଲେ ନେତା ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୭.୮.୧୯୪୫

॥ ଚାରିତ୍ରିକ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଚାରିଦ

କେତେବେଳେ ବୋଧ କରାଯାଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଦାଦା କହିଲେ- ମୁଁ ଗୋଟିଏ କଥା ଠିକ୍ ଭାବରେ ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ । ଆପଣ କହିଛନ୍ତି - ଶବ୍ଦଜ୍ୟୋତିର ଅନୁଭୂତି ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଯଦି ଜଣଙ୍କର ଚାରିତ୍ରିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ନ ହୁଏ, ତେବେ ତାହାର ବିଶେଷ କିଛି ହୋଇନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଦର୍ଶନ-ଶ୍ରବଣାଦି ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଜଣଙ୍କର ଚାରିତ୍ରିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବନାହିଁ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଶବ୍ଦ-ଜ୍ୟୋତିର ଅନୁଭବ **nerve** (ସ୍ନାୟୁ)ର **sensitiveness** (ଚେତନଶୀଳତା) ଏବଂ **receptiveness** (ଗ୍ରହଣକ୍ଷମତା)ର ହିଁ ପରିମାପକ । ଏହାଦ୍ୱାରା ବୁଝାପଡେ, ଆପଣ କେତେ ଜିନିଷ ନିଜର **brain**ରେ (ମସ୍ତିଷ୍କରେ) **impringe** (ଦିଞ୍ଚ) କରିପାରିବେ ଏବଂ କେତେ ପରିମାଣରେ **impression** (ଛାପ) **receive** (ଗ୍ରହଣ) କରି, କେତେଟା **pursue** (ଅନୁସରଣ) କରି ଆପଣ କେଉଁ କେଉଁ ନୂଆ **habits, behaviour** (ଅଭ୍ୟାସ, ବ୍ୟବହାର) ଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ଆଚରଣରେ ମୂର୍ଚ୍ଛ କରି ତୋଳି ପାରିବେ । ଏହି ଗୁଣଗାଢ଼ି ଆପଣଙ୍କର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଶକ୍ତିମତା ଓ ଚେତନାର ସ୍ତର ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଜିନିଷଟିକୁ ଆପଣ କେଉଁ ଭାବରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବେ, ସେ ତ

ଆପଣ ହିଁ ଜାଣନ୍ତି । ଏହା ନେଇ ଆପଣ ଯେଉଁ ଦିଗରେ ନଜର ଦେବେ, ସେହି ଦିଗରେ ଆଗେଇ ଯିବେ । ଚାରିତ୍ରିକ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଚାରିଦି ମଣିଷ ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭଲ ଭାବେ ବୋଧ କରିପାରେ ନାହିଁ, ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ନିଜେ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଠାରେ **interested** (ସାଥୀନିତ) ନ ହୋଇ ଉଠିଛି । ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରତି ଭଲପାଇବା ହେଲେ ହିଁ ବୁଦ୍ଧି ଆସେ, ତାଙ୍କରି ମନମୁତାବିକ କରି ନିଜକୁ ଗଢ଼ି ତୋଳିବା ଏବଂ ନିଜର ଆଚାର-ଆଚରଣ ଓ ସେବା-ବ୍ୟବହାରକୁ ତାଙ୍କରି ମନୋନୀୟ କରି ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ଅନୁରଞ୍ଜିତ କରି ତୋଳିବା । ମଣିଷକୁ ନିଜ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ କରିବାର ଲୋଭରେ କେହି ଯଦି ନିଜର ଆଚାର ବ୍ୟବହାରକୁ ମାର୍ଜିତ କରି ତୋଳେ, ତାହାରି ଭିତରେ କିନ୍ତୁ କୃତ୍ରିମତା ରହିଥାଏ ଏବଂ ସେଥିରେ ପ୍ରକୃତ ଚାରିତ୍ରିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଅନେକଙ୍କଠାରେ ଦେଖୁଛି, ନାନା ପ୍ରକାର ଅନୁଭୂତି ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ସେମାନଙ୍କର କାମଗ୍ରୋଧାଦି ଯାଏ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କାମଗ୍ରୋଧାଦି ରହିବାଟା ଯେ ଖରାପ ତାହା ନୁହେଁ । କାମ ଯେ ରହିବ ନାହିଁ ତାହା ନୁହେଁ, କ୍ରୋଧ ଯେ ରହିବ ନାହିଁ ତାହା ନୁହେଁ, ଲୋଭ ଯେ ରହିବ ନାହିଁ ତାହା କିନ୍ତୁ ନୁହେଁ, ମଦ ଯେ ରହିବ ନାହିଁ ତାହା ନୁହେଁ, ମୋହ ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି, ମାୟାର୍ଯ୍ୟ ଯେ ରହିବ ନାହିଁ ତାହା କିନ୍ତୁ ନୁହେଁ- ଏହିଗୁଡ଼ିକ ରହିବ ହିଁ - କିନ୍ତୁ **with a meaningful adjustment to fulfil the principle** (ଆଦର୍ଶ ପୂରଣୀ ସାର୍ଥକ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟକୁ ଧରି) । ଏହି ଗୁଡ଼ିକ ନ ରହିଲେ ଯେ ଜଣେ ମଣିଷ **superman** (ଅତିମାନବ) ହୋଇଗଲା ତାହା ବି ନୁହେଁ, ସେ **subman** (ଅବମାନବ) ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ । ଅସଲ କଥା ହେଉଛି- ବିନା ପ୍ରେମ ସେ ନହିଁ ମିଳେ ନନ୍ଦଲାଲ । କୌଣସି କସରତ ଯେ ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ତାହା ନୁହେଁ ଯଦି **libido** (ସୁରତର) **extreme hankering** (ଆକୂଳ ଚାହିଦା) ନ ରହେ ବାଞ୍ଛିତଙ୍କ ପ୍ରୀତି ପାଇଁ, ପ୍ରିୟପରମଙ୍କ ପାଇଁ । ଏବଂ ତାହା ଯଦି ଥାଏ ତେବେ **character** (ଚରିତ୍ର) **magnetised** (ତୁମକାକୃତ) ହୋଇଉଠେ, **personality grow** କରେ (ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଦୀପ୍ତହୋଇ ଉଠେ), **passion** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଗୁଡ଼ିକ **powerful** (ଶକ୍ତିମାନ) ହୋଇ ମଧ୍ୟ **perfect control** (ପୂର୍ଣ୍ଣଆୟତ୍ତ)ରେ ରହେ ଏବଂ ସପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ମଙ୍ଗଳ ଛଡ଼ା ଅମଙ୍ଗଳ ଆଶେନା ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ସର୍ବଦା କ'ଣ ଏହି ଉଠିବା ଓ ପଡ଼ିବା ଭିତର ଦେଇ ଚାଲିବାକୁ ହେବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଉଠିବା ପଡ଼ିବା ମାନେ ପଛଟାଣର ପ୍ରଲୋଭନ । ଇଶ୍ୱରଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ପଡ଼ିବା ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ । **Fall** (ପତନ) ହେଲେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ, ଆମ୍ଭେମାନେ ତାଙ୍କଠି **weakly attached** (ଦୁର୍ବଳ ଭାବରେ ଯୁକ୍ତ) । ସେ' ଟ ଭଗବାନ-ସ୍ମୃତି-ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ୍ୟମୟ, ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସଠିକ୍ ଅନୁରାଗ ହେଲେ ସର୍ବଶକ୍ତି ମୁଖର ହୋଇ ଉଠେ । ସମସ୍ତ ବିରୁଦ୍ଧତା ନିରସ୍ତ ହୋଇଯାଏ । ଭକ୍ତର ଭାଷାର ମାପ, ଆଖିର ଭଙ୍ଗୀ, କଥା କହିବାର କାୟିଦା, ପ୍ରାଣସ୍ୱର୍ଣ୍ଣୀ ଚାଲିଚଳଣ ଓ ଭାବଭଙ୍ଗୀରେ ବଣର ପଶୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ **adhered** (ଅନୁରକ୍ତ) ହୋଇଉଠେ । ସବୁକିଛି ତା ନିକଟରେ ଅନୁକୂଳ ହୋଇଉଠେ । ପ୍ରତିକୂଳ ଯଦି ବି କିଛି ଥାଏ, ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ସେ ଆନୁକୂଲ୍ୟ ଆହରଣ କରିଥାଏ । ତାହାର ପତନର କାରଣ ହୋଇ କେହି ବା କିଛି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୯.୮.୧୯୪୫

॥ ସ୍ୱୟମ୍ଭୁ ମାନେ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ସ୍ୱୟମ୍ଭୁ ମାନେ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯାହା ନିଜଠାରୁ **sprout** କରିଛି (ଗଜେଇ ଉଠିଛି) । ଅବଶ୍ୟ ତାହାରି ଭିତରେ ସେହି ସମ୍ପଦ ଥାଏ ଯଦ୍ୱାରା ଗଜେଇ ଉଠି ପାରେ । **Positive** (ରଜି)ଥିଲେ **negative** (ରିଟା) ଥାଏ, ଏହି ଦୁଇଟିର ଭିତରେ ଆକର୍ଷଣ, ବିକର୍ଷଣ, କ୍ରିୟା, ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଚାଲେ । ତାହା ଠାରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ **Energy** (ଶକ୍ତି) । **Condensed energy** (ଘନୀଭୂତଶକ୍ତି) ହେଲା **matter** (ବସ୍ତୁ) । **Energy** (ଶକ୍ତି) ହିସାବରେ ଯେତେବେଳେ ତାହା ରହେ, ସେତେବେଳେ ତାହାର କୌଣସି ରୂପ ବା ଆକାର ନଥାଏ, ତେଣୁ ସେତେବେଳେ ମନେହୁଏ କିଛି ହିଁ ନାହିଁ । ଏହି ନିରାକାର **energy** (ଶକ୍ତି) ଯେତେବେଳେ ଆକାର ଲାଭ କରେ, ସେତେବେଳେ ତାକୁ ମନେ ହୁଏ ସ୍ୱୟମ୍ଭୁ । କିନ୍ତୁ କିଛି ହିଁ **causeless** (କାରଣହୀନ) ନୁହେଁ । ସ୍କୁଲର ପଛରେ ରହିଛି ସୂକ୍ଷ୍ମ, ସୂକ୍ଷ୍ମର ପଛରେ ରହିଛି କାରଣ । କାରଣ ଅଛି ବୋଲି ସୂକ୍ଷ୍ମ ଓ ସ୍କୁଲ ରହିଛି । କାରଣର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି କାରଣର **sprouting agent** (ଉଦ୍‌ଗମୟକ ଶକ୍ତି) । ତେଣୁ ତାହାକୁ କୁହାଯାଏ ସ୍ୱୟମ୍ଭୁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୧୩.୧୧.୧୯୪୫

॥ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପାଇବାକୁ ହେଲେ କଣ କରିଣୀୟ ॥

Perfection (ପୂର୍ଣ୍ଣତା) ସମ୍ପନ୍ନରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - Perfection (ପୂର୍ଣ୍ଣତା)ର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି thoroughly (ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ) କରିବା । ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାହା ବି କରିବାକୁ ଯିବା, ତାହା ଯେପରି thoroughly (ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ) କରିବାକୁ ହେବ । ଏହି ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ perfection (ପୂର୍ଣ୍ଣତା) ମୁଖୀ habit (ଅଭ୍ୟାସ) formed (ଗଠିତ) ହୁଏ । Thorough (ପୂର୍ଣ୍ଣ) ହେବାକୁ ଗଲେ through (ମାଧ୍ୟମ)ରେ ଯିବାକୁ ହେବ । ଯେଉଁଠାରେ ଯେଉଁ ବିଧି ସେହି ବିଧି ଅନୁଯାୟୀ କରିବାକୁ ହେବ । ଜୀବନରେ ଯଦି ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପାଇବାକୁ ହୁଏ ତେବେ ସେହିପରି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଣେ କାହାରିକୁ ଧରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । He must be beyond jurisdiction of our complexes (ସେ ହେବେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଲଳାକାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବରେ) । Complex (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ର ଯେ କୌଣସି impulse (ପ୍ରେରଣା) ହିଁ ଆସୁନା କାହିଁକି, ତାକୁ direct (ପରିଚାଳିତ) କରିବାକୁ ହେବ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଆଡ଼କୁ । ତାଙ୍କର fulfilment (ପରିପୂରଣ) ଛଡ଼ା ନିଜର fulfilment (ପରିପୂରଣ) ବୋଲି ଅଲଗା କିଛି ରହିବ ନାହିଁ । ଏହି ଭାବରେ ନ ଚାଲିଲେ, complex (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ର ସଙ୍ଗରେ identified (ଏକାକାର) ହୋଇ ରହିଲେ becoming (ବୃଦ୍ଧି) ବୋଲି କିଛି ଘଟିବ ନାହିଁ । Becoming is always dependent on attachment to superior Beloved (ବୃଦ୍ଧି ସର୍ବ ସମୟରେ ପ୍ରେକ୍ଷକ ପ୍ରତି ଅତୁଟ ଟାଣ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ) । ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ହୁଏ meaningful adjustment of the universe (ଦୁନିଆର ସାର୍ଥକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) । ସାକ୍ଷାତ୍‌ସମ୍ବନ୍ଧ ହୋଇ ରହିପାରିଲେ ସବୁକିଛି ଦେଖାଯାଏ, ବୁଝାଯାଏ ଏବଂ ଉପଭୋଗ କରାଯାଏ । ବିଭିନ୍ନ ରକମର Life (ଜୀବନକୁ) enjoy (ଉପଭୋଗ) କରାଯାଏ । ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର କାନରେ ଦଉଡ଼ି ଲଗାଇ ଲକ୍ଷେ ପ୍ରକାର ନାଚରେ ନଚାଏ, ସେତେବେଳେ ଆଉ ଉପଭୋଗ ବୋଲି କିଛି ରହେ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବି ଯଦି ମୁଁ ମୋର ପ୍ରକୃତ ସ୍ବରୂପରେ ଅବସ୍ଥାନ ନ କରି ପାରେ, ତାହାହେଲେ ଉପଭୋଗ କରିବ କିଏ ? ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ ପରାଧୀନତା । ସାଧାନ ଆମ୍ଭେମାନେ ସେତେବେଳେ ହୋଇପାରୁ ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେମାନେ ସର୍ବତୋଭାବରେ ପ୍ରେକ୍ଷକର ଅଧୀନରେ ରହିପାରୁ । Being (ସତ୍ତା) ଜନିଷ୍ଟଟା ହିଁ

dependently independent (ପରାଧୀନ ଭାବେ ସାଧାନ) । ଜନ୍ମ ନେବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ଲାଗେ ମାଆ ଆଉ ବାପା । ବାପା ମଧ୍ୟ ମାଆ ଛାଡ଼ା ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ମାଆ ମଧ୍ୟ ବାପାକୁ ଛାଡ଼ି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେହିଭଳି ପ୍ରେକ୍ଷକ ଛାଡ଼ା perfection (ପୂର୍ଣ୍ଣତା)ର ଧନ୍ଦା ବାତୁଳତା ଅଟେ । 'ଯେତେଇ ମାକୁ ଘୂରେ ଫେରେ ଚରକି ଛାଡ଼ା ନୁହେଁ' ।

ଟିକିଏ ରହିଯାଇ ହସ୍ତ ହସ୍ତ କହିଲେ-ଦେଖନ୍ତୁ.... । ବୈଷ୍ଣବମାନଙ୍କର ଏହି ଯେ କଥା ରହିଛି, 'ଜୀବ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ନିତ୍ୟ ଦାସ', ଏହା ବଡ଼ ଜବର କଥା । ଦାସ ମାନେ ଦାନ । Man is gift of the eternal cohesive attraction (ମଣିଷ ଏକ ଚିରନ୍ତନ ସଂଯୋଜନୀ ସଙ୍କର୍ଷଣର ଦାନ) । Cohesive urge (ସଂଯୋଜନୀ ଆକୃତି) ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଛି । ସେହି urge (ଆକୃତି) ନେଇ ଯୁକ୍ତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ-ସର୍ବସତ୍ତା କର୍ଷକ କୃଷ୍ଣ ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି ବିଗ୍ରହ ଗୁରୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେରେ । ତେବେ ଆମେ ସୁସ୍ଥ ରହିବୁ, ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ରହିବୁ । ନଚେତ୍ ଭ୍ରାତ-କପଟାମୀ ଆଉ ଛାଡ଼ିଯିବ ନାହିଁ । ପୁଣି ଏହି ଯୋଗନିରତି କାହାର କେତେ ପରିମାଣରେ ଅତୁଟ ଅଛି ତାହା ବୁଝି ହୁଏ ତାହାର ଚଳଣୀ, କହିବା, କରିବା କେତେ ପରିମାଣରେ thorough ଓ unblundering (ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଓ ନିର୍ଭୁଲ) ତାହା ଦେଖି ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୧୩.୧୧.୧୯୪୪

॥ ଜନ୍ମମୃତ୍ୟୁର ରହସ୍ୟଟା କ'ଣ ॥

ଜନ୍ମ ଓ ମୃତ୍ୟୁର ରହସ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ମୃତ୍ୟୁ ସମୟରେ ମନୁଷ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଭାବ ବା ଚିନ୍ତାର ଭିତରେ ଦେଇ ଲୟ ହୋଇଯାଏ । ଏହି ଭାବ ବା ଚିନ୍ତାର ଭିତରେ ତାହାର ଯାହାକିଛି deeper impression ଓ inclination (ଗଭୀରତର ଛାପ ବା ଝୋଙ୍କ) concentrated (ଏକାଗ୍ର) ହୋଇ ରହିଥାଏ । କୌଣସି ଦମ୍ପତିର ମିଳନ କାଳରେ ଏହି ଭାବର ସଙ୍ଗତି ଯେଉଁଠି ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ସେହିଠାରେ ତାହାର ଆସିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ଜନ୍ମ ନେବାର ପରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଭିତର ହିଁ ବିଶେଷ ବିଶେଷ ସଂସ୍କାର ବା ଝୋଙ୍କ ଦେଖା ଦେଇଥାଏ । ସେହି ଗୁଡ଼ିକ ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତର ଅର୍ଜିତ ସଂସ୍କାର ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ସେହି ସଂସ୍କାର ସଙ୍ଗରେ ତାହାର ପିତୃ ପୁରୁଷମାନଙ୍କର ସଂସ୍କାରର ସାଧାରଣତଃ ଏକ ଯୋଗ ଥାଏ । ତେଣୁ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ଆସି ପାରେ ।

ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଏବଂ ପୁନର୍ଜନ୍ମର ଆଗେ ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ କ'ଣ ଜାବାବ୍ଦାର କୌଣସି ବୋଧ ରହି ଥାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହଁ, ବୋଧ ଥାଏ ।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ବୋଧ କରିବାକୁ ଗଲେ ତ ଆବଶ୍ୟକ ମସ୍ତିଷ୍କ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ । ସେତେବେଳେ ତ ଶରୀର ହିଁ ନ ଥାଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବ ଦେହ ଥାଏ, ଆଉ ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ସବୁକିଛି ସୂକ୍ଷ୍ମ ରୂପେ ରହିଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାବର ହିଁ ଏକ ସତତ ରୂପ ଅଛି ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୧୩.୧୧.୧୯୪୪

॥ ତର୍ପଣ-ବିଧି କାହିଁକି ମାନିବା ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ବର୍ତ୍ତମାନ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, କୁଳଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଯାହା ଭଲ - ପରସ୍ପର ଆପୂରଣଯୋଗୀ ଯାହା ତାହାକୁ ଭାଙ୍ଗିବା ଠିକ ନୁହଁ । ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କର ସ୍ମୃତି ଓ ସଂସ୍କାର ଯଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଜାଗ୍ରତ ରହେ, ତାହାକୁ ମାନି ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼େ । ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ପିତୃତର୍ପଣର ବିଧି ଅଛି, ତାହା ବି ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ।

ଜଣେ ଏ ସଂପର୍କରେ ପଚାରିଲେ - ଏହାଦ୍ୱାରା କି କିଛି ଲାଭ ହୁଏ ? ସର୍ଗଗତ ଆତ୍ମା କ'ଣ କିଛି ବୋଧ କରିପାରେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - Tuning (ଏକତାନତା) ରହିଲେ ମୋର ତାଙ୍କ ପାଇଁ କର୍ମ - ଜନିତ ତୃପ୍ତି ତାଙ୍କଠାରେ ଯାଇ ସ୍ୱର୍ଗ କରେ - ସେ ଏଥିରେ ଆନନ୍ଦିତ ହୁଅନ୍ତି । ପୁଣି ମୋର ଚଳନ ଚର୍ଯ୍ୟା ଯାହା କିଛି ପରିବେଶର ତୃପ୍ତି ସମ୍ପାଦନ କରି ନିଜକୁ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ନନ୍ଦିତ କରି ତୋଳେ, ସେହି ନନ୍ଦନା ଦ୍ୱାରା ମୋର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସର୍ବସ୍ଥ ପିତୃଲୋକ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ପରିମାଣରେ ନନ୍ଦିତ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ ତର୍ପଣ ଯେପରି କରିବାକୁ ହୁଏ, ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଲକ୍ଷ ରଖିବାକୁ ହୁଏ - ମୋର ଗାଳିଚାଳନ ଯେପରି ପ୍ରତିଟି ସଭାର ଓ ପିତୃଲୋକର ତୃପ୍ତିପୋଷଣୀ ହୋଇଉଠେ । ଏହି tendency (ପ୍ରବଣତା)ଟା ଜଗାଇ ରଖିବା ପାଇଁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଆଚାର ଓ ଆଚରଣର ମଧ୍ୟ ଦରକାର ଅଛି । ଅପରକୁ ତୃପ୍ତି ଓ ଆନନ୍ଦଦାନରେ ଉତ୍ତମଙ୍କର ଲାଭ ହୋଇଥାଏ । ମଣିଷର ଜୀବନ ଗତିରେ ମଝିରେ ମଝିରେ ଗଭୀର ଆନନ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି

ହୁଏ, ତୃପ୍ତିରେ ପ୍ରାଣ ଭରି ଉଠେ । ଏହି ଅବସ୍ଥାର ପଶ୍ଚାତରେ ଏହି ଦୀପ୍ତ ଆଚରଣର ପ୍ରଭାବ ଯେ ନିଶ୍ଚିତ ରହିଛି ତାହା କିନ୍ତୁ ଅସମ୍ଭବ ନୁହଁ । କେହି ଯଦି ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଆନ୍ତରିକ ଭାବରେ ଶୁଭ କାମନା କରେ, ସେଥିରେ ବି ଅଜ୍ଞାତସାରରେ ଆପଣଙ୍କ ମନ ଉପରେ ଏକ elating effect (ଉଦ୍ଦିପନାକ୍ରିୟା) ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ଆଉ ଯେ ଅପର ପ୍ରତି ଶୁଭକାମନା କରିଥାଏ ସେ ବି ନିଜେ ଶୁଭରେ ଉଦ୍‌ଘାତ ହୋଇ ଉଠେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୦.୧୧.୧୯୪୪

॥ ଜୀବାତ୍ମା, ପରମାତ୍ମା ମାନେ କ'ଣ ॥

ଜୀବାତ୍ମା-ପରମାତ୍ମା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପରମାତ୍ମା ମାନେ, supreme (ପରମ) ବା prime (ପ୍ରଧାନ) ଚଳାୟମାନ urge (ସମେଗ) । ଜୀବାତ୍ମାମାନେ, ଜୀବନକୁ ଧରି ଯେ ଚାଲେ ସେହି.... । ମଣିଷ ଯଦି ଜାଣିଥାନ୍ତା, ସେ କେତେ କଷ୍ଟ କରି ଜନ୍ମ ପାଇଛି, ତାହା ହେଲେ ସେ ଆଉ ମରିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତା ନାହିଁ । କୌଣସି sexual congress (ଯୌନ ମିଳନ)ର ସମୟରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଜୀବାତ୍ମା ଆସି ଜନ୍ମ ନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ଭାଗ୍ୟକ୍ରମରେ ଗୋଟିଏ ହୁଏତ ଜାଗା ପାଏ ବା ପାଏ ନାହିଁ, ଆଉ ସବୁଗୁଡ଼ିକ ବିଫଳ ମନୋରଥ ହୋଇ ଫେରି ଯାଆନ୍ତି । ଏହିପରି କେତେ ଜାଗାରେ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇ ଶେଷରେ ହୁଏତ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ ତାହାର କ'ଣ ଇୟତା ଅଛି ? ଏହି ବ୍ୟାପାରଟି ବଡ଼ କଷ୍ଟ । ଏହି ଘଟଣା ସ୍ମୃତିରେ ନଥାଏ, ତେଣୁ ଠିକ ଭାବେ ବୁଝେ ନାହିଁ । ଯଦି ବୁଝିଥାନ୍ତା ତେବେ ହେଲାରେ-ହେଲାରେ ଜୀବନଟିକୁ ନଷ୍ଟ କରନ୍ତା ନାହିଁ । ଅଗମ୍ୟ ଗମନ ଯେ ମହାପାପ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ଏହାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ, ସାମାଜିକ ଓ ନୈତିକ ଦିଗ ଛଡ଼ା ବି ଆଉ ଏକ ଦିଗ ରହିଛି । ଆପଣଙ୍କର ମୃତ ପିତା ହୁଏତ ଆପଣଙ୍କ ଔରସରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ଘୁରି ଦୁଲୁଛନ୍ତି, ଆପଣ ହୁଏତ ତାଙ୍କୁ ପଠାଇ ଦେଲେ ଏକ ମେହେନ୍ତରାଣୀର କୋଳକୁ । ଏହା କେତେ ଯେ ବିଭୀଷ ବ୍ୟାପାର, ଭାବି ଦେଖନ୍ତୁ ତ !

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୦.୧୧.୧୯୪୪

॥ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଲାଭରେ ତ୍ରିକୋଟି କୁଳ ଉଦ୍ଧାର ହୁଏ କିପରି ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଲାଭ ହେଲେ ତ୍ରିକୋଟିକୁଳ ଉଦ୍ଧାର ହୁଏ ନା କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ସଙ୍ଗରେ ତାହାର ପୂର୍ବପୁରୁଷଙ୍କର connection (ସମ୍ପର୍କ) ଥାଏ। ସବୁ ସମୟରେ impluse (ସାହା) carried (ବାହିତ) ହୋଇ ଚାଲେ। Affinity (ସଙ୍ଗତି) ରକ୍ଷାକାରୀ ସ୍ୱଭାବ ଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟରେ ଏହି ବୋଧି ବେଶୀ କରି ହୋଇଥାଏ। Electric current (ବୈଦ୍ୟୁତିକ ସ୍ରୋତ) ଯେପରି pass କରେ (ଚାଲେ) from one passable point (ଏକ ଚଳନ ଉପଯୋଗୀ ବିନ୍ଦୁଠାରୁ) to another passable point (ଆଉ ଏକ ଚଳନ ଉପଯୋଗୀ ବିନ୍ଦୁ ଆଡ଼କୁ), ଇଞ୍ଜିନ୍‌ର ପଛେ ପଛେ ଯେଉଁ ଚାଲେ ଇଞ୍ଜିନ ସଙ୍ଗରେ ଯୋଡ଼ି ରହିଥିବା ତବାଗୁଡ଼ିକ-ଏହିପରି ତ୍ରିକୋଟି କୁଳ ଉଦ୍ଧାର ତ ହୋଇପାରେ, ତେବେ ଯାହାଙ୍କୁ ସଦ୍‌ଗୁରୁ କୁହାଯାଏ ତାଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ, ଆଉ ଯାହାଙ୍କୁ ସଦ୍‌ଗୁରୁ କୁହାଯାଏ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ବି ଆବଶ୍ୟକ। ତାଙ୍କଠରେ love (ଭାଲବାସା) ନ ହେଲେ ତାଙ୍କୁ ଲାଭ କରା ଯାଏ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୦.୧୧.୧୯୪୫

॥ ବିନ୍ଦୁ ଧାରଣ, ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେତା ହେବା ବ୍ୟାପାରଟା କ'ଣ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ - ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ସମନ୍ୱୟ ପୁସ୍ତକରେ ବିନ୍ଦୁ ଧାରଣର କଥାଟି ରହିଛି, ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେତା ହେବାର କଥା ମଧ୍ୟ ଅଛି-ସେହି ବ୍ୟାପାରଟି କ'ଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ବିନ୍ଦୁ ମାନେ centre (କେନ୍ଦ୍ର) ଅର୍ଥାତ୍ Ideal (ଇଷ୍ଟ)। ବିନ୍ଦୁ ଧାରଣ ମାନେ Ideal (ଇଷ୍ଟ)କୁ ଧରି ଚାଲିବା, concentrated run (ଏକାଗ୍ରତା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚଳନ)। ଏହି ଧରଣ ଚଳନରେ ଯେ ଚାଲେ ସେ ଧର୍ମ ବିରୁଦ୍ଧ କାମର ପ୍ରଶ୍ନସ୍ୱ ଦିଏ ନାହିଁ। ଅନର୍ଥକର ରେତଃପାତ କରେନାହିଁ। ଅନର୍ଥକ ରେତଃପାତ ଶରୀର-ମନର ଅପକର୍ଷକ ନେଇ ଆଣେ, ତେଣୁ ତାହା ଜୀବନର ପକ୍ଷରେ ହାନିକର।

ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେତା ହେବାର କଥା କୁହା ଯାଇଛି। ତାହାର ମାନେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଦିଗରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରେୟଙ୍କ ପ୍ରତି ଟାଣନେଇ ତଦନୁମୁଖୀ ଗତି ନେଇ ଚାଲିବା। ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେତା ହେଲେ ଅସ୍ଥିଷ୍ଟ କାମ ଶିଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠେ। ମଣିଷ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗତିସମ୍ପନ୍ନ ହେଲେ ଯେ ସେ ସନ୍ତାନକୁ ଜନ୍ମ ଦେଇପାରେ ନାହିଁ, ତାହା କିନ୍ତୁ ନୁହଁ। ବରଂ ଏହି ପ୍ରକାର ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ନ ଆସି ପାରିଲେ ସନ୍ତାନର ଜନ୍ମ ଦେବାର ଯୋଗ୍ୟତାକୁ ଆସି ପାରେ ନାହିଁ। ଯେପରି-

ସେପରି ଭାବରେ ବିବାହ କରି, ଯେପରି-ସେପରି ଭାବଧରି ସନ୍ତାନକୁ ଜନ୍ମଦିଏ, ତେଣୁ ତ ମଣିଷ ଗୁଣ ସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଜିକାଲି ଖୋଜି ମିଳେ ନାହିଁ। ମଣିଷ ଯଦି ବାସ୍ତବରେ ଶ୍ରେୟୋନିଷ୍ଠ ଗତିସମ୍ପନ୍ନ ନ ହୁଏ, ତାହାହେଲେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେତା ହୋଇପାରେ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୦.୧୧.୧୯୪୫

॥ ମୁନି ଓ ରକ୍ଷିର ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ॥

ମୁନି ଓ ରକ୍ଷିର ପାର୍ଥକ୍ୟ ସମୟରେ କଥା ଉଠିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୁନି ମାନେ thinker (ମନନଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି), ଆଉ ରକ୍ଷି ମାନେ seer (ଦୃଷ୍ଟା) and materialiser (ବାସ୍ତବ ରୂପଦାନକାରୀ)। ରକ୍ଷୟୋ ମନ୍ତ୍ରଦ୍ରଷ୍ଟାରୂପ, ତାହାମାନେ ରକ୍ଷିମାନେ ହେଲେ inventor of clue and skill as to how to build life and all that is necessary for life (ଜୀବନ ଏବଂ ଜୀବନ ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଯାହାକିଛି ଗଠନ କରିବାର ସୂତ୍ର ଓ କୌଶଳର ଉଦ୍ଭାବକ)।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୫.୧୧.୧୯୪୫

॥ ମଣି-କାଞ୍ଚନ ଯୋଗ କେତେ ବେଳେ ହୁଏ ॥

ଜଣେ କଥାରେ କଥାରେ କହିଲେ - ସଂସାରରେ ଅକୃତ୍ରିମ ଭଲ ପାଇବା ତ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କେହି ଯଦି କମଳର କେତେ ଲୋମ ଅଛି ବାଛିବାକୁ ଯାଏ, ମା' ଛାଡ଼ା ଆଉ କେହି ଚିଷ୍ଟିବେ ନାହିଁ। ଯାହାବ୍ୟୟ ମା'କୁ ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚ ଆସନ ଦେଇଛନ୍ତି। ଆଉ ଅଛନ୍ତି ସଦ୍‌ଗୁରୁ। ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ସାର୍ଥ ହିଁ ହେଲା ଶିଷ୍ୟର ସର୍ବଦିଗର ଉନ୍ନତି ଓ କଲ୍ୟାଣ। ଶିଷ୍ୟକୁ ଯଦି ବିଶ୍ୱ ସମ୍ମାନ କରେ, ସଦ୍‌ଗୁରୁ ମନେ କରନ୍ତି- 'ମୁଁ ହିଁ ଯେପରି ସମ୍ମାନଟାକୁ ପାଇଲି'। ସେ ଭାବନ୍ତି- 'ଆହୁରି ଆହୁରି ଶିଷ୍ୟର ବୃଦ୍ଧି ଘଟି ଚାଲୁ'। ଆଉ ସେହି ଭାବରେ ସେ goad (ପରିଚାଳନା) କରନ୍ତି ଶିଷ୍ୟକୁ। ମାଆର ଅପୁରୁଷ ଶୁଭ କାମନା ଥାଏ ସନ୍ତାନ ପ୍ରତି, କିନ୍ତୁ ମା'ର ସାଧାରଣତଃ ଜ୍ଞାନ ସମ୍ପଦ ଥାଏ ସାମାବଦ୍ଧ। ତେଣୁ ଚରମ ବିକାଶ ପାଇଁ ଲାଗେ ସଦ୍‌ଗୁରୁ, ଯାହାଙ୍କର ଗୁଣ, ଜ୍ଞାନ ଓ ଭଲପାଇବାର ଅନ୍ତ ନାହିଁ, ଯିଏ ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁଯାୟୀ ଅଗ୍ରସର କରାଇ ପାରନ୍ତି। କେବଳ ତାଙ୍କର ପ୍ରେରଣା ହେଲେ ହିଁ ହେବ ନାହିଁ, ଏହି ପ୍ରେରଣାକୁ

ସାର୍ଥକ କରି ଚୋଳିବା ଭଳି ସକ୍ରିୟ ଆଗ୍ରହ ଦରକାର ଶିକ୍ଷ୍ୟର । ତେବେ ହିଁ ମଣିକାଞ୍ଚନ-
ଯୋଗ ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗରୁ ମାତୃଭକ୍ତି, ପିତୃଭକ୍ତି ହିଁ ସାର୍ଥକ
ହୋଇଉଠେ । ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଟାଣ ହେଲେ ମଣିଷ ତାହାର ମାଆ-ବାପାଙ୍କ ମହିମା
ମଧ୍ୟ ଭଲକରି ବୁଝିପାରେ । ପୁଣି ବାପା ମାଆଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଷାନିପୁଣ ଭକ୍ତି ରହିଲେ
ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି ଲାଭ କରିବା ସହଜ ହୋଇଉଠେ । ମାଆ-ବାପାଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି
ଯେତେ ହିଁ ରହୁ, ତାହା ଯଦି ଇଷ୍ଟାନୁଗ ନହୁଏ, ସେଥିରେ କିନ୍ତୁ **life and liberty**
(ଜୀବନ ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା)ର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୪.୧୧.୧୯୪୫

॥ ପ୍ରେଷଙ୍କୁ ପ୍ରୀତ କରିବାର ଆକୃତିରେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ପ୍ରେଷଙ୍କୁ ଦେଇ କରି ପ୍ରୀତ
କରିବାର **urge** (ଆକୃତି) ଯେତେ ପ୍ରବଳ ହୁଏ, ଜୀବନ ମଧ୍ୟ ତାହାର ସେତେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତାଠାରୁ ଆସେ ସେହି **driving power** (ଚାଳନା
ଶକ୍ତି), ଯାହା **spirit** (ସତ୍ତା)କୁ **up** (ଉଦ୍‌ଧୃତ) କରି ରଖେ ଏବଂ ଅଟଳକୁ ମଧ୍ୟ
ସଚଳ କରି ଚୋଳେ । କେତେ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର କଥା ଶୁଣେ, କିନ୍ତୁ ହନୁମାନଙ୍କ ଭଳି
ଆଉ ଜଣେ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ପୁଣି ପରାକ୍ରମର ତେଜ କି ! ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାବଣକୁ
କ୍ଷମା କରିଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ହନୁମାନ କ୍ଷମା କରି ନାହାନ୍ତି । ସେ ବେଶୀ କଥା ବି କହନ୍ତି ନାହିଁ,
ଗୁମ୍ଫାକରି ବସି ରୁହନ୍ତି । 'ଯାହା କରିବେ ସାଇଁ, କାହାର ମନରେ ନାହିଁ' । ମାଆ ସାତାଙ୍କୁ
ଯେ କଷ୍ଟ ଦେଇଛି, ତାହା ସଙ୍ଗରେ ଅଉ କି ସମ୍ପର୍କ ? ତାହାର ଭିତାମାଟିରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ
ନଟରେଇଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହାର ଶାନ୍ତି ନାହିଁ, ଅନ୍ତତଃ ମାଆ ସାତାଙ୍କର ଉଦ୍ଧାର ନ ହେବା
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ- ଯିଏ ମାଆଙ୍କର ଉଦ୍ଧାର ପାଇଁ ଏତେ କିଛି
କରିଗଲା, ସେହି ମାଆ ଦେଇଥିବା ସର୍ବହାରର କଡ଼ି ଗୁଡ଼ିକୁ ମୁହଁରେ ଚୋବାଇ ଚୋବାଇ
ଦେଖିଲା ତାହା ଭିତରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଅଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାହାର ଅର୍ଥ ଏହା ବୁଝାଯାଏ ଲକ୍ଷେ ମାଳା, ସର୍ବକଣିକାର
କିଛି ମୂଲ୍ୟନାହିଁ, ଯଦି ତାହା ଭିତରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ନାହାନ୍ତି । **Conscious** (ବିବେକ)
ହିଁ ଏହା କହେ, **conscious** (ବିବେକ)ହିଁ ଏହିପରି ହୋଇଯାଏ । ଏହାକୁ ହିଁ
କୁହାଯାଏ **Love** (ଭଲପାଇବା) । **Love** (ଭଲପାଇବା)ର ମାନେ ହେଲା 'ସଖା

ମୋତେ ଧର ଧର' ଏହିପରି ଭାବଟି ନୁହଁ । ଗଦ୍ ଗଦ୍ ହୋଇ ଧକେଇ, ଧକେଇ
କାନ୍ଦିଚାଲିଛି, ଅଥଚ ପ୍ରଭୁ ଯଦି ସାମାନ୍ୟ କେତୋଟି ତୁଲସୀପତ୍ର ଯୋଗାତ କରି ଆଣି
ଦେବାକୁ କହିଲେ, ମନ ବିରକ୍ତ - ଏହି ଭାବଟିକୁ ଭକ୍ତି କୁହାଯାଏ ନାହିଁ । ଆଉ
ହନୁମାନଙ୍କୁ ବିଶଲ୍ୟକରଣୀ ଆଣିବାକୁ କୁହାହେଲା, ମାତ୍ର ସେ ବିଶଲ୍ୟକରଣୀ ଗଛକୁ
ଚଢ଼େଇନାହିଁ, ସେଥିପାଇଁ ଏକବାରେ ବିରାଟ ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ପର୍ବତକୁ କାନ୍ଧରେ ବୋହିଆଣି
ହାଜିର ହୁଏ । ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅଛି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ ହେବାର ପୂର୍ବରୁ ତାହାକୁ ଆଣିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।
ସେଥିପାଇଁ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଉଠିବାକୁ ଦେଲା ନାହିଁ । ନିଜର କାଖ
ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ଚାପିକରି ରଖିଦେଲା । ଏହି ଯେଉଁ ଅଭୂତ କାଷ୍ଠମାନ ଘଟିଲା ତାହା
କଣ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବସ୍ତୁ ନୁହଁ ? ଏହି କଥା ଗୁଡ଼ିକ କପୋଳକଳ୍ପିତ ନୁହଁ । ଭଲ କରି **study**
(ଖୋଜ) କଲେ ହୁଏତ ଦେଖାଯିବ, ଏହିସବୁ ଅସମ୍ଭବ ସମ୍ଭବ କରିବା ଭଳି
scientific knowledge ଓ **skill** (ବୈଜ୍ଞାନିକ ଜ୍ଞାନ ଓ କୌଶଳ) ତାହାର
ଆୟତ୍ତରେ ଥିଲା ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୪.୧୧.୧୯୪୫

॥ ଈଶ୍ବରଙ୍କର ଅବତରଣର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ପିତାମାତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି ଯଦି ଥାଏ ଏବଂ
ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଭିତରେ ଭଗବାନ ଅଛନ୍ତି, ଏହି ବୋଧରେ ପରସ୍ପରକୁ ଯଦି ଭଲପାଆନ୍ତି
ଓ ସେବା କରନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ ଈଶ୍ବରଙ୍କର ଅବତରଣର ଆଉ ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ
ଅଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଏହା ଶୁଣି ସୁଲଳିତ କଣ୍ଠରେ ଗାଇଉଠିଲେ 'ଜାଗ୍ରତ ଭଗବାନ
ହେ, ଜାଗ୍ରତ ଭଗବାନ', ଏହାପରେ କହିଲେ- **The divine love dwindles**
in man due to obsession of complexes (ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଅଭିଭୂତି
ହେତୁ ମଣିଷର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଐଶ୍ବରିକ ପ୍ରୀତି କ୍ଷୟପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ), ଆଉ ସେହି ଗୁଣକୁ
revive (ପୁନରୁଜ୍ଜୀବିତ) କରିବା ପାଇଁ **incarnation** (ଅବତାର)ଙ୍କର
ଆସିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ହୋଇଥାଏ । କାରଣ, **God glows in the**
incarnate (ଅବତାରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଈଶ୍ବର ଦୀପ୍ତ ଥାନ୍ତି) । ସେ ଯେଉଁ ସମ୍ପଦ
ଦେଇଯା'ନ୍ତି, ତାହାକୁ ନେଇ ମଣିଷ ଗତିକରେ । ଚିକୃତି ଯେତେବେଳେ ଆସେ,
ମଣିଷର ପ୍ରାଣଟି ହାହାକାର ଯେତେବେଳେ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ସେ ପୁନରାୟ
ଆସନ୍ତି ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଯେଉଁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭଲପାଇବାର ବିଶେଷ ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ସେମାନଙ୍କୁ କ'ଣ ଆମ୍ଭେମାନେ ଛୋଟ ଧରଣର ଅବତାର ବୋଲି ମନେ କରିବା?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - God becomes awake in man through unrepelling love (ଅତ୍ୟୁତ ଭଲପାଇବାର ଭିତର ବେଳ ମଣିଷ ଭିତରେ ଭଗବାନ ଜାଗ୍ରତ ହୁଅନ୍ତି) । 'ଏକ ଭକ୍ତିବିଶିଷ୍ୟତେ' । ଏକାଗ୍ର ସକ୍ରାନ୍ତ ନିଷ୍ଠା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ **sincerity** (ଆତ୍ମବିକତା) । ଯାହାର ଯେଉଁ ବିଷୟରେ **sincerity** (ଆତ୍ମବିକତା) ଅଛି, ସେ ସେହି ବିଷୟରେ ଉନ୍ନତି କରିବେ । କିଛି କିଛି ଲୋକଙ୍କର **sincerity** (ଆତ୍ମବିକତା) ଅଛି ବୋଲି ହିଁ ଏତେ ଆବିଳତା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ ଜଗତ ଚାଲିଛି । **Sincere lover of God** (ଭଗବାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନ୍ତରର ସହ ଅନୁରକ୍ତ) ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ **sincere lover of men** (ଆତ୍ମବିକ ଭାବେ ମାନବପ୍ରେମୀ) ହେବେ ହିଁ । ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ମନୁଷ୍ୟକୁ କୁହାଯାଏ ଈଶ୍ଵରକୋଟି ପୁରୁଷ । ଈଶ୍ଵର କୋଟି ପୁରୁଷ ଅବତାର ନୁହଁନ୍ତି, ତେବେ ଅବତାରଙ୍କର ଅନୁଗାମୀ । ଅବତାରଙ୍କର ଜୀବନଶୈଳୀରେ ବି ସେମାନେ ଆସନ୍ତି, ପୁଣି ଅନ୍ୟ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଆସନ୍ତି ଏହି ଯୁଗ-ପ୍ରତିଭୂତ **mission** (ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ) **fulfill** (ପରିପୂରଣ) କରିବା ପାଇଁ, କେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ଆସନ୍ତି ଆଗାମୀ ମହାମାନବଙ୍କ ଆଗମନକୁ ଉପଯୋଗୀ କରି **field** (କ୍ଷେତ୍ର) **prepare** (ପ୍ରସ୍ତୁତ) କରିବା ପାଇଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଏକ ସମୟରେ ଦୁଇଜଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବତାରଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହୁଏ କି ନାହିଁ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାହା କ'ଣ ହୋଇପାରେ ?

ପ୍ରଶ୍ନ- ଏକ ଜଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବତାରଙ୍କୁ ତାହାର ଭକ୍ତ କି ଭାବରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ-ଅବତାର ବୋଲି ବୁଝିପାରେ, ଯଦି ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକୃତିଗତ ଐକ୍ୟସେତୁ ନ ଥାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯାହା କିଛି ଆସିଛି ସେହି ଈଶ୍ଵରଙ୍କ ଠାରୁ ହିଁ, ତାଙ୍କୁ ବାଦ ଦେଇ କିଛି ହେଲେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନାହିଁ । ଐକ୍ୟସେତୁ ସେହି ପରମପିତା, ସେହି ହିସାବରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯାହା କିଛି ହିଁ ତାଙ୍କର **incarnation** (ଅବତାର) । ତେବେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ କହିଛନ୍ତି- ମୋର ମଧ୍ୟ ବହୁତ ଜନ୍ମ ବିଗତ ହୋଇଛି, ତୁମର ମଧ୍ୟ ବହୁଜନ୍ମ ଗତ ହୋଇଛି । ପ୍ରଭେଦ ଏତିକି- ମୋର ସେହି ଜନ୍ମ ଗୁଡ଼ିକ ମନେ ଅଛି, ତୁମେ ସେ ଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ କିଛି ଜାଣନାହିଁ । ଅବତାର- ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଭିତରେ ପରମପିତାଙ୍କର ସ୍ମୃତିଚେତନା ଜୁଲଜୁଲ କରୁଥାଏ, ମାତ୍ର ସାଧାରଣ ମଣିଷର ଭିତରେ

ସେହି ସ୍ମୃତିଚେତନା ନିଭୁ ନିଭୁ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସେ ଇଷ୍ଟାଭିଧାନତତ୍ତ୍ୱର, ଉତ୍ତରୋକ୍ତି ଓ ଆତ୍ମାରାମ । ସାଧାରଣ ମଣିଷ ବୃତ୍ତି-ଅଭିଧାନ ତତ୍ତ୍ୱର, ଉତ୍ତର ବିମୁଖ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାସକ୍ତ । ଏହିସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆକାଶ-ପାତାଳ ତତ୍ତ୍ୱାତ୍ । ବାଲବେଳ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଅଛି- **I come from above ye from below** (ମୁଁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଲୋକଠାରୁ ଆସିଛି, ତୁମେମାନେ ନିମ୍ନ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ଆସିଛ) ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଅବତାର-ପୁରୁଷଙ୍କର ତ କୌଣସି ବନ୍ଧନ ନଥାଏ, ତେବେ କେଉଁ ଉପାୟ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କୁ ଜଗତରେ ବେଶିଦିନ ଅଟକାଇ ରଖା ଯାଇ ପାରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେମାନେ ଯେତେ **Love** (ଭଲବାସା) ପାଆନ୍ତି, **love-service** (ଭଲ ପାଇବାର ସେବା) ପାଆନ୍ତି, ସେତେ ପରିମାଣରେ ସେମାନଙ୍କର **longevity** (ଆୟୁ) ବଢ଼ିଯାଏ । **Love** (ନିର୍ଭୀକ ଭଲବାସା)ରେ ହିଁ ଅଛି **life** (ଜୀବନ) ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଅବତାର-ମହାପୁରୁଷ ଯେତେବେଳେ ଜାଗତିକ ନାନାଦି ଚିନ୍ତା ଓ କର୍ମରେ ବ୍ୟାପୃତ ଥାନ୍ତି ସେହି ସମୟର ଅବସ୍ଥା ଏବଂ ଭାବଦୀପ୍ତ ଅବସ୍ଥା - ଏହି ଦୁଇଟି ଅବସ୍ଥାର ମଧ୍ୟରେ ସେ କ'ଣ ସମାନ ଭାବରେ ଅତ୍ୟୁତ ଥାନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଅତ୍ୟୁତ ସେ ସର୍ବକ୍ଷଣ, ଏପରିକି ବିଶୋଭର ମଧ୍ୟରେ ବି । ବିଷ୍ଣୁ ଚିନ୍ତା ଅର୍ଥାତ୍ ଈଶ୍ଵର ଚିନ୍ତା ତାଙ୍କର ସତତ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ତେବେ ନାମ-ଧ୍ୟାନ-କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ଭଗବତ୍ ବିଷୟକ ଆଳାପ-ଆଲୋଚନା ଇତ୍ୟାଦିରେ ଗୋଟିଏ **exalting emotional outburst** (ଉଦ୍ଦାପନୀ ଭାବୋଜ୍ଜ୍ୱାଳ) ହୁଏ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖାକରି **feel** (ଅନୁଭବ) କରି ପାରନ୍ତି ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୭.୧୨.୧୯୪୫

॥ ନିର୍ବିକଳ୍ପ ସମାଧି ଅବସ୍ଥାରେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ - ନିର୍ବିକଳ୍ପ ସମାଧି ଅବସ୍ଥାରେ ବ୍ୟାପାରଟା କ'ଣ ଘଟେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ **contrast** (ବୈପରୀତ୍ୟ) ରହିଥାଏ । ଆକାଶଟି ମୁଁ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ନୁହଁ । ଫୁଲ ଗଛଟି ମୁଁ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ନୁହଁ । ସାଡ଼ା ଦେବା-ନେବା ଅଛି, ତେଣୁ ବୋଧ ଅଛି । ଏହାର ପରେ ରହିଛି **all-conscious state**

(ସର୍ବଚେତନ ଅବସ୍ଥା) ତାହା ଏହି **consciousness** (ଚେତନା) ନୁହଁ, ସେଠାରେ **individuality** (ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ) ବୋଲି କିଛି ନଥାଏ, **merge** (ମିଶ୍ର) ହୋଇଯାଏ। 'ଅବା'ମାନସୋ ଗୋଚରମ- ବୋଝେ ପ୍ରାଣି ବୋଝେ ଯାର' (ଏହି ଚିତ୍ତଦ୍ୱାରା ଅବସ୍ଥା ଯେଉଁ ପ୍ରାଣରେ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ହୁଏ ସେହି କେବଳ ବୁଝିପାରେ, ଅନ୍ୟ କେହି ନୁହଁ)। **Incarnate** (ଅବତାର)ଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ସବୁ ସମୟରେ ଏକ **conscious sense of above** (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଚେତନା) ରହିଥାଏ, ତେଣୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକଟା ଚେତନ ପ୍ରାଣତା ମନୁଷ୍ୟକୁ **goad** (ପରିଚାଳିତ) କରେ **towards becoming** (ବିବର୍ଦ୍ଧନ ଦିଗରେ)- ଅନ୍ତତଃ ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ବେଶୀ ପରିପୁରିତ ହୋଇଥାନ୍ତି। ମାତ୍ର ଶ୍ରଦ୍ଧାହୀନ ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଏହି ସମସ୍ତକୁ ବିକୃତ କରି ଦେଖିବାର ବୁଦ୍ଧିହୁଏ। ଏହାଦ୍ୱାରା ଭଲ ନ ହୋଇ ଓଲଟା ଫଳ ପାଳି ଥାଏ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୭.୧୨.୧୯୪୫

॥ ପରମପିତା ସବୁକିଛିର ଭିତରେ କି ରୂପରେ ଅଛନ୍ତି ॥

ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ପରମପିତା ସବୁକିଛି ମଧ୍ୟରେ କେଉଁ ରୂପରେ ଅଛନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେ ସବୁକିଛି ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି ଅସ୍ତିତ୍ୱରକ୍ଷଣୀ ସମ୍ବେଗ ରୂପରେ। ଏହାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ **mercy** (ଦୟା)। ଏହି **mercy** (ଦୟା) ଏକା ଧାରରେ କୋମଳ ଓ କଠୋର। ଅସ୍ତିତ୍ୱର ବିନାଶ ଘଟାଏ ଯାହା, ତାହା ପ୍ରତି ଏହି **mercy** (ଦୟା)ରୁହେ ରୂପ ଧରେ। ପୁଣି ସେ ସବୁକିଛିର ଭିତରେ ଥାନ୍ତି **Love** (ଭଲପାଇବା), **regard** (ଶ୍ରଦ୍ଧା) ବା **affinity** (ଟାଣ)ରୂପରେ। ତେଣୁ ଗାତାରେ କୁହାଯାଇଛି- 'ଯୋ ଯଜ୍ଞ ସ ଏବ ସଃ'। ଏହି ଶ୍ରଦ୍ଧାର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷଣ ହେଲା ଯାଜନ-ଗୁଣ କଥନ। ତାଙ୍କର ଯାଜନ ଓ ଗୁଣକାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଯେଉଁଠାରେ ହୁଏ, ସେହିଠାରେ ତାଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହୁଏ। ତେଣୁ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି- 'ମଭକ୍ତା ଯତ୍ତ ଗାୟନ୍ତି ତତ୍ତ୍ୱ ତିଷ୍ଠାମି ନାରଦ'।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଭଗବାନ ହୁଅନ୍ତୁ କିମ୍ବା ଯିଏ ବି ହୁଅନ୍ତୁ, ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକର ସାଡ଼ା ଛଡ଼ା ଜ୍ଞାନ ବା ଚେତନା କିପରି ବା ହେବ ? ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକଙ୍କର -ସେବା-ଦାନ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ନୁହଁ, ଏହିଭଳି କୌଣସି ଜ୍ଞାନ ବା ଜ୍ଞାନୀର କଳ୍ପନା କି କରାଯାଇ ପାରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପରମପିତା ଜ୍ଞାନ-ସରୂପ-ଜ୍ଞାନର ସତ୍ତା ବା ମୂର୍ତ୍ତି- ଯେ ବା ଯାହାଙ୍କର ବିଦ୍ୟମାନତା ଯୋଗୁଁ ଜ୍ଞାନର ଉଭବ ହୋଇପାରେ। ସେ ନିଜେ ହିଁ ସତଃ ଜ୍ଞାନ ସତଃ-ଚେତନ। ଅନ୍ୟ କଥାରେ, ଏକାଧାରରେ ସେ ନିଜେ ହିଁ ନିଜର ଜ୍ଞାନ,

ସେ ନିଜେ ହିଁ ନିଜର ଜ୍ଞାତବ୍ୟ, ସେ ନିଜେ ହିଁ ଜ୍ଞାନ **itself** (ଜ୍ଞାନମୂର୍ତ୍ତି)। ପୁଣି ସେ ଏହିସବୁର ଯଥେଷ୍ଟ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଅବତାରଙ୍କର ଦେହାତିରିକ୍ତ ସତ୍ତା କ'ଣ **all conscious** (ସର୍ବଚେତନ) ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହି ଯେ ଯାହା କହିଲି - ସେ ଚୈତନ୍ୟ ସରୂପ ବା ଚେତନା ସରୂପ, ଜ୍ଞାନ ସରୂପ। ସେ ନିଜେ ହିଁ ସମସ୍ତ ଚେତନା, ସବୁ ଜ୍ଞାନର ଉତ୍ସ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୭.୧୨.୧୯୪୫

॥ ଯୁକ୍ତି ଓ ବିଶ୍ୱାସରେ କ'ଣ ତପାତ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଯୁକ୍ତି ଓ ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟରେ ଢେର ତପାତ୍ ଅଛି। **Satan** (ଶୟିତାନ) ଯୁକ୍ତିକୁ **delude** (ବିଭ୍ରାତ) କରିପାରେ। କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତ ବିଶ୍ୱାସ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଟଳେ ନାହିଁ, ଯେତେ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଃଶ୍ୱାସ ବହୁଥାଏ ଅର୍ଥାତ୍ ଜୀବନ ଥାଏ। ବିଶ୍ୱାସ କଥାଟିର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଶ୍ୱସ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ୱାସ ନେବା ବା ପ୍ରାଣାନ। ବିଶ୍ୱାସ ଜୀବନ ସଙ୍ଗରେ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ହୋଇ ରହିଛି। ତେଣୁ ତାହା ଇହ ଓ ପର ଜୀବନ ଉଭୟ ଜୀବନର ହିଁ ପରମ ସମ୍ବଳ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୯.୧୨.୧୯୪୫

॥ ଧର୍ମାନ୍ତରିତ କରିବାର ବୁଦ୍ଧି ନରହିଲେ କ'ଣ ହୁଅନ୍ତା ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ଅନୁଗାମୀଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ସହାସ୍ୟରେ କହିଲେ- ବାଲବେଳ ଭଳି ମହାନ ପୁସ୍ତକର ପ୍ରଭାବ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ବିଛାଡ଼ି ପଡ଼ିଛି ବୋଲି ଯେ **western countries** (ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶମାନ) କେତେ ଯେ ଉପକୃତ ହୋଇଛନ୍ତି, ତାହାର ତୁଳନା ନାହିଁ। **Missionary** (ଧର୍ମଯାଜକ)ମାନଙ୍କର ଯଦି **convert** (ଧର୍ମାନ୍ତରିତ) କରିବାର ବୁଦ୍ଧି ନଥାନ୍ତା, ତାହା ହେଲେ ଆମ ଦେଶର ଲୋକମାନେ **Lord Christ** (ପ୍ରଭୁ ଯୀଶୁ)ଙ୍କୁ ଓ ବାଲବେଳକୁ ଆହୁରି ଅନ୍ତରର ସହ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିଥାନ୍ତେ। ସମନ୍ୱୟୀ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ନେଇ ନିଜେ ବି ବାଲବେଳ ପଡ଼ିବେ ଏବଂ ଅନ୍ୟକୁ ବି ପଡ଼ାଇବେ। ଏହି ମହନୀୟ କଥା ଲୋକମାନେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଜାଣିବେ, ସେତେ ହିଁ ଭଲ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୯.୧୨.୧୯୪୫

॥ ଭଗବାନଙ୍କର ପକ୍ଷପାତିତ୍ୱ ଅଛି କି ନାହିଁ ॥

ଜଣେ ପଚାରିଲେ- 'ଯେ ଯଥା ମାଂ ପ୍ରପଦ୍ୟତେ ତାଂ ସ୍ତଥୈବ ଭଜାମ୍ୟହମ୍' - ଏହି କଥାର ମାନେ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯେ ଯେଭଳି କରି ମୋତେ ଭଜନା କରନ୍ତି, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାହାକୁ ସେହି ଭାବରେ ଭଜନା କରିଥାଏ। ପରମପିତା ବିଧି ସରୂପ। ମଣିଷ ଆଗ୍ରହ ବିଧିର କର୍ମ ଓ ସେବା ନେଇ ଯାହାର ଅନୁସରଣ କରେ, ପ୍ରାପ୍ତି ବା କର୍ମଫଳ ବି ତଦନୁଯାୟୀ ତାକୁ ଅନୁସରଣ କରିଥାଏ। ବିଧିମାର୍ଗ କର୍ମ ଯେ ଯେପରି ଯେତେବେଳେ କରେ, ବିହିତ ଫଳ ମଧ୍ୟ ସେ ସେହିଭଳି ସେତେ ପରିମାଣରେ ପ୍ରାପ୍ତହୁଏ ତା' ଭଳି। ଏହି ବ୍ୟାପାରରେ ତାହାର କୌଣସି ପକ୍ଷପାତିତ୍ୱ ନାହିଁ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ- ଗୋଟିଏ ପିଲା ଅଳ୍ପ ପଢ଼ି ହୁଏତ ଭଲ **result** (ଫଳ) ପାଉଛି, ଅନ୍ୟ ଜଣେ ହୁଏତ କଠୋର ପରିଶ୍ରମ କରି ମଧ୍ୟ ପାଶ କରି ପାରୁ ନାହିଁ, କାରଣ, ତାର ମେଧାଶକ୍ତି ନାହିଁ। ଏଣୁ ଭଗବାନଙ୍କର ଯେ ପକ୍ଷପାତିତ୍ୱ ନାହିଁ, କିପରି ତାହା କୁହାଯିବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଭଲ ମଥା ମଧ୍ୟ ସାଧନା କରି ପାଇବା ହୋଇଛି। ପୂର୍ବ ଜନ୍ମର ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ଯଦିବା ସ୍ୱାକାର ନକର, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିର ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ତ ନିଷ୍ଠିତ ସ୍ୱାକାର କରିବ। ତାହାର ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ ବଂଶ ପରମ୍ପରାର ଅନୁଶୀଳନର ଭିତର ଦେଇ ଯେ ଉତ୍କର୍ଷ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି ତାହା ହିଁ ବର୍ତ୍ତି ଉଠିଛି ସନ୍ତାନର ମଧ୍ୟରେ। କେବଳ **intellectual culture** (ବୁଦ୍ଧିଗତ ଅନୁଶୀଳନ) ନୁହେଁ, **eugenic culture** (ସୁପ୍ରଜନନଗତ ଅନୁଶୀଳନ) ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଚାହା ପ୍ରକୃଳିତ ହୋଇଉଠିଛି। ତେଣୁ ସନ୍ତାନ ମେଧା ଶକ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ପାରିଛି। ସୁତରାଂ, ପକ୍ଷପାତିତ୍ୱ କଥାଟି କେଉଁଠି ହେଲେ ନାହିଁ। ଯେପରି କରିଲେ ଯାହାହୁଏ, ତଦନୁରୂପ କରିଲେ ତାହା ହିଁ ମିଳେ। ତେଣୁ ତ କୁହାଯାଏ ବିଧି। ଆଜି ଯାହାର ମେଧା ନାହିଁ ବୋଲି ଦେଖୁଛ, ସେ ବି ଯଦି ବିଧି ମାର୍ଗ ଚେଷ୍ଟାକରି ଚାଲେ, ତାହାର ମଧ୍ୟ ମେଧାଶକ୍ତି ଗଢେଇ ଉଠି ପାରେ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୯.୧୨.୧୯୪୫

॥ 'ଉର୍ବମୂଳ' ଅଧଃଶାଖା - ବ୍ୟାପାରଟା କ'ଣ ॥

ଜଣେ ପଚାରିଲେ- 'ଉର୍ବମୂଳ' ଅଧଃଶାଖା - ବ୍ୟାପାରଟା କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମନୁଷ୍ୟର ଶରୀରଟା ତ ଏହିଭଳି। ମଣିଷର ମୂଳ ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଣ୍ଡଟା ଉପରେ, ଶାଖା ଅର୍ଥାତ୍ ହାତ-ପାଦ ନିମ୍ନ ଆଡ଼କୁ ରହିଛି। ହାତ ଓ ପାଦ ଦୃଢ଼କୁ ମଥା କିନ୍ତୁ ଚଳାଏ। **Brain** (ମସ୍ତିଷ୍କ) ଯେପରି **impulse** (ପ୍ରେରଣା) ଦିଏ, ମଣିଷ ସେହିଭଳି ଚାଲେ, କହେ ଓ କରିଥାଏ। ତେଣୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଭଲକରି ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ **set** (ବିନ୍ୟସ୍ତ) କରିବାକୁ ପଡ଼େ ଏଇଥି ପାଇଁ, ଯଦ୍ୱାରା ମଥା କେତେବେଳେ ବି ଅନିଷ୍ଟର **impulse** (ପ୍ରେରଣା) ନ ଦିଏ। ନାମ ଧ୍ୟାନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ଏଇଥି ପାଇଁ - ଯେପରି ମସ୍ତିଷ୍କର **deeper layer** (ଗଭୀରତର ସ୍ତର)ରେ ମଧ୍ୟ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଛାପ ଭଲକରି ପଡ଼ିପାରେ। ସବୁ **region** (ପ୍ରଦେଶ)ରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଛାପ ନ ପଡ଼ିଲେ, **subconscious region** (ଅବଚେତନ ପ୍ରଦେଶ) କେଉଁ ସମୟରେ କି ପ୍ରକାର ଝୋଟି କରାଇଦେବ ତାହାର କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଠିକ ଠିକଣା ନ ଥାଏ। ନାମଧ୍ୟାନର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆବଶ୍ୟକ ତାହା କର୍ମ ସମ୍ପାଦନ। କର୍ମ କରିବାକୁ ଯାଇ ନାନାଦି ସଂଘାତର ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ି ନିଜର ବୃତ୍ତି ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ ଚିହ୍ନାଯାଏ ଭଲକରି। ସେ ବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ ଚିହ୍ନିବା ମାତ୍ରେ ତାହାକୁ **adjust** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) କରିବାକୁ ପଡ଼େ। ଏହି ଭାବରେ ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼େ ଜୀବନ ପଥରେ। ନିନ୍ଦା, ଅପମାନ, ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର ଓ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟର ମଧ୍ୟରେ ବି ପଡ଼ିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଭଲ। ଏହି ସବୁର ମଧ୍ୟରେ ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ କେତେ ପରିମାଣରେ ଅଟଳ ରହିଛି ତାହା ଦେଖି ବୁଝାପଡ଼େ, ଏହି ଅନୁରାଗ ସତ୍ତାକୁ କେତେ ପରିମାଣରେ ସ୍ପର୍ଶ କରିଛି।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୯.୧୨.୧୯୪୫

॥ ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ଜ୍ଞାତିବଧ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ଅର୍ଜୁନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ନିଜର ଜ୍ଞାତିବଧ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନେକ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲେ, ସେହି କଥାର ଉତ୍ତରରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯେଉଁ ଭାବ ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ ତାହା ବିସ୍ମୟ ଲାଗେ। ସେହି କଥା ଶୁଣି ମନେ ହୁଏ ସଜନ ଓ ଗୁରୁଜନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ଯେଉଁଭଳି ପ୍ରୀତି ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଥିଲା, ସେହିଟା ଯେପରି ଏକ ଦୁର୍ବଳତା। ସତ୍ୟରେ କ'ଣ ତାହା ଥିଲା ଦୁର୍ବଳତା ? ମଣିଷର ଏହି ସବୁ **sentiment** (ଭାବାନୁକମ୍ପିତା) ଯଦି ନରହେ, ତାହା ହେଲେ ସେ ଜୀବନରେ ବଡ଼କର୍ମ କିପରି ବା କରି ପାରିବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ଆତ୍ମୀୟ-ସଜନ ଓ ଗୁରୁଜନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅତି ପ୍ରିୟ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସେ ବିଷୟରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ଗୁରୁ ବା ଇଷ୍ଟଙ୍କ

ତୁଳନାରେ କେହି କିଛି ବି ନୁହଁନ୍ତି, ବିଶେଷତଃ ସେମାନେ ଯଦି ଏହି ଗୁରୁ ବା ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଶତ୍ରୁ ହୋଇ ଠିଆ ହୁଅନ୍ତି। ସେଠାରେ ମମତା ଦ୍ଵାରା **carried** (ଚାଳିତ) ହେବା ମାନେ, ଗୁରୁ ଭକ୍ତିକୁ ଶିଥିଳ କରିବା। **Primary** (ପ୍ରାଥମିକ) ଜିନିଷ ହେଲା **being and becoming** (ବଞ୍ଚିବା ଓ ବଢ଼ିଯାଇବା)। ଏହିଟା ରହିଥାଏ **Ideal** (ଇଷ୍ଟ)ଙ୍କ ଠାରେ। ସେଥିଯୋଗୁଁ, ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବାପା-ମାଆ, ଭାଇ-ବନ୍ଧୁ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ **sacrifice** (ତ୍ୟାଗ) କରା ଯାଇ ପାରେ। ଯାହାକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ମଣିଷ ଜୀବନ-ବୃଦ୍ଧିର ପଥରେ ଚାଲେ, ସେହି ମୂଳ ଓ ମୁଖ୍ୟ ଅଟନ୍ତି। ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦେଲେ ଯେ **devil** (ଶୟିତାନ) ଯଦି ରାଜତ୍ଵ କରେ, ତେବେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ଇପ୍ସିତ ଧର୍ମ, ଜାତି, କୁଳ, ମାନ କିଛି ହେଲେ ରକ୍ଷା ପାଇବ ନାହିଁ। ତେଣୁ **devil** (ଶୟିତାନ)କୁ **demolish** (ଧ୍ଵଂସ) କରିବା ଲୋକମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ। ଏଥିରେ ଦୈଷ୍ଟ-ହିଂସାର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ। ବରଂ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ଯୁଦ୍ଧକୁ ଏଡ଼େଇ ଚାଲିବାର ବୃଦ୍ଧିର ପଛରେ ରହିଛି ଦୁର୍ବଳତା।

ଉଦ୍ଧବ୍ୟକ୍ତି- ଯୁଦ୍ଧ ନ କରିଲେ ତ ଏତେ ପରିମାଣରେ ଲୋକ କ୍ଷୟ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସମସ୍ତ ଲୋକଙ୍କର କ୍ଷୟ ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତା। ଯେଉଁ କେତେଜଣ ବଞ୍ଚୁଥିଲେ, ତାହା ମଧ୍ୟ ବଞ୍ଚୁ ନ ଥାନ୍ତେ। କୃଷ୍ଣ ଠାକୁରଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବୁଦ୍ଧିଥିଲା, ସମାଜରେ ସତ୍ ଓ ଶିଷ୍ଟ ଆଚାରବାନ୍ ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରଭାବକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବା, ଯଦ୍ଵାରା ସମସ୍ତଙ୍କର ଉପକାର ହେବ। ଯେଉଁ ଶୁଣାଯାଏ, ମନେହୁଏ **autocratic flithiness** (ସେକ୍ତାଚାରା କଦର୍ଯ୍ୟତା) ସଭାବ ଥିଲା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଓ ଦୁଃଶାସନର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ। କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଯୁଦ୍ଧର ପରେ **flithy autocracy** (କଦର୍ଯ୍ୟ ସେକ୍ତାଚାର)ର ପ୍ରଭାବ ଆଉ ନ ଥିଲା। କୃଷ୍ଣଠାକୁର କେତେ ପ୍ରକାରରେ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ ଯୁଦ୍ଧଯେପରି ନହୁଏ। କିନ୍ତୁ ସେ ଏହାକୁ ଏଡ଼ାଇ ପାରିଲେ କାହିଁ?

ଆ : ପ୍ର : ୬/୧୧.୧୨.୧୯୪୫

॥ ଆଦର୍ଶର ପ୍ରୟୋଜନ ସତ୍ୟସିଦ୍ଧ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ମଣିଷର ଯେତେଦିନ ବଞ୍ଚୁ ବଢ଼ିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଦର୍ଶର ପ୍ରୟୋଜନ ବି ସତ୍ୟସିଦ୍ଧ।

ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ଜନେକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ- ବଞ୍ଚିବା ବା ବଢ଼ିବା ତ ଯେ କୌଣସି ଉପାୟରେ ହୋଇପାରେ। ଧରାଯାଉ, ମୁଁ ଏକ **Industry** (ଶିଳ୍ପ) ଭଲକରି ଆରମ୍ଭ କଲି, ଏଥିପାଇଁ **Ideal** (ଆଦର୍ଶ)ଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମଣିଷର ମନଟି ହେଲା **bundle of complexes** (ପ୍ରବୃତ୍ତିର ସୁଗୁଳି)। **Complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ଯେତେଦିନ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ **rule** (ଶାସନ)କରିବ, ସେତେଦିନ ଠିକ୍ ନାହିଁ ଆତ୍ମମାନେ କେଉଁ ସମୟରେ କ'ଣ କରି ବସିବୁ। କାରଣ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) କେତେବେଳେ କେଉଁ ଭାବରେ ଚଳାଇବ ତାହାର ଠିକ୍ କ'ଣ? ଏଣୁ ବିଧି ମାଫିକ କୌଣସି କର୍ମକରି ସେଥିରେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବୁ କି ନାହିଁ ସେହି ବିଷୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସନ୍ଦେହ ଅଛି। ତେଣୁ କୃତକାର୍ଯ୍ୟତା ଆଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ, ତେବେ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଯଦ୍ଵାରା ସେହି ଗୁଡ଼ିକ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଚାଳକ ନହୋଇ ଆତ୍ମମାନେ ସେହି ଗୁଡ଼ିକର ଚାଳକ ହୋଇପାରୁ। ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଭୁତ୍ଵ କରିବାକୁ ଗଲେ ନିଜ ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ ରହିଲେ ତାହାକୁ ପାରା ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ। **Above and beyond ourselves** (ଆମର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵରେ) **well-adjusted, integrated character** (ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ସଂହତ ଚରିତ୍ର) ବାଲା ଯେଉଁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ-ଯିଏ ସବୁ କିଛି କରି ଜାଣିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କଠି **Ligared, attached** ଓ **surrendered** (ବଦ୍ଧ, ଯୁକ୍ତ, ଆତ୍ମସମର୍ପିତ)ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ। ତାଙ୍କୁ **fulfil** (ପରିପୂରଣ) କରିବାକୁ ହେବ ସମସ୍ତ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ଦେଇ, ତାହା ହେଲେ ହିଁ ସେଗୁଡ଼ିକ **meaningfully adjusted** ଓ **integrated** (ସାର୍ଥକ ଭାବରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଓ ସଂହତ) ହେବେ। **Being** (ସତ୍ତା)ର ହିଁ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି), **being** (ସତ୍ତା) ନ ବଞ୍ଚିଲେ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ମଧ୍ୟ ଚିଷ୍ଟି ପାରେ ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ **at the cost of being** (ସତ୍ତାର ବିନିମୟରେ) **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ନିଜର ଉପଭୋଗ ଖୋଜିଥାଏ, ଆଉ ଆତ୍ମମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହି ତାଳରେ ମାତିଉଠୁ। ନିଜେ ବୁଝିନଥାଉ, କ'ଣ ସବୁ କରିଚାଲୁଛୁ। ଟଙ୍କା ଉପାୟର କଥାଟି ଧରାଯାଉ, ଟଙ୍କା ଉପାୟ ତ ବଞ୍ଚୁ ରହିବା ପାଇଁ। କିନ୍ତୁ ଅନେକେ ଟଙ୍କାର ଲୋଭରେ ଏତେ ପରିମାଣରେ ଦିଗହରା ହୋଇପଡ଼ନ୍ତି ଯେ, ସତ୍-ଅସତ୍ତ୍ଵର ଜ୍ଞାନ ନଥାଏ, ଆଉ ଏହି ଚଳନର ଫଳରେ **being** (ସତ୍ତା)ଟି ହୁଏତ **sacrificed** (ବଳି) ହୋଇଯାଏ। କୌଣସି ଏକ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ର **obsession** (ଅଭିଭୂତି)ରହିଲେ ମଣିଷ **unbalanced** (ସାମ୍ୟହରା) ହେବ ହିଁ, ମାତ୍ରା ଠିକ୍ ରଖି ପାରେ ନାହିଁ, ଏହିପରି ସ୍ଥଳରେ ତାହାର ସଂଯତ ଆହର-ବିହାର ବା ଚାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ଭବ ହୁଏନାହିଁ। ତେଣୁ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା କହିଲେ ଯାହା, ତାହା ଆଉ ହୋଇ ଉଠେ

ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଆଚାର୍ଯ୍ୟାନୁରାଗ ନେଇ ଯାହା କରୁ, ସେଥିରେ ସୁନା ଫଳିଥାଏ। ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାନୁଯାୟୀ ଚଳିବାଟା ହିଁ ହେଉଛି ପ୍ରକୃତ ସାଧନ। ମୁଖ୍ୟତଃ ତିନୋଟି ଜିନିଷ ଆବଶ୍ୟକ-ଯଜନ ଯାହା ନିଜେ କରିବା, ଯାଜନ-ଅନ୍ୟକୁ ପ୍ରବୃତ୍ତ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତ କରାଇବା, ଆଉ ଇଷ୍ଟଭୂତି ଅର୍ଥାତ୍ ବାସ୍ତବରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଭରଣ କରିବା - ଏହାଦ୍ୱାରା ଜୀବନର ବହୁମୁଖୀ ଚିନ୍ତା ଓ କର୍ମର ମାଧ୍ୟମରେ ଏକ **converging co-ordination** (ଏକମୁଖୀ ସମନ୍ୱୟ) ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ। ଆଉ ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଅନୁଶୀଳନ ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ଅନୁଶୀଳନକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଆମର ଜୀବନ ଚଳନା ସୁଠାମ ଓ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଉଠେ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଯଦି ଭଗବାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଡାକି ଚାଲେ ତାହା ହେଲେତ ତାଙ୍କୁ ଲାଭ କରାଯାଇ ପାରେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆକାଶର ଭଗବାନଙ୍କୁ ଆମ୍ଭେ ବୋଧ କରି ପାରୁ ନାହିଁ। ସେ ଭଲ କର୍ମରେ ଉତ୍ସାହ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ, ପୁଣି ମନ୍ଦ କର୍ମରେ ମଧ୍ୟ ବାଧା ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ। ବିଗ୍ରହର ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରଣାମ କରି ଯଦି କେହି ଚୋରି କରିବାକୁ ଯାଏ, ବିଗ୍ରହ ତାହାକୁ ଡାକି କହନ୍ତି ନାହିଁ- ଆରେ ! ସେ କି କଥା ? ତୁ ଚୋରି କରିବୁ କାହିଁକି ? ଜୀବନରେ ଜୀବତ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବା ଗୁରୁ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ। ତାଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ **adjustment** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ)ହୁଏ ନାହିଁ। ଗୁରୁ-ପୂଜାକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ କୌଣସି ପୂଜା ହୁଏ ନାହିଁ। ଶାସ୍ତ୍ରରେ କୁହାଯାଇଛି ସର୍ବଦେବମୟୋ ଗୁରୁଃ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି - ସ୍ୱଷ୍ଟା ତ infinite (ଅସୀମ)।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - Infinite (ଅସୀମ), finite (ସସୀମ) ଇତ୍ୟାଦି କଥା ପ୍ରଥମରୁ କାହିଁକି କୁହ ? ଭାତ ହେବାର ଆଗରୁ ପେଜ ଗାଳିଥାଅ କାହିଁକି ? ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବା ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କୁ ଧର। ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ କର ଏବଂ ଚାଲ। କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ହୋଇ ଉଠ। କରି ହେବାର ଭିତର ଦେଇ ଯେଉଁ ବୋଧହୁଏ, ତାକୁ ବୋଲାଯାଏ ଅନୁଭୂତି ବା **realisation** (ଉପଲବ୍ଧି)। ଗୀତାରେ କୁହାଯାଇଛି ଏକଭକ୍ତିବିଶିଷ୍ୟତେ। ତେଣୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କଠାରେ ଏକାଗ୍ର ନିଷ୍ଠା ଆବଶ୍ୟକ। **Physique** (ଶରୀର), **mind** (ମନ) ଓ **spirit** (ଆତ୍ମା)-ଏହି ତିନୋଟିକୁ ଏକାଠି କରି ଲଗାଇବାକୁ ହୁଏ ତାଙ୍କର ସେବାରେ, ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂରଣରେ। ନହେଲେ ଏକ ଭକ୍ତି ହୁଏ ନାହିଁ, ଅଭାବ ରହିଯାଏ। ଉକ୍ତ ମାନେ ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ଅକ୍ଳାନ୍ତ କର୍ମୀ ଏବଂ ତାହା ଯଥା ସମ୍ଭବ ସଭାର ସବୁ କିଛିକୁ ନେଇ ଏବଂ ସବୁ ଦିଗକୁ ଧରି।

ଉକ୍ତବ୍ୟକ୍ତି- **Physical side** (ଶାରୀରିକଦିଗ)କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ **spiritual side** (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦିଗ)କୁ ନେଇ ରହିଲେ କ'ଣ ହୁଏ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସଭାର କୌଣସି ଏକ ଦିଗଟିକୁ ଦୂର୍ବଳ କରିଲେ ଅନ୍ୟ ଦିଗ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଜଖମ ହେବ ସେହି ପରିମାଣରେ। **Spirituality** (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା)ଶରୀରକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଆଗେଇ ପାରେ ନାହିଁ। ଶରୀରକୁ ଠିକ୍ ରଖି ନ ପାରିଲେ **spiritual culture** (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଅନୁଶୀଳନ) ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ତେଣୁ କୁହାଯାଇଛି-'ଶରୀରମାଦ୍ୟଂ ଖଳୁ ଧର୍ମ ସାଧନମ୍', ଯେଉଁ ଯେଉଁ ବସ୍ତୁକୁ ନେଇ ଜୀବନ, ସେହି ସବୁ ଦିଗକୁ ଧରି ସୁସଙ୍ଗତ-ସାଧନ ହିଁ ହେଲା ଧର୍ମ, କାରଣ ଏହି ସୁସଙ୍ଗତ ଚଳନ ହିଁ ସତ୍ତାଟିକୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ ଧରି ରଖି ବୃଦ୍ଧିର ଦିଗରେ ନେଇଯାଏ। ସେଥିପାଇଁ ଧର୍ମର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ **Ideal** (ଆଦର୍ଶ), **individual** (ବ୍ୟକ୍ତି) ଓ **environment** (ପରିବେଶ)-ଏହି ତିନୋଟିର **co-ordination** (ସମନ୍ୱୟ)। **Ideal** କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଯେପରି ଧର୍ମ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ, **environment** (ପରିବେଶ)କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ସେହିପରି ଅନୁରୂପ ଧର୍ମ ହୁଏ ନାହିଁ। ସପରିବେଶ ଧରି ବଞ୍ଚିବା-ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ହିଁ ଧର୍ମ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି-ଆପଣ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ର କଥା କହୁଥିଲେ, ଏହି **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ଟା କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ରିପୁ-ବୃତ୍ତି। କାମ, କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ, ମୋହ, ମଦ, ମାହର୍ଯ୍ୟ-ଏହି ପ୍ରକାର ଛଅଟି **grouping** (ଶ୍ରେଣୀ)। ପ୍ରତ୍ୟେକଟିର ପୁଣି ଅନେକ ରକମର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଅଛି। ନାନାଦି ବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ପୁଣି ବିଭିନ୍ନ ରୂପରେ ଗଣ୍ଠି ପକାଇ ପକାଇ ଚାଲନ୍ତି। ବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକର ବିକୃତି ବି ହୁଏ ବିଭିନ୍ନ ରକମରେ। ଯେତେ ପ୍ରକାରର ତାହା ହୁଅନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି, ସେ ସବୁ ଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଏହି ଛଅଟି ରିପୁର ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ। ବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ବୃତ୍ତାକାର ଅର୍ଥାତ୍ ଗୋଲ, **water tight compartment** (ନାଉହୁ କୋଠରୀ) ପରି। ପ୍ରତ୍ୟେକଟିର ଅଲଗା ଅଲଗା **universe** (ଜଗତ)। ଏହାର କୌଣସିଟା କୌଣସିଟିକୁ **fulfil** (ପରିପୂରଣ) କରେ ନାହିଁ। ମୋହର ଚାଡ଼ନାରେ ଯାହାକୁ ଭଲପାଏ, କ୍ରୋଧର ଚାଡ଼ନାରେ ତାହାରି ମଥାରେ ହୁଏତ ଲାଠି ପ୍ରହାର କରିଥାଏ। ଲୋଭର ପ୍ରରୋଚନାରେ ଯେଉଁ ଜିନିଷ ପାଇବା ପାଇଁ ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଧରି ପ୍ରାଣପାତ ଚେଷ୍ଟା କରିଥାଏ, ମଦ ବା ଅହଂକାରର ପ୍ରରୋଚନାରେ ହୁଏତ ସେହି ଚେଷ୍ଟାର ଫଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ନଷ୍ଟକରି ଦେଇଥାଏ। ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ ଯେତେ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ସମସ୍ତ ବୃତ୍ତିକୁ **penetrate** (ଭେଦ) କରି ନ ପାରେ, ସେତେ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଣିଷର ଜୀବନରେ ପ୍ରକୃତ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଓ ସଙ୍ଗତି ଆସେ ନାହିଁ। ସେଇଥି ପାଇଁ ସିଏ ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣ ନୁହଁ, ତାହାକୁ କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦରେ ନିୟୁତ୍ତ କରିବା ଚଳେ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୧୩.୧୨.୧୯୪୫

॥ ଭକ୍ତି କେଉଁଭଳି ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଭକ୍ତି ଭଳି ଏତେ ବଡ଼ ପାଳକ-ପୂରକ ମୁଁ କିଛି ଦେଖେ ନାହିଁ। ତେଣୁ ଭକ୍ତି ବିଷୟରେ ଏତେ ସବୁ କଥା କହି ଚାଲିଛି। ଯେଉଁମାନେ ମାତୁଭକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, ପିତୃ ଭକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନେ ହିଁ ଗୁରୁଭକ୍ତ ହୋଇ ଥାନ୍ତି। ଏହି ଭକ୍ତିର ମୂଳ ଧନକୁ ନେଇ ଯେଉଁମାନେ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି, ସେହିମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ବଡ଼ ହେବେ ହିଁ। ମାତୃ ଭକ୍ତି, ପିତୃ ଭକ୍ତି **essential** (ଅତି ପ୍ରୟୋଜନୀୟ), ତେବେ ଯେଉଁ ଭକ୍ତି ହିଁ ହେଉ, ତାହା ଯଦି ଇଷ୍ଟାନୁଗ ନହୁଏ, ତେବେ ତାହା **becoming** (ବୃଦ୍ଧି)କୁ **accelerate** (ଦ୍ରୁତାନ୍ୱିତ) କରି ପାରେ ନାହିଁ।

ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଢ଼ାରିଲେ-ଇଷ୍ଟାନୁଗ କଥାଟି କେଉଁ ପ୍ରକାରର?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ତାହା ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଆଡ଼କୁ **lead** (ଗାଳନା) କରିନେବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ। **Sublimated** (ଭୂମାୟିତ) ହେବା ଦରକାର।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୧୩.୧୨.୧୯୪୫

॥ ସାତଶୀଳ(ଚେତନଶୀଳ)ହେବା କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ- **Responsive** (ଚେତନଶୀଳ)ହେବାଟା ଏକ ବଡ଼ **qualification** (ଗୁଣ)। ଗୁରୁଜନ ଗଣ ଯେତେବେଳେ ଯାହାକିଛି କହୁଛନ୍ତି, ତାଙ୍କପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ଗୋଟିଏ ପାଦରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିବା, ଏହି ପ୍ରକାରର ମାନସିକତା ଆବଶ୍ୟକ। **Untottering, tenacious, responsive adherence** (ଅତୁଟ, ନକ୍ଷୋଡ଼ବନ୍ଧା, ଚେତନଶୀଳ ଅନୁରାଗ) ରହିଲେ ମଣିଷ **inquisitive, alert, agile & active** (ଅନୁସନ୍ଧିଷ୍ଟ, ସତର୍କ, ତତ୍ପର ଓ କର୍ମୀ) ହୋଇ ଉଠେ **with intelligence** (ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାପହ)। ଏହି ଗୁଣ ରାଜିର ଶୈଥିଲ୍ୟ ଯେଉଁଠାରେ

ଯେତେ, ଅନୁରାଗ ସେହିଠାରେ ସେତେ ପରିମାଣରେ ହେବ ହୁଏ। ଯେପରିକି ଦିନ ତମାମ ଝାଡୁଦେଇ ସଫା କରୁଛି, ବାସନ ମାନ୍ଦୁଛି। ଏହିସବୁକୁ ଦେଖି ଶାଶୁବୁଢ଼ା ରାଗିକରି ବାର ବାର ଡାକିଚାଲେ, ଓ ବୋଉ ମା! ତୁମର ବାସନ ମଜାକି ଶେଷ ହେଉ ନାହିଁ? ବୋହୂ ଏହାଶୁଣି ରାଗରେ ଗର୍ଜି ଉଠି କହେ, 'ବାସନ ମଜା ସରିଲେ ତ ଆସିବି?' କହିବାର ବାଟ ନାହିଁ ଯେ ସେ କାମ କରୁ ନାହିଁ ବୋଲି। ଘରର ପୁଅ ସବୁକୁ କୁହାଗଲା, ବଜାରରୁ କିଛି ଜିନିଷ କ୍ରୟକରି ଆଣିବାକୁ ଦେଖାଗଲା ବଜାର କରିବାକୁ ଯାଇ ସବୁ ସାଙ୍ଗ ମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କିଛି ସମୟ ଡାସଖେଳି ଆସିଲା, ମାତ୍ର ଏଆଡ଼େ ମାଆର ଚୁଲୀରେ କୋଇଲା ପୋତି ପାଉଁଶ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି। ଏହି ପ୍ରକାର କର୍ମରୁ ବୁଝାଯାଏ ମାଆ ପ୍ରତି ଭାଲବାସା, ଟାଣ କର୍ମ ରହିଛି। ଖୁବ୍ ତତ୍ପରପୂର୍ଣ୍ଣ ଟାଣ ରହିଲେ ଶୁଥ ହୁଏ ନାହିଁ, ଢିଲା ହୁଏନାହିଁ, ଦାୟିତ୍ବଜ୍ଞାନ ହାନି ହୁଏ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୧୩.୧୨.୧୯୪୫

॥ ଏକଙ୍କୁ ମାନିଲେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମାନିବାକୁ ହେବ କାହିଁକି ? ॥

ଅବତାର- ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ସମ୍ପର୍କରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହନ୍ତି - ସେ ହିଁ ଅବତରଣ କରନ୍ତି ବାରବାର। ତେଣୁ ପ୍ରେରିତ ଗଣଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ କେବେହେଲେ ବିଭେଦ କରିବା ଠିକ୍ ନୁହଁ। ପରବର୍ତ୍ତୀକ ଭିତରେ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ପାଇବା ହୁଏ। ଯୁଗ ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ପୂର୍ବତନଙ୍କର ଉପାସନା ଅନେକ ପରିମାଣରେ ମନଗଢ଼ା କଳ୍ପନାର ବ୍ୟାପାର ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୁଏ। ଭେଦ ବୁଦ୍ଧି ଓ ବିରୋଧ ବିଳାସ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖରାପ। ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେ ଅଛନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ମାନୁଛି ଅଥଚ ତାଙ୍କର ପୂର୍ବତନ ରୂପକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଉ ନାହିଁ, ଏହା ଏକ ପ୍ରକାରର ପାଗଳାମି। ପୁଣି ଭବିଷ୍ୟତରେ ସେ ଯେତେବେଳେ ଆଉ ଏକ ରୂପ ଧରି ଆସିବେ, ସେତେବେଳେ ସେ ରୂପ ବଦଳାଇଛନ୍ତି ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ଯଦି ନ ମାନେ, ବୁଝିବାକୁ ହେବ ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ମାନି ଚାଲିବାଟା ସାର୍ଥକ ହୋଇନାହିଁ। ଜଣଙ୍କୁ ମାନିଲେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମାନିବାକୁ ପଡ଼ିବ। କାରଣ, ସେମାନେ ବହୁ ନୁହଁନ୍ତି, ସେହି ଏକର ହିଁ ନାନାଦି କାୟା ଅଟନ୍ତି। ଆଜି ଆକାଶରେ ଯେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଉଦୟ ହୋଇଛନ୍ତି, ଆସନ୍ତା କାଲି ସେହି ଚନ୍ଦ୍ରମା' ହିଁ ଆକାଶରେ ଉଠିବେ। ସେହି ଚନ୍ଦ୍ରମା ହିଁ ଏକଦିନ ପୂର୍ଣ୍ଣମାସ ଚନ୍ଦ୍ର ରୂପେ ଆମ୍ଭ ମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରତିଭାତ ହେବ। ପୂର୍ଣ୍ଣମାସ ରାତ୍ରିରେ ଯେଉଁ ଚନ୍ଦ୍ର ଆକାଶରେ ଉଠେ, ସେହି ଏକ ଚନ୍ଦ୍ର ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଉଠିଥାଏ। ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର **angle** (କୋଣ) ଅର୍ଥାତ୍ ପୃଥିବୀର ଦୂର୍ବଳ ଗତିର ତାରତମ୍ୟ ହେତୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ତାହା ଛୋଟ, ବଡ଼ ରୂପେ

ଦେଖା ଦେଇ ଥାଏ । ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷେ ଚନ୍ଦ୍ର ଛୋଟ-ବଡ଼ ହୁଏ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାତିରେ ଏକ ହିଁ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଠେ, ମାତ୍ର ତାହା ଅଲଗା ଅଲଗା ଚନ୍ଦ୍ର ନୁହଁ । ଅବତାରଗଣ ପୂର୍ଣ୍ଣରାତ୍ର ପ୍ରତୀକ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଦେଶକାଳ ପାତ୍ରାନୁଯାୟୀ ନିଜକୁ ସେ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ଭିନ୍ନ ରୂପେ । ସେ ଅପୁରତ, ଭକ୍ତ ଗଣଙ୍କର ଅନୁରାଗ ଓ ବୋଧଶକ୍ତି ଯାହାର ଯେପରି **developed** (ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ) ହୋଇଥାଏ, ତାହା ନିକଟରେ ସେହିପରି ସେ ପ୍ରତିଭାବ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୩.୧୨.୧୯୪୫

॥ ଜଗତରେ ଚିରସ୍ଥାୟୀ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ଜଗତରେ ସବୁକିଛି ତ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ, ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଚିରସ୍ଥାୟୀ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଜଗତ ମାନେ ଯେ ବା ଯାହା ଚାଲେ । ଯେତେ ହିଁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉ, ଚାଲିବାଟା କିନ୍ତୁ ଅମି ଯାଏ ନାହିଁ । **Go** ବା **permanent** (ଚଳନଶୀଳ ଚିରନ୍ତନ) । ଶାସ୍ତ୍ର କହେ, ଆତ୍ମା ଅବିନଶ୍ୱର । ଆତ୍ମାରେ ଅଛି ଗତିଶୀଳତା, ଏହି ଗତିରେ ବିରାମ ନାହିଁ, ବିନାଶ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ମରିଯାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେତେବେଳେ ଏହି ଗତି-ସମେଶ ଥାଏ । ତାହା ସହ ଜଡ଼ିତ ଥାଏ ପୂର୍ବ ଜନ୍ମର ସଂସ୍କାର । ସେହି ଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ସେ ପୁନରାୟ ଆସିଥାଏ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ସେ ହିଁ ଯେ ପୁନରାୟ ଆସନ୍ତି, ତାହାର ପ୍ରମାଣ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହାର ପ୍ରମାଣ ଜାତିସ୍ମର, ସ୍ମୃତିବାହୀ ଚେତନା ସମନ୍ୱିତ ମଣିଷ । ଗତକାଲିର ମୁଁ ଆଉ ଆଜି ଦିନର ମୁଁ ଯେ ସେହି ଏକ ମୁଁ ଏହିଟା ବୁଝାପଡ଼େ ସ୍ମୃତିବାହୀ ଚେତନା ଅଛି ବୋଲି । ମୃତ୍ୟୁକୁ ଭେଦକରି ଏହି ସ୍ମୃତିବାହୀ ଚେତନା ଅକ୍ଷୟ ରହିପାରେ । ସେତେବେଳେ ପୂର୍ବଜୀବନ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବନ ଅଲଗା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଏକ ଥାଏ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଏହି ସ୍ମୃତିବାହୀ ଚେତନା ଲାଭ କରାଯାଏ କେଉଁ ଭାବରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାନୁଯାୟୀ 'ଅନୁଶ୍ରୁତି' ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ପଢ଼ି ଶୁଣାଇ ଦିଆଗଲା- ଅତୁଟ ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣତାର ସହିତ, ଜାଣିବା ଆଡ଼କୁ ଝୋঁକ ରଖି ଅର୍ଥାତ୍

ଜ୍ଞାନାଭ୍ୟାସ ଓ ଦେବାଭ୍ୟାସ ତତ୍ପର ହୋଇ ତପସ୍ୟା ବା ଅଭିଷ୍ଟ ଲାଭରେ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ପରାୟଣ ହୋଇ ମାନସିକ ଏବଂ ଶାରୀରିକ ଶୁଚିତାର ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକଙ୍କର ଉପକାର-ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ପ୍ରବଣ ରହି ଅନ୍ତରର ସମସ୍ତ ଦ୍ରୋହ ଭାବକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଅପକାର କରିବାର ଭାବକୁ ଚିରୋଦ୍ଧୃତ କରି ଦିଅ । ଆଉ ତୁମର ବିଗତ ଦୈନନ୍ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାହାକିଛି ତୁମେ କରି ଆସିଛ, ପରପର ଦୈନିକ ହିସାବରେ ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ପଶ୍ଚାଦ୍ଦପସାରିଣୀ ଚିନ୍ତା ଦ୍ୱାରା ହେଉ ଅଥବା ଯଥା ସମ୍ଭବ ସେହି କର୍ମ ବା ସଂସ୍କାର ଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ମରଣରେ ଆଣି ବା ସାକ୍ଷାତକାର କରି ସ୍ମୃତିକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ଚାଲ । ଭଗବାନ ମନୁ ଏବଂ ମହର୍ଷି ପତଞ୍ଜଳୀଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାନୁଯାୟୀ ଏହି ହେଉଛି ଜାତିସ୍ମରତାକୁ ଲାଭ କରିବାର ସାଧାରଣ ଉପାୟ ।

ଏହାପରେ **ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ** - କେହି ଯଦି ଜୀବନରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ନିତ୍ୟଯୁକ୍ତ ରହିବାକୁ ଅଭ୍ୟାସ ରହେ, ହୃଦୟ ଭିତରର ବା ବାହାରର ଚାପରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯୋଗ ରହିବାର ଧାରାଟିକୁ କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ ଛିନ୍ନ ନ କରେ, ମୋର ମନେହୁଏ, ତାହାର ସ୍ମୃତିବାହୀ ଚେତନା ଲାଭର ସମ୍ଭାବନାଟି ବେଶୀ ରହେ । କାରଣ, ତାହାର ସ୍ମୃତିଚେତନା ଅନ୍ତରାୟକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ନିରନ୍ତର ଉତ୍ସର୍ଗୁଧୁ ଧାବିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟତା ଅର୍ଜନ କରେ । ଏହି ଅଭ୍ୟାସ ସୁଦୃଢ଼ ହେଲେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଭେଦ କରି ମଧ୍ୟ ସେହି ଚେତନ ଧାରାରେ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ରହିବାଟା କିଛି ଅସମ୍ଭବ ନୁହଁ । ତେଣୁ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ **untottering, sincere, tenacious, ଏବଂ responsive adherence** (ଅତୁଟ, ଆନ୍ତରିକ, ନକ୍ଷୋଡ଼ବନ୍ଧା, ସାତ୍ତାଶୀଳ ଅନୁରାଗ) ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ମଣିଷର ମନଜଗତ ଓ ବହିର୍ଜଗତ ଦୁଇଟି ତ ପ୍ରବାହ ଭଳି ବୋହି ଚାଲିଛି । ଏହି ଗତିର ମଧ୍ୟଦେଇ ସ୍ଥିତି ବୋଲି କିଛି କି ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଜୀବନର ବିଚିତ୍ର ଗତି ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି 'ମୁଁ' ବୋଧ ଓ ସ୍ମୃତି । ଏହାହିଁ ସବୁ ଗୁଡ଼ିକୁ ଧରି ରଖିଛି । ଶିଶୁ କାଳ ଠାରୁ ଏବେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୀବନରେ କେତେ କ'ଣ କରିଛନ୍ତି, ଭାବିଛନ୍ତି, ବୋଧ କରିଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେ ସମସ୍ତ ଆପଣଙ୍କର ଜୀବନର ବ୍ୟାପାର-ଏହି ବୋଧ ଆପଣଙ୍କର ଅଛି । ଆପଣଙ୍କର ଏ, ବି, ସି, ଡି ପଡ଼ିବା ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଆଜି ପି.ଏଚ୍.ଡି. ପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ କିଛିର ଏକ **link** (ଯୋଗସୂତ୍ର) ରହିଛି । ତେଣୁ ଜଣା ଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଗୁଳ୍ମି ହୋଇ ରହିଛି । କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିର ବିଭିନ୍ନ ଜୀବନର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଏହି **link** (ଯୋଗସୂତ୍ର) **established** (ସ୍ଥାପିତ) ହେବା ଏହା କିଛି ଅସମ୍ଭବ ବ୍ୟାପାର ନୁହଁ । ତାହା ହେଲେ

ଭାବରୁ ତ ଜଣ - ଜଣଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ଓ ଅଭିଜ୍ଞତାର ଭିନ୍ନତା ଯେ କେତେ ବଡ଼ ଯାଇପାରେ। ସେଥିପାଇଁ ତ ମଣିଷ ଅମୃତ, ଅମୃତ ବୋଲି ଚିହ୍ନାର କରିଥାଏ। ଅମୃତ ଲାଭ କରିବା ମାନେ, ମୃତ୍ୟୁକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବା। ସେହିଟା ଦୁଇ ଭାବରେ ହୋଇପାରେ। ଗୋଟିଏ ରାସ୍ତା, ଯଦି ଆମେ ନ ମରୁ, ଆଉ ଅନ୍ୟଟି, ଯଦି ଦେହାନ୍ତରର ଭିତର ଦେଇ ବି **continuity of consciousness** (ଚେତନାର କ୍ରମାଗତି) ଥାଏ। ଅବତାର ପୁରୁଷଙ୍କର ଭିତରେ ବିଦ୍ୟମାନ ଥାଏ ଏହି **continuity of consciousness** (ଚେତନାର କ୍ରମାଗତି)। ତେଣୁ ସେମାନେ ଅରୂପ। ଲୋକ କଲ୍ୟାଣର ଆଦର୍ଶ ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସେମାନେ କେବେ ହେଲେ ଭୁଲି ନାହିଁ। ଜନ୍ମ-ଜନ୍ମାନ୍ତର ଧରି ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଚାଲେ ଚାଙ୍କର ସତ୍ତା-ସେବାର ଅଭିଯାନ। ଅବତାର ଯେ, ସେ ହୁଅନ୍ତି ଏକ **white crow** (ଶୁଭ୍ର କାକ)। ସେ ଦେଖାଇ ଦେଇ ଯା'ନ୍ତି, ମଣିଷକୁ କ'ଣ ହେବାକୁ ହେବ। ମଣିଷ କ'ଣ ବା ହୋଇ ପାରେ। ଆଉ ମଣିଷ ଯଦି ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଇ ଅନୁସରଣ କରିଚାଲେ, ତାହାହେଲେ ଅମୃତ ଲାଭ ତାହା ପକ୍ଷରେ କିଛି କଠିନ ବ୍ୟାପାର ନୁହଁ। ପ୍ରବୃତ୍ତିଶକ୍ତି ମୁଁ-ଚାହିଁ ସେତେବେଳେ ନିଷାର ଭିତର ଦେଇ ଅଖଣ୍ଡତାର ପଥରେ ଚାଲେ ଏବଂ ଅସଜଡ଼ା ସ୍ମୃତି ଚେତନା ବି ସମନ୍ୱୟ ଓ ସଙ୍ଗତି ଲାଭ କରେ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୩.୧୨.୧୯୪୪

II ଆତ୍ମା କ'ଣ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ଆତ୍ମା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନେକ କଥା ଶୁଣେ, କିନ୍ତୁ ଏ ବିଷୟରେ କିଛି ହେଲେ ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ। ଏହା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜାଣିବାକୁ ବୁଝିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆତ୍ମା କଥାଟି ଆସିଛି ଅର୍ଥ ଧାତୁରୁ। ଅର୍ଥ ଧାତୁ ମାନେ ଗମନ। ଗମନ ହେଲେ କାହାରିର ତ ଗମନ ? ସତତ ଚାଲିଛି ଯେ ସେହି ଆତ୍ମା। ମୁଁ ଅତି ଛୋଟଥିଲି, ଯୁବକ ହେଲି, ଏବେ ବୃଦ୍ଧ ହୋଇଛି, ଆହୁରି ବୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଉଠିବି, କିନ୍ତୁ ସବୁ ଅବସ୍ଥାର ଭିତର ଦେଇ ମୁଁ ଅଛି ଓ ଥିବି ମଧ୍ୟ। ମୁଁ ଅଛି କିନ୍ତୁ ତୁପକରି ବସି ରହି ନାହିଁ, ଚାଲିବାଟା ସତତ ଚାଲୁ ରହିଛି। ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ନାନାଦି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉଛି, କିନ୍ତୁ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନର ଭିତରେ ଗୋଟିଏ କିଛି ଅଛି ଯାହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ନାହିଁ, ଯାହା ଚିରନ୍ତନ, ସେହି ବସ୍ତୁଟିକୁ ଆମେମାନେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁ, ବୁଝିବାକୁ ଚାହୁଁ

ଏବଂ ବୋଧ କରିବାକୁ ଚାହୁଁ। ତାହା ପାଇଁ ମଣିଷ ଆଦର୍ଶ ବା ସକ୍ତିଦାନନ୍ଦଘନ ବିଗ୍ରହକୁ ଧରେ। ମଣିଷର ଭିତରେ ଅଛି ସତ୍ତ୍ୱ ବା ଅସ୍ତିତ୍ୱ, ସେ ରହିବାକୁ ଚାହେଁ, ଲିଭି ଯିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, ଆଉ ଅଛି ଚିତ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ସାତ୍ତା ଦେବା - ନେବାର କ୍ଷମତା ବା ଚେତନା, ଆଉ ଅଛି ଆନନ୍ଦ ଅର୍ଥାତ୍ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାର ଆକୃତି। ଆଦର୍ଶ ବା ସକ୍ତିଦାନନ୍ଦ ବିଗ୍ରହ-ମୁଖା ଚଳନ ଯାହାର ଯେତେ ଅତୁଟ, ଆତ୍ମାର ଗତି ପ୍ରକୃତି ବି ସେ ସେତେ ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝିପାରେ। ଯେଉଁ ଗତି ମନୁଷ୍ୟକୁ ସପରିବେଶ ମଙ୍ଗଳର ଆଡ଼କୁ ନେଇଯାଏ, ବ୍ୟାପ୍ତିର ଦିଗକୁ ନେଇଯାଏ, ବୃଦ୍ଧିର ଦିଗକୁ ନେଇଯାଏ-ସେଥିରେ ରତ ରହିବା ହିଁ ଆତ୍ମିକ-ଚଳନ। ସତ୍ତା ସମ୍ବନ୍ଧନାର ପାଇଁ ହିଁ ଯାହାକିଛି ଲୋଡ଼ା। ତେଣୁ କୁହାଯାଇଛି 'ସତ୍ୟ ଶିବ ସୁନ୍ଦର'। ସତ୍ୟ ମାନେ ସତ୍ତା ବା ବିଦ୍ୟମାନତା। ସତ୍ତାର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ-ସମନ୍ୱିତ ହୋଇ ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟମାନତା, ତାହାଭଳି ଆଦରଣୀୟ, ତାହାଭଳି ମଙ୍ଗଳ ଜନକ, ତାହା ଭଳି ସୁଖକର ଏବଂ ଏଭଳି ଭଲ ପାଇବାର ଆଉ କିଛି ହେଲେ ନଥାଏ। ଅବିଦ୍ୟମାନତାକୁ **trespass** (ଅତିକ୍ରମ) କରିବା ପାଇଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଯେତେ ଯାହାକିଛି ପ୍ରଚେଷ୍ଟ। **Beyond** (ଅବ୍ୟକ୍ତ)କୁ **attack** (ଆକ୍ରମଣ) କରି ଆମେମାନେ ଜାଣିବାର ପରିସରକୁ ସବୁକିଛି ନେଇ ଆସିବା। ଏହିଭଳି କରି ଅମୃତକୁ ଅଧିଗତ କରିବା, ଯଦ୍ୱାରା ନିଜକୁ ପ୍ରିୟ ପରମଙ୍କର ଉପଭୋଗ୍ୟ କରି ତୋଳି ଅପୁରତ ଭାବରେ ଏବଂ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ତାଙ୍କୁ ଉପଭୋଗ କରିପାରେ। ଏହିପରି ଭାବରେ ତୁମେ ବି ଶେଷ ହେବ ନାହିଁ, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଶେଷ ହେବି ନାହିଁ ତୁମେ ଏବଂ ମୁଁ ଏକାଠି ଏକାକାର ହୋଇ (ମିଳିମିଶି) ରହିବା।

ପ୍ରଶ୍ନ- 'ମୁଁ' କ'ଣ ଆତ୍ମା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତୁମେ ଆତ୍ମାର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି।

ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତା- ବିଚାର କରି ବସିଲେ ମୁଁ ଯେ କିଏ, ତାହା ଖୋଜି ମିଳେ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - 'ନେତି' 'ନେତି' କରି **process of distillation** (ପରିଶୁଦ୍ଧି କରଣର ପଦ୍ଧତି)ରେ ଯା ରହେ ତାହା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି କହିଲେ ବି ଭୁଲ ହେବ, ନ କହିଲେ ବି ଭୁଲ ହେବ। ଭଗବାନ ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କ ଭଳି ହୁଏତ ତୁମ କରି ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଏହାର ତୁଳନା ଦେବି କିପରି ? ତେବେ ମୁଁ ଯେ ଅଛି, ମୋର ଯେ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ରହିଛି ଏହି ବୋଧ ଟିକକ ଯାଏ ନାହିଁ। ଆଉ, ଏହି ବୋଧ ଟିକକ ଯଦି ଚାଲିଯାଏ, ତେବେ ଉପଭୋଗ ବୋଲି କିଛି ରହିବ ନାହିଁ। ଭକ୍ତ ଯେ ସେ ତାହାର ସତତ ସତ୍ତା

ଚେତନା ନଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ। ସେ ନିଜର ସତ୍ତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଚେତନ ରହି ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସେବା ପୂଜା କରିବାକୁ ଚାହେଁ। ଏହା ଦ୍ଵାରାହିଁ ଆମିତ୍ଵର ସାର୍ଥକତା ବଞ୍ଚାୟ ଥାଏ। ଯେଉଁ 'ମୁଁ' ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଦାସ ହୋଇ ରହେ, କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଦାସ ହୋଇ ରହେ, ତାହା ଦ୍ଵାରା ଭଲ ହେବା ଛଡ଼ା ମନ୍ଦ ହୁଏ ନାହିଁ। 'ମୁଁ' ଭାବଟି **merge** କରି (ଦୃବ) ଗଲେ, ଆଉ ଦେଖିବା-ଅନୁଭବ କରିବା, ଚାଖୁ-ଚାଖି ଅନ୍ତର ରାଜ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟିର ଅନୁଭୂତି ଗୁଡ଼ିକର ସାଦ ନେବାଟା ଆଉ ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ମୋର 'ମୁଁ' ଭାବଟି ତ ନାନାଦି ଜଞ୍ଜାଳରେ ଭର୍ତ୍ତି, ତାକୁ ପରିଶୁଦ୍ଧ କରିବି କେଉଁ ପ୍ରକାରରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ନିଜକୁ **distil** (ପରିଶୁଦ୍ଧ) କରିବି ବୋଲି ତ ସଦ୍ ଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟରେ **surrender** (ଆତ୍ମ ସମର୍ପଣ) କରେ। ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ ଦ୍ଵିଜବିଲ୍ଲାଭ, ଦ୍ଵିତୀୟ ଜନ୍ମ। ଆତ୍ମର ଜନ୍ମଗତ ଓ ଅର୍ଜିତ ଯାହାକିଛି ତାକୁ ମାଜିଘଷି ପରିଷ୍କାର କରି ସଜାଜ-ଚଜାଜ ଗୁରୁ ସେବାର ଉପଯୋଗୀ କରି ତୋଳିବାର ଅବକାଶ ମିଳେ, ଯେଉଁ ଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କରି ସେବାରେ ବାଧା ଜନ୍ମାଏ, ତାକୁ ଆଉ ପୋଷି ରଖୁନା। ମୋର **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ଗୁଡ଼ିକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ଚିହ୍ନି ପାରିବି ନାହିଁ, ମୁଁ ଯଦି ମୋର **beyond** -ରେ(ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵରେ) ଯେ **super-ego** (ମହା ମୁଁ) ରହିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ **ligared** (ଯୁକ୍ତ) ନହୁଏ। **Complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ର **obsession** (ଅଭିଭୂତି)ରୁ ଯେ ମୁକ୍ତ, ସେ ହିଁ **super-ego** (ମହା-ମୁଁ)ର ପ୍ରତୀକ, ଆଉ ସେ ହିଁ **Ideal** (ଆଦର୍ଶ)ରୂପେ ବିଦିତ। ସେହି ଆଦର୍ଶ ପୁରୁଷଙ୍କର କଥା ହେଲା 'ସର୍ବଧର୍ମାନ୍ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ମାମେକଂ ଶରଣଂ ବ୍ରଜ, ଅହଂ ତ୍ଵାଂ ସର୍ବପାପେଋଣାମୋକ୍ଷୟିଷ୍ୟାମି ମା ଶୁଚଃ'। ଏହାର ଅର୍ଥ ମୁଁ ବୁଝେ -ତୁମେ ତୁମ୍ଭର ମନଗଢ଼ା ଧର୍ମ ଧାରଣାରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରୁହ ନାହିଁ, ତୁମର କୌଣସି **interest** (ସ୍ଵାର୍ଥ) ପାଇଁ ମୋତେ **sacrifice** (ତ୍ୟାଗ)କର ନାହିଁ। ସର୍ବ ଅବସ୍ଥାରେ ମୋତେ **actively** (ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ)ପାଳନ କରି ତାଲ, ରକ୍ଷା କରି ତାଲ, ତୁମର ସେହି ପ୍ରକାରର କର୍ମଟା ହିଁ ତୁମକୁ ସର୍ବପାପ ବିନିର୍ମୁକ୍ତ କରି ତୋଳିବ। ଏହାକୁ ହିଁ ବୋଲାଯାଏ **concentrated move** (ଏକାଗ୍ର ଚଳନ), ସେତେବେଳେ ଭକ୍ତର ଜୀବନର ଯାହାକିଛି ହୁଏ **for the centre** (କେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପାଇଁ), **for the Ideal** (ଆଦର୍ଶଙ୍କ ପାଇଁ)। ଏହି ପ୍ରକାରର ନ ହୋଇ ଉଠିଲେ ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷେ ଭଲ ପାଇବା ଥିଲେ ବି ଆମେ ବୋଧ କରି ପାରିବୁ ନାହିଁ। ମୋର ଚଲା ଭିତରେ ମୁଁ ଯଦି ଭଗବାନଙ୍କୁ

ନ ରଖେ, ଭଗବାନଙ୍କର ଲକ୍ଷେ ରକ୍ଷା କରିବାର ବିଧି କୌଶଳ, ମୋତେ ରକ୍ଷା କରିପାରେ ନାହିଁ।

ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତା- ଆପଣ ତ ମୋତେ ରକ୍ଷା କରିବେ, ମୁଁ କିପରି ଆପଣଙ୍କୁ ରଖିବି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଅଳସୁଆ ହୁଅ ନାହିଁ, ଦୀର୍ଘସୂତ୍ରାତାକୁ ପ୍ରଶଂସା ଦିଅ ନାହିଁ, ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଆବଦାରାକୁ ଚଢ଼ିଦିଅ, ତୁମର ସବୁ କିଛିକୁ ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ସାର୍ଥକ କି ତୋଳ, ତାଙ୍କୁ ସତତ ରକ୍ଷାକରି ତାଲ। ତାଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବାଟା ହିଁ ତୁମର ଅସ୍ତିତ୍ଵକୁ ଅତୁଟ କରି ଧରି ରଖିବ। ବାଇବେଲ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଅଛି - '**Blessed is he, who is not repelled by anything in me**' (ମୋ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟୁତ ଅନୁରାଗ ଯାହାର, ସେହି ଧନ୍ୟ, ମହାନ) । ପୁନଃ କୁହାଯାଇଛି- 'ମୋତେ ଯେ ନିର୍ବାଚନ କରିଥାଏ, ସେ ମୋ ଦ୍ଵାରା ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥାଏ'। ସେ ତ ଦେବା ପାଇଁ ଉନ୍ମୁଖ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି। ଆମେମାନେ କିଛି ନ କରିଲେ ଆମମାନଙ୍କର **receptivity** (ଗ୍ରହଣକ୍ଷମତା) ବଞ୍ଚାଏ ନାହିଁ, ତେଣୁ ଦେଲେ ବି ଆମେ ତାହା ପାଉନା। କରିବାଟା ହିଁ ପାଇବାର **opening** (ପଥ) ସୃଷ୍ଟିକରିଥାଏ। ଏହି ସ୍ଥାନରେ ଏତେ ପରିମାଣରେ ଆଲୁଅ ଜଳୁଛି, ମୁଁ ଯଦି ଆଖି ବନ୍ଦ କରି ରହେ, ତାହା ହେଲେ ମୁଁ କଣ ଆଲୁଅ ଦେଖି ପାରିବି ? ଆଖିଟିକୁ ନିହାତି ଖୋଲିବାକୁ ହେବ। ସେ ଆମମାନଙ୍କୁ ଯେତେ ହିଁ ଭଲ ପାଆନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି, ଆମେ ତାଙ୍କର ସେହି ଭଲ ପାଇବାଟା ବୋଧ କରି ପାରିବୁ ନାହିଁ, ଯଦି ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ନ ପାଉ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୩.୧୨.୧୯୪୪

॥ ଭକ୍ତି, କର୍ମ, ଜ୍ଞାନ ସବୁ ହିଁ ଅକ୍ଷେଦ୍ୟ କି ନୁହଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ଭକ୍ତି ଓ ଜ୍ଞାନ କ'ଣ ଅକ୍ଷେଦ୍ୟ ? ଭକ୍ତିର ତନ୍ମୟତାରେ ଶୁଣାଯାଏ କୁଆଡ଼େ ଭଗବାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଭେଦ ରହେ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଭକ୍ତି, କର୍ମ, ଜ୍ଞାନ ସବୁ ହିଁ ଅକ୍ଷେଦ୍ୟ-ଭକ୍ତି ଭାବରୁ କରିବା ଆସେ, କରିବା ଠାରୁ ଜ୍ଞାନ ଆସେ। ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଗ୍ରହ ଓ ଚାଣ ରହିଲେ ଭକ୍ତି ଭଗବାନମୟ ହୋଇ ରହେ, ଅନ୍ୟ କିଛି ଭାବିବାକୁ ଓ କରିବାକୁ ତାହାର ଅସ୍ତିତ୍ଵଟା ଯେପରି ମରି ଯାଏ, ସେ ବଞ୍ଚିଥାଏ କେବଳ ତାଙ୍କରି ପାଇଁ। ତାଙ୍କରି ଖୁସୀ ପାଇଁ ସେ ଯାହାକିଛି କରେ, ଭାବେ ଓ କହେ। ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ଭଗବାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଯାହା

କିଛି ମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଉଠିଥାଏ। ଭେଦ ନଥାଏ ମାନେ- ଏହି ପ୍ରକାର। କେତେବେଳେ ବି ତନ୍ମୟତାରେ **absorbed** ଓ **identified** (ମଗ୍ନ ଓ ଏକାକାର) ହୋଇ ଯେ ନପଡ଼େ ତା ନୁହଁ, କିନ୍ତୁ ପ୍ରଧାନତଃ ତାହାର ଚିନ୍ତନ, ଗୁଣ-କଥନ ଓ ବାସ୍ତବ ସେବାକୁ ନେଇ ବିଭୋର ହୋଇ ରହିବାକୁ ଚାହେଁ। ଭକ୍ତିର ଏହି ମଧୁର ସାଦ ଯେ ପାଇଛି ସେ ଆଉ ଅନ୍ୟକିଛି ଖୋଜେ ନାହିଁ। ଏହି ଭକ୍ତି ଭିନ୍ନ କିଛି ହିଁ ହେବାର ନାହିଁ। ଗାତାରେ କୁହାଯାଇଛି -

‘ବହୁନା’ ଜନ୍ମନାମତେ ଜ୍ଞାନବାନ ମା’ ପ୍ରପଦ୍ୟତେ

ବାସୁଦେବଃ ସର୍ବମିତି ସ ମାହାତ୍ମା ସୁଦୂର୍ଲଭଃ’।

ବହୁ ଜନ୍ମ ପରେ ଜ୍ଞାନବାନ ଏହାହିଁ ବୁଝିପାରେ ଯେ ବାସୁଦେବ ହିଁ ଯାହାକିଛି ରୂପ ନେଇ ବିରାଜମାନ କରୁଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ତ ଆଉ କିଛି ହେଲେ ଏ ଜଗତରେ ନାହିଁ। ଏହି ପ୍ରକାରର ଜାଣିବାଟା ଜ୍ଞାନର ବି ପରାକାଷ୍ଠା, ଭକ୍ତିର ବି ପରାକାଷ୍ଠା। ଏହି ଜାଣିବାକୁ କୁହାଯାଏ ତତ୍ତ୍ୱତଃ ଜାଣିବା। ତତ୍ତ୍ୱ ବୋଲିଲେ ତାହାତ୍ତ୍ୱ। ସେ ଯେଉଁଭଳି-ଠିକ୍ ସେହି ଭାବରେ ହିଁ ତାଙ୍କୁ ଜାଣିବାକୁ ହେବ। ଏହି ଜାଣିବା ହିଁ ବିଜ୍ଞାନ, ବସୁଜ୍ଞାନ-ମୋର ମନର ଆରୋପିତ ଜ୍ଞାନ ନୁହଁ। ସେ ହିଁ ଜାଣେ, ଯାହାର କି ତାଙ୍କ ଉପରେ ଅକୃତିମ ଗଣ ଅଛି। ଗଣ ମାନେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ନିଜକୁ ଉଜାଡ଼ କରି ଦେବା ଇଚ୍ଛାକ୍ତ ପ୍ରତି ପ୍ରକୃତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ହେଲେ ମଣିଷ କେତେ କ’ଣ ଯେ ଆୟତ୍ତ କରିପାରେ ତାହାର କି କିଛି ଇୟତା ଅଛି? ଦେଖୁ ଦେଖୁ ମଣିଷ ଦେବତା ବନାଇ ଯାଏ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୩.୧୨.୧୯୪୫

॥ କେଉଁଟା ଠିକ୍ ॥

ଜର୍ନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ଯଶୋଦା ବାଲଗୋପାଳଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଦୁଧ ଆଉଟିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି, ପୁଣି ଦେଖାଯାଏ ତୁଳସୀଦାସଙ୍କା ଭଗବାନଙ୍କ ପାଇଁ ସବୁ ପ୍ରକାରର ତ୍ୟାଗର କଥା କହି ଯାଉଛନ୍ତି- ଏହି ଦୁଇଟା ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟା କରିବାଟା ଠିକ୍ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର -ଦୁଇଟାଯାକ ଠିକ୍। ଦୁଧ ଆଉଟିବାର ମୂଳରେ ଗୋପାଳ, ତାଙ୍କରି **interest** (ସାର୍ଥ) ରକ୍ଷା ପୁରଣରେ ଦୁଧ ଆଉଟିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି। ମୋର ମାଆ ହରାତକୀ ବାଗାନରେ କୋଇଲାର ପାଉଁଶରୁ ଛୋଟ ଛୋଟ କୋଇଲା କଣିକା ଗୁଡ଼ିକ ବାଛି ଧୋଇ ପରିଷ୍କାର କରି ରଖି ଦେଉଥିଲେ, ଏହି ଘଟଣାକୁ ଦେଖି ଏକ

ଭଦ୍ରଲୋକ ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କହିଥିଲେ- ଆମେମାନେ ଆଉ କେତେ ଟିକିଏ ବା ବିଷୟାସକ୍ତ? ସନ୍ଧ୍ୟା ଠାକୁରଙ୍କ-ମା’ ହିଁ ତ ଏ ପ୍ରକାର କର୍ମରେ ଆସକ୍ତ! ଉକ୍ତ କଥା ମାଆଙ୍କର କର୍ଷରେ ପଡ଼ିଲାରୁ ମାଆ କହିଲେ ‘ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମୁଁ ଡେର ବେଶୀ ବିଷୟାସକ୍ତ। ମୁଁ ସବୁ ସମୟରେ ବିଚାର କରେ, କେଉଁଥିରେ ମୋର ପିଲାଟି ସୁବିଧା ହେବ।’ ମାଆ ଯେଉଁ ଭାବରେ ସନ୍ତାନର **interest** (ସାର୍ଥ) ଦେଖେ, ଭକ୍ତ ଯଦି ସେହି ଭାବରେ ଇଚ୍ଛାକାର **interest** (ସାର୍ଥ) ଦେଖେ, ତଦ୍ୱାରା ତାହାର ଭଲ ଛଡ଼ା ମଧ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ। ଏହା ଗୋଟିଏ ଦିଗର କଥା। ପୁଣି ଅନ୍ୟ ଦିଗଟି ହେଲା - ପୁଣି, କିଛିଟା ନ ଛାଡ଼ିଲେ, ମଣିଷ ଆଉ କିଛି ଧରିପାରେ ନାହିଁ - ଏ କଥା ମଧ୍ୟ ଠିକ୍। ଆପଣ ସରକାରୀ ଚାକିରୀ କରନ୍ତି, ଏହାଠାରୁ ଭଲ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଚାକିରୀର ସୁଯୋଗ ପାଇ ଯଦି ଆପଣ ତାହାକୁ ଧରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ତେବେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଏହି ଚାକିରୀଟିକୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ହେବ। ଧରାଟା ହିଁ ହେଉଛି ବଡ଼ କଥା। ଜୀବନରେ ବଡ଼ କିଛି ଗୋଟିଏ ଧରିବାକୁ ଯାଇ ଯଦି ଅନେକ କିଛି ଛୋଟ ବ୍ୟାପାର ଛାଡ଼ିଯାଏ, ତାହା ପାଇଁ ମଣିଷ ଦୁଃଖ କରେ ନାହିଁ। ମଣିଷ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କାମନା-ବାସନାର ପଛରେ ଦୌଡ଼େ, କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ସେ ଶାନ୍ତି ପାଏ ନାହିଁ। ଶେଷରେ ଯେତେବେଳେ ଇଚ୍ଛାକୁ ପାଇ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଶିଖେ, ସେତେବେଳେ ଇଚ୍ଛା ସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର କାମନା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାରର କାମନାକୁ ପ୍ରଶସ୍ତ ଦିଏ ନାହିଁ, ଆଉ ସେଥିରେ ସେ ପାଏ ଶାନ୍ତି। ନିଜର ରକମାରୀ ଖୁଆଲକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରି ଚାଲିବା ଏବଂ ଇଚ୍ଛାସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ମଣିଷ ଅନନ୍ୟମନା ଓ ଅନନ୍ୟାକର୍ମୀ ହୋଇ ଚାଲିବା-ଏହି ପ୍ରକାରର ଦୁଇଟା ବ୍ୟାପାର ଏକ ସଙ୍ଗରେ ଚାଲିପାରେ ନାହିଁ। ଇଚ୍ଛାସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ପରିପୂରକ କରି ନେଇ ପାରେ ଯେଉଁ ଗୁଡ଼ିକୁ ସେହି ଗୁଡ଼ିକୁ ସେ ହୁଏତ ରଖିପାରେ। ଅନ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ହୁଏତ ତାହାକୁ **ignore** (ଉପେକ୍ଷା) କରିବାକୁ ହେବ, ନ ହେଲେ ତାହାକୁ **mould** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) କରି ନେବାକୁ ହେବ। ନଚେତ୍ ତାହା ଅନ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଚାଲିବ। କେବଳ ତ୍ୟାଗର କଥା କହିଲେ ମଣିଷ ଯେପରି ହତଭ୍ରମ ଓ ଦିଗହରା ହୋଇପଡ଼େ, ଗୋଟିଏ ଶୂନ୍ୟତା ବୋଧ କରେ। ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ କହେ ସବୁ କିଛିର ଇଚ୍ଛାଧୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ବିନିଯୋଗର କଥା। ଏହାଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ନୈରାଶ୍ୟପୀଡ଼ିତ କମ୍ ହୋଇଥାଏ। **Positive attachment** (ବାସ୍ତବ ଅନୁରାଗ) ନେଇ ଚାଲିଲେ ମଣିଷର ଗୋଟିଏ **penetrating insight** (ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧେବା ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି) ଓ **keen active interest** (ତୀବ୍ର ସକ୍ରିୟ ଅନ୍ତରାସ) **grow** କରେ (ଜନ୍ମାଏ)। **Negative**

(ନେତିମୂଳକ) ରକମରେ ଚାଲିଲେ ଓଲଟା ହୋଇଥାଏ । ଗାତାରେ ଅଛି ନା'କୁ-
ଚିକାର୍ଷୁ ଲୋକ ସଂଗ୍ରହମ୍ ?

ଅନୁଲେଖକ- 'ସତ୍ତାଃ କର୍ମନ୍ୟବିଦ୍ଵାଂସୋ ଯଥା କୁର୍ବନ୍ତି ଭାରତ
କୁର୍ଯ୍ୟାଦ୍ ବିଦ୍ଵାଂସଥାସତ୍ତାଶ୍ଚିକାର୍ଷୁଲୋକସଂଗ୍ରହମ୍ ।'

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାର ମାନେ ?

ଅନୁଲେଖକ - କର୍ମଫଳରେ ଆସତ୍ତ ଅଜ୍ଞାନୀମାନେ ଯେଉଁ ଭାବେ କର୍ମ
କରନ୍ତି, ଲୋକ ସଂଗ୍ରହ ଇଚ୍ଛୁକ ହୋଇ ଜ୍ଞାନୀମାନେ ସେହି ଭାବରେ କର୍ମ କରିବା
ଉଚିତ୍ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୁଁ ଯାଜନ ଓ ଇଷ୍ଟପ୍ରତିଷ୍ଠା କହିଲେ ଯାହା ବୁଝେ, ଲୋକ
ସଂଗ୍ରହ ମାନେ ତାହାହିଁ ବୁଝାଯାଏ । ଲୋକ ସଂଗ୍ରହ ମାନେ, ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ଲୋକ ସଂଗ୍ରହ ।
ଏହାଦ୍ଵାରା ନିଜର ଓ ପାରପାର୍ଶ୍ଵିକଙ୍କର ଉଭୟଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ହୁଏ । ଏହି କର୍ମରେ ବ୍ରତା
ହେଲେ ଯାହା ରହିବାର କଥା ରହିବ, ଯାହା ତ୍ୟାଗ କରିବାର କଥା ତାହା ତ୍ୟାଗ
ହୋଇଯିବ । ତ୍ୟାଗ କରିବା ପାଇଁ ତ୍ୟାଗ କରିବା ବୋକାମା । ଧରି ରଖିବାକୁ ହେଲେ
କିଛି ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ଆଉ ତାହା ହିଁ ବୈରାଗ୍ୟ । ଅନୁରାଗ ଆସିଲେ ହିଁ ତାହାର
ପ୍ରତିକୂଳ ଯାହାକିଛି ସେଥିରେ ବିରାଗ ଘଟେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୪.୧୨.୧୯୪୫

॥ ଜୀବନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ - ଜୀବନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଜୀବନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା **being and becoming** (ବଞ୍ଚିବା ଓ ବଢ଼ିଚାଲିବା) । ଏହିତା **depend** (ନିର୍ଭର) କରେ
Ideal (ଆଦର୍ଶ)ଙ୍କଠାରେ **surrender** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ)ର ଉପରେ । ଏହି
surrender (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ)ର **consummation** (ଚରମ)ରେ ଆସେ
ଇଶ୍ଵର ପ୍ରାପ୍ତି । ତେଣୁ କୁହାଯାଇଛି ଜୀବନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭଗବାନ ଲାଭ ବା ଇଶ୍ଵର
ପ୍ରାପ୍ତି ।

ପ୍ରଶ୍ନ- କେହି ଯଦି କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ନେତାଙ୍କୁ ଆଦର୍ଶ କରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେହି ନେତା ଯଦି ଦ୍ରଷ୍ଟା ପୁରଷ ହୁଅନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ
କ୍ଷତି କ'ଣ ? ଦେଖିବାକୁ ହେବ, ସେହି ନେତାଙ୍କର କୌଣସି ଜୀବନ୍ତ ଆଦର୍ଶଙ୍କ ପ୍ରତି
ଅନୁରାଗ ଅଛି କି ନାହିଁ, ଯାହାଙ୍କ ଭିତର ଦେଇ ତାଙ୍କର ସମ୍ୟକ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଘଟିଛି ।
ଆଦର୍ଶ ଯେ ହେବେ, ସେ ହେବା ଉଚିତ୍ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଓ ପୂର୍ବତନଙ୍କର ପରିପୁରକ ।
ଭାରତବର୍ଷ ହେଉଛି ରଷି ସନ୍ତାନର ଦେଶ । ଆମ୍ଭେମାନେ ରଷି ଚାହୁଁ, ଯାହାକୁ
ବୋଲାଯାଏ **seer** ଅର୍ଥାତ୍ ଦ୍ରଷ୍ଟାପୁରୁଷ । ସେହିମାନେ ହିଁ ଥିଲେ ଆମର **normal**
public leader (ସାଧାରଣ ଜନ ନେତା) । ଆମ୍ଭେମାନେ ସେହିମାନଙ୍କୁ ହିଁ
ଚାହୁଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୫

॥ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ଅବଶ୍ୟ
ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - **Ideal** (ଆଦର୍ଶ), **self** (ଅହଂ) ଏବଂ
environment (ପାରିପାର୍ଶ୍ଵିକ)ଙ୍କର **co-ordination** (ସଂଗତି) । ଯଜନ
କରିବାକୁ ହୁଏ, **thoughts, habits and behaviour** (ଚିନ୍ତା, ଅଭ୍ୟାସ
ଏବଂ ବ୍ୟବହାର) ଗୁଡ଼ିକୁ **adjust** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) କରିବା ପାଇଁ । ଯଜନ ନ କରିଲେ
ଇଷ୍ଟଙ୍କର, ପରିବେଶର ବା ନିଜର କାହାରି ପ୍ରତି ଠିକ୍ ଭାବରେ ସେବା କରାଯାଇ
ପାରେ ନାହିଁ । ଯାହାକିଛି କର୍ମମାନ **disconnected, passion-**
prominent ଓ **blundering** (ବିଚ୍ଛିନ୍ନ, ପ୍ରବୃତ୍ତି ପ୍ରବଳ ଓ ଭ୍ରାନ୍ତିବହୁଳ) ହୋଇ
ଗଲେ । ସେଥିପାଇଁ ନିୟମିତ ଜପଧ୍ୟାନ, ଆତ୍ମବିଶ୍ଳେଷଣ, ସଦ୍ ଗ୍ରନ୍ଥପାଠ, ଇଷ୍ଟସଙ୍ଗ
କିମ୍ବା ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣ ଜ୍ଞାନବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗ ଇତ୍ୟାଦି କରିବାକୁ ହୁଏ । ଏହାଦ୍ଵାରା
ମନ ମଧ୍ୟରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ରଙ୍ଗ ଧରେ । ପୁଣି ସେହି ରଙ୍ଗକୁ ସ୍ଥାୟୀ କରିବାକୁ ଗଲେ
ପାରିପାର୍ଶ୍ଵିକଙ୍କୁ ବି ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଭାବରେ ରଙ୍ଗିନ କରି ତୋଳିବାକୁ ପଡ଼େ ସେବା ଓ ଯାଜନର
ଭିତର ଦେଇ । ଆଉ ଆଗ୍ରହର ସହିତ ଦୈନନ୍ଦିନ ଇଷ୍ଟଭୂତି କରିବାକୁ ହୁଏ । ଏହି ସବୁକୁ
ନେଇ ଇଷ୍ଟ, **the person** (ମଣିଷଟି) ବାହାରେ ଯେପରି ଦୃଷ୍ଟ- ପୁଷ୍ଟ ହୋଇ
ରହିଛି, ଭିତର ଅନ୍ତର ରାଜ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଭଳି ଦୃଷ୍ଟ-ପୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠିଥାଏ, ଅର୍ଥାତ୍
ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣତା ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲେ । ତେଣୁ ଏହି **co-ordination** (ସଙ୍ଗତି) ଆଣିବାକୁ

ଗଲେ ଯଜନ, ଯାଜନ, ଇଷ୍ଟଭୂତି ଏହି ତିନୋଟି ସମ୍ପଦ ପାଖାପାଖି ଗୁରୁ ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଏହି ଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ଛୋଟିଆ ବା ଲମ୍ବା ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ **balance** (ଭାରସାମ୍ୟ) ଠିକ୍ ରହିବ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୭.୧୨.୧୯୪୪

॥ ଜାଣିବା, ବୁଝିବା, କରିବାର ଜୁଆର ଆସେ କେତେବେଳେ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ଜ୍ଞାନ ନ ହେଲେ କିଛି ହୁଏ ନାହିଁ, କିଛି ବି କରା ଯାଇ ପାରେନା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଠାରେ **active adherence** (ସକ୍ରିୟ ଅନୁରାଗ) ଯଦି ଥାଏ, ତେବେ ଯାହାର ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ବୁଝି ଅଛି, ତାକୁ ହିଁ ନେଇ ସେ ଢେର ହୋଇପାରେ, ଢେର କିଛି କରିପାରେ। ସେହି ମୂଳ **attitude** (ମନୋଭାବ) କ୍ରମଶଃ ଜଗତ ବ୍ୟାପୀ ହୋଇ ପଡ଼େ। ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ, ସମସ୍ତଙ୍କର ଭଲ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ। ଏଥିରୁ ହିଁ ଜାଣିବା, ବୁଝିବା, କରିବାର ଜୁଆର ଆସେ କୁଳୁକୁଳୁ କରି। ତା' ଦ୍ଵାରା ନିଜର ଅଜ୍ଞାତରେ **educated** (ଶିକ୍ଷିତ) ହୋଇପଡ଼େ। ସେ **literate** (ଲେଖା ପଢ଼ା ଜଣା) ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ତାଙ୍କର କର୍ମ ଅଟକି ଯାଏ ନାହିଁ। ଶୁଣିଛି, ଶିବାଜୀ ଥିଲେ ନିରକ୍ଷର, କିନ୍ତୁ ଏତେ ବଡ଼ **penal code** (ଦଣ୍ଡବିଧି) ଗଢ଼ି ଦେଇଗଲେ। ଯେଉଁମାନଙ୍କର ମାଲ ନେଇ ଆମେମାନେ ଲେଖାପଢ଼ା ଶିଖୁ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ହିଁ ଲେଖାପଢ଼ା ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ। ବିଶ୍ଵ ପ୍ରକୃତି ହେଲା ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନର ଜୀବନ୍ତ ବିଶ୍ଵକୋଷ। ପ୍ରେସ୍‌ପୁରଣୀ ଅନୁସନ୍ଧିତ୍ରୀ ଓ ଅନୁରାଗ ନେଇ ଯଦି କେହି ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥରେ ମନୋନିବେଶ କରେ, ପରମ ପିତା ତାକୁ କଦାପି ବିମୁଖ କରନ୍ତି ନାହିଁ। ସେ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ ପାଏ, ତାହା ତାଜା, ହସି ହସି କଥା କହେ ଏବଂ କେତେ ଲୋକଙ୍କର କାମରେ ଆସେ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୭.୧୨.୧୯୪୪

॥ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ ହିଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କି ନୁହେଁ ॥

ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ଜ୍ଞାନ ଲାଭ ହିଁ କି ଜୀବନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - (ମହାସ୍ଵର୍ଗ ଯୁକ୍ତଭାବେ) ତାହା କାହିଁକି ? ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ଅତ୍ୟୁତ ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣତା ଲାଭ। ଜ୍ଞାନ କୁହନ୍ତୁ, ଯେତେ ପ୍ରକାରର ଗୁଣ କୁହନ୍ତୁ - ସମସ୍ତେ

ଏହାର ବଡ଼ ପ୍ରିୟ ଏବଂ ସେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରିୟ। ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗ ପାଇଲେ ସମସ୍ତେ ମହା ଖୁସୀ ହୁଅନ୍ତି। ତେଣୁ ତ ଇଏ ଯେଉଁଠିକି ଯାଉ, ତାକୁ ଦେଖୁ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଭଲପିତ ହୋଇଉଠନ୍ତି, କହିଉଠନ୍ତି ଆସ, ଆସ, ଆମେ ସମସ୍ତେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଖୋଜୁଛୁ, ତାଙ୍କୁ ଧରି ନାଚି, ନାଚି ସମସ୍ତେ ହାତ ଧରାଧରି ହୋଇ ଦଳବାନ୍ଧି ଆସି ହାଜର ହୋଇଯାନ୍ତି। ପିଲାମାନେ ଯେପରି ଖେଳର ଦଳପତିଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତି, ଏହା ଠିକ୍ ତଦନୁରୂପ। ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣତା ହେଲା ଯାବତୀୟ ଜ୍ଞାନ ଓ ଗୁଣର ଆଧାର ଓ ଆଶ୍ରୟ ସ୍ଥଳ। ଏଇଥିରୁ ବିରୂପ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ ଓ ଗୁଣ, ତାହା ବିକେନ୍ଦ୍ରିକ ଓ ବ୍ୟଭିଚାରୀ, ତେଣୁ ତାହା ବ୍ୟର୍ଥ। ତା'ର କୌଣସି ଦାମ ନାହିଁ ଜୀବନରେ।

ସେଥି ଯୋଗୁଁ ଭକ୍ତ କହେ-

‘ନ ଚାହେଁ ଡର୍କ, ନ ଚାହେଁ ଯୁକ୍ତି

ନ ଜାଣେ ବନ୍ଦନ, ନ ଜାଣେ ମୁକ୍ତି

ତୁମର ବିଶ୍ଵବ୍ୟାପିନୀ ବାଣୀ ମୋର ଅନ୍ତରେ ଜଗାଅ’।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଅନ୍ଧବିଶ୍ଵାସ କ’ଣ ଭଲ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଉଚ୍ଚକଣ୍ଠରେ ଜୋର ଦେଇ କହିଲେ- ଅନ୍ଧ ପୁଣି କ’ଣ ? ଚକ୍ଷୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରେ ଦେଖୁଛି ମୋର ଜ୍ଞାନ-ଜୀବନ୍ତ ଇଷ୍ଟ ଦେବଙ୍କୁ। ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଏ, ତେଣୁ ସେ ଯେପରି ଖୁସୀ ହୁଅନ୍ତି, ତାହା ହିଁ କରି ଚାଲିବି। ଆହୁରି ବେଶୀ ଭଲ ପାଇ ତାଙ୍କୁ ଆଉ ଅଧିକ ଖୁସି କରି ଚାଲିବି। ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଏ, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଏ, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଲପାଏ। ଏହାହିଁ ମୋର ଜାଗ୍ରତ ମନ୍ତ୍ର। ଦେବତା ମୋର ଜୀବନ୍ତ ଦେବତା। ମୋର ତାହୁ ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ଅଛି। କେଉଁଠି କାହିଁ ମୋର ଅନ୍ଧ ପଣିଆ। ତେବେ ଏହି ଚକ୍ଷୁର ପରେ ବି ଅନ୍ୟ ଏକ ଚକ୍ଷୁ ଅଛି, ଏହି ଦୃଷ୍ଟିର ପରେ ବି ଅନ୍ୟ ଏକ ଦୃଷ୍ଟି ରହିଛି-ଯାହାକୁ ବୁଝାଯାଏ ତତ୍ତ୍ଵଚକ୍ଷୁ, ତତ୍ତ୍ଵଦୃଷ୍ଟି। ସେ ଚକ୍ଷୁ ଦେଇ ସରୁପତଃ ତାଙ୍କୁ ଦେଖାଯାଏ-ବାସ୍ତବ ବୋଧ ବିବେଚନାର ଭିତର ଦେଇ। ତାହା ତ ମୂଳରୁ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ। ବିଧିମାତ୍ରିକ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ତାହା ହୋଇ ଉଠେ। ଦୁଧରୁ ମାଖନ ସେହି ଦୁଧଠାରୁ ହିଁ ଫୁଟି ଉଠେ। ଏବେ ତୁମ୍ଭେମାନେ ସେହି ଦୁଗୁକୁ ପାଇଛ ଅତି ହାତ ନିକଟରେ। ଏହାକୁ ଫେଣୋଇ ନେଇ ମାଖନ ବାହାର କରି ପକାଅ, ଯେତେ ପାର।

ଭକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- କାହାକୁ ଭଲପାଇବୁ ? କାହିଁକି ଭଲ ପାଇବୁ ? ଭଲ ପାଇଲେ କ’ଣ ହେବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପ୍ରଥମରୁ ବିଚାର କର। ପରେ କୌଣସି ବିଚାର ନାହିଁ। ଭାଗ୍ୟ ବଳରୁ ଭଲ ପାଇବାର ଅସଲ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପାଇଗଲେ, ସେତେବେଳେ ତୁମର ଏକମାତ୍ର କର୍ମ ହେଲା ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା। ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କରି ଭଲରେ ବାସ କରିବା, ତାଙ୍କରି ଯେପରି ଭଲହୁଏ, ତାହାହିଁ କରି ଚାଲିବା - ଭାବିବାରେ, କହିବାରେ ଓ କର୍ମର ଭିତରେ। ଆଉ ଏଇଥିପାଇଁ ଯଜନ, ଯାଜନ, ଇଷ୍ଟଭୂତି ବିଧାନ ରହିଛି।

ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟ ଜଣେ କହିଲେ- ତାହା କରି ମଧ୍ୟ କାହିଁ ଭଲ ପାଇବା ତ ହୁଏ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଅଲବର୍ତ୍ତ ହୁଏ। କୁହ- ହେ 'ଠାକୁର! ମୁଁ ତୁମକୁ ଭଲ ପାଏ, ଜୋରକରି ହେଲେ ବି ସେହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଭାବରୁ ଓ କରି ଚାଲୁ ସେହି ଭାବରେ। ଠାକୁରଙ୍କୁ ହିଁ **primary** (ପ୍ରଥମ) କରି ତୋଳୁ ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନରେ ଆଉ ଯାବତୀୟ ଯାହାକିଛି ହୋଇ ଚାଲୁ କେବଳ ତାଙ୍କ ପାଇଁ। ଏହି ପ୍ରକାରର ନ ହୋଇପାରିଲେ ଆଉ ଉପାୟ ନାହିଁ। 'ସାତୀ ନକ୍ଷତ୍ରର ଜଳ ପାତ୍ର ବିଶେଷରେ ଫଳ'। ଇଷ୍ଟ ହିଁ ଯଦି ତୁମର ଭଲପାଇବାର କେନ୍ଦ୍ର ହୁଅନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ଆପଣଙ୍କର ଆଉ କିଛି ଭାବିବାର ନାହିଁ।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ କହିଲେ- କସରତ୍ କରି କ'ଣ କିଛି ଲାଭ ମିଳେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଧର୍ମର ବାହାନା କରିବା ଏହା ଏକ ପ୍ରକାର ଭଲ, ଅଭ୍ୟାସ କରୁ କରୁ ଆୟତ୍ତକୁ ଆସେ। **Libido** (ସୁରତ)ଟିକୁ ଈଶ୍ବର ଆମ ମାନକୁ ଦେଇଛନ୍ତି। ତାହାକୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ **nurture** (ପୋଷଣ) ଦେବାକୁ ହୁଏ। ବିହିତ ଭାବରେ ଆଚରଣ କରୁ କରୁ ଭକ୍ତି ଓ ଜ୍ଞାନ ଫୁଟି ଉଠେ। ଆଚରଣର ଭିତର ଦେଇ ନ ଜାଣିଲେ ଜାଣିବା ପକ୍ଷୀ ହୁଏ ନାହିଁ।

ପ୍ରଥମ ବ୍ୟକ୍ତି- ଯାହାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ହେବ, କେଉଁ ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ଜାଣିବା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପ୍ରଥମେ ଶୁଣେ, ମେଲାଏ, ହୁଏତ ବା ଦେଖେ, ସଙ୍ଗ କରେ ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ବୁଝିପାରେ, ଧରିଥାଏ, କରିଚାଲେ, ତାହାପରେ ତାହାକୁ ଜାଣେ। ଅଶ୍ରବଶ୍ଚାସ ମାନେ ତୁ ଷ୍ଟାଣ୍ଡ ଆଶ୍ରର (ତେଲେ ଛିଡ଼ା ହେବା)। ତାଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଧରି ବୋହି ନେବାକୁ ହୁଏ, ନହେଲେ ତାଙ୍କୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ ବୁଝିବା ବା ଜାଣିବା ହୁଏ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୫

॥ ଏ ଜନ୍ମ ପୂର୍ବଜନ୍ମର ଫଳ କି ନୁହଁ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ- ଏ ଜନ୍ମ କ'ଣ ଆଗ ଜନ୍ମର ଫଳ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆଗ ଜନ୍ମଟି ଯାହା ନେଇ ଶେଷ, ଏ ଜନ୍ମଟି ତାହା ନେଇ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ। ତେବେ ମୂଳ ଜିନିଷଟି ହେଉଛି **exuberence of fusional urge** (ସମ୍ମିଳନୀ ଆକୃତିର ପ୍ରାରୁର୍ଯ୍ୟ), ଏହା ହିଁ ହେଲା **fire of life**, (ଜୀବନାଗ୍ନି)। ଏହାର ମୂଳରେ ରହିଛି **libido** (ସୁରତ)। ତାହାର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସମେଶ ଲାଭ ଯିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ। ଯୋଗବନ୍ଧନର ଭିତର ଦେଇ ବୃହତର ବିକାଶର ପଥରେ ଆଗେଇ ଯିବାକୁ ଚାହେଁ। ପୁଣି ପିତା ମାତାଙ୍କର ଯୋଗବନ୍ଧନ ଯେଉଁଠି ଯେତେ ନିବିଡ଼ ଓ ସଙ୍ଗତିପୂର୍ଣ୍ଣ, ସେଠାରେ ସେତେ ପରିମାଣରେ ସଙ୍ଗତିଶୀଳ, ତାହା-ସମେଶା ସନ୍ତାନର ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ। ସେମାନେ ସଭାବତଃ ହିଁ ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ ହୋଇଥାନ୍ତି। ଶ୍ରଦ୍ଧା ହିଁ ଶ୍ରେୟଙ୍କଠାରେ ଯୁକ୍ତ ହେବାର ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଏ। ଶ୍ରେୟଙ୍କଠାରେ ଯୁକ୍ତ ନହେଲେ ମଣିଷର କିନ୍ତୁ ନିସ୍ତାର ନାହିଁ। ତେଣୁ ଗୀତାରେ ରହିଛି-

‘ନାସ୍ତି ବୁଦ୍ଧିର ଯୁକ୍ତସ୍ୟ ନଚାୟୁକ୍ତସ୍ୟ ଭାବନା।

ନଚାଭାବସ୍ବତଃ ଶାନ୍ତିରଶାନ୍ତିସ୍ୟ କୃତଃ ସୁଖମ୍’॥

(ଅଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିର ବୁଦ୍ଧିନାହିଁ, ଭାବନା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ, ଭାବନାଶୀଳ ଯେ ନୁହଁ, ତାହାର ଶାନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ଯେ ଅଶାନ୍ତ ତାହାର ସୁଖ କାହିଁ?)

କାହା ଉପରେ ଭଲପାଇବାଟା ସ୍ଥାପନ କରିବେ ସେ-ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପଛରେ କୌଣସି କିଛିର ଅସ୍ପଷ୍ଟତା ଯଦି ରହିଯାଏ, ସେଥିପାଇଁ କୃଷ୍ଣ ଠାକୁର ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ପରିଷ୍କାର କରି କହିଲେ -

ମୟିସର୍ବାଣା କର୍ମାଣି ସଂନୟାଧ୍ୟାତ୍ମ ଚେତସା

ନିରାଶା-ନିର୍ମମ ଭୂତା ଯୁଦ୍ଧସ୍ୟ ବିଗତକୃତଃ।

(ଯାବତୀୟ କର୍ମ ଅଧ୍ୟାତ୍ମଚେତନାର ସଙ୍ଗେ ମୋଠାରେ ସଂନୟନ କରି, ନିରାଶା ନିର୍ମମ ଓ କାମନା ବାସନା ଜନିତ-ତାପ-ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଯୁଦ୍ଧ କର।)
ପୁଣି କହିଲେ-

‘ମନୁନା ଭବ ମଭକ୍ତୋ ମଦ୍ୟାଜୀ ମାଂ ନମସ୍କରୁ।

ମାମେବେଷ୍ୟସି ସତ୍ୟଂ ତେ ପ୍ରତିଜାନେ ପ୍ରିୟୋହସି ମୋ।’

(ତୁମେ ମଦଗଡ଼ଟିର ହୁଅ, ମୋର ଭଜନା କରିଚାଲ, ମୋର ଯାଜନ କର, ମୋତେ ନମସ୍କାର କର, ତାହା ହେଲେ ମୋତେ ପାଇବ, ତୁମେ ମୋର ପ୍ରିୟ, ତୁମ ନିକଟରେ ଏହି କଥା ମୁଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରି କହୁଛି)

ଟିକିଏ ପରେ ଆବେଗ ଦାସ ଝୁଙ୍କ ନେଇ କହି ଉଠିଲେ-

‘ସର୍ବଧର୍ମାନ୍ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ମାମେକଂ ଶରଣଂବ୍ରଜ

ଅହଂ ତ୍ଵାଂ ସର୍ବପାପେଭ୍ୟୋ ମୋକ୍ଷୟିଷ୍ୟାମି ମା ଶୁଚଃ।’

(ତୁମର ମନଗଢ଼ା ଯେତେ ଧର୍ମବୋଧ, ସେ ଗୁଡ଼ିକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଏକମାତ୍ର ମୋଠାରେ ଶରଣାପନ୍ନ ହୁଅ, ମୁଁ ତୁମକୁ ସର୍ବ ପାପରୁ ମୁକ୍ତ କରିବି, ତୁମେ ଦୁଃଖ କର ନାହିଁ)। ‘ଶରଣଂବ୍ରଜ’ ମାନେ ରକ୍ଷାକରି ଚାଲ। ମୋର interest (ସାଥକୁ) କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ନଷ୍ଟ ହେବାକୁ ଦିଅନାହିଁ। ମୋର ପରିପଲ୍ଲୀ କିଛି ବ କର ନାହିଁ। ଏହି ପ୍ରକାରର ସମସ୍ତ କଥାକୁ ବୁଝାପଡ଼େ, ମୂର୍ତ୍ତିମତ୍ତ ଇଷ୍ଟକୁ ଧରିବାକୁ ହେବ, ତାଙ୍କଠାରେ ଯୁକ୍ତ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଅନ୍ୟ ଯାହାକିଛି ସମସ୍ତ consideration (ବିବେଚନା) ଛାଡ଼ିଦେଇ ତାଙ୍କର ସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖି ଚାଲିବାକୁ ହେବ। ସମସ୍ତ ଗୀତା ଶାସ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଦୁରାଇ-ଫେରାଇ ଏହି ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣ ହେବାର କଥା, ଏହି କୃଷ୍ଣପ୍ରାଣ ହେବାର କଥା କୁହାଯାଇଛି। ସମସ୍ତ ମହା ପୁରୁଷଙ୍କର ଏହି ଏକ କଥା, ଶିକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ଏହି, କାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ଏହି। ଏହି ସାମାନ୍ୟ ଭାବର ଅଭାବରେ ଚ ଜନ୍ମ-ଜନ୍ମାନ୍ତରର କେତେ କଷ୍ଟ ଉପୁଜେ। ଭଗବାନଙ୍କୁ ଯେ ହୃଦୟରେ ବୋହି ନେଇ ଚାଲେ ତାହାର ପୁଣି ପରୁଆ କ’ଣ ?

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୫

II ବୈଷ୍ଣବ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ‘ତର-ତମ’ ବ୍ୟାପାରଟା କ’ଣ II

ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ବୈଷ୍ଣବ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି-ଯାହାର ଯେପରି ଭାବ ତାହା ହିଁ ଉତ୍ତମ, ତତସ୍ଥ ହୋଇ ବିଚାରିଲେ ଅଛି ତର-ତମ। ଏହି ତର-ତମ ବ୍ୟାପାରଟି କ’ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯେ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ପ୍ରାଣବଲ୍ଲଭ ହିସାବରେ ଭାବେ, ତାହାର ଭାବ ଏକ ରକମ, ଯେ ତାଙ୍କୁ ପିତା ହିସାବରେ ଭାବେ, ତାହାର ଭାବ ଆଉ ଏକ ରକମର। ଏହି ଦୁଇଟାର ମଧ୍ୟରେ କିଛିଟା ତପାତ୍ ରହିଛି। ସେହି ହିସାବରେ ଶାନ୍ତି, ଦାସ୍ୟ, ସଖ୍ୟ, ବାହୁଲ୍ୟ, ମଧୁର, ଏହି ପାଞ୍ଚରକମ ଭାବର ମଧ୍ୟରେ attitude ଓ

attainment (ମନୋଭାବ ଓ ପ୍ରାପ୍ତି)ର ତାରତମ୍ୟ ହୋଇଥାଏ। ତେବେ ଯାହାର ସ୍ବାଭାବିକ ଯେଉଁଭାବ, ସେହି ଭାବ ଅନୁସରଣ କରି ଚାଲିଲେ ତାହାର ପ୍ରୟୋଜନ ମେଣ୍ଟିଯାଏ ଏବଂ ତାହାହିଁ ତାହା ପକ୍ଷରେ ସମାଚୀନ ହୋଇଥାଏ। ଏକ-ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଏକ-ଏକ ରକମର, ଆଧାର ମଧ୍ୟ ଏକ-ଏକ ରକମର। ସେହିଟା ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିବା ଭଲ ନୁହଁ। ତେବେ ଯାହାର ଯେଉଁ ଭାବ ହିଁ ହେଉ, ସେହି ଭାବଟି ଅତ୍ୟୁତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ। ଭଲପାଇବାକୁ ଆସି କୌଣସି ଖାଙ୍କଟି ଦେଖି ଯେ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼େ, ସେ ଭଲପାଇବାକୁ ଚାହେଁ କି ନା ତାହା ସନ୍ଦେହ। ତେଣୁ କବିତାରେ କୁହା ଅଛି- ଭଲ ପାଇବାର ନିଦାନରେ, ପଲାଇ ଯିବାର ବିଧାନ ବଧୁ, ଲେଖା ଅଛି କେଉଁ ଜାଗାରେ ? ଲକ୍ଷେ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ, ନିର୍ଯ୍ୟାତନ ଓ ଅପମାନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ପ୍ରିୟଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ପଲାଇ ଯାଏନାହିଁ। ଆଉ ଏକ ଲକ୍ଷଣ ଥାଏ- ସେ କୌଣସି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ନିକଟରେ ଏପରି ଭାବରେ yield (ବଶ୍ୟତା ସାକାର) କରେ ନାହିଁ, ଯଦ୍ବାରା ପ୍ରିୟ-ପ୍ରୀତି କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ବ୍ୟାହତ ହୋଇଉଠେ। କାମ, କ୍ରୋଧ ଯାହାବି ଆସୁ ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖି କହେ ଆୟରେ ହାରାମଜାବା ! ଯିବୁ କୁଆଡ଼େ ? ମୋର ଗୁରୁଙ୍କର ସେବା କରିଯାଆ। ବିପଥରେ କେଉଁଠିକୁ ଯାଉଛୁ ? ଠିକ୍ ପଥରେ ଚାଲିଆ’। ଏହିପରି ସେ କାହାରିକୁ ଧମକ ଦେବାକୁ ବାଦ୍ଦିଏ ନାହିଁ। ପ୍ରବୃତ୍ତି ବି ଯଦି ମାନିବାକୁ ଅମଙ୍ଗ ହୁଏ, ତାହାକୁ ସେ ଶାସ୍ତି ଦେବାକୁ ପଛେଇ ଯାଏ ନାହିଁ। ବିଲ୍ଲମଙ୍ଗଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୁଝାଯାଏ ଚକ୍ଷୁଟି ସତ୍ତାର କଥାକୁ ଅବ୍ୟା କରିବାରୁ ବିଲ୍ଲମଙ୍ଗଳ ତ ତାହାକୁ ଅନ୍ଧକରି ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ। ପ୍ରିୟଙ୍କର ସତ୍ୟନିଷ୍ଠ ପଥରେ ଚାଲିବାର ଅନ୍ତରାୟ ଯେ ହିଁ ସୃଷ୍ଟିକରେ- ତାହାର ଚିଷ୍ଟି ରହିବାର ନିଷ୍ଠାର ନାହିଁ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୫

II ଜୀବନ ସାର୍ଥକ ହୁଏ କ’ଣ କରିଲେ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ - ଅନେକ ତ ଭୁଲ ତୁଟି ଜୀବନରେ କରିଛି। ଏବେ କ’ଣ କରିଲେ ଜୀବନଟା ସାର୍ଥକ ହେବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଗୀତାରେ କୁହାଯାଇଛି-

‘ଅପିତେତ୍ ସୁଦୁରାଚାରୋ ଭଜତେ ମାମନନ୍ୟ ଭାକ୍

ସାଧୁରେବ ସମନ୍ତବ୍ୟଃ ସମ୍ୟଗ୍ ବ୍ୟବସିତୋ ହି ସଃ।

(ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୂରାଚାର ବି ଯଦି ମୋତେ ଅନନ୍ୟମାନା ହୋଇ ଭଜନ କରେ, ତାକୁ ସାଧୁ ବୋଲି ମନେ କରିବାକୁ ହେବ, କାରଣ, ତାହାର ସଂକଳ୍ପ ଅତି ସାଧୁ)।

ପୁଣି କୁହାଯାଇଛି - 'ବହୁନା' ଜନ୍ମନାମତେ ଜ୍ଞାନବାନ ମାଂ ପ୍ରପଦ୍ୟତେ

ବାସୁଦେବଃ ସର୍ବମିତି ସ ମହାତ୍ମା ସୁଦୁର୍ଲ୍ଲଭଃ (୯/୧୯)

(ବହୁ ଜନ୍ମର ଶେଷରେ ଜ୍ଞାନବାନ ମୋତେ ଏହି ଭାବରେ ଉପଲବ୍ଧ କରନ୍ତି ଯେ ବାସୁଦେବ ହିଁ ସବୁକିଛି ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହିଭଳି ମାହାତ୍ମା ଅତିଶୟ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଅଟନ୍ତି)

ବାସୁଦେବ କଥାଟିର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଅଛି । ତାହାର ଅର୍ଥ ବସୁଦେବଙ୍କର ପୁତ୍ର, ମୁଁ ହିଁ ସବୁକିଛି ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୪

II ଜୀବାତ୍ମା ଠିକ୍ କେଉଁ ଜିନିଷଟି ? II

କଥା ହେଉ ହେଉ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ଜୀବାତ୍ମା କହିଲେ concretely (ବାସ୍ତବ ଭାବରେ) କେଉଁ ଜିନିଷକୁ ବୁଝାଯିବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - Life-urge (ଜୀବନ-ସମେଗ) ହିଁ ଜୀବାତ୍ମା । ଏହି ସମେଗ ସରାକୁ ଗତିଶୀଳ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ୍ଷାପରାୟଣ କରି ତୋଳେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୪

II ଆତ୍ମା ସମୟରେ ଠିକ୍ ବୁଝିବା ହୁଏ ନାହିଁ କାହିଁକି ? II

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ଗାତାରେ ଆତ୍ମା-ସମୟରେ କୁହାଯାଇଛି-

'ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟବତ୍ ପଶ୍ୟତି କଷ୍ଟଦେନମ୍ ମାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟବତ୍ ବଦନ୍ତି ତଥୈବ ଗନ୍ୟଃ ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟବତ୍ତେନମନ୍ୟଃ ଶୃଣୋତି, ଶୃଣୁପ୍ୟେନଂ ବେଦ ନ ଚୈବ କଷ୍ଟିଃ ।

(କେହି ଏହାକୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଭ୍ରମ୍ୟ ଦେଖେ, କେହି ଏହାକୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରେ, ପୁଣି କେହି ଏହାକୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ରୂପରେ ଶୁଣନ୍ତି ଏବଂ କେହି ଏହାକୁ ଶୁଣି, କହିବା ଦେଖୁ ମଧ୍ୟ ଜାଣିପାରେ ନାହିଁ) । ଏହାର କାରଣ କଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କୌଣସି ତତ୍ତ୍ୱ ବୁଝିବାକୁ ଗଲେ, ସେହି ତତ୍ତ୍ୱଟି ଯାହାଙ୍କର ଅଧିଗତ ହୋଇଛି, ତାଙ୍କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାନୁଯାୟୀ ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ, କରିବାକୁ ହୁଏ । କେବଳ

ଶୁଣିଲେ, କହିଲେ, ବା ଦେଖିଲେ ତାହା ବୁଝାପଡ଼େ ନାହିଁ । ନ କରିଲେ ବଢ଼ିବ କ'ଣ ? ଅବା କି ହୋଇ ଉଠୁ । ରସଗୋଲ୍ଲୁ ନିଶାଲେଲେ କି ରସଗୋଲ୍ଲୁ ବସୁଟି କ'ଣ ବୁଝାଯାଏ ?

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୪

II 'ନାୟମାତ୍ମା ବଳହୀନେନ ଲଭ୍ୟଃ'-କାହିଁକି କୁହାଯାଇଛି II

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- 'ନାୟମାତ୍ମା ବଳହୀନେନ ଲଭ୍ୟଃ'-ଏହି କଥାଟି କାହିଁକି କୁହାଯାଇଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - Mental strength (ମନବଳ), Mental exuberance (ମନନ ଶକ୍ତିର ପ୍ରାବୃତ୍ତ୍ୟ)ନ ରହିଲେ resistance (ବାଧା)କୁ overcome (ଅତିକ୍ରମ) କରିବା ହୋଇଉଠେ ନାହିଁ । ଆଉ ତାହା ନ ପାରିଲେ, ବାଧାକୁ ହଟାଇ ହଟାଇ ଆଗେଇ ନ ଗଲେ ସେହି ରାଜ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚିବ କିପରି ?

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୪

II 'ସ୍ୱର୍ଗରାଜ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି' - ଅର୍ଥ କ'ଣ ? II

ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ବାଇବେଲରେ ଅଛି - ସ୍ୱର୍ଗ ରାଜ୍ୟ ତୁମ୍ଭ ମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକର ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି । ଏହାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - 'ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଯେ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଧରି ରଖିପାରେ ଏବଂ ସବୁକିଛି ଦେଇ ପୂଜାକରେ, ସ୍ୱର୍ଗ ତ ତାହାର ହୃଦୟ କନ୍ଦରରେ ବିରାଜିତ । ଆଉ ପୁଣି କେଉଁଠି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ପାଇବା ? ପୁଣି କୁହାଯାଇଛି - 'ମଦଭକ୍ତା ଯତ୍ର ଗାୟନ୍ତି ତତ୍ର ଚିନ୍ତାମି ନାରଦ' । ଭକ୍ତଗଣ ଯେଉଁଠାରେ ଅନୁରାଗର ସହିତ ଭଗବାନଙ୍କର ଗୁଣଗାନ କରନ୍ତି, ସେହିଠାରେ ତାଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହୁଏ । ଗାତାରେ ଅଛି -

'ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ସହସ୍ରେଷୁ କଷ୍ଟିଦ୍ ଯତତି ସିଦ୍ଧୟେ ।

ଯତତାମପି ସିଦ୍ଧାନ୍ତାଂ କଷ୍ଟିନ୍ନଂ ବେରି ତତ୍ତ୍ୱତଃ ॥ (୭/୩)

(ସହସ୍ର ସହସ୍ର ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କଦାଚିତ କେହି ସିଦ୍ଧିଲାଭ ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ୍ଷାଶୀଳ ମୁମୁକ୍ଷୁଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କିଛିତ କେହି ମୋତେ ସ୍ୱରୂପତଃ ଜାଣିପାରେ ।)

ତତ୍ତ୍ୱମାନେ ମୁଁ କହେ ତାହାକୁ । ଇଂରାଜୀରେ thatness ବୋଲିଲେ ଯାହା ବୁଝାଯାଏ, ତାହା ହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୪

॥ ‘ଏକ’ ସଦ୍‌ବିପ୍ରାବହୁଧା ବଦନ୍ତି’-କାହିଁକି କୁହାଯାଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଢ଼ାରିଲେ- ‘ଏକ’ସଦ୍‌ବିପ୍ରା ବହୁଧା ବଦନ୍ତି-ଏହି କଥା କାହିଁକି କୁହାଯାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସତ୍‌ମାନେ ଯାହା ବାସ୍ତବ ଅସ୍ତିତ୍ୱଶାଳ । ଗୋଟିଏ ଜିନିଷକୁ ଜଣେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକ-ଏକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ନେଇ ଦେଖନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ମାଟି, ଏହାକୁ chemist (ରସାୟନବିଦ୍) ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ନେଇ ଦେଖନ୍ତି, geologist (ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍) ଆଉ ଅନ୍ୟ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିନେଇ ଦେଖନ୍ତି । ଯେ କୃଷକ ସେ ଅନ୍ୟ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ନେଇ ଦେଖେ, କୁମ୍ଭାର ସତସ୍ତ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ନେଇ ଦେଖେ, ପୁଣି ଇଞ୍ଜିନିୟର ଅନ୍ୟ ଏକ ଦୃଷ୍ଟି ନେଇ ଦେଖେ । ଏକ ମାଟି, ଯାହାର ଯେପରି approach ଓ interest (ଅଭିଗମନ ଓ ଅନୁରାଗ) ସେ ସେହି ଦିଗରୁ ବିଚାର କରି ଦେଖେ । ପୁଣି ଯେପରି ଅଙ୍ଗଶାସ୍ତ୍ରରେ ଏକ formula (ସୂତ୍ର) ବୁଝିବାକୁ ଯାଇ କେତେ ପ୍ରକାରର ଅଙ୍ଗ କର୍ଷିବାକୁ ପଡ଼େ । ଗୋଟିକର ଯେତେ ପ୍ରକାରର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇପାରେ, ସେହି ସବୁଗୁଡ଼ିକର ଭିତରେ ସେହି ଏକକୁ ଆବିଷ୍କାର କରି ନପାରିଲେ ଏକକୁ ଜାଣିବା ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୫

॥ ମାୟାମାନେ ଭ୍ରାନ୍ତି କି ନୁହଁ ॥

ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ମାୟା ମାନେ କ’ଣ illusion (ଭ୍ରାନ୍ତି) ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମାୟା ମାନେ ପରିମିତ । Illusion (ଭ୍ରାନ୍ତି) ବି ବୁଝେନାହିଁ, delusion (ବିଭ୍ରାନ୍ତି) ମଧ୍ୟ ବୁଝେ ନାହିଁ, ମୁଁ ବୁଝେ ଏହା । ମାପିବା କଥାଟା ଏହାରି ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି । ଆଧାର ଅନୁଯାୟୀ ଓଜନ କରିଦିଆ ହୋଇଛି । ଯାହା କିଛି ଗଢ଼ିବାକୁ ଯେଉଁ-ଯେଉଁ ଉପାଦାନ ଯେ - ଯେ ମାତ୍ରାରେ ଯେଉଁପରି ଲାଗେ, ତାହା ଦେବାକୁ ପଡ଼େ, ସୃଷ୍ଟିର ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବତ୍ର ହିଁ ରହିଛି ଏହିସବୁ ବ୍ୟାପାର ।

ପ୍ରଶ୍ନ-ମାୟାକୁ ଅଘଟନ-ଘଟନ-ପରିସ୍ଥୟ କାହିଁକି ବୋଲାଯାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯାହା ଥିଲା ନାହିଁ, ତାହାହିଁ କରିବସିଲା, ଯାହା materialised (ମୂର୍ତ୍ତି)ନ ଥିଲା, ତାହା ହିଁ materialised (ମୂର୍ତ୍ତି) କରି

ଉଠାଇଲା । ଆପଣ ମାନେ Chemist (ରସାୟନବିଦ୍) ପରିମାପିତ କରି ମିଶ୍ରଣ ଭିତର ଦେଇ କମ୍ କି ଅଘଟଣ ଘଟାନ୍ତି ?

ପ୍ରଶ୍ନ- ମାୟାର କ’ଣ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଅଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଅସ୍ତିତ୍ୱ ନ ରହିଲେ ମାୟା ରହିବ କେଉଁଠି ?

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୫

॥ ମଣିଷ-ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ଏତେ ଦୃଢ଼-ବିଦ୍ୱେଷ କାହିଁକି ? ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ଏକଙ୍କ ଠାରୁ ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି, ତଥାପି ମଣିଷ-ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ଏତେ ଦୃଢ଼-ବିଦ୍ୱେଷ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ବୋକା ଭାବରେ ବୁଝିବାଟା ଯଦି ସଙ୍ଗରେ ଥାଏ, ତେବେ ଦୃଢ଼-ବିଦ୍ୱେଷ ହେବ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ଧର୍ମକୁ ନେଇ ହିଁ କି କମ ହାଣକାଟ ଚାଲେ ? କିନ୍ତୁ ଜାଣିବା ଉଚିତ୍ ଈଶ୍ୱରଙ୍କଠାରେ ଭେଦ ନାହିଁ, ପୁରୁଷମାଣ ପ୍ରେରିତମାନଙ୍କ ଠାରେ ମଧ୍ୟ ଭେଦ ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ, ସଦ୍‌ଗୁରୁ-ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଭେଦ ନାହିଁ, ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ବି ଭେଦ ନାହିଁ । ଯେ ଭେଦ ସୃଷ୍ଟିକଲା, ବୁଝିବାକୁ ହେବ ସୟତାନର ବୁଝନ ଅଛି ତା ମୁଖରେ । ପ୍ରକୃତ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ କଦାପି ପୂର୍ବତନଙ୍କୁ ଅସାକାର କରିବାର ସମର୍ଥନ ନଥାଏ । ଗୋଟିଏ ଗାନ୍ ଅଛି- ‘ଆମି ବେଦବିଧି ଛାଡ଼ି, ବେଦନାହାରୀ ହରିନାମ ସଦା ଗାଏରେ’ । ବେଦବିଧି ଛାଡ଼ିବା ମାନେ ବେଦବିଧିକୁ ignore (ଉପେକ୍ଷା) କରିବା, ଏହା ନୁହଁ । ବେଦବିଧିକୁ ଧରିବା ଓ ବୁଝିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଧରଣର ପ୍ରସ୍ତୁତି ଆବଶ୍ୟକ, ସେହି ପ୍ରକାର ପ୍ରସ୍ତୁତି ହୋଇନାହିଁ ଯେତେ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନୁଷ୍ୟ ଭିତରେ ଭକ୍ତି-ଭାଲବାସା ଜାଗେନା । ଭକ୍ତି-ଭାଲବାସା ଯେତେବେଳେ ଆସେ, ସେତେବେଳେ ବେଦବିଧି ଆପେ ଆପେ ଆସେ । ସେଥି ଯୋଗୁଁ ମୂଳରୁ ଭକ୍ତିର culture (ଅନୁଶୀଳନ) କରିବାକୁ ହୁଏ ଏକାଗ୍ର ମନ ନେଇ । ମୁଁ ଏହି ପ୍ରକାରର ବୁଝିଥାଏ । Where love is present, knowledge reveals itself unto us (ଯେଉଁଠି ଠାରେ ଅନୁରାଗ ବର୍ତ୍ତମାନ, ସେଠାରେ ଜ୍ଞାନ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଆସି ଆମ୍ଭପ୍ରକାଶ କରେ) ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୫

॥ ନାନା ରକମ ଯୋଗର କେଉଁଟା କେଉଁ ପ୍ରକାରର ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଢ଼ାରିଲେ - କର୍ମଯୋଗ, ଜ୍ଞାନଯୋଗ, ଭକ୍ତିଯୋଗ, ରାଜଯୋଗ- ଇତ୍ୟାଦି ନାନା ରକମର ଯୋଗ ରହିଛି । ଏହା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କେଉଁଟା କେଉଁ ପ୍ରକାରର ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସବୁ ଯୋଗ ହିଁ ଏକ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୋଗ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ ଯୋଗମାନ ନିହିତ ଅଛି । ଯାହାର ଯେଉଁ ଦିଗରେ ଝେଁକ ଦେଖା, ସେ ସେହି ଯୋଗର ମହିମା ଦେଖା ବ୍ୟକ୍ତ କରେ । ଭଲ ପାଇ ବସିଲେ ତାହା କରିତାଲେ । କାହାରି ପାଇଁ କରିବା ହେଲେ ପୁଣି ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜ୍ଞାନ, ଭାଲବାସା ହୁଏ, ମନ ତନ୍ମୟ ହୋଇଉଠେ । ଯେଉଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରୁ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଉନା କାହିଁକି circle (ବୃତ୍ତ) complete (ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ) କରିବାକୁ ହେବ । ଯେପରି କରି ହେଉନା କାହିଁକି, ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯୁକ୍ତ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଭକ୍ତି ଓ ଭାଲବାସା ଆସିଲେ ଏହି ଯୁକ୍ତ ରହିବାଟା automatic (ସ୍ୱତଃ)ହୋଇଉଠେ । ଭକ୍ତିର ସଙ୍ଗରେ ଥାଏ କର୍ମ, ଜ୍ଞାନ ଇତ୍ୟାଦି । ଭକ୍ତି ଯୋଗଟି ମୋତେ ଭଲ ଲାଗେ । ଯେପରି ଯୋଗ ତଦନୁରୂପ ଭୋଗ । ଭକ୍ତି ଯୋଗରେ ତାଙ୍କୁ ଯେମିତି ଉପଭୋଗ କରାଯାଏ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ରକମରେ ତାଙ୍କୁ ସେଭଳି କରି ଉପଭୋଗ କରାଯାଏ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ ନାହିଁ । ତାଛଡ଼ା ଅନ୍ତରର ଟାଣ ବ୍ୟତୀତ କୌଣସି ଯୋଗ ହିଁ ସିଦ୍ଧହୁଏ ନାହିଁ । ସିଦ୍ଧ ହେବା ତ ଦୂରର କଥା, ଆରମ୍ଭ ମଧ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣକ ରହସ୍ୟ କରି କହିଲେ- ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଏତେ ରକମର ଯୋଗର କଥା କୁହାଯାଇଛି, ବିଷୟଗର କଥା ତ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଋଷିଗଣ କଣ ବିଷୟଗର କଥା ଜାଣି ନ ଥିଲେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ବିଷୟଗର ଧାର ଧାରୁ ନ ଥିଲେ ସେମାନେ । ଶୟିତାନ ହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କଠାରୁ ବିଯୁକ୍ତ କରେ । ତେଣୁ ବିଷୟଗକୁ ନେଇ ହେବ କ'ଣ ? So revere Godliness and resist Satan (ସୁତରାଂ, ଦେବତ୍ୱର ଆରାଧନା କର, ଏବଂ ଶୟିତାନର ପ୍ରତିରୋଧ କରିଚାଲ) ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୭.୧୨.୧୯୪୫

॥ ତଥାକଥିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏକ କୁଜୁର ଓ କୁବାତିକ କାହିଁକି ? ॥

ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଢ଼ାରିଲେ- ମୋର ଚାକିରୀ-ବାକିରୀ ସେତେ ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ । କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଦାୟରେ ପଡ଼ି ଏହା କରେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଉତ୍କୃଷ୍ଟରେ, ଇଷ୍ଟ ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠଙ୍କ ଠାରେ ଥରେ ଯଦି ମନ ମଜିଯାଏ, ସେତେବେଳେ ନିକୃଷ୍ଟରେ ଆଉ ମନ ଲାଗେ ନାହିଁ । ଯାହା ସତ୍ୟକାର ବଡ଼, ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଆଡ଼କୁ ଟାଣିଟି ସୃଷ୍ଟି କରେ, ସେତେବେଳେ ଏହିସବୁ କ୍ଷୁଦ୍ରଲୀଳସା ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀହରିଙ୍କର ଚାକର ହେବା ଭଲ, ପଇସାର ଚାକର ହୋଇ କ'ଣ ହେବ ? ହରିଙ୍କର ଚାକର ହେଲେ ତାହାର କିନ୍ତୁ ଛୁଟି ନାହିଁ, ହରିଙ୍କର ସେବାରେ ଏବଂ ହରିଙ୍କର ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କର ସେବାରେ ଦିନରାତ୍ରି ବ୍ୟସ୍ତ ରହିବାକୁ ହୁଏ । ଏହି ସେବା କେବେହେଲେ ବ୍ୟର୍ଥ ହୁଏ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଏ ପ୍ରକାରର ଚାକିରୀ ଶିଳା ପଳାଇ ଯିବ ତ ଯାଉ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ସଂସାର ପ୍ରତି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ରହିଛି ତ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯେପରିକି ମୋତେ ଜୁର ହେଲେ ସେତେବେଳେ ତ ଆଉ ଅର୍ଥସବୁ ଯାଇ ପାରେନାହିଁ, ଯଦିବି ଅର୍ଥସବୁ ଯିବା ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଠିକ୍ ସେହିଭଳି ପ୍ରେମଜୁର, ଭକ୍ତିଜୁର ଯଦି ଧରେ, ସେହି ଜୁର ଫଳରେ ଚଳିତ ଚଳନର କିଛି କିଛି ଓଲଟ ପାଲଟ ହୋଇପାରେ । ଆଉ ସେହିପରି ହେବା ହିଁ ଆବଶ୍ୟକ । ଯେଉଁ ଭାବରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରି ଚାଲୁଛି, ତାହାକୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବା କୁହାଯାଏ ନାହିଁ । ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଏହି ଯେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବା - ଏହା ଏକ କୁଜୁର ଓ କୁବାତିକ । ଏହି କୁଜୁର ଓ କୁବାତିକ ଆଉ ଆଉ କାହାରି ସଂସାର ସମସ୍ୟାର ସୁରାହା ହେବାର ସୁଯୋଗ ନଥାଏ । ତେବେ ଭକ୍ତି ଜୁରରେ କୁଜୁର ଛାଡ଼ି ପଳାଏ । ସେଥି ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାଟି ଯେତେ ଖରାପ ମନେ ହେଉନା କାହିଁକି, ମଣିଷ କିଛି ମାତ୍ର adjusted (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହୋଇପାରିଲେ ସଂସାରରେ ଯାହା ପ୍ରତି ଯାହା କରଣୀୟ-ଭଲ କରି ହିଁ କରିପାରେ, fulfilling to family, may even all (ପରିବାରର, କେବଳ ପରିବାର କାହିଁକି, ସମସ୍ତଙ୍କର ପରିପୂରଣ)ହୋଇଥାଏ । ଗୀତାରେ ଅଛି- 'କୌତେୟ ପ୍ରତିଜାନା ହି ନମେ ଭକ୍ତଃ ପ୍ରଣୀୟାତି' (ହେ କୌତେୟ ! ତୁମେ ନିଶ୍ଚିତ ଜାଣିରଖ ଯେ ମୋର ଭକ୍ତ କେବେ ହେଲେ ବିନିଷ୍ଠହୁଏ ନାହିଁ) । Test (ପରୀକ୍ଷା) ହେଲା - ତୁମେ through hindrance and persecution (ବାଧା ଓ ଅତ୍ୟାଚାରର

ଭିତର ଦେଇ) ତୁମର ସେବାରେ ତୁମର ଇଷ୍ଟ ଓ ପରିବେଶକୁ କେତେ ପରିମାଣରେ **profitable** (ଉପଚୟୀ) କରି ଡୋଳିପାରିଛ । ଏହି ମହତୀ କର୍ମକୁ ତୁମେ କରିବ ଯେତେ ପରିମାଣରେ, ନିଜେ ମଧ୍ୟ **profitable** (ଲାଭବାନ) ହେବ ସେହି ମାତ୍ରାରେ । ପ୍ରଭୁ ଯାଶୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କର କଥା ଅଛି-ଯେ ମୋ ପାଇଁ ଯାହା କିଛି ତ୍ୟାଗ କରିଛି, ସେ ତାହାର ଶତଗୁଣ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି । ତତ୍ପରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ବାଇବେଲ ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ନେଇ ଆସିବାକୁ ଜଣକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ।

ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଜଣେ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଦୌଡ଼ିଗଲେ ବାଇବେଲ ଆଣିବାକୁ । ବାଇବେଲ ଆଣିବାକୁ ତେରି ହେବା ଦେଖୁ **ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର** ହସି-ହସି କହିଲେ- 'ସେ ଆଉ ଲାଳନ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ରହନ୍ତି, ମାତ୍ର ଲକ୍ଷ ଯୋଜନ ଫାଙ୍କା ।'

ବାଇବେଲ ଅଣାଯିବାର ପରେ **ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର** ଅନୁଲେଖକଙ୍କୁ କହିଲେ- ପ୍ରଭୁ ଯାଶୁଙ୍କର ଭକ୍ତି ବାହାର କରି ପଡ଼ିଶୁଣା ତ !

ତତ୍ପରେ ବାଇବେଲରୁ ପଢ଼ି ଶୁଣାଇ ଦିଆଗଲା ଯଥା- 'Everyone who has left brothers or sisters or father or mother or wife or children or lands or houses for my name's sake will get a hundred times as much and inherit life eternal. Many, who are first shall be last, and many who are last shall be first.' St mathew chap-19 verses 29-30, (ଯେ ମୋର ନାମ ପ୍ରଚାର ପାଇଁ ଭାଇ, ଭଗ୍ନୀ, ପିତା, ମାତା, ସ୍ତ୍ରୀ, ସନ୍ତାନ, ଜମିଜମା ବା ବାଡ଼ିଘର ଇତ୍ୟାଦି ତ୍ୟାଗ କରିଛି, ସେ ତ୍ୟାଗ ବସ୍ତୁର ଶତ ଗୁଣ ପାଇବ ଏବଂ ଅନନ୍ତ ଜୀବନର ଅଧିକାରୀ ହେବ । ଆଜି ଯେଉଁମାନେ ସମାଜର ଶୀର୍ଷରେ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ତଳଦେଶକୁ ଚାଲିଯିବେ ଏବଂ ଆଜି ଯେଉଁମାନେ କି ନଗଣ୍ୟ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକେ ପରବର୍ତ୍ତୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶୀର୍ଷସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିବସିବେ) ।

ପାଠ କରିବାର ପରେ **ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ** - ପାଇବା ଆଶାରେ ବା ନାମଯଶ ଆଶାରେ ଯଦି କେହି ଏହି ସବୁକୁ ଛାଡ଼େ, ତାହାହେଲେ କିନ୍ତୁ ପ୍ରାୟ ହିଁ ପାଏ ନାହିଁ । ଭଲ ପାଇବାର ଖାତିରିରେ ଯେ ଛାଡ଼ିପାରେ, ଛାଡ଼ି ହିଁ ଯେ ସୁଖୀ, ଏଥିପାଇଁ ଯେ ଗର୍ବ କରେ ନାହିଁ, ଅବଶୋଷ କରେ ନାହିଁ ବା କଷ୍ଟବୋଧ କରେ ନାହିଁ, ପ୍ରାପ୍ତିର ପ୍ରତ୍ୟାଶା

ବା ଲାଳସା ଯାହାକୁ ଆଦୌ ପାଡ଼ିତ କରେ ନାହିଁ - ପ୍ରକୃତି ହିଁ ତାଙ୍କୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ପାଗଳ ହୋଇଉଠେ । ଆଉ ଏହା ଖୁବ୍ ଠିକ୍ - ଯେ ପ୍ରକୃତ ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠ, ଯେ ଯେତେ ହିଁ ନଗଣ୍ୟ ହେଉ, ଦିନେନା ଦିନେ ସେ ତାହାର ଚରିତ୍ର ଗୁଣରେ ମହତ ବୋଲି ପରିଗଣିତ ହେବ ହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏହି ପ୍ରକାର ମାଲଟି ଯାହାର ନାହିଁ, ସେ ଯେତେ ହିଁ ବଡ଼ ବା କ୍ଷମତାବାନ ହେଉନା କାହିଁକି, ହାବେଳୀ ଆଲୋକ ତୁଲ୍ୟ ଝଙ୍କ ଝଙ୍କ ହୋଇ ଠେଲି ଉଠୁ ଉଠୁ ହଠାତ୍ ଫଟ୍ କରି କଲା ହୋଇ ଲିଭିଯିବ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୫

॥ ପିତୃମାତୃଭକ୍ତି ଇଷ୍ଟାନୁଗ ହେବା କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ମା'ଙ୍କୁ ପୂଜା କରିଲେ ନା କି ସମସ୍ତଙ୍କର ପୂଜା କରିବା ହୁଏ, ଏହି କଥାର ମର୍ମ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମାତୃଭକ୍ତି ଏକାନ୍ତ ଦରକାର । ଏହିଟା ହିଁ ହେଲା ମୂଳ । କିନ୍ତୁ ପିତୃମାତୃଭକ୍ତି ଯଦି ଇଷ୍ଟାନୁଗ ନ ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ସମ୍ୟକ ସମର୍ଥନା ଆଣିପାରେ ନାହିଁ । କାରଣ, ପିତା ମାତା ଆମର ଅସ୍ତିତ୍ବର ସବୁଦିଗକୁ ଆଲୋଚିତ ଓ ଆଲୋଚିତ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତାହା ପାରନ୍ତି ଏକମାତ୍ର ଇଷ୍ଟ ବା ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଅର୍ଥାତ୍ ପରମ ପୁରୁଷ ଯେ ଅଟନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଧରି ଚାଲିଲେ ମାଆ-ବାପାଙ୍କର ସେବା ମଧ୍ୟ ଭଲକରି ହୋଇପାରେ । ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଯେତେବେଳେ ଧରାପୃଷ୍ଠକୁ ଆସନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଯେ ଯେଉଁ ମତରେ ବା ଯେ ଯେଉଁ ପଥରେ ଥାନ୍ତୁନା କାହିଁକି, ସମସ୍ତଙ୍କର ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଧରିବାକୁ ପଡ଼େ । କାରଣ, ସେ ହେଲେ ମିଳନ ତୀର୍ଥ, ସେ ହେଲେ ପୂରଣ-ବେଦୀ । ଯେ କେହି ଯେ କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ନାମ ନେଇ ପାରେ । ସେଥିରେ କୌଣସି ଦୋଷ ନାହିଁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଗୁରୁ ତ୍ୟାଗ ହୁଏ ନାହିଁ । ନିଜର ଦଳକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଗୁରୁ ତ୍ୟାଗର ଭୟ ଦେଖାନ୍ତି, ଦଳ ତ ରକ୍ଷାବାକୁ ହେବ । କେବଳ ହିନ୍ଦୁ ବୋଲି ନୁହଁ, ସମସ୍ତ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକଙ୍କର ସେ ଚିର ଉପାସ୍ୟ । ମୁଁ ଯଦି ରସୁଲଙ୍କର ଭକ୍ତ ହୁଏ, ତେବେ ରସୁଲ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ନତି ଜଣାଇଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଅସାକାର କିପରି କରିବି ? କୋରାନ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଅଛି, ଯେ ପ୍ରେରିତଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଭେଦ କରେ, ଏବଂ କୌଣସି ପ୍ରେରିତଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଦ୍ରୋହୀ ହୋଇଉଠେ, ସେ କାଫେର । ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରଶ୍ନର ଦେବା ମାନେ କାଫେରତ୍ୱ ବା ପାତିତ୍ୱକୁ ପ୍ରଶ୍ନର ଦେବା-ଯିଏ ବି ତାହା କରୁନା କାହିଁକି ? ପୂର୍ବେ ମୁସଲମାନ ପାଗଳର କେତେ ହିନ୍ଦୁ ଶିଷ୍ୟ ଥିଲେ, ହିନ୍ଦୁ ସାଧୁଙ୍କର

କେତେ ମୁସଲମାନ ଶିଷ୍ୟ ରହୁଥିଲେ । ଏହି ପ୍ରଥା ଦ୍ଵାରା ହିନ୍ଦୁଙ୍କର ମୁସଲମାନ ହେବାକୁ ପଡୁ ନ ଥିଲା, ମୁସଲମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ହିନ୍ଦୁ ହେବାକୁ ପଡୁ ନ ଥିଲା । ହଜରତ ରସୁଲ ତାଙ୍କର ବିଦ୍ୟାୟ ହଜରେ କହିଥିଲେ - ଯେ ନିଜର ବଂଶର ପରିବର୍ତ୍ତେ ନିଜକୁ ଅନ୍ୟ ବଂଶର ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରଚାର କରେ, ଜାଣି ରଖ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଆଲ୍ଲାଙ୍କର, ତାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରେରିତ ଫେରେସ୍ତାଗଣ (ସର୍ଗାୟ ଦୂତ ପ୍ରେରିତଗଣଙ୍କ) ତଥା ସମଗ୍ର ମାନବ ଜାତିର ଅନନ୍ତ ଅଭିସମ୍ପାଦ ବର୍ଷିତ ହେବ ।

ଧର୍ମର ନାମରେ ଏହି ଅପକର୍ମ ଚାଲୁଛି । ଯାହା ମନୁଷ୍ୟକୁ ବଞ୍ଚାଇବ, ପଥ ଦେଖାଇବ, ତାହାକୁ ଯଦି ଏହିଭଳି ବିକୃତ କରି ତୋଳୁ, ତାହାହେଲେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଉପାୟ କ'ଣ ହେବ । ଧର୍ମର ଏହି ଦୁଃସ୍ଥ, ବିକଳାଙ୍ଗ ଚେହେରା ଦେଖୁ ମଣିଷମାନେ ଧର୍ମ ଉପରେ ଆତ୍ମା ହରାଇ ପକାଉଛନ୍ତି । ଭକ୍ତ କହୁଛି- ମାଆ ମଙ୍ଗଳଚଣ୍ଡୀ! ବର ଦିଅ; ମାଆ ଉତ୍ତର ଦେଉଛନ୍ତି-ମୁଁ ତେକାଠି ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ଏହି ଅବସ୍ଥା ଦୂର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଧର୍ମର ସୁସ୍ଥ, ସାଧାରଣ ରୂପ ଫୁଟାଇ ତୋଳିବାକୁ ହେବ ଆଚରଣରେ ଓ ଜୀବନ ମଧ୍ୟରେ । ସେତେବେଳେ ଧର୍ମର ସଙ୍ଗରେ କିଏ ଲଢ଼ିପାରେ, ଦେଖାଯିବ ।

॥ ବୈରାଗ୍ୟ କ'ଣ ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ବୈରାଗ୍ୟ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଅନୁରାଗ ହେଲେ ବୈରାଗ୍ୟ ହୁଏ । ନଚେତ୍ ସେ ବୈରାଗ୍ୟର ମାନେ କ'ଣ ? ଅନୁରାଗ ଯେତେବେଳେ ଆସେ ସେତେବେଳେ ତାର ସଙ୍ଗେ ତାହାର ପ୍ରତିକୂଳ ଯାହା ତାହା ପ୍ରତି ବିରାଗ ବା ବୈରାଗ୍ୟ ନେଇ କରି ଆସେ । ଭଗବାନଙ୍କ ଉପରେ ନିଶା ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ବୃଦ୍ଧିପାଏ, ଶାନ୍ତିତାନର ଉପରେ ନିଶା ସେହି ପରିମାଣରେ କମେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୪

॥ ବିବେକର କର୍ମ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ - ବିବେକର କର୍ମ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମଣିଷର ମଥାରେ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ମୃତିର ଭିତରେ ସାଧ୍ୟ ଅଭ୍ୟାସ ଓ ଆଚରଣ ପ୍ରସୂତ ଯେଉଁସବୁ ଛାପ ଥାଏ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଧ୍ୟାବନ କରି, ବିଚାର କରି, ଗତବ୍ୟ ଠିକ୍ କରି ଚାଲିବା ହିଁ ବିବେକର କର୍ମ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୪

॥ ଆଲ୍ଲାଙ୍କର ସ୍ଵରୂପ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ମୁସଲମାନ ଭାଇ ଆଲ୍ଲାଙ୍କର ସ୍ଵରୂପ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରଶ୍ନ ତୋଳି ଧରିଲେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆଲ୍ଲା ମାନେ ଅଲ୍ଲା- ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଯିଏ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ପ୍ରେମର ସଭାବ ହିଁ ହେଲା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆପଣାର କରିନେବା । କୃଷ୍ଣ ମାନେ ଯେ ଆକର୍ଷଣ କରନ୍ତି । ଏହି ପରି ଏସବୁ ଏକ କଥା । ରସୁଲ ମଧ୍ୟ କୃଷ୍ଣ । ସେ ଚାହିଁଛନ୍ତି ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଆଲ୍ଲାଙ୍କର ଦିଗରେ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବାକୁ । ଏହାହିଁ ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ସେଥି ଯୋଗୁଁ ରସୁଲଙ୍କ ଛଡ଼ା ପଥ ନାହିଁ । ବାଇବେଲରେ ଅଛି - *I am the way, the truth, the life-no one can come to the father except through me* (ମୁଁ ହିଁ ପଥ, ମୁଁ ହିଁ ସତ୍ୟ, ମୁଁ ହିଁ ଜୀବନ, ମୋର ମାଧ୍ୟମ ଭିନ୍ନ କେହି ହେଲେ ପରମପିତାଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚି ପାରେ ନାହିଁ) । ପୟଗମରଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଯେ ଆଲ୍ଲାଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବା ହୁଏ ନାହିଁ, ଏହିଭଳି କଥା ଇସ୍ଲାମ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଦୟାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବାକୁ ହେଲେ ଦୟାବାନ୍ ଛଡ଼ା ପଥ ନାହିଁ । ପୁଣି ପାର ହେଉଛନ୍ତି ରସୁଲଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରାଇଦେବା ମଣିଷ । ନାମକୁ ମାତ୍ର ପୀର ହେଲେ ହେବ ନାହିଁ, ଆବଶ୍ୟକ କାମେଲ-ପୀର, ଯାହାଙ୍କୁ ବୋଲାଯାଏ ଆତାୟୀ-ଯେ ଆଚରଣ କରି ଜାଣିଛନ୍ତି ସବୁକିଛି ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୪

॥ ଅବତାର-ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ-ବିଗ୍ରହ କାହିଁକି କୁହାଯାଏ ॥

ଜନୈକ ଭକ୍ତ ପଚାରିଲେ- ଅବତାର-ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦନ ବିଗ୍ରହ କାହିଁକି ବୋଲାଯାଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସତ୍ ମାନେ ଅସ୍ଥିତ୍, ଚିତ୍ ମାନେ ସାତ୍ତା ବେଦା, ଆନନ୍ଦ ମାନେ ବୃଦ୍ଧି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବ ମଧ୍ୟରେ ଏହି tendency (ପ୍ରବଣତା) ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସମସ୍ତେ ଏହି ଜଗତରେ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦନ-ବିଗ୍ରହ । ବିଗ୍ରହ ମାନେ, ଯେ ବିଶେଷ ରୂପ ଗ୍ରହଣ କରି ଅନ୍ୟକୁ ବିଶେଷ ରୂପରେ ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି । ତେବେ ଅବତାର-ମହାପୁରୁଷଗଣ ସର୍ବଦା ଏହି ଭୂମିରେ ଜାଗ୍ରତ, ସଚେତନ ଓ କ୍ରିୟାଶୀଳ ଥାନ୍ତି । ଏହି ଚଳନରୁ ସେମାନେ ଚିତ୍ତୁତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ, ବରଂ ଅନ୍ୟକୁ ଏହି ଚଳନରେ ଚାଲିବାକୁ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରାନ୍ତି । ତେଣୁ ବିଶେଷକରି ତାଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦନ-ବିଗ୍ରହ କଥାଟି କୁହାଯାଇଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୪

॥ ଏକ ପରମାତ୍ମା ସର୍ବତ୍ର, ତଥାପି ଏତେ ବିଭିନ୍ନତା କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଢ଼ାରିଲେ- ଏକ ପରମାତ୍ମା ସର୍ବତ୍ର, ତଥାପି ଏତେ ବିଭିନ୍ନତା କାହିଁକି ଅଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ବାପାଙ୍କର ପାଞ୍ଚ ଛୁଆଁଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ହୁଏ । ବାପାଙ୍କୁ ଧରି ମାଆର ସୃଜନ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ଯାହାକୁ ଯେପରି ମାପି ଦେଇଥାଏ, ସେ ତାହାହିଁ ପାଇଥାଏ । ପରମପୁରୁଷ ଯେପରି ଅଛନ୍ତି, ସେହିଭଳି ଅଛନ୍ତି ଆଦ୍ୟା ପ୍ରକୃତି, ଯୋଗମାୟା ବା ମହାମାୟା । ଏହି ମହାମାୟା ହିଁ ଯାହା, ମହାମାତା ମଧ୍ୟ ସେ ହିଁ । **Positive** (ରଜା) ଓ **Negative** (ରିଟା)ର ଯୋଗାବେଗର ଭିତରଦେଇ ହିଁ ଯାହା କିଛି ଏହି ରୂପରେ ରୂପାୟିତ ହୋଇଛି । ସଂନ୍ଧ୍ୟା ମନ୍ଦିରେ ଅଛି - ସ୍ବ ଅନ୍ଧନସ୍ବୀତ-ବୃତ୍ତଭିଧ୍ୟାନ-ତପସ୍ୟାୟ ଗତି ଓ ଅସ୍ତି ଅଧିକାତ ହଇଲା । ସ ମାନେ ପୁରୁଷ, ଆଉ ବୃତ୍ତିମାନେ ପ୍ରକୃତି । ଏହି ଦୁଇ ଜଣଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ଟାଣ-ପାଖକୁ ଆସେ, ପୁଣି ଛିଟିକି ଯାଏ । ଏହି ଟାଣାଟାଣି, ଆକର୍ଷଣ-ବିକର୍ଷଣର ଭିତର ଦେଇ କେତେ କ'ଣ ହୋଇଛି, ହେଉଛି ଓ ଭବିଷ୍ୟତରେ ହୋଇ ଚାଲିବ-ତାହାର ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ନାହିଁ । ଆଉ ଯେତେବେଳେ ଯାହା ହେଉଛି ତାହା ହିଁ ବିଶିଷ୍ଟ, ଅନନ୍ୟ, ଏକ ଓ ଅଦ୍ବିତୀୟ, ତାହାର ଆଉ ଅନ୍ୟ ରୂପ ନାହିଁ । ଲାଲାର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଏହି ନିତ୍ୟ ନୂତନତ୍ବ । ତେଣୁ ବିଭିନ୍ନତା ତ ରହିବ ହିଁ । ତେବେ ଏହି ବିଭିନ୍ନତାର ଭିତରେ ଏକକୁ ଯେ ଦେଖିପାରେ- **mathematical measurement** (ଗାଣିତିକ ପରିମାପଣ) ନେଇ, ତାହାର ଦେଖାଟା ହୁଏ ସାର୍ଥକ । ଏକତ୍ବ ବୃଦ୍ଧାଯାଏ-ବହୁତ୍ବ ବୃଦ୍ଧାଯାଏ ନାହିଁ, ସେହି ଜ୍ଞାନ ବୋବା ଅଟେ, ପୁଣି ବହୁତ୍ବକୁ ବୁଝୁ-ମାତ୍ର ଏକତ୍ବକୁ ବୁଝୁନା, ସେହି ପ୍ରକାର ଜ୍ଞାନ ହାବା ଭଳି । ଏହାଦ୍ବାରା **meaningful adjustment** (ସାର୍ଥକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ)ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୪

॥ ପ୍ରାଣ ଓଷ୍ଠାଗତ କାହିଁକି ହୁଏ ॥

ନବାଗତ ଜଣେ ଦାଦା ପଢ଼ାରିଲେ - ସୃଷ୍ଟି ଭଗବାନଙ୍କର ଲାଲା, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ଦିଗରେ ଦେଖାଯାଏ ମଣିଷର ପ୍ରାଣଟି ଓଷ୍ଠାଗତ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସ ଅର୍ଥାତ୍ ସଭା ଯଦି ବୃତ୍ତି ନିକଟରେ ବନ୍ଧା ହୋଇପଡ଼େ, ତାହାହେଲେ ତ ପ୍ରାଣ ଓଷ୍ଠାଗତ ହେବ ହିଁ । ଆଉ ବୃତ୍ତି ଯଦି ସଭାର ନିକଟରେ ଆସିବ

ସେବକ ଭଳି ରହିପାରେ, ସେତେବେଳେ ପ୍ରାଣଟି ଆନନ୍ଦରେ ନାଚି ଚାଲେ । ତେଣୁ ଯାହା କର ବାବା ! ମୂଳଟିକୁ କ୍ଷୟ କର ନାହିଁ, ଉତ୍ସକୁ ଭୁଲି ଯାଅ ନାହିଁ । ଯଦି ଏହା କର, ତେବେ ଜାଣିରଖ ସବୁ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଗଲା । ଲୋକସେବା କର, ତେବେ ତାହା ଯଦି ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ ନ କର, ତାହା ଶାନ୍ତିର କାରଣ ନହୋଇ ଅଶାନ୍ତିର କାରଣ ହୋଇ ଉଠିବ । ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଯତ୍ନରେ ଯେଣି ହୋଇଯିବ । ଭଲ କରିବାକୁ ଯାଇ ମନ୍ଦକୁ ଡାକି ଆଣିବ । ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଆଖିର ଗୋଟିଏ ପଲକ ପକାଇବା ମଧ୍ୟ ଭଲ ନୁହେଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୪

॥ କେଉଁ ବୃତ୍ତି ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଅନୁକୂଳରେ ବା ପ୍ରତିକୂଳରେ ତାହା କିପରି ବୁଝାପଡ଼ିବ ॥

ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ- ସଦ୍‌ବୃତ୍ତି, ଅସଦ୍‌ବୃତ୍ତି- ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଅଛି ତ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯାହାର ଯେଉଁ ବୃତ୍ତି ଯେତେ ସଭାପୋଷଣୀ, ଅର୍ଥାତ୍ ଇଷ୍ଟସେବା, ସେହି ବୃତ୍ତି ସେତିକି ପରିମାଣରେ ସତ୍ । ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସେବାରେ ଲାଗିଲେ ସବୁକିଛି ସତ୍ । ତାହା ନ ଲାଗିଲେ ସବୁ କିଛି ଅସତ୍ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ମୋର କେଉଁ ବୃତ୍ତି ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଅନୁକୂଳ, ଆଉ କେଉଁ ବୃତ୍ତି ଇଷ୍ଟଙ୍କର ପ୍ରତିକୂଳ ତାହା ଧରିବି କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆମ୍ଭେ ନିଜର ସାର୍ଥ-ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବୁଝୁ ତ ? ଏହି ମାନଦଣ୍ଡରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ ଇଷ୍ଟଙ୍କର -ସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ଯଦି ମୋର ଏକମାତ୍ର କାମ୍ୟ ବସ୍ତୁ କରି ନେଇପାରେ, ସେତେବେଳେ ଯେ କୌଣସି କର୍ମକୁ ଏହି ଛାଞ୍ଚରେ କଷି କଷି ତାହାକୁ ଠିକ୍ କରିନେଇ ପାରିବୁ; ବଣିଆ ଯେପରି କଷିଟି ପଥରରେ ଘଷି ଘଷି ସୁନାକୁ ପରାଣା କରି ନିଏ । ଏହା ହେଲା ବିଚାରର ନିକିତି । ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସାର୍ଥ ଏବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦୁଇ ଦିଗକୁ ବଜାୟ ରଖି ଚାଲିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଚୋରି କରି ଟଙ୍କା ଆଣି ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଦେଲି, ଏଥିରେ ତାଙ୍କର ସାର୍ଥର ପାଲୁଟି ଓଜନଦାର ହେଲା ସତ, ମାତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ପାଲୁଟି ହାଲକା ହୋଇ ଉଠିଲା, ଲୋକମାନେ କହି ଦୁଲିଲେ, ଅମୃତ ଲୋକଟି ଚୋରମାନଙ୍କର ଗୁରୁ- ଏହି ଧରଣଟି କିନ୍ତୁ ଆଦୌ ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ପୁଣି ତାଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କର ସାର୍ଥକୁ ବ୍ୟାହତ କରେ, ତାହା ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଇଷ୍ଟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କୌଣସି ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ହସପିଟାଲ କରିଲି, ଆଉ ତାହାର ଦାୟିତ୍ବ ତପାଇ ଦେଲି ଇଷ୍ଟଙ୍କର କାନ୍ଦରେ । ଆଉ ଏହା ହୁଏତ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ପ୍ରାଣପାତି ବୋଝ ହୋଇଉଠିଲା ।

ତେଣୁ **balanced way** ତେ(ସାମ୍ୟସଙ୍ଗତ ପନ୍ଥା)ରେ ଦୁଇଦିଗକୁ ନଜର ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହିଁ ହେଲା ସଂସାର-ସମୁଦ୍ରର ଏକମାତ୍ର **compass** (ଦିଗନିର୍ଣ୍ଣୟ ଯନ୍ତ୍ର) । ଏହି ଜିନିଷଟିକୁ ସାଧୁରେ ନେଇ ଯେଉଁ ଦରିୟାରେ ପାରିହୁଅନା କାହିଁକି, ଦିଗଭ୍ରଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ । ଗୃହର ପୁଅ ଅକ୍ଲେଶରେ ନିଜ ଗୃହକୁ ଫେରି ଆସି ପାରିବ । ବୃତ୍ତି ତୁମର ବାହନ ହୋଇଯିବ । ମାଆ ଭଗବତାଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ସିଂହବାହିନୀ । ଯେଉଁ ସିଂହ ମଣିଷକୁ ଖାଇ ପକାଏ, ସେହି ସିଂହର ପିଠିରେ ଚଢ଼ି ରାଜ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଘୁରି ବୁଲୁଛନ୍ତି ମାଆ ଆମର । ସେହି ମାଆଙ୍କର ପୁଅ ଝିଅ ହୋଇ ଆମେ କଣ ତାହା ପାରିବୁ ନାହିଁ ? ଏହି ଧାଞ୍ଜରେ ଚାଲ, କରୁ କରୁ ବୁଦ୍ଧି ବଢ଼ିବ, ଆହୁରି ଆହୁରି କେତେ କଣ ହୋଇ ଉଠିବ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୪

॥ କିଛି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକିଲେ କିଛି ହୁଏ କି ନାହିଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ନିଜର କୌଣସି କିଛି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକିଲେ କିଛି ହୁଏ କି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହୁଏ, ତେବେ ଦ୍ଵେମଣିର ଛୁଆ ଭଳି । ସତୀତ୍ଵର ବିନିମୟରେ ଯେଉଁ ପିଲା ଜନ୍ମେ, ତାକୁ ନେଇ ମାଆର ଗୌରବ ନାହିଁ, ବାପାର ମଧ୍ୟ ଗୌରବ ନାହିଁ । ଆଉ ସେ ନିଜେ ତ ଚୋର ପରି ଘୁରି ବୁଲେ । ଭକ୍ତିର ବିନିମୟରେ ସାର୍ଥ ଖୋଜି ବୁଲିଲେ ବି ଏହି ପ୍ରକାରର ହୁଏ । **To fulfil the wishes of Beloved** (ପ୍ରେମିକର ଇଚ୍ଛାପୂରଣ ପାଇଁ) ମୋର ଯାହାକିଛି, ତାହା ହିଁ ଭଲ । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ମୁଁ ଏହି ବୁଦ୍ଧି ହିଁ ଭଲ । ମୋ ପାଇଁ ସେ - ଏହି ବୋଧଟି ଆଣିବେ ଠିକ୍ ନୁହଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୪

॥ ସତ୍ୟ ବୋଇଲେ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ - ସତ୍ୟ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସତ୍ୟ କଥାଟି ଆସିଛି ସଂସ୍କୃତର 'ଅସ' ଧାତୁ ଠାରୁ । ନିଜର ସହ ପରିବେଶର ଅସ୍ଥିତ ପୋଷଣା ଯାହାକିଛି ତାହାହିଁ ସତ୍ୟ । ମିଥ୍ୟା ଆସିଛି 'ମିଥ' ଧାତୁରୁ । ମିଥ ଧାତୁ ମାନେ ବଧ କରିବା । ବଞ୍ଚିବା, ବଢ଼ି ଉଠିବାର ନାଶକ ଯାହା ତାହା

ହିଁ ମିଥ୍ୟା । 'ସତ୍ୟ' ବୃକ୍ଷାତ୍, ପ୍ରିୟଂ ବୃକ୍ଷାତ୍, ମା ବୃକ୍ଷାତ୍ ସତ୍ୟମ-ପ୍ରିୟମ' । ପୁଣି କୁହାଯାଇଛି - ସତ୍ୟଂ ଲୋକହିତଂ ପ୍ରୋକ୍ତଂ, ନ ଯଥାର୍ଥ ଭିତ୍ତିଷଣମ୍ । ଯଥାର୍ଥ କଥା କହିଲେ ଯଦି ତାହା ଲୋକଙ୍କର ଅକଲ୍ୟାଣ ହୁଏ, ସେହି ଯଥାର୍ଥ କଥା କିନ୍ତୁ ସତ୍ୟ କଥା ନୁହଁ । ସତ୍ୟ କଥା ମାନେ, ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ଅନୁକୂଳ କଥା । ତାହାକୁ ମଧ୍ୟ ବୋଲିବାକୁ ପଡ଼େ ପ୍ରାତିକର ଭଙ୍ଗାରେ । ଏହି ପ୍ରକାରର ସତ୍ୟ କଥା ଯଦି କେହି ୧୨ ବର୍ଷ ଧରି କହିଚାଲେ, ତାହା ହେଲେ ତାହାର ବାକସିଦ୍ଧି ଆସିଯାଏ । ସେ ବୁଝିଥାଏ, କ'ଣ କହିଲେ କ'ଣ ଘଟିବ, ଆଉ କହିଥାଏ ମଧ୍ୟ ତଦନୁରୂପ କରି । ଏହା ଭିନ୍ନ ତାହାର କଥା ସତ୍ୟକୁ ସମାପିତ କରିବା ଛଡ଼ା ସଂକ୍ଷୁଦ୍ର କରେ ନାହିଁ । ତାହାର ଅତ୍ୟନ୍ତ ବୁଦ୍ଧିକଥାରେ ମଧ୍ୟ ଏପରି ପ୍ରାତିକର ରସ ଥାଏ ଯଦ୍ଵାରା ମଣିଷ ତାହାକୁ **relish** (ଉପଭୋଗ) କରିଥାଏ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଅପ୍ରିୟ ସତ୍ୟ ଯଦି ନ କହିବା ଭଲ ତାହା ହେଲେ ତ ଚୋରକୁ ଚୋର ବୋଲି କହିବା ଠିକ୍ ହେବ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଚୋରକୁ ଚୋର ବୋଲି କୁହ ନାହିଁ, ତେବେ ସେ ଯେପରି ଚୋର ନ କରେ ତାହା ହିଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କର । ତାକୁ ଚୋର ବୋଲି କହିଲେ ଭାବିବ, ମୋର ଯେତେ ବେଳେ ଚୋର ନାମଟି ସର୍ବତ୍ର ରଟିଯାଇଛି, ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଭଲ କରି ଚୋରି କରିବି । ତାହା ଭିତରେ ଅସଲ ବୋଧଟି ସୃଷ୍ଟିକର- ଭଲ କରି ବୁଝାଅ, 'ଭାଇ ! ପରର କଷ୍ଟାର୍ଜିତ ଜିନିଷ କାହିଁକି ଏହି ଭାବରେ ହରଣ କରି ନିଅ ? ତୁମର ଯେତିକି ଅଛି, ତାହାକୁ ଯଦି ଅନ୍ୟ କେହି ଜଣେ ଏହିଭାବରେ ନେଇ ପଳାଏ, ତତ୍ପରା ତମେ କେତେ କଷ୍ଟ ପାଅ, ଏପରିକି ଅଭିଶାପ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଇଥାଅ । ତେଣୁ ଅନ୍ୟର ଗାଳି, ଅଭିସାପ କୁଡ଼ାଇବା କ'ଣ ଭଲ ? ତୁମ୍ଭେ ନିଜେ ଯଦି ଟିକିଏ ପରିଶ୍ରମ କରନ୍ତ, ତେବେ କେତେ ଆୟ କରି ପାରନ୍ତ । ମନରେ ପୋଲିସ୍‌ର ଭୟ ରହନ୍ତା ନାହିଁ, ଦୁର୍ନାମର ଭୟ ରହନ୍ତା ନାହିଁ । ପୁଣି ଯେଉଁ ପିଲାଛୁଆ ପାଇଁ ଚୋରି କରୁଛ, ସେହି ଛୁଆପିଲା ତ କାହାରି ସମ୍ମୁଖରେ ଭଲକରି ଛିଡ଼ା ହେବାର ସ୍ଥାନ ପାଇବେ ନାହିଁ ତୁମର ଏହି ହାନିକର୍ମ ପାଇଁ । ଏହି ପ୍ରକାରର କଥା ତାହା ପାଖରେ କହି ତାହାର ହୃଦୟକୁ ଭିଜାଇ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ, ପ୍ରାଣକୁ ତରଳାଇ ଦେବାକୁ ହୁଏ । ତୁମେ ତୁମର ନିଜର ପୁଅ ବେଳକୁ କିପରି କରି ଥାଅ ?

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୬.୧୨.୧୯୪୪

॥ ଉଚିତ୍ କଥାର ମାନେ କ'ଣ ॥

ଜନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରସଙ୍ଗ କ୍ରମେ ପଚାରିଲେ- ମୁଁ ଯାହା ଉଚିତ୍ ମନେ କରେ ସେହି କଥା ନକହି ରହିପାରେ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଉଚିତ୍ କଥା ମାନେ, ଯେ କଥାରେ ମେଳ ବା ଏକତା ଆସେ । ତାହାକୁ ବାଦ ଦେଇ ଯେ ଉଚିତ୍ କଥା, ତାହା ମଣିଷକୁ ଚୋରା ବାଲିର ମଧ୍ୟରେ ବସାଇ ଦେବାଭଳି ହୁଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୬/୨୭.୧୨.୧୯୪୫

॥ ଗ୍ରୀକ୍ଷ କରିଲେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

କଥା କହୁ କହୁ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ଗ୍ରୀକ୍ଷ କରିଲେ କ'ଣ ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଗ୍ରୀକ୍ଷ ମାନେ ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କର ସ୍ମରଣ ମନନ ସହ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ବାନ ଦେବା । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆମର **instinct** (ସହଜାତ ସଂସ୍କାର) ଗୁଡ଼ିକ **nurtured** (ପରିପୁଷ୍ଟ) ହୁଏ । ଆମେମାନେ ଉନ୍ନତ ହୋଇଉଠୁ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ମାଆ-ବାପାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁରେ ମଣିଷ ଉପବାସ, ହବିଷ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ପାଳନ କରେ କାହିଁକି ? ଏହି ନିୟମ ପାଳନର କାଳ ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣର ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କାହିଁକି ? କାହାର ବେଶା ଦିନ, ପୁଣି କାହାର କମ ଦିନ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଶୋକରେ ମଣିଷର ଶରୀର ଉପରେ ଏକ ଆଘାତ ପଡ଼େ । ରକ୍ତ ଚଳାଚଳ ଓ ଶରୀରର ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରନ୍ଥିର ରସ କ୍ଷରଣ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ବ୍ୟାହତ ହୋଇଥାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ହଜମ ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ବିପନ୍ନ ହୋଇଉଠେ । ସେଥିଯୋଗୁଁ ଯେଉଁ ଧରଣର ଖାଦ୍ୟ ସେ ହଜମ କରିପାରେ ଯେଉଁ ଖାଦ୍ୟ ଓ ଚଳଣୀରେ ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ ସ୍ୱୈର୍ଯ୍ୟ ଫେରି ଆସେ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସବଳ ହୁଏ ସେହି ଧରଣର ବିଧାନ ମାନି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ଶରୀର- ମନର ସାମ୍ୟ ଫେରାଇ ଆଣିବା । ସାମ୍ୟ ସଙ୍ଗତ ଚଳନ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଯେଉଁଭଳି ଆୟତ୍ତ ଥାଏ, ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଦିନ ସଂଖ୍ୟାର ତାରତମ୍ୟ କରା ହୁଏ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ । ତେଣୁ ଦେଖାଯାଏ, ଉଚ୍ଚତର ବର୍ଣ୍ଣ ମାନଙ୍କର ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ଦିନ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଏହିତା ଆଶା କରାହୁଏ ଯେ ସେମାନେ **more controlled** (ବେଶାଭାଗ ସଂଯତ) । ଅବଶ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହିଭଳି

ହୋଇପାରେ ଯେ ଉଚ୍ଚତର ବର୍ଣ୍ଣୋତ୍ତର ହୋଇ ଜଣେ **less controlled** (କମ ସଂଯତ), କିନ୍ତୁ ଅନୁକୃତବର୍ଣ୍ଣର ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଜଣେ **more controlled** (ବେଶା ସଂଯତ) । କିନ୍ତୁ ସାମାଜିକ ବିଧାନ ଗୁଡ଼ିକ ଗଡ଼ପଡ଼ା-ପରି କରା ହୋଇଥାଏ । ତେବେ ଏକଥା ଠିକ୍-ବର୍ଣ୍ଣୋଚିତ ବିହିତ ଜନନ ଓ ଆଚାର-ଆଚରଣ ଯଦି ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ଥାଏ, ଚରିତ୍ର ଉପରେ ତାହାର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଭାବ ନିଶ୍ଚିତ ପଡ଼ିଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୭/୨୭.୧୨.୧୯୪୫

॥ ନିୟତିକୁ ନ-ମାନି ପାରି ହୁଏ କି ନାହିଁ ॥

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ- ନିୟତିକୁ ନ ମାନି ପାରି ହୁଏ କି ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କର୍ମଫଳ ଯାହା ତାହା ଆମର ଦୃଷ୍ଟିର ବାହାରେ ଆମ୍ଭ ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି, ତାହାକୁ କୁହାଯାଏ ନିୟତି । ପୁଣି, ମୋର କର୍ମ ଫଳ ମୋ ଭିତରେ ଯେଉଁ ଶୈଳି ଓ ସମେତ ସୃଷ୍ଟି କରି ମୋତେ ଚଳାଇ ନେଇ ଚାଲିଛି, ତାହା ମଧ୍ୟ ଏହି ନିୟତିର ଏକ ରୂପ । ବହିରାଗତ କର୍ମଫଳ ଏବଂ ମୋର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଶୈଳି ଓ ସମେତ ଯଦି ଅଶୁଭ ଥାଏ, ତାହାର ଶୁଭ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମୋର ହାତ ମଧ୍ୟରେ ଅଛି । ଏଥି ପାଇଁ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଧରିବାକୁ ହୁଏ ଓ ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ କରି ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼େ । ମଙ୍ଗଳଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ବନ୍ଧନର ରକ୍ତୁଚି ଯଦି ଶକ୍ତ ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ଅମଙ୍ଗଳ ସେତେ ବେଶା ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିପାରେ ନାହିଁ । ଟଙ୍କା ସଙ୍ଗରେ ପାରତି ନ ହୋଇ ନାରାୟଣଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯଦି ପାରତି ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ମା'ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦୋଡ଼ମାରି ଆସି ଦୁଆରେ ପହଞ୍ଚି ଏବଂ କହନ୍ତି, 'ନେଏ, ନେଏ, କ'ଣ ନେବୁ ନେଇ ନେଏ' । **Be rich in mind and deed and have riches** (ମନରେ ଏବଂ କାମରେ ସମ୍ପଦଶାଳୀ ହୁଅ, ଏବଂ ତାହାର ଭିତର ଦେଇ ସମ୍ପଦର ଅଧିକାରୀ ହୁଅ) । **Habit** ମାନେ ମୁଁ କହେ, **have it** (ଏହାକୁ ନିଅ), ଆଉ **behaviour** ବୋଲେ ମୁଁ ବୁଝେ, **be to have** (ହୋଇକରି ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅ) । **'Seek ye first the kingdom of heaven, and all other things shall be added unto you'** (ପ୍ରଥମେ ସର୍ବରାଜ୍ୟର ଅନୁସନ୍ଧାନ କର, ତାହାହେଲେ ସବୁକିଛି ପାଇବ) ।

ଆ : ପ୍ର : ୭/୨୭.୧୨.୧୯୪୫

॥ ଭଗବାନ ଏତେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଲେ କାହିଁକି ? ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଆମେରିକାକୁ ଆଗତ ଜଣେ ଭକ୍ତ ପଚାରିଲେ- ଦୁନିଆରେ difference (ପାର୍ଥକ୍ୟ) ଥିବା ହେତୁ ତ ଯେତେ ସବୁ discord (ଅମେଳ) ରହିଛି । ଭଗବାନ ଏତେ difference (ପାର୍ଥକ୍ୟ)କୁ ନେଇ ଏହି ଜଗତକୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଲେ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - Difference (ପାର୍ଥକ୍ୟ) ନ ରହିଲେ କେହି କାହାରିକୁ feel (ଅନୁଭବ) କରି ପାରନ୍ତେ ନାହିଁ । କେବଳ ମୁଁ ହିଁ ଯଦି ଥା'ନ୍ତି, ମୋ ଛଡ଼ା ଯଦି କିଛି ନ ଥା'ନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ମୋର ସ୍ଥିତି ରୁହନ୍ତା ନାହିଁ, ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ବୋଧ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେଥି ଯୋଗୁଁ ସାତସ୍ୟର ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି । ବିଭିନ୍ନ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ନେଇ ଅନେକଙ୍କ ସହଯୋଗର ଭିତର ଦେଇ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ବିଶେଷ ଚିନ୍ତା ରହେ । ଏକକ କେହି ଜଣେ ରହି ପାରେ ନାହିଁ, ତେଣୁ difference (ପାର୍ଥକ୍ୟ) ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ତେବେ Divine unity (ଭଗବତ ଐକ୍ୟ)ରେ ଯଦି ଆମେମାନେ interested (ଅନ୍ତରାସୀ) ହେଉ, ତେବେ inspite of difference we enjoy one another, we enjoy to grow, and grow to enjoy (ପାର୍ଥକ୍ୟ ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଆମେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଉପଭୋଗ କରିପାରୁ, ଆମେ ଉପଭୋଗ କରୁ ବୁଦ୍ଧି ପାଇବାକୁ ଏବଂ ବୁଦ୍ଧି ପାଇବାକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ) ।

ଆ : ପ୍ର : ୭/୨୮.୧୨.୧୯୪୫

॥ ବ୍ୟାଧି ଓ ମୃତ୍ୟୁ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ କି ନୁହଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ- ବ୍ୟାଧି ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ କ'ଣ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ବ୍ୟାଧି ଓ ମୃତ୍ୟୁ ନ ହେବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଲାଗେ, ତାହା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାହା ଆସିଥାଏ । ଅନେକଙ୍କର congenital proneness to disease (ଜନ୍ମଗତ ରୋଗ ପ୍ରବଣତା) ଥାଏ, ପୁଣି ପରିବେଶ ଠାରୁ ନାନାଦି ରୋଗ ଆସେ । ଆଚାର-ଆଚରଣ ଓ ଆହାର ଠାରୁ ବିଭିନ୍ନ ବିପତ୍ତି ଘଟେ । ମାନସିକ ଦୁର୍ବଳ ଠାରୁ ପୁନଃ ଶାରୀରିକ ଅସୁସ୍ଥତାର ସୃଷ୍ଟି ଘଟେ । ତେଣୁ ରୋଗ ବିରାଗ ଏଡ଼ାଇବାକୁ ଗଲେ ଅନେକ ଦିଗକୁ ସମ୍ଭାଳି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ । ମୂଳକଥା, Ideal (ଇଷ୍ଟ), individual (ବ୍ୟକ୍ତି) ଓ environment (ପରିବେଶ)- ଏହି

ଚିନ୍ତାଚିର concordance (ସଙ୍ଗତି)ରୁ ହିଁ-ଜୀବନ । ଏଥି ଯୋଗୁଁ ନିଜେ ଇଷ୍ଟାନ୍ତର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଚଳଣୀରେ ଚାଲି ଶାରୀରିକ, ମାନସିକ ଓ ଆତ୍ମିକ ସୁସ୍ଥତା ଅର୍ଜନ କରିବାକୁ ହୁଏ । ପୁଣି ନିଜ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପରିବେଶକୁ ଯଦି ଏହି ପ୍ରକାରର ସୁସ୍ଥ କରି ତୋଳା ନଯାଏ ତେବେ କିନ୍ତୁ ଏକଲା ସୁସ୍ଥ ରହିହେବ ନାହିଁ.... ମୃତ୍ୟୁକୁ ଯେ ଅତିକ୍ରମ କରା ଯାଇ ନ ପାରେ, ତାହା ନୁହେଁ, ପୁଣି, ମରଣ ମଧ୍ୟ ମରଣ ନୁହଁ, ଯଦି ମଣିଷ ସ୍ମୃତିବାହୀ ଚେତନା ଲାଭ କରିପାରେ । ତେବେ ଆୟୁ ଯେ ପ୍ରଭୃତ ପରିମାଣରେ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇ ପାରେ ସେହି ବିଷୟରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଧର୍ମ ଓ ବିଜ୍ଞାନର ସମନ୍ୱୟ ଯଦି ଘଟେ, ତେବେ ଆୟୁକୁ ବହୁଳ ପରିମାଣରେ ବଢ଼ାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରେ । ମୃତ୍ୟୁର ଚିନ୍ତା ହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁର ମଧ୍ୟକୁ ଟାଣି ନେଇଥାଏ । ଏଭଳି ପ୍ରାତିମୁଖର ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ହୁଏ, ଯଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ମୃତ୍ୟୁର କଥା ଭାବିବାକୁ ଭୁଲିଯାଏ ।

ଅନ୍ୟ ଏକଜଣ କହିଲେ- କିନ୍ତୁ ମୃତ୍ୟୁ ତ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଯାହା, ତାହା ଯେ ଚିରକାଳ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ରହିବ - ତାହା ଯେ ନିବାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ନାହିଁ, ତାହାର ମାନେ କ'ଣ ? ମୃତ୍ୟୁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ବି ମୃତ୍ୟୁକୁ ଆମେ ଚାହୁଁନା । ଯାହା ଚାହୁଁନା, ତାହାର ଧ୍ୟାନ କରି ତାକୁ ଟାଣି ଆଣିବାକୁ ଯିବା କ'ଣ ପାଇଁ ?

ଆ : ପ୍ର : ୭/୨୮.୧୨.୧୯୪୫

॥ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଉନ୍ନେଷ କିପରି ଭାବେ ହୁଏ ॥

ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଉନ୍ନେଷ କିପରି ହୁଏ ସେହି ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ଆରମ୍ଭ ହେଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ଥାଏ ଆତ୍ମପୋଷଣ, ଆତ୍ମରକ୍ଷଣ ଓ ଆତ୍ମ ବିସ୍ତାରର ଇଚ୍ଛା । ତାହା ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ- ଆହାର, ନିଦ୍ରା, ଭୟ, ମୈଥୁନ ଓ ଅସ୍ଥିତା । ଏହି ସବୁ ଗୁଡ଼ିକର conflict (ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ)ର ଭିତର ଦେଇ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ କାମ, କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ, ମୋହ, ମଦ, ମାହର୍ଯ୍ୟ । ଆତ୍ମପୋଷଣ, ଆତ୍ମରକ୍ଷଣ, ଓ ଆତ୍ମବିସ୍ତାର ଅର୍ଥାତ୍ ଅନ୍ୟ କଥାରେ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ସଙ୍ଗରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକର ଯେତେକ୍ଷଣ ସଙ୍ଗତି ଥାଏ, ସେତେକ୍ଷଣ ସେଗୁଡ଼ିକ ଦୋଷର କିଛି ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଦୋଷର ବ୍ୟାପାର ହୋଇପଡ଼େ, ଯଦି ଆମେମାନେ ସେହି ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା obsessed (ଅଭିଭୂତ) ହୋଇ ପଡ଼ୁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଏହି ଅଭିଭୂତି କିପରି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - **Complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଗୁଡ଼ିକ ଯଦି **meaningfully adjusted** (ସାର୍ଥକ ଭାବେ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ନହୁଏ, ତେବେ **being** (ସତ୍ତା) ଏକ-ଏକ ସମୟରେ ଏକ-ଏକ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଦ୍ୱାରା **coloured** (ରଞ୍ଜିତ) ହୁଏ, **obsessed** (ଅଭିଭୂତ) ହୁଏ, **absorbed** (ଆକ୍ରନ୍ତ) ହୁଏ। ଯେତେବେଳେ **being** (ସତ୍ତା) ଯେଉଁ ଭାବରେ **inclined** (ଆନତ) ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ତୁମେ ସେହି ମଣିଷ ହୋଇଉଠ। ପୁଣି ଆଉ ଗୋଟିଏ **impulse** (ସାହା) ଦ୍ୱାରା ହୁଏତ ଆଉ ଏକ ପ୍ରକାର ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇ ଉଠିଲା। ସତ୍ତା ପ୍ରବୃତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ଓ ଅଭିଭୂତ ହେବା ଫଳରେ ଏକ ସ୍ୱେନସାର ବା ଏକ ସ୍ୱରୂପାନ୍ୟାଳ ହୁଏତ କେତେ ପ୍ରକୃତିର ମଣିଷରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଉଠିଲା- କେତେବେଳେ ମାତାଲ କେତେବେଳେ ମହା ଗଞ୍ଜାଶୋର, ପୁଣି କେତେବେଳେ ହୁଏତ **generous** (ଉଦାର)। ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଅଭିଭୂତି ହେଲେ ନିଜ ଉପରେ ନିଜର କୌଣସି ଅଧିକାର ରହେ ନାହିଁ, ପ୍ରବୃତ୍ତି ହିଁ ଆମକୁ ଚଳାଇ ନେଇ ବୁଲାଇଥାଏ। ପୁଣି **for the principle** (ଇଷ୍ଟକ ପାଇଁ) ନହେଲେ, ଭଲ ହେଉ ମନ୍ଦ ହେଉ, ସବୁକିଛି ହିଁ **obsession** (ଅଭିଭୂତି)। କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ହୁଏତ ନିଜର ଖୁଆଳି ମନ ନେଇ ପରୋପକାର କରି ବୁଲୁଛି, ଏହା ମଧ୍ୟ ଏକ ପ୍ରକାରର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅଭିଭୂତି। ଭଲ କରିବାକୁ ଯାଇ ମନ୍ଦ କରୁଛି କି ନାହିଁ, ତାହା ଭାବି ଦେଖିବାକୁ ତାର ସମୟ ନାହିଁ। ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକଙ୍କର ସଂଘାତରେ ମନ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ କଥା କହେ, ସେହିଭଳି କରି ଚାଲେ, **personality** (ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ) **disintegrated** (ବିଚ୍ଛିନ୍ନ)ହୋଇପଡ଼େ। **Impulse** (ସାହା) ହିଁ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଗୁଡ଼ିକୁ **excite** (ଉତ୍ତେଜିତ) କରେ, **impulse** (ସାହା) ଆସିବାର ଆଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)କୁ **feel** (ବୋଧ) କରିହୁଏ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଯେତେବେଳେ ପାଇ ବସେ, ସେତେବେଳେ ବେକ ଧରି ନିଜର ଯେତେ ସବୁ କର୍ମକୁ ହାସିଲ କରି ନେବାକୁ ଚାହେଁ। ତେଣୁ **unsundered** (ଅଦାକ୍ଷିତ) ଅବସ୍ଥାରେ ତାହାର ରକ୍ଷା ନାହିଁ। ପ୍ରବୃତ୍ତିର ତାଡ଼ନାର ସଙ୍ଗରେ ସେତେବେଳେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବ କିଏ ? **Sunder** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) ନିବ୍ୟାନ୍ତ ଦରକାର, ଯାହାକୁ ଆମେମାନେ କହିଥାଉ ଦ୍ୱିଜତ୍ୱ। ବାଇବେଲ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ମଧ୍ୟ **born again** (ପୁନରାୟ ଜାତ) ବୋଲାଯାଏ।

ଆ : ପ୍ର ୭/୧୧.୧.୧୯୪୭

॥ ଅହଂ କ'ଣ ? ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ଭଲ ଜାଣିବାକୁ ଚାହଁଲେ ଅହଂଟା କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯେ କୌଣସି **impulse** (ସାହା)ର **conflict** (ସଂଘାତ)ର ଭିତରେ ପଡ଼ି ଯାହା ନିଜକୁ **assert** (ଜୋର କରି ଘୋଷଣା) କରେ **to exist** (ବଞ୍ଚିବାକୁ), ତାହା ହିଁ **ego** (ଅହଂ), ଏହି ଅହଂ ଭଲ ବି ନୁହଁ ମନ୍ଦ ବି ନୁହଁ- ଅହଂ ଅହଂ ହିଁ।

ପ୍ରଶ୍ନ- **Ego** (ଅହଂ) **sundered** (ଆତ୍ମସମର୍ପିତ) ହେଲେ ତାହାର ଅବସ୍ଥା କିପରି ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - **Ego** (ଅହଂ) **sundered** (ଆତ୍ମସମର୍ପିତ)ହେଲେ **strengthened** (ଶକ୍ତିମାନ) ହୁଏ ଏବଂ **unaffected** (ଅପରାମୁଷ୍ଟ) ରହେ। 'ତୁମରି ଗରବରେ ଗରବିଣୀ ମୁଁ'। ସେତେବେଳେ ଗର୍ବ ହୁଏ ତାଙ୍କୁ ନେଇ। 'ସକଳ ଗର୍ବ ଦୂରକରି ଦେବି, ତୁମରି ଗର୍ବ ଛାଡ଼ିବି ନାହିଁ'। ତାଙ୍କୁ ଧରି ଯେଉଁ ଗର୍ବ ତାହା ଛାଡ଼ିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ।

ପ୍ରଶ୍ନ- **Sunder** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) ଯଦି **complete** (ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ) ନ ହୁଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - **Sunder** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) ହେଲେ ହିଁ **complete** (ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ) ହୁଏ। ଏହା ଯେତେ ସମୟ ନହୁଏ, ସେତେ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ **intention to surrender** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣର ଅଭିପ୍ରାୟ) ଥାଏ। ଆଉ ଏହା ହେଲା କସରତ। ଦିଆସିଲିର କାଠିଟି ଯଦି **damp** (ଓଦାଲିଆ) ଥାଏ, ତାହା ଶୀଘ୍ର ଜଳିଉଠେ ନାହିଁ। ତାହାକୁ ବାରମ୍ବାର ଘଷିବାକୁ ପଡ଼େ। ସେହିପରି **stage** (ଅବସ୍ଥା) ଗା ହିଁ **intention to surrender** (ଆତ୍ମ ସମର୍ପଣର ଅଭିପ୍ରାୟ)। ଏହି ସମର୍ପିତ ଭାବଟି ଯେତେବେଳେ ହୁଏ ତାହା କୌଣସି ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହୋଇଯାଏ। ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇ ବସିଲେ ଆଉ କଣ କିଛି କଥା ଥାଇପାରେ ? ସତ୍ତାଟା ହୁଁକାର ଦେଇ ଉଠେ ତାଙ୍କପାଇଁ। ତାଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଆଉ କିଛି ନେଇ ଚୁପ୍ ରହିବାକୁ ପ୍ରାଣ ଚାହେଁ ନାହିଁ। ଆଉ ସେଥିରେ ରସ ବା କେଉଁଠି ମିଳିବ ? ଆଉ ଏଥିରେ ସାର୍ଥକତା ବା କେଉଁଠି ? ମାଛମାନେ ଯେପରି ଜଳ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦରେ ବିଚରଣ କରେ - ତଙ୍ଗାରେ

ନେଇ ରଖିଲେ ଶ୍ବାସରୁଦ୍ଧ ହୋଇଉଠେ, ସମର୍ପିତ ପ୍ରାଣଟି ତଦନୁରୂପ ହୋଇପଡ଼େ-
ଇଷ୍ଟକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଆଉ କୌଣସିରେ ସେ ସଞ୍ଚିଲାଭ କରିପାରେ ନାହିଁ । ଏହି ଧରଣର
କ୍ଷୁଧାଟି ଜଗାଇବା ହିଁ ବଡ଼କଥା । When there is the hunger of
unification, there is no more damp and it flares up
immediately. The Augustine match-stick was hungry
and if flared as soon as it stuck against the saint-
box, (ମିଳନର କ୍ଷୁଧା ଯେଉଁଠି ଉଦଗ୍ର, ସେଠାରେ କୌଣସି ଆଦ୍ରତା ନଥାଏ ଏବଂ
ତାହା ଫଟ କରି ଜଳିଉଠେ । ଅଗଷ୍ଟିନ ରୂପ ଦିଆଯିଲି କାଟିବା କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତଥିଲା, ଏବଂ
ସାଧୁରୂପ ଦିଆଯିଲି ସଙ୍ଗରେ ଘଷି ଉଠିଲାକୁ ତାହା ଦମ୍ଭକରି ଜଳିଉଠିଲା) ।
ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ଜିନିଷ ଛାଡ଼ୁ, ଧାରେ ଧାରେ କରି ଛାଡ଼ିବ-
ଏହି ଭାବରେ ହୁଏନାହିଁ । କୌଣସି ଜିନିଷକୁ କାଟିବାକୁ ହେଲେ ତାହା ଏକ ଚୋଟରେ
ଛିନ୍ନ କରିବା ଜରୁରୀ, ରହିବସି ଘସି ଘସି କଟା କାମ ହୋଇ ନ ଥାଏ ।

ଅନୁଲେଖକ କହିଲେ- ଉକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଆପଣଙ୍କ ଛଡ଼ା ବାଣୀରେ
କୁହାଯାଇଛି ଯଥା- ଏକଗୁ କରେ ଧାର ଚଳନେ

ହସନା ଅଭ୍ୟାସ ଏସ୍ତାମାଲ,

ଅମନ କରେ ଚଳଲେ ବାଡ଼େ

ବ୍ୟର୍ଥ ବେପର୍ଯ୍ୟ କୁଜଞ୍ଜାଲ,

ଯା କରବି ତୁଛ ବୁଝିଲି ମନେ

ଏକ ଝାଙ୍କିତେ କର ତାହା,

ସମାନେ ଚଳ ସେଇ ଚଳନେ

ଏମନି ଚଲାଇ ଠିକ ରାହା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - (ଖୁସୀହୋଇ)-ଛୁଆ ମୋର ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦର କଥାଟି କହିଛି ।
ଏକ-ଏକ ସମୟରେ ଗୋଟିଏ -ଗୋଟିଏ ଚମକପ୍ରଦ କଥା ଯେତେବେଳେ ଶୁଣି
ସେତେବେଳେ ମନରେ ଆସେ ନାହିଁ ଯେ ମୁଁ ଏହି ସବୁ କଥା ପୂର୍ବେ କହିଛି । ଏହା
ନିଶ୍ଚିତ ଯେ, ଏକ ଝାଙ୍କିତେ ନକରିଲେ ହୁଏ ନାହିଁ । ଅନ୍ତରେ ସମେଶ ନଥିଲେ ଗୋଟିଏ
ବନ୍ଧମୂଳ ବଡ଼ ଅଭ୍ୟାସ ଛଡ଼ା ଯାଏ ନାହିଁ, କିମ୍ବା ଗୋଟିଏ ନୂତନତର ସଦ୍‌ଭ୍ୟାସ ବି

କରାଯାଇ ପାରେନା । ମୁଁ ରସଗୋଲାଳୁର ଲୋଭ ଯେତେବେଳେ ଛାଡ଼ିଲି, ତାହା ଗୋଟିଏ
ଦିନରେ ହିଁ ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲି । ତିନି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ରସଗୋଲା ଆଉ ଖାଇନାହିଁ । ଆସ୍ତେ-
ଆସ୍ତେ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲେ, ତାହାକୁ ମୁଁ ଆଉ ଛାଡ଼ି ପାରି ଥାନ୍ତି କି ନାହିଁ- ସନ୍ଦେହ
ଥାନ୍ତା ନିଶ୍ଚୟ । ଇଚ୍ଛାର ଜୋର ରହିଲେ ମଣିଷ ସବୁକିଛି କରିପାରେ ଏବଂ ଗୋଟିଏ
ମୁହୂର୍ତ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ତାହାକୁ ସମ୍ପାଦିତ କରିପାରେ । ଯେଉଁମାନେ ଜୀବନରେ ବଡ଼
ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଏ ଏହି ଇଚ୍ଛାର ଜୋର, ସଂକଳ୍ପର ଜୋର ।
ସେଥିପାଇଁ ତ ଦସ୍ୟୁ ରତ୍ନାକର ବାଲ୍ମିକୀ ହୋଇପାରି ଥିଲେ । ଯେପରି ମଣିଷ ହେଉ
ନା କାହିଁକି, ଯାହାବି ସେ କରୁ, ତାହାର ଭରସାର ସୁଳ, ଏହାହିଁ ଯେ, ସେ ଇଚ୍ଛାକରି
ବସିଲେ ନିଜକୁ **change** (ପରିବର୍ତ୍ତନ) କରିପାରେ । ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣ ହେଲେ, ତାହାର
ଭଲ ମନ୍ଦ ସବୁ କିଛିର ଏକ **readjustment** (ନୂତନ ସମାବେଶ)ହୁଏ,
ସେତେବେଳେ ଭଲ ଛଡ଼ା ଆଉ ମନ୍ଦ କିଛି କରି ବସେ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୭/୧୨.୧.୧୯୪୬

॥ ନିରୋଳା କେଉଁଠି ଖୋଜିବ ॥

ଜଣେ ଗୁରୁଭ୍ରାତା କହିଲେ- ନିରୋଳାରେ ରହିବାକୁ ଖୁବ୍ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ନିରୋଳା ସ୍ଥାନ ମିଳିଲେ ମଧ୍ୟ ଦେହ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ
ମନଟି ରହିଛି ତାହାଠାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ବାଟ ନାହିଁ । ବାହାରେ ନିର୍ଜନ ନ ଖୋଜି,
ମନ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଜନତା ଖୋଜି ବସିଲେ ଭଲ ହୁଏ ଏବଂ ସେହିଟା ହିଁ ନିତ୍ୟାନ୍ତ
ଆବଶ୍ୟକ । ଆଉ **conflict** (ସଂଘାତ)ର ମଧ୍ୟରେ ନ ରହିଲେ,
activity (ସକ୍ରିୟତା)ର ମଧ୍ୟରେ ନ ରହିଲେ, **strain** ଓ **pressure** (କଷ୍ଟ
ଓ ଚାପ)ର ମଧ୍ୟରେ ନ ରହିଲେ କିନ୍ତୁ ମଣିଷ **grow** (ବୃଦ୍ଧି) କରି ପାରେ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୭/୧୨.୧.୧୯୪୬

॥ ସୁଖ ଆଉ ସନ୍ତୋଷ କାହାକୁ କହିବା ॥

ସୁଖ ଏବଂ ସନ୍ତୋଷ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ସୁଖ ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ, ସନ୍ତୋଷ ଆଉ ଏକ
ଜିନିଷ । ସୁଖ ନରହିଲେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷର ସନ୍ତୋଷ ରହିପାରେ । ଆଉ ସନ୍ତୋଷ ଥିଲେ
ସୁଖ ନରହିଲେ ବି ଖାପ ଖାଇଯାଏ ।

ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ- ଏହା କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଧର, ଏକ ଜଣ ମହତ ମଣିଷ। ସେ ହୁଏତ ତ୍ୟାଗ ଓ ଦୁଃଖର ଜୀବନକୁ **embrace** (ବରଣ) କରି ନେଇଛି। ତଥାକଥିତ ସୁଖ, ସାକ୍ଷ୍ୟ ଯାହାକୁ କୁହାଯାଏ, ସେ ସବୁ ତାଙ୍କର ହୁଏତ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଅଛି ସନ୍ତୋଷ। ଏହି ସନ୍ତୋଷ ଯଦିଥାଏ, ତାହାହେଲେ ତଥା କଥିତ ସୁଖ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହାର କୌଣସି ଦୁଃଖ ରହେ ନାହିଁ। ପୁଣି ତାହାର ସ୍ବା, ପୁତ୍ର ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ଯଦି ତାକୁ ସତ୍ୟକାର ଭଲପାଆନ୍ତି, ତେବେ ସେ ଯେତେ ହିଁ **suffer** (କଷ୍ଟ) କରୁନା କାହିଁକି, ଭିତରେ-ଭିତରେ **content** (ସନ୍ତୁଷ୍ଟ) ଥାଏ। ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ପ୍ରୀତିର ଲକ୍ଷଣ ହେଲା ପ୍ରିୟଙ୍କ ପାଇଁ ହସମୁଖରେ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟକୁ ସହିନେଇ ପାରିବା। ଯେତେବେଳେ କହିଲା ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ଦୁଃଖନେବ **affection** (ସ୍ନେହ) ବା **love** (ପ୍ରୀତି) ସେଠାରେ ନାହିଁ। କାହାର ଉପରେ ପ୍ରୀତି ରହିଲେ, ତାହାପାଇଁ ଯେତେ କଷ୍ଟ ହିଁ ହେଉନା କାହିଁକି, ସେହି କଷ୍ଟକୁ ସେ କଷ୍ଟ ବୋଲି ମନେ କରେ ନାହିଁ। ତାହା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ଅନୁଯୋଗ ରଖେ ନାହିଁ। ବରଂ ସେ ଭାବିବସେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସୁଖ କରିପାରିଲି ନାହିଁ। ତାହାର ତ କିଛି ପାଇବାର ଧନ୍ୟନାହିଁ-କେବଳ ଦେବାର ଧନ୍ୟ। କିପରି କରି ପ୍ରିୟଙ୍କୁ ସୁଖୀ କରାଇବ ସେହି ଚାଲରେ ସେ ଥାଏ। ତେଣୁ ପ୍ରିୟଙ୍କ ପାଇଁ ଯେତେ ହିଁ କରୁ, ଭାବେ, ମୁଁ କିଛି କରି ପାରିଲି ନାହିଁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବରଂ ଏଥିପାଇଁ ଅପରାଧୀ ମନେ କରେ ନିଜକୁ। ପ୍ରିୟଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯାହାର ଥାଏ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିଚିତି ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାବୋଧ, ତାହାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଉ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ନଥାଏ। ସାତା, ଦମୟନ୍ତୀ, ଚିତା ଏମାନେ ଥିଲେ ଏହି ଧରଣର।

ହାତ ଦୁଇଟିକୁ ହଲାଇ ହଲାଇ, ବେକଟିକୁ ବଙ୍କାଇ ମୋହନ ଭଙ୍ଗୀରେ କହି ଉଠିଲେ - ଶଳା, ଯେତେ ଯାହା କୁହନା କାହିଁକି, ଭଲ ପାଇବା ଭଲ ସୁନ୍ଦର ମାଲ କିଛି ବି ନାହିଁ, ଯେ ଭଲ ପାଇ ପାରେ ସେ ହିଁ ରାଜା। ହୃଦୟରେ ତାହାର କେତେ ବଳ। ପ୍ରାଣରେ ତାହାର କେତେ ଯେ ସୁଖ!

ଆ : ପ୍ର : ୭/୧୩.୧.୧୯୪୭

॥ ଆତ୍ମ ସଂଯମର ପଥ କ'ଣ ॥

ବହିରାଗତ ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ- ଆତ୍ମସଂଯମର ପଥ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପ୍ରଥମେ ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ ଆତ୍ମସଂଯମ କରିବା କାହିଁକି। ତାହାର ପଶ୍ଚାତରେ ଆମେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ, ଆମେମାନେ ସତ୍ତାକୁ ହିଁ ଚାହୁଁ। ସତ୍ତାର

ବିନିମୟରେ ଯାହାକିଛି କରୁ ତାହା ହିଁ ପ୍ରବୃତ୍ତି। ସତ୍ତାକୁ ଯଦି ହରାଉ, ତେବେ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ମଧ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରି ପାରିବୁ ନାହିଁ। ସତ୍ତାକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ତ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅଛି। ତେଣୁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ ଏଭଳି ଭୋଗ କରିବାକୁ ହେବ ଯଦ୍ବାରା ସେଗୁଡ଼ିକ ସତ୍ତାପୋଷଣରେ ବ୍ୟାପୀତ ଜନ୍ମାଇ ନ ପାରନ୍ତି। ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆସେ ଆତ୍ମସଂଯମର କଥା। ଧରନ୍ତୁ, ମୋର ଖୁବ୍ ରସଗୋଲ୍ଲା ଖାଇବାର ଲୋଭ ଅଛି। ମୁଁ ତାହେଁ ରସଗୋଲ୍ଲା ଖାଇବାକୁ, ମାତ୍ର ରସଗୋଲ୍ଲା ମୋତେ ଖାଇ ଶେଷ କରିଦେଉ ତାହା ତ ଚାହେଁ ନାହିଁ। ପ୍ରବୃତ୍ତି ଯେତେବେଳେ ମୋର **being** (ସତ୍ତା)କୁ **exploit** (ଶୋଷଣ) କରେ, ସେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ **resist** (ନିରୋଧ) କରିବାକୁ ହେବ। ଏହାକୁ ବୋଲାଯାଏ ସଂଯମ। କିନ୍ତୁ ଏହି କଥାଟିକୁ କେବଳ ମୁହଁରେ କହିଲେ ପାରି ଉଠା ଯାଏ ନାହିଁ। ପ୍ରବୃତ୍ତି ଯେତେବେଳେ ଜାବୁଡ଼ି ଧରେ, ସେତେବେଳେ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିହୁଏ ନାହିଁ। ସେଥିପାଇଁ ସବୁରି ଉପରେ ହେଲା **love** (ଭାଲବାସା)। ଆଦର୍ଶଙ୍କଠାରେ ଯଦି **sincere active adherence** (ଏକନିଷ୍ଠ ସକ୍ରିୟ ଟାଣ) ଥାଏ, ସେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବୃତ୍ତି-ପ୍ରବୃତ୍ତି ତାଙ୍କୁ ହିଁ **serve** (ସେବା) କରେ, ତେଣୁ ଆବଶ୍ୟକ **surrender** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ)। ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଅପ୍ରୀତିକର ଯାହା କିଛି ତାହା କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ ନାହିଁ। ସେ ଯାହା ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ ସେହି ଧରଣର କିଛି କର୍ମର କଥା ଭାବିବାକୁ ଅସମ୍ଭବ ଲାଗେ। ପିତୃମାତୃ ଭକ୍ତ ଝିଅପୁଅ, ସତୀ ସ୍ବା, ଏପରିକି ଏକ ପ୍ରଭୁଭକ୍ତ କୁକୁର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯଦି ଦେଖ, ତାହାହେଲେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ, ଏମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ସଂଯମ ଗୁଣଟି କେତେ ସହଜ ରୂପରେ ଫୁଟି ଉଠିଛି। ଏମାନଙ୍କୁ କସରତ କରି ସଂଯମକୁ ଆୟତ୍ତ କରିବାକୁ ହୋଇ ନାହିଁ। ଆଉ ଏହି ପ୍ରକାରର ସଂଯମ ଗୁଣ ଦୀର୍ଘ କାଳ ବଞ୍ଚି ରହେ। ନହେଲେ ଜୋର୍ କରି ସଂଯମ କରିବାକୁ ଗଲେ କେଉଁ ସମୟରେ ତାହା ଯେ ଉଦ୍‌ଭଟ୍ କ୍ରୀୟା କରେ, ତାହା କୁହା ଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ। ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ପୁଣି ପରସ୍ପରର **fulfilling** (ପରିପୁରଣ) ହେବା ଆବଶ୍ୟକ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଯଦି ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରବୃତ୍ତିର **fulfilling** ନହୁଏ, ସେହି ଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟରେ ଯଦି ଦୃଢ଼ଥାଏ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଯଦି **watertight compartment** (ଅଲଗା, ଅଲଗା କୋଠରୀ)ରେ ଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯଦି ସଙ୍ଗତି ନଥାଏ, ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରର ସହାୟକ ହୋଇ ସମସ୍ତେ ମିଶି ଯଦି ସତ୍ତାର ସେବା ନ କରନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ହେବ ନାହିଁ। ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯଦି କୌଣସି ଏକ ବୃତ୍ତିର ବିପନ୍ନ ଘଟେ, ତାହା ହେଲେ ସତ୍ତା ମଧ୍ୟ ବିପନ୍ନ ହୋଇପଡ଼େ। ସେଥି ଯୋଗୁଁ

ସମସ୍ତ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ନେଇ ଆଦର୍ଶକୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ପଡ଼େ । ତଦ୍‌ବାରା ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ **integrated** (ସଂହତ) ଓ **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହୋଇଥାଏ । ମୁଁ ଏହି ପ୍ରକାରର ସହଜ ପଥରେ ବୁଝିଥାଏ । ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଇବୁ, ତାଙ୍କୁ ସେବା କରିବୁ ତାଙ୍କୁ ସୁଖୀ କରାଇବୁ - ଏହି ସବୁ ତ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅସଲ କର୍ମ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି ଚାହିଁବାର ନାହିଁ ।

ଉକ୍ତ ଭଦ୍ରଲୋକ- କିନ୍ତୁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଦ୍ଵାରା ଆମେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇପଡ଼ୁ ଯେ, ସେତେବେଳେ କ'ଣ କରିବୁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେତେବେଳେ ସେହିତାକୁ **ignore** (ଉପେକ୍ଷା) କରି **otherwise** (ଅନ୍ୟରୂପେ) କରିବାକୁ ହେବ, ଓଲଟା ଭାବେ କରିବାକୁ ହେବ । ଆଉ ଭାବିବାକୁ ଓ କରିବାକୁ ହୁଏ ସେହି ଭାବରେ । ମୋ ଠାରୁ **beyond** (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵରେ) ମୋର କେହି ଜଣେ ରହିବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ, ଯାହାଙ୍କ ଠାରେ **adhered** (ଅନୁରକ୍ତ) ହେବାକୁ ପଡ଼େ, ସେତେବେଳେ ଶକ୍ତି ତେଜ୍ଞ ଉଠେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୭/୨୪.୧.୧୯୪୭

॥ ଆଜି ମଧ୍ୟ ଆଦର୍ଶ ପ୍ରାଣତାର ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି କି ନାହିଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ - ପୂର୍ବକାଳରେ ଲୋକ ଯେପରି ଆଦର୍ଶପ୍ରାଣ ଥିଲେ ଆଜି ମଧ୍ୟ ସେହି ଆଦର୍ଶପ୍ରାଣତାର କି ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି ? କମ୍ପ୍ୟୁଟର ମତାବଲମ୍ବୀମାନେ କୁହନ୍ତି ସମାଜ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଉପଯୁକ୍ତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ମଧ୍ୟବେଳ ମନୁଷ୍ୟର ସୁଖକର ପରିଣତି ଅଣା ଯାଇପାରେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭେମାନେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହୁଁ, **going up** (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ ଗମନ) ଚାହୁଁ **going down** (ଅଧୋଗମନ) ଚାହୁଁନା । ଯେଉଁ **ism** (ବାଦ) ହେଉନା କାହିଁକି, ତାହା ବଞ୍ଚିବାର ଚାହିଦାକୁ **fulfil** (ପରିପୂରଣ) କେତେଟା କରିପାରେ, ତାହା ଦେଖିବାକୁ ହେବ । ମଣିଷ ଯେଉଁ ପରିବେଶରେ ରହୁ, ଆଉ ଯେଉଁ ମତବାଦ ହିଁ ମାନୁନା କାହିଁକି, ଆଦର୍ଶପ୍ରାଣତା ତାକୁ **integrated** (ସଂହତ) ଓ **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) କରାଇ ବୁଦ୍ଧି କରାଇଥାଏ । ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ଗଢ଼ିଉଠେ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵ । ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵ ଥିଲେ ମଣିଷ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିବେଶକୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁକୂଳ କରାଇ ବଡ଼ ହୋଇପାରେ । ପୁଣି, ତାହା ନ ରହିଲେ ଜଣେ ସବୁ ପ୍ରକାରର ସୁଯୋଗ-ସୁବିଧା ପାଇ ମଧ୍ୟ ତାହାର ଅପବ୍ୟବହାର କରି ରସାତଳକୁ ଯାଇପାରେ । ଅସଲ କଥା,

ଶ୍ରେୟ-ଆନୁଗତ୍ୟ ଛଡ଼ା ଗତି ଠିକ୍ ରହେ ନାହିଁ । ଯାହାକୁ ଧରିଲେ ସବୁକିଛି ଠିକ୍ ହୋଇଉଠେ, ସେହି ମନୁଷ୍ୟଟି ବ୍ୟତୀତ ମଣିଷ ବଞ୍ଚିବା ଭଲ ବଞ୍ଚେ ନାହିଁ ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୨୪.୧.୧୯୪୭

॥ ଅସତ୍ ପଥରେ ଯେଉଁମାନେ ବଡ଼ ହେବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ କ'ଣ କରା ଯାଇପାରେ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ- ବହୁ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଚୋରି କରନ୍ତି, ଫାଙ୍କିଦେଇ ବଡ଼ ହେବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆମେ- ମାନେ କ'ଣ କରିପାରୁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭେମାନେ ସତ୍ ପଥରେ ଚାଲି କିପରି ଭାବରେ ସବୁ ଦିଗରୁ ବଡ଼ ହେବାକୁ ହୁଏ, ଆମେ ନିଜେ ନିଜେ ତାହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସରୂପ ହୋଇ ଉଠୁନା, ତେଣୁ ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଭୁଲ ପଥରୁ ଓହରି ଆସିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଆମେମାନେ ଦାୟୀ । ସେମାନେ ଜାଣି ନାହାନ୍ତି, ଭାବିଥାନ୍ତି- ଏହିଟା ହିଁ ଠିକ୍ ପଥ । ବଡ଼ ହେବାର ପଥଟିକୁ ଆମ୍ଭେମାନେ କରି ଓ ସେହି ପ୍ରକାରର ହୋଇ ଉଠି ଦେଖାଇବାକୁ ହେବ । ଜଣେ ଭଲ ହେଲେ, ଆଉ ଦଶ ଜଣ ହୋଇ ଉଠିବେ, କ୍ରମଶଃ ଏହା ବୃଦ୍ଧିପାଏ ।

ଉକ୍ତବ୍ୟକ୍ତି- ଚୋରମାନେ ଧର୍ମର କାହାଣୀ ଶୁଣନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଚକିତ ହୋଇ ହାତ ଦୁଇଟିକୁ ଚାରିଦିଗରେ ଘୁରାଇ ଦୂର ଆକାଶ ଆଡ଼କୁ ଅଙ୍ଗୁଳି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି କହିଲେ- ତାହାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗେ ଧର୍ମ ସାଜିଉଠୁ, ଆଉ ତାହାର ଚୋରତ୍ଵ ଘୁଞ୍ଚି ଯାଉ । ଚୋରତ୍ଵ ନ ଘୁଞ୍ଚାଇ ପାରିଲେ ତ ଧର୍ମର କାହାଣୀ ଶୁଣେ ନାହିଁ । ବଞ୍ଚିବାର ଖାତିରରେ ହିଁ ଯେ ଚୋରତ୍ଵ ପରିହାର କରିବା ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ, ସେଇଟାକୁ ହିଁ ତାକୁ ବୁଝାଇ ଦେବାକୁ ହେବ । ଧର୍ମର କାହାଣୀମାନେ ବଞ୍ଚିବା ଓ ବଢ଼ି ଉଠିବାର କାହାଣୀ । ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ି ଉଠିବାର କାହାଣୀ ନ ଶୁଣି ମଣିଷ କୁଆଡ଼େ ବା ଯାଇପାରେ ? ତାହା ଯେ ତାହାର ଆତ୍ମ କାହାଣୀ । ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେ ଠିକ୍ ଭାବେ କହି ପାରୁନା, ମଣିଷ ପାଖରେ ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ତୋଳି ଧରି ପାରୁନା । ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଜାଣିଛୁ-ଇହ ଜଗତରେ କେହି ମରିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ କହୁଛନ୍ତି, ମଣିଷ ମରିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ କିଛିଦିନ ଆଗରୁ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷରେ ଲକ୍ଷ-ଲକ୍ଷ ମଣିଷ ତ ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇ ମରିଗଲେ, ସେମାନେ ତ ମରିବାକୁ ଚାହେଁ ନ ଥିଲେ । ସେହି ନ ଚାହିଁବା ତ ସେମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭେମାନେ କେହି ମରିବାକୁ ଚାହୁଁନା। ଏହା ସତ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ଯଦ୍ୱାରା ଆମ୍ଭେ ଶୀଘ୍ର ମାରାପଡ଼ିବା ତାହାହିଁ କରି ବସୁ। ଆମ୍ଭେମାନେ ଚାହୁଁ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖି ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ, ମାତ୍ର ତାହା ହୁଏ ନାହିଁ। ବଞ୍ଚିରହିବା ପାଇଁ ଯାହା କରଣୀୟ, ତାହା କରିବାକୁ ହେବ। ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର କରିବାଟା ଯଦି ନିତ୍ୟାନ୍ତ କମ୍ ଥାଏ, ତାହା ଯଦି ବଞ୍ଚି ରହିବାର ଉପକରଣ ସଂଗ୍ରହ କରି ନ ପାରେ, ପରିବେଶକୁ ମଧ୍ୟ ଯଦି ବଞ୍ଚିବାର ଅନୁକୂଳ କରି ତିଆରି କରି ନ ପାରେ, ତାହାହେଲେ ବଞ୍ଚିବାଟା ବଞ୍ଚି ରହିବ କାହା ଉପରେ ଆଶ୍ରୟ କରି ?

ଆ:ପ୍ର: ୭/୨୪.୧.୧୯୪୭

।। ଏକ ଆଦର୍ଶରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହେବାକୁ ହେବ କାହିଁକି ।।

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ-ଗାତାରେ କୁହାଯାଇଛି, 'ପରଧର୍ମେ ଭୟାବହଃ', ଏହାର ମାନେ complex-ର (ପ୍ରବୃତ୍ତିର) ଧର୍ମ ଭୟାବହ। ତୁମ୍ଭେମାନେ ସେହି ଦେଶର ମଣିଷ, ଯେଉଁ ଦେଶକୁ ଅନ୍ୟମାନେ ଭାବୁଥିଲେ- ପୃଥିବୀର ଗୁରୁ! ଭାରତର ନାମ ଶୁଣିଲା ମାତ୍ରେ ହିଁ, ଦିନ ଥିଲା ସାରା ପୃଥିବୀବାସୀ ସେହି ଭାରତକୁ ବାରମ୍ବାର ନମସ୍କାର କରୁଥିଲେ। ଆମ୍ଭେମାନେ ସେହି ସମସ୍ତ ଗୌରବର କଥା ଭୁଲି ବସିଛୁ। ପୁଣି ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ତାହା ଭୁଲିଯିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାଦିଆ ଚାଲିଛି। ମୂଳକଥା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ କ'ଣ, ତାହା ଆମ୍ଭେମାନେ ଜାଣିନାହୁଁ। ଶିକ୍ଷା ଜିନିଷଟା ଯେତେବେଳେ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଅବହେଳା କରେ, ସେତେବେଳେ, ତାହା ଶଯ୍ୟାତାନକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରେ। ମୁଁ କେବଳ ଭାରତର କଥା କହୁନାହିଁ, ଏହି ନୀତିଟି ସବୁଦେଶ ପାଇଁ ସତ୍ୟ। ପୁଣି ଦେଶପ୍ରେମ ଯେତେ ହିଁ ରହୁନା କାହିଁକି, ଆଦେଶପ୍ରେମ ନ ରହିଲେ ବାହା କିଛି ହିଁ ନୁହେଁ, ତେଣୁ Common Ideal (ଏକ ଆଦର୍ଶ)ରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହେବାକୁ ହେବ। ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ଆସିବ ଐକ୍ୟ। ଏପରିକି ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ବିରୋଧର ମାମାଂସା ମଧ୍ୟ ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ହୋଇଯିବ। କାରଣ, ପ୍ରକୃତ ଆଦର୍ଶ ପୁରୁଷ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ମାନଙ୍କର ପରିପୁରଣ ହିଁ କରିଥାନ୍ତି। Christ (ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ) ତାଙ୍କର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀମାନଙ୍କୁ କେତେ ଅଭିବାଦନ ଜଣାଇଛନ୍ତି। ହଜରତ ରସୁଲ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ବାରବାର ଅଭିବାଦନ ଜଣାଇଛନ୍ତି। ଉକ୍ତବେଦ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ 'ପୂର୍ବେଭିଃ ପ୍ରଥମେଭିଃ' ଇତ୍ୟାଦି। ସେମାନେ ଆଗଲାଣ୍ଡିକ ମହାସାଗରରେ ଥାଆନ୍ତୁ, ଏଭରୋଷ୍ଟ ପର୍ବତର ଚୂଡ଼ାରେ ରୁହନ୍ତୁ, ସାହାରା ମରୁଭୂମିରେ

ବି ଥାନ୍ତୁ, କିମ୍ବା ସୁନ୍ଦରବନର ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ଥାନ୍ତୁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନରୁ ସେହି ଗୋଟିଏ କଥା ହିଁ କହିଥାନ୍ତି। ଏହାକୁ ହିଁ କହନ୍ତି ବିଜ୍ଞାନ, ସର୍ବସ୍ଥାନରେ ସେହି ଗୋଟିଏ ହିଁ data (ତଥ୍ୟ) ମିଳିଥାଏ। ଯେକୌଣସି Prophet (ପରମ୍ପରା) କୁ ଅସାଧାରଣ କରିବା ମାନେ, ଖୋଦାଙ୍କୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ prophet (ପରମ୍ପରା) ମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅସାଧାରଣ କରିବା। ପୁଣି, ପୂର୍ବତନଙ୍କ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧାନତି ରଖି ବର୍ତ୍ତମାନ ମହାନଙ୍କୁ ସାଧାରଣ କରିବା ମାନେ ହିଁ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା। ତେଣୁ ତ କୁହାଯାଇଛି 'ସର୍ବଦେବମୟୋ ଗୁରୁଃ', 'ସ ପୂର୍ବେଷାମପି ଗୁରୁଃ କାଳେନାନବଚ୍ଛେଦାତ୍।' ସେମାନେ ପୁଣି କେବଳ collective programme (ସମଷ୍ଟଗତ କର୍ମପଦ୍ଧତି) ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକଟା indivisual (ବ୍ୟକ୍ତି)ଙ୍କ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଦିଅନ୍ତି, ତାହା ମଧ୍ୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ଅନୁଯାୟୀ। ଆଜି ଯଦି ରସୁଲଅବତାରଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଭୋଗ୍ ନିଅ, ତାଙ୍କ for ରେ (ଅନୁକୂଳରେ) ଯେତେ ଭୋଗ୍ ପାଇବ, ଏତେ ପରିମାଣରେ ଭୋଗ୍ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଚର୍ଚ୍ଚିତ ପାଇବେ ନାହିଁ। ଏହି ବାସ୍ତବ ଚିତ୍ରଟି ମୁଁ କହୁଛି ଏଥିପାଇଁ, ଯେ ସେମାନେ ମଣିଷଙ୍କ ନିକଟରେ କେତେ ପରିମାଣରେ ବରଣୀୟ ଥିଲେ ତାହା ଜାଣିବା ପାଇଁ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୨୪.୧.୧୯୪୭

।। ଧର୍ମରେ ସମନ୍ୱୟ କେଉଁଠି ।।

ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ବହୁ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ବିରୁଦ୍ଧଭାବ, ଢର୍କ, କଳହ- ଏହାରି ମଧ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟ କାହିଁ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର- ପ୍ରେରିତ ବା ଅବତାର ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଏହିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଭେଦମୂଳକ ବିଚାର କରି ବସିଲେ ହେବନାହିଁ, ପୁଣି ପୂର୍ବତନ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ସାଧାରଣ କରନ୍ତି ଓ ପରିପୁରଣ କରନ୍ତି ଏହି ପ୍ରକାରର ବର୍ତ୍ତମାନ କେହି ମହାପୁରୁଷ ଯଦି ଥାନ୍ତି, ତାଙ୍କଠି ଶ୍ରଦ୍ଧାନତି ରଖିବାକୁ ହେବ। ତଦ୍ୱାରା ଅଲଗା, ଅଲଗା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ବିରୋଧ ଭାବଟି ଆଉ ରହିବ ନାହିଁ। ଈଶ୍ୱର ଏକ, ଧର୍ମ ମଧ୍ୟ ଏକ, ଅବତାର-ମହାପୁରୁଷଗଣ ମଧ୍ୟ ଏକ, ଏହିପରି ସମନ୍ୱୟ ହୋଇ ହିଁ ରହିଛି। ଆବଶ୍ୟକ କେବଳ ସେହି ମର୍ମଟିକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ଧରାଇ ଦେବା।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୨୪.୧.୧୯୪୭

॥ ପୌରଲିକତା ଭଲ କି ନୁହଁ ॥

ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- ପୌରଲିକତା କ'ଣ ଭଲ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର- ଏହି ଧାରାଟି କୌଣସି ନା କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ବିଚାର କରି ଦେଖିବାକୁ ହେବ ତାହାର ମୂଳବିନ୍ଦୁ । ଶ୍ରୀଷ୍ଠ ଭକ୍ତମାନେ ଯେପରି **cross**ର (କ୍ରସର) ପୂଜା କରନ୍ତି, ସେହି **cross** (କ୍ରସ) ପୂଜାର କୌଣସି ମାନେ ନାହିଁ ଯାହାର ପଶ୍ଚାତରେ **Christ** (କ୍ରୀଷ୍ଟଶ୍ରୀଷ୍ଠ) ନାହାଁନ୍ତି । ଆମେ ତ୍ୟାଗ କରି ପାରୁନା ତାହାକୁ- ଯାହାର ପଶ୍ଚାତରେ ରହିଛି ପବିତ୍ର ସ୍ମୃତି ଏବଂ **sentiment** (ଭାବାନୁମ୍ପତ) । ପୂର୍ବପୁରୁଷଙ୍କର ସ୍ମୃତିକୁ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଜାଗ୍ରତ ରଖିବା ପାଇଁ ସେହିମାନଙ୍କୁ ହିଁ ମଣିଷ ପୂଜା କରିଥାଏ, କିନ୍ତୁ ପୌରଲିକତା ବୋଲି ଯଦି ସେହିଟାକୁ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଏ, ତାହାହେଲେ ଅନେକାଂଶରେ ବଞ୍ଚିତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

ଆ: ପ୍ର: ୭/୨୪.୧.୧୯୪୭

॥ 'ଶେଷ ନବୀ' ମାନେ କ'ଣ ॥

ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ- କୋରାନର ତ ଅଛି 'ଖାତେମ୍ ଭଲ ନବୀନ'- ସେହି କଥାରୁ ତ ଏହା ବୁଝାଯାଏ ନାହିଁ ଯେ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଶେଷ- ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ । ଖାତେମ୍-ର ଅନ୍ୟ ମାନେ ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଖାତେମ୍-ର ମାନେ କ'ଣ ?

ଉକ୍ତବ୍ୟକ୍ତି- ଖାତେମ୍-ର ଅର୍ଥ **seal** (ଶାଲମୋହର), **jewel** (ରତ୍ନ), **crown** (ରାଜମୁକୁଟ)- ଏହିପରି ମୁଁ ଯାହା ଶୁଣିଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହା ଯଦି ହୁଏ, ତା'ହେଲେ ତ ଠିକ୍ ଅଛି ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି - କି ରକମ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୁଁ ଏହା ବୁଝେ ଯେ, ତାଙ୍କର **seal** (ଶାଲମୋହର) ନେଇ ହିଁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆସିବେ । ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରେରିତଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଗତ ଲକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକ ରସୁଲଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ପ୍ରକଟ, ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯେ ଆସିବେ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବି ସେହିଭଳି ପ୍ରକଟ ରହିବ । ପୁଣି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କ ଭଳି ସେ ମଧ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ କୁଳରେ ମହର୍ତ୍ତା ରାଜମୁକୁଟର ରତ୍ନ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ତାଙ୍କୁ ଯେ ମାନନ୍ତି ନାହିଁ, ଅଭିବାଦନ ଜଣାନ୍ତି ନାହିଁ, ତାଙ୍କ ମହିମାକୁ ମଥାରେ ଧରି ବୁଲନ୍ତି ନାହିଁ, ତାଙ୍କୁ ମାନ ନାହିଁ- ଏହାହିଁ ଅସଲ କଥା । ସେ

ଏହି ଧରାବନ୍ଧକୁ ନିଶ୍ଚିତ ଆସିବେ ଏହି ଲାଲିଆ ଆମ୍ଭେ ରଖିବା ଉଚିତ । ସେ ଆସିବେ ନାହିଁ, ଏହା ଭାବିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେନାହିଁ ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୨୪.୧.୧୯୪୭

॥ ଯେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ପୂର୍ଣ୍ଣ, ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତେ କିଛି ନାହିଁ- ତାହା କିପରି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ବିଶ୍ୱ କବି ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥଙ୍କର "ବଲାକାୟ" ପଦ୍ଧି- "ଯେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତୁମେ ପୂର୍ଣ୍ଣ, ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତୁମର କିଛି ହେଲେ ନାହିଁ, ତେଣୁ ତୁମେ ସର୍ବଦା ପବିତ୍ର ।" ଯେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ, ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କିଛିନାହିଁ- ତାହା କିପରି ଅବସ୍ଥା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସବୁ ଅବସ୍ଥାର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଯେ ସମାନ ଭାବରେ ଚାଲେ, କୌଣସି କିଛିରେ ବି ବ୍ୟାହତ ହୁଏ ନାହିଁ, ଯାହା ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଦୃଢ଼ ନାହିଁ, ତାହାର ଉକ୍ତ ପ୍ରକାରର ଅନୁଭୂତି ଆସିଥାଏ । ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମଦୁତ୍ୟକ୍ତେ, ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବା ବଶିଷ୍ଠ୍ୟତେ- ଏହି ପୂର୍ଣ୍ଣତାର ଅବସ୍ଥା ହିଁ ପବିତ୍ରତା - **unadulterated stage** (ନିଭୈଜାଲ ଅବସ୍ଥା) ଅଟେ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଏହିଟା କ'ଣ ନିର୍ବିକାର ଅବସ୍ଥା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏହା ସବିକାର - ନିର୍ବିକାରର ପର ଅବସ୍ଥା ।

ପ୍ରଶ୍ନ- 'ଯେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତୁମେ ପୂର୍ଣ୍ଣ, ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତୁମର କିଛିହେଲେ ନାହିଁ'- ଏହି କଥାଟି ଅର୍ଥନୈତିକ ଜୀବନରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସର୍ବକ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହିଟା ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଅଟେ । ଅର୍ଥଗତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହାର ମାନେ ହେଲା ଏହି ଯେ, ତୁମର ଅସ୍ଥିତ ଅର୍ଥ ଥାଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ସେହିଟା ସମସ୍ତଙ୍କ ଜୀବନ ବର୍ଦ୍ଧନ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ସେହି ସମ୍ପଦର ଗୋଟିଏ ଅଣୁ ମଧ୍ୟ ତୁମର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଭୋଗ ପାଇଁ ନୁହଁ, ତୁମର ଭ୍ରାତୃସାଥୀ ପାଇଁ ନୁହଁ ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୨୯.୧.୧୯୪୭

॥ 'ବିନାଶାୟ ତ ଦୁଷ୍ଟତାମ୍' କାହିଁକି ॥

ଅନ୍ୟଦିନ ଭଳି ଆଜି ମଧ୍ୟ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- 'ବିନାଶାୟ ତ ଦୁଷ୍ଟତାମ୍' ମାନେ କ'ଣ ? ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ଦୁଷ୍ଟଚିନ୍ତାକାରୀମାନଙ୍କର ସେ କ'ଣ ବିନାଶ ବାହାଁନ୍ତି ? ଆଉ ଧର୍ମସ୍ଥାପନ ହିଁ ଯଦି ଭଗବାନ କରିଯାଆନ୍ତି, ତେବେ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସମାଜରେ ଆସେ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କୁ ମାନନ୍ତି ନାହିଁ, ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ତାଙ୍କ ସହିତ ବିରୋଧ ସୃଷ୍ଟିକରି ଚାଲନ୍ତି, ଜୀବନର ବିଧିକୁ ଯେଉଁମାନେ ଅବଜ୍ଞା କରନ୍ତି, ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକଙ୍କ ଜୀବନକୁ ଯେଉଁମାନେ ଉପେକ୍ଷା କରି ଚାଲନ୍ତି, ସେମାନେ ଏହି ଭାବେ ହିଁ ବିନାଶପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ବିନାଶର ବିଧିକୁ ଯେଉଁମାନେ ମାନି ଚାଲନ୍ତି, ସେମାନେ ବାସ୍ତବରେ ହିଁ ବିନାଶକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ଯେପରିକି ଗୀତାରେ ଲେଖାଅଛି- ସେମାନେ ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ମରି ରହିଛନ୍ତି, ତୁମେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ କ'ଣ କରିବ ? ଆଉ ଧର୍ମ ସେହିକ୍ଷଣି ହିଁ ସଂସ୍ଥାପିତ ହୁଏ ନାହିଁ, ସେ ସଂସ୍ଥାପନର ବାକ ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି । ଆମେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ତାହାକୁ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ସଂସ୍ଥାପନ କରୁ, ସେହି ପରିମାଣରେ ତାହା ସଂସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥାଏ । ଭଗବାନ ମନୁଷ୍ୟକୁ ବାଦଦେଇ ନୁହଁନ୍ତି । ସେ ହିଁ ଯେ ଇହଜଗତରେ ଯାହାକିଛି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ମଣିଷ ଯଦି ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ସହଯୋଗିତା ନ କରି ଧର୍ମକୁ ବିକୃତ କରିପକାଏ- ତାହାହେଲେ ତାଙ୍କୁ ପୁଣି ଆସିବାକୁ ହୁଏ ଏହି ଧରାବକ୍ଷକୁ । ମଣିଷ ଭଲମନ୍ଦ ଯାହା କିଛି କରୁନା କାହିଁକି, ତାଙ୍କର କରାବାର ତୁଟି ନାହିଁ । ଭଗବାନ ଯାହା କିଛି କରନ୍ତି ତାହାର କ୍ରମ ଏବଂ ଧାରା ଠିକ୍‌ଥାଏ ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୩୦.୧.୧୯୪୭

II ତାଳମେଲ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ କାହିଁକି ? II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ଆପଣ କୁହନ୍ତି- ବୈଶ୍ୟର ବିଶ୍ୱାସ-ଘାତକତାରେ ଏହି ଦେଶ ବିପନ୍ନ ହେଲା, ବିପ୍ର-କ୍ଷତ୍ରିୟ କ'ଣ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଗୋଧକରି ପାରିଲା ନାହିଁ ? ପୁଣି ଭଗବାନ ବୁଦ୍ଧ ଦଶ ଅବତାରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ହୋଇ ବର୍ଷାଶ୍ରମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାରେ ଯେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଯାଇଛନ୍ତି ତାହା ତ ମନେ ହୁଏନା, ବରଂ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ପ୍ରଭାବରେ ତ ବର୍ଷାଶ୍ରମ ଧାରା ଶିଥିଳ ହୋଇଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯେତେ ଅବସନ୍ନ କରି ମସ୍ତିଷ୍କର culture (ଅନୁଶୀଳନ) କରାଯାଏ ନାହିଁ । ବୈଶ୍ୟ betray (ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା) ନ କରିଥିଲେ ଲକ୍ଷେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ମଧ୍ୟ (ବିପ୍ର) betray (ବିଶ୍ୱାସ ଘାତକତା) କରି କିଛି କରିପାରି ନ ଥାନ୍ତେ । ବୈଶ୍ୟଙ୍କ ଉପରେ ସମାଜ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ବୈଶ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହେଲେ ରାଜା ମଧ୍ୟ ରହିବେ ନାହିଁ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ମଧ୍ୟ (ବିପ୍ର ମଧ୍ୟ) ନଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି । ଯୁଗ ଗତିର ମଝି କ୍ଷଣରେ ସାମଗ୍ରିକ ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ପନ୍ନ ରକ୍ଷିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବି ଅଭାବ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା । ଚାଣକ୍ୟ ଯେବେ ଆସିଲେ, ତା'ର ଫଳସ୍ୱରୂପ ହେଲେ ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ । ତତ୍ପରେ ଆସିଲେ

ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ, ତାଙ୍କୁ ବୋଲାଯାଏ ପ୍ରଜ୍ଞନ୍ ବୁଦ୍ଧ । ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ ହିନ୍ଦୁ ସମାଜର କଲ୍ୟାଣ ବାହିଲେ ମଧ୍ୟ, ମାୟାବାଦୀ ହେବା ଯୋଗୁଁ ସେ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ବୀର୍ଯ୍ୟ, ବାସ୍ତବବୋଧ ଓ କଲ୍ୟାଣକର କର୍ମର ପ୍ରବାହ ସୃଷ୍ଟିକରି ସମାଜ ସଂସ୍କୃତିର ପଥ ଦେଖାଇ ପାରିନାହାନ୍ତି । ଏବଂ ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ବିକୃତ କରା ହୋଇଛି । ମୁଁ ତ ଶୁଣିଛି- ସେ କୁଳାଚାର ଓ ବର୍ଣ୍ଣଧର୍ମ ପରିପାଳନର କଥା ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି । ଏହାକୁ ଭଲ କରି ଖୋଜି ଦେଖିବେ । ଲୋକକଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଯିଏ ଏହି ଧରାବକ୍ଷକୁ ଆସିଥିଲେ ସେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗର ପରିପନ୍ଥୀ ଯାହା ସେହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେ କିଛି ବ୍ୟକ୍ତ କରିବେ, ଏହା ମୋର ମନେ ହେଉନାହିଁ । କେଉଁ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସେମାନେ କେଉଁ କଥା କହିଯାଆନ୍ତି, ତାହା ଠିକ୍ ଭାବେ ନ ବୁଝି ଆମେମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ଭ୍ରାନ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରି ବସୁ ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୩୦.୧.୧୯୪୭

II ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ବାସ୍ତବକର୍ମୀ କେଉଁମାନେ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ସାମାଜୀ କହିଯାଇଛନ୍ତି, ରାମକୃଷ୍ଣଦେବ ଧୂଳି ମୁଠାଏରୁ ହଜାର ହଜାର ବିବେକାନନ୍ଦ ଗଢ଼ି ତୋଳିପାରନ୍ତି । ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ହେଲେ ହିଁ ତ ତାଙ୍କର କର୍ମ କରିବାର ଲୋକ ଆପେ ଆପେ ଜୁଟି ଯାଇପାରନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- Many are invited but few are chosen (ଅନେକ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଥାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ କମ୍ ଲୋକ ହିଁ ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି) । ସେ ଦେଖନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଅନେକ ଗୁଣବାହିନୀ ନ ହେଲେ ପାରି ଉଠିବା ସମ୍ଭବ ନୁହଁ । ଈଶ୍ୱର କୋଟି ମଣିଷ ନା କ'ଣ କହନ୍ତି- ଅର୍ଥାତ୍ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁକୃତି ନ ହେଲେ ଏହି କର୍ମ କେହି କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର କର୍ମ କରିବାର ଲୋକ ଯେ ହେବ, ସେ ପୁଣି କର୍ମୀ ସଂଗ୍ରହର ଦାୟିତ୍ୱ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଦେଇ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇରହେ ନାହିଁ । ସେ ନିଜ ବାୟରେ ଭୂରେ ଏବଂ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବି କରିନିଏ ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୩୦.୧.୧୯୪୭

II ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କର ଜନ୍ମବୃତ୍ତାନ୍ତ କିଭଳି II

କୌଣସି ଏକ ଆମେରିକାର ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କର ଜନ୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରଶ୍ନ ତୋଳିଲେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମଣିଷର ଯାହା ଭାବିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ ତାହା ସେ ଭାବୁ କିନ୍ତୁ ମୋର ମନେହୁଏ, ଯାଶୁଙ୍କର ମାଆ ମେରୀ ଯେତେବେଳେ ଅବିବାହିତା ଥିଲେ ସେହି ସମୟରୁ ହିଁ ଯୋଗେଷ୍ଟଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ଗଭୀର ଭଲପାଇବା ଥିଲା, ତାହାର ଫଳସ୍ବରୂପ ଯାଶୁଙ୍କର ଆଗମନ ହୋଇଥିଲା । ଉଭୟେ ଉଭୟଙ୍କୁ ପବିତ୍ର ଭାବରେ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ଭଗବତ ବିଶ୍ୱାସୀ ପ୍ରାଣ ଦେଇ, ଆଉ ପରିସ୍ଥିତିର ଦୃଃଖଦୈନ୍ୟ ନିରାକରଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉଭୟଙ୍କର ମିଳିତ ଆଗ୍ରହ ସେହି ଭଲ ପାଇବାକୁ ଆହୁରି ବଢ଼ାଇଦେଇଥିଲା । ପିତାମାତାଙ୍କର ଏହି ସାତ୍ତ୍ବିକ ଭଲପାଇବା ଘନୀଭୂତ ହୋଇ ରୂପ ନେଇଥିଲା ପ୍ରଭୁ ଯାଶୁଙ୍କଠାରେ । ଅସାଧାରଣ ଧାରଣାର କୌଣସି କାରଣ ନ ଥାଏ, ଏହାଦ୍ୱାରା ପରିସ୍ଥିତି ଖରାପ ଓ ଜଟୀଳ ହୋଇପଡ଼େ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ତାହା କେଉଁ ପ୍ରକାର ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଭାବିବାକୁ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ, ଆମ୍ଭେମାନେ କାର୍ଯ୍ୟ କାରଣର ସମ୍ବନ୍ଧ ଖୋଜିପାର, ଏବଂ ନିଜ ନିଜକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିପାରୁ ପ୍ରୟୋଜନାନୁପାତିକ । ନଚେତ୍ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଚାଲିବା ଭଳି ହୋଇଥାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଭୁଲର ସମ୍ଭାବନା ବେଶାକରି ରହେ । ରକ୍ଷିତ ବାଗ୍ଦାନକୁ ହିଁ ପ୍ରକୃତ ବିବାହ ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି । ସେହି ବାଗ୍ଦାନ ହେବାର ପରେ ମେରୀଙ୍କର ଗର୍ଭ ସଞ୍ଚାର ହୁଏତ ହୋଇଥିଲା । ଏବଂ **ceremonial marriage** (ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବିବାହ) ହୁଏତ ପରେ ସମ୍ପାଦିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହାଦ୍ୱାରା ନ୍ୟାୟତଃ ଧର୍ମତଃ କିଛି ଅନ୍ୟାୟ ଘଟିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସାମାଜିକ ପ୍ରଥାର ସଙ୍ଗେ ତାହା ଖାପ ନ ଖାଇବାରୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଏହି ଘଟଣାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ବିଭିନ୍ନ କଥା ମୁଣ୍ଡ ଟେକେ କିମ୍ବା ଯାଶୁଙ୍କର ସାଧାରଣ ଜନ୍ମ ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କରିଲେ ତାଙ୍କର ଭଗବତ୍ତା ସଂପର୍କରେ କୌଣସି ହାନି ସୃଷ୍ଟି ହେବ, ଏହା ଭାବି ହୁଏତ ତାଙ୍କୁ ଅଯୋନି ସମ୍ଭୂତ ବୋଲି ଲୋକଲୋଚନରେ ପ୍ରକଟ କରାଯାଇଛି ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ବାଇବେଲ୍ ଗ୍ରନ୍ଥରେ କେଉଁଠି ହେଲେ ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଘଟଣା ମିଳେ କି ଯେ ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଯୋଗେଷ୍ଟ ଓ ମେରୀଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ନିବିଡ଼ ସଂପର୍କ ଥିଲା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ତାହା ମୁଁ ଜାଣେନାହିଁ କେଉଁଠି ଲେଖାଅଛି, କିନ୍ତୁ ଜୋସେଫ୍ ଓ ମେରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବରୁ ଏହି ଭଲ ପାଇବା ଯଦି ନ ଥାନ୍ତା, ଜୋସେଫ୍‌ଙ୍କର ଯାଶୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଏଭଳି ପ୍ରବଳ ଟାଣ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ, **jealousy** (ଇର୍ଷା) ଦେଖାଯାନ୍ତା । Im-

maculate birth (ଅଯୋନି ସମ୍ଭବ)ର କଥାରେ ମୋର ମନେହୁଏ **interpolation** (ପ୍ରସିଦ୍ଧ) । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଧାରଣା ରହିଛି- ଯେ ଭଗବାନ ମାତୃଗର୍ଭରେ ସାଧାରଣ ମଣିଷଙ୍କ ପରି ଜନ୍ମ ନେଲେ ସେ ଛୋଟ ହୋଇଯାନ୍ତି, ସେହି ଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କୁ ଅଯୋନି ସମ୍ଭୂତ ଇତ୍ୟାଦି କହିଥାନ୍ତି । ଉକ୍ତରୂପ ଅଜ୍ଞାତ ହେତୁ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବାର ପଥରେ ବାଧା ଉପୁଯେ । ମଣିଷ ଭାବେ ପିତାଙ୍କର ଔରସରେ ମାତାଙ୍କ ଗର୍ଭଜାତମାନବ ସନ୍ତାନ ରୂପେ ସେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ନୁହଁନ୍ତି, ବରଂ ସେ ଏକ ଅନ୍ୟ ବିଶେଷ ଧରଣର ଜାତ ଶିଶୁ, ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଭଳି କୌଣସି ଦିଗରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ତୁଲନା ବା ମେଳ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ସେଥିଯୋଗୁଁ ମଣିଷ ପକ୍ଷରେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବା ମଧ୍ୟ ସୁଦୂର ପରାହତ । ଏହିଭଳି ଧାରଣା ହିଁ ଏକ ପ୍ରକାର ଅଜ୍ଞତା, ଆଉ ଏହି ଅଜ୍ଞତା ହିଁ ଶଯିତାନ୍ ଅଟେ । ସେ ଯେ ମଣିଷ ହୋଇ ମଣିଷଙ୍କ ପାଇଁ ଆସନ୍ତି, - ମଣିଷକୁ ସଠିକ୍ ଚଲାଉ ପଥ ଦେଖାଇ ଦେବାକୁ, ଏହି ସହଜ କଥାଟି ଆମ୍ଭେମାନେ ବୁଝି ନ ଥାଉ ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୭.୨.୧୯୪୭

॥ ତ୍ରିଭୁବାଦର ମାନେ କ'ଣ ? ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ-
ତ୍ରିଭୁବାଦର ମାନେ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **God the Father** ମାନେ ସୃଜନକର୍ତ୍ତା ଓ ପାଳନକର୍ତ୍ତା ଭଗବାନ, **God the son** ମାନେ ତାଙ୍କରି ନର ବିଗ୍ରହ ଯେ, ଯେପରି ଯାଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ; **God the Holy Ghost** ମାନେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଜୀବାତ୍ମା ବା ସୁରତ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଜୀବାତ୍ମା ଯେତେବେଳେ ମୂର୍ତ୍ତି ନାରାୟଣଙ୍କଠାରେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେମାନେ ପରମପିତାଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରି ଧନ୍ୟ ହେଉ । ପରମ ପିତା, ପରମସ୍ତ୍ତ୍ୱା ଓ ପରମପାଳୟିତାଙ୍କର ସ୍ବରୂପ ଅବତାର ପୁରୁଷଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକଟ ହୋଇଥାଏ, ତେଣୁ ସବାର ଯୋଗାବେଗ ନେଇ ତାଙ୍କ ଠି ଅନୁରକ୍ତ ହେବାକୁ ହୁଏ । ସେହି ଅର୍ଥାତ୍ **God the son**- ହିଁ ପଥ । ସେ ମଣିଷକୁ ଅଜଣା ଦିଗରେ ଯାହାକିଛି ତାଙ୍କୁ ଜାଣିବାର ପଥରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଯେପରିକି କୃଷ୍ଣଠାକୁର ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ କହିଥିଲେ- ତୁମର ଅତୀତରେ ବହୁଜନ୍ମ ବିତିଯାଇଛି, ମୋର ମଧ୍ୟ ଅତୀତରେ ବହୁତ

ଜନ୍ମ ଯାଇଛି । ତେବେ ତୁମ ଓ ମୋର ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଏହି ଯେ- ତୁମେ ଚାହା ଭୁଲି ଯାଇଛ, ମାତ୍ର ମୋର ତାହାସବୁ ଜଣା ଭିତରେ ରହିଛି । ଏହିଭଳି ସବୁକିଛି ଜଣା ମଣିଷଟି ଯିଏ, ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଇ, ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରି ସେହି ପରମ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଜାଣି ପାରୁ ।

ପ୍ରସଙ୍ଗ କ୍ରମେ ଅନ୍ୟ ଜଣେ କହିଲେ- ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଯେ ବୁଝା, ବିଷ୍ଣୁ ମହେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ନେଇ ଯେଉଁ ଧାରଣା ରହିଛି, ତାହା ବି ତ ଏକ ପ୍ରକାରର ତ୍ରିଭୁବାଦ ବୁଝାଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ହଁ, ବୁଝା ଯେ ସେ ବୁଝି କରନ୍ତି ବା ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି; ବିଷ୍ଣୁ ଯେ ସେ ବିସ୍ତାର କରନ୍ତି; ମହେଶ୍ୱର ସେ ଯାହାଙ୍କର ଭିତରେ ଆଧିପତ୍ୟର ଭାବ ରହିଛି, ପୁଣି କୁହାଯାଏ ସକ୍ତିଦାନନ୍ଦ; ସତ୍ତ୍ୱମାନେ ଅସ୍ତିତ୍ୱ, ଚିତ୍ତମାନେ ସାତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରବଣତା ଅର୍ଥାତ୍ **responsiveness**, ଆଉ ଆନନ୍ଦମାନେ **becoming through overcoming resistance** (ବାଧାକୁ ଜୟକରି ବୁଝିପାଇବା) । ସମସ୍ତ ମଣିଷ ହେଲେ ସକ୍ତିଦାନନ୍ଦ ଘନ ବିଗ୍ରହ । ପୁଣି ରହିଛି 'ସତ୍ୟମ୍, ଶିବମ୍, ସୁନ୍ଦରମ୍' । ଏହି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା **different fashions of expressing trinity** (ତ୍ରିଭୁବାଦ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ବିଭିନ୍ନ କୌଶଳ) ।

ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ଭଗବାନ ଏକ ନା ତିନ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏକ ଭଗବାନଙ୍କର ତିନୋଟି ଦିଗ ରହିଛି । ତିନିର **conception** ନାନା ଭାବରେ ରହିଛି । ଯେଭଳି କୁହାଯାଇଛି ସତ୍ତ୍ୱ, ରଜ ଓ ତମ- ତିନିଗୁଣ ବିଶିଷ୍ଟ । ସତ୍ତ୍ୱମାନେ ଅସ୍ତିତ୍ୱର ଭାବ, ରଜ ମାନେ ରଞ୍ଜିତ ହେବାର ଭାବ, ଏହାର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି **Libido**- ର **active urge** (ସୁରତର ସକ୍ରିୟ ଆକୃତି) । ଆଉ ତମ ବୋଇଲେ **ignorance** (ଅଜ୍ଞତା), **Complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି), **desire** (କାମନା) । ଅମ୍ଭମାନଙ୍କର ତିନିର **conception** (ଧାରଣା) ଆସେ **conception of dimension** (ଦୈର୍ଘ୍ୟ, ପ୍ରସ୍ଥ ଓ ଉଚ୍ଚତାର ଧାରଣା) ଠାରୁ ଏକ ଜିନିଷକୁ ଆମ୍ଭେ ତିନୋଟି ଭାବରେ ଦେଖୁ । ଦୈର୍ଘ୍ୟ, ପ୍ରସ୍ଥ, ଉଚ୍ଚତାର ଧାରଣାକୁ ଗୋଟିଏ ଜିନିଷକୁ ତିନି ଦିଗରୁ ଦେଖିଲେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର **satisfaction** (ତୃପ୍ତି) ଆସେ, ପୁଣି ୪, ୫, ୬ କିମ୍ବା ଯେତେ ସଂଖ୍ୟା ବା ସଂଖ୍ୟାତୀତ ଯାହା ବି କୁହ, ସବୁକିଛି ଭଗବାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି । ଯେଉଁଟାକୁ ଯେଉଁ ଭାବରେ ଦେଖିଲେ **complete** (ପୂରା) ହେବ, ସେହି ଭାବେ ସେହିଟାକୁ ଦେଖିବାକୁ ହେବ । ଆମ୍ଭେମାନେ କହିଥାଉ

ଭଗବାନଙ୍କର ଅନନ୍ତ ରୂପ । ଗାତାରେ ଅଛି, ଚତୁର୍ଭୁଜ ହୋଇ ଦେଖାଦିଅ, ତାହାର ଅର୍ଥ ସାମାନ୍ୟତ ହୋଇ ଦେଖା ଦିଅ ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୭.୨.୧୯୪୭

॥ ମଣିଷ କେତେବେଳେ ଅନାସକ୍ତ ହୁଏ ॥

ଜଣେ ପଚାରିଲେ-ଭଗବାନଙ୍କର କିଛି **plan** (ପରିକଳ୍ପନା) ଅଛି କି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସବୁକିଛି ହୋଇଯାଉଛି, **planning** (ପରିକଳ୍ପନା) ଆପଣମାନଙ୍କର । “ଯେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତୁମେ ପୂର୍ଣ୍ଣ, ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କିଛି ବି ନାହିଁ ତୁମର, ତେଣୁ ତୁମେ ସର୍ବଦା ପବିତ୍ର” । **Thy will be done**, (ତୁମର ଇଚ୍ଛାପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ) । ତାଙ୍କଠାରେ **surrender** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) ଆବଶ୍ୟକ, ନଚେତ୍ **satan** (ଶୟତାନ) ଘେରି ଧରେ । **Surrender**ରେ (ଆତ୍ମ ସମର୍ପଣରେ) **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଗୁଡ଼ିକ **vacuum** (ଶୂନ୍ୟ) ହୋଇଗଲେ ଭିତରଟି ତାଙ୍କ ଗୁଣରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଉଠେ । **Activity** (କର୍ମ) ବଢ଼ିଯାଏ । ସେତେବେଳେ ସେହି କର୍ମ ହୋଇଉଠେ ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ମୁଖର କର୍ମ । ପ୍ରବୃତ୍ତି ରହିବ ନାହିଁ, ସେ କଥା ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ସେହିଗୁଡ଼ିକର ଇଷ୍ଟାର୍ଥ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ଆସକ୍ତି ଷୋହଳ ଅଣା ଜାଗାରେ ଅଠର ଅଣା ହୁଏ, ତାହା କିନ୍ତୁ କେବଳ ତାଙ୍କ ପାଇଁ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ମଣିଷ ଅନାସକ୍ତ ହୋଇଉଠେ ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୯.୨.୧୯୪୭

॥ ସତ୍ ପଥରେ ବାଧା କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ସତ୍ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ଅନେକ ବାଧା ଦେଖାଦିଏ । ଏହା କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବାଧା ରହିବ ହିଁ ? ମାଆର **uterus** (ଜରାୟୁ)ହିଁ **zygote** (ଜୀବକୋଷ)କୁ ଛିଟିକି ଦେବାକୁ ଚାହେଁ । **Uterus** (ଜରାୟୁ)ର ଆଖିରେ ବୁଟା ପଡ଼ିଗଲା ଭଳି ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟିହୁଏ, ସେଥିଯୋଗୁଁ ମାଆର ବାଟି ଇତ୍ୟାଦି ହୁଏ । ତଥାପି ସେହି **zygote** (ଜୀବକୋଷ) ଛାଡ଼େ ନାହିଁ; ବରଂ ସେହି **tussle** (ସଂଗ୍ରାମ)ର ମଧ୍ୟଦେଇ ଯେଉଁ **secretion** (ନିଃସ୍ରାବ) ବାହାରେ, ତାହାକୁ ହିଁ ସେ **food** (ଖାଦ୍ୟ) କରିନିଏ, ପରେ **placenta** (ଫୁଲ) **form** କରିଗଲେ (ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲେ) ସେତେବେଳେ **uterus** (ଜରାୟୁ) ହିଁ ତାହାକୁ

ଅଙ୍ଗାଭୂତ କରିନେବାକୁ ଚାହେଁ । ଜୀବନ-ସଂଗ୍ରାମର କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟ ସେହିପରି । ଶୁଦ୍ଧିକାର ଯେପରି ହେଲା ଆଉ ଦ୍ଵିମକୋଷ ଯେପରି ହେଲା ଗନ୍ଧାତାର୍ଥ । ତିମକୋଷର ସାନ୍ନିଧ୍ୟରେ ଶୁଦ୍ଧକାରୀର ତପଣା ଅର୍ଥାତ୍ ତୃପ୍ତି ଯେତେବେଳେ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ସେ ହୁଏ ପିଣ୍ଡାକୃତ । ଶୁଦ୍ଧକାରୀର ମଧ୍ୟର ହିଁ ଥାଏ ଲିଙ୍ଗ ଶରୀର ବା ଚିହ୍ନଶରୀର- ଅର୍ଥାତ୍ ବିଶେଷ-ବିଶେଷ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଅଙ୍କିତ ହୋଇଥାଏ, ପୁଣି ସେହିଗୁଡ଼ିକ ଦାଗଦ୍ଵାରା ଚିତ୍ରିତ ଥାଏ କ୍ରମୋପାମାରୁପା ଚିହ୍ନଶରୀର ଭିତରେ । ଲିଙ୍ଗ ବା ଚିହ୍ନ-ଅନୁପାତିକ କୋଷ ଗୁଡ଼ିକ ଗଠିତ ଓ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇଉଠେ ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୯.୨.୧୯୪୭

॥ ଶୟିତାନର ଅସ୍ତିତ୍ଵ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ଉଚ୍ଚ ପଦାଧିକାରୀ-ଶୟିତାନର ଅସ୍ତିତ୍ଵ କାହିଁକି ରହିଛି ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ **Opposite Pole** (ବିପରୀତ ମେରୁ) ଦରକାର ଥାଏ ।

ଉଚ୍ଚ ବ୍ୟକ୍ତି- ଶୟିତାନ ନିଃଶେଷରେ ପରାଭୂତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ଵ ରହିଥାଏ ତ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- Then life is life, life floating in love. To conquer devil and establish heaven is the aim of life. (ସେହି ଅବସ୍ଥାର ଜୀବନ ହିଁ ଜୀବନ, ସେ ଜୀବନ ଭଲ ପାଇବାରେ ହିଁ ଭାସମାନ । ଶୟିତାନକୁ ପରାଭୂତ କରି ସର୍ବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହିଁ ଜୀବନର ଅସଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।)

ଉଚ୍ଚ ବ୍ୟକ୍ତି - ଶୟିତାନ ନ ରହିଲେ ତ ଚଳନ୍ତା !

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସବୁ କିଛି ହିଁ ଏକାଭୂତ ହୋଇଯାନ୍ତା । ଭଲ ମନ୍ଦର ଦୃଢ଼ ରୁହନ୍ତା ନାହିଁ । ଏହି ଦୃଢ଼ ନ ରହିଲେ ଲାଲା ହୋଇପାରନ୍ତା ନାହିଁ । ଭଲ ଓ ମନ୍ଦର ଭିତର ଦେଇ ଭଲଟାକୁ ବାଛି ନେଇ ତାକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ ଓ ଗ୍ରହଣ କରି ସରାବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ହିଁ ଲାଲା, ଆନନ୍ଦ । ତେଣୁ ଶୟିତାନ ହେଲା ଲାଲାର ଦୂତ । ଶୟିତାନ ଯଦି ଆତ୍ମର ଭଗବତ-ପ୍ରୀତିଠାରୁ ବିରୁଦ୍ଧ ଓ ବିଦ୍ରାନ୍ତ କରାଇ ନ ପାରେ, ସେତେବେଳେ ଆମେ ସର୍ବସ୍ଥଳରୁ ସର୍ବ ପ୍ରକାରର ସାର୍ଥକତାକୁ ନେଇ ପରମ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଉପଭୋଗ

କରିପାରୁ । ଉଚ୍ଚ ପ୍ରକାରର ନ ହୋଇପାରିଲେ ଆମେ ଅଜ୍ଞ, ଅଚେତନ ଓ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇପଡୁ ।

ଉଚ୍ଚ ବ୍ୟକ୍ତି-ଲାଲାର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯେପରି ଆମେ ଆଇନା ତିଆରି କରୁ ନିଜର ମୁଖକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରାଇ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ । **God created man after His own image**, (ଭଗବାନ ନିଜ ପ୍ରତିକୃତିର ଅନୁରୂପ କରି ମଣିଷ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି) ।

ଉଚ୍ଚ ବ୍ୟକ୍ତି - ଏହି ସବୁକିଛି କ'ଣ ତାଙ୍କର ଏକ ଖେଳ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଖେଳ ତାଙ୍କ ପାଖରେ- ଯାହାଙ୍କଠାରେ ଦୃଢ଼ ବିଦାୟ ମାଗିଛି, ଶୟିତାନର ପର୍ଦା ଖସି ଯାଇଛି । ତାଙ୍କଠାରେ କେବଳ ଅଛି ଆନନ୍ଦ, କେବଳ ସତ୍ତ୍ଵ, କେବଳ ଉପଭୋଗ । ଉପଭୋଗ ବୋଲିଲେ ସାଧାରଣତଃ ଆମେମାନେ ଯାହା ବୁଝି ଥାଉ ତାହା ନୁହେଁ, ବଙ୍ଗଳାଭାଷାରେ ତାହା କୁହାଯାଇଛି- 'ବୋଝେ ପ୍ରାଣ, ବୋଝେ ଯାର' । ଏଥିପାଇଁ ମଣିଷ ଯେକୌଣସି କଷ୍ଟକୁ ସାକାର କରି ନେଇଥାଏ । ଶୟିତାନର ପର୍ଦା ଯାହା ପାଖରେ ଖସିଯାଇଛି, ସେ ପୁଣି ପାଗଳ ହୋଇ ଉଠେ-ଯେପରି ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କର ସେହି ପର୍ଦା ଖସିଯାଏ । କେହି ଅପଥରେ କଷ୍ଟପାଇ ଚାଲୁ, ଉପଭୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେଉ, ତାହା ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ । ଶୟିତାନର କବଳରେ ରହି ମନ୍ଦକୁ ଖେଳ ବୋଲି ପ୍ରଶଂସା ଦେଇ ଚାଲିବା କିନ୍ତୁ ଭାବର ଘରେ ଚୋରି କରିବା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ ।

ଉଚ୍ଚ ବ୍ୟକ୍ତି- ଭଗବାନଙ୍କର ଦାନ ତ ଶୟିତାନର ଦାନଠାରୁ ବଡ଼ ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଶୟିତାନ ଦିଏ ଅନ୍ଧକାର, ଅଜ୍ଞତା, ଜୀବନ ଓ ଆନନ୍ଦର ପ୍ରତି ବିଶ୍ଵାସଘାତକତା, ଆଉ ଭଗବାନ ଦେଇଥାନ୍ତି, ଜୀବନ, ଭଲ ପାଇବା, ଜ୍ଞାନ ଓ ଆନନ୍ଦ ।

ଉଚ୍ଚ ବ୍ୟକ୍ତି - ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆନନ୍ଦ ଲାଭ ବା ସତ୍ୟୋପଲବ୍ଧି କେଉଁଟା ପାଇଁ ମଣିଷ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- କିଛି ପାଇବା ପାଇଁ ନୁହେଁ । **Love Him to love Him alone** (କେବଳ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଅ) । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆକାଂକ୍ଷା ରଖିଲେ ଶୟିତାନ ପ୍ରଲୁପ୍ତ କରିଥାଏ । **Therefore, surrender is**

the sacrifice of the self (ସ୍ବତରାଂ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ ମାନେ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା)

ଆ : ପ୍ର: ୭/୧୧.୨.୧୯୪୭

॥ ସ୍ବିଚ୍ଛାଆଳ ଖୁଲିତର (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜଗତର) ଧାର ନ ଧରିଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ବହିରାଗତ ଭଦ୍ରଲୋକ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି କେବଳ **materialistic world** (ବସ୍ତୁତାତ୍ତ୍ବିକ ଜଗତ) ନେଇ ରହୁ, **Spiritual world** (ଆତ୍ମିକ ଜଗତ)ର ଧାର ନ ଧରି ତାହା ହେଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- Spirit (ଆତ୍ମା)ମାନେ, **matter** (ବସ୍ତୁ)ର ପଶ୍ୟାନ୍ତରେ ଯାହା ଅଛି ତାକୁ ନେଇ **matter** (ବସ୍ତୁ)କୁ **materially** (ବାସ୍ତବ ଭାବରେ) **stay** (ଅବସ୍ଥାନ) କରାଇଛି । ବସ୍ତୁ ବୋଲି ଯେଉଁଟାକୁ କହୁଛ, ତାହାର ମଧ୍ୟ ସୂକ୍ଷ୍ମ ସୂକ୍ଷ୍ମତର ରୂପ ରହିଛି । ଯେତେ ଆଗଭ, ତାହାଠାରୁ ଆହୁରି **finer** (ସୂକ୍ଷ୍ମତର) ରୂପ ରହିଛି । ବ୍ରହ୍ମର ଭିତ୍ତି ନାହିଁ । ସମୟ ଚକ୍ରରେ ଏକଦା ଅନୁକୁ ବ୍ରହ୍ମ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି, ତାହା ପରେ ଦେଖା ଯାଇଛି ଏଠାରେ ତ ଶେଷ ନୁହେଁ । ତାର ପରେ ପ୍ରାଣକୁ ବ୍ରହ୍ମ ବୋଲି କୁହାଗଲା । ପ୍ରାଣକୁ ବ୍ରହ୍ମ କହିଲା ପରେ ପୁଣି ମନକୁ ବ୍ରହ୍ମ କୁହାଗଲା । ମନର ପରେ ବିଜ୍ଞାନକୁ ବ୍ରହ୍ମ ବୋଲି କୁହାଗଲା । ବିଜ୍ଞାନର ପରେ ଆନନ୍ଦକୁ ମଧ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମ କୁହାଗଲା । ତେଣୁ ତ କୁହାଯାଇଛି- ଅନୁମୟ କୋଷ, ପ୍ରାଣମୟ କୋଷ, ମନୋମୟ କୋଷ, ବିଜ୍ଞାନମୟ କୋଷ, ଆନନ୍ଦମୟ କୋଷ । ଏହା ଯେପରି **science** (ବିଜ୍ଞାନ) ଭଳି ଆଗେଇ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି । ମୂଳକଥା, ଯାହା ଉପରେ ଯାହା କିଛି ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇଛି, ତାକୁ **ignore** (ଉପେକ୍ଷା) କରିଲେ ସବୁକିଛିକୁ ହରାଇବା । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ହିଁ ଜାଣିବାର ପରିଧିକୁ ବଢ଼ାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯେତେ ଟିକକ ଜାଣିଛୁ, ସେହି ଟିକକ ଯେ ସବୁ କିଛି ବୋଲି ଧରି ନେଇ ବସି ରହିଲେ, ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର କ୍ରମାଧିଗମନ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ଶେଷ ହୋଇ ଯିବ ।

ଆ : ପ୍ର: ୭/୧୧.୨.୧୯୪୭

॥ ଭଗବାନଙ୍କୁ ନ ମାନିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ କାହିଁକି ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟର ଲୋକମାନେ ଭଗବାନ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ମାନିନେବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେମାନେ ଯେ- ବାଦକୁ ମାନନ୍ତି, ସେହି ବାଦର ଉତ୍ତର ଯେଉଁମାନେ- ଯଥା ମାର୍କସ୍, ଲେନିନ୍, ଇତ୍ୟାଦି- ସେମାନଙ୍କୁ ସେମାନେ ମାନ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରକାରର ମାନ୍ୟଦେବାର ଗୁଣ ନ ଥିଲେ **integration** (ସଂହତି) ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ଲେନିନ ଗ୍ରେଡ଼େର ପାଇଁ ଯେ ଅନେକବାର ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା, ଲେନିନଙ୍କ ପ୍ରତି **sentiment** (ଭାବାନୁକମ୍ପିତା) ନ ଥିଲେ କିନ୍ତୁ ସେହି ଧରଣର ଫଳବତୀ ହୋଇପାରି ନ ଥାନ୍ତେ । ଫଳର ଦାଣ୍ଡ ନାହିଁ, ଫଳ ଧରିଛି, ଏଭଳି ହୁଏ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ଦାଣ୍ଡ ନିଶ୍ଚିତ ରହିଛି । ଆମ୍ଭେମାନେ ଅବତାର-ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖୁ, ସେମାନେ ହୁଏତ ମାର୍କ୍ସ ଲେନିନଙ୍କୁ ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖନ୍ତି, ଅଥଚ ହୁଏତ ସାକାର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଆମ୍ଭେମାନେ ରକ୍ଷିମାନଙ୍କର କଥାକୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ମାନୁ । ଭଗବାନ ବାସ୍ତବରେ ଅଛନ୍ତି କିମ୍ବା ନାହାଁନ୍ତି, **mathematically** (ଅଙ୍କ ସଦୃଶ) କିଛି ହୁଏତ ବାହାର କରାଯାଇ ନ ପାରେ, କିନ୍ତୁ ଯେଉଁମାନେ ଲମ୍ପ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବାସ୍ତବରେ କିଛି କରିଛନ୍ତି, ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି, ସେହିମାନଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କଲେ ହିଁ ତାଙ୍କ ମହିମା ବୁଝାପଡ଼େ । ବ୍ରହ୍ମବିତ୍ ବୁଝିବେ ଭବତି । ଭଗବାନଙ୍କୁ ଜାଣିବାମାନେ ନିଜେ ଭଗବାନ ହୋଇଉଠିବା । ଭଗବାନ ମାନେ ହିଁ ସ୍ବତ୍ବେଶ୍ବରୀୟବାନ । କୌଣସି ପୁରୁଷକୁ ଭଲପାଇ ଅନୁସରଣ କରୁ କରୁ ମଣିଷ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ସ୍ବତ୍ବେଶ୍ବରୀୟବାନ ହୋଇଉଠେ ଏବଂ ଯେଉଁ କାରଣ ବା ଶକ୍ତିଠାରୁ ଯାହା କିଛିର ଉତ୍ତର ତାହା ମଧ୍ୟ ବୋଧ କରିପାରେ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବଞ୍ଚରହିବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ବଞ୍ଚ ରହିବାକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାକୁ ଯାହା କରିବାକୁ ହୁଏ, ଅବଶ୍ୟ କରଣୀୟ ଯାହା, ତାହା ହିଁ ଧର୍ମ ଅଟେ । ଏହାରି ମଧ୍ୟ ଦେଇ ବଞ୍ଚିବା- ବୃଦ୍ଧିପାଇବାର ବିଜ୍ଞାନୀ ଅର୍ଥାତ୍ ରକ୍ଷିମାନଙ୍କୁ ମାନିବା ରହିଛି । ଆମ୍ଭେମାନେ କୌଣସିଟିକୁ **ignore** (ଉପେକ୍ଷା) କରି ନ ଥାଉ- ଯାହା ପୂର୍ବ ପରମ୍ପରାକୁ ଅସାକାର କରି ନଥାଏ, ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର **anti** (ଓଲଟା) କିଛି କରି ନ ଥାଏ । **Prophet** (ପ୍ରେରିତ) ବା ଅବତାର ପୁରୁଷଙ୍କ କଥା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଭଲ ନ ଲାଗିପାରେ, କିନ୍ତୁ ସେଇ କଥାରେ ଯେଉଁ- ବସ୍ତୁକୁ ବୁଝାଏ, ତାହା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ମାନିବାକୁ ହେବ । ମଣିଷ ଆକାଶର ଭଗବାନଙ୍କୁ ମାନୁ ବା ନ ମାନୁ, ବାସ୍ତବ ଭଗବାନଙ୍କୁ ନ ମାନି ଚାଲିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । କାରଣ, ଭଗବାନ ମାନେ

ଭଜମାନ— ଯିଏ ଜୀବନବୃତ୍ତିର ଉପଯୋଗୀ ସର୍ବତୋମୁଖୀ ସେବା ପରିଷବସ୍ଥାରେ ବାସ୍ତବ ଭାବରେ ରତଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ମାନିନେଲେ ତାଙ୍କରି ଉତ୍ସବ୍ଧି ବି ମାନିନେବା ସ୍ବତଃ ଆସିଯାଏ । ଯେପରି କରି ଯାହା କରିଲେ ଯାହାହୁଏ, ସେହିପରି କରି ତାହା କରି ଚାଲିଲେ ତାହାହିଁ ହୋଇଥାଏ— ଏହି ସୂତ୍ରଟା ହିଁ ବେଦ ଅଟେ ।

ଆ:ପ୍ର:୭/୧୨.୨.୧୯୪୬

॥ ଆତ୍ମମାନେ କ'ଣ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ— Spirit (ଆତ୍ମା) ମାନେ ତାହା- ଯାହା ଦେଇ ବା ଯାହା ଧରି ଆତ୍ମେମାନେ ବସୁ ରହିପାରୁ । ଆଉ, ଯାହାକୁ ଅଧିକାର କରି ବା ଅବଲମ୍ବନ କରି ଆତ୍ମର ଚଳଣି ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେଉଛି ବା ଉନ୍ନତ ପ୍ରଗତିପନ୍ନ ଚଳଚ୍ଚଳାନ୍ତର ଅବ୍ୟାହତ ରହୁଛି, ତାହା ହିଁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ।

ଆ:ପ୍ର:୭/୧୨.୨.୧୯୪୬

॥ ଭଗବାନ କିଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ— ଭଗବାନ ବୋଲିଲେ ଆତ୍ମେମାନେ ବୁଝୁ ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ, ବୀର୍ଯ୍ୟ, ଯଶ, ଶ୍ରୀ, ଜ୍ଞାନ, ବୈରାଗ୍ୟ ଏହି ଷଡ଼ଗୁଣର ସମାବେଶ ଯାହାଙ୍କଠାରେ ଅଛି, ଏହି ପ୍ରକାରର ମଣିଷ । ବୈରାଗ୍ୟ ନ ରହି ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ ରହିଲେ ମଣିଷ ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇପଡ଼େ, ପୁଣି ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ ନ ରହି ବୈରାଗ୍ୟ ରହିଲେ ସେ ବୈରାଗ୍ୟ ପୁଣି ହୁଏ ନିଷ୍ପତ୍ତ । ଷଡ଼ଗୁଣର ସୁସମାବେଶର ଭିତର ଦେଇ ମଣିଷ ପୂର୍ଣ୍ଣତା-ସ୍ବର୍ଗୀ ହୋଇଉଠେ । ଅର୍ଥାତ୍, ତାହାଦ୍ବାରା ପରିବେଶ ସହ ବ୍ୟକ୍ଷିର ବସ୍ତୁ ବଢ଼ିବାର ପଥ ଅବାଧ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ଏହି ଧରଣର ସମାବେଶ ଯାହାଙ୍କ ଭିତରେ ପରିସ୍ପ୍ତ, ସେହିମାନଙ୍କୁ ଆତ୍ମେମାନେ ଯୁଗେ-ଯୁଗେ ଭଗବାନ ବୋଲି ପୂଜା କରୁ । ଆମେ କହିଥାଉ— ଭଗବାନ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର, ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଭଗବାନ ବୁଦ୍ଧ, ଭଗବାନ ମନ୍ଥୁ, ଭଗବାନ ରାମକୃଷ୍ଣ ଇତ୍ୟାଦି । ଶୁଣିଛି, God (ଭଗବାନ) କଥାଟିର ସୃଷ୍ଟି good (ମଙ୍ଗଳ)ଠାରୁ ଶିବ ବୋଲିଲେ ଯାହା ସୂଚାଏ, God (ଭଗବାନ) ବି ତାଙ୍କୁ ବୋଲାଯାଏ । ଭଗବାନଙ୍କର ଅବତାରମାନେ ମଙ୍ଗଳର ଅବତରଣ । ମାନବ ଜାତିର ଉନ୍ନତି ଯଦି ତାହୁଁ ତେବେ ମୂର୍ତ୍ତି ମଙ୍ଗଳ ଯିଏ ତାଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ ହେବାକୁ ହେବ ।

ଆ:ପ୍ର:୭/୧୨.୨.୧୯୪୬

॥ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମଣିଷ କିଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ— ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମଣିଷ ବୋଲିଲେ ଆମେ ସେହି ମଣିଷକୁ କହିବା, ଯାହାର ଆଦର୍ଶ ଅଛି ଏବଂ ଆଦର୍ଶକୁ ପରିପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ active move (ସକ୍ରିୟ ଚଳନ) ରହିଛି । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ବ୍ୟତୀତ ମଣିଷ ଉନ୍ନତି କରିପାରେ ନାହିଁ..... । ଯାହାକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଚାଲିବୁ, ସେ ଯେତେ ଉନ୍ନତ ହେବେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠା ଯେତେ ପକ୍ୱ ହେବ, ଉନ୍ନତି ବି ହେବ ସେହି ମାତ୍ରାରେ ଓ ସେହି ଧାଁଜରେ । ଆତ୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ବୁଦ୍ଧିରେ ମଣିଷ ବିଫଳ ହୁଏ, ଇଷ୍ଟପ୍ରତିଷ୍ଠାର ବୁଦ୍ଧିରେ ମଣିଷ ସଫଳ ହୁଏ । ଗୁରୁ ରାମଦାସଙ୍କ ପ୍ରତି ଅଶେଷ ଚାଣାଧିବା ଯୋଗୁଁ ଶିବାଜୀ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତିକୂଳ ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ି ମଧ୍ୟ successful (କୃତକାର୍ଯ୍ୟ) ହୋଇପାରିଲେ; କିନ୍ତୁ ରାଣୀ ପ୍ରତାପ ତାଙ୍କର ଏତେ ବେଶୀ ସଦେଶପ୍ରେମ, ଶୌର୍ଯ୍ୟ-ବୀର୍ଯ୍ୟ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ successful (କୃତକାର୍ଯ୍ୟ) ହୋଇପାରିଲେ ନାହିଁ, ତାହାର କାରଣ, କାହାରିକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତାଙ୍କର ଥିଲାନାହିଁ । ଅର୍ଜୁନ ଏବଂ କର୍ଣ୍ଣଙ୍କର ଜୀବନରେ ଆତ୍ମେମାନେ ଏହି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥାଉ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ମୂଳବସ୍ତୁ ହେଲା, ଆଦର୍ଶକେନ୍ଦ୍ରିକ ଚଳଣି । ପୁଣି ଯେଉଁ ଆଦର୍ଶକୁ ଅନୁସରଣ କରାହେବ, ତାଙ୍କର ଯଦି ଆଦର୍ଶ ନ ଥାନ୍ତି ଏବଂ ଏହି ଆଦର୍ଶ- ଅନୁସରଣର ଭିତର ଦେଇ ସେ ଯଦି ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ନ ହୁଅନ୍ତି, ତାହାହେଲେ କିନ୍ତୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରକ୍ଷା ହେବ ନାହିଁ ।

ଅନ୍ୟ ଏକଜଣ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ— ତାହାହେଲେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାକୁ କ'ଣ କାରଣ ମୁଖାନତା କହିବା ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ସେହି କାରଣମୁଖାନତା ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ନ କରେ, ତେବେ ତାହା Mathematically (ଗାଣତିକ ଭାବରେ) ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ କିନ୍ତୁ, actually (ବାସ୍ତବରେ) ହୁଏନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଏହାର ବାସ୍ତବ ମୂର୍ତ୍ତି ଆବଶ୍ୟକ ।

ପ୍ରଶ୍ନ— ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ତ abstract (ବସ୍ତୁନିରପେକ୍ଷ), ଏହିଟା ପୁଣି concrete (ବାସ୍ତବ) ହେବ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାସ୍ତବ ନହୋଇଛି, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହାର କୌଣସି ବାମ ନାହିଁ । ଆଉ, ଏହିଟାକୁ ବାସ୍ତବ କରି ତୋଳିବାକୁ ଗଲେ, ତାହା ବାସ୍ତବ ହୋଇ ଉଠିଛି ଯାହାଙ୍କ ଜୀବନରେ,

ସେହି ଜୀବନ୍ତ ମଣିଷଟିର ଶରଣାପନ୍ନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତାଙ୍କୁ କେବଳ କଳ୍ପନାର ଭାବିନେଲେ ହେବନାହିଁ ।

॥ କୃଣୋହ୍ୟୁକତରସେଷାମବ୍ୟଭାସନ୍ତ ଚେତସାମ୍ ।

ଅବ୍ୟଭା ହି ଗତିର୍ଦୁଃଖଂ ଦେହବର୍ତ୍ତନ ବାପ୍ୟତେ ॥

ଆ:ପ୍ର: ୭/୧୨.୭.୧୯୪୬

। ରାଗ ଦୈଷ ତ୍ୟାଗ କରିବା କାହିଁକି ।

ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଲେ— ଗାତାରେ ରାଗ-ଦୈଷ ତ୍ୟାଗ କରିବା କଥା କାହିଁକି କୁହାଯାଇଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଆପଣଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ବୁଦ୍ଧି ରହିବ ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠା । କ'ଣ କରଣୀୟ ବା କରଣୀୟ ନୁହେଁ, ତାହା ଆପଣ ଠିକ୍ କରିବେ ଏହି **stand point** (ଦୃଷ୍ଟକୋଣ)ରୁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆପଣ ନିଜେ ଅନୁରାଗ ବା ବିଦୈଷବଶତଃ ବିଶେଷ କୌଣସି ଦିଗରେ ଜଳି ପଡ଼ିବେ ନାହିଁ । ପ୍ରବୃତ୍ତି ଆପଣଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଘୁରାଇ ଅନ୍ୟଦିଗରେ ପରିଚାଳିତ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ବରଂ ଆପଣ ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ଘୁରାଇ ଆଣି ସର୍ବଦିଗରେ ଠେଲି ଦେଇପାରିବେ । କାହାରି ଉପରେ ଆପଣଙ୍କର ଯଦି ଏଭଳି ଟାଣଥାଏ, ଯେଉଁ ଟାଣ ଆପଣଙ୍କର ଇଷ୍ଟ ଚଳଣିର ପଥରେ ଅନ୍ତରାୟ ଆଣେ, ସେହି ଟାଣ ବା ଆକର୍ଷଣ ଆପଣଙ୍କୁ ଟାଣିଧରି ରଖିପାରିବ ନାହିଁ । ଆଉ, କାହାରି ଉପରେ ଯଦି ଆପଣଙ୍କର ଦୈଷ ଥାଏ ଏବଂ ସେହି ଦୈଷ ଯଦି ଏଭଳି ହୋଇଥାଏ, ଯାହା ଆପଣଙ୍କର ଇଷ୍ଟକର୍ମରେ ବ୍ୟାଘାତ ଜନ୍ମାଏ, ତେବେ ସେହି ଦୈଷକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବାରେ ଆପଣଙ୍କର କୌଣସି କଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ । ଦରକାର ହେଲେ ସମସ୍ତ ଦ୍ରୋହବୁଦ୍ଧି ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ଆପଣ ତାହା ସଙ୍ଗରେ ବନ୍ଧୁ ଭଳି ଜାବୁଡ଼ିଧରି ମିଶି ଯାଇ ପାରିବେ । ତେଣୁ କହେ ଏହାଦ୍ୱାରା ଯେ ମଣିଷ ବେକୁର୍ ବା ବୋକା ବନାଇଯାଏ— ଆଦୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଯେଉଁଠି ଯେତେ ଟିକେ ସାବଧାନତା ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଦରକାର, ତାହା ଯେ ସେ କରିପାରେ ନାହିଁ— ବାସ୍ତବରେ ତାହା କିନ୍ତୁ ନୁହଁ । ବରଂ ଭିତରେ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ସମତା ଥାଏ ବୋଲି ସେ ଆଭାସ ପାଏ, କେଉଁଠି କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ କାହା ସଙ୍ଗରେ କେଉଁ ଭାବ ନେଇ କିପରି ଚାଲିବାକୁ ହେବ । ଏହି ପ୍ରକାରର **balance** (ସମତା) ନ ରହିଲେ ମଣିଷ ତାହାର ଜୀବନରେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ ।

ନିରାଶା, ନିର୍ମମ ହେବାର କଥା ଅଛି, ରାଗ, ଦୈଷ ତ୍ୟାଗ କରିବାର କଥା ରହିଛି । ଏହି ସବୁକିଛିର ମୂଳରେ ରହିଛି ସର୍ବତୋଭାବରେ ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ୍ନ ହୋଇ ଉଠିବାର କଥା ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୧୨.୭.୧୯୪୬

॥ ତପସ୍ୟା କରିବା କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ— ଜଙ୍ଗଲକୁ ଯାଇ ଜପ କରିବାକୁ ତପସ୍ୟା କୁହାଯାଏ ନାହିଁ, ତପସ୍ୟା ବୋଲିଲେ ଯାବତୀୟ **hindrance** (ବାଧାକୁ) **overcome** (ଅତିକ୍ରମ) କରି ସର୍ବତୋଭାବେ କୃତିବୀନ ହୋଇଉଠିବା । ସେଥିପାଇଁ କର୍ମ ସଙ୍ଗରେ ଜପଧ୍ୟାନ ଯେତେଟା କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ତାହା ବି କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ତେଣୁ ମୁଁ କହେ — **do, think and then do accordingly** (କର, ଚିନ୍ତାକର ଏବଂ ତଦନୁଯାୟୀ କର) । କରଣୀୟ ବୋଲି ଯେତେ ଟିକକ ଜଣାଅଛି, ଏହି କ୍ଷଣ ଠାରୁ ତାହା କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କର ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୧୨.୭.୧୯୪୬

॥ ତ୍ୟାଗ ହି ଅଭିଷ୍ଟ କି ନୁହଁ ॥

ତ୍ୟାଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା—

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ତ୍ୟାଗ କିନ୍ତୁ ଅଭିଷ୍ଟ ନୁହଁ । ଅଭିଷ୍ଟ ହେଲା ଈଶ୍ୱରପ୍ରାପ୍ତି । ଈଶ୍ୱରପ୍ରାପ୍ତି ବା ଇଷ୍ଟାନୁରାଗର ପଥରେ ଯାହା ବ୍ୟାଘାତ ଜନ୍ମାଏ, ତାହାକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଇଷ୍ଟାନୁରାଗକୁ ମୁଖ୍ୟ ନ କରି ଯେଉଁମାନେ ତ୍ୟାଗକୁ ମୁଖ୍ୟ କରି ଚୋଲନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ତ୍ୟାଗ ଏକପ୍ରକାର ରୋଗ ଭଳି ପରିଗଣିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଧରଣର ତ୍ୟାଗରେ ତ୍ୟାଗର ଅହଙ୍କାର ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରକୃତ ତ୍ୟାଗରେ କେବେହେଲେ ତ୍ୟାଗର ଅହଙ୍କାର ହୁଏ ନାହିଁ । ତାହା ନିକଟରେ ତ୍ୟାଗର କୌଣସି ଖତିୟାନ ନ ଥାଏ । ମାଆ-ବାପା ଯେ ସନ୍ତାନ ପାଇଁ କେତେ ତ୍ୟାଗ ସ୍ୱାକାର କରନ୍ତି, ସେଥିପାଇଁ କ'ଣ କେବେହେଲେ ସେମାନେ ନିଜର ବଢ଼ିମା ଗାଇ ବୁଲନ୍ତି ? ସେହିଟା ଯେ ସେମାନଙ୍କର ସନ୍ତାନ-ପ୍ରୀତିର ହିଁ ଅଙ୍ଗ । ସେଥିଯୋଗୁଁ, ତ୍ୟାଗଟା ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପଭୋଗର ବ୍ୟାପର ହୋଇଥାଏ । ସେଥିରେ କଷ୍ଟର ବୋଧ ନଥାଏ । ତେଣୁ ତ୍ୟାଗୀ ଯେ, ସେ କେବେହେଲେ ବୋଧକରେ ନାହିଁ ଯେ ସେ ତ୍ୟାଗୀ । ଅନ୍ୟମାନେ ଯେତେବେଳେ ତାକୁ ତ୍ୟାଗୀ ବୋଲି ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି, ସେ ଭାବେ— ମୁଁ

କ'ଣ ତ୍ୟାଗ କରି ? ଏହି ସାମାନ୍ୟ ଚିକିତ୍ସା କରି ଯେଉଁ ସୁଖ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲି, ପ୍ରାଣଟି ଭରି ଉଠିଲା, ସେହି ଭୂଳନାରେ ମୋର କରିବାଟା ଯେ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଅକ୍ଷୁବ୍ଧକର ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୧୩.୭.୧୯୪୭

॥ ଗୁରୁକରଣ ନ ହେଲେ ହାତର ଜଳ ଶୁଷ୍କ ହୁଏ ନାହିଁ, ଏହା କୁହାଯାଏ କାହିଁକି ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କଥାପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ— ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ବୋଲାଯାଏ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଗୁରୁକରଣ ନ ହେଲେ ତାହାର ହାତର ଜଳ ଶୁଷ୍କହୁଏ ନାହିଁ । ଏହି କଥାଟି କିନ୍ତୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ । ଯେ ଯେତେ ହିଁ ବଡ଼ହେଉ, ପ୍ରବୃତ୍ତି ଯଦି ତାହାର ଚଳଣିର ନିୟାମକ ହୁଏ, ତେବେ ସେ ଅପବିତ୍ରତା ଓ ଅମଙ୍ଗଳର ବେଷ୍ଟନୀ ମଧ୍ୟରେ ଥାଏ । ଯେ ଯା ମଧ୍ୟରେ ରହେ, ସେ ତାହାର ମାଧ୍ୟମରେ ତାହା ହିଁ ସଞ୍ଚାରିତ ବା ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇଥାଏ । ଯେଉଁମାନେ ଲୋକମଙ୍ଗଳର ସମ୍ପଦ ଦେଖନ୍ତି, ସେମାନେ ନିଜକୁ ସର୍ବପ୍ରଥମ ମଙ୍ଗଳର ଅଧିକାରୀ କରି ତୋଳିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ନଚେତ୍ ମଙ୍ଗଳ କରିବାକୁ ଯାଇ ଅମଙ୍ଗଳ କରିବସିବେ । ଆଉ, ମଙ୍ଗଳର ପ୍ରଥମ ଧାପ ବା ପାହାଚ ହେଲା ମୂର୍ଖ-ମଙ୍ଗଳମୟଙ୍କର ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଓ ପରିକଳ୍ପନାକୁ ପ୍ରଧାନ୍ୟ ଦେଇ ଚାଲିବା ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୧୩.୭.୧୯୪୭

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି କି ?

Spiritualism (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା) ଓ materialism (ଭୌତିକତା) ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଚାଲିଛି—

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ— Spirit (ଆତ୍ମା) ମଧ୍ୟରେ ଅଛି spirare-to breathe (ଶ୍ୱାସନେବା), ବିଶ୍ୱାସ କଥାଟିର ମଧ୍ୟରେ ବି ରହିଛି ଶ୍ୱାସନେବା । ଯାହା ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ରହି ପ୍ରାଣ ସମେତ ଆଗେଇ ଚାଲେ ତାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଇଥାଏ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚଳନ ବା ବିଶ୍ୱାସ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଅଧି-ଆତ୍ମିକତା, ଅଧିକାର ବା ଅବଲମ୍ବନ କରି ଚାଲିବା । ଯାହାର ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଶ୍ୱାସ-ପ୍ରଶ୍ୱାସ ଅର୍ଥାତ୍ ଚିନ୍ତା ଓ କର୍ମ ପ୍ରୟାସ ପରମପିତାଙ୍କ ଦିଗରେ ଅନୁବର୍ତ୍ତା ହୋଇ ଚାଲେ ତାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ବିଶ୍ୱାସୀ ମଣିଷ ବା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ସମ୍ପନ୍ନ ମଣିଷ । ଏହିପରି ଚଳନରେ ଚାଲନ୍ତି ଯେଉଁ ମାନେ, ଜାଗତିକ ଉନ୍ନତି ବି ତାଙ୍କର ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ । ତେଣୁ

ଦୁଇଟାର ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପ୍ରଭେଦ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ କଥାରେ ଏହି ଦୁଇଟି କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ଜିନିଷର ଦୁଇଟା ଦିଗ । ବାସବ ବ୍ୟାପାରରେ ଦୁଇଟା ନୁହଁ । ସବୁ ମିଳାଇ ଗୋଟିଏକୁ ବୁଝାଏ ।

କଣେ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ— ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ପ୍ରୟୋଜନ ଆତ୍ମ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ । ଆତ୍ମ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ନହେଲେ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଖଣ୍ଡିତ ହୋଇଥାଏ । ସର୍ବଦିଗରୁ ସଙ୍ଗତି ହୁଏନା । ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବହୁ ବୃତ୍ତିଅଛି । ତାହା ମଧ୍ୟରୁ କ୍ଷତ୍ରିୟ ପ୍ରଧାନ । ସେମାନଙ୍କର ପୁଣି ବହୁ division (ଭାଗ) ରହିଛି । ଏହିମାନଙ୍କର ଚାକଚକ୍ୟରେ ମଣିଷ ମୋହିତ ହୋଇ ଭୁଲିଯାଏ । ଭଲମନ୍ଦର ଜ୍ଞାନ ରହେନାହିଁ । Passion (ପ୍ରବୃତ୍ତି)କୁ check (ଦମନ) କରିପାରେ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ, ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବାହାରେ above (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ)ରେ ଏଭଳି ଏକ superior (ଗୁରୁଜନ) ଚାହୁଁ ଯାହାଙ୍କୁ ଖୁସି କରିବାର ପ୍ରଲୋଭନରେ ବୃତ୍ତିର ପ୍ରଲୋଭନ ବା ପ୍ରରୋଚନାକୁ ଏଡ଼ାଇଦେଇ ଚାଲିହୁଏ । ସେହି ମଣିଷଟିର ପୁଣି ଶ୍ରେୟପ୍ରାଣତାର ଭିତର ଦେଇ adjusted (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହୋଇଥିବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଜଗୁଣ । ଏହି ଧରଣର ସକ୍ରିୟ ଶ୍ରେୟପ୍ରାଣ ଚଳଣିକୁ ମୁଁ କହିଥାଏ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା । ଏହିପରି ନହେଲେ disintegration (ଭାଙ୍ଗନ) ଆସି ପହଞ୍ଚେ । Individuality (ଅଖଣ୍ଡତା) ଗଜାଏ ନାହିଁ । Passionate crave (ପ୍ରବୃତ୍ତିରଙ୍ଗିଳ ଆକାଂକ୍ଷା) ବା ambition (ଉଚ୍ଚକାଂକ୍ଷା)କୁ ଧରି ମଣିଷ ଯେତେ ବଡ଼ ହେଉନା କହିଁକି, ତଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ କ୍ଷମତା ଜାଗେନାହିଁ । ତେଣୁ ଆକାଶ-ପାତାଳ ଘୁରି ବୁଲି ମଧ୍ୟ ଶାନ୍ତିପାଏ ନାହିଁ । ଆଉ, ଯେ ନିଜେ ହିଁ ଶାନ୍ତି ପାଇନାହିଁ, ସେ ଅନ୍ୟକୁ ବା ଶାନ୍ତିଦେବ କିପରି ? ହୁଏତ ଅନେକ କ୍ଷମତାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ମଣିଷକୁ ଧୋକା ଦେଇ ଘୁରିବୁଲେ ଓ ନିଜେ ବି ଧୋକା ଖାଏ ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୨୭.୭.୧୯୪୭

ଯଜ୍ଞସୂତ୍ର ବା ପୈତା ତିନୋଟି ଖୁଅ କାହିଁକି ?

କନୈକ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ପଢ଼ାରିଲେ— ଯଜ୍ଞସୂତ୍ରର ୩ଟି ଖୁଅ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ମୋର ମନେହୁଏ, ଏହି ତିନୋଟି ହେଉଛି, ସତ୍ତ୍ୱ, ରଜଃ, ତମଃ-ତାହା ଏହି ତିନିଗୁଣର ପ୍ରତୀକ । କୌଣସି ଗୁଣଟିକୁ ପକାଇଦେବାର ନାହିଁ । ଦ୍ୱିଜଦ୍ୱିଲଭ ମାନେ ପୁନର୍ଜନ୍ମ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି ଜ୍ଞାନଦ ପିତା । ଶିଷ୍ୟ ହେଲା ତାଙ୍କର son

by culture (କୃଷ୍ଣ-ସନ୍ତତି) । ତାଙ୍କର nurture (ପୋଷଣା)ରେ ଜ୍ଞାନର ଉନ୍ନେଷ ହୁଏ । ବ୍ରହ୍ମଚାରିଗଣ ବହୁପୁରୁଷ ଲୋକଙ୍କର ଗୃହକୁ ଗୃହ ଯାଉଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ସେବା ଦେଉଥିଲେ, ସେହିମାନଙ୍କ ନିକଟରୁ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଇଁ ଆହରଣ କରୁଥିଲେ, ଖଡ଼ି ଫଟାଉଥିଲେ ଏବଂ କୃଷି କରୁଥିଲେ । ଏହି ଭାବରେ ସେମାନେ ଜୀବନର ବାସ୍ତବ ଦାୟିତ୍ୱ ଗୁଡ଼ିକ ଉଦ୍ୟୋପନ କଲାଭଳିଆ ଶିକ୍ଷାରେ ଶିକ୍ଷିତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲେ । ତାହାରି ସାଥେ ସାଥେ ହେଉଥିଲା ପାଠପଢ଼ା, ଲେଖିବା, କହିବା, ଶୁଣିବା ଓ ଗବେଷଣା କରିବା ଇତ୍ୟାଦି । ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ଚରିତ୍ର ଗଠିତ ହେଉଥିଲା । ଗୁରୁଙ୍କୁ ଭକ୍ତି କରିବା ସହ ସେମାନେ, ବିଭିନ୍ନ କର୍ମ ଅଭ୍ୟାସରେ ରତ ଥାଇ ଜ୍ଞାନପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଥିଲେ, କେବଳ ପୋଥିଗତ ବିଦ୍ୟାରେ ଚରିତ୍ର ଗଢ଼ି ଉଠେ ନାହିଁ । ଯୋଗ୍ୟତା ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଏନାହିଁ । ସେହିପ୍ରକାରର ବିଦ୍ୟା ଆହରଣରୁ ଅହମିକା ଆସେ, **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ହିଁ ଛାତ୍ରକୁ **rule** (ଶାସନ) କରେ । **Ego** (ଅହଙ୍କାର) **sheltering** (ଅନ୍ୟକୁ ଆଶ୍ରୟ ଦାନ ସମ୍ପନ୍ନ) ହୁଏ ନାହିଁ । ସେଥିଯୋଗୁଁ ସେମାନେ ମଣିଷକୁ ନେଇ ଗାଳିପାଉଛି ନାହିଁ । ଗୁରୁଭକ୍ତି ଥିଲେ, ତତ୍ପରଣୀ କର୍ମୀନ୍ଦୁରାଗ ରହିଲେ ମଣିଷ ଅନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ମହତ୍ୱ ବୁଝେ । ସେ କାହାରିକୁ ହେଲେ ପର କରି ଦିଏନାହିଁ । ସେ ଦେଖେ, ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ହିଁ ତାହାର ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି । ଗୁରୁଙ୍କର ମୁଖକୁ ଚାହିଁ, ତତ୍ପରଣୀ ବିରାଟ ଦାୟିତ୍ୱର କଥାକୁ ସ୍ମରଣ କରି ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସହି-ବୋହି ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ମୈତ୍ରୀବନ୍ଧନରେ ଆବଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ । ଆଜିକାଲି ଦ୍ୱିଜବଂଶୋଭୂତ ଅନେକେ ପୈତା ଗ୍ରହଣର ଧାର ଧାରନ୍ତି ନାହିଁ, ଏହି ଚିନ୍ତାଧାରାଟା ଆଦୌ ଭଲ ନୁହଁ । ପୈତା ହେଲା ଯଜ୍ଞସୂତ୍ର- **badge of becoming** (ବିବର୍ଦ୍ଧନର ଚିହ୍ନ) । ତାହା ଆମର ମହାନ ଐତିହ୍ୟର ସ୍ମାରକ । ସତ୍ତ୍ୱ, ରଜଃ ଓ ତମଃ- ଏହି ତିନିଗୁଣକୁ **co-ordinate** କରି, **adjust** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) କରି ତ୍ରିଗୁଣାତୀତ ହେବା ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ତିନି ଗୁଣର ଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ ଲାଭ କରିବା ହିଁ ଆମମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୁଣକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ହେବ, କିନ୍ତୁ କୌଣସିଥିରେ ଆବଦ୍ଧ ରହିବା ଚଳିବ ନାହିଁ । ଆବଦ୍ଧ ରହିବାକୁ ହେବ ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ଏବଂ ତାଙ୍କରି ସେବାରେ ସବୁ କିଛିକୁ ଲଗାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ ବୋଇଲେ ମୁଁ ବୁଝେ, **divine enthusiasm** ବା ଇଷ୍ଟୋହାସ । ଷ୍ଟାର୍ଟଦେବା ମୋଟର ଯେପରିକି ଗୁମ୍-ଗୁମ୍ କରୁଛି, ଭିତରେ ଅପୂରୁତ ଚଳାର ଶକ୍ତି । ସତ୍ତ୍ୱ ଗୁଣା ମଣିଷ

ଯଦି ବସିରହେ, ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ଉହାସ ବିକରଣ କରେ । ରଜଃ ମାନେ **activating urge** (କର୍ମୀନ୍ଦୁରାଜନା) । ତମଃ ମାନେ **ignorance** (ଅଜ୍ଞତା) ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୨୧.୩.୧୯୪୬

॥ ଶାନ୍ତି ପାଇବୁ କିପରି ॥

ଜଣେ ଦାଦା ବିଷୟ ବଦନରେ ନିଜର ଅଶାନ୍ତିର କଥା ଠାକୁରଙ୍କୁ ନିବେଦନ କରି କାତର ଭାବରେ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ- ଦୟାଲ! ମନରେ ଶାନ୍ତି ପାଇବି କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ସହାନୁଭୂତିର ସଙ୍ଗେ କହିଲେ- ଶାନ୍ତି ମିଳେ ପରମପିତାଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାଶାରହିତ ହୋଇ ଭଲ ପାଇବାରେ । ଭଗବାନ ବା ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ଯୁକ୍ତ ହେଉ, ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ୍ନ ଯେତେ ଟିକେ ହୋଇଉଠୁ- ବାସ୍ତବ କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ, - ସେତିକି ପରିମାଣରେ ଶାନ୍ତିର ପଥ ଖୋଲିଯାଏ । ଗାତାରେ ଅଛି-

“ନାସ୍ତି ବୁଦ୍ଧିର ଯୁକ୍ତସ୍ୟ ନ ତାୟୁକ୍ତସ୍ୟ ଭାବନା

ନ ଚାଭାବସ୍ତତଃ ଶାନ୍ତିରଶାନ୍ତସ୍ୟ କୃତଃ ସୁଖମ୍ ।”

ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ସକ୍ରିୟ ଯୋଗଟା ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ଭାବରେ ଭାଙ୍ଗେନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ଲକ୍ଷେ ଝଞ୍ଜାର ମଧ୍ୟରେ ବି ଶାନ୍ତି ଅତୁଟ ରହେ । ନିଜର କୌଣସି କାମନା ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଧରିବା ଠିକ୍ ନୁହଁ । ବରଂ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଗାହିଦା ପୂରଣ ପାଇଁ ନିଜକୁ ଲଗାଇବାକୁ ହୁଏ ।

ଉକ୍ତ ଦାଦା- ସଂସାରର କର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ତାହା ପାରି ଉଠିବା କେଉଁ ଭାବରେ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଦୁଇଟା ପଥ ରହିଛି । ଗୋଟିଏ ହେଉଛି ପ୍ରବୃତ୍ତି ନିକଟରେ **being** (ସତ୍ତା)କୁ **sacrifice** (ବଳି) ଦେବା । ଆଉ, ଅନଟି ହେଉଛି ସତ୍ତାକୁ ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ **surrender** (ସମର୍ପଣ) କରି ତାଙ୍କର ତୃପ୍ତି ପାଇଁ ଯାହାକିଛି କରି ଗାଳିବା । ଏହିଟା କଠିନ କିଛି ନୁହଁ । ଆମେ ମା-ବାପ, ପିଲାଛୁଆଙ୍କ ପାଇଁ ଯେପରି କରିଥାଉ, ସେହିଭଳି ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଭାବିବା, କହିବା ଓ କରି ଗାଳିବାଟାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେବାକୁ ହୁଏ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଭଗବାନଙ୍କ ଉପରେ ଟାଣ ସୃଷ୍ଟି ହେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଟଙ୍କା ପାଇଁ ତ ଅତି ସହଜରେ ଟାଣ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ; ଏହାର କାରଣ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେହିଟା ମଧ୍ୟ ଅଭ୍ୟାସର ଫଳ । ଟଙ୍କା ତ ସେପରି କିଛି ମିଷ୍ଟକାର ବସ୍ତୁ ନୁହଁ । ଟଙ୍କାକୁ ଆମେ ଖାଇ ନ ଥାଉ । କିନ୍ତୁ ଟଙ୍କା ସାହାଯ୍ୟରେ ଆମର

ପ୍ରିୟ ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷୁଧା ପୂରଣ ହୁଏ ବୋଲି ଟଙ୍କା ଆମ୍ଭପାଖରେ ପ୍ରିୟ ହୋଇ ଉଠେ। ଟଙ୍କା ମାତ୍ରେ ହିଁ ଖରାପ ନୁହଁ, ଯେଉଁ ଟଙ୍କା ସଭାର ସେବାରେ ଲାଗେ, ସେ ଟଙ୍କା ହିଁ ସାର୍ଥକ। ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ଯେ ଅତ୍ୟଧିକ ଆସକ୍ତି, ସେହିଟା ପ୍ରବୃତ୍ତିମୁଖୀ ପରିବେଶ ଠାକୁର ଅନେକ ପରିମାଣରେ ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇଥାଏ। ସତ୍ୟକଥା କହିବାକୁ ଗଲେ, ଟଙ୍କା ପାଇଁ ଟଙ୍କା ଚାହାଁନ୍ତି ଖୁବ୍ କମ୍ ଲୋକ ହିଁ। ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଟଙ୍କା ଟଙ୍କା କରି ଘୁରିବୁଲେ, ସେ ହୁଏତ ନିଜ ପୁଅ ପାଇଁ ଅଜସ୍ର ଟଙ୍କା ଖରଚ କରି ଚାଲିଛି। ଏହିଭଳି ଯେ ସେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରେ, ସେ କ'ଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖୁଥାଏ ତାହାର ପୁତ୍ର ଭବିଷ୍ୟତରେ ତାଙ୍କୁ ଟଙ୍କା ଦେବ ବୋଲି ? ତାହା ଆଦୌ ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ। ଭଲ ପାଇଥିବାରୁ ଏହିଭଳି କରେ। ତାହା ପାଇଁ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାଟା ହିଁ ଆନନ୍ଦ। ତେଣୁ, ଭାଲବାସା ହିଁ ମୂଳ। ଆଉ ଭାଲବାସା ହିଁ ଜୀବନର ମୂଳଧନ। ସାର୍ଥ କାମନା ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇଲେ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ କାମ, ମୋକ୍ଷ ସବୁ ହିଁ ଆସି ପହଞ୍ଚେ।....

ପ୍ରଶ୍ନ- ଜୀବନ ମାନେ ହିଁ ତ ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ସଂଗ୍ରାମ, ତାହା ମଧ୍ୟରେ ଶାନ୍ତି କେଉଁ ପ୍ରକାରେ ମିଳିବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଶାନ୍ତି ମାନେ ନିଧର ଅବସ୍ଥା ନୁହେଁ, ବରଂ ଏଭଳି ଆଦର୍ଶମୁଖୀ କର୍ମସମେଶ, ଯାହା କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ କାରୁ ହୁଏ ନାହିଁ। ଏହି ଏକମୁଖୀ ଆଦର୍ଶ ପ୍ରାଣତା ଫଳରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ସଂଗତି ଓ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଆସେ ଆଉ ସେଥିଯୋଗୁଁ ପ୍ରଚଣ୍ଡ କର୍ମର ମଧ୍ୟରେ ବି ବିକ୍ଷୋଭର ବଦଳରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛା ଓ ଶାନ୍ତଭାବ ଦେଖା ଦେଇଥାଏ। ସେ ଇଚ୍ଛା ପାଇଁ ଆହୁରି, ଆହୁରି କର୍ମ କରିଯିବାକୁ ଚାହେଁ। ତାକୁ କୌଣସି ଭାବରେ ଦବେଇ ରଖାଯାଏ ନାହିଁ। ହନୁମାନଙ୍କ ଭଳି ସେ ହୋଇ ଉଠେ। ସେ କହିବାଲେ- “ଆମି କି ତୁରାଇ କଭୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ରାବଣେ ?” ଶୈଶବ କାଳରେ ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି- “ଜାନନାକି ତାତାର ବାଳକ ମାତୃଅଙ୍କ ହତେ ଛୁଟେ ଯାୟ ସିଂହ ଶିଶୁ ସନେ କରିବାରେ ମଲ୍ଲ ରଣ ?”। ଏହି ସମସ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ତାହାର ଫୁର୍ତ୍ତ। ବାଧାକୁ ଜୟ କରି ହିଁ ତାହାର ଆନନ୍ଦ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ସଂଗ୍ରାମ ଏଡାଇ ଚାଲିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯେହେତୁ ଟାଣଟି କମ୍, ସେଥି ପାଇଁ ମନେ ହୁଏ ଅଳପୁଆ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହେ। ଆଉ, ଇଚ୍ଛା ଟାଣରେ ମାତାଲ ହେଲେ ଯେତେ ବଡ଼ କର୍ମ ଆହ୍ୱାନା କାହିଁକି, ମନେହୁଏ- ଆହୁରି ଆସୁ, ଆହୁରି ଆସୁ। ଯେତେ ବଡ଼ କଠିନ କର୍ମର ଦାୟିତ୍ୱ ପଡୁ ନା କାହିଁକି ଆହୁରି ଉତ୍ସାହ ବଢ଼ିଯାଏ। ସମୁଦ୍ରରେ ସ୍ନାନ କରିବାର ଅଭ୍ୟାସ

ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଅଛି, ସମୁଦ୍ରରେ ଉକ ଦେଉ ଦେଖିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଫୁର୍ତ୍ତ ଲାଗେ- ସେମାନେ ହସନ୍ତି-ଆଉ ଆନନ୍ଦ କରନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ହୁଏତ ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ଭୟ ଆସେ। ସତ୍ୟକାର ଭକ୍ତ ବିପଦ-ଆପଦର ମଧ୍ୟରେ ଆନନ୍ଦୋଦ୍ବେଗ ହୋଇ ଉଠେ। ସେ ଜାଣେ, ଏହିଟା ତାହାର ଭକ୍ତି, ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଶକ୍ତିକୁ ପୁଷ୍ଟ କରିବାର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ।

ପ୍ରଶ୍ନ-କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଇଚ୍ଛା ଶକ୍ତି ଦେଖିଲେ କ'ଣ ବୁଝାଯିବ ଯେ ତାହାର ଆଦର୍ଶାନୁରାଗ ଅଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ତାହା complex (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ର କାରଣରୁ ହୋଇପାରେ, ନଚେତ୍ Ideal (ଆଦର୍ଶ)ରେ adherence (ଅନୁରାଗ) ଯଥେଷ୍ଟ ଥିବାରୁ ହୋଇପାରେ। ଏହି ଦୁଇଟିର ଲକ୍ଷଣ ଅଲଗା। ଶିବାଜୀର ରାଜ୍ୟାଲିଙ୍ଗ ହିଁ କୁହ ବା ଯାହା କିଛି କୁହନା, ତାହା ଗରୁ ରାମଦାସଙ୍କୁ ଖୁସି କରିବା ପାଇଁ - ନିଜର ବାହାଘୁରୀ ପାଇଁ ନୁହଁ, ଆଉ ରାଣୀପ୍ରତାପଙ୍କର ଯାହା କିଛି ତାହା ସମସ୍ତ ତଥାକଥିତ self prestige (ଆତ୍ମମର୍ଯ୍ୟାଦା)ପାଇଁ ଥିଲା।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୨୭.୩.୧୯୪୭

II ଅବତାର, ସଦ୍‌ଗୁରୁ ବା ମହାପୁରୁଷ ମାନେ କ'ଣ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ - ଅବତାର, ସଦ୍‌ଗୁରୁ ବା ମହାପୁରୁଷ ମାନେ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଅବତାର ମାନେ ସଦ୍‌ଗୁରୁ, one who comes from above the region of complexes and conveys the laws of being and becoming (ଯେ ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାୟଣତାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ଥ ଯେ ସ୍ତର ବା ଲୋକ ସେହି ସ୍ତର ବା ଲୋକରୁ ଆସନ୍ତି ଏବଂ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ଯେଉଁ ବିଧି ତାହାକୁ ଜଣାନ୍ତି)। ମହାପୁରୁଷ ମାନେ ମହାପରିପୁରଣକାରୀ....

ପ୍ରଶ୍ନ- ମହାପୁରୁଷଗଣ by induction (ପ୍ରେରଣାବିଷ୍ଟ କରି)ମଣିଷ ଭିତରେ ସ୍ଥାୟୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିପାରନ୍ତି କି ନୁହଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- Induction (ପ୍ରେରଣାର ଆବେଶ) ଟେକେ ନାହିଁ। Adherence ରେ (ଅନୁରାଗରେ) ସତ୍ତ୍ୱ ଭିତରୁ ଫୁଟି ଉଠେ। Induction (ଆବେଶ ସଞ୍ଚାରଣ) ତାହା ଅପରର, adherence (ଅନୁରାଗ) ବି ତାହା ନିଜର। Adherence (ଅନୁରାଗ)ରେ ମଣିଷ magnetised (ତୁମ୍ଭକାୟ

ଶକ୍ତି ସମ୍ପନ୍ନ) ହୋଇଥାଏ। **Adherence** (ଅନୁରାଗ)ର ଭିତର ଦେଇ ଯାହା ହୋଇଥାଏ, ତାହା ସତ୍ତା ସଙ୍ଗରେ ଗୁନ୍ଥି ହୋଇରହେ। ସେହି ହେବାଟାରେ ସେମାନେ ପ୍ରକୃତ ସୁଖୀ ହୁଅନ୍ତି। ତୁମର ପିଲାକୁ **induce** (ଆବିଷ୍କ) କରାଇ କିଛି କରାବୁ ଏବଂ **out of love** (ପ୍ରୀତି, ମମତାରୁ) ତାର କରିବାଟା - ଏହି ଦୁଇଟାର ପାର୍ଥକ୍ୟ ତୁମେ ବୁଝନ୍ତ? ଏହା ବି ତଦନୁରୂପ। ପରିବର୍ତ୍ତନର ମୂଳରେ ରହିଛି ପ୍ରଣୟ। ଏହି ପ୍ରଣୟ-ପାରତା ବାନ୍ଧି-ଧରି ବା ଜୋର କରିହୁଏ ନାହିଁ। ହେଲେ ବି ତା' ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ସୁଖ ନ ଥାଏ ଓ ଉପଭୋଗ ମଧ୍ୟ ନ ଥାଏ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୨୭.୩.୧୯୪୭

॥ ବ୍ରହ୍ମ ସତ୍ୟ, ଜଗତ ମିଥ୍ୟା - ମାନେ କ'ଣ ॥

ଜନୈକ ଦାଦା ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- ବ୍ରହ୍ମ ସତ୍ୟ, ଜଗତ ମିଥ୍ୟା ଏହାର ମାନେ କ'ଣ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୋର ମନେ ହୁଏ, ତାହାର ମାନେ ବିଦ୍ୟମାନତା ଓ ବୃତ୍ତି ପ୍ରାଣତା ଅର୍ଥାତ୍ ବସ୍ତୁତା ଓ ବଢ଼ିବା ଯଦ୍ୱାରା ବଜାୟ ରହେ ତାହା ହିଁ ସତ୍ୟ ଏବଂ ଚଳନ୍ତି ଚଳଣରେ ଚାଲିବାଟା ନିନ୍ଦନୀୟ ଓ ଅପକର୍ଷୀ। **Complex** ର **run** (ପ୍ରବୃତ୍ତି ଚଳଣ) ଯଦି **predominate** (ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲାଭ) କରେ, ତାହା ହେଲେ ଅପକର୍ଷ ଆସେ ଏବଂ ଯେଉଁ-ଚଳଣୀ ସତ୍ତାକୁ ଦାନ ଓ ହାନ କରି ତୋଳେ, ତାହା ହିଁ ମିଥ୍ୟା। ବ୍ରହ୍ମ ଆସିଛି ବୃନ୍ଦ ଧାରୁଠାରୁ। ତାହା ମାନେ ବୁଦ୍ଧି ପାଇବା। ସତ୍ୟ ଆସିଛି ଅସ୍ ଧାରୁଠାରୁ ତାହା ମାନେ ବିଦ୍ୟମାନତା, ସ୍ଥିତି, ଗତି, ଉତ୍ପତ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି। ଜଗତ କଥାଟିର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଗମ, ତାହା ମାନେ ଚଳନ, ଗମନ। ମିଥ୍ୟାର ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ମିଥ୍ୟା। ଆଉ ମିଥ୍ୟା ମାନେ ବଧ କରିବା। 'ବଧ' ଧାରୁ ମାନେ ନିନ୍ଦା, ବନ୍ଧନ। ବନ୍ଧନ ବୋଲଲେ - ମୁଁ ବୁଝେ ପ୍ରବୃତ୍ତିଦ୍ୱାରା ବେଷ୍ଟିତ ହୋଇ ରହିବା। ନିନ୍ଦାର ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ଅପକର୍ଷର ଭାବ।

ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକାର, ନିର୍ବିକାର, ନିରୁପାୟକ ବୋଲି ଯେ ଏତେ ବକ୍ତୃତା କରେ ତାକୁ ପ୍ରଶ୍ନାମ ଜଣାଏ, ତାହା ମାନେ ତାଙ୍କ ସମକ୍ଷରେ କିଛି ବୁଝି ନାହିଁ। ବୈଷ୍ଣବ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ନା କ'ଣ ଅଛି ବ୍ରହ୍ମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଅଙ୍ଗଜ୍ୟୋତିଷ। ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଅମୂର୍ତ୍ତିର ଉପାସନା ହୁଏ ନାହିଁ। ଯାହାକୁ ଦେଇ ଆମର **integrating** (ସଂହତି ସନ୍ଦାପନ) ଚଳଣ ବଜାୟ ରହେ, ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସପରିବେଶକୁ ନେଇ ବୃହତ୍ ବୁଦ୍ଧିର ଦିଗରେ ଚାଲେ, ସେ ହିଁ ଆମର ସତ୍ୟୋପାସନାର କେନ୍ଦ୍ର କାଳକ।

ଆ:ପ୍ର: ୭/୨୪.୧୯୪୭

॥ ଆଦର୍ଶ ପ୍ରାଣତା ଭଲ ନା ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣତା ଭଲ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ଆପଣ ଆଦର୍ଶ ପ୍ରାଣତାର କଥା କୁହନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଆଦର୍ଶ-ପ୍ରାଣତାର ଧାର ଧାରନ୍ତି ନାହିଁ, ଏହି ଧରଣର ତ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ଦେଖାଯାଏ ସେମାନେ ବେଶ୍ ସୁଖୀ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ତାହା ଯଦି କୁହ, ତାହା ହେଲେ ପାଗଳ ଯେଉଁମାନେ ସେମାନେ ତ ସବୁଠାରୁ ସୁଖୀ। କାରଣ ସେମାନେ ହିତାହିତର ଧାର ଧାରନ୍ତି ନାହିଁ....ବ୍ୟାପାରଟି ଏହି କି **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ର **obsession** (ଅଭିଭୂତି)ଯଦି ରହେ, **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) **nurtured** (ପୁଷ୍ଟ) ହେଲେ ଆମେ ଭାବୁ, **being** (ସତ୍ତା)ଟା ହିଁ **nurtured** (ପୁଷ୍ଟ) ହେଲା। ଏହି ଭ୍ରାନ୍ତ ବୋଧର ସୃଷ୍ଟି **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ର ହିଁ କାରଣାଦି ଅଟେ। କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ **being** (ସତ୍ତା)ଟା ଯଦି ଶୁଦ୍ଧିତାଲେ ଏହି ମଉତା ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ କେତେ ଦିନ ଭୁଲାଇ ରଖିପାରେ? ସେତେବେଳେ ଯେ ତାହା ହାହାକାର କରିଉଠେ।

ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ- ଆଦର୍ଶ ପ୍ରାଣ ଅନେକ ଲୋକ ଦେଖାଯାଏ ନିଷ୍ପ୍ରଭ, ସେହି ଭୁଲନାରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣ ଲୋକଙ୍କ ଦମ୍ଭ ଓ ଫୁର୍ତ୍ତି ଢେର ବେଶା ଦେଖାଯାଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- କୃଷ୍ଣ ପ୍ରତିପଦର ଚନ୍ଦ୍ରମା ଦେଖିବାକୁ ଖୁବ୍ ଜଳଜଳ, କିନ୍ତୁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ତାହା ଧରାପଡ଼େ ନାହିଁ ଯେ ତାହା କ୍ଷୟମୁଖୀ। ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷର ଚନ୍ଦ୍ରମା କିନ୍ତୁ ଅତୀବ କ୍ଷୀଣ, ମାତ୍ର ତାହା ବର୍ଦ୍ଧନମୁଖୀ ଅଟେ। ନଦୀର ସ୍ରୋତ ମୁଖରେ ଯିଏ ନିଜକୁ ଭସାଇ ଦେଇଗାଲେ, ତାକୁ ଦେଖି ମନେହୁଏ, କେତେ ବଡ଼ ବାହାଦୁର ଏହି ପହଁରାଳା-କିପରି ଫୁର୍ତ୍ତିରେ ଚରତର ହୋଇ ଆଗେଇ ଯାଉଛି। ମାତ୍ର ସ୍ରୋତର ଓଲଟା ପଥରେ ଚାଲେ ଯିଏ ତାକୁ ଦେଖି ମନେହୁଏ- ଆହା! ଏ ଯେ ଆଗେଇ ପାରୁନାହିଁ- କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ପଡୁଛି! ଅବଶ୍ୟ ଆଦର୍ଶପ୍ରାଣତାର ନାମ କରି ଅଳସୁଆ ହୋଇ ଯେଉଁମାନେ ଦିନ କଟାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତି କିଛି ହେଲେ ହୁଏ ନାହିଁ। **Actively** (ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ) ଆଦର୍ଶପ୍ରାଣ ଯେଉଁମାନେ, ଯେଉଁମାନେ କି ଚେଷ୍ଟାର ବୁଦ୍ଧି କରନ୍ତି ନାହିଁ, ସମସ୍ତ **conflict** (ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ) ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ସେମାନେ ଉନ୍ନତି କରିବେ ହିଁ।

ଆ :ପ୍ର: ୭/୧୭.୪.୧୯୪୪

II ଭଗବାନଙ୍କର ବିଶେଷ ଅନୁଗ୍ରହ ମାନେ କ'ଣ II

ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ସେଷପଲ ଓ ସାମା ବିବେକାନନ୍ଦଙ୍କର ଇଷ୍ଟକର୍ମୋଦ୍ଧାରଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା । ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ଉଚ୍ଚ କହିଲେ-ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଭଗବାନଙ୍କର ବିଶେଷ ଅନୁଗ୍ରହ ଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ଭାଇଙ୍କର ମୁଖରୁ ସେହି ଢଙ୍ଗର କଥା ନ ସରିବା ଆଗରୁ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହି ଉଠିଲେ... । **Adherence that thrives one in to earnest responsive fulfilling mission for the Ideal is special favour** (ଯେ ନିଷ୍ଠା ମଣିଷକୁ ଆଗ୍ରହବାସ ଇଷ୍ଟାର୍ଥ ପୂରଣ କର୍ମସାଧନାରେ ନିଯିତ କରି ତୋଳେ, ତାହା ହିଁ ବିଶେଷ ଅନୁଗ୍ରହ) । ଏହା ବ୍ୟତୀତ **special favour** (ବିଶେଷ ଅନୁଗ୍ରହ) ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ । ଆଲୁଅ ବା ଉତ୍ତାପର ନିକଟକୁ ଆସି ଯେ ଯେପରି ଗରମ ଅନୁଭବ କରେ ସେହିଟା ତାହାର **speciality** (ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ) । ଆଲୁଅ ବା ଉତ୍ତାପର କୌଣସି ପକ୍ଷପାତିତ୍ବ ନାହିଁ । ସେ ଏକଇ ଭାବରେ ତାପ ବିକିରଣ କରେ । ଯେ ଯେପରି ପାରେ ସେ ତଦନୁରୂପ ନେଇଥାଏ । **Mercy** (ଭଗବଦ୍‌ନୁଗ୍ରହ)ମଧ୍ୟ ସେହି ଭଳି **ever blissful to all** (ସବୁରି ପ୍ରତି ସଦାନନ୍ଦ), ଯାହାର ଯେପରି କ୍ଷମତା ସେ ସେହିଭଳି ଆହରଣ କରିଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୭/୩.୫.୧୯୪୭

II ବିଭିନ୍ନ ଯୁଗର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ II

ଜଣେ ଭାଇ ସତ୍ୟ, ତ୍ରେତା, ଦ୍ଵାପର, କଳି ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ଯୁଗର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି କଥା ଜାଣିବାକୁ ଚାହଁଲେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସତ୍ୟ ଯୁଗର ଆଉ ଏକ ନାମ କୃତ ଯୁଗ- **active age** (କ୍ରିୟାନିତ ଯୁଗ) । **Active** (ସକ୍ରିୟ) ନ ହେଲେ **existence** (ଅସ୍ତିତ୍ଵ) **flare** କରେ (ଦୀପ୍ତ ହୋଇଉଠେ) ନାହିଁ । ସତ୍ୟଯୁଗ ମାନେ ମୋର ମନେହୁଏ ବଞ୍ଚିବା-ବୃଦ୍ଧିପାଇବାର ଯୁଗ । ସତ୍ୟ ଯୁଗରେ ଧର୍ମ ଚାରି ପାଦ ଅର୍ଥାତ୍ ଶୋହଳ ଅଟେ । ସତ୍ତାଗ ସେତେବେଳେ **fullest vigour** (ପୂର୍ଣ୍ଣତମ ଶକ୍ତି)ରେ ଚାଲେ । ବଞ୍ଚିବା-ବଢ଼ିବାର ଅନ୍ତରାୟୀ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣତା ସେତେବେଳେ ସଂଯତ ଓ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଥାଏ । ତ୍ରେତୟାର ଧର୍ମ ତିନିପାଦ, ଅଧର୍ମ ଏକପାଦ, ସେତେବେଳେ ବି ବଞ୍ଚିବା ଓ ବଢ଼ି ଉଠିବା ମୁଖୀ ଚଳଣର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଥାଏ । ଦ୍ଵାପରରେ ଦୁଇ ପାଦଧର୍ମ ଦୁଇ ପାଦ ଅଧର୍ମ । ସତ୍ତା

ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଦୁଇ ଦିଗରେ ମଣିଷମାନଙ୍କର ସମାନ ଝୋଙ୍କ ରହିଥାଏ । ପ୍ରବୃତ୍ତି-ପରାମର୍ଶତା ପାଇଁ ସତ୍ତାର ଜ୍ୟୋତି କିଛି ପରିମାଣରେ କ୍ଷୀଣ । ଆଉ କଳିରେ ତିନି ପୁଆ ଅଧର୍ମ ଓ ଏକ ପୁଆ ଧର୍ମ । ସତ୍ତାର ପ୍ରତି ଚାହିଦା କ୍ଷୀଣ ଆଉ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଚରିତାର୍ଥର ଚାହିଦା ପ୍ରବଳ, ଦୁହିତ କରଣୀୟ ନକରି ପାଇବା ଓ ଉପଭୋଗର ଦୂରତ୍ତ ଲାଲସା । ଯାହାର ନମୁନା ଆଜି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ସର୍ବଦା ଦେଖିବାକୁ ପାଉ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ତ୍ରେତାରେ ରାମରାଜଦ୍ଵର ଏତେ ଗୁଣଗାନ କାହିଁକି ? ସେତେବେଳେ ତ ଧର୍ମର ମହିମା ଏକପୁଆ କମି ଯାଇଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ପ୍ରଭାବରେ ସବୁ କିଛି ସୁନ୍ଦର ଓ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ । ତେବେ ଭଗବାନଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ସର୍ବ ଅବସ୍ଥାରେ ଗୋଟିଏ ପରିପୂରଣର ବିଧି ରହିଛି, ଯାହାକୁ ଇଂରାଜୀରେ କୁହାଯାଇଛି **Law of compensation** (କ୍ଷତିପୂରଣର ନୀତି) । ମଣିଷ ଯେତେ ହିଁ ଭୁଲ କରୁନା କାହିଁକି, ଭଗବାନ କେବେହେଲେ ଚାହାଁନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ମଣିଷ ନିଷ୍ଠିହୁ ହୋଇଯାଉ । ତେଣୁ ଧର୍ମ ଯେତେ ଯେତେ କମି ଯାଏ, ତା'ର ପ୍ରତିବିଧାନ କରିବାକୁ ଅବତାର-ମହାପୁରୁଷମାନେ **greater effulgence** (ଅଧିକତର ଔଜ୍ଞାଲ୍ୟ)ନେଇ ଆବିର୍ଭୂତ ହୁଅନ୍ତି ।

ଆ : ପ୍ର : ୭/୮.୫.୧୯୪୭

II ଅର୍ଥ ସମସ୍ୟା ଦୂର ହେଲେ ଶାନ୍ତି ଆସିବ କି ନାହିଁ II

ଜଣେ ମୁସଲିମ୍ ଭାଇ ପଚାରିଲେ - ଠାକୁର ! ମୋର ମନେହୁଏ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଅର୍ଥ ସମସ୍ୟା ଦୂର ହୋଇ ପାରିଲେ ଜଗତରେ ଶାନ୍ତି ଆସିପାରେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଶାନ୍ତି ଆସିଲେ ଅର୍ଥ ସମସ୍ୟା ଘୁଞ୍ଚିବ । ଧର୍ମର ଅନାଟନ ଘୁଞ୍ଚିଲେ ଅର୍ଥର ଅନାଟନ ଘୁଞ୍ଚିଯିବ । ଧର୍ମ ହିଁ ପ୍ରଥମ ଓ ପ୍ରଧାନ । ଧର୍ମ ଥିଲେ ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ ସବୁ କିଛି ଆସି ପହଞ୍ଚେ । ଧର୍ମ ନେଇ ଆସେ **meaningful adjustment of all factors of life** (ଜୀବନର ସମସ୍ତ ଦିଗର ସାର୍ଥକ ବିନ୍ୟାସ) । ତେଣୁ ଧର୍ମ **flare up** କରିଲେ (ଦୀପ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲେ) **economic adjustment** (ଅର୍ଥନୈତିକ ବିନ୍ୟାସ) **normal** (ସ୍ଵାଭାବିକ) ହୋଇ ଉଠେ । କାରଣ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ର **adjustment** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ହେଲେ, **activity** (କର୍ମ)ର **adjustment** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ)ହୁଏ, ଆଉ **adjusted activity** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କର୍ମ) ହିଁ ଅର୍ଥକୁ ସୃଷ୍ଟିକରେ । ଅର୍ଥ ମାନେ ପ୍ରୟୋଜନ ପୂରଣୀ ପରିଶ୍ରମର ଫଳର ଅନୁକମ୍ପ ।

ଆ : ପ୍ର : ୭/୮.୫.୧୯୪୭

॥ ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁ କିଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗ କ୍ରମେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଧର୍ମର ଆଶ୍ରୟ ନ ନେଲେ ସାଧାନତା ମଧ୍ୟ ଆସେ ନାହିଁ। ସେ-ହଁ ସାଧାନ, ଯାହାର ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ସଭାର ଅଧାନ। ସାଧାନତା ମାନେ ସେକ୍ଷାଚାରିତା ନୁହଁ। Liberty ମାନେ ମୁକ୍ତି- to grow up (ବଢ଼ିଉଠିବା), to be free from the obsession of complexes (ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅଭିଭୂତି ଠାରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା)।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ- ଏଭଳି ହେଲେ ତ ଜଣେ ଏକାକୀ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରେ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଜଣେ ଏକାକୀ ମୁକ୍ତ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ସେ ଯଦି ପାରିପାର୍ଶ୍ବକୁ ମୁକ୍ତ କରି ତୋଳିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ନ କରେ, ତେବେ ପାରିପାର୍ଶ୍ବ ତାକୁ ଟାଣି-ଓଟାରି ତଳକୁ ଘେନି ଆସିବ ହଁ। ଏକା ଏକା ଡୁରୁଡ଼ୁରି ବାଜଣା ବଜାଇଲେ ସେଥିରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମିଳେ ନାହିଁ। ପ୍ରବୃତ୍ତିବିଶ୍ୟତା ଠାରୁ ମୁକ୍ତ ନ ହେଲେ ଅଶାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ଗଜାଏ ନାହିଁ। ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବକୁ sublimated (ଭୂମାୟିତ)ହୋଇ ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବରେ ଉଦ୍ଭିନ୍ନ ହୋଇଉଠେ। ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବରେ ଥାଏ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ପରିପୂରଣ କରିବାର ଆକୃତି ଓ ଦକ୍ଷତା। ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ସମ୍ପନ୍ନ ମଣିଷ ଭିନ୍ନ କେହି ଗୁରୁ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ। ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କଠାରେ ଯଦି କେବଳ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନ ମିଳେ- ମୁସଲମାନ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ପ୍ରଭୃତି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକ ସ-ସ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଶୁଭ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ପୋଷଣ ତାହା ନିକଟରୁ ନ ପାଏ, ସେ ପୁଣି କି ପ୍ରକାର ଗୁରୁ? ଏକ ଏକ ମନୁଷ୍ୟର ଏକ-ଏକ ମନୋଭାବ, କାହାରି କାହାରି ବିଜ୍ଞାନର ଆଡ଼କୁ ଝେଁକ, କାହାରି ହୁଏତ ଦର୍ଶନ ଆଡ଼କୁ, କାହାର ସାହିତ୍ୟ ଦିଗରେ, କାହାରି ହୁଏତ ବ୍ୟବସାୟ-ବାଣିଜ୍ୟ ଦିଗରେ, କାହାରି କୃଷି ଆଡ଼କୁ, କାହାରି ହୁଏତ ସଂଗୀତ-ବାଦ୍ୟ ଆଡ଼କୁ, କାହାରି ବି ସାଧନା ତପସ୍ୟାର ଦିଗକୁ ଝେଁକ ଥାଏ। ଏହିପରି କେତେ କେତେ ଧରଣର ଲୋକ ଅଛନ୍ତି। ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧରଣର ଲୋକଙ୍କୁ ଯେ ବିହିତ ଭାବରେ ସମାଦର ଓ ସମାବେଶ କରାଇ ଉଦ୍‌ବର୍ଦ୍ଧନର ଦିଗରେ ପ୍ରେରଣା ଓ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେ ଯେତେ ବଡ଼ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ସମ୍ପନ୍ନ ମଣିଷ ହୁଅନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି, ସେ କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ସମ୍ପନ୍ନ ଗୁରୁ ନୁହଁନ୍ତି।

ଜାତି, ଧର୍ମ ଓ ପ୍ରକୃତି ନିର୍ବିଶେଷରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ହିଁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଆଶ୍ରୟ ଯାହାଙ୍କ

ପାଖରେ ଅଛି, ସେ ହିଁ କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁ। ଏହି ଧରଣର ଗୁରୁ ଜୀବନରେ ନ କରିଲେ ମଣିଷ ଠକିଯାଏ। କୌଣସି ଗୁରୁଙ୍କର ହୁଏତ ଗୀତା ପସନ୍ଦ ହୁଏ ନାହିଁ, ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ କେହି ହୁଏତ ଗୀତା ବୁଝିବାକୁ ଗଲା। ସେ ଏପରି ତାହାକୁ କଦର୍ଯ୍ୟ କରି ଜଣାଇଲେ ସେ ସେହି ଗୀତା ଅଧ୍ୟୟନକୁ ଦୀର୍ଘ ବର୍ଷ ଛାଡ଼ି ଦେଲେ। ପୁଣି ଗୀତାକୁ ହୁଏତ ସମାଦର କରିଲେ ତ ବାଇବେଲ, କୋରାନକୁ ଆଦୌ ପ୍ରଶଂସା ଦେଲେ ନାହିଁ। ଭେଦ ବୁଦ୍ଧି ସମ୍ଭାରଣ କରିବା ସେମାନଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟ। ମଣିଷ ଯେପରି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଅକ୍ଷତ ରଖି ସଂହତ ହୋଇପାରେ, ତାହାର କାୟଦା-କୌଶଳ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ମିଳେ ନାହିଁ। ସେମାନଙ୍କର ବିଚାର, ବିବେଚନା, ସମାଲୋଚନା ସବୁକିଛି ଏକତରଫା ଦେଖାଯାଏ- ମାତ୍ର ତାହା constructive (ଗଠନମୂଳକ) ଓ fulfilling (ପରିପୂରକ) ନୁହଁ।

ରସୁଲ ତାଙ୍କର ପୂର୍ବପୁରୁଷଙ୍କୁ ଅସୀକାର କରି ନାହାଁନ୍ତି, ପୂର୍ବତନ ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ଅସୀକାର କରି ନାହାଁନ୍ତି। ପରବର୍ତ୍ତୀ କେହି ଖୋଦାଙ୍କର କ୍ରାନ୍ତବାସ ହୋଇ ଆସିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଅସୀକାର କରିବାର କଥା କହି ନାହାଁନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଅସୀକାର କରୁ। ରସୁଲଙ୍କର ବିଦାୟ ହଜର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆମ୍ଭେମାନେ ପଦେ ପଦେ ଲଙ୍ଘନ କରିଚାଲିଛୁ। ବାଇବେଲରେ ମଧ୍ୟ ପରିପୂରଣର କଥା ରହିଛି, କାହାରିକୁ ଅସୀକାର କରିବାର କଥା ନାହିଁ। ଆଉ ତାହା କାହିଁକି ବା ରହିବ? କାହାରିକୁ ଅସୀକାର କରିଲେ, ଯାହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ଚାଲିଛୁ, ଏହା ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଅସୀକାର କରାହେଲା। ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରବର୍ତ୍ତୀକ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀଙ୍କର ସ୍ମୃତି ଯଦି ନ ରହେ, ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ explained (ବ୍ୟାଖ୍ୟାତ) ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ, ଗୁଣି ଅପସାରିତ ହୁଏ ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବର ରହସ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ। ପ୍ରକୃତ ମହାପୁରୁଷ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେବେହେଲେ କୌଣସି ଅସଙ୍ଗତି ରହେ ନାହିଁ। ଅସଙ୍ଗତି ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି ତଥାକଥିତ ଭକ୍ତ ଓ ପ୍ରଚାରକଙ୍କର ଦଳ। ଏହି ଭାବରେ deviation (ବିଚ୍ୟୁତି)ନ ରହିଲେ ଯାଶୁ ଓ ରସୁଲଙ୍କଠାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ସେମାନେ ଅଧିକାଂଶ ହିଁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତେ। ମୁଁ ହିନ୍ଦୁ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଯାଶୁ-ରସୁଲଙ୍କୁ ମହାପୁରୁଷ ବୋଲି ମାନ୍ୟତା ଜଣାଇବାର ବାଧା କାହିଁକି ରହିବ? ସେମାନଙ୍କୁ ଯଥାଯଥ ଭାବରେ ଉପଲବ୍ଧ କରିବାର ପଥରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ତଥାକଥିତ ପ୍ରଚାରକ ଓ ବ୍ୟାଖ୍ୟାକାରୀ ଦଳ।

ଜଣେ ମୁସଲମାନ ଭାଇ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ସେହି ଏକ କି ବିଭିନ୍ନ ରୂପ ନେଇ ଆସିଥାନ୍ତି?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ପରି କେହି ପ୍ରତିପଦର, କେହି ଦୃତୀୟାର ଚନ୍ଦ୍ରମା ଏହି ପ୍ରକାର। କିନ୍ତୁ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଗୋଟିଏ। ସବୁରି ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ଖୋଦାଙ୍କର ନୂଆ ଦେଶ-କାଳ-ପାତ୍ର ଭେଦରେ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁଠି ଯେଉଁ **exposition** (ବ୍ୟାଖ୍ୟା) ଦରକାର, ସେତେବେଳେ ସେଠାରେ ସେହି ଭାବରେ ବିକାଶ ହୁଅନ୍ତି। କାହାରିକୁ ଅସାକାର କରିଲେ ସେହି ଖୋଦାଙ୍କୁ ହିଁ ଅସାକାର କରିଲି ବୋଲି ବୁଝାଯିବ। ଧର୍ମରେ ଭେଦ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ହିଁ ମହାପାପ ଓ ପାତିତ୍ୟ ଆସେ। ସେହି ଏକ ହିଁ ଧର୍ମ ଏକ ଏକ ସମୟରେ ଏକ-ଏକ ଦେଶରେ ଏକ-ଏକ ମନୁଷ୍ୟର ଭିତର ଦେଇ ରୂପ ପାଇଛି। ସର୍ବତ୍ର ହିଁ ଗୋଟିଏ ସତ୍ୟ, ଗୋଟିଏ ହିଁ ଧର୍ମବାଣୀ, ଦେଶ-କାଳର ଉପଯୋଗୀ କରି ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ କୁହାଯାଇଛି। ଆମେମାନେ ଆଜିକାଲି ସୁତିଶାସ୍ତ୍ର ମାନି ଚାଲିବାକୁ ଚାହୁଁନା, କିନ୍ତୁ ଶୁଦ୍ଧ ସମ୍ମତ ସୁତି ନ ମାନିବାଟା ଅନ୍ୟାୟ। ଆମେମାନେ ଆଜିକାଲି ଅନେକ ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର କଥା ଶୁଣିଥାଉ, ସେମାନେ ବିବାହ ବ୍ୟାପାରରେ କୌଣସି ବିଧି ନିଷେଧର କଥା ଶୁଣିଲେ, ସେହି ସବୁକୁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାର ଲକ୍ଷଣ ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି। ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୋର ମନେହୁଏ, ପ୍ରାଣବାୟୁର ଗତାୟତ ଯେତେ ଦିନ ଦୂରତ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ନାସାରନ୍ତର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଚାଲେ, ସେତେଦିନ ହିଁ ମଣିଷ ଜୀବିତ ଥାଏ। ଯେତେବେଳେ ସେ ଏହି ବନ୍ଧନକୁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାକୁ ଅସାକାର କରି ବିଶ୍ୱର ବାୟୁ ପ୍ରବାହ ସଙ୍ଗରେ ଏକାକାର ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ସେ ହୁଏତ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଉଠେ, କିନ୍ତୁ ସେ ମୁକ୍ତିମାନେ ମଣିଷର ମୃତ୍ୟୁ। ସଭାପାଳୀ ବିଧିର ବାଧ୍ୟ ନ ହେବା ମାନେ ମୃତ୍ୟୁବାହୀ ଶୟତାନର ଚେଲା ହୋଇ ରହିବା।

ଆ : ପ୍ର: ୭/୮.୫.୧୯୪୭

II ସମାଜର ଆତ୍ମିକ ଶକ୍ତି କ'ଣ II

ଜନୈକ ନବାଗତ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ-ଏକ ଆଦର୍ଶଙ୍କର ଅନୁସରଣରେ ସମାଜ **mechanical** (ଯାନ୍ତ୍ରିକ)ହୋଇ ଯିବ ନାହିଁ କି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏକ ଆଦର୍ଶ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ **variety** (ବୈଚିତ୍ର୍ୟ)ଥାଏ। ସେତେବେଳେ **unity** (ଏକତା)ବାଲା **variety** (ବୈଚିତ୍ର୍ୟ) ଓ **variety** (ବୈଚିତ୍ର୍ୟ)ବାଲା **unity** (ଏକତା)ରହେ। ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ଗଜାଏ **community** (ସମାଜ)। **Ideal** (ଆଦର୍ଶ) ଠାରେ **sur-render** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ)ର ଭିତର ଦେଇ ମନୁଷ୍ୟର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜନ୍ମ ଆଗମ

ହୋଇଥାଏ। ଆଉ ତାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ଦୃଜଦ୍ ବା ଦୃତୀୟ ଜନ୍ମଲାଭ। ବାଇବେଲରେ **reborn** (ପୁନଃପ୍ରସୂତ) ବୋଲି କଥା ଅଛି। ଆଦର୍ଶଙ୍କ ସହ ଏହି ଭାବରେ ସମ୍ବନ୍ଧ ହେଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ପାଇଁ ହୁଅନ୍ତି। ଆଦର୍ଶାନୁରାଗ ହିଁ ସମାଜର ମଧ୍ୟରେ ନେଇ ଆସେ ସେହି **fire** (ନିଆଁ), ସେହି **magnetism** (ଚୋମକ ଶକ୍ତି), ସେହି **power** (ଶକ୍ତି)ଯାହା ସମାଜକୁ ଦୀପନ ସମ୍ବେଗରେ ଚଳନ୍ତଶାଳ କରି ରଖେ। ଏହିଟା ହିଁ ହେଲା ସମାଜର **soul power** (ଆତ୍ମିକ ଶକ୍ତି)।

ନବାଗତ- ସବୁକିଛି ତ ତଥାକଥିତ ସଂସ୍କାର।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବଉଳ ଗଛକୁ ତ ବଉଳ ଗଛ ବୋଲି କହିବା। ଏହିଟାକୁ ଯଦି ସଂସ୍କାର କୁହ, ତାହା ହେଲେ ତ ବଉଳ ଗଛ ପାଲଟି ଯିବ ନାହିଁ। ବଉଳ ବଉଳ ହିଁ ହୋଇ ରହିବ। ହୁଏତ ତାହାର ଅନ୍ୟ ନାମ ଦେଇ ପାର, ତଦ୍ୱାରା କିନ୍ତୁ ବସ୍ତୁର ତାରତମ୍ୟ ହେବ ନାହିଁ। ପୁଣି ହୁଏତ ଅନ୍ୟ କେହି ଲୋକ ସେହି ନାମଟିକୁ ସଂସ୍କାର ବୋଲି କହି ଚାହାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇପାରେ। କୁମାରଗତ ଭାବରେ ଏହିଭଳି ହୋଇଗଲିଲେ ସ୍ଥିତି ସଂସ୍ଥିତ ହୋଇ ରହେ ନାହିଁ। ସଂସ୍କାର କୁହ ବା ଆଉ କିଛି କୁହ, ବସ୍ତୁବା ବଢ଼ିବାକୁ ଯେ ଚାହେଁ, ଚାହାକୁ ସେହି ବସ୍ତୁବା ବଢ଼ିବାର ବିଧିକୁ ଅନୁସରଣ କରି ହିଁ ଚାଲିବାକୁ ହେବ। ଏହି ବିଧିକୁ ସଂସ୍କାର ବୋଲି କହି ସେ ହିଁ ତାଙ୍କିଲ୍ୟ କରିପାରେ, ବସ୍ତୁବା ବଢ଼ିବା ଯାହା ନିକଟରେ ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ବସ୍ତୁ।

ଆ : ପ୍ର: ୭/୯.୫.୧୯୪୭

II ଭୌତିକ ଉନ୍ନତିର ସଙ୍ଗରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତିର ସମ୍ପର୍କ ଅଛି କି ନାହିଁ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- **Material development** (ଭୌତିକ ଉନ୍ନତି)ର ସଙ୍ଗରେ **spiritual development** (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି)ର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ଅଛି କି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **True material development** (ସତ୍ୟକାର ଭୌତିକ ଉନ୍ନତି)ମାନେ **spiritual development** (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି), **spiritual development** (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି)ମାନେ **necessary material development** (ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଭୌତିକ ଉନ୍ନତି)। **Complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ଯେଉଁ **material development** (ଭୌତିକ ଉନ୍ନତି) ହୁଏ, ତାହା ହୁଏ **rocket-like** (ହାବେଳା ନିଆଁପରି), ତାହା ସ୍ଥାୟୀହୁଏ ନାହିଁ। ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ିକର ପକ୍ଷ ଲାଗି ଉଡ଼ି ବୁଲିଲେ ମରିବା ସୁନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଥାଏ।

ଏଣୁର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ଆହୁରି ଉତ୍ତାଳ କରି ତୋଳେ । ଆଉ ତାହାହିଁ ପତନ ଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ତାକି ଆଣିଥାଏ । କିନ୍ତୁ **spiritual development** (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି)ର ସହଚର ଯେ **material development** (ଭୌତିକ ଉନ୍ନତି), ସେହି ସ୍ଥଳରେ ମଣିଷ **unbalanced** ଓ **obsessed** (ସାମ୍ୟହରା ଓ ଅଭିଭୂତ) ହୁଏ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଖୁବ ଶୀଘ୍ର ପତନ ଆସିପାରେ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ସଂସାରରେ ଅର୍ଥ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ପାପ ପ୍ରବେଶ କରିନାହିଁ, ସେହିମାନଙ୍କର ଅର୍ଥ ହିଁ ଦୀର୍ଘ ଦିନ ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ରହେ । ପାପ ବୋଇଲେ କେବଳ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସାଳତା ନୁହେଁ, ଦମ୍ଭ, ମଦଗର୍ବିତା, ମଣିଷକୁ ବିହୀନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଓ ମାନ୍ୟ ନ ଦେବା, ଦୂର୍ବ୍ୟବହାର, ଅଶ୍ଳୀଳ ବାକ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ, ସାଥୀକ୍ଷତା, କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଅବହେଳା, ଆଳସ୍ୟ, ଶ୍ରେୟଙ୍କ ପ୍ରତି ଅବଜ୍ଞା ଇତ୍ୟାଦି ପାପ ମଧ୍ୟରେ ଗଣ୍ୟ ହୁଏ । **Rich man** (ଧନୀ ବ୍ୟକ୍ତି) **great man** (ମହତ ଲୋକ) ନ ହୋଇ ପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ **great man** (ମହତ ଲୋକ) **invariably rich man** (ବଡ଼ ଲୋକ) । ସେମାନେ ଅର୍ଥ ଚାହାଁନ୍ତି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଅର୍ଥ ସେମାନଙ୍କର ପଛରେ ପଛରେ ଘୁରି ବୁଲେ । ସେହି ମଣିଷ ହିଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବଡ଼, ଯେ ଯେତେ ବେଶୀ ମନୁଷ୍ୟକୁ ବଡ଼କରି ତୋଳିପାରେ । ସେହି ମଣିଷଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କର **asset** (ସଂପଦ) ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ତେଣୁ ତାଙ୍କର ଅଭାବ ରହେ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଅନେକେ ଇଚ୍ଛା କରି ଏଣୁର୍ଯ୍ୟକୁ ଏଡ଼ାଇ ଚାଲନ୍ତି । କାଳେ ତାହା ସାଧନାରେ ବ୍ୟାଘାତ ଘଟାଇବ । ଆଉ କେହି କେହି ଲୋକମାନଙ୍କର ସେବା ଓ ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଏଣୁର୍ଯ୍ୟକୁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି, ତାହାକୁ ତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସତ୍‌ଭାବରେ ଉପାର୍ଜିତ ଅର୍ଥ ମାନେ **demonstrated ability** (ପ୍ରଦର୍ଶିତ ଯୋଗ୍ୟତା) । ତୁମେ ଯଦି ଅନ୍ୟକୁ ନ ଠକାଇ ପଟାଶ ବିଘ୍ନା ଜମି କ୍ରୟ କରିଥାଅ, ତାହାହିଁ ତୁମର **ability** (ସାମର୍ଥ୍ୟ)ର ପରିଚାୟକ ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ପାଶ୍ଚାତ୍ୟରେ ତ ଖୁବ **material development** (ଭୌତିକ ଉନ୍ନତି), କିନ୍ତୁ ସେଠାରେ ଧର୍ମର ମହିମା କେଉଁଠି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେମାନେ କଠୋର କର୍ମୀ, ଅନୁସନ୍ଧିଷ୍ଟ ପରାୟଣ ଏବଂ ଦେଶ, ସମାଜ ଓ ପାରିବାରିକଙ୍କର ଉନ୍ନତି ସମ୍ପର୍କରେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଅନେକ ବେଶୀ **actively conscious** (ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ସଚେତନ) । ଏହି ଗୁଡ଼ିକ ଧର୍ମର ଅଙ୍ଗ । ତେଣୁ ସେମାନେ ଉନ୍ନତି କରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୂର୍ତ୍ତି ଆଦର୍ଶ ନ ଥିବାରୁ ନାନା ଭାବରେ ବିଭ୍ରାନ୍ତ ଓ ବିଧ୍ରୁଷ ହେଉଛନ୍ତି । ତଥାପି ସେମାନଙ୍କର କିଛି ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ

Christ (ଖ୍ରୀଷ୍ଟ) ଓ ବାଇବେଲ ପ୍ରତି ଗୋଟିଏ **solid sentiment** (ନିର୍ଘୁଡ଼ ଭାବାନୁକମ୍ପିତା) ରହିଛି । ବ୍ୟକ୍ତିର ଜାଗତିକ ଉନ୍ନତି ସଙ୍ଗରେ ସର୍ବତ୍ର ଯେ ଧର୍ମ ରହିଛି, ତାହା କୌଣସି ମାନେ ନାହିଁ । କେଉଁଠି ହୁଏତ ଧର୍ମର ଛିଟିକା ଟିକକ ଅଛି, କେଉଁଠି ହୁଏତ ପ୍ରକୃତ ଧର୍ମ ରହିଛି, ପୁଣି କେଉଁଠି ହୁଏତ ଧର୍ମର ନାମଗନ୍ଧ ତ ନାହିଁ, ଅଛି ପୁରା ମାତ୍ରାରେ ଅଧର୍ମ, ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା ଓ ଫାଙ୍କିବାଜି । ତେଣୁ ଏକ ପାଶୁଆ ବିଚାର ଚାଲେ ନାହିଁ । ତେବେ ଏହିଟା ଠିକ୍ ଯେ **material development** (ଜାଗତିକ ଉନ୍ନତି)ର **permanence** (ସ୍ଥାୟୀତ୍ୱ) ନିର୍ଭର କରେ- ତାହା ମଧ୍ୟରେ **spiritual factor** (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉପାଦାନ)ଟି ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଅଛି ତାହାରି ଉପରେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୭/୯.୫.୧୯୪୭

II ଧର୍ମାନ୍ତର ଗ୍ରହଣ ପସନ୍ଦ ନୁହେଁ କାହିଁକି II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗେ ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ଆପଣ କହନ୍ତି ଖାଣ୍ଟି ହିନ୍ଦୁ, ଖାଣ୍ଟି ମୁସଲମାନ ଓ ଖାଣ୍ଟି ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍‌ଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପ୍ରଭେଦ ନ ଥାଏ । ତାହା ଯଦି ହୁଏ, ତେବେ ଆପଣ **conversion** (ଧର୍ମାନ୍ତର ଗ୍ରହଣ)ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସତ୍‌ସମ୍ପର୍କ ନା **paternal creed and culture** (ପିତୃ ପୁରୁଷର ଧର୍ମ ଓ କୃଷ୍ଣ)କୁ **ignore** (ଉପେକ୍ଷା) କରି ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ୟ ଧାରାକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ପତିତ । ତାହା ଭିତରେ **betrayal** (ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା)ର ବାଜ ନିହିତ ଥାଏ, ତେଣୁ ଏଥିରେ ଭଲ ହୁଏ ନାହିଁ । ମଣିଷର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖିବାକୁ ନିତ୍ୟାତ୍ମ ଦରକାରୀ ଏକ ବସ୍ତୁ ହେଉଛି **eugenic adjustment** (ପ୍ରଜନନଗତ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ) । **Converted** (ଧର୍ମାନ୍ତରିତ) ହେଲେ ପ୍ରାୟତଃ ଦେଖାଯାଏ ସେମାନେ ଅନ୍ୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଭୁକ୍ତ ହୋଇ ବୈବାହିକ ସମ୍ପର୍କ ବିଶେଷ ନୀତି ବିଧିର ପ୍ରଥାକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମାନିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ମଧ୍ୟ କାୟିଦା ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହାରି ଫଳରେ ବଂଶ ପରମ୍ପରାରେ ନିମ୍ନ ଆଡ଼କୁ ଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ବେଶୀ ଥାଏ । **Accidentally** (ହଠାତ୍) ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ଠିକ୍ ଭାବରେ ବିବାହ ହୁଏ, ସେହିଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ।

ଆ : ପ୍ର : ୭/୯.୫.୧୯୪୭

॥ ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱ ଲାଭ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ॥

ଜନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ - ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱ ଲାଭ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱ ଲାଭ ମାନେ ବ୍ରହ୍ମ ସାକ୍ଷାତ୍‌କାର-ବୃଦ୍ଧି ସାକ୍ଷାତ୍‌କାର - କାରଣ ସାକ୍ଷାତ୍‌କାର, କେଉଁଥିରେ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ଅର୍ଥାତ୍ କାର୍ଯ୍ୟକାରଣ-ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତାହାକୁ ଜାଣି ରଖିବା । ଏହି ଜାଣିବା ମଣିଷକୁ କୁହାଯାଏ ଆଗାମ୍ୟ । ଆଗାମ୍ୟକୁ ଧରି, ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଇ, ତାଙ୍କରି କଥାମାନଙ୍କୁ ଜର୍ମ କରି ଅନ୍ୟ ଜଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୋଇପାରେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୋଇ ପାରିଲେ ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ପୂଜ୍ୟ ହୁଏ । ଜଣେ ଶୂଦ୍ର ଯଦି ବ୍ରାହ୍ମଣ ବା ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞ ହୁଏ, ସେ ମଧ୍ୟ ବିପ୍ରଙ୍କର ଗୁରୁ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ସେ ଜୁଇଁ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । କାରଣ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସାଧନାର ଦିଗରୁ ସେ ଉନ୍ନତତର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପିତୃପୁରୁଷାଗତ ବାଜ-ସମ୍ପଦର ଦିଗରୁ ସେ ନ୍ୟୁନ । ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞ ସବୁକିଛିର ହିଁ **explanation** (ବ୍ୟାଖ୍ୟା) ଜାଣିଥାଏ । ଧର, ଏହି ବଡ଼ଲ ଗଛଟା (ହାତବେଲ ଦେଖାଇଲେ)-ଏହିଟା କାହିଁକି, କ'ଣ କ'ଣ ଦେଇ, କେଉଁ ଭାବରେ ଏପରି ହେଲା, କ'ଣ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, ତାହାକୁ ସେ **analitically** (ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଭାବରେ) ଓ **synthetically** (ସଂଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଭାବରେ) ଅର୍ଥାତ୍ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବରେ ଜାଣେ । ସେଥିପାଇଁ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅପଘାତୀ ନାଚି ତାହା ନିକଟରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ସମର୍ଥନ ଲାଭ କରେ ନାହିଁ । ସମସ୍ତ **prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ)ଙ୍କର ଏହି ଏକ କଥା । ସେମାନେ ସବୁ ସମୟରେ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ପାଳନ କରନ୍ତି, ସବୁ କିଛିର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ସାଧନ କରି ଚାଲନ୍ତି । ହିନ୍ଦୁ-ମୁସଲମାନ ଇତ୍ୟାଦି ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ମନୋଭାବର ଭେଦ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ନ ଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୭/୧.୫.୧୯୪୭

॥ କେଉଁମାନେ ସନ୍ଦେହର ପାତ୍ର ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଭକ୍ତି ଅବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ହେବା ଭଲ । 'ଏକ ଭକ୍ତିବିଶିଷ୍ୟତେ' । ବହୁନୈଷିକ ଯେଉଁମାନେ, ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠା ଓ ଶ୍ରେୟନିଷ୍ଠାର ପରିପନ୍ଥୀ ଚଳଣରେ ଯେଉଁମାନେ ଚାଲନ୍ତି, ସେହିମାନଙ୍କୁ ହିଁ ସନ୍ଦେହ କରାଯାଏ । ଯେଉଁସବୁ ଝିଅ ସାମୀ ଠାରେ ଏକନିଷ୍ଠ, ସେମାନେ କିନ୍ତୁ-କିଛି ଜମ୍ମି ଧାର୍ମିକ ନୁହଁନ୍ତି । ଆଉ ସେହି ପ୍ରକାର ଧର୍ମବୋଧର ସୁଫଳ ହେଲା ସାମାଜିକ ଦୃଷ୍ଟି, ତୃପ୍ତି, ସାସ୍ତ୍ରୀ, ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଆୟୁ ଓ ଉନ୍ନତି ଆଉ ଶ୍ରଦ୍ଧାପ୍ରବଣ, ଉନ୍ନତି ମୁଖର ସନ୍ତାନ ଓ

ସନ୍ତତି ଜନ୍ମ ନେବାରେ । ମଣିଷ ଚାହୁଁ ବା ନ ଚାହୁଁ, ଧର୍ମ କେବେହେଲେ ବି ଫଳ ନ ଦେଇ ଯାଏ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୭/୯.୫.୧୯୪୭

॥ ପୂଜାମାନେ କ'ଣ ॥

ଏକ ଆଗନ୍ତୁକ ବ୍ରାହ୍ମଣ(ବିପ୍ର) ପଚାରିଲେ- ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନାଦି ଛଡ଼ା ଆଉ କୌଣସି କିଛିରେ ଶାନ୍ତି ପାଏ ନାହିଁ । ମୁଁ ସର୍ବଦା ଶାନ୍ତି ଲଭିବାକୁ ଚାହେଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ପୂଜା ମାନେ ସମର୍ଥନ । କେବଳ ନିରୋଳାରେ ଥାଇ କୌଣସି ମୂର୍ତ୍ତି ବା ଫଟର ସମ୍ମୁଖରେ ରହି ଫୁଲ-ବେଲପତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ଦେଇ ମନ୍ତ୍ରପାଠ କରିଚାଲିଲେ ପୂଜା ହୁଏ ନାହିଁ । ଉପଯୁକ୍ତ ଗୁରୁ ଓ ଜନଗଣଙ୍କର ଅର୍ଥାତ୍ ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକଙ୍କର ବାସ୍ତବ ସମର୍ଥନ ଯେପରି ହୋଇପାରେ, ତାହାହିଁ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ତାହାଦ୍ୱାରା ଶାନ୍ତି ନିଶ୍ଚିତ ମିଳିଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୭.୯/୫.୧୯୪୭

॥ 'ମଦ୍‌ଗୁରୁ ଶ୍ରୀଜଗତ୍‌ଗୁରୁ'- ମାନେ କ'ଣ ॥

ଦୁଇ ଜଣ ଆମେରିକାନ୍ ଭକ୍ତ ଠାକୁରଙ୍କ ନିକଟରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ନିଜ ତରଫରୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଇ କହିଲେ-'ମଦ୍‌ଗୁରୁ ଶ୍ରୀଜଗତ୍‌ଗୁରୁ'-ଅର୍ଥାତ୍ ମୋର ଗୁରୁ ଯାହା ଜଗତର ସମସ୍ତଙ୍କର ଗୁରୁ ହିଁ ତାହା । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପ୍ରଭେଦ ନ ଥାଏ । **All prophets are the same prophet in different forms** (ସମସ୍ତ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ ବିଭିନ୍ନ ଆକାରରେ ସେହି ଏକ ହିଁ ପ୍ରେରିତ) । **Guru is the way to unfurl godliness i.e. The divine Father in man** (ମଣିଷର ଭିତରେ ଦେବତ୍ୱ ଅର୍ଥାତ୍ ପରମ ପିତାଙ୍କର ଉଦ୍‌ବୋଧନର ପଥ ହିଁ ହେଲେ ଇଷ୍ଟଗୁରୁ) ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୨.୫.୧୯୪୭

॥ ଋହିଁବା ଆନ୍ତରିକ ହେଲେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଜିଜ୍ଞାସା କଲେ- କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଲାଭ ନ କରିଥାଏ, କିନ୍ତୁ ଆକୁଳ ଆଗ୍ରହ ନେଇ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡ଼ାକେ, ଭଗବାନଙ୍କ ପଥରେ ଚାଲେ, ଭଗବାନଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହ ସେ କ'ଣ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଧ୍ରୁବ କୁଆଡ଼େ ପଦ୍ମପଲ୍ଲୀ-ଲୋଚନଙ୍କ ପାଇଁ ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ଦିବା-ରାତ୍ର ତାଙ୍କୁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଡାକୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସେହି ଡାକ ଶୁଣି ପଦ୍ମପଲ୍ଲୀ ଲୋଚନଙ୍କର ସିଂହାସନ ଚଳମଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସେତେବେଳେ ସେ ନାରଦଙ୍କୁ ଡାକି କହିଲେ- 'ନାରଦ ! ତୁମେ ଯାଇ ଧ୍ରୁବକୁ ଦାକ୍ଷା ଦିଅ । ତାହା ନ ହେଲେ ତ ମୁଁ ତାକୁ ଦେଖା ଦେଇ ପାରୁନାହିଁ ।' ସେତେବେଳେ ନାରଦ ମହର୍ଷି ଆସି ଧ୍ରୁବକୁ ଦାକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କଲେ । ତତ୍ପରେ ପଦ୍ମପଲ୍ଲୀ ଲୋଚନ ଆବିର୍ଭୂତ ହେଲେ । ପରମ ପିତାଙ୍କୁ କେହି ଯଦି ଆନ୍ତରିକ ଭାବରେ ଚାହେଁ, ସେ ନିଜ ଚରଫରୁ ହିଁ ଖୋଜାଖୋଜି କରିଚାଲେ, ଆଉ ଦେଖାଯାଏ ପରମ ପିତାଙ୍କ ଦୟାରୁ ତାହାର ସଠିକ୍ ଯୋଗାଯୋଗ ହୋଇଯାଏ । ପାଇବାକୁ ହେଲେ କରିବାକୁ ହୁଏ । ତେଣୁ କରି କରି ହୋଇ ଉଠ ଏବଂ ହୋଇ ପାଇ ଉଠ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୨.୫.୧୯୪୭

II ଅଷ୍ଟଶୀଳ କ'ଣ II

ଭଗବାନ ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କର ଅଷ୍ଟଶୀଳ ସମୟରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସତ୍‌ଦୃଷ୍ଟି, ସତ୍‌ସଂକଳ୍ପ, ସତ୍‌ବ୍ୟବହାର, ସଦୃଶ୍ୟରେ ଜୀବିକାହରଣ, ସତ୍‌ଚେଷ୍ଟା, ସତ୍‌ସ୍ମୃତି, ସମ୍ୟକ ସମାଧି ଇତ୍ୟାଦି ଅଲଗା-ଅଲଗା ବ୍ୟାପାର ନୁହଁ । ସବୁ ଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସଙ୍ଗତି ଅଛି । ମୂଳକଥା, ଆଠଟା ମିଶି, ଯେପରି ଗୋଟିଏ । ପ୍ରଧାନ କଥା ହେଲା, ଯାହା କିଛି କରାଯିବ ତାହା ଯେପରି ସର୍ବ ଅର୍ଥାତ୍ ଅସ୍ଥିତ୍ୱ ପୋଷଣା ହୁଏ, ବୃଦ୍ଧିବାହୀ ହୁଏ । ଆଉ, ତାହାର ମୂଳରେ ଅଛି - 'ବୁଦ୍ଧ' ଶରଣ ଗଙ୍ଗାମି', ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଆନତି ସମ୍ପନ୍ନ ହେବାକୁ ହେବ । ତାଙ୍କର ନୀତିବିଧିକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ଚାଲିବାକୁ ହେବ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୫.୫.୧୯୪୭

II ଯୁଗେ ଯୁଗେ ପ୍ରଧାନ ସମସ୍ୟା କ'ଣ II

ଦୁଇ ଜଣ ବହିରାଗତ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ସହିତ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବର ପ୍ରୟୋଜନ ଯେତେବେଳେ ହୋଇଥିଲା, ତାହାର ଆଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ **disintergration** (ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା)ର **problem** (ସମସ୍ୟା) ନ ଥିଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯେଉଁ **integration** (ସଂହତି)କରିଦେଇ ଯାଇଥିଲେ, ତାହାରି ରେଶ୍ ଚାଲିଥିଲା ଭଗବାନ ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଯେତେ ଦିନ

ଯାଉଛି, ସେତେ ବୃକ୍ଷର ଚେର କାଟି ତାଳରେ ଜଳ ଢାଳିବାର ବୁଦ୍ଧି ହେଉଛି । ଆଜିକାଲି **fashion** (ବିଳାସାତୀ)ହେଉଛି-ଟିକିଏ ପାଠ ପଢ଼ି ଶିକ୍ଷିତ ହେଲ ହିଁ କହି ବସେ-ଧର୍ମ ଆମେ ବୁଝୁନା । କିନ୍ତୁ ଧର୍ମ ଯଦି ହୁଏ **being and becoming** (ବଞ୍ଚିବା ବା ବଢ଼ିବା)ତେବେ ଧର୍ମକୁ ଆମେ ଜାଣୁନା । ଏହି କଥାର କିଛି ମାନେ ହୁଏକି ? ଆଗେ ଦେଶ ପରେ ଧର୍ମ, ତାହାର ବା କ'ଣ ମାନେ ହୋଇପାରେ ? ଧର୍ମ ମାନେ ଯେତେବେଳେ ଜୀବନ ଓ ବୃଦ୍ଧି, ସେତେବେଳେ ଆଗେ ଧର୍ମ ଏବଂ ପରେ ଆସେ ଦେଶ । ଦେଶ ପାଇଁ ଧର୍ମ ନୁହଁ, ଧର୍ମ ପାଇଁ ଦେଶର ସ୍ଥିତି । ଧର୍ମକୁ ଯେ ଚାହେଁ ନାହିଁ, ସେ ଜୀବନର ଶତ୍ରୁ, ସମାଜର ଶତ୍ରୁ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ହେଲା ଆମେ ଅବତାର - ଅବତାରଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ପୃଥକତ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି ନ କରିବା । ଅବତାର-ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଏକ **consecutive fulfilment** (କ୍ରମାନୁଷ୍ଠାନ ପରିପୂରଣ)ର ଧାରା ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ବୋହି ଚାଲିଛି । ନ ହେଲେ ସମାଜ ଜାଣିପାରନ୍ତା ନାହିଁ କେଉଁ କେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ତାକୁ କେଉଁ ଭାବରେ ଆଗେଇ ଚାଲିବାକୁ ହେବ । ପୁଣି, ଧର୍ମ ବି ଏକ, କାରଣ ମନୁଷ୍ୟର **life-problem** (ଜୀବନ ସମସ୍ୟା)ମଧ୍ୟ ମୂଳତଃ ଏକ । ଯୁଗେ-ଯୁଗେ ପ୍ରଧାନ ସମସ୍ୟା ହେଲା, କିପରି ଭାବେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ ଇଚ୍ଛାସ୍ଥୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ୍ନ କରାଇ ତାହା ମଧ୍ୟରେ ଅଖଣ୍ଡ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ଗଜାଇ ତୋଳା ଯାଇପାରେ । ଏହିତାକୁ କରାଇ ପାରିଲେ ସବୁ କାମ ଶେଷ ହେଲା । ମଣିଷର ଗୁରୁକରଣ ଫଳରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ଇଚ୍ଛାସ୍ଥୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ୍ନ ହୋଇ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ପୁରୁଣାହେବ । ଏହି ଧାରାକୁ ଆମେ କହିଥାଉ ଦ୍ୱିଜତ୍ୱ । ଧୂରେ ଧୂରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ବି ଉଭୟ ହୋଇଉଠେ ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱରେ । ତାକୁ ଆମେମାନେ ହିଁ କହିଥାଉ ରକ୍ଷି, ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ ଇତ୍ୟାଦି । ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ବିକାଶର ଏହି ପ୍ରୟାସ ଅବ୍ୟାହତ ରହିଲେ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଉ ପରମୁଖାପେକ୍ଷା ବା ପରାଧୀନ ରହିବାର ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଶକ୍ତି ଜାଗ୍ରତ ହେଲେ ତାହା ସର୍ବଦିଗରୁ ଜାଗିଉଠେ । ଧର୍ମ ଯେଉଁଠି, ଯାବତୀୟ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ସେହିଠାରେ-ଆଉ ତାହା ରାଜନୈତିକ ବା ଅର୍ଥ ନୈତିକ ଦିଗ ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ନୁହଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୮.୫.୧୯୪୭

II ମଣିଷର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କିଛି ଅଛି କି ନାହିଁ II

କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମାଆ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- ମଣିଷର **duty** (କର୍ତ୍ତବ୍ୟ)ବୋଲି କିଛି ଅଛି କି ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- Duty (କର୍ତ୍ତବ୍ୟ) ପୁଣି କ'ଣ ? Love (ଭାଲବାସା) ଯେଉଁଠି, ସେହିଠାରେ ହିଁ duty (କର୍ତ୍ତବ୍ୟ) । ଠାକୁରଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଯାହା କିଛି create (ସୃଷ୍ଟି)କରିବ ବା ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯିବ, ତାହା କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାୟତ୍ତ ହେବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ତୁମର ବିଶ୍ୱବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଚାଲିଗଲେ ବି ସେଥିରେ ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । ଯିଏ ରହିଲେ ସବୁ କିଛି ହିଁ ରହେ, ସମସ୍ତେ ହିଁ ରହି ପାରନ୍ତି, ଯେକୌଣସି ଉପାୟରେ ଆଗେ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ରକ୍ଷା କରିଚାଲ । ତାଙ୍କୁ ignore (ଉପେକ୍ଷା)କରି ଯାହା କରିବାକୁ ଯିବ, ତଦ୍ୱାରା ଧ୍ୱଂସ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିବ । ଗାତାରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିଛନ୍ତି, 'ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ମାରି ହିଁ ରଖୁଛି' । ଅର୍ଥାତ୍ ଉକ୍ତ ପ୍ରକାର ଚଳଣୀରେ ଚଳମାନ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ମୃତ୍ୟୁର ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ସଙ୍ଗତି ରଖି ଚାଲିବାକୁ ଯାଇ ଯାହା ଯାହା କରଣୀୟ ସେହି ସବୁକୁ କରିବାକୁ ହେବ । ଆଉ ଏହି ପ୍ରକାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହିଁ ଆମକୁ ଆବଶ୍ୟକ ନ କରି ସର୍ବ ପ୍ରକାରର ଅଭିଭୂତି ଠାରୁ ମୁକ୍ତ କରିଚାଲିବ । ଆଉ, ତାହାଦ୍ୱାରା କଲ୍ୟାଣକର କୌଣସି କରଣୀୟ କର୍ମ ବାଦ୍ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ, ବରଂ କରଣୀୟ କର୍ମର ପରିଧି ବଢ଼ିଯିବ । କାରଣ, ସାଧାରଣତଃ ଜୀବନର କେନ୍ଦ୍ରରେ ଥାଏ ଅହଂ । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଜୀବନର କେନ୍ଦ୍ରରେ ରହିଛନ୍ତି ଇଷ୍ଟ । ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ନେଇ ଯେଉଁ ଜୀବନ, ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ନେଇ ଯେଉଁ ସଂସାର, ତାହା ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସଂସାର ଠାରୁ ଅନେକ ବଡ଼ ସଂସାର ହୋଇଉଠେ । ସେହି ବଡ଼ ସଂସାରର ଦିଗକୁ ଭଗବାନ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଟାଣନ୍ତି । ସେଥିରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଛୋଟ ସଂସାର ଭାସିଯାଏ ନାହିଁ, ବରଂ ଉଜ୍ଜଳ ହୋଇଉଠେ । ଗାତାରେ ଯାହା କିଛି ରହିଛି ତାହା ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର କରି କୁହାଯାଇଛି । ଆଉ ଯାହା କିଛି ବର୍ଷନା ହୋଇଛି ତାହା **perfect in all respects** (ସର୍ବତୋ ଭାବେ ପୂର୍ଣ୍ଣ) । କୁହାଯାଇଛି- 'ହତୋ ବା ପ୍ରାନ୍ୟସି ସର୍ଗଂ ଜିତ୍ୱା ବା ଭୋକ୍ଷସେ ମହାମ' । ଯେକୌଣସି ପରିଣତି ହିଁ ଆସୁ, କୌଣସି ଦିଗରୁ ତୁମର ଲୋକସାନ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଯାହାକୁ ବଡ଼କରି ତୋଳିବ ତୁମେ ତୁମ ଜୀବନରେ, ଏହି **attachment** (ଆସକ୍ତି) ହିଁ ତୁମକୁ **smash** (ଧ୍ୱଂସ) କରିଦେବ । ଆଉ ସେ ଯଦି ତୁମ ଜୀବନରେ ପ୍ରିୟ ହୋଇ ନ ରହନ୍ତି, ସେହି **loss** (ବିୟୋଗ) ତୁମ ହୃଦୟରେ ତାହା ଶରାଘାତ ହେଲା ଭଳି ଲାଗିବ । ତୁମ ଜୀବନରେ ଏପରି କେହି ରହିବେନି, ଯାହାଙ୍କୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି ତୁମେ ଯାହା କିଛି ଶୋକକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଇ ପାରିବ । ଗୋଟିଏ କଥାରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଗୌଣ କରି ଅନ୍ୟ କିଛିକୁ ଯଦି ମୁଖ୍ୟକରି ଚାଲ, ତେବେ ମନ୍ଦ ପରିଣତି ଅକାଟ୍ୟ । କୌଣସି କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧ ହିଁ ତୁମକୁ ରକ୍ଷା କରିପାରିବ ନାହିଁ । କୌଣସି କିଛିରେ ତୁମେ ସୁରକ୍ଷିତ

ରହି ପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ କହେ- ଯଦି ଚାଲାକ୍ ହେବ ତେବେ ବଞ୍ଚଣା-ବଢ଼ିବାର ପତାକା ତଳେ ଆସି ଛିଡ଼ାହୁଅ ଏବଂ ସେହି ପ୍ରକାର କର୍ମରେ ବ୍ରତା ରୁହ । ତଦ୍ୱାରା କୌଣସି କିଛିର ଲୋକସାନ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୯.୫.୧୯୪୬

॥ ନିଷ୍ଟାମ କର୍ମରେ ମାୟା କ'ଣ ଥାଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ମାଆ ପଚାରିଲେ- ନିଷ୍ଟାମ କର୍ମରେ ମାୟା କ'ଣ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯଥେଷ୍ଟ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ସେହି ମାୟା **economical** (ସାମ୍ବିଧ୍ୟା)ମାୟା । ସେହି ମାୟା ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ନିରାଶ୍ରୟ କରେ ନାହିଁ । ଜୀବନ ଯେତେ ହିଁ ବଢ଼ିଚାଲୁ, ଏହି-ମାୟା ବୃଦ୍ଧି ପଥରେ ସହାୟ ହେବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ତରାୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ଇଷ୍ଟ ଯିଏ, ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଅସୀମର ସାମାୟିତ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତୀକ । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ମମତା ମଣିଷକୁ କେବେ ହେଲେ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ କରେ ନାହିଁ, ବରଂ ବିସ୍ତାରମୁଖୀ କରି ତୋଳେ । ଗାତାରେ କୁହାଯାଇଛି-

'ଦୈବୀ ହେୟା ଗୁଣମୟୀ ମମମାୟା ଦୂରତ୍ୟୟା

ମାମୋବ ଯେ ପ୍ରପଦ୍ୟତେ ମାୟାମୋଚାତ୍ ଚରନ୍ତି ତେ' ।

ସେହି ମାୟା ଏତେ ସହଜ, ଏତେ ସରଳ, ଏତେ ସୁନ୍ଦର ଯେ ତାହା ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି 'କିନ୍ତୁ' ନାହିଁ । ପ୍ରବୃତ୍ତି ଦିଗକୁ ଗଲେ ହିଁ ଯେତେ 'କିନ୍ତୁ', ଯେତେ ଗୋଳମାଳ ଥାଏ ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ସାଧକର ଜୀବନରେ ଏତେ ବିଘ୍ନ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- (ସହାସେ)- ଅନ୍ତରାୟ ସର୍ବତ୍ର । ଏହାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ନ ପାରିବା ମାନେ ଟିକିଏ ହେଲେ **urge** (ଆକୃତି) ନାହିଁ, ଯଦ୍ୱାରା **sufferings** (ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ) ଗୁଡ଼ିକ **laudable** (ପ୍ରଶଂସନୀୟ) ହୋଇ ଉଠିବ । **Urge** (ଆକୃତି) ରହିଲେ ମଣିଷ **sufferings** (ଦୁଃଖ, କଷ୍ଟ) ଭିତରେ ପଡ଼ି ନ ଯାଇ ଆହୁରି ବରଂ **keen** (ତୀବ୍ର) ହୋଇ ଉଠେ । ମୂଳବସ୍ତୁ ହେଲା **adherence** (ଅନୁରାଗ), ଏହା ମଣିଷକୁ ଆକାଶର ମଣିଷ କରି ତୋଳିପାରେ, ପୁଣି ଏହା ମଣିଷକୁ ପାତାଳକୁ ଟାଣି ଆଣେ । ଆମ୍ଭେ ଅନେକେ ବନ୍ଧୁତା ଦେଇଥାଉ, କିନ୍ତୁ **surrender** (ଆତ୍ମ ସମର୍ପଣ) ସମ୍ଭବେ ଯେଉଁ କଥା ତାହା ସତରଂ- 'ମୟ ସର୍ବାଣି କର୍ମାଣା

ସଂନ୍ୟାସାୟମ୍ବେଦେତା । ନିରାଶା ନିର୍ମମୋ ଭୂତ୍ୱା ଯୁଦ୍ଧସ୍ତ ବିଗତଭରଃ' - ଏହି ଶ୍ଳୋକରେ ଯାହା କୁହାଯାଇଛି, ତାହା ଏକେବାରେ **complete** (ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ) । ବିଗତଭର ହୋଇ ରୁପଦାୟ ବସି ରହିଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ସଂଗ୍ରାମ କରିଯିବାକୁ ହେବ ଅର୍ଥାତ୍ ବାଧାବିଘ୍ନକୁ ଜୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କର୍ମ ମାନେ ହିଁ ଅନ୍ତରାୟକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆଗେଇ ଚାଲିବା । ପ୍ରବୃତ୍ତିଜନିତ କର୍ମରେ ପରିବେଶର ଗୋଟିଏ ସହାୟତା ଥାଏ, ସକଳାନ ସେଥିରେ ବାଧା ଦିଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଇଷ୍ଟ କର୍ମରେ ଶକ୍ତିତାନ ଶକ୍ତିର ଭୟ ସଂଚାର ହୁଏ ଏବଂ ସେ ପ୍ରାଣପଣେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରବୃତ୍ତି କର୍ମରେ ମଣିଷ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜର ଜାଲରେ ନିଜେ ଜଡ଼ାଇ ପଡ଼େ । ବୁଢ଼ିଆଣୀ ପୋକ ଯେପରି ନିଜ ମୁଖର ଲାଲଦେଇ ନିଜ ଦେହର ଚାରି ଦିଗରେ ଜାଲ ତିଆରି କରି ଶେଷରେ ସେହି ଜାଲ ମଧ୍ୟରେ ନିଜେ ଅଟକି ପଡ଼େ । ଜାଲକୁ କାଟି ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ବାହାରି ଆସିପାରେ ନାହିଁ । ପରେ ସକୃତ କର୍ମ ଫଳ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଣ ହରାଏ । ସେହି ଗୁଡ଼ି ପୋକର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନର ନିରଳସ କର୍ମ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାର ପରିଣତି ହିଁ ନିଜର ମରଣ ଯାକ୍ଷରେ ଆହୁତି ଦାନ । ପ୍ରବୃତ୍ତି ମୋହିତ କର୍ମର ପରିଣତି ହିଁ ଏହି ପ୍ରକାରର । ତେଣୁ କର୍ମ କରିବାକୁ ହୁଏ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚେତସା ଅର୍ଥାତ୍ ଇଷ୍ଟକୁ ଅଧିକାର ବା ଅବଲମ୍ବନ କରି ତୁମର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଯେଉଁ ଚଳଣୀ ତୁମ ଭିତରେ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ଉଠେ ତାଙ୍କରି ସଜାଗ ସଂବେଦନା ଚେତନାର ସହିତ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୯.୫.୧୯୪୭

II ପ୍ରାରହ କର୍ମ ଫଳ ଏଡ଼େଇବା ସମ୍ଭବ କି ନୁହଁ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗର ଜଣେ ମାଆ ପଚାରିଲେ- ପ୍ରାରହ କର୍ମଫଳ କ'ଣ ଏଡ଼ାଇବା ସମ୍ଭବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- କର୍ମ ଫଳ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିକୁ ଅଭିଭୂତ ଓ ଆକ୍ରନ୍ତ କରି ରଖୁଥାଏ । ତାହାକୁ କୁହାଯାଏ **ignorance** (ଅଜ୍ଞତା) । **Tenacious, active, sincere, responsive adherence** ଓ **urge** (ଲାଗି ରହିବା, ସକ୍ରିୟ, ଆନ୍ତରିକତାପୂର୍ଣ୍ଣ, ସାହାଶୀଳ ଅନୁରାଗ ଆକୃତି) ନେଇ **ignorance** (ଅଜ୍ଞତା)କୁ ଭେଦ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପ୍ରାରହ ଯାହା ପୂର୍ବରୁ ଆହୁତ ହୋଇଛି ଏହି ଧରଣର ଅର୍ଥ କରିପାରିଲେ ଭଲ ହୁଏ । ପ୍ରାରହ ମାନେ ଯଦି **destined** (ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ) ଧରୁ, ତାହା ହେଲେ **blocked** (ରୁଦ୍ଧ) ହୋଇଯାଉ ।

Malexplanation (ଅପବ୍ୟାଖ୍ୟା) **hindrance** (ବାଧା) ଆଣେ । ନିରାକରଣୀ ଚେଷ୍ଟାକୁ ପଛୁକୁରି ରଖେ ।

ଉକ୍ତ ମାଆ- ଧରାଯାଉ, ମୋର ପଡ଼ିଶାର ଅସାବଧାନତାରୁ ସେମାନଙ୍କ ଗୃହରେ ନିଆଁ ଲାଗିଲା ଏବଂ ସେହି ନିଆଁ ବ୍ୟାପିଯାଇ ମୋର ନିଜ ଗୃହଟି ପୋଡ଼ିଗଲା । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଘର-ପୋଡ଼ିଯିବାଟା ମୁଁ ଆହରଣ କଲି କେଉଁ ଭଳି ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆହରଣ କରିବାଟା ଅନେକ ପ୍ରକାରରେ ହୋଇଥାଏ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ସହିତ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ଯେଉଁମାନେ, କିମ୍ବା ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଆତ୍ମମାନେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ସେମାନଙ୍କ ଦୋଷରେ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଦୋଷ ହୁଏ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କରିବା ଭିତର ଦେଇ ଏହି ଦୋଷକୁ **undo** (ନିରାକରଣ) କରି ନ ପାରିଲେ ଏଥିପାଇଁ କାଷ୍ଠ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଧର, ପଡ଼େଣା ଗୃହରେ ନିଆଁ ଲାଗିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ବେଗର ତତ୍ପରତା ନେଇ ତୁମେ ଯଦି ତାହାକୁ ଲିଭାଇ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇ ପାର, ତାହା ହେଲେ କିନ୍ତୁ ତୁମ ଘରଟି ଏହି ଭାବରେ ପୋଡ଼ିପାରନ୍ତା ନାହିଁ । ମନେକର, ଗତକାଲି ମୁଁ ପରିଶ୍ରମ କରି ପ୍ରାୟତଃ ଟଙ୍କା ରୋଜଗାର କରିଥିଲି । ଏହିଟାକୁ ମୋର ପ୍ରାରହ କର୍ମଫଳ କହିପାର । ଏହି ପ୍ରାରହ କର୍ମ ଫଳ ଯେ ମୋତେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବୋହି ନେଇ ଦୁର୍ଲିବାକୁ ହେବ, ତାହା କିନ୍ତୁ ନୁହଁ । ଇଚ୍ଛା କରିଲେ ତାହାକୁ ମୁଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ବା ଆଂଶିକ ଭାବରେ ଭଲ ବା ମନ୍ଦ ଭାବରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ପାରେ । ଏହି କର୍ମଫଳ ସଙ୍ଗରେ ମୁଁ ଚିରକାଳ ପାଇଁ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଭାବରେ ସମ୍ପର୍କିତ ନୁହଁ । ଏହି ପ୍ରକାରର ଫଳଭାଗା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସେଥିରେ ଆବଦ୍ଧ ନ ହୋଇ ସେଥିରୁ ମୁକ୍ତ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୯.୫.୧୯୪୭

II ନିଜକୁ ଦୁର୍ବଳ ଭାବିବ ନାହିଁ କାହିଁକି II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଚିନ୍ତାନ୍ତି ଥାଇ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ- ଠାକୁର ! ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କରଣାୟତ ଅନନ୍ତ, କିନ୍ତୁ ଶକ୍ତି ଯେ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ସାମାନ୍ୟ । ତେଣୁ ସବୁ ଦାୟିତ୍ୱ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଉଦ୍‌ଯାପନ କରାଯାଏ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଅଭୟ ହସ୍ତ ଉରୋଲନ କରି ଉଦାର କଣ୍ଠରେ କହିଲେ- ତୁମେ କ୍ଷୁଦ୍ର ହୋଇ ପାର, କିନ୍ତୁ ତୁମେ ହେଲ ଅଗ୍ନିସୁଲିଙ୍ଗ । ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଅଗ୍ନିସୁଲିଙ୍ଗ ସମସ୍ତ ଜଗତକୁ ପୋଡ଼ି ଦେଇପାରେ । ତୁମେ ହେଉଛ ପରମ ପିତାଙ୍କ ଦାନ । ତାଙ୍କରି

କର୍ମ ଯଦି କରିବାକୁ ଚାହଁ, ତେବେ ତାଙ୍କରି ଶକ୍ତିର ଯୋଗାଣ ତୁମେ ନିଶ୍ଚିତ ପାଇବ। ତୁମର କୌଣସି ଦିନ ଶକ୍ତିର ଅଭାବ ଘଟିବ ନାହିଁ। ଅବଶ୍ୟ ଯଦି ଯୋଗସୂତ୍ର ଛିନ୍ନ ନ କର। ନିଜକୁ ଦୁର୍ବଳ ଭାବିବା ମାନେ ତାଙ୍କୁ ଅସାକାର କରିବା। ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ରୂପେ ଅସାକାର କରନାହିଁ-

‘ଆମାରେ ଈଶ୍ବର ଭାବେ ଆପନାରେ ହାନ,
ତାର ପ୍ରେମେ ଆମି କଭୁ ନା ହଇ ଅଧାନ ॥’

ମୁଁ ଯଦି ପ୍ରିୟ ପରମଙ୍କୁ ଈଶ୍ବର ବୋଲି ଭାବେ ଏବଂ ସେ ଯଦି ଶକ୍ତି ସ୍ବରୂପ ହୋଇଥାନ୍ତି, ତେବେ ମୁଁ ତାଙ୍କରି ସନ୍ତାନ ହିସାବରେ ତାଙ୍କର ଶକ୍ତିର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ। ସେଥିପାଇଁ ନିଜକୁ ହାନ ଭାବିବାର ଅଧିକାର ଆମର ନାହିଁ। ତଦ୍ବାରା ପରମ ପିତା ଖୁସୀ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ। ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯେତେବେଳେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ବିଶ୍ବରୂପ ପ୍ରକଟ କରିଲେ, ସେତେବେଳେ ଅର୍ଜୁନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ସେହି ଅମିତ ଶକ୍ତିଧର ବିରାଟ ରୂପ ଦେଖି ବିହ୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ। ପରେ ସେ ପ୍ରାର୍ଥନା ଜଣାଇଲେ-ପ୍ରଭୁ! ତୁମେ ଚତୁର୍ଭୁଜ ରୂପେ ଅର୍ଥାତ୍ ସାମାୟିତ ହୋଇ ମୋର ସମ୍ମୁଖରେ ଦେଖାଦିଅ। ସେ ଅନନ୍ତ ଶକ୍ତିର ଆଧାର ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସହଜ ମଣିଷ ହୋଇ ସେ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଧରାଦିଅନ୍ତି। ସେଥି ପାଇଁ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଧରିପାରୁ। ଚମକି ଯାଉନା। ତାଙ୍କଠାରେ ଅତ୍ୟୁତ ଅନୁରାଗ ଥିଲେ ଶକ୍ତିର ନ୍ୟୁନତା କେବେ ହେଲେ ବି ଆସେ ନାହିଁ। ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ମାନେ ତାଙ୍କରି ସେବାରେ ନିଜର ସର୍ବ ଶକ୍ତିକୁ ବିନିଯୋଗ କରି ଚାଲିବା। ତୁମର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ପ୍ରବୃତ୍ତି ଯଦି ତାଙ୍କରି ସେବାରେ ନିଯୋଜିତ କର, ସେତେବେଳେ ସେଗୁଡ଼ିକ ତୁମର ଅନ୍ତରାୟ ନ ହୋଇ ସହାୟ ହୋଇ ଉଠିବ। ତୁମର ଯଦି ଗୋଟିଏ ରଥ ଥାଏ ଏବଂ ସେହି ରଥକୁ ଟାଣିବା ପାଇଁ ଦଶଟି ବାଧ୍ୟ, ବଳଶାଳୀ ଘୋଡ଼ା ଆଥାନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ ସେହି ଦଶଟି ଘୋଡ଼ା ସାହାଯ୍ୟରେ ତୁମର ରଥ କିନ୍ତୁ ତାହା ଗତିରେ ଆଗେଇ ଯାଇ ପାରିବ। ତୁମେ ଯଦି ଲଗାମଟିକୁ ହାତରେ ରଖି ସେହି ଘୋଡ଼ା ଗୁଡ଼ିକୁ ତୁମର ପ୍ରୟୋଜନ ମତ ପରିଚାଳିତ କରିପାର, ତାହା ହେଲେ ତୁମର ଆଉ ଭାବନା କ’ଣ? ତୁମେ କେବଳ ଅକ୍ଳେଶରେ ଘୋଡ଼ାର ମୁଖରେ ଥିବା ଦଉଡ଼ିବାକୁ କାନ୍ଦିବା କରି ଟାଣି ଧରିବ, ପୁଣି ଛାଡ଼ିବ, ଆଉ ଗାଡ଼ି ତୁମର ହୁ ହୁ କରି ଆଗେଇ ଚାଲିବ। କିନ୍ତୁ ଘୋଡ଼ା ଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ତୁମର ବଶରେ ନ ଥାନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ ସେମାନଙ୍କର ଦୁର୍ବାର ଗତି ତୁମକୁ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରତିଗହ ଖାଇ ବା ଗର୍ଭରେ ନେଇ ପକାଇବ ତା’ର କୌଣସି ଠିକ୍ ନ ଥିବ। ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ କାହାର କେତେ ଅଧିଗତ ହୋଇଛି ତାହାର କିନ୍ତୁ ଏକ ପ୍ରଧାନ ପରୀକ୍ଷା

ହେଲା- ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ କେତେ ପରିମାଣରେ ତା’ର ହାତମୁଠାରେ ଅଛି। ଇଷ୍ଟଙ୍କର ହାତ ମୁଠାରେ ଯେ ଥାଏ, ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ତା’ର ଅଧୀନରେ ଥାନ୍ତି। ଯେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ହାତରେ ଥାଏ, ସେ ସେତେ ପରିମାଣରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ହାତର ବାହାରେ ଥାଏ। ତେଣୁ ଅନିଷ୍ଟ ଅର୍ଥାତ୍ କ୍ଷୟ ଓ କ୍ଷତି ତାହାର ଜୀବନର ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଉଠେ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୯.୫.୧୯୪୭

॥ ଏକ ଭକ୍ତି କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ‘ଏକ ଭକ୍ତିବିଶିଷ୍ଟତା’-ଏହି ଭାବନାରୁ ଚ୍ୟୁତ ହେଲେ ହିଁ ତୁମର ଜୀବନର ବିଶୁଦ୍ଧି ବ୍ୟାହତ ହେଲା। ତୁମର ଚାରିତ୍ରିକ ଦୀପ୍ତି ଓ କୌଳିନ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠିଲା, ତୁମର ଭକ୍ତି ବ୍ୟଭିଚାରୀ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା। ଦରକାର uni-centric love (କେନ୍ଦ୍ରାନୁଗ ଟାଣ)- only love for the Ideal (ଏକ ମାତ୍ର ଆଦର୍ଶଶକ୍ତି ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନ୍ତରାଗ)। ଆଜି ଏହା ଉପରେ ପ୍ରାଚି, ଆସତ୍ତାକାଳି ଅନ୍ୟ କାହାର ଉପରେ ଏହିପରି ବହୁ ନୈଷିକ ଭଳି ନୁହଁ। ଆଦର୍ଶଙ୍କୁ ନେଇ ଆପୋଷ-ରଫାହୀନ ଚଳଣୀରେ ଚାଲିବାକୁ ଗଲେ, ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକଙ୍କଠାରୁ ଅନେକ ରକମର ସଂଘାତ ଆସିପାରେ, କିନ୍ତୁ ତାହା ବୋଲି ସେହିଠାରେ ଗୌଜାମିଲ ଦେଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ। ସେହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଭଗବାନ ଯାହୁ କହିଛନ୍ତି- ମୁଁ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଶାନ୍ତି ଦେବାକୁ ଆସି ନାହିଁ, ମୁଁ ଅତୁଟ ନିଷ୍ଠାର ଚରବାରୀ ନେଇ ଆସିଛି। ମୁଁ ପିତାଙ୍କୁ ପୁତ୍ରର ବିରୁଦ୍ଧରେ, ପୁତ୍ରକୁ ପିତାଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧରେ, ସାମାଙ୍କୁ ସ୍ବାର ବିରୁଦ୍ଧରେ, ସ୍ବାକୁ ସାମାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିଯୋଜିତ କରାଇ ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଅଖଣ୍ଡ ନିଷ୍ଠାକୁ ଉଦ୍‌ବୃଦ୍ଧ କରାଇବାକୁ ଆସିଛି। ତାଙ୍କର ଏହି କଥାର ମର୍ମ ଏହି ଯେ, ଆଦର୍ଶ ଓ ଧର୍ମକୁ ବିସର୍ଜନ ଦେଇ କୌଣସି ଜାଗତିକ ସମ୍ପର୍କକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଲେ, ପରମ ପିତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସମ୍ପର୍କ କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହୋଇ ଉଠେ। ଆଉ ଏଥିରେ ମହତା ବିନଷ୍ଟ। ଏହା ଅପେକ୍ଷା ଆପାତ ବିରୋଧର ଭିତର ଦେଇ ମଧ୍ୟ ଯଦି ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସ୍ନେହ-ମମତା ଆଦର୍ଶାନୁଗ ସଙ୍ଗତି ଲାଭ କରେ, ତେବେ ତାହାର ମୂଲ୍ୟ ହେଉ ବେଶୀ। କାରଣ, ସେହି ଧରଣର ସ୍ନେହ-ମମତା ହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ବର ପରିପୋଷଣୀ। ତେଣୁ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପଥରେ ଅତୁଟ ଭାବରେ ଚାଲିବାକୁ ପ୍ରଥମ ପ୍ରଥମ ଯେଉଁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଦୁଃଖର ଆବିର୍ଭାବ ହୁଏ, ତାହାକୁ ଏଡ଼ାଇ ଚାଲିବାକୁ ଗଲେ ହେବ ନାହିଁ। ସେହି ଦୁଃଖର ନଦୀକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ହିଁ ଶାନ୍ତି ଓ ମହତ-ପ୍ରାପ୍ତିର ରାଜ୍ୟରେ

ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ । ଭଗବାନ ଯାଶୁ ପିତାଙ୍କୁ ବଡ଼ ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଛନ୍ତି-ତୁମ୍ଭେ ମୋ ପାଇଁ କିଛି କରିଛ କି ନା, ମୋ ପାଇଁ କିଛି ତ୍ୟାଗ ସାକାର କରିଛ କି ନା, ତାହାର ଚିହ୍ନ ହେଲା ଏହି ଯେ, ତୁମ୍ଭେ ମୋ ପାଇଁ ଯାହା କରିଛ ବା ମୋତେ ଦେଇଛ ତାହାର ଶତଗୁଣ ପାଇଛ କି ନାହିଁ । କାରଣ, **persecution** (ନିର୍ଯ୍ୟାତନା) ଓ **perseverance** (ଅଧବ୍ୟସାୟା)ର ଭିତର ଦେଇ କେହି ଯଦି ଇଷ୍ଟକୁ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଅନୁସରଣ କରିତାଲେ, ତେବେ **field** (କ୍ଷେତ୍ର) ସେ **gain** (ଜୟ) କରିବ ନିଶ୍ଚିତ ଏବଂ ତାହାର **mastery** (ଆଧିପତ୍ୟ) ଆସିବ ହିଁ **automatically** (ଆପେ ଆପେ) । ଏହି ପରିଣତି ଦେଖୁ ହିଁ ବୋଝାଯାଏ, କାହାର ଚଳଣତି କେତେ ପରିମାଣରେ ଅଭ୍ରାନ୍ତ ପଥରେ ଚାଲିଛି । ଏହି ପ୍ରାପ୍ତି କିନ୍ତୁ ଫାକ୍ତିଫୁଲ୍ ବ୍ୟାପାର ନୁହଁ । ଚରିତ୍ରଟି ଏପରି ଗଢ଼ିଉଠେ ଯେ, ନ ଚାହିଁଲେ ବି ପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ । ଲୋଭର ଚାପରେ ଯେଉଁମାନେ ଇଷ୍ଟକୁ ଧରନ୍ତି ମାତ୍ର ଆତ୍ମ ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଧାର ଧାରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କର କିନ୍ତୁ କିଛି ବି ଲାଭ ହୁଏ ନାହିଁ... । ଗୀତାରେ ପୁଣି ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି, 'ସର୍ବାରମ୍ଭ ପରିତ୍ୟାଗା ଯୋ ମଦ୍ଭକ୍ଷଃ ସ ମେ ପ୍ରିୟଃ' । ଅର୍ଥାତ୍, ମୋର ମୁଖକୁ ଚାହିଁ ଯେ ତା'ର ପ୍ରବୃତ୍ତି-ପ୍ରରୋଚିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଇଚ୍ଛା, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ସଂକଳ୍ପ ଓ କର୍ମକୁ ହସ ମୁଖରେ ବିସର୍ଜନ ଦେଇ ଏକମାତ୍ର ମୋର ଇଚ୍ଛା ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣରେ ଉଦଗ୍ର ହୋଇ ଉଠେ, ସେ ମୋର ବିଶେଷ ପ୍ରିୟ ହୁଏ । ଏହିପରି ସତ୍ତାବ ସୃଷ୍ଟି ନ ହେଲେ ହୁଏ ନାହିଁ । ବେପରୁଆ ନ ହେଲେ କାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ଶ୍ୟାମ ଆଉ କୁଳ ଏହି ଦୁଇଟିକୁ ଯଦି ତୁଲ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ଦିଅ, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଶ୍ୟାମ ବି ରହନ୍ତି ନାହିଁ, କୁଳ ବି ରହିବ ନାହିଁ । ଶ୍ୟାମଙ୍କ ପାଇଁ ସବୁ କିଛି ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏପରି କୌଣସି ଆକାଂକ୍ଷା ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ପୋଷଣ କରୁ, ଯେଉଁଟା କି ଶ୍ୟାମଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କୌଣସି ସଙ୍ଗତି ନାହିଁ **then that desire will make us dislocated from the principle** (ସେତେବେଳେ ସେହି ଆକାଂକ୍ଷା ହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଶ୍ୟାମଙ୍କଠାରୁ ନିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟୁତ କରିଦେବ) ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୯.୫.୧୯୪୭

II ସର୍ବମୂଳରେ କ'ଣ ଆବଶ୍ୟକ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ସର୍ବ ମୂଳରେ ଆବଶ୍ୟକ ଧର୍ମ, ଏକ କଥାରେ ଆଦର୍ଶ ନିଷ୍ଠା- ଯାହାର ଭିତର ଦେଇ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ସମସ୍ତଙ୍କର ଧୃତି ବଜାୟ

ରହେ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ରକ୍ତ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଅଛି ଆଗେ ଧର୍ମ, ପରେ ଦେଶ । ଦେଶ ସଙ୍ଗରେ ଅଛି ଆଦେଶ ଅର୍ଥାତ୍ ଆଦେଶକର୍ତ୍ତା । ଚରିକାଳ ହିଁ ଏକ **command** (ଆଦେଶ) ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଛି ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟକୁ, ସେ **command** (ଆଦେଶ) **Divine command** (ଭାଗବତ ଆଦେଶ) । ସେହି **command** (ଆଦେଶ)ର ବାର୍ତ୍ତାବହ ହେଲେ ଅବତାର । ଯେଉଁ ଶରୀରକୁ ଧରି, ଯେତେ ଗୁପ୍ତରେ ଆଉ ଯେତେ ବାର ହିଁ ସେ ଆସନ୍ତୁ, ସେ କିନ୍ତୁ ସେହି ଏକ ଜଣ । ଈଶ୍ୱର ଯେପରି ଏକ ଛଦ୍ମା ଦୁଇ ନୁହଁନ୍ତି, ଅବତାର-ପୁରୁଷମାନେ ମଧ୍ୟ ଏକ ଭିନ୍ନ ଏକାଧିକ ସତ୍ତା ନୁହଁନ୍ତି, ଏହି ଈଶ୍ୱର-ବିଗ୍ରହଙ୍କର ଆଦେଶକୁ ମଥା ପାତି ମାନି ଚାଲିବା ହିଁ ଭାରତର ଚିରଦିନର ତପସ୍ୟା । ଏହି ଧାରାକୁ ଧର୍ମ କୁହନ୍ତୁ, ରାଜନୀତି କୁହନ୍ତୁ, ସାଦେଶିକତା କୁହନ୍ତୁ, ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତାହା କୁହନ୍ତୁ, ସେଥିରେ କୌଣସି ଆପତ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମୂଳ ବସ୍ତୁଟିକୁ ଠିକ୍‌ରୁ ଆଗେଇବାକୁ ହେବ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଭାରତର କେବଳ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହେବ ନାହିଁ, ଏହାକୁ ସଞ୍ଚାରିତ କରାଇ ପାରିଲେ ଜଗତର ନାନାଦି ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇ ପାରିବ । ଫଳରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟା ଗୋଟିଏ ପରିବାରରେ ପରିଣତ ହେବ । ଅବତାରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ **difference** (ଭେଦ)କରାଇବା ଏକ ପାପ । 'ସର୍ବଦେବମୟୋ ଗୁରୁଃ' ଯିଏ, ସେ ହିଁ ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁ ଆଉ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ସମସ୍ତ ଦେବତାଙ୍କର ଜାଗ୍ରତ ମୂର୍ତ୍ତି । ଅସଲ କଥା, ଯୁଗାବତାର ହେଉଛନ୍ତି ସବୁ ଯାହା କିଛିର ସଂହତି ସୂତ୍ର । **To seek out Dharma in every aspect of life and do accordingly under His command** (ଜୀବନର ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଧର୍ମକୁ ଖୋଜି ବାହାର କରିବା ଏବଂ ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ଧର୍ମ ଆଚରଣ କରିବା) - ଏହାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ତପସ୍ୟା । 'ଧର୍ମ-ଚର୍ମ ବୁଝେ ନାହିଁ' - ଏହିପରି କଥା କହିବା ଖରାପ । ବାସ୍ତବରେ ଧର୍ମ କ'ଣ ତାହା-ହିଁ ବୁଝିଲି ନାହିଁ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅସ୍ତି ଓ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନକୁ ଯାହା ଧରି ରଖେ, ତାହା ହିଁ ଧର୍ମ । ଅସ୍ତିତ୍ୱ ବାଦ୍ ଦେଇ **country** (ଦେଶ) ହୁଏ କିପରି ? ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭାଷାରେ, ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଢଙ୍ଗରେ କହିଲେ ଆମ୍ଭେ ବୁଝି ନ ଥାଉ । ପରର ଭାଷାରେ, ପରର ଢଙ୍ଗରେ କହିଲେ ଆମ୍ଭେମାନେ ବେଶ ବୁଝୁ । ସଦାଚାର ମାନିଚାଲିବାର କଥା ଯଦି କାହାକୁ କହିବେ, ସେ ଆପଣଙ୍କୁ କହିବ ତାହା ଆଗ କାଳର କଥା, କିନ୍ତୁ **hygienic law** (ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନର ନିୟମ) ମାନି ଚାଲିବାର କଥା ଯଦି କହିବ ତାହା ହେଲେ ସେ ଆପଣଙ୍କର ଚାରିଫ କରି କହିବ, ଏହି ଭଦ୍ର ଲୋକଙ୍କର **out look** (ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ)ଟି ବେଶ୍ **scientific**

(ବୈଜ୍ଞାନିକ), **views** (ମତାମତ) ଖୁବ୍ **up to date** (ଅଧୁନାତନ)। ଅଥଚ ତାହା ଏକ ହିଁ କଥା।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୨୨.୫.୧୯୪୭

II ସତ୍ୟୋପଲବ୍ଧି ଜାହାକୁ କୁହାଯାଏ, ଶାସ୍ତ୍ରବାକ୍ୟ କ'ଣ II

ଶାସ୍ତ୍ରବାକ୍ୟ ଓ ସତ୍ୟୋପଲବ୍ଧି ଇତ୍ୟାଦି ସମୟରେ କଥା ଉଠିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ସତ୍ୟ ମାନେ ଯାହା ଅଛି। ଯାହା ରହିଛି-ତାହାରି ଅସ୍ତିତ୍ବ କିପରି ଭାବରେ ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ରହିବ ଓ ବର୍ଦ୍ଧନଶୀଳ ହେବ, ତାହା ଜାଣିବା ହିଁ ସତ୍ୟୋପଲବ୍ଧି। ରକ୍ଷି ହେଲେ ତାହାର ବେଦୀ। ରକ୍ଷି ଯାହା କହିଗଲେ, ତାଙ୍କର ଦର୍ଶନ ଯାହା ତାହା ହିଁ ଶାସ୍ତ୍ର ବାକ୍ୟ। ସେମାନେ ମହା ଧନ୍ୟ। ସେମାନେ ଯେ କେତେ ବଡ଼ ପୂଜ୍ୟ ତାହା କହି ବୁଝାଇବାର ସାଧ୍ୟ ମୋର ନାହିଁ। ସତ୍ୟକୁ ମାନିଲି, ଶାସ୍ତ୍ର ବାକ୍ୟକୁ ମାନିଲି, ରକ୍ଷିକୁ ମାନିଲି ନାହିଁ, ଏହା କହିଲେ ହେବ ନାହିଁ। ପୁଣି ହୁଏତ ନାମକୁ ମାତ୍ର ରକ୍ଷିକୁ ମାନିଲି, କିନ୍ତୁ ସତ୍ୟ ଓ ରକ୍ଷିବାକ୍ୟର ଧାର ଧାରିଲି ନାହିଁ। ଏହାଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ କିଛି ହେବ ନାହିଁ। ସତ୍ୟର ସଙ୍ଗରେ ଅଛି ସତ୍ତା। ସତ୍ତା ଅଛି ବୋଲି **feel** (ବୋଧ) କରିପାରୁଛୁ। ସତ୍ତାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ କୌଣସି ଧର୍ମ ନାହିଁ, କୌଣସି ସାଧନା ନାହିଁ। ମଣିଷ ଚାହେଁ ପରିବାର-ପରିବେଶ ସହ ସୁଶିଖାନ୍ତିମୟ, ସାଫଲ୍ୟମଣ୍ଡିତ, ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ, ସୁସ୍ଥ ଦୀର୍ଘଜୀବନ ନେଇ ଅମୃତ ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ। ଏହି ପଥ ନେଇ ଚାଲିବାଟା ହିଁ ଧର୍ମ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୨୨.୫.୧୯୪୭

II ମଣିଷର ଉପାୟ କ'ଣ II

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ-ମଣିଷର ଉପାୟ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଜୀବନରେ ଅକାଟ୍ୟ ଶ୍ରେୟ ଅନୁରକ୍ତି ହିଁ ଉପାୟ। ଏହା ଥିଲେ କିଛି ଅଟକେ ନାହିଁ। ମଣିଷ ଯେଉଁ ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ବଡ଼ ହୁଏ, ତା' ପଛରେ ଥାଏ ଏହି ଗୁଣାଟି। ସାଧାରଣତଃ ଦେଖାଯାଏ କେତେକ ବଡ଼ ବଡ଼ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଜୀବନୀ ଲେଖିବାକୁ ଯାଇ ମଣିଷ ସେମାନଙ୍କର ଅନେକ କିଛି କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ କଥା ଘୋଷଣା କରିଥାନ୍ତି। କିନ୍ତୁ କେଉଁଥିପାଇଁ ସେ ବଡ଼ ମଣିଷ ରୂପେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପାରିଲେ ସେହି ମୂଳ ସତ୍ୟଟି **reveal** (ପ୍ରକାଶ) କରେ ନାହିଁ। ସେହି ଆଦର୍ଶ କଥାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଦେଲେ ସବୁକିଛି କିନ୍ତୁ **sterile** (ବନ୍ଧ୍ୟା)। ରାଜା ଅଶୋକଙ୍କର ଯଦି ଉପଗୁପ୍ତ

ପ୍ରତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଟାଣ ବା ଭକ୍ତି ନ ଥାନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ସେ ଏତେ ପରିମାଣରେ କରି ପାରି ନ ଥାନ୍ତେ। ଶିବାଜୀ ପାରି ଉଠିଲେ। କିନ୍ତୁ ରାଣା ପ୍ରତାପ ଏତେ ଶକ୍ତି, **resources** (ସଂପଦ), **determination** (ସଂକଳ୍ପ) ଓ **sufferings** (କଷ୍ଟ)ସତ୍ତ୍ୱେ ବି କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପାରିଲେ ନାହିଁ। 'ଯୋଗଃ କର୍ମସୁ କୌଶଳମ୍'। କର୍ମ କୁଶଳତା ଓ କୃତକାର୍ଯ୍ୟତାର ମୂଳରେ ଅଛି ଯୋଗ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି — ମହାପୁରୁଷମାନେ ତ ଯୁକ୍ତ-ପୁରୁଷ, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଅନେକ ମହାପୁରୁଷ ଆସିଥାନ୍ତି-ସେମାନେ ହେଲେ **in advance of their times** (ତାଙ୍କରି ସମୟର ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ପୁରୁଷ)। ଯେଉଁମାନେ ନିଜର ଅଶୁଦ୍ଧ ଧାରଣାର ମାପକାଠିରେ ତାଙ୍କୁ ମାପିବାକୁ ବା ବିଚାର କରିବାକୁ ଯାନ୍ତି, ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝିପାରନ୍ତି ନାହିଁ। ସେମାନେ ବଞ୍ଚିତ ହୁଅନ୍ତି। ଅବଶ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ମଞ୍ଜିଷ୍ଟ ସବୁଟା ନ ବୁଝିଲେ ବି ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରାଣଟି ବୁଝିପାରେ। ସେହି ବୋଧକୁ ନେଇ ସେ ତାଙ୍କୁ ଧରିଗଲେ, ପରେ ଚାଲୁ-ଚାଲୁ, କରୁ-କରୁ ତାହାର ମଥାର ବୁଝିବା ଶକ୍ତିଟି ବି ପରିପକ୍ୱ ହୋଇଉଠେ। ଏହି ସବୁ ଅନୁରାଗୀ ଲୋକମାନେ ତାଙ୍କୁ-ତାଙ୍କର ଜୀବନ ସତ୍ୟକୁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଚରାଇ ଥାନ୍ତି। ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ସୁଗୁହ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ, ମନୁଷ୍ୟ ମାନେ **conception** (ଧାରଣା)ର **change** (ପରିବର୍ତ୍ତନ), ମନୋବିପ୍ଳବ, ଚିନ୍ତାବିପ୍ଳବ। ଏହାରି ସଙ୍ଗେ-ସଙ୍ଗେ ଆସେ ଭାବ ବିପ୍ଳବ, ଭାବର ମଧ୍ୟରେ 'ଭୂ' ଅର୍ଥାତ୍ ହୋଇ ଉଠିବା କ୍ରିୟାଟି ରହିଛି।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୨୩.୫.୧୯୪୭

II ଆନନ୍ଦ କେତେବେଳେ ଚିରସାଥୀ ହୋଇ ରହିବ II

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ କହିଲେ — ପ୍ରତ୍ୟାଶାହୀନ ଅନୁରାଗରେ ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ପରମ ପିତାଙ୍କ ସେବାରେ ଯେ ନିଜକୁ ଉଦ୍ଧାତ କରିଦିଏ, ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରକୃତି ଓ ବିଶ୍ୱ-ପ୍ରକୃତି ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସେବା ଦେଇ କୃତାର୍ଥ ହେବାକୁ ଚାହେଁ। ସେଥିପାଇଁ ଅକିଞ୍ଚନ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ତାହାର କୌଣସି ଅଭାବ ନ ଥାଏ। ଅର୍ଥ ଯାହାଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଖ୍ୟ, ପରମାର୍ଥ ତା'ଠାରୁ ଅନେକ ଦୂରରେ। ପରମାର୍ଥ ଅର୍ଥାତ୍ ପରମ ପିତା ଯାହାଙ୍କଠାରେ ମୁଖ୍ୟ, ଅର୍ଥ ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ବାସାନୁତାସ। ଯାଶୁଶ୍ରୀଙ୍କ କହିଛନ୍ତି— **It is easier for a camel to pass through the eye of a needle than for a rich man to go to heaven**

(ଗୋଟିଏ ଓଟ ପକ୍ଷରେ ଛୁଆଁର କ୍ଷୁଦ୍ର ପଥ ଦେଇ ଗଲିଯିବା ବରଂ ସହଜ, କିନ୍ତୁ ଧନୀ ପକ୍ଷରେ ସର୍ବକୁ ଗମନ କରିବା କଠିନ ବ୍ୟାପାର) । ଧନୀ ବୋଲିଲେ ବୁଝିବାକୁ ହୁଏ ଧନଗର୍ବା ଓ ଧନସର୍ବସ୍ୱ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି । ଯେଉଁପରି ଯାହା କରିଲେ ଯାହାହୁଏ, ତାହା ଯଦି ଠିକ୍ ସେହିଭଳି ଢଙ୍ଗରେ କରି ନ ପାରି, ତାହାହେଲେ କିନ୍ତୁ ହେବନାହିଁ । ଗାତାରେ ଅଛି-ଟିକାଞ୍ଚୁ ଲୋକ ସଂଗ୍ରହମ୍ ।' ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ ଲୋକ ସଂଗ୍ରହ କରି ଚାଲିବାକୁ ହେବ, ସାର୍ଥସାଧିଷ୍ଠତାକୁ ବିସର୍ଜନ ଦେଇ-କଷ୍ଟ ପାଇଁ ରାଜିଥାଇ ।

ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟ ଜଣେ କହିଲେ- କଷ୍ଟ ଯଦି ଇଷ୍ଟକର୍ମରେ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଅଙ୍ଗହୁଏ, ତେବେ ମଣିଷ ଏପଥକୁ ଆସିବ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏଥିରେ କଷ୍ଟ ହୋଇ ପାରେ, ନ ବି ହୋଇପାରେ । କଷ୍ଟ ପାଇଁ ରାଜି ରହିଲେ ତାହା ସହିବାଟା ସେତେ କଷ୍ଟକର ହୁଏନାହିଁ । ବାହି୍ୟକ ଅଭାବ-ଅନଟନ ଓ କଷ୍ଟ ରହିଲେ ବି ମନରେ ସୁଖ ଓ ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ପ୍ରଭୃତି ଥାଏ । ତାହା ଦ୍ୱାରା କଷ୍ଟ ମାଲୁମ୍ ହୁଏ ନାହିଁ । କଷ୍ଟ ହୁଏ ନିଷ୍ଠା ଓ ଅନୁରାଗର ଅଭାବ ଥାଏ ବୋଲି, ଅନିଚ୍ଛା ଥାଏ ବୋଲି । ଯେକୌଣସି କର୍ମ କରିବାକୁ ଗଲେ ଭିତର ବାଧାଗୁଡ଼ିକ ଜୋର କରି **overcome** (ଅତିକ୍ରମ) କରିବାକୁ ହୁଏ, ସେଥିପାଇଁ କଷ୍ଟ ଲାଗେ । ଇଚ୍ଛା ଓ ଆଗ୍ରହ ଅଗ୍ନି ଭଳି ଲେଲିହାନ ହେଲେ, ବାହାରର ବାଧା ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ଯାଇ କ୍ଳେଶ ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ କଷ୍ଟବୋଧ ମନେ ହୁଏ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଶରୀର ଭଲ ନ ରହିଲେ ଇଚ୍ଛାଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି କର୍ମ କରାଯାଏ ନାହିଁ । ତାହାଦ୍ୱାରା କଷ୍ଟ ମଧ୍ୟ ହୁଏ । ତେଣୁ ସାମ୍ବ୍ୟବିଧି ଓ ସଦାଚାର ପାଳନ କରି ଶରୀରକୁ ସୁସ୍ଥ ଓ ଶକ୍ତ ରଖିବାକୁ ହୁଏ । ତଦ୍ୱାରା ଠିକ୍ ଭାବରେ କର୍ମ କରାଯାଏ । ଇଷ୍ଟକର୍ମ ଠିକ୍-ଠିକ୍ ଭାବରେ କରିଗଲିଲେ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ ତାକୁ ଦାସୀ ରୂପରେ ସେବା କରିଚାଲେ । ମାତ୍ର ଲୋଭର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ କରିଲେ ତାହାର କିଛି ବି ହୁଏ ନାହିଁ । ଏକମାତ୍ର ଲୋଭ ରହିବ ତାଙ୍କୁ ଖୁସୀ କରିବା ପାଇଁ । ବିହିତ ନିର୍ଲୋଭ ତପସ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ଦୁନିଆଁରା ହାତ ମୁଠାକୁ ଆସିଯାଏ । ପୁଣି କୁହାଯାଇଛି, 'ଲାଭସ୍ତେଷାଂ ଜୟସ୍ତେଷାଂ କୃତସ୍ତେଷାଂ ପରାଜୟଃ, ଯେଯାମ୍ ଇନ୍ଦ୍ରାବରଃ ଶ୍ୟାମୋ ହୃଦୟସ୍ତୋ- ଜନାର୍ଦ୍ଦନଃ' । କେବଳ **Analytically** (ବିଶ୍ଳେଷଣ ସହକାରେ) ଚାଲିଲେ ହେବ ନାହିଁ । **Analytically** (ବିଶ୍ଳେଷଣ ସହକାରେ) ଯାଇ ସବୁକିଛି **synthetically** (ସଂଶ୍ଳେଷଣ ସହକାରେ) **adjust** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) କରିବାକୁ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ଗାତାରେ ଅଛି- 'ବହୁନାଂ ଜନ୍ମମାଗେ ଜ୍ଞାନବାନ ମାଂ ପ୍ରପଦ୍ୟତେ, ବାସୁଦେବଃ ସର୍ବମିତି ସ ମହାତ୍ମା ସୁଦୂର୍ଲଭଃ' (ଜ୍ଞାନୀ ବ୍ୟକ୍ତି

ମୋର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରିୟ, କାରଣ ବହୁ ଜନ୍ମର ସାଧନ ଫଳରେ ଶେଷ ଜନ୍ମରେ 'ସମଗ୍ର ଜୀବଜଗତଟି ଯେ ବାସୁଦେବମୟ' ଏହି ରୂପେ ଜାଣି ସେ ମୋତେ ସତତ ପ୍ରେମାସ୍ୱଦରୂପରେ ଭଜନା କରିଚାଲେ । ସେହି ଭଳି ମହାପୁରୁଷ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ଲଭ) । କେବଳ ମାତ୍ର **analytically** (ବିଶ୍ଳେଷଣ ସହକାରେ) ଚାଲିବାକୁ ଗଲେ ପାଗଳ ହୋଇଯିବ । ଚାଲିବାର ପଥରେ ଯେତେବେଳେ ବୁଝାପଡ଼ିବ, ସେ ହିଁ ସବୁକିଛି ଏବଂ ସବୁ କିଛିର ଭିତର ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଅନୁଭବ କରିବ, ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଉପଭୋଗ କରିବ, ସେତେବେଳେ ସୁଖ-ଦୁଃଖର ଉଠିବା-ପଡ଼ିବାର ଭିତର ଦେଇ ଆନନ୍ଦ ଚିରସାଥୀ ହୋଇ ରହିବ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- କେବଳ ବିଶ୍ଳେଷଣକୁ ନେଇ ପାଗଳ ହେବାକୁ ହେବ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଜଗତରେ ଯାବତାୟ ଯାହାକିଛିକୁ ଯଦି କେବଳ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ରୂପେ ଜାଣେ, ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବହୁ ଭିତରେ ପରସ୍ପର ସଙ୍ଗତି ଯଦି ଖୋଜି ନ ପାଏ, ତାହା ହେଲେ ସେ ଏକ ପ୍ରକାର ପାଗଳାମି ଭିନ୍ନ ଆଉ କ'ଣ ? ପୁଣି ଯଦି ବୋଲାଯାଏ ସବୁକିଛି ଏକ, ସବୁ ହିଁ ସମାନ, ଗୋଟିଏ ସଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟଟିର କୌଣସି ସାର୍ଥକ୍ୟ ନାହିଁ, ତାହାହେଲେ ତାହା ମଧ୍ୟ ପାଗଳାମି । ଆତ୍ମଗତ, ବଢ଼ଳ ଗତ ଅଲଗା ହେଲେ ବି ଏହି ଦୁଇଟିର ମଧ୍ୟରେ ଐକ୍ୟ ଲୁଚି ରହିଛି । ଗୋଟିଏ ସଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିକର ତତ୍ତ୍ୱ ଭେଦ କେଉଁଠି ରହିଛି ତାହା ବି ଜାଣିବାକୁ ହେବ । ପୁଣି ଅଭିନ୍ନତା କେଉଁଠି ତହା ମଧ୍ୟ ଜାଣିବାକୁ ହେବ । ଏହି ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଜ୍ଞାନ ପକ୍କା ନ ହେଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣଜ୍ଞାନ ଆସିବ ନାହିଁ । ଫଳରେ ବ୍ୟବହାରିକ ଜଗତରେ ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ ଠକିବାକୁ ହେବ । ଜ୍ଞାନର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଯାହାର ଯେତେ ପରିମାଣରେ, ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ତାହାର ସେତେ ପରିମାଣରେ । ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ମାନେ ବୃଦ୍ଧିର ଜ୍ଞାନ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ସତ୍ତାର ସ୍ଥିତି, ପ୍ରକୃତି, ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଓ ବୃଦ୍ଧିର ବିଧି ଯେତେବେଳେ ଜାଣୁ ଏବଂ ସେହି ଜ୍ଞାନର ପ୍ରୟୋଗରେ ତାକୁ ବୃଦ୍ଧିର ପଥରେ ପରିଚାଳିତ କରିପାରି- ଅତରାୟକୁ ଏଡ଼ାଇ-ସେତେବେଳେ ଆମେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞ ହୋଇଉଠୁ । ମାତ୍ର ସବୁକିଛିର ମୂଳରେ ଆବଶ୍ୟକ ଇଚ୍ଛାନୁରାଗ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୨୩.୫.୧୯୪୬

II ଭଗବାନଙ୍କର ପରିଚୟ କାହା ଭିତର ଦେଇ ପାଉ II

ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ଭକ୍ତ ପଚାରିଲେ- ଭଗବାନଙ୍କର ପରିଚୟ କାହା ଭିତର ଦେଇ ଆମେ ପାଉ ? ତାଙ୍କର କେଉଁ ଅବସ୍ଥାର ଛବିକୁ ମାନସ ପକ୍ଷରେ ଆଙ୍କି ରଖୁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯେଉଁଠାରେ mercy (କରୁଣା) ସେହିଠାରେ ହିଁ ସେ ଥାନ୍ତି । Living mercy (ଜୀବନ୍ତ କରୁଣା)ର ଆଡ଼କୁ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଆଗେଇବୁ, ସେତେ ହିଁ ଶାନ୍ତି, ଶକ୍ତି ଓ ମଙ୍ଗଳର ହାଡ଼ା ଅନୁଭବ କରିପାରୁ । **God is all merciful, God is all good** (ଭଗବାନ କରୁଣାମୟ, ଭଗବାନ ମଙ୍ଗଳମୟ) । ଯେତେବେଳେ ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ ମଙ୍ଗଳର ପଥରେ ଚାଲୁ, ଦୟାବୃତ୍ତିର ଅନୁପ୍ରେରଣାରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ପାଳନ, ପୋଷଣ ଓ ରକ୍ଷଣରେ ଯତ୍ନବାନ ରହୁ, ସେତେବେଳେ ହିଁ କୁହାଯାଏ ଭଗବତ ପଥରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଚାଲିଛୁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ତାଙ୍କର ଦୟା କ'ଣ ସବୁ ସମୟରେ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଆମ୍ଭ ପ୍ରକାଶ କରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଜୀବନ ହିଁ ତ ତାଙ୍କର ଦୟାର ଅବଦାନ । ତାଙ୍କରି ଦୟା ଉପରେ ହିଁ ତ ଚିଷ୍ଟି ରହିଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଦୟା ଯେପରି ହେଲା ତାଙ୍କର ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ, ପରମ ପିତାଙ୍କର ଦୟା ସେହିଭଳି **beam of life** (ଜୀବନର କିରଣ), **beam of vigour** (ତେଜୋଜ୍ୟୋତିଃ), **beam of power** (ଶକ୍ତିର ଜ୍ୟୋତିଃ) ଯାହା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ସଞ୍ଜିବୀତ କରିରଖୁଛି । ଦୟାକରି ସେ ଯାହା ଦେଇଛନ୍ତି, ତାହାର ସୁନ୍ଦର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର ଯେତେ କରାଯାଏ ସେତେ ହିଁ ତାହାର ଦୟା ଉପଲବ୍ଧର ମଧ୍ୟରେ ଆସେ । ତାଙ୍କର ଦୟା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଘେରି ରହିଛି, ତାହା କେବେ ହେଲେ ଛାଡ଼ିଯାଏ ନାହିଁ । ତେବେ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ଆମେ ଭଲ ମନ୍ଦ ଯାହା ଅର୍ଜନ କରୁ, ସେହି ଅର୍ଜିତ ଅଧିକାର ଭୋଗରୁ ସେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରାନ୍ତି ନାହିଁ, ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ସେହି ଅଧିକାରକୁ ନଷ୍ଟ ନ କରୁ । ଭଗବାନଙ୍କର ଦୟା ଏହି ଯେ, ମଣିଷ ତାହାର କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ଯେତେ ଦୃଷ୍ଟି ହିଁ ଆହରଣ କରୁ, ଆନ୍ତରିକ ଭାବରେ ଆର୍ତ୍ତ ହୋଇ ସେଥିରୁ ଡ୍ରାଣପାଇବାକୁ ଚାହିଁଲେ, ତାହା ସେ ପାଇପାରେ, ଯଦି ସେ ତାହାକୁ ପାଇବା ପାଇଁ ଯାହା ଯାହା କରଣୀୟ ତାହା କରିବାକୁ ଚାଲି ଥାଏ । ମଣିଷ ଯେତେ ହିଁ କ୍ଷୟର ପଥରେ ଚାଲୁନା କାହିଁକି, ଭଗବାନ ତାହାର ଜୀବନ ସମ୍ବେଗ ରୂପରେ ସର୍ବଦା ହିଁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି, ଯଦ୍ୱାରା ସେ ବର୍ତ୍ତିଯାଇ ପାରେ । ଏହି ଦୟା ଶକ୍ତିର କର୍ମଧାରାଟି ଚାଲିଛି ଅବିରତ । ପୁଣି, ଜୀବ ଜଳାଧୀନ ପାଇଁ ସେ ଯେ ଆସନ୍ତି, ତାହା ହିଁ ତାଙ୍କର ପରମ ଦୟା ଆମ୍ଭ ପ୍ରତି । ଭଗବାନ ଯାହୁଁ ଯଦି ଆସି ନ ଥାନ୍ତେ, ତାହା ହେଲେ ପୃଥିବୀଟା କେତେ ପରିମାଣରେ ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ରହନ୍ତା ତାହା କେବେ ଭାବି ଦେଖୁଛି କି ?

ଆ : ପ୍ର : ୮/୨୪.୨.୧୯୪୭

II ଜୀବନର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ କ'ଣ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହନ୍ତି- **Life** (ଜୀବନ)ର କେତେକ aspect (ଦିଗ) ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ ରହିବା ଉଚିତ୍ । ପ୍ରଥମ ହେଲା **solitary life** (ନିରୋଳା ଜୀବନ), ତାହାପରେ **life with Superior Beloved** (ପ୍ରେମଙ୍କ ସାନ୍ନିଧ୍ୟରେ ବାସ) । ସାଧନ-ଭଜନ, ନିରୋଳାରେ ନିଜ ସବାକୁ ଉପଭୋଗ, ଇଷ୍ଟସଙ୍ଗ କରିବା-ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ଶକ୍ତି ସଂଗ୍ରହ କରିବା । ତାହାପରେ ହେଲା **life with desirables i.e. with family members, friends and associates** (କାମ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକ ସଙ୍ଗ, ଅର୍ଥାତ୍ ପରିବାର ଲୋକମାନେ, ବନ୍ଧୁ-ବାନ୍ଧବ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ସହିତ ସଙ୍ଗ) । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାଧାରଣତଃ ସଂଘାତ କମ୍ ରହିଥାଏ । ତେଣୁ ଶକ୍ତିର ଅପବ୍ୟୟ ଖୁବ୍ କମ୍ ହୋଇଥାଏ । ତାହାପରେ ହେଲା **public life** (ଜନତାଙ୍କର ସଙ୍ଗ)-କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁଜନଙ୍କର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସି କଠୋରତା ଓ ସଂଘାତମୟ ଦାୟିତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ଶକ୍ତି ଖରଚ ହୁଏ, ତାହା ପୂର୍ବଗୁଡ଼ିକର ଭିତର ଦେଇ ତାହାର ପୂରଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ ହେଲେ ମଣିଷ ଅକାଳରେ ଅକ୍ଷୟ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତା ।.....ତେଣୁ ଏହିସବୁ କେତେଟା **factor** (ଦିଗ) ହିଁ **properly co-ordinated** (ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ସୁସମ୍ପଞ୍ଜୟ) ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୨୮.୫.୧୯୪୭

II ପ୍ରାଚୀନ ସହ ସଂସ୍ପର୍ଶ ରଖିବାକୁ ହେବ କାହିଁକି II

ବହିରାଗତ ଜଣେ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ସହ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ-ପ୍ରାଚୀନର ସହିତ ଯଦି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସଂସ୍ପର୍ଶ ନ ରହେ, ତେବେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଜୀବନର ଗତି ଠିକ୍ ରହେ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ ଠାରେ ଥିବା ଦୀର୍ଘଦିନର ଅଭିଜ୍ଞତା ଯଦି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ବିଲୁପ୍ତ କରି ଦିଆଯାଇ ଆସନ୍ତା କାଳିଠାରୁ ନୂତନ କରି ଜୀବନକୁ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଏ, ତାହାହେଲେ କିନ୍ତୁ ଆପଣ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ପଛେଇ ଯିବେ । ବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବନରେ ଏହା ଯଦି ସତ୍ୟ ହୁଏ, ଜାତିର ଜୀବନରେ ଏହା ହଜାର ଗୁଣ ବେଶୀ ସତ୍ୟ । ତାହାର କାରଣ, ବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନର ଅଭିଜ୍ଞତା ତାହା ଅଳ୍ପ କିଛି ବର୍ଷର ବ୍ୟାପାର, କିନ୍ତୁ ଜାତୀୟ ଜୀବନର ଅଭିଜ୍ଞତା ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର ଅର୍ଜିତ ସଂପଦ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଏହି ଭାରତର ବନ୍ଧନେ ଯେତେ ବିରାଟ-ବିରାଟ ପୁରୁଷଙ୍କର

ଜନ୍ମ ହୋଇଛି, ପୃଥିବୀର ଆଉ କୌଣସି ଦେଶରେ ଏତେ ପରିମାଣରେ ହୋଇଛି ବୋଲି ମୋର ଜଣାନାହିଁ। ଏହି ଦେଶର ପୂର୍ବତନ ମହାନଙ୍କର ସଞ୍ଚିତ ଅବଦାନର କଥା ଯେତେ ବେଳେ ମୁଁ ଚିନ୍ତା କରେ, ସେତେବେଳେ ଭାରତ ଉପରେ ପରମ ପିତାଙ୍କର ଅପାର କରୁଣାର କଥା ସ୍ମରଣ କରି ମୋର ମୁଖ ଦେଇ ଅସୁମାରୀ କଥାମାନ ଶେଷ ହେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ। ମନେହୁଏ, ଏହି ଦେଶର ପ୍ରତିଟି ଧୂଳିକଣାକୁ କୋଟି-କୋଟିବାର ପ୍ରଣାମ କରିବାକୁ। ଭାରତ ପରମ ପିତାଙ୍କର ପ୍ରିୟତମ ଲୀଳାଭୂମି।

ଡାକ୍ତର- ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି କ୍ରମାଗତ ଆଗେଇ ଚାଲୁ, ତାହା ହେଲେ ତ ହେଲା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆଗେଇ ଯିବାକୁ ହେବ **to the principle** (ଆଦର୍ଶଙ୍କ ଆଡ଼କୁ)। ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ ଧର୍ମ। ପୁରୁଷମାଣ ଆଦର୍ଶଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥାଏ ଅତୀତ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଭବିଷ୍ୟତର ସଙ୍ଗତି। ଏହି ଗୋଟିକ ଠିକ୍ ରଖିପାରିଲେ ତେବେ ସବୁ ଠିକ୍ ଥାଏ।

ଡାକ୍ତର- ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ଯୁଗଧର୍ମର ଧାର ନ ଧରି **17th century** (ସପ୍ତଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ)କୁ ଫେରିଯାଉ, ତାହା ହେଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- (ସହାସ୍ୟ)ସେହି ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରିଯାଇ ହେବ ନାହିଁ। ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ଷାଠିଏ ବର୍ଷର ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତି, ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର ଶିଶୁ ଭଳି ହୋଇପାରିବି ନାହିଁ। ତାହା ଯଦି ହୋଇଉଠେ ତେବେ **inco-ordination** (ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟ) ରହିଯାଏ।

ଡାକ୍ତର- ରକ୍ଷି ଶୁକଦେବଙ୍କର ତ ହୋଇଥିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **Complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ଗୁଡ଼ିକ **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହେଲେ ଜ୍ଞାନବୃଦ୍ଧତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଶିଶୁ ଭଳି ସରଳତା ଓ ପବିତ୍ରତାର ଆବିର୍ଭାବ ହୁଏ ଜୀବନରେ। ଶୁକଦେବଙ୍କର ତାହା ହିଁ ହୋଇଥିଲା।

ଡାକ୍ତର - ମଣିଷ କ'ଣ ଚାହେଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୂଳତଃ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ସଜ୍ଜିତାନନ୍ଦ ଘନ-ବିଗ୍ରହ, କିନ୍ତୁ ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେ ସଜାଗ ନୁହଁ। ତାହା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାହାର **being** (ସତ୍ତା) ଚାହେଁ ସତ୍, ଚିତ୍, ଆନନ୍ଦ। ସତ୍ ମାନେ **existence** (ଅସ୍ତିତ୍ୱ), ଚିତ୍ ମାନେ **responsiveness** (ସାତ୍ତା ପ୍ରବଣତା), ଆନନ୍ଦ ମାନେ **becoming** (ବୃଦ୍ଧି)। ଭଲ-ମନ୍ଦ ସବୁ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ସେ କ୍ରମାଗତ ଏହାହିଁ ଚାହେଁ।

Ignorance (ଅଜ୍ଞତା) ହୁଏ ତ ତାହାର ଅଛି। କିନ୍ତୁ କ୍ଷୁଧା ତାହାର ଏହି ଦିଗକୁ। ଡାକ୍ତର - ବିଭିନ୍ନ ପଥର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ କେଉଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପଥ କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର।

ଡାକ୍ତର- ବରଂ ଆପଣ କହିପାରନ୍ତି **goal** (ଗନ୍ତବ୍ୟ)ଏକ, **end** (ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ)ଏକ, କିନ୍ତୁ ପଥ ତ ଅଲଗା ଅଲଗା ରହିଛି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତ୍ୟେକର ହିଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପଥ ଅଛି, ଏହି କଥା କହିପାରନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିଟି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ଯେଉଁଠି ଇଷ୍ଟ ଏକ, ଆରାଧ୍ୟ, ଉପାସ୍ୟ ବା ଏକ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଅନୁଗାମୀ, ସେହିଠାରେ ଏକମୁଖାନତା ହେତୁ ସବୁ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର ହିଁ ଏକ-ସମନ୍ୱିତ ହୋଇଥାନ୍ତି। ତେଣୁ କୁହାଯାଇଥାଏ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ପଥ। ଈଶ୍ୱର ଭିନ୍ନ ମଣିଷର ଗନ୍ତବ୍ୟ ନାହିଁ। ସେହି ଦିଗରୁ ମଣିଷର ପଥ ଗୋଟିଏ। ରଜମାରା **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଓ ସେମାନଙ୍କର ଅନନ୍ତ ଚାହିଦା ଓ ଖୁଆଲର ଅନୁସରଣ କରି ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେ ଚାଲୁ, ସେତେବେଳେ ଆଉ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟର ପଥ ଖୋଜିପାଇ ହୁଏ ନାହିଁ। ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ କରିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ଛିଡ଼ା ହେବାକୁ ହେବ ସତ୍ତାର ଉପରେ, ସତ୍ତାର ଉତ୍ସ ଯିଏ ସେହି ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଉପରେ, ତଦ୍ଗତ ପ୍ରାତକ-ପୁରୁଷଙ୍କର ଉପରେ। ତେଣୁ ମନୁଷ୍ୟର ଭଲ କରିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ, ଧର୍ମର **Platform** (ମଞ୍ଚ) ଚାହୁଁ ଧର୍ମ ମାନେ ତାହା ହିଁ ଯାହା ସତ୍ତାକୁ ଧରି ରଖେ।

ଡାକ୍ତର - ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଦେବ କହିଛନ୍ତି- 'ଧର୍ମସ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱଂ ନିହିତଂ ଗୁହାୟା', ମହାଜନୋ ଯେନ ଗତଃ ସଃ ପନ୍ଥୁ' -ଏହି କଥା କହିବାର ହେତୁ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଧର୍ମର ତତ୍ତ୍ୱ ମାନେ ବିସ୍ତାର ଓ ବୃଦ୍ଧିମୁଖୀ ଜୀବନର ତତ୍ତ୍ୱ, ଏହା କରି ଜାଣିବାକୁ ହୁଏ। କରିବାକୁ ହେଲେ ଯେ କରି ଜାଣିଛନ୍ତି, ସେହି ମହାଜନଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ହୁଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାନୁଯାୟୀ କରିବାକୁ ହୁଏ। ତତ୍ତ୍ୱର ଚାବିକାଠି ମହାଜନଙ୍କର ହାତରେ, ସେ ହିଁ ତତ୍ତ୍ୱର ମୂଳଟା ଉଦଘାଟିତ କରିଥାନ୍ତି। ଏକ କଥାରେ ସେ ହିଁ ପଥ। ତତ୍ତ୍ୱ ମାନେ ତାହା- **Thatness- as that is** (ଯେପରି ତାହା ସେହି ପରି ହେବା)।

ଡାକ୍ତର- ବୁଝାଯିବ କିପରି ମହାଜନ କିଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମହାଜନ ମାନେ **fulfiller** (ପରିପୂରକ)। ବୁଝୁ ବା ନ ବୁଝୁ **fulfilled** (ପରିପୂରିତ) ହେଲେ ହିଁ ହେଲା। ଯେଉଁ ରୋଗୀ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ **follow** (ଅନୁସରଣ) କରେ ଯେତେ ବେଳା, ସେ ସେତେ ଶୀଘ୍ର ଆରୋଗ୍ୟ ଲାଭ

କରେ। ରୋଗୀ ଯେତେ **follow** (ଅନୁସରଣ) କରେ, ତାହାର ସେତେ **ar-dent** (ଆଗ୍ରହଶୀଳ) ହୋଇଉଠେ। ତାହାର ଜ୍ଞାନ କେତେ, ତାହା ବିଚାର କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ରୋଗୀର ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ତାହାର ଜ୍ଞାନ ଯଦି ରୋଗ ନିବାରଣର କ୍ଷମତା ଓ ସରଜ୍ଞାନ ଠିକ୍‌ଥାଏ, ଆଉ ରୋଗୀ ଯଦି ତାହାର କଥା ମତ ଚାଲେ, ତାହା ହେଲେ ରୋଗୀର ରୋଗ ଅପସାରଣର ସମ୍ଭାବନା ହିଁ ବେଶୀ ଥାଏ। ଯେଉଁମାନେ ମହାଜନ ତାଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବି ସେହି କଥା ପ୍ରୟୁଜ୍ୟ। ସେମାନଙ୍କର କାମ ହେଲା ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ବଡ଼କରି ତୋଳିବା। ମଣିଷ ଆନୁଗତ୍ୟ-ସହକାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରି ଚାଲିଲେ ହିଁ ତାହାର ସୁଫଳ ନିଜେ ହିଁ ବୁଝିପାରନ୍ତି, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଯୁକ୍ତିତର୍କର ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ ନାହିଁ।

ତାହାର- ଆପଣଙ୍କର କଥା ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ବେଶ୍ ଗୋଟିଏ ନୂତନତ୍ବ ରହିଛି। କଥା ଗୁଡ଼ିକ ଖୁବ **rational** (ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ), **practical** (ବାସ୍ତବ) ଓ **appeal-ing** (ହୃଦୟଗ୍ରାହୀ)। ଧର୍ମକୁ ଏହି ଭାବରେ ଯଦି **represent** (ବ୍ୟାଖ୍ୟା) କରାଯାଏ, ତାହା ହେଲେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ପରି କର୍ମବ୍ୟସ୍ତ ସାଧାରଣ ସଂସାରୀ ମନୁଷ୍ୟର ଖୁବ୍ ଉପକାର ହୁଅନ୍ତା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଧର୍ମ ଜିନିଷଟା ହିଁ ବାସ୍ତବ ଜୀବନକୁ ସୁନ୍ଦର ଓ ପୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୩୦.୫.୧୯୪୬

॥ ମଣିଷର ଚିରଦିନର ଚାହିଦା କ'ଣ ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ସତ୍ୟପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ କହି ଉଠିଲେ- ଯେତେ ପ୍ରକାରର କର୍ମ ନିଶା ମଣିଷର ଥାଉନା କାହିଁକି, ଚିରଦିନର ଚାହିଦା ହେଲା ସତ୍ତା-ସମର୍ଜନ। ସତ୍ତା-ସମର୍ଜନର ପଥ ହିଁ ଏକ ମାତ୍ର ପଥ। ହଜାରେ ମତର ଆବର୍ତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ି ମଣିଷ ଅସଲ ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦି ହରାଇ ବସେ, ଆଉ ସେ ବିଭ୍ରାନ୍ତ ହୋଇପଡ଼େ। ଆଉ ସେତେବେଳେ ପରମ ପିତାଙ୍କର ଦୃଢ଼ ଆସି କହନ୍ତି - 'I am the way, the truth, the goal, none can come to the father but by me' (ମୁହିଁ ପଥ, ମୁହିଁ ସତ୍ୟ, ମୁହିଁ ଗତତ୍ୟ, ମୋର ମାଧ୍ୟମ ଭିନ୍ନ କେହି ପରମ ପିତାଙ୍କୁ ପାଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ)। ଗାତାରେ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିଛନ୍ତି- 'ଦୈବୀହେୟା ଗୁଣାମୟା ମମ ମାୟା ଦୂରତ୍ୟୟା, ମାମେବ ଯେ ପ୍ରପଦ୍ୟନ୍ତେ ମାୟାମେତାଂ ତରନ୍ତିତେ'। ଦୁନିଆର ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଚଳିତ ହୋଇ ମଣିଷ ମୋହିତ ହୋଇଯାଏ, ଆଉ ବିରାଟ ସତ୍ତାଟା

ଛୋଟ ହୋଇ ରହିଥାଏ। ଏହି ଆତ୍ମଶର୍ବାକରଣତାଟି ପଲାଇ ଯାଏ ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ନରଦେହୀ ନାରାୟଣଙ୍କୁ ପାଏ। ମାୟା ମାନେ ତାହା ଯାହା ମଣିଷକୁ ସୀମିତ କରି ରଖେ, କ୍ଷୁଦ୍ର କରି ରଖେ। ବଡ଼ ହେବାର ଏକମାତ୍ର ପଥ ହେଲା-ଜଷ୍ଟଙ୍କର **interest** (ସାର୍ଥ)ର ସଙ୍ଗରେ **actively identified** (ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଏକାଭୂତ) ହୋଇ ଉଠିବା। ଏହା କରିପାରିଲେ ନିଜ ସାର୍ଥର ଅଭିଭୂତି ଓ ପରିକଳ୍ପନା ଯାହାକି ମଣିଷକୁ କ୍ଷୁଦ୍ରତାରେ ଆଙ୍କନ୍ କରୁ ରଖେ, ତାହା ସତ୍ୟ ଖସି ପଡ଼େ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୩୦.୫.୧୯୪୬

॥ ଈଶ୍ବର ମନ୍ଦ କରନ୍ତି କି ନାହିଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ଶ୍ରୀ ରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କର କଥାମୂଳରେ ଅଛି, ଭଲ ମନ୍ଦ ଈଶ୍ବର ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି। ଏହି କଥାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ? ଈଶ୍ବର କ'ଣ ମନ୍ଦ କରିଥାନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେହି କଥାଟା **general** (ସାଧାରଣ)ମଣିଷର କଥା। ଈଶ୍ବର ଜୀବଜଗତର ସ୍ରଷ୍ଟା। ସେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ସାଧାନ ଇଚ୍ଛା ଦେଇ ଦେଇଛନ୍ତି। ତାହାର ଅପପ୍ରୟୋଗରେ ଆମେ ଯାହା କିଛି ମନ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଉ। ସେ **ever good** (ଚିରମଙ୍ଗଳମୟ)। ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ବିମୁଖତା ହିଁ ସମସ୍ତ ମନ୍ଦର ଉତ୍ସ। ତେବେ ମନ୍ଦ ଆଉ ମନ୍ଦ ହୋଇ ରହେନାହିଁ, ଯଦି ସେହି ମନ୍ଦ ପରମ ପିତାଙ୍କ ସେବାରେ **apply** (ପ୍ରୟୋଗ) କରିପାରୁ। ହନୁମାନ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ ପାଇଁ ଲଙ୍କା ଦହନ, ରାବଣର ମୃତ୍ୟୁବାଣୀ ହରଣ ଇତ୍ୟାଦି କେତେ କ'ଣ କରିଥିଲେ। ତଥାକଥିତ ଏହି ସବୁ ମନ୍ଦ କର୍ମ କିନ୍ତୁ ପୁଣ୍ୟ କର୍ମରେ ପରିଣତ ହେଲା - ଭଗବାନ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପାଇଁ କରା ହୋଇଥିଲା ବୋଲି। କାରଣ, ଭଗବାନ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ହେଉଛନ୍ତି ସତ୍, ଅର୍ଥାତ୍ ସତ୍ତା-ସମର୍ଜନର ମୂର୍ତ୍ତି ବିଗ୍ରହ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୩୦.୫.୧୯୪୬

॥ ଅବତାର-ପୁରୁଷଙ୍କର ଜୀବନରେ ଅକୃତ କାର୍ଯ୍ୟତା ଥାଏ କି ନାହିଁ ? ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ସତ୍ ପଥରେ ରହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନରେ କିଏ କେତେ ପଚୁ, ତାହା ଦେଇ ହୁଏ ଦକ୍ଷତାର ପରିମାପ।

ଏହା ଶ୍ରବଣ କରି ଜଣେ କହିଲେ-ସେହିଦିଗରୁ ଅବତାର-ପୁରୁଷଙ୍କର ଜୀବନ ବି ତ **unsuccessful** (ଅକୃତ କାର୍ଯ୍ୟ)କହିବା ଚଳେ। ସେମାନେ ମାନବ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଆଦର୍ଶ-ସଂସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଆସନ୍ତି, ତାହାର କେତେ ଟିକେ ବାସ୍ତବରେ ରୂପ ପରିଗ୍ରହ କରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ସେମାନେ ପୃଥିବୀବାସୀଙ୍କୁ ଏତେ ପରିମାଣରେ ଆଲୁଅ ଦେଇଯାନ୍ତି ଯେ, ସେମାନେ ଚାଲିଗଲେ ମଧ୍ୟ ଏକ ଅଭ୍ୟୁଦୟୀ ମନୁଷ୍ୟର କର୍ମ ଗତି କରୁଥାଏ।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ କହିଲେ- ଏଇତ ଅସ୍ବଦିନ ତଳେ ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣଦେବ ଆସି ଲାଲା କରି ଚାଲିଗଲେ। ତଥାପି ଆମ ଦେଶରେ ଏତେ ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ରହିଛି କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେଟା କରିଛୁ ସେତେଟା ପାଇଛୁ। ଆଉ, ଆଜି ଦେଶରେ ଯେଉଁ **problem** (ସମସ୍ୟା) ତାହା ବାଙ୍କୁ ନ ମାନିବା ଯୋଗୁଁ ହୋଇଛି। ସେ ପାନ-ଡ଼ବାଟିକୁ ହାତରେ ନେଇ ଘରେ-ଘରେ ବୁଲି ଯାହାକରି ଦେଇଗଲେ, ତାହାର ଦେଉ ଆଜି ମଧ୍ୟ ପ୍ରବାହିତ। ତାଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଚାଲିଲେ **chaos** (ବିଶୃଙ୍ଖଳା)ର ମଧ୍ୟରେ **cosmos** (ଶୃଙ୍ଖଳା)ଫୁଟି ଉଠେ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ସମାଜର ଅବସ୍ଥା ଦିନକୁ ଦିନ ଖରାପ ହୋଇ ଚାଲିଛି କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ତାଙ୍କର କଥା ପାଳନ ନ କରିବାରୁ ଖରାପ ହେଉଛି। ତେବେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ତାଙ୍କର କଥା ଯେଉଁଠି ମନେପଡ଼େ, ସେହିଠାରେ ହିଁ ପଥ ପାଉ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧.୬.୧୯୪୬

॥ ସମଷ୍ଟିଗତ ଉନ୍ନତିର ନିଦର୍ଶନ ନାହିଁ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ଇଂରେଜ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ଶତ-ଶତ ବର୍ଷ ଧରି ଏକ ସମଷ୍ଟିଗତ ଓ ଜାତିଗତ ଉନ୍ନତିର ଧାରା ବଜାୟ ରହିବାର ଇତିହାସ ଆମ୍ଭେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ, ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ବହୁ ଉନ୍ନତ ଧରଣର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ ସେହି ରକମର ସମଷ୍ଟିଗତ ଉନ୍ନତିର ନିଦର୍ଶନ କୌଣସି ଯୁଗରେ କାହିଁ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ରାଜଶକ୍ତି ଯେଉଁଠାରେ ଆଦର୍ଶ ନିଷ୍ପ ହୁଏ, ସେହିଠାରେ ହିଁ ଏହି ପ୍ରକାରର ଉନ୍ନତିର ସମ୍ଭାବନା ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଥାଏ। ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ଅଶୋକଙ୍କର ସମୟରେ ଏହି ଆଦର୍ଶ ନିଷ୍ପା ଖୁବ୍ ବେଶୀ ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା। **Eugenic disturbance** (ସୁପ୍ରଜନନଗତ ଗୋଳମାଳ) ହେତୁ ତାହା **maintained** (ରକ୍ଷିତ)ହୋଇପାରି ନାହିଁ। ଇଂରେଜ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ଖୋଜି ନେଇ ଦେଖି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତ ଧର୍ମନିଷ୍ପା ଯାହାକୁ କୁହାଯାଏ ତାହା ଏବଂ ବିବାହବିଧି ବୋଧହୁଏ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଠିକ୍ ଅଛି। ଏହି ପ୍ରକାରର **tradition** (ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ)ଯେତେ ଦିନ ବଜାୟ ରହିବ, ସେମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତି କେହି ଅଟକାଇ ପାରିବ ନାହିଁ। ଧର୍ମପ୍ରାଣତାର ଏହିଟା ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷଣ ହେଲା ଅନ୍ୟକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବା ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ବଢ଼କରି ତୋଳିବାର ଚେଷ୍ଟା। ଏହି ଦିଗରୁ ଖାଁକ୍ତି (ଅଭାବ) ରହିଲେ ଧର୍ମ ସେଠାରେ ବିକଳାଙ୍ଗ ହୋଇପଡ଼େ। ଏପରି କି ତାହା ଆତ୍ମରକ୍ଷାକୁ ମଧ୍ୟ ବିକୃତ କରି ତୋଳେ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧.୬.୧୯୪୬

॥ ପୃଥିବୀର ଇତିହାସ ପାଲଟି ଯାଇପାରେ କେତେବେଳେ ॥

ଜଣେ **ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କ** ପାଖରେ କହିଲେ- କେବଳ ଭାବେ-ଏତେ ମହାପୁରୁଷ ଦୁନିଆରେ ଆସି ଚାଲିଗଲେ, ତଥାପି କାହିଁକି ଦୁନିଆର ଏହି ଦୁରାବସ୍ଥା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୃତ୍ୟୁର ବରଂ ଶେଷ ଅଛି, ମାତ୍ର ଜୀବନର ଶେଷ ନାହିଁ। ବଞ୍ଚି ରହିଲେ ଜୀବନର ଆହୁରି ଆହୁରି ବୃଦ୍ଧି ଲାଭିଯାଏ ନାହିଁ। ବଞ୍ଚି ରହିଛି ଅଥଚ ବୃଦ୍ଧି ନାହିଁ, ତାହା ହୁଏନାହିଁ। ଏହି ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାର ପଥଟି ନିତ୍ୟ ଖୋଲା। ନିଜର ଭୁଲଟି ଯଦି ଧରିପାରୁ ଏବଂ କେଉଁଟା ଠିକ୍ ତାହା ଯଦି ବୁଝିପାରୁ ଏବଂ ତାହାକୁ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ଯଦି ଦୃଢ଼ ସଂକଳ୍ପବଦ୍ଧ ହେଉ, ତେବେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଅଟକାଇବ କିଏ ? ଦୁଇ ଚାରୋଟି ଲୋକ ମଥାରେ ଓ ଚଳନ ଚରିତ୍ରରେ ଜିନିଷଟା ଠିକ୍ କରି ଧରି ରଖିଲେ ପୃଥିବୀର ଇତିହାସ ପାଲଟି ଯାଇପାରେ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧.୬.୧୯୪୬

॥ ଲକ୍ଷ୍ୟ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ ପଚାରିଲେ-ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ କ'ଣ ?
ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **Eternal growth** (ଅନନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି)। ଇଶ୍ବର ଯେପରି ଅନନ୍ତ,

ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସେହିପରି ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ଚାଲିବାଟା ବି ଅନନ୍ତ । **Cessation** (ଛେଦ) ବୋଲି କୌଣସି କଥା ରହିବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ଚାଲିବାରେ କୌଣସି ଅହଂକାର ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଟାଣ ହେତୁ ଯଦି **cessation** (ଛେଦ) ଆସେ, ସେହିଠାରେ ହିଁ **satan** (ଶୟିତାନ) **intervene** (ହସ୍ତକ୍ଷେପ)କରେ । ଆମେମାନେ ଚାହୁଁ ଅମର ହେବାକୁ, ଭଗବାନଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦରେ ଅଭିଷିକ୍ତ ହୋଇ ତାଙ୍କର ଅମୃତ ଓ ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କରି ଚାଲିବାକୁ ଭିତର ଓ ବାହାରର ସର୍ବପ୍ରକାର ବାଧାକୁ ବିଧ୍ୱସ୍ତ କରି । ଆମେମାନେ ଏହାକୁ **achieve** (ଲାଭ)କରିବା ପାଇଁ **generation after generation** (ବଂଶ-ପରମ୍ପରା ଧରି) **fight** (ଯୁଦ୍ଧ) କରି ଚାଲିବୁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ - **Perfection** (ପୂର୍ଣ୍ଣତା) ବୋଲି କି କିଛି ରହିବ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **Perfection** (ପୂର୍ଣ୍ଣତା) କଥାଟା **relative** (ଆପେକ୍ଷିକ), ଏହାର କୌଣସି **full-stop** (ପୂର୍ଣ୍ଣଛେଦ)ନାହିଁ । ପରମ ପିତାଙ୍କର ଦୟା ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତହୀନ ସମ୍ଭାବନାର ପଥ ଦେଇ ଟାଣି ନେଇ ଚାଲିଛି । ମଝି ପଥରେ କୌଣସି ଏକ ସ୍ଥାନରେ **perfection** (ପୂର୍ଣ୍ଣତା)ର ଦୋହାଇ ଦେଇ ତାଙ୍କର ପଥ ଧରି ଚାଲିବାର ଆଗ୍ରହ ଆବେଗକୁ ଶେଷ କରି ଦେଇ ତାଙ୍କରି ଅପୂରଣ ଦୟାର ଉପଭୋଗଠାରୁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବା କ'ଣ ଭଲ ? ତାଙ୍କୁ ସେବା ଦେଇ ଚାଲିବାର ଆବେଗ-ଆକୃତିକୁ ଧରି କେବେ ହେଲେ କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ ନିଅର ହୋଇ ରହିବାକୁ ଦେବା ନାହିଁ । ଯେତେ ହିଁ ଚେଷ୍ଟା ରହୁ ତଲାପଥରେ ବେଳେ ବେଳେ **stagnation** (ନିଷ୍ଠଳ ଭାବ) ଆସେ ହିଁ । ସେତେବେଳେ **inner zeal** ଓ **urge** (ଭିତରର ଉତ୍ସାହ ଓ ଆକୃତି) ବଢ଼େଇ **bigger jump** (ବୃହତ୍ତର ଲମ୍ପ) ଦେବାକୁ ପଡ଼େ । ଅଷ୍ଟା ବାନ୍ଧି ତାଙ୍କର କର୍ମରେ ଆହୁରି ତୀବ୍ର ଓ ନିର୍ଗୁଣ୍ଡ ଭାବରେ ଲାଗିବାକୁ ହୁଏ, ଯଦ୍ୱାରା ଜଡ଼ତା କାଟିଯାଏ । ମନର ଉଠିବା-ପଡ଼ିବା ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ ନଦେଇ, ସେହି ବିଷୟରେ ମୁଣ୍ଡ ନ ଘାମାଇ (ନ ଖେଳାଇ) ତାଙ୍କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ କର୍ମଧାରାକୁ ନେଇ ନଛୋଡ଼ବନ୍ଧା ହୋଇ ଲାଗି ରହିଲେ ଅଜଣାତରେ କେଉଁ ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଯେ ଉତ୍ସାହ ଉଦ୍‌ଘାପନାର ଜୁଆର ଆସିଯାଏ, ତାହା କହି ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୭.୨.୧୯୪୬

॥ ବନ୍ଧନୀବର ଉପାୟ କ'ଣ ॥

ଗୌଡ଼ୀୟ ମଠରୁ ଜଣେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଆସିଛନ୍ତି । ସେ ଠାକୁରଙ୍କ ନିକଟରେ ବସି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଛନ୍ତି ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ବନ୍ଧନୀବର ଉପାୟ କ'ଣ ? ସେ ତ ଭଗବାନଙ୍କର ବିଷୟରେ କିଛି ଜାଣେ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଭଗବାନଙ୍କୁ ସେ ଜାଣୁ ଅଥବା ନ ଜାଣୁ, ଗୁରୁଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇଲେ ହେଲା ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଭକ୍ତି ଯଦି ତାହାର ନ ଜାଣେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଭକ୍ତି ଯେ ପରମ ପିତା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସତ୍ୟ ଦେଇ ରଖୁଛନ୍ତି । ଆଉ ସେହି ଭକ୍ତି ଅଛି ଅଜାଗାରେ, ତାହାକୁ ସେହି ସ୍ଥାନରୁ ଉଠାଇ ଆଣି କାର୍ଯ୍ୟଦାକରି ଠିକ୍ ଜାଗାରେ ଯୁକ୍ତ କରିଦେଇ ପାରିଲେ ହେଲା ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଗୁରୁଙ୍କର ଆଗାଧାନାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପିତୃ-ମାତୃ ସେବା କେଉଁ ଭାବରେ ହେବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯାହାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଏନା କାହିଁକି, ତାହା ଇଷ୍ଟାନୁଗ ହେଲେ ହିଁ ହେଲା । ଯେଉଁ ଭଲ ପାଇବା ଇଷ୍ଟାନୁରାଗକୁ ବ୍ୟାହତ କରେ ତାହା କିନ୍ତୁ ଖରାପ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୪.୨.୧୯୪୬

॥ କି ପ୍ରକାର ପଣ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ଇଷ୍ଟ ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ଗଲେ ବହୁ ଦ୍ୱିଲା-ଯନ୍ତ୍ରଣା ପାଇବାକୁ ହୁଏ । ଏଥିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ଉପାୟ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯନ୍ତ୍ରଣାଟା ସବୁ କିଛି ନୁହେଁ, ଯନ୍ତ୍ରଣା ପାତ୍ର ଆତ୍ମମାନଙ୍କର **obsession of complexes** (ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଅଭିଭୂତି) ପାଇଁ । ସେହି ବ୍ୟାପାରରେ ଇଷ୍ଟ ଗୁରୁଙ୍କର କୌଣସି କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଆମ ଉପରେ ନାହିଁ । ସେ ବିଅନ୍ତି **wine of life** (ଜୀବନର ମଦିରା) । ଯେତେବେଳେ ତାହା ମିଳିବ ସେତେବେଳେ ମନେ ହୁଏନା ଯେ ସେ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ମଧ୍ୟରୁ ଟାଣି ଆଣିଛନ୍ତି । ସେ **obsession** (ଅଭିଭୂତି) କଟାଇବା ପାଇଁ ସାମୟିକ ଯେଉଁ ଦୃଢ଼ ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣା ମଧ୍ୟରେ ପକାଇଛନ୍ତି, ତାହା ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ତାଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ । ସେହି ସମସ୍ତର ସମ୍ମୁଖୀନ ନ ହେଲେ

କୌଣସି ଲାଭ ନାହିଁ । ଆଲୋକ ରାଜ୍ୟର ଅସୁଖୀ ସନ୍ତାନ ହେବା ଭଲ, କିନ୍ତୁ ତିମିର ରାଜ୍ୟର ସୁଖୀ ପ୍ରଜା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସତ୍ତାର କୌଣସି ସୁଖ ନାହିଁ । ସେ-ଜୀବନ-ଯାପନ ପାଇଁ ପଶୁମାନେ ଅଛନ୍ତି, ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସେ ଜୀବନ ନୁହଁ । ବିଧାତାଙ୍କର ଦଲାଲରେ ତାହା ଲେଖା ହୋଇନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଯଦି ଧରିଥାଏ, ଆଜୀବନ ଧରି ରହିବ, ଆଉ ଏହି ଧରି ରଖିବାକୁ ଯାଇ ଯେତେ ବାଧାବିଘ୍ନ ଆସୁ ତାକୁ **face** (ସମ୍ମୁଖାନ) କରିବି-ଏହି ଧରଣର ପଣ ରଖିବା ଦରକାର । ‘ହତୋ ବା ପ୍ରାପସ୍ୟସି ସର୍ଗଂ, ଜିହ୍ବା ବା ଭୋକ୍ଷସେ ମହାମ୍’- (ଯଦି ମୃତ୍ୟୁ ହସ୍ତ ସର୍ଗକୁ ଯିବ, ଯଦି ଜୟଯୁକ୍ତ ହେବ, ଜଗତକୁ ଉପଭୋଗ କରିବ) । **It is easier to die for Lord than to live for Him** (ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପାଇଁ ବଞ୍ଚିରହିବା ଅପେକ୍ଷା ମରିବା ସହଜ) । **Live for Lord, and enjoy life** (ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପାଇଁ ବଞ୍ଚିରୁହ ଏବଂ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କର) ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୪.୭.୧୯୪୭

॥ ମାୟା-ବନ୍ଧନ-ମୁକ୍ତି କ’ଣ ॥

ଗୋଟିଏ ଶାଳିକ ପକ୍ଷୀ ଆଶ୍ରମ-ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ବିକ୍ଷିପ୍ତ କେତୋଟି ଖୁବ୍ ବାଉଁଶକୁ ଖୁଣ୍ଟି ଖୁଣ୍ଟି ଖାଉଛି । ପରମ ପ୍ରୀତିଭରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର ସେହି ଦୃଶ୍ୟକୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି । କିଛି କ୍ଷଣ ପରେ ଠାକୁର କହିଲେ- ସତ୍ତା ସଂରକ୍ଷଣର ଆକୃତି ହିଁ ଜଗତର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସଂଳାପ କରି ରଖୁଛି । ଏହା ତାକୁ ଜୀବନରେ ଆଗେଇ ଆଗେଇ ନେଉଛି । ଜୀବନଟା ଯଦି ଚେଷ୍ଟାଶୀଳ, ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଓ ଚଳଚ୍ଚଳ ନ ରୁହନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ସମସ୍ତ ସୁଖ ଉଭେଇ ଯାଆନ୍ତା ।

ଏହା ଶୁଣି ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ଭକ୍ତ କହିଲେ-ସବୁକିଛି ତ ମାୟା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମାୟା ମାନେ ପରିମାପିତ ହେବା । ମାପର ମଧ୍ୟରେ ରହି ମଧ୍ୟ ଆମ୍ଭେମାନେ ଅପରିମେୟଙ୍କୁ ଆୟତ୍ତ କରିବାର ପଥରେ ଛୁଟି ଚାଲିଛୁ । ଏହି ସ୍ଥଳରେ ହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଗୌରବ । ଆକାଶରେ କେତେ ଯେ ବାସ୍ତବ ଉଡ଼ି ବୁଲୁଛି, ତାହାର ଶକ୍ତି ମାଲୁମ୍ ହୁଏ ନାହିଁ । ବୟେଲାଲ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ବାସ୍ତବ ଯେତେବେଳେ ବାହାରି ଯିବା ପାଇଁ ପଥ ଖୋଜୁଛି ସେତେବେଳେ ତାହା ପ୍ରଚଣ୍ଡ **speed** (ଗତିବେଗ) ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି, ଫଳରେ ନିଜେ ବି ଚାଲୁଛି ଏବଂ ଏତେ ବଡ଼ ରେଳଗାଡ଼ିଗାକୁ ମଧ୍ୟ ଠେଲି ନେଇ ଚାଲୁଛି ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି-ପରିମାପର ବନ୍ଧନଠାରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିବା ତ କାମ୍ୟ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବନ୍ଧନ ବୋଲିଲେ ବୁଝିବାକୁ ହୁଏ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣତା । ଆଉ ମୁକ୍ତି ବୋଲିଲେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ପ୍ରବୃତ୍ତିଭେଦୀ, ଅତ୍ୟୁତ, ସକ୍ରିୟ ଇଷ୍ଟାର୍ଥପରାୟଣତା । ନ ହେଲେ ଶରୀରଧାରଣୀକୁ ଯଦି ବନ୍ଧନ ବୋଲି ମନେକରୁ, ସେହିଟା ହୁଏ ବୋକାମା । ଏହି ଶରୀର, ଯାହାକୁ ନେଇ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସେବା କରାଯାଏ ନାନା ଭାବରେ, ତାହା କେବେହେଲେ ବି ଅକାମ୍ୟ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ବଞ୍ଚି ରହି ତାଙ୍କୁ ସେବା କରି ଚାଲିବାର ପଥରେ ଅନେକ ବାଧା, ଅନେକ କଷ୍ଟ, ଭିତର ଓ ବାହାରର ଅନେକ ବିରୁଦ୍ଧତା, ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ-ସାଧନରେ ଜୟଯୁକ୍ତ ହେବା ହିଁ ତ କାମ୍ୟ । **It is much more enjoyable to taste sugar than to be sugar** (ଚିନି ହୋଇ ଯିବାଠାରୁ ଚିନି ଖାଇବାଟା ବେଶୀ ଉପଭୋଗ୍ୟ) ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୭.୭.୧୯୪୭

॥ ଆଉ କୌଣସି ଭାବନା ନାହିଁ କେତେବେଳେ ॥

ଗାତାର କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଗାତା ଭଳି ଖଣ୍ଡିତ ବହି ପାଇବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖର । ସେଥିରେ ସଂକ୍ଷେପରେ ସବୁ ଅଛି । ଆଉ ତାହା ପଢ଼ିଲେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭଳି ଦୁଃଖ-ପୀଡ଼ିତ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଆଶା-ଭରସା ବି ପାଏ ଖୁବ୍ ବେଶୀ । ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କି ସୁନ୍ଦର ଭାବେ କହିଛନ୍ତି- ‘କୌତେୟ ପ୍ରତିଜାନାହି ନ ମେ ଭକ୍ତଃ ପ୍ରଣୀୟତି’ (ହେ କୌତେୟ! ନିଶ୍ଚିତ ଜାଣ ଯେ ମୋର ଭକ୍ତ କେବେହେଲେ ବି ବିନାଶ ହୁଏ ନାହିଁ) । ପୁଣି କହିଛନ୍ତି- ‘ଅପି ଚେତ୍ ସୁଦୁରାଚାରୋ ଭଜତେ ମାମନନ୍ୟଭାବ, ସାଧୁରେବ ସ ମତ୍ରବ୍ୟଃ ସମ୍ୟକ ବ୍ୟବସିତୋ ହି ସଃ ।’ (ଅତି ଦୁରାଚାର ବ୍ୟକ୍ତି ବି ଯଦି ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତି ସହିତ ମୋତେ ଭଜନା କରେ, ତାକୁ ସାଧୁ ବୋଲି ମନେ କରିବ, କାରଣ ତାହାର ସଂକଳ୍ପଟି ସାଧୁ) ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ- ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେ ଆମ୍ଭର ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଛାଡ଼ି ପାରୁନା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାହା ବି କରୁ, ଆମ ଭିତରେ ଭଲ-ମନ୍ଦ ଯାହା ବି ଥାଉ, ତାହାକୁ ନେଇ ଚାଣି-ଝୁଙ୍କି ନଛୋଡ଼ିବନ୍ଧା ହୋଇ ତାଙ୍କ ଅଭିମୁଖୀ ଯଦି ଆଗେଇ ଚାଲୁ, ତାହା ହେଲେ ଆଉ କୌଣସି ଭାବନା ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ପଛକରି

ଦେଇ ଅନ୍ୟ ଦିଗକୁ ମୁଖ ରଖି ଯେତେ ଭଲ କର୍ମ କରନା କାହିଁକି, ସେଥିରେ କୌଣସି ସାର୍ଥକତା ନ ଥାଏ। ମୋର ଭୁଲ-ଭୁଟି ହେବ, ଏହି ଭୟରେ ଯଦି କେହି ସତ୍‌ପଥ ସତ୍‌କର୍ମରେ ନ ଆଗାଏ, ତାହା କିନ୍ତୁ ବୋକାମି। ଗାତାରେ ରହିଛି-‘ସାହଜ’ କର୍ମ କୌତ୍ରେୟ ସଦୋଷମପି ନ ତ୍ୟଜେତ୍। ସର୍ବାରମ୍ଭା ହି ଦୋଷେଷା ଧ୍ରୁମେନାଗ୍ନିରିବାବୃତଃ। (ହେ କୁନ୍ତୀ ପୁତ୍ର! ଦୋଷଯୁକ୍ତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଜନ୍ମ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କର୍ମକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହଁ। କାରଣ, ଅଗ୍ନି ଯେପରି ଧୂଆଁରେ ଆଚ୍ଛନ୍ନ, ସକଳ କର୍ମ ହିଁ ସେହିଭଳି ଦୋଷଯୁକ୍ତ)।.....ଟିକିଏ ରହିଯାଇ କହିଲେ-ଗାତାରେ ‘ସାଧୁରେବ ସମନ୍ତବ୍ୟଃ’ କଥାଟି ମୋତେ ବହୁତ ଭଲ ଲାଗେ। ଶଳା ଚୋରି, ଜାତ୍ୟୋରି, ପରସ୍ତ୍ରା ହରଣ, ତକାୟତି, ଖୁନ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଯାହାବି କରିଥାଏ, ମୋର ସବୁ କିଛିକୁ ନେଇ, ମୋର ସବୁକିଛି ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ଯଦି fulfil (ପରିପୂରଣ) କରିବାକୁ ଲାଗିଯାଏ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ‘ସାଧୁରେବ ମନ୍ତବ୍ୟଃ’।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୮.୬.୧୯୪୭

॥ ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧିର ଦାମ କେତେବେଳେ ॥

ବହିରାଗତ ଜଣେ ଦାଦା କହିଲେ-ଭାଗ୍ୟଲ ତ ଫଳେ ସର୍ବତ୍ର। ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧିରେ ଯେ ବଡ଼ ଗୋଟିଏ କାମ ହୁଏ ତାହା ତ ମନେ ହୁଏ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଭାଗ୍ୟ ମାନେ ଭଜନଦାତ୍ର କର୍ମର ଫଳ। ବିଦ୍ୟା ବୁଦ୍ଧି ଯଦି କାହାକୁ actively fulfil (ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ପରିପୂରଣ) ନ କରେ, ତାହା ଯଦି ସେବାରେ ସାର୍ଥକତା ଲାଭ ନ କରେ, ତେବେ ତଦ୍‌ଦ୍ୱାରା ମଣିଷର ଅବସ୍ଥା ଫେରିବ କିପରି? ଗାତାରେ ଅଛି-‘ଯେ ଯଥା ମାଂ ପ୍ରପଦ୍ୟନ୍ତେ ତାଂ ସ୍ତଥୈବ ଭଜାମ୍ୟହମ୍’। ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧିର ସହିତ ଅକାନ୍ୟ ଶ୍ରେୟ-ଅନୁରାଗ ଆବଶ୍ୟକ, ଅନୁସନ୍ଧିଷ୍ଟ ଆବଶ୍ୟକ, ସକ୍ରିୟ ସେବା ମୁଖରତା ଦରକାର। ତେବେ ଯାଇ ସେହି ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧିର ଦାମ ରହିବ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୮.୬.୧୯୪୭

॥ ପୂର୍ବ-ପୂର୍ବ କର୍ମଫଳ ଗୋଟିଏ ଜନ୍ମରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇପାରେ କି ? ॥

ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ - ମଣିଷ ପୂର୍ବ-ପୂର୍ବ ଜନ୍ମର କର୍ମଫଳ ଗୋଟିଏ ଜନ୍ମରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଦେଇ ପାରେ କି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଦେଇ ପାରେ through attachment (ଅନୁରାଗର ଭିତର ଦେଇ)। ଆମେ ଆମ୍ଭର ପୂର୍ବ-ପୂର୍ବ ଜନ୍ମର ଓ ତତ୍‌ସୂତ୍ରସଙ୍ଗତ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କର ଧାରା ବହନ କରି ଚାଲିଛୁ। ମୁଁ ଯଦି ବର୍ତ୍ତମାନ ନିଜକୁ mould (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) କରେ, ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ମୋର ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କର ଓ ନିଜର ଅତୀତ ଧାରା ହିଁ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ଚାଲେ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୮.୬.୧୯୪୭

॥ କର୍ମର ଗନ୍ତବ୍ୟ ଓ ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟ କ’ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ-ରାମକୃଷ୍ଣଦେବ ବିଷୟ-କର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ତୁଚ୍ଛ ଜ୍ଞାନ ବୋଲି ମନେ କରୁଥିଲେ। କିନ୍ତୁ ବିଷୟ-କର୍ମକୁ ଯଦି ଜୋର୍ କରି କରା ନ ଯାଏ, ଜଗତ ଅନିତ୍ୟ ବୋଲି ଯଦି ବୈଷୟିକ କର୍ମରେ ଉତ୍ସାହ କମିଯାଏ, ତଦ୍‌ଦ୍ୱାରା ଦେଶ ପକ୍ଷରେ ଫଳ କ’ଣ ଭଲ ହେବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେ କେବେ ହେଲେ ଆଳସ୍ୟର ପ୍ରଶ୍ନ ହେଇ ନାହାନ୍ତି। କର୍ମ କରିଯିବାକୁ କହିଛନ୍ତି। କିନ୍ତୁ କର୍ମର ଗନ୍ତବ୍ୟ ଓ ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି ଈଶ୍ୱର। ଈଶ୍ୱରତ୍ୱର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଆଧିପତ୍ୟ। ଏହି ଆଧିପତ୍ୟର ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ଆୟତ୍ତିକରଣ। କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ ସାମାନ୍ୟ ବିଷୟକୁ ଯେ ଆୟତ୍ତ କରି ନ ପାରେ ବଡ଼ କିଛିକୁ ଆୟତ୍ତ ବା ଅଧିଗତ କରିବା ତା ପକ୍ଷରେ ସୁଦୂର ପରାହତ ହୋଇଥାଏ। କର୍ମ ଭିନ୍ନ କିଛି ହିଁ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ମୁଁ ଯଦି କର୍ମ ନକରେ, ମନର ସବୁ ଚିନ୍ତା ଗୁଡ଼ିକୁ ଯଦି materialise (ବାସ୍ତବାୟିତ) ନ କରେ, ତେବେ ହୋଇ ଉଠିବାର ହୁଏ ନାହିଁ। ପୁଣି ହେବା ଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ଗୁରୁଙ୍କଠାରେ ସାର୍ଥକ ନହୁଏ, ଜୀବନ ଗଠିତ ହୁଏ ନାହିଁ, ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ନାହିଁ। କରି ଚାଲିବା ଓ ହୋଇ ଉଠିବା ଯାହାର ଗୁରୁମୁଖୀ ଓ ସାର୍ଥକ ସଙ୍ଗତି ସମ୍ପନ୍ନ, ବୈଷୟିକ ଉନ୍ନତି ତାହାର ପଛରେ-ପଛରେ ଦୌଡ଼େ। ତେଣୁ ତାକୁ ବୈଷୟିକ ଉନ୍ନତିର ପଛରେ ଦୌଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ। କାରଣ, ତାହାର ଯୋଗ୍ୟତା ତା’ ନିଜକୁ ଓ ଆଉ ଦଶ ଜଣକୁ ଖୁଆଇ ଥାଏ-ପିନ୍ଧାଇଥାଏ। ଏହି ଦୁନିଆକୁ ମିଥ୍ୟା ବୋଲି ପ୍ରଚାର କଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସନ୍ଦ୍ୟ ତ ମିଥ୍ୟା ହୋଇଯାଉ ନାହିଁ। ମୋର ଯେତେବେଳେ କ୍ଷୁଧାରେ ଆଉଟ୍-ପାଉଟ୍ ହୋଇଉଠେ, ସେତେବେଳେ କ୍ଷୁଧାକୁ ମିଥ୍ୟା ବୋଲି କହି ତାହାକୁ ଉଡ଼ାଇ ଦେଇପାରେ ନାହିଁ। ମୋର ଅସ୍ଥିତ୍ୱରେ ଯାହା ରହିଛି, ଯାହାକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ମୁଁ ବାଧ୍ୟ, ତାହାର ସାର୍ଥକତା କେଉଁଠି, ସେହିଠା ଦେଖିବାକୁ ହେବ। ନହେଲେ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ଭଳି ଅସ୍ଥିତ୍ୱ ରକ୍ଷା ହିଁ କେବଳ ସାରବସ୍ତୁ ହୋଇଥାଏ।

ଯେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମଣିଷର ଅସ୍ତିତ୍ବରକ୍ଷା ତାହା ହୋଇ ଉଠେ ନାହିଁ। ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣ ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ ଠିକ୍ କହିଛନ୍ତି, ସେ ଭୁଲ କହିବାର ପାତ୍ର ନୁହଁନ୍ତି। ଆଦର୍ଶ କଥା, ଇଷ୍ଟାନୁରାଗକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ମଣିଷର ସର୍ବ ଦିଗରୁ ପାଇବା ହୁଏ ନାହିଁ। ରାମକୃଷ୍ଣଦେବ ଯାହା କହିଛନ୍ତି ତାହାର ଅର୍ଥହେଲା- ପରମପିତା ଯେପରି ଆମ ଜୀବନରେ ମୁଖ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି, ଆଉ ସବୁକିଛି ଯେପରି କେବଳ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ହୁଏ। ବିଷୟାସକ୍ତିର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବରେ ରହିପାରିଲେ ବୈଷୟିକ କର୍ମଗୁଡ଼ିକ ଦକ୍ଷତାର ସହ କରା ଯାଇ ପାରେ। ତେଣୁ ତ ଗୀତାରେ କୁହାଯାଇଛି- 'ଯୋଗଃ କର୍ମସୁ କୌଶଳମ୍'।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୮.୬.୧୯୪୬

॥ ମହାପୁରୁଷଗଣଙ୍କୁ 'ଅଯୋନିସମ୍ବର' କହିବାର ମତଲବ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ମହାପୁରୁଷଗଣଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ 'ଅଯୋନିସମ୍ବର' ଇତ୍ୟାଦି ରହସ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ କଥା ବୋଲାଯାଏ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଶଯିତାନ ଆସି ବୁଦ୍ଧି ବିଭ୍ରମ ଘଟାଏ, ଯଦ୍ବାରା ଆଉ କେହି ମହାପୁରୁଷ ଆସିଲେ ମଣିଷ ଏହି ଧାରଣାର ମାପ କାଠିରେ ମାପି ତାଙ୍କୁ reject (ବାତିଲ) କରିପାରେ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୮.୬.୧୯୪୬

॥ ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଦଳ ହୁଏ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- କୌଣସି ମହାପୁରୁଷ ଯେତେବେଳେ ଆସନ୍ତି, ପ୍ରାୟତଃ ଦେଖାଯାଏ, ତାଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଏକ ନୂତନ ଦଳ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ। ଏହି ଭାବରେ କ୍ରମଶଃ ଦଳ ତ ବୃଦ୍ଧି ପାଏ, ମାତ୍ର ସେହି ଦଳ ଗୁଡ଼ିକ ଆଉ ମିଳିତ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ପୁରୁଷମାଣ ମହାପୁରୁଷ ଯେଉଁମାନେ ଆସନ୍ତି, ସେମାନେ କୌଣସି ଦଳ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ। ସେମାନେ ଆସନ୍ତି ମାନବ ସମାଜକୁ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ପଥ ଦେଖାଇବାକୁ। ପୂର୍ବତନଙ୍କର furtherance ଓ fulfilment (ଅଗ୍ରଗତିର ପରିଣତି ଓ ପରିପୁରଣ) ହିଁ ଥାଏ ସେମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ। ସେ ସବୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ମିଳନ ବେଦୀ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ବୈଷମ୍ୟ ନ ଥାଏ। ଭେଦ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି ତଥାକଥିତ ଭକ୍ତଗଣ। ସେମାନେ ହିଁ ଗଣ୍ଡି ସୃଷ୍ଟି କରି ତୋଳନ୍ତି। ଯେତେ ଦଳ ବା ଗଣ୍ଡି ଥାଉନା କାହିଁକି ସମସ୍ତେ ଯଦି ଧର୍ମ ବା ଜୀବନ

ବୁଦ୍ଧିର ଉପାସକ ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଙ୍ଗତି ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ। ଧର୍ମର ନାମରେ ଯେଉଁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣତାର ଉପାସନା ଆରମ୍ଭ ହୁଏ, ସେହିଠାରେ ଦୃଢ଼ ହୋଇଉଠେ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ। ଅଶୋକଙ୍କର ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ଆଉ ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କର ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ ନୁହଁ। ଗୌରାଙ୍ଗ ଦେବଙ୍କର ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ ଏବଂ ଆଜିକାଲିର ତଥାକଥିତ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ କିନ୍ତୁ ଭିନ୍ନ। ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକଙ୍କର ସେମାନଙ୍କର ରୁଚି ଓ ପସନ୍ଦ ଅନୁଯାୟୀ ମହାପୁରୁଷଗଣଙ୍କର କେତେକ ଜିନିଷ ନିଅନ୍ତି, କେତେକ ଜିନିଷକୁ ବାଦ୍ ଦେଇଥାନ୍ତି। ସାମଗ୍ରିକ ଭାବରେ ସେ ଯେଭଳି ଚାହାଁନ୍ତି ତଦନୁରୂପ ଚଳେ ନାହିଁ। ଏହିଭଳି deviation (ବ୍ୟତିକ୍ରମ) ଆସେ।

ମହାପୁରୁଷମାନେ ସମସ୍ତ ମଣିଷଙ୍କୁ ନିଜର ମଣିଷ ବୋଲି ଭାବନ୍ତି, ସମସ୍ତ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ନିଜର। ବର୍ତ୍ତମାନ ଯିଏ, ସେ ପ୍ରାଚୀନର ହିଁ ନବକଳେବର, ସେଥି ଯୋଗୁଁ ପ୍ରାଚୀନର ପ୍ରତି ପ୍ରକୃତ ନିଷ୍ଠା ସମ୍ପନ୍ନ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ସତ୍ୟ ହିଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି। କାରଣ, ଭଗବାନ ଏକ, ଧର୍ମ ବି ଏକ, ପଥ ବି ଏକ। ରକମଣୀ ଅଲଗା। ସେହି ଜଣେ ହିଁ ବିଭିନ୍ନ ଯୁଗରେ ଆସନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ସେହି ଯୁଗର ପ୍ରୟୋଜନ ଅନୁଯାୟୀ ଧର୍ମକୁ ପରିବେଷଣ କରନ୍ତି। ସ୍ଥାନ, କାଳ, ପାତ୍ର ଅନୁଯାୟୀ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରକମ ରହିବ। ସବୁ ଜୀବର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଆହାର, ନିଦ୍ରା, ଭୟ, ମୈଥୁନ, ଅସ୍ଥିତା, ଏହି ଗୁଣ ତୁମର ଅଛି, ଛୋଟ ପୋକଟିର ମଧ୍ୟରେ ବି ଅଛି, ତେବେ ରକମଟି ଅଲଗା। ତୁମେ ସେହି ଏକ ହିଁ ମଣିଷ, ମାତ୍ର ତୁମର ସୁସ୍ଥ ଅବସ୍ଥାରେ ଯେଉଁ ଆହାର ଚାଲିବ, ଅସୁସ୍ଥ ଅବସ୍ଥାରେ ତାହା ଚାଲିବ ନାହିଁ। ଏହି ଧାରଣାକୁ ଭିତ୍ତିକରି ତୁମେ ବୁଝିପାର ଯୁଗ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ଅନୁଯାୟୀ କିପରି ପରିବେଷଣର ଧାରା ରକମାରି ହୋଇଥାଏ। ସେହି ଅବତାରଗଣ ଯାହା ଦେଇଯାନ୍ତି, ମଣିଷ ସେହି ଧାରାରୁ ଯେତେବେଳେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ଲାନି ପଶିଯାଏ। ମଣିଷର ଅନ୍ତରାତ୍ମା ପୁଣି କାନ୍ଦି ଉଠେ- ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ପଥର ସନ୍ଧାନରେ। ସେତେବେଳେ ସେ ଆମର ଆକୃଳ ଆହ୍ୱାନରେ ପୁଣି ଆସନ୍ତି। ମଝିରେ ମଝିରେ ବଡ଼-ବଡ଼ ସାଧୁ ପୁରୁଷଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଆବିର୍ଭାବ ହୁଏ- ସେମାନେ ହେଲେ propounders of the teachings taught by the prophet of the age (ଯୁଗପୁରୁଷଙ୍କର ଦତ୍ତ ଶିକ୍ଷାର ବାଖ୍ୟାକାରୀ ଏବଂ ପ୍ରଦର୍ଶକ)

ଆ : ପ୍ର : ୮/୮.୬.୧୯୪୬

॥ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଭକ୍ତ କିପରି ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ-ରାମକୃଷ୍ଣଦେବ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଭକ୍ତଙ୍କ କଥା କହିଛନ୍ତି । ଏକ ପ୍ରକାର ବିରାଡ଼ି ଛୁଆ ଭଳି, ମାଆ ଯେଉଁଠାରେ ଯେ ଅବସ୍ଥାରେ ରଖେ, ସେଥିରେ ସେ ଖୁସି । ନିଜର ସେଥିରେ ଓଜର-ଆପଣ ନଥାଏ, କେବଳ ସମୟ ସମୟରେ ମିଆଁ-ମିଆଁ କରି ଡାକେ । ଆବଶ୍ୟକ ମଣିଲେ ମାଆ ତାକୁ ଧରି ଅନ୍ୟତ୍ର ନେଇଯାଏ । ଆଉ ଏକ ପ୍ରକାର ଭକ୍ତ ସେମାନେ ମାଙ୍କଡ଼ ଛୁଆ ଭଳି । ସେଠାରେ ଛୁଆ ମା'କୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଧରେ । ସେଥିପାଇଁ ମାଆର ତାହା ପାଇଁ ବିଶେଷ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଶ୍ନ ଜାଗେ, ବିରାଡ଼ି ଛୁଆ ଭଳି ପଡ଼ି-ପଡ଼ି ମିଆଁ-ମିଆଁ ହେବାକି ଭଲ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବିରାଡ଼ି ଛୁଆର ଅଛି **passive surrender** (ନିଷ୍ପନ୍ନ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) । ସେହିଟା ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର । ସେହିଠାରେ ଯେ ଆବୋ **activity** (କର୍ମ) ନାହିଁ, ତାହା ନୁହେଁ, ତାକିବାର **activity** (କର୍ମ) ରହିଛି । ତାହାର ନିଜର କୌଣସି **choice** (ପସନ୍ଦ) ନାହିଁ । ମାଆ ତାହାକୁ ପାଉଁଶ ଗଦାରେ ରଖୁ, କିମ୍ବା ବିଛଣା ଉପରେ ନେଇ ରଖୁ ସେଥିରେ ରାଜିଥାଏ । ମାଙ୍କଡ଼ ଛୁଆର ଅଛି **active pursuit** (ସକ୍ରିୟ ଅନୁସରଣ) । ନିଜର ଚେଷ୍ଟାରେ ମାଆକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଥାଏ । ଦୁଇ ଜଣଙ୍କର ମାଆ ପ୍ରତି ଭଲ ପାଇବା ରହିଛି । ତେବେ ମୋର ମାଙ୍କଡ଼ ଛୁଆର ଭାବଟି ଭଲ ଲାଗେ । ମୁଁ ଯାହାକୁ ଭଲପାଏ, ତାକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି ରହିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ତ ମୋର । ପରମ ପିତା ମୋତେ ଯେତେବେଳେ ପୁରୁଷକାର ଦେଇଛନ୍ତି, ସେହି ପୁରୁଷକାରର ପ୍ରୟୋଗରେ ମୁଁ ମୋର ବାଞ୍ଛିତକ୍ଷତ୍ରରେ ଲଗ୍ନ ହୋଇ ରହିବି, ଏହିଟା ତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଲ । ଆଉ ତାଙ୍କୁ ଯେତେଟା କଷ୍ଟ ନ ଦିଏ ତାହାହିଁ ତ ଦେଖିବା ଉଚିତ୍ । ମାଙ୍କଡ଼ ଛୁଆ ଭଳି **effort** (ଚେଷ୍ଟା), ଏବଂ ବିରାଡ଼ି ଛୁଆ ଭଳି ସବୁ ଅବସ୍ଥାରେ ଖୁସି ଓ ରାଜି ରହିବାର ମନୋବୃତ୍ତି ଏକାସଙ୍ଗରେ ରହେ, ତାହାହିଁ ତ ଉତ୍ତମ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୦.୬.୧୯୪୬

॥ ନିର୍ଭରତାର ଭାବନା କେତେବେଳେ ଫାଙ୍କିବାଜି ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରସଙ୍ଗତଃ କହିଲେ- ଅନେକେ ନିର୍ଭରତାର ଉପରେ ଖୁବ୍ ଜୋର ଦିଅନ୍ତି । ସେମାନେ କହିନ୍ତି-ଭକ୍ତ ଭାବିବ-ପରମ ପିତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ମୋ ନିଜ ପାଇଁ ମୋର କୌଣସି ଭାବିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ଯାହା କରିବାର ସେ କରିବେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ନିଃଶେଷରେ ଭଜନଶାଳ ହେଲେ ଏହି **feeling** (ବୋଧ) ଆସେ । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଏହି ପ୍ରକାର ଭାବିବା ବା କହିବା ମାନେ ଫାଙ୍କିବାଜି, ଚାଲାକି ଏବଂ ଆଳସ୍ୟର ପ୍ରକାଶ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୦.୬.୧୯୪୬

॥ 'ଗୁରୁ ଛାଡ଼ି ଗୋବିନ୍ଦ ଭଜେ, ସେ ପାପୀ ନର୍କରେ ମଜେ (ପଡ଼େ), କାହିଁକି କୁହାଯାଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ-ଗୋଟିଏ କଥା ଅଛି, ଗୁରୁଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଗୋବିନ୍ଦଙ୍କୁ ଭଜେ, ସେ ପାପୀ ନର୍କରେ ମଜେ । ଏହି କଥା କାହିଁକି କୁହାଯାଇଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଗୁରୁଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରି, ଗୁରୁଙ୍କର ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଚାଲିବା ଓ ବାସ୍ତବ ଭାବେ ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହୁଏ ମଣିଷର । ଏହାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ସାଧନା । ନିଜ ଖୁସିରେ ଚାଲିଲେ ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଶାସନ-ଚାପ ପଡ଼ିପାରେ ନାହିଁ । ତଦ୍ୱାରା ଠିକ୍ ଠିକ୍ କର୍ମ କିଛି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଜୀବନ୍ତ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କୁ ପାଇ ବାସ୍ତବ ଭାବରେ ସେବା ଓ ଅନୁସରଣ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ଆମେ ବୋଧ, ଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରେମର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଉଠୁ । ଗୋବିନ୍ଦ ହିଁ ଗୁରୁ ରୂପେ ପୃଥିବୀକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସନ୍ତି । **Unrepelling attachment** (ଅସ୍ୱଳିତ ଅନୁରାଗ) ଓ **love-service** (ପ୍ରୀତିମୁଖର ସେବା)ର ଭିତର ଦେଇ ଯେତେବେଳେ ଆତ୍ମେମାନେ ତାଙ୍କରି ଭିତରେ ଗୋବିନ୍ଦଙ୍କୁ ଅବଲୋକନ କରିପାରୁ, ସେତେବେଳେ ହୁଏ ଗୋବିନ୍ଦ ପ୍ରାପ୍ତି । ସମସ୍ତ ଜୀବନଟା ହିଁ ସେତେବେଳେ **divinely transformed** ଓ **endowed** (ଭଗବତ୍ ଭାବରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଓ ବିଭୂତି ସମନ୍ୱିତ) ହୋଇ ଉଠେ । ଭାବାବେଗରେ ଟିକିଏ ନୃତ୍ୟକରି-କାନ୍ଦି ପକାଇଲେ ସବୁ କିଛି ଶେଷ ହୋଇ ଯାଏ ନାହିଁ । ତାହାର ପ୍ରତିଟି ନିଃଶ୍ୱାସରେ ଇଷ୍ଟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଭାବଟି ସ୍ମରଣ ହୋଇଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୦.୬.୧୯୪୬

॥ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଗତ ଧ୍ୟାନରେ ଅନ୍ୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଗତ ଭକ୍ତଙ୍କର ଭାବରେ ବ୍ୟାଘାତ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ କି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ-ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଯେକୌଣସି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଆସନ୍ତୁନା କାହିଁକି ତାଙ୍କର ତ ସେହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟଗତ ଧ୍ୟାନ କିଛିଟା ରହିବ,

ତେବେ ଅନ୍ୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକ ଯଦି ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ସେହି ଭକ୍ତର ଭାବରେ କିଛିଟା ବ୍ୟାଘାତ ହୁଏ କି ନାହିଁ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଯେଉଁଠି ସତ୍ତାର **fulfilment** (ପରିପୂରଣ) ରହିଛି, **fine conception** (ସୂକ୍ଷ୍ମ ଧାରଣା) ରହିଛି, ପୂର୍ବପର ସବୁକିଛିର **meaningful adjustment** (ସାର୍ଥକ ବିନ୍ୟାସ) ରହିଛି, ଯେଉଁଠି ପୂର୍ବତନଗଣଙ୍କର ସଙ୍ଗରେ ବିରୋଧ ନାହିଁ, ଏବଂ **uncontrasted adherence to Guru** (ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଅନୁରାଗ) ଅଛି, ଏହି ପ୍ରକାର କାମେଲ ପାର ବା ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟରୁ ହିନ୍ଦୁ-ମୁସଲମାନ, ବୌଦ୍ଧ-ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ, ଶିଖ ଯେ ବି ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରୁନା କାହିଁକି ସେଥିରେ ସ-ସ ଭାବ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ସ୍ମରଣ ଛଡ଼ା ବ୍ୟାଘାତ ଆସେ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୦.୬.୧୯୪୬

॥ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ହୁଏ କାହିଁକି ॥

ଜଣେ କହିଲେ-ଜଣେ ମହାପୁରୁଷ ବା ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଜଗତକୁ ଆସିବା ମାନେ ନୁଆକରି ଆଉ ଏକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଭିତ୍ତି-ପତନ ଘଟେ। ଏହା କାହିଁକି କେଜାଣି ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ କରିବାକୁ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ। ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ହିଁ ଏକମୁଖୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଶୁଣ୍ଢମୁଖୀ। ତେଣୁ ସେମାନେ ସତ୍ୟ ହିଁ ପରସ୍ପର **interested** (ସାର୍ଥାନିତ)। ସଙ୍ଗତି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସତ୍ୟ। ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ସେହି ଧାରାଟା ଧରି ରଖିବାକୁ ଗଲେ ଗୁରୁ ପାରମ୍ପରିୟ ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ହୁଏ। ଏହି ଗୁରୁ ପାରମ୍ପରା ଓ ଶିଷ୍ୟ ପାରମ୍ପରା ମଧ୍ୟରେ କାଳକ୍ରମେ ମଳିନତା ପ୍ରବେଶ କରି ମୂଳ ଧାରା ବିକୃତି ପଥରେ ଗତି କରିଗଲେ। ସେତେବେଳେ ସଙ୍ଗତି ସୂତ୍ରଟା ଛିଣ୍ଡିଯାଏ। ପରିପୂରଣୀ ବ୍ୟାପ୍ତି ବିଧି ସଙ୍ଗିତ ହୋଇପଡ଼େ। ଫଳରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ଦଳମାନ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ। କିନ୍ତୁ ଶ୍ରେୟଙ୍କ ପ୍ରତି ସହଜ ଅନୁରାଗରୁ ଯେଉଁ ବିଶେଷ ରକମଟି ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା କିନ୍ତୁ କୌଣସି କ୍ଷତି ହୁଏ ନାହିଁ।**Son by culture** (କୃଷ୍ଣସନ୍ତତି)ଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରିୟପରମଙ୍କର ଯେଉଁ ବିଶିଷ୍ଟ ଧରଣଟି ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇ ଚାଲେ, ସେଥିରେ କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହ ମିଶିଲେ ମଧ୍ୟ ସଙ୍ଗତି ସୂତ୍ରଟା ବ୍ୟାହତ ହୁଏନାହିଁ।

Completely belonging to Superior Beloved (ସର୍ବତୋ ଭାବରେ ପ୍ରିୟପରମଙ୍କର ଛନ୍ଦାନ୍ତରଣ) ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ଅସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦ ସେହି ଲକ୍ଷ୍ୟଙ୍କର **begotten children** (ଔରସଜାତ ସନ୍ତାନଗଣଙ୍କ) ଭଳି ହୋଇ ଉଠନ୍ତି।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୦.୬.୧୯୪୬

॥ ସୃଷ୍ଟିର ମୂଳ କେଉଁଠି ॥

ଜଣେ ବହିରାଗତ ଭଦ୍ରଲୋକ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- ସୃଷ୍ଟିର ମୂଳ କେଉଁଠି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ପରମ ଉତ୍ସରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ନିର୍ବିକାରକୁ ଛଡ଼ା ଆଉ ଉତ୍ତର ନାହିଁ। କହିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ଯାହା ବୋଧ କରାଯାଏ ତାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ କହିହୁଏ ନାହିଁ। କିଛିଟା ବାକି ରହିଯାଏ। ସେହି ପରମ ଉତ୍ସାରୁ ସତ୍ତା ଭାସି ଉଠେ। **Positive** (ଧନାତ୍ମକ) ଯେଉଁଠି ଥାଏ, ସେହିଠାରେ ହିଁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଥାଏ **Negative** (ରଣାତ୍ମକ), ପୁଣି **Negative** (ରଣାତ୍ମକ) ଯେଉଁଠାରେ ଥାଏ, ସେହିଠାରେ ଅନ୍ୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଥାଏ **Positive** (ଧନାତ୍ମକ)। ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥାଏ ଆକର୍ଷଣ, ବିକର୍ଷଣ ଓ ସ୍ନେହାୟତା (ସ୍ଥିରତା)। ଉଭୟଙ୍କର ସଂଗମ, ସଙ୍କର୍ଷଣ ଓ ସଂଘର୍ଷର ଭିତର ଦେଇ ନାନାଦି ଅସ୍ତିତ୍ୱର ଉଦ୍ଭବ ଘଟେ। ଏହାକୁ ସ୍ବୟମ୍ବୁ କୁହାଯାଏ। **Positive** (ଧନାତ୍ମକ) ଏବଂ **Negative** (ରଣାତ୍ମକ) ଚାରର ସମନ୍ୱୟରେ ଆଲୁଅ ଯେପରି ଛିଟକି ଉଠିଲା, ଅଥଚ ଅଲଗା କରି ଦେଖିଲେ ସେହି-ଦୁଇଟାର କୌଣସିଟାର ମଧ୍ୟରେ ଆଲୁଅ ନାହିଁ। ଏକ ରହିଲେ ସବୁ ଆସେ, ଧୀରେ ଧୀରେ ସବୁ କିଛି ହୋଇଉଠେ। ଏକ ଚିରକାଳ ରହିଛି ଏବଂ ସେହି ଏକର ବହୁରୂପେ ହୋଇ ଉଠିବାର ବିରାମ ନାହିଁ। ତେଣୁ କୁହାଯାଇଛି ସୃଷ୍ଟି ଅନାଦ୍ୟତ। ତାହାର ଆଦି ମଧ୍ୟ ନାହିଁ, ଅନ୍ତ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ, ଏହିପରି ଚିରକାଳ ହୋଇ ହୋଇ ଚାଲିଛି। ପୂର୍ବରୁ ଯେପରି ଥିଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଧାରାଟି ଗତିକରି ଚାଲିଛି।

ଏହି ସବୁ ଗୁଡ଼ିକ ସତ୍ତା ଦେଇ ବୋଧ କରିବାର ଜିନିଷ। ତପସ୍ୟାର ପଥରେ କାରଣ ସ୍ତରର କ୍ରିୟାକାଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକ ବୋଧର ସମ୍ମୁଖରେ ଆସି ହାଜର ହୁଏ। ଏଭଳି ଏଭଳି ସ୍ତର ରହିଛି, ଯେଉଁଠି ଅସ୍ତିତ୍ୱଟି ଯେପରି ବିଧି ହୋଇ ଯିବାକୁ ଗାହେଁ। **Stand** (ସହ୍ୟ) କରିବା କଠିନ ହୋଇ ପଡ଼େ। ବେଭାଗୁରୁ ଯଦି ଜୀବନରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଉ, (ସହ୍ୟ) କରିବା କଠିନ ହୋଇ ପଡ଼େ। ବେଭାଗୁରୁ ଯଦି ଜୀବନରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଉ, ପୁଣି ତାଙ୍କ ଉପରେ କଠୋର ନିଶା ଯଦି ଥାଏ, ତା'ହେଲେ ତାଙ୍କର ଦୟାରୁ ସ୍ମୃତି

ଚେତନା ଅକ୍ଷୁଷ୍ଟ ରହେ, ନଚେତ୍ ସେଥିରେ ହଜିଯିବାର ଉପକ୍ରମ ହୋଇଉଠେ । ବିଶେଷ କିଛି ସ୍ମରଣରେ ରହେ ନାହିଁ, **fine tracing** (ସୁକ୍ଷ୍ମ ସୂତ୍ରାନୁସନ୍ଧାନ) ବି ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଉକ୍ତ ଭଦ୍ର ଲୋକ - ଏତେ **theory** (ଉପପତ୍ତି) !

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- (ଜୋର ଗଳାରେ)- **Theory** (ଉପପତ୍ତି) କାହାକୁ କହନ୍ତି ? ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ **hard fact** (ନିରାଟ ତଥ୍ୟ) । **Laboratory** (ବିଜ୍ଞାନଗାର)ରେ **experiment** (ପରୀକ୍ଷା) ହେବା ଭଳି ଅକାଟ୍ୟ ସତ୍ୟ ।ତେଣୁ ଏହାକୁ ବିଜ୍ଞାନ ବୋଲାଯାଏ । ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଧାରାରେ ଯେ କରିବ ସେ ହିଁ ଏହି ସତ୍ୟକୁ ବୁଝିପାରିବ । ଏହା ଯେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ **universal** (ସାର୍ବଜନୀନ) ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୧.୬.୧୯୪୬

॥ ଗୁରୁ ବଦଳାଇବା ହୁଏ କି ନାହିଁ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ-ଗୁରୁ କ'ଣ ବଦଳାଇ ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସଦ୍‌ଗୁରୁ ବଦଳାଇ ହୁଏ ନାହିଁ । ଗୁରୁ ମାନେ ହିଁ ସଦ୍‌ଗୁରୁ । ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟତ୍ର ଦୀକ୍ଷା ନେବା ପରେ ଯଦି ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ସନ୍ଧାନ ମିଳେ ତେବେ ତାଙ୍କଠାରୁ ମନ୍ତ୍ରପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ସେଥିରେ ଗୁରୁ ତ୍ୟାଗୀ ହେବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ । ଦୀକ୍ଷାଦାନର ଅଧିକାରୀ ହେଉଛନ୍ତି ସଦ୍‌ଗୁରୁ । ସଦ୍‌ଗୁରୁ ମାନେ **world-teacher** (ଜଗଦ୍‌ଗୁରୁ), ଯାହାଙ୍କର ପରିଚୟରେ ସାଞ୍ଜୁକ ସନ୍ଧ୍ୟାପନା ଅର୍ଥାତ୍ ଅସ୍ତିତ୍ବର ସନ୍ଧ୍ୟାପନା ଉଚ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠେ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଯଦି ନ ହୁଅନ୍ତି, ତା'ହେଲେ ଗୁରୁ ବଦଳା ଯାଏ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁ - ୫୦୦ ବାର ବଦଳା ଯାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୫.୬.୧୯୪୬

॥ ମଣିଷ ହେବାକୁ ଗଲେ କ'ଣ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ-ମଣିଷ ହେବାକୁ ଗଲେ ଗୁରୁଙ୍କର ଶାସନକୁ ମଥାପାତି ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଗୁରୁଙ୍କଠାରେ କୌଣସି ମାନ-ଅଭିମାନ ରଖିବା ଉଚିତ୍ ନୁହଁ । ତାଙ୍କର ବିଧି-ବିଧାନ ଓ ଆଦେଶ ଯେତେ ହିଁ କଠୋର ହେଉନା କାହିଁକି, ତାହା ପ୍ରାତିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ଠା ସହକାରେ ପାଳନ କରି ଚାଲିଲେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ନିଜ-ଆୟତ୍ତକୁ ଆସିଥାଏ । ଏହା ହିଁ ଜୀବନର ବଡ଼ ଲାଭ । ଶିବାଜୀ ଥିଲେ ରାଜା, କିନ୍ତୁ ସେହି ରାଜା-ଶିବାଜୀଙ୍କୁ ଗୁରୁ ରାମ ଦାସ କେତେ କୁଚ୍ଛତାର ଭିତର ଦେଇ ଖାଣି ସୋନା

କରି ଗଢ଼ିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲେ । ଶୁଣିଛି ସେ ଶିବାଜୀଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ କହୁଥିଲେ-ମୁଁ ତାହାକୁ ଏପରି ଭାବରେ ଗଢ଼ି ତୋଳିବାକୁ ଚାହେଁ, ଯଦ୍ବାରା ମୋର ଅବର୍ତ୍ତମାନରେ ତାହାର ପରିସାରା ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ବି କଷ୍ଟ ନପାଏ । କାଠିଆ-ବାବା ତାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟଙ୍କ ପ୍ରତି ଖୁବ୍ କଠୋର ଥିଲେ । କେହି ତାଙ୍କୁ ଏପରି କଠୋର ହେବାର କାରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ପଚାରିଲେ ସେ କହୁଥିଲେ, ମୁଁ ଏମାନଙ୍କୁ ଏପରି ଭାବରେ ମଣିଷ କରିବାକୁ ଚାହେଁ, ଯଦ୍ବାରା ଜଗତର କୌଣସି କଷ୍ଟ ସେମାନଙ୍କୁ ଯେପରି କଷ୍ଟ ନ ଦେଇ ପାରେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୫.୬.୧୯୪୬

॥ ଆତ୍ମିକତା ବା ଆତ୍ମାର ଗତିଶୀଳତା କ'ଣ ॥

ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ଆସିଥିବା ଭକ୍ତ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ-Matter (ପଦାର୍ଥ) କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **Energy in condensed form is matter** (ଶକ୍ତିର ଘନୀଭୂତ ରୂପ ହିଁ ପଦାର୍ଥ) ଅଟେ । **Energy** (ଶକ୍ତି) ପଛରେ ରହିଛି **Vibration** (ସ୍ବନ୍ଦନ) ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଏହି ସ୍ବନ୍ଦନର ଉତ୍ସ କିଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **Positive** (ରଜା) ଯେଉଁଠି ଥାଏ, ତାହାର ଅନ୍ୟ ପ୍ରାନ୍ତରେ ରହିଛି **negative** (ରିଜା) । କିନ୍ତୁ ଏହି ଦୁଇ ଜଣଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି **affinity** (ଟାଣ) । ଏଥିପାଇଁ ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ କରନ୍ତି ଆକର୍ଷଣ । ଏହାରି ଭିତରେ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ସ୍ବନ୍ଦନ ଓ ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ । ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିକୁ ଯେତେ ବେଳେ ଆତ୍ମସାତ କରିବାକୁ ଚାହେଁ, ସେତେବେଳେ ଦ୍ବିତୀୟତା ନିଜ **identity** (ସ୍ବରୂପ)କୁ ବଜାୟ ରଖିବାର ଚାରିଦ୍ବରେ **jerk** (ହଠାତ୍ ଡେଇଁଉଠି) ଦୂରକୁ ଛିଟକି ଯାଏ । ଏହି ସଂଯୋଗ-ବିଯୋଗ, ଆକର୍ଷଣ-ବିକର୍ଷଣ ଫଳରେ ନୂତନର ଆବିର୍ଭାବ ହୁଏ । ଯାହା ନଥିଲା ତାହା ଜାଗିଉଠେ । ଏହି ଯିବା ଆସିବା, ଧାରାର ବିରାମ ନାହିଁ । ତାହା ଚାଲିଲା ତ ନିୟତ ହିଁ ଚାଲିଲା । ଏହି ଚିରଚଳତ୍ବଶୀଳତା ହିଁ ଆତ୍ମିକତା ଓ ଆତ୍ମାର ଗତିଶୀଳତା । ଏହି ଚଳତ୍ବଶୀଳତା ପଥରେ ଅନେକ ସ୍ତରର ପରେ **nebula** (ନାହାରିକା) ଯାହାକୁ ବୋଲାଯାଏ, ତାହାକୁ ପାଉ । **Prime one** (ପରମ ଏକ)ଯେ, ତାହାର **prime factor** (ମୂଳ ଉପାଦାନ)ଗୁଡ଼ିକ କିନ୍ତୁ ଧାପେ-ଧାପେ ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇ ଚାଲେ । **Nebula**

(ନିହାରିକା)ହେଲା **material condensation of energy** (ଶକ୍ତିର ବାସ୍ତବ ଘନୀଭବନ) । ତାହା ପରେ **nebula** (ନାହାରିକା) ପୁଣି **spiral motion** (କୁଣ୍ଡଳାକୃତ) ଗତିରେ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ସେଥିରୁ ପୁଣି ପାକ ସୃଷ୍ଟି ହେବାକୁ ଲାଗେ । ତାହାର ମଧ୍ୟ ଦେଇ **more condensed layer of energy** (ବେଶୀ ଘନିଭୂତ ଶକ୍ତିର ସ୍ତର) ଓ **less condensed layer of energy** (କମ ଘନିଭୂତ ଶକ୍ତିର ସ୍ତର) ଦୁଇଟା ହିଁ **flow** (ପ୍ରବାହିତ)ହୋଇ ଚାଲେ । ଏହି ଦୁଇଟା ଧାରା ପରସ୍ପର ଧକ୍କା ଲାଗନ୍ତି । ସେଥିଯୋଗୁଁ **spiral whirlpool** (କୁଣ୍ଡଳାକୃତ ଆବର୍ତ୍ତ)ର ମଧ୍ୟ ଦେଇ **lump** (ପିଣ୍ଡ) ହୋଇ ସେଗୁଡ଼ିକ ପୁଣି ଛିଟିକି ଯିବାକୁ ଲାଗେ । କିନ୍ତୁ ପରସ୍ପରର ଟାଣ ଯୋଗୁଁ ତାହାର ନିକଟରେ ଘୁରି ବୁଲେ । ଦୁଇ **pole** (ମେରୁ)ର ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଟାଣ ଥାଏ ତାହାକୁ ବୋଲାଯାଏ **prime libido** (ମୂଳ ସ୍ୱରତ) । ଯେତେବେଳେ **Negative** (ରିଟା) **Positive** (ରଜା)ର ଉପରେ **influence** (ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର) କରିଚାଲେ-ତାହାକୁ ଆତ୍ମସାତ କରିବାକୁ, ସେତେବେଳେ ହୁଏ **female condensation of energy** (ରିଟା ଶକ୍ତିର ଘନୀଭବନ) । ପୁଣି **positive** (ରଜା) ଯେତେ ବେଳେ **negative** (ରିଟା)କୁ **influence** (ପ୍ରଭାବିତ)କରିବାକୁ ଚାହେଁ, ସେତେବେଳେ ହୁଏ **male condensation of energy** (ରଜା ଶକ୍ତିର ଘନୀ ଭବନ) । ଏହି ସବୁକିଛି ହିଁ ହେଉଛି **being** (ସତ୍ତା) । ଏହିପରି ଧୂଳିକଣା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ **living** (ଜୀବନ୍ତ) ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ଜଣ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ସେହି ପରମଙ୍କୁ ବୋଧ କରିବାର ପନ୍ଥା କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯିଏ ପରମ, ତାଙ୍କରି ଅନ୍ତଃସ୍ଥୁଳରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିକ ସ୍ତର ବିନ୍ୟାସ ଓ ନାନାଦି ପ୍ରକାରର ଭିତର ଦେଇ ସୃଷ୍ଟି ଜାଗି ଉଠିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସୃଷ୍ଟି ତାଙ୍କରି ହୋଇ ଉଠିବାର ପ୍ରକାଶ । ମୋର (ପରମସତ୍ତା) ହୋଇ ଉଠିବାର କ୍ରମଟା ଯଦି ଆସ୍ଥୁଳ ସୃଷ୍ଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୋଧ କରି ନ ପାରେ-କୌଣସି ସହ, ତାହା ହେଲେ କିନ୍ତୁ ହେବ ନାହିଁ । ମୋର ଏହି **system** (ବିଧାନ)ର ସଙ୍ଗରେ ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ, ସେହି ଧରଣର ଯଦି କିଛି ବସ୍ତୁ ଥାଏ, ତେବେ ତାହାକୁ ବୋଧ କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ଯେଉଁ **basis** (ଭିତ୍ତି)ର ଉପରେ ମୁଁ ବଞ୍ଚାୟମାନ ଅଛି, ତା'ର ବାହାରେ ଯଦି କିଛି ଥାଏ, ତାହା ଧରା ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଏହି ରକମଟା, ଏହି **rulings** (ଅନୁଶାସନ)

ଯେଉଁଠି କାମ କରେ ନାହିଁ, ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବୋଧ ସେଠାରେ ମୂଳ । ସେଥିପାଇଁ ପରମଙ୍କର ସହଜ ସ୍ମୃତି ଓ ଚେତନା ସମ୍ପନ୍ନ ମଣିଷକୁ ଧରିବା ଛଡ଼ା ଆତ୍ମେମାନେ ସେହି ବୋଧରେ ଉପନୀତ ହୋଇ ପାରିବୁ ନାହିଁ । ଅସ୍ମଳିତ ଭଲ ପାଇବାର ସମ୍ଭେନ ନେଇ ଯଦି ତାଙ୍କର ସ୍ମରଣ, ମନନ, ଧ୍ୟାନ, ଜପ, ପ୍ରାତିକର୍ମ ଓ ପୁରଣ-ପୋଷଣ କରି ଚଲାଯାଏ, ତେବେ ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ବୋଧ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁଯାୟୀ ଆମ ଭିତରେ ଉଦିତ ହୋଇ ଉଠେ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ପରମ ପୁରୁଷଙ୍କର ବୋଧର ବାହାରେ କିଛି ଥାଏ କି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **That Prime He alone knows it.** (ସେହି ପରମ ପୁରୁଷ ହିଁ କେବଳ ଜାଣନ୍ତି ସେହିଟା) ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୭.୭.୧୯୪୭

II ଇଶ୍ୱରଙ୍କୁ କେଉଁ ଭାବରେ ଡାକିବା ଭଲ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ-କୌଣସି କୌଣସି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଅଛି ଯେଉଁମାନେ ଇଶ୍ୱରଙ୍କୁ ପିତା ହିସାବରେ ଡାକିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ପ୍ରଭୁ ହିସାବରେ ଭାବନ୍ତି । ଇଶ୍ୱରଙ୍କୁ ପିତା ହିସାବରେ ଭାବିବାଟା କ'ଣ ଖରାପ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଖରାପ ହେବ କାହିଁକି ? ତେଣୁ ତ କୁହାଯାଇଛି ପରମ ପିତା । 'ପିତା' କଥାରେ ପ୍ରାଣଟି ଭରି ଉଠେ, ଅତି ଆପଣାର ବୋଲି ମନେ ହୁଏ । ଆଉ, ସତ୍ୟରେ ସେ ହିଁ ଜଗତର ପିତା, ତାଙ୍କଠାରୁ ହିଁ ତ ଯାହା କିଛି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଆସିଛି । ପିତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ 'ପ୍ରଭୁ' ମଧ୍ୟ **included** (ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ) । ତେବେ ଯାହାର ଯେଉଁଟାକୁ କହିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ, ତା ନିକଟରେ ତାହା ହିଁ ଭଲ । ମୂଳ ବସ୍ତୁଟି ହେଲା **unrepling attachment** (ଅବ୍ୟୁତ ଅନୁରାଗ) ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୭.୭.୧୯୪୭

II ଶାନ୍ତଭାବ ମାନେ କ'ଣ II

ଜଣେ ଆଗନ୍ତୁକ ପଚାରିଲେ-ଶାନ୍ତ ଭାବ ମାନେ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଶାନ୍ତ ଭାବ ମାନେ **state of equilibrium** (ସାମ୍ୟ ଅବସ୍ଥା) । ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଅଭିଭୂତି ଓ ସ୍ୱାଧୀନତାର ଆସକ୍ତି ଯେତେ କମ୍ ହୁଏ ସେତେ ମଣିଷ ଶାନ୍ତ ହୁଏ । ଶାନ୍ତ ଅବସ୍ଥା ଆସିଲେ ମଣିଷର ସର୍ବ-ର ପ୍ରତି ଆସକ୍ତି ଜାଗେ । ମଣିଷ ଇଶ୍ୱରମୁଖୀ ହୁଏ, ଗୁରୁମୁଖୀ ହୁଏ । ଏହିପରି ହୋଇ ପାରିଲେ ଗୁରୁଙ୍କୁ ସେବା କରିବାର

ଆଗ୍ରହ ଜାଗେ । ଏହି ଅବସ୍ଥାକୁ ବୋଲାଯାଏ ଦାସ୍ୟଭାବ । ଗୁରୁଙ୍କର ସେବା କରୁ କରୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଚାଣ ଯେତେ ବୃଦ୍ଧିପାଏ ସେତେ ମନେହୁଏ, ତାଙ୍କପରି ପ୍ରିୟ ବାନ୍ଧବ ମୋର ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ମଣିଷ ଯେପରି ବନ୍ଧୁର ଭଲ ମନ୍ଦ ସଙ୍ଗରେ ନିଜକୁ ଜଡ଼ାଇ ପକାଏ, ତାହାର ସଙ୍ଗ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, ଭକ୍ତର ମଧ୍ୟ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଇଁ ସେହିପରି ଭାବ ହୋଇଉଠେ । ଏହି ଭାବକୁ ବୋଲାଯାଏ ସଖ୍ୟ । ସଖ୍ୟ ଭାବଟି ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଗାଢ଼ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ମମତାର ଭାବ ଜାଗେ, ବାପା-ମାଆର ଯେପରି ସନ୍ତାନର ପ୍ରତି ହୋଇଥାଏ । ତାଙ୍କର ପାଳନ-ପୋଷଣ ଓ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସଜାଗ ଆକୂଳ ଚେଷ୍ଟା ଓ ଚିନ୍ତା ଲାଗି ରହେ । ମନେହୁଏ, ମୁଁ ନ ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବ ଆଉ କିଏ ? ସେ ତ ଅତ୍ୟନ୍ତ କୋମଳ ଅଟି ପବିତ୍ର । ସେ କ'ଣ ସଂସାରର କୌଣସି କଠୋର ଆଘାତ ସହ୍ୟ କରି ଚାଲି ପାରିବେ ? ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେଇ ଚାଲିବି । ମୋର ଏହି ଦେହରେ ପ୍ରାଣ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କୁ ତିଳେ ମାତ୍ର କଷ୍ଟ ପାଇବାକୁ ଦେବି ନାହିଁ । କଷ୍ଟ ଯାହା ସହିବାର ଅଛି ସେସବୁକୁ ମୁଁ ସହିନେବି । ଏହି ପ୍ରକାରର ଭାବଚାର ନାମ ବାସନ୍ୟ ଭାବ । ଏହାପରେ ଆସେ ମଧୁର ଭାବ । ମଧୁର ଭାବର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି, ନିଜର ଜୀବନ ଓ ଚରିତ୍ରକୁ ସର୍ବତୋ ଭାବେ ତାଙ୍କରି ଉପଭୋଗ୍ୟ କରି ତୋଳି ତାଙ୍କରି ଉପଭୋଗରେ ସୁଖୀ ହେବା । ସେତେବେଳେ ନିଜସ୍ବ ବୋଲି ଆଉ କିଛି ନଥାଏ । ମଧୁର ଭାବଟି ଯାହା ସନ୍ୟାସ ବି ତାହା, ସନ୍ୟାସ ମାନେ ସତ୍-ରେ ମନର ସମ୍ୟକ୍ ନ୍ୟସ୍ତତା । ସର୍ବଭାବର ପରାକାଷ୍ଠ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ମଧୁର ଭାବ କହିଲେ ଅନେକ ସାମା-ସାର ସମ୍ପର୍କ ରୁଝିବ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମଧୁର କଥାଚାର ଭିତରେ ସାମା-ସା ନାହିଁ । ପ୍ରେକ୍ଷକର ଗୁଡ଼ତମ ବ୍ୟବହାର ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ତୁମର ମଧୁରତମ ମନେ ହୁଏ ଜଗତରେ, ତାଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଯେତେବେଳେ ତୁମର ତଳୁନାହିଁ, ତାଙ୍କୁ ସୁଖୀ କରିବା ହିଁ ଯେତେବେଳେ ତୁମର ଆତ୍ମସୁଖର ଏକମାତ୍ର ଉପକରଣ ହୋଇ ଛିଡ଼ାହୁଏ, ଏହାଛଡ଼ା ଆଉ କୌଣସି ଚାରା ନ ଥାଏ, ସେହି ଅତୁଟ ଓ ନିବିଡ଼ ଅବସ୍ଥାରେ ହିଁ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ସତଃସ୍ରୋତା ହୋଇ ଜୀବନରେ ବୋହିଚାଲେ, ଏହି ଅବସ୍ଥାକୁ କୁହାଯାଏ ମଧୁର ଭାବ । ସତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ସାମାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଏହିପରି ଭାବରେ ଥାଏ । ତେଣୁ ବୋଧ ହୁଏ ଏହି ଉପମା ଦେଇଥାନ୍ତି ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୭.୬.୧୯୪୭

॥ ଖରାପ କିଏ କରାଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ-କିଶ୍ବର ତାଙ୍କ ମହିମାକୁ ଆମ ପାଖରେ ଧରାଇ ନ ଦେଲେ ତ ତାଙ୍କୁ ଧରାହୁଏ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେମାନେ ତାଙ୍କମଧ୍ୟ ହୋଇ ଉଠୁ, ସେତେବେଳେ ଏହି କଥାଟି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହୋଇ ଉଠେ । ସେ ସବୁ କିଛି ଏହି ଜଗତରେ କରାଉଛନ୍ତି ବୋଲି ଯେତେବେଳେ ଉପଲବ୍ଧ କରୁ, ସେତେବେଳେ ସେ' ତ ମୋର ମନ ମଧ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି । ଆଉ କାହାରିକୁ ସେହି ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିବାକୁ ଦେଇ ନ ଥାଉ । ଆଉ ସେ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଖରାପ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ଖରାପ କରେ ଶୟତାନ । ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି-ପ୍ରବୃତ୍ତି ବି ତ ସେ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେ ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଇଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ସଭାପୋଷଣ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ । 'ଧର୍ମବିରୁଦ୍ଧେ ଭୂତେଷୁ କାମେହସ୍ମି ଭରତର୍ଷଭ' । ଯାହା-କିଛିର ସଭାପୋଷଣା ବିନ୍ୟାସ ଓ ବିନିଯୋଗ ହିଁ ହେଲା ଶିକ୍ଷାର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଆଜିକାଲିକାର ଶିକ୍ଷା ଲକ୍ଷ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇଚାଲିଛି । ତେଣୁ ଉପଯୁକ୍ତ ମଣିଷ ସୃଷ୍ଟି ହେଉ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୭.୬.୧୯୪୭

॥ ତନ୍ତର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ଆଗନ୍ତୁକ ପ୍ରଶ୍ନ ବାଢ଼ିଲେ- ତନ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ବହୁ ପ୍ରକାରର ପ୍ରବୃତ୍ତିମୂଳକ ଅନୁଷ୍ଠାନର ପ୍ରଚଳନ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ, ତାହାର କାରଣ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ତନ୍ତର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ମଣିଷର **passionate cry** (ପ୍ରବୃତ୍ତିମୁଖର ଚାହିଦା)କୁ **higher becoming** (ଉନ୍ନତତର ବିବର୍ଦ୍ଧନ) ପାଇଁ **utilise** କରିବା (କର୍ମରେ ଲଗାଇବା) । ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ଚାହାଁନ୍ତି **eat, drink and be merry** (ଖାଇ, ପିଇ, ଫୁର୍ତ୍ତି କର) ଏବଂ ତାହା ବ୍ୟତୀତ ମଣିଷ ଚାହେଁ **power** (ଶକ୍ତି) । ଏହି ଗୁଡ଼ିକର ଖୋରାକ ଯୋଗାଇ ସ୍ୱାର୍ଥକ ପରିଣତି ଆଡ଼କୁ ଚାଣି ହୋଇ ଚାଲିବାର ସଙ୍କେତ ଦେଲେ ନାଗାର୍ଜୁନ ତନ୍ତର ଭିତର ଦେଇ । ଯେ ଯାହା ବି କରୁ, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ଶକ୍ତି ସରୂପିଣୀ ମାଆ'ଙ୍କୁ ପ୍ରୀତ କରାଇବା, ପ୍ରସନ୍ନ ରଖିବା । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟି ଯଦି ସ୍ମରଣରେ ରହେ, ତେବେ ଧୀରେ-ଧୀରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଚଳନ ଶିଥିଳ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ ।

ପ୍ରଶ୍ନ କର୍ତ୍ତା-ଅନେକଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଉପଭୋଗ ହିଁ ମୁଖ୍ୟ ହୋଇ ଉଠେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ତାହା ମାନେ ସେ ମାଆର ପୂଜା କରେ ନାହିଁ, ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପୂଜା କରିଥାଏ। ତେବେ ଶହେ ଜଣରୁ ଅନ୍ତତଃ ପାଞ୍ଚ ଜଣଙ୍କର ଯଦି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ବୁଝିମୁଖୀ ହୁଏ; ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ୟଥା କୌଣସି ପ୍ରକାରର ତପଃପ୍ରାଣତା ଆଡ଼କୁ ଆକୃଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତେ ନାହିଁ, ସେହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଟିକକ ହିଁ ଯେ ମହା ଲାଭ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଯେଉଁମାନେ ମଣିଷକୁ ଫାଙ୍କି ଦେଇ ଏହି ସମସ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରି ଅର୍ଥ ରୋଜଗାର କରି ଚାଲିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଶାସ୍ତ୍ର ହୁଏ ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏହିସବୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରିବାର ଫଳରେ ପରିବାରର **Psychical atmospha** (ମାନସିକ ପରିସ୍ଥିତି)ର **change** (ପରିବର୍ତ୍ତନ)ହୁଏ, ସେଥି ଯୋଗୁଁ **physical change** (ବାହ୍ୟିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ)ମଧ୍ୟ ହୋଇଉଠେ। ଧରାଯାଉ, କାହାରି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସସ୍ତ୍ୟୟନ କରାହେଲା, ସେତେବେଳେ ସବୁରି ମନ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ **healthy effect** (ସୁନ୍ଦର ପ୍ରଭାବ) ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ। ସେମାନେ ସେହି ଭାବରେ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ, ତଦ୍‌ବାରା ହୁଏତ ଦେଖାଗଲା ଅବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଉଠିଲା। ଏହିପରି **indirectly** (ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ) ବି ଗୋଟିଏ ଫଳଲାଭ ହୁଏ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୭୭.୭.୧୯୪୭

॥ କେଉଁଟା ଠିକ୍ ଅଦୈତବାଦ ନା ଦୈତବାଦ ॥

ଜଣେ ପଚାରିଲେ-ଅଦୈତବାଦ ଠିକ୍, ନା ଦୈତବାଦ ଠିକ୍ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଦୁଇଟା ହିଁ ଠିକ୍। ଅଦୈତ ଦୈତର ହିଁ ପରିଣତି। ଦୈତ ନ ରହିଲେ ପରମ ପିତାଙ୍କର ଲୀଳା ରସ ଆସ୍ବାଦନ ହୁଏ ନାହିଁ। ପୁଣି ମୂଳରେ ଅଦୈତ ଅଛି ବୋଲି ହିଁ ଭକ୍ତ-ଭଗବାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏତେ ଗଭୀର ଆକର୍ଷଣ। ବାପ ଆଉ ପୁଅ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଏକାମ୍ର, ତେଣୁ ବାପାର ବି ଛୁଆ ପ୍ରତି ଟାଣ ଏବଂ ପୁଅର ମଧ୍ୟ ବାପଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଶା।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୮.୭.୧୯୪୭

॥ ଚରଣତରୀ ମାନେ କ'ଣ ॥

ଦୁଇଜଣ ଆସି ଭାବମଧୁର କଣ୍ଠରେ ଗୋଟିଏ କାର୍ତ୍ତବୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଶୁଣାଇଲେ। ସଂଗୀତ ମଧ୍ୟରେ ୧୦/୧୨ଥର 'ଚରଣତରୀ' ପଢ଼ିଥିଲା।

ସଙ୍ଗୀତ ବୋଲି ସାରିବା ପରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଖୁବ୍ ଭଲ।.... ଚରଣତରୀ ମାନେ କ'ଣ ଜାଣିଛ ତ ?

ଗୀତକାର-ଆଜ୍ଞା, ଟିକିଏ ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତୁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଚରଣତରୀ ମାନେ ଚଳନତରୀ। ଗୁରୁ ଯେଉଁ ଚଳଣୀରେ ଚାଲିବାକୁ କହନ୍ତି, ସେହି ଚଳଣରେ ଚାଲିଲେ ମଣିଷ ମନର ଯାବତୀୟ ଜଞ୍ଜାଳରୁ ଚରି ଯାଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ଅଶାନ୍ତିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଯାଏ। ତେଣୁ କୁହାଯାଇଛି ଚରଣତରୀ। ଗୁରୁଙ୍କ ଉପରେ ଭକ୍ତି ରଖ, ତାଙ୍କର କଥାମତ ଚାଲ। ଏହାଦ୍ୱାରା ସବୁ ହେବ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୭୭.୭.୧୯୪୭

॥ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଭଗବତ୍ ପୁଟିଉଠେ କେତେବେଳେ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ-ଯେପରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ମଧ୍ୟରେ **fatherhood** (ପିତୃତ୍ୱ)ରହିଛି, ଠିକ୍ ସେହିଭଳି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ମଧ୍ୟରେ **Godhood** (ଭଗବତ୍ତ୍ୱ) ରହିଛି, ଏବଂ ତାହା ସେହି ପରିମାଣରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ସେ ତାଦ୍ୱାରା **Ideal** (ଆଦର୍ଶ)ଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ **God** (ଭଗବାନ)ଙ୍କୁ **realise** (ଉପଲବ୍ଧ୍ୟ) କରେ। ଏବଂ ଏହି **realisation** (ଉପଲବ୍ଧ୍ୟ)ଟା ଯେତେ **sincere** (ଏକନିଷ୍ଠ), **fanatic** (ତୀବ୍ର ଉତ୍ସାହବାସ୍ତ) ଓ **divine** (ଭାଗବତ) ହୋଇଥାଏ, ତାହାର **inner Goodhood** (ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଭଗବତ୍ତା)ଟି ମଧ୍ୟ ଦୁନିଆ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେତେ ପରିମାଣରେ **bloomy** (ପୁଷ୍ପିତ) ଓ **divine** (ଭାଗବତ)ହୋଇ ପୁଟି ଉଠିଥାଏ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୭୭.୭.୧୯୪୭

॥ ଧର୍ମର ଏକ ସଙ୍କେତ କ'ଣ ॥

ଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଗୋଟିଏ ଭାଇଙ୍କୁ କହିଲେ-ଚାଣକ୍ୟଙ୍କର କ'ଣ ଏକ ସୁନ୍ଦର କଥା ଅଛି- 'ସୁଖସ୍ୟ ମୂଳଂ ଧର୍ମଃ ?

ଭକ୍ତ ଦାଦା-ସୁଖସ୍ୟ ମୂଳଂ ଧର୍ମଃ / ଧର୍ମସ୍ୟ ମୂଳମ୍ ଅର୍ଥଃ / ଅର୍ଥସ୍ୟ ମୂଳଂ ରାଜସ୍ୟ / ରାଜସ୍ୟ ମୂଳମ୍ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଜୟଃ / ଇନ୍ଦ୍ରିୟଜୟସ୍ୟ ମୂଳଂ ବିନୟଃ / ବିନୟସ୍ୟ ମୂଳଂ ବୃଦ୍ଧୋପସେବା / ବୃଦ୍ଧ-ସେବୟା ବିଜ୍ଞାନମ୍।'

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏହା ହେଲା ଧର୍ମର ଗୋଟିଏ ସଙ୍କେତ । ଧର୍ମ ସଙ୍ଗରେ ଜୀବନର ଯାହାକିଛି ଏକ ସୂତ୍ରରେ ଗୁନ୍ଥା ହୋଇ ରହିବ, ଧରା ହୋଇ ରହିବ, ବନ୍ଧା ହୋଇ ରହିବ । ଜୀବନର କୌଣସି ଦିଗଟି ବାଦ୍ ପଡ଼ିଲେ ଧର୍ମର ସେତିକି ପରିମାଣରେ ଅଙ୍ଗହାନି ଘଟିବ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୨୭.୭.୧୯୪୬

॥ ଧର୍ମର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା କ'ଣ ॥

ବାହାରୁ ଆସିଥିବା ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ ପ୍ରାଥମିକ କଥାବାର୍ତ୍ତାର ପରେ ଧର୍ମର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଜୀବନର ପ୍ରୟୋଜନ ଯେତେ ଦିନ ଅଛି, ଧର୍ମର ପ୍ରୟୋଜନ ମଧ୍ୟ ସେତେଦିନ ରହିବ । ଧର୍ମ ମାନେ ତାହା ହିଁ କରିବା ଯଦ୍ଦାରା ପରିବେଶକୁ ଧରି ଆମ୍ଭେମାନେ ସୁନ୍ଦର ଓ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିପାରୁ, ବଢ଼ିପାରୁ, ଉନ୍ନତିର ପଥରେ ଚାଲିପାରୁ-ଆନନ୍ଦରେ, ଶାନ୍ତିରେ, ପ୍ରୀତିରେ ଓ ଗୌରବରେ । ଏହାରି ସହିତ ପୁଣି ରହିଛି ଏହାର ପ୍ରତିକୂଳ ଯାହା ତାହାର ନିରାକରଣୀ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା । ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉଦାହରଣ ରହିଲେ ଧର୍ମ ହେବ ନାହିଁ । ମୋର ସମ୍ମୁଖରେ ଜଣେ ଆପଣଙ୍କୁ ଅତ୍ୟାଚାର କରି ଚାଲୁଛି, ମୁଁ କିନ୍ତୁ ମୁଖ ବନ୍ଦ କରି ରଖୁଛି, ଆଙ୍ଗୁଳି ହଲାଇ ନାହିଁ, ଭାବୁଛି-ମୋର ତ କୌଣସି କ୍ଷତି ହେଉନାହିଁ । ଏହି ଧରଣର ବେଦବଦ୍ଧ ଭାବ ଯେତେ ଦିନ ଥିବ, ସେତେ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମାଜରେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବନ ନିରାପଦ ହେବ ନାହିଁ । ଆଦର୍ଶ ନିଷ୍ଠା, ଦରଦ, ସେବା ବୁଦ୍ଧି, ତ୍ୟାଗ ଶକ୍ତି, ସଂଯମ, ପରାକ୍ରମ ଇତ୍ୟାଦି ଯାବତୀୟ ସବୁଗୁଣ ଯଦ୍ଦାରା ଜୀବନଟା ସାର୍ଥକ ଓ ସୁଖକର ହୋଇ ଉଠେ, ଏହି ସମସ୍ତ ଧର୍ମର ଅବଦାନ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୦.୧୦.୧୯୪୬

॥ କେଉଁ ଜ୍ଞାନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ॥

ବନାରସ ହିନ୍ଦୁ ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଜଣେ ସଂସ୍କୃତର ଅଧ୍ୟାପକ ଆସିଛନ୍ତି । ସେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ-ଗାତାର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଅଛି-‘ଯାମିମା’ ପୁଷ୍ପିତା ବାଟଂ ପ୍ରବଦନ୍ତ୍ୟବିପକ୍ଷିତଃ, ବେଦବାଦରତଃ ପାର୍ଥ ନାନ୍ୟଦସ୍ତାତିବାଦିନଃ’ । ଏହି କଥାରୁ ବୁଝାଯାଏ, ବେଦବାଦ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରତିବାଦ ଜ୍ଞାପନ କରା ହୋଇଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ତାହା କରା ହୋଇଛି ଆଚରଣହୀନ ଜ୍ଞାନର ଗାଳଟକ୍ୟର ବିରୁଦ୍ଧରେ । ସେଥିରେ distortion (ବିକୃତି) ଆସେ । ଆଚରଣର ଭିତର ଦେଇ

ଯେଉଁ-ଜ୍ଞାନ ଆସେ, ସେହି ଜ୍ଞାନ ହିଁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ । ପୁଣି ବେଦରେ ଯେଉଁ କ୍ରିୟାକାଣ୍ଡର କଥାମାନ ରହିଛି, ନିତ୍ୟାନ୍ତ ପ୍ରବୃତ୍ତିସୁଖ ଓ ସାର୍ଥକାମନା ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ସେହି ଗୁଡ଼ିକର ଅନୁଷ୍ଠାନ କରନ୍ତି, ସତ୍ତା ପୋଷଣୀ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣର ସଙ୍ଗରେ, ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଅଭିଳାଷ ପୂରଣର ସଙ୍ଗରେ ଯାହାର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କର ଏହି ପ୍ରକାର ଆଚରଣରେ କିନ୍ତୁ ବ୍ୟର୍ଥ ଓ ସମର୍ଥର ପ୍ରକୃତ କଲ୍ୟାଣ ବିଶେଷ କିଛି ହୁଏ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଗାତା ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଏହି କଥାର ଅବତାରଣା ।

ଅଧ୍ୟାପକ ମହାଶୟ- କ୍ରିୟାକାଣ୍ଡର ପୁନଃପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଏବେ କ'ଣ ଆବଶ୍ୟକ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସତ୍ତାପୋଷଣୀ ଆଗ୍ରହରୁ ଏହିଟାକୁ ଯଦି ଫେରାଇ ଆଣୁ, ଏବଂ ତାହା ଦ୍ୱାରା ଯଦି ଯଥାଯଥ ଫଳ ପାଉ, ତେବେ ତାହାକୁ ଆଣିବୁ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ, ପ୍ରବୃତ୍ତିପୋଷଣୀ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି ବା ଶକ୍ତି ଆହରଣ କିନ୍ତୁ ଧର୍ମାଚରଣର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହଁ । ବେଶି ପରିମାଣର ଲୋକେ ହିଁ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆସନ୍ତ ହୋଇ ଭୁଲ ତ୍ରୁଟି କରି ବସନ୍ତି । ଶକ୍ତି-ସାମର୍ଥ୍ୟର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ଉଠି ନିଜର ଖୁସାଲି ମନବୃତ୍ତିକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ପାଇଁ । ଏହି ଧରଣର ଶକ୍ତି କିନ୍ତୁ ଅଧଃପତନର କାରଣ ହୋଇଥାଏ ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- କାଠ ଓ ଘିଅ ପୋଡ଼ିବାରେ କ'ଣ ଲାଭ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସବୁତାର ହିଁ ମାଙ୍ଗଳିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନ୍ତ୍ରରେ ଛନ୍ଦ ରହିଛି, ଦେବତା ରହିଛନ୍ତି, ରକ୍ଷି ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ସବୁର ବିନିଯୋଗ ରହିଛି । ପୂର୍ବପର ସାମଗ୍ରିକ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ନ ବୁଝି, କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଜିନିଷର ଏକପାଖିଆ ବା ଉପରର ଖୋଳସତାକୁ ଦେଖି ଛାଡ଼ିଦେଲି, ଭଲକରି ମିଳାଇ ଦେଖୁଲି ନାହିଁ, ଏହା ଦ୍ୱାରା କ'ଣ ବା ପ୍ରାପ୍ତି ଘଟିବ ? ପୁଣି, ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ତେଷା ରଖୁ ତେବେ ସବୁକିଛି ବାହାର କରି ପାରିବୁ । କାଠ ଆଉ ଘିଅ ପୋଡ଼ିବାର କଥା ଯେଉଁ କହୁଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଯଜ୍ଞର ଧୂମକୁ inhale (ନିଶ୍ୱାସ ସଙ୍ଗରେ ଗ୍ରହଣ) କରିଲେ ଯେ ନାନାଦି ବ୍ୟାଧି ଦୂରାଭୁତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ତ ଜଣା କଥା । ଏହା ହେଲା ଗୋଟିଏ ଦିଗ । ଏହିଭଳି ସେହି କର୍ମର ଅନେକ ମହିମା ରହିଛି । ପରିବେଶର ମଧ୍ୟରେ ପବିତ୍ରତା ଓ ଉନ୍ନତିର ସନ୍ଦାପନା ଜାଗ୍ରତ କରାଇବା ଏହା କିଛି କର୍ମ କଥା ନୁହଁ । ଯାଜ୍ଞ ଅନୁଷ୍ଠାନର ଭିତର ଦେଇ ସେହି ସମସ୍ତ କର୍ମ ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ହୋଇଥାଏ । ଲୋକ ବର୍ଜନୀ ହିଁ ହେଲା ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଯଦ୍ଦାରା ଯେତେ ବେଶାକରି ଏହି କର୍ମ ହାସଲ ହୋଇପାରେ, ତାହାହିଁ କାମ୍ୟ । ମଣିଷକୁ ଶୁଭ ଦିଗରେ ଉତ୍ତେଜିତ କରିଦେବାକୁ ହୁଏ ସପରିବେଶର ଉନ୍ନତି ସାଧନାରେ ।

ଅଧ୍ୟାପକ ବନ୍ଧୁ- ଗୋଟିଏ ଖରାପ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ ଯଦି ନିର୍ଗୁଣ ଭାବରେ ଯଜ୍ଞ କରେ ତାହା ହେଲେ ସେ କ'ଣ ଉପଯୁକ୍ତ ଫଳ ପାଇବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ନିର୍ଗୁଣ ଭାବେ କରିଲେ ଫଳ ହିଁ ପାଇବ । ନିର୍ଗୁଣ ଭାବରେ କରିବାକୁ ଗଲେ **habits, behaviour** (ଅଭ୍ୟାସ, ବ୍ୟବହାର) **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହୁଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ଚରିତ୍ର ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଉଠେ । ମୂଳ ଜିନିଷ ହେଲା ଇଚ୍ଛାନିଷ୍ଠା । ଜପ-ତପ-ଯଜ୍ଞ-ଆରାଧନା ଯାହା କିଛି ଏକମାତ୍ର ତାଙ୍କର ଖୁସିପାଇଁ, ତୃପ୍ତି, ତୁଷ୍ଟି ପାଇଁ । ନହେଲେ ସାର୍ଥସନ୍ଧିଷ୍ଠ କସରତର ଭିତରେ ବିଶେଷ କୌଣସି ଦାମ ନ ଥାଏ । ଯଜ୍ଞ ମାନେ ସମର୍ଥନା କର୍ମ ।

ଅଧ୍ୟାପକ ବନ୍ଧୁ- ଏଭଳି ଭଳି ଅଛି ଯେ ଯଜ୍ଞ ପୁରୁଷ ଦେବତା ଭଗବାନଙ୍କୁ ଯଜ୍ଞର ବିହିତ ଫଳଦାନରେ ବାଧ୍ୟ କରାନ୍ତି । ସେ ହିଁ ଭଗବାନଙ୍କ ନିକଟରୁ ସେହି ଫଳ ଆଦାୟ କରି ଆଣନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏହି କଥାଟା ମୋତେ ଖୁବ ଭଲ ଲାଗିଲା । ତାହା ମାନେ କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ ପ୍ରାପ୍ତିର ପଥ ସର୍ବଦା ହିଁ ଖୋଲା ଥାଏ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଶାସ୍ତ୍ରରେ ସର୍ବତ୍ର କର୍ମର ଉପରେ ଜୋର ଦିଆ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଆଜିକାଲି ଧର୍ମ ନାମରେ କିଛି ନକରି ପାଇବାର ବୁଦ୍ଧି ହିଁ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଉଠିଛି । ଏଥିରେ କିନ୍ତୁ ହତାଶା ଓ ଆପଣେଷ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ହିଁ ପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ ନାହିଁ । ଧର୍ମ ମାନେ ହିଁ ଧୃତିବଳାୟା କର୍ମ । ଦେଶକୁ ଯଦି ଜାଗ୍ରତ କରିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ତେବେ ଧୃତିପୋଷଣୀ କର୍ମୋସାହର ବନ୍ୟା ଡାକି ଆଣନ୍ତୁ । ଅତୀତରେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ଜ୍ଞାନ-ଗବେଷଣା ଯାହା କିଛି ହେଉଥିଲା, ତାହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚେଷ୍ଟା ରହୁଥିଲା ତାକୁ ବାସ୍ତବ କର୍ମରେ ପ୍ରତିଫଳିତ କରି **life** (ଜୀବନ)କୁ **enrich** ଓ **exalt** (ସମୃଦ୍ଧ ଓ ଉନ୍ନତ)କରି ତୋଳିବା ପାଇଁ । ଆପଣମାନେ ଲାଗି ରୁହନ୍ତୁ, ଆପଣମାନଙ୍କର ପ୍ରଚେଷ୍ଟାକୁ ଦେଖି ପରମ ପିତାଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ନାନାଦି ଭାବରେ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିବ ସେଥିରେ କ'ଣ କିଛି ଠିକ୍ ଅଛି ? କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଅଟକି ରହିଦେନି, ଆହୁରି, ଆହୁରି କରି ଆଗେଇ ଯା'ନ୍ତୁ । ଏହି ଆହୁରି କରିବା ବା ହେବାର ଅନ୍ତ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଅତୀତରେ ଯେଉଁ ପ୍ରକାରର ଆଦର୍ଶ କେନ୍ଦ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା, ତାହା କ'ଣ ପୁନଃ ଫେରି ଆସିବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୋର ତ ଅଗାଧ ବିଶ୍ୱାସ- ସେହି ରକମଟା ଫେରିଲା ଆଣିପାରିଲେ ତାହା ଫେରିବ । ଅବଶ୍ୟ ସେହି-ରକମଟା କେଉଁ ଭାବରେ ବର୍ତ୍ତମାନ

ଅଣାଯାଇ ପାରିବ, ତାହାର ଗୋଟିଏ ରକମ ଅଛି । ଗୁନି ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ଭୁଲିଛି ତାହା ଦୂର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଦେଶକାଳ ପାତ୍ରୋପଯୋଗୀ କରି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ହେବ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କୃଷ୍ଣର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଯେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଜ୍ଞାନଭିତ୍ତିକ, ତାହା ଧରାଇ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯେ ଏହି ଧରଣର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଦେଖାଇ ଦେଇ ପାରିବେ, ସେ ହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ନମସ୍ୟ ହେବେ । ପାତଞ୍ଜଳରେ ଅଛି, 'ସଃ ପୂର୍ବେଷାମପି ଗୁରୁଃ କାଳେନାନବଜ୍ଞେଦାତ୍' । ଅର୍ଥାତ୍ ବର୍ତ୍ତମାନ ମହାପୁରୁଷ ଯିଏ, ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବତନ ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କର ଯା-କିଛି ତାହା ତ ରହିଛି, ପୁଣି ରହିଛି ସେମାନଙ୍କର ପରିପୁରଣ । ତେଣୁ ସେ ସେମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଗୁରୁ । ଏହିଭଳି ଗୁରୁତ୍ୱସମ୍ପନ୍ନ ଯେ, ତାଙ୍କୁ ଗୁରୁ ପଦରେ ବରଣ କଲେ ପୂର୍ବତନ କାହାରିକୁ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ । ବରଂ ଆହୁରି ବେଶୀ କରି ଧରିବାଟା ହୋଇ ଉଠେ । ପାତଞ୍ଜଳରେ ଆହୁରି କୁହାଯାଇଛି, 'କ୍ଳେଶ କର୍ମବିପାକାଶୟେର ପରାମୃଷ୍ଟ ପୁରୁଷବିଶେଷ ଇଶ୍ୱରଃ' । ସେହି ଜାଗ୍ରତ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଆତ୍ମେମାନେ ଲୋଭୁ । ଅପରାମୃଷ୍ଟ ମାନେ ସେ ଯେ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ବୋଧକରନ୍ତି ନାହିଁ, ତାହା ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ସେଥିରେ ସେ **upset** (ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ) ବା **unbalanced** (ସାମ୍ୟହରା) ହୋଇ ଆଦର୍ଶ ବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରୂପ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ଯେ ଅରୂପ । ଆତ୍ମେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ହିଁ ସେହିଭଳି ହୋଇ ପାରୁ ଯଦି ବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ **control** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ)କରିପାରୁ । କିନ୍ତୁ ବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ **control** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ)କରି ଯେ ଅରୂପ ହୋଇଛନ୍ତି, ସେହି ଧରଣର ବିଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଶାଳୀ ପ୍ରେରିତ ମହାନଙ୍କ ପ୍ରତି **attachment** (ଅନୁରାଗ)ର ଭିତର ଦେଇ ଯିବା ଛଡ଼ା ବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ ଆସେ ନାହିଁ । ବୁଦ୍ଧି ଦେଇ ବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଆୟତ୍ତରେ ଆଣିବା **mathematically** (ଗାଣିତିକ ଭାବରେ)ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ-ସନ୍ନିଧାନରେ ଯିବାର କଥା ଥିଲା । ଆଚାର୍ଯ୍ୟମାନେ ଯେ ଆଚରଣ କରି ଜାଣିଛନ୍ତି । ମାତୃଭକ୍ତି, ପିତୃଭକ୍ତି, ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଭକ୍ତି ଏହି ଗୁଡ଼ିକ ଥିଲା ଶିକ୍ଷାର ଭିତ୍ତି । ଭକ୍ତିଟା ହିଁ ଥିଲା ଜୀବନର ମେରୁଦଣ୍ଡ । ମାଆମାନଙ୍କର ସାମା ଭକ୍ତି, ବାପାଙ୍କର ପିତାମାତା ଓ ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି-ଏହି ସମସ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଖି ଭକ୍ତିଟା ସେମାନଙ୍କର ଭିତରେ ସତଃ ଗଜେଇ ଉଠୁଥିଲା । ପୁଣି ମାଆର ଯେତେବେଳେ ଧ୍ୟାନକୁ ନେଇ ପୃଥ୍ବୀରେ ଜନ୍ମ ନେଉଥିଲା । ସେଥିଯୋଗୁ ବହୁତ ସୁଖକର ହେଉଥିଲା ଜୀବନଟା । ବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ **integrated** (ସଂହତ)ହୋଇ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଟି ସୁଠାମ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା । ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାଶ୍ରମର ଶିକ୍ଷାଟା ହେଉଥିଲା ଶ୍ରଦ୍ଧାମୁଖର କରିବାର ଉପରେ ଛିଡ଼ା

ହୋଇ । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ କର୍ମଦକ୍ଷ ଥିଲେ । ସମାଜର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ **asset** (ସମ୍ପଦ) ଥିଲେ । ଆଉ ଶୁଣୁର ଗୃହ ଥିଲା ଝିଅମାନଙ୍କର ଗୁରୁଙ୍କ ଗୃହ ପରି । ସେମାନଙ୍କର ବିବାହ-ବ୍ୟବସ୍ଥାଦି ଦେଖି ଶୁଣି ଶ୍ରେୟ ପୁରୁଷଙ୍କ ଘରେ କରାଯାଉଥିଲା । ଆଉ ଶୁଣୁର ଗୃହକୁ ପଠାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଶୁଣୁର କୁଲ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଶ୍ରଦ୍ଧା ପ୍ରାଣତାକୁ ମୁଖର କରି ଦେବାକୁ ହେଉଥିଲା । ଶୁଣୁର ଗୃହକୁ ଯାଇ ଶ୍ରଦ୍ଧା ହିଁ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲା ସେବାର ଭିତର ଦେଇ ସମ୍ପତ୍ତି ଓ ସନ୍ତୋଷକୁ ଧରି । ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ସେମାନେ ଶୁଣୁରଘରେ ସମ୍ରାଜ୍ଞାର ଆସନ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ । ରତ୍ନଗର୍ଭା ଜନନୀ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୨.୧୦.୧୯୪୭

II ଜୀବନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ଲାଭ କି ନୁହଁ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ଜୀବନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ଲାଭ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ହଁ ! ସୁକେନ୍ଦ୍ର କଳନର ପରିଣତି ହିଁ ହେଲା ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ଅର୍ଥାତ୍ ବୃଦ୍ଧିର ଜ୍ଞାନ । ଆଉ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନର ସାର୍ଥକତା ଆସେ ବ୍ୟବହାରିକ ଜୀବନରେ ତାହାର ପ୍ରୟୋଗର ଭିତର ଦେଇ, ଯାହା ଫଳରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନର ପଥରେ ଆଗେଇ ଚାଲେ । ପରିବେଶକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଏକା ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ ହୋଇ ଉଠିବାଟା ଜୀବନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନୁହେଁ । ଅନେକ କହନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ହେଲେ ଜଗତରେ ସବୁକିଛି ଏକାକାର ହୋଇଉଠେ । ତାହା ମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ଭିତରେ **divineness** (ଭଗବାନ) ପ୍ରତିଭାତ ହୁଏ । ଏହିଟା ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ବୋଧକୁ ହରାଇବା ନୁହଁ, ବରଂ **divine** (ଭଗବାନ୍) କେଉଁ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ, କେଉଁ ପଦ୍ଧତିରେ, କେଉଁ ପରିଣତିକୁ ନେଇ, କେଉଁ ଭାବରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି, ତାହାକୁ ଗଭୀର ଭାବରେ ବୋଧ କରିବା । ପରମ ସତ୍ତାକୁ ଯେତେବେଳେ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ବିଚିତ୍ରତାର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ବୋଧ କରାଯାଏ, ସେତେବେଳେ ତାକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ଜଣାହୁଏ । ଟିକା-ଟିପ୍ପଣୀ ପଢ଼ି ଭ୍ରାତ ଧାରଣାରେ **brain** (ମସ୍ତିଷ୍କ)କୁ **obsessed** (ଅଭିଭୂତ) କରିଥାଉ, ଫଳସ୍ବରୂପ ପରେ ମୂଳବସ୍ତୁଟି ଠିକ୍ ଭାବେ ବୁଝାଯାଏ ନାହିଁ । ଆଉ, ଏହି ଜିନିଷକୁ ପଢ଼ି ଜାଣିବାର ଉପାୟ ନୁହଁ । ଏହା କରି ଜାଣିବାର ବ୍ୟାପାର । କରିବା ଓ ଚାଲିବାର ସୁବିଧା ପାଇଁ ପଢ଼ିବାକୁ ହୁଏ । ଆଉ, ପଢ଼ିବାକୁ ହୁଏ ଆତ୍ମାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ-ସନ୍ଥାନରେ ଯେ କି ପଢ଼ିବାର ମର୍ମଟା ଆଚରଣର ଭିତର ଦେଇ ଆୟତ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଓ ସକ୍ରିୟ ସେବା ଓ ଅନୁଶୀଳନ ହିଁ ହେଲା ଏହି ପଥର ପାଥେୟ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୨.୧୦.୧୯୪୭

II ସ୍ବାଧୀନ ଇଚ୍ଛା ଓ ଦୈବ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ II

ସ୍ବାଧୀନ ଇଚ୍ଛା ଓ ଦୈବ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ସ୍ବାଧୀନ ଇଚ୍ଛା ବୋଲିଲେ ମଣିଷ ବୁଝେ ପ୍ରବୃତ୍ତିପରତନ୍ତ୍ରତା ଅର୍ଥାତ୍ ଯଦୃଚ୍ଛା ଚାଲିବାର ସୁବିଧା । ଏହି ଭାବରେ ଯଦି ସ୍ବାଧୀନ ଇଚ୍ଛାର ବ୍ୟବହାର କରାହୁଏ, ତେବେ ଏହା ଯେ କେତେ ବଡ଼ ସର୍ବନାଶର ବ୍ୟାପାର ତାହା ଚିନ୍ତାର ବାହାରେ । ସ୍ବାଧୀନ ଇଚ୍ଛାର ସର୍ବୋଚ୍ଚଷ୍ଟ ପ୍ରୟୋଗ ହେଲା ନିଜର ଆଜ୍ଞେ-ବାଜ୍ଞେ ଇଚ୍ଛା ଓ ଶୃଙ୍ଖଳା ଖୁସାକୁ ଆଦୌ ପ୍ରଶ୍ନର ନ ଦେଇ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଇଚ୍ଛାକୁ ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ କରି ଚାଲିବାରେ । ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ଆସେ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ଯାହା ଫଳରେ ଅନେକ ଦୁର୍ଭୋଗ କଟିଯାଏ । ମାଆ-ବାପା ହେଲେ ମଣିଷର ସତ୍ତାବଗୁରୁ । ତାଙ୍କର ଅଧୀନତାକୁ ବି ଯଦି କେହି ସେଞ୍ଚାରେ କାୟମନୋବାକ୍ୟରେ ସାକାର କରି ନିଏ, ନିଜର ଖୁସିମତ ଚଲା ଅପେକ୍ଷା ତାହାର ଫଳ ବି ଅନେକ ଭଲ ହୁଏ । ଏହି ପ୍ରକାରର ମାନ୍ୟବୃଦ୍ଧି ରହିଲେ ଗୁରୁ-ଆନୁଗତ୍ୟ ସହଜ ହୋଇଉଠେ । ତେବେ ଗୁରୁଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଓ ପିତାମାତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ମଧ୍ୟରେ ଯଦି ଦୃଢ଼ ଉପୁଜେ, ସେହି ସ୍ଥଳରେ ଗୁରୁ ହିଁ ଅନୁସରଣୀୟ । ଦୈବ ବୋଲିଲେ ମୁଁ ବୁଝେ- **achieved glow of character** (ସମ୍ପ୍ରାପ୍ତ ଚାରିତ୍ରିକ ଦ୍ୟୁତି) । ସେଟା ବି ପୁରୁଷକାରର ଫଳ । ପୁରୁଷକାରମାନେ **active urge to fulfil** (ସକ୍ରିୟ ପରିପୂରଣା ଆକୃତି) । ଏହି **urge** (ଆକୃତି) ଯଦି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ସେବାରେ ଲାଗେ, ତାହା ହେଲେ ମଣିଷ ଦିନକୁ ଦିନ ବିଚଳିତ ହୋଇ ଉଠେ । ତାହାର ଚରିତ୍ରରେ **inconsistency** (ଅସଂଗତି) ଦିନକୁ ଦିନ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଉଠେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଯଦି ତାକୁ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସେବାରେ ଲଗାଏ, ସେ କ୍ରମେ-କ୍ରମେ ବିଜ୍ଞ ହୋଇ ଉଠେ ହିଁ ଉଠେ-ଲେଖିବା ପଢ଼ିବା ସେ ଜାଣିଥାଉ ଅଥବା ନ ଜାଣିଥାଉ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୪.୧୦.୧୯୪୭

II ମଣିଷ ପ୍ରକୃତ ମଣିଷ ହୋଇ ଉଠେ ନାହିଁ କାହିଁକି II

ଜଣେ ବହିରାଗତ ଭଦ୍ରଲୋକ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ-ଅନେକ ଶିକ୍ଷାରେ ଶିକ୍ଷିତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ପ୍ରକୃତ ମଣିଷ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ପୁଣି ଏପରି ଅଛି ଯେ-ଜଣେ ନିତ୍ୟାତ ମୂର୍ଖ, ନିଜ ନାମ ମଧ୍ୟ ଲେଖିପାରେ ନାହିଁ, ସେ ହୁଏତ **world renowned greatman**

(ଜଗତ ବିଖ୍ୟାତ) ଏକ ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇଗଲା । ଆମେ ଅନେକେ ବହୁବିଧ
 literacy (ପୋଥିଗତ ବିଦ୍ୟା) ଲାଭ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଆତ୍ମମାନଙ୍କର libido
 (ସୁରତ) ହୁଏତ ଏତେ strong (ଶକ୍ତିମାନ) ନୁହେଁ, ଯାହା ଫଳରେ ଜଣେ liv-
 ing Ideal (ଜୀବନ୍ତ ଆଦର୍ଶ) କୁ fulfil (ପରିପୂରଣ) କରିବାକୁ ଯାଇ
 ଆତ୍ମମାନଙ୍କର complex (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଗୁଡ଼ିକ adjusted and inte-
 grated (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଓ ସଂହତ) ହୋଇଉଠେ । ପ୍ରକୃତ ମଣିଷ ହେବା ମାନେ ହିଁ
 ଆଦର୍ଶ ନିଷ୍ଠାରେ ଏତେଟା ଦୃଢ଼ମନା ହେବା, ଯଦ୍ୱାରା ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ
 ଆସେ ଏବଂ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ନେଇ ପରିବେଶର ସଭାପାଳୀ ସେବାରେ ରତ ରହି
 ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଚଳିହୁଏ । ଲକ୍ଷେ ଜାଣିବାବାଲା ମଣିଷ ବି ଏହି କର୍ମକୁ କରି ପାରନ୍ତି
 ନାହିଁ, ମାତ୍ର କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିର libido -ର urge (ସୁରତ ସମେତ) rightly
 ligared (ବିହିତ ଭାବରେ ଯୁକ୍ତ) ହୋଇ ଉଠିଲେ, ସେ ଏହି ପୋଥିଗତ ବିଦ୍ୟାର
 ଧାର ନ ଧରିବି ଅନେକ କିଛି କରିପାରେ । ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ଗୃହରେ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ବୟସରେ
 ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଗୁରୁକରଣ କରାଇବାର ପ୍ରଥା ଅଛି । ଉନ୍ନେଷ ତାହାକୁ ହିଁ ଭିତ୍ତିକରି ।
 ଆଲୋକ ଯେପରି ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ଧରି ଗତିଶୀଳ - ସେହି ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବଙ୍କର ଅଜ୍ଞେୟ ଅଂଶ
 ସ୍ୱରୂପ ହୋଇ, ଏହା ଠିକ୍ ତଦନୁରୂପ । ଗୁରୁ ନିଷ୍ଠାରେ ଜ୍ଞାନ ଗଜାଇ ଉଠେ । ଏହି ଉପାୟ
 ଛଡ଼ା ଜ୍ଞାନ ଜନ୍ମିପାରେ ନାହିଁରେ ବାବା । ଅଗତ୍ୱମ-ବଗତ୍ୱମ ଯେତେ ଯାହା କର; ମୂଳ
 କଥା, ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ ତାହା ହିଁ, ଆୟତ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ ସେହି
 ସଭାବ, ଚାଲିଚଳନ, କର୍ମ, କଥା, ଯଦ୍ୱାରା ଆମେମାନେ ସପାରିପାର୍ଶ୍ୱକଙ୍କୁ ନେଇ
 ବଢ଼ିଚାଲୁ । ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ । ବିଭିନ୍ନ ଭାଷାରେ ଏହାକୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରରେ
 କୁହାଯାଇଛି । ସାର୍ଥକ free will (ସାଧାନ ଇଚ୍ଛା) ଯାହା ତାହା କିନ୍ତୁ complex
 (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଦ୍ୱାରା fettered (ଆବଦ୍ଧ) ନୁହେଁ, ସେହି ମହାଜ୍ଞାନର ଜାଗରଣ ହୁଏ
 ଏହି ଧାରାର ଭିତର ଦେଇ । Free (ଫ୍ରି)ର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି 'ପ୍ରୀ' ଅର୍ଥାତ୍,
 ପ୍ରୀତିକରଣର କର୍ମ । ଯେତେବେଳେ ପ୍ରେଷ୍ଟଙ୍କର ପ୍ରୀତି ସାଧନାରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ରହୁ
 ଆମେମାନେ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ଆମେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ସାଧାନ ବା ମୁକ୍ତ, ଆଉ
 ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଖୁଆଲରେ ଯେତେବେଳେ ଆମେମାନେ ଚାଲୁ, ସେତେବେଳେ ଆମେମାନେ
 ପରାଧୀନ ବା ବଦ୍ଧ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୪.୧୦.୧୯୪୭

॥ ଶଙ୍କରଙ୍କର ମତବାଦ କେଉଁ ଭାବରେ ନେଲେ ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ ॥

ଶଙ୍କରଙ୍କର ମତବାଦ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା-

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ମୋର ମନେ ହୁଏ, ଶଙ୍କରଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡନ ନ କରି
 ତାଙ୍କ ମତବାଦକୁ rationally (ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଭାବରେ) explain (ବ୍ୟାଖ୍ୟା)
 କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଭଲ । ମାୟାମାନେ measured infinite
 (ସୀମାୟିତ ଅସୀମ), ଏହାକୁ ଅନ୍ୟ ଭାବରେ ବୋଲାଯାଏ ପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ସତ୍ତ୍ୱ ।
 ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ସତ୍ତ୍ୱକୁ ଯଦି ମାନୁ, ତାହା ହେଲେ ପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ସତ୍ତ୍ୱକୁ ମଧ୍ୟ ମାନିବାକୁ
 ପଡ଼ିବ । ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅଛି ବୋଲି ସତ୍ତ୍ୱ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଇ ନାହିଁ । ପରିବର୍ତ୍ତନର
 ଭିତର ଦେଇ ବି ସତ୍ତ୍ୱର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ବୋଧି ଚାଲିଛି । ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅଛି ବୋଲି ହିଁ
 ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଅଛି, ଲୀଳା-ମାୟାର୍ଯ୍ୟ ଅଛି, ଆଉ ଅଛି ଗତିଶୀଳ ଉପଭୋଗ । ଏହା ନ
 ଥିଲେ ସବୁ କିଛି static (ସ୍ଥିତିଶୀଳ) ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା । ଆଗ୍ରହ, ଆବେଗ, ଚେଷ୍ଟା,
 ରସାଦି କିଛି ହେଲେ କିଛି ରହିପାରନ୍ତା ନାହିଁ । ଜଗତ ମାନେ ଯାହା ଆଗରେ ଚାଲିଛି,
 ସଂସାର ମାନେ ମଧ୍ୟ ତାହା ହିଁ । ଯାହାର କ୍ରାନ୍ତ୍ୟଶୀଳ ସଭା ଅଛି, ତାହା କେବେହେଲେ
 ବି ମିଥ୍ୟା ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ । ଅଧ୍ୟାସ ମାନେ ବି ଭ୍ରାନ୍ତି ନୁହଁ । ଅଧ୍ୟାସ ବୋଲେ
 ମୁଁ ବୁଝେ ଅବଲମ୍ବନ କରି ରହିବା । କୌଣସି କିଛିର ନିରପେକ୍ଷ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ନାହିଁ ।
 ବ୍ରହ୍ମସଭାରେ ସଭାୟମାନ ରହି, ସେହି ସଭାକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ହିଁ ଯାହା କିଛି ଚିନ୍ତା
 ରହିଛି । କଥା ଗୁଡ଼ିକୁ ଏହି ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କଲେ ମୋର ମନେ ହୁଏ କୌଣସି
 ଅସୁବିଧା ଉତ୍ପତ୍ତିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ତ ଶାସ୍ତ୍ର-ଟାସ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ନାହିଁ । ନିଜର ବାସ୍ତବ ଅନୁଭବ ଓ
 ବୋଧ ଦେଇ ଯାହା ବୁଝେ, ତାହା ଏହି ଧରଣର ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୩.୧୨.୧୯୪୭

॥ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କେଉଁ ଭାବରେ ହୁଏ ॥

ଜଣେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- Surrendered (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ)
 କେଉଁ ଭାବରେ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- Be surrendered and have surren-
 der (ନିଜକୁ ସମର୍ପଣ କର, ଏବଂ ଆତ୍ମସମର୍ପଣର ଅଧିକାରୀ ହୁଅ) । ଯେ ଚାହେଁ,
 ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାହାର unrepelling surrender (ଅବ୍ୟୁତ୍ସର୍ଗ)

ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) ହୋଇଯାଏ । ଯାହାର ହୁଏ ତାହାର କୌଣସି ଖୁଆଲ ନଥାଏ, କେଉଁ ଫାଙ୍କରେ କିପରି ତାହା ହୋଇ ପାରିଲା । ଝିଅମାନେ ତାଙ୍କର ବିବାହ ପରେ ତାହାର ସାମାର ଘରକୁ ଆପଣାନ୍ତି କରି ନିଅନ୍ତି, ଏହାର ପଛାତରେ କ'ଣ କାହାରି କସରତ୍ ରହିଥାଏ ? ମନରେ ସବୁ କିଛିକୁ ମାନି ନେବାର ଏକ ଭାବନା ଥାଏ, ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଚାଲିବା, କହିବା ଓ କରିବା ସତ୍ୟ ଗତିକରେ । ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ଏକ ଅକ୍ଷେପ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ଦାନବାନ୍ଧି ଉଠେ । ଆବଶ୍ୟକ **unrepelling attitude and adherence** (ଅବ୍ୟୁତ ମନୋଭାବ ଏବଂ ଅନୁରାଗ) । ସେଇଥିରୁ ଆସେ **urge** (ଆକୃତି), **urge** (ଆକୃତି)ରୁ ଆସେ **energy** (ଶକ୍ତି), ସେହି **energy** (ଶକ୍ତି) **materialised** (ବାସ୍ତବାୟିତ) ହୁଏ **activity** ରେ (କର୍ମରେ) । **Energy** ଏବଂ **urge** (ଶକ୍ତି ଏବଂ ଆକୃତି)ର **velocity** (ଗତିବେଗ) ଅନୁଯାୟୀ **motion and output of work** (କର୍ମର ଗତି ଏବଂ ଉତ୍ପାଦନ) ହୋଇଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୧୭.୧୭.୧୯୪୭

II ମାନବ-ଜୀବନର ଅଧିଗମ୍ୟ କ'ଣ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଜଣେ ମଣିଷର ଅନେକ ଶକ୍ତି, ଅନେକ ଗୁଣ ଆଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ସର୍ବ-ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଠାରେ ଯଦି ତାହାର **surrender** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) ନ ଥାଏ, ତେବେ ସେ ଅସ୍ଥ ବିସ୍ତର **unadjusted** (ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ)ହୋଇଥାଏ । କେବଳ ମାତ୍ର ଆକାଶର ଭଗବାନଙ୍କୁ ମାନିଲେ ହେବ ନାହିଁ । ଷଡ଼-ଶୈଶ୍ୟଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତିରୂପା ଯେଉଁ ଭଗବାନ, ତାଙ୍କୁ ଯଦି ନ ମାନୁ, ତାଙ୍କଠାରେ ଯଦି ମଥା ନୁଆଇଁ ନ ପାରୁ, ତାଙ୍କର ନିଦେଶ ବହନ କରି ଯଦି ନିଜକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ନ କରୁ, ତାହା ହେଲେ ଆମର ଭଗବତ ବିଶ୍ୱାସ କଥାର କଥା ମାତ୍ର ହୋଇଥାଏ । ସେହି ବିଶ୍ୱାସରେ ଆମର ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଦେହରେ ହାତ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଅନ୍ଧ ଅହମିକା ହିଁ ଆମର ହୋଇଥାଏ ଉପାସ୍ୟ । ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ କେହି ଯଦି ଲୋକନାୟକ ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ସେ ହୋଇଥାଏ ଅଜ୍ଞତା ଓ ଅପଗତିର ଉଦ୍‌ଗାତା । ଗୀତାରେ ଅଛି-‘ବହୁନା’ ଜନ୍ମନାମତେ ଜ୍ଞାନବାନ ମାଂ ପ୍ରପଦ୍ୟତେ, ବାସୁଦେବଃ ସର୍ବମିତି ସମହାମ୍ନା ସୁଦୂର୍ଲ୍ଲଭଃ । ବାସୁଦେବ ହିଁ ସବୁକିଛି, ତାଙ୍କଠାରେ ଯାହା କିଛିର ସାର୍ଥକତା-ଏହି ପ୍ରକାରର ବୋଧ ହିଁ ଚରମ ବୋଧ, ଏହି ବୋଧରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଚାଲିବା ହିଁ ଚରମ ପ୍ରାପ୍ତି । ବାସୁଦେବ ମାନେ ବସୁଦେବଙ୍କର ସନ୍ତାନ । **Concrete** (ବାସ୍ତବ)ର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ହିଁ ପାଇବାଟା

ହୁଏ **real** (ପ୍ରକୃତ), ବିନାୟିତ ବିକାଶିତ ବି ହୁଏ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । **Being** ଏବଂ **Be-coming** (ସତ୍ତା ଏବଂ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା)ର **nurture** (ପୋଷଣ) ଯଦି ଚାହୁଁ, ତାହା ହେଲେ ସମସ୍ତ ବୃତ୍ତି ଦେଇ ଏହି ପ୍ରକାରର ମହାନଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ହେବ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଭଲପାଇବାଟା ଯେଉଁ ଧରଣର ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ଯାଇ ପଡ଼ିବ, ଆତ୍ମର ବୋଧ ଓ ଗତିଟି ହୋଇ ଉଠିବ ସେହି ପ୍ରକାରର । ମଣିଷ ଯେ ବଡ଼ ଏବଂ ଛୋଟ ବୁଦ୍ଧି ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ତାହାର ମୂଳରେ ଅଛି ଏହି ରହସ୍ୟ । **Complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)-ଗୁଡ଼ିକର ଗଣ ଯେତେବେଳେ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼େ, ସେତେବେଳେ ମଣିଷ ହୁଏ ଉଚ୍ଚ-ନତ ବା ଉନ୍ନତ । **Meaningful adjustment of complexes** (ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ସାର୍ଥକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ)ହୁଏ ଏହି ପଥକୁ ଧରି । ତଦ୍‌ଭାବ ବଡ଼ ହୋଇଉଠେ ମଣିଷ । ଭଗବାନ ଯାହାର ଆକାଶରେ ଝୁଲିଥାନ୍ତି, ତାହାର **Libido** (ସୁରତ) ଉପଯୁକ୍ତ ଆଶ୍ରୟ ପାଏ ନାହିଁ । ଫଳରେ ସେ **adhered** ଓ **adjusted** (ଅନୁରକ୍ତ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ)ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଏକ କଥାରେ କହିଲେ କୁହାଯାଏ, ସେ ଜୀବନର ପଥ ହିଁ ପାଏ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକର **meaningful adjustment** (ସାର୍ଥକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ହେଲେ ସେଗୁଡ଼ିକ କେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେଗୁଡ଼ିକ ସତେଜ, ସବଳ ଓ ଅକ୍ଷତ ହିଁ ରହେ । ସତ୍ତା-ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାର ସହାୟକ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ତା'ର ପରିପନ୍ଥୀ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହି ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ଅସ୍ଥିତ ଯଦି ନ ଥାନ୍ତା, ସେଗୁଡ଼ିକର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କରିବାର କ୍ଷମତା ଯଦି ନ ଥାନ୍ତା, ତାହା ହେଲେ ମଣିଷ **subman** (ଅମଣିଷ) ହୋଇଯାନ୍ତା । ଜୀବନ-ଚଳନ ହିଁ ତାହାର ଅଟଳ ହୋଇ ଉଠନ୍ତା । ପ୍ରବୃତ୍ତିର ବିଲୋପ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କାମ୍ୟ ନୁହଁ । ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ ହିଁ ଧର୍ମ ଅଟେ । ଏହି ଆଧିପତ୍ୟ ହିଁ ମାନବ ଜୀବନର ଅଧିଗମ୍ୟ ।

ଆ : ପ୍ର : ୮/୨୧.୧୭.୧୯୪୭

II ଅହିଂସାର କର୍ମ କ'ଣ II

ଅହିଂସା ସମ୍ପର୍କରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ହିଂସା ହେଲା ତାହା ଯାହା ଜୀବନର ସ୍ଥିତି ଓ ପ୍ରଗତିର ପଥରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରେ, ଏହି ପ୍ରତିବନ୍ଧକର ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ରଚନା ହିଁ ଅହିଂସାର

କର୍ମ। ଅଧର୍ମର ପ୍ରତିବିଧାନ ନକରିଲେ ଧାର୍ମିକ ହୁଅ ଯାଏ ନାହିଁ। ଅପ୍ରେମକୁ ନିରସ୍ତ ନ କରିଲେ ପ୍ରେମିକ ହୁଅ ଯାଏ ନାହିଁ। ଯେଉଁମାନେ ଇଚ୍ଛା ସହକାରେ କ୍ରମାଗତ ଅନ୍ୟାୟ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଶଯ୍ୟତାନ ଦ୍ଵାରା **obsessed** (ଅଭିଭୂତ), ଯେଉଁମାନେ ତାହାକୁ **support** (ସମର୍ଥନ) କରନ୍ତି, ସେମାନେ ହେଲେ ଅନ୍ୟାୟର ପୋଷଣଦାତା, ଶଯ୍ୟତାନାର ପାଳକପିତା, ଆଉ ଯେଉଁମାନେ **neutral** (ନିରପକ୍ଷ), ସେମାନେ ଅନ୍ୟାୟର **leaven** (ବାଜ) ବା **culture medium** (ଉଦ୍ଭିଦକାରୀ ମାଧ୍ୟମ)-ବିଶେଷ। ଅସଲ କଥା, ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଅସତ୍-ନିରୋଧ ନହେଲେ ନିଜର ହିଁ ଧାରେ ଧାରେ ଅଧୋଗତି ହୁଏ, ଆଉ ଚରିତ୍ର ଏହି ରଙ୍ଗରେ ରଙ୍ଗିନ ହୋଇଉଠେ। ସତ୍ତା-ପୋଷଣା ଚଳନ ଓ ଅସତ୍-ନିରୋଧୀ ପରାକ୍ରମ ଏହି ଦ୍ଵିମୁଖୀ ଅଭିଯାନ ଅବ୍ୟାହତ ରହିଲେ ତେବେ ହିଁ ଅକ୍ଷତ ରହିବୁଏ। ଏହି କଳୁଷିତ ସମାଜରେ ତଥା ଏହି ସମାଜର ଥିବା କଳୁଷର କିଛି କିଛି ଏହାଦ୍ଵାରା ଅପନୋଦନ କରାଯାଇ ପାରିବ।

ଜଣେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ-ଯାଶୁଶ୍ରୀଷ୍ଠ ତ ଅହିଂସାପରାୟଣ ଥିଲେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେ ତାହା ତ ଥିଲେ ନିଷ୍ଠିତ, ତଥାପି ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ-ପ୍ରଭୁ ଯାଶୁ ଯେତେବେଳେ ଦେଖିଲେ ମନ୍ଦିରର ଚତୁରାରେ ବେଡ଼ା ଭିତରେ କେତେକ ବ୍ୟବସାୟୀ ପ୍ରବେଶ କରି ବିଭିନ୍ନ ଦୋକାନଦାରୀ କରି ମନ୍ଦିରର ପବିତ୍ରତାକୁ ନଷ୍ଟ କରୁଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସେ ସେହି ଦୋକାନଗୁଡ଼ିକୁ ଓଲଟ-ପାଲଟ କରି ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ଭାମ ବିକ୍ରମରେ ଚାବୁକ ଧରି ସେମାନଙ୍କୁ ସେଠାରୁ ତଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ। ଏହା କରିଥିଲେ ସେ ପରମପିତାଙ୍କର ସ୍ଵାର୍ଥ ରକ୍ଷାଥେଁ। କିନ୍ତୁ ବିପଦର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସେ ନିଜକୁ **defend** (ରକ୍ଷା) କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ନାହାଁନ୍ତି। ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ସେହିମାନଙ୍କର ଉଚିତ ଥିଲା ଶତ୍ରୁକୁ ଦମନ କରିବାକୁ। ମାତ୍ର ସେମାନେ ତାହା କରିଲେ ନାହିଁ। ଯାଶୁ ପରମ ପିତାଙ୍କ ପାଇଁ ଯେଉଁ **attitude** (ମନୋଭାବ) ନେଇଥିଲେ, ସେମାନେ ତଦୁପ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାର ଉଚିତ ଥିଲା। ଚୈତନ୍ୟ ଦେବ ମଧ୍ୟ ଜଗାଇ-ମାଧାଇ ଉପରେ କେମିତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଗ୍ରଭାବ ଧାରଣ କରି ସେମାନଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ଭୟ ଓ ଅନୁତାପ ଜଗାଇ ଦେଇ ତତ୍ପରେ ପ୍ରେମଭାବ ଦ୍ଵାରା ଅନ୍ତରକୁ ଜୟ କରିଥିଲେ। ସେ ଯଦି ସେମାନଙ୍କର ଉଗ୍ରଦମ୍ଭ, ଦର୍ପ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଉନ୍ମୁଗ୍ଧତାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ନକରି, ଆୟତ୍ତରେ ନ ଆଣି ମୂଳରୁ ପ୍ରେମ ଦେଖାଇବାକୁ ଯାଇଥାନ୍ତେ, ତାହା ହେଲେ ସେହି ପ୍ରେମ ସେମାନେ ଧରିପାରି ନ ଥାନ୍ତେ। ହୁଏତ ବ୍ୟଙ୍ଗ-ବିଦ୍ରୁପ କରିଥାନ୍ତେ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୭.୧୨.୧୯୪୭

॥ ଭାବନା ନ ଥାଏ କେତେବେଳେ ॥

ପ୍ରଭୁ ଯାଶୁଶ୍ରୀଷ୍ଠ, ବୁଦ୍ଧଦେବ ପ୍ରମୁଖ ମହାପୁରୁଷଗଣଙ୍କର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏମାନେ ଭାଲବାସା ଦେଇ ମଣିଷକୁ ଆକର୍ଷଣ କରନ୍ତି ଜୀବନ ପଥରେ, ଅମୃତର ପଥରେ, ଅଭ୍ୟୁଦୟର ପଥରେ। ସେମାନେ ଦେଇଯାନ୍ତି ଜୀବନ ବୁଦ୍ଧିର ନୀତି, ଯେଉଁ ସବୁକୁ ଅନୁସରଣ କରି ମଣିଷର ଜୀବନଟି ହୁଏ ସ୍ଵାର୍ଥକ। ଏହିମାନେ ହେଲେ **Law giver** (ବିଧି-ପ୍ରଦତ୍ତ)।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ-ଜୀବନର ନୀତିବିଧି ସେମାନେ ଯେତେ ହିଁ କହି ଯାଆନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି, ମଣିଷ ଯଦି ତାହା ନ ମାନେ, ତାହା ହେଲେ ଲାଭ କ'ଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେଥିପାଇଁ **first and foremost thing is unrepelling adherence to the principle** (ପ୍ରଥମ ଓ ପ୍ରଧାନ ଜିନିଷ ହେଲା ଆଦର୍ଶିକାରେ ଅବ୍ୟୁତ ଅନୁରାଗ)। ଏହା ନଥିଲେ ସବୁକିଛି ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା। **Then devil is the law giver** (ସେତେବେଳେ ଶଯ୍ୟତାନ ହିଁ ହୁଏ ବିଧି-ପ୍ରଦତ୍ତ)।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଆମେମାନେ ଆଦର୍ଶିକାରେ ଅବ୍ୟୁତ ଅନୁରାଗ ନେଇ ଚାଲିବାକୁ ଚାହୁଁ, କିନ୍ତୁ ମଝିରେ ମଝିରେ ତାହା ବ୍ୟାହତ ହୁଏ, ଏଥିରୁ ଉଦ୍ଧାର ହେବାର ଉପାୟ କ'ଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ଆମର ସମେଗ କେତେ ବେଳେ ଶୁଥ, ପୁଣି କେତେବେଳେ ତାହା ସବଳ ହୋଇପାରେ। କିନ୍ତୁ ଆଦର୍ଶିକାମୁଖୀ ଚଳଣୀଟି ସେପରି **continuous** (ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ) ରହେ। ଏହି ଚଳଣାର କ୍ରମାଗତି ଯଦି ଗୁଣ୍ଠି ନହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ଆଉ ଭାବନା ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୭.୧୨.୧୯୪୭

॥ ଆବୃହ୍ନ ସମ୍ପ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୈତନ୍ୟମୟ କେତେବେଳେ ବୋଧହୁଏ ॥

ଜଡ଼ ଓ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା-

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଜଗତରେ ଯାହା କିଛି ଅଛି ସବୁ କିଛି ଚୈତନ୍ୟ। ଅଚୈତନ୍ୟର ସତ୍ତା ନାହିଁ। ଚିତ୍ ଛଡ଼ା ସତ୍ତା ହିଁ ନାହିଁ। ଆବୃହ୍ନ ସମ୍ପ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ କିଛି ହିଁ ଚୈତନ୍ୟମୟ। ଜଡ଼ ମାନେ କମ୍ ଚୈତନ୍ୟ ଯୁକ୍ତ। ଜଡ଼ କଥାଟା **relative** (ଆପେକ୍ଷିକ) ଅର୍ଥାତ୍ ତୁଳନାତ୍ମକ। ପଥର ହେଉ, ଗଛ ହେଉ, ଗୋରୁ ଓ ମଣିଷ

ଭିତରେ ଯେଉଁଠାରେ ଯେତିକି ଚୈତନ୍ୟ ରହିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ତାହା ହିଁ ତାହା ଭିତରେ ଅଛି । ଗୋରୁ-ମଣିଷ, ଗଛ-ମଣିଷ, ପଥର-ମଣିଷ, ଘୋଡ଼ା-ମଣିଷ ଏହି କଥା ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ । ଯାହା କିଛି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ତାହା ସତ୍, ଚିତ୍ ଓ ଆନନ୍ଦର ବିଗ୍ରହ । ଏପରିକି ଗୋଟିଏ ବାଲିକଣା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଲକ୍ଷଣର ଆକାଂକ୍ଷା । ପ୍ରକୃତ ବୋଧ ଓ ଜ୍ଞାନ ଯାହାର ଆସେ, ତାହା ନିକଟରେ ଏହି ସତ୍ୟଟି ପ୍ରତିଭାତ ହୁଏ । ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ଓ ଐକ୍ୟର ବୋଧ ଓ ଜ୍ଞାନ ଏକ ସଙ୍ଗରେ ଯେଉଁଠି ଥାଏ, ସେହିଠାରେ ହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଧ ଓ ଜ୍ଞାନର ଉଦୟ ହୁଏ । ନିଜର ସତ୍ତାକୁ ଯେତେବେଳେ ଆତ୍ମେମାନେ ଭଲ କରି ଉପଲବ୍ଧ୍ୟ କରୁ, ସେତେବେଳେ ସେହି ମାନବଶ୍ରେଣୀରେ ଅନ୍ୟ ଯାହା କିଛିକୁ ଜାଣିବାକୁ ସମ୍ମତ ହେଉ । ଏହି ସତ୍ତାକୁ ଜାଣିବା ପାଇଁ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କଠାରେ ଅନୁରକ୍ତ ହେବାକୁ ହୁଏ । ଭକ୍ତି ନ ଆସିଲେ ଜ୍ଞାନ ହୁଏ ନାହିଁ । ଭକ୍ତି ଓ ଜ୍ଞାନ ଯାହା କିଛି ତାହା ସତ୍ତା ସମର୍ଥନ ପାଇଁ । ସତ୍ତା ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା, ପାଳନ କରିବା ଓ ପ୍ରସୃଷ୍ଟ କରିବାର ଆକୃତି । ପୁଣି ଏହି ଆକୃତିଟି ଯଦି ଗୁରୁ ଭକ୍ତିର ସଙ୍ଗରେ ସଙ୍ଗତିଶୀଳ ନହୁଏ, ସେହିଠାରେ ହିଁ ଆସେ **deviation** (ବିଚ୍ୟୁତି) । ମଣିଷ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ମାୟାରେ ପଡ଼ି ବିଧ୍ରୁତ ହୁଏ । ଏହିତାକୁ କୁହାଯାଏ ମାୟା-ମୋହର ବିଭ୍ରାନ୍ତି । ମଣିଷ ବିବାହ କରୁ, ସଂସାର କରୁ, ମନା ନାହିଁ । ଏଥିରୁ କୌଣସିଟା ତାହାର ଭକ୍ତି ଓ ଜ୍ଞାନ ଲାଭର ଅନ୍ତରାୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ବନ୍ଧନର କାରଣ ହୁଏ ନାହିଁ ଯଦି ସେ ଗୁରୁଗତ ପ୍ରାଣ ହୁଏ, ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରୀତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ତାହାର ସଂସାର ହୁଏ । ମୁଁ ବୁଝେ - ନରର ନାରୀ ପ୍ରୟୋଜନ ମୂର୍ତ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ, ନାରୀର ନର ପ୍ରୟୋଜନ ମୂର୍ତ୍ତି ଦେବା ପାଇଁ । ବିହିତ ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନ ଯାପନର ଫଳରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜାତକ ଯଦି ଇଚ୍ଛାନୁଗତ ମୁର୍ଚ୍ଛନା ନେଇ ମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଉଠନ୍ତି, ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାର୍ଥକ ହୁଏ ନର-ନାରୀର ମିଳନ । ଏହିପରି କରି ସମାଜ ଚୈତନ୍ୟଦୀପ୍ତ ହୋଇ ସମର୍ଥନୀ ତାଲି ତଳନରେ ଆଧାର ଯଦି ବିଶୁଦ୍ଧ ନ ହୁଏ, ତେବେ ଚୈତନ୍ୟ-ତଳନ ପଦେ-ପଦେ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ଏବଂ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଜଡ଼ତା ତାକୁ ଚାରିଆଡ଼ୁ ଘେରି ଧରେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୭.୩.୧୯୪୭

॥ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବତାର ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଭାବେ କର୍ମ କରନ୍ତି କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଯେଉଁ ଅବତାର ପୁରୁଷମାନେ ଆସନ୍ତି, ସେମାନେ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଅବତାର ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଗତିତ ସଂଘ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରି ତାହାର ତୁଟିକୁ ସଂଶୋଧନ ନ କରି ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ କର୍ମ କରନ୍ତି କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେ ଚାହାଁନ୍ତି ଜୀବନ, ସେ ଚାହାଁନ୍ତି ମଣିଷ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ତରରୁ ଯେଉଁମାନେ ଚାହାଁନ୍ତି, ସେମାନେ ଯେ ଯେଉଁଠି ଯେଉଁ ସଂଘ ବା ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ମଧ୍ୟରେ ଥାଆନ୍ତୁନା କାହିଁକି, ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସିଯାନ୍ତି । ସେ ଅଲଗା ରହିଲେ ମଧ୍ୟ, ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କୁ ଖୋଜିଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଆସିବାର ପଥଟି ଖୋଲାଥାଏ । ସେ ଦଳ, ମତ, ସଂଘ ବା ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବରେ । ସେ ବିଶ୍ୱର ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଆସିଥାନ୍ତି ।

ପ୍ରଶ୍ନ-ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯେ, ସେ ଯଦି ସର୍ବତ୍ର ତାଙ୍କର ଭକ୍ତ ବା ପରିବେଷକକୁ ପଠାଇ ନପାରନ୍ତି, ତେବେ ତତ୍କାଳୀ ଭକ୍ତ ପୃଥିବୀର ଯେ ଯେଉଁଠି ରୁହନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି, ପ୍ରତ୍ୟେକେ କ'ଣ ସେହି ମହାମାନବଙ୍କ ସନ୍ଧାନ ପାଇ ପାରନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯେଉଁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ **aerial** (ବେତାରବାଣୀ ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ଯନ୍ତ୍ର) ଅଛି, ସେହିମାନେ ହିଁ ପାଆନ୍ତି । ଅନ୍ତରରେ ଆଗ୍ରହ ରହିଲେ ସେ ଖୋଜି ଚାଲେ, ତଦ୍‌ଭାଗ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ବି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ସନ୍ଦେଶ ପାଇପାରେ, ବାହାରେ ବି ଅଭାବନାୟ ଭାବରେ ଯୋଗାଯୋଗ ହୋଇ ଉଠେ । ମଣିଷର ମସ୍ତିଷ୍କଟି ହେଲା ସୂକ୍ଷ୍ମତମ ଯନ୍ତ୍ର, ଯାହାର ଯେପରି **tuning** (ଏକତାନତା) ସେ ସେହି ଧରଣର ଜବାବ ପାଇଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୪.୧୯୪୭

॥ ଈଶ୍ବର କିଏ ॥

ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ଭକ୍ତ ପଚାରିଲେ- ଈଶ୍ବର କିଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେ ପ୍ରେମ ସରୁପ, ଦୟାସରୁପ, ସତ୍‌ସରୁପ । ତାଙ୍କର ଅସ୍ଥିତ୍ୱ ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ରହି ଯାହା କିଛି ଅସ୍ଥିତ୍ୱବାନ । ସେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ହିଁ ଯାହାକିଛି ରହିଛି । ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧରି ରଖୁଛନ୍ତି, ରକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି, ପାଳନ କରୁଛନ୍ତି-ଅନ୍ତର ଓ ବାହାରର ଶକ୍ତି ରୂପରେ, ସେଥିଯୋଗୁଁ ସୃଷ୍ଟି ତିଷ୍ଠି ରହିଛି ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ତାଙ୍କୁ ଜଣାଯାଏ କେଉଁ ଭାବରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- Christ (ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ)ଙ୍କୁ ଜାଣିଲେ ହିଁ ତାଙ୍କୁ ଜଣାଯାଏ ।

ପ୍ରଶ୍ନ-ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବିଶ୍ୱାସ କରିଲେ ହିଁ ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏ । ପରମପିତା ଏହାକୁ ଦେଇ ହିଁ ରଖୁଛନ୍ତି । ଯୀଶୁଙ୍କୁ ଭଲ ପାଅ, ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ତାଙ୍କ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ଆସିବ । ଭଲ ପାଇ ବସିଲେ ଯାହା କରାଯାଏ, ଅନ୍ତତଃ ନାଟକାୟ ଭଙ୍ଗାରେ ତାହା କରିଚାଲ, ବାକି ସ୍ବର କିଛି ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲି ଆସିବ ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଏହା କ'ଣ କପଟତା ନୁହଁ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- କପଟତା ହେବ, ଯଦି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ କରିବା ଦିମ୍ବୁଷା ହୁଏ। ଭଲପାଇବାର ଆଗ୍ରହ ଯଦି ଥାଏ ଏବଂ ସେହି ଆଗ୍ରହକୁ ପୁଷ୍ଟ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତୁମର ଯାହା କରଣୀୟ ତାହା ଯଦି କରିଚାଲ, ତାହା ହେଲେ ତାହା କପଟତା ହେବ କାହିଁକି?

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୮.୪.୧୯୪୭

॥ ଅଦୃଷ୍ଟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କେତେବେଳେ ଭାବନା ନ ଥାଏ ॥

ଅଦୃଷ୍ଟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଅଦୃଷ୍ଟ ବୋଲିଲେ, ଆମ୍ଭର ସ୍ୱକୃତ କର୍ମର ଫଳ ଯାହା ଆମର ଦେଖା ଓ ଜାଣିବାର ବାହାରେ ଅଛି। ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଯାହା ତାହାର ସ୍ପଷ୍ଟ ସୁନ୍ଦର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାରେ ମୁଁ ଯଦି ସୁପ୍ରଭୁ ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ-ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୋର ଜାଣିବାର ବାହାରେ କିଛି ରହିବ ନାହିଁ। କୌଣସି ଏକ ପୋଖରୀରେ ଯେ ସୁନ୍ଦର ପହଁରି ପାରେ, ସେ ଯଦି ଅନ୍ୟ ଏକ ପୋଖରୀକୁ ଯାଏ ତାହା ହେଲେ ସେ ତୁଟି ଯିବ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧.୭.୧୯୪୭

॥ ଧର୍ମ ଜୀବନ ଓ ବାସ୍ତବ ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ

ଜୀବନର ସମନ୍ୱୟ କେଉଁଠି ॥

ବହିରାଗତ ଜଣେ ଡାକ୍ତର ବାବୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ-ଧର୍ମ ଜୀବନ ଓ ବାସ୍ତବ ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ଜୀବନର ସମନ୍ୱୟ କିପରି ଭାବେ ହୋଇପାରେ? ଅନେକ ତ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ କମ୍ୟୁନିଜମ୍ ମତର ପକ୍ଷପାତୀ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଧର୍ମ ଜୀବନର ଭିତରେ ଜୀବନର ସବୁ ଦିଗର, ସବୁ ପ୍ରୟୋଜନର ସମାଧାନ ନିହିତ ଅଛି। ଧର୍ମ ମାନେ ପରିବେଶକୁ ନେଇ ବଞ୍ଚିବା ଓ ବଢ଼ି ଚାଲିବା। ତାହା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କର୍ମ। ପୁଣି କର୍ମଗୁଡ଼ିକ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ଅନୁଯାୟୀ। ସେଥିପାଇଁ ଆମ୍ଭର ସମାଜରେ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ **grouping** (ବିଭାଗ) ଥିଲା। କିନ୍ତୁ ସେହି **group** (ବିଭାଗ) ଗୁଡ଼ିକ ଥିଲା **inter-inter-ested** (ପରସ୍ପର ସାଥୀନିତ) ଓ **inter-related** (ପରସ୍ପର ସମ୍ବନ୍ଧାନୁବିତ)। ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଜାଣୁଥିଲେ କାହାରିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ କାହାରି ଚଳିବ ନାହିଁ। ଏହି ବୋଧାତୀ

ଜାଗ୍ରତ ରହୁଥିଲା। ଆଦର୍ଶଙ୍କଠାରେ ଅତୁଟ ନିଷ୍ଠା ଥିବା ହେତୁ। ଆଦର୍ଶ ନ ରହିଲେ ମଣିଷ ଭ୍ରାନ୍ତିର ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ିଯାଏ। ପ୍ରକୃତ ସାର୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଚେତନା ରହେ ନାହିଁ। ଦୃଷ୍ଟ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଏ। ତେଣୁ ଆଦର୍ଶମୁଖୀ ହୋଇ ପରିବେଶକୁ ନେଇ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ କଲ୍ୟାଣର ପଥରେ ଆଗେଇ ଚାଲିବା ହିଁ ଥିଲା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଐତିହ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କାର। ଏଥିରେ ନଥିଲା ସାର୍ଥ-ସଂଘାତ, ନଥିଲା ଦୃଶ୍ୟ-ବିଦେଷ, ନଥିଲା ବୃତ୍ତି ଅପହରଣ, ନଥିଲା ବେକାର ସମସ୍ୟା। କମ୍ୟୁନିଜମ୍ କାହାକୁ ବୋଲାଯାଏ, ତାହା ତ ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ମୁଁ ଯାହା କହିଲି ତାହା ଅପେକ୍ଷା ଭଲ ବ୍ୟବସ୍ଥା କ'ଣ ବା ହୋଇପାରେ ତାହା ତ ମୁଁ ବୁଝି ନାହିଁ। ଗୋଳମାଳ ହୁଏ ସେତେବେଳେ, ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭମାନେ ଆଦର୍ଶକୁ ନମାନି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଅଧୀନ ହୋଇ ଚାଲୁ। ଆଦର୍ଶ ବୋଲିଲେ ମୁଁ ବୁଝେ- ଏକଜଣ ମଣିଷ-ଯାହାଙ୍କର କରିବା, କହିବା ଓ ଭାବିବାର ମଧ୍ୟରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ତା ସମ୍ବନ୍ଧନୀ ସମନ୍ୱୟ ସଂଘଟିତ ହୋଇ ଚାଲିଛି। ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ, ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ହେବ। ଏହି ପକ୍ଷଟିକୁ ବୋଲାଯାଏ ଦୀକ୍ଷା। ଆଜିକାଲି ଆଦର୍ଶକୁ ଧରି ରଖିବାର ଧାରା ନାହିଁ, ଦୀକ୍ଷା ନାହିଁ, **habits, behaviour** (ଅଭ୍ୟାସ, ବ୍ୟବହାର) **adjust** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) କରିବାର ଚେଷ୍ଟା ନାହିଁ। ତେଣୁ ଏହିସବୁ ଦେଖି କ'ଣ ବା ଉତ୍ତମ ଆଶା କରାଯାଇପାରେ? ଏହି ଧରଣର କଥା ଉପସ୍ଥାପନା କଲେ ସେମାନେ କହିବେ ସନାତନୀ। ଯେ ଯାହା ବି କହୁନା କାହିଁକି, ବିଧିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ କିଛି ହେବ ନାହିଁ। ପୁଣି ଆଉ ଏକ କଥା, ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ସେହି ଆଦର୍ଶକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ, ଯାହାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବତନଙ୍କର **fulfilment** (ପରିପୂରଣ) ରହିଛି। ଯେ ଭେଦ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି, ସେ କେବେହେଲେ ପ୍ରକୃତ ଆଦର୍ଶ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୨.୭.୧୯୪୭

॥ ଅବତାରଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭେଦ କରିଲେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

ବହିରାଗତ ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଅସ୍ଥିତ୍ୱ ବା ଅବତାର-ତତ୍ତ୍ୱ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆପଣଙ୍କର ମତ କ'ଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭେମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁ- ଈଶ୍ୱର ଏକ ଓ ଅଦ୍ୱିତୀୟ। ଆମେ ସବୁ ଅବତାରଙ୍କୁ ମାନୁ। ଅବତାର କଥାଟି ମାନେ ଅବତରଣ, ଯେ ରକ୍ଷାକୁ ଡାକ କରନ୍ତି, ଗୁନିକୁ ଦୂରଭୂତ କରି ଜୀବନ ଧର୍ମର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରନ୍ତି। ତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର

ବି କୁହାଯାଏ। ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସେମାନେ ଦେଶକାଳ ପାତ୍ରୋପଯୋଗୀ କିର ମୂଳତଃ ଏକ ହିଁ ବାଣୀକୁ ବହନ କରି ନେଇ ଆସନ୍ତି । ଏକର ହିଁ ଅବତରଣ ହୁଏ ନାନା ଭାବରେ । ତେଣୁ ଅବତାରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭେଦ କରିଲେ ଇଶ୍ଵରଙ୍କୁ ignore (ଉପେକ୍ଷା) କରାହୁଏ । ଅବତାରଙ୍କୁ ଭଗବାନ ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଭଗବାନ ମାନେ ଷଡ଼ ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତି । ‘ପୁରୁଷୋତ୍ତମ’ କଥା ଅଛି, ତାହାର ଅର୍ଥ **fulfiller the best** (ସର୍ବ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପୂରଣକାରୀ) । ଅବତାର-ପାରମ୍ପରିୟ ନ ମାନିଲେ **further fulfilment** (ଆରୋତର ପରିପୁରଣ) ହୁଏ ନାହିଁ, **tradition** (ଐତିହ୍ୟ) ଠିକ୍ ରହେ ନାହିଁ । ସେଥିଯୋଗୁଁ ପୂର୍ବତନ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଯେପରି ସାକାର କରିବାକୁ ହୁଏ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହୁଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯିଏ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବତନ ଯେଉଁମାନେ ସମସ୍ତେ ରହିଥାନ୍ତି । ପୂର୍ବତନଙ୍କର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ତାଙ୍କ (ବର୍ତ୍ତମାନଙ୍କ) ନିକଟକୁ ଆସି ଆମେମାନେ ଭଲକରି ବୁଝିନେଉ । ଗୋଟିଏ ଧାରା ହିଁ କ୍ରମାଗତ ଚାଲିଛି । ଏହି ଧାରାକୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ଭାଗ୍ୟବାନ ସେହି ମାନେ, ଯେଉଁମାନେ ଅବତାର ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ଜାବଦଶାରେ ଧରି ଅତୁଟ ନିଷ୍ଠାରେ ରହି ନିର୍ଦ୍ଦିଧାରେ କାୟ ମନୋବାକ୍ୟରେ ଅନୁସରଣ କରି ଚାଲନ୍ତି । ଏହି ଚଳନର ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ଆସେ ଭଗବତ୍ ପ୍ରାପ୍ତି । ଭଗବତ୍ ପ୍ରାପ୍ତି ମାନେ ଭଗବତ୍-ସଭାବ ସମ୍ପନ୍ନ ହେବା, ସର୍ବ-ବେଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ଅନୁଯାୟୀ ଷଡ଼ ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ ହୋଇ ଉଠିବା ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୯.୭.୧୯୪୭

II ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନ ମାନେ କ’ଣ II

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନ ମାନେ ନିତ୍ୟ ସ୍ମରଣଶାଳୀ, ନିତ୍ୟ ଗତିଶୀଳ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ଜୀବନ । ଏହାର ମୂଳରେ ଅଛି ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠା । ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ନେଇ ଫୁଟି ଉଠେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନର ଯାହା କିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିଗର ଏକ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଅଛି । ତେଣୁ ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ଓ ଅଶାନ୍ତି ଦୂରଭୂତ ହୋଇ ଏକ ଗଭୀର ସମାଧାନ ଜନିତ ଆନନ୍ଦ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ସତ୍ତା ଚାହେଁ ନିଜକୁ ପୋଷଣ ଦେବାକୁ, ସଂରକ୍ଷଣ କରିବାକୁ ଆଉ ବହୁତକ୍ ଠାରେ ବିସ୍ମୃତ ହେବାକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ବଞ୍ଚିବାକୁ ବଢ଼ିବାକୁ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ପାଇଁ କାମ, କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ, ମୋହ, ମଦ, ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଏହି ଷଡ଼ବିଧି ଓ ମନ, ବୁଦ୍ଧି, ଅହଂକାର ଇତ୍ୟାଦିର ଆବିର୍ଭାବ ହୁଏ ମଣିଷ ଭିତରେ । କିନ୍ତୁ ମଣିଷ

ଯେତେବେଳେ ଏହି ଗୁଡ଼ିକର ଅଧୀନ ହୋଇପଡ଼େ, ସେତେବେଳେ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ଅର୍ଥାତ୍ ଧର୍ମଠାରୁ ଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇ ପଡ଼େ । ତେଣୁ ଏହି ସବୁର ବଶ ନହୋଇ ଏହିଗୁଡ଼ିକୁ ବଶୀଭୂତ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ମଣିଷ ସ୍ଵଇଚ୍ଛାରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଅଧୀନତା ଯେତେ ପରିମାଣରେ ସାକାର କରିନିଏ, ସର୍ବବୃତ୍ତିର ଇଷ୍ଟାନୁଗ୍ରହ ବିନ୍ୟାସ ଯେତେ ପରିମାଣରେ କରିଚାଲେ, ସେତେ ପରିମାଣରେ ସେ ହୁଏ ସାଧାନ । ଆଉ ଏହି ସାଧାନ ମଣିଷ ହିଁ ପାରେ ସେହି ପ୍ରକାର ଚାଲିବାକୁ ଯଦାଚା ନିଜର ଓ ଅପରର ବଞ୍ଚିବା-ବଢ଼ିବା ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହେ । ଏହି ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠ ଚଳନକୁ ବୋଲାଯାଏ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା, ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ ଧର୍ମ । ପାରିପାର୍ଶ୍ଵିକଙ୍କୁ ignore (ଉପେକ୍ଷା) କରିଲେ ଧର୍ମ ହେବ ନାହିଁ, ସମସ୍ତେ ମୃତ୍ୟୁ କବଳରେ ପଡ଼ିବେ । ତୁମେ ରଜା ହୋଇ ରହିବ ତାହା ହେବ ନାହିଁ । ତୁମର ବଞ୍ଚିରହିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟର ଏତେ ପ୍ରୟୋଜନ ଯେ ତାକୁ ତୁମକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାକୁ ହେବ, **environment** (ପରିବେଶ) କ୍ଷୀଣ ହେଲେ ତୁମର ଜୀବନ ମଧ୍ୟ କ୍ଷୀଣ ହେବ । ତାହା ହେଲେ ଭାବି ଦେଖ ଧର୍ମ ଜିନିଷଟା କେତେ ପରିମାଣରେ **demo- cratic** (ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ) । ତୁମର ନିଜର **right** (ଅଧିକାର) **establish** (ପ୍ରତିଷ୍ଠା) କରିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ଆଗେ ଅନ୍ୟର **right** (ଅଧିକାର) **estblish** (ପ୍ରତିଷ୍ଠା) କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ନହେଲେ ତୁମର **right** (ଅଧିକାର)ର ଅସ୍ତିତ୍ଵ ଟିକି ରହିପାରିବ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟର **right** (ଅଧିକାର) **affect** (ବ୍ୟାହତ)କରନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ତୁମକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଶଯିତାନୀ କରିବା ଯେପରି ପାପ, ଶଯିତାନୀର ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବା ମଧ୍ୟ ପାପ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୯.୭.୧୯୪୭

II କୃଷ୍ଣ ରଖିଲେ କିଏ ମାରିପାରେ ?

କୃଷ୍ଣ ମାରିଲେ କିଏ ରଖିପାରେ ? ମାନେ କ’ଣ II

କୃଷ୍ଣ ମାରିଲେ କିଏ ରଖିପାରେ ? ମାନେ କ’ଣ

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ-ମୁଁ ବୁଝେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଯିଏ ରକ୍ଷା କରିବ ତାହାକୁ କିଏ ବା ମାରିପାରେ ? କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଯିଏ ମାରିବ ତାକୁ କିଏବା ରକ୍ଷା କରିପାରେ ? - ଏହାର ଅର୍ଥ-ଯିଏ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଅର୍ଥାତ୍ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ନିତିବିଧି ଓ ସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖି ଚାଲେ ତାହାର ବଞ୍ଚି ରହିବାର ପଥଟି ପ୍ରଶସ୍ତ ହୋଇ ଉଠେ ଏବଂ ଯିଏ ଏହାକୁ ଅବଜ୍ଞା କରେ, ଜୀବନ ତାହାରି ପକ୍ଷରେ ଭୟସଙ୍କୁଳ ହୋଇ ଉଠେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୨.୭.୧୯୪୭

॥ ଜୀବନ୍ତ ଧର୍ମ କ'ଣ ॥

ଭଗବାନ ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣଦେବଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଭଗବାନ ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏହି କିଛିକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଲୋକଙ୍କର ମନରେ ଏକ କିମ୍ବଦନ୍ତ କିମାକାର ଧାରଣା ସୃଷ୍ଟି କରା ହୋଇଛି । ତାଙ୍କୁ ଆପଣମାନେ ଭଲ କରି ପରିବେଷଣ କରିବେ ଯଦ୍ୱାରା ଲୋକମାନେ ବୁଝିପାରନ୍ତି । ସେ ଥିଲେ ଜୀବନ୍ତ ଧର୍ମ, ତାଙ୍କୁ ବୁଝିବା ମାନେ ଧର୍ମର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟକୁ ଭଲ ଭାବେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା । ଧର୍ମ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସହଜ ହୋଇ ଫୁଟି ଉଠିଥିଲା । ସେଥିଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଅସାଧାରଣତା ନଥିଲା । ଜୀବନର ସର୍ବ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଧର୍ମ ଯେତେ ସହଜ ଓ ସାଧାରଣ ହୋଇ ଉଠିବ, ସେତେ ହିଁ ମଣିଷର ଜୀବନଟି ସୁରକ୍ଷିତ । ଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସେହି ସହଜ ଜୀବନର କଥା ହିଁ ଠାକୁର କହି ଯାଇଛନ୍ତି । ଏହା ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି କୃତ୍ରିମତା, କପଟତା ବା କୁଣ୍ଡାର ଗନ୍ଧ ନାହିଁ । ହଜରତ ରସୁଲ କହିଯାଇଛନ୍ତି- 'ଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କେବେ ହେଲେ ଯୁକ୍ତିତର୍କ କରିବ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ **just to the line, just to the level** (ଠିକ୍ ପଥରେ, ଠିକ୍ ମାତ୍ରାରେ) ଚାଲିବ । ଧର୍ମ ହେଲା ବିଜ୍ଞାନ । ଯଥାଯଥତା ଏହାର ଏକ ପ୍ରଧାନ କଥା । ଯାହା କରିଲେ ଧର୍ମ ହୁଏ, ତାହାକୁ ସଠିକ୍ ଢଙ୍ଗରେ କରିଲେ ହିଁ ଧର୍ମ ହୋଇଥାଏ । ଏପଟ-ସେପଟ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ କରିଲେ ତାହା ହେବ ନାହିଁ । ଇଷ୍ଟାନୁଗ୍ରହ ସଙ୍ଗତ ନେଇ ନିଜର ଓ ପରିବେଶର ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ଯଦ୍ୱାରା ତାହା ଅବ୍ୟାହତ ରହେ, ସେହି ପ୍ରକାର ଚାଲିବା ହିଁ ଧର୍ମ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଗୁରୁ ଘୋର ଆଜ୍ଞାପ୍ରାପ୍ତି ତାଙ୍କୁ କହିଥିଲେ- 'ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚେ ଭବ' । ଏହିତା ହେଲା ଧର୍ମର ପ୍ରଧାନ କଥା । ରୁସୁଲଙ୍କ କଥା ମଧ୍ୟ କେତେ ଚମତ୍କାର । ସେ କୁଆଡ଼େ କହିଥିଲେ- ତୁମ୍ଭେମାନେ ନିଜସ୍ୱ ଧର୍ମ ମତରେ ନିଷ୍ଠା ରଖିବ, କିନ୍ତୁ ଅପରର ଧର୍ମମତକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିବ । ଏପରିକି ଅପରର ଧର୍ମ ସ୍ଥାନ ଯଦି ଅସଂସ୍କୃତ ଥାଏ, ତେବେ ତାହାକୁ ସଂସ୍କାର କରିଦେବ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୩.୭.୧୯୪୭

॥ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ କାହା ପାଇଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ-ଗୀତାରେ ଅଛି - ଯେତେବେଳେ ଯେତେବେଳେ ଧର୍ମର ଗ୍ଳାନି ହେବ ସେତେବେଳେ ଧର୍ମ ସଂସ୍କାର ପାଇଁ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହେବ । ମୂଞ୍ଚଲମାନ ଓ ଶ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ୍ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ କ'ଣ କୌଣସି

ଗ୍ଳାନି ହୋଇ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅବତାର ପୁରୁଷଙ୍କର ଆଉ ଆବିର୍ଭାବ ହେଉ ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯେକୌଣସି ଜାତିର ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହେଉନା କାହିଁକି, ସେ ଆବିର୍ଭାବ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ । ରାମକୃଷ୍ଣଦେବ କେବଳ ବଙ୍ଗଳା ପାଇଁ ନୁହଁନ୍ତି, କେବଳ ଭାରତ ପାଇଁ ନୁହଁନ୍ତି, ସେ ସାରା ଜଗତ ପାଇଁ, ହିନ୍ଦୁ, ମୂଞ୍ଚଲମାନ, ବୌଦ୍ଧ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ୍ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ । ସେ ଆସନ୍ତି ଏକ ସ୍ଥାନରେ, ଏକ ଜାତିର ମଧ୍ୟରେ । କିନ୍ତୁ ଆସନ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କର ପରିପୂରଣ ମାନସରେ । ଆଉ ଏହି ପରିପୂରଣ କରିବାକୁ ଯାଇ ସେ କାହାରି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଆଘାତ ତ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ବରଂ ତାହାକୁ ବେଶୀ କରି ଉଜ୍ଜୀବିତ ଓ ଉଦ୍‌ବର୍ଦ୍ଧିତ କରି ଚୋଳନ୍ତି । ସେଥିଯୋଗୁଁ ଜାତି-ଧର୍ମ-ସମ୍ପ୍ରଦାୟ-ନିର୍ବିଶେଷରେ ଯେ କେହି ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରି ଉପକୃତ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୩.୭.୧୯୪୭

॥ 'ସର୍ବମ୍ ଆତ୍ମବଶ' ସୁଖମ୍'-ଏ କଥାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ॥

ଏକ ବହିରାଗତ ଭଦ୍ରଲୋକ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ-ସର୍ବମ୍ ଆତ୍ମବଶ' ସୁଖମ୍-ଏହି କଥାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ? ମଣିଷ ତ ମଣିଷର ସହଯୋଗିତା ଓ ସାହାଯ୍ୟ ଛଡ଼ା ଚଳିପାରେ ନାହିଁ । ତାହାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବାକୁ ଯାଇ ତାକୁ କ'ଣ ବହୁତ ଦୁଃଖ ପାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- 'ସର୍ବମ୍ ଆତ୍ମବଶ' ସୁଖମ୍' କଥାଟା ଖୁବ୍ ଠିକ୍ । ଆପଣ ଯଦି ପରବଶ ହୁଅନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ **obsessed** (ଅଭିଭୂତ) ହୁଅନ୍ତି **by complexes** (ପ୍ରବୃତ୍ତି ଦ୍ୱାରା) ତାହା ହେଲେ ଏହି ଗୁଡ଼ିକ ଆପଣଙ୍କୁ ନାକରେ ବୋଡ଼ିଦେଇ ଘୁରାଇବେ, ଆପଣଙ୍କର କୌଣସି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ରହିବ ନାହିଁ, ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଏହି ଦାସତ୍ୱ ଭୁଲ ଭ୍ରାନ୍ତି ଓ ଅଗଣିତ ଅବାସ୍ଥାନୀୟ ଓ ଅବାସ୍ତବ ବାଧ୍ୟବାଧକତା ଓ ଅସଙ୍ଗତି ସୃଷ୍ଟି କରି ଆପଣଙ୍କର ଦୁଃଖକୁ ବଢ଼ାଇ ତୋଳିବେ । କିନ୍ତୁ ସୁକେନ୍ଦ୍ର କି ସୁଧା ଚଳନଚର୍ଯ୍ୟାର ଫଳରେ ଆପଣଙ୍କର **internal** ଓ **external environment** (ଭିତର ଓ ବାହାରର) ପରିବେଶ ଯଦି ଆପଣଙ୍କର **control**ରେ (ବଶରେ) ରହେ, ତାହା ହେଲେ ହିଁ ତ ଆପଣଙ୍କର ସୁଖ । ଆପଣଙ୍କର କର୍ମ ଫଳରେ ପରିବେଶର ସାହାଯ୍ୟ-ସହଯୋଗିତା ସେତେବେଳେ ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତି ସତ୍ୟ ହୋଇ ଉଠେ । ଡାହଡ଼ା, ଆତ୍ମବଶ ଯେଉଁମାନେ ସେମାନେ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି, ଯଦ୍ୱାରା ପରମୁଖାପେକ୍ଷା ଓ ପର ନିର୍ଭରଶୀଳ

ବୁଦ୍ଧିଟି ଯଥା ସମ୍ଭବ କମ୍ ହୋଇପାରେ, ସେମାନେ ଅଯଥା ପ୍ରୟୋଜନ ଓ ଚାହିଦା ବଢ଼ାନ୍ତି ନାହିଁ, ସେବା ନେବାଠାରୁ ସେବା ଦେବାର ଝୋଙ୍କଟି ଥାଏ ସେମାନଙ୍କ ବେଶ୍। ଆଉ, ଯାହା ନିକଟରୁ ଯାହା ନେଉ, ନେବା ଠାରୁ ଦେବାଟା ସାଧାରଣତଃ ବେଶ୍ ପରିମାଣରେ ଥାଏ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୯.୭.୧୯୪୭

॥ ବନ୍ଧନ ମୁକ୍ତ କେଉଁ ଭାବରେ ହେବୁ ॥

ଜନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ-ଆମ୍ଭେମାନେ ବନ୍ଧନମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିବୁ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ପରମ ପିତାଙ୍କୁ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ଭଲ ପାଉ, ତାଙ୍କଠାରେ ଆସନ୍ତୁ ହେଉ, ତାଙ୍କଠାରେ ଆବନ୍ଧ ହେଉ ଭଲକରି, ତାହା ହେଲେ ହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସର୍ବପ୍ରକାରର ବନ୍ଧନ ମୋଚନ ହୋଇଯାଏ। ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେବେଳେ ଏକାନ୍ତ ମନରେ ତାଙ୍କୁ ଚାହୁଁ, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ପାଇବାର ପଥରେ ଯାହା କିଛି ଅନ୍ତରାୟ ସେ ସବୁକୁ ଆଉ ପୋଷି ରଖିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁନା। ତହା ସବୁ ଆପେ ଆପେ ଖସି ପଡ଼େ। ସେଥି ପାଇଁ ଈଶ୍ବର-ପ୍ରୀତି ବଢ଼େଇ ଚାଲିବା ହିଁ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବାର ପଥ ଅଟେ। ପ୍ରବୃତ୍ତିର ବନ୍ଧନମୁକ୍ତ ହେବା ମାନେ ଏହା ନୁହେଁ ଯେ ଆମ୍ଭ ଭିତରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକର ଅସ୍ତିତ୍ବ ରହିବ ନାହିଁ। ସେଗୁଡ଼ିକ ପୁରା ମାତ୍ରାରେ ଥାଏ, କିନ୍ତୁ ତାହା ଥାଏ ଈଶ୍ବରଙ୍କର ଅଧୀନ ହୋଇ, ଧର୍ମର ଅଧୀନ ହୋଇ, ତାହା କାହାରି କ୍ଷତିର କାରଣ ହୋଇ ନଥାଏ।

ଉପସ୍ଥିତ ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ମହିଳା ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ-ଜୀବନରେ ଯେତେବେଳେ ଏତେ ଦିଗରୁ ଏତେ ଆକର୍ଷଣ ବିଦ୍ୟମାନ, ସେ-କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମ୍ଭେମାନେ କେଉଁ ଉପାୟରେ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିବୁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯେତେବେଳେ ଏପରି ଏକ ଶୁଦ୍ଧ ଭାବ ହେବ ଯେ ପ୍ରିୟ ପରମଙ୍କର ହୋଇ ଉଠିବା ଭିନ୍ନ, ଆଉ କୌଣସିରେ ମୋର ପ୍ରଲୋଭନ ନାହିଁ, ସେହି ମୋର ମୁଖ୍ୟ ଏକାନ୍ତ କାମ୍ୟ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ଜଗତର ସବୁ ଆକର୍ଷଣ ଏପରି ଭାବରେ **adjust** ଓ **manipulate** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) କରି ପାରିବୁ, ଯଦ୍ବାରା ସେ ସବୁ ଗୁଡ଼ିକ ମଙ୍ଗଳପ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ରହିବ। ଏହିଭଳି କରି ହିଁ ମଣିଷ ସୁଖୀ ହୋଇପାରେ, ମୁକ୍ତ ହୋଇପାରେ। ଜଗତର ଆକର୍ଷଣ ମନ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିଲେ ହିଁ ଯେ ମଣିଷଟି ପଟିଗଲା, ସେଭଳି କୌଣସି କଥା ନୁହଁ। ମନ ଥିଲେ ହିଁ ତାହା ବିଭିନ୍ନ

ଦିଗରେ ଧାବିତ ହେବ ହିଁ, କିନ୍ତୁ **Lord** (ପ୍ରଭୁ)ଙ୍କ ଉପରେ ଏତେ ପରିମାଣରେ ଟାଣ ଆବଶ୍ୟକ, ଯେଉଁ ଟାଣ କି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଟାଣରେ କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ସୁଦ୍ଧା ଛିନ୍ନ ହେବାର ନାହିଁ। ଇଷ୍ଟଟାଣ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତିଟାଣର ଦୁଇର ଭିତର ଦେଇ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଟାଣଟି ଯେତେବେଳେ ଇଷ୍ଟାନୁଗ ବିନ୍ୟାସ ଓ ସମାଧାନ ଲାଭ କରେ ସେତେବେଳେ ଆସେ ଜ୍ଞାନ, ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବର ଜାଗରଣ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୯.୭.୧୯୪୭

॥ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ଓ ଉପାସନାର ସହଜ ପଥ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ମହିଳା ପଚାରିଲେ-ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ଓ ଉପାସନା କରିବାର ସହଜ ପଥ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭେ ଯଦି **Christ** କୁ ଭଲ ପାଉ ଓ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରି ଚାଲୁ, ତାହା ହେଲେ ହିଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ଓ ଉପାସନା କରିବା ସଠିକ୍ ହୁଏ। ତାଙ୍କୁ ବା ତାଙ୍କ ଭଳି ଯିଏ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କାହାରିକୁ ଯେ ଧରେ ନାହିଁ, ଭଲ ପାଏ ନାହିଁ, ସେ ଭଗବାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚି ପାରେ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୯.୭.୧୯୪୭

॥ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ହିଁ ଭଗବାନଙ୍କ ପଥରେ ଯିବାର ସହଜ ପଥ କି ନୁହଁ ॥

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ-ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ବୁଦ୍ଧଦେବ, ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଇତ୍ୟାଦି ସମସ୍ତେ ଜୀବନର ତତ୍ତ୍ବ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କହିଛନ୍ତି। ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କର କଥାକୁ ବୁଝିଛି ଯେ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ଛଡ଼ା ଭଗବାନଙ୍କ ପଥରେ ଯିବା କଷ୍ଟକର। ମୋର ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କି ଠିକ୍ ନୁହଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୁଁ ତ ସେହି କଥା କହିଥାଏ, ତାହା ହିଁ ତ ଅସଲ କଥା। ଇଷ୍ଟାନୁଗ ବୁଦ୍ଧି ଓ ବିସ୍ତାରର ପଥରେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଯିବାକୁ ହେବ। ତାହା ହିଁ ତ ଅସଲ କଥା। ତାହାହିଁ ତ ଧର୍ମ। ତଦନୁଗ ଚଳନ ହିଁ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ। କାମ ଯଦି ଧର୍ମକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ଚାଲେ, ତାହା ହେଲେ ତାହା ସର୍ବନାଶୀ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୁଏ। ଧର୍ମର ଅଧୀନ ଓ ଅନୁଗତ ହେଲେ, ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଓ ସଂଯତ ହେଲେ ତାହା ଭଲ ଛଡ଼ା ମନ୍ଦ ହୁଏନା। ତେଣୁ ଗାତାରେ କୁହାଯାଇଛି- 'ଧର୍ମ ବିରୁଦ୍ଧେ ଭୂତେଷୁ କାମୋହସ୍ତୀ ଭରତର୍ଷଭ'।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୯.୭.୧୯୪୭

॥ ଚତୁରାଶ୍ରମର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ହିନ୍ଦୁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଚତୁରାଶ୍ରମର କଥା ରହିଛି, ଏହି ଆଶ୍ରମ ଗୁଡ଼ିକର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ପ୍ରଥମ ଆଶ୍ରମ ହେଲା ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ-ଆଶ୍ରମ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ-ନିଷ୍ଠାକୁ ମେରୁଦଣ୍ଡ କରି, ବାସବ-କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ବୃଦ୍ଧିମୁଖୀ ଜ୍ଞାନ, ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ଚରିତ୍ର ଅର୍ଜନ ହିଁ ପ୍ରଥମ କଥା । ସେଥିରୁ ଯାହା ପାଇଲୁ ତାହା **apply** (ପ୍ରୟୋଗ) କରିବାର କ୍ଷେତ୍ର ହିଁ ହେଲା ଗ୍ରାହ୍ୟ-ଆଶ୍ରମ । ସଂସାରଟି ଏହାଦ୍ୱାରା ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ଗଢ଼ିଉଠେ । କାମିନୀ-କାଞ୍ଚନର ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ି ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ସେହି ସମସ୍ତର ବଶାଭୂତ ହୁଏ ନାହିଁ । କାରଣ, ଆଦର୍ଶ-ପ୍ରାଣୀ ହିଁ ତାକୁ ସବୁ ଅଭିଭୂତିର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଡେଇଁ ଧରି ରଖେ । ଏହି ପ୍ରକାର ସଂସାର ହୋଇ ଉଠେ ଧର୍ମର ସଂସାର । ତାହା ପରେ ପିଲାଛୁଆ ଦାୟିତ୍ୱବାନ ମଣିଷ ହେଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଭାର ଦେଇ ସେ ସେତେବେଳେ ବୃହତ୍ତର ପରିବେଶର ସେବାରେ ନିଜକୁ ବ୍ୟାପ୍ତ ରଖେ । ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ ବାନପ୍ରସ୍ଥ ଅର୍ଥାତ୍ ବିସ୍ତାରର ଜୀବନ । ତତ୍ପରେ ଆସେ ସନ୍ନ୍ୟାସ ଅର୍ଥାତ୍ ଆଦର୍ଶିକାରେ ସମ୍ୟକ ଭାବରେ କାୟମନୋବାକ୍ୟରେ ନିଜକୁ ନ୍ୟସ୍ତ କରିବା, ତାହା ବି ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆଶ୍ରମର ଧ୍ରୁବତାରା ହେଉଛନ୍ତି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବା ଆଦର୍ଶ । ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ପଥରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକତର ଆଗେଇ ଚାଲିବା ହିଁ ଜୀବନର କାମ୍ୟ । ମୁଁ ବହି-ଟଙ୍କ ପଢ଼ି ନାହିଁ, ଜାଣିବ, ମୁଁ ଯାହା କହେ ତାହାର ଭିତ୍ତି ହେଉଛି ମୋର **experience** (ଅଭିଜ୍ଞତା) । ଏହି ଅଭିଜ୍ଞତା ସଙ୍ଗରେ ଶାସ୍ତ୍ରର ମେଳ ଥାଏ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ସେତେ ପରିମାଣରେ ତାହା ଶାସ୍ତ୍ର । ଯଦି କୌଣସିଠାରେ ମେଳ ନ ଘଟେ, ସେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଁ ନାଚାର । କାରଣ, ମୁଁ ଯାହା ଜାଣିଛି, ବୁଝିଛି, ଦେଖୁଛି ତାହା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଅଧିକ କହିବାର ଉପାୟ ମୋର ନାହିଁ । ମୁଁ ବିଦ୍ୱାନ ନୁହଁ, ମୁଁ **crude man**, **foolish man** (ଅପକ୍ୱ, ମୂର୍ଖ ମଣିଷ) । ତେବେ ମୁଁ କରି କରି ଯେଉଁ ସତ୍ୟ ପାଇଛି ଏବଂ ସେହିତାକୁ ଆହୁରି ଅନ୍ୟମାନେ ଅନେକ କରି ଯାହା ଦେଖୁଛନ୍ତି ସେଥିରୁ ମୋର ବିଶ୍ୱାସ, ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଚାଲିଲେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ ସେହି ଜ୍ଞାନ ପାଇ ପାରନ୍ତି ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୯.୭.୧୯୪୭

॥ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଇବାକୁ ଗଲେ କ'ଣ ପ୍ରୟୋଜନ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ-ଆପଣଙ୍କର କ'ଣ ମନେ ହୁଏ ଯେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଇବାକୁ ଗଲେ ଆପଣଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବା ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ତାହା ମୁଁ କହୁନାହିଁ, ତେବେ ମୁଁ ମନେ କରେ ମୁଁ ଯାହା କହେ ତାହା ଅର୍ଥାତ୍ ମୋର **experience** (ଅଭିଜ୍ଞତା)କୁ ଯଦି କେହି ଅନୁସରଣ କରେ, ତେବେ ସେ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁଯାୟୀ ସେହିପ୍ରକାର **experience** (ଅଭିଜ୍ଞତା)ସେ ଲାଭ କରିପାରିବ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- କେଉଁ ପ୍ରକାର ସେ ଅଭିଜ୍ଞତା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେ **experience** (ଅଭିଜ୍ଞତା) ବୋଲିଲେ-ମୁଁ ଯାହାଙ୍କୁ **God** (ଇଶ୍ୱର)କହେ, **Bliss** (ଆନନ୍ଦ)କହେ, **heaven** (ସର୍ଗ)କହେ, ସେହି ସମକ୍ଷୀୟ **experience** (ଅଭିଜ୍ଞତା) ।

ପ୍ରଶ୍ନ କର୍ତ୍ତା- ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ସେ ସମକ୍ଷୀୟ ନିଜସ୍ୱ ଅଭିଜ୍ଞତା ରହିଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୁଁ ତାକୁ ଅସାକାର କରୁନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଭଲ ଭାବରେ ଜାଣିଛି ମୋର **experience** (ଅଭିଜ୍ଞତା)ର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ । ଏବଂ ସେହି **experience** (ଅଭିଜ୍ଞତା) ଯଦି କେହି ପ୍ରାପ୍ତ ହେବାକୁ ଚାହେଁ, ସେହି **experience** (ଅଭିଜ୍ଞତା)କୁ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଜଣେ ଆଉ ଜଣଙ୍କୁ କାହିଁକି ଅନୁସରଣ କରିବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯାହାର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ, ସେ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ଯିବ କାହିଁକି ? ତେବେ କାହାରି ଯଦି ପ୍ରୟୋଜନ ଥାଏ, ସେଥିରୁ ତାକୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବା ଭଲ ନୁହଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଆପଣଙ୍କର ଅଭିଜ୍ଞତା ପାଇବାକୁ ଗଲେ ଆପଣ ଯେଉଁ ଭାବରେ କରିଛନ୍ତି, ସେହି ଭାବରେ କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆପଣଙ୍କ ନିକଟରୁ ଅଳ୍ପ ଶିକ୍ଷା କରିବାକୁ ଗଲେ ଆପଣଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଶୁଣିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ସେହି ପଥ ଦେଇ ଚାଲିବାକୁ ହେବ, କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ତେବେ ତ ଯାଇ ସେଇଥିରେ ପାରି ଉଠିବି । ଗୋଟିକରେ ପାରି ଉଠିଲେ ସେତେବେଳେ ଆଉ ପାଞ୍ଚଟିର ତୁଳନାମୂଳକ ବିଚାର କରିପାରିବି ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୯.୭.୧୯୪୭

॥ 'ନାଦୈତ' ଗୁରୁଣା ସହ' କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଯାଶୁ ଭକ୍ତ ମା' ପଚାରିଲେ- ଅଦୈତ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଅଛି, 'ଅହ' ବୁଝାସ୍ନା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ସବୁ କଥା ଆମ୍ଭେମାନେ ଗ୍ରହଣ କରୁ, କିନ୍ତୁ ସେ ଯେ କହି ଯାଇଛନ୍ତି 'ଅଦୈତ' ତ୍ରିଷ୍ଟୁଲୋକେଷୁ ନାଦୈତ' ଗୁରୁଣା ସହ'- ତାହାକୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଗ୍ରହଣ କରି ନ ଥାଉ । ସର୍ବମୂଳରେ ଏହି ଗୁରୁଙ୍କୁ ନେଇ ନେତି-ନେତି ବିଚାରର ପଥ ଜ୍ଞାନର ପଥ ।

ପୁଣି ରହିଛି ଭକ୍ତି ମାର୍ଗର କଥା- ଭଲ ପାଇ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବା, ଭଜନା କରିବା ଅର୍ଥାତ୍ ସେବା କରିବା, ତାଙ୍କର ପ୍ରୀତିଜନକ କର୍ମ କରିବା, ତାଙ୍କର ଗୁଣକାର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବା, ତାଙ୍କୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଞ୍ଚାରିତ କରିବା, ତାଙ୍କରି ସ୍ମରଣ-ମନନ କରିବା, ନିଜର ଚରିତ୍ରକୁ ତାଙ୍କର ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ, ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଅନୁଯାୟୀ ଗଠିତ କରିବା ଇତ୍ୟାଦି । ଏହିଭଳି ଆଚରଣ କରି ମଣିଷ ତଦ୍‌ଗତ ଚିତ୍ତ ହୁଏ, ତାଙ୍କୁ ପାଏ । ଯାଶୁ କହିଛନ୍ତି- 'ମୁଁ ହିଁ ପଥ' । ଏହି କଥାର ମାନେ ମୁଁ ବୁଝିଛି, ସେ ଯାହା ଜାଣିଛନ୍ତି ତାହାକୁ ମୋତେ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ତାଙ୍କରି ଜାଣିବାର ପଥରେ ମୋତେ ଚାଲିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରୀତି ଯେତେ ରହିବ, ମୋର ଚଳଣୀ ଓ ବୋଧଟା ବି ହେବ ସେତେ **perfect** (ସୁଷ୍ଟ) । **Unrepelling attachment** (ଅଚ୍ୟୁତ ଅନୁରାଗ)କୁ ବୋଲାଯାଏ ଭକ୍ତି । ସ୍ୱାର୍ଥପ୍ରତ୍ୟାଶା ଓ କାମ-କାମନା ପୂରଣର ଧନ୍ଦା ରହିଲେ **unrepelling attachment** (ଅଚ୍ୟୁତ ଅନୁରାଗ)ହୁଏ ନାହିଁ । ଆମ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରବୃତ୍ତି ବି ଯଦି ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ସଂନ୍ୟସ୍ତ ନ ହୁଏ ଅର୍ଥାତ୍ **unad-justed** (ଅନିୟମିତ)ରହେ, ତେବେ ତାହା ହିଁ ମଣିଷକୁ ବହୁଦୂର ଛିଟିକାଇ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇପାରେ । ତେଣୁ ଏକମାତ୍ର ତାଙ୍କୁ ହିଁ କାମନା କରିବାକୁ ପଡ଼େ ଏବଂ ତାହା କେବଳ ତାଙ୍କରି ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପାଇଁ ନୁହଁ । ତାଙ୍କୁ ଖୁସୀ କରିବା ହିଁ ହେବ ମୋର ଏକମାତ୍ର ଓ ଚରମ ଚାହିଦା । ଏହି ଭଳି ହୋଇ ପାରିଲେ କୌଣସି କିଛି ମୋତେ ଚଳାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।....ସେଥିପାଇଁ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କଠାରେ ପ୍ରବଳ ଓ ସକ୍ରିୟ ଟାଣ ହେଲେ, ନିଶା ହୋଇ ପାରିଲେ ଆଉ କୌଣସି ଭାବନା ନଥାଏ, ସେ ଠିକ୍ ଜାଗାରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିବ । ଗୁରୁଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଇବା **mathematically** (ଗଣିତିକ ଭାବରେ) **tenable** (ସମର୍ଥନୀୟ) ହୋଇ ପାରେ, ଯେପରିକି **infinity** (ଅସମ୍ଭବତ୍)କୁ ନେଇ ଅଙ୍କ କଷିବା - **reason** (ଯୁକ୍ତି)ଦେଇ ତାହା ବୁଝା ଯାଇ

ପାରେ, କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବ ଭାବରେ ତାହା ଅତୀବ କଷ୍ଟକର । 'କ୍ଲେଶୋହଧିକତର ସ୍ତେଷାମବ୍ୟକ୍ରାସକ୍ରତ ଚେତସାମ୍' । ବେଶୀ କଷ୍ଟକର ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି, କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ ପ୍ରାୟ ଏହା ଅସମ୍ଭବ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୯.୭.୧୯୪୭

॥ ଆତ୍ମୋପଲକ୍ଷ୍ କେତେବେଳେ ଆସେ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ଯୋଗର ଅନୁଶୀଳନ କଲେ ଆତ୍ମ-ଉପଲକ୍ଷ୍ ଆସେ ନା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯୋଗ ମାନେ **the science of communion** (ଯୁକ୍ତ ହେବାର ବିଜ୍ଞାନ), **the science of love** (ଭଲ ପାଇବାର ବିଜ୍ଞାନ) ଅଟେ । 'ଯୋଗସ୍ଥିତ ବୃତ୍ତି ନିରୋଧଃ' ଯୋଗ ହେଲେ ଈଶ୍ବର ବିମୁଖ ମନୋବୃତ୍ତିର ନିରୋଧ ଘଟେ, ସମସ୍ତ ବୃତ୍ତି ଈଶ୍ବରମୁଖୀ ହୋଇ ଉଠେ । ତାହା ଯେତେ ହୁଏ, ସେତେ ହିଁ ମଣିଷ ଆତ୍ମୋପଲକ୍ଷ୍ କରି ଚାଲେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୯.୭.୧୯୪୭

॥ କେଉଁ ପ୍ରକାର ଗୁରୁ ଏକାଧାରରେ ପଥ ଓ ଗନ୍ତବ୍ୟ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ବହିରାଗତ ଜଣେ ଯାଶୁଭକ୍ତ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- ଆପଣଙ୍କ ମତରେ ଗୁରୁ ତ ଜଣେ ଈଶ୍ବର ଜାଣିବା ପୁରୁଷ, ସେ ନିଜେ ତ ଈଶ୍ବର ନୁହଁନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ହଁ ! ଗୁରୁ ଯେ, ସେ ଈଶ୍ବର ଜାଣିବା ପୁରୁଷ । ସେ ଈଶ୍ବରଙ୍କର ବାର୍ତ୍ତାବହ, ତାଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଈଶ୍ବରଙ୍କଠାରେ ପହଞ୍ଚି ହୁଏ । ଯାଶୁଙ୍କ ପରି ଗୁରୁ ଯେ, ସେ ଏକାଧାରରେ ପଥ ଓ ଗନ୍ତବ୍ୟ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- କିଏ ଈଶ୍ବରଜାନିତ ପୁରୁଷ କି ନୁହଁ, ତାହା ବୋଧ କରାଯିବ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସଙ୍ଗାତ୍ ସଞ୍ଜାୟତେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଃ / ଶ୍ରଦ୍ଧାୟା ଦୃଷ୍ଟି ଶୁଦ୍ଧତା / ଦୃଷ୍ଟି ଶୁଦ୍ଧିର୍ଯ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସଃ / ବିଶ୍ୱାସାତ୍ ନିର୍ବିଚାରତା / ନିର୍ବିଚାରାତ୍ ଭବେତ୍ ପ୍ରେମଃ । ପ୍ରେମ୍ନାଶ୍ୱାଭ୍ୟୁପାର୍ଯ୍ୟମ୍ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ପ୍ରେମ ବା କ'ଣ ଆଉ କାମ ବା କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ପ୍ରେମ-ପ୍ରିୟସ୍ୱାର୍ଥପରତା, ଆଉ କାମ ଆତ୍ମଭୋଗଲିପ୍ସୁତା ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୯.୭.୧୯୪୭

॥ କେଉଁ ପ୍ରକାର ଗୁରୁ ଆବଶ୍ୟକ ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ଗୁରୁ, ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ପର୍କରେ କଥା ଉଠିଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଗୁରୁ ଆବଶ୍ୟକ ଏହିଭଳି ଯାହାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ବୈଷମ୍ୟ ମୂଳକ ବୁଦ୍ଧି ନ ଥୁବ । ଭେଦର ମଧ୍ୟରେ ଯେ ଅଭେଦକୁ ଦେଖି ପାରନ୍ତି ସେ ହିଁ ପ୍ରାଜ୍ଞ । ସେଥି ଯୋଗୁଁ ସେ ମଣିଷର ମିଳନ ଘଟାଇ ପାରନ୍ତି । ବାସ୍ତବତାର ବୋଧ ଯାହାଙ୍କର ନାହିଁ, ଅବାଚର ଦାର୍ଶନିକତାକୁ ନେଇ ଯେ ଚାଲନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଜ୍ଞାନର ଖାଲି ଅଛି । ଯେ କହନ୍ତି-ମୁଁ ବ୍ରହ୍ମକୁ ଜାଣେ, ବିଶ୍ୱକୁ ଜାଣେ ନାହିଁ, ସେ ଭ୍ରାତ । ଯେ କହନ୍ତି ମୁଁ ବିଶ୍ୱକୁ ଜାଣେ, ବ୍ରହ୍ମକୁ ଜାଣେ ନାହିଁ, ସେ ମଧ୍ୟ ଭ୍ରାତ । ଏହି ଦୁଇଜଣ ହିଁ ଭ୍ରାତ । କିନ୍ତୁ ଯିଏ ବିଶ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ରହ୍ମକୁ ଜାଣନ୍ତି, ସେ ହିଁ ଜାଣନ୍ତି । ସବୁ ହିଁ ବ୍ରହ୍ମ, ଏହି ପ୍ରକାର ଯୁକ୍ତିରେ ଯେ କହେ- କୁକୁର, ମଣିଷ, ବୃକ୍ଷ ସବୁକିଛି ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ, ତାହାର ବୋଧଟି ଠିକ୍ ନୁହଁ । ମାତ୍ର ଯେ କହେ, ବ୍ରହ୍ମ କୁକୁର ରୂପରେ ଏହା, ବ୍ରହ୍ମ ମଣିଷ ରୂପରେ ଏହା, ବ୍ରହ୍ମ ବୃକ୍ଷ ରୂପରେ ଏହା- ସେ ହିଁ ଠିକ୍ ରୂପେ କହନ୍ତି । ସବୁ କିଛି ସେହି ଏକରୁ ଉଦ୍ଭିନ୍ନ, ବ୍ରହ୍ମର ବିଭିନ୍ନ ରୂପ, ବିଭିନ୍ନ ପରିଣାମ । ଏକତ୍ୱଟା ଏଠାରେ ଯେପରି ସତ୍ୟ, ବିଭିନ୍ନତା ସେହିପରି ସତ୍ୟ । ପଶୁ ସଙ୍ଗରେ ମଣିଷର ମେଳ ରହିଛି, ପୁଣି ଅମେଳ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଜୀବ ଦେହ ହିସାବରେ କେତେଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟାପାରରେ ମେଳ ରହିଛି । ପ୍ରାଣ ନାଶକ ବିଷ ଯଦି ପଶୁର ଶରୀରରେ ଭୁକେ ତାହା ଯେପରି କ୍ଷତି କରେ, ତଦନୁରୂପ ମଣିଷ ଶରୀରରେ ଯଦି ଭୁକେ ତାହାର ବି କ୍ଷତି ଘଟାଇ ଥାଏ । **Eugenic law** ର(ପ୍ରଜନନ ନୀତିର) ବ୍ୟତ୍ୟୟ ହେଲେ ପଶୁ ବି ଖରାପ ହୋଇ ପଡ଼େ, ମଣିଷ ବି ଖରାପ ହେବ । ମଣିଷର ଜନ୍ମ ଯଦି ଖରାପ ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ତାହାର **wanton passionate** (ଯଥେଚ୍ଛା ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣ) ରକମର ଚାଲିବାର ବୁଦ୍ଧି ହୁଏ । ଏହା ଦ୍ୱାରା ସବୁକିଛିକୁ ସେ **loss** କରେ (ହରାଏ) । **Superior pedigree** (ଉନ୍ନତ ବଂଶ)ର **female** (ନାରୀ) ଯଦି **inferior pedigree** (ଅପରୂପ ବଂଶର) **male** ର(ପୁରୁଷର) ସହିତ ବିବାହ ହୁଏ, ତେବେ ସନ୍ତାନ ହେବ ବିପର୍ଯ୍ୟୟା ପ୍ରକୃତିର । ବାଜରୁ ହିଁ ଗଛ ହୁଏ, ମାଟି କେବଳ ଗଜାଇ ତୋଳିବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ବାଜ-ଅନୁପାତିକ ମାଟି ଆବଶ୍ୟକ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଭଲପାଇବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ବାଧା ରହିବାଟା କ'ଣ ଭଲ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଭଲ ପାଇବାର ଲକ୍ଷଣ ହେଲା-ସର୍ବଦା ପ୍ରିୟଙ୍କ ଭଲରେ ବାସ କରିବା । ତାଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ଚାହିଁବା । ପ୍ରିୟଙ୍କର ଅକଲ୍ୟାଣ ଯେଉଁଥିରେ ହେବ, ସେହି ପଥରେ ସେ ପାଦ ବଢ଼ାଇ ନ ଥାଏ । ବିବାହ ବ୍ୟାପାରରେ ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼େ- ବଂଶ, ପ୍ରକୃତି ଇତ୍ୟାଦି ସବୁ ଦିଗରୁ ଯେପରି **compatibility** (ସଙ୍ଗତି) ଥାଏ । ପ୍ରବୃତ୍ତିର ନିଶୀରେ ଭୁଲ କଲେ, ଭୁଲର ଫଳ ଯାହା ତାହା ପାଇଁ ଆତ୍ମକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବାକୁ ହେବ । **Love** ର(ଭଲପାଇବା) ସଙ୍ଗରେ **knowledge** (ଜ୍ଞାନ) ଥାଏ । **Love is ever conscious** (ପ୍ରୀତି ଚିତ୍ତଚେତନ) । ସେ ଖୁଆଲ ଖୁଆ ଭଲ ଚଳେ ନାହିଁ । **Love** ଯେତେ **sublimated** (ଭୂମାୟିତ)ହୁଏ, ସେତେ ହିଁ ମଣିଷ ପ୍ରୀତି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ନିଜର ଲୋକ ମନେ କରି ଭଲପାଏ । ଯେ ସତ୍ୟକାର ଭଲ ପାଇଚାଲେ, ସେ ନିଜର ସର୍ବନାଶ ଚାହେଁ ନାହିଁ କି ଅନ୍ୟର ସର୍ବନାଶ ମଧ୍ୟ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତ ଭଲ ପାଇବା ମୃତ୍ୟୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, ପତନ ମଧ୍ୟ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ସେ ମୃତ୍ୟୁ ପଥର ଯାତ୍ରାକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଚାହେଁ, ପତିତକୁ ଉନ୍ନତ କରାଇବାକୁ ଚାହେଁ । ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କର ଯେତେବେଳେ ଶକ୍ତିଭେଦ ହେଲା, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସେତେବେଳେ ଭାବି ଭାବି ଆକୁଳ, କେଉଁ ଉପାୟରେ ପ୍ରାଣର ଭାଇ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇହେବ । ସୁଷେଣ ବୈଦ୍ୟ ନିକଟରୁ ବୁଝାଗଲା ବିଶଲ୍ୟ କରଣୀ ଯଦି ମିଳେ ତେବେ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଯାଇ ପାରିବ । ଏହା ଶୁଣି ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ରେ ଭକ୍ତ ହନୁମାନ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ସେ ସେହି କ୍ଷଣି ଛୁଟି ଚାଲିଲା ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ପର୍ବତକୁ ଯେଉଁଠି ସେହି ବିଶଲ୍ୟକରଣୀ ମିଳେ । ସେ ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ପର୍ବତ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚିଲା, କିନ୍ତୁ ବିଶଲ୍ୟକରଣୀ ସେ ଟିହୁଁ ନଥିଲା, ସେତେବେଳେ ସେ ଏକ କୌଶଳ ପାଞ୍ଚିଲା । ଅର୍ଥାତ୍ ପୁରାପୁରି ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ପର୍ବତକୁ ନେଇ ରାମଙ୍କ ନିକଟରେ ହାଜିର ହେଲା । ପ୍ରକୃତ ଭଲ ପାଇବାର କାରବାରଟି ଏହିଭଳି । କେହି କାହାକୁ ଭଲପାଇଲେ ସେ ଯେ ତାହାର କ୍ଷତିର କାରଣ ହୋଇପାରେ, ଏହା ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରେନ । ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁଶିକ୍ଷାର ହୋଇ ଉଠେ, ଯଦ୍ୱାରା ଭଲ ଛଡ଼ା ମନ୍ଦର ଲେଖି ମାତ୍ର ରହିବ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୧.୭.୧୯୪୭

॥ ଗୁରୁ ଛଡ଼ା ଭଗବାନଙ୍କ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ସମ୍ଭବ କି ନୁହଁ ॥

ଜଣେ ଯାକୁ ଭକ୍ତ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ-ଗୁରୁଙ୍କୁ ନ ଧରି ଭଗବାନଙ୍କ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବା କ'ଣ ସମ୍ଭବ ନୁହଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯାକୁ କହିଛନ୍ତି- **None can come to the**

Father but by me (ମୋର ମାଧ୍ୟମ ଭିନ୍ନ କେହି ହେଲେ ପରମପିତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସିପାରେ ନାହିଁ), ଏହିଭଳି ସ୍ପଷ୍ଟ କଥା। **No compromise** (କୌଣସି ଆପୋସ ରଦ୍ଦ ନାହିଁ)। ସବୁ ସମୟରେ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)କୁ ନେଇ ଗୋଡ଼ ହାତ ବନ୍ଧା ଅବସ୍ଥାରେ ମଣିଷ ରହିଛି। ଗୋଡ଼ ହାତ ଯାହାର ଖୋଲା ରହିଛି ସେହିଭଳି କୌଣସି ବାହାର ଲୋକର ସାହାଯ୍ୟ ବିନା ଆମେ ନିଜକୁ ନିଜେ ଖୋଲି ପାରିବା କିପରି? ତେବେ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ପାଇଲି, ଅଥଚ ବନ୍ଧନ ଖୋଲିବାକୁ ଚାହିଁଲି ନାହିଁ। କିମ୍ବା ଖୋଲିବା ସମୟରେ ବ୍ୟଥା ପାଇବି ବୋଲି ଭାବି ଯେ ଖୋଲିବାକୁ ଆସିଲା ତାହାକୁ କାମୁଡ଼ି ଦେଲି, ଏହାଦ୍ୱାରା କିନ୍ତୁ ବନ୍ଧନ ଖୋଲିବାର ଅନ୍ତରାୟ ନିଷ୍ପତ୍ତ ହେବ। ସେଥିପାଇଁ ଗୁରୁ ଜୀବନରେ ହୁଏତ ପାଇଲି, କେବଳ ଏହା ହେଲେ ହେବ ନାହିଁ। ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଇ ତାଙ୍କର ଅନୁଶାସନକୁ ମଥାପାତି ନେବାକୁ ହେବ। **Unrepelling way** -ରେ (ଅରୁଦ୍ଧ ଭାବରେ) ତାଙ୍କୁ **follow** (ଅନୁସରଣ) କରିବାକୁ ହେବ, ତେବେ ହିଁ କାର୍ଯ୍ୟ ସିଦ୍ଧି ହେବ। ଯିଏ ଜାଣେ ତାଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଜାଣିବାଗା କଠିନ। ମୁଁ କହୁଛି ଏହା କଠିନ, ମାତ୍ର **Christ** କହିଛନ୍ତି ଅସମ୍ଭବ। ଭଗବାନଙ୍କୁ ଜାଣିବା ମାନେ ନରଦେହ ଧାରୀ ଭଗବାନ ଯିଏ ତାଙ୍କୁ ତତ୍ତ୍ୱତଃ ଜାଣିବା। ସେଥିପାଇଁ ଗାତାରେ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହି ଯାଇଛନ୍ତି,

‘ବନ୍ଧୁନା’ ଜନ୍ମନାମତେ ଜ୍ଞାନବାନ ମାଂସପ୍ରପଦ୍ୟତେ।

ବାସୁଦେବଃ ସର୍ବମିତି ସମହାମ୍ବା ସୁଦୂର୍ଲଭଃ’।।

ଜ୍ଞାନୀ ବହୁଜନ୍ମର ସାଧନ ଫଳରେ ଶେଷ ଜନ୍ମରେ ‘ସମୁଦାୟ ଜୀବଜଗତ ବାସୁଦେବ ହିଁ’ ଏହିଭଳି ଜାଣି ମୋତେ ପ୍ରେମାସ୍ୱଦ ରୂପରେ ଭଜନା କରିଥାନ୍ତି। ଏହି ରୂପ ମହାପୁରୁଷ ଅତିଶୟ ଦୂର୍ଲଭ।

ପ୍ରଶ୍ନ-ଅନେକ ଉଚ୍ଚସ୍ତରର ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖାଯାଏ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର କୌଣସି ଗୁରୁ ନଥାନ୍ତି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମେମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ **at the subtle top of our ego** (ଅହଂର ସୂକ୍ଷ୍ମତର ଶୀର୍ଷ) ରେ ଥାଉ, ସେଠାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ **subtle ego** (ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅହଂ)କୁ **support** (ସମର୍ଥନ) କରୁ। ଏହିସବୁ ମଧ୍ୟରେ ବି କିଛିଟା **inferiority** (ହୀନମନସତା) ଥାଏ, ଯାହା ଗୁରୁଜଗଣରେ ବାଧା ଦିଏ।.... ସାରା ଜୀବନକୁ ଯଦି କେବଳ ତର୍କ-ବିଚାରରେ କଟାଇ ଦେଉ, ଏହିଥିରୁ ବୁଝାପଡ଼େ ଆମକୁ ପ୍ରକୃତରେ କ୍ଷୁଧା ଲାଗିନାହିଁ। କ୍ଷୁଧା ପାଇଲେ ସେ ଖାଦ୍ୟକୁ ଖୋଜି

ବାହାର କରିବ ହିଁ। ଯେ ଯେତେ ବଡ଼ ହେଉ, ସବୁଗୁରୁ ଲାଭର କ୍ଷୁଧା ଯଦି ନ ଜାଗେ, ତେବେ ବୁଝି ନେବାକୁ ହେବ ଅନ୍ୟ କୌଣସିଠାରେ ତାହାର ଆସକ୍ତିଟି ଅଟକି ଅଛି।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୧.୭.୧୯୪୭

॥ ଅହଂ ଯାଏ କି ନାହିଁ ॥

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ - ଅହଂ କ’ଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଛାଡ଼ି ପଳାଏ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଅହଂ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଥାଏ, ଅହଂ ନ ରହିଲେ **existence** (ଅସ୍ତିତ୍ୱ) ରହେ ନାହିଁ। ତେବେ ଆବଶ୍ୟକ **flexible ego** (ନମନୀୟ ଅହଂ), **rigid ego** (ଅନମନୀୟ ଅହଂ) ଭଲ ନୁହଁ। **Flexible ego** (ନମନୀୟ ଅହଂ)ମାନେ ବଡ଼ ମୁଁ। ତାହାର କର୍ମ ହେଲା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବଡ଼ କରି ତୋଳିବା, କାହାରିକୁ ଦବାଇ ଦେବା ନୁହଁ। **Rigid ego** (ଅନମନୀୟ ଅହଂ) ଅନ୍ୟକୁ ଦବାଇ ଛୋଟ କରାଇ, ଅନ୍ୟର ବଡ଼ ପଣକୁ ଅସାକାର କରି ବଡ଼ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବା।

ଶୁଣିଛି ଏକ ସମୟରେ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣରୁ ଅର୍ଜୁନ ପାଇଁ କଠୋର ତପସ୍ୟା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ। ସେତେବେଳେ ବ୍ରହ୍ମା କହିଲେ- ବଶିଷ୍ଠ ତୁମକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲି ସାକାର ନ କରିଲେ ତୁମେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲି ପରିଗଣିତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ। ଏଠାରେ ବ୍ରହ୍ମା ବୋଇଲେ ମୁଁ ବୁଝେ, **the common mind i.e. the common people** (ସାଧାରଣ ମନ ଅର୍ଥାତ୍ ଜନସାଧାରଣ)। ଆଉ, ବଶିଷ୍ଠ ମାନେ **man of special wisdom and experience. He can discern who has achieved real greatness** (ବିଶେଷ ପ୍ରଜ୍ଞା ଓ ଅଭିଜ୍ଞତା ସମ୍ପନ୍ନ ମଣିଷ। ସେ ହିଁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିପାରନ୍ତି, କିଏ ପ୍ରକୃତ ମହତ୍ତ୍ୱ ଅର୍ଜନ କରିପାରିଛନ୍ତି)। ବଶିଷ୍ଠ କିନ୍ତୁ ବୁଝିପାରିଲେ ଯେ, ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ସେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣରୁ ସ୍ତରରେ ପହଞ୍ଚି ନାହାଁନ୍ତି। ସେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ **rigid ego** (ଅନମନୀୟ ଅହଂ)ର ହାତରୁ ରକ୍ଷା ପାଇ ନାହାଁନ୍ତି। ସେଥିପାଇଁ ସେ ତାଙ୍କୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲି ସାକାର କରିପାରିଲେ ନାହିଁ। ଏଥିରେ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ରୋଧ ପ୍ରକାଶ କଲେ; ଏବଂ ସେ ବଶିଷ୍ଠଙ୍କୁ ନାନା ଭାବରେ କଷ୍ଟ ଦେବାକୁ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ। କିନ୍ତୁ ବଶିଷ୍ଠ ତାହା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସଦୟ ଓ କ୍ଷମାଶୀଳ ରହିଥାନ୍ତି। ତେବେ ତାଙ୍କୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲି ସାକାର କରି ନଥାନ୍ତି। କାରଣ, ତାଙ୍କର ଯେ ସେ ଅବସ୍ଥା ଉପୁଜି ନାହିଁ। ଶେଷରେ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ବଶିଷ୍ଠମୋଧ ଯଜ୍ଞ କରିବାର ପରିକଳ୍ପନା କରି ବଶିଷ୍ଠଙ୍କୁ ହିଁ ପୌରହିତ୍ୱରେ

ବରଣ କରିଥିଲେ । ବଶିଷ୍ଠଦେବ ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ରାଜି ହୁଅନ୍ତି । ଯଜ୍ଞ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ବଶିଷ୍ଠ ନିଜକୁ ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡରେ ଆହୁତି ଦେବାକୁ ଲାଗିଲେ ଏବଂ ଅଗ୍ନି ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଯିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କ ମନରେ ସେତେବେଳେ ଅନୁତାପ ଜାଗି ଉଠିଲା । ସେ ବଶିଷ୍ଠଙ୍କୁ ପ୍ରାଣପଣେ ବାରଣ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ - ଆଉ ଆହୁତି ଦିଅନ୍ତୁ ନାହିଁ, ମୋର ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱ ଦରକାର ନାହିଁ । ଆପଣ ବଞ୍ଚିରୁହନ୍ତୁ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ମହତ୍ ମଣିଷର ସେବା ନେଇ ରହିବି ସତତ । ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ମୋର ଆଉ କୌଣସି ଲାଲସା ନାହିଁ । ଏହା କହୁ କହୁ ଜଳ ଡାଳି ଯଜ୍ଞକୁଣ୍ଡକୁ ଲିଭାଇ ଦେଲେ । ହାଉ-ହାଉ କରି କାନ୍ଦି-କାନ୍ଦି ବଶିଷ୍ଠଙ୍କର ପାଦ ଦୁଇଟିକୁ ଜଡ଼ାଇ ଧରିଲେ । ବଶିଷ୍ଠ ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲି ସାକାର କଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ମାନେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞ । ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ଈଶ୍ୱର ହେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ ବା କିଛି ହେଲେ ପାଇବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, ଅଥଚ ଅନାସକ୍ତ ଭାବରେ ଅର୍ଥାତ୍ ସାର୍ଥ-ପ୍ରତ୍ୟାଶାହୀନ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଭଲ ପାଇତାଲେ, ତାଙ୍କରି ସେବାରେ ଜୀବନକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଚାଲେ ସେହି କ୍ଷଣଠାରୁ ଈଶ୍ୱର ତାହାର ଅନ୍ତରରେ ବାସ କରନ୍ତି, ତାହାର ଶରୀରଟି ହୋଇ ଉଠେ **temple of God** (ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ମନ୍ଦିର) । ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କର ବଶିଷ୍ଠଙ୍କ ପ୍ରତି ଯେତେବେଳେ ଅହେତୁକ ଅନୁରାଗ ଗଜାଇ ଉଠିଲା, ସେହି ଅନୁରାଗର ଅନୁଶାସନରେ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରାଣସମ ପ୍ରିୟ ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱ ଲାଭର ଆକାଂକ୍ଷା ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ ତୁଚ୍ଛ କରି ପାରିଲେ, ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ହୋଇ ଉଠିଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ପ୍ରକୃତ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କର ଚରଣରେ **total surrender** (ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) ହୋଇ ପାରିଲେ, ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ଜାଗି ଉଠେ ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱ । ସେତେବେଳେ ମଣିଷ ବ୍ରାହ୍ମଣର ସ୍ୱଭାବ ପାଏ । **Ego** (ଅହଂ) ସେତେବେଳେ **sublimated** (ଭୂମାୟିତ)ହୋଇ ପଡ଼େ । **Inferiority** (ହାନମନ୍ୟତା)କୁ ନେଇ ସାଧନା କରିଲେ ମଣିଷ ଯେତେ ବଡ଼ ହେଉନା କାହିଁକି, ସେ ସେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ **inferior** (ହାନ) ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୧.୭.୧୯୪୭

॥ ପ୍ରକୃତ 'ମୁଁ' କୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିବ କେତେବେଳେ ॥

ଜଣେ ଯାଶୁ ଅନୁଗାମୀ ଭକ୍ତ ପଚାରିଲେ-ଆମ୍ଭେମାନେ ପ୍ରାୟତଃ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ 'ମୁଁ' କୁ ନେଇ ବ୍ୟସ୍ତ, ପ୍ରକୃତ 'ମୁଁ' କୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିବା କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତ 'ମୁଁ'ଟି **complex** ର (ପ୍ରବୃତ୍ତି)

ତଳେ **buried** (ମାଟି ତଳେ ଚାପି)ହୋଇ ଅଛି । ଯେତେବେଳେ ସବୁ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ସହ **Lord** କୁ (ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ) ଭଲ ପାଇବୁ, ସେତେବେଳେ ତାହା **resurrected** (ପୁନରୁତ୍ଥତ) ହେଇ ଉଠିବ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୧.୭.୧୯୪୭

॥ ଅବତାର -ପାରମ୍ପର୍ୟର ସ୍ୱାକୃତି କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ ॥

ଅବତାର-ପାରମ୍ପର୍ୟ ସଂପର୍କରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ପୂର୍ବତନଙ୍କୁ ଅଧିକାର କରି ହିଁ ପରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ । ତେଣୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସର୍ବଦାହିଁ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ ସାକାର କରନ୍ତି । କେବଳ ସାକାର କରନ୍ତି ନାହିଁ, **fulfil** (ପରିପୂରଣ) କରନ୍ତି । **Fulfilment** (ପରିପୂରଣ) ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ, ଆଉ **contradiction** (ବିରୋଧ) ଆଉ ଏକ ଜିନିଷ, **fulfilment**ର (ପରିପୂରଣର) ମଧ୍ୟରେ ଅବିକଳ ପୂର୍ବଭଳି ନ ହୋଇ ପାରେ, **furtherence** (ଅଗ୍ରଗତି) ରହିପାରେ, କିନ୍ତୁ **contradiction** ର (ବିରୋଧ)ର ମଧ୍ୟରେ ଆଏ **deviation** (ବିଚ୍ୟୁତ) । ଅନେକେ ବୁଝି ନ ପାରି **fulfilment** କୁ (ପରିପୂରଣକୁ) **deviation** (ବିଚ୍ୟୁତି) ମନେକରନ୍ତି । ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ ତ କିଛି ହେବ ହିଁ **fundamental** ର (ମୂଳର) ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ । ଏହା ନହେଲେ କିନ୍ତୁ **evolution** (ବିବର୍ତ୍ତନ) ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ । ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ସାକାର କରିବାକୁ ହୁଏ । ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ ସାକାର ଓ ପରିପୂରଣ କରୁଥିବା ଏହିଭଳି ପୁରାତ୍ତ୍ୱମାଣ ମହାନ ଯଦି କେହି ବର୍ତ୍ତମାନ ଥାନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ । ଏବଂ ପରେ ଯେ ତାଙ୍କର ପୁନଃ ଆବିର୍ଭାବ ହେବ ତାହାକୁ ବି ମାନିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହିପରି କୌଣସିଠାରେ ଇତି ନାହିଁ । ସେ ଯେ ଆଉ ଆସିବେ ନାହିଁ ଏହି ଭଳି କଥା କେଉଁଠାରେ ବି ନଜିର ନାହିଁ । ଅବତାର-ପରମ୍ପରାର ଯେଉଁଭଳି ସ୍ୱାକୃତି ଆବଶ୍ୟକ, ତଦନୁରୂପ ବଂଶ ପରମ୍ପରାର ସ୍ୱାକୃତି ଆବଶ୍ୟକ । ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କୁ କେବେ ହେଲେ ବି ଅସାକାର କରିବାର ନାହିଁ । ତାହା ହେଲେ ହିଁ ଆସିଯାଏ **betrayal** (ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା) । ଅବତାର ପରମ୍ପରା ଓ ବଂଶ ପରମ୍ପରାକୁ ଅସାକାର କରିଲେ **culture** (କୃଷ୍ଣ) ଓ **blood** (ରକ୍ତ)କୁ ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜକୁ ଅସାକାର କରାହୁଏ । ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆମ୍ଭେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ରହିଛୁ, ସେମାନଙ୍କୁ ଅସାକାର କରିଲେ ନିଜର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ରହେ ନାହିଁ । ଜଣେ ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଗଲେ ନିଜର

blood କୁ (ରକ୍ତକୁ) deny (ଅସୀକାର) କରିବାକୁ ହେବ-ଏହା କେଉଁ ଧରଣର କଥା ତହା ମୁଁ ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ। ବରଂ ଆମର ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କଠାରେ ତ ଆମେ ବେଶୀ କୃତଜ୍ଞ ରହିବୁ। ମୋର ମନେହୁଏ, ଧର୍ମଜଗତରେ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ସର୍ବନାଶ ହୋଇଛି ଅବତାର-ପରମ୍ପରା ଓ ବଂଶ ପରମ୍ପରାକୁ ସୀକାର ନ କରି। ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ନାନାପ୍ରକାର ଅସାଧାରଣ ଭାଗାଭାଗି ଓ ଦଳାଦଳି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ନ ହେଲେ ନାନା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ବିରୋଧ ବୋଲି କିଛି ହେଲେ ରହିପାରନ୍ତା ନାହିଁ। ସମସ୍ତେ ମିଳି ଭାଇ-ଭାଇ ରୂପେ ମିଳି ମିଶି ରହି ପାରନ୍ତେ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୧.୭.୧୯୪୭

॥ ସବୁ ଅବତାରଙ୍କ ପ୍ରତି ଭଲ ପାଇବା ଗଜେଇବା ବାଧ୍ୟ କେତେବେଳେ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଯାଶୁ ଭକ୍ତ କହିଲେ-ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଅନେକ ମନ୍ଦିରରେ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ଲୋକଙ୍କୁ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ନିଷେଧ ଅଛି। ଏହି ଧରଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବା କ'ଣ ଠିକ୍ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୁଁ ହୋଇଥିଲେ କହିଥାନ୍ତି- ଯେଉଁମାନେ ସଦାଚାରୀ ନୁହଁନ୍ତି, ସେହିମାନଙ୍କର ମନ୍ଦିରକୁ ପ୍ରବେଶ ନିଷେଧ। ଜଣେ ସତ୍ୟକାର ହିନ୍ଦୁ, ଜଣେ ସତ୍ୟକାର ମୁସଲମାନ, ଜଣେ ସତ୍ୟକାର ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ-ପରମ୍ପରିତାଙ୍କ ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ସମାନ। ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୂଳତଃ କୌଣସି ଭେଦ ନାହିଁ। ଏମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଯିବ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ହିଁ ଭଗବାନ୍ ଭକ୍ତ, ନୀତିପରାୟଣ, ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ, ସହନଶୀଳ, ମଣିଷଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରୀତି ବହୁଳ ଓ ସେବାମୁଖର। ପ୍ରକୃତ ଧାର୍ମିକ ଯେଉଁମାନେ ସେହିମାନେ ହିଁ ସମାଜର ଗୌରବ।

ମୋତେ ଯଦି କେହି ଭଲପାଏ ଅଥଚ ମୋର ପିତାଙ୍କୁ ଭଲ ନ ପାଏ ତେବେ ସେ ମୋତେ ପ୍ରକୃତରେ ଭଲ ପାଏ ନାହିଁ। ଧରନ୍ତୁ ମୁଁ କୃଷ୍ଣ, ଦୁଃ, ଯାଶୁ, ମହମ୍ମଦ, ଗୌରାଙ୍ଗଦେବ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ ପାଏ, ଆପଣ ମୋତେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ଅଥଚ ଏହି ମହାମାନବ ମାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ। ଏହିପରି ଯଦି ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ଆପଣ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ। ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କାହାରିକୁ ଆପଣଙ୍କର ପସନ୍ଦ ହୁଏ, ପୁଣି କାହାରିକୁ ଆପଣଙ୍କର ପସନ୍ଦ ହୁଏ ନାହିଁ। ତାହାର ଅର୍ଥ, ମୋତେ ଯେ ଆପଣ ପସନ୍ଦ କରିଛନ୍ତି, ତା' ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଖାଁକି ରହିଛି। କୌଣସି ଜଣେ ଅବତାର ପୁରୁଷ

ବା ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କ ପ୍ରତି ଭଲ ପାଇବା ହେଲେ ସେହି ଠେଲରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ଭଲ ପାଇବା ଗଜେଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ। କାରଣ, ସେମାନେ ଯେ ଏକ ଅଟନ୍ତି।

ଉଦ୍ଧବ୍ୟକ୍ତି- ଯେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କୁ ଭଲପାଏ ବୋଲି କହେ, ଅଥଚ ତାଙ୍କର ପଥରେ ଚାଲେ ନାହିଁ, ସେ ତାଙ୍କୁ ବାସ୍ତବରେ ଭଲପାଏ ନାହିଁ। ଯେ ତାଙ୍କ ପଥରେ ଚାଲେ, ସେ କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ଭଲ ପାଇଥାଏ। ତାହାର ଜୀବନ ସୌଧ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୁଏ ପଥର ଭଳି ଶକ୍ତ ଭିତର ଉପରେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯେ କହେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଏ, କିନ୍ତୁ ସେ ଯାହା ଭଲ ପାଆନ୍ତି ତାହା କରେ ନାହିଁ, ତାଙ୍କର ପଥରେ ଚାଲେ ନାହିଁ, ଚାଲେ ନିଜର ଖୁଆଲକୁ ନେଇ, ସେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାସାଦ ତିଆରି କରେ, କିନ୍ତୁ ସେ ପ୍ରାସାଦ ତିଆରି ହୁଏ ବାଲିର ପାହାଡ଼ ଉପରେ। ତାହାର ସମସ୍ତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ହିଁ ନିରର୍ଥକ ଓ ଦୃଃଶ୍ୟବସ୍ତୁ ହୋଇଉଠେ। ଯେ ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଇ, ଯେତେ କଷ୍ଟ ହିଁ ହେଉ ତାଙ୍କରି ପଥରେ ଚାଲେ, ସେ ଶକ୍ତ ପଥରର ପାହାଡ଼ ଉପରେ ପ୍ରାସାଦ ତିଆରି କରେ। ତାହାର ସବୁ ଶ୍ରମ ହିଁ ସ୍ୱାର୍ଥକ ହୋଇଥାଏ। ତାଙ୍କରି ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ଗଲେ ନିଜର ସମସ୍ତ ଖୁଆଲକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ହୁଏ। ଏଥିରେ କଷ୍ଟ ଅଛି। କିନ୍ତୁ ଏହି କଷ୍ଟକୁ ଯେ ସୁଖର କରିନିଏ, ସେ ହିଁ ପ୍ରକୃତରେ ସୁଖୀ ହୁଏ। 'ଦୟା ଧରମକା ମୂଲ, ନରକକା ମୂଲ ଅଭିମାନ'। ଦୟା ମାନେ ରକ୍ଷା। ଯେ ଧର୍ମର ପଥରେ ଚାଲିବ, ଭଗବାନଙ୍କର ପଥରେ ଚାଲିବ, ତାହାର ମୂଲ କର୍ମ ହେଲା ଭଗବାନଙ୍କର ପ୍ରୀତି ପାଇଁ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବା, ବଞ୍ଚାଇବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବା। ଏହାଦ୍ୱାରା ହୃଦୟର ପ୍ରସାର ଘଟେ। ଯେ ତାହା ନକରି ଆତ୍ମ ଅଭିମାନ ଓ ଆତ୍ମସ୍ୱାର୍ଥରେ ମଗ୍ନ ହୋଇ ରହେ, ସେ ଦିନକୁ-ଦିନ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଉଠେ। ଆଉ, ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ହିଁ ନରକ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୧.୭.୧୯୪୭

॥ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ପ୍ରେରଣାରେ ପରିଚାଳିତ ହେବାଟା କିପରି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଯାଶୁ ଭକ୍ତ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ପ୍ରେରଣା ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେବା କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଅନ୍ତର ଭିତରୁ ଯେଉଁ କଥା ଆସେ, ତାହା ଏପରି ଭାବରେ betray (ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା) କରିପାରେ, ଯେ ସେହି ଭାବରେ ଚାଲି deviated

(ବିରୁଦ୍ଧ) ହୋଇ ପଡ଼ି ପାରେ। ଭିତରର କଥା ଯେଉଁଠି ଗୁରୁଙ୍କର ନୀତିକୁ **support** (ସମର୍ଥନ) କରିଥାଏ- ତାହା ଅନୁସରଣ କରିଲେ ଆମ୍ଭେ ବଞ୍ଚି ରହିପାରୁ। ପୁଣି ତାହା ଯେଉଁଠି ଗୁରୁଙ୍କର ନୀତିକୁ **ignore** (ଉପେକ୍ଷା) କରେ - ତାହା ଅନୁସରଣ କରିଲେ ଶଯ୍ୟାତାନର ରାଜ୍ୟରେ ବାସ କରିବା ହୋଇପାରେ ଅର୍ଥାତ୍ ବିନଷ୍ଟର ପଥରେ ଆଗେଇ ଯିବାକୁ ପଡ଼େ। ସାଧାରଣ ମଣିଷର ଭିତରଟା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୁଦ୍ଧ ନୁହେଁ, ତାହା ମଧ୍ୟରେ ଅଜ୍ଞତା, ପ୍ରବୃତ୍ତି ଓ ଭ୍ରାନ୍ତିର ଆଧିପତ୍ୟ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଥାଏ। ତେଣୁ ତାହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା ନିରାପଦ ନୁହଁ। ସବୁଠାରୁ ସହଜ ପଥ ହେଲା ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନିର୍ବିଚାରରେ ତାଙ୍କର ଆଦେଶ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ମାନିଚାଲିବା। ସେ ହେଉଛନ୍ତି **the only rectifier** (ଏକମାତ୍ର ପରିଶୋଧକ)। ତାଙ୍କରି ପଥରେ ଚାଲୁ-ଚାଲୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ପରିଶୁଦ୍ଧ ହୋଇପାରୁ। ମନର ମାଳିନ୍ୟର ଅନ୍ତ ନାହିଁ। ତେଣୁ ଗୁରୁ ନିଷ୍ଠାକୁ ଅବ୍ୟାହତ ରଖିବାକୁ ହୁଏ ବରାବର। ନ ହେଲେ କେତେବେଳେ ଯେ କେଉଁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଆମ୍ଭକୁ ଟାପି ଧରିବ ତାହାର ଠିକ୍ ନାହିଁ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ତାହା ହେଲେ ଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟରେ **unconditional surrender** ହିଁ (ନିଃସର୍ବ ଆତ୍ମ ସମର୍ପଣ ହିଁ) ଦରକାର ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ହଁ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ବୁଦ୍ଧଦେବ ତ କଠୋର ସଂକଳ୍ପ ନେଇ ବୋଧୁ ବୃକ୍ଷ ତଳେ ବସି ସାଧନା କରି ବୁଦ୍ଧତ୍ବ ଲାଭ କରିଥିଲେ। ଏହା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହେଲା କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୋର ମନେ ହୁଏ ତାଙ୍କର ଗୁରୁ ଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ଗୁରୁଙ୍କଠାରେ ତାଙ୍କର ଥିଲା ଅକାନ୍ୟ ଅନୁରକ୍ତି। ଏହାରି ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ, ଆତ୍ମ ଅବଗାହନ କରି ତାଙ୍କର ଯେଉଁ **acquisition** (ଅର୍ଜନ) ଓ **experience** (ଅଭିଜ୍ଞତା) ହୋଇଥିଲା, ତାହା ହିଁ ତାଙ୍କର ବୁଦ୍ଧତ୍ବ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କ ସମୟରେ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେ ଜନ୍ମ ଦି ବ୍ୟାପଟିଷ୍ଟଙ୍କୁ ଗୁରୁ ରୂପେ ମାନୁଥିଲେ। ଅବଶ୍ୟକ ଜନ୍ମ ଦି ବ୍ୟାପଟିଷ୍ଟ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଗୁରୁ ରୂପେ ମାନୁଥିଲେ। ଅବତାର ବା ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଗଣ ହେଉଛନ୍ତି ପରମଧାମରୁ ଆଗତ ମଣିଷ। ପ୍ରେମ ଓ ଜ୍ଞାନର ସଂସ୍କାର ନେଇ ହିଁ ସେମାନେ ଆସନ୍ତି। ତେବେ ମଣିଷ ହିସାବରେ ସେମାନଙ୍କର ଦି ଗୋଟିଏ ବାସ୍ତବ ଅବଲମ୍ବନର ପ୍ରୟୋଜନ ଥାଏ। ଶୂନ୍ୟ ଉପରେ କିଛି ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ। ହଜରତ ରସୁଲଙ୍କର ଏହିଭଳି କେହି ଥିଲେ କି ନାହିଁ ପରିଷ୍କାର ଭାବରେ ଜଣା

ପଡ଼ିନାହିଁ। ତେବେ ମୋର ମନେ ହୁଏ ଜେବ୍ରାଇଲ ଫେରେସ୍ତାର ହିଁ ଗୋଟିଏ ବାସ୍ତବତା ରହିଛି।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୧.୭.୧୯୪୭

॥ ଆଦର୍ଶ ବା ଭଗବାନଙ୍କୁ କାହିଁକି ମଣିଷ ଚାହେଁ ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ- ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ସାର୍ଥ ନ ଥିଲେ ମଣିଷ ଆଦର୍ଶ ବା ଭଗବାନଙ୍କୁ ଖୋଜି ନ ଥାନ୍ତା। ବଞ୍ଚିବା ଭଳି ବଞ୍ଚିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ଆବଶ୍ୟକ ସମସ୍ତେ ଏକତ୍ର ହୋଇ ଏକାଦର୍ଶଙ୍କୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି **inter-interested** (ପରସ୍ପର ସାର୍ଥାନୀତ) ହୋଇ ଚାଲିବା। ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସାମୀ, ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସଭା, ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଆଦର୍ଶଙ୍କ ପ୍ରତି **fanatic** (ତୀବ୍ର ଧର୍ମୋତ୍ସାହ ସମ୍ପନ୍ନିତ) ନ ହେବୁ, ତେବେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ହେବ ଅସତୀ ସ୍ୱାକ୍ ଭଳି। କାହାରି ବି ସୁଖ-ସୁବିଧା ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ ରଖିବା ଭଳି ମନର ଅବସ୍ଥା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ରହିବ ନାହିଁ। **Fanaticism** କୁ(ତୀବ୍ର ଧର୍ମୋତ୍ସାହକୁ)କେତେକ ଖରାପ କହିଥାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ **fanaticism** (ତୀବ୍ର ଧର୍ମୋତ୍ସାହ)ନ ରହିଲେ **strength** (ଶକ୍ତି)ଆସେ ନାହିଁ। ଭଗବାନ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମଭାବରେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ମଣିଷର ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଭଲ ପାଇବାଟା ବେଶୀ କମ୍ ହେବୁ ଚରିତ୍ର ଓ ଯୋଗ୍ୟତାର ଆକାଶ ପାତାଳ ଫରକ ଦେଖାଯାଏ। ଆଦର୍ଶଙ୍କ ପ୍ରତି **Libido** ର(ସୁରତର) ଟାଣ ଯାହାର ଯେତେ ପରିମାଣର **unreplling** (ଅବ୍ୟୁତ), ସେ ସେତେ ବେଶୀ **evolve** କରିଥାଏ (ବିବର୍ତ୍ତିତ ହୁଏ)। ତାହା ମଧ୍ୟରେ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଆଦର୍ଶଙ୍କର ଗୁଣାବଳୀର ସ୍ଫୁରଣ ହୋଇଥାଏ। ଏକ ପ୍ରଭୁଭକ୍ତ କୁକୁର, ଗୋରୁ ବା ପକ୍ଷୀଠାରେ ଦେଖାଯାଏ ସେ ଏକ ସାଧାରଣ କୁକୁର, ଗୋରୁ ବା ପକ୍ଷୀ ଅପେକ୍ଷା ଅନେକ ବେଶୀ ସଂଯତ ଓ ବୁଦ୍ଧିମାନ। ମଣିଷର ଆଦର୍ଶ ଯେତେ ଉନ୍ନତ ହେବ, ଏବଂ ସେହି ଆଦର୍ଶଙ୍କ ପ୍ରତି ତାହାର ଟାଣ ଯେତେ ଅସ୍ମଳିତ ଓ ସକ୍ରିୟ ହେବ, ସେ ସେତେ ବେଶୀ ଉନ୍ନତ ହେବ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୦.୮.୧୯୪୭

॥ ପ୍ରାକ୍ତନ କର୍ମର ଫଳଠାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ଉପାୟ କ'ଣ ॥

ଏକ ବହିରାଗତ ଜ୍ୟୋତିଷାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ପ୍ରାକ୍ତନ କର୍ମର ଫଳ ଆମ୍ଭ ଆଡ଼କୁ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ବାଧ୍ୟ ଓ ବନ୍ଧ କରି ରଖେ ଏହା ଠିକ୍। କିନ୍ତୁ ଏହି ପ୍ରାକ୍ତନ ଆମର ପୁରୁଷକାରରୁ ହିଁ

ସୃଷ୍ଟି । ଆଉ, ଏହି ପୁରୁଷକାର କେବେହେଲେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଯାଏ ନାହିଁ । ନିଜକୁ ଭଲ ଲାଗୁ ବା ନ ଲାଗୁ ଜୋର କରି ଯଦି ସେହି ପୁରୁଷକାରକୁ ଗୁରୁଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂରଣରେ ଲଗାଯାଏ, ତାହା ହେଲେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଦୂର୍ଭୋଗର ହାତରୁ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ରକ୍ଷା ପାଇ ସୁନ୍ଦର ଭବିଷ୍ୟତ ସୃଷ୍ଟି କରି ତୋଳିପାରୁ । ଆପଣମାନଙ୍କର ଉଚିତ୍ ମଣିଷଙ୍କୁ ଏହି ବିଷୟଟିକୁ ଭଲ କରି ମଥାରେ ଧରାଇ ଦେବା । ତାହା ହେଲେ ଲୋକ ଉପକୃତ ହେବେ ଆପଣଙ୍କ ଦେଇ । କେହି ହେଲେ ହତାଶ ହେବେ ନାହିଁ । ଗୁରୁ ବୋଇଲେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କୁ । ଏହି ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କୁ କେତେବେଳେ ହେଲେ ତ୍ୟାଗ କରିବାର ନାହିଁ । ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠା ହିଁ ହେଲା ଜୀବନର ମୂଳ ଧନ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୦.୮.୧୯୪୭

॥ ଧର୍ମ ଏବଂ ସାମାଜିକ ପ୍ରଥା ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ କ'ଣ ॥

ବହିରାଗତ ଜନେକ ବିଦୁଷା ଇଂରେଜ ମହିଳା କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ- ଧର୍ମ ଏବଂ ସାମାଜିକ ପ୍ରଥାର ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ କେଉଁ ଭଳି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ହସି ହସି କହିଲେ - **Religion** (ଦୃଢ଼ାକରଣ) କିନ୍ତୁ ଧର୍ମର ସବୁ କିଛି ନୁହଁ, ଯଦିବା ଏହିତା ଧର୍ମର ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଅଙ୍ଗ । ଧାର୍ମିକ ଅର୍ଥ ଦିଗରୁ ବୁଝିବାକୁ ଗଲେ **Religion** (ଦୃଢ଼ାକରଣ) କଥାଟିର ଅର୍ଥ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରି ଈଶ୍ବରଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ନିଜକୁ ନୂତନ କରି ବାନ୍ଧିରଖିବା । ଗୋଟିଏ କଥାରେ ଦାକ୍ଷୀର ମାଧ୍ୟମରେ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ଲାଭ କରିବା । **Re** ମାନେ ପୁନରାୟ, **legare** ମାନେ-ବାନ୍ଧିବା, ଧର୍ମ ମାନେ ତାହା ହିଁ କରିବା ଯଦ୍ୱାରା ସପରିବେଶ ଆମର ବଞ୍ଚିବା, ବଢ଼ିବାରେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ରହେ । ନିଜର ମନଗଢ଼ା ରଜମରେ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ପଥରେ ଚାଲିଲେ ହେବ ନାହିଁ । ତାହା କଲେ ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ ଗୋଳମାଳ ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ତେଣୁ ବଞ୍ଚିବା ଓ ବଢ଼ି ଉଠିବାର ଧାରାକୁ ସ୍ୱାର୍ଥକ ଓ ନିଷ୍ପେକ୍ଷ କରି ତୋଳିବାକୁ ହେବ ଈଶ୍ବରଙ୍କର ଚଳଣୀରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଇଷ୍ଟାନୁଗା ଚଳଣୀରେ ଚାଲି । **Social custom** (ସାମାଜିକ ପ୍ରଥା) ଏଭଳି କରି ଗଢ଼ି ତୋଳିବାକୁ ହେବ ଯଜ୍ଞାଚାର, ତାହା ଧର୍ମ ଅର୍ଥାତ୍ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ି ଉଠିବାର ପରିପୋଷଣର ହୋଇଉଠେ । ତାହା ହିଁ ଗର୍ହିତ, ଯାହା ଏହାର ଅନ୍ତରାୟ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୁଏ । ତାହାକୁ **over come** (ଅତିକ୍ରମ) କରିବାକୁ ହେବ, **mould** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) କରିବାକୁ ହେବ ।

ଉକ୍ତ ମହିଳା- ତେବେ କ'ଣ ଆମ୍ଭେମାନେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିପାରିବା ଯେ, ଯେଉଁସବୁ ସାମାଜିକ ପ୍ରଥା ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ଅନୁକୂଳ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ନିଖୁଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ହଁ । **Custom** (ପ୍ରଥା) ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ସଭାବତଃ ସଭା ପୋଷଣ । **Politics** ର(ପୂର୍ବନାତିର) ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ପୂରଣ ପୋଷଣ । ଏ ଜଗତରେ ଯାହା କିଛି ତାହାର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା ସଭା ସମର୍ଥନ । ଏହି ଦିଗକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି ସବୁ କିଛିକୁ ସଜାଇ ଗଢ଼ି ତୋଳିବାକୁ ହେବ ।

ଉକ୍ତ ମହିଳା-ଆପଣ କ'ଣ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଯେ ମୁଷ୍ଟିମେୟ ଲୋକର ଆନ୍ତରିକ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ଧର୍ମ ମାନବ ସମାଜର ନିୟମନୀ ଶକ୍ତିରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ପାରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଧର୍ମ **guiding force** (ପରିଚାଳନା ଶକ୍ତି) ନ ହେଲେ, ମଣିଷର **deviation** ଓ **deficiency** (ବିଚ୍ୟୁତି ଓ ଖାଁକତି) ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ । ତେଣୁ ଯେଉଁମାନେ ଧର୍ମପ୍ରାଣ ସେହିମାନଙ୍କୁ ମାନବ ସମାଜକୁ ଧର୍ମପ୍ରାଣ କରି ତୋଳିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି **environment** କୁ (ପରିବେଶକୁ) ଭଲ କରି ତୋଳି ନ ପାରୁ ତା'ହେଲେ ଆମେ ନିଜେ ଭଲ ରହି ପାରିବୁ ନାହିଁ । ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ଆପ୍ରାଣ ହୋଇ ରହୁ, ତାହା ହେଲେ ସବୁକିଛି ସମ୍ଭବ । ମଣିଷର ପ୍ରକୃତି ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଯାହାର ଯେପରି ଆଉନା କାହିଁକି, ତାହାର ଅସଲ **interest** (ସାର୍ଥ) ନିହିତ ରହିଛି ଧର୍ମ ପଥରେ ଚାଲିବାର ଆଗ୍ରହରେ । ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ସେହିତାକୁ ଧରାଇ ଦେଇପାରୁ ତାହା ହେଲେ ଆଉ କିଛିର ଭାବନା ନାହିଁ ।....

ଉକ୍ତ ମହିଳା- ଧର୍ମର ପ୍ରାଣଶକ୍ତି ବିନା ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୁଏ ନାହିଁ । ପୁଣି, କୌଣସି ବିଶେଷ ଧର୍ମର ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଅନୁଶାସନ ସଞ୍ଚାରିତ କରିବାକୁ ଗଲେ ତାହା ପ୍ରାୟତଃ ସର୍ବଜନ ଗ୍ରାହ୍ୟ ହୁଏନାହିଁ । ବେଶୀ ଭାଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଧର୍ମ ବିଭେଦର କାରଣ ହୋଇ ଛିଡ଼ାହୁଏ । ଏହି ପ୍ରକାର ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କେଉଁଠି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଧର୍ମକୁ **divide** (ଭାଗ) କରିଛୁ ଏହିତା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର **ignorance** (ଅଜ୍ଞତା) ହେତୁ । ଈଶ୍ବର ଏକ, ଧର୍ମ ଏକ, **prophet** ମାନେ (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଗଣ) **same** (ଏକ) । ଏହା ହେଲା **Hindu conception** (ହିନ୍ଦୁଙ୍କର ଧାରଣା) । ହିନ୍ଦୁମାନେ ସେହିମାନଙ୍କୁ ମୈତ୍ରେୟ କହନ୍ତି- ଯେଉଁମାନେ **prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ) କା ମଧ୍ୟରେ ବିଭେଦ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି । **Ignorance** (ଅଜ୍ଞତା) ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ତଡ଼ାଇପାରୁ, ତାହା ହେଲେ ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୱେଷର ପରିବର୍ତ୍ତେ ମିଳନ ହିଁ ପ୍ରଗାଢ଼ ହୋଇ ଉଠିବ ।

ଉକ୍ତ ମହିଳା- ସତ୍ୟର ଅବିକୃତ ଧାରଣା ଆୟତ୍ତ କରିବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ମଣିଷର ଇଚ୍ଛାଧୀନ ନୁହେଁ, ଅତୀତର ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ସଂସ୍କାର ଏବଂ ପରିବେଶର ପ୍ରଭାବ ସର୍ବଦା ହିଁ ମନୁଷ୍ୟର ମନ ଉପରେ କ୍ରାନ୍ତାଶୀଳ । ଇଚ୍ଛା କରିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ତାହାକୁ ଏଡ଼ାଇ ପାରେ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସବୁ କିଛିର ପଶ୍ଚାତରେ ଅଛି **Life urge** (ଜୀବନ-ସମେଗ), ତାହାର ନିଜ ପ୍ରୟୋଜନରେ **will-power** କୁ (ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତିକୁ) **mould** (ଗଠନ) କରେ, **re-inforce** (ଶକ୍ତି ସଂବୃଦ୍ଧ) କରେ ।

ଉକ୍ତ ମହିଳା- ପାରିବେଶିକ ଛାପ ଯାହା ମସ୍ତିଷ୍କରେ ଗଭୀର ଭାବରେ ଅଙ୍କିତ ତାହାକୁ କ'ଣ ଅତିକ୍ରମ କରାଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **God-given life urge** (ଈଶ୍ବର ପ୍ରଦତ୍ତ ଜୀବନ ସମେଗ) ସର୍ବଦା ହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ଓ ଶକ୍ତି ଯୋଗାଉଛି ଅସ୍ଥିର ପ୍ରତିକୂଳ ଯାହା ତଦନୁରୂପ **limitation** କୁ (ସୀମାବଦ୍ଧତାକୁ) **overcome** (ଅତିକ୍ରମ) କରିବାକୁ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ହାତରେ ଏହି ବହୁସ୍ୱ ଆଉ ଆଉ ଆଉ ଭାବନା କ'ଣ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ? ପରାଜୟ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମମାନେ ସଂଗ୍ରାମ କରି ଚାଲିବୁ ଏବଂ ଦିନେ ନା ଦିନେ ଜୟ ହେବୁ ହିଁ ।

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ଆପଣ ତ କହନ୍ତି, କୌଣସି ଜଣେ ପ୍ରେରିତଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇଲେ ଓ ବୁଝିଥିଲେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ବୁଝାମଣା ଫୁଟିଉଠେ । କିନ୍ତୁ ଧରନ୍ତୁ, ମୁଁ ଶ୍ରୀକ୍ଷାନ୍ ପରିବାରର ମଣିଷ, ମୋର ଜ୍ଞାନ ରହିଛି କେବଳ ବାଇବେଲ ସମ୍ବନ୍ଧରେ । ସେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଧର୍ମ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଥିବା ସତ୍ୟକୁ ଏହି ବାଇବେଲର ଆଲୋକରେ ମୁଁ ତ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରେରିତ ବା ସେମାନଙ୍କର ଉପଦେଶକୁ ମୁଁ ସେତେ ଟିକକ ଗ୍ରହଣ କରିବି ଯେତେ ଟିକକ ଯାଣୁ ଓ ତାଙ୍କର ବାଣୀ ସଙ୍ଗରେ ମେଳ ଖାଏ, ବାକି ଯାହା କିଛିକୁ ମୁଁ ବାଦ୍ ଦେବି । ତେଣୁ ମୋର ଭିତର ଦେଇ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକମାତ୍ର ଭଗବାନ ଯାଣୁଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କୌଣସି ମହାପୁରୁଷ ପରିବେଷିତ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ସମାଜର ଲୋକ ସେମାନଙ୍କ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୋଠାରୁ କିଛି ହେଲେ ଜାଣିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଭଗବାନ ଯାଣୁଙ୍କୁ ଯଦି **normally** (ସାଧାରଣ ଭାବରେ) ଭଲପାଉ, ତାଙ୍କର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଆତ୍ମର **ovation** ଓ **ap-preciation** (ସମ୍ମାନ ଓ ଗୁଣଗ୍ରହଣମୁଖରତା) **spontaneous** (ସ୍ୱତଃ)

ହୋଇ ଉଠିବ । ତାହା ହିଁ ହେଲା ଯାଣୁଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାର **test** (ପରୀକ୍ଷା) । ହିନ୍ଦୁ ମାନଙ୍କ ମତରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଜାଗ୍ରତ ଥାନ୍ତି । **Right attitude** (ଠିକ୍ ମନୋଭାବ) ରହିଲେ, **right beginning** (ଠିକ୍ ଆରମ୍ଭ) ହେଲେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କାହାରି କିଛି କ୍ଷତି ହେବ ନାହିଁ । ଅଲଗା ଅଲଗା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ମୂଳ **conception** (ଧାରଣା) ଠିକ୍ ରହିଲେ ପରସ୍ପର **interested** (ସାଥୀନିତ) ହୋଇ ଐକ୍ୟବଦ୍ଧ ହେବେ ହିଁ । ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ **enrich** (ସମୃଦ୍ଧ) କରିବେ । ଧର୍ମ ଅର୍ଥାତ୍ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ମୂଳନୀତି ସର୍ବତ୍ର ଏକ ହିଁ ଥାଏ । ଦେଶ-କାଳ-ପାତ୍ରର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ବାହ୍ୟତଃ ଯେଉଁ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ, ତାହାର ବି ଲକ୍ଷ୍ୟ ବଞ୍ଚିବା ଓ ବଢ଼ି ଉଠିବା । ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ଯାହାର ଯେପରି କରି ଅବ୍ୟାହତ ରହେ, ତାହାର ପକ୍ଷରେ ତାହା ହିଁ କରଣୀୟ । ଆଉ, ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ଜିନିଷଟା **inter-fulfilling** (ପରସ୍ପର ପରିପୂରକ) । ଜଣକର ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗରେ ଅପରର ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର କୌଣସି ବିରୋଧ ନାହିଁ । ବରଂ ଏକଜଣ ଯଦି ପ୍ରକୃତ ବଞ୍ଚିବା-ବଢ଼ିବାର ପଥରେ ଚାଲିବ, ତାହାଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କର ବଞ୍ଚିବା-ବଢ଼ିବାର **interest** (ସାଥୀ)ପୁଷ୍ଟ ହିଁ ହୋଇଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୩.୮.୧୯୪୭

II ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିପୂରକ ମାନେ କ'ଣ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ମହିଳା ବର୍ତ୍ତମାନୀ ପଚାରିଲେ - ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିପୂରକ ବୋଲଲେ ଆପଣ କ'ଣ ବୁଝନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯେପରି **Christ** (ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ) **fulfiller** (ପରିପୂରକ) ଥିଲେ **in His time** (ତାଙ୍କ ସମୟରେ) ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଏକ ସମୟରେ ଏକାଧିକ ପରିପୂରକ କ'ଣ ରହି ପାରନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ପରମ ପୁରୁଷମାଣ ଯେ, ସେ ହିଁ ଏକଜଣ ଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କରି ପାର୍ଶ୍ୱଦ ବହୁଜଣ ରହିପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ବହୁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏକ । ଯେପରି ଯୀଶୁଙ୍କର ୧୨ ଜଣ **apostle** (ପ୍ରଚାରକ) ଥିଲେ । **Apostle** (ପ୍ରଚାରକଗଣ) ପ୍ରତ୍ୟେକେ ହିଁ କିନ୍ତୁ ଯୀଶୁଙ୍କର ବାଣୀବଦ୍ଧ ଅଟନ୍ତି ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୩.୮.୧୯୪୭

॥ ସ୍ୱର୍ଗରାଜ୍ୟ କେଉଁ ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ମଣିଷ ବିଶ୍ୱାସ କରେ, kingdom of heaven (ସ୍ୱର୍ଗରାଜ୍ୟ) ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ ପୃଥିବୀ ବକ୍ଷରେ । ତାହା ସମ୍ଭବ ହେବ ସେତେବେଳେ ଯେଉଁ ସମୟରେ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷର complex (ପ୍ରବୃତ୍ତି) adjusted (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହେବ out of love for an adjusted one (ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଯେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଭଲପାଇବାର ଭିତର ଦେଇ) । ସେହି ପୁରୁଷମାନେ ପ୍ରାକ୍ ପ୍ରେମିକ-ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି, ପରିବାର, ସମ୍ପ୍ରଦାୟ, ସମାଜ ଓ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଗଜେଇ ଉଠିବ ପାରସ୍ପରିକ ପ୍ରୀତି ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସଂପର୍କ । ସେତେବେଳେ ଏହି war (ଯୁଦ୍ଧ) ରହିବ ନାହିଁ, କେବଳ ରହିବ war of becoming (ବିବର୍ଦ୍ଧନର ଯୁଦ୍ଧ) । Becoming ର (ବିବର୍ଦ୍ଧନର) ବିରୋଧୀ ଯାହା ତାକୁ overcome (ଅତିକ୍ରମ) କରିବାକୁ ହେବ ମନୁଷ୍ୟର ତପସ୍ୟା । କିଏ କାହାକୁ କେତେ ପରିମାଣରେ ବୁଦ୍ଧି ଦିଗରେ ଆଗେଇ ଦେଇପାରେ, ସେହିଟା ହିଁ ହେବ ମଣିଷର ନିଶା । ଏହା ଦ୍ୱାରା ଆସିବ inter interstedness (ପାରସ୍ପରିକ ସାର୍ଥସମ୍ବନ୍ଧତା), ଆସିବ interdependence (ପରସ୍ପର ନିର୍ଭରଶୀଳତା), ଆସିବ freedom (ସ୍ୱାଧୀନତା), ଆସିବ heaven (ସ୍ୱର୍ଗ) ଏବଂ ତାହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନେଇ ଓ ଧରି ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୩.୮.୧୯୪୭

॥ ବେଶୀ ଗୁରୁ-ନିର୍ଭରଶୀଳତାରେ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଖର୍ବ ହୁଏ କି ନା ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ-ମୋର କଥା ଏହିକି, ଗୁରୁଙ୍କ ଉପରେ ବେଶୀ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ମଣିଷର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ତ ଖର୍ବ କରି ଦେଇ ପାରେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଗୁରୁଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାର ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷଣ ହେଉଛି, ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା, ଆଦେଶ, ନୀତି ବିଧି, ଆଦର୍ଶ ଓ ସାର୍ଥକୁ ପ୍ରଧାନ କରିନେଇ ସେହି ସବୁର ପରିପୂରଣରେ ଆପ୍ରାଣ ହୋଇ ଉଠିବା । ଆଉ ତାହା କରିବାକୁ ଗଲେ ମଣିଷର ଅନେକ ବୁଦ୍ଧି, ଅନେକ ଶକ୍ତି, ଅନେକ ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଜଗାଇ ତୋଳିବାକୁ ହୁଏ । ଯେଉଁ ମଣିଷଟା ନିଜର ଖୁଆଲରେ ଚାଲି ବିଚ୍ଛିନ୍ନମାନା ବା ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଚାଲୁଥିଲା, integrating thread ର (ସଂହତି-ସଦାପା ସୂତ୍ରର) ଅଭାବରେ ଯାହାର personality (ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ) ବୋଲି କିଛି ଗଜାଇ ପାରୁ ନ ଥିଲା, ସେ କିନ୍ତୁ ହୋଇଉଠେ ସଂହତ, ଶକ୍ତିମାନ, ସାର୍ଥକକର୍ମୀ । ଏହାହିଁ ତ ହେଲା ଗୁରୁ ନିଷ୍ଠାର ଅବଦାନ । ଏହାରି

ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱହାନିର ଆଶଙ୍କା କେଉଁଠି ? ତେବେ ଏହାଦ୍ୱାରା ମଣିଷର ପ୍ରବୃତ୍ତିମାର୍ଗ ବାହୁଲ ସାଧାନତା ଅନେକ ପରିମାଣରେ ସଙ୍କୁଚିତ ହୁଏ, ଏକଥା ଠିକ୍ ହିଁ ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ଜଣ କହିଲେ- ଗୁରୁଙ୍କୁ ସର୍ବତୋଭାବରେ ମାନି ଚାଲିବା ଠିକ୍ ନୁହଁ । କାରଣ, ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବହୁବିଧ ଗୁଣ ରହିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି କିଛି କିଛି ଦୋଷ ଓ ଭୁଲ ରହି ଥାଇ ପାରେ । ଆଉ, ସେହି ସବୁକୁ ଅନୁସରଣ କଲେ ମଣିଷ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇପାରେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁ ଯେ, ବେଭା ପୁରୁଷ ଯେ, ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦୋଷ ଓ ଭୁଲ ବୋଲି କିଛି ରହିପାରେ ନାହିଁ । ତେବେ ତାଙ୍କର ସବୁ ଆଚରଣର ଅର୍ଥ ହୁଏତ ଆମ୍ଭେମାନେ ଠିକ୍ ଭାବରେ ବୁଝି ପାରି ନ ଥାଉ । ଆଉ ତାହା ବି ଆମ୍ଭେମାନେ ଅକ୍ଳେଶରେ ବୁଝିପାରିବୁ ଯଦି ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ପଚାରି ବୁଝି ନେଇପାରୁ । କାହାରିକୁ ଗୁରୁ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ହିସାବ କରି ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । କିନ୍ତୁ ଗୁରୁ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସହକାରେ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । କେହି ଯଦି ବେଭାଗୁରୁ ନ ହୁଅନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଉଚିତ ନିଜକୁ ଦାକ୍ଷା-ଉପଦେଷ୍ଟା ବା ରତ୍ନିକ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେଇ ପୂର୍ବତନ ବେଭା ଗୁରୁଙ୍କୁ ଗୁରୁ ହିସାବରେ ଦେଖାଇ ଦେବା ଏବଂ ତାହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜୀବନ୍ତ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ବା ବେଭା ପୁରୁଷଙ୍କୁ ପାଇଲେ ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ କହିବା ଉଚିତ୍ । ବେଭା ପୁରୁଷ ହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଧ୍ୟେୟ ଓ ଅନୁସରଣୀୟ । ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠା ଓ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ସଙ୍ଗତି ଯାହାର ଯେତେ ପରିମାଣରେ ନିବଦ୍ଧ, ସେ ସେତିକି ପରିମାଣରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଭକ୍ତିର ପାତ୍ର ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୩.୮.୧୯୪୭

॥ କ'ଣ କରିଲେ ପ୍ରାର୍ଥନା ସର୍ବୋତ୍ତମ ଭାବରେ କରାହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ଅନେକ କହନ୍ତି ମୋ ପାଇଁ, ମୋର କର୍ମ ପାଇଁ, ମୋର ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଚାଲ । କିଭଳି କରିଲେ ଏହି ପ୍ରାର୍ଥନା ସର୍ବୋତ୍ତମ ଭାବରେ କରାହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ପ୍ରାର୍ଥନାର ମଧ୍ୟରେ ସଦିକ୍ଷା ରହିଛି । ସଦିକ୍ଷା ଯଦି ସର୍ବକର୍ମକୁ invoke (ଆବାହନ) ନ କରେ, ତେବେ ପ୍ରାର୍ଥନା complete (ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ) ହୁଏ ନାହିଁ । ଯାହା ପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାହୁଏ, ତାହା ଯେପରି ବାସ୍ତବ ହୋଇଉଠେ,

ସେଥିପାଇଁ ସାଧନତ ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ହୁଏ । ଏହି ଭାବରେ ଭାବିବା, କହିବା ଓ କରିବା ଯେତେ ଏକମୁଖ ହୋଇଉଠେ, ସେତେ ହିଁ ପ୍ରାର୍ଥନା ସୁସ୍ଥତା ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲାଭ କରେ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- କେବଳ ମୁହଁର ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଫଳ ହୁଏ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୋର ମନେ ହୁଏ ନା । ତେବେ ପ୍ରାର୍ଥନା ଯଦି ଆନ୍ତରିକ ହୁଏ, ତେବେ ତତ୍କାଳୀନ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା, ବୁଦ୍ଧି ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥାପନା ତା' ସଙ୍ଗେ ଲାଗି ରହେ ଏବଂ ତାହାର ଫଳ ଯାହା ହେବାର ହୋଇଥାଏ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି କର୍ମରେ କରିପାରିବି ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମୋଖୁଳ ପ୍ରାର୍ଥନା ଦ୍ଵାରା କୌଣସି ଫଳ ଲାଭ ହୁଏ କି ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- କେହି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାକୁ କହିଲେ ତାହାକୁ କହିବା ଉଚିତ- 'ତୁମ୍ଭେ ଏପରି ଭାବେ କରିଚାଲ ଏବଂ ମୋ ତରଫରୁ ପ୍ରାର୍ଥନା-ତୁମେ ଯେପରି ସଫଳ ହୁଅ' । ଆଶୀର୍ବାଦ କଥାଟାର ଅର୍ଥ ବି ଏହି ପ୍ରକାର ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଭଗବାନ ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ ଏବଂ ସେ ଇଚ୍ଛା କରିଲେ ସବୁକିଛି କରିପାରନ୍ତି, ଦେଇ ପାରନ୍ତି - ସେଇ ବିଶ୍ଵାସରେ ଆମେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁ । ପ୍ରାର୍ଥନା ସମ୍ପନ୍ନରେ ଆପଣଙ୍କର ମନୋଭାବ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୁଁ ଭାବେ, ପରମପିତାଙ୍କ ଦୟାରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେପରି ଅଭ୍ରାନ୍ତ ପଥରେ ଚାଲି ସଫଳ ହୋଇପାରୁ । ଆଶୀର୍ବାଦ ମାନେ ବିଧିବାଦ, ଅନୁଶାସନବାଦ, ଯାହା କରିବାକୁ ହେବ ତାହା କେଉଁ ଭାବରେ କରିହୁଏ ତାହାରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ । ଆମ୍ଭେମାନେ ପରମପିତାଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ଜାଣିପାରୁ ଦ୍ରଷ୍ଟାପୁରୁଷଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ । ସେହି ପଥ ଧରି ଯଦି ଚାଲୁ କରୁ, ତାହା ହେଲେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପାରୁ । ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି ଓ ନବିଭାବ ଯେତେ ରହିପାରେ, ସେତେ ଚଳଣୀଟି ହୁଏ ସୁଦୂର, **deviating move** (ବ୍ୟତିକ୍ରମା ଚଳଣୀ) କମିଯାଏ, ଏବଂ ତଦ୍ଵାରା କୃତକାର୍ଯ୍ୟତାର ପକ୍ଷରେ ସୁବିଧା ହୁଏ । ତେବେ **self interest** (ଆତ୍ମସ୍ଵାର୍ଥର) **fulfilment** (ପରିପୂରଣ) ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା ନକରି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାକୁ ହୁଏ, ଯଦ୍ଵାରା ତାଙ୍କର **wishes** (ଇଚ୍ଛାଗୁଡ଼ିକ) **fulfil** (ପରିପୂରଣ) କରାଯାଏ । ଏହାଦ୍ଵାରା ଭୁଲି ରହିବା ଏବଂ ତଜନିତ **suffering** (ଦୁର୍ଭୋଗ)ର ହାତରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ହୁଏ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଯେ ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ଜଣା ନାହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର **real interest** (ପ୍ରକୃତ ସ୍ଵାର୍ଥ) କ'ଣ ?

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୩.୮.୧୯୪୭

II ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଓ ମାନସିକ ସଦାଚାର କ'ଣ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ-ଶାରୀରିକ ସଦାଚାରର କଥା ତ ବୁଝିଛୁ; କିନ୍ତୁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଓ ମାନସିକ ସଦାଚାର କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଗାତାରେ ଅଛି, ଏକଭକ୍ତିବିଶିଷ୍ୟତେ । ଏହି ଏକ ଭକ୍ତି ପରାୟଣତା ଅର୍ଥାତ୍ ଅକାନ୍ୟ ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠା ହିଁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସଦାଚାର । ଏହି ଗୁଣଗା ଯେପରି ତୁମକୁ କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ ନ ଛାଡ଼େ । ତୁମର ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପର ଚଳା ସଙ୍ଗରେ ଏହି ଭାବଟି ଲାଗି ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ଭାବରେ ଯଦି ତୁମ ସଭାର ଚଳମାନଚାର ସଙ୍ଗରେ ତାହା ଜଡ଼ିତ ଥାଏ, ତାହାହେଲେ ବୁଝାଯିବ ତୁମେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସଦାଚାର ଅବଲମ୍ବନ କରି ଚାଲିଛ । ମାନସିକ ସଦାଚାର ହେଲା ମନର କୁଭାବକୁ **ignore** (ଉପେକ୍ଷା) କରି ବା **mould** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ)କରି ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ଦିଗରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଇଷ୍ଟ ସ୍ଵାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଦିଗରେ ଚାଲିବା । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସଦାଚାରର ଭିତ୍ତି ଉପରେ ହିଁ ମାନସିକ ଓ ଶାରୀରିକ ସଦାଚାରର ଭିତ୍ତି ଗଢ଼ି ତୋଳିବାକୁ ହୁଏ । ଆଉ ଶାରୀରିକ ସଦାଚାର ନ ରହିଲେ ମାନସିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସଦାଚାର ପୁଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଆଚାର-ନିୟମ, ଖାଦ୍ୟ-ପାନାୟ ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ପନ୍ନରେ ଖୁବ୍ ସାବଧାନ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ । ଯାହା-ତାହା ଖାଇନେବା, ପୁଣି ଯାହା-ତାହାର ହାତରେ ଖାଇବା-ଏହା ଆଦୌ ଭଲ ନୁହଁ । ଏହା ଦ୍ଵାରା ଶରୀର-ମନ ନିମ୍ନ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରିଥାଏ । ଏହିସବୁ ବ୍ୟାପାରରେ ମାତ୍ରା ମତ ଯୁକ୍ତି ବିଚାର ସମନ୍ୱିତ ଜିଦ୍‌ଗୋର ଭାବ ଭଲ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- କୌଣସି କାହାରି ମା' ଯଦି ସଦାଚାର ନ ହୁଅନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ସେ କ'ଣ ତାଙ୍କରି ହାତରୁ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇ ପାରିବେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଦୂର ! ମାଆ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା କ'ଣ ଚଳେ ?

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧.୯.୧୯୪୭

II ଜାଣିବାର ବାକି ରହେ ନାହିଁ କେତେବେଳେ II

ଜଣେ ପଚାରିଲେ -ଗାତାରେ ଅଛି, 'ଯାହା ଜାଣିଲେ ଅନ୍ୟ କିଛି ଜାଣିବାର ବାକି ରହେ ନାହିଁ'... ଇତ୍ୟାଦି । ଅନ୍ୟ କିଛି ଜାଣିବାର ଆବଶ୍ୟକ ରହେ ନାହିଁ, ଏହି କଥାର ମାନେ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଅସଲ କଥା ତ ଏହି ! ସଭାକୁ ଜାଣିଲେ କିଛି ହିଁ ଜାଣିବାର ବାକି ରହେ ନାହିଁ, ସବୁ କିଛି ଜାଣିବା ହୋଇଯାଏ ।

ବୁଦ୍ଧ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- (ଭଦ୍ରାଭ କଣ୍ଠରେ)-

ଭିତ୍ୟତେ ହୃଦୟଗୁଣି ଶ୍ଳୁଷ୍ୟତେ ସର୍ବସଂଶୟାଃ

ସ୍ବାୟତେ ଚାୟା କର୍ମାଣି ତସ୍ମିନ ଦୃଷ୍ଟେ ପରାବରେ ।

ସର୍ବଜ୍ଞତ୍ବ ବାଜ ହାତକୁ ଆସିଯାଏ । ଜାଣିବାର ବ୍ୟାକୁଳତାଟା **satisfied** (ତୃପ୍ତ) ହୋଇଯାଏ । ଯୁଧା ବି ନ ଥାଏ, ଅଯୁଧା ମଧ୍ୟ ନ ଥାଏ । ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ଦିଗରେ ଯା କିଛି ପ୍ରୟୋଜନ, ସେତେବେଳେ ସେହି ଦିଗକୁ **attention** (ମନୋଯୋଗ) ଦେଇଥାଏ । ଆଉ, ତାହାକୁ ବୋଧର ମଧ୍ୟରେ ଆଣିବାକୁ ତାକୁ କଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଭକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଜାଣିବାର ଯୁଧା ନ ରହିବାଟା କ'ଣ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟର ଲକ୍ଷଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **Out of passion** (ପ୍ରବୃତ୍ତିଠାରୁ) ଅଞ୍ଜାନର ଞ୍ଜାନ ସ୍ବହା ଏକ ପ୍ରକାରର ରହିଛି- ଆଉ ଅଛି 'ସର୍ବାରମ୍ଭ ପରିତ୍ୟାଗୀ ଯୋମଭକ୍ତଃ ସ ମେ ପ୍ରିୟଃ' । ଏକକୁ ନେଇ ସେ ଡୁବି ରହିଥାଏ । ମୁଁ ଜାଣିଛି ତାହା ବି ମନେ ହୁଏ ନାହିଁ, ଜାଣେ ନାହିଁ ଯେ ତାହା ବି ମନରେ ଆସେ ନାହିଁ । ବୋକା ଭଲି ହୋଇରହେ, କେଉଁଥି ପାଇଁ କିଏ ଜାଣେ ? ମୋ ଭଲିଆ ହେଲେ ଏହିପରି ହୁଏ ! କ'ଣ ଯେ ଜାଣିଛି ତାହା ମଧ୍ୟ ଜଣା ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୪.୯.୧୯୪୭

॥ ଏକ ସମୟରେ ବହୁ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ରହନ୍ତି କି ନାହିଁ ॥

ଜଣେ ପଚାରିଲେ-ଏକ ସମୟରେ ଅନେକ ସଦ୍‌ଗୁରୁ କ'ଣ ରହି ପାରନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବି ସ୍ବରଭେଦ ଅଛି । **World teacher** (ଜଗଦ୍‌ଗୁରୁ), **divine teacher** (ଭାଗବତ ଗୁରୁ), **divine man** (ଭାଗବତ ପୁରୁଷ), ଅର୍ଥାତ୍ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ବା ଅବତାର ମହାପୁରୁଷ ଯେ, ସେ ଜଣେ ହିଁ ଥାନ୍ତି । ତେବେ ତାଙ୍କର ଜୀବଦଶାରେ **realised man** (ସିଦ୍ଧପୁରୁଷ) ଅନେକ ଥାଇପାରନ୍ତି । ଯେ କୌଣସି **realised man** (ସିଦ୍ଧପୁରୁଷ)ହିଁ ଗୁରୁ ହୋଇ ପାରନ୍ତି । ତେବେ ଯେ ଯେଉଁ ଗୁରୁଙ୍କର ଆଶ୍ରିତ ହୋଇ ସିଦ୍ଧ ହୁଅନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି,

ସେ ପ୍ରକୃତ ସିଦ୍ଧ କି ନୁହଁନ୍ତି ତାହାର ପ୍ରକୃତ ଲକ୍ଷଣ ହେଉଛି -ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗ ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କଠାରେ ସର୍ବତ୍ର ନିତିପରାୟଣ କି ନୁହଁନ୍ତି । ତାଙ୍କରି ଦାକ୍ଷୀଣ୍ୟରେ ଦାକ୍ଷିତ୍ୟ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଗୁରୁତ୍ବ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତାଙ୍କର ସତ୍ୟକାର ସାକ୍ଷ୍ୟ ରହିବହିଁ । ଏହି ଲକ୍ଷଣଟି ଯଦି ଠିକ୍‌ଥାଏ ତେବେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ତାହାର ଗୁରୁ ନିଷ୍ଠା ବଦାୟ ରଖି ମଧ୍ୟ ଯେ ପରମଗୁରୁ, ତାଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅବହିତ ହୋଇ ଚାଲିପାରିବେ । ଏହାଦ୍ବାରା ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ହିଁ ମଙ୍ଗଳ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ **integration** (ସଂହତି) ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ ହୋଇଉଠେ । **Realised man** (ସିଦ୍ଧପୁରୁଷ) ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ପନ୍ଥା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବି ପାରସ୍ପରିକ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ଓ ସାକ୍ଷ୍ୟ ରହିବା ଏକାନ୍ତ ବାଞ୍ଛନୀୟ । ସିଦ୍ଧ ପୁରୁଷ ଭାବରେ ପରିଚିତ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି ଅନ୍ୟ ସିଦ୍ଧ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ବା ଯୁଗପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କୁ ନିନ୍ଦା କରନ୍ତି, ତେବେ ଦୁଃଖକୁ ହେବ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କିଛି ଅଭାବ ରହିଛି । ମନୁଷ୍ୟତ୍ବର ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଯେଉଁମାନେ ଦଶାୟମାନ ଥା'ନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି ହିଁ ହୁଏ ଆଦର୍ଶଙ୍କୁ ବା ନୀତିକୁ ଅବନମିତ ନ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକକୁ ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଇ ଚାଲିବା । ଅପରକୁ ବଡ଼ କରି ହିଁ ସେମାନେ ସୁଖୀ ହୁଅନ୍ତି ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଯୁଗ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ତାହାହେଲେ ତତ୍କାଳୀନ ସବୁ ଗୁରୁଙ୍କର ଗୁରୁ !

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏହା ହିଁ ହେଲା ପ୍ରାକୃତିକ ସତ୍ୟ । ତେବେ ତାଙ୍କର କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ବପଣିଆର **ego** (ଅହଂ) ନ ଥାଏ । ଯେ ବୁଝିପାରେ, ସେ ମାନେ । ଯେ ଠିକ୍ ବୁଝେନା, ସେ ମାନେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏହି ମାନିବା ନ ମାନିବାରେ ତାଙ୍କର କୌଣସି କ୍ଷତି ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ମାନନ୍ତି ସେହିମାନେ ହିଁ ଉପକୃତ ହୁଅନ୍ତି । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଯେପରି ଭଲ ମନ୍ଦ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ସମାନ ଭାବରେ କିରଣ ବର୍ଷଣ କରନ୍ତି, ସେ ମଧ୍ୟ ତଦନୁରୂପ ନିର୍ବିଚାରରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ କରିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଦେବା ମଙ୍ଗଳକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ଆବଶ୍ୟକ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଉନ୍ମୁଖ ହେବା- ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ଏବଂ ତାଙ୍କରି ପ୍ରଦର୍ଶିତ ପଥରେ ଚାଲିବା । ନହେଲେ ସେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ମଙ୍ଗଳର ଅଧିକାରୀ କରି ତୋଳିବାକୁ ଚାହଁଲେ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର **co-operation** (ସହଯୋଗାତା) ଛଡ଼ା ତାହା ସେ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ପୁରୀର ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରକୁ ଯଦି ଯାଅ, ତାହାହେଲେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ହାତ ନାହିଁ । ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ହାତ ଦେଇ ନିଜେ ହାତହୀନ ହୋଇ ବସିଅଛନ୍ତି । ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଉପରେ ତାଙ୍କର କୌଣସି ହାତ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନେ ଆତ୍ମର ଦୁଇଟି ହାତ ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଭିଡି ଧରିବୁ, ସେତେବେଳେ ସତ୍ୟ ଆତ୍ମମାନେ

ତାଙ୍କର ହାତ ଭିତରକୁ ଚାଲିଯିବୁ। ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କରି ଇଚ୍ଛାରେ ଆମେ ନିଜକୁ ଚାଲିତ କରିପାରିବୁ। ଏହିପରି କରି ହିଁ ଆମେମାନେ ସେହି ମଙ୍ଗଳର ଅଧିକାରୀ ହେବୁ - ଯେଉଁ ମଙ୍ଗଳ କି ସେ ଆମମାନଙ୍କୁ ଦେବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୪.୯.୧୯୪୭

॥ ବେଦର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ॥

ଜନୈକ ବହିରାଗତ ଭଦ୍ରଲୋକ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ବେଦର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବେଦ ମାନେ ହେଲା **revealed truth** (ଆପ୍ରସବ୍ୟ)। ଏହାର ପଶ୍ଚାତରେ ଅଛନ୍ତି **seer** (ଦ୍ରଷ୍ଟା)। ବୋଧଶକ୍ତି ଓ ଚାରିତ୍ରିକ ସଙ୍ଗତି ଯାହାର ଯେଉଁ ସ୍ତରର, ବସ୍ତୁ ବା ବିଷୟ ସମସ୍ତକୁ ବିଚାର କରନ୍ତି ସେ ସେହିଭଳି। ବସ୍ତୁ ବା ବିଷୟକୁ ଆମେ ଯେ ତାହାର ଆଦ୍ୟପ୍ରାନ୍ତ ସବୁ ଜାଣି ପକାଇଛୁ, ବୁଝି ନେଇଛୁ, ଦେଖି ନେଇଛୁ ଏହି କଥା କହିହେବ ନାହିଁ। ସବୁ ସମୟରେ ଆହୁରି ଆହୁରି ଜାଣିବାର ସମ୍ଭାବନାଟି ରହିଥାଏ। ଯେ ଯେତେ ଟିକକ ଜାଣିଥାନ୍ତି, ବୁଝିଥାନ୍ତି ଓ ଦେଖୁଥାନ୍ତି ସେ ସେତେ ଟିକକ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥାନ୍ତି। ରକ୍ଷିମାନେ ହେଲେ ଅସାଧାରଣ ଅନୁଭବ ସମ୍ପନ୍ନ ପୁରୁଷ। ସେମାନଙ୍କର ଏହି ଅସାଧାରଣ ଅନୁଭବର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଓ ବର୍ଣ୍ଣନା ହିଁ ବେଦ। ବେଦ କିନ୍ତୁ କଷ୍ଟନାପ୍ରସୂତ କରିବୁ ନୁହେଁ। ଏହ ହେଲା ବାସ୍ତବ ଦର୍ଶନ। ତେଣୁ ବେଦ ଅତ୍ୟନ୍ତ **factful** (ତଥ୍ୟ ସମନ୍ୱିତ) ବ୍ୟାପାର। ଧର, ଆମେ କୌଣସି ଏକ ଜିନିଷକୁ ଖୋଲା ଚକ୍ଷୁରେ ଗୋଟିଏ ରକମ ଦେଖୁ। ସେହି ବସ୍ତୁଟିକୁ ଯଦି ପୁଣି ମାଇକ୍ରୋସ୍କୋପରେ ଦେଖୁ, ସେତେବେଳେ ଆହୁରି ଅନେକ କିଛି ଧରାପଡ଼େ, ଯାହା ଖୋଲା ଚକ୍ଷୁରେ ମାଲୁମ୍ ହୋଇ ନ ଥାଏ। ମାଇକ୍ରୋସ୍କୋପ ଦେଇ ଯାହା ଦେଖାଗଲା, ଖୋଲା ଚକ୍ଷୁରେ ତାହା ଦେଖାଗଲା ନାହିଁ ବୋଲି ଆମେ ମାଇକ୍ରୋସ୍କୋପରେ ଦେଖୁଥିବା ତଥ୍ୟଟା ହିଁ ମିଥ୍ୟା ବୋଲି କହିବା ଠିକ୍ ନୁହଁ। ସେହିଭଳି ରକ୍ଷିମାନେ ଯା ଜାଣିଥାନ୍ତି, ଆମେ ତାହାକୁ ଜାଣିବୁ ବୋଲି ତାହା କିନ୍ତୁ ଅବାସ୍ତବ ନୁହଁ। କାରଣ ଏହି ପ୍ରକାର ଜାଣିବାଟା ହିଁ ବେଶୀ ବାସ୍ତବ, କାରଣ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ବାସ୍ତବତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ **fuller knowledge** (ପୂର୍ଣ୍ଣତର ଜ୍ଞାନ)। ଆମେମାନେ ନିଜ ତରଫରୁ ଅନାବିଷ୍କୃତ କିଛି ଆବିଷ୍କାର କରି ପାରି ବା ନପାରି, ମନୁଷ୍ୟର ବୋଧ ଓ ଜ୍ଞାନରେ ଯାହା ଧରାପଡ଼ିଛି ଏବଂ ଯାହାର ବିବରଣୀ ଲିପିବଦ୍ଧ ଅଛି, ତାହାକୁ ଆମେ ସଗ୍ରନ୍ଥ କର୍ମମୁଖର ଅନୁଶୀଳନ ମାଧ୍ୟମରେ

ଆୟତ୍ତ କରିବା ହିଁ ଭଲ। ତତ୍ପରା ଅମୃତର ଅନୁସନ୍ଧାନର ପଥରେ ଆମେମାନେ ଆହୁରି ଆଗେଇ ଯାଇ ପାରିବୁ। ଏହି ଅଜଣା ହିଁ ଆମର ଅସ୍ଥିତକୁ ବିପଦସଙ୍କୁଳ କରି ଡୋଳେ। ଅଜଣାର ନିରସନ ଯେତେ ହୁଏ, ସେତେ ହିଁ ବଞ୍ଚିବାର ପଥ ନିରାବିଳ ହୋଇଥାଏ। ତେଣୁ କରି, ଆହୁରି ଜାଣିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଯାହା ଜଣାଯାଇଛି ସେହି ଅନୁଯାୟୀ କରି ଚାଲିବାକୁ ହେବ। ମଣିଷର ଏହି ଚେଷ୍ଟା ଅଛି ବୋଲି ମଣିଷ କ୍ରମାଗତ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି। ଜ୍ଞାନର ଅନୁସନ୍ଧାନ ଯଦି ନ ଥାନ୍ତା ଏବଂ ଯାହା ଜଣାଯାଇଛି ସେହି ଜ୍ଞାନକୁ କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା ଯଦି ନ ଥାନ୍ତା, ତେବେ ମଣିଷ ଆଜି ଯେଉଁ ଉନ୍ନତି ଲାଭ କରିଛି, ତାହା କିଛି ହେଲେ ତାହା ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ। ମୋର ମନେହୁଏ, ଚାରିଟି ବେଦ ହେଲା **four different branches of science** (ବିଜ୍ଞାନର ଚାରଟି ଶାଖା)। ସେହିଗୁଡ଼ିକ ପୁଣି **inter-related** (ପରସ୍ପର-ସମ୍ପର୍କିତ)। କୌଣସିଟା କୌଣସିଟାକୁ ଛାଡ଼ି ନୁହଁ। ବେଦ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ଜିନିଷ ସୂତ୍ର ଆକାରରେ ଦିଆଯାଇଛି। କିନ୍ତୁ କେଉଁଟା କେଉଁଥିପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ତାହା ଯଦି ଜଣା ନ ଯାଏ, ତାହାହେଲେ ସୁବିଧା ହୁଏ ନାହିଁ। ସେହି ଜ୍ଞାନ ବାସ୍ତବ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୧.୯.୧୯୪୭

॥ ଧର୍ମ ଓ କୃଷ୍ଣ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି କାହିଁକି ॥

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ- ଆପଣ ଧର୍ମ ଓ କୃଷ୍ଣ ଉପରେ ଏତେ ନିଜର ଦେବାକୁ କାହିଁକି କହୁଛନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଧର୍ମ ଉପରେ, କୃଷ୍ଣ ଉପରେ ଏବଂ ପୂର୍ବପୁରୁଷଙ୍କ ଉପରେ ଯଦି **fanatic inclination** (ପ୍ରବଳ ଝୋଟି) ନ ରହେ, ତେବେ **personality** (ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ) ହୁଏ ନାହିଁ। ଇଷ୍ଟ ଓ କୃଷ୍ଣକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି **individuality** (ଅନ୍ତର୍ଗତ) ଓ **personality** (ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ) **grow** କରେ (ଜନ୍ମେ)। ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ସମସ୍ତ-ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱରେ **evolved** (ବିବର୍ତ୍ତ) ହୋଇଉଠେ। ନହେଲେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଓ ଶୃଙ୍ଖଳା ମଣିଷକୁ ଛିଣ୍ଡାଇ ଟିକି ଟିକି କରି ପକାଏ। ମଣିଷ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ବି ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିପାରେ ନାହିଁ, ପରିବେଶକୁ ନେଇ ମଧ୍ୟ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ- ସହକାରେ ଚାଲିପାରେ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୧.୯.୧୯୪୭

॥ ବିଶ୍ୱାସ ଆସେ କିପରି ॥

ଜନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ବିଶ୍ୱାସ ଆସେ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବିଶ୍ୱାସ ଆସେ ଭକ୍ତି ଥିଲେ । ବିଶ୍ୱାସ ଜିନିଷଟା ମୂଳତଃ ଭକ୍ତି । କାହାରି ଉପରେ ହାତୁଭଙ୍ଗା ଟାଣ ହେଲେ ତାହା ସମୟରେ ଆଉ ପ୍ରଶ୍ନ ରହେ ନାହିଁ । ଏହି ପ୍ରଶ୍ନହୀନ ଭାବଟା ହିଁ ବିଶ୍ୱାସ । ମୋର ନିଜ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସମୟରେ ଯେପରି କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ନ ଥାଏ, ମୁଁ ଯେ ଅଛି ଏହିଟା ମୋ ନିକଟରେ ଅବଧାରିତ । ମୋର ଜୀବନରେ ମୋ' ଇଷ୍ଟ ହିଁ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଓ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଏହିପରି ଅକାଟ୍ୟ ଭାଲବାସା ଯେତେବେଳେ ଗଜାଏ, ସେତେବେଳେ ସେହି ବୋଧ ଆଉ ଟଳେ ନାହିଁ । ସେ ମୋ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟାଚାର କରିଲେ ବି ମନରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବିରୂପ ଭାବ ଆସେ ନାହିଁ । ସବୁ ଅବସ୍ଥାରେ ମୁଁ ରାଜି । ସୁଖରେ ରହିଲେ ବି ତାଙ୍କୁ ନେଇ ବିଭୋର ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଦୁଃଖରେ ଥିଲେ ବି ତାଙ୍କୁ ନେଇ ବିଭୋର ହୋଇ ରହେ । ଏହି ନିଶା କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ କଟେ ନାହିଁ । ଏହି ପ୍ରକାରର ବୋଧକୁ କୁହାଯାଏ ବିଶ୍ୱାସ ବା ନିଷ୍ଠା । ବିପଦରେ ପଡ଼ିଲେ ଯଦି ଭକ୍ତି ପଳାଏ, ଦୋଷାରୋପ ବା ଅନୁଯୋଗ-ଅଭିଯୋଗର ବୁଦ୍ଧି ଆସେ, ସେତେବେଳେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ଭକ୍ତି-ବିଶ୍ୱାସର ପଡ଼ାରେ (ଇଲାକାରେ) ଆମ୍ଭେ ପ୍ରବେଶ କରି ନାହିଁ । ସ୍ୱାର୍ଥ ଲୋଭରେ ଯେଉଁମାନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଜିଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଭକ୍ତିଟି ସ୍ୱାର୍ଥରେ ନିହିତ, ଭଗବାନଙ୍କଠାରେ ନୁହେଁ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ଲଗାଇ ସେମାନେ ନିଜସ୍ୱ ସୁଖ-ସୁବିଧା ଆଦାୟ କରି ନେବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି । ଭଗବାନଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଭାବରେ ନିଜର ସୁଖ-ସୁବିଧା ହାସଲ ହୋଇ ପାରିଲେ ତାହା ନେଇ ମଜ୍ଜି ରହିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଆପଣି ନଥାଏ । ତେବେ ଅନେକ ଲୋକ ଭୟ କରି ଭଗବାନଙ୍କୁ ମାନନ୍ତି ଓ ଡାକିଥାନ୍ତି । ଭାବେ, ତାଙ୍କୁ ନମାନିଲେ ପରେ ଯଦି କୌଣସି ବିପଦ-ଆପଦ ଆସିବ ! ଭକ୍ତି-ବିଶ୍ୱାସର ନାମରେ ନାନା ପ୍ରକାର ମିଥ୍ୟାଚାର ଓ ଭଣ୍ଡାମିକୁ ନେଇ ଅନେକ ଚାଲନ୍ତି । ଅନେକଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି ଅଛି ନକରି ଭଲ ଫଳ ପାଇବା ଓ ଅପକର୍ମ ସେ ଯାହା କରିଛି ତାହାର ଫଳକୁ ଏଡ଼ାଇ ଯିବାର ଅଭିସନ୍ଧି । ଏହି ମତଲବରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ଚାଲେ । କିନ୍ତୁ ସେ ସେପରି ବାଦା (ବ୍ୟକ୍ତି) ନୁହଁନ୍ତି ଯେ କାହାର ସ୍ମୃତି ବାକ୍ୟରେ ଭୁଲିଯାଇ ବିଧିକୁ ଓଲଟାଇ ଦେବେ । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର କଷ୍ଟନା ଓ କାମନା ଯେତେବେଳେ ଫଳେ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ସେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ନେଇ ବିଚାରରେ ବସାଏ । ଏହି ଧରଣର mentality (ମାନସିକତା) ଯେଉଁଠାରେ, ସେହିଠାରେ ଭକ୍ତି-ବିଶ୍ୱାସର ଜାଗାଟି ଅତୀବ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ । ଧର୍ମର ନାମରେ, ଭକ୍ତି-ବିଶ୍ୱାସର ନାମରେ ଏହିସବୁ ପାକିବାଜୀ

ଚଳେ ବୋଲି ବହୁଲୋକ ଧର୍ମର ମର୍ମ ବୁଝିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଆଉ ପ୍ରକୃତ ଧର୍ମ ବିରୋଧୀ ସେହିମାନେ । ଭକ୍ତି-ବିଶ୍ୱାସର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି ହନୁମାନ । ନିଜର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନଟି ସେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ସୁଖୀ କରିବାର ଧନ୍ଦାରେ କଟାଇ ଦେଲେ । ଆଉ କୌଣସି କିଛିର ଧନ୍ଦା ନ ଥିଲା । ଛାତିକୁ ଚିରି ଦେଖାଇ ଦେଲେ ସେଠାରେ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ହିଁ ବିରାଜ କରୁଛନ୍ତି । ତାହାର ଛାତିର କଲିଙ୍ଗ ଭିତରେ ରହିଛନ୍ତି ସେହି ଏକମାତ୍ର ଜଣେ ହିଁ । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର । ଆଉ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଯାହା କିଛି ବସ୍ତୁ ଆଉ ଏ ବିଶ୍ୱ ଦୁନିଆ ବି ତା ନିକଟରେ କେତେ ମୂଲ୍ୟବାନ । କିନ୍ତୁ ରାମବିହୀନ ଅମୂଲ୍ୟ ରତ୍ନହାର ବି ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଅସାର ମୂଲ୍ୟହୀନ । ତାହାକୁ ସେ ଖୋଜେ ନାହିଁ । ଏପରିକି ଗୋଟିଏ କଣା କଉଡ଼ିର ବି ଦାମ ଦିଏ ନାହିଁ ସେହି ହାରଟିର । ଭକ୍ତି-ବିଶ୍ୱାସ ଏପରି କରି ହିଁ ମଣିଷକୁ ଏକାଧାରରେ ମହା ଆସକ୍ତ ଓ ମହା ନିର୍ଲିପ୍ତ କରି ଟେକେ । ସେ ଦୁନିଆଦାରାର ପଛରେ ଦଉଡ଼େ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଦୁନିଆର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ମାନ-ଯଶ ତାହାର ପଛରେ ଛୁଟେ । ପୁଣି ସେହି ସବୁ ଦ୍ୱାରା ଇଷ୍ଟସେବାର ସୁବିଧା ନ ହେଲେ ସେ ସେହି ଆଡ଼କୁ ଭୂଷେପ ମଧ୍ୟ କରେ ନାହିଁ । ବରଂ ଚତୁରତାର ସହ ତାହାକୁ ଏଡ଼ାଇ ଚାଲେ । କୌଣସି ଦୁଃଖକୁ ସେ ଦୁଃଖ ବୋଲି ମନେ କରେ ନାହିଁ, ଯଦି ତାହାର ଇଷ୍ଟ ଭଜନ ଅର୍ଥାତ୍ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସଙ୍ଗ, ସେବା, ସ୍ମରଣ ମନନ, ଯାଜନ, ପ୍ରୟୋଜନ- ପୁରଣ ଇତ୍ୟାଦି ଅତୁଟ ଥାଏ, ଅସ୍ମଳିତ ରହେ । ପୁଣି କୌଣସି ସୁଖକୁ ସେ ସୁଖ ବୋଲି ମନେ କରେ ନାହିଁ, ଯଦି ସେହି-ସୁଖ ଭୋଗ କରିବାକୁ ଯାଇ ତିଳେ ମାତ୍ର ତା'ର ମନ ଇଷ୍ଟାନୁସରଣଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବା ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇଥାଏ । ତାହାକୁ ସେ ଜୀବନର ପରମ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଓ ଦୁର୍ଦ୍ଦିଗଟା ବୋଲି ମନେ କରିଥାଏ । ସେହି ପ୍ରକାର କଷ୍ଟକୁ ସେ ସହିପାରେ ନାହିଁ । ତାହାହେଲେ ବୁଝୁଛୁ ତାହାର ଚରିତ୍ରଟା କେଉଁ ପ୍ରକାରର ରୂପ ନେଇଥାଏ । ପୁଣି, ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଯେ ଭଲପାଏ, ପରିବେଶକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ଭଲ ନପାଇ ରହିପାରେ ନାହିଁ, ସେବା ନ କରି ରହିପାରେ ନାହିଁ । ଜଣେ ନିଷ୍ଠାବାନ, ବିଶ୍ୱାସୀ ଭକ୍ତ ଯେଉଁ ମୂଳକରେ ଥାଏ, ସେହି ମୂଳକର ଚେହେରା ମଧ୍ୟ ପାଲଟିଯାଏ । ତାହା ଯେ କି ଜିନିଷ କହି ବୁଝା ଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ । ଏହି ରକମ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଚର୍ମତନ୍ତ୍ରରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟର କଥା ।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ କହିଲେ- ପ୍ରକୃତ ନିଷ୍ଠାବାନ ବିଶ୍ୱାସୀ ଭକ୍ତ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ, ତାହା ବୁଝିଲି । କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ପାପ, ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଦୋଷ କରି ଦୁର୍ଭୋଗର ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ି ଆର୍ତ୍ତ ହୋଇ ପରମପିତାଙ୍କୁ ଯଦି ବିପଦ-ମୁକ୍ତି ପାଇଁ କାତର କଣ୍ଠରେ ଡାକେ, ତତ୍ପରା କୌଣସି ଫଳ କ'ଣ ଫଳେ ନାହିଁ ? ଦୁର୍ଭଲ ମଣିଷର ତାହା ହେଲେ ଆଶ୍ରୟ କେଉଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ପ୍ରକୃତ ଆର୍ତ୍ତ ହେଲେ ହିଁ ତ ତାଙ୍କର ଦୟା ମିଳେ। ଆର୍ତ୍ତ ହେବା ମାନେ ସତ୍ତାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାର ଯୁଧ୍ଯା ଜଗାଇବା। ଏହି ଯୁଧ୍ଯା ଜାଗିଲେ ସେହି ସମୟରେ ମଣିଷ ଅନେକ ପରିମାଣରେ **obsession** (ଅଭିଭୂତି) ଠାରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇପାରେ। ତାହାର ଫାଙ୍କିବାଜି, ହାମବଡ଼ାଇ, ଆତ୍ମସମର୍ଥନର ବୁଦ୍ଧି ନିଷ୍ପେକ୍ତ ହୋଇଥାଏ। ଆତ୍ମ ବିଶ୍ୱେକ୍ଷଣର ଭାବ ଆସେ, ଅନୁତାପ ଆସେ, ନିଜର ଦୋଷ ସ୍ମରଣ ଆଗ୍ରହ ଜାଗେ, ସତ୍-ସମେଗ ପ୍ରବଳ ହୁଏ। ଏହି ତ ଜୀବନର ଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତ। ଏହି ରକମର ଚଳଣୀ ତ ପରମ ପିତାଙ୍କର ଦୟା। ଏହା ଫଳରେ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଉଦ୍ଧାର ପାଇଯାଏ। ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପ୍ରତି ଆକୂଳ ଆଗ୍ରହ ହେତୁ ଅହଲ୍ୟାର ପାଷାଣ ଉଦ୍ଧାର ହୋଇଥିଲା ଏହିପରି ଭାବରେ। କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ସୁଦିନକୁ ପାଇ ପୁଣି ଯଦି ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭୁଲିଯାଏ, ତାହେଲେ ଯାହା ହବାର ତାହା ହିଁ ହେବ। କର୍ମ ଫଳ ଏଡ଼ାଇ ଯଇପାରେ ନାହିଁ। ତେବେ ଯେଉଁମାନେ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଷ୍ଠା ନିପୁଣ ଅନୁରାଗ ନେଇ ଖାଣ୍ଟିରେ-ଖାଣ୍ଟିରେ ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମାନି ଚାଲନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରବୃତ୍ତି, ଚାଲିଚଳନ, ଚିନ୍ତା ଓ ବୁଦ୍ଧି ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେବାର ଚାଲରେ ଥାଏ। ଏହି ପ୍ରକାରର ଧୀର ଯେତେବେଳେ ଆସିଯାଏ ଜୀବନରେ, ସେତେବେଳେ ନୂଆକରି ଦୁଷ୍ଟକର୍ମ କମ୍ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ। ଆଉ ପୂର୍ବର ଦୁଷ୍ଟକର୍ମ-ଜନିତ ଦୁର୍ଭୋଗ ଯଦି ଆସି ବି ଯାଏ, ତାହାକୁ ଶୁଭରେ ବିନ୍ୟସ୍ତ କରିବାର ଇଚ୍ଛା, ବୁଦ୍ଧି ଓ ଶକ୍ତି ଅନ୍ତରରେ ଜାଗିଉଠେ। ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ଅପେକ୍ଷା ଇଷ୍ଟ ଯଦି ପ୍ରିୟ ନହୋଇ ଉଠନ୍ତି, ପ୍ରଧାନ ନ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି ମଣିଷ ନିକଟରେ, ତାହା ହେଲେ କିନ୍ତୁ କିଛି ବି ହେଲା ନାହିଁ। ଇଷ୍ଟ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ କଲ୍ୟାଣକର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଯେଉଁ ବିରୁଦ୍ଧ-ସମେଗ ଅଛି ତାହାକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ଇଷ୍ଟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇ ଚାଲିବା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ସାପେକ୍ଷ ବ୍ୟାପାର, ଅନୁରାଗ ସାପେକ୍ଷ ବ୍ୟାପାର। ତାହା ଉପରେ ତାଙ୍କର କୌଣସି ହାତ ନାହିଁ। ସେଥିପାଇଁ ଭଗବାନ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ। ମାତ୍ର ବଞ୍ଚାଇପାରେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଭଗବଦନୁରାଗ। ଏଥିପାଇଁ ଗାତାରେ ଅଛି, ମଣିଷ ନିଜେ ହିଁ ନିଜର ଶତ୍ରୁ, ନିଜେ ହିଁ ନିଜର ବନ୍ଧୁ। ନିଜର ଚେଷ୍ଟାରେ ନିଜକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ହୁଏ।

ପ୍ରଶ୍ନ-ତାହା ଯଦି ହୁଏ ତାହା ହେଲେ ଗୁରୁଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- (ସହାସ୍ୟରେ)-ଆରେ ପାଗଳ ! ଗୁରୁ ନ ରହିଲେ ତୋର ଗାଣିଚି ରଖୁ କାହା ଉପରେ ? ଗାଣି ତ ବାଣ୍ଟି ଦେଇଛୁ ପ୍ରବୃତ୍ତିମାନଙ୍କ ଉପରେ। ସବୁ ଦେଇ-ଥୋଇ ଦେବାଳିଆ ସାଜି ବସିଅଛୁ। ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ସମ୍ଭାଳ ତୋର ବେହାଟି

ହୋଇଯାଇଛି। ଏବେ ତାହାକୁ ହାତେଇବୁ କି କରି ? ଏଥିପାଇଁ ଗୁରୁ ଆବଶ୍ୟକ, ଯେକି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଅଧିଶୂର ହୋଇ ସତ୍ତା-ସମର୍ଥନରେ ସାଧୁଷ୍ଟି ଅଛନ୍ତି। ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ଓ ତାଙ୍କୁ ପୂରଣ କରି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ ତୋର ଭଲ ମନ୍ଦ ସବୁ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ନେଇ। ସେତେବେଳେ ଏହିଗୁଡ଼ିକ ନିଜର ଆୟତ୍ତକୁ ଆସିଯାନ୍ତି। ମୂର୍ତ୍ତି ସତ୍ତା ସମର୍ଥନକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଆବର୍ତ୍ତିତ ହେଉ ହେଉ ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତିମାନ ସତ୍ତା ସମର୍ଥନୀ ହୋଇ ତେଣା ମେଲାଇ ଆଗରେ ଆସି ଛିଡ଼ାହୁଏ। ନାନାଦି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ନାନାମୁଖୀ ଦୃଢ଼ ଲୋପ ପାଇ ଜୀବନରେ ଆସେ ଅପାର ଶାନ୍ତି। ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଜ୍ୱାଳା, ପୀଡ଼ା, ରାହାଜାନୀ ଓ ଦଗାବାଜିର ହାତରୁ ଯେ ମୁକ୍ତିପାଏ, ସେ ଯେ କେତେ ଆରାମ ପାଏ, ତାହା କ'ଣ ଲେଖୁହୁଏ ନା କହିହୁଏ ? ତେବେ ଖୁବ୍ ସାବଧାନରେ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ। ଇଷ୍ଟ ନିଷ୍ଠାକୁ ଅକ୍ଷୟ ରଖିବାକୁ ହୁଏ। ସେଇଟା କ୍ଷୁଦ୍ର ହେଲେ ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ପୁଣି ଦୌରାନ୍ତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବସନ୍ତି।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୨.୯.୧୯୪୭

II ମନରେ ମାନସିକ କରିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ II

କେତେକ ଲୋକ ଦେବତାଙ୍କଠାରେ ମାନସିକ କରନ୍ତି। ତାହାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ, ସେହି ସମୟରେ କଥା ଉଠିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମାନସିକ କରିବାର ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି କୌଣସି ଇଚ୍ଛାପୂରଣର ଆକାଂକ୍ଷା। କିନ୍ତୁ ତାହାରି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଥାଏ ଦେବତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଶକ୍ତି ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା ଓ ତାଙ୍କଠାରେ ବାସ୍ତବରେ କିଛି ଉତ୍ତର କରିବାର ସଂକଳ୍ପ। ଦେବତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଏହି ଉନ୍ମୁଖତା ମଣିଷର ଶରୀର ଓ ମନରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସୁସ୍ଥ ଅବଚେତନ ଶକ୍ତିକୁ ଜାଗ୍ରତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ। ସେହି ଶକ୍ତିକୁ କର୍ମରେ ଲଗାଇ ଦେଲେ **success** (କୃତକାର୍ଯ୍ୟତା) **easier** (ସହଜତର) ହୋଇଉଠେ। ତେବେ ମୋର ମନେହୁଏ, ମୂଳରୁ ଦେବତାଙ୍କୁ ଯାହା ଉତ୍ତର କରିବାର ତାହା କରି, ଅବିଚଳ ଆଗ୍ରହ ନେଇ ସଂକଳ୍ପ ସିଦ୍ଧ ପାଇଁ ଯାହା କରଣୀୟ ତାହା କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଲେ ମାନସିକ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟି ଆହୁରି ଭଲ ଭାବେ ସିଦ୍ଧ ହୋଇଉଠେ। ଦେବତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କୌଣସି **condition** (ସର୍ତ୍ତ) କରିବା ଭଲ ନୁହେଁ। ତତ୍ପରା ବ୍ୟବସାୟୀକ ଭଳି ଭାବହୁଏ। ଫଳରେ **volitional flow** (ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତିର ପ୍ରବାହ) **affected** (ବ୍ୟାହତ) ହୁଏ। ଆଉ ଏକ କଥା ରହିଛି, ଯଦି ଆତ୍ମୋପଭୋଗର ଉପକରଣ ସଂଗ୍ରହ କରାହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ଧାରେ ଧାରେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସକ୍ରିୟ ଉନ୍ମୁଖତା କମିଯାଏ, ପ୍ରବୃତ୍ତି ଆସକ୍ତ ମନଟି ବିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇଉଠେ ଏବଂ କରିବାର **urge** (ଆକୃତି), ଯାହାକି

ମଣିଷକୁ ଉଚ୍ଛଳ କରି ତୋଳେ, ତାହା ଦିନକୁ ଦିନ ଦୁର୍ବଳ ଓ ଖାମସୁଆଳି ହୋଇଉଠେ। ଏହାଦ୍ୱାରା ଉନ୍ନତି ଧ୍ୱଂସ ହେବାର ଉପକ୍ରମ ମୁଣ୍ଡ ଟେକେ। ତାହାଛଡ଼ା, ମଣିଷ ଯେକୌଣସି **source** (ଉତ୍ସ) ଠାରୁ ଯାହା ପାଉନା କାହିଁକି, ନିଜର ଆପ୍ରାଣ କର୍ମ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭିତର ଦେଇ ଯଦି ତାହାକୁ ପରିପୁରଣ ନକରେ, ତେବେ ସେ, ଏପରିକି ତାହାର ବଂଶାବଳୀ ମଧ୍ୟ **inefficient** (ଅଯୋଗ୍ୟ) ହୋଇ ଯାଇପାରନ୍ତି। ଉତ୍ସସେବା କରିବା ଓ ଦେବାର ମାତ୍ରାଟା ଯେଉଁଠି ନେବାର ମାତ୍ରାଠାରୁ ପ୍ରବଳ ନ ହୁଏ, ସେହିଠାରେ ହିଁ **pauperism** (ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବ୍ୟାଧି) **inevitable** (ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ) ହୋଇଉଠେ। ଶ୍ରେୟ ଗୁରୁଜନଗଣ ନିର୍ବିବାଦରେ ତୁମକୁ ସର୍ବଦା ଦେଇ ହିଁ ଯାଆନ୍ତି ଏବଂ ତୁମ ଉପରେ କୌଣସି ଚାପ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି ଯଦି ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ତୁମର କରଣୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତୁମର ବିବେକଟି ଜଡ଼ ହୋଇ ରହେ, ତାହା ହେଲେ ଏହି ନିଅର ବିବେକପଣିଆ ଅଜ୍ଞାତସାରରେ ତୁମକୁ **dishonest** (ଅସାଧୁ) କରି ତୋଳିବ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୨.୯.୧୯୪୭

॥ ଭାରତୀୟ ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ଧର୍ମପ୍ରାଣ ମୁସଲମାନ ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ କିଛି କଥା ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଭାରତୀୟ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ପୂର୍ବତନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କୁ ଓ ପିତୃକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସାକାର କରନ୍ତି, ଆହୁରି ସାକାର କରନ୍ତି ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନ ବର୍ତ୍ତମାନ ମହାପୁରୁଷ ଯିଏ, ତାଙ୍କୁ। ଆର୍ଯ୍ୟବାଦରେ କୌଣସି **community** (ସମ୍ପ୍ରଦାୟ) ବାଦ୍ ପଡ଼େ ନାହିଁ। ସେମାନଙ୍କ ମତରେ ଧର୍ମ ଏକ, ଭଗବାନ ଏକ, ପ୍ରେରିତଗଣ ଏକ; କୋରାନ, ଗାତା, ବାଇବେଲ ଏକ। **Difference** (ପାର୍ଥକ୍ୟ) ହୋଇପାରେ ନାହିଁ, କାରଣ ସବୁ କିଛି ଏକର ହିଁ **message** (ବାଣୀ)। ଭାଇ ଭାଇଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ବିରୋଧ ଦେଖାଦିଏ ସେତେବେଳେ, ଯେତେବେଳେ ସେମାନେ **practically** (କାର୍ଯ୍ୟତଃ) ପିତାଙ୍କୁ ସାକାର କରନ୍ତି ନାହିଁ। ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ମଣିଷ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ **community** (ସମ୍ପ୍ରଦାୟ) ହେଲେ ମଧ୍ୟ କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ, ଯଦି ପିତୃପୁରୁଷ, ପିତୃକୃଷ୍ଣ, ପୂର୍ବତନ ମହାପୁରୁଷ, ବର୍ତ୍ତମାନ ମହାପୁରୁଷ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ସାକାର କରିବାର ବୁଦ୍ଧି ଥାଏ। ପରମ ପିତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବୁ ପ୍ରେରିତଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବୁ ଅଥଚ ଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଭୁକ୍ତ ମଣିଷ ହେଲେ ହିଁ ତାହାଙ୍କ ପ୍ରତି

ବିଦ୍ୱେଷ ପୋଷଣ କରିବୁ ଏଥିରେ କୌଣସି ସଙ୍ଗତି ନଥାଏ। ସମସ୍ତଙ୍କର ଈଶ୍ୱର ଯେପରି ଏକ ଛଡ଼ା ଦୁଇ ଜଣ ନାହାନ୍ତି, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ ସେହିଭଳି ମୂଳତଃ ଜଣେ ହିଁ ଥାନ୍ତି। କାରଣ, ଏକ ହିଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ପ୍ରେରିତ ସେମାନେ। କୌଣସି ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଅସାକାର କରିବା ମାନେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଓ ନିଜର ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ବି ଅସାକାର କରିବା। କୌଣସି ମଣିଷ ପ୍ରତି ଦ୍ରୋହବୁଦ୍ଧି ପୋଷଣ କରିବା ମାନେ ହିଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରତି ଦ୍ରୋହବୁଦ୍ଧି ପୋଷଣ କରିବା। କାରଣ, ଏଭଳି କୌଣସି ମଣିଷ ନାହିଁ, ଯାହା ଭିତରେ ସତ୍ତା ବୋଲି କିଛି ହିଁ ନାହିଁ। ପୁଣି ଏଭଳି କୌଣସି ସତ୍ତା ନାହିଁ ଯାହା ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଶକ୍ତି ଛଡ଼ା ତାହା ଉଭୂତ ହୋଇଛି। ଯେଉଁ ମଣିଷ ଯେଉଁଭଳି ହେଉ, ପରମ ପିତାଙ୍କ ନିକଟରେ, ପରମ ସ୍ତମ୍ଭାଙ୍କ ନିକଟରେ କେହି ହିଁ ହେୟ ନୁହେଁ। ପରମ ପିତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବି ଅଥଚ ତାଙ୍କରି ସୃଷ୍ଟି ମଣିଷକୁ ଘୃଣା କରୁଥିବି, ଏହି ପ୍ରକାରର ହେଲେ କେବେହେଲେ ତାଙ୍କୁ ଲଭି ପାରିବି ନାହିଁ। ଆପଣଙ୍କୁ ଭଲପାଏ, ଅଥଚ ଆପଣଙ୍କର ପିଲାଟିକୁ ଦୁଇ ଆଖିରେ ଭଲକରି ଦେଖୁପାରେ ନାହିଁ, ଏହା କ'ଣ କେବେ ହୋଇପାରେ ? ନା, ଏହା ଦ୍ୱାରା ଆପଣଙ୍କ ମନକୁ ପାଇହୁଏ ? ତେଣୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ବା ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇ ପାରିଲେ ଜାତି-ଧର୍ମ-ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ନିର୍ବିଶେଷରେ ମଣିଷକୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ। ସେହି ଭାଲବାସା ଯେଉଁଠି ନାହିଁ ସେଠାରେ ଈଶ୍ୱରାନୁରାଗ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ। ତେବେ ଅସତ୍ ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କର ବିକୃତ ଚଳନକୁ ପ୍ରଶଂସା ଦେବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ- ତାହା ସେମାନେ ଯେକୌଣସି ସମ୍ପ୍ରଦାୟଭୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି ଆଉ ଏହାକୁ ପ୍ରଶଂସା ନ ଦେବାଟା ଭଲ ପାଇବାର ହିଁ ଲକ୍ଷଣ ଅଟେ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୪.୯.୧୯୪୭

॥ ରକ୍ଷା କରିପାରେ କିଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ମୁସଲମାନ ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ କହିଲେ- ରାଜନୈତିକ ସାର୍ଥ ସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେମାନେ ମନୁଷ୍ୟର ଧର୍ମାନୁରାଗ ସୁଯୋଗ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁ, ସେତେବେଳେ ହୁଏ ଗୋଳମାଳର ସୂତ୍ରପାତ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— **Politics fulfils life and growth** (ରାଜନୀତି ବା ପୂର୍ବନୀତି ଜୀବନ ଓ ବୃଦ୍ଧିକୁ ପରିପୁରଣ କରେ) ଯା' **life and growth** କୁ **disintegrate** ଓ **deteriorate** (ବିଖଣ୍ଡିତ ଓ ଅପକର୍ଷିତ) କରେ, ତାହା

politics (ରାଜନୀତି ବା ପୂର୍ବନୀତି) ନୁହେଁ। Societyରେ (ସମାଜରେ) ଅନେକ community (ସମ୍ପ୍ରଦାୟ) ରହିପାରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ community (ସମ୍ପ୍ରଦାୟ) religious (ଧାର୍ମିକ) ହେଲେ ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରର ପ୍ରତି physically and with heart (ଶରୀର ଓ ଅନ୍ତର ଦେଇ) interested (ସାଥୀନିତ) ହୋଇ ଉଠିବେ। Nothing but religion can save us (ଧର୍ମକ୍ଷତ୍ରୀ ଆଉ କିଛି ହିଁ ରକ୍ଷା କରିପାରେ ନାହିଁ)। ଯେତେ ହିଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଖୋଦାଙ୍କ ପ୍ରତି adhered (ଅନୁରକ୍ତ) ହେବୁ, ସେତେ ହିଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ସବୁ ଜାତି, ସବୁ ଦେଶ, ସବୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ନେଇ ବଜ୍ର ବନ୍ଧନରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ପାରିବୁ, କେହି ହେଲେ ସେହି ବନ୍ଧନକୁ ଭାଙ୍ଗି ପାରିବେ ନାହିଁ।

ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ- ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଜଗତ ତ ଆଜି ଅନେକଟା ଇଶ୍ଵର ବିମୁଖ। ସେମାନେ ଜଡ଼ ବିଜ୍ଞାନରେ ବିଶ୍ଵାସୀ ଏବଂ ତତ୍ତ୍ଵାତ୍ମା ସେମାନେ ଜାଗତିକ ବ୍ୟାପାରରେ ଉନ୍ନତ ହିଁ କରୁଛନ୍ତି ଖୁବ୍। ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କିଛି କରଣୀୟ ଅଛି କି? ସେମାନେ ଯଦି ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଭାବରେ ଭାବିତ ହୁଅନ୍ତେ, ତେବେ ସାରା ଜଗତକୁ ସହଜ ଭାବରେ ସେମାନେ ପ୍ରଭାବିତ କରି ପାରନ୍ତେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯେଉଁ କଥା କହିଲି, ଏହି truth (ସତ୍ୟ) actively (ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ) ପରିବେଷଣ କରିବାକୁ ହେବ ସର୍ବତ୍ର। ତାହା ହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ। ଆପଣଙ୍କର ଭଲ ହେବାକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ମୋର କେବେହେଲେ ଭଲ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ମୋର ଭଲକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ଆପଣଙ୍କର ଭଲ ହୋଇ ପାରନା। ତେଣୁ inter-interested (ପରସ୍ପର ସାଥୀନିତ) ହେବାଟା ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି, ନିଜର interest (ସାର୍ଥ)କୁ fulfil (ପରିପୂରଣ) କରିବା ପାଇଁ। Independence (ସାଧାନତା) କଥାର ମାନେ ଠିକ୍ ଭାବେ ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ। କାରଣ, କାହାରିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ କେହି ଛିଡ଼ା ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ପ୍ରତ୍ୟେକେ ହିଁ dependent on others (ଅନ୍ୟର ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ)। Birth itself is dependent on parents (ଜନ୍ମ ଜନିଷ୍ଠଟା ହିଁ ବାପ-ମା'ର ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ)। ବଞ୍ଚ ରହିବାଟା ମଧ୍ୟ ଏହି ନୀତିକୁ ଧରି। ପାରସ୍ପରିକ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ଅଛି ବୋଲି ଯାହା କିଛି ରହିଛି। କିନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ତାହାର ଯୋଗ୍ୟତାକୁ ଏତେ ପରିମାଣରେ ବଢ଼ାଇବାକୁ ହେବ, ଯଦ୍ଵାରା ପରିବେଶଠାରୁ ନେବା ତୁଳନାରେ ଯେପରି ପରିବେଶକୁ ତାହାର ଦେବାଟା ବେଶୀ ହୋଇଉଠେ। ଏହା ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ନିଜସ୍ଵ

ରକମରେ। ଭଲପାଇବାର ଦାୟରେ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷ ଏହିଭଳି ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଉଠେ, ସେତେବେଳେ ତାକୁ freedom (ସାଧାନତା)ର ଉପଯୁକ୍ତ ବୋଲି କୁହାଯାଏ। Freedom (ସାଧାନତା) ମାନେ ପ୍ରିୟଙ୍କର ଘରେ ପ୍ରୀତି-ସମ୍ପର୍କ ନେଇ ପରସ୍ପର-ପରସ୍ପରର ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ପ୍ରିୟଙ୍କର ପ୍ରୀତିପାତ୍ର ହୋଇ ବସବାସ କରିବାର ଅବସ୍ଥା। ଏହି ଦୁନିଆଟା ପ୍ରିୟତମ ପରମ ପିତାଙ୍କର ବାଡ଼ି ବା ଘର। ଏହି ବୋଧଟିକୁ ସ୍ମରଣରେ ରଖି ପରସ୍ପର ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଭାଲବାସା ଓ ସେବାର ମନୋଭାବ ନେଇ ଚାଲିବାକୁ ହେବ। ନିଜର ପରିବାର, ପରିବେଶ, ସମାଜ ଓ ଦେଶକୁ ଯେପରି ଭଲ ପାଇବାକୁ ଓ ସେବା କରିବାକୁ ହେବ, ନିଜ ନିଜର ଅସ୍ତିତ୍ଵ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ରଖି ଆଖପାଖ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମାଜ ଓ ଦେଶର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ତଦନୁରୂପ ସାଧ୍ୟମତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଏହି ବ୍ୟାପାରରେ ପ୍ରଧାନ କରଣୀୟ ହେଉଛି ଧର୍ମଦାନ ଅର୍ଥାତ୍ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ନୀତି ସଂଚାର। ଏହା କରିବାକୁ ଯାଇ ଆମ୍ଭେ କାହାରି ବିଶ୍ଵାସ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଆଘାତ କରିବା ନାହିଁ, ବରଂ ତାହାକୁ ଆହୁରି ଉଜ୍ଜଳ କରି ତୋଳିବା।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୪.୯.୧୯୪୭

II ଚେଷ୍ଟାକରି ଧର୍ମପ୍ରାଣ କରାଯାଇ ପାରେ କି ନାହିଁ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ-ଚେଷ୍ଟା କରିଲେ କ'ଣ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଧର୍ମପ୍ରାଣ କରି ତୋଳା ଯାଇ ପାରେ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର ଓ ଆଚରଣରେ ଯଦି ଧର୍ମ ଫୁଟି ଉଠେ, ତେବେ ହିଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଧର୍ମ ସଞ୍ଚାରଣର ଯୋଗ୍ୟତା ଲାଭ କରିପାରିବା। ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, ଏହିଭଳି ମଣିଷ ନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ। କିନ୍ତୁ obsession (ଅଭିଭୂତି)ହେତୁ ଅନେକେ ହିଁ ଚାଲନ୍ତି ଓଲଟା ପଥରେ। ଏହା ଏକ ପ୍ରକାରର disease (ରୋଗ)। ମଣିଷର ଶରୀର ଗୁରୁଣ ହେଲେ ତାହାକୁ ସୁସ୍ଥ କରି ତୋଳିବା ପାଇଁ ଆମ୍ଭେମାନେ କେତେ ଚେଷ୍ଟା କରୁ। କିନ୍ତୁ passionate (ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣ) ଚଳନ ରୂପି ମହାବ୍ୟାଧି ଯେ ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜକୁ କ୍ଷୟ କରି ଦେଉଛି, ତାହାର ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ଆମ୍ଭେମାନେ କ'ଣ ପ୍ରତିବିଧାନ ନେଇଛୁ? ପୂର୍ବରୁ ବା କ'ଣ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆ ହୋଇଛି? ଆଉ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଯଦି ଭଲ ପାଉ, ତେବେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ତ କିଛି କରିବାକୁ ପଡ଼େ। ସେଥି ପାଇଁ କିଛି ଅତ୍ୟନ୍ତ କରିଚାଲ। ତାଙ୍କର ଅତି ପ୍ରିୟ କର୍ମ ହେଉଛି ଯାଜନ। ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁଖର କର୍ମ। ତଦ୍ଵାରା ଭଗବାନ ପ୍ରୀତ ହୁଅନ୍ତି, ନିଜେ ବି ପ୍ରୀତ ହେବା ହୁଏ, ମନୁଷ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରୀତକରି ତୋଳାଯାଏ, ପୁଣି

ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପରିବେଶ ସହ ନିଜେ ଶାନ୍ତିତାନର ହାତରୁ ପରିତ୍ରାଣ ଲାଭର ସୁଯୋଗ ପାଇଥିବ। ଶାନ୍ତିତାନ ମାନେ ଯିଏ ଆମ୍ଭ ଭିତରେ ପତନ, ପାତନ, ଛେଦନ, କ୍ଷୟ ଓ ବିନାଶ ଘଟାଏ ସର୍ବଦା। ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଚିତ୍ତରେ ଯାଜନରେ ରତ ଥାଏ ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଅନ୍ତତଃ ସେ ଓ ଯାଜିତ ଭକ୍ତ୍ୟେ ଶାନ୍ତିତାନର ହାତରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଥାନ୍ତି। ସେଥିପାଇଁ ଯଜନ, ଯାଜନ ଯେତେ ବେଶୀ ତାଲେ ସେତେ ହିଁ ସମାଜର ଆବହାତ୍ମା ପବିତ୍ର ହୋଇ ଉଠେ। କେହି ଯଦି ସର୍ବଦା ଏହି କର୍ମରେ ଲାଗି ରହେ, ଧୀରେ ଧୀରେ ସେ ଦେବତୁଲ୍ୟ ସ୍ୱଭାବ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ। ତାହା ସହିତ ଆଉ ଏକ କର୍ମ ଅଛି ତାହା ହେଲା ଇଷ୍ଟଭୃତି। ରୋଜ ବା ପ୍ରତିଦିନ ଭଗବାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବାସ୍ତବରେ କିଛି ନିବେଦନ କରିବାକୁ ହୁଏ। ତତ୍ପରା ଭଗବାନଙ୍କ ଉପରେ, ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଟାଣ ବଢ଼ି ଉଠିଥାଏ। ଇଷ୍ଟକେନ୍ଦ୍ରିକ ଏହି ଆଗ୍ରହ ସମୀପ ଦୈନନ୍ଦିନ କର୍ମଗୁଡ଼ିକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଧର୍ମ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ଉଠେ ବ୍ୟସ୍ତ ଓ ସମସ୍ତ ଜୀବନରେ। ନହେଲେ ଧର୍ମ କଥାର କଥା ମାତ୍ର ହୋଇ ରହିଯାଏ। ତାହା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରେ ନାହିଁ ମଣିଷ ଜୀବନରେ। ଧର୍ମ ମାନେ **that which up holds the life and growth, being and becoming of every individual with his environment** (ତା' ହିଁ ଯାହା ପରିବେଶ ସହ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବନ ଓ ବୃଦ୍ଧିକୁ ଧାରଣ କରେ)। ଆମ୍ଭେ ପରିବେଷଣ କରୁଛୁ ଶାନ୍ତିତାନକୁ, ଭଗବାନଙ୍କୁ ତ ପରିବେଷଣ କରୁ ନାହିଁ, ତେଣୁ ତ ଦୁର୍ଦ୍ଦେବ। ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷର କ୍ଷତି କରେ, ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷକୁ ମାରେ, ସେତେବେଳେ ସେ ଯେ ନିଜର କେତେ କ୍ଷତି କରେ, ନିଜକୁ କେତେ ପରିମାଣରେ ମାରୁଛି-ତାହା ସେ ବୁଝେ ନାହିଁ। ଏହି ପ୍ରକାର ଅଜ୍ଞତାର ନିରସନ କରିବାକୁ ହେବ। ମଣିଷର ଚକ୍ଷୁ ଦୁଇଟିକୁ ଖୋଲି ଦେବାକୁ ହେବ। ଚକ୍ଷୁରେ ଆଜ୍ଞା ଲଗାଇ ଦେଖାଇ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଅକ୍ଳାନ୍ତ ଭାବରେ ତାହା ଯେ କରିବ ଈଶ୍ବରଙ୍କର ପ୍ରୀତି ତୁମ୍ଭେ ତାଙ୍କଠାରେ ଅମୃତ-ଅଭିସିଂହ କରି ତୋଳିବ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୪.୯.୧୯୪୭

॥ ରକ୍ଷି-ପାରମ୍ପରିୟ ନଷ୍ଟ ହେଲେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

ଜଣେ ମୁସଲମାନ ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ ସଙ୍ଗରେ କଥାପ୍ରସଙ୍ଗ କ୍ରମେ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ-ରକ୍ଷି-ପାରମ୍ପରିୟ ନଷ୍ଟ ହେଲେ **disintegration** (ଭାଙ୍ଗନ) ଦେଖାଦିଏ ସମାଜରେ। ମଣିଷ ସଙ୍ଗରେ ମଣିଷର ମେଳ ନହୋଇ ଅମେଳ ସୃଷ୍ଟି

ହୁଏ। ରସୁଲ ଓ ଯାଗୁଗ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ପରିବେଷଣ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ଠିକ୍ ଭାବେ ହୋଇ ନାହିଁ। ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ସେମାନଙ୍କର କଥା ଏଭଳି ଭାବରେ ଡୋଳି ଧରାହୋଇଛି, ଯଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ବିଭୀଷ୍ଟ ହୋଇଛନ୍ତି। ସେହି ମହାପୁରୁଷମାନେ ଯେ **fulfiller** (ପରିପୂରକ) ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ବୁଝି ପାରି ନାହାଁନ୍ତି। ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ବିକୃତ ଭାବରେ ପରିବେଷଣ କରିବା ଏକ ପ୍ରକାର ପାପ। ସଠିକ୍ ଭାବରେ ପରିବେଷଣ କରିପାରିଲେ ଦେଖାଯିବ, ସ-ସ ସଭାପୋଷଣା କୃଷ୍ଣ, ଐତିହ୍ୟ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ବକାୟ ରଖି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ସଦ୍‌ଗୁଣ- ନିଷ୍ଠ ହୋଇ ସମସ୍ତ ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ପ୍ରତି ହିଁ ନତି ରଖି ଚାଲିପାରିବେ। ହଜରତ ରସୁଲ-ସମ୍ପର୍କରେ କୁହାହୋଇଛି, 'ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ହାତରେ କୋରାନ, ଅନ୍ୟ ଏକ ହାତରେ ତରବାର'। ଅର୍ଥାତ୍ ଯେମିତି ସେ ଭୟ ଦେଖାଇ ଇସ୍ଲାମ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କୁ। ଏହି କଥାଟି କିନ୍ତୁ ବାଜେ କଥା। ତାଙ୍କର ଜୀବନଟି କେତେ କରୁଣାମୟ, କେତେ ସ୍ନେହମୟ-ସେ କିପରି ଖୋଦା-ଅନ୍ତପ୍ରାଣ, ମଣିଷର କେତେ ବଡ଼ ଦରଦା ବାନ୍ଧବ ସେ, ତାହା କେତେ ଜଣ ବୁଝିଛନ୍ତି ? ଧର୍ମ କିପରି ସହଜ ଓ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ମୂର୍ତ୍ତି ପାଇଥିଲା, ସେହିସବୁ କଥା କେହି କହନ୍ତି ନାହିଁ। ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ ସେ ଏପରି ମର୍ମଭେଦୀ କଥା କହି ଯାଇଛନ୍ତି, ତାହା ହେଲା-ଯଦି କେହି ବିଦେଶବର୍ଗତ ଅମୁସଲମାନଙ୍କର ରକ୍ତପାତ ଘଟାଏ, ସେ ମୋର ନିଜର ହିଁ ରକ୍ତପାତ କରେ। ରୋଜକିୟାମତେର ସମୟ ତାହାର କଠୋର ବିଚାର ହେବ। ଆର୍ଯ୍ୟ ରକ୍ଷିଙ୍କର ମତାନ୍ତରାୟୀ ସମସ୍ତ ମାନବ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ ସାକାର କରିଛନ୍ତି। ହୁଏତ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ନାମ ଘୋଷଣା କରି ନାହାଁନ୍ତି। ତାଙ୍କ ମତରେ ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କୁ ଯେ ଅସାକାର କରେ ସେ ଫେରାସ୍ତ ଓ ଭଗବାନଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯାଏ। ଏହିଭଳି କେତେ କଥା ତାଙ୍କର ଏବେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି। ମନେହୁଏ, ଆବହମାନ କାଳରୁ ଜଗତରେ ଯେଉଁ ଧର୍ମର ଧାରା ବୋହି ଚାଲିଛି ସେ ତାହାରିର ଜଣେ ମହାନ ଧାରକ ଓ ବାହକ। ପରମ ପିତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ ଯେ ସେ ସେହି ଧାରାଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇପାରନ୍ତି କିଭଳି ତାହା ମୁଁ ଆଦୌ ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ। ଅଜିକାଲି ହଜରତଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଗଲେ ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କୁ କାହିଁକି ଅସାକାର କରିବାକୁ ହେବ, କାହିଁକି ଯେ ନାମ ବଦଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ, ତାହା ତ ମୋର ମୁଣ୍ଡରେ ପଶେ ନାହିଁ। ମୈନୁଦ୍ଦୀନ ତିସା କାମେଲପାର ଥିଲେ। ତାଙ୍କର ହିନ୍ଦୁ **disciple** (ଶିଷ୍ୟ) ବି ଥିଲେ, ମୁସଲମାନ **disciple** (ଶିଷ୍ୟ) ମଧ୍ୟ ଥିଲେ। କାହିଁ ହିନ୍ଦୁଙ୍କୁ ସେ ମୁସଲମାନ ହେବାକୁ କହି ନାହାଁନ୍ତି, କେତେ ହିନ୍ଦୁ ସିଦ୍ଧପୁରୁଷ ଥିଲେ ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକମାନଙ୍କୁ

ସାଧନାର ପଥ ବତାଇ ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ମୁସଲମାନ ବା ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନଙ୍କୁ କହି ନାହାଁନ୍ତି-ତୁମ୍ଭେମାନେ ହିନ୍ଦୁ ହୁଅ । ଆମ୍ଭେ ଜାଣିବା ଉଚିତ୍ ଯିଏ ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ଘରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରି ଖାଁଟି ହିନ୍ଦୁ ହୋଇ ପାରି ନାହିଁ, ସେ ଇସଲାମ ମତରେ ଧର୍ମାନ୍ତରିତ ହୋଇ ଖାଁଟି ମୁସଲମାନ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଧର୍ମ ଚିରକାଳ ହିଁ ଏକ । ଧର୍ମ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଧର୍ମ ହୋଇ ନ ପାରେ । କୌଣସି **scripture** (ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର)ରେ **hatred**(ଘୃଣା)ର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ, କେବଳ ମାତ୍ର ଶତ୍ତାଦାନର **scripture** (ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର)ବ୍ୟତୀତ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି - ମଣିଷର ଏହି ପ୍ରକାର ଦୁଷ୍ଟ ବୁଦ୍ଧିର ଅବସାନ ହେବ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ହସି ହସି କହି ଉଠିଲେ- ଶୁଭ ବୁଦ୍ଧିର ସହିତ ବାନ୍ଧି ପକାଇବାକୁ ହେବ ନିଜକୁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଶୁଭବୁଦ୍ଧିର ମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରତୀକ-ସରୂପ ଏକ ମଣିଷ ଆବଶ୍ୟକ । ଆଉ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ବାନ୍ଧି ପକାଇବାକୁ ହୁଏ ନିଜକୁ ଅଜ୍ଞେୟ ଭଲପାଇବାର ବନ୍ଧନ ଦେଇ । ଏହାକୁ କହନ୍ତି ଗୁରୁକରଣ । ପ୍ରକୃତ ତତ୍ତ୍ୱବେଦୀ ଆଚରଣସିଦ୍ଧ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବା ଗୁରୁ ଯେ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ସର୍ବମୟ । ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବତନ ସମସ୍ତେ ଜାଗ୍ରତ ଥାନ୍ତି । ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅତୀତ, ବର୍ତ୍ତମାନ ବା ଭବିଷ୍ୟତର କୌଣସି ପୁରସ୍କାଶ ରଖିବୁ ବାଦ୍ ଦେବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ଦେଲେ ହିଁ ପାତ୍ରିତ୍ୟ ଆସିଯିବ । ହିନ୍ଦୁ ଯଦି ରସୁଲଙ୍କୁ ବା ଯାଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କୁ ମହାପୁରୁଷ ବୋଲି ସାକାର ନକରେ, ସେହିତା ତା ପକ୍ଷରେ ଅପରାଧ । ଅନ୍ୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ପକ୍ଷେ ବି ଅନୁରୂପ । ଆମ୍ଭେମାନେ ଅନେକ ନକଲି ଭାବକୁ ଧରି ଚାଲୁ । କୋରାନ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଅଛି ଜୀବର ଗନ୍ତାମାର୍ଗ ଭଗବାନଙ୍କଠାରେ ପହଞ୍ଚି ନାହିଁ । ଯାହା ଭଗବାନ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ତାହାକୁ ଆମ୍ଭେମାନେ କାହିଁକି ଖାଇବୁ ? ଏହାଛଡ଼ା ଶୁଣିଛି, ରସୁଲ ଖାଦ୍ୟ ହିସାବରେ ଦୁଧ, ଶାକସବଜୀ ଓ ଫଳ ଇତ୍ୟାଦି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରୁଥିଲେ । ସେହିଗୁଡ଼ିକର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଆମ୍ଭେ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବୁ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ଆହାର-ବିହାର ଇତ୍ୟାଦି ସାତ୍ତ୍ୱିକ ନ ହେଲେ ଶରୀର ଓ ବୁଦ୍ଧି ବିଗିଡି ଯାଏ । ବିବାହ ଇତ୍ୟାଦି ଠିକ୍ ଭାବରେ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ନଚେତ୍ ବଂଶଧାରା ଠିକ୍ ରହେ ନାହିଁ । ଆଉ ମଣିଷ ଯେପରି ଧର୍ମର ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଅବିକୃତ ଭାବରେ ଜାଣିପାରେ ତାହାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ମୋର ମନେହୁଏ, ହିନ୍ଦୁ ଯଦି ସଧର୍ମରେ ସୁନିଷ୍ଠ ରହି ନିତ୍ୟ ଯାଜନର ଅଙ୍ଗ ହିସାବରେ ରସୁଲ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପରିବେଷଣ କରନ୍ତେ, ଆଉ ମୁସଲମାନମାନେ ଯଦି ରସୁଲ-ଭକ୍ତି ଅକ୍ଷୟ ରଖୁ ହିନ୍ଦୁ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଗଣଙ୍କ ଜୀବନ ଓ ବାଣୀକୁ ନେଇ ଯଥାର୍ଥ ଭାବେ ବାଖ୍ୟା କରନ୍ତି, ତଦ୍ୱାରା ଉଭୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ

ମଧ୍ୟରେ ସମପ୍ରାପ୍ତି ଓ ଶୁଭବୁଦ୍ଧି **tremendous** (ପ୍ରବଳ) ହୋଇ ଉଠିପାରନ୍ତା । ଜବାବ, ମୌଲାନା ରୁମ୍, ନାନକ, ମୈନୁହାନ ଚିନ୍ତା ଇତ୍ୟାଦିର କଥା ଯେତେବେଳେ ଭାବେ, ସେତେବେଳେ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ମୋର ମଥା ନତ ହୋଇ ଆସେ । ମୁଁ ସର୍ବଦା ଖୋଦାତାଲାର ନିକଟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରେ-ଲୋକଙ୍କର ଶାନ୍ତି ପାଇଁ ଖୋଦା ଯେପରି ଏପରି ମହାପୁରୁଷ ପୃଥିବୀକୁ ପଠାନ୍ତି, ଯିଏ ସେହି ପରମ ଅମୃତ ପରିବେଷଣ କରି କରି ମଣିଷକୁ କେବଳ ହିଁ ଶୁଚିକରି ତୋଳି ପାରିବେ । କ୍ରମ ପ୍ରବାହର ଏହି ମଣିଷ ଜାତିକୁ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଲୋକାଧିପତିଙ୍କୁ କେତେ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡିଛି, କେତେ କଷ୍ଟ ବରଣ କରି ପାଳନ-ପୋଷଣ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି କେଉଁ ଆଦିମ କାଳଠାରୁ । ଆଉ, ଶତ୍ତାଦାନ ତାହାକୁ ଗୋଟିଏ ଫକିରି ମଣିଷର ଜୀବନ, ସଭ୍ୟତା ଓ କୃଷ୍ଣକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ କରିଦେବ, ତାହା କ'ଣ କେବେ ହୋଇ ପାରେ ?

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୪.୯.୧୯୪୭

II ଗୁରୁଙ୍କର ଶକ୍ତିସଂଚାର ବୋଇଲେ କ'ଣ II

ବହିରାଗତ ଏକ ଦାଦା ପଚାରିଲେ- ଗୁରୁଙ୍କର ଶକ୍ତିସଞ୍ଚାର ବ୍ୟାପାରଟା କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଦୀକ୍ଷାଦାନକୁ ଯଦି ଶକ୍ତି ସଂଚାର କୁହ, ତାହା କହିପାର, କିଛି ଅସୁବିଧା ନାହିଁ । ତାହା ଛଡ଼ା ଶକ୍ତିସଞ୍ଚାର ବୋଲି ମୁଁ କିଛି ବୁଝେ ନାହିଁ । ମଣିଷ ଯଦି ସଦ୍‌ଗୁରୁ ପାଏ, ଆଉ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଅଗାଧ ଗାଣ ହୁଏ, ତାହା ହିଁ ତାକୁ ଶକ୍ତି ଯୋଗାଏ । ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟକୁ ଲକ୍ଷେ ଭଲ ପାଆନ୍ତୁ, ତଦ୍ୱାରା ଶିଷ୍ୟର କଣା-କରଡ଼ିର ଶକ୍ତି ଜାଗିବ ନାହିଁ, ଯଦି ଶିଷ୍ୟର ନିଶା ନ ଜାଗେ ଗୁରୁଙ୍କର ଇଚ୍ଛାପୂରଣ କରିବାକୁ । ତାଙ୍କ ପ୍ରତି **adherence** ଓ **Love** (ନିଷ୍ଠା ଓ ଅନୁରାଗ) ନ ରହିଲେ, ତାଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି କରିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ କଷ୍ଟ ଲାଗେ । ଭାବି ବସେ, ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଖଟି ମରୁଛି, ଏହା ଦ୍ୱାରା ମୋର ଲାଭ ବା କ'ଣ ? କିନ୍ତୁ ପ୍ରେୟସୀ ଯଦି କିଛି ଗହେଁ, ତାକୁ ତାହା ନ ଦେଇ ପାରିଲେ ପ୍ରାଣ ଯେ ଛଡ଼ପଡ଼ କରେ । ପ୍ରାଣର ଦାୟରେ ସେତେବେଳେ ବୋଡ଼ି ଯାଏ । କଷ୍ଟ କରି ବି ତାହାର ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ କରିପାରେ ଯେତେବେଳେ, ସେତେବେଳେ ମନେହୁଏ ସବୁ କଷ୍ଟ ସାର୍ଥକ ହେଲା । ଏହା ହିଁ ତ କର୍ମ ଶକ୍ତିର ମୂଳ କଥା । ଗୁରୁଙ୍କ ଉପରେ ଅନୁରୂପ ଗାଣ ଯଦି ହୁଏ, ତେବେ କ'ଣ କିଛି ଅଟକି ଯାଏ ? ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ଭଳି ଗନ୍ଧର୍ବାଦିନ ଟେକି ନେଇ ଆସେ, ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ କାଖି ତଳେ ରଖି ଦେଇପାରେ । କେତେ ଯେ ସବୁ ଅଭୂତ କାଣ୍ଡ କରେ ତାହାର କ'ଣ ଶେଷ ଅଛି ?

ଶିଷ୍ୟ ଯଦି **unwilling** (ଅନିଚ୍ଛୁକ) ଓ **self-centric** (ଆତ୍ମସାଥୀ) ହୁଏ, ତେବେ ଗୁରୁଙ୍କର କୌଣସି **command** (ଆଦେଶ) ଯଦି ହୁଏ, ସେଥିରେ ସେ କଷ୍ଟବୋଧ କରେ, **resent** କରେ (ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରେ) । ସେ ଅବସ୍ଥାରେ ଶକ୍ତିର ସାକ୍ଷାତ ପାଇବ କିପରି ? ସେଥିପାଇଁ ଶୈଶବ କାଳରେ ବୃତ୍ତାକରଣ କରାଯାଏ, ଯଦ୍ୱାରା ସେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଗୁରୁ-ସର୍ବସ୍ୱ ହୋଇଉଠେ, ହାବ-ଭାବରେ, ଗନ୍ଧ-ଗୁଳୁବରେ, କର୍ମ-ବ୍ୟବହାରରେ **impulse** (ପ୍ରେରଣା) ଦେଇ ତାହାର ମନକୁ ସେହିଭଳି ରଙ୍ଗିନ ମାତାଲ କରି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଗଢ଼ି ତୋଳିବାକୁ ହୁଏ । **Family-environment** (ପାରିବାରିକ ପରିବେଶ)ରେ ଏହି ଟିକକ କରାଇ ପାରିଲେ ଯାହାର ଯେଉଁଭଳି **instinct** (ସହଜାତ-ସଂସ୍କାର), ସେ ସେହି ଭାବେ **receive** (ଗ୍ରହଣ) କରେ । ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ **ability** (ଶକ୍ତି) **unfold** (ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ) କରେ । ତେବେ ମାତୃଭକ୍ତି ହେଉଛି **greatness** (ମହତ୍ତ୍ୱ)ର ଆଦିମ ଆସନ । ଚାଣକ୍ୟଙ୍କର ସାମ୍ବନାରେ ଦୁଇଟି ଦାନ୍ତ ଉଠା ଥିଲା । ଜ୍ୟୋତିଷ ଏହା ଦେଖି ତାଙ୍କର ମାଆଙ୍କୁ କହିଥିଲେ ଏହା ହେଉଛି ରାଜଲକ୍ଷଣ । ମାଆ ପୁଅକୁ ଥକାଇ କହିଥିଲେ - ତୁମେ ତ ଦିନେ ମୋତେ ହିଁ ଭୁଲିଯିବ । ଚାଣକ୍ୟ ତାହା ଶୁଣି କହିଥିଲେ- କାହିଁକି ମାଆ ? ମାଆ କହିଲେ- ତୋର ସମ୍ମୁଖରେ ଥିବା ଦାନ୍ତ ଦୁଇଟି କୁଆଡ଼େ ରାଜଲକ୍ଷଣ ସୂଚିତ କରେ । ରାଜା ହେଲେ ତୁମ୍ଭର କ'ଣ ଏହି ଗରିବ ମାଆର କଥା ମନରେ ରହିବ ? ଏହି କଥା ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ଚାଣକ୍ୟ କୌଣସି କିଛି ନ କହି ପଥରରେ ଆଘାତ କରି ଦୁଇଟି ଦାନ୍ତକୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭାଙ୍ଗି ପକାଇଲେ । ତତ୍ପରେ ଝର-ଝର କରି ରକ୍ତ ପଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଏହା ଦେଖି ମାଆ ତ ବୋକା ବନିଗଲେ । ଆରେ ଏ କି ପ୍ରକାର ପାଗଳ ପୁଅ ! ପୁଅ କହିଲେ- ଦାନ୍ତ ରହିଲେ ଯଦି ରାଜା ହେବାକୁ ହୁଏ, ଆଉ ରାଜା ହେଲେ ଯଦି ତୁମକୁ ଭୁଲିବାକୁ ହୁଏ, ତାହାର ମୂଳକୁ ମୁଁ ମାରିଦେଲି ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୫.୯.୧୯୪୭

॥ ଦେଶର ଦୂରବସ୍ଥା ଘୁଞ୍ଚେ ନାହିଁ କାହିଁକି ॥

ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ତ ବହୁ ବିଜ୍ଞ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି । ତା'ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଦେଶର ଦୂରବସ୍ଥା ଘୁଞ୍ଚେ ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ନ କରିଲେ କିଛି ହୁଏ ? ଯେପରି କରୁ, ଯେପରି ଚାଲୁ ଫଳି ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ଫଳେ । ଆମ୍ଭେମାନେ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ଭଳି ଉପଦେଶ ଦେଉ- ଏହା

କର, ତାହା କର, କିନ୍ତୁ ଜାଣି ନ ଥାଉ କେଉଁଠି କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ, କିପରି ଚାଲିବାକୁ ହେବ । ରାମଦାସ ସାମା କହୁଛନ୍ତି- ଅନେକ ବିଦ୍ୟା ଶିଖିଲ, ପ୍ରସଙ୍ଗ ନା ବୁଝିଲ, ସେହି-ବିଦ୍ୟାକୁ ପଢ଼ାରେ କିଏ ? ସ୍ଥାନ, କାଳ, ପାତ୍ରାନୁଯାୟୀ ବିଦ୍ୟାର ପ୍ରୟୋଗ କେଉଁଭାବେ କରିବାକୁ ହେବ, ତାହା ଯଦି କେହି ନ ଜାଣେ, ତେବେ ତାହାର ବିଦ୍ୟା ନିଷ୍ଫଳ ହୋଇଯାଏ । ପୁଣି କେବଳ ଜାଣିଲେ- ବୁଝିଲେ ହେବ ନାହିଁ, ବିଧି ମାର୍ଘିକ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । କରିବାର ଆଦେଶ ପ୍ରବଳ ହୁଏ ନାହିଁ, ଯଦି ଭଲ ପାଇବା ନ ଥାଏ । ମୁଁ ବୁଝିଛି ମଣିଷ ମାତ୍ରେ ହିଁ ସଜ୍ଜିବାନନ୍ଦର ପ୍ରତୀକ । ସେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହେଁ, ଚେତନ ରହିବାକୁ ଚାହେଁ, ବୁଦ୍ଧି ପାଇବାକୁ ଚାହେଁ । ସର୍ବ ମାନେ ଅସ୍ଥିତ୍ୱ, ଚିତ୍ ମାନେ ଚେତନା, ଆନନ୍ଦ ମାନେ ବୃଦ୍ଧି । ଯଦ୍ୱାରା ଏହି ଜିନିଷଗୁଡ଼ିକ **nurture** (ପୋଷଣ) ପାଏ, ତାକୁ କୁହାଯାଏ ଧର୍ମ । ତାହା ପାଇଁ ଲାଗେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ । ସଜ୍ଜିବାନନ୍ଦ ଘନ ବିଗ୍ରହ ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରକୃତ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ । ତାଙ୍କର ଚାଲିବା, କହିବା, ଭାବିବା, କରିବା ଇତ୍ୟାଦି ଅସ୍ଥିତ୍ୱ, ଚେତନା ଓ ବୁଦ୍ଧିର ସରରେ ବନ୍ଧା ରହିଛି । ଏହି ମହତା ଧାରାରୁ କେବେ ହେଲେ ସାମାନ୍ୟତମ ବି ନଡ଼ତଡ଼ ହୁଏ ନାହିଁ ତାଙ୍କର । ତେଣୁ ମନପ୍ରାଣ ଦେଇ ଭଲ ପାଇବାକୁ ହୁଏ ତାକୁ । ଆଉ ତାଙ୍କୁ **fulfil** (ପରିପୂରଣ) କରିବା ପାଇଁ ଯାହା କିଛି କରିବାକୁ ହୁଏ । ଏହା ହିଁ ହେଲା କଲ୍ୟାଣର ପଥ । ଏହି ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଠାରେ **adhered** (ଅନୁରକ୍ତ) ହୁଅନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ, ସେହିମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗଢ଼ି ଉଠେ **society** (ସମାଜ) । ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଭଲ କରିଚାଲନ୍ତି, ଆଉ ଏହି ସବୁର ଭିତର ଦେଇ ଖୁସି କରିଥାନ୍ତି ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ପାଇଁ କରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଏହି କରିବାଟା ସମସ୍ତଙ୍କର ଏକା ଭଳି ହୋଇ ନ ଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକେ କରନ୍ତି, **according to his hereditary instict** (ତାହାର ଜନ୍ମଗତ ସଂସ୍କାର ଅନୁଯାୟୀ) । ଏହାରି ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ **normal grouping of society** (ସମାଜର ସାଭାବିକ ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ) **inevitable** (ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ) ହୋଇଉଠେ । ଏହାକୁ ହିଁ ବୋଲାଯାଏ ବର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗ । ମଣିଷର **profession** (ଜୀବିକା) ଏବଂ **marriage** (ବିବାହ) **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହୁଏ ଏହି ଅନୁଯାୟୀ । ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ଆସେ **economical emancipation** (ଅର୍ଥନୈତିକ ମୁକ୍ତି), **eugenic**, **agricultural and industrial upliftment** (ସୁପ୍ରଜନନଗତ, କୃଷି ଓ ଶିଳ୍ପଗତ ଉନ୍ନତି) । ଏହି **Ideal** (ଆଦର୍ଶ)କୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ମଣିଷ ଭଲ ପାଇବା ଯୋଗୁଁ ସଜ୍ଜିବାନନ୍ଦ ହିଁ ମୁଖର

ହୋଇଉଠେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଭିତରେ। ପୁଣି ପ୍ରତ୍ୟେକ individual (ବ୍ୟକ୍ତି)ର ଏହି ଧରଣର ବିକାଶ ହିଁ ପରମ କାମ୍ୟ। society (ସମାଜ)ରେ ସେହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯଦି ନ ରହେ, ତେବେ କେବଳ ମାତ୍ର ଅନ୍ନ ବସ୍ତ୍ରର ସମାଧାନ କରିଲେ ମଣିଷର ଅନ୍ତର ତୃପ୍ତ ହେବ ନାହିଁ, ସେ ଶାନ୍ତି ଓ ସ୍ୱାର୍ଥକତା ଖୋଜି ପାଇବ ନାହିଁ। ଆଉ society (ସମାଜ) ମଧ୍ୟ ଦାନା ବାନ୍ଧି ଉଠି ପାରିବ ନାହିଁ, ଯଦି Ideal-centred inter-interestedness (ଆଦର୍ଶକେନ୍ଦ୍ରିକ ପାରସ୍ପରିକ ସ୍ୱାର୍ଥ-ସମ୍ବନ୍ଧତା) ନ ରହେ। ମୁଁ ମୋର ଉପଲବ୍ଧିର କଥା କହିଲି। ଏହି ଭିତ୍ତି ଉପରେ ଯେପରି ଯେପରି ପ୍ରୟୋଜନ, ସେ ସବୁକୁ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଗୁନ୍ଥି ରଖ, ଦେଖୁ ଏହା ଦ୍ୱାରା କିଛି ହେଲେ ବାଦ୍ ଯିବ ନାହିଁ। ପରମ ପିତା ମୋତେ ଯେପରି ଦେଖାଇ ଦେଇଛନ୍ତି, ବୁଝାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ତାହା ହିଁ ମୁଁ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ନିକଟରେ କହିଥାଏ। କରିଚାଲ, କରାଇ ନିଅ, ବଞ୍ଚିରୁହ, ବଞ୍ଚାଇଚାଲ। ବସି ରୁହ ନାହିଁ, ବିଳମ୍ବ କର ନାହିଁ। ପରମପିତାଙ୍କର କଥା ସର୍ବତ୍ର ଚରାଇ ଦିଅ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୫.୯.୧୯୪୭

॥ ଜୀବନ୍ତ ଚେତନବିଗ୍ରହ କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଦାସ କହିଲେ- କେହି କେହି ବିଶିଷ୍ଟ ମଣିଷ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବା ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଐତିହାସିକ ପୁରୁଷ ହିସାବରେ ସାକାର କରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନେ ଏହିସବୁ ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ସଜ୍ଜିତାନନ୍ଦର ପ୍ରତୀକ ହିସାବରେ ଧରନ୍ତି। ସେମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତି ହିସାବରେ ଉପାସନା କରିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି ବୋଲି ସେମାନେ ମନେ କରନ୍ତି ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଏହି କଥା ଶୁଣି କହିଲେ- କଥା ହେଲା, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ହିଁ ମୂଳତଃ ସଜ୍ଜିତାନନ୍ଦର ବିଗ୍ରହ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଭାର ଗୋଟିଏ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦିଗ ରହିଛି। ସେହିତା unfold (ପ୍ରକାଶ) କରିଲେ ମୌଳିକ ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ ପାଇବା। କିନ୍ତୁ ତାହାର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦିଗଟା ତାହାର ଆଧ୍ୟତ୍ମିକ ଦିଗକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ନୁହଁ। ଯଦି ତାହା ବାଦ୍ ଦେଉ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦିଗଟା ବି ପାଇବୁ ନାହିଁ। ଦୟାବାନ ନ ହେଲେ ଦୟାକୁ realise (ଉପଲବ୍ଧି) କରି ପାରୁନା। ଦୟାକୁ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ଦୟାବାନକୁ ଧରିବାକୁ ହେବ। ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ମଣିଷ ତତ୍ତ୍ୱତଃ ସଜ୍ଜିତାନନ୍ଦର ବିଗ୍ରହ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅଜ୍ଞତାର ଆବରଣରେ ଆବୃତ୍ତ ବୋଲି ନିଜେ ଯେ ସେ ତାହା ଜାଣିପାରେ ନାହିଁ। ଚାଲେ ନାହିଁ ମଧ୍ୟ ସେହି ଚଳନରେ। ସେହି ଲୁପ୍ତ ସଭାବ ଓ ଚଳନକୁ ଫେରିବାକୁ ଗଲେ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ତାହାର ଏକ ଜୀବନ୍ତ ଚେତନ ବିଗ୍ରହ। ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ

ପ୍ରଭୃତି ମହାମାନବ ହେଲେ ସେହି ଭଳି ବାସ୍ତବ ଚେତନ ବିଗ୍ରହ। ସେହି ଚେତନ ବିଗ୍ରହ ଜୀବନ୍ତ ଦେହ ନେଇ ବାରମ୍ବାର ଆସନ୍ତି ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ। ମଣିଷ ଯଦି ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ ଓ ଅନୁସରଣ ନ କରେ, ଉପାସନା ନ କରେ, ତାହା ହେଲେ ତାହାର ଅଜ୍ଞତା ଦୁଷ୍ଟେ ନାହିଁ। ଆଉ ସେ ଆତ୍ମପରିଚୟ ପାଏ ନାହିଁ। ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ନିଜର ଖୁସ୍‌ଖୁସି ଚାହିଦାକୁ ignore (ଉପେକ୍ଷା) କରି ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂରଣରେ ଉଦ୍‌ଗ୍ରହ ହୋଇଉଠେ, ସେତେବେଳେ ଧୀରେ ଧୀରେ ତାହାର ଆତ୍ମସମ୍ବିତ ଫେରି ଆସେ। ଇଷ୍ଟଗୁରୁଙ୍କର impulse (ପ୍ରେରଣା) ହିଁ ଆଣିଦିଏ ତାକୁ ଆତ୍ମ-ଉଦ୍‌ଘାଟନୀ ସମେଶ। ଭଗବାନ ଯଦି ପୃଥ୍ବୀକୁ ମଣିଷ ରୂପେ ନ ଆସନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ ମଣିଷର କୌଣସି ପଥ ନାହିଁ ତାଙ୍କୁ ପାଇବା ପାଇଁ। ଏହି ମଣିଷ- ଭଗବାନଙ୍କୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ନିତ୍ୟାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ ହିଁ ପ୍ରୟୋଜନ। ନ ହେଲେ ଆମ୍ଭେମାନେ ନିମ୍ନକୁ ଯିବାର ପଥ ପାଇବୁ, କିନ୍ତୁ ଉପରକୁ ଉଠିବାର ପଥ ପାଇବୁ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୬.୯.୧୯୪୭

॥ ସଂସାର କରିବ କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ- ଆମ୍ଭେମାନେ ସଂସାରା ମଣିଷ। ସଂସାରର ପ୍ରୟୋଜନ ପୂରଣର ଦାୟିତ୍ୱ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଶକ୍ତିର ଅନେକ ଅପଚୟ ଘଟାଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମଣିଷ ସଂସାରା ହେଉ, ସେଥିରେ କ୍ଷତି ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ନିରାଶା- ନିର୍ମମ ହେଲେ ହିଁ ହୁଏ, ତତ୍ତ୍ୱାତ୍ତା ସଂସାର କିଛି କ୍ଷତି କରିପାରେ ନାହିଁ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ମନ ପ୍ରାଣରେ ବୁଝି ରଖିବା ଉଚିତ୍ ଯେ, ମୁଁ କହିଲେ ଯାହାକୁ ବୁଝାପଡ଼େ, ସେ ତାହାର ସବୁ କିଛିକୁ ନେଇ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଅଟେ। ଇଷ୍ଟ ମାନେ - ଯାହାକି ମଧ୍ୟରେ ମଙ୍ଗଳ ବସବାସ କରେ। ବଞ୍ଚି ରହିବା ବା ଯାହା କିଛି କର୍ମ କରିବା ତାହା କେବଳ ଏହି ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସକାଶେ। ସଂସାର ମଧ୍ୟ ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ରହିବ। ସବୁ କିଛିକୁ ଧରି ସର୍ବତୋ ଭାବରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ହୋଇ ତାଙ୍କରି ଆଶା-ଆକାଂକ୍ଷା ପୂରଣ କରି ଚାଲିବାକୁ ହେବ। ସଂସାର ଓ ପରିବେଶର ସେବା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ତାଙ୍କରି ପାଇଁ, ତାଙ୍କରି ଲୋକଙ୍କର ସେବା କରୁଛି ଏହିଭଳି ଭାବକୁ ଧରି। ଏହି ପ୍ରକାରର ଅବସ୍ଥାକୁ ବୋଲା ଯାଇ ପାରେ ନିରାଶା ନିର୍ମମ ହୋଇ ସଂସାର କରିବା। ସଂସାର କରିବା ମଧ୍ୟରେ ଏହି ପ୍ରକାର ଭାବ ଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆଶା-ଆକାଂକ୍ଷା, ଧନ୍ଦା ବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖିବା ଠିକ୍ ନୁହଁ। ଏହି ଭାବକୁ ଧରି ପରିବାର-ପରିଜନ ଓ ପରିବେଶର ପ୍ରୀତିପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କରିପାରିଲେ ତତ୍ତ୍ୱାତ୍ତା ମଣିଷ

ଆବଦ୍ଧ ନହୋଇ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଉଠେ, ଆଉ ଯେଉଁମାନେ ଉକ୍ତ ପ୍ରକାରର ପରିଚୟ୍ୟା ପାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରତି ଉନ୍ମୁଖ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ଘରେ ଘରେ ଏହି ଭାବ ବାଲୁ ରହିଲେ ସମାଜ ଅଜ୍ଞାତସାରରେ ଦେବ ଭାବରେ ଉଦ୍ଭାସ ହୋଇଉଠେ । ସଂସାରାଗଣ କାମ-କାଞ୍ଚନରେ ମର ହୋଇ ସଂସାର କରି ଚାଲିବେ ଆଉ ସନ୍ନ୍ୟାସାଗଣ ସଂସାର ସଙ୍ଗେ ସଂଶ୍ରବ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ବହିର୍ଜଗତରେ ରହି ଉପରୁ ଉପରୁ ଧର୍ମୋପଦେଶ ଦେଇ ଘୁରି ବୁଲିବେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଉଭୟଙ୍କର ଚେଷ୍ଟା ହିଁ ନିଷ୍ଫଳ ହୋଇ ଉଠିବ । ଫଳରେ କେହି କାହାରିକୁ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେବେ ନାହିଁ । ସମାଜ ଯେଉଁଭଳି ଅନ୍ଧକାରରେ ଥିଲା ସେହିଭଳି ଅନ୍ଧକାରରେ ରହିଯିବ । ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ଗ୍ରାହ୍ୟ-ଆଶ୍ରମରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ନ ଦେଇ ଅନେକ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସଂସାରଠାରୁ ଦୂରେଇ ରହିଲେ ଗୃହସ୍ଥମାନଙ୍କ ଉପରେ **real influence** (ପ୍ରକୃତ ପ୍ରଭାବ) ପଡ଼େ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଭାବନ୍ତି, ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନଙ୍କର ସଂସାରର ଦାୟ-ଦାୟିତ୍ୱ ସମସ୍ୟା ନଥାଏ, ସେମାନେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥା କେତେ ଟିକକ ବା ବୁଝିପାରିବେ ? ସଂସାରା ହୋଇ ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ରହି ଇଶ୍ୱରନିଷ୍ଠ ହୋଇ ଚାଲିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦର୍ଶାଉଥିଲେ, ତେବେ ବୁଝା ପଡ଼ନ୍ତା ବାହାଦୁରୀ କେତେ ? ସେ ସମସ୍ତ ଫାଙ୍କା ଉପଦେଶର ବାମ ବା କେଉଁଠି । ତେଣୁ ତ ମୁଁ କହେ, ଇଷ୍ଟ-ସଂନ୍ୟସ ହୋଇ ସଂସାର କର, ସଂସାରକୁ ଛାଡ଼ି ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବନେଇବା ଅପେକ୍ଷା ସଂସାରୀ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହୁଅ । ତୁମର ସଂସାର ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ସାର୍ଥକତା ଲାଭି ଅସାରତାର ଗ୍ଳାନି ଠାରୁ ବଞ୍ଚୁ । ସତ୍ୟାନ-ପରମ୍ପରା ଏହି ଭାବରେ ଗଢ଼ି ଉଠୁ । ଜୀବନର ସର୍ବ ବ୍ୟାପାରରେ, ସର୍ବ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଇଶ୍ୱରାନୁବର୍ତି ଭୁଲନ୍ତ ହୋଇ ଉଠୁ । ଏହା ଯେ କେତେ ବଡ଼ କର୍ମ ଭାବି ଦେଖୁଛନ୍ତି ? ଏହା ଛଡ଼ା ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଆଉ କିଛି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଘରୁ ପଳାଇଯାଇ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହେବା ଏହା ପାଖରେ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଅକ୍ଷିତକର । ତାହାଦ୍ୱାରା କେତେଜଣଙ୍କର **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଠିକ୍-ଠିକ୍ **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହୁଏ, ତାହା ବି ମୁଁ ବୁଝି ପାରେନି । ତେବେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଭଳି ଆଦର୍ଶ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ କଣ ନାହିଁ ? ସେହିମାନଙ୍କର କଥା ସତ୍ୟ ।

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ- ଆପଣ ଗ୍ରାହ୍ୟ-ଆଶ୍ରମର ଯେଉଁ ଆଦର୍ଶର କଥା କହିଲେ ତାହାକୁ ଯେପରି ଅନେକେ ଧରିରଖୁ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ସନ୍ନ୍ୟାସ ଆଶ୍ରମର ଆଦର୍ଶ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଅନେକେ ଠିକ୍ ଭାବରେ ପାଳନ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ତ୍ୟାଗ, ବୈରାଗ୍ୟ, ସାଧନା ଓ ସେବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯେଉଁମାନେ ଜୀବନ ଉତ୍ସର୍ଗ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ତ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ନମସ୍ୟା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଗୃହୀ ହେଉ ଅଥବା ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହେଉ ସମସ୍ତଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ନିଜର ଜୀବନକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା । ତେଣୁ ପ୍ରକୃତ ଗୃହସ୍ଥ ହେବା ପାଇଁ ଯେ ଚେଷ୍ଟାକରେ, ସେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ନୁହେଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ତ୍ୟାଗର ଜୀବନ, ଭୋଗର ଜୀବନଠାରୁ ତ ନିଷ୍ପିତ ଉଚ୍ଚତର ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସଭା ପୋଷଣୀ ଭୋଗ ଦୋଷର କିଛି ନୁହଁ, ଆଉ ଏହି ଭାବରେ ଭୋଗ କରିବାକୁ ଗଲେ ସଭା ସମର୍ଥନାର ବିରୋଧୀ ଯେଉଁ ଭୋଗ, ସେହି ସବୁକୁ ତ୍ୟାଗ ବା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବାକୁ ହେବ । ଆଉ, ତାହା ଯଦି କେହି ନକରେ, ତେବେ ପ୍ରକୃତି ହିଁ ତାକୁ ଶାସ୍ତି ଦେଇଥାଏ । ଜୀବନର ବାସ୍ତବ ସଂଘାତ ତାହାର ଚେତନାର ଜାଗରଣରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ, ଅବଶ୍ୟ ଯଦି ତାର ବିନ୍ଦୁମାତ୍ର ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ ଥାଏ । ସେ ସେତେବେଳେ ଆତ୍ମବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ଆତ୍ମସଂଶୋଧନରେ ତତ୍ପର ହୋଇ ଉଠେ । କିନ୍ତୁ କାହାରି ଯଦି ପ୍ରବଳ ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ ନଥାଏ, ଅଥଚ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭୋଗବାସନାର ଆଗ୍ରହ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଥାଏ, ଆଉ ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ଯଦି ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମର ଭୟରେ ବା ଲୋକମାନଙ୍କର ମାନଧର୍ମା ଲୋଭରେ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି **consideration**ରେ (ବିବେଚନାରେ) ଗେରୁଆ ପିନ୍ଧି ସେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ସାଜି ବସେ, ତାହା ହେଲେ ସେହି ତ୍ୟାଗର ଜୀବନ କିନ୍ତୁ ତାହା ପକ୍ଷରେ ମିଥ୍ୟାଚାର ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୁଏ । ଅନେକ ଦୁଃଖ-ଯାତନା ସହ୍ୟ କରି ଗୃହୀର ଜୀବନରେ ଯେଉଁ **adjustment** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ, ତାହା କପଟ ଜୀବନ-ଯାପନ କରିବା ଯୋଗୁଁ ସେହି ସମ୍ଭାବନା ତା'ର ଜୀବନରେ କମ୍ ଥାଏ । ଏହା ଫଳରେ ଧୀରେ-ଧୀରେ ସେ **distorted** (ବିକୃତ) ହୋଇ ଉଠିପାରେ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ତାହା ପକ୍ଷରେ ସୁଦୂର ପରାହତ ହୋଇଉଠେ । ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ଜୋର କରି ଚାପା ଦେଇ ଚାଲିଲେ ତାହା ହାତରୁ କେବେ ହେଲେ ନିସାର ମିଳେ ନାହିଁ । ଏହି ଚଳିତ ଜୀବନରେ ବା ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତରରେ ସେ ତାହାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାକୁ ଭୁଲେ ନାହିଁ । ଗୃହୀ ଓ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଉଭୟଙ୍କର **fundamental asset** (ମୌଳିକ ସଂପଦ) ହେଉଛି ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣତା । ମାତ୍ର ଏହି ଅମୋଘ ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣତା ଯଦି କାହାରି ନଥାଏ, ତାହାର ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହେବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ବାହାର ଜଗତର କେହି ସେହି କୁପ୍ରଭାବକୁ ଜାଣି ପାରୁ ବା ନ ପାରୁ, ଭିତରେ ଭିତରେ ତାହାକୁ କ୍ଷତିର ଲାଳା ସହିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଆଉ ସେହି ପ୍ରକାର ଅତୁଟ ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣତା ଯାହାର ଥାଏ, ସେ ସଂସାରୀ ହେଲେ ବି ତାହାର କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ବି ତାହାର ସନ୍ନ୍ୟାସ ଭାବଟି ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ଥାଏ । ଏକାଧାରରେ ସେ

ହୁଏ ଆଦର୍ଶ ସଂସାରୀ ଓ ଆଦର୍ଶ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ । ତାହା ଦ୍ଵାରା କେତେ ଲୋକଙ୍କର, କେତେ ସଂସାରର କେତେ ପରିମାଣରେ ଯେ ଉପକାର ହୋଇଥାଏ ତାହାକୁ କହି ଶେଷକରି ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହି ଧରଣର ଜୀବନ ଚଳଣୀର ରକମଟା ମୋତେ ଭଲ ଲାଗେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୬.୯.୧୯୪୭

॥ ଧର୍ମମାନେ କ'ଣ ॥

ବହିରାଗତ ଏକ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଧର୍ମ ମାନେ ବହୁବା ବଢ଼ିଉଠିବାର ବିଜ୍ଞାନ । ଯେକୌଣସି ମହାପୁରୁଷ ହିଁ ତାହାର ପ୍ରବକ୍ତା ହୁଅନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି, ତଦ୍ଵାରା ଧର୍ମର କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ନାହିଁ । ଧର୍ମ ଚିରକାଳ ହିଁ ଏକ । ହିନ୍ଦୁର ଧର୍ମ ଯାହା, ମୁସଲମାନର ଧର୍ମ ମଧ୍ୟ ତାହା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମମତର ଲୋକ ହିଁ ଈଶ୍ଵରପନ୍ଥୀ । ଆଉ ସେହି ଈଶ୍ଵର ଜଣେ ଛଡ଼ା ଦୁଇ ଜଣ ନୁହଁନ୍ତି । ତାଙ୍କରି ପ୍ରେରିତ ବାଣୀ ବାହକ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏକ ହିଁ ସତ୍ୟର ଉଦ୍‌ଗାତା-ଏକ ହିଁ ପଥର ପଥକ- ନାନା କଲେବରରେ ଏକ ହିଁ ସତ୍ତା ଅଟନ୍ତି । ତେଣୁ ଧର୍ମ ମଣିଷକୁ ମିଳିତ କରାଇବା ଛଡ଼ା ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରେ ନାହିଁ । ଧର୍ମଠାରୁ ବ୍ୟୁତ ହେଲେ ହିଁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ-ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ବିଭେଦ-ବିରୋଧ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ହିନ୍ଦୁ ଯଦି ପ୍ରକୃତ ହିନ୍ଦୁ ହୁଏ, ମୁସଲମାନ ଯଦି ପ୍ରକୃତ ମୁସଲମାନ ହୋଇଉଠେ, ସେମାନେ ବାହ୍ୟ ବନ୍ଧନରେ ଆବଦ୍ଧ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ବାପକୁ ଯେ ଭଲପାଏ, ସେ କେବେ ହେଲେ ବି ଭାଇମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଦ୍ଵେଷପରାୟଣ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଉପାସ୍ୟ ହିଁ ଏକ ଓ ଅଦ୍ଵିତୀୟ; ତେଣୁ ତ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଗୁଡ଼ିକ ଭାଇ ଭାଇ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହଁ । ମଣିଷର ସହଜ ବୁଦ୍ଧିରେ ସବୁ କିଛି ଧରାପଡ଼େ, ବୁଝାଯାଏ, ଗଣଗୋଳି ଉପୁଜେ ଦୂରଭିସନ୍ଧି ପ୍ରସୂତ ଅପବ୍ୟାଖ୍ୟା ଓ ଅପଯାଜନ ହେଉ । ଧର୍ମ ଯଦି ବିପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ବିପନ୍ନ ହୋଇଛି ଏହିଭଳି ଅପବ୍ୟାଖ୍ୟାକାରି ଓ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ମନା ଯାଜକ ମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମମତର ଅସଲ ରୂପଟି ତୋଳି ଧରିବାକୁ ହେବ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ନିକଟରେ । ତାହାହେଲେ ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକର ଯୋଗ ଜବରଦସ୍ତି ସେଠାରେ ଖାତିବ ନାହିଁ । ହିନ୍ଦୁର ଯେପରି ହିନ୍ଦୁତ୍ଵର ବିକୃତି ବରଦାସ୍ତ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ, ସେହିଭଳି ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ଇସ୍ଲାମର ବିକୃତିକୁ ବରଦାସ୍ତ କରିବା । ମୁସଲମାନଙ୍କର ସେହିଭଳି ଉଚିତ୍ ନୁହଁ ଇସ୍ଲାମ ଓ ହିନ୍ଦୁତ୍ଵର ଆଦର୍ଶକୁ କ୍ଷୁଷ୍ଣ ହେବାକୁ ଦେବା । କୌଣସି ଧର୍ମାଦର୍ଶକୁ କ୍ଷୁଷ୍ଣ ହେବାକୁ ଦେବା ମାନେ ଶୟତାନର ପ୍ରଭୁତ୍ଵକୁ ମାନିନେବା । ଆମ୍ଭେମାନେ ନିଜକୁ ଯେପରି ଧର୍ମପ୍ରାଣ କରି ତୋଳିବା

ଦରକାର, ପରିବେଶକୁ ମଧ୍ୟ ତଦନୁରୂପ ଧର୍ମପରାୟଣ କରି ତୋଳିବାକୁ ହେବ- ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଓ ଧର୍ମାଦର୍ଶ ଅନୁଯାୟୀ । ହିନ୍ଦୁମାନେ ଯେପରି ଗୀତା ପଢ଼ିବେ, ସେହିଭଳି କୋରାନ୍-ବାଇବେଲ ମଧ୍ୟ ପଢ଼ିବେ, ମୁସଲମାନ ଯେପରି କୋରାନ୍ ପଢ଼ିବେ, ସେହିଭଳି ଗୀତା-ବାଇବେଲ ମଧ୍ୟ ପଢ଼ିବେ । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ତେଷ୍ଟା କରିବେ ବାସ୍ତବ ଆଚରଣ ମାଧ୍ୟମରେ ସ୍ଵଧର୍ମନିଷ୍ଠ ହେବାକୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟକୁ ବି ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ଓ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇବେ ସେହିଭଳି ହୋଇ ଉଠିବାକୁ । ଏହିଭଳି ହୋଇ ପାରିଲେ ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ଗଢ଼ିତୋଳିବାକୁ କେତେ ଦିନ ଲାଗିବ ? ମୁଁ ତ ବୁଝେ, ହିନ୍ଦୁତ୍ଵର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଯେପରି ମୋର ଦାୟ, ଇସ୍ଲାମ ଓ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ପ୍ରଭୃତିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବି ସେହିଭଳି ମୋର ଦାୟ ଅଟେ । ମୋର ପରିବେଶରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯଦି ସେହିଭଳି ଈଶ୍ଵର-ପରାୟଣ ନ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି, ଆଦର୍ଶପ୍ରେମୀ ନ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି, ଧର୍ମନିଷ୍ଠ ନ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ ତ ମୋର ହିଁ ସମୂହ ବିପଦ । ପରିବେଶକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ମୋର ଏକୃତିଆ ଧର୍ମ କରି ଚାଲିବା ଅର୍ଥାତ୍ ବହୁବା ବଢ଼ିବା ପଥରେ ଚାଲିବା ତ ସମ୍ଭବ ନୁହଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨.୧୦.୧୯୪୭

॥ ଆମ୍ଭେମାନେ କ'ଣ ଚାହୁଁ ॥

ଜଣେ ହିନ୍ଦୁ ସମାଜର ନାନାଦି ତ୍ରୁଟି ଓ ଅନୈକ୍ୟର କଥା ଉଲ୍ଲେଖ କରି ପଚାରିଲେ- ଏହି ସବୁର ପ୍ରତିକାର କେଉଁ ଭାବେ ହୋଇପାରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକ ସମାଜକୁ ମାଜିବା ଓ ଘଷିବା, ମାତ୍ର ଭାଙ୍ଗିବା ନୁହେଁ । ସାମାନ୍ୟ ମାଜିବା ଘଷିବାରେ ସମାଜ ଜୀବନଟି ଯେପରି ଛିଡ଼ା ହେବ, ତଦ୍ଵାରା ସମସ୍ତ ଜଗତ ଉପକୃତ ହୋଇପାରିବ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଯାହା କିଛି ବିଧାନ ଅଛି ସେହି ସବୁର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭଲ । ହୁଏତ ମଣିଷର ଅଜ୍ଞତା ହେତୁ ବିକୃତି ଆସିପାରେ । ମାତ୍ର ସେହି ବିକୃତିକୁ ତଡ଼ି ଦେବାକୁ ହେବ, କିନ୍ତୁ ସମ୍ଭାଳି ଯଦି ବିଦାୟ ଦେଉ, ତାହାଦ୍ଵାରା ଆମ୍ଭଙ୍କୁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେବାକୁ ହେବ । ସମସ୍ତେ ମିଳିମିଶି ଏକ ସଙ୍ଗରେ ଖାଇବା-ପିଇବା କଲେ ଯେ ମିଳାମିଶା ହେବ ବୋଲି କହୁଥିଲେ, ମୁଁ ସେହି କଥା ବୁଝେ ନାହିଁ । ତାହାହେଲେ ଦୁଇ ଭାଇ ଏକ ଅନ୍ତରେ ରହି ମଧ୍ୟ ଝଗଡ଼ା-ବିରୋଧ କରନ୍ତି କାହିଁକି ? ସଦାଚାରର ବିଧି ମାନି ଚାଲିବା ହିଁ ଭଲ । ଯେଉଁଠି-ସେଇଠି, ଯାହା ତାହା ହାତରେ, ଯେପରି-ସେପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଯାହା-ତାହା ଖାଇନେବା ଶରୀର ପକ୍ଷରେ

ଭଲ ନୁହେଁ, ଏବଂ ମନର-ପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ଭଲ ନୁହେଁ। ଏହା କରିବାକୁ ଗଲେ ଯେ କାହାକୁ ଘୃଣା କରିବାକୁ ହେବ ଏହିଭଳି କୌଣସି କଥା ନାହିଁ। ଆଉ ମଣିଷ ସଙ୍ଗରେ ମିଶିବାକୁ ହେଲେ **reverential distance** (ସମ୍ମାନ ଯୋଗ୍ୟ ଦୂରତ୍ୱ) ବଜାୟ ରଖିବା ଭଲ। **Too much familiarity breeds contempt** (ଅତିରିକ୍ତ ଦେହମତ୍ତା ମିଶା ଘୃଣାକୁ ଜନ୍ମଦିଏ)। ଏପରିକି ଦେଖାଯାଏ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସମ୍ବନ୍ଧ ଯେଉଁଠି, ସେଠାରେ ଯଦି ସମାଜୀୟ ଦୂରତ୍ୱ ନ ରହେ, ତାହାହେଲେ ସେହି ଅବସ୍ଥାଟି ଉଭୟଙ୍କ ନିକଟରେ ବିରକ୍ତିକର ଓ ପାଡ଼ାଦାୟକ ହୋଇଉଠେ। କେହି କାହାରିକୁ ନେଇ ଲାଭବାନ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ। ଜଣକର **charm** (ଆକର୍ଷଣ) ରହେ ନାହିଁ ଅନ୍ୟ ଜଣକର ନିକଟରେ। ସେଥିପାଇଁ ସବୁ ଜିନିଷର ମାତ୍ରାଜ୍ଞାନ ରହିବା ଉଚିତ୍। ଏହି ମାତ୍ରାଜ୍ଞାନ ଦେଖି ବୁଝାପଡ଼େ, ଜଣକର **personality** (ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ), **intelligence** (ବୁଦ୍ଧି) ଓ **self control** (ଆତ୍ମସଂଯମ) କିପରି ଅଛି। ଏହା ସବୁ ତ ରହିବ। ସବୁଠାରୁ ଦେଖା ଯାହା ଦରକାର, ତାହା ହେଲା ଶ୍ରେୟଙ୍କ ପ୍ରତି ଟାଣ ବା ଆକର୍ଷଣ ବୃଦ୍ଧି କରିବା। ଦେବା ଭିତର ଦେଇ ଟାଣ ବଢ଼େ। ମାତୃଭୂତି, ପିତୃଭୂତି, ଇଷ୍ଟଭୂତି ନିତ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼େ। ଅର୍ଥାତ୍ ମା', ବାପା ଓ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ରୋଜି କିଛି ଦେବାକୁ ହୁଏ। ଦେଉ-ଦେଉ, କରୁ-କରୁ ଟାଣ ବୃଦ୍ଧିପାଏ। ପୁଣି ସଙ୍ଗେ-ସଙ୍ଗେ ଭାବିବାକୁ ହୁଏ, କହି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ ସେହିମାନଙ୍କର ମହତ୍ତ୍ୱପଣିଆର କଥା। ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ନେଇ ଭାବିବା, କହିବା ଓ କରିବା ଯେତେ ବଢ଼ି ଉଠେ, ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସେତେ ହିଁ ଟାଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଏ, ଆଉ ଏହାଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର ବଦଳିଯାଏ। ନ କରିଲେ ଯେ ଟାଣ ହୁଏ ନାହିଁ ତାହା ସହଜ ଭାବେ ହିଁ ବୁଝାପଡ଼େ।...ଦାକ୍ଷା ଓ ବିବାହ ଏହି ଦୁଇଟି ବ୍ୟାପାର ଯଦି ଠିକ୍ ରହେ ତାହାହେଲେ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ **deviation** (ବିଚ୍ୟୁତି) ଆସିପାରେ ନାହିଁ; ବରଂ ବଂଶ ପରମ୍ପରାରେ କିଛି କିଛି ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ଚାଲିବ। ଧର୍ମ ପଥରେ ଚାଲିବା ତାହା ହାତୀ-ଘୋଡ଼ାର ବ୍ୟାପାର ନୁହଁ, ଏହାଠାରୁ ସହଜ ଆଉ କିଛି ହେଲେ ନାହିଁ, ତାହାର କାରଣ, ଜୀବନ ଯେଉଁଠି ଗଜାଏ ତାହାରି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗଜାଇ ଉଠେ ବଞ୍ଚିବା ଓ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାର ସମ୍ଭାବନା।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୪.୧୦.୧୯୪୭

II ଯାଦିକ ଯୁଗରେ ବି ଧର୍ମର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା କାହିଁକି II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ବହିରାଗତ ଭଦ୍ରଲୋକ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ କହିଲେ- ଯାଦିକ ଯୁଗରେ ମଣିଷ ଧର୍ମ କଥାର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ବିଶେଷ ଜୋର ଦିଏ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯାଦିକ ଯୁଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ମଣିଷ ତାହାର ନିଜର ସୁବିଧା ପାଇଁ। ଏହି ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଯଦି ଜୀବନରେ ଉପଯୋଗୀ କରି ପରିଚାଳନା କରିବାକୁ ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ମଣିଷର ଧର୍ମବୋଧ ଆବଶ୍ୟକ। ଆଉ, ଧର୍ମମାନେ ବି ତାହା, ଯଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ପରିବେଶକୁ ନେଇ ବଞ୍ଚିପାରେ, ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ପାରେ, ସକ୍ଷା ବା ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ଧରି ରଖିପାରେ। ଧର୍ମପରାୟଣତା ଯଦି ଲୋପ ପାଏ, ତେବେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣତା ପ୍ରବଳ ହୋଇଉଠେ। ଆଉ, ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଯଦି ମଣିଷ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣତାର ସେବାରେ ଲଗାଏ, ତେବେ ତାହା ତାହାର **ruin** (ଧ୍ୱଂସ) କୁ ହିଁ **hasten** (ଦ୍ରୁତାନ୍ୱିତ) କରିଥାଏ କିମ୍ବା ଯନ୍ତ୍ରର ଦାବିକୁ ମାନିବାକୁ ଯାଇ ସେ ଯଦି ସତ୍ତାର ଦାବିକୁ ଅସାକାର ବା ଉପେକ୍ଷା କରେ, ତାହାହେଲେ ଯନ୍ତ୍ର ହିଁ ତାହାର କାଳ ହୋଇ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୁଏ। ଯନ୍ତ୍ର ବା ଯେକୌଣସି ଜିନିଷ ହେଉ ତାହାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଛିଡ଼ା ନ ହେଲେ, ତାହାକୁ ସତ୍ତାସମ୍ବନ୍ଧନା କରି ତୋଳା ଯାଇପାରେ ନାହିଁ। ଆଉ, ତାହାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଛିଡ଼ା ହେବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ପରମ ପିତାଙ୍କୁ କୁଣ୍ଠାଇ ଧରି ରଖିବାକୁ ହୁଏ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଯନ୍ତ୍ରର ଆମଦାନୀ କରି ତ ମଣିଷ ଆଜି ଯନ୍ତ୍ରର ଦାସ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି। ଏବେ ସେ କ'ଣ ସେହି ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଭାଙ୍ଗିପକାଇବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯନ୍ତ୍ର ଯଦି ଆତ୍ମର **efficiency** (ଦକ୍ଷତା)କୁ ବଢ଼ାଇ ଚାଲେ, ତେବେ ନ ବୁଝି ନ ସୁଝି ତାହାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବାକୁ ଯିବା କାହିଁକି ? ପରମ ପିତାଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନ କରି ନେଇ ଯଦି ଆତ୍ମେ ଚାଲିବା, ତାହାହେଲେ ଆତ୍ମେମାନେ ଯନ୍ତ୍ରର ବା କୌଣସି କିଛିର ଦାସ ହୋଇ ରହିବୁ ନାହିଁ; ବରଂ ଯନ୍ତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଭୂତ୍ୟଭଳି ସେବା କରି ଚାଲିବ। ଯନ୍ତ୍ରର ସାହାଯ୍ୟରେ ଭାରତ ଯଦି ସାରା ପୃଥିବୀର ଅନ୍ନ-ବସ୍ତ୍ରର ଅଭାବକୁ ପୂରଣ କରିପାରେ, ତାହାହେଲେ ସେହିଟା କ'ଣ ଅବାସ୍ଥନୀୟ ହେବ ? ଆତ୍ମେମାନେ ନିଜେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେବୁ ଏବଂ ତେଷା କରି ଚାଲିବୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶ ଯେପରି ନିଜ ଗୋଡ଼ରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇପାରେ। ଏହି ପ୍ରକାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ୍। ଭାରତ ସବୁ ଦିଗରୁ ହୁଏତ ପୁଣି ଜଗତର ଗୁରୁ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହେବ- ଯଦି ଆତ୍ମେମାନେ କରୁ। ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ଯଦିଗାର ଅପସାରଣ ଆବଶ୍ୟକ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୪.୧୦.୧୯୪୭

II ପରମ ପିତାଙ୍କ ଦୟା କେଉଁ ଭାବେ ପାଇହୁଏ II

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ଭାଇକୁ କହୁଛି- ପରମ ପିତାଙ୍କର ଦୟା ଆପଣଙ୍କ ଉପରେ ଅଛି। ତେଣୁ ଆପଣଙ୍କର କିଛି ଅଟକିବ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଏହି କଥା ଶୁଣି କହିଲେ- ତାଙ୍କର ଦୟା ତ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ସବୁରି ଉପରେ ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ବାସ୍ତବ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ଯେତେ ଆଗେଇ ଚାଲିବୁ, ସେତେ ପରିମାଣରେ ତାଙ୍କର ଦୟା ପାଇ ଚାଲିବୁ ।

ଭାଇଟି ପୁଣି କହିଲେ- ଅନେକଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ ଭଲ, ସେମାନେ ବିଶେଷ କିଛି ନ କରି ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସୁଯୋଗ-ସୁବିଧା ପାଇଚାଲନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଭାଗ୍ୟ ମାନେ ଭଜନର ଫଳ ବା କର୍ମଫଳ । ଭାଗ୍ୟ କଥାଟି ଆସିଛି ଭଜ୍-ଧାତୁ ଠାରୁ । ଭଜ୍-ଧାତୁ ମାନେ ଭକ୍ତି, ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସେବା, ଆଶ୍ରୟ, ପ୍ରାପ୍ତି, ବିଭାଗ, ଦାନ ଇତ୍ୟାଦି । ଅନେକଙ୍କର ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ ଅନେକ କିଛି କରିବା ରହିଛି, ଯାହା ଫଳରେ ସେ ଏହି ଜନ୍ମରେ ପାଇଚାଲେ । ତେଣୁ ମନେହୁଏ ସେ କିଛି ନ କରି ବି ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ପାଇବାକୁ ଗଲେ ହିଁ କିଛି କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଅବଶ୍ୟ ଦଗାବଜି କରି ପାଇବାର କଥା ମୁଁ କହୁନାହିଁ । ପୂର୍ବଜନ୍ମର ସୁକୃତିର କଥା ଯାହା କହୁଥିଲି, ତାହା ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ନ ହୋଇ ଯାହା ପାଇବାକୁ ଗଲେ ଯାହା କରିବାକୁ ହୁଏ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ସେହି ସବୁକୁ ବିଧିମତ କରିବାର ତାଳରେ ନିଜକୁ ଲଗାଇ ରଖିବା ଭଲ । ଏହି କରିବାର ଅଭ୍ୟାସ ହିଁ ପାଇବାକୁ ସୃଷ୍ଟିକରେ । ଅଦୃଷ୍ଟବାଦୀ ଓ ଆଳସ୍ୟପରାୟଣ ହେଲେ ମଣିଷ ପଦେ ପଦେ ହିଁ ଠକିଯାଏ । ଯେ ଯାହା ପାଏ ତାହା କରି ହିଁ ପାଏ । ପୂର୍ବକୁ କରିବାର ଧାରାଟି ଆଗୁଆ ଥିଲେ କର୍ମଦକ୍ଷତା ବୁଦ୍ଧି ଓ ଚରିତ୍ର ଅନୁଯାୟୀ ବିକଶିତ ହୋଇଉଠେ । ତାହାର ବିହିତ ପ୍ରୟୋଗରେ ମଣିଷ ଏହି ଜନ୍ମରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କର୍ମ ଚେଷ୍ଟାରେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟତା ଲାଭ କରିଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୪.୧୦.୧୯୪୭

II ଅନ୍ୟର ଧର୍ମ କରିବାରେ ନଜର ଦେବୁ କାହିଁକି ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ- ନିଜେ ଧର୍ମ ପଥରେ ଚାଲିବାଟି ତ ବଡ଼ କଥା । ଅନ୍ୟ କେହି ଧର୍ମ କଲା ବା ନ କଲା ସେହି ଦିଗକୁ ନଜର ଦେଲେ ତ ନିଜର ମନ ବହିର୍ମୁଖୀ ହୋଇଉଠିବ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- Environment (ପରିବେଶ) ମଣିଷର ଏକ ମତ୍ତ ବଡ଼ nurturing agent (ପୋଷଣ ସରବରାହକାରୀ) ଅଟେ । ପରିବେଶକୁ ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ଉନ୍ନତ ଭାବରେ ପ୍ରବୁଦ୍ଧ କରି ନ ତୋଲୁ, ସମଗ୍ର ପରିବେଶ ଯଦି ଓଲଟା ପଥରେ ଚାଲେ, ସେହିଠାରେ ଆମ୍ଭେମାନଙ୍କର ଧର୍ମ ପଥରେ ଚାଲିବାଟି ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ଉଠିବ । ତେଣୁ ଯାଜନ ଧର୍ମର ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅଙ୍ଗ । ଯାଜନ ମଣିଷକୁ

ବହିର୍ମୁଖୀ କରେ ନାହିଁ, ବହୁମୁଖୀ କରେ ନାହିଁ, ବରଂ ବେଶୀ କରି ଇଷ୍ଟମୁଖୀ କରିବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରେ, ଅବଶ୍ୟ ଯଦି ତାହା ସଙ୍ଗରେ ଯଜନ ରହିଥାଏ । ଜୀବନ ଧାରଣ କରିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ମଣିଷକୁ ବାହାର ସଙ୍ଗରେ ନାନାଦି ସଂଗ୍ରହ ରଖି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ । ସେହିଟାକୁ ଏଡ଼ାଇ ଚାଲିବାର ଉପାୟ କାହାରି ନଥାଏ । ଯାଜନମୁଖର ହୋଇ କେହି ଯଦି ତାହା କରେ ତାହାହେଲେ ବରଂ ସେ ନିଜର ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣତାକୁ ଅସ୍ପୃଷ୍ଟ ରଖି ଚାଲିପାରେ । ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେବେଳେ ଯଜନ, ଯାଜନ ଅର୍ଥାତ୍ ଇଷ୍ଟ ଚିନ୍ତା, ଇଷ୍ଟପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଚାଲୁ, ଅଧ୍ୟୟନ-ଅଧ୍ୟାପନାକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି, ସେତେବେଳେ ଅଜ୍ଞାତସାରରେ ଆମ୍ଭେ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଆବିଷ୍ଟ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଉ । ମନେରଖିବାକୁ ହେବ ଅଧ୍ୟୟନ ମାନେ କେବଳ ପଢ଼ିବା ନୁହଁ- ଆୟତ୍ତ କରିବାର ପଥରେ ଆଗେଇ ଚାଲିବା । ଆଉ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଆବିଷ୍ଟ ହୋଇପଡ଼ୁ, ସେତେବେଳେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଆମ୍ଭର ଈଶ୍ବର ହୋଇ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇଥାଏ । ଈଶ୍ବର ଯିଏ ତାଙ୍କୁ ଭୁଲିଯାଉ । ଭୁଲିଯାଉ ଈଶ୍ବର ଏକ, ଆତ୍ମାଗୁଡ଼ିକ ଏକ, ମହାପୁରୁଷମାନେ ଏକ ଓ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟ ଏକ । ସେତେବେଳେ ଦୈଷ୍ଟ, ହିଂସା, ଭେଦ ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରବଳ ହୋଇଥାଏ । ଜଣେ ଅନ୍ୟକୁ ଛୋଟ କରି ନିଜକୁ ବଡ଼ କରାଏ, ଜଣେ ଅନ୍ୟର କ୍ଷତିକରି ଲାଭଦାନ ହେବାକୁ ଚାହେଁ । ଏହାହିଁ ହେଲା ଅଧର୍ମର ଚେହେରା । ଅର୍ଥାତ୍ ମଣିଷ ଯେଉଁଠି ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ସେହିଠାରେ କାହାରି ଅସ୍ତିତ୍ବ ନିରାପଦ ନୁହଁ । ଆଉ, ଅଧର୍ମ ମାନେ ତାହା ଯଦ୍ବାରା ବଞ୍ଚିବା, ବଢ଼ିବା ବ୍ୟାହତ ହୋଇଉଠେ । କିନ୍ତୁ ଯେତେ ହିଁ ଆମ୍ଭେ ଆଦର୍ଶଙ୍କଠାରେ ଅନୁରକ୍ତ ହେଉ, ସେତେ ହିଁ inter-interested (ପରସ୍ପର ସ୍ବାର୍ଥାନୁତ) ହୋଇଉଠୁ, ତାହା ଫଳରେ ଚନ୍ଦ୍ରପାତିକ ସଂହତି ଆସେ, ଆଉ ସଂହତିଠାରୁ ଆସେ ଶକ୍ତି ଓ ସମର୍ଥନ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୪.୧୦.୧୯୪୭

II ପରମାର୍ଥ ଲାଭ କିପରି ହେବ, ବିଶେଷ

ଦୟା କେତେବେଳେ ପାଇବ ॥

ଜଣେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- ମୋର କ'ଣ ଏହି ଜୀବନରେ ପରମାର୍ଥ ଲାଭ ହେବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ active love (ସକ୍ରିୟ ଭଲପାଇବା) ଯେତେ ବେଶୀ ହେବ, ସେତେ ହିଁ ପରମାର୍ଥ ଲାଭ ହେବ । Mercy equitable (ଦୟା ସମଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ପନ୍ନ) । ଯିଏ ଆଲୋକର ଦିଗରେ ଯେତେଟା ଆଗେଇବ, ସେ ଆଲୁଅର ପ୍ରାଣାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସେତେଟା ପାଇବ ।

ପ୍ରଶ୍ନ-ମହାପୁରୁଷଙ୍କର special (ବିଶେଷ) ଦୟା ବୋଲି କିଛି ମିଳେ କି ନାହିଁ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେବେଳେ special (ବିଶେଷ) ହୋଇ ଉଠୁ, ସେତେବେଳେ ହିଁ special (ବିଶେଷ) ଦୟା ପାଉ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୪.୧୦.୧୯୪୭

॥ ଗୁରୁବାଦ ଏବଂ ଗୁରୁକରଣ ଅନ୍ଧ କୁସଂସ୍କାର କି ନୁହଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ଅନେକ ଗୁରୁବାଦକୁ ଏକ ଅନ୍ଧ କୁସଂସ୍କାର ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଧାରଣା ଗୁରୁକରଣ ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ରକ୍ତମାମା ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନରେ ଆଦୌ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରେ କି ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏକ ରସହସ୍ୟଭରା ହସ ହସ କହିଲେ-ପ୍ରାୟ ଅନେକଙ୍କର ଏହି ରକ୍ତମର ଧାରଣା ରହିଛି । ଗୁରୁକରଣ ବୋଲିଲେ ମୁଁ ବୁଝେ ଗୁରୁକୁ ଜୀବନ-ସର୍ବସ୍ବ କରିନେବା । ପୁଣି ଗୁରୁ ବି ହେବା ଦରକାର ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁ, ଯେ ଆଲୋକ ରାଜ୍ୟରେ ନିୟତ ବ୍ୟବସାୟ କରନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁରୁ ନିଷ୍ଠା ଯାହାଙ୍କର କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଟଳେ ନାହିଁ । ଏହି ଧରଣର ଗୁରୁକୁ ପାଇ ସକ୍ରିୟ ତାପର୍ଯ୍ୟରେ ଗୁରୁମୟ ହୋଇ ଚାଲିଲେ ମଣିଷର ଯେ କ'ଣ ରୂପାନ୍ତର ଘଟେ, ତାହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ତ ସରଗାଚର ମଣିଷ ଆଖିରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଏ ନାହିଁ, ସେଥିପାଇଁ ଏହିସବୁ କଥା କହିଥାଏ । ତୁଚ୍ଛ ସାର୍ଥ ସିଦ୍ଧିର ଆଶାରେ ଗୁରୁକୁ ଭଜିଲେ ଗୁରୁଶକ୍ତିର ଗୁରୁତ୍ବ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଗୁରୁଗତ ପ୍ରାଣ ହୋଇ ଗୁରୁଙ୍କର ଲୋକ କଲ୍ୟାଣକର ଇଚ୍ଛା ପୂରଣରେ ଯେ ନିଜକୁ ଡାଳିଦିଏ, ତାହାର ଅସ୍ଥି ମଜାରେ ଭେଲକା ଖେଳିଯାଏ । ପଦେ-ପଦେ ସେ ଅସାଧ୍ୟ-ସାଧନ କରି ବସେ । ହନୁମାନଙ୍କର ଜୀବନଟା ଦେଖିଲେ ହୁଏ ।....ଅସଲ ଜିନିଷ ହେଲା ସତ । ଏହି ସତକୁ ଧାରଣ କରି ରଖେ ଯାହା ତାହା ହିଁ ଧର୍ମ । ଧର୍ମକୁ ଯେ ଜାଣିଛନ୍ତି, realise (ଉପଲବ୍ଧ) କରିଛନ୍ତି, materialise (ବାସ୍ତବାୟତ) କରିଛନ୍ତି, ନିରୁପିତ କରିଛନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ନିଃଶେଷରେ ରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି ନିଜ ଜୀବନରେ, ସେ ହିଁ ହେଉଛନ୍ତି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବା ସଦ୍‌ଗୁରୁ । ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ ଓ ଅନୁସରଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ-କାରଣ, ସେ ହେଉଛନ୍ତି ମଣିଷର ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିଉଠିବାର ପଥ, ଆଉ ସପରିବେଶ ବଞ୍ଚିବା ଓ ବଢ଼ିଉଠିବା ହିଁ ମଣିଷର ଚିରନ୍ତନ କାମ୍ୟ । ଏହି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବା ଆଦର୍ଶକୁ ଯେଉଁମାନେ follow (ଅନୁସରଣ) କରନ୍ତି, ସେହିମାନଙ୍କୁ ନେଇ ହିଁ ଗଢ଼ିଉଠେ ସମାଜ । ଏହି com-

mon Ideal (ଅଭିନ୍ନ ଆଦର୍ଶ)କୁ ଭଲ ପାଇବା ଯୋଗୁଁ normally (ସ୍ବାଭାବତଃ ହିଁ) ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ inter-interested (ପରସ୍ପର ସାଧାର୍ଯ୍ୟ) ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ community (ସମ୍ପ୍ରଦାୟ) ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ କର୍ମ କରନ୍ତି । ଆଉ ଏହି କର୍ମ ବୋଇଲେ ସେବା । ଏତାଦୃଶ ପାରସ୍ପରିକ ସେବାରେ ସମସ୍ତେ ଉପକୃତ ହୁଅନ୍ତି । ଏହି ଭାବରେ ସମାଜ ଯେତେ consolidated (ସଂହତ)ହୋଇ ଉଠେ through inter-interested service (ପାରସ୍ପରିକ ସାର୍ଥସମନ୍ଧ ସେବାର ଭିତର ଦେଇ), ସେତେ ହିଁ ତାହା ସର୍ବ ଦିଗରୁ powerful (ଶକ୍ତିମାନ) ହୋଇ ଉଠେ । ଏହିଭଳି ଏକ ଶକ୍ତ ଭିତ୍ତି ଓ ସୁନ୍ଦର ସାମାଜିକ ପରିବେଶ ଗଢ଼ି ନ ଉଠିଲେ, ବ୍ୟକ୍ତି ତାହାର ଶତ ଚେଷ୍ଟା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ସୁଷ୍ଟ ଭାବରେ ସତ୍ତା ସମର୍ଥନାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ତାହା ହେଲେ ଭାବି ଦେଖନ୍ତୁ ଧର୍ମର ବା ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ, ଗୁରୁଙ୍କର ବି ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ, ଯାଜନର ବି ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ ! ଆଉ, ସମାଜ-ସେବାର ହିଁ ବା ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ ! ମୂଳ କାଟି ଗଛର ଅଗ୍ର ଭାଗରେ ଯେତେ ହିଁ ଜଳ ଡାଳନ୍ତୁ, କାମ ଭଳି କାମ କିଛି ହେଲେ ହେବ ନାହିଁ । ମଣିଷର ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଅଭିଭୂତି, ସାର୍ଥ-ଅଭିଭୂତି ଦୂର କରିବାକୁ ଗଲେ ତାକୁ ଗୁରୁସାର୍ଥୀ କରି ଚୋଳିବାକୁ ହେବ । ଆଉ ଗୁରୁସାର୍ଥୀ ହେଲେ ହିଁ ସେ ମମଞ୍ଚସାର୍ଥୀ ହୋଇ ଉଠିବ । ତେଣୁ ସମାଜ ଜୀବନକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ହେଲେ ଗୁରୁକରଣ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ହିଁ ଆବଶ୍ୟକ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୨୩.୧୦.୧୯୪୭

॥ ଦଳ ରହିଲେ ବି କିଛି ଅଟକେ ନାହିଁ କେତେବେଳେ ॥

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ- ଯୁଗେ ଯୁଗେ ହିଁ ତ ଦେଖାଯାଏ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମହାପୁରୁଷ ଗତ ହେବାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅଲଗା କରି ଏକ ଏକ ଦଳ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- କିନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମହାପୁରୁଷ କହିଥାନ୍ତି-ପରମପିତା, ପୁରସ୍କାମୀ ପୂର୍ବତନ ମହାପୁରୁଷଗଣ, ପୂର୍ବପୁରୁଷ ଏବଂ ପରିପୁରଣା ବର୍ତ୍ତମାନ ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ସାକାର କର । ସେହି କଥା ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ମାନିବାଲୁ, ତେବେ ଲକ୍ଷେ ଦଳ ରହିଲେ ବି ଅଟକେ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଦଳ ସେତେବେଳେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳର asset (ସମ୍ପଦ)ହୋଇ ଉଠେ । ... Common Ideal (ଏକ ଆଦର୍ଶ)ଯଦି ଥାଏ, ତେବେ ଲକ୍ଷେ ପଲ୍ଲୀ ଲୋକ ରହନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି, ସେଥିରେ କିଛି

ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । ଇଶ୍ଵର ଏକ, ଧର୍ମ ଏକ, ପ୍ରେରିତଗଣ ଏକ-ବାଉଁବାହା-ଏହା ହିଁ ହେଲା ବାସ୍ତବ ସତ୍ୟ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୬.୧୧.୧୯୪୭

॥ ଯାହା କିଛି କରୁ ଭଗବାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛାରେ ହିଁ କରୁ-କାହିଁକି କହନ୍ତି ॥

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ-ଅନେକେ କହନ୍ତି ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାହା କିଛି କରୁ ତାହା ଭଗବାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛାରେ ହିଁ କରୁ । ଏହିଭଳି ଏକ ଦାର୍ଶନିକ ମତର ଦୋହଲ ଦେଇ ମଣିଷ ଅନେକ ଅନ୍ୟାୟ କର୍ମ କରିପାରେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଦୂର୍ଯ୍ୟୋଧନ କହିଥିଲା- ‘ଜାନାମି ଧର୍ମ’ ନ ତ ମେ ପ୍ରବୃତ୍ତି, ଜାନାମି ଧର୍ମ’ ନ ତ ମେ ନିବୃତ୍ତି, ଦୂୟା ହୃଷୀକେଶ ହୃଦିସ୍ଥିତେନ ଯଥା ନିଯୁକ୍ତୋହସ୍ତ ତଥା କରୋମି । ଧର୍ମ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ଏବଂ ଅଧର୍ମ ପ୍ରତି ବିରାଗ ନରହିଲେ, ମଣିଷ ନିଜ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପୋଷକତାରେ ଏହିଭଳି କଥା କହେ । ଧର୍ମର ପ୍ରତି ଅର୍ଥାତ୍ **being and becoming** ର (ସଭା ସମ୍ପର୍କନାର) ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ରହିଲେ ମଣିଷ କେବଳ ହୃଦୟ ସ୍ଥିତ ହୃଷୀକେଶଙ୍କୁ ନେଇ ସବୁଷ୍ଟ ରହେ ନାହିଁ, ସେ ଜୀବନ୍ତ ହୃଷୀକେଶଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ହିଁ କାୟମନୋବାକ୍ୟରେ ଅନୁସରଣ କରି ଚାଲେ । ଏବଂ ଯେଉଁଠାରେ **deviation** (ବିଚ୍ୟୁତି) ହୁଏ, ସେଠାରେ ସେ ମୁକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ନିଜର ଦୋଷ ଯାହା ତାହା ସେ ସାକାର କରେ । ଆଉ ଭଲ ଯାହା କିଛି କରେ, ତାହା ପାଇଁ ସେ ନିଜେ ଗୌରବ ନେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ଲୋକ ଯେତେବେଳେ ତାକୁ ସତ୍ କର୍ମ ପାଇଁ ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସେ ଆନ୍ତରିକତାର ସଙ୍ଗେ ବିନୀତ ଭାବରେ କହେ- ‘ଠାକୁର ଦୟାକରି ମୋତେ ପ୍ରେରଣା ଦେଇ ମୋତେ ଯନ୍ତ୍ର ସରୂପ ବ୍ୟବହାର କରି ମୋ ମାଧ୍ୟମରେ କରାଇ ନେଇଛନ୍ତି । ଏଥିରେ ମୋର କୌଣସି କୃତିତ୍ଵ ନାହିଁ’ ଏହି ବୋଧ ହିଁ ଭକ୍ତର ବୋଧ ଆଉ ଏହି ବୋଧ ହିଁ ପ୍ରକୃତ ବୋଧ । ସେ କେବେ ହେଲେ ବି ନିଜ ଦୋଷର ଦାୟିତ୍ଵ ଭଗବାନଙ୍କ ଉପରେ ଚାପି ଦିଏ ନାହିଁ । ଭକ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ଆଉ ଏକ ଜିନିଷ ଥାଏ । ତାହାର ନିଜ ଉପରେ କେହି ଅତ୍ୟାଚାର କଲେ, ତାକୁ ହୁଏତ ସେ କ୍ଷମା କରି ଦେଇପାରେ; କିନ୍ତୁ ତାହାର ପ୍ରେଷ୍ଟଙ୍କ ଉପରେ କେହି ଅତ୍ୟାଚାର କରିଲେ ତାକୁ ସେ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ କ୍ଷମା କରି ପାରେ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ସୀତା ହରଣକାରୀ ଦୁଷ୍ଟ ରାବଣକୁ କ୍ଷମା କରି ପାରିଥିଲେ, ମାତ୍ର ହନୁମାନ ତାକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ କ୍ଷମା କରି ପାରି ନାହାନ୍ତି । ଯାହାକୁ ନେଇ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଏତେ କଷ୍ଟ, ମାଆ ଜାନକାଙ୍କର ଏତେ ଅପମାନ ତାକୁ ପୁଣି କ୍ଷମା ପ୍ରଦାନ ? ଏହା ହିଁ ହେଲା ତାହାର

ମନୋଭାବ । ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଆଦେଶ କେବଳ ଗୋଟିଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ **violate** କରା ଯାଇ ପାରେ, ତାହା କେବଳ ତାଙ୍କର ସସ୍ତି ଓ ଜୀବନ ଯେଉଁଠାରେ ବିପନ୍ନ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବହୁବାର ହନୁମାନଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧଠାରୁ **dissuade** (ପ୍ରତିନିବୃତ୍ତ) କରିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ହନୁମାନ ସେ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ରାଜି ହୋଇ ନାହାନ୍ତି କାରଣ, ଏହି ବ୍ୟାପାରରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଓ ସୀତାଙ୍କର ଜୀବନ ଓ ସସ୍ତି ଜଡ଼ିତ ଥିଲା ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୦.୧୧.୧୯୪୭

॥ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନରେ ମୂଳ ପ୍ରୟୋଜନ କ’ଣ ॥

ଆଲୋଚନା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜନୈକ ଆମେରିକୀୟ ଭକ୍ତ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନରେ ମୂଳ ପ୍ରୟୋଜନ କେଉଁଟା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୂଳ ଜିନିଷ ହେଲା **unrepelling adherence to the Ideal** (ଆଦର୍ଶଙ୍କଠାରେ ଅବ୍ୟୁତ ଆନତି) । କାହାରି-କାହାରି ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରତି ଖୁବ **exuberance of emotion** (ଆବେଗର ପ୍ରାବୃତ୍ତ୍ୟ) ଦେଖାଯାଏ, ଆହୁରି ଦେଖାଯାଏ ନାମ ଧ୍ୟାନରେ **ardour** (ଆଗ୍ରହ), **realising tenor** (ଅନୁଭୂତି ପ୍ରବଣ ଧାର୍ଯ୍ୟ) ଇତ୍ୟାଦି, କିନ୍ତୁ ବିଶେଷ କୌଣସି କାମନା, ସାର୍ଥ ବା ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଉପରେ ଆଘାତ ଲାଗିଲେ ହିଁ ହୁଏତ ଦେଖାଯାଏ ଭକ୍ତି ପଲାଇଲା, ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଧରି ରହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏହି ପ୍ରକାରର ଧର୍ମାନୁପ୍ରାଣତା କିନ୍ତୁ ଭଣ୍ଡାମାର ତାହାଣୀରୁ-ପ୍ରଭାବ ମୁକ୍ତ ନୁହେଁ । ପ୍ରକୃତ ଭକ୍ତି ଯେଉଁଠି ଶୟତାନ ସେଠାରେ **powerless** (ଶକ୍ତିହୀନ) । ସେ କହେ- ‘ଠାକୁର ! ମୁଁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି କାହାରିକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, କିଛି ହେଲେ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ମୋର ସବୁ ଗଲେ ବି କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ, ଯଦି ତୁମେ ଥାଅ ଏବଂ ତୁମ୍ଭ ପ୍ରତି ଭାଲବାସା ରହିଥାଏ । ଆଉ, ଦୁନିଆବାରାର ସବୁକିଛି ପାଇ ମଧ୍ୟ ମୋର କୌଣସି ଲାଭ ନାହିଁ, ଯଦି ସେସବୁ ସହିତ ତୁମେ ନଥାଅ । ତୁମ୍ଭେ ମୋର ଜୀବନ ସର୍ବସ୍ଵ, ଇହକାଳ ସର୍ବସ୍ଵ, ପରକାଳ ସର୍ବସ୍ଵ । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ପାଇବାକୁ ଯାଇ ଯଦି ଲକ୍ଷେ କଷ୍ଟ ପାଇବାକୁ ପଡ଼େ, ଅଜସ୍ର ଅପମାନ, ଅସମ୍ମାନ, ଲୋକସାଧନ, ନିନ୍ଦାଗାନି ଓ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ସହିବାକୁ ହୁଏ, ତାହା ବି ମୋର ମହାଲାଭ । ତୁମ୍ଭ ପାଇଁ କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ହିଁ ମୋ ନିକଟରେ ଅଧିକ ନୁହଁ । ଏହି ପ୍ରକାରର କଥା ସେ କେବଳ କହେ ନାହିଁ-ଭାବେ ମଧ୍ୟ ଚିତ୍ତକୁ ଧରି, କରିତାଲେ ତତ୍ତ୍ଵପ, କର୍ମ ମଧ୍ୟ କରେ ସେହିଭଳି । ଠାକୁର ହିଁ ଯେ ତାହାର ଅସ୍ତିତ୍ଵ । ଏହି ଅହେତୁକୀ, ଅବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ଭକ୍ତିର ଛିଟିକା ଟିକକ ଯଦି କାହାରି ଥାଏ, ତାହା ନେଇ ସେ ଜଗତକୁ ମତାଇ ଦେଇପାରେ, ଶୟତାନର ଶୟତାନୀକୁ ପୋଡ଼ି

ପାଉଁଶ କରି ଦେଇପାରେ। **The fire of a match - stick, if well nurtured, can make ashes of all the world** (ଗୋଟିଏ ତିଆସିଲି କାଠର ନିଆଁ ଯଦି ଠିକ୍ ଭାବରେ ଖୋରାକ ପାଏ, ତା'ହେଲେ ତାହା ସମଗ୍ର ଜଗତ ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ କରିଦେଇପାରେ)। ତୁମ୍ଭର **adherence** (ଅନୁରାଗ)କ୍ରମ ସଞ୍ଚାରଣରେ ଏପରି ଏକ **unending chain** (ଅଶେଷ ଶୃଙ୍ଖଳ-ପରମ୍ପରା) ସୃଷ୍ଟି କରି ଦେଇପାରେ ଯେ, ହୁଏତ ସର୍ବତ୍ର ତାହା ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ସମସ୍ତଙ୍କର ବଞ୍ଚିବାର ପଥକୁ ପରିଷ୍କାର କରି ଦେଇପାରେ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୦.୧୧.୧୯୪୭

॥ ଯୀଶୁ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାହାର ତୁଳନା ହୋଇପାରେନା ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଜଣେ ଆମେରିକାର ଭକ୍ତଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ-ବାଇବେଲ ଆଉ ବୈଷ୍ଣବ ଦର୍ଶନ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପାର୍ଥକ୍ୟ ନାହିଁ।

ଏହା ପରେ ମେରୀ ମ୍ୟାଗଡ଼ିଲିନଙ୍କର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଯୀଶୁ ଶ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କର ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମେରି ମ୍ୟାଗଡ଼ିଲିନର ସଙ୍ଗରେ କାହାର ତୁଳନା ହୋଇ ନ ପାରେ। **She loved Lord for His own sake** (ସେ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ସୁଖ ପାଇଁ ଭଲ ପାଉଥିଲେ)। ତାଙ୍କ ଭଳି **unexpectant, self-less Love** (ପ୍ରତ୍ୟାଶାଶୂନ୍ୟ ନିଃସାର୍ଥ ଭଲ ପାଇବା) ଆଉ କାହାର ଥିଲା ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ। ଆଜି ଭଗବାନ ଯୀଶୁଙ୍କର କେତେ ଭକ୍ତଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ। କେତେ **saint** (ସନ୍ଥ)ର କଥା ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ। କିନ୍ତୁ ମୋର ମନେହୁଏ, ଯୀଶୁଙ୍କର ଅନୁରାଗୀ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବାଗ୍ରେ ତାଙ୍କରି ନାମଟି ଉଚ୍ଚାରିତ ହେବା ବିଧେୟ।

ଭକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି- ଆଜି ମେରିଙ୍କର ଖ୍ୟାତି, ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ପ୍ରଭାବ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନ ଜଗତରେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଅଛି ଓ ହୋଇଛି, ସେହି ତୁଳନାରେ ଦୈବ ବେଶୀ ହେବାର ଉଚିତ ଥିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- କିନ୍ତୁ ଏକଥା ଅସାଧାରଣ କରିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ ଯେ, ସେ ଥିଲେ **pivot** (ମୂଳଖୁଣ୍ଟି)। ଚରମ ଦୁଃସମୟରେ ଯେତେବେଳେ ଯୀଶୁଙ୍କ ନିକଟରେ କେହି ନଥିଲେ, ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଭୟରେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ଚାଲୁଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ଏକମାତ୍ର ସେ ହିଁ ପ୍ରାଣର ମାୟା ତ୍ୟାଗ କରି ବେପରୁଆ ହୋଇ ଘରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଥିଲେ

ଯୀଶୁଙ୍କ ପାଇଁ ପାଗଳ ହୋଇ। କେହି କେହି ମଧ୍ୟ କୁହନ୍ତି-ଯୀଶୁଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଯେଉଁ ଭଲ ପାଇବା ଥିଲା, ତାହାଥିଲା **Lustful** (କାମନାଲିପ୍ସୁ)। ହୁଏତ ତାହା **Lustful** (କାମନାଲିପ୍ସୁ) ହିଁ ଥାଇପାରେ। ମାତ୍ର ସମଗ୍ର ସଭାର ପ୍ରତିଟି ଅଣୁ ପରମାଣୁ ଦେଇ ଆଉ କେହି ହେଲେ ବୋଧ ହୁଏ ଯୀଶୁଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ବର ରକ୍ଷା ଓ ସସ୍ତି କାମନା କରି ନାହାଁନ୍ତି। **Her whole soul and entire being was bequeathed to Christ and that was the holiest of love** (ତାଙ୍କର ସମଗ୍ର ଆତ୍ମା, ସମଗ୍ର ସରା ଯୀଶୁଙ୍କ ପାଇଁ ସମର୍ପିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସେହି ପ୍ରେମ ଥିଲା ପବିତ୍ରତମ)। ଭଲପାଇବାଟା ଏଭଳି ଏକ ଜିନିଷ ଯେ ସେଥିରେ ପ୍ରିୟତମଙ୍କ କଥା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି କଥା ମନେ ପଡ଼େ ନାହିଁ। 'ଗୁପ୍ତଲୀ ଆଖି ଝୁରେ, ଗୁଣେ ମନ ଭୋର, ପ୍ରତି ଅଙ୍ଗ ଲାଗି କାନ୍ଦେ ପ୍ରତି ଅଙ୍ଗ ମୋର'-ଏହିଭଳି ଭାବ ହୁଏ। ପୁଣି ରହିଛି-

'ଅନୁରାଗର ବଡ଼ ଯାହାର

ନୟନ କୋଣେ ଜୁଲେଛେ

ସେ ନା ସର୍ବସ୍ବ ତେୟାରିୟା

ଗୁରୁକେ ସାର କରେଛେ'।

ମ୍ୟାଗଡ଼ିଲିନର ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା-ଏହି ପ୍ରକାରର ପ୍ରାଣ-ଉଛ୍ଛା ଅନୁରାଗ। ଆଉ ଥିଲା ପ୍ରଚଣ୍ଡ ନିର୍ଭକତା ଓ ପରାକ୍ରମ। ମୁଁ ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ଯେତେ ଭାବେ, ସେତେ ହିଁ ମୋର ଶ୍ରଦ୍ଧା ବଢ଼ିଉଠେ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୧୧.୧୧.୧୯୪୭

॥ ଗୁରୁଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ - ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରୁ ତ ମଣିଷ ତାହାର ପ୍ରୟୋଜନାୟ ଯାହା କିଛି ସେ ଆହରଣ କରିବ। ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଗୁରୁଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଜଣାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ ନ କରିଲେ ଆହରଣ ଗୁଡ଼ିକ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ରହିବ। ମାଳାର ଆକାରରେ ଗୁନ୍ଥା ହୋଇ ଉଠିବ ନାହିଁ। ମାଳା ଗୁନ୍ଥିବାର ସୂତ୍ର ହେଉଛି ଇଷ୍ଟଗୁରୁ। **I love all with the love of my one** (ଏକଙ୍କ ପାଇଁ ମୋର ଯେଉଁ ଭଲ ପାଇବା, ତାହା ନେଇ ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲପାଏ)। ଏହି

ଧରଣୀର ଜଣେ ଏକ ଯଦି ମୋର ଜୀବନରେ ନ ଥା'ନ୍ତି, ଯାହାକୁ ନେଇ ମୋର ଜୀବନର ସର୍ବଶେଷରେ ସର୍ବଦା ଚାଲେ, ତାହା ହେଲେ ମୋର ଜୀବନରେ କେବେ ହେଲେ ବି ଐକ୍ୟ ସଙ୍ଗତି ଆସିବ ନାହିଁ । କେତେ ରକମର ଅସଙ୍ଗତି ଓ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ଭାବ ଯେ ମୋ ଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରି ମୋତେ ଛିନ୍ନ-ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରି ତୋଳିବ, ତାହାର ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । ସେଥି ପାଇଁ ଗୁରୁ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ, ଆଉ ଦରକାର ଗୁରୁ ନିଷ୍ଠା । ଗୁରୁ ନିଷ୍ଠା ନେଇ, ଗୁରୁଗତ ପ୍ରାଣ ହୋଇ ଯାହା କିଛି କରିବାକୁ ହେବ । ବୈଷ୍ଣବମାନେ କହିଥାନ୍ତି କୃଷ୍ଣଠାକୁର ଯେପରି ସର୍ବଦା ଭଲରେ ଥାନ୍ତି, ସେଇଥିପାଇଁ ନା କ'ଣ ଗୋପାମାନେ କାତ୍ୟାୟନୀ ପୂଜା କରିଥିଲେ । ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ଯାହା କରାଯାଏ, ତାହା ହିଁ ପବିତ୍ର, ଆଉ ତାହା ହିଁ ପୂଣ୍ୟ ।

ଆ : ପ୍ର : ୯/୭.୧୨.୧୯୪୭

॥ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିବା ଉଚିତ ନୁହଁ କାହିଁକି ॥

ବହିରାଗତ ଜଣେ ସାମାଜିକ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ କହିଲେ- ଆମର ହିନ୍ଦୁ ସମାଜରେ ବୈଷମ୍ୟମୂଳକ ଆଚରଣ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଦେଖାଯାଏ, ଯାହାଫଳରେ ମଣିଷ ଗୁଡ଼ିକ ବିଭକ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଛି, କିନ୍ତୁ ମିଳିତ ହୋଇ ପାରି ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୋର ମନେହୁଏ, ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ରକ୍ଷି ମହାପୁରୁଷଗଣ କେବେହେଲେ ବି ବୈଷମ୍ୟମୂଳକ ଆଚରଣ କରି ନାହାଁନ୍ତି ଏବଂ ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଦୌ କିଛି ଭାବି ନାହାଁନ୍ତି । ସେମାନେ ଯାହା କିଛି କରିଛନ୍ତି ତାହା ହେଲା ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ମୂଳକ ଆଚରଣ । ସେହି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ସଂରକ୍ଷଣ ଆଚରଣକୁ ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ବୈଷମ୍ୟ ମୂଳକ ଆଚରଣ ବୋଲି ମନେ କରୁ, ସେହି ଭୁଲ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର । ଧରନ୍ତୁ, ସାମ୍ୟତାର ନାମରେ ଯେପରି ପ୍ରତିଲୋମର ଧୂଆଁ ଚାରିଆଡ଼େ ଦେଖାଦେଉଛି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ କହେ-ପ୍ରତିଲୋମ ବିବାହ ଯେ ଦେବେ, ତଦ୍ୱାରା **original gene** (ମୌଳିକ ଜିନ୍) ଗୁଡ଼ିକ **intact** (ପୁରାପୁରି ଅବିକୃତ) ରହିବ ତ ? ତାହା ଯଦି ନରହେ, ତାହା ହେଲେ ଯେପରି ସେପରି କରିଦେଲେ ସମାଜ ଡିଷ୍ଟର୍ବ ? ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଶାସ୍ତ୍ର ହେଉଛି ବିଜ୍ଞାନ । ତାହା ମଙ୍ଗଳର ବିଧିକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିବାକୁ ଉତ୍ସାହ ଦିଏ ନାହିଁ । ସେଥିରେ ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ଅସଙ୍ଗତି ହେଉ, ଶାସ୍ତ୍ର ସେଠାରେ ନାଚାର । ଅସଲ କଥା, ଏକାକି ଭାବରେ ବିବାହ ଆଦି ହେବା ଭଲ ନୁହେଁ, ଯଦ୍ୱାରା ପୂର୍ବତନ ଶତ-ଶତ ପୁରୁଷର ସାଧନାର ସୁଫଳ ବାହା **gene** (ଜିନ୍) ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ହୋଇପଡ଼େ । ଏହିପରି ଭାବରେ **gene** (ଜିନ୍)କୁ ନଷ୍ଟ ହେବାକୁ ଦେବା ମହାପାପ । ଖୁଆଲର ଖାତିରରେ ନ୍ୟାଡ଼ା

ଆମର ନ୍ୟାଡ଼ା ଆମର ଯଦି ନଷ୍ଟ କରିପକାର, ତାହା ଦ୍ୱାରା ପରିଣାମ ପ୍ରାପ୍ତିରୁ ଆମେ କ'ଣ ବଞ୍ଚିତ ହେବୁନି ? ଆଜି ହୁଏତ ନ୍ୟାଡ଼ା ଆମର ଅଗୁଡ଼ି ମୋତେ ଧରିଛି । ସେହି ଅଗୁଡ଼ିର ଆତିଶଯ୍ୟରେ ଦୁନିଆଠାରୁ ସେହି ନ୍ୟାଡ଼ାକୁ ଯଦି ନିଷ୍ପନ୍ନ କରିଦିଏ, ଏବଂ ପରେ ଯଦି କୌଣସି ଦିନ ମୋର ଏବଂ ଆପଣଙ୍କର ନ୍ୟାଡ଼ା ଆମ ଖାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁ କିମ୍ବା ନ୍ୟାଡ଼ାର ଯଦି ସେହିଦିନ ମୋର କୌଣସି ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ମଥା କୁଡ଼ି ଦେଲେ ବି ସେଦିନ ମୋର-ଆପଣଙ୍କର ନ୍ୟାଡ଼ା ଆମ ଆଉ ପାଇବା ସମ୍ଭବ ନୁହଁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଅବସ୍ଥାଟା କି ଭୟାବହ ହେବ ଭାବି ଦେଖିଛନ୍ତି ? ପ୍ରତି ଲୋମ ବିବାହକୁ ପ୍ରଶସ୍ତ ଦେବା ମାନେ କୌଣସି ଜେବା ଦାନାକୁ, ଜେବା ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଜନ୍ମ ଜନ୍ମାନ୍ତର ଧରି ତାକୁ ବରବାଦ କରିଦେବା, **immortal necklace of germcell** (ଜନନ କୋଷର ଅବିନଶ୍ୱର ମାଳା)କୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେବା । ମୁଁ ସାମାନ୍ୟ ମଣିଷ ଏତେ ବଡ଼ ସର୍ବନାଶର ସାହସ ମୋର ହେଉ ନାହିଁ । ଭଗବାନ ଏହି ଦୁନିଆରେ **equal** (ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମାନ) ନୁହଁନ୍ତି, **equitable** (ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ସମାନ) । ବେଲଗଛ, ପେଡ଼ାଗଛ, ମଣିଷ, ଗୋରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ନିଜର ଭାବାନୁଯାୟୀ ପରମ ପିତାଙ୍କର ଦୟା ପାଇ ଚାଲିଛନ୍ତି । କେହି ଯଦି ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ଆଉ କିଛି ହେବାକୁ ଚାହେଁ, ତା'ଦ୍ୱାରା ପରମ ପିତା ଖୁସା ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଯାହା ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ପ୍ରୟୋଜନ ସେ ସିଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ସେହି ପ୍ରୟୋଜନକୁ ସେ ଯଥାଯଥ ଭାବରେ ସିଦ୍ଧ କରୁ । ତାହାଦ୍ୱାରା ସୁଜନ-ସଂସ୍କୃତି ସୁଶୃଙ୍ଖଳିତ ଭାବରେ ରହିଥାଏ । ଦୁଇଜଣ ମଣିଷ ଏକ ରକମ ନୁହଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକର ଏହି ଅନନ୍ୟତା ଓ ଅତୁଳନାୟତା ହିଁ ଘୋଷଣା କରେ ଯେ, ପରମପିତା ଏକ ଓ ଅଦ୍ୱିତୀୟ । ତେଣୁ କୌଣସି ଶୁଭ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଏଇଥିପାଇଁ ବର୍ଷକୁ ମାନିବାକୁ ହୁଏ, ବିବାହ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଆଚାର ଆଚରଣ, ଶିକ୍ଷା, ଯେଣା ଇତ୍ୟାଦି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ଘୋଷଣା ଧାଁଜରେ ସୁବିନାୟିତ କରିବାକୁ ହୁଏ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଶାସ୍ତ୍ର ଏହି ନିଗୁଡ଼ି ବିଜ୍ଞାନର ବାଣୀକୁ ସୂତ୍ରାକାରେ କହିଛି ଏବଂ ସେହି ସମସ୍ତକୁ ଆପଣମାନେ ତୋଳି ଧରନ୍ତୁ ସବୁରି ସମ୍ମୁଖରେ । ମଣିଷର ବେକୁଡ଼ି ବିଜ୍ଞତା ଦୂର ହୋଇଯାଉ । ପରମ ପିତାଙ୍କର ଦୟାରେ ଆପଣମାନେ ସୁଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୋଇ ବଞ୍ଚି ରୁହନ୍ତୁ । ଆପଣମାନଙ୍କ ବୌଲତରେ ଦେଶ ବଞ୍ଚିବାର ପଥ ପାଉ । ...ଆମ୍ଭେମାନେ ଆଜି ବାପ, ବଡ଼ବାପର ଠିକ୍, ଘରର ଆଡ଼କୁ ନଜର ଦେଉନାହିଁ । ଦୁଇ ଚାଟୋଟି ଇଂରାଜୀ ବୁଲି ଶିକ୍ଷା କରି ଧରାକୁ ସରା ଜ୍ଞାନ ମଣୁଛୁ । ଢେର କଥା, ଅନେକ କଥା କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ ।

କେବଳ ବକ୍ ବକ କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ, ସେଥିରେ ଯଦି ମଣିଷର ଚେତନା ଜାଗା ମୋ ଭଳି ମୂର୍ଖ, ଅପଦାର୍ଥ ଆଉ କ'ଣ ଅବା ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ପାଇଁ କରିପାରେ ? ଭାବେ ନିଜର ଆନନ୍ଦଟା, ନିଜର ଜ୍ଞାନାଟା, ନିଜର ଜଣାଟା, ଦେଖିବାଟା, ଭାବିବାଟା ଯଦି ସମସ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭୁକାଇ ଦେଇପାରେ, ହୁଏତ କିଛି କାମ ହୋଇପାରେ ।କାରଣ, ବସ୍ତୁ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକରେ ଅର୍ଥାତ୍ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧରି ଭଲ ଭାବେ ବସ୍ତୁ ରହିବାକୁ ଚାହେଁ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସୁବୁଦ୍ଧ ପିତୃ-ପୁରୁଷଗଣ ଯେଉଁ ସୁନ୍ଦର ଜୀବନର କଥା କହି ଯାଇଛନ୍ତି, ସେହି ପ୍ରକାରର ଜୀବନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ଜୀବନଟାକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଚାହେଁ, ଆବୁହୁ ସ୍ତମ୍ଭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସୁଖୀ କରି, ସମସ୍ତଙ୍କର ସୁଖରେ ସୁଖୀ ହୋଇ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୮.୧୨.୧୪୭

॥ ଜପଧ୍ୟାନ କରିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଓ ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି କି ॥

ଜନେକ ଭାଇ ପଚାରିଲେ - ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେ ଜପଧ୍ୟାନ କରୁ, ତାହାର ପ୍ରକୃତ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ବା ତାହାର ପ୍ରୟୋଜନ ବା କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ପାତଞ୍ଜଳୀ ଦର୍ଶନରେ ଅଛି, ତତ୍ତ୍ୱପ୍ରସବର୍ଥଭାବନଞ୍ଚ । ଜପର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ମାନସ ଆବୃତ୍ତି । ଆବୃତ୍ତି ମାନେ ସମ୍ୟକ ଭାବରେ ରହିବା । ଜପ୍ୟ ମନ୍ତ୍ର ବା ନାମ (ସତ୍ତ୍ୱନାମ) ଆଦି କାରଣର ପ୍ରତୀକ ସରୂପ । ଆଉ, ନାମ କରିବା ମାନେ, ସେହି କାରଣ- ସତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରତି ଆନତ ହୋଇ ତାଙ୍କଠାରେ ଅବସ୍ଥାନ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବା । ଅର୍ଥ ମାନେ ଗତି ବା ଗନ୍ତବ୍ୟ । ନାମର ଗନ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି ନାମ । ନାମର ଅର୍ଥ ଭାବିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ନାମାଙ୍କ ଠାରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ । ନାମ, ନାମା, ଜଗତ ଓ ଆମି ଏହି ସବୁର ସାର୍ଥକ ସଙ୍ଗତି ଓ ସମ୍ପର୍କ ଆବିଷ୍କାର ହିଁ ଜପଧ୍ୟାନର କର୍ମ । ତାହା ଯଦି ନ କରୁ ତେବେ ଅନ୍ଧକାରରେ ପଥ ଚାଲିବା ଭଳି ଅବସ୍ଥା ହେବ । ଚଳଣାଟା ହୁଏ ଫସଳା ରକମର । କାରଣ, ନିଜ ସଙ୍ଗରେ ଓ ଜଗତର ସଙ୍ଗରେ ଏବଂ ତାହାର ପଶ୍ଚାତର କାରଣ ସଙ୍ଗରେ କୌଣସି ପରିଚୟ ବା ଯୋଗସୂତ୍ର ନ ଥାଏ । ତେଣୁ ଚଳଣା ହୁଏ ବିଶୃଙ୍ଖଳ ଓ ଅସଙ୍ଗତିପୂର୍ଣ୍ଣ । କିନ୍ତୁ ସେହି ସମସ୍ତ ପରିଚୟ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କରେଇବା ଉଚିତ । ଅର୍ଥ ସହ ନାମ କରିଲେ ଠାକୁରଙ୍କର ପରମ ସ୍ତୁତି ହୁଏ । ନାମ ହେଲା ଶବ୍ଦ ବ୍ରହ୍ମର ପ୍ରତୀକ, ତାହାଠାରୁ ହିଁ ଯାହା କିଛିର ଉଦ୍ଭବ ହୋଇଛି । ନାମର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ବିଶ୍ୱସତାର ବର୍ଣ୍ଣ ପରିଚୟ । ନାମ ହିଁ ଠାକୁରଙ୍କର ସତ୍ତ୍ୱ, ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଯାହା କିଛିର ସତ୍ତ୍ୱ । ତୁମ୍ଭର ପ୍ରାଣଶକ୍ତିର ତୋଷଣ କରିଲେ ତୁମ୍ଭେ ଯେପରି ତୃପ୍ତ ହୋଇଥାଅ, ଠାକୁରଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ନେଇ ନାମ କରିଲେ ସେ ସେହିଭଳି ତୃପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ତୁମ୍ଭ

ହୁଅନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ତୁମର ସତ୍ତ୍ୱରୂପା ଠାକୁର ପ୍ରେରଣାପୁଷ୍ପ ଓ ନନ୍ଦିତ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ଯେତେ ହିଁ ନାମ ଧ୍ୟାନ କରାଯାଏ ସେତେ ହିଁ ଠାକୁରଙ୍କ ପ୍ରତି ଅର୍ଥାତ୍ ଜୀବନ୍ତ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ସତ୍ତ୍ୱର ସମେଗ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥାଏ । ସେ ଯେ ମୋର ଜୀବନ- ପ୍ରାଣବାୟୁ ଏହିଭଳି ଅନୁଭବ ସମଗ୍ର ସତ୍ତ୍ୱକୁ ଗ୍ରାସକରେ । ଏହି ଭାବରେ ଅଗ୍ରସର ହେଉ ହେଉ 'ବାସୁଦେବଃ ସର୍ବମିତି' ହୋଇ ଉଠେ । ସ୍ୱସ୍ତ ବୋଧ କରାଯାଏ ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା କେହି ଆପଣାର ନାହିଁ, କିଛି ହେଲେ ନାହିଁ । ସବୁରି ଭିତରେ ସେହି ପରମ ଏକଙ୍କୁ ଦେଖାଯାଏ, ପୁଣି ସେହି ପରମ ଏକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ପ୍ରକାର ଦର୍ଶନ ହିଁ ତ ଠିକ୍ ଦର୍ଶନ, ଏହି ପ୍ରକାର ଜାଣିବା ହିଁ ଅସଲ ଜାଣିବା । ଆଉ ଏହି ଜାଣିବାଟା କିନ୍ତୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଭାବିନେବା ବା ଆରୋପିତ କରିବାର ବ୍ୟାପାର ନୁହଁ । ସେହି ଗୋଟିଏ ଶକ୍ତି କେଉଁଠି, କିପରି ଭାବରେ, କେଉଁ ରୂପରେ ପରିଣୟନ ଲାଭ କରିଛି, ତାହା କୌଣସି ସହ ବୋଧ କରାଯାଏ । **Analytically** (ବିଶ୍ଳେଷଣ ସହକାରେ) ଓ **syntetically** (ସଂଶ୍ଳେଷଣ ସହକାରେ) ବୋଧ କରାଯାଏ-ସେହି ପରମ ଏକ ହିଁ ଅଛନ୍ତି ସର୍ବତ୍ର । ସର୍ବ ଦିଗରୁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ, ସବୁ ରକମରେ ସେହି ଏକଙ୍କୁ ବିଚିତ୍ର ରୂପରେ ଉପଭୋଗ ନ କରି ପାରିଲେ ପ୍ରକୃତ ସୁଖ ବା କାହିଁ, ମଜା ବା କାହିଁ ? ଏହି ଆନନ୍ଦ ନିତ୍ୟ ନୂତନ ଯୋଗ ସୂତ୍ର ଓ ସମ୍ପର୍କ ଆବିଷ୍କାରର ଆନନ୍ଦ । ତେଣୁ କୁହାଯାଏ ନିତ୍ୟଲୀଳା । ଆଉ ମଣିଷ ସେତେବେଳେ ହିଁ ନିର୍ଭୟ ହୁଏ, ନିରୁଦ୍‌ବେଗ ହୁଏ, ସଦାନନ୍ଦ ହୁଏ । ଅତି ପୂର୍ଣ୍ଣର ସହିତ ଗାତ ଗାଏ (ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କର ମୁଖ ଓ ଆଖିରେ ଫୁଟି ଉଠୁଛି ଅପାର୍ଥିବ ଆନନ୍ଦର ଦୁଧି ଓ ଲଳିତ ମଧୁର ସର୍ଗୀୟ ଲାବଣ୍ୟ)- ତୋମାର ଖାଇ, ତୋମାର ପରି, ତୋମାର ଘରେ ବସତ କରି । **Theory** (ଉପପତ୍ତି ବା ଯୁକ୍ତି) କରିଲେ ହେବ ନାହିଁ, **concrete** (ବାସ୍ତବ)ରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବା ଆବଶ୍ୟକ । ତେଣୁ ସେ କହିଛନ୍ତି ବାସୁଦେବ ଅର୍ଥାତ୍ ବସୁଦେବଙ୍କର ପୁତ୍ର କୃଷ୍ଣଠାକୁର ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଯେତେ ଲୀଳା ସର୍ବୋତ୍ତମ ନରଲୀଳା

ନରବପୁ ତାଙ୍କର ସରୂପ,

ଗୋପବେଶ ବେଶୁକର ନବକିଶୋର ନଟବର

ନରଲୀଳାରେ ହୁଅନ୍ତି ଅନୁରୂପ ।

କେବଳ ନରବପୁ କହି ଛାଡ଼ି ଦେଇ ନାହାଁନ୍ତି, ଗୋପବେଶ ବେଶୁକର, ନବକିଶୋର ନଟବର କହି ଚିହ୍ନିତ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । କେବଳ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଚାହୁଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଅତୁଟ ନିଷ୍ଠା ଦରକାର । ଏହି ସକ୍ରିୟ ନିଷ୍ଠା ଓ ଅନୁରାଗ ହିଁ ମୂଳ

ଜିନିଷ । ନ ହେଲେ ସୁଧୁ ନାମ କରିଗଲେ କ'ଣ ହେବ ? ତେଣୁ କୁହାଯାଇଛି 'କୋଟି ଜନ୍ମ କର ଯଦି ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ, ତଥାପି ନପାଏ କେହି ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ର ନନ୍ଦନ' । ଅବଶ୍ୟ, ଆଗ୍ରହ ସହ ନାମ କରୁ କରୁ ଅନୁରାଗ ହୁଏ । ତେଣୁ ଆବଶ୍ୟକ ଆଗ୍ରହ-ସନ୍ଦୀପ୍ତ ଅଭ୍ୟାସ-ଯୋଗ । **Mood** ଟା(ଭାବଟା) ସେହି ମୁଖୀ କରି ପକାଇବାକୁ ହୁଏ । କରିଲେ ହିଁ ହୋଇଉଠେ । ହେବାର ରାସ୍ତା ପ୍ରଚୁର ଖୋଲା ଅଛି । 'ମାରା କହେ ବିନା ପ୍ରେମସେ ନାହିଁ ମିଳେ ନନ୍ଦଲାଲ' । ମୁଁ କହିଥାଏ, ନନ୍ଦଲାଲ କାହିଁକି, କାହାରିକୁ କିଛି ବି ବିନା ପ୍ରେମରେ ମିଳେ ନାହିଁ । ପ୍ରେମ ଯଦି ଢାଳିବାକୁ ହୁଏ, ତେବେ ନନ୍ଦଲାଲଙ୍କ ଛଡ଼ା ଯାହା ତାହାର ପାଦରେ ଢାଳିବାକୁ ଯଦି କେଉଁ ଦୁଃଖରେ ? ଆମେ କ'ଣ ବୋକା ? ନାମ କରିବା ସଙ୍ଗରେ ଧ୍ୟାନ ନ ରହିଲେ ନାମଟା **sterile** (ବନ୍ଧ୍ୟା) ହୋଇଯାଏ, ପୁଣି ଧ୍ୟାନ ସଙ୍ଗରେ ନାମ ନ ଥିଲେ ଧ୍ୟାନଟା **dry** (ଶୁଷ୍କ) ହୋଇ ଉଠେ । ମୁଁ ଯାହା କରିଛି ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଶ୍ଚାର ଜୋରରେ କରିଛି । ଚିକିତ୍ସିତ ବ୍ୟାପାରରେ ମୋତେ ବୁଦ୍ଧି-ପରାମର୍ଶ ଦେବା ଭଳି କେହି ନଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଯାହା କରଣୀୟ ବୋଲି ବୁଝିଥିଲି ତାହାରି ପଛରେ ଲାଗି ରହିବାର ଝୋଙ୍କ ଓ ଅଭ୍ୟାସ ଥିଲା ଅସାଧାରଣ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଏପରି **pe-riod** (ସମୟ)ଆସିଛି, ମୁଁ ମରିଗଲି, ମରିଗଲି କହିଛି, ଅବସାଦରେ ମୁହଁମାନ, ଶରୀର ଆଦୌ ଚଳୁନାହିଁ, ମନ ମଧ୍ୟ ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ ଶୁଷ୍କ ହୋଇ ଉଠିଛି, ମନେ ହୁଏ ମୋର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଯିବ, ତଥାପି ଲାଗି ରହିବାକୁ ନିଜକୁ ବାଧ୍ୟ କରିଛି । ଛାଡ଼ିଦେବି ଯେ ଏହିପରି ବୁଦ୍ଧି, ଆକାଂକ୍ଷା ନ ଥିଲା, ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେହି ନା'ଭାବଟି ମୋର ଭିତରେ ନାହିଁ । ନାମ ଯେପରି ମୋତେ ଆଜୀବନ ପାଇ ବସିଛି, ନାମ ହିଁ ଯେ ମୋର ଅସ୍ତିତ୍ବ, ତାହାକୁ ମୁଁ ମର୍ମେ-ମର୍ମେ ଅନୁଭବ କରିଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୯.୧୨.୧୯୪୭

॥ ଈଶ୍ବରଙ୍କୁ ଚାହେଁ କିନ୍ତୁ ଗୁରୁକରଣ କରୁନାହିଁ, ଏହାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ- କେହି ଯଦି ଈଶ୍ବରଙ୍କୁ ଚାହେଁ, ଅଥଚ ଗୁରୁକରଣ ନ କରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ତାହାର ମାନେ ସେ ଈଶ୍ବରଙ୍କୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ସେଇ ଭଳିଆ ପାଇଖାନା ଯଦି କାହାକୁ ଲାଗେ, ତାହା ହେଲେ ସେ ଯେପରି ନ ହରି ରହିପାରେ ନାହିଁ, ଈଶ୍ବର-ଲିଙ୍ଗ ଯଦି ସେହିପରି ଆକ୍ରାନ୍ତିକ ହୁଏ, ତା'ହେଲେ ମଣିଷ ଗୁରୁଙ୍କ ଶରଣାପନ୍ନ ନ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ । ଅନ୍ତତଃ ମୋର ଏହିଭଳି ଧାରଣା । ଗୁରୁକରଣର form

(ରୂପ) ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ସମାନ ନ ହୋଇପାରେ, ତେବେ ଗୁରୁକରଣର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଯଦ୍ବାରା ସମ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ତାହା ତାକୁ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଜଣେ ବ୍ରାହ୍ମସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଭଦ୍ରଲୋକ ଆସିଥିଲେ- ହରିନାମ ଜପ କରୁଥାନ୍ତି, ଶୋଇବା ମଧ୍ୟରେ ବି ତାଙ୍କର ନାମ (ଜପ) ଚାଲୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଅବତାର ବାଦ ବା ଗୁରୁ ତତ୍ତ୍ବ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତାଙ୍କର ଆଦୌ ବିଶ୍ୱାସ ନଥିଲା । ଭକ୍ତି-ବିଶ୍ୱାସ ବାସ୍ତବ ଓ ଜୀବନ୍ତ କାହାକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ଯେତେବେଳେ କୁଣ୍ଠିତ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ମନେ ହୁଏ ତାହାର ମନ ମଧ୍ୟରେ କପଟାମିତ ଅବକାଶ ରହିଛି ଡେର । ମୁଁ ସାଧନା କରୁଛି, ଅଥଚ ମୋର ଗୁରୁ ନାହିଁ, ତାହା ମାନେ ମୋର ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ ମନକୁ ଗୁରୁପଦରେ ବସାଇ ତାହାକୁ ମୁଁ ଅନୁସରଣ କରି ଚାଲୁଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଁ ମୋର ମନର ଘଣାରେ ଘୁରିଚାଲିଛି । ବନ୍ଧାହତା ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ ମନ -ବୁଦ୍ଧିକୁ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଓ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ କରିବା ହିଁ ସାଧନା । କିନ୍ତୁ ମୋର ଯଦି କୌଣସି ଜୀବନ୍ତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କେନ୍ଦ୍ର ନଥାଏ ଏବଂ ସେଠାରେ ଯଦି ମୁଁ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଅନୁରାଗ-ନିବନ୍ଧ ନହୁଏ, ତେବେ ମୁଁ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଓ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ହୋଇପାରିବି କିପରି, ତାହା ମୁଁ ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଗାତାରେ ଲେଖା ଅଛି, 'ଅବ୍ୟକ୍ତା ହିଁ ଗତିଦୁଃଖ' ଦେହବଦ୍ଧତ୍ବରାପ୍ୟତେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୯.୧୨.୧୯୪୭

॥ ଧର୍ମବିଧିର ଗଣତନ୍ତ୍ରୀକରଣ ସମ୍ଭବ କି ନୁହଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ସାଧାରଣତଃ ଦେଖାଯାଏ ଧର୍ମଗୁରୁ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ଆପୋଷରମାହାନ, ଏମିତି ସେମାନେ ଖୁବ୍ ସଦୟ, ମାତ୍ର ଦେଖାଯାଏ ଯେଉଁଠି ନୀତିର ବିରୁଦ୍ଧି, ସେଠାରେ ସେମାନେ ସମର୍ଥନ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହିପରି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କର ଉପଯୋଗୀ କରି ଧର୍ମବିଧିର ଗଣତନ୍ତ୍ରୀକରଣ କ'ଣ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବିଜ୍ଞାନର ବିଧିର ଗଣତନ୍ତ୍ରୀକରଣ କ'ଣ ସମ୍ଭବ ? ଧର, ନିଆଁରେ ହାତ ଦେଲେ ହାତ ଜ୍ୱାଳା କରେ । ଏକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିଧି ଏଠାରେ କ୍ରିୟା କରୁଛି । ମଣିଷର ଗୁଆଲ ଅନୁସାରେ ସେହି ବିଧି କ'ଣ ଓଲଟି ଯିବ ? ଯଦି ସେହି ବିଧି ଓଲଟି ଯାଏ, ତେବେ ମଣିଷର ତ ମୁଣ୍ଡକିଲ ବା ଅସୁବିଧା ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ଦେଖାଦେବ । ଧର, ତୁମ୍ଭେ କାଠ ଜଳାଇ ରୋଷେଇ କରିବ, ସେତେବେଳେ ଯଦି କାଠଟାରେ ନିଆଁ ନ ଧରେ ଓ ବସ୍ତୁକୁ ପୋଡ଼ି ନ ପାରେ ତଦ୍ବାରା ତୁମର ସୁବିଧା ହେବ, ନା ଅସୁବିଧା ହେବ ? ବିଜ୍ଞାନର ବିଧାନ ଭଳି ଭଗବାନଙ୍କର ବିଧାନରେ ସବୁକିଛି ଠିକ ଅଛି ।

ସେଥିରେ କୌଣସି ଗତବତ୍ ନାହିଁ, ନଡ଼ଚତ୍ ନାହିଁ, ତୁମର ହେଉ ବା ମୋର ହେଉ ଅବିହତ ଦାବିରେ ବା ଫର୍ମାସାରେ ତା'ର କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବ ନାହିଁ, ହବାର ମଧ୍ୟ ନିୟମ ନାହିଁ। ତୁମ୍ଭେ ଯଦି ଭଲ ଚାହୁଁ, ତେବେ ଭଲ ପାଇବାର ବିଧିକୁ ତୁମ୍ଭକୁ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ। ଚାହୁଁବ ଭଲ, କରି ଚାଲିବ ଖରାପ, ତଦ୍ୱାରା କେବେହେଲେ ଭଲଟାକୁ ପାଇବ ନାହିଁ। ଧର୍ମ ପାଳନ କରିବା ମାନେ ସେହି ବିଧି ଅନୁଯାୟୀ ଚାଲିବା, ଯେଉଁଥିରେ ମଣିଷ ପରିବେଶକୁ ନେଇ ବଞ୍ଚିପାରେ, ବଢ଼ିପାରେ। ଯେ ଯେତେ ଟିକକ ଚାଲିବ, ସେ ଯଥା ସମୟରେ ସେତେ ଟିକକ ଫଳ ନିଶ୍ଚିତ ପାଇବ। ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ। ଏହା ହେଲା ଅଲଫନାୟ ବିଧି। ଏହି ବିଧି ହିଁ ଧାରଣ କରି ରଖିଛି ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଯାବତାୟ ଯାହା କିଛିକୁ। ତୁମ୍ଭେ ଯେପରି ଯାହା ଚାହୁଁ, ସେହି ପ୍ରକାରର ତାହା ପାଇବାଟା ଯେପରି ଆବଶ୍ୟକୀୟ ହୋଇଉଠେ, ସେହି ପ୍ରକାର କରି ନିଜକୁ ତାହାର ଉପଯୋଗୀ କରି ଖାପ ଖୁଆଇ ନେବାକୁ ହେବ ତୁମକୁ ଚିନ୍ତା, ବାକ୍ୟ, କର୍ମରେ ସତାର ସମୁଚିତ ବିନ୍ୟାସରେ। ତୁମ୍ଭର ଖୁଆଲି ମନର ହାଉସକୁ ପରିପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ବିଧି ତା'ର ନିଜସ୍ୱ ପଥ ଛାଡ଼ି ନିଜକୁ ବିପଥରେ ପରିଚାଳିତ ଆଦୌ କରିବ ନାହିଁ। ଯଦି ସେ ଏହିପରି କରେ ତେବେ ସେ ଆଉ ବିଧି ବୋଲି ପରିଗଣିତ ହେବ ନାହିଁ। ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ହିଁ ଆଗେଇ ଚାଲିବାକୁ ହେବ ତାହାରି ପଥରେ। ତେବେ ହିଁ ତା'ର ଆଲିଙ୍ଗନ, ସମାଦର ଓ ପୁରସ୍କାର ଲାଭ କରିପାରିବ। ସେହିପରି ସଦ୍‌ଗୁରୁ ମଧ୍ୟ ସାର୍ଥକ ଜୀବନର ବିଧିକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରି ତୋଳି ଧରନ୍ତି ମନୁଷ୍ୟର ସମ୍ମୁଖରେ ନିଜ ଜୀବନର ନିର୍ମୂଳ ଆଚରଣ ଓ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତକୁ ଦେଖାଇ। ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ପୁରାପୁରି ଆତ୍ମକୁ ଖାପ ଖୁଆଇ ଚାଲିବାକୁ ହେବ, ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ସାର୍ଥକ ଜୀବନର ଅଧିକାରୀ ହେବାକୁ ଚାହୁଁ। ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ଫାଙ୍କିବାଜି ଚାଲିବ ନାହିଁ। ସଠିକ୍ ବିଧିକୁ ଛାଡ଼ି କୃତ୍ରିମତା ଯେତେ ଟିକକ ଦେଖାଇବୁ ବାସ୍ତବ ଫଳ ଲାଭର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅମେଳ ରହିବ ସେତେ ଟିକକ। ତେବେ ଏହା ବାହ୍ୟ ବ୍ୟାପାର। ବିନା ପ୍ରେମରେ ନାହିଁ ମିଳେ ନନ୍ଦଲାଲା। ଗୁରୁଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇଲେ ବ୍ୟତିକ୍ରମୀ ଚଳଣୀକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବା ଅସମ୍ଭବ ହୋଇଉଠେ। ସେତେବେଳେ ସବୁ ପ୍ରବୃତ୍ତି, ସବୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଅଭ୍ୟାସ, ବ୍ୟବହାର, ଇଚ୍ଛା ଓ ସମେଗ ସତ୍ୟ ହିଁ ଗୁରୁମୁଖୀ ହୋଇ ସୁବିନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଉଠେ। ତାଙ୍କର ପ୍ରତିଟି ଇଚ୍ଛା ନିଜ ଇଚ୍ଛା ଓ ଖୁଆଲ ଭଳି ଦୁର୍ବାର ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇଉଠେ ମନ ପାଖରେ। ସେହି ସବୁକୁ କ୍ଷୀପ୍ର ଗତିରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନ କରିପାରିଲେ ଯେପରି ଚଳେ ନାହିଁ। ଏହାଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ସଂଯମ-ସାଧନ।

ସହଜ ଓ ସ୍ୱାଭାବିକ ହୋଇଉଠେ। ଧର୍ମଜୀବନରେ କୁଚ୍ଛତାର ବୋଧ ରହି ନ ଥାଏ। ତେଣୁ ଧର୍ମ ଯେଉଁମାନେ କରିବେ, ସେମାନେ କେବେହେଲେ ବି ଧର୍ମକୁ ବିକୃତ କରି ନିଜର ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଉପଯୋଗୀ କରି ତୋଳିବାକୁ ଚାହୁଁବେ ନାହିଁ। ସେମାନେ ବରଂ ଚାହୁଁବେ ଧର୍ମକୁ ଅବିକୃତ ରଖି ନିଜର ଚଳଣୀକୁ ନିର୍ମୂଳ ଭାବରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଉପଯୋଗୀ କରି ତୋଳିବାକୁ। ଏହି ପ୍ରକାର ମୁଁ ଯାହା ବୁଝିଛି। ଏହାପରେ କହିଲେ-
ଲେଖ -

Where surrender is the essential Life-tenor of
Dharma,

uphold of existence,

renunciation of passionate crave

and adherence and service to the Ideal are the

normal tenour and tune;

Can it be of a democratic form?

God is ever autocratic,

Dharma-Providence -

the law of life and becoming

is ever autocratic,

Prophets are ever autocratic

will to achieve should ever surrender to it.

(ଯେଉଁଠି ଆତ୍ମସମର୍ପଣ ହିଁ ଧର୍ମର ପ୍ରାଣ, ସତାର ଧୃତି, ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାୟଣ କାମନାର ପରିହାର ଏବଂ ଆଦର୍ଶାନୁରାଗ ଓ ଆଦର୍ଶଙ୍କର ସେବା ଯେଉଁଠି ସ୍ୱାଭାବିକ ଧାରା ଓ ସର, ସେଠାରେ ଧର୍ମ କି କେବେହେଲେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରୂପ ପରିଗ୍ରହ କରିପାରେ? ଇଶ୍ୱର ସର୍ବଦା ସତ୍ୟତତ୍ତ୍ୱ, ଧର୍ମ, ଭଗବତ୍ ବିଧାନ, ଜୀବନବର୍ତ୍ତନର ବିଧି ସର୍ବଦା ସତ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱ, ମହାପୁରୁଷଗଣ ସର୍ବଦା ସତ୍ୟତତ୍ତ୍ୱ, ଯେଉଁମାନେ କିଛି ଲାଭ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ବିଧିର ବେଦୀ ପାଖରେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବା ଉଚିତ୍।)

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୧୧.୧୨.୧୯୪୭

॥ ଧର୍ମାୟ ଜୀବନର ବିକାଶରେ ବ୍ୟର୍ଷ ଓ ସମ୍ପର୍କର କ'ଣ କ'ଣ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ମାନିବା ଆବଶ୍ୟକ ॥

ଧର୍ମଜୀବନର ବିକାଶ ପାଇଁ ବ୍ୟର୍ଷ ଓ ସମ୍ପର୍କର କଣ କଣ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ମାନିବା ଆବଶ୍ୟକ, ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଠାକୁରଙ୍କ ଠାରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏକ ଏବଂ ଅଦ୍ୱିତୀୟ ଯେ, ବିଶ୍ୱତରାତରର ଧାରକ, ପାଳକ ଓ ସୁଷ୍ମା ଯେ, ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ନତି ଓ ଆନୁରୋଧ ପ୍ରଥମ ପ୍ରୟୋଜନ, ତାହାରି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମାନିବାକୁ ହେବ ପୂର୍ବପରିପୂରକ ରଖି- ମହାପୁରୁଷଗଣଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ହୋଇଥାଉନା କାହିଁକି । ମୁଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ମାନେ ଯାଶୁ ଶ୍ରୀଷ୍ଠଙ୍କୁ ମାନେ ନାହିଁ, ବା ରସୁଲଙ୍କୁ ମାନେ ନାହିଁ, ତାହାହେଲେ କିନ୍ତୁ ହେବ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ଦ୍ରଷ୍ଟା ଓ ପରମ ପଥର ସନ୍ଧାନଦାତା, ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ମାନିବାକୁ ହେବ । ଆଉ ମାନିବାକୁ ହେବ ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନଙ୍କଠାରୁ ଆମେ ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଛୁ । ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କୁ ଅସାକାର ବା ଅବଜ୍ଞା କରି ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅକୃତଜ୍ଞ ହୋଇ ଧର୍ମ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ହୁଏ ବୋଲି ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ନାହିଁ । ପିତୃପୁରୁଷ ତ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଉତ୍ସ, ଆମେ ତ ସେହି ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କର ପରିଣତି । ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କୁ ବାଦ ଦେଇ ଆମେମାନେ ଛିଡ଼ା ହେବୁ କେଉଁଠି ? ଆଉ ଯାହା ମାନିବା ଦରକାର ତାହା ହେଲା ସେହି ସମସ୍ତ ବିଧାନ ଯାହା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ରକ୍ତର ଧାରା, ଗୁଣ-ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଓ ବିଶିଷ୍ଟ କର୍ମ ଦକ୍ଷତାକୁ ବଂଶ ପରମ୍ପରାରେ ସଞ୍ଚାରିତ କରିରଖେ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଭଲକରି ସିଦ୍ଧହୁଏ, ତାହାକୁ ଆମେମାନେ କହିଥାଉ ବର୍ଷାଶ୍ରମ । ସେଥିପାଇଁ ବର୍ଷାଶ୍ରମର ନୀତିକୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ମାନିବାକୁ ହେବ । କେବଳ ତାହାକୁ ମାନିବା ନୁହଁ, ଯଦ୍ୱାରା ଅଭ୍ୟୁଦୟର କ୍ରମାଗତି ଓ ଧାରାବାହିକତା ବଜାୟ ରହେ, ସେଇଥିପାଇଁ ସର୍ବତ୍ର ବିବାହ ଓ ବୃତ୍ତି ନିର୍ବାଚନର ବ୍ୟାପାରରେ ବର୍ଷାଶ୍ରମର ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିଧାନକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ହେବ । ଆଉ, ମାନିବାକୁ ହେବ ବର୍ତ୍ତମାନ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଆପୁରୁଷମଣି ଯୁଗପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କୁ । ତାଙ୍କୁ ମାନିବା ବୋଲିଲେ ତାଙ୍କୁ ଦୀକ୍ଷା ମାଧ୍ୟମରେ ଧରିବା । ତାଙ୍କୁ ଧରିଲେ ହିଁ ମଣିଷ ସଙ୍ଗତି ଓ ସାପ୍ତକୀୟତାର ସୂତ୍ରକୁ ଖୋଜିପାଏ ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ-ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଯେ ସର୍ବଦା ପୃଥିବୀରେ ରହନ୍ତି, ତାହା ତ ନୁହଁ, ସେ ଯେତେବେଳେ ନଥାନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ମଣିଷ ତାଙ୍କୁ କେଉଁ ଭାବରେ ଧରିବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଧରିବା ମାନେ ତାଙ୍କର ଦୀକ୍ଷା ନେବା । ଯୁଗପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କ ଭାବରେ ଭାବିତ, ଅନୁରଞ୍ଜିତ, ନିଷ୍ପାଦାନ, ଆଚାରବାନ ତଦ୍ଗତଚିତ୍ତ ରହିକଙ୍କ ନିକଟରୁ ସେହି ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଦୀକ୍ଷାରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହୋଇ ସେହି ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କୁ ହିଁ ଇଷ୍ଟରୂପେ ମାନି ତାଙ୍କରି ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ହେବ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୩.୧.୧୯୪୮

॥ ଅବତାର ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଜାଣିବାଟା କିପରି ଭାବରେ ଥାଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ-ମଣିଷର ବୁଦ୍ଧିତା ହୁଏତ ସୀମିତ, କିନ୍ତୁ ଅବତାର ମହାପୁରୁଷମାନେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ରହ୍ମର ପ୍ରତୀକ, ସେମାନେ ସମଗ୍ର ସତ୍ୟର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ତ ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ଦେଇପାରନ୍ତି !

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସବୁକିଛି ଜାଣିବାଟା ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ନ ଜାଣିବା ଭଳି ହୋଇ ଥାଏ । ଜାଣିବାଟା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଅହଂକାର ନଥାଏ, ବା ତାଙ୍କର ସେହି ଜାଣିବାର ଗରିମାକୁ ଅନ୍ୟଠାରେ ଜାହିର କରିବା ପାଇଁ ସେମାନେ ଆଦୌ ବ୍ୟସ୍ତ ନଥାନ୍ତି । Environment (ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ)ର impulse (ସାହାଯ୍ୟ), requisition (ପ୍ରାର୍ଥନା) ଓ receptivity (ଗ୍ରହଣ-କ୍ଷମତା) ଅନୁଯାୟୀ ଯେତେବେଳେ ଯେତେ ଟିକକ ଦେବା ଉଚିତ ତାହା ସେ ଦେଇଥାନ୍ତି । ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିରୋଧ ରହିଲେ ବି ରହିପାରେ । କିନ୍ତୁ ବିଭିନ୍ନ କାଳରେ ଆବିର୍ଭୂତ ପୁରୁଷୋତ୍ତମଗଣଙ୍କର ବାଣୀ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ବିରୋଧ ନ ଥାଏ । ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ଟିକକ ସେମାନେ ବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି, ତାହା ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଓ ଅଭ୍ରାନ୍ତତା ଥାଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୭.୧.୧୯୪୮

॥ ଏକ-ଏକ ଯୁଗରେ ଏକ-ଏକ ବୀଜ ନାମ କାହିଁକି ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- ଏକ-ଏକ ଯୁଗରେ ଏକ-ଏକ(ବୀଜ) ନାମ ଦିଆଯାଏ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୋର ମନେ ହୁଏ- Present Ideal of the time (ଅଧୁନାତନ ଆଦର୍ଶ) ଯେ, ସେହି ହେଉଛନ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କର ପଥ । ତାଙ୍କୁ ବୋଲାଯାଏ ନାରାୟଣ- The way of becoming (ବୃଦ୍ଧିର ପଥ) । ତାଙ୍କର realisation (ଉପଲବ୍ଧି) ଅନୁଯାୟୀ ସେ ଯେଉଁ ନାମ ଦିଅନ୍ତି, ସେହି ନାମ କରି

ଚାଲିଲେ ମଣିଷର ଦୂତ ଉନ୍ନତି ହୋଇଥାଏ। ଏହି ମଣିଷଟି ହେଲେ 'ନାମା' ଅର୍ଥାତ୍ ନାମର **physicalised form** (ଶାରୀରିକ ମୂର୍ତ୍ତି)। ତାଙ୍କର ଧ୍ୟାନ କରିବାକୁ ହୁଏ, ଆଉ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନାମ କରିବାକୁ ହୁଏ। ମଣିଷର ବିବର୍ତ୍ତନ-ଅନୁଯାୟୀ ନାମର ମଧ୍ୟ ବିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥାଏ। ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରର ବାଜ ମଧ୍ୟରେ ନିମ୍ନ ସ୍ତରର ବାଜ ନିହିତ ଥାଏ। ତେଣୁ ଅବତାର ପୁରୁଷମାନେ ଯୁଗ-ବିବର୍ତ୍ତନ ଅନୁଯାୟୀ ଯେଉଁ-ଯୁଗରେ ଯେଉଁ-ନାମ ଦିଅନ୍ତି, ସେହି ନାମ-ସାଧନରେ ଚରମ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ।

ଉଚ୍ଚ ବ୍ୟକ୍ତି-ଶୁଣିଛି କୌଣସି-କୌଣସି ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, ପ୍ରକୃତି ଓ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଅନୁଯାୟୀ ଭିନ୍ନ-ଭିନ୍ନ ନାମ ଦେଇଥାନ୍ତି। ଏହା ହିଁ ତ ଯୁକ୍ତି ସମ୍ମତ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ସତ୍ ନାମ ସବୁ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ଆଦିମ ଉତ୍ସ, ତେଣୁ ସତ୍ ନାମରେ ଯେ କୌଣସି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ହିଁ ସମାନ ଭାବରେ ପରିପୋଷିତ ହୋଇଥାଏ। ସେଇଥିପାଇଁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ନାମ ଦେବାର ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ ନାହିଁ। ବେଶୀ ଭାଗର ମଣିଷ ହିଁ ଢିଲା, ଯେମିତି କରି ଯାହା କରିବାର ଅଛି ତାହାକୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ କରେ ନାହିଁ। ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଓ ସତ୍‌ନାମ ପାଇ ମଣିଷ ଯଦି **urge** (ଆକୃତି) ନେଇ ନିୟମିତ ଭାବରେ ଆଜୀବନ ଆପ୍ରାଣ ଅନୁଶୀଳନ କରିଚାଲେ, ତେବେ ଗୋଟିଏ ଜୀବନରେ ହିଁ ଅନେକ-ଅନେକ ଦୂର ଆଗେଇ ଯାଇପାରେ। **Complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ର **obsession** (ଅଭିଭୂତି)ର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଉଠିବା କିଛି କଠିନ ନୁହଁ। ଗୁରୁଙ୍କୁ ଏକମାତ୍ର କାମନାର ବସ୍ତୁ କରିନେଲେ, ସବୁ କାମନା, ସବୁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ସେତେବେଳେ **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହୋଇ ଆସେ। **Adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହେବା ମାନେ କିନ୍ତୁ **annihilated** (ନାଶପ୍ରାପ୍ତ) ହେବା ନୁହଁ। ଯେଉଁ କାମନା, ଯେଉଁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ମଣିଷକୁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାର କବରରେ ଆବଦ୍ଧ କରି ଅନର୍ଥର ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତା, ତାହା ହିଁ ସେତେବେଳେ ଗୁରୁଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ନିୟୋଜିତ ହୋଇ ଭୂମାୟିତ ଲୋକକଲ୍ୟାଣର ଉଦ୍‌ଯାପନରେ ବ୍ୟାପକ ସ୍ୱାର୍ଥକତା ଲାଭ କରିବ। କୌଣସି କିଛିକୁ ଫିଙ୍ଗି ହେବ ନାହିଁ, ନଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ। କ୍ଷତିକର ହେବ ନାହିଁ କିଛି, ଆଜି ଯାହା ବିଷ ବୋଲି ମନେ ହେଉଛି, ସେଦିନ ତାହା ଅମୃତ ହୋଇ ଦେଖା ଦେବ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୭.୧.୧୯୪୮

॥ ଶ୍ରେୟଜନଙ୍କୁ ସେବାରେ ପ୍ରୀତ କରିବାକୁ ହୁଏ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜନେକ କହିଲେ- ବୈଷ୍ଣବଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନାମ ଉପରେ ଖୁବ୍ ଜୋର ଦିଆ ଯାଇଛି। ନାମ କରିବାକୁ ଗଲେ ନାମାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ନେଇ ନାମ କରିବାକୁ ହେବ, ତାହା ବୁଝିଲି, କିନ୍ତୁ ଇଷ୍ଟଭୂତି ଜାତୀୟ ବାସ୍ତବ କିଛି କରିବାର ବିଧାନ ତ ସେମାନଙ୍କ ଠାରେ ଦେଖାଯାଏନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଆତ୍ମବତ୍ ଇଷ୍ଟସେବା ଏହିଟା ବୈଷ୍ଣବମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ **normal** (ସାଧାରଣ) ଭାବରେ ରହିଛି। **That is the beginning** (ସେହିଟା ହିଁ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ)। ଏହି ପ୍ରକାରର କରିବାଟା ହିଁ ଆଗ୍ରହ ବଢ଼ାଏ। ସେମାନେ ବିଗ୍ରହର ସେବା ଖୁବ୍ ନିଷ୍ଠା ସହ କରନ୍ତି। ତାହା ହେଲା ବିକଟ ବ୍ୟବସ୍ଥା। ତତ୍କାଳୀନ କିଛିଟା ଧର୍ମ ରକ୍ଷା ହୁଏ। ବେଶୀ ଧର୍ମ ପାଳନ ହୁଏ ଜୀବନ୍ତ ଗୁରୁ ଯେ, ତାଙ୍କରି ବାସ୍ତବ ସେବାରେ। ଜଣେ ଜୀବନ୍ତ ମଣିଷକୁ ସେବାରେ ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଗଲେ ନଜର ଦେବାକୁ ହୁଏ ସେ କ'ଣ ଚାହାଁନ୍ତି, ତାଙ୍କର କ'ଣ ପସନ୍ଦ, ତାଙ୍କର କ'ଣ ପ୍ରୟୋଜନ, ଆଉ ସେହି ଭାବରେ ନିଜକୁ ଖାପୁଆଇ ନେବାକୁ ହୁଏ। ଏହାଦ୍ୱାରା ନିଜର ଖୁଆଲ ଖୁଆ ନେଇ ଆସନ୍ତ ରହିବାର ଜଡ଼ ଅଭ୍ୟାସଟା ଭାଙ୍ଗିଯାଏ। ଶ୍ରେୟଜନଙ୍କୁ ସେବାରେ ପ୍ରୀତ କରିବା ହିଁ ଏକ ମସ୍ତବତ୍ ସାଧନ। ତାହା ଦ୍ୱାରା ଅନେକ କାମ ହୋଇଥାଏ। ଅନେକ ଦୁଷ୍ଟ ଅଭ୍ୟାସ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼େ। ପିଲା ପିଲିକୁ ଦେଇ ଇଷ୍ଟ ଭୂତି ଯେପରି କରେଇବାକୁ ହୁଏ, ସେହିପରି କରାଇବାକୁ ହୁଏ ମାତୃଭୂତି ଓ ପିତୃଭୂତି। ମଥାରେ ଦେବାର ଧନ୍ଦାଟା ଭୁଲାଇ ଦେବାକୁ ହୁଏ, ଯଦ୍ୱାରା ମାଆ, ବାପାଙ୍କୁ ନିତ୍ୟ ନୂତନ କିଛି ଦେଇ ଖୁଆ କରାଇ ନିଜେ ଖୁଆ ହେବାର ନିଶାଟା ଚାଙ୍ଗା ହୋଇ ଉଠେ। ଏହାଦ୍ୱାରା ଜୀବନଟା ଉପଯୋଗୀ ହୋଇଉଠେ। ମଣିଷର ସ୍ୱାର୍ଥକତା ହେଲା ଶ୍ରେୟଙ୍କୁ ପ୍ରୀତ କରି ଚାଲିବାରେ। ସେଇଥିପାଇଁ ବାପା, ମାଆ, ଗୁରୁଜନ ଓ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଉଚିତ୍ ହେଲା ଛୋଟମାନେ ସାମାନ୍ୟ କିଛି ପ୍ରଶଂସନୀୟ କର୍ମ କରିଲେ ହିଁ ଆନ୍ତରିକତାର ସଙ୍ଗେ ଉତ୍ସାହ ଦେବା ଓ ତାରିଫ କରିବା। ତାହା ନ କରିଲେ ସେମାନଙ୍କର ସଦ୍‌ବୃତ୍ତି ପୋଷଣ ପାଏ ନାହିଁ। ପିଲାମାନଙ୍କର ଯେପରି ବାପା-ମାଆର ଖୁଆକୁ ମୁଖ୍ୟ କରି ଚାଲିବା ଉଚିତ୍, ସ୍ୱାର ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଉଚିତ୍ ସାମାନ୍ୟ ଖୁଆକୁ ମୁଖ୍ୟ କରି ଚାଲିବା। ସ୍ତ୍ରୀ ସବୁ ଦିନ ନପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ତାହାର କ୍ଷମତାକୁ ନେଇ କିଛି କିଛି ଉପଦ୍ରବ୍ୟକନ ଯଦି ସାମାନ୍ୟ ମଝିରେ ମଝିରେ ଦିଏ, ସେଥିରେ ତାହାର ସାମାନ୍ୟ ଭକ୍ତି ବଢ଼ିଯାଏ ଏବଂ ଛୁଆ ପିଲା ମଧ୍ୟ ଏହି ପ୍ରକାରର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତକୁ ଦେଖି ଉପକୃତ ହୁଅନ୍ତି। ପ୍ରତ୍ୟହ ଯଦି

କିଛିନା କିଛି ଦିଅନ୍ତି, ତାହା ଦ୍ଵାରା ଆହୁରି ଭଲ ହୁଏ । ଦେଇ ଏବଂ କରି ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ସୁଖୀ କରିବାର ଅଭ୍ୟାସ ଯେତେ ଚରାଇ ଯାଏ ସେତେ ହିଁ ସମାଜର ମଙ୍ଗଳ । ଗୁରୁଙ୍କର ସେବାର କଥା ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରରେ କୁହାଯାଇଛି । ଶୁଣିଛି, ଶିଖମାନଙ୍କର ଅଛି ଦଶବନ୍ଦ- ଅର୍ଥାତ୍ ଅର୍ଜନର ଅଗ୍ରଭାବ ଦଶ ଆଙ୍ଗୁଳି ତୋଳି ଦେଇ ଗୁରୁଙ୍କୁ ନିବେଦନ କରିବାକୁ ହୁଏ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୭.୧.୧୯୪୮

॥ ଯୁଗ କଥାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ॥

ଯୁଗ-କଥାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ସେହି ସମୟରେ ଠାକୁରଙ୍କ ନିକଟରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସଭ୍ୟତାର ଇତିହାସରେ ଏକ-ଏକ ସମୟରେ ଏକ-ଏକ ଭାବର ହାତ୍ରା ଉଠେ, ସେହି ଭାବର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଚାଲେ, ଏକ-ଏକ ହାଲା ଉଠେ, ତାହାରି ସହ ଆଉ ସମସ୍ତେ ଯୋଗ ଦିଅନ୍ତି । ଏହି ଯେ ଭାବର ହାତ୍ରା, ଏହିଟା ହିଁ ହେଲା ଯୁଗ-ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ । ଆଜିକାଲିକାର ଯୁଗର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଯେପରି ସବୁକିଛି ଭିତରେ ଯୁକ୍ତି ବିଚାରକୁ ନେଇ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହେବା । ଆପ୍ରବାକ୍ୟ ବୋଲି ଆଜି କୌଣସି କଥା ଲୋକଙ୍କୁ ମାନିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରି ହେବ ନାହିଁ, ଯଦି ତାହା ସହ ଯୁକ୍ତି ବିଚାର ନରହେ ।... ଯୁକ୍ତି ବିଚାର ସାହାଯ୍ୟରେ ମଣିଷ ପୁଣି ମଣିଷକୁ ବିଭ୍ରାନ୍ତ ମଧ୍ୟ କରୁଛି । ଏହି ବିଭ୍ରାନ୍ତି କବଳରୁ ମଣିଷକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଗଲେ ଭଲକରି ଦେଖାଇ ଦେବାକୁ ହେବ ପରିବେଶ ସହ ପ୍ରତ୍ୟେକର ସଭା ସମର୍ଜନା ଅସୂର୍ଷ ରହିବ କେଉଁ ଭାବରେ । ଏହି ସଞ୍ଚାରଣା ହିଁ ହେଲା ଯାଜନ । ଭବବଦ୍ ଭକ୍ତି ସମନ୍ୱିତ ଯୁକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଯାଜନ ଆଜିକାଲି ଯୁଗରେ ବିଶେଷ ପ୍ରୟୋଜନ । ନ ହେଲେ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଅନୁଗ ଯୁକ୍ତି ଯେପରି କରି ମଣିଷକୁ ବିପଥରେ ପରିଚାଳିତ କରୁଛି ସେହି କବଳରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇ ହେବ ନାହିଁ । ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଦାବି ସେତେ ଦୂର ମାନି ଚଳିହେବ, ଯେତେ ଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହା ସଭା ପୋଷଣରେ ସହାୟକ ହୁଏ । ସେହି ସାମା ଲଘନ କରି ଯେତେବେଳେ ତାହାକୁ ପ୍ରଶ୍ନିତ ଦିଆହୁଏ, ସେତେବେଳେ ତାହା ହୋଇଉଠେ ଅଧର୍ମ । ଅଧର୍ମ କିନ୍ତୁ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ମଧ୍ୟ ସହେ ନାହିଁ, ସଭାର ମଧ୍ୟ ସହେ ନାହିଁ । କାରଣ, ସଭା ଯଦି ବଜାୟ ନ ରହେ, ତାହା ହେଲେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଆଶ୍ରୟରୂପ ହୋଇପଡ଼େ । ପ୍ରବୃତ୍ତିର ନିଜସ୍ଵ ଉପଭୋଗ ମଧ୍ୟ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ପଡ଼େ ଯଦି ସଭା ସାବଡ଼ ହୋଇଯାଏ । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଯାଇ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତି ଯେପରି ସଭାକୁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ନ କରି ତାହାକୁ

ପୋଷଣପୁଷ୍ଟ କରି ତୋଳେ । ଏହି ମାତ୍ରା ଠିକ୍ ରଖିବାକୁ ଗଲେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିବାକୁ ହେବ ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ମାନଦଣ୍ଡ ଉପରେ । ତେଣୁ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯୁକ୍ତ ନହେଲେ ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ୍ନ ନ ହେଲେ ଭ୍ରାନ୍ତିହୀନ ଯୁକ୍ତି ବିଚାରର ସାମର୍ଥ୍ୟ ହିଁ ଗଣ୍ୟ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୭.୧.୧୯୪୮

॥ ବିରୁପାକ୍ଷ ମାନେ କ'ଣ ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବିରୁପାକ୍ଷ ମାନେ ବିଷମ ଚକ୍ଷୁ ଯାହାର । ଦୂରଟି ଚକ୍ଷୁ ଯାହାର ସମାନ ନୁହେଁ । ଶିବଙ୍କର ଗୋଟିଏ ନାମ ବିରୁପାକ୍ଷ । ସେ ଧୂସର ଭିତର ଦେଇ ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତି । ପ୍ରବୃତ୍ତି ମୁଦ୍ରତା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଅତି ପ୍ରିୟ । ତାହା ଯେତେବେଳେ ବିଧିବଦ୍ଧରେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଡାକିଆଣେ, ସେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେମାନେ ମନେ କରୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର କିଛି ରହିଲା ନାହିଁ, ସବୁ କିଛି ଆମ୍ଭର ଚାଲିଗଲା । ଏହି ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥାରେ ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ଭାବେ ସବୁକିଛି ଚାଲିଗଲା, ସବୁ କିଛି ଚାଲିଗଲା, ସେହି ସମୟରେ ଆଶ୍ରୟର ଆଶାରେ ଯେତେବେଳେ ଚାରିଦିଗକୁ ହାତ ବଢ଼ାଏ, ସେତେବେଳ ସେ ଦେଖେ ତା'ର ସଭାର ଏକମାତ୍ର ଆଶ୍ରୟ ଇଷ୍ଟ, ତାକୁ କେବେହେଲେ ଛାଡ଼ି ନାହାଁନ୍ତି, ସେହି ଆଶ୍ରୟଟି ତାହାର ଅତୁଟ ରହିଛି । ଏକ ଦିଗରେ ନିରାଶ୍ରୟ କରି ଅନ୍ୟ ଏକ ଦିଗରେ ଯେ ସୁରକ୍ଷା ଦେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି - ଏହି ଦୁଇଟା ହିଁ ତାଙ୍କର ମାଙ୍ଗଳିକ ଲାଲା । କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଗୋଟିଏ ଅବସ୍ଥାରେ ଚାରିଦିଗରୁ ଅନ୍ଧାର ଦେଖେ, ମାତ୍ର ସେହି ଅନ୍ଧାରକୁ ଫଟାଇ ପରେ ଫୁଟି ଉଠେ ଆଲୁଅ । ଏହିଟାକୁ ମଣିଷ ମନେ କରେ ଏକ ଚକ୍ଷୁରେ ସେ ଭୟାଳ, ଅନ୍ୟ ଏକ ଚକ୍ଷୁରେ ସେ ଦୟାଳ । ସେ କିନ୍ତୁ ଦୟାଳ ଚିରକାଳ ଧରି । ପ୍ରବୃତ୍ତିରେ ଆଙ୍କନ୍ନ ହୋଇ ସବୁଟାକୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଏକଯୋଗରେ ଦେଖିପାରୁ ନାହିଁ ବୋଲି ଏହିସବୁ ବୈପରିତ୍ୟ ଆରୋପ ତାହାରି ଉପରେ କରୁ । ପ୍ରକୃତପକ୍ଷରେ ସେ ଆମ୍ଭର ଭଲ ଛଡ଼ା ମନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଆମ୍ଭେମାନେ ଆମର କର୍ମଫଳ ଯୋଗୁଁ କଷ୍ଟ ବି ପାଉ ସୁଖ ବି ପାଉ । କିନ୍ତୁ ଆମେ ଭଲକରୁ ମନ୍ଦକରୁ, ସେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଭଲ ହିଁ ଚିରକାଳ ଚାହାଁନ୍ତି । ତେବେ ତାଙ୍କୁ ଯେତେ ଭଲ ପାଉ, ସେତେ ହିଁ ଭଲ କରିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ହୁଏ ଏବଂ ସେ ଯେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର କେତେ ପରିମାଣରେ ମଙ୍ଗଳକାମୀ ତାହା ଅନୁଭବ କରିପାରୁ । ସେହି ସମୟରେ ଏପରି କିଛି କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ ନାହିଁ ଯଦ୍ଵାରା ଦୁର୍ଭୋଗର ଭିତରେ ଯାଇ ପଡ଼େ । କାରଣ, ଦୁର୍ଭୋଗ ଭୋଗିବାର ଯେଉଁ କଷ୍ଟ ତାହାଠାରୁ ବେଶୀ କଷ୍ଟ ଦାୟକ ମନେ ହୁଏ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର କଷ୍ଟ ପାଇବା ଦେଖି ପରମ ପିତା ଯେ ବେଶୀ କଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରିବେ ସେହି ଦୁଃଖ କଥାକୁ ଭାବି । କୌଣସି

ଏକ ମଣିଷ ସେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲପାଏ କି ନାହିଁ ତାହାର ବଡ଼ ପରଖ ହେଉଛି ସେ ଅକାମ କରିବା ସମ୍ଭବରେ ହୁଏଥାର କି ନୁହଁ । ଯେଉଁ କର୍ମ କୌଣସି ନା କୌଣସି ଭାବରେ କେତେବେଳେ ନା କେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଅସଞ୍ଚିତ କାରଣ ହୋଇପାରେ, ତାହା କରିବାକୁ ସେ ଭୟପାଏ । କେବଳ ସେହି ପ୍ରକାରର କର୍ମ ନୁହଁ, ଏପରିକି ସେହି ଧରଣର ବାକ୍ୟ ଓ ଚିନ୍ତାକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦିଏ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୭.୧.୧୯୪୮

॥ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ମାନେ କ'ଣ ॥

ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ସମ୍ଭବରେ କଥା ଆରମ୍ଭ ହେଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ମାନେ ମୋର ମନେହୁଏ **progressive becoming** (ପ୍ରଗତି ମୁଖର ବିବର୍ଦ୍ଧନ)ର ଜ୍ଞାନ । ଏହି ଜ୍ଞାନ ରହିଲେ ମଣିଷ ଯେ କୌଣସି **situation** (ପରିସ୍ଥିତି)ର ଭିତରେ ପଡ଼ୁ ତାହାକୁ ସପରିବେଶ ନିଜର **onward and forward move** (ସମ୍ମୁଖର ଦିଗକୁ ଆଗେଇ ଯିବା)ର ସହାୟକ କରିନେଇ ପାରେ । କିଛି ବି ତାହାର ଅବିରାମ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବଗତିକୁ ପ୍ରତିହତ କରିପାରେ ନାହିଁ । ବାଧା ହିଁ ବ୍ୟାହତ ହୋଇଯାଏ ତାହା ନିକଟକୁ ଆସି । ତାକୁ ବାଣିବାକୁ ଆସି ସର୍ବ ପ୍ରକାରର ବନ୍ଧନ ଫସକି ଯାଏ । ଦୁର୍ଗାର ଓ ଅପ୍ରତିହତ ହୋଇ ଉଠେ ସେ ସେହି ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ି ଉଠିବାର କଳା କୌଶଳରେ, ବଞ୍ଚାଇବା ଓ ବଢ଼ାଇବାର ସୂକ୍ଷ୍ମ ବୁଦ୍ଧିରେ । ସୁନମାନ ହିଁ ଏହି ପ୍ରକାର ଚଳଣୀର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଉଦାହରଣ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟବା କରି ହିଁ ତାକୁ ବେକାର୍ଯ୍ୟପାୟ ପକାଇ ହୁଏ ନାହିଁ । ତାହାର ଭିତର ଦେଇ ଛଳେ, ବଳେ କୌଶଳେ ସେ ଯେପରି ହେଉ ବାହାରି ଆସେ । ପୁଣି କେବଳ ବାହାରି ଆସିବା ନୁହଁ, ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ସୁବିଧା ଆଦାୟ କରିନେଇ କାମ ହାସଲ କରି ସେ ବାହାରି ଆସେ । ଏହି ପ୍ରକାରର ପ୍ରବଳ ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠା ରହିଲେ ସେହି ସ୍ରୋତରେ କେଉଁ ଫାଙ୍କ ଦେଇ ଯେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନର ଦରଜାରେ ମଣିଷ ପହଞ୍ଚିଯାଏ, ତାହା ସହଜରେ ଠଉର କରି ହୁଏ ନାହିଁ । ଇଷ୍ଟ ହିଁ ହେଲେ ତାହା ନିକଟରେ ଏକମାତ୍ର **consideration** (ବିବେଚନା) । ଏହି ପ୍ରକାରର ଇଷ୍ଟେକ ମାନ ଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ସେ ଜଗତର ଯାହା-କିଛିକୁ ଚିହ୍ନେ, ଜାଣେ, ବୁଝେ ଓ ବିଚାର କରେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ତାହାର ବୋଧ ବି ହୁଏ ଟଣି, ଟଣି । ଗୋଟିଏ **grand generalisation of experiences** (ସମସ୍ତ ଅଭିଜ୍ଞତାର ସାଧାରଣୀକରଣ) ହୁଏ ତାହାର । ସେ ଯାହା ବୁଝେ, ତାହା ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଫାଙ୍କ ନଥାଏ । ଯେତେ ବୁଦ୍ଧିମାନ ବା ଜ୍ଞାନୀ ଲୋକ ହିଁ ଆସୁ କଥା ବା ଯୁକ୍ତିର

ମାରପେକ୍ଷରେ ତାକୁ ଓଲଟା କିଛି ବୁଝାଇ ପାରେ ନାହିଁ । ଏକ ଶକ୍ତ ବୁଝା ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଥାଇ ସେ ଅଟଳ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଆଉ ଏକ ପ୍ରକାରର ଦେଖାଯାଏ-ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ ଯେ ସେ ଜାଗତିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମ ଭାବେ ଦକ୍ଷ ଓ ଉନ୍ନତଶୀଳ ହୋଇଥାଏ । ସେ ଏକଥା କହେ ନାହିଁ, ମୁଁ ଜାଗତିକ ବ୍ୟାପାର ବୁଝେ ନାହିଁ, ତାତ୍ତ୍ୱିକତାର ବ୍ୟାପାରକୁ ବୁଝେ । ଦୁଇ ଦିଗରେ ତା'ର ସମାନ ଅଧିକାର । ପୁଣି ଏହି ଦୁଇଟାରୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ବି ତାକୁ ବାଣି ରଖିପାରେ ନାହିଁ, ଦୁଇଟାରେ ସେ ନିର୍ଲିପ୍ତ । ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲେ କୋଟିଏ ଟଙ୍କା ବ୍ୟବସ୍ଥା ବା ଯୋଗାଡ଼ କରିପାରେ, ପୁଣି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ପାଇଁ ଦରକାର ହେଲେ ଧୁଳିମୁଠା ଭଳି ତାହାକୁ ଉଡ଼ାଇ ଦେଇପାରେ । ଧାନ, ଧାରଣାରେ ତାହାର ଯେତେ ଆନନ୍ଦ, କୋଦାଳରେ ମାଟି ଚାଡ଼ିଲେ ବି ତାହାର ସେତେ ଆନନ୍ଦ ।

ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ ପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ଯାହା ପ୍ରୟୋଜନ, ସେଥିରେ ସେ ରାଜି । କୌଣସି ଦିଗରେ ଅଭାବ ହେଲେ ହେବ ନାହିଁ । ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି 'ବ୍ରହ୍ମବିତ୍ ବୁଦ୍ଧିବ୍ ଭବତି' । ଅର୍ଥାତ୍, ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞ ବ୍ରହ୍ମ ହିଁ ହୋଇଉଠନ୍ତି । ଆଜିକାଲି ଗୋଟିଏ ଦିଗରେ ଉନ୍ନତ ହୋଇ ଉଠିବା ପାଇଁ ମଣିଷର ଝୋଙ୍କ ବେଶୀ । କେହି ଟଙ୍କା ପଇସା ଓ ବିଷୟ ସମ୍ପତ୍ତି ଆଡ଼କୁ ଝୁଙ୍କିଲା ତ ନିଜର ଭିତର ଆଡ଼କୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଆତ୍ମିକ ବିକାଶ ଆଡ଼କୁ ନଜର ଦେଲା ନାହିଁ । ଆଉ କେହି ନିଜ ଭିତର ଅର୍ଥାତ୍ ଆତ୍ମିକ ଜ୍ଞାନରେ ସମୃଦ୍ଧ ହେବା ପାଇଁ ଝୁଙ୍କିଲା ତ ବାହାରର ବିଷୟ ସମ୍ପଦ ଆଡ଼କୁ ନଜର ଦେଲା ନାହିଁ । ଏହିପରି ଏକପାଖିଆ ଝୋଙ୍କ ହେଲେ ତାହା ଗୋଟିଏ ଅଭିଭୂତିର ଫାନ୍ଦରେ ପଡ଼ିଯାଏ । କୌଣସି କିଛି ଉପରେ ଅଧିକାର ଲାଭ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ଭିତର -ବାହାର ଦୁଇ ଦିଗରେ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷ ଦକ୍ଷ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ଉଠେ, **Motor nerve** (କର୍ମପ୍ରବାହୀ ସ୍ନାୟୁ) ଓ **sensory nerve** (ବୋଧ ପ୍ରବାହୀ ସ୍ନାୟୁ)କୁ ନେଇ ଦୁଇଟି ଯାକର ଅନୁଶୀଳନ ଯେତେବେଳେ ସମାନ ତାଳରେ କରିପାଲେ, ସେତେବେଳେ ସେ ପାଏ ପ୍ରକୃତ ସତ୍ତ୍ୱ, ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଆନନ୍ଦର ସାଦ । ଆନନ୍ଦ ମାନେ ବୁଦ୍ଧି । ଏହି ରକମଟା ହିଁ **normal** (ସାଧାରଣ) ଅଟେ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ବାହାରର ଦିଗରେ ଝୋଙ୍କ ବେଶୀ ରହିପାରେ, ପୁଣି କାହାରି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଭିତରର ଆଡ଼କୁ ଝୋଙ୍କିଟି ବେଶୀ ରହିପାରେ । ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଧାଲିବାକୁ ଗଲେ **balance** (ସମତା)କୁ ଠିକ୍ ରଖିବା ପାଇଁ ଭିତର-ଝୋଙ୍କା ଯିଏ, ତାହାର କିଛି ବାହାରର କର୍ମ କରିବା ଉଚିତ୍ ଏବଂ ବାହାର ଝୋଙ୍କା ଯେ ତାହାର ମଧ୍ୟ

କିଛିଟା ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ହେବା ନିତ୍ୟାତ ପ୍ରୟୋଜନ। ଏହି ପ୍ରକାର **corrective training** (ସଂଶୋଧନୀ ଶିକ୍ଷା) ଟିକକ ନହେଲେ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ସ୍ମରଣ ହିଁ ଠିକ୍ ଭାବେ ହୁଏ ନାହିଁ। ବ୍ରହ୍ମ ଅର୍ଥାତ୍ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ସତକୁ ଯେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ ତାକୁ ଜଗତ ଅର୍ଥାତ୍ ପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ସତକୁ ଜାଣିବାକୁ ହେବ, ଆଉ ଜଗତ ଅର୍ଥାତ୍ ପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ସତକୁ ଯେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ, ତାକୁ ତାହା ଜାଣିବାକୁ ହେବ **in relation to** ବ୍ରହ୍ମ ଅର୍ଥାତ୍ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ସତ ବା ବ୍ରହ୍ମର ଆଲୋକରେ। ନ ହେଲେ ଜାଣିବାଟା **complete** (ପୂର୍ଣ୍ଣ) ହେବ ନାହିଁ। ତାହା ଛଡ଼ା ଆହୁରି ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ, **The representative man of the age is the condensation and cosummation of all evolution** (ଯୁଗମାନବ ହେଉଛନ୍ତି ବିବର୍ତ୍ତନର ଘନୀଭୂତ ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତମ ରୂପ)

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୭.୧.୧୯୪୮

॥ ସ୍ୱର୍ଗ, ନରକ ମାନେ କ'ଣ ॥

ସ୍ୱର୍ଗ ଓ ନରକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ସ୍ୱର୍ଗ ମାନେ ଉତ୍ତମରେ ଯିବା, ଉତ୍ତମରେ ରହିବା, ନରକ ମାନେ କ୍ଷୟରେ ରହିବା। ଯେଉଁମାନେ ସତ୍ ଚଳନରେ ଚାଲନ୍ତି ସେମାନେ ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତରେ ସ୍ୱର୍ଗ ସୁଖ ଭୋଗ କରିପାରନ୍ତି। ଆଧୁନିକ ବୁଦ୍ଧି ଯେଉଁମାନଙ୍କର, ସେମାନେ ଭୋଗ ସୁଖର ମଧ୍ୟରେ ରହି ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତରେ ନରକବାସର ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗ କରିପାରନ୍ତି।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୭.୧.୧୯୪୮

॥ ଅଲୌକିକ ଭାବରେ ରୋଗ ଭଲ ହୁଏ କିପରି ॥

କଣେ ଆମେରିକାରୁ ଆସିଥିବା ଭକ୍ତ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହଁଲେ- ଫ୍ରାନ୍ସରେ କୌଣସି କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଅଲୌକିକ ଭାବେ ରୋଗ ଦୂର ହୋଇଥାଏ, ବୈଦ୍ୟନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ବି ଅନେକ ସମୟରେ ଏହିପରି ଘଟିଥାଏ। ଏହାର କାରଣ କ'ଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୋର ମନେହୁଏ, ମଣିଷର ଅନ୍ତରେ ଥିବା ପ୍ରତ୍ୟାଦେଶ ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ସୁସ୍ଥ କରି ଚୋଲେ। ଏଭଳି ଏଭଳି ସ୍ଥାନ ରହିଛି, ପୁଣି ଏପରି - ଏପରି ପ୍ରକ୍ରିୟା ରହିଛି ଯାହା ଏହି ଅନ୍ତରେ ଥିବା ପ୍ରତ୍ୟାଦେଶକୁ ଜାଗ୍ରତ କରିବାକୁ

ସାହାଯ୍ୟ କରେ। ବୈଦ୍ୟନାଥ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର **inner curative force** (ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଆରୋଗ୍ୟ ଶକ୍ତି)ର ପ୍ରତୀକ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୮.୧.୧୯୪୮

॥ ଆଜି ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କୁ କେଉଁ ଭାବରେ ଭଲ ପାଇବୁ ॥

ଦୁଇ ଜଣ ବିଦେଶୀନା ଯୀଶୁଭକ୍ତ ଭଦ୍ରମହିଳାଙ୍କ ସହିତ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ **ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ**- **with our love for Christ, we worship God** (ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରତି ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଭଲବାସା ଦେଇ ଆମେମାନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପୂଜା କରୁ)। ସର୍ବଦେବମୟୋ ଗୁରୁଃ। **Christ** (ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ)ମାନବ ସମାଜର ଅନ୍ୟତମ ଗୁରୁ। ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମାନବ ସମାଜର ପୂର୍ବତନ ଗୁରୁଗଣ ଜୀବନ୍ତ। ଆଜି ଯଦି ଆମେମାନେ **Christ** (ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ)ଙ୍କୁ ଭକ୍ତି କରିବାକୁ ଚାହଁ, ତାହା ହେଲେ ଦେଖିବାକୁ ହେବ-କିଏ ତାଙ୍କୁ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ଭଲ ପାଉଛି, କିଏ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗଭୀର ଭାବରେ ଅନୁରକ୍ତ, କାହାର ଜୀବନଟି ସେହି ଅନୁରାଗରେ ରଞ୍ଜିତ, କାହାର ଚରିତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ଗୁଣ ଗୁଡ଼ିକ ଫୁଟି ଉଠିଛି, ସେହି ଧରଣର ଲୋକ ପାଇଲେ ତାଙ୍କରି ଭିତର ଦେଇ ଆମେ **Christ** (ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ)ଙ୍କୁ ପାଇବୁ; **Christ**ଙ୍କୁ (ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ)ଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଶିଖୁ। ଆମେମାନେ ସେହି ଗୁରୁଙ୍କୁ ମାନୁ ଯିଏ ସକଳ ପ୍ରକାରର ସତ୍ୟକାର ଗୁରୁଙ୍କୁ ମାନନ୍ତି- ଦେଶ, କାଳ ଓ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ବିଭେଦ ନକରି। ତାଙ୍କୁ ମାନିଲେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମାନିବା ହୁଏ। ତାଙ୍କୁ ଧରିଲେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧରିବା ହୁଏ। **All the prophets of the past converge and are awakened in the living Guru of the age. It is through our love for the lover of Christ that we can love Christ** (ପୂର୍ବତନ ପ୍ରେରିତଗଣ ଜୀବନ୍ତ ଯୁଗ ଗୁରୁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ଓ ଜାଗ୍ରତଥାନ୍ତି। ଖ୍ରୀଷ୍ଟପ୍ରେମୀଙ୍କର ପ୍ରତି ଭଲପାଇବାର ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ଆମେମାନେ ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କୁ ଭଲପାଇ ପାରୁ।)

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୮.୧.୧୯୪୮

॥ ଅସତ୍ ପ୍ରବଣତା କେଉଁଠାରୁ ଆସିଲା ॥

ଯୀଶୁଭକ୍ତ ବିଦେଶୀନା ଜଣେ ମାଆ ପଚାରିଲେ-ଜଗତସ୍ରଷ୍ଟା ପ୍ରେମସରୂପ, ସତ୍ସରୂପ। ସେ ଏହିଭଳି ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାଙ୍କରି ସୃଷ୍ଟି ଜଗତରେ ଅସତ୍ ପ୍ରବଣତା ଆସିଲା କେଉଁଠାରୁ? ଏହା ସହଜାତ ନା ଅର୍ଜିତ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- God (ଇଶ୍ଵର)ଙ୍କର **opposite pole** (ବିପରୀତ ପ୍ରାନ୍ତ)ହେଲା **satan** (ଶତାନ)-ଯାହା **disintegrate** (ବିଶ୍ଳିଷ୍ଟ) କରେ। ଭଗବାନଙ୍କ ପ୍ରତି ବିମୁଖ ହୋଇ, ତାଙ୍କୁ ଅସାକାର କରି, ତାଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧ ଯାହା, ତାହା ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଏବଂ ସେହି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇ ଚାଲିବାର ସାଧାନତା ମଣିଷର ରହିଛି। ସେହି ସାଧାନତାର ଉପରେ ଇଶ୍ଵର ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରନ୍ତି ନାହିଁ। ସେ ଯେପରି ଇଚ୍ଛାମୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷକୁ ତଦୁପ ସେ ଇଚ୍ଛାମୟ କରି ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି। ଯେ ଇଚ୍ଛାମୟ ଯେପରି ଇଚ୍ଛା କରେ, ସେହି ଇଚ୍ଛାମୟ ସେହିପରି ହୋଇଉଠେ, ସେହିଭଳି ପାଇ ଚାଲେ-ବିଧିର ଅନୁବର୍ତ୍ତନରେ। ପରମ ପିତା ବିଶ୍ଵ ବିଧାତା, ଆଉ ଆମ୍ଭେମାନେ ହେଲୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ନିଜ ନିଜ ଭାଗ୍ୟ ବିଧାତା। ସ୍ଵଷ୍ଟାଙ୍କର ବେଶ ସେ ବି ଏକ ସତତ ସ୍ଵଷ୍ଟା। ଯାହାର ପ୍ରାଣଟି ଯେପରି ଚାହେଁ, ସେ ସେହିଭଳି ସୃଷ୍ଟିର ମାଲିକ ହୋଇପଡ଼େ।

ପ୍ରଶ୍ନ-ଶୟିତାନ କ'ଣ ଜଗତରେ ବେଶୀ ଶକ୍ତିମାନ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାହା ନିକଟରେ **yield** (ନତି ସାକାର)କରୁ, ସେହି ଆମ୍ଭ ନିକଟରେ **powerful** (ଶକ୍ତିମାନ)ହୋଇଥାଏ। **Evil** (ଅସତ୍) ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ **disappoint** (ନିରାଶ)କରିଥାଏ ଏବଂ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପଥରେ ଚାଲୁ-ଚାଲୁ **existence** (ଅସ୍ତିତ୍ଵ) ଯେତେବେଳେ ସାବାଡ଼ ହେବାକୁ ଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର **hankering** (ଆକାଂକ୍ଷା) ଉଦ୍‌ଗ୍ର ହୋଇଉଠେ **to live and grow** (ବଞ୍ଚିବା-ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ପାଇଁ)। ସେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଆର୍ତ୍ତ ହୋଇଉଠୁ। ତାହା ପରେ ଆସେ ଭଗବାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଆନୁଗତ୍ୟ ବା ଅନୁରାଗ। ସେହି କ୍ଷଣଠାରୁ ଚକ ପୁରିଯାଏ। ଅବଶ୍ୟ ପୂର୍ବ ସୃଷ୍ଟି କର୍ମ ଫଳ ଛାଡ଼େ ନାହିଁ। ତଥାପି ମଣିଷ ଯେତେ ଭଗବାନଙ୍କ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୁଏ, ସେତେ ହିଁ ତାହାର ଜୀବନଟି ହୋଇଉଠେ ସୁନ୍ଦର ଓ ସମୃଦ୍ଧ। ଗୋଟିଏ ଭରସାର କଥା ଏହି ଯେ, ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେ ହିଁ **Lost sheep** (ହଜିଯାଇଥିବା ମେଷ)ହେଉନା କାହିଁକି ଏବଂ **mercy** (ଭଗବାନଙ୍କର ଦୟା)କୁ ଯେତେ ହିଁ ଆମ୍ଭେମାନେ **ignore** (ଉପେକ୍ଷା) କରୁନା କାହିଁକି, **mercy** (ଭଗବାନଙ୍କର ଦୟା)ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ **pursue** (ଅନୁସରଣ)କରିଥାଏ, ଯେତେକ୍ଷଣ ସମ୍ଭବ। ଯେତେବେଳେ ଆଉ ପାରେ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ଆସେ **annihilation** (ବିନାଶ)। ତାର ପରେ ବି **mercy** (ଭଗବାନଙ୍କର ଦୟା) ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ ରକ୍ଷା କରିପାରେ, ତାହା

କରିବାକୁ ଛାଡ଼େ ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ପରମ ପିତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ରହିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ପରମ ପିତା ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ତାଙ୍କୁ ସେହି ସୁଯୋଗ ଟିକକ ନ ଦେଉ। ଜ୍ଞାନୀ ବାପା କଣ ପୁଅର କିଛି କରିପାରନ୍ତି ଯଦି ପୁଅ ବାପାର କଥା ନ ଶୁଣେ ? ବାପ ଯଦି ଜ୍ଞାନୀ ହୁଅନ୍ତି, ବହୁଦର୍ଶୀ ହୁଅନ୍ତି, ଅଭିଜ୍ଞ, ବିଚକ୍ଷଣ ହୁଅନ୍ତି ଆଉ ପୁଅ ଯଦି ତାଙ୍କର ଅବାଧ ନ ହୋଇ ବାଧ ହୋଇ ଉଠେ, ତାଙ୍କର ଉପଦେଶ-ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମାନି ଚାଲେ, ତାହା ହେଲେ କିନ୍ତୁ ସେ ଅନେକ ଲାଭବାନ ହୋଇପାରେ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଶୟିତାନର ଉତ୍ପତ୍ତି କେଉଁଠାରୁ ଏବଂ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଜୀବନକୁ ଅବହେଳା କରି ମୃତ୍ୟୁ ଦିଗରେ ଆଗେଇ ଚାଲିବାର ଯେଉଁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ତାହା-ହିଁ ଶୟିତାନ। ଭଗବାନ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯେଉଁ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ଗୁଡ଼ିକ ଦେଇଛନ୍ତି ତାହା ଜୀବନର ରକ୍ଷା ଓ ବର୍ଦ୍ଧନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ। ସେହି **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଶୟିତାନ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୁଏ ସେତେବେଳେ, ଯେତେବେଳେ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁର ଆଡ଼କୁ ନେଇଯାଏ। ଉତ୍ତବିମୁଖ ହେବା ଚାହିଁ ସମସ୍ତ ଅପରାଧର ମୂଳ। ଭଗବାନଙ୍କ ଠାରୁ ଆମ୍ଭେ ଯେତେବେଳେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ରହୁ, ବିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଥାଉ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ଶୟିତାନ ସୁଯୋଗ ପାଏ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିବା ପାଇଁ। ଏଇଟା ହିଁ ହେଲା, ଦୁଃଖ-ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାର **root-cause** (ମୂଳ କାରଣ)। ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେମାନେ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଦ୍ଵାରା **obsessed** ହେଉ, ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରିଚର୍ଯ୍ୟାର ଭିତର ଦେଇ ଦୁର୍ବାର ଭୋଗାକାଂକ୍ଷାକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବାର ଲାଲସା ଯେତେବେଳେ **prominent** (ପ୍ରଧାନ) ହୋଇ ଉଠେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଶୟିତାନ ପାଏ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଶୟିତାନ କ'ଣ ଏକ ବାସ୍ତବ ଶକ୍ତି ? ତାହା କ'ଣ ଭଗବାନଙ୍କ ଭଳି ବାସ୍ତବ ଅଟେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- God (ଭଗବାନ) ଯଦି **real force** (ବାସ୍ତବ ଶକ୍ତି) ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ତାହାର **opposite** (ଓଲଟା) ହିସାବରେ **satan** (ଶୟିତାନ) **unreal force** (ଅବାସ୍ତବ ଶକ୍ତି)। ଶୟିତାନର ନିଜସ୍ଵ କୌଣସି ଅସ୍ତିତ୍ଵ ନାହିଁ। ଆମ୍ଭେମାନେ ହିଁ ତାକୁ ଅସ୍ତିତ୍ଵ ଦାନ କରିଥାଉ। ଆମ୍ଭେମାନେ ପ୍ରଶ୍ରୟ ନଦେଲେ, ସେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିପାରନ୍ତା ନାହିଁ। ତାହା ଆଡ଼କୁ ବେଶୀ ଶୁଆଳ ନଦେଇ ପରମପିତାଙ୍କ ଦିଗରେ ବେଶୀକରି ନଜର ଦେବାକୁ ହୁଏ। ତାଙ୍କୁ ନେଇ ହିଁ ମତ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ। ତାହାହେଲେ

ଶାନ୍ତିତାନ ପୁରସ୍ତବ ପାଏ କମ୍ । ତେବେ ନିଜମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏତେ ଟିକେ ଜ୍ଞାନଥିବା ଦରକାର, ଯଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅଜ୍ଞତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ସେ ବିଭ୍ରାତ କରି ନ ପାରେ । ମୁଁ ମନେ ମନେ କହୁଥାଏ-ମୁଁ ରାଜ-ରାଜେଶ୍ୱରଙ୍କ ସତ୍ତା । ମୋର ପୁଣି ପାପ ପାପ କେଉଁଠି ? ମୁଁ ଚିର ଶୁଦ୍ଧ, ସତ୍ୟାନନ୍ଦମୟ । ଜଣେ ବୈଷ୍ଣବ ସାଧୁମୋ ମୁହଁରୁ ଏତାଦୃଶ୍ୟ କଥା ଶୁଣି କହିଲେ-ଦେଖ ଅନୁକୂଳ ! ଏହି ଧରଣର କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଭଲ । କିନ୍ତୁ ଏହା କହୁ କହୁ ଅହଂକାର ଆସିଥାଏ । ଆଉ ଏହି ଅହଂକାରରୁ ପତନ ହୁଏ । ବରଂ କୁହ-ମୁଁ ବୀନ, ହୀନ, ପାପୀ-ମୋର କେଶ ଧରି ଉଦ୍ଧାର କର । ମୋ ଭଳି ପାପୀକୁ ତୁମେ ଉଦ୍ଧାର ନ କରିଲେ ମୋର ଆଉ ପଥ ନାହିଁ ।....ସାଧୁଙ୍କର କଥାମତ ୧୫ ଦିନ ଏହି ପ୍ରକାରର କରିବା ପରେ ମୋର ଯେଉଁ ହୃଦୟଟି ପୂର୍ଣ୍ଣମାର ଚାନ୍ଦ ପରି ଡଗମଗ କରୁଥିଲା, ସେହି ହୃଦୟଟି ଭାଙ୍ଗିଗଲା, ସର୍ବଦା ମନଟି ଦୁର୍ବଳ ଲାଗିଲା । ଭାରୁଥିଲି ମଣିଷ ମୋତେ କିପ୍ରକାରର ଭାରୁଥିବେ କେ ଜାଣେ ? ଏପରିକି ଝିଅ ପିଲାଙ୍କୁ ସହଜ ଭାବରେ ଚାହିଁ ପାରୁ ନଥାଏ । ମନେ ହେଉଥାଏ-ସେହି ଭାବନା ହିଁ ହୁଏତ ଅପରାଧ ହୋଇପାରେ । ଦିନୁ-ଦିନ ଶରୀରଟି ଶୁଷ୍କ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସେ କି ଦୁଃଖ ! ସେ କି ଯନ୍ତ୍ରଣା ! ମୋର ସେହି ଭାବ ହିଁ ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅସହ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଦିନେ ବେଳ ଯାଉ ଯାଉ ନଦୀ କଳକୁ ଯାଇ ଅତି ଜୋରରେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲି । କହିଲି - 'ନା, ମୁଁ ପାପୀ ନୁହଁ, ମୁଁ ଦୁର୍ବଳ ନୁହଁ, ହେ ! ପରମପିତା ! ମୁଁ ତୁମ୍ଭର ସତ୍ତା, ତୁମ୍ଭର ଶକ୍ତିରେ ମୁଁ ଶକ୍ତିମାନ, ତୁମ୍ଭର ପୁଣ୍ୟର ଜ୍ୟୋତିରେ ମୁଁ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମାନ, ଇତ୍ୟାଦି । ଏହି କଥା କହୁ କହୁ ପୁଣି ମୋର ମନଟି ତାଙ୍କା ହୋଇ ଉଠିଲା ।.... ବୁଝିଲି ଯାହା ସାକାର କରାଯାଏ, ଯାହା ଆରୋପ କରାଯାଏ, ତାହା ହିଁ ଆତ୍ମକୁ ପାଇବସେ । ଶାନ୍ତିତାନକୁ ସାକାର କରିବାରେ, ତା'ର ଭାବ ଆରୋପ କରିବାରେ କୌଣସି ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୮.୧.୧୯୪୮

II ତୁ ନଚ୍ ଟେମ୍ପ୍ଟ ଲର୍ଡ-ମାନେ କ'ଣ II

ଜଣେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- Do not tempt Lord (ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ପ୍ରଲୁପ୍ତ କର ନାହିଁ)- ଏହି କଥାଟାର ମାନେ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୋର ମନେହୁଏ, ଏହାର ମାନେ-ଭଗବାନଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଅ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ତୁମର ସର୍ତ୍ତାଧୀନ କରି ତୁମ୍ଭର ମନୋମତ କରି ପାଇବାକୁ ଚାହଁ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ନିଃସର୍ଗରେ ଭଲପାଅ ଓ ଅନୁସରଣ କର । ତାଙ୍କରି ମନୋମତ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର । ତାଙ୍କୁ ଯଦି ତୁମ୍ଭର ଭ୍ରାତା ଇଚ୍ଛା ଓ ସ୍ୱାର୍ଥର ଅଧୀନ କରି ପାଇବାକୁ

ଚାହଁ, ତଦ୍ୱାରା ତୁମ୍ଭର କିଛି ଲାଭ ହେବ ନାହିଁ । ତୁମ୍ଭର ହିଁ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ କ୍ଷତି ହେବ ତାହାଦ୍ୱାରା । ତୁମ୍ଭେ ନିଜେ ଜାଣ ନାହିଁ କେଉଁଥିରେ ତୁମ୍ଭର ମଙ୍ଗଳ ହେବ । ତୁମ୍ଭର ପାଗଳ ମନ ଏକ-ଏକ ସମୟ ଏକ-ଏକ ରକମ ଚାହିଁବ, ସେହିସବୁ ଚାହିଁବାର ପୂରଣ ଓ ତାର ଫଳାଫଳ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ କାଳ-କାଳ ଧରି ଏପରି ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ କରି ତୋଳି ପାରେ ଯେ ତୁମ୍ଭ ପକ୍ଷରେ ତାହା ସମ୍ଭାଳିବା ହିଁ କଷ୍ଟକର ହୋଇ ଉଠିବ । ସୁତରାଂ, ଆବଲ-ତାବଲ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ କିଛି ଚାହଁ ନାହିଁ । ଆଉ, ତୁମ୍ଭର ନିକଟ କୌଣସି ଚାହିଦା ଯଦି ଥାଏ, ତାହା ପାଇବାକୁ ହେବ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ । ନିଜେ ନକରି ପାଇବାର ବାହାନା ନେଇ ଭଗବାନଙ୍କର ଶକ୍ତି ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଅ ନାହିଁ । ଏଭଳି ଗାନ୍ ଅଛି, ଏବାର ଯଦି ନା ତରାଓ ତାରା ତୋମାର ନାମ ଆଉ କେଓ ଲବେନା' । ଏହି ସବୁ କଥାରେ ଭଗବାନ ଭୁଲନ୍ତି ନାହିଁ । ତ୍ରାଣ ପାଇବାକୁ ଗଲେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ବିଧି ମାର୍ଘିକ ତାହା ହିଁ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯଦ୍ୱାରା ତ୍ରାଣ ଲାଭ ହୁଏ । ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ତୁମ୍ଭପ୍ରତି ଯାହା କରିବାର ଅଛି ତାହା ସେ କରିଚାଲିଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କରିଚାଲନ୍ତି ସେ ପଦେ-ପଦେ ତାଙ୍କର ଦୟାର ମହିମା ଟେର ପାଇଥାନ୍ତି । ନ କରିଲେ ତାଙ୍କରି ଦୟାବୋଧ କରିହୁଏ ନାହିଁ । ଭଗବାନ ମଣିଷର ନିନ୍ଦା ସ୍ତୁତିର ଧାର ଧାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସକ୍ରିୟ ଭକ୍ତି, ଭାଲବାସା ଓ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହିଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଅନୁମୋଦନ ଲାଭ କରିଥାଏ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେବେଳେ ଅସତ୍ ଭାବରେ ଅଭିଭୂତ ହେଉ, ଭଗବାନ ସେତେବେଳେ କ'ଣ କରିଥାନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ Mercy (ଦୟା) ସେତେ ହିଁ ବ୍ୟଗ୍ର ହୋଇ ଉଠେ to maintain our existence (ଆମର ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାକୁ) । କୌଣସି ଏକ ପିଲା ଯଦି ଅସତ୍ ହୋଇଉଠେ, କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ବାଟକୁ ନଆସେ, ବାପ ସେତେବେଳେ ଭାବେ-ବଞ୍ଚିରହୁ, ମହା ଆପଦରେ ଯେପରି ନ ପଡୁ । ସେ ଆଶା ଛାଡ଼ି ନ ଥାଏ; ଭାବେ ବଞ୍ଚି ରହିଲେ ହୁଏତ ଦିନେ ନିଜର ଭୁଲ୍ ବୁଝି ପାରିବ, ସେ ଦିନେ ନା ଦିନେ ଭୁଲ୍ ବୁଝି ଦିନେ ହୁଏତ ଭଲ ହୋଇ ଉଠିବ । ସାଧାରଣ ପିତା ଯିଏ, ତାଙ୍କର ଯଦି ଏତେ ଦରଦ ରହେ, ତେବେ ପରମ ପିତାଙ୍କର କେତେ ଯେ ଦରଦ ଥିବ ତାହା ଚିନ୍ତା କଲେ ବୋଧ କରି ପାର । ଅସତ୍-ଅଭିଭୂତିର ଫଳରେ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ବିପନ୍ନ ହୋଇଉଠେ । ଅସ୍ତିତ୍ୱର ମାୟାରେ ମଣିଷ ସେତେବେଳେ ସତ୍ ରାସ୍ତାକୁ ଫେରିବାକୁ ଚାହେଁ । କିନ୍ତୁ ଏହି ପଥରେ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ! ଭଗବାନ ଏପରି କୌଶଳ ରଖି ଯାଇଛନ୍ତି ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଭଲ ନ ହୋଇ ପାରିଲେ ତାହାର ସୁଖ ପାଇବାର ବାଟ

ନାହିଁ। ଏହି ପ୍ରକାରର ବୁଝାଟା ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଠିକ୍ ଥାଏ, ସେମାନେ ପାର ପାଇ ଯାନ୍ତି।

ପ୍ରଶ୍ନ-ମଣିଷର ସମସ୍ତ ଭାବ ହିଁ ଭଗବାନଙ୍କ ଠାରୁ ଆସିଛି। ତାହା ହେଲେ ଭଗବାନ ବୋଲେ ଭଲ-ମନ୍ଦ ଦୁଇଟାକୁ ବୁଝାଏ କି ନାହିଁ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଭଗବାନ ବୋଲେ ମନ୍ଦଟାକୁ ବୁଝାଏ ନାହିଁ। ମନ୍ଦ ବା ଶୟିତାନ ହିଁ ଭଗବାନର ହିଁ **opposite pole** (ବିପରୀତ ପ୍ରାନ୍ତ)। ଯେପରି ଅନ୍ଧକାର ନ ରହିଲେ ଆଲୁଅର **existence** (ଅସ୍ତିତ୍ବ) ବୁଝାଯାଏ ନାହିଁ, ପାପ ନ ଥିଲେ ପୁଣ୍ୟର ବୋଧ ଆସେ ନାହିଁ। ଏହା ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି। ଭଗବାନ ହିଁ ବାସ୍ତବ, ଶୟିତାନ ମାନେ ଭଗବାନ ବିମୁଖତା। ଯେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଭଗବାନ-ସର୍ବସ୍ବ, ସେ ସେତେ ପରିମାଣରେ ଶୟିତାନର ଆଧିପତ୍ୟରୁ ମୁକ୍ତ। ଭଗବାନଙ୍କ ସହିତ ଯୁକ୍ତ ରହି ତାଙ୍କ ପଥରେ ଚଳିଲେ ହିଁ ଶୟିତାନକୁ ଶୟିତାନ ବୋଲି, ମନ୍ଦକୁ ମନ୍ଦ ବୋଲି ଚିହ୍ନିଯାଏ ଓ ଅତିକ୍ରମ କରାଯାଏ। ଭଲ-ମନ୍ଦର ବିଭେଦ କରି ପାରିବାଟା ଏବଂ ମନ୍ଦକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ପାରିବାଟା ହିଁ ଜ୍ଞାନ ଓ ଅଭିଜ୍ଞତା। ଭଲ ଓ ମନ୍ଦର ଦୃଢ଼ ଯଦି ନଥାନ୍ତା, ତାହା ହେଲେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବୋଧ, ଜ୍ଞାନ ଓ ଉପଲବ୍ଧି ମଧ୍ୟ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ପାରନ୍ତା ନାହିଁ। ସେହି ହିସାବରେ ମନ୍ଦ ମଧ୍ୟ ମନ୍ଦ ନୁହଁ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ନିକଟରେ ଯିଏ ମନ୍ଦକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିପାରିଛି ଅର୍ଥାତ୍ ମନ୍ଦକୁ ମଧ୍ୟ ସତ୍ତା ପୋଷଣୀ କରିନେଇ ପାରିଛି।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୯.୧.୧୯୪୮

॥ ମଣିଷର ଜୀବନରେ ସଙ୍କୋଚନ ଓ ବିସ୍ତାରର ପ୍ରଭାବ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ମଣିଷର ଜୀବନରେ **contraction** (ସଙ୍କୋଚନ)ର **period** (ସମୟ) ଆସେ, ସେହିଟା **extreme** (ଚରମ)ରେ ଗଲେ, ସେତେବେଳେ ପୁଣି **expansion** (ବିସ୍ତାର)ର **period** (ସମୟ) ଆସେ।

ପ୍ରଶ୍ନ-ଯେଉଁମାନେ କେବଳ **expansion** (ବିସ୍ତାର)ର ପଥରେ ଚାଲିଛି, ସେମାନଙ୍କର କ'ଣ ହୁଏ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **Progress** (ଉନ୍ନତି)ର ମଧ୍ୟରେ ବି ଉଠିବା ପଡ଼ିବାର ରହିଛି ଦେଉ ଆକାରରେ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ପ୍ରତି ଥରର ନିମ୍ନଗତି କ'ଣ ପୂର୍ବର ନିମ୍ନଗତିଠାରୁ ନିମ୍ନତର ହୁଏ ନା ତାହାଠାରୁ ଉଚ୍ଚତର ହୁଏ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯେଉଁମାନଙ୍କର **adherence** (ନିଷ୍ଠା) ଠିକ୍ ଭାବେ ଥାଏ, ସେମାନଙ୍କର ସାମୟିକ ନିମ୍ନ ଗତିର ମଧ୍ୟେ ବି ଏକ କ୍ରମୋର୍ଦ୍ଧତାର **tendency** (ପ୍ରବଣତା) ଥାଏ, ସେମାନେ ନିମ୍ନ ଆଡ଼କୁ ଯାଉ ଯାଉ, ଉଠିବାର ଦିଗରେ ହାତ ବଢ଼ାନ୍ତି। ସେମାନଙ୍କର ନିଷ୍ଠା ସେମାନଙ୍କୁ ବେଶୀ ନିମ୍ନ ଆଡ଼କୁ ଓହ୍ଲାଇବାକୁ ଦିଏ ନାହିଁ। ସେମାନେ ସବୁର ସଚେତନ ହୋଇ ଜୋର **effort** (ଚେଷ୍ଟା) କରି **balance** (ସମତା) **regain** (ପୁନରାୟ ଲାଭ) କରନ୍ତି। ଏହି **effort** (ଚେଷ୍ଟା) ଅନେକ ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କୁ **higher pitch** ରେ (ଉଚ୍ଚତର ସ୍ତରରେ) ଉପନୀତ କରାଇଦିଏ। **Accidental elevation** (ହଠାତ୍ ଉନ୍ନୟନ) ହୁଏ ଯେଉଁମାନଙ୍କର, ସେମାନଙ୍କର ହୁଏତ ଖୁବ୍ ଉନ୍ନୟନ ହେଲା, ପୁଣି ଦେଖାଗଲା ଚରମ ପତନ ମଧ୍ୟ ଘଟିଲା। **Egoistic** (ଅହଂକେନ୍ଦ୍ରିକ) ଉନ୍ନତିର ଫଳ ପ୍ରାୟ ହିଁ ଏହିଭଳି ହୋଇଥାଏ। ଯେପରି ହିଟଲରଙ୍କର ହୋଇଥିଲା।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ କହିଲେ- **Contraction** (ସଙ୍କୋଚନ)ର ପରେ **expansion** (ବିସ୍ତାର) ନ ହୋଇ **annihilation** (ନିଧନ) ତ ହୋଇପାରେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ତାହା ସେହିମାନଙ୍କର ବେଶୀ ହୁଏ, ଯେଉଁମାନେ କି ଶ୍ରେୟ କାହାରିକୁ ଧରି ନ ଥାନ୍ତି।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ କହିଲେ- **Extinction** (ବିନାଶ) ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପର ଜନ୍ମରେ ପୁଣି **expansion** (ବିସ୍ତାର) ହୋଇଥାଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ହଁ ତାହା ହୁଏ! ଯଦି ଆମେ ପର ଜନ୍ମକୁ ବିଶ୍ବାସ କରୁ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୧୧.୧.୧୯୪୮

॥ 'ସର୍ବଦେବମୟୋ ଗୁରୁଃ' କଥାଟି କେଉଁଠି ଖାଟେ (ଲାଗେ) ॥

ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ- 'ସର୍ବଦେବମୟୋ ଗୁରୁଃ' - ଏହି କଥାଟି କଣ ସବୁ ଗୁରୁଙ୍କଠାରେ ଲାଗେ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **Prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ) ବା ସ୍ବଗୁରୁଙ୍କଠାରେ ଏହି କଥାଟି ଲାଗେ। ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଏହିଠାରେ **mean** (ସୂଚିତ) କରାଯାଇଛି। ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ପୁରନ୍ଦରମାଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବତନ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଜାଗ୍ରତ ଓ କେନ୍ଦ୍ରିଭୂତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି। ଏହା ହିଁ ହେଲା **test** (ପରଖ)। ସେ କେବେହେଲେ ବି କୌଣସି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ପୁରନ୍ଦରମାଣ ପୂର୍ବତନ ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ଅସାକାର କରନ୍ତି ନାହିଁ। ବରଂ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ତତ୍ପର ଥାନ୍ତି। ତାଙ୍କରି ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବତନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର **trait** (ଗୁଣ) ହିଁ ଖୋଜି ଦେଖିଲେ ମିଳିଯାଏ। ଆଉ ଏହି ବସ୍ତୁ ହିଁ ସତତ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୧୨.୧.୧୯୪୮

॥ ନିଜ କୃଷ୍ଣର ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠା ନ ରହିଲେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ତିଳକ, ଭଗବାନ ଦାସ, ମାଲବ୍ୟଜୀ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର କଥା ଯେପରି ଶୁଣେ, ତଦ୍ୱାରା ମୋର ଏମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଖୁବ୍ ଶ୍ରଦ୍ଧା ହୁଏ। ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଦିଗପାଳ, କିନ୍ତୁ କୃଷ୍ଣକୁ ଭୁଲି ଯାଇ ନାହାଁନ୍ତି। ନିଜ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠା ନ ରହିଲେ ମଣିଷର ଚରିତ୍ର ମହତ ହୁଏ ନାହିଁ। ନିଜର କୃଷ୍ଣକୁ ଯେ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରେ, ସେ ଅପରର କୃଷ୍ଣକୁ ବି ଶ୍ରଦ୍ଧା ନକରି ପାରେନା। ଆଉ, କୃଷ୍ଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କେବଳ intellectual (ଦୁର୍ଦ୍ଧିଗତ) ବୁଝିବା ରହିଲେ ଚରିତ୍ରର ଉପରେ ତାହାର ଛାପ ପଡ଼େ ନାହିଁ। ଆଚରଣୀୟ ଯାହା, ତାହା ନିତ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ଆଚରଣ କରିବା ଉଚିତ୍। ସେଥିରେ ବୁଝିବାଟା ପ୍ରତ୍ୟୟରେ ପରିଣତ ହୁଏ, କଥାର ଦାମ୍ ଥାଏ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୧୨.୧.୧୯୪୮

॥ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ଦରବାରରେ କ'ଣ ଚଳେ ନାହିଁ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ-ବାହାରର ଜଣେ ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ତ କର୍ମୀ ଏଠାକାର ସତ୍‌ସଙ୍ଗ ଆଶ୍ରମକୁ ଆସି ସେ ଭଲିଆ କୃତିତ୍ୱ ଦେଖାଇ ପାରେ ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏଠାରେ adjusted complex (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ବୃତ୍ତି)ର activity (କର୍ମ), ଆଉ ବାହାର ଜଗତରେ ବହୁ ସ୍ଥାନରେ disintegrated complex (ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ପ୍ରବୃତ୍ତି)ର activity (କର୍ମ) ଦେଖାଯାଏ। ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଉନ୍ମୋଚନରେ ଜଣେ ମଣିଷକୁ ଭାମକର୍ମୀ ହେବାକୁ ଅଟକାଯେ ନାହିଁ। କାରଣ, ସେଥିରେ ଭିତରର କାମ କାମନା ଓ ନାନାଦି ଦୂର୍ବଳତାର ପ୍ରଶ୍ନ ରହିଥାଏ। ତେଣୁ ମଣିଷଟି ଯେପରି ଅତି ଚକ୍ଷୁ ଉଡ଼ିଚାଲେ। କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଠାରେ ନିଜର ଖେୟାଲ-ଖୁସାକୁ ignore (ଉପେକ୍ଷା) କରି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପ୍ରରୋଚନାକୁ ସଫାକାର କରି ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାୟଣ ମନକୁ ଗୁରୁରୁ ନ ଦେଇ ଅନ୍ୟ-ଏକ ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଖୁସା ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଚାଲେ ଓ କରେ-ସେତେବେଳେ ହିଁ ସେଇଠି ଲାଗେ ପ୍ରକୃତ will power (ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି)। ନିଜକୁ ଶାସନ କରିବାକୁ ଯିଏ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହେ, ତାହାର କିନ୍ତୁ ଏତେ ଅସୁବିଧା ହୁଏ ନାହିଁ। ସେ ଭାବେ ମୁଁ ତ ଜାଣେ ନାହିଁ କେଉଁଥିରେ ମୋର ମଙ୍ଗଳ, ତେଣୁ ଠାକୁର ଯାହା ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି, ତାହା ମୁଁ କରିବି ହିଁ, ତଦ୍ୱାରା ମୋର ଯେତେ କଷ୍ଟ ଉଠୁଛି। ଜଣେ ହୁଏତ ଅନେକ ବଡ଼-ବଡ଼ କର୍ମ କରେ ଅଥଚ ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁ ବୋଲି ତାହାର ସମ୍ମୁଖରେ କେହି ନଥାନ୍ତି ବା ଗୁରୁ ରହିଲେ ବି ତାଙ୍କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସହ ଅନୁସରଣ ନ

କରେ, ତାହାହେଲେ ଏହିସବୁ କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ ତାହାର character (ଚରିତ୍ର)ର କିନ୍ତୁ ବିଶେଷ evolution (ବିବର୍ଦ୍ଧନ) ହୁଏ ନାହିଁ। ମଣିଷ ତାହାର pet weakness (ପ୍ରିୟ ଦୂର୍ବଳତା)ଗୁଡ଼ିକର ଦେହରେ ହାତ ନ ଦେଇ, ସେଗୁଡ଼ିକକୁ ପୋଷି ରଖି ଚାଲିବାକୁ ଚାହେଁ। କିନ୍ତୁ critical moment (ସଙ୍କଟଜନକ ସମୟ)ରେ ଯେ ଏଗୁଡ଼ିକ କି ପ୍ରକାରର ସର୍ବନାଶ ଘଟାଇ ପାରେ ତାହା ସେ ଜାଣେ ନାହିଁ। ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ଦରବାରରେ ଏହି ପ୍ରକାରର ଦୂର୍ବଳତା-ପୋଷଣର ଦୁର୍ଦ୍ଦି ବା ତାପା ତାପି ବ୍ୟାପାର ଚଳେ ନାହିଁ। ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ କର୍ମ ହେଲା ମଣିଷକୁ ସୁସ୍ଥ କରି ତୋଳିବା, ସାତ୍ତାବିକ କରି ତୋଳିବା ଓ ଦୂର୍ବଳତା ମୁକ୍ତ କରି ତୋଳିବା। ଏହି ସମସ୍ତକୁ ହାସଲ କରିବାକୁ ହେଲେ ଯାହା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ, ତାହା ସେ କରିଥାନ୍ତି। ତାଙ୍କର ଆଦର୍ଶ କର୍ମ ହେଲା adjustment of complexes (ପ୍ରବୃତ୍ତି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ)। ଅବଶ୍ୟ, ଏହି ସଦ୍‌ଗୁରୁ ତାଙ୍କ ତରଫରୁ ଯେତେ ହିଁ କରି ଚାଲନ୍ତୁ, ମଣିଷର ଯଦି ଆତ୍ମସଂଶୋଧନର ଆଗ୍ରହ ଓ ଚେଷ୍ଟା ନ ଥାଏ, ତାଙ୍କର ସେହି ଏକାକୀ ଚେଷ୍ଟାରେ ବିଶେଷ କିଛି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ଆଉ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ adjusted complex (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ପ୍ରବୃତ୍ତି)ନହେଲେ mission (ଆଦର୍ଶ ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ)ନେଇ move (ଅଗ୍ରସର) ହିଁ କରିପାରେ ନାହିଁ। ଯାହାର ଯେତେ ଟିକକ ହେଉ କ୍ରମାଗତ self-adjustment (ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ପଥରେ ଚାଲିବା ଦରକାର। ତାହାର ଯେତେ ଗୁଣରାଜୀ ଥାଉନା କାହିଁକି, ସେ ଏହି ବ୍ୟାପାରରେ ଯଶସୀ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ।

ପ୍ରଶ୍ନ- କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଯଦି master passion (ପ୍ରଭୁ-ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଥାଏ, ତେବେ ସେ ଏହି ବ୍ୟାପାରରେ adjusted (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହୋଇ ପାରେ କି ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହୁଏ, ତେବେ passion (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ଟା ଯେତେଦିନ surrendered (ନିବେଦିତ) ନ ହୋଇଛି, ସେତେ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମେ ତାହାର above ରେ (ଉପରେ)ଅବସ୍ଥାନ କରିପାରିବ ନାହିଁ। Superior Be-loved (ପ୍ରେମ)ହିଁ ଯଦି ତୁମର master-passion (ପ୍ରଭୁ-ପ୍ରବୃତ୍ତି)ହୁଅନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ fulfil (ପରିପୂରଣ)କରିବା ହିଁ ଯଦି ତୁମର libidic urge (ସୌରତ-ସମ୍ବେଗ)ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ତୁମେ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲ। ସେତେବେଳେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ ଆୟତ୍ତରେ ଆଣିବା ତୁମ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ, ଅବଶ୍ୟ ଯଦି ତୁମେ ନିଛୋଡ଼ବନ୍ଧା ହୋଇ ସେହି ପଥରେ ଲାଗିରୁଛ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୧୨.୧.୧୯୪୮

॥ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରେଷଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ହେଲେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ-ଆପଣ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଯେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ କଥା କହିଥାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଯେ ନିକୃଷ୍ଟ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସତ୍ୟକାର ଟାଣ ହେଲେ, ତାହା ହେଲେ କ'ଣ ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- 'ସାତା ନକ୍ଷତ୍ରର ଜଳ ପାତ୍ର ବିଶେଷରେ ଫଳ' । **Superior Beloved** (ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରେଷ) ହେଲେ **rational adjustment** (ଯୌକ୍ତିକ ବିନ୍ୟାସ) ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ନେଇ ବଢ଼ିଗଲେ, କେଉଁଟା ଆଗେ ପୁଣି କେଉଁଟା ପରେ, ସେହିଟା ଏପରି ଭାବେ ଠିକ୍ ରହେ, ଯେ କୌଣସି କିଛି ହିଁ **ignored** (ଉପେକ୍ଷିତ) ହୁଏ ନାହିଁ, ଅଥଚ **imbalance** (ସାମ୍ୟହରା ରକମ) ମଧ୍ୟ ଆସେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତାହା ନ ହୋଇ **wife** (ସ୍ତ୍ରୀ) କିମ୍ବା **sexual urge** (ଯୌନ ସମ୍ବେଗ) **prominent** (ପ୍ରଧାନ) ହେଲେ ଅଉ ସବୁ କିଛି **adjusted** (ବିନ୍ୟାସ) ହୁଏ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ । ସେହିଟା ହିଁ ପ୍ରଧାନ-ତଦନୁପାତିକ ଆଉ ସବୁକିଛି । ଏହାଦ୍ୱାରା ଅନେକ ସତ୍ତାପୋଷଣା ସମ୍ପଦ ହରାଇବାକୁ ହୁଏ । ପୁଣି ଏହିସବୁ ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ନଥାଏ । କାମର କଥା କହିଲି, ଲୋଭ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏହିଭଳି ପରିଣତି ହୁଏ । ଗାତାରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ କହିଛନ୍ତି- 'ତ୍ରେଗୁଣ୍ୟ ବିଷୟାଃ ଦେବାଃ, ନିଷ୍ତ୍ରେଗୁଣ୍ୟୋ ଭବାନୁନ', ତ୍ରେଗୁଣୀ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଧନ ଅଟେ, ତ୍ରେଗୁଣର ଉପରକୁ ଉଠିବାକୁ ହେବ, ଏକମାତ୍ର ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ନେଇ ହିଁ ରହିବାକୁ ହେବ-ପରିବେଶର ସେବାକୁ ସାଥୀ କରି ନେଇ । ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ କହିଛନ୍ତି- 'ଅଦୈତ୍ୟ' ତ୍ରିଷ୍ଟୁ ଲୋକେଷୁ ନାଦୈତ୍ୟ' ଗୁରୁଣାସହ' । ଗୁରୁଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଅଦୈତ୍ୟ ଭାବ ଚଳାଇବାକୁ ଗଲେ ହେବ ନାହିଁ । ସେ ପ୍ରଥମ ଏବଂ ପ୍ରଧାନ, ଏହାପରେ ଆଉ ଯାହା କିଛି । ଏହିପରି ହୋଇ ପାରିଲେ **passion** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଆଉ **mislead** (ବିପଥରେ ଚାଲିତ) କରିପାରେ ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୧୭.୧.୧୯୪୮

॥ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ମଧ୍ୟ ଜଳ୍ୟାଣକର କିପରି ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଅନୁଲେଖକଙ୍କୁ କହିଲେ- ଆରେ ! ଲେଖୁଛୁ ନା କ'ଣ ? ଏହା କହି ସେ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ କହିଲେ- **Nature is ordained to resist and rule evil and nurture existence to exist** (ପ୍ରକୃତିର ବିଧାନ ହେଲା ଅସତ୍ୟକୁ ନିରୋଧ ଓ ଶାସନ କରିବା ଏବଂ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଯେପରି

ବଞ୍ଚିରହିପାରେ ତାହାକୁ ପୋଷଣ ଦେବା) ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଝଡ଼-ଝଞ୍ଜା, ବନ୍ୟା, ଭୂମିକମ୍ପ, ଅନାବୃଷ୍ଟି, ଅତିବୃଷ୍ଟି ଇତ୍ୟାଦି ବହୁ ପ୍ରକାରର ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟେ, ସେହିଗୁଡ଼ିକ ତ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ପକ୍ଷରେ ସବୁ ସମୟ ଜଳ୍ୟାଣକର ନୁହଁନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ହିସାବ କରି ଦେଖ, ଯେଉଁ ସବୁ ଜିନିଷକୁ ଅଜଳ୍ୟାଣକର ବୋଲି ମନେ କରୁଛ, ସେହିଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ଅଜଳ୍ୟାଣକର ନୁହଁ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବି ଜଳ୍ୟାଣକର ଉପାଦାନ ଦେଇ ରହିଛି । ତାହା ଛଡ଼ା, ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତିର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ତାହାର ସବୁ ସମୟରେ ଚେଷ୍ଟା ରହିଛି ବାଧାକୁ ବାଧ୍ୟ କରାଇ ସରାକୁ ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ସମର୍ଥନ କରିବା ପାଇଁ । ମଣିଷର ଏହି ପ୍ରକୃତିଗତ ପ୍ରବଣତା ହିଁ ହେଲା ଧର୍ମର ଭିତ୍ତିଭୂମି । ଏହି ସାଂଘାତ୍ମିକ ପ୍ରକୃତି ଯେତେ ସତେଜ ରହେ ସେତେ ହିଁ ଅମଙ୍ଗଳର ଯାହା ତାହାର ମାଙ୍ଗଳିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା **balance** (ସମତା) ଠିକ୍ ରହେ । ମଣିଷ ପ୍ରକୃତିର ଦାସ ହୁଏ ନାହିଁ, ବରଂ ପ୍ରକୃତିର ଉପରେ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ କରିବାକୁ ଶିଖେ । ଏହି ଭାବରେ ତାହାର ଅଜ୍ଞତା ଦୂର ହୁଏ, ଶକ୍ତି ଓ ଜ୍ଞାନର ପାଲାଟି ବଢ଼ିଯାଏ । ମଣିଷର ଯଦି ଚିନ୍ତା ନ କରିବାକୁ ହୁଅନ୍ତା, ଚେଷ୍ଟା ନ କରିବାକୁ ହୁଅନ୍ତା, ନୂତନ ନୂତନ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ନ କରିବାକୁ ହୁଅନ୍ତା, ତାହା ହେଲେ ସେ ଆଗେଇ ଯାଇ ପାରନ୍ତା ନାହିଁ । ପରମପିତାଙ୍କର ବିଧାନ ମଧ୍ୟରେ ସବୁ ଦିଗ **adjust** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ହୋଇ ରହିଛି । ଆମ୍ଭେମାନେ ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭୁଟି ଦେଖୁ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷ ହିସାବରେ ଆମ୍ଭର ଯାହା କରଣୀୟ ଓ ସାଧନୀୟ ଥାଏ ତାହା ନ କରୁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୧/୧୪.୧.୧୯୪୮

॥ ମନ୍ତ୍ର କ'ଣ ॥

ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ମହିଳା ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ-ମନ୍ତ୍ର କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **Mantra is a formulated clue, meditating on which leads to the unfoldment of the cause.** (ମନ୍ତ୍ର ମାନେ ଏଭଳି ସୂତ୍ରାକୃତ ସଙ୍କେତ, ଯାହାର ଧ୍ୟାନ କାରଣକୁ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ କରେ) । ମନ୍ତ୍ରର ଉଦ୍‌ଗୀତାଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠା ନେଇ ଅନୁରାଗ ଭରି ନିୟମିତ ମନ୍ତ୍ର ସାଧନ କରିଲେ **wealth of perception** (ବୋଧ ବିଭୂତି) ବଢ଼ିଗଲେ ।

ଭକ୍ତ ମହିଳା- ବହୁ ପ୍ରକାରର ମନ୍ଦ ତ ଭାରତରେ ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବୀଜ ମନ୍ଦ ଶବ୍ଦ ତତ୍ତ୍ୱର ବ୍ୟାପାର । ଏକ-ଏକ ବୀଜ ବୋଧଭୂମିର ଏକ-ଏକ ସ୍ତରକୁ **represent** (ସୂଚିତ) କରେ । ସେଥିପୋଗୁଁ କହୁ ମନ୍ଦ ରହିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । କୌଣସି ସ୍ଥଳ ସ୍ତରର ମନ୍ଦ ବା ନାମକୁ ଚରମ ବୋଲି ମନେ କରି ସେଥିରେ ଅଟକି ରହିଲେ ମଣିଷର **progress** (ଉନ୍ନତି) **blocked** (ରୁକ୍ତ) ହୋଇଯାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଯୁଗ ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାର କଥା ଏତେ କରି କୁହାଯାଇଛି । ଏହାର ମୂଳ କାରଣ- **He is the most evolved person in evolution** (ବିବର୍ତ୍ତନ ରାଜ୍ୟରେ ସେହିଁ ସବୁଠାରୁ ବିବର୍ତ୍ତିତ ପୁରୁଷ) । ସେ ଯେଉଁ **holy name** (ସତ୍ ନାମ) ନେଇଆସନ୍ତି, ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ ସବୁ ନାମ ନିହିତ ଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଏହି ନାମ ଗ୍ରହଣ କରି ବିହିତ ଭାବରେ ଯଦି ଅନୁଶୀଳନ କରାଯାଏ, ତଦ୍ୱାରା ଖୁବ୍ **effective** (କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ) ହୁଏ ।

ଭକ୍ତ ମହିଳା- ଓଁ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏହା ବି ଏକ ନାମ ଅଟେ । **I think from 'Om' comes Amen** (ମୋର ମନେ ହୁଏ ଓଁ ଠାରୁ 'ଏୟାମେନ୍' କଥାଟି ଆସିଛି) ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୧୪.୧.୧୯୪୮

॥ ଇଷ୍ଟାର୍ଥ ପୂରଣ ଧର୍ମଜଗତର ଏକ ତାପା କଥା କି ନୁହଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ମଣିଷ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱକଙ୍କର ଓ ବୃହତ୍ତର ପରିବେଶର ସେବାର କଥାଟା ବୁଝେ, କିନ୍ତୁ ଏହାରି ଭିତରେ ଆପଣ କାହିଁକି ଯେ ଇଷ୍ଟାର୍ଥ ପୂରଣର କଥାଟା କହନ୍ତି ସେହି କଥାଟାକୁ ସମସ୍ତେ ଭଲ କରି ଧରିପାରି ନାହିଁ । ଅନେକେ ମନେ କରନ୍ତି, ସେହିଟା ଏକ ଅବାଚ୍ଛର ବ୍ୟାପାର, ଧର୍ମ ଜଗତର ତାହା ଏକ ଜବରଦସ୍ତିର କଥା, ଯାହାର କୌଣସି ବାସ୍ତବ ଉପଯୋଗିତା ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏହିଟା ହିଁ ହେଲା **fundamental** (ମୂଳ) କଥା । ଏହାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ନଦେଲେ ଆପଣଙ୍କର ସତ୍ତାର ସ୍ଥିତି କେଉଁଠି ? ପରିବେଶ ତାହାର ନିଜ ପ୍ରୟୋଜନ ମେଷ୍ଟାଇବାର ତାରିଦରେ ଆପଣଙ୍କୁ କେଉଁ ଏକ ବେକାଇବାରେ ଟାଣିନେଇ ଧୁଳିସାତ କରିଦେବ, ତାହା ଆପଣ ଠାକୁରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ସତ୍ତା ପୋଷଣୀ ସେବା ଆପଣ ଦେଇପାରିବେ ନାହିଁ, ଯଦି ଆପଣଙ୍କର ଇଷ୍ଟାର୍ଥପୂରଣ ଧର୍ମର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଶକ୍ତ ନଥାଏ । ପରିବେଶ ସେତେବେଳେ ଆପଣଙ୍କର ସେବାପ୍ରାଣତାକୁ

କାମରେ ଲଗାଇବ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରବୃତ୍ତିପୋଷଣ ପାଇଁ । ଏହି ପରି ଆପଣ ବୋକା ଦେନେଇ ଯିବେ । ପରିବେଶ ପାଇଁ ଦେଇ କରିବେ, କିନ୍ତୁ କୌଣସି ମଣିଷ ଆପଣଙ୍କର **asset** (ସଂପଦ) ହେବେ ନାହିଁ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆପଣଙ୍କର ବୃତ୍ତିରେ ତେଲମାଲିୟ କରିବାପାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ବାହାବା ଦେବେ, ଆଉ ଆପଣ ବି ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ବାହା ବାଃ ପାଇବାର ଲୋଭରେ ସେମାନଙ୍କର ଆଜେ-ବାଜେ ଚାହିଦାଗୁଡ଼ିକୁ ମେଷ୍ଟାଇ ଖୁସୀ କରାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ଚାଲିବେ । ଶେଷ ଫଳାଫଳ ହେଲା- ଆପଣଙ୍କର ଦୁଃଖ କ୍ରମଶଃ ବଢ଼ିଉଠିବ । ଆପଣ ଯେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କର ଚାହିଦାର ସଙ୍ଗରେ ତାଳ ରଖି ଚାଲି ପାରିବେ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ଆପଣଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରି ଚାଲିବେ । ଲାଭର ମଧ୍ୟରେ ଲାଭ ହେବ ଏହି ଦୁଃଖଭାର । 'ପୁରସ୍କାର ବାରାଙ୍ଗନା ଚିରସ୍କାର' । ଅସଲ କଥା, ମଣିଷକୁ ସେବା କରାଯାଏ ସେତେବେଳେ ଯେତେବେଳେ ତାହାର ଭିତରର ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ଆତ୍ମଶକ୍ତିର ଉଦ୍‌ବୋଧନ କରେଇ ଦିଆଯାଏ । ଇଷ୍ଟାନୁଗ ସେବାର ଭିତର ଦେଇ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ । ଇଷ୍ଟାନୁଗ ସେବାର ଅଙ୍ଗ ହିଁ ହେଲା ବହିରଙ୍ଗ ସେବାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାହାର ଭିତରଟାକୁ **adjust** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ)କରିବା, ଯଦ୍ୱାରା ସେ କେବଳ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି ନେଇ ବିବ୍ରତ ନ ଥାଏ ଏବଂ ନିଜର ଗୁମାସ୍ତ ଶକ୍ତିକୁ ଜାଗ୍ରତ କରି କର୍ମରେ ଲାଗି ରହିବାର ତାରିଦକୁ ବୋଧ କରିପାରେ । ଏଥିପାଇଁ ତାହାର ଭିତରର ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣତାକୁ ସଞ୍ଚାରିତ କରି ତା'ର ସତ୍ତାରେ ହାତ ଦେବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଚିକିତ୍ସା ନ କରିଲେ ସବୁ ଯେ ବ୍ୟର୍ଥ । ମୁଁ କହେ ବାପ-ମାଆଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଜିନିଷ । କିନ୍ତୁ ତାହା ଯଦି ଇଷ୍ଟାନୁଗ ପରିଣତି ଲାଭ ନ କରେ, ତାହା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟତିରାଗ ଭକ୍ତିରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ହୁଏ । ଗୋଟିଏ ମାଳା ଗୁନ୍ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ମାଳାର ଦୁଇଟା ଦିଗ ଯଦି ଏକ ସଙ୍ଗରେ ବାନ୍ଧି ନ ଦିଅନ୍ତି, ତେବେ ତାହା କାହାରି ଗଳାରେ ପିନ୍ଧାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ମାଳା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ତାହା ମାଳାର କାମ କରେ ନାହିଁ । ସେବା ଓ ଭକ୍ତି ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ଅଲଗା ବ୍ୟାପାର ହୋଇଯାଏ ଯଦି ତାହା ଇଷ୍ଟବନ୍ଧନରେ ବନ୍ଧା ନ ଯାଏ । ତାହାଦ୍ୱାରା କୌଣସି ସ୍ୱାର୍ଥକତା ଲାଭ କରାଯାଇପାରେ ନାହିଁ । ତାହା ଛଡ଼ା ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣତା ନ ରହିଲେ ମଣିଷଗୁଡ଼ିକ ଗୁଳ୍ମ ବାନ୍ଧି ବଢ଼ି ଉଠିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ପୁଣି **Inter-interested** (ପରସ୍ପର-ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱିତ) ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୧୭.୧.୧୯୪୮

॥ ଗାତାରେ ଥିବା ନିମ୍ନ ଶ୍ଳୋକର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ଦାଦା କହିଲେ-ଗାତାର ନବମ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଏକ ଶ୍ଳୋକ ଅଛି- ଯଥା

‘ମୟାଧକ୍ଷେଷା ପ୍ରକୃତି ସୂକ୍ଷ୍ମତେ ସତଗାତରମ୍’

ହେତୁନାନେନ କୌତେୟ ଜଗଦ୍‌ପରିବର୍ତ୍ତତେ’ ।

ଏହାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ? ଏଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କାରଣର ସଂପର୍କଟା କିପରି ? ଜଗତର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଙ୍ଗରେ ଏହାର ସମ୍ପର୍କ କିପରି ରହିଛି । ବାସ୍ତବ ଜଗତରେ ଯାହା ଘଟେ ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ଏହାର ପ୍ରକାଶ କିପରି ବୁଝାଯାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏହି ଶ୍ଳୋକର ବଙ୍ଗଳା ଅର୍ଥଟି କ'ଣ ଟିକିଏ କୁହନ୍ତୁ ?

ଉଚ୍ଛ ଦାଦା- ମୋର ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ପ୍ରକୃତି ଚରାଚରସ୍ଥ ସବୁକିଛିକୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ, ହେ' କୃତ୍ତି ପୁତ୍ର ! ଏହି କାରଣରୁ ଜଗତ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପରିବର୍ତ୍ତତ ହୋଇ ଚାଲେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏହାର ମାନେ ତ ଖୁବ୍ ସସ୍ପ । ମୂଳ କଥା ହେଲା ଯେ ପୁରୁଷର ସଦା ହିଁ ପ୍ରକୃତିର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନରେ ନାନା ଭାବରେ ଯାହା କିଛି ବିସୃଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରସବ କରିଥାଏ ସ୍ତ୍ରୀ । ସାମା ହିଁ ପ୍ରସୂତ ହୁଏ ସ୍ତ୍ରୀଠାରେ, ସ୍ତ୍ରୀର ଭାବ ମାଫିକ, ତେଣୁ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ବୋଲାଯାଏ ଜାୟା, ସାମା ହିଁ ଯେପରି ନିଜେ ସ୍ତ୍ରୀଠାରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରେ । ଏକ ହିଁ ସାମା ସ୍ତ୍ରୀର ବିଭିନ୍ନ ସନ୍ତାନ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ପାର୍ଥକ୍ୟ ହୁଏ ତାହା ସଂଘଟିତ ହୁଏ, ସୃଜନ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ନାରୀର ମନୋଭାବର ପାର୍ଥକ୍ୟ ହେତୁ । ‘ନିପରିବର୍ତ୍ତତେ’ ମାନେ ବିଶେଷ ରୂପେ ପରିବର୍ତ୍ତତ ହୁଏ । ରତିକାଳରେ ମାଆର ଭାବଭୂମି, ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନା ଯେଉଁ ଭାବରେ ଥାଏ, ସେହି ପ୍ରକାରର ବିଶିଷ୍ଟତା ସମ୍ପନ୍ନ ସନ୍ତାନ ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ନିୟମ ଅଛି, ଯେତେବେଳେ ସେତେବେଳେ, ଯେପରି ସେପରି ଭାବରେ ସାମା-ସ୍ତ୍ରୀ ମିଳିତ ହେବା ଠିକ୍ ନୁହଁ । ତାହାଦ୍ୱାରା ସନ୍ତାନ ଭଲ ହୁଏ ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀ ଯେତେବେଳେ ସଦ୍‌ଭାବରେ ଭାବିତ ଥାନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଶରୀର-ମନ ଯେତେବେଳେ ସୁସ୍ଥ ଓ ଦୀପ୍ତ ରହିଥାଏ ଓ ସେ ଯେତେବେଳେ ଆଗ୍ରହର ସଙ୍ଗେ ସାମାକୁ କାମନା କରେ, ସେତେବେଳେ ଉପଗତ ହେବା ଉଚିତ୍ । ଅନ୍ୟଥା ନୁହଁ । ସଭାବତଃ ସାମାର ମନ ରହିବ ଇଷ୍ଟମୁଖୀ ଉଦାମତା ନେଇ ବିଭୋର । ସ୍ତ୍ରୀ ଯେତେବେଳେ ପବିତ୍ର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ପ୍ରୀତି ନେଇ ତାକୁ ଚାହିଁବ, ସେତେବେଳେ ଯଦି ମିଳନ ଘଟେ ଶୁଭ ସମେଶର ଉଚ୍ଚଳତାର ଭିତର ଦେଇ, ସେତେବେଳେ ଉନ୍ନତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ ସନ୍ତାନର

ଆଗମନ ହିଁ ଆଶା କରାଯାଏ । ସନ୍ତାନର ଜନ୍ମଦାନ ଗୋଟିଏ ପରମ ପବିତ୍ର କର୍ମ । ଏହା ପାଇଁ ସାମା-ସ୍ତ୍ରୀ ଉଭୟର ହିଁ ସାଧନା ଓ ସଂଯମ ଆବଶ୍ୟକ । ନହେଲେ ପଶୁ ମନୋବୃତ୍ତି ସମ୍ପନ୍ନ ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମନେବ । ସୁପ୍ରଜନନ ହେବାକୁ ଗଲେ ପୁଣି ଆବଶ୍ୟକ ସୁବିବାହ । ସଙ୍ଗତିଶୀଳ ସମାଚୀନ ବିବାହ ନ ହେଲେ ସୁସନ୍ତାନର ଜନ୍ମ ସୁଦୂରପରାହତ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଦେଶରେ ଏହି fundamental (ମୌଳିକ) ଦିଗ ଉପରେ ଚକ୍ଷିଗଣ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନଜର ଦେଉଥିଲେ । ସେଥିଯୋଗୁଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ସାଧାରଣତଃ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉପଯୁକ୍ତ ମଣିଷର ଅଭାବ ହେଉ ନ ଥିଲା । ଆଜିକାଲି ଏକ ଉନ୍ନତ ମଣିଷ ଖୋଜିଲେ ମିଳେ ନାହିଁ । ତାହାର କାରଣ ବିବାହ ଗଣ୍ଡଗୋଳ । ଆଉ ବିବାହ ଠିକ୍ ଧରଣର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସାମା-ସ୍ତ୍ରୀର ତପସ୍ୟା ପରାୟଣତା ଓ ବହିତ ଚଳନର ଅଭାବରେ ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାୟଣ, ଶ୍ରଦ୍ଧାହୀନ, ଗୁଗୁଣ, ସାର୍ଥପର, ସଂକୀର୍ଣ୍ଣମନା, କ୍ଷାଣ ମସ୍ତିଷ୍କ, ପ୍ରତିଭାହୀନ ମଣିଷର ଆମଦାନୀ ହେଉଛି ବେଶୀ ମାତ୍ରାରେ । ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ କେତେବେଳେ କେମିତି ଛିଟକି, ଛିଟକି କିଛି-କିଛି ଭଲ ଲୋକ ଜନ୍ମ ନେଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ବୌଦ୍ଧତ୍ୱରେ ସମାଜ ଟିକି ରହିଛି ବହୁ ଦିନ ଧରି । ନ ହେଲେ ବଞ୍ଚିବାର ପଥ ଆଉ ନାହିଁ । ବାପା-ମାଆ ଉଭୟ ହିଁ ଭଲ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ବାପା କୁହାଯାଏ, ତାହାର ଅର୍ଥ ଯେ ବପନ କରନ୍ତି । ତୁମ୍ଭର ବାପା କିଏ ? ତା'ର ଅର୍ଥ ତୁମ୍ଭେ ଯେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଛ, ଏହି ଉତ୍ପାଦନର ବାଜ ବପନ-କର୍ତ୍ତା କିଏ ? ମାଆ ମାନେ ପରିମାପିତ କରି ଦିଅନ୍ତି ଯିଏ । ସାମା ପ୍ରତି ସ୍ତ୍ରୀର ଗାଣ ଓ ଗୁଣଗ୍ରହଣମୁଖରତାର ତାନ ଯେତେବେଳେ ଯେପରି ଥାଏ, ସେତେବେଳେ ସେ ସେହି ପ୍ରକାରର ସେତେ ଟିକକ ମୂର୍ତ୍ତି କରି ତୋଳିପାରେ ତାହାର ସାମାକୁ ତାହାର ସନ୍ତତି ଭିତରେ । ଏହି ଗାଣ ଓ ଗୁଣଗ୍ରହଣମୁଖରତାର ଉନ୍ମୁଖତା ହେଲା measuring agent (ପରିମାପନ ଶକ୍ତି) ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୧୮.୧.୧୯୪୮

॥ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବ୍ୟଭିଚାର କେଉଁଟା ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କ ନିକଟରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା, ସେ କ୍ରମାଗତ ଗୁରୁ ବଦଳାଇ ଥାଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ତାହା ଶୁଣି କହିଲେ - ଏହା ହେଲା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବ୍ୟଭିଚାର । ଯେଉଁ ଗୁରୁ ଦେଖିଲି, ତାଙ୍କଠାରେ ଦୀକ୍ଷା ନେଲି, ଏଥିରେ ନିଷ୍ଠା ବୋଲି କିଛି ରହିଲା ନାହିଁ, integration (ସଂହତି) ବୋଲି କିଛି ରହିଲା ନାହିଁ । ଗୁରୁକରଣ କରିବା

ପୂର୍ବରୁ ବରଂ ବିଚାର ବିବେଚନା କରି ନେବା ଭଲ; କିନ୍ତୁ କାହାରିକୁ ଗୁରୁ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରେ ତାଙ୍କୁ ତ୍ୟାଗ କରିବା ଭଲ ନୁହଁ।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ- ତାହା ହେଲେ ଏ କଥା ବୋଲାଯାଏ କାହିଁକି ଯେ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିଲେ 'ଗୁରୁତ୍ୟାଗ' ହୁଏ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସଦ୍‌ଗୁରୁମାନେ ସେହି ଯାହାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବତନ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗୁରୁଙ୍କର **fulfilment** (ପରିପୂରଣ) ରହିଥାଏ। ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରେ କାହାରି ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ବ୍ୟାହତ ହୁଏ ନାହିଁ। ସେ କାହାରି ଭାବରେ ବ୍ୟାଘାତ କରନ୍ତି ନାହିଁ। ସେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭକ୍ତିର **furtherance** (ଅଗ୍ରଗତି) ଘଟାଇ ମଣିଷକୁ **highest realisation** (ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅନୁଭୂତିର) ପଥରେ ପରିଚାଳିତ କରନ୍ତି। ତାଙ୍କୁ ପାଇଲେ କିନ୍ତୁ ତ୍ୟାଗ କରି ଅନ୍ୟ କେଉଁଠାରେ ଦୀକ୍ଷା ନେବା ଚଳେ ନାହିଁ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୨୧.୧.୧୯୪୮

II ମାନସିକ ବ୍ୟଭିଚାର କେଉଁଟା II

ମାନସିକ ବ୍ୟଭିଚାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଗୁରୁ-ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ଦାୟିତ୍ବ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ଅବହେଳା କରି ଅନେକେ ନିଜର ଖୁଆଲ-ଖୁସିରେ ତଥାକଥିତ ସତ୍ କର୍ମ କରି ବୁଲନ୍ତି। ହୁଏତ ଚାରିଆଡ଼େ ଡାଏ କରି ବୁଲୁଛି, କେଉଁଠି ହୁଏତ ମହୋତ୍ସବରେ ମାଡି ଯାଉଛି, କାହାର ବଜାରହାଟ କରି ଆଣୁଛି, କିନ୍ତୁ ଗୁରୁ ଯାହା ଯାହା କରିବାକୁ କହିଛନ୍ତି, ତାହା ସବୁ ବିସ୍ମରଣ ହୋଇ ଯାଇଛି। ଏହି ସମସ୍ତ ମାନସିକ ବ୍ୟଭିଚାର ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ। ଗୁରୁଙ୍କୁ ତ୍ୟାଗ କରି ନାହିଁ ବା ସେକଥା ବି ଭାବେନା; କିନ୍ତୁ ଗୁରୁଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ପାଳନ କରିବାକୁ ଯାଇ ଯେଉଁମାନେ ଅବାଚ୍ଛର ଉପପଥରେ ବିଭ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ଚାଲନ୍ତି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଦଳରେ ପଡ଼ନ୍ତି।....ପରମ ପିତାଙ୍କୁ ନେଇ **thoroughly engaged** (ପୁରାପୁରି ବ୍ୟାପୃତ) ରହିବା ହିଁ ନିୟତିର ନିଗ୍ରହ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅତିକ୍ରମ କରିବାର ଏକମାତ୍ର ପଥ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୨୧.୧.୧୯୪୮

II ବୈରାଗ୍ୟ ଆସିବ କେଉଁ ଉପାୟରେ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ଗାତାରେ ମନକୁ ସଂଯତ କରିବା ପାଇଁ ଅଭ୍ୟାସ ଓ ବୈରାଗ୍ୟ ଅନୁଶୀଳନ କରିବାର କଥା କୁହାଯାଇଛି। ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଉପରେ ତ ମଣିଷର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଟାଣ, ଏହିପରି ଅବସ୍ଥାରେ ବୈରାଗ୍ୟ ଆସିବ କିପରି?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଉପରେ ଅନୁରାଗ ପ୍ରବଳ ନ ହେଲେ ବୈରାଗ୍ୟ ଆସିପାରେ ନାହିଁ। ଏହି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନୁରାଗ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ କିଛି ନିହିତ ଅଛି। ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଉପରେ ଟାଣ ଯେତେ ବଢ଼େ, ଇଷ୍ଟ ସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ପ୍ରତିକୂଳ ଯାହା ତାହା ପ୍ରତି ଲାଗିଯାଏ ସେତେ ପରିମାଣରେ କମି ଆସେ। ବୈରାଗ୍ୟମାନେ ଏହା ନୁହେଁ ଯେ ବିଷୟ ଓ ସଂସାରକୁ ଅବହେଳା କରିବାକୁ ହେବ। ସବୁ କିଛିକୁ ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ଉପଯୋଗ କରି ତୋଳିବା ହିଁ ବରଂ ଅସଲ ବୈରାଗ୍ୟ। ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଅଭିପ୍ରାୟକୁ ରୂପଦେବା ପାଇଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଯାହା କିଛି କରି ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏବଂ ତାହାକୁ କରିବାକୁ ହେବ ଅତି ଆଗ୍ରହର ସହିତ-ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ, ତାହା ନ କରି ଉତ୍ସାହ ଉଦ୍‌ବିମାନ ହୋଇ, ଅଳସୁଆ ହୋଇ ବସି ରହିଲି, ତାହା କିନ୍ତୁ ବୈରାଗ୍ୟ ନୁହଁ। ମୋର ଜୀବନରେ ଇଷ୍ଟ ହିଁ ମୋର ସବୁଠାରୁ ପ୍ରିୟ ଓ ବଡ଼ ବୋଲି ମାନିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏବଂ ଜାଣିବାକୁ ହେବ। ତାଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଆଉ କେହି ହେଲେ ପ୍ରିୟତର ବା ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟବାନ ବୋଲି ମୋର ଜୀବନରେ କେହି ରହିବେ ନାହିଁ। ମୋର ଲକ୍ଷ-ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଆଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ସେହି ଟଙ୍କା ରହିବ ମୋର ଇଷ୍ଟ ସେବା ଓ ଇଷ୍ଟାର୍ଥୀ ସେବା ପାଇଁ। ଟଙ୍କା ପାଇଁ ଯଦି ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ, ତା'ହେଲେ ମୁଁ ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ଯେ କୌଣସି ତ୍ୟାଗ ସାକାର କରି ନେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବି। ଏହା ତ୍ୟାଗ କରି ମଧ୍ୟ ତ୍ୟାଗର କୌଣସି ଅହଂକାର ରହିବ ନାହିଁ। ବରଂ ମୋର ଅର୍ଥ ତାଙ୍କର କୌଣସି ସେବାରେ କିମ୍ବା ତାଙ୍କର **wishes** (ଇଚ୍ଛା) **fulfil** (ପରିପୂରଣ) କରିବା ପାଇଁ ଲୋକସେବାରେ ଲାଗିଛି ବୋଲି ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ମନେ କରିବି।.... ମୋର ଜୀବନର ସବୁ କିଛି ହିଁ ତାଙ୍କରି ଦାନ ବୋଲି ଜାଣିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ତାଙ୍କରି ସେବାରେ ନିୟୋଗ କରିବାକୁ ହେବ। ଏହା ହେଲେ ମଣିଷ 'ମୁଁ' 'ମୋର', 'ମୁଁ' 'ମୋର' କରି ପାଗଳ ହେବ ନାହିଁ, ଜଡ଼ାଇ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ। ସେ ସବୁ କିଛିରେ ଲିପ୍ତ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଲିପ୍ତ ଥାଏ। ତାହାର ଆସକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ଥାଏ ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ। ଫଳରେ ରୂପ, ଗୁଣ, ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ, ସମ୍ମାନ, ପ୍ରତିପତ୍ତି, ଭୋଗସୁଖ କୌଣସିଟା ତାକୁ ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରୁ ଦୂର କରିପାରେ ନାହିଁ। ଏହି ଅବସ୍ଥାକୁ ବୋଲାଯାଏ ଅନାସକ୍ତି ବା ବୈରାଗ୍ୟ। ଆଉ କୌଣସି କିଛି ଯଦି ତାହାର ଇଷ୍ଟ ଚଳନରେ ଏକାନ୍ତ ଭାବରେ ବ୍ୟାଘାତ ଘଟାଏ ଏବଂ ସେ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଯଦି ସେହି ସବୁର ଇଷ୍ଟାନୁଗ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଓ ସମାଧାନ କରି ନ ପାରେ, ତେବେ ଯେ କୌଣସି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାହାକୁ ପରିହାର କରିବାକୁ ତାହାର ଅଟକାଏ ନାହିଁ। ବିଲୁପ୍ତମାନ ଯେପରି ନିଜର ଦୁଇଟି ଚକ୍ଷୁକୁ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇଥିଲେ, କାରଣ ସେହି ଚକ୍ଷୁ ଦୁଇଟି ନାରୀର ରୂପ ଆଡ଼କୁ ତାଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରାଇ ତାଙ୍କର ମନକୁ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମଠାରୁ ଦୂରେଇ ନେଇ ଯାଉଥିଲା।

ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ- ଏହି ପ୍ରକାରର ଚରମ ପନ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିବା କ'ଣ ଭଲ ? ଏହାଦ୍ୱାରା ତ ମଣିଷ ଠିକ୍‌ଗଲା । ଯେଉଁ ଚକ୍ଷୁ ନାଗାର ରୂପ ଆଡ଼କୁ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ସାଧନାର ବ୍ୟାଘତ ଘଟାଇଲା, ସେହି ଚକ୍ଷୁ ଦେଇ ସାଧନାର ସହାୟକ ଅନେକ କିଛି ତ ସେ ଦେଖୁ ପାରିଥାନ୍ତା । ଆଉ, ଚକ୍ଷୁ ନ ରହିଲେ ତ ପରମ୍ପରାପେକ୍ଷା ହୋଇ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ । ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ଜୀବନ-ଚଳଣି ଓ ସାଧନା ବ୍ୟାହତ ହୋଇଥାଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ତୁମେ ତୁମ୍ଭ ବୋଧରେ ଯୁକ୍ତିବିଚାର କରୁଛ ତୁମ୍ଭ ଭଳି । ଅନନ୍ୟମାନା ହୋଇ ଈଶ୍ୱର ଭଜନର ବ୍ୟାକୁଳତା ବିଲମ୍ବଜାଳକୁ ଯେ କିପରି ଭାବରେ ପାଇ ବସିଥିଲା, ତାହା କ'ଣ ତୁମ୍ଭେ ଧାରଣା କରି ପାରିବ ? ଭାବି ଦେଖ, କେହି ନିଜର ଚକ୍ଷୁକୁ ନିଜେ ନଷ୍ଟ କରିଦେବ । ତାହା ଖେଳ କଥା ନୁହଁ । ଆଉ, କୌଣସି ଖୁଆଲା ବଶରେ ସେ ତାହା କରିବାକୁ ଯାଇ ନାହିଁ । ସେ ତାହା କରି ବସିଛି ପ୍ରାଣ-ଉଚ୍ଛ୍ୱାଳ ଭଗବଦ୍-ନିଶାର ତାରିଦରେ । ବାଲବେଳ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ତାହା ଅଛି ଏବଂ ମୁଁ ଶୁଣିଛି-ତୁମ୍ଭର ଚକ୍ଷୁ ଯଦି ତୁମ୍ଭର ଜୀବନ-ସାଧନାର ପଥରେ ବ୍ୟାଘତ ସୃଷ୍ଟି କରେ, ତେବେ ଦରକାର ହେଲେ ବରଂ ସେହି ଚକ୍ଷୁକୁ ଉପାଡ଼ି ପକାଅ । ହାତ ଯଦି ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରେ, ତେବେ ହାତକୁ ମଧ୍ୟ କାଟି ପକାଅ । ଶରୀରକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ରଖିବାକୁ ଯାଇ ଆତ୍ମାର ଅଧୋଗତି ସାଧନ କରିବା ଅପେକ୍ଷା ଶରୀରର ଅଙ୍ଗହାନୀ ଘଟାଇ ଆତ୍ମାକୁ ଅକ୍ଷତ ରଖିବା ଭେଦ ଭଲ । ମୋର ଭଲ ଭାବରେ ତାହା ମନେ ନାହିଁ, ତୁମ୍ଭେମାନେ ତାହା ପଢ଼ି ଦେଖୁନି । ଗଛର ମୂଳକୁ ଠିକ୍ ରଖିବାକୁ ଗଲେ ଯଦି କେତେବେଳେ ତାଳପତ୍ରକୁ କାଟିବାକୁ ହୁଏ, ତାହା କେବେ ହେଲେ ଦୋଷାବହ ନୁହଁ । ଶାଖା ତାଳପତ୍ରର ମାୟା ମମତାର ଖାତିରରେ ଗଛର ମୂଳକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେବା ତାହା କ'ଣ ଭଲ ? ଜୀବନର ମୂଳ ଜିନିଷ ହେଲା ଭକ୍ତି । ବାହ୍ୟକ କୌଣସି କ୍ଷତି ସାକାରରେ ଯଦି ଭକ୍ତି ପୁଷ୍ଟ ହୁଏ, ସେହି କ୍ଷତି ସାକାରରେ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲୋକସାନ ହୁଏ ନାହିଁ, ଦୋଷ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ତେବେ ଯେଉଁଠି ଅନୁରାଗ ନାହିଁ, ଅନୁରାଗର ସାଧନା ନାହିଁ, ଅଥଚ ତ୍ୟାଗ, ଅବଦମନ ଓ କୁଚ୍ଛ ସାଧନାର କସରତ ମୁଖ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଛି- ଏହି ଧରଣର ଜିନିଷ ଆଉ ଯାହା ବି ହେଉ କିନ୍ତୁ ଧର୍ମ ନୁହଁ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୨୪.୧.୧୯୪୮

II ପ୍ରକୃତିର ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଅଛି କି ନାହିଁ II

ଜଣେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ -ପ୍ରକୃତିର କ'ଣ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଅଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଅଛି ନିଶ୍ଚିତ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ କାହିଁକି ? ଆପଣ ନିଜେ ହିଁ ତ ପରମ ପିତାଙ୍କଠାରୁ ଉଦ୍ଭୂତ । ତେବେ ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରକୃତି ନେଇ ଆପଣ । ଆପଣଙ୍କଠାରେ ଥିବା ପ୍ରକୃତି ବିଶେଷ ବିଶେଷ ଅବସ୍ଥାରେ ବ୍ୟଥା ପାଏ । ସମୟ ସମୟରେ ଆପଣଙ୍କର ଶରୀର ଖରାପ ହୋଇପାରେ, ମନ ମଧ୍ୟ ଖରାପ ହୋଇଯାଏ, କେତେ ସମୟରେ ଆପଣ ଦୁଃଖ ସହି ନ ପାରି କାନ୍ଦି ପକାନ୍ତି । ଗଛପତ୍ର, ଧୂଳିମାଟି ସବୁ କିଛିର ହିଁ ଏହିପରି ହୋଇଥାଏ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ତାହା ଭଳି ଦାଆରେ । ତେଣୁ ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ସାଧ୍ୟମତ ପୋଷଣ ଦେବାକୁ ହୁଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ବଞ୍ଚିବାର ପଥକୁ ସୁଗମ କରିଦେବାକୁ ହୁଏ- ସପରିବେଶ ନିଜ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ବିପନ୍ନ ନ ହୁଏ ସେଇ ଦୃଢ଼ରେ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କୌଣସି ଲାଭର ଆଶା ନରଖି ଦରଦୀ ହୋଇ ଯନ୍ତ୍ର ସହ ଆପଣ ଯଦି ଏକ ମରଣୋନ୍ମୁଖ ଗଛଟିକୁ ବଞ୍ଚାଇ ତୋଳନ୍ତି, ସେଥିରେ ବି ଆପଣଙ୍କର ଧର୍ମଜୀବନ ପୁଷ୍ଟ ହେବ । ଏହି ପ୍ରକାର ଗୁଣ ଥିଲେ ଆପଣ ହୁଏତ ଦିନେ ପ୍ରକୃତିର ଅନାହତ ଆଶୀର୍ବାଦ ଲାଭ କରି ପାରିବେ ।

ଆ : ପ୍ର : ୧୦/୨୪.୧.୧୯୪୮

II ଦିବ୍ୟୋନ୍ମାଦନାମୟ କେତେକ ଆଲୋଚନା II

ଆଶ୍ରମବାସୀ ଏକ ଆମେରିକୀୟ ଭକ୍ତ, ନବୀରତ ଆମେରିକୀୟ ଆସିଥିବା ଏକ ମହିଳାଙ୍କୁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କ ନିକଟକୁ ନେଇ ଆସି କହିଲେ- ଏହି ମାଆଟି ଆମ ଦେଶର ଲୋକ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ମାହାଜରେ ରହୁଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସ୍ମୃତ ହସି କହିଲେ- ବାଃ ! ଖୁବ ଭଲ ।

ଭକ୍ତ ମହିଳା- ଆପଣଙ୍କର କଥା ମୁଁ ଅନେକ ଶୁଣିଛି । ତେଣୁ ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କିଛି ଆଳାପ ଆଲୋଚନା କରିବାର ଆଗ୍ରହ ନେଇ ଏଠାକୁ ଆସିଛି । ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଆଲୋଚନା କରି ମୁଁ କିଛି ନୃତନ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ କରି ପାରିବି । ଯେଉଁମାନେ ଆପଣଙ୍କର ସଙ୍ଗ କରିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଧାରଣା ଆପଣଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରାର ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଅପୂର୍ବ ମୌଳିକତାର ଭାବବୋଧ ଅଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୁଁ ମୂର୍ଖ ମଣିଷ, ମୋର କୌଣସି ଜ୍ଞାନ-ତ୍ୟାଗ ନାହିଁ । ତେବେ ମୋର **experience** (ଅଭିଜ୍ଞତା) ମୋତେ ଯେପରି ଦେଖାଇଛି, ବୁଝାଇଛି, ମୁଁ ତାହାରି ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଯାହା କିଛି କହିଥାଏ । ତେଣୁ ପଡ଼ାଶୁଣା କରି ନ ଥିବା ବିଦ୍ୟାକୁ ଯଦି **originality** (ମୌଳିକତା) କୁହନ୍ତି, ତେବେ ତାହା ମୋର ଅଛି ।

ମାଆ-ଟି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କର ଅକପଟ ସରଳ ଉକ୍ତି ଶୁଣି ହସି ପକାଇଲେ। ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ଏକ ସହଜ ଅନ୍ତରଙ୍ଗତାର ପରିବେଶ ଗଢ଼ିଉଠିଲା।

ଉକ୍ତ ମାଆ- ଅନେକେ ମହତ-ସଂସ୍କାର ସଙ୍ଗରେ ନିଜକୁ ଜଡ଼ିତ କରାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଏହାର ପଶ୍ଚାତରେ ଆତ୍ମ ସମର୍ପଣ ଅପେକ୍ଷା ଆତ୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଆକାଂକ୍ଷା ହିଁ ପ୍ରବଳ ଥାଏ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ବ୍ୟସ୍ତ ଅହଂର ପ୍ରକୃତି ହେଲା ସମସ୍ତ-ଅହଂରେ ଉଦ୍ଭିନ୍ନ ହୋଇ ଉଠିବା। ଏହି ପ୍ରୟାସ ତାହାର ଲାଗି ହିଁ ରହିଛି। ତେଣୁ ସେ ଧରିବାକୁ ଚାହେଁ ଏପରି ଗୋଟିଏ କିଛି, ଯାହା ତାହାର ଏହି **craving** (ଆକାଂକ୍ଷା)କୁ **fulfil** କରିପାରେ। **Inner hankering** (ଭିତରର ଆକାଂକ୍ଷା) **dwell** (ବାସ) କରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ **individual** (ବ୍ୟକ୍ତି)ର ମଧ୍ୟରେ **to be sublimated** (ଭୂମାୟିତ ହୋଇ ଉଠିବା ପାଇଁ)। ଭୂମାର ମଧ୍ୟରେ, ବହୁର ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ନ ପାରିଲେ ତାହାର ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ। ଜଣକର **ego** (ଅହଂ) ଯେତେବେଳେ ବହୁ ଲୋକର **ego** (ଅହଂ)ର ସଙ୍ଗରେ ସଭାପୋଷଣା ସଙ୍ଗତି ଓ ସମ୍ପ୍ରତି ସ୍ଥାପନ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଆତ୍ମୀୟ ସୁଲଭ ସମ୍ପର୍କ ଗଢ଼ି ତୋଳିପାରେ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ହୁଏ ତାହାର ଉପଭୋଗ। ଜଣକର **ego** (ଅହଂ) ଯଦି ନିଜର ଶକ୍ତିମତାରେ ବହୁଲୋକର **ego** (ଅହଂ)କୁ ଦବେଇ ନିଜର ଅଧୀନ କରି ରଖେ, ସେଠାରେ କିନ୍ତୁ **mutual enjoyment** (ପାରସ୍ପରିକ ଉପଭୋଗ)ରହେ ନାହିଁ। ତେଣୁ ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟାପ୍ତି ବା ଉପଭୋଗ ହୁଏ ନାହିଁ। ସତଃସେଚ୍ଛ ଭଲପାଇବାର ମଧ୍ୟରେ କିନ୍ତୁ ଏକ ଅଧୀନତା ରହିଛି। ଆଉ ସେହି ଅଧୀନତାର ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ସୁଖ।

ଉକ୍ତ ମା- ମଣିଷ କ'ଣ ନିଜକୁ ବିଲୀନ କରିଦେବାକୁ ଚାହେଁ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମଣିଷ ନିଜର ସତ୍ତାକୁ ବଜାୟ ରଖି ବହୁ ଭାବରେ ବିବର୍ତ୍ତିତ ହେବାକୁ ଚାହେଁ। ଈଶ୍ବର ଯେପରି ଏକା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ବହୁ ହୋଇଛନ୍ତି- ନିଜକୁ ବହୁ ଭାବରେ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ, ତାଙ୍କରି ଦ୍ବାରା ସୃଷ୍ଟ ମଣିଷ ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ଚାହେଁ, ପ୍ରାନ୍ତି ଓ ସେବାର ଭିତର ଦେଇ ବହୁ ଲୋକର ସଙ୍ଗରେ ସମ୍ପର୍କାନ୍ୱିତ ହୋଇ ବହୁ ଭାବରେ ନିଜକୁ ଅନୁଭବ ଓ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ। ତେଣୁ କୁହାଯାଇଛି- **God created man after this own image** (ଈଶ୍ବର ନିଜର ପ୍ରତିଛବି କରି ମଣିଷକୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି)। ଈଶ୍ବର ଯେପରି ସବୁ କିଛି ସୃଷ୍ଟି କରି ନିଜକୁ ବିଲୀନ କରିନାହାଁନ୍ତି, ତାଙ୍କର ନିଜତ୍ବ ଅରୁଣ ହୋଇ ରହିଛି। ମଣିଷ ମଧ୍ୟ ତଦନୁରୂପ ଈଶ୍ବର

ଓ ତାଙ୍କରି ସୃଷ୍ଟିକୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଯାଇ ନିଜର ସତ୍ତାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହରାଇଦେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ। ସତନ୍ତ୍ର ସତ୍ତାବୋଧ ଯଦି ବିଳକୁଳ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ଯେ ଉପଭୋଗକାରୀ ବୋଲି କେହି ରହିବେ ନାହିଁ। ଯେ ଉପଭୋଗ କରିବ, ସେ ହିଁ ଯଦି ନ ରହେ, ତାହାହେଲେ ଉପଭୋଗ ମଧ୍ୟ ରହେ ନାହିଁ।

ଆମେରିକାନ ଭକ୍ତ- ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସତ୍ତା ଯଦି ଯାଶୁଶ୍ରୀଙ୍କଠାରେ ଉଦ୍ଗତି (**sublimation**) ଲାଭକରେ, ତାହା ହେଲେ ତାହା ବହୁତ ଲୋକର ମଧ୍ୟରେ ବିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ପାରିବ କିପରି?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୁଁ ଯଦି ମୋର ପୁଅକୁ ଭଲପାଏ, ତାହା ହେଲେ ସହଜରେ ବୁଝିପାରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ପିତାର ତାହାର ସନ୍ତାନ ପ୍ରତି ଭଲ ପାଇବାଟା କିପରି ସହଜ, ସୁନ୍ଦର। ଯାଶୁଶ୍ରୀଙ୍କୁ ଯଦି ଭଲପାଏ, ତେବେ ସେ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଭଲପାଆନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ବି ମୁଁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଶିଖେ। ଏହିପରି କରି **circle** (ବୃତ୍ତ) **expanded** (ବିସ୍ତୃତ) ହୁଏ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ- ତାହା ହେଲେ ବିବର୍ତ୍ତନର ମୂଳରେ ଅଛି ଭଲ ପାଇବା?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୋର ମନେ ହୁଏ ତାହା। ମୁଁ ଯଦି ଭଗବାନ ଯାଶୁକୁ ଭଲ ପାଏ, ତା'ହେଲେ ସମସ୍ତ **prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ)ଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇ ପାରିବି, ସମସ୍ତ **prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ) ଯେପରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଭଲପାଇ ପାରିବି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷକୁ। ଆମେ ପୁଣି ଆତ୍ମମାନଙ୍କର **prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ)ଙ୍କୁ ଭଲପାଇ ପାରିବୁ **through our present Guru** (ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୁରୁଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ)। **Christ** (ଯାଶୁଶ୍ରୀଙ୍କ) ଆଜି ଗନ୍ତମାସ ସକ୍ବଳ ଦେହଧାରୀ ହୋଇ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ନାହାଁନ୍ତି, ସେଥିପାଇଁ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ସତକ୍ଷ୍ରେରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉନାହୁଁ, କିନ୍ତୁ ଯେ ସମସ୍ତ ଦେହ-ମନ-ପ୍ରାଣ ଓ ସତ୍ତା ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଆନ୍ତି, ତାଙ୍କରି ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଆଜିକି ଆମେମାନେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇପାରୁ।

ଉକ୍ତ ମାଆ- ପ୍ରଭୁ ଯାଶୁଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତି ରୂପକୁ ଆମେମାନେ ଦେଖିବାକୁ ନପାଇଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଭାବରୂପ ଆମେମାନେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ, ତାଙ୍କର ବାଣୀ ଓ ନୀତିର ମଧ୍ୟରେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମେମାନେ କୌଣସି ଗୁଣକୁ ବୋଧକରି ପାରିବୁ ନାହିଁ, ଯଦି ତାହା ଆମେ ଏକ ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ **manifested** (ବ୍ୟକ୍ତ) ନ ଦେଖିପାରି,

ତାର ଆଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ କଥାର ରାଜ୍ୟରେ ରହିଯାଉ, ବୋଧର ରାଜ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚି ପାରି ନ ଥାଉ ।

ଉକ୍ତ ମାଆ- ଗଭୀର ଅନୁଭୂତିର ସମୟରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ବୋଧ ହୁଏ ତାହା ତ ନୈର୍ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ରକମର ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେତେବେଳେ ଭାଗବତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ପ୍ରତି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର **feeling** (ବୋଧ)ଟା ଅତ୍ୟନ୍ତ **keen and concentrated** (ତୀବ୍ର ଓ ଏକାଗ୍ର) ହୋଇଉଠେ । ତେଣୁ, ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଯେ ତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରତୀକ, ତାହାରି ରୂପ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ବୋଧରେ ଉଭାସିତ ହୋଇ ଉଠିଥାଏ ।

ଉକ୍ତ ମାଆ- କୌଣସି ବିଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆଶ୍ରୟ ନକରିଲେ ଭାଲବାସା କ'ଣ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିକାଶ ଲାଭ କରିପାରେ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **There will be disintegration and no concentration** (ତତ୍ତ୍ୱାରା ଭଲ ପାଇବାର ଖଣ୍ଡୀକରଣ ହେବ ମାତ୍ର ଏକାଗ୍ରତା ସାଧନ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ) । ପୁରା ଭଲ ପାଇବାଟା କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରେ କେନ୍ଦ୍ରିତ ହୋଇ ସାର୍ଥକତା ଲାଭ କରିପାରେ, ତନ୍ମୟ ସମ୍ମୁଖରେ ଏହିଭଳି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ହୁଏ **unrepelling adherence** ଓ **unconditional surrender** (ଅବ୍ୟୁତ ନିଷ୍ଠା ଓ ନିଃସର୍ଗ ସମର୍ପଣକୁ) ନେଇ । ନଚେତ୍ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଯେତେ ଟିକକ ମୋଳ ଖାଏ, ମୋର ଯେତିକି ପସନ୍ଦ ହୁଏ, ମାପି-ମାପି ଜଣେ ଜଣଙ୍କୁ ସେହିଭଳି ଭଲପାଇଲି, ଏହାର ଅର୍ଥ ମୁଁ କାହାରିକୁ ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ଭଲପାଇ ନାହିଁ, ଭଲପାଇଛି ମୋତେ ନିଜକୁ, ମୋର ପସନ୍ଦକୁ, ଅପସନ୍ଦକୁ ଓ ନିଜର ଖେଆଲି ଭାବକୁ । ଏହିଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ମୋର ଭଲପାଇବାର ବସ୍ତୁ ହୁଏ, ତାହାହେଲେ ମୋର ପରିଣତି ଯାହା ହୋଇପାରେ ତାହା ହିଁ ହେବ । ଏହି ପ୍ରକାରର ଭଲପାଇବାର ଭିତର ଦେଇ ମୋର **character** (ଚରିତ୍ର)ର **higher re-adjustment** (ଉନ୍ନତତର ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ) ହେବ ନାହିଁ । ତାହାଛଡ଼ା ଆତ୍ମସ ପଥରର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଉଦ୍ଭାପକୁ **feel** (ବୋଧ) କରିବା, ଆଉ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଉଦ୍ଭାପକୁ **feel** (ବୋଧ) କରିବା, ଏହି ଦୁଇଟିର ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଛି । **Lord Jesus** (ପ୍ରଭୁ ଯୀଶୁ) ହେଉଛନ୍ତି ଆତ୍ମସପଥର । **He can concentrate mercy for us** (ସେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର କରୁଣାକୁ କେନ୍ଦ୍ରୀକୃତ କରିଦେଇ ପାରନ୍ତି) ।

ଉକ୍ତ ମାଆ- ଭକ୍ତି ଛଡ଼ା ଜ୍ଞାନର ପଥରେ ତ ତାଙ୍କୁ ଲାଭ କରାଯାଇ ପାରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- କେହି ହୁଏତ **analytically approach** କରି (ବୈଶ୍ଳେଷଣ ସହକାରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ)ପାରେ ନେତି-ନେତି କରି । ତାହା **mathematically correct but practically not very serviceable** (ଗାଣିତିକ ଭାବରେ ଠିକ୍ କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ ଖୁବ୍ ବେଶୀ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନୁହେଁ) । ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ ପାଇଁ ସତତ ସାଧନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଭକ୍ତି ସାଧୁଲେ ହିଁ ଜ୍ଞାନ ଆପେ-ଆପେ ଆସେ ଭକ୍ତି ମୂଳକ କର୍ମର ପଥଦେଇ । ଆଉ ଭକ୍ତିଟି ବଡ଼ ସହଜ ସାଧନ, ଯେ ଚାହେଁ ସେ ହିଁ ପାଇ ପାରେ । କିଛି ନୁହେଁ କେବଳମାତ୍ର ଟିକିଏ ସୋହାଗର ସହିତ ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ଭାବିଚାଲି, ତାଙ୍କ କଥା କହିଚାଲି, ଆଉ ତାଙ୍କର **wish** (ଇଚ୍ଛା)ଗୁଡ଼ିକ **fulfil** (ପୂରଣ) କରିଚାଲି । ଦେଖୁ ଦେଖୁ **Love will sprout automatically** (ଭକ୍ତି ସତତ ଗଜେଇ ଉଠିବ) । ଭକ୍ତି ରୁଜ ହୋଇଯାଏ, ଏହି ଧରଣର ଭାବିବା-କହିବା-କରିବାକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବାର ନାହିଁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଅପଥା **blockade** (ଅବରୋଧ) ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ଭକ୍ତିର ପଥରେ ଅନ୍ତରର ବାଧା ହିଁ ସବୁଠାରୁ ବେଶି ଅସୁବିଧାର କାରଣ ହୋଇଥାଏ, ନ ହେଲେ ବାହାରର ବାଧାରେ ଝେଙ୍କ ବଢ଼େ ମାତ୍ର କମେ ନାହିଁ ।

ଆମେରିକାନ ଭକ୍ତ- ଭଲ ପାଇବା ମାନେ ହିଁ ପ୍ରିୟଙ୍କର ପ୍ରୀତିଜନକ କର୍ମ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **Love imparts ability** (ଭଲପାଇବା ସାମର୍ଥ୍ୟର ସମ୍ପାଦକ କରେ) ।

ଉକ୍ତ ଭକ୍ତ- ଏହି ଭଲ ପାଇବା ପୁଣି ଜ୍ଞାନକୁ ଆଣେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମଧୁର ଭାବରେ ହସି ଭକ୍ତିଟିର କଥାର ଅନୁମୋଦନ ଜଣାଇଲେ ।

ପରକ୍ଷଣରେ କହିଲେ- **Love is the lofty minister to devotion** (ଭାଲବାସା ଭକ୍ତିର ମହାନ ଅମାତ୍ୟ) ।

ଉକ୍ତ ଭକ୍ତ- ଯାହାକୁ ତାହାକୁ ଚାଲକ ହିସାବରେ ବା ନେତା ହିସାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ତାଙ୍କୁ ଭକ୍ତି ବା ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ଗଲେ ତ ବିପଦ ଅଛି । ହିଟଲରଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ଯାଇ ଜର୍ମାନୀ ଓ ଜର୍ମାନବାସୀମାନଙ୍କର କେତେ ଯେ ବିପନ୍ନ ହେବାକୁ ହେଲା ତାହାର ଇଅଭା ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେହି ପ୍ରକାରର ନେତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ହେବ ଯିଏକି

ସୁନାତ ଓ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ। ଗୁରୁହୀନ ଗୁରୁଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁସରଣ କରିବାର ନାହିଁ। ନେତାହୀନ ନେତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁସରଣ କରିବା ଠିକ୍ ନୁହଁ। ପୁଣି, ଗୁରୁଙ୍କର କେବଳ ଗୁରୁ ରହିଲେ ବି ହେବ ନାହିଁ, ନେତାଙ୍କର କେବଳ ନେତା ରହିଲେ ହେବ ନାହିଁ, ଯେ ଶ୍ରେୟ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଏତେ ବେଶୀ ଆନୁଗତ୍ୟ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯାହା ଫଳରେ ଶ୍ରେୟାଳୀ ଚଳଣ ବା ଭ୍ରାତ୍ର ଚଳଣ ତାଙ୍କ ଚରିତ୍ରରୁ ଯେପରି ପୁରାପୁରି ବିଦ୍ୟାମାନ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ- ଜର୍ମାନବାସୀ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ନେତା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ତ୍ୟାଗ ସାକାର କରିଥିଲେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୁଁ କହେ, **sacrifice for the leader who has sacrificed his ego for his beloved. Sacrifice yourself for Christ** (ସେହି ପ୍ରକାରର ନେତା ପାଇଁ ତ୍ୟାଗ ସାକାର କର ଯେ ତାଙ୍କର ପ୍ରେମ ପାଇଁ ନିଜର ଅହମିକାକୁ ବିସର୍ଜନ ଦେଇଛନ୍ତି। ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ ନିଜକୁ ବିସର୍ଜନ ଦିଅ)

ଉକ୍ତ ମାଆ-ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶ ଯାଶୁକ୍ତଠାରୁ ବ୍ୟୁତ ହୋଇ ଯାଇଛି। ସେମାନଙ୍କୁ କ'ଣ ଠିକ୍ ପଥରେ ପୁଣି ଫେରାଇ ଆଣି ହେବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ହଁ! କିଛି କଠିନ ବ୍ୟାପାର ନୁହଁ। ଏପରି କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି ରହନ୍ତି, ଯେକି ଯାଶୁଙ୍କୁ ସର୍ବତୋ ଭାବରେ ଭକ୍ତି କରନ୍ତି ଓ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତି ଏବଂ ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ନୀତି-ବିଧିକୁ ବାସ୍ତବ ଆଚରଣରେ ମୂର୍ତ୍ତି କରି ତୋଳନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ହେବ କାୟମନୋବାକ୍ୟଦେଇ। ଉକ୍ତ ପ୍ରକାର ଯାଶୁ ପ୍ରେମିକଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବସିଲେ ମଣିଷ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଶିକ୍ଷାପାଏ, ଦୁନିଆକୁ ମଧ୍ୟ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଶିଖେ। ଯେକୌଣସି ଏକ **prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ)ଙ୍କୁ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଭଲ ପାଇଲେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ **prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ)ଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ହୁଏ। କାରଣ, **prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ)ଗଣ ଏକ ଅଟନ୍ତି। ଯିଏ ରାମ, ସେ ହିଁ କୃଷ୍ଣ, ସେ ହିଁ ବୁଦ୍ଧ, ସେ ହିଁ ଯାଶୁ ସେ ହିଁ ମହମ୍ମଦ, ସେ ହିଁ ଚୈତନ୍ୟ, ସେ ହିଁ ରାମକୃଷ୍ଣ ରୂପେ ବିଦ୍ୟମାନ। କେହି ଯଦି ଜଣଙ୍କୁ ସାକାର କରେ, ଆଉ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କୁ ଅସାକାର କରେ, ତାହା ହେଲେ ଗୁଝିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଯାହାଙ୍କୁ ସେ ସାକାର କରେ ବୋଲି କହୁଛି, ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେ ପୁରା ମାତ୍ରାରେ ସାକାର କରି ନାହିଁ। ମଣିଷ ଅତୀତଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବା ବର୍ତ୍ତମାନଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅତୀତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି **prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ)ଙ୍କୁ ଯେପରି ସାକାର କରିନାଏ, ତଦନୁରୂପ

climate (ଆବହାତ୍ମା) ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ହେବ। ସମସ୍ତ **prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ)ଙ୍କୁ ନିଜ **prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ)ଙ୍କର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମୂର୍ତ୍ତି ବୋଲି ଜାଣିବାକୁ ହେବ। ଏହି ପ୍ରକାରର ବୋଧକୁ ନେଇ ସମସ୍ତ **prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ)ଙ୍କୁ ଭଲପାଇବାକୁ ହେବ। ଏହି ଭଲପାଇବା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଦେଶ-ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ, ସମ୍ପ୍ରଦାୟ-ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ, ଜାତି-ଜାତି ମଧ୍ୟ ଦେଇ ମିଳନଟି ସହଜ ସାଭାବିକ ହୋଇ ଉଠିବ। ଏହିପରି କରି ପୃଥିବୀରେ ସର୍ଗରାଜ୍ୟର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇପାରେ ସୁନ୍ଦର କରି।

ଉକ୍ତ ମାଆ- ଭଲବାସୀ ଓ ସେବା ଅକ୍ଷେପ୍ୟ, ନା କର୍ମ ବିରତ ନିର୍ଜନବାସ ଓ ପ୍ରାର୍ଥନାଦି ଭକ୍ତି-ଭଲବାସାରମ୍ଭ ସାଧନାର ପକ୍ଷେ ଶ୍ରେୟ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **Love** (ଭାଲୋବାସୀ) ଅଛି, କିନ୍ତୁ **activity** ଓ **service** (କର୍ମ ଓ ସେବା) ନାହିଁ, ସେ **love** (ଭାଲୋବାସୀ) **sterile** (ବନ୍ଧ୍ୟା)। ସେହିବା **love** (ଭାଲୋବାସୀ) କି ନୁହଁ ତା' ବି ମୁଁ ଜାଣେନା। **Love** (ଭଲ ପାଇବାଟା) ଯେତେବେଳେ **service** (ସେବା)ର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ମୂର୍ତ୍ତି ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ତାହା ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୁଏ। ଭଲପାଇବାର ଗଭୀରତା ଓ ବ୍ୟାପକତାକୁ ଯଦି କ୍ରମବୃଦ୍ଧିପର କରି ଜୀବନକୁ କ୍ରମୋନ୍ନତଶୀଳ କରି ତୋଳିବାକୁ ହୁଏ, ତେବେ ପ୍ରେମଙ୍କର ପ୍ରୀତି ସନ୍ଦୀପନା କର୍ମ କରିବାକୁ ହେବ। ନହେଲେ କେବଳ ନିର୍ଜନବାସ ଓ ପ୍ରାର୍ଥନା ଆଦି ସାଧାରଣ ମଣିଷକୁ ଭାବାଳୁ, ଆରାମପ୍ରିୟ, ନିଥର ଓ ଦୀର୍ଘଦୂରୀନ କରି ତୋଳିପାରେ। ଚୈତନ୍ୟ ଦେବ ବା ରାମକୃଷ୍ଣ ଦେବ ପରି ମଣିଷଙ୍କର ଦୀର୍ଘ ନିର୍ଜନ ସାଧନ କିନ୍ତୁ ତୀବ୍ର ବ୍ୟାକୁଳ ଚେଷ୍ଟାରେ ଭରା, ତା ମଧ୍ୟରେ ଆଳସ୍ୟ ବା ଶୈଥିଲ୍ୟର ଅବକାଶ ନଥୁଲା। ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଅନେକ ସମୟ ନିର୍ଜନ ସାଧନାର ନାମଧରି ଜଡ଼ତାରେ ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି, ତଦ୍ଭାରା **spiritual development** ତ ଦୂରର କଥା, **physical, mental** ଓ **moral development** (ଶାରୀରିକ, ମାନସିକ ଓ ନୈତିକ ଉନ୍ନତି) ବି **hampered** (ବ୍ୟାହତ) ହୁଏ।

ଉକ୍ତ ମାଆ - ମଣିଷ ଅନେକ ସମୟରେ ସମାଜକୁ ଛାଡ଼ି ବଣ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମୁକ୍ତିର ଚେଷ୍ଟାରେ, ସେ ସମୟରେ ଆପଣ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମଣିଷ **ignorance** (ଅଜ୍ଞତା) ଯୋଗୁଁ ଏହି ସବୁ କରିଥାଏ। କରିବାକୁ ଯାଇ ଦେଖେ ଯେ ଦୁନିଆ ଉଦ୍ଧାର ନହେଲେ ତାହାର ଉଦ୍ଧାର ନାହିଁ। **Christ** (ଖ୍ରୀଷ୍ଟ) ଏହି ଦୁନିଆରେ ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ **crucified**

(କୁଶବିଦ୍ଧ) ହୋଇ ଚାଲିବେ ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଣିଷ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲ ନ ପାଇଛି କର୍ମର ଭିତର ଦେଇ । ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇଲେ ମଣିଷ ବୁଝେ ଯେ କ'ଣ କରିଲେ ବା କେଉଁ ଭାବରେ ଚାଲିଲେ କହିଲେ ସେ ଖୁସୀ ହୁଅନ୍ତି ଓ ସୁଖୀ ହୁଅନ୍ତି, ଆଉ ଏହା ଜାଣି ସେ ନିଜର କର୍ମକୁ, କଥାକୁ ଓ ଚଳଣୀକୁ ସେହି ପଥରେ ନିୟୋଜିତ କରେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ସେ ନିଜେ ଯେପରି ସାଥକତା ଲଭେ, ପରିବେଶ ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ଉପକୃତ ହୋଇଥାଏ । ଇଷ୍ଟ ନିଷ୍ଠା ଲୋକର ସଂଖ୍ୟା ସମାଜରେ ଯେତେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ, ସେତେ ବେଶୀ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଗଣ ଜଗତରେ ଜୟଯୁକ୍ତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ବେଶୀ ରହେ । ମଣିଷର Love ଓ willing co-operation (ପ୍ରୀତି ଓ ସେକ୍ଷ ସହଯୋଗିତା) ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ମହାନ କର୍ମର ପ୍ରକୃତ soil (ଭୂମି) ଅଟେ ।

ଉକ୍ତ ମାଆ- ଗୀତାର ନିଷ୍ପାମ କର୍ମ ଏବଂ ଆପଣ ଯେଉଁ କର୍ମର କଥା କହୁଛନ୍ତି, ଏହି ଦୁଇଟି କ'ଣ ଏକ ଜିନିଷ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ହଁ ! ପ୍ରେମ୍ ସାଥୀ, ପ୍ରେମ୍-ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ପ୍ରେମ୍-ପ୍ରାପ୍ୟର୍ଥେ ଯେ ସମସ୍ତ କର୍ମ ତାହାହିଁ ପ୍ରକୃତ କର୍ମ, ଆଉ ତାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ନିଷ୍ପାମ କର୍ମ । ନିଜର କାମନାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ ମଣିଷ ଯେଉଁ ସବୁ କର୍ମ କରେ, ସେହିଗୁଡ଼ିକ ମଣିଷକୁ ମୋହାକ୍ଷନ୍ନ କରି ତୋଳେ । ଥରେ ଏହି ଜାଲରେ ଜଡ଼ାଇ ପଡ଼ିଲେ ମଣିଷକୁ ଏକ ପରେ ଆଉ ଏକ କର୍ମ ଏହିପରି ବହୁ କର୍ମ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରାଇ ନିଜସ୍ୱ ଗତି ପଥରେ ତାହାକୁ ଟାଣି ନେଇ ଚାଲେ । ସେ ସେହି କର୍ମମାନଙ୍କର ସତ୍ତା ପୋଷଣା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କୃତିତ କରି ପାରି ଥାଏ । କାରଣ, ସେହି ଉଚ୍ଚାଦର୍ଶ ମାନଦଣ୍ଡରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ତାହାର କର୍ମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇନାହିଁ, ତାହାର କର୍ମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ମାନଦଣ୍ଡରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ । ସେଥିପାଇଁ ତାହାର କର୍ମଧାରା ତାହାର ଅଧୀନ ନୁହେଁ, ସେହି କର୍ମଧାରା ତାହାର ପ୍ରବୃତ୍ତିର dynamic motion (ଗତିବେଗ)ର ଅଧୀନ । ତାହା ମଣିଷକୁ ଯେଉଁ ପରିଣତିର ପଥରେ ନେଇଚାଲେ, ମଣିଷ ସାଧାରଣତଃ ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତବର୍ତ୍ତ ହୋଇ ସେହି ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ । ଏହି ସମୟରେ ଏକ ସୁନ୍ଦର ଗନ୍ଧ ଅଛି । ଜଣେ ସାଧୁ ଥିଲେ । ମୂଷା ତାଙ୍କର କୌପାନାକୁ କାଟି ପକାଉଥିଲା । ତେଣୁ ମୂଷାକୁ ମାରିବା ପାଇଁ ସେ ଗୋଟିଏ ବିରାଡ଼ି ପୋଷିଲେ । ବିରାଡ଼ିର ବଞ୍ଚ ରହିବା ପାଇଁ ଦୁଧର ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲା । ସେଥି ଯୋଗୁଁ ସେ ଏକ ଗୋରୁ ପୋଷିଲେ । ଖାଇବା ପାଇଁ ରନ୍ଧାବଜ୍ରା, ଗୋରୁ ପୋଷିବା ଇତ୍ୟାଦି ସକଳ କର୍ମ, ସେ ଏକୃତିଆ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କଠିନ ହୋଇ ଉଠିଲା । ତେଣୁ ଶେଷରେ ସେ ଏକ ବିବାହ କଲେ । ବିବାହ କରିଥିବାରୁ କିଛି ଦିନ

ପରେ ତାହାର ପିଲାପିଲି ହେଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ପିନ୍ଧିବାକୁ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ସେଥି ଯୋଗୁଁ ତାହାର ସାଧନ-ଭଜନ କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧିକୁ ଗଲା । ଯେତେ ଧନ୍ଦାରେ ଠୋ ଠୋ କରି ଚାରିଆଡ଼େ ଘୁରି ବୁଲିଲେ । ଗୋଟିଏ ଧନ୍ଦାର ନିରସନ କରିବାକୁ ଯାଇ ଏହିପରି ଅନେକ କିଛି ଧନ୍ଦା ଆସି ଉପୁଜେ । ଏହି ସମସ୍ତ କିଛି ହେଲା ପ୍ରବୃତ୍ତିର dynamics (ଗତିବିଜ୍ଞାନ)ର ଧାରା । ଏହାର ନିରସନ ନ କରିଲେ ନିଆର ନାହିଁ । ତେଣୁ ଗୀତାରେ ଅଛି - 'ସର୍ବାରମ୍ଭପରିତ୍ୟାଗା' ହେବାର କଥା । ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରବୃତ୍ତିର କଣ୍ଠସ୍ଥାନ ଠାରୁ ଯେଉଁ ଚଳଣୀର ସୃଷ୍ଟି ଓ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ହୁଏତ ତାହାକୁ ବର୍ଜନ କରିବାକୁ ହେବ, ନ ହେଲେ ତାହାକୁ ଇଷ୍ଟମୁଖ କରି ତାହାର ମୋଡ଼ ଫେରାଇ ଦେବାକୁ ହେବ । ମୁଁ ସଂସାର କରିବା ବା କୌଣସି କର୍ମ କରିବାକୁ ଖରାପ କହେ ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ତାହା ଯଦି ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ବା ଈଶ୍ୱରାର୍ଥେ ନହୋଇ ନିଜ କାମନା ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ପାଇଁ ହୁଏ, ତେବେ ତାହା କେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ଯେ ଠେଲି ନେଇଯିବ ତାହାର ଠିକ୍ ନାହିଁ ।

Love (ଭଲପାଇବା)ର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି surrender (ସମର୍ପଣ), ନିଜକୁ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଠାରେ ସମର୍ପି ଦେବା । ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ନିଜକୁ ସମର୍ପିତ କରିଦେଲେ ସେତେବେଳେ କର୍ମ ମଧ୍ୟ ହୁଏ ତାଙ୍କ ପାଇଁ । ହାନ ସାଥବୁଦ୍ଧିକୁ ଧରି କର୍ମ କରିଲେ ମଣିଷର ଚଳଣି ହୁଏ ଅନ୍ଧ । କିନ୍ତୁ ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ଯାହା କିଛି କରିଲେ, ସେତେବେଳେ ଚଳଣୀ ହୁଏ ଚକ୍ଷୁସ୍ଥାନ । ଏଥିରେ ଭୁଲ-ଟୁଟି କମ୍ ହୁଏ, କୃତକାର୍ଯ୍ୟତା ବି ସହଜ ହୋଇଥାଏ । ଆଉ ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ଯେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ନିଜକୁ ଖାଲି କରିଦିଏ, ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟ ତାକୁ ସେତେ ପରିମାଣରେ ଭରଣ କରିଦିଏ । କାରଣ, nature abhors vacuum (ପ୍ରକୃତି ଶୂନ୍ୟତାକୁ ଅପସନ୍ଦ କରେ) । ତେଣୁ ମୋର ମନେ ହୁଏ God-centric (ଈଶ୍ୱରକେନ୍ଦ୍ରିକ) ବା prophet-centric- (ପ୍ରେରିତ କେନ୍ଦ୍ରିକ) ହେବା ହିଁ ସତ୍ୟ-ସତ୍ୟ self-centric (ଆତ୍ମସାଥୀ) ହେବା, ଆଉ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାବଶତଃ self-centric (ଆତ୍ମକେନ୍ଦ୍ରିକ) ହେବା ମାନେ ନିଜର ସତ୍ତା, ସାଥୀ, ଶକ୍ତି ଓ ଆନନ୍ଦକୁ ଚିତାନ୍ତରେ ଜଳାଇ ଦେବା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଏହି କ୍ଷଣି ତମାଖୁ ଖାଉଛନ୍ତି । ସେହି ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ପୂର୍ବ କଥାର ସୂତ୍ରଧରି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଚାଲିଲେ- Self-centric (ଆତ୍ମ-କେନ୍ଦ୍ରିକ) ହେବାଟା ମୋର ଏହି ତମାଖୁ-ସେବନ କରିବା ପରି ହୃଦବୋଧ ହୁଏ । ଦିନସାରା ଚାଣି ଚାଲେ, ଏହିପରି ତମାଖୁ ଟାଣୁ ଟାଣୁ ପାଟି ବ୍ୟଥା ହୋଇଯାଏ, ଲାଭ

କିଛି ବି ହୁଏ ନାହିଁ, କଥାର ଫାଙ୍କେ ଫାଙ୍କେ ମୁଣ୍ଡ ଗରମ ହୋଇଯାଏ, ଅଥଚ ତମାଖୁ ଖାଇବାର ଅଭ୍ୟାସଟିକୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ ନାହିଁ। ଏହିପରି ଏକ ଭାଷଣ ଲୋଭ ତାହା ପ୍ରତି ଥାଏ (କହୁ କହୁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ହସି ପକାଇଲେ)। ଶେଷ କଥା ଗୁଡ଼ିକ ଠିକ୍ ରୂପେ ତର୍କମା ନହେବାରୁ ମାଆଟି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କର ହସି ଉଠିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ବୁଝିପାରି ନଥିଲେ। ସେଥିଯୋଗୁଁ ସେ ଦୋଭାଷୀ କରୁଥିବା ଅନୁଲେଖକଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଜିଜ୍ଞାସୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରହିଲେ।

ଅନୁଲେଖକ ମହାଶୟ ତମାଖୁ ଖାଇବା ସମ୍ପର୍କିତ କଥା ଗୁଡ଼ିକ ଇଂରାଜୀରେ ରୂପାନ୍ତର କରିଦେବା ପରେ ମାଆଟି ମଧ୍ୟ ଆପେ ଆପେ ଆନନ୍ଦରେ ହସି ପକାଇଲେ। ତାହାପରେ ସେ ଅନୁଲେଖକଙ୍କୁ କହିଲେ— ଆପଣ ଦୟାକରି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କର ଗୋଟିଏ କଥାକୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁବାଦ କରିବାର ଚେଷ୍ଟାରୁ ବିରତ ରହିବେ ନାହିଁ। ଆମ୍ଭେମାନେ ଏକ ରସାଳ ଉପମା ପାଇବାଠାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବାକୁ ଯାଉଥିଲୁ, ଏହା କ’ଣ ସତ ନୁହଁ!

ପୁନରାୟ ଆଉ ଏକ ସମବେତ ହସର ହିଲୁଲ କୋହିଗଲା ସାରା ଗୃହ ଭିତରେ।

ଉକ୍ତ ମାଆ- ଅନେକ ସମୟରେ ମଣିଷ ବୁଝିପାରେ ଯେ କ’ଣ ତାର କରିବା ଉଚିତ; କିନ୍ତୁ ସେହି ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ଗଲେ ଯେଉଁ ଶକ୍ତିର ପ୍ରୟୋଜନ, ତାହା ସେ ଆୟତ୍ତ କରିପାରେ ନାହିଁ। ଏଥିପାଇଁ ତାହାର ପରାଜୟ ଘଟେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ପାରିବା ମାନେ ନ-ପାରିବାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବା। **He is to exert more** (ତାହାକୁ ଆଉ ଟିକିଏ ବେଶୀ ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ହେବ), ତାହା ହେଲେ ସେ **gradually** (କ୍ରମଶଃ) **wiser** (ବିଜ୍ଞତର) ହୋଇ ଉଠିବ। ସେ ବୁଝି ପାରିବ **how to exert properly** (କେଉଁ ପ୍ରକାରରେ କରି ବଞ୍ଚିତ ଭାବରେ ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ହେବ)। ଯେପରି କରି ଯେତେ ପରିମାଣର ଚେଷ୍ଟା କରିଲେ **success** (ସାଫଳ୍ୟ) **tangible** (ବାସ୍ତବ) ହୋଇ ଉଠେ, ତାହା ଯଦି କେହି ପୁରାପୁରି ବି କରି ନ ପାରେ, ତାହା ହେଲେ ବି ସେ ଯେତେଟା କରେ, ତାହା ନିଷ୍ଫଳ ହୋଇଯାଏ ନାହିଁ। **Adjusted action** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କର୍ମ) ଠାକୁ ଆସେ **knowledge** (ଜ୍ଞାନ), **adjusted knowledge** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଜ୍ଞାନ)ରୁ ଆସେ **experience** (ଅଭିଜ୍ଞତା), ଆଉ **adjusted**

meaningful experience (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭିଜ୍ଞତା) ଠାରୁ ଗଜେଇ ଉଠେ **wisdom** (ପ୍ରଜ୍ଞା)। ଯାହା କିଛି ଗୋଟିଏ ନକରିବା ବା ଭୁଲ୍ ଚଳଣୀର ଫଳରେ ମଣିଷ ନିଜଟିରେ ଯଦି ଏକ **negative experience** (ନେଟି ବାଟକ ଅଭିଜ୍ଞତା) ବି ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ଏବଂ ତତ୍ସଂଜାତ ଶିକ୍ଷାକୁ ଯଦି ସେ ଜୀବନ ଚଳଣୀର କ୍ଷେତ୍ରରେ **profitably utilise** କରେ (ଲାଭଜନକ ଭାବରେ କର୍ମରେ ଲଗାଏ), ତାହାହେଲେ ବି ସେ ଉପକୃତ ହୋଇପାରେ। ତେଣୁ ଦରକାର— ଯେପରି କରି ଯେତେ ଟିକିଏ ସମ୍ଭବ ହୁଏ ତାକୁ ରଖିବା ଓ କରି ଚାଲିବା। ଆଉ ଆବଶ୍ୟକ, ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ **observation** (ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ) ଓ **analysis** (ବିଶ୍ଳେଷଣ) କରିଚାଲିବା— ଯଦ୍ୱାରା ଧରିହୁଏ କେଉଁଥିପାଇଁ କ’ଣ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ। ଏହି ବୋଧ ଯଦି ନପୂର୍ବେ, ତାହାହେଲେ ସାମୟିକ **success** (ସାଫଳ୍ୟ) ଆସିଲେ ବି ତାହା ଉପରେ **mastery** (ଆଧିପତ୍ୟ) ଆସେ ନାହିଁ।

ଉକ୍ତ ମାଆ - ଇଚ୍ଛା ଶକ୍ତିର ଉଦୟ ହୁଏ କେଉଁ ଭାବେ ? ତାହା ବୁଝି କରିବାର ପଥ କ’ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— Love (ଭଲପାଇବା) ହିଁ ପଥ। ଗୋଟିଏ ଝିଅ ହୁଏତ ବଡ଼ ଅଳସୁଆ ଓ ଢିଲା, ତାହାଛଡ଼ା ବଡ଼ ନିଦ୍ରା-କାତର। ବାପା-ମାଆ ଯେତେ ତାକିଲେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଭୋରରୁ ଉଠାଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ। ସେହି ଝିଅର ଭଲ ବିବାହ ହେଲା। ସେ ଏକ ମନଲାଗୁ ସାମା ପାଇଲା। ସେହି ସାମା ଉପରେ ଝିଅର ଟାଣ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା। ସେତେବେଳ ଦେଖାଗଲା ସାମାର ଗୁଆ ପାଇଁ ତାହାର କର୍ମ ତପୁରତାର ଅନ୍ତ ନାହିଁ। ଭୋରରୁ ଉଠିପଡ଼ି କାମରେ ଲାଗିଯାଏ। ନହେଲେ ସେ ସାମାକୁ ସମୟ ମତ ଜଳସୁଆ ଦେଇପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ମଧ୍ୟାହ୍ନରେ ମଧ୍ୟ ଭାତ ରାନ୍ଧି ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ। ଶତ ଉପଦେଶ ସେ ପାଇ ବି ଯେ ଗୋଟିଏ ଦିନ ଚେତି ନାହିଁ, ଭଲପାଇବାର ଟାଣରେ ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ନିଜ ତରଫରୁ ସତେତନ ହୋଇ ଉଠିଛି। ତାହା ହିଁ ଯୋଗାଇଛି ତାକୁ ଶକ୍ତି, ଯାହା ତାକୁ ନିଜର ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଦେଇଛି। ଭଲପାଇବା ଶୁଣି ଏହି ଭାବରେ ଅସାଧକୁ ସାଧନ କରିବାର ଶକ୍ତିଦିଏ ମନୁଷ୍ୟକୁ। ଭଲ ଲାଗିବାର ପାତ୍ର ଯେତେ **sublime** (ମହତ୍) ହୁଏ, ତାହାର **sublime wish** (ମହତ୍ ଇଚ୍ଛା) ଗୁଡ଼ିକ **fulfil** (ପୂରଣ) କରିବାକୁ ଯାଇ, ମଣିଷର **will** ଓ **effort** (ଇଚ୍ଛା ଓ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା) ସେତେ ପରିମାଣରେ **tremendous** (ପ୍ରବଣ) ହୋଇଉଠେ। ଶୁଣିଛି, ସାମା ବିବେକାନନ୍ଦ ନା କ’ଣ ଏକ ସମୟରେ ଠାକୁର ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କ

ନିକଟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ ଯେପରି ସେ ସଦାସର୍ବଦା ସମାଧିମଗ୍ନ ହୋଇ ରହିପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଠାକୁର ତାଙ୍କର ସେହି ଅଭିପ୍ରାୟକୁ ଅନୁମୋଦନ ନକରି ପୃଥ୍ବୀର ମଣିଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯେ ତାଙ୍କର ଅନେକ କିଛି କରିବାର ଅଛି, ସେହି ଦିଗକୁ ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲେ । ଲୋକଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ବିବେକାନନ୍ଦ ସାମିତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଚାନ୍ଦ କର୍ମ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଦେଖାଯାଏ ତାହାର ମୂଳରେ ଅଛି କିନ୍ତୁ ଠାକୁରଙ୍କ ପ୍ରେରଣା ଏବଂ ଠାକୁରଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଭଲପାଇବାର ଟାଣ । ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପାଇଁ ହନୁମାନ, ରାମଦାସଙ୍କ ପାଇଁ ଛତୁପତି ଶିବାଜୀ କେତେ କ'ଣ ଯେ କାଷ୍ଠମାନ ନ କରିଛନ୍ତି ! ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଓ କର୍ମଶକ୍ତିର ଅନ୍ତରାଳରେ ଥିଲା ସେମାନଙ୍କର ଚାନ୍ଦ ଟାଣ ।

ଆମେରିକାନ ଭଦ୍ର-ଆପଣ **adjusted action** (ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ କର୍ମ)ର କଥା କହୁଛନ୍ତି । ସେ ଜିନିଷଟା କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ମୁଁ ହୁଏତ ତୁମଙ୍କୁ ଖାଇବା ପାଇଁ ଜଳ ଆଣିବାକୁ କହିଲି । ଏଠାରେ ଘଟି ନାହିଁ । ତୁମେ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଗୋଟିଏ ଘଟି ଯୋଗାଡ଼ କରିଲ । ଘଟିଟା ଥିଲା ମଇଳା, ତୁମେ ତାହାକୁ ଭଲ କରି ସଫାକରି ନେଲ । ତାହାପରେ ଯେଉଁ ଜଳ ପିଇବା ଉପଯୋଗୀ, ଯେଉଁ ଜଳ ଖାଇଲେ ଶରୀରର କୌଣସି କ୍ଷତି ହେବ ନାହିଁ, ସେହି ପ୍ରକାରର ଜଳ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ନେଇ ଆସିଲ । କାରଣ ଏହିକି ଯେ ବେଶୀ ତେରି କରିଲେ ଶେଷ ହେତୁ ମୋର କଷ୍ଟ ହେବ । ଏହି ଭାବରେ ସବୁ ଦିଗରୁ ଭାବିଚିନ୍ତି, ସବୁ ଦିଗରୁ ସୁବିଧା କରିନେଇ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସିଦ୍ଧିର ଉପଯୋଗୀ କରି କ୍ଷୀପ୍ର ଗତିରେ ସାଗ୍ରୟା ରକମରେ ସୂତାରୁ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ କରିବାକୁ କୁହାଯାଏ **adjusted action** (ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ କର୍ମ) । ପୁଣି ଏପରି ଏକ ଜାଗାରେ ତୁମେ ପଡ଼ିପାର, ଯେଉଁଠାରେ ଜଳ ହୁଏତ ଅଛି ଘଟି ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହଁ । ସେତେବେଳେ ତୁମେ ଗୋଟିଏ ପତ୍ରର ଠୁଙ୍ଗା କରି ଜଳ ନେଇ ଆସିଲ । **Adjusted action** ର (ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ କର୍ମର) ସଙ୍ଗରେ ତେଣୁ ଜଡ଼ାଲ ରହିଛି ସଂଗ୍ରହ ପଚୁଡ଼ା ଓ ଉଦ୍‌ଭାବନା ବୁଦ୍ଧି । **Purpose to the principle** (ଆଦର୍ଶାନୁର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟପ୍ରାଣତା) ଯାହାର ଯେତେ ଅମୋଘ, **efficiency** (ଦକ୍ଷତା) ତାହାର ସେତେ **keen** (ତୀବ୍ର) ।

ପ୍ରଶ୍ନ— **Unadjusted action** (ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ କର୍ମ)ର ରକମଟା କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ମୁଁ ହୁଏତ ଜଣକୁ କହିଲି ତମାଖୁ ଖାଇବି । ତାହାର ହୁଏତ କଲିକି, ତମାଖୁ ଟିକିରି ଓ ନିଆଁ ଦ୍ଵାରା କେଉଁ ଭାବରେ ତମାଖୁକୁ ସଜାଇବାକୁ ହୁଏ ସେହି କ୍ରମ-ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତାହାର ବୁଦ୍ଧି ନାହିଁ । ଏପରିକି ସେ ପ୍ରଥମ ଟିକିରିଟାକୁ ନିଆଁ ଧରାଇ ଦେଇ ସେହିଟାକୁ ପୋତି ପକାଇଲା, ତାହାପରେ ଖୋଜି ଚାଲିଲା ତମାଖୁକୁ । ତମାଖୁ କାହିଁ, ତମାଖୁ କାହିଁ କହି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ହୁଲୁସୁଲ କରିପକାଇଲା । ତାହାପରେ କଲକିଟି କେଉଁଠି, କଲକିଟି କେଉଁଠି କହି ଦଉଡ଼ା ଦଉଡ଼ି, ଖୋଜାଖୋଜି ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । ଏହା ଭିତରେ ଟିକିରି ଲିଭିଯିବାର ଉପକ୍ରମ ଜାତ ହୁଏ । ଏହି ଭାବରେ ତମାଖୁ ସଜାଇବାକୁ ଯାଇ ଏକ ହଜଗୋଳ କାଣ୍ଡ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ତମାଖୁ ବନେଇବାକୁ କହି ଏକପ୍ରକାର ବୋକା ଓ ବିଦ୍ରୁତ ହୋଇ ଉଠିଲି । ଏହି କର୍ମରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ, ମୋତେ ତମାଖୁ ଖୁଆଇବାର ଲୋଭଟି ତାହାର ପ୍ରବଳ ନୁହଁ । ସେହି କ୍ଷଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋ ପ୍ରତି ତାହାର ଭଲପାଇବାଟା **sterile** (ବନ୍ୟା) ଅଟେ । ସେଥିପାଇଁ, ମୋ ପାଇଁ କିଛି କରିବାକୁ ଯାଇ ସେ ଆଗ୍ରହଦାତ୍ର ହୋଇ କର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ଶୃଙ୍ଖଳା ଜୁଟାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । କାହାରି କର୍ମଟି ବିଶୃଙ୍ଖଳିତ ଦେଖିଲେ ଦୂର ରଖ, ତାହାର ଭାଲବାସାଟା କେଉଁଠି ହେଲେ **rightly set** (ଠିକ୍ ଭାବେ ବିନ୍ୟସ୍ତ) ହୋଇ ନାହିଁ ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ- ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ମୂଳ ତତ୍ତ୍ଵ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଯାହା ସରାକୁ ତୃପ୍ତ, ହୃଷ୍ଟ, ପୁଷ୍ଟ ଓ ସଦାତ୍ର କରେ ତାହା ହିଁ ସୁନ୍ଦର । ଯାହା ମନକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରେ, ଅଥଚ ସରାକୁ ପରିତୁଷ୍ଟ ଓ ପରିପୁଷ୍ଟ କରେ ନାହିଁ, ତାହା **apparently beautiful** (ଦୃଶ୍ୟତଃ ସୁନ୍ଦର) ହେଲେ ବି **beauty** (ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ) ଦିଗରୁ ଖାଁକି ଦେଖାଯାଏ ।

ଭଦ୍ର ମାଆ-ଶିଳ୍ପକଳାର ରୀତି କିପରି ହେବା ଉଚିତ୍ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଶିଳ୍ପକଳାର କର୍ମ ହେଲା ସୃଷ୍ଟିବୋଧ ଓ ଅନୁଭୂତିକୁ ଉଦ୍ଘାତ କରି ଜୀବନ ଚଳଣୀକୁ ସୁସମଜ୍ଞସ୍ୟ ଓ ସମୃଦ୍ଧ କରି ତୋଳିବା । ଯେଉଁ **art** (କଳା) ତାହା କରେ ନାହିଁ, ତାହା **lifeless art** (ନିଃସ୍ଵାଣ କଳା) । କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ହୁଏତ ଏକ ଫୁଲର ଚିତ୍ର ଆଙ୍କି ବସିଲା । ସେହି ଆଙ୍କିବାର ନିପୁଣତାକୁ ଦେଖି ମଣିଷ ଯଦି ଜୀବନକୁ **flowery** (ପୁଷ୍ପମୟ) କରି ତୋଳିବାର ପ୍ରେରଣା ନପାଏ, ତାହା ହେଲେ ସେହି ଅଙ୍କନଟି ଜୀବନହୀନ ଓ ନିରର୍ଥକ । ଏପରି-ଏପରି ଛବି ଅଙ୍କାଯାଇ ପାରେ, ଏପରି ଏକ-ଏକ ଶିଳ୍ପକଳାର ମହତ୍ତ୍ଵକୁ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇପାରେ, ଯାହା ଜୀବନକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତି କରି ତୋଳିବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ହିଁ କରିବ ।

ଉକ୍ତ ମାଆ- ଶିଳ୍ପକଳାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମହତ୍ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ ପ୍ରେରଣାକୁ ବାବ୍ ଦେଇ ତ ଶିଳ୍ପୀ ବିଶୁଦ୍ଧ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ସାର୍ଥକ ରୂପାୟନ ଘଟାଇପାରେ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ତାହାର ବି ମୂଲ୍ୟ ଅଛି ଯଦି ସେଥିରେ **life** (ଜୀବନ) ଥାଏ, ଯଦି ତାହା **life** (ଜୀବନ)କୁ **beautify** କରି (ସୁନ୍ଦରକରି) ଚୋଲେ, **spirit** (ଅନ୍ତରପୁରୁଷ)କୁ ଚେତାଇ ଚୋଲେ । **Art** (ଶିଳ୍ପକଳା) ଯେପରି ଭଲ କରିପାରେ, ସେହିପରି ଖରାପ ମଧ୍ୟ କରିପାରେ । **Art** (ଶିଳ୍ପକଳା) ଯଦି ଏପରି ହୁଏ ଯେ, ତଦ୍ୱାରା ମଣିଷର **satanic complex** (ସକଳତା ନା ପୁରଣ) **nurture** (ପୋଷଣ)ପାଏ, ତାହା ହେଲେ ତାହା **misuse of artistic talent** (ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଭାର ଅପବ୍ୟବହାର) ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ ।

ଉକ୍ତ ମାଆ- ତାହା ହେଲେ ସଂଗୀତ ମଧ୍ୟ ଏହି ରକମ ହୋଇପାରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ହଁ ! ଯେକୌଣସି ଜିନିଷ ସମୟରେ ଏହି କଥା କୁହା ଯାଇ ପାରେ । ଯେକୌଣସି ଜିନିଷ ହିଁ ସଭାପୋଷଣା ରକମରେ ବ୍ୟବହାର କରା ଯାଇ ପାରେ, ପୁଣି ତାହାକୁ ବି ସଭାର କ୍ଷତିକାରକ ରକମରେ ବ୍ୟବହାର କରା ଯାଇ ପାରେ । ଯାହା କିଛିର ସଭାପୋଷଣା ନିୟୋଗ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସମୟରେ ବୋଧ ହିଁ ଧର୍ମବୋଧ । ଏହି ଧର୍ମବୋଧ ଯାହାର ସଭାରେ ଗୁନ୍ଥିପାଏ, ଏହି ଧର୍ମବୋଧ ହିଁ ଯାହାର ଚଳଣୀର ନିୟମକ ହୋଇଥାଏ, ତାହାର ଆଉ ଭାବନା ନଥାଏ ।

ଆମେରିକାନ୍ ଭକ୍ତ- ସାର୍ଥକ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଜ୍ଞାନଟା କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୁଁ ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ଜିନିଷର କାର୍ଯ୍ୟ-କାରଣ ସମ୍ପର୍କ ଜାଣି, କୌଣସି ଗୋଟିଏ କିଛି **create** (ସୃଷ୍ଟି) କରିପାରେ, **which is useful to man** (ଯାହା କି ମଣିଷ ପାଖରେ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ), ତାହାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ **meaningful adjusted knowledge** (ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଜ୍ଞାନ) । ଧର, ମୁଁ ସତରଞ୍ଜ ଭାବରେ ଚମଡ଼ାର ଗୁଣ ଜାଣେ, ସୁତାର ବି ଜାଣିଛି, ବୋତାମ ବି ଜାଣିଛି, ଏବଂ ମଣିଷର ଟଙ୍କା ରଖିବା ପାଇଁ ଏକ ଥଳାର ପ୍ରୟୋଜନର କଥା ମଧ୍ୟ ଜାଣେ; ମୁଁ ଏହି ବିଭିନ୍ନ ଜାଣିବା ଗୁଡ଼ିକୁ ସମନ୍ୱିତ କରି, ସମାହିତ କରି, ବିନ୍ୟସ୍ତ କରି ଏକ ଚମଡ଼ାର ମନିଷ୍ୟାଗ ତିଆରି କଲି । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଏହି ପ୍ରକାରର ଏକ ଜିନିଷ କେବେହେଲେ ଚାଲୁ ହୋଇ ନଥିଲା । ମୁଁ ମଥା ଖୋଲାଇ ଏହି ପ୍ରକାରର ଏକବସ୍ତୁ ପ୍ରଥମ କରି ବାହାର କଲି । ଏହାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ **meaningful adjusted**

knowledge (ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଜ୍ଞାନ) । ପୃଥକ ପୃଥକ ବସ୍ତୁ ସମୟରେ ପୃଥକ-ପୃଥକ ଜ୍ଞାନ ବର୍ତ୍ତମାନ **integrated** ଓ **organised** (ସଂହତ ଓ ସଂଗଠିତ) ହୋଇ ନୂତନ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟବାହୀ ହୋଇ ଉଠିଲା **to the benefit of man** (ମଣିଷର ଉପକାରାର୍ଥେ) । ଲୋକଙ୍କର ସୁଖ, ସସ୍ତି ଓ ସୁବିଧା ସାଧନର ଗରଜ ହିଁ କିନ୍ତୁ ମୋର ଜ୍ଞାନ, ବୋଧ ଓ କର୍ମର ରାଜ୍ୟରେ ଏହି ପ୍ରକାରର ଅଗ୍ରଗତି ଘଟାଇଲା । **Adjusted knowledge** (ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଜ୍ଞାନ) ଠାରୁ ଆସେ **adjusted experience** (ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଅଭିଜ୍ଞତା), **there after begins the domain of wisdom** (ତାହାପରେ ସ୍ୱରୂପ ହୁଏ ପ୍ରଜ୍ଞାର ରାଜ୍ୟ) ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ଜଣ ପଚାରିଲେ- **Adjusted experience** (ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଅଭିଜ୍ଞତା) ଜିନିଷଟା କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆପଣା ହୁଏତ ପାଞ୍ଚଟା ମନିଷ୍ୟାଗ ତିଆରି କରି ସମାଚାର ଲାଭ ରଖି ତାହାକୁ ବିକ୍ରୟ କଲେ, ଏବଂ ନିଜର ଓ ପରିବେଶର ପକ୍ଷରେ ଯେପରି ଭଲ ହୁଏ ସେହି ଧରଣର କାମରେ ସେହି ଲାଭର ଅର୍ଥକୁ ଖର୍ଚ୍ଚ କଲେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆପଣଙ୍କର ଅଭିଜ୍ଞତା ହେଲା କିପରି ଭାବରେ ପରିବେଶର ପ୍ରୟୋଜନ ପୂରଣ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଓ ଲାଭବାନ କରି ନିଜକୁ ଲାଭର ଅଧିକାରୀ କରା ଯାଇ ପାରେ । ପୁଣି, ଏହି ସାଧୁ ଅର୍ଜନର କଲ୍ୟାଣକର ବ୍ୟବହାର କେଉଁ ଉପାୟରେ କରିବାକୁ ହୁଏ, ସେହି ଅଭିଜ୍ଞତା ମଧ୍ୟ ଆପଣଙ୍କର ହେଲା । ସପରିବେଶ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ହିଁ ଯଦି ହୁଏ ମଣିଷର କାମ୍ୟ, ସେହି ଦିଗରୁ ଏହି ପ୍ରକାର କର୍ମର ପ୍ରତିଟି ପଦକ୍ଷେପ ସାର୍ଥକ, ସଙ୍ଗତିଶୀଳ, ଅନୁଯାୟୀ ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟପୂରଣୀ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାପାରରେ ଯଦି ମଣିଷର ଏହିଭଳି **adjusted experience** (ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଅଭିଜ୍ଞତା) ହୁଏ, ଏହି ଅଭିଜ୍ଞତାର ଆଲୋକରେ ସେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟାପାରକୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଭାବେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରି ପାରିବ । ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ବ୍ୟାପାରକୁ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷ ଏହି ଭାବରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରି ଇଚ୍ଛାଙ୍କର ଆପୂରଣୀ ସାର୍ଥକତାରେ ଏକ ସୂତ୍ର ସଙ୍ଗତି କରି ଚୋଲିପାରେ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ତାହାର ଆସେ **wisdom** (ପ୍ରଜ୍ଞା) । ସେତେବେଳେ ଯେକୌଣସି **problem** (ସମସ୍ୟା) ହିଁ ତାହାର ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଉନା କାହିଁକି, ସେଗୁଡ଼ିକ ତାହାକୁ ବିବ୍ରତ ଓ ଅଭିଭୂତ ଖୁବ୍ କମ୍ କରିପାରେ । ଏହି ମୂଳସୂତ୍ରକୁ ଧରି ସେ ଯଥା ସର୍ବତ୍ର ତାହାର **solution** (ସମାଧାନ) କରିବା ଦିଗରେ ଆଗେଇଯାଏ । ଏହି ଭଳି

କରି ସେ ହୋଇଉଠେ **solved man** (ସମାହିତ ମଣିଷ) । ସମସ୍ୟାଙ୍କୁ ମଣିଷ ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସି ସମସ୍ୟା ସମାଧାନର ପଥ ପାଇଯାଏ । ତେବେ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଆତ୍ମଗୁଣ ଓ ଆତ୍ମ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପ୍ରୟୋଜନ, ତାହା କରିବାକୁ ଯେଉଁମାନେ ରାଜି ନରହିବେ, ସମାଧାନର ପଥ ପାଇବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ନିକଟରେ ସମସ୍ୟା ହୋଇ ରହିଯାଏ । କାରଣ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ପାଇଁ ଯେପରି ପ୍ରୟୋଜନ ବାହ୍ୟିକ ବିନ୍ୟାସ ଓ ତାହାର ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥାପନା, ତଦନୁରୂପ ପ୍ରୟୋଜନ ଚାରିତ୍ରିକ ବିନ୍ୟାସ ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥାପନା ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ- ଏହି ସମସ୍ତ ଉଚ୍ଚ ଚଳଣୀର ଗତି ଆମକୁ କୁଆଡ଼େ ନେଇଯାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୋକ୍ଷ ଆଡ଼କୁ, ଆଉ ମୋକ୍ଷ ବୋଲିଲେ ମୁଁ ବୁଝେ **surrendered life** (ଆତ୍ମସମର୍ପିତ ଜୀବନ) । ପରମପିତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେମାନେ ନିଜକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଉ, ତାଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ ଅଧିକାର ଓ ନିଜର କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଦେଇ ଦେଉ- ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛାନୁଯାୟୀ ଆମର ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ବ୍ୟବହାର ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାକୁ, ଆଉ ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେ ପୁରାପୁରି ତାଙ୍କରି ହାତରେ ରହୁ, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ସବୁକିଛି କରିଚାଲୁ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଶାସନ ଓ ତାହାର ପ୍ରଭୁତ୍ୱଠାରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଥାଉ । ବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ସେତେବେଳେ କିନ୍ତୁ ବିଦାୟ ନେଇ ନଥାନ୍ତି । ସେହିଗୁଡ଼ିକ ସେତେବେଳେ ହୋଇଉଠନ୍ତି ପରମପିତାଙ୍କର ସେବକ । ସର୍ବା ସେତେବେଳେ ନିଜସ୍ୱ ଜେଲୁ ନେଇ ଅତି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ରୂପ ଧରେ । ସେତେବେଳେ ବ୍ୟାପାରଟା କେଉଁଭଳି ହୋଇଉଠେ କହୁଛି- ଚନ୍ଦ୍ରଗହଣ ସମୟରେ ପୃଥିବୀର ଛାଇ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼େ । ଯେଉଁ ଅଂଶ ଉପରେ ସେହି ଛାଇଟି ପଡ଼େ, ସେହି ଅଂଶଟି ଅନ୍ଧକାରାଳୁ ହୋଇଯାଏ । ପୂର୍ଣ୍ଣମା ଚାନ୍ଦର ଯେଉଁ ନିଟୋଳ ଚେହେରା, ତାହା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଆଖିରେ ଆଉ ପଡ଼େ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଛାୟା ଯେତେବେଳେ ଅପସରି ଯାଏ, ସେତେବେଳେ ପୂର୍ଣ୍ଣମା ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପୂର୍ବ ରୂପଟି ପୁନଃ ଧରାପଡ଼େ । ଆମ ଦେଶରେ ଲୋକମାନେ କହନ୍ତି, ଚନ୍ଦ୍ରମା ରାହୁର ଗ୍ରାସଠାରୁ ମୁକ୍ତ ହେଲା । ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଉପରେ ସର୍ବପ୍ଲବୀ ଟାଣ ହେଲେ ଠିକ୍ ତଦନୁରୂପ ଭାବ ହୋଇଥାଏ । ସତ୍ତାର ପୂର୍ଣ୍ଣଜ୍ୟୋତି ସେତେବେଳେ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ ଏବଂ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଅଭିପ୍ରାୟ ପୂରଣରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଲୋକମଙ୍ଗଳ ସାଧନରେ ତାହା ଯେ କେଉଁ ଦୁର୍ବାର ଶକ୍ତି ହିସାବରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି, ତାହା କହି ଶେଷକରି ହୁଏ ନାହିଁ । ବୀର ହନୁମାନ, ସେଷପଲ, ଅଲ୍ଲୁ ଉମର, ଆବୁବକର, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ, ବିବେକାନନ୍ଦ ଇତ୍ୟାଦି ଭକ୍ତଗଣ ସେସବୁର ଉତ୍କଳ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ।

ଉକ୍ତ ମାଆ- କାହା ନିକଟରେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବାକୁ ହେବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର-Surrender (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) କରିବାକୁ ହେବ **Lord Christ** (ପ୍ରଭୁ ଯୀଶୁ) ଙ୍କର ନିକଟରେ । ମଣିଷ ପାଖରେ ମଣିଷର ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ । ଆଜିକାର ଦିନରେ ଯଦି କୌଣସି ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ **Christ** (ଶ୍ରୀକ୍ଷ୍ଟ)ଙ୍କ ପ୍ରତି ପୂର୍ଣ୍ଣ ନତି ଓ ତାଙ୍କର ନୀତି-ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଚଳନ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ, ତେବେ ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ଆମ୍ଭେମାନେ **Christ** (ଶ୍ରୀକ୍ଷ୍ଟ)ଙ୍କୁ **feel** (ଅନୁଭବ) କରିପାରି ।

ଉକ୍ତ ମାଆ- ଆମ୍ଭେ ସମସ୍ତେ ତ ଏକ 'କ'ଠାରୁ ଉତ୍ଭୁତ । ସେହି ଏକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତ ଆମ୍ଭେମାନେ ନିହିତ ଥିଲୁ । କାହିଁକି ଆମ୍ଭେମାନେ ସେହି ଉତ୍ସାରୁ ପୃଥକ ହେଲୁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେ ହିଁ ପୃଥକ ରହୁ, ପୃଥକ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଆମ୍ଭେମାନେ ଏକ ହିଁ ରହିଥାଉ- ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ଏକଙ୍କୁ ସାକାର କରୁ, ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଉ । ଏକଙ୍କୁ ଯଦି ସାକାର ନକରି, ଭଲ ନପାଇ ବରଂ ତାଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ବା **saitan** (ଶୟତାନ)କୁ ଯଦି **Lord of life** (ଜୀବନର ପ୍ରଭୁ)କରି ତୋଲୁ, ତେବେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଓ ବିଭେଦଟା ହିଁ ପ୍ରବଳ ହୁଏ, ପାରସ୍ପରିକ ଐକ୍ୟବୋଧ ଓ ପ୍ରୀତି ଉଭେଇ ଯାଏ । ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରର ସହାୟ ସମ୍ପଦ ନ ହୋଇ କ୍ଷୟ ଓ କ୍ଷତିର ଉତ୍ସ ହୋଇ ଉଠୁ । ସମସ୍ତଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ହିଁ ବିପନ୍ନ ହୋଇ ଉଠେ । ଏହାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ଧର୍ମର ଗ୍ଳାନି । କିନ୍ତୁ ସେହି ମୂଳ ଏକ ଏତେ ହୋଇଛନ୍ତି ବହୁର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ବହୁ ଭାବରେ ନିଜକୁ ଅନୁଭବ କରିବେ ବୋଲି, ଉପଭୋଗ କରିବେ ବୋଲି । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧିର ଦୋଷରେ ତାଙ୍କର ସେହି ଅଭିପ୍ରାୟକୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ପଣ୍ଡ କରି ଦେଉଛୁ, ଫଳରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଜୀବନ ମଧ୍ୟ ପଣ୍ଡ ହୋଇ ଯାଉଛି । ତେଣୁ କହେ, ତାଙ୍କରି ମାନଦଣ୍ଡରେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଛିଡ଼ା ହେବାକୁ ହେବ, ନହେଲେ କୌଣସି ବୁଦ୍ଧି ଦେଇ ଆମ୍ଭେ ବର୍ତ୍ତିପାରିବୁ ନାହିଁ । ନିଷ୍ଠୁର ନିୟତି ଚାରିଦିଗରୁ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଗ୍ରାସ କରିବ । ସେ ଚାହିଁଛି ଲାଲା-ଆଲିଙ୍ଗନ ଓ ଗ୍ରହଣ । **We have been born to embrace and receive creation, otherwise we can not survive, feel and enjoy** (ଆମ୍ଭେମାନେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଛୁ ସୃଷ୍ଟିକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ ଓ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ, ନଚେତ୍ ଆମ୍ଭେମାନେ ବଞ୍ଚିରହି ପାରିବାନି, ଅନୁଭବ କରିପାରିବୁ ନାହିଁ ଓ ଉପଭୋଗ ମଧ୍ୟ କରିପାରିବୁ ନାହିଁ) । **Creation** ର

(ସୃଷ୍ଟି) ମଧ୍ୟରେ creator (ସୃଷ୍ଟା) ଆଦି, ତେଣୁ creationକୁ ignore (ଉପେକ୍ଷା) କରି creator (ସୃଷ୍ଟା)ଙ୍କୁ ଆମେ ପାଇ ପାରୁ ନାହିଁ। ପୁଣି ସାମୁହିକ ଚେତନାମୟ ହୋଇ, ରକ୍ତମାଂସ ସଙ୍କୁଳ ନର ଦେହରେ creator (ସୃଷ୍ଟା) କେତେବେଳେ କେତେବେଳେ creation (ସୃଷ୍ଟି)କୁ ପଥ ଦେଖାଇବାକୁ ଆସନ୍ତି, ଏହିଟା ବି ଏକ tremendous truth (ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସତ୍ୟ)। ସେ ହିଁ ଜୀବନର ପଥ। ସେ ଦେଖାଇ ଯାନ୍ତି କିପରି କରି ଉଦ୍ଧାସୀନ ଠାରୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଲିଙ୍ଗନ, ଗ୍ରହଣ ଓ ସେବାକରି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ। ତେଣୁ ବଞ୍ଚିବାର ମୁଖ୍ୟପଥ ହେଲା ତାଙ୍କୁ ଆଲିଙ୍ଗନ, ଗ୍ରହଣ ଓ ନିୟତ ସେବାକରି ଚାଲିବା ଏବଂ ତାଙ୍କଠାରୁ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବା-କିପରି ତାଙ୍କଠାରେ ନିବିଷ୍ଟ ରହି, ଜଗତକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ, ଗ୍ରହଣ ସହ ସେବା କରିବାକୁ ହୁଏ। ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ପାଉ, ସେତେବେଳେ ମନେ ହୁଏ ତୁମ୍ଭଠାରୁ ମୁଁ କେବେ ହେଲେ ଅଲଗା ବା ସତର ହୋଇ ରହିବି ନାହିଁ, ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ମୋ ଭିତରେ ତୁମ୍ଭ ଅନୁରୂପ କରି ଭରି ନେବି-ମାତ୍ର ମୋର ଇଚ୍ଛାନ୍ୟାୟ ନୁହେଁ। ଆଉ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ମୁଁ ଚିରଦିନ ସେବା ଦେଇ ଚାଲିବି, ଯେପରି କରିଲେ, ତୁମ୍ଭେ ସୁଖୀ ରହିବ ସେହିପରି କର୍ମକରି, ମାତ୍ର ମୋର ଖୁସୀକୁ ନେଇ ନୁହଁ। ଏହାରି ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି enjoyment (ଉପଭୋଗ)। Love (ଭାଲବାସା) ଚିରଦିନ ଚାହେଁ ଅପରକୁ ହୃଦୟ ଭିତରେ ଜଡ଼େଇ ଧରିବାକୁ ସେଇଟା ଅପରର ସତ୍ତା ଓ ସାତନ୍ୟ ଲୋପ କରି ନୁହେଁ, ତାକୁ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖି ଉଦ୍‌ବର୍ଦ୍ଧିତ କରି। ପ୍ରିୟର ସନ୍ତ୍ରୀ ଓ ତୃପ୍ତି ହିଁ ହୁଏ ତାହାର ସାର୍ଥ। ନିଜସ୍ବ ଖୁଆଲ ଚରିତାର୍ଥ କରିବାର ବୁଦ୍ଧି ତାହାର ନଥାଏ। ସେହି ପ୍ରକାର ଭାବରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଲେ ହିଁ ମଣିଷ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ହାଲୁକା, ଫୁର୍ତ୍ତିବହୁଳ ହୋଇଉଠେ ଏବଂ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ମୁକ୍ତିର ସାଦ ଚେର ପାଏ। କାହାରିକୁ ଭଲ ପାଇଲେ ସତ୍ୟ ହିଁ ତାହାର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଆସିଯାଏ। ତାହାକୁ କୁହାଯାଏ ଯାଜନ। ଇଷ୍ଟାନୁରାଗୀ ମଣିଷ ସେଥିପାଇଁ ଯାଜନମୁଖର ହୋଇଉଠେ। ଯାଜନର ଭିତର ଦେଇ ସେ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ହିଁ enjoy (ଉପଭୋଗ) କରେ। ଇଷ୍ଟ ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟେକର ସତ୍ତା-ସରୂପ। ସୋହାଗର ସଙ୍ଗେ ସତ୍ତାର ରୂପ-ସରୂପର କଥା କେହି ଯତେବେଳେ କହେ, ସେତେବେଳେ ଯେଉଁମାନେ ଶୁଣନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ସତ୍ତା କ୍ଷଣିକ ପାଇଁ ହେଲେ ବି ଦୋହଲି ଉଠେ। ତେଣୁ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ enjoy (ଉପଭୋଗ) କରନ୍ତି। ଯାଜନ ବଡ଼ ଜବର ମାଲ। Christs (ଖ୍ରୀଷ୍ଟ) ବହୁତ ଦିନ ତଳେ ବିଦାୟ ମାଗିଛନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଆଜି ମଧ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ଆମେ ତାଙ୍କର କଥା କହି ବା ଶୁଣୁ ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରିପାରୁ, ଉପଭୋଗ କରିପାରୁ। ଏହି

ଅଧିକାର ଟିକକ ଜୀବର ଅଛି। ତେଣୁ Christ ଏବଂ ତତ୍ତ୍ବାତ୍ମା ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନଙ୍କର ଯାଜନ ଯେତେ ପ୍ରବଳ ହୋଇଉଠେ ସେତେ ହିଁ ମଙ୍ଗଳ। ଲୋକଙ୍କର ଭଲ ଯେଉଁମାନେ ଚାହାଁନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଏହି ପ୍ରକାରର କର୍ମ କରିବାଟା ନିତ୍ୟାତ୍ମ ଆବଶ୍ୟକ।

ଉକ୍ତ ମାଆ - ଭଗବାନଙ୍କର ଲୀଳା ମଧ୍ୟରେ ଦୁଃଖକଷ୍ଟର ସ୍ଥାନ କେଉଁଠି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସେ ଜଗତକୁ ଆସି ମଣିଷର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ କେତେ sufferings and pains (ଦୁର୍ଭୋଗ ଓ କଷ୍ଟ) ବରଣ କରି ନିଅନ୍ତି, ଏହା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କରି ଲୀଳା। ଆଉ, ମଣିଷ ତାଙ୍କୁ ଓ ତାଙ୍କର principle (ନୀତି) ଗୁଡ଼ିକୁ ଜଗତରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ଯାଇ କେତେ ଯେ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ, ନିର୍ଯ୍ୟାତନ ସାକାର କରି ନିଅନ୍ତି, ଏହା ମଧ୍ୟ ଲୀଳାର ଏକ ଦିଗ। ଏହି ଧରଣର ଯେଉଁ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ, ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଗଭୀର ସୁଖ ରହିଅଛି। କାରଣ, ଏହି କଷ୍ଟ ମାନେ ନିଃସାର୍ଥ ପ୍ରୀତିର ମୂଲ୍ୟ ବହନ। ଏଥିରେ ଚରିତ୍ର ଆହୁରି ନର୍ମଳ ହୁଏ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୁଏ। କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ତାହାର ଦୋଷ, ଦୁର୍ବଳତା, ସାର୍ଥାହତା, ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାୟଣତା ଓ ନିଷ୍ଠୁରତା ପାଇଁ ଯେଉଁ କଷ୍ଟ ପାଇଥାଏ ଓ କଷ୍ଟ ଦେଇଥାଏ, ସେହି କଷ୍ଟ ଅନ୍ୟ ଧରଣର। ସେହିଠାରେ ସାର୍ଥକତାର ଉପାଦାନ ପ୍ରାୟ ନଥାଏ। ଏହାସତ୍ତ୍ୱେ ମଣିଷ ଭୁଲି କରି ଯେତେବେଳେ ଅନୁତାପର ଅଶ୍ରୁ ବିସର୍ଜନ କରେ, ସେ ଯେତେବେଳେ ପାପର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ପାଇଁ determined (କୃତ ସଂକଳ୍ପ) ହୁଏ, ଆର୍ତ୍ତହୋଇ ସେ ଯେତେବେଳେ ପରମପିତାଙ୍କ ଠାରେ ଶରଣାପନ୍ନ ହୁଏ, କ୍ଷତ ଓ କ୍ଷତି ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ ଅଭ୍ୟାସକୁ ଭୁଲିଯାଇ ସେ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷର ଦୁଃଖମୋଚନ କରିବାରେ ଆପ୍ରାଣ ହୋଇଉଠେ, ତତ୍ତ୍ବାତ୍ତ୍ୱେ ଯେତେବେଳେ ଧର୍ମାଶୋକରେ ପରିଣତ ହୋଇଉଠନ୍ତି, ରତ୍ନାକର, ଯେତେବେଳେ ବାଲ୍ମୀକି ହୋଇ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୁଅନ୍ତି, ପାପାସକ୍ତ ଅଗଷ୍ଟିନ ଯେତେବେଳେ ସେଷ୍ଟଅଗଷ୍ଟିନ ହୋଇ ପାପୀମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଧାର ସାଧନରେ ଲାଗିଯାନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଆମେମାନେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ ଭୁଲଭ୍ରାନ୍ତି, ପତନ ଓ ଦୁଃଖକଷ୍ଟମାନ ତାଙ୍କ ଲୀଳାରାଜ୍ୟର ଶେଷ କଥା ନୁହେଁ। ମଣିଷ ଇଚ୍ଛା କରିଲେ ଯେକୌଣସି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଫେରି ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇପାରେ ଏବଂ ଦୁଃଖକୁ ମଧ୍ୟ ସୁଖର କାରଣ କରି ଡୋଳିପାରେ। ଧରାଯାଉ, ଗାଗ ବଶରେ ମୁଁ କାହାରି ସଙ୍ଗରେ ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର କରିଛି, କିନ୍ତୁ ଯାଖୁଙ୍କର କଥା ସ୍ମରଣ କରି, ମୁଁ ଯଦି ଆନ୍ତରିକ ଭାବରେ କ୍ଷମା ଝୁଣି ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ବନ୍ଧୁ ସ୍ଥାପନ

କରେ, ତାହାହେଲେ ପରସ୍ପରର ଅନ୍ତରର ଜ୍ୱାଳା ପୋଛିଯାଇ ସେହି ସ୍ଥଳରେ ଜାଗିଉଠେ ଶାନ୍ତି । ତେବେ ବିପଥରେ ପାଦ ନ ବଢ଼ାଇବା ଭଲ । ଅକାମ କରିଲେ ତାହାର କର୍ମଫଳ ଦ୍ୱାରା ନିଜର ଯେପରି କଷ୍ଟ ହୁଏ, ଅନ୍ୟର ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ କଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ ।

ଉକ୍ତ ମାଆ - ମଝିରେ ମଝିରେ ମନେହୁଏ ସବୁକିଛି ହିଁ ଗୋଟାଏ ଖେଳା । ସୃଷ୍ଟି, ସ୍ଥିତି, ପ୍ରଳୟ ସବୁକିଛି ହିଁ ଏକ ଖେଳା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଖେଳା ନୁହେଁ, ଲୀଳା । ଲୀଳା ମଧ୍ୟରେ creation (ସୃଷ୍ଟି) ଅଛି, preservation (ରକ୍ଷଣ) ଅଛି, destruction (ଧ୍ୱଂସ) ନାହିଁ । Destruction (ଧ୍ୱଂସ) ଆଣେ Satan (ଶୟତାନ), ଯିଏ କି Godର (ଈଶ୍ୱରଙ୍କର) opposite pole (ବିପରୀତ ପ୍ରାନ୍ତ)ରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ କର୍ମ କରିଚାଲେ । God-hood (ଈଶ୍ୱରତ୍ୱ) ହେଲା Life-hood (ଜୀବନତ୍ୱ) । Satan (ଶାତନ)ମାନେ death-hood (ମୃତ୍ୟୁତ୍ୱ) । ଭଗବାନ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଧ୍ୱଂସ ଘଟାନ୍ତି ନାହିଁ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଧ୍ୱଂସ କରେ ଆତ୍ମର ଅଜ୍ଞତାମୟ, ଯାହା ଅପର ନାମ ହେଲା ଶାତନ । ଅନନ୍ତ ଜୀବନକୁ ଆତ୍ମର କରିବା ଅସମ୍ଭବ କିଛି ନୁହେଁ, ତାହା ଏହି ଦେହକୁ ନେଇ ହେଉ, ବା ଅକ୍ଷତ ସ୍ମୃତିବାହା ଚେତନା ନେଇ ହେଉ । ଯେତେ ଆତ୍ମମାନେ ପରମପିତାଙ୍କ ପଥରେ ଚାଲିବୁ - ଜ୍ଞାନମୟ ଚେତନା ଓ ପ୍ରୟାସକୁ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖି, - ସେତେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସାମ୍ବ୍ୟ, ଜୀବନ ଓ ଆତ୍ମ ବୁଦ୍ଧିପାଇବ, ଆଉ ବୁଦ୍ଧି ଯଦିବି ନ ପାଏ, ଅଯଥା ଆତ୍ମସ୍ତ ଧ୍ୱଂସ ହେବନାହିଁ । ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଆତ୍ମର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ ଆତ୍ମମାନେ ପାଇବୁ । ବଂଶପରମ୍ପରାରେ ଏହି ଭାବରେ lifeର (ଜୀବନର) span (ପରିଧି) ବଢ଼ିଯିବ । ବିଜ୍ଞାନ ସେହି ଆଶାକୁ ହିଁ ସମର୍ଥନ କରେ । ଜୀବନକୁ ବାଦଦେଇ ଲୀଳାର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ହେବ କିପରି ? Life urge (ଜୀବନସେମ୍ଭାର)ର ଆଉ ଏକ ନାମ ଆତ୍ମା । ଆଉ ଏହି ଆତ୍ମାର କେବେହେଲେ ମୃତ୍ୟୁ ନାହିଁ । ମୃତ୍ୟୁକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ସ୍ମୃତିଚେତନା ସମନ୍ୱିତ ନିତ୍ୟ ଜୀବନର ସ୍ଥିତିଲାଭ କରିବା ହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ତପସ୍ୟା ।

ଆମେରିକାନ୍ ଏକ ଭକ୍ତଙ୍କର ମାଆ - ଶୟତାନ କ'ଣ ଏକ ସତ୍ୟ ଶକ୍ତି ନା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅସତ୍ତ୍ୱପ୍ରବଣତାହିଁ ଶୟତାନ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ evil propensity

(ଅସତ୍ତ୍ୱପ୍ରବଣତା) ହିଁ ଏକ tremendous force (ପ୍ରବଳ ଶକ୍ତି) ହୋଇଉଠେ, ଯେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନେ ତା' ନିକଟରେ yield (ନତି ସ୍ୱୀକାର) କରୁ । ସେହିଟା ହିଁ Satanic force (ଶୟତାନୀଶକ୍ତି) ହିସାବରେ କାମ କରେ । ଭିତରେ ବା ବାହାରେ evil (ଅସତ୍ତ୍ୱ) ନିକଟରେ yield (ନତି ସ୍ୱୀକାର) କରିଲେ, ସେହି କ୍ଷଣରୁ ଶୟତାନ ଶକ୍ତି ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଧରେ, ନହେଲେ ଶୟତାନର ନିଜସ୍ୱ କୌଣସି ଶକ୍ତି ନାହିଁ, ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ତାହା ପ୍ରତି ପ୍ରଗ୍ରସ୍ତ ଓ ସହଯୋଗୀତାହିଁ ତାକୁ ଶକ୍ତି ଯୋଗାଇଥାଏ । ଆତ୍ମମାନେ ଯଦି Love, life ଓ Lord (ଭାଲବାସୀ ଜୀବନ, ଓ ଭଗବାନ)ଙ୍କୁ ଜାଗୁଡ଼ି ଧରୁ ଏବଂ ଭିତର ଓ ବାହାରେ ଅସତ୍ତ୍ୱ ଯାହା, ତାକୁ ପ୍ରଗ୍ରସ୍ତ ନଦେଉ, ତେବେ ଶୟତାନର ଅସ୍ତିତ୍ୱ କର୍ମରୁ ଭଳି ଉଠେଇ ଯିବ ।

ଭକ୍ତର ମାଆ - ଶୟତାନ ବୋଲି କ'ଣ କାହାରି ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଅଛି ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଶୟତାନର ଅସ୍ତିତ୍ୱ - ଅନସ୍ତିତ୍ୱ ନିର୍ଭର କରେ ମଣିଷର will (ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି) ଉପରେ । କୌଣସି ମଣିଷ ଯଦି evil (ଅସତ୍ତ୍ୱ)କୁ ପ୍ରଗ୍ରସ୍ତ ନଦିଏ, ତାହାହେଲେ ସେ ରହେ ନାହିଁ । ଭିତର ହେଉ, ବାହାରେ ହେଉ evil (ଅସତ୍ତ୍ୱ)କୁ resist (ନିରୋଧ)କରିବାକୁ ହୁଏ । ନହେଲେ ତାହାର ଖୋପରେ ପଡ଼ିଯିବାକୁ ହୁଏ । ଯେଉଁମାନେ evil (ଅସତ୍ତ୍ୱ)କୁ resist (ନିରୋଧ) ନ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ଶୟତାନର ଶକ୍ତିକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଇଥାନ୍ତି ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ-ଭାରତବର୍ଷରେ ଅନେକ ଲୋକ ରୋଗ ନିରାମୟ ପାଇଁ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ କରନ୍ତି । ଏହି ସବୁର କ'ଣ କିଛି ସାର୍ଥକତା ରହିଛି ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ମଧ୍ୟ ଏକ ରକ୍ତମର treatment (ଚିକିତ୍ସା) । ବହୁ ରୋଗର ମୂଳ ରହିଥାଏ ମାନସଲୋକରେ । ସେଠାକାର ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଦେହରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ଚିତ୍ତର ଗଭୀରରେ ସ୍ନାନ କରି ସେଠାକାର imbalance (ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟ) ଓ error (ତ୍ରୁଟି)କୁ ଅପନୋଦନ କରିବା । ଏହିଟା ଗୋଟିଏ negative (ନେତିବାଚକ) ବ୍ୟାପାର ନୁହେଁ । ଅସଲକଥା ହେଉଛି self analysis ଓ meditation (ଆତ୍ମବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ଧ୍ୟାନ)ର ଭିତର ଦେଇ ନିଜକୁ spiritually ଓ vitally (ଆତ୍ମିକ ଦିଗ ଦେଇ ଏବଂ ପ୍ରାଣଶକ୍ତିର ଦିଗ ଦେଇ) purified and charged (ପବିତ୍ର ଏବଂ ଶକ୍ତି ସମନ୍ୱିତ) କରି ଚୋଲିବା । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତର

ବିଧାନରେ, ଆଚାର-ନିୟମ ଓ ଖାଦ୍ୟାଦି ଗ୍ରହଣର ବିଧି ଏଭଳି ଭାବରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଥାଏ ଯେ, ତାହାଦ୍ୱାରା **Physical imbalance** (ଗାଂଗାରିକ ଅସାମ୍ୟତା) ଅନେକାଂଶରେ ଦୂରଭୂତ ହୋଇଥାଏ। ତତ୍ପରେ ଏହାର ପରିପୂରକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହିସାବରେ ଯଦି କୌଣସି ଔଷଧ ଖାଇବାର ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ, ତାହା ଖାଇଲେ ବା ଦୋଷ କ'ଣ? ମଣିଷ ସାଇକେଲ ଚଢ଼େ ଦୁଇ ଚାଲିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ। ତାହାର ସଙ୍ଗରେ ଯଦି ଏକ ମୋଟର ଯୋଡ଼ିଦିଏ, ତାହାହେଲେ ତାହା ହୋଇଉଠେ ମୋଟର ସାଇକେଲ। ଏହା କରିନେଲେ ସୁବିଧା ଛଡ଼ା ଅସୁବିଧା ହେବାର ତ କଥା ନୁହଁ। ତେବେ କୌଣସି କିଛିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ବା ପରିବର୍ଦ୍ଧନ କରିବାକୁ ଗଲେ ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ସଙ୍ଗତି ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟରଖି ତାହା କରିବାକୁ ହେବ। ସାଇକେଲରେ ମୋଟର ଫିଟ୍ କରିବାକୁ ଗଲେ ତାହାର ହାଲୁକା ଓ ପଲକା ଚକ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଭାରୀ ଓ ଶକ୍ତ ଚକ ଦେବାକୁ ହେବ, ପୁଣି ଟାୟାରର **quality** (ଧରଣ) ବଦଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଏହି ସବୁ ନକରି ଯଦି ଜୋରଦାର ମୋଟରେ ଫିଟ୍ କରିଦେଉ ତାହାହେଲେ **accident** (ଦୁର୍ଘଟଣା) ଘଟିଯାଇପାରେ। ସେଥିପୋଗୁଁ, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତର ବିଧାନ ଯାହା ଅଛି, ତାହା ମଧ୍ୟରେ **addition, alteration** (ପରିବର୍ଦ୍ଧନ, ପରିବର୍ତ୍ତନ) ନକରି ନିଶ୍ଚୟ ଭାବରେ ପାଳନ କରିବା ଭଲ। ଏହାଦ୍ୱାରା ଦୁଃଖିୟାଏ କେଉଁଥିରେ କ'ଣ ହୁଏ। ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ମୋର ମନେ ହୁଏ ଏହି ସବୁ **self-complete** (ସ୍ୱୟଂ-ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ)। ତେବେ ସ୍ଥାନ-କାଳ-ପାତ୍ରାନୁଯାୟୀ ସମାଚାର ବିଶେଷ ବ୍ୟବସ୍ଥା ତ ଦୋଷଶାୟ ନୁହଁ, ବରଂ ତାହା କଲ୍ୟାଣକର। କିନ୍ତୁ ନିଷ୍ଠାବାନ, ବିଜ୍ଞ, ବୋଧ୍ୟା ମଣିଷ ଛଡ଼ା ଯାହାର-ତାହାର ସ୍ଥାନ-କାଳ-ପାତ୍ରାନୁଯାୟୀ ବିଶେଷ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦେବାର ଅଧିକାର ନାହିଁ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - ଭଲ ପାଇବା କ'ଣ ମଣିଷର ଅତୀତକୁ ବଦଳାଇ ଦେଇପାରେ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ମଣିଷର ବର୍ତ୍ତମାନର **character** (ଚରିତ୍ର) ଓ **condition** (ଅବସ୍ଥା) ତାହାର ଅତୀତର ଚାଲିବା, କହିବା, ଚିନ୍ତା ଓ କର୍ମର **resultant** (ସମସ୍ତଗତ ଫଳ) ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ। ତାହାର ଚାଲିବା, କହିବା, ଚିନ୍ତା ଓ କର୍ମର ଧରଣ ଯଦି ବଦଳି ଯାଏ, ତେବେ ତାହାର **character** (ଚରିତ୍ର) ଓ **condition** (ଅବସ୍ଥା) ମଧ୍ୟ ଧୀରେ-ଧୀରେ ବଦଳି ଯାଏ। ଭଲ ପାଇବା ହିଁ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ସାଧନରେ ସହାୟତା କରେ - ତାହା ଭଲ ଦିଗକୁ

ହେଉ ଆଉ ମନ୍ଦ ଦିଗକୁ ହେଉ। ତେଣୁ ସଚେତନ ଭାବରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ଭଲ ପାଇବା ନିୟୋଜିତ କରିବାକୁ ହୁଏ, ତଦ୍ୱାରା ଅତୀତ କର୍ମ କାତ ଅମଙ୍ଗଳ, ମଙ୍ଗଳ ଆଡ଼କୁ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଥାଏ। ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ଭଲବାସା ନିୟୋଜିତ କରିବାପାଇଁ ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରି ଦୈନନ୍ଦିନ କରଣୀୟଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଶୀଳନ କରି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ। ଆଉ ସେହି ଭଲବାସା ଯେତେ ଶକ୍ତ ହୁଏ ଏହି କରଣୀୟଗୁଡ଼ିକ ସେତେ ପରିମାଣରେ - **spontaneous, habitual** ଓ **constant** (ସ୍ୱତଃ, ସ୍ୱଭାବଗତ ଓ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ) ହୋଇଉଠେ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - ନିଜର ମଙ୍ଗଳ ଲୋଭରେ ଯଦି କାହାରିକୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାହୁଏ, ସେହିଠାତ ସାର୍ଥପରତାର ସାଧନା। ସାର୍ଥପରତା ଏବଂ ଭଲବାସା କ'ଣ ଏକ ସଙ୍ଗେ ଚାଲିପାରେ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ହସି ଉଠି କହିଲେ- ବଡ଼ ଚମତ୍କାର ପ୍ରଶ୍ନ କରିଛନ୍ତି ଆପଣ। ମୁଁ ଯେଉଁକଥା କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲି, ସେହି ଭାବସମ୍ବଳିତ କଥାକୁ ଆପଣ ଆସିଛନ୍ତି। ଭଲବାସା ସମ୍ପର୍କରେ ଆପଣଙ୍କର **conception** (ଧାରଣା) ଅତି **clear** (ପରିଷ୍କାର)। ଯେଉଁମାନଙ୍କର **conception** (ଧାରଣା) ଏତେ **clear** (ପରିଷ୍କାର) ନୁହେଁ, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆବଶ୍ୟକ। ସେମାନଙ୍କର ଉଚିତ ବୈଧା ଭକ୍ତିର ଅନୁଶୀଳନ କରି ଚାଲିବା। **They should first have knowledge about the efficacy of love, so that their will to love may be enhanced** (ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମେ ଭଲବାସାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜ୍ଞାନଲାଭ କରିବା ଉଚିତ, ଯଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ଭଲପାଇବାର ଇଚ୍ଛା ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇପାରେ)। ସାର୍ଥବୋଧ ମୂଳତଃ ଖରାପ ଜିନିଷ ନୁହେଁ, ତେଣୁ ତାହା **annihilate** (ବିନାଶ) କରିବାର ଚେଷ୍ଟା ନ କରି ତାହାର **elevated, enlightened, expanded** ଓ **purified** (ଉନ୍ନତ, ଆଲୋକପ୍ରାପ୍ତ, ବିସ୍ତାରିତ ଓ ପବିତ୍ର) କରି ଚୋଲିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଭଲ। ସତ୍ତାସାର୍ଥୀ ଚଳନହିଁ ଧର୍ମ। **Lord** (ପ୍ରଭୁ) ହିଁ ହେଉଛନ୍ତି ଆତ୍ମମାନଙ୍କର **inner Divine self**ର (ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଭାଗବତ ସତ୍ତାର) ପ୍ରତୀକ। ତାଙ୍କୁ ନ ଧରିଲେ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ନ ପାଇଲେ, ତତ୍ ସାର୍ଥୀ ନ ହେଲେ, ସତ୍ତା ସାର୍ଥୀ ହେବାପାଇଁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପଥ ବା ଉପାୟ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ନାହିଁ। ଘୂରିଫେରି କୌଣସି ନା କୌଣସି ପ୍ରବୃତ୍ତିର କବଳରେ ଆତ୍ମମାନେ ପଡ଼ିଯିବୁ।

ସେଥିପାଇଁ ଶାଶ୍ୱତ ବିଧି ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହା କରିଲେ ଯାହା ହୁଏ, ତାହାକୁ କହିବା ଉଚିତ୍, ବୁଝାଇବା ଉଚିତ୍, ସାଧାରଣ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ। ବୈଧା ପଲ୍ଲୀରେ ଚାଲୁ - ଚାଲୁ ଯେତେବେଳେ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଉପରେ, ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଉପରେ ଭକ୍ତି - ଭାଲବାସା ଗଜାଏ ସେତେବେଳେ ହୀନସାର୍ଥ **transformed** (ରୂପାନ୍ତରିତ) ହୁଏ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସାର୍ଥରେ। ସେତେବେଳେହିଁ ଧୃତିପୋଷଣୀ ଚଳଣୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଧର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଏ ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନରେ। ପିପୁଲିୟା ହରିଦାସର ଏ ସମ୍ବନ୍ଧର ଗନ୍ଧ ରହିଛି। ହରିନାମ କରୁ କରୁ ସାତ୍ତ୍ୱିକ ଭାବରେ ଭାବଭକ୍ତି ଓ ଅଶୁଦ୍ଧଲକର ଉଦ୍‌ଗମନ ନ ହେବାରୁ ସେ ହରିନାମ କରିବା ସମୟରେ ନିଜ ଆଖିରେ ପିପଲି ଗୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ କାନ୍ଦୁଥିଲେ। ଏହି ଭାବରେ ହରିନାମ କରୁ କରୁ ଓ କାନ୍ଦୁ କାନ୍ଦୁ ସମୟ କ୍ରମେ ଗୋଟିଏ ଦିନ ତାହାର ଚାପି ରହିଥିବା ଭକ୍ତିର ପ୍ରସ୍ରବଣ ଖୋଲିଗଲା। ହରିନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବାକୁ ଯାଇ ତାହାର ଆପେ ଆପେ ନିଜ ଆଖିରେ ଜଳ ଭରି ଉଠୁଥିଲା। ଯେପରି କରି ହେଉ ତାଙ୍କୁ ମନପ୍ରାଣ ଦେଇ ଭଲ ପାଇବାକୁ ହେବ - ତାହା ପୁନଃ ପୁନଃ ଅଭ୍ୟାସ କରି ହେଉ ବା ସତ୍ୟସ୍ୱର୍ତ୍ତ ଭାବରେ ହେଉ। ଯେ ତାଙ୍କୁ ସତ୍ୟସ୍ୱର୍ତ୍ତ ଭାବରେ ଭଲପାଏ, ସେ ତାଙ୍କୁ ନିଜର ପ୍ରାଣର ତାଗିଦରେ ଧରେ ଓ ଅନୁସରଣ କରେ। ତାହା ନକରି ସେ ରହିପାରେ ନାହିଁ, ତେଣୁ ସେ କରିଚାଲେ। ଲାଭ-ଲୋକସାନର ହିସାବ ସେ କରେ ନାହିଁ। କଷ୍ଟ ବା ପ୍ରଲୋଭନ ତାହାକୁ ସେହି ପଥରୁ ବିଚ୍ୟୁତ କରିପାରେ ନାହିଁ। ପ୍ରାଣଟି ଯାହାର ପରମପିତାଙ୍କୁ ନେଇ ମଉ, କୌଣସି କଷ୍ଟ ହିଁ ତାକୁ କାରୁ କରିପାରେ ନାହିଁ, କୌଣସି ପ୍ରଲୋଭନ ହିଁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଲୁହ କରିପାରେ ନାହିଁ, କୌଣସି ଭୟ ହିଁ ତାକୁ ଭୀତ କରିପାରେ ନାହିଁ। ତେଣୁ ମୁଁ କହେ - ଅତ୍ୟୁତ ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠ ହୁଅ। ଏହା ଅପେକ୍ଷା ବଡ଼ ଲାଭ ବା ପ୍ରାପ୍ତି ତ୍ରିଭୁବନରେ ଅନ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - ଧ୍ୟାନ ପାଇଁ କ'ଣ ଗୁରୁଙ୍କୁ ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହଁ, ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନ।

ଆମେରିକାନ ଭକ୍ତଙ୍କର ମାଆ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ - ଯୋଗ ମାନେ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯୋଗମାନେ ଯାହା ବି ହେଉ ମୂଳକଥା ହେଲା

Love (ଭଲ ପାଇବା)।

ଭକ୍ତଙ୍କର ମାଆ - କାହାକୁ ଭଲ ପାଇବା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - Lord of Life (ଜୀବନର ପ୍ରଭୁ) ଯେ, ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା। ଆପଣ ଯଦି **Lord Chirst** କୁ (ପ୍ରଭୁ ଯୀଶୁଙ୍କୁ) ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ **Prophet** (ପ୍ରେରିତ)ଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆପଣ ଭଲ ପାଇ ବଞ୍ଚିବେ, ଆଉ ସେ ଯେତେବେଳେ, ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଆସନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି। କୌଣସି ସତ୍ୟକାର **Prophet**ଙ୍କୁ (ପ୍ରେରିତ)ଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଅସୀକାର କରୁ, ସେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେମାନେ **Lord** (ପ୍ରଭୁ)ଙ୍କୁ ହିଁ **sacrifice** (ତ୍ୟାଗ) କରିଥାଉ।

ଭକ୍ତର ମାଆ - ସେହି ଯୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆପଣଙ୍କର କି ପ୍ରକାର ମତ, ଯେଉଁଠାରେ ଗୁରୁ ବା ମଧ୍ୟସ୍ଥ ବୋଲି କେହି ରହି ନ ଥାନ୍ତି ଅଥଚ ମଣିଷ ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ଦ୍ୱାର ଗୁହ୍ୟକରି ମନକୁ ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ କରି ତୋଳିବାର ଚେଷ୍ଟା କରେ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଏହି ଭାବରେ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଚଳେ, କିନ୍ତୁ ମଣିଷର ଯଦି ଗୁରୁ ବା ଗୁରୁଭକ୍ତି ନ ଥାଏ, ତାହାହେଲେ ମନଟି ସାମାନ୍ୟ ଗଭୀରକୁ ଗଲେହିଁ ମଣିଷ ସହଜରେ ହିଁ ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ହଜି ଯାଇ ପାରେ, ତତ୍ପରେ ଆଉ ଆତ୍ମଚେତନା ସଜାଗ ରଖି ସଚେତନ ପ୍ରୟାସରେ ଆହୁରି ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ଏହି ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥାରେ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି)ର **solution** (ସମାଧାନ) ବି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ ଏବଂ ଜ୍ଞାନମଧ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ। ଅଥଚ ମଣିଷ ସେଥିରେ ମାତାଲ ପରି ଅନ୍ଧରେ ଅଟକି ରହେ। **Spiritual progress** (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି) ଅତ୍ୟନ୍ତ **elementary stage**ରେ(ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରେ) ଖଟମ ହୋଇଯାଏ। ଗୁରୁଭକ୍ତି ଥିଲେ ମଣିଷ ଗଭୀର ଅବସ୍ଥାରୁ ଗଭୀରତର ଅନୁଭୂତି ରାଜ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ହରାଇ ପକାଏ ନାହିଁ, **conscious effort** (ସଚେତନ ପ୍ରୟାସ) ଚଳାଇ ନେଇ ପାରେ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ଗୁରୁ ଯଦି ହୁଅନ୍ତି ଚରମ ଅନୁଭୂତି ଓ ଜ୍ଞାନ ସମ୍ପନ୍ନ, ଆଉ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଶିଷ୍ୟର ଚାଣ ଯଦି ହୁଏ ଅକାଟ୍ୟ, ତେବେ ଶିଷ୍ୟର ଆତ୍ମପ୍ରସାରଣା ଅନନ୍ତ ପ୍ରଗତିରେ ଆଗେଇ ଯାଇପାରେ। ଆମ୍ଭେମାନେ ଆତ୍ମବିଲୋପ ଚାହୁଁନା, ଆମ୍ଭର ଆବଶ୍ୟକ ଆତ୍ମୋପଲବ୍ଧି, ଆତ୍ମପ୍ରସାରଣା। ଚେତନାକୁ ଚରମସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ରଖିବାକୁ ଗଲେ ରକ୍ତମାୟାସଂସ୍କୃତ ସଦ୍‌ଗୁରୁହିଁ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ, ଆଉ ଦରକାର ଭଲ ପାଇବାର ରଜୁଦେଇ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ନିଜକୁ ବାନ୍ଧି ରଖିବା। ତାହୁ ଗୁରୁ ମୁଖାନ୍ତା ନ ରହିଲେ ସାଧକ ମନର ଗହନରେ ପଶି କେତେ ଯେ ଅବାନ୍ତର

ପଥରେ ଘୁରିଘୁରି ସେ ନିଜର ଶକ୍ତିକୁ କ୍ଷୟ କରିଗଲିପାରେ, ତାହାର କୌଣସି ଲେଖା ଯୋଗା ନଥାଏ। କେହି ହୁଏତ ସାମାନ୍ୟ ଶକ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭୁଲିଗଲା। ସେହି ଶକ୍ତିକୁ ନିୟୋଗ କରିଲା ଅର୍ଥ, ମାନ, ଯଶ ଓ ଭୋଗ ସୁଖର ଉପାଦାନ ଆହରଣରେ। କେତେ ଯେ ରକମସକମ ହୋଇ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ ତାହା କି ଠିକ୍ ଅଛି? ଅସଲକଥା, ଗୁରୁବଦ୍ଧ ଓ ଗୁରୁବାଧ ହୋଇ ନ ରହିଲେ ମଣିଷକୁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜଗତରେ କି ବାସ୍ତବ ଜଗତରେ ନାନା ଭାବରେ ଭୃତଗୁପ୍ତ ଚଳନରେ ଚାଲିବାକୁ ହୋଇଥାଏ। ଶୈଶବ କାଳରେ ମୁଁ **experiment** (ପରୀକ୍ଷା) ହିସାବରେ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କଠାରେ ମନ ସଂଯୋଗ କରି ଦେଖୁଛି। ଛୁଅନ୍ତୁ ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ରପଥରେ ମନସଂଯୋଗ କରି ଦେଖୁଛି, ନେତି ନେତି କରି ଦେଖୁଛି, ମାତ୍ର ଭାଲବାସା ଛଡ଼ା ଆଉ କୌଣସିରେ ପ୍ରାଣଟି ଭରି ଉଠି ନାହିଁ। ଯେତେବେଳେ ନେତି ନେତି କରୁଛି ସେତେବେଳେହିଁ ମନେ ହୋଇଛି ମୁଁ ଯେପରି ନିଜକୁ ହରାଇ ପକାଇଛି, ସବୁକିଛି ଯେପରି ଅତୁଆ ହୋଇଉଠିଛି, ଚାରିଦିଗରେ ଏକ ପ୍ରକାଶ ଶୁଷ୍କ ଶୂନ୍ୟତା ବୋଧ କରିଛି, ପ୍ରାଣଟି ହାମ୍ପେଇ ଉଠି, ନିରାଶାର ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଛି। ଗୁରୁଭକ୍ତିକୁ ନେଇ, ଗୁରୁଆଜ୍ଞାବାହୀ ହୋଇ ଚାଲିବା ଭଳି ସହଜ ସାଧନ ଆଉ କିଛି ହେଲେ ନାହିଁ ଏହି ଦୁନିଆରେ। ଏହି ପଥଦେଇ ଜୀବନର ସବୁକିଛି ଆପେ-ଆପେ ଗଜାଇ ଉଠେ।

ଭକ୍ତଙ୍କ ମାଆ - ଯୋଗୀ କିଏ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯୋଗୀ ମାନେ ଭଗବତ୍ - ପ୍ରେମୀ। ଯିଏ ତାହାର ସବୁ କିଛିକୁ ଦେଇ ଓ ସବୁକିଛିକୁ ନେଇ ପରମପିତାଙ୍କୁ ଭଲପାଏ, ସେ ହିଁ ଯୋଗୀ।

ଭକ୍ତଙ୍କ ମା - ଭଗବାନ ଯାଶୁ ନିଭୂତ ପ୍ରାର୍ଥନାର ଉପରେ ଜୋର ଦେଇଛନ୍ତି। ଏହାର ସାର୍ଥକତା କ'ଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ମନ ସର୍ବଦା ବାହାର ଆଡ଼କୁ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ନାନା ଭାବରେ **scattered** (ବିକ୍ଷିପ୍ତ) ହୋଇପଡ଼େ; ଏହି ସବୁ ଠାରୁ ମନକୁ ଚାଣିଆଣି, ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଠାରେ ଯେତେ ବେଶୀ ଏକାଗ୍ର କରାଯାଏ, ସେତେହିଁ ମନର ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧିପାଏ। ଆଉ, ଏହି ଶକ୍ତିସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କେନ୍ଦ୍ରାୟିତ ମନ ଦେଇ ପରମପିତାଙ୍କର ସେବା ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ କରାଯାଏ।

ଭକ୍ତଙ୍କ ମାଆ - ମଣିଷ ଜୀବନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ହେବା ଉଚିତ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଭଗବାନଙ୍କୁ ଉପଲବ୍ଧ କରିବା, ସେବା କରିବା ଓ ତାଙ୍କୁ ଉପଭୋଗ କରିବା। ଆତ୍ମେମାନେ ଭଗବାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ମିଶିଯାଇ ଭଗବତ୍ ସଭାକୁ ଲୋପ କରି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁ ନା। ତାହାହେଲେ ତାଙ୍କୁ ଉପଲବ୍ଧ କରିବାର ଆନନ୍ଦ ରହେ ନାହିଁ। ଆତ୍ମେମାନେ ଚାହୁଁ - ସେ ଚିରସେବ୍ୟ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତୁ ଏବଂ ଆତ୍ମେମାନେ ତାଙ୍କର ଚିରସେବକ ହୋଇ ରହିଥାଉ। ଆତ୍ମେମାନେ ଚିନି ହେବାକୁ ଚାହୁଁନା, ଚିନି ଖାଇବାକୁ ଚାହୁଁ। ବୈଷ୍ଣବଗଣ ଭକ୍ତ-ଭଗବାନଙ୍କର ନିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ବିଶ୍ୱାସୀ। ପ୍ରଭୁ ବି ଶେଷ ହୋଇଯିବେ ନାହିଁ, ଆତ୍ମେମାନେ ମଧ୍ୟ ଖତମ୍ ହୋଇଯିବୁ ନାହିଁ। ଅନନ୍ତ କାଳ ସସତ୍ତାରେ ରହି ଆତ୍ମେମାନେ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଛୁଟି ଚାଲିବୁ, ତାଙ୍କର ସୁଖ ସାଧନରେ ରତ ରହିବୁ। ଆଉ, ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ଆତ୍ମେମାନେ ଅଫୁରତ ଭାବରେ **realize** ଓ **enjoy** (ଉପଲବ୍ଧ ଓ ଉପଭୋଗ) କରି ଚାଲିବୁ। ମୋତେ ଏହି ରକମଟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଲ ଲାଗେ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଚାହୁଁବା ବି ତ ଆସକ୍ତିର ପରିଚୟକ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ସୋଲାସେ ଆନନ୍ଦଗର୍ଜନରେ କହି ଉଠିଲେ- ହେଉ ତାହା ଆସକ୍ତି, ମୁଁ ଚାହେଁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଆସକ୍ତି ଓ ଲୋଭ ଉତ୍ତାଳ ହୋଇଉଠୁ। ଏହି ଯେ କଥା କହିଲି ତାହାର ଏକ ଅର୍ଥ ଅଛି। ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣଦେବ କହିଛନ୍ତି - ହିଡ଼ିମିଆ ଶାଗ, ଶାଗ ମଧ୍ୟରେ ଗଣାଯାଏ ନାହିଁ। ଈଶ୍ୱର - କାମନା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି କାମନାର ମଧ୍ୟରେ ଆସେ ନାହିଁ। ବରଂ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ କାମନା କରିବା ଦ୍ୱାରା, ଆତ୍ମେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଅବାଚର କାମନାର ହିରାଣ୍ୟାପାରୁ ବଞ୍ଚି ଯିବୁ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଉପଭୋଗର ଇଚ୍ଛାଟା ରହିଗଲା?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଇଚ୍ଛାଦ୍ୱାରା **environment** ର (ପରିବେଶର) ସମସ୍ତେ ଉପକୃତ ହୁଅନ୍ତି, ସେହି-ଇଚ୍ଛାରେ କଲ୍ୟାଣ ଛଡ଼ା ଅକଲ୍ୟାଣ ନଥାଏ। ସେହି ଇଚ୍ଛା ଭଗବାନଙ୍କର ଅଭିପ୍ରେତ ଓ ଅନୁମୋଦନ- ପୂର୍ତ୍ତ। ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଦୀପ ଯଦି ଜଳିବାକୁ ଚାହେଁ ଓ ଜଳିଚାଲେ, ତଦ୍ୱାରା ସେ କେବଳ ନିଜେହିଁ ଆଲୋକିତ ହୁଏ ନାହିଁ, ବରଂ ଆଖପାଖର ଅନ୍ଧକାର ଦୂରୀଭୂତ ହୋଇ ସେହି ସ୍ଥାନଟି ଆଲୋକିତ ହୋଇଉଠେ। ସେହିପରି ଅନ୍ଧ

ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ମଣିଷ ଯଦି **spiritually enlightened** (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଭାବରେ ଆଲୋକ ପ୍ରାପ୍ତ) ହୁଏ, ତାହା ମାଧ୍ୟମରେ ତାର ପରିବେଶ ବୁଝେ ଆଲୁଅର ସନ୍ଧାନ ପାଇପାରେ, ଅବଶ୍ୟ ଯଦି ସେମାନେ ତାହା ଚାହାନ୍ତି। ଆଉ, ଭଗବାନଙ୍କୁ ଉପଭୋଗ କରିବା ସେତେବେଳେ ସମ୍ଭବ ହୁଏ, ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଆମର ଚରିତ୍ରକୁ ଭଗବାନଙ୍କର ଉପଭୋଗ୍ୟ ହେଲାଭଳିଆ **transformed** (ରୂପାନ୍ତରିତ) କରିଡୋଲୁ। ତେଣୁ ଏହିଟା **selfishness** (ସ୍ୱାର୍ଥପରତା) ହେଲେ ମଧ୍ୟ **selfless selfishness** (ନିଃସ୍ୱାର୍ଥ ସ୍ୱାର୍ଥପରତା) ଅଟେ; ଏବଂ ଏହା ଭଗବତ ସୁଖ - ସୁଖୀୟ ହିଁ ଏହାର ମୂଳକଥା ଅଟେ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - ନୈର୍ବ୍ୟକ୍ତିକ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଭଜନାରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଆଲୋକର ସ୍ୱରଣ ହୁଏ ନାହିଁ କି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେଥିରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ମନ ଯେଉଁ ସ୍ତରରେ ଉନ୍ନତ ହୋଇଅଛି, ବଡ଼ଜୋର ସେହି ସ୍ତରର ଆଲୋକ ପାଇପାରୁ, କିନ୍ତୁ ତାହା ଅତିକ୍ରମ କରି ଉପରକୁ ଉଠି ପାରିବୁ ନାହିଁ। ଭଗବାନଙ୍କୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଭାଗବତ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଭାବେ ଭକ୍ତ ଯେତେବେଳେ ପାଏ, ସେତେବେଳେ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ବାସ୍ତବ ତତ୍ତ୍ୱମୂର୍ତ୍ତିକୁ ସେ ବୋଧରେ ଉପଲବ୍ଧ କରିପାରେ, ଯେପରିକି ଅର୍ଜୁନ କରିଥିଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ। ଶୁଣିଛି ସେଣ୍ଟ ଜନ୍ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଭଗବାନ ଯାଶୁଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ନିର୍ବାକ, ବିସ୍ମୟରେ ବସି ରହୁଥିଲେ ଏବଂ ଅପଲକ ନେତ୍ରରେ ତାଙ୍କ ମୁଖ ଆଡ଼କୁ ଗର୍ହି ରହୁଥିଲେ। କୌଣସି ଏକ ଦିନେ ଜଣେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲେ - ଆଜ୍ଞା! ତୁମ ମୁହଁରେ ଗୋଟିଏ ବୋଲି କଥାନାହିଁ, କେବଳ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଯାଶୁଙ୍କୁ ଦେଖୁ ଚାଲିଛ, ତୁମ୍ଭେ ବସି - ବସି କ'ଣ ଦେଖୁଛ କି ? ଏହା ଶୁଣି ସେ କହିଥିଲେ - 'I see love (ମୁଁ ଭଲ ପାଇବାର ଅସଲମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଦେଖୁଛି)। ସେକଥା କହିଲେନି - I see Christ (ମୁଁ ଯାଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କୁ ଦେଖୁଛି)। ତାଙ୍କର ସେହି କଥାକୁ ମୋର ମନେହୁଏ ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯାଶୁଙ୍କୁ ଅବଲମ୍ବନକରି ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ତତ୍ତ୍ୱମୂର୍ତ୍ତିକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରୁଥିଲେ, ତେଣୁ ସେ ଏହିଭଳି କଥା ଶୁଣାଇଥିଲେ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - କେହି ଯଦି ଗୁରୁଗ୍ରହଣ ନକରି ଅନ୍ତରରେ ଭଗବାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭୂତି ଲାଭ କରିଛଲେ, ତାହାର କ'ଣ ଆଉ ଗୁରୁ ଗ୍ରହଣର ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କେହି ଯଦି ଅନ୍ତରରେ ଭଗବାନଙ୍କ ଅନୁଭୂତି ଲାଭ କରେ, ତାହାହେଲେ ବୁଝାପଡ଼େ ଯେ ସେ ଏକ **pure soul** (ପବିତ୍ର ଆତ୍ମା), ସେଥିପାଇଁ **call of God** (ଭଗବାନଙ୍କର ଡାକକୁ) ସେ **feel** (ଅନୁଭବ) କରିପାରୁଛି। ଏହି ଘଟଣାରୁ ଧରାଯାଏ ଯେ ସତ୍ତ୍ୱିକ ପଥ ଓ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଲାଭର ଆଶା ଓ ସମ୍ଭାବନା ତାହାର ସମ୍ପର୍କ। ସାମୟିକ ଅନୁଭବର ବିଶେଷ ମୂଲ୍ୟ ରହେ ନାହିଁ ଯଦି **character - transformation** (ଚରିତ୍ରର ରୂପାନ୍ତର) ନ ହୁଏ। ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ଭାବରେ ଓ ପ୍ରେମରେ ଦୀର୍ଘଦିନ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଓ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ମଜ୍ଜି ରହୁ ରହୁ ତେବେ ଯାଇ ଚରିତ୍ର ତାଙ୍କ ଭାବରେ ରଞ୍ଜିତ ହୋଇଉଠେ। ନିଷ୍ପା ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରହିଲେ ସେତେବେଳେ ବିପଥରେ ପାଦ କମ୍ ପଡ଼େ। ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ଗୁରୁମୁଖ୍ୟତା କମି ଯାଇ ଅହଂମୁଖ୍ୟତା ପ୍ରବଳ ହେଲେ ପତନ ଘଟିପାରେ ଯେକୌଣସି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ। ସେଥିପାଇଁ ଜୀବନ୍ତ ଗୁରୁଙ୍କଠାରେ **surrender** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ, ନହେଲେ ଅହଂ ଚୈହଦି ପାରି ହେବା ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟର। ଆଉ, ତାହା ପାର ନ ହେଲେ ପରମପିତା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭିତରେ ତାଙ୍କର ଆସନ ଗଢ଼ିବାର ଜାଗା ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ। ଏହି ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ଏକ ଅତି ସୁନ୍ଦର ଗନ୍ଧ ରହିଛି। ଧୂବର ତାଳରେ ଭଗବାନ ତାହାଙ୍କୁ ଦେଖା ଦେବାପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇଉଠିଲେ। କିନ୍ତୁ ଧୂବ ଦୀକ୍ଷିତ ନୁହଁନ୍ତି, ତେଣୁ ତାହାକୁ ଦେଖାଦେଇ ପାରୁ ନାହାଁନ୍ତି। ଶେଷରେ ଭଗବାନ ଉପଯୁକ୍ତ ଗୁରୁ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ଧୂବର ଦୀକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇଲେ, ଏବଂ ତତ୍ପରେ ତାକୁ ଦର୍ଶନ ଦେଲେ। ଉକ୍ତ ଘଟଣାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଯେ, ମଣିଷ ଯେତେ ସମୟ ଦେହଧାରୀ ଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଣ୍ଡ ନତ ନକରେ, ସେତେ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହା ଆତ୍ମାଭିମାନ ଯାଏ ନାହିଁ। ଆଉ, ସେହି ଗୁଣିଟି ବଡ଼ ହୋଇ ରହିଲେ ସେଠାରେ ଭଗବାନ ତାଙ୍କର ମହିମା ବିସ୍ତାର କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ। ଭଗବାନ ଯାଶୁ ତେଣୁ କହିଥିଲେ - 'None can come to the Father, but through me' (ମୋର ମାଧ୍ୟମ ଛଡ଼ା କେହି ପରମପିତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସିପାରନ୍ତି ନାହିଁ)। ପୁନଃ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଏଭଳି କଥା କହିଛନ୍ତି ଯଥା- You have been so long with me and you do not know the Father (ତୁମ୍ଭେମାନେ ମୋର ସହିତ ଯେତେଦିନ ଧରି ସଙ୍ଗ କରିଛ ଅଥଚ ତୁମ୍ଭେମାନେ ତୁମ୍ଭର ପିତାଙ୍କୁ ଜାଣିଲ ନାହିଁ) ! ଅର୍ଥାତ୍, ତାଙ୍କୁ ଜାଣିଲେ ହିଁ ପରମପିତାଙ୍କୁ ଜଣାଯାଏ, ତାଙ୍କୁ ପାଇଲେ ହିଁ

ପରମପିତାଙ୍କୁ ପାଇବା ହୁଏ। ଆଉ ତାଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଯେତେ ଯାହା କିଛି କରାଯାଉ, ସେଥିରେ ପରମପିତାଙ୍କୁ ଜାଣିବା ହୁଏ ନାହିଁ, କିମ୍ବା ପାଇବା ହୁଏ ନାହିଁ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - ତାକୁ ପାଇବା ମାନେ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ନିଷ୍ଠାକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କରି ଚଳଣୀ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ସବୁ ସମୟ ପାଇଁ ପାଇବସେ ଏବଂ ତାହା କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ ଛାଡ଼େନାହିଁ ସେତେବେଳେ ହିଁ ହୁଏ ତାଙ୍କୁ ପାଇବା। ଅସଲ କଥା, ସେ ସବୁ ସମୟ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଆତ୍ମମାନେ **otherwise enchanted** ଓ **engaged** (ଅନ୍ୟଥା ମୁଗ୍ଧ ଓ ବ୍ୟାପୂତ) ବୋଲି ସେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଧରିପାରୁ ନାହାଁନ୍ତି। ଯେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନେ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଧରା ଦେଉ, ସେ ଯେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ପାଆନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଆତ୍ମମାନେ ଯେତେବେଳେ ଆତ୍ମର ସବୁ **will** ଏବଂ **energy** (ଇଚ୍ଛା ଓ ଉତ୍ସାହ) ନେଇ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ **available** (ସହଜପ୍ରାପ୍ୟ) ହେଉ ଏବଂ ତାଙ୍କଦ୍ୱାରା **guided, moulded** ଓ **used** (ପରିଚାଳିତ, ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଓ ବ୍ୟବହୃତ) ହୋଇଗଲୁ ଏବଂ ତାହାଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମେ ଜୀବନର ସେହିସବୁକୁ ପରମ ସୁଖ ଓ ସାର୍ଥକତା ବୋଲି ବିବେଚନା କରୁ, ସେହି କ୍ଷଣଠାରୁ ତାକୁ ପାଇବା ଆରମ୍ଭ ହୁଏ। ଆଉ, ଏହି ପାଇବାର ଉତ୍ତ ନ ଥାଏ। ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଆତ୍ମମାନେ ତାଙ୍କରି ହୋଇଉଠୁ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ହୋଇ ଉଠିବାକୁ ଯାଇ ଯେଉଁ କଷ୍ଟ ଆସେ, ତାହାକୁ ସାନନ୍ଦରେ ବରଣ କରିନେଉ - ଆତ୍ମସାର୍ଥ ଓ ଆତ୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ବିଦ୍ୱିମାତ୍ର ଆକାଂକ୍ଷା ନ ରଖୁ - ସେତିକି ପରିମାଣରେ ଆତ୍ମମାନେ ତାଙ୍କୁ ପାଉ। ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଯାଇ ତନୁ-ମନ-ଧନ- ଯେ ଯେତେ ଉଜାଡ଼ କରି ଦେଇପାରେ - ଅହଂକାର ଓ ପ୍ରତ୍ୟାଶାର ବୁଦ୍ଧି ନ ରଖୁ - ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ, ସେତେ ତାକୁ ଦଶ ଦିଗରୁ ଘେରି ଧରେ। ତାଙ୍କୁ ପାଇଲେ ତାଙ୍କ ସହିତ ମଣିଷର ଆଉ ସବୁକିଛି ସତ୍ୟ ଆସେ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - ଦେହ ନେଇ ମଣିଷ କି ନିରାକାର ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଏ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାହା ପାରେ, କିନ୍ତୁ ସାକାରଙ୍କୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ହୁଏ। ଅସାମ, ଅନନ୍ତ ବୋଲିଲେ ମୁଁ ବୁଝେ - **the unbounded finite** (ସାମାନ୍ୟ ସାମାନ୍ୟ)। ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଅବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଲାଭ କରିବା ଆଦୌ ସମ୍ଭବ କି ନୁହେଁ ତାହା ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ, ସମ୍ଭବ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସୁଦୃଷ୍ଟର।

ଆମେରିକାନ୍ ଭିକ୍ତର ମାଆ କହିଲେ - ପ୍ରଭୁ ଯାଶୁ ଯେ କହିଲେ - ମୋର ମାଧ୍ୟମ ଛଡ଼ା କେହି ଭଗବାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସି ପାରେ ନାହିଁ, ସେହି କଥାର ବିଭିନ୍ନ ଧରଣର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ହୋଇପାରେ। ଏବଂ ସେହି ସମସ୍ତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପ୍ରୀତି ସୃଷ୍ଟି ନକରି ବିରୋଧ, ଅସହିଷ୍ଟତା ଓ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାକୁ ହିଁ ହୁଏତ ପ୍ରବଳ କରି ତୋଳିପାରେ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - **Follies are not truths** (ମୂର୍ଖତା ଆଉ ସତ୍ୟ ଏକ କଥା ନୁହଁ)।

ଭିକ୍ତର ମାଆ - କେଉଁଟା ମୂର୍ଖତା ଏବଂ କେଉଁଟା ସତ୍ୟ ତାହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଏ କେଉଁ ଭାବରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯାଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଗଣଙ୍କର ବାଣୀସମୂହକୁ ଆତ୍ମମାନେ **Authoritative** (ପ୍ରାମାଣ୍ୟ) ବୋଲି ମାନିବୁ। ସେମାନଙ୍କ ବାଣୀର ମନଗଢ଼ା ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଲେ ତଳିବ ନାହିଁ। ସେମାନଙ୍କର ବାଣୀଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ସାମଗ୍ରିକ ସଂଗତି ରଖି ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାକୁ ହେବ। ଏବଂ ପୂର୍ବତନ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଗଣଙ୍କର ପ୍ରକାଶିତ ସତ୍ୟର ଆଲୋକରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଗୁଡ଼ିକର ଯଥାର୍ଥ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଧ୍ୟାବନ କରିବାକୁ ହେବ। କରିବାଟା ହିଁ ମଣିଷକୁ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ସତ୍ୟ ଯାହା ତାହାକୁ ଚିହ୍ନିଲ ଦିଏ। **Surrender** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) କରିଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ଉପଯୁକ୍ତ ଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟରେ **surrender** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) ନକରି ଯଦି କେହି ଭଗବାନଙ୍କ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରେ ତାହାହେଲେ ସେ ନିଜେହିଁ ଠଉର ପାଏ, ତାହାର ଚେଷ୍ଟା କେତେ ପରିମାଣରେ ସାର୍ଥକ ହୋଇଛି। ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କୁ ହୁଏତ ଜଣେ ଧରିଲା, କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ତାଙ୍କୁ ଧରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଯେଉଁ ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବା ଉଚିତ, ତାହା ଭିତରେ ଯଦି ଭୁଲ ରହେ, ତାହାହେଲେ ଲଫ୍ଟିତ ଫଳ ମିଳିବ ନାହିଁ। ଏହା ଏକ **positive science** (ବାସ୍ତବ ବିଜ୍ଞାନ) ଏବଂ ଗୋଟିଏ **exact science** (ନିର୍ଭୁଲ ବିଜ୍ଞାନ)। ଫାକିବାଜି ବା ବିଧିର ବ୍ୟତିକ୍ରମର ଭିତର ଦେଇ ଏହି ରାଜ୍ୟରେ କର୍ମ ହାସଲ ହେବାର ନୁହେଁ।

ଭିକ୍ତର ମାଆଟି କିଛି ସମୟ ରୁପକରି ରହିଲେ, ମନେ ମନେ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲେ। ତତ୍ପରେ କହିଲେ - ମୋର ଜୀବନରେ ମୁଁ ଅନେକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଛି। କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ କାହାରିକୁ ମୁଁ ଗୁରୁ ରୂପେ ବରଣ କରି ପାରି ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆପଣ ଯେ ଅନେକ ସତ୍ତ୍ୱଲୋକଙ୍କର ସଂସର୍ଗ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି, ତାହା ଖୁବ୍ ସୌଭାଗ୍ୟର କଥା। ସେମାନେ ଆପଣଙ୍କର **real teacher** (ପ୍ରକୃତ ଶିକ୍ଷକ)। ତେବେ ଯଦି କୌଣସି **surrendered personality** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବା ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି)ର ଉପରେ ଆପଣଙ୍କର **devotion** (ଭକ୍ତି) ରହେ, ତେବେ ସେହି ସବୁ **teacher** କର (ଶିକ୍ଷକଙ୍କ) ଉପରେ ଆପଣଙ୍କର ପ୍ରୀତି ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ବେଶୀ **meaningful** ଓ **consistent** (ସାର୍ଥକ ଓ ସଙ୍ଗତଶୀଳ) ହୋଇଉଠିବ ଆପଣଙ୍କର ଜୀବନରେ। **Love for the Guru is the integrating agent of all our experiences. Without this there can be no wisdom** (ଗୁରୁଭକ୍ତି ହେଲା ସେହି ଶକ୍ତି ଯାହା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ଏକାଭୂତ କରି ତୋଳେ। ଏହାଛଡ଼ା ପ୍ରଜ୍ଞାର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ)।

ଭକ୍ତଭାଇଙ୍କର ମାଆ - ତାହାହେଲେ ଜୀବନ୍ତ ଗୁରୁଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଏକାନ୍ତ ହିଁ ପ୍ରୟୋଜନ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହଁ! ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶମତ ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ଅନୁଶୀଳନ କରୁ ତେବେ ସେହି ଅନୁଶୀଳନ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ସବୁ ଦିଗରୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଇ ତୋଳେ। ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଭିତରେ ଯେ କି ବିରାଟ ବିକାଶ ଓ ବଡ଼ତ୍ୱର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି, ତାହା ସେ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ପରିବୃତ୍ତ କ୍ଷୁଦ୍ରତାରେ ଆଚ୍ଛନ୍ନ ରହିବା ଯୋଗୁଁ ସେ ତାହାର ସନ୍ଧାନ ପାଏ ନାହିଁ। **Ambition** (ଉଚ୍ଚାକାଂକ୍ଷା) ତାକୁ ଯେ ବଡ଼ ହେବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖାଏ, ତାହା ବି ତାକୁ ବାସ୍ତବରେ **narrow, mean** ଓ **self-centric** (ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ, ନୀଟ ଓ ଆତ୍ମକେନ୍ଦ୍ରିକ) କରି ତୋଳିଥାଏ। ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଜାଣନ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର **destined goal** (ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଲକ୍ଷ) କ'ଣ ଏବଂ ସେହି ପଥରେ ତାକୁ ପରିଚାଳନା କରାନ୍ତି। ସେଥିପାଇଁ ନିଜର ଖୁସ୍‌ଲା ଖୁସିକୁ ବିସର୍ଜନ ଦେଇ ନିର୍ବିଚାରରେ ତାକୁ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ହୁଏ। ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଲାଭ କରିବା ପରେ ଯଦି କାହାରି ସାମୟିକ ସ୍ୱଳ୍ପନ ଓ ପତନ ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ସମକ୍ଷରେ ହତାଶ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ। ସେ ଯଦି ଗୋଟିଏ ଦିନ ବି ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇଥାଏ, ତେବେ ସେହି ଭଲ ପାଇବାର ସ୍ମୃତି ତାହାର ମନରେ ଅନୁତାପର ତୃଷ୍ଣାନଳ ଜଳାଇ ତାକୁ **self purification** ଓ **self adjustment** (ଆତ୍ମଶୁଦ୍ଧି ଓ

ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ)ର ପଥଦେଇ ପରିଚାଳିତ କରାଇ ନେବ। ଯଦିଓ ଏକ ଦୂର୍ବଳତାର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପିତାଙ୍କ ଏକ ସମୟରେ ପ୍ରଭୁ ଯାଶୁଙ୍କୁ ଅସାଧାରଣ କରିଥିଲେ, ତାହା ହେଲେ ବି ଯାଶୁଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ସଂଗ୍ରହ ଥିଲା ବୋଲି ଯାଶୁଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ସେ ନିଜର ଭୁଲ ବୁଝିପାରି ଅନୁତପ୍ତ ହୋଇ ନିଜକୁ ପରିଶୁଦ୍ଧ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିପାରିଥିଲେ। ସେଥିପାଇଁ ଆଜି ବି ସେ **Saint Peter** (ସାଧୁ ପିଟର) ବୋଲି ଗଣ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି। ମାତ୍ର **Betrayal** (ବିଶ୍ୱାସଘାତକ) ପରି ପାପ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ। ସେଥିପାଇଁ ଜୁଡ଼ାସ ଚିରାୟୁକୃତ ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜରେ।

ଆମେରିକୀୟ ଭକ୍ତର ମାଆ : ଆମ୍ଭେମାନେ ଅନେକେ ଯାଶୁଙ୍କୁ ଭଲପାଉ ବୋଲି କହିଥାଉ, କିନ୍ତୁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଆଚରଣ ତାଙ୍କର ନୀତିକୁ ଭଲଫନ କରିଥାଏ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା କରିଥାଏ। ସେହି ଦିଗରୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ମଧ୍ୟ ଜୁଡ଼ାସ ଠାରୁ ଯାଶୁଙ୍କ ପ୍ରତି କିଛି କମ୍ ବିଶ୍ୱାସଘାତକ ନହୁଁ!

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କରୁଣା କଣ୍ଠରେ ଆଖି ଛଳ ଛଳ କରି କହିଲେ - ସେଦିନ ଯେପରି ଯାଶୁ **Crucified** (କୁଶବିଦ୍ଧ) ହୋଇଥିଲେ, ଆଜିର ଦିନରେ ସେହି ଯାଶୁ ସେହିଭଳି **Crucified** (କୁଶବିଦ୍ଧ) ହୋଇ ଗଲିଛନ୍ତି ମଣିଷର ହାତରେ। ଏହି ପ୍ରକାର ପାପର ନିବୃତ୍ତି ନହେଲେ ମଣିଷର ନିସାର ନାହିଁ। ନିସାରର ଏକମାତ୍ର ପଥ ହେଲା ମୂର୍ତ୍ତ ତ୍ରାତା ଯିଏ ତାଙ୍କୁ **sincerely follow** (ଅକପଟ ଭାବରେ ଅନୁସରଣ) କରିବା। ତେବେ ଯାଇ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଭୁଲ ତୁଟିଗୁଡ଼ିକ ଧାରେ ଧାରେ ସୁଧୁରି ଯିବ। ଠିକ୍ ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ ନ କରିଲେ, ଭୁଲ ପଥରେ ଚାଲିବାର ଆହୁରି ଅଭ୍ୟାସ ମଜାଗତ ହୋଇ ଉଠିବ ଏବଂ ତାହାର **chain reaction** (ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା) ଚାଲୁ ରହିବ।

ଭକ୍ତର ମାଆ : ଅନ୍ୟର ଦୋଷ ଦେଖୁ ତାହା ପ୍ରତି କଠୋର ହେବା ଏବଂ ନିଜର ଦୋଷ ନ ଦେଖିବା ବା ଦେଖି ମଧ୍ୟ ଉପେକ୍ଷା କରିବା - ଏହା ଯେପରି ସାଧାରଣ ମଣିଷର ସ୍ୱଭାବଗତ ହୋଇଛି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହା ଠିକ୍ କଥା।

ଭକ୍ତର ମାଆ - ପିତାଙ୍କର ସାଧନ ଜୀବନର ଉନ୍ନତି ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ ଓ ଆଶାନ୍ୱିତ କରେ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ପତନ ଏହି ଶିକ୍ଷାଦିଏ ଯେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେପରି ସାବଧାନ ରହୁ ଏବଂ କୌଣସି ଅଗ୍ନି ପରୀକ୍ଷାର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଯେପରି ପରିତ୍ୟାଗ ବା ଅସାଧାରଣ ନ କରୁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାଙ୍କୁ **first and foremost** (ପ୍ରଥମ ଓ ପ୍ରଧାନ) କରି ଚାଲିବାହିଁ ମଣିଷ ପରି ଚାଲିବା। ତାଙ୍କୁ **secondary** (ଗୌଣ) କରି ଚାଲିବା ମାନେ ପ୍ରେତ ଜୀବନ ବା ପଶୁ ଜୀବନ ବନ୍ଧନ କରି ଚାଲିବା।

କିଛିକ୍ଷଣ ବୁଝିକରି ରହିଲା ପରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ - ମୋରା ମ୍ୟାଗଡ଼ିଲାନ ସମୟରେ ଲୋକଙ୍କର କ'ଣ ଧାରଣା ତାହା ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ମୋର ମନେହୁଏ ତାଙ୍କ ଭଳି ଭକ୍ତ ବିରଳ। ତାଙ୍କୁ **Mother of Christianity** (ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମର ମାତା) ବୋଲି କହିଲେ ବି ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ। ପ୍ରଭୁ ଯୀଶୁଙ୍କର **Crucification** ର (କୃଶାରୋହଣର) ପରେ ଭକ୍ତ ବୃନ୍ଦା ଯେତେବେଳେ ଭୟକରି ଆତ୍ମଗୋପନ କରିଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେ ହିଁ କିନ୍ତୁ ଯୀଶୁଙ୍କର ପ୍ରେମରେ ପାଗଳ ହୋଇ ଜୀବନର ମାୟାକୁ ତ୍ୟଜ କରି ଯୀଶୁଙ୍କର ସନ୍ଧାନରେ ନିଜ ଘର ଛାଡ଼ି ପଥେ ପଥେ ଘୁରି ବୁଲୁଥିଲେ। ସେ ଯେ କି ବ୍ୟାକୁଳ ଅନୁସନ୍ଧାନ! ମୁହଁରେ ଯୀଶୁଙ୍କର କଥା ଆଉ ଦୁଇଟି ଚୂଷିତ ନୟନରେ ପ୍ରଭୁ ଯୀଶୁଙ୍କର ଅନୁକ୍ଷଣ। ପଥ-ପ୍ରାନ୍ତରେ, ବୁଢ଼ା-ଜଙ୍ଗଲରେ, ଗୁହା-କନ୍ଦରରେ, ପାହାଡ଼ ପର୍ବତରେ, କୋଣ-ଅନୁକୋଣରେ-ସର୍ବତ୍ର ତାଙ୍କୁ ଖୋଜିବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଥିଲେ। ସେହି ଭୟ ସନ୍ଧ୍ୟାସର ରାଜ୍ୟରେ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଥିବା ମନରେ ବଳ ଜଗାଇ ସବଳ କରାଇଥିଲେ ସେହିଁ। ତାଙ୍କଭଳି ମହିଷସା ନାରାର ତୁଳନା ହୋଇ ପାରେନା। ତାଙ୍କର କଥା କହିବାକୁ ଗଲେ ମୋର କିପରି ଗୋଟିଏ **emotion** (ଆବେଗ) ଜାଗେ, ଶରୀରରେ ଲୋମଗୁଡ଼ିକ ଖାଡ଼ା ହୋଇ ଉଠେ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ସପ୍ନରେ ଯଦି ଚିତ୍ର-ବିଚିତ୍ର ରଙ୍ଗ ଦେଖାଯାଏ, ସେଥିରୁ କ'ଣ ବୁଝା ପଡ଼େ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସପ୍ନରେ ଯଦି ନାନା ରକମର ରଙ୍ଗ ଦେଖାଯାଏ, ସେଥିରୁ ବୁଝାପଡ଼େ **brain cell** ଓ **nerve** (ମସ୍ତିଷ୍କ କୋଷ ଓ ସ୍ନାୟୁ) ଏହି ଦିଗ ଦେଇ **sensitive** (ଅର୍ଥାତ୍ ସାତ୍ତାଶୀଳ)।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ଏହାସଙ୍ଗେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଉନ୍ନତିର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ଅଛି କି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହି ସମସ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସାଧାରଣତଃ ଦୃଷ୍ଟଗୋଚର ହୁଏ ନାହିଁ, ଏହି ପ୍ରକାରର ସୂକ୍ଷ୍ମ ବିଚିତ୍ର ରଙ୍ଗର ଅନୁଭୂତି ଯଦି କାହାରି ସପ୍ନରେ ଦେଖାଯାଏ, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ବୁଝାଯାଏ ଯେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର **cell** (କୋଷ)ଗୁଡ଼ିକ

ବିଶେଷ ଭାବରେ **developed** (ବିକଶିତ) ହୋଇଛି। **Nerve** ଓ **cell** ର (ସ୍ନାୟୁ ଓ କୋଷର) **perceptive faculty** (ବୋଧଶକ୍ତି) ଯେତେ ଦୃଢ଼ିଯାଏ, ସେତେ ପରିମାଣରେ **higher becoming** (ଉନ୍ନତତର ସମ୍ଭବନାର) **possibility** (ସମ୍ଭାବନା) ଖୋଲିଯାଏ। ସେହି ଦିଗରୁ ଏହା ସୁଲକ୍ଷଣ। ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କଠାରେ ଯୁକ୍ତହୋଇ ତପସ୍ୟା କରିଲେ ନାନା ରଙ୍ଗର ଜ୍ୟୋତି ଦେଖାଯାଏ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ଶୁଣାଯାଏ। କିନ୍ତୁ କେବଳ ଏହି ସମସ୍ତ **spirituality** (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା) ନୁହଁ। ଏହାରି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବାସ୍ତବ ଜୀବନରେ ଫୁଟି ଉଠିବା ଆବଶ୍ୟକ **concentric adjusted** (ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ଚଳଣୀ। ହୁଏତ କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶବ୍ଦ ଜ୍ୟୋତିର **realisation** (ଅନୁଭୂତି) ହୋଇଛି, କିନ୍ତୁ **cocentric adjusted** (ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ଚଳଣୀ ଜାଗି ନାହିଁ, ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାକୁ **spiritual man** (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମଣିଷ) ହିସାବରେ ଗଣ୍ୟ କରିବା ଠିକ୍ ହେବନାହିଁ। ପୁଣି ଦେଖାଯାଏ, କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଏହି ସମସ୍ତ **realisation** (ଅନୁଭୂତି) ହୋଇନାହିଁ, ଅଥଚ ଚଳଣୀଟି ବେଶ **cocentric** ଓ **adjusted**, ତାକୁ ହିଁ କୁହାଯିବ **spiritual man** (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମଣିଷ)। ନିଜର ଓ ଅପରର ସତ୍ତା ପୋଷିତ ଓ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇପାରିଲେ ଏହି ପ୍ରକାରର ଚଳଣୀ ଚର୍ଯ୍ୟାହିଁ ହେଲା ଧର୍ମର ସାକ୍ଷ୍ୟ। ସେଥିଯୋଗୁଁ ଏହି କଥା ମନେ କରିବା ଠିକ୍ ହେବ ନାହିଁ ଯେ ଜପ-ଧ୍ୟାନ, ସାଧନ-ତପସ୍ୟା ଓ ଅନୁଭୂତିର କୌଣସି ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ। ଏହି ଗୁଡ଼ିକ ପାଳିତ ନ ହେଲେ କିଛି ହେବ ନାହିଁ। ବାସ୍ତବ ଜୀବନରେ **centripetal force** ଓ **tension** (କେନ୍ଦ୍ରାଭିଗଣକ୍ତି ଓ ଟାଣ)କୁ **stable** (ସୁସ୍ଥିତିଷ୍ଠ) କରି ରଖିବାକୁ ଗଲେ ସେହି ସବୁର **push** ଓ **pressure** (ଠେଲା ଓ ଚାପ) ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ। କାରଣ, ଆତ୍ମମାନଙ୍କର **Psycho physiological core** (ଶରୀର-ମନର-ମର୍ମକେନ୍ଦ୍ର) ତପସ୍ୟା ପରାୟଣତାରେ **habituated** ଓ **adapted** (ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଓ ଅଭିଯୋଜିତ) ହୋଇ ନ ରହିଲେ, ବାସ୍ତବ ଚଳଣୀର କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା ପ୍ରବୃତ୍ତିମାର୍ଗୀ **inertia** (ଜଡ଼ତା)ବଶତଃ ନାନାଦି **resistance** (ବାଧା) **create** (ସୃଷ୍ଟି) କରେ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ତାହାହେଲେ ଯୋଗ ଏବଂ ସପ୍ନର ମଧ୍ୟରେ ବୋଧହୁଏ ଯୋଗାଯୋଗ ଅଛି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯେ ଯେଉଁଠି **plane** ର (ସ୍ତରର) ମଣିଷ, ସେ ସାଧାରଣତଃ ସେହିଭଳି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ। ସ୍ୱପ୍ନରେ କେହି ଯଦି **fine experience** (ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅଭିଜ୍ଞତା) ଲାଭ କରେ, ବୁଝିବାକୁ ହେବ ସେ ଯୋଗର ପଥରେ ଗଲେ ସେ ଶୀଘ୍ର ଉନ୍ନତି ଲାଭ କରିପାରିବ। ପୁଣି ଯେଉଁମାନେ ଯୋଗା ସେମାନେ ତାଙ୍କର ତପସ୍ୟା ଫଳରେ ଜାଗ୍ରତ ଅବସ୍ଥାରେ ଯେପରି ଅନେକ ଅନୁଭୂତି ଲାଭ କରନ୍ତି, ଶୋଇବା ଅବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱପ୍ନ ଭିତରେ ତଦନୁରୂପ ଅନେକ ଅନୁଭୂତି ଲାଭ କରିଥାନ୍ତି। ସ୍ୱପ୍ନ ସଙ୍ଗରେ ଅନେକ କିଛି ଆଜେବାଜେ ମାଲ ଥାଏ, ସେଥିପାଇଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଉପରେ **undue importance** (ଅସମାନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱ) ଦେବା ଭଲ ନୁହେଁ। ତତ୍ପରା ମଣିଷ **credulous** ଓ **irrational** (ଅତି ବିଶ୍ୱାସୀ ଓ ଅଯୌକିକ) ହୋଇ ଉଠେ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ଗଭୀର ନିଦ୍ରାରେ ସ୍ୱପ୍ନ ଭଳି ଚରମ ଅନୁଭୂତି ଲାଭ କରିବା କ'ଣ ସମ୍ଭବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଚରମ ଅନୁଭୂତି ଯେତେବେଳେ ଜାଗେ ସେତେବେଳେ **full consciousness** (ପୂର୍ଣ୍ଣଚେତନା) ଜାଗ୍ରତ ଥାଏ ହଁ। ହୁଏତ ସେତେବେଳେ ଶରୀର ବାହ୍ୟତଃ ଅଚେତନ ଓ ନିଦ୍ରାରେ ଗଭୀର ମଗ୍ନ ବୋଲି ମନେ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ଚେତନାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଦୌ ଛିନ୍ନ ହୁଏ ନାହିଁ। ସମାଧି ସମୟରେ ଅନେକଙ୍କର ଦେହରେ ମୃତ୍ୟୁର ଲକ୍ଷଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫୁଟି ଉଠେ। କିନ୍ତୁ ଭିତରେ ଚେତନା ଓ ଅନୁଭୂତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ରହିଥାଏ। ସମାଧି ମାନେ ସମ୍ୟକ୍ ଧାରଣା - **to bear the truth entirely and perfectly with one's whole being** (ସତ୍ୟକୁ ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଓ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ନିଜ ସତ୍ତାଦେଇ ଧାରଣା କରିବା)।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ଟେଲିପାଥୀ (ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସାହାଯ୍ୟ ଛଡ଼ା ଦୂରସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିର - ମନୋଭାବର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ) ଓ କ୍ଲେୟାରଭୟାନସ - ର (ଆଲୋକ ଦୃଷ୍ଟିର ଅର୍ଥାତ୍ ଅତୀନ୍ଦ୍ରିୟ ବିଷୟର ଦର୍ଶନ ଶକ୍ତି) ସଙ୍ଗରେ ଯୋଗର ସମ୍ପର୍କ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେହିଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି **endowments** (ବିଭୂତି)। ଯୋଗଯୁକ୍ତ ହୋଇ ତପସ୍ୟା କରି ଚାଲିଲେ ସେହି ସମସ୍ତ ଏବଂ ଆହୁରି ଅନେକ ରକମର ବିଭୂତି **automatically** (ଆପେ ଆପେ) ଆସେ। ପୁଣି ଏହି ସମସ୍ତ ଦିଗକୁ ବେଶୀ **attention** (ନଜର) ଦେଲେ **self-development**

(ଆତ୍ମବିକାଶ) **blocked** (ରୁଦ୍ଧ) ହୋଇ ଯାଇ ପାରେ। ଏହି ସବୁ ଦେଇ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଲାଭ କ'ଣ ? ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକ **Lord**କୁ (ପ୍ରଭୁକୁ) ଭଲ ପାଇ ଚାଲିବା, ତାଙ୍କୁ ସେବା କରିବା, ନିଜକୁ ତାଙ୍କରି ମନୋମତ କରି ଗର୍ବିତୋଲିବା।

ଜନମ ଅବଧି ରାମ ରୂପ ନେହାରୁ

ନୟନ ନା ତିରପିତ ଭେଲ।

x x x x x x

ଲାଖ-ଲାଖ ଯୁଗ ହିନ୍ଦେ ହିନ୍ଦା ରାଖନ୍ତୁ

ତବୁ ହିନ୍ଦା ଜୁଡ଼ନ ନା ଗେଲ।

ଯାହାଙ୍କୁ ପାଇ ତିଳେମାତ୍ର ଆଖି ତାଙ୍କଠାରୁ ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ ନାହିଁ, ତାଙ୍କୁ ପକାଇ ଦେଇ ଅନ୍ୟ କେଉଁ ଦିଗରେ ଆତ୍ମେମାନେ ଦଉଡ଼ିବୁ, ଆଉ ସେଥିରେ ଲାଭ ବା କ'ଣ ?

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶରେ ଅନେକ ଲୋକ ଏହି ପ୍ରକାରର ଶକ୍ତିକୁ ମନର ଏକ ଅସାଧାରଣ ଗତି ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ମୋର ମନେ ହୁଏ ଏହା ସଙ୍ଗରେ ଆତ୍ମିକ ଶକ୍ତିର ଯୋଗ ରହିଛି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେ କଥା ଠିକ୍, କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁ ଯେ ସେ ସବୁ ସମୟରେ ଶିଷ୍ୟକୁ ସାବଧାନ କରାନ୍ତି, ଯଦ୍ୱାରା ସେ ସେହି ଆଡ଼କୁ ବେଶୀ ଝୁକି ନ ପଡ଼େ। କାରଣ, ସେଥିରେ ଅକିଞ୍ଚିତକର ଲାଭର ଲୋଭରେ ମହତ୍ତ୍ୱର ଲାଭ ପ୍ରାପ୍ତିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ।

ଆମେରିକାନ୍ ଭକ୍ତର ମାଆ ପଚାରିଲେ - ଦୂରସ୍ଥ ପ୍ରିୟଜନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନାର କୌରସି ପ୍ରଭାବ ଅଛିକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ବିହିତ ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ବିହିତ ଉପକାର ହିଁ ହୋଇଥାଏ।

ଭକ୍ତଙ୍କର ମାଆ - କେଉଁ ଭାବରେ ଉପକାର ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୋର ପ୍ରାର୍ଥନାର ପଛରେ ଯଦି ମୋର ଚରିତ୍ରଗତ **sincere love** ଓ **strong will force** (ଆନ୍ତରିକ ଭଲ ପାଇବା ଓ ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ଶକ୍ତି) ଥାଏ, ତେବେ ତାହାର **fine shootings** (ସୂକ୍ଷ୍ମ କ୍ଷେପଣ) **radiated** (ବିକିର୍ଣ୍ଣ) ହୋଇ ତାହା ତାକୁ **charged** (ଆହିତ)

କରିଚୋଲି, ତାହାର ମଙ୍ଗଳ ଚଳନକୁ **accelerated** (ଦୂରାନ୍ୱିତ) କରିଦେଇ ପାରେ। ଅବଶ୍ୟ ଯାହା ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛି, ତାହାର ଯଦି ମୋ ସଙ୍ଗରେ କିଛିଟା **tuning** (ଏକତାନତା) ଓ ମୋ ପ୍ରତି କିଛିଟା **tension** (ଟାଣ) ନ ଥାଏ, ତାହାହେଲେ ସେହିଭଳି **effect** (ଫଳ) ହୁଏ ନାହିଁ।

ଭକ୍ତଙ୍କର ମାଆ - କିନ୍ତୁ ଏହାର ପ୍ରମାଣ କେଉଁଠି ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ପ୍ରମାଣ ପାଇବାକୁ ଗଲେ ପ୍ରମାଣ ଯେଉଁ ଭାବରେ ପାଇହୁଏ ସେହି ଭାବରେ **pursue** (ଅନୁସନ୍ଧାନ) କରିବାକୁ ହୁଏ। ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ବର୍ଷନାର ସାହାଯ୍ୟରେ ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତି ବସ୍ତୁଜଗତରେ କେଉଁ ସ୍ତରରେ କ'ଣ ଘଟେ, କେଉଁ କ୍ରିୟା - ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚାଲେ। ସେମାନେ ଯାହାର ନାମ କୋୟାଷ୍ଟ ବା ଇଲେକଟ୍ରନ୍ ଦେଇଛନ୍ତି, ତାହାର ଯଦି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନାମ ଦେଇଥାନ୍ତେ, ତାହା ହେଲେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଆପତ୍ତି କରିବାର କୌଣସି କାରଣ ନ ଥାନ୍ତା। ମୁଁ କହିବାକୁ ଯାଇ ଯେଉଁସବୁ **term** (ଶବ୍ଦ) **apply** (ପ୍ରୟୋଗ) କରିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଭୁଲ ରହିଥାଇ ପାରେ, କିନ୍ତୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ମୋର ଦେଖା ଜିନିଷ, ବୋଧ କରିବାର ଜିନିଷ, ସେହି ଗୁଡ଼ିକର ସତ୍ୟତା ସମ୍ପର୍କରେ ମୁଁ କୌଣସି ପ୍ରମାଣର ପ୍ରୟୋଜନ ବୋଧ କରି ନାହିଁ। ତେଣୁ ମୋର କଥା ଗୁଡ଼ିକ ମୁଁ କାହାକୁ ମାନି ନେବାକୁ କହେ ନାହିଁ। ମୁଁ କେବଳ କହିପାରେ ମୁଁ ଯେପରି କରି ଯାହା ଜାଣିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଛି, ଆପଣମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି କରି ତାହା ଜାଣି ପାରିବେ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା' - ବସ୍ତୁ ଯେ ମୂଳତଃ ଶକ୍ତି ଛାଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ, ଧର୍ମ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ଉଭୟ ହିଁ ଆଜି ଏ ବିଷୟରେ ଏକମତ। ଉଭୟ ହିଁ ଆଜି ଏକ ସଙ୍ଗରେ ଗୋଟିଏ ଆଦିମ ମୌଳିକ ଶକ୍ତି - ଉତ୍ସକୁ ସାକ୍ଷାତ୍ ଦେଇଛନ୍ତି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - (ସହାୟତା) - ମୋର ଏହି ସବୁ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଲ ଲାଗେ। ମୋର ଦେଖା ମୋତେ କହେ - **There are no separate compartment like matter and spirit, like east and west** (ବସ୍ତୁ ଓ ଆତ୍ମା, ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଏହି ଧରଣର କୌଣସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ନାହିଁ)।

ଆ:ପ୍ର: ୧୦/୨୫.୧.୧୯୪୮

X X X X X X

ଏକ ଆମେରିକୀୟ ଭକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ - ପ୍ରବଳ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ କାବୁ କରାଯାଏ କେଉଁ ଭାବରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେହି ସବୁକୁ କାବୁ କରିବାର କଥା ଭାବିବାକୁ ଯିବା କେଉଁ ଦୁଃଖରେ ? ଏଗୁଡ଼ିକ ଆହୁରି **strong** (ଶକ୍ତିମାନ) ହେଉନା କାହିଁକି, ସେଥିରେ କ୍ଷତି କ'ଣ ଯଦି ତାହା ଇଷ୍ଟାର୍ଥ ଛଡ଼ା ନିୟୋଜିତ ନ ହୁଏ ? ତେଣୁ ଇଷ୍ଟାନୁରାଗର ପ୍ଲାବନ ଯଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଣରେ ଜାଗେ - ସକ୍ରିୟ ସନ୍ନାମନାରେ, - ତାହାହିଁ କରି ଚାଲିବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ। ଏହାଦ୍ୱାରା ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଶକ୍ତିର ପଟୁତା ଉଜ୍ଜଳ ହୋଇଉଠେ, କିନ୍ତୁ ସେହି ପଟୁତା **applied** (ପ୍ରୟୁକ୍ତ) ହୁଏ ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ, ଅର୍ଥାତ୍ ମଙ୍ଗଳ ଜନକ କର୍ମରେ ତାହାଦ୍ୱାରା ଭଲ ଛଡ଼ା ମନ୍ଦ ହୁଏ ନାହିଁ। ଇଷ୍ଟାନୁରାଗର ପ୍ରବାହ ବିସ୍ତାରଶୀଳ ହୋଇ ହୋଇ ତାହା ଯେତେ ସର୍ବଗ୍ରାସୀ ହୋଇଉଠେ, ସେତେ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପ୍ରବାହ ଗୁଡ଼ିକ ବି ଏହି ମହାପ୍ରବାହର ସଙ୍ଗେ ମିଶି ଫଳପ୍ରସୁ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥକ ହେବାର ପଥରେ ଚାଲେ। କିଛିହିଁ ମରିଯାଏ ନାହିଁ, ଝରି ଯାଏ ନାହିଁ, ଲୋପ ପାଏ ନାହିଁ; ସବୁକିଛି ଇଷ୍ଟଙ୍କର ପଦସ୍ପର୍ଶରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଇଷ୍ଟଚଳଣର ସ୍ପର୍ଶରେ ଧନ୍ୟ ହୋଇଉଠେ।

ସେହି ଭକ୍ତ ପୁଣି କହିଲେ - ଆମେମାନେ ତ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବାସ୍ତବ ଦୁର୍ବଳତା ଗୁଡ଼ିକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ପାରୁ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ନିଜକୁ **weak** (ଦୁର୍ବଳ) ବୋଲି ସାକାର କରି ନେବା ଗୋଟିଏ **unprofitable auto suggestion** (ଲାଭହୀନ ସ୍ୱତଃ - ଅନୁଜ୍ଞା) ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହଁ। **Weakness** (ଦୁର୍ବଳତା) ତୁମର କେହି ନୁହେଁ, ତାକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦିଅ ବୋଲି, ଆଶ୍ରୟ ଦିଅ ବୋଲି ସେ ଆସନ ସଜାଡ଼ି ବସି ରହେ। **Emphasise love for the Superior Beloved, that is the eternal property of your being and as it will swell, weakness will dwindle to that extent** (ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ ଉପରେ ଜୋରଦିଅ, ତାହାହିଁ ତୁମର ସତ୍ତାର ଚିରନ୍ତନ ସମ୍ପଦ, ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ ଯେତେ ଫୁଲି ଉଠିବ, ଦୁର୍ବଳତା ସେତେ ପରିମାଣରେ କ୍ଷୀଣ ହୋଇ ଉଠିବ।) ତୁମେ ଯେପରି ବି ହୁଅ, ଆଉ ଯାହା ବି ହୁଅ, ଜୋର କରି ଏହା କରି ଚାଲ, କୁହ ଓ ଭାବ ସେହିଭଳି ଯେପରିକି କରିବା, କହିବା ଓ ଭାବିବା ଗଭୀର ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ ଠାରୁ ସତଃସର୍ବତ୍ର ଉତ୍ସାରିତ ହୋଇଉଠେ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - ଏହାତ ଏକପ୍ରକାର କପଟତା ବା ଆତ୍ମସମ୍ବୋଧନ। ଏହା ଦ୍ଵାରା ତ ନିଜ ସତ୍ତା ସଙ୍ଗରେ ମିଥ୍ୟାତ୍ଵର କରାହେବ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯାହା ଆମ୍ଭେମାନେ ହେବାକୁ ଚାହୁଁ ଅଥଚ ହୋଉ ଭାବି ପାରି ନାହିଁ, ଆନ୍ତରିକ ଆଗ୍ରହ ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟମନୋବାକ୍ୟରେ ତଦନୁଗ ଅନୁଶୀଳନ ଯଦି କରୁ, ତାହା କପଟତା ବା ମିଥ୍ୟାତ୍ଵର ହେବ କାହିଁକି? ତାହାହିଁ ତ ଜୀବନର ସାଧନ। ଭଲ ହେବାର **intention** (ଅଭିପ୍ରାୟ) ଯଦି ନ ରହେ, ଅଥଚ ଲୋକ ଠକାଇବା ଛଳନା କରି ଭଲ ମଣିଷର **pose** (ଭଙ୍ଗିମା) ନେଇ ଯଦି ଚାଲିବା ହୁଏ, ତାହାକୁ ବରଂ ବୋଲାଯାଏ କପଟତା। ଆଉ, **self-hypnosis** (ଆତ୍ମସମ୍ବୋଧନ)ର କଥା ଯେ କହୁଛନ୍ତି, ମୋର ମନେହୁଏ ନିଜକୁ ହାନି, ପାପୀ ଓ ଖରାପ ବୋଲି ମାନି ନେବାଟା ହିଁ **real self-hypnosis** (ପ୍ରକୃତ ଆତ୍ମସମ୍ବୋଧନ)। ପରମପିତାଙ୍କର ସନ୍ତାନ ଯେ ତାହା ପକ୍ଷରେ ଏହି ଧରଣର ସାକ୍ଷି **self-degrading self-hypnosis** (ଆତ୍ମ ଅବମାନନାକର ଆତ୍ମ-ସମ୍ବୋଧନ) ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ।

ଭକ୍ତର ମା - ବିଶ୍ଵାସ ଓ ଭକ୍ତି-ଉଦ୍ଘାପ ଆଚରଣ କରିବା ଭଳି ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଲାଭ କରାଯାଏ କେଉଁ ଭାବରେ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ବସି-ବସି ସୁଧୁ ଚିନ୍ତାଜଗତରେ ବିଚରଣ ନକରି, ଚିନ୍ତା ଅନୁଯାୟୀ କରିବା ଓ କହିବାଟାକୁ ଝମ୍ କରି ଆରମ୍ଭ କରି ଦେବାକୁ ହୁଏ। ଭାବିବା ଅନୁଯାୟୀ କରିବା ଓ କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା ପଥରେ ନିଜର ଭିତର ଓ ବାହାରୁ ଅନେକ **resistance** (ବାଧା) ଦେଖାଦିଏ। ସେ ଆଡ଼କୁ ଭୂକ୍ଷେପ ନକରି ଯାହା କରଣୀୟ ତାହା କରିବାକୁ ଝାମ୍ ପଡ଼ିବାକୁ ହୁଏ, ଆଉ **continuity** (କ୍ରମାଗତି) ନେଇ ତାହା କରିଚାଲିବାକୁ ପଡ଼େ। **Then a new satisfaction seizes you and adds urge and energy to your go** (ସେତେବେଳେ ଏକ ନୂତନ ତୃପ୍ତି ଆପଣଙ୍କୁ ପାଇ ବସିବ ଏବଂ ଆପଣଙ୍କର ଚଳା ପଥରେ ତାହା ପ୍ରେରଣା ଓ ଶକ୍ତି ସଂଯୋଗ କରିବ)।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ବୁଦ୍ଧିଗତ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ଆଚରଣ, ଏହି ଦୁଇଟିର ମଧ୍ୟରେ ଯୋଗସେତୁ କ'ଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଗୋଟିଏ **principle** (ନୀତି) କରି ନେବାକୁ ହୁଏ, ଯେପରି କରିବାଟାକୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଓ ସୁଷ୍ଟ କରି ତୋଳିବାପାଇଁ ବିହିତ ଭାବରେ

ବୁଝାଯିବ, ଜାଣିବାକୁ ହେବ, ଭାବିବାକୁ ହେବ, ପୁଣି ଜାଣିବା - ବୁଝିବାକୁ ବାସ୍ତବ କରିତୋଳିବା ପାଇଁ ତାହାକୁ କର୍ମ ଭିତର ଦେଇ ଜାଣିବାକୁ ହେବ। ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନ ଚଳିଲେ କରିବା ବା ଜାଣିବା କୌଣସି **perfect** ଓ **solid** (ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଜମାଟ) ହୁଏ ନାହିଁ। ସେଥିଯୋଗୁଁ, ତାହା ଅଭିଜ୍ଞତାର ସ୍ତରରେ ଉପନୀତ ହୋଇ ଚରିତ୍ରକୁ ସ୍ଵର୍ଗ କରିପାରେ ନାହିଁ। ଶିକ୍ଷାକ୍ଷେତ୍ରରେ କରିବା ଓ ଜାଣିବାର ସମନ୍ବୟ ସାଧନ ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ। ଏହିପରି ନହେଲେ ସେହି ଶିକ୍ଷା ଜୀବନର ସଙ୍ଗରେ ଏକାଭୂତ ହୁଏ ନାହିଁ। ବରଂ ତାହା ଗୋଟିଏ କ୍ଳାନ୍ତିକର ବୋଧେ ଭଳି ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଚାପିବସି ମଣିଷକୁ କ୍ରମାଗତ ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ କରିବସେ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ଆପଣ କର୍ମର ଉପରେ ଜୋର ଦେଉଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ତ କର୍ମ ହୁଏ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ମଣିଷର **intention** (ଅଭିପ୍ରାୟ) ମଧ୍ୟରେ କିଛିବା **Latent will** (ସୁପ୍ତ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି) ଥାଏ, ସେହି **latent will** (ସୁପ୍ତ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି)ହିଁ **potent** ଓ **paramount** (ବଳିଷ୍ଠ ଓ ପ୍ରଧାନ) ହୋଇ ଉଠେ, ଯଦି ତାହାକୁ କର୍ମରେ ରୂପ ଦେଇ ଚଳାଯାଏ। ମଣିଷର ଯଦି ସମ୍ବେଗଶାଳୀ ସର୍ବ ଅଭିପ୍ରାୟ ଥାଏ, ତେବେ ସେହିଟା ଗୋଟିଏ **benign sign** (ଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ)।

ଆମେରିକାନ୍ ଭକ୍ତ - **Intention** (ଅଭିପ୍ରାୟ) ବୋଲିଲେ କ'ଣ ବୁଝାଏ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ମା - **Desire which is a bit inflamed is intention** (କଥସ୍ତତ ପ୍ରଦୀପ୍ତ ଆକାଂକ୍ଷା ହିଁ ଅଭିପ୍ରାୟ)।

ଭକ୍ତ ଭକ୍ତଙ୍କର ମା - ସଦିଚ୍ଛାକୁ ପ୍ରଦୀପ୍ତ କରାଯାଏ କେଉଁ ଭାବରେ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ସତ୍‌ଜୀବନ ଅର୍ଥାତ୍ ଈଶ୍ଵରନିଷ୍ଠ ଜୀବନର ସାଥୀକତାର ବିଷୟ ଲୋଭାଭାବର ଚିତ୍ତରେ ଭାବିବାକୁ ହୁଏ। ସେବା ଓ ତ୍ୟାଗପୂର୍ବ ମହତ୍ ଜୀବନ ଲାଭର ଲାଳସାକୁ ଦାଓ-ଦହନୀ କରି ଗର୍ଭି ତୋଳିବାକୁ ହୁଏ। ହନୁମାନ ପରି ଭକ୍ତର ଜୀବନକୁ ନିବିଷ୍ଟ ଚିତ୍ତରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବାକୁ ହୁଏ। ଜୀବନ ମାନେହିଁ ତ ଏହିପରି ଦୀପ୍ତ ଜୀବନ - ଏହାକୁ ଅନ୍ତର ଦେଇ **feel** (ବୋଧ) କରିବାକୁ ହୁଏ। ଆତ୍ମକେନ୍ଦ୍ରିକ ସ୍ଵାର୍ଥ-ଗୁରୁତାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଚାଲିବା ମାନେ ନିଜରହିଁ କ୍ଷତି ସାଧନ କରିବା, ତାହା ନିଜେ ଭାବରେ ନିଶ୍ଚିତରୂପେ ବୁଝିବାକୁ ହୁଏ। ସେତେବେଳେ ହାନିତାର ନିକଟରେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବାକୁ ମଣିଷର ବିବେକ

ବାଧାଦିଏ, ମନରେ ଆତଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ। ବରଂ ଯେତେ କଷ୍ଟ ହେଉ ଈଶ୍ଵରାନିଷ୍ଠ, ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠ ଜୀବନ ଲାଭ ପାଇଁ ଆତ୍ମବଳିଦାନ ଦେବାକୁ ସେ ବନ୍ଧପରିକର ହୁଏ। ଜୀବନର ଏହି ମହତ୍ତ୍ଵ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନରେ ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ **convinced** (ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦୀପ୍ତ) ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ସଦିକ୍ଷା ତାକୁ ପାଇବସେ। କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କାମନାର ଶତ ପ୍ରଲୋଭନ ତାକୁ ଆଉ ପ୍ରଲୁହ୍ନ କରିପାରେ ନାହିଁ। ବୋଧେ ଗୋଳମାଳ ହେଲେହିଁ ମଣିଷ ଭୁଲ ପଥରେ ଚାଲେ। ପ୍ରକୃତ ବୋଧ ଜାଗିଲେ ବିପଥରେ ଚାଲିବା ମଣିଷ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ପଡ଼େ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ – ଈଶ୍ଵରାନିଷ୍ଠ ଜୀବନର ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଯଦି କେହି ଉପଭୋଗ ନ କରେ, ତାହାହେଲେ ସେହି ଜୀବନ ଲାଭ ପାଇଁ ତାହାର ଅନ୍ତରରେ ଆକାଂକ୍ଷା ଜାଗିବ କିପରି?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର – ଜୀବନରେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଯାହାକିଛି ପାଇବା ହୁଏ ତାହା କିନ୍ତୁ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ। କରିବା ଛଡ଼ା ପାଇବାର ପଥ ନାହିଁ। ବିଶ୍ଵାସ କରି କରିବାଟାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେବାକୁ ହୁଏ। କରିବାହିଁ କରିବାର ଫଳକୁ ଚିହ୍ନାଇ ଦିଏ। ମାଆ ଓ ବାପାଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନେ ଭକ୍ତି କରନ୍ତି, ସେହିମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନେ **obey** (ମାନ୍ୟ) କରିଚାଲନ୍ତି, ସେହିମାନେ ଜାଣନ୍ତି ସେଥିରେ କେତେ ସୁଖ ଭରି ରହିଛି। ଏହି ପ୍ରକାରର ବୁନିଆଡ଼ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ନଥାଏ, **submission to Ideal** (ଆଦର୍ଶଙ୍କଠାରେ ନତି) ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ **foreign** (ବିଜାତୀୟ) ଜିନିଷ ବୋଲି ମନେହୁଏ। **Submission** ର (ନତିର) **elements** (ଉପାଦାନ) ଚରିତ୍ରରେ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଏବଂ ସେହିଗୁଡ଼ିକର **development** (ବିକାଶ) ପାଇଁ **culture**ର (ଅନୁଶୀଳନର) ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆବଶ୍ୟକ। ଶୁଦ୍ଧାବାନ ଯେ, ତାହା ପାଇଁ ତେଣୁ ଦୀକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି। ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକୃତିର ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି। ଏପରିକି ଅନେକ ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଜୀବନରେ ଭଗବତ୍ ପିପାସା ଜାଗିବାର ନାହିଁ। ଅନେକ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ବିଧିସ୍ଥିର ପରେ ଆର୍ତ୍ତହୋଇ ଭଗବାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ହାତ ବଢ଼ାନ୍ତି। କିଛି ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ କାମନାର ପୂରଣ ପାଇଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକନ୍ତି, ଭଗବାନଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ଚାହାଁନ୍ତି। କିଛିଲୋକ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ତତ୍ତ୍ଵାନୁସନ୍ଧିଷ୍ଟ। ସେମାନେ ଜଗତର ମୂଳ ସତ୍ୟ ଓ ଆଦି କାରଣକୁ ଜାଣିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ବେତାପୁରୁଷଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ ହୁଅନ୍ତି। ଅନ୍ଧସଂଖ୍ୟକ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେକି ଶିଶୁକାଳ ଠାରୁ

ଭଗବାନଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି। ଭଗବତ୍ ଅନୁକ୍ଷଣ ଓ ଭଗବତ୍ ଅନୁସରଣ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନିଶାରେ ତାଙ୍କର ମନକୁ ମଜାଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା – ଭଗବାନଙ୍କର ପଥରେ ଯେଉଁମାନେ ଚାଲନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବେଶୀ ଭାଗ ମଣିଷ ହୋଇଥାନ୍ତି ଆର୍ତ୍ତ, ନହେଲେ କାମନା ପାଡ଼ିତ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର – ସେହି କଥା ଠିକ୍।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା – ତାହାର ଅର୍ଥ ସେମାନଙ୍କର ସାଧନାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଆପଦମୁକ୍ତି ଓ ସୁଖସୁବିଧା ଲାଭ। କିନ୍ତୁ ସକାମ ଉପାସନାର ଭିତର ଦେଇ ଆଉ କିଛି ହେଉ ବା ନ ହେଉ ଆତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ତ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର – ଅନେକ ଲୋକ **personal desire** (ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କାମନା) ନେଇ ସାଧନା ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁମାନେ ଚିକ୍ଷିତ ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣଶୀଳ ସେମାନେ କିଛିଦିନ ପରେହିଁ ବୁଝି ପାରନ୍ତି ଯେ **conscious nurture of their desires is sure to frustrate the fulfilment of their desires** (ସଚେତନ ବାସନା ପୋଷଣ ସେମାନଙ୍କର ବାସନା ପୂରଣକୁ ବ୍ୟର୍ଥ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ)। ଏହି କଥାକୁ ଯେଉଁମାନେ ଠିକ୍ଭାବରେ ବୁଝନ୍ତି ସେମାନେ କାମନାବାସନାର ଦାସତ୍ଵ ଛାଡ଼ିଦେଇ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷାହୀନ ହୋଇ ପରମପିତାଙ୍କର ଦାସତ୍ଵ କରନ୍ତି, ଆଉ ତାଙ୍କରି ପ୍ରୀତିକର୍ମରେ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଦିଅନ୍ତି। ସେତେବେଳେ କିନ୍ତୁ କିଛି ହେଲେ ଅପ୍ରାପ୍ତ ଓ ଅପ୍ରାପ୍ୟ ରହେନାହିଁ ସେମାନଙ୍କର। ତେବେ ପାଇବା ନପାଇବାର ହିସାବ-ନିକାଶ ସେମାନେ କରନ୍ତି ନାହିଁ। ତାଙ୍କର ସେବାରେ ନିବିଷ୍ଟ ଓ ନିଷ୍ଠାଜିତ ରହିବାର ଅଧିକାର ପାଇ ହିଁ ସୁଖୀ ରହନ୍ତି। ଆଉ, ଏହା କରିବାକୁ ଯାଇ ଦୁଃଖ, କଷ୍ଟ, ନିନ୍ଦା, ଅପମାନ ଇତ୍ୟାଦି ଯଦିବା ତାଙ୍କ ଭାଗ୍ୟରେ ଜୁଟେ, ତାହା ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଟଳାଇ ପାରେ ନାହିଁ। ଟଳାଇବ କାହାକୁ? ଯେଉଁ ମନକୁ ଟଳାଇବ, ସେ ମନ ତ ଜଣକୁ ନେଇ କୋଣ ଅନୁକୋଣରେ ଭରି ରହିଛି। ଅନ୍ୟ ଦିଗ ଆଡ଼କୁ ନଜର ଦେବାଭଳି ସ୍ଥାନ ସେହି-ମନରେ ଅବା କେଉଁଠି ଅଛି? “ହାୟ ସେ କି ସୁଖ, ଏ ରହନ ତ୍ୟାଜି/ ହାତେ ଲୟେ ଜୟତୁରୀ / ଜନତାର ମାଝେ ଝାଁପାୟେ ପଡ଼ିତେ / ରାଜ୍ୟ ଓ ରାଜା ଭାଙ୍ଗିତେ ଗଡ଼ିତେ / ଅତ୍ୟାଚାରରେ ବନ୍ଧେ ପଡ଼ିଲା / ହାନିତେ ଟାଣ୍ଟ ଛୁରି।” ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ହୀନ-ଦୁର୍ବଳମାନ। ଭକ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ। ସେ ହୁଏ ଉକ୍ତିଭକ୍ତି ଓ ବାସ୍ତବୀୟର ପ୍ରତୀକ। ଯେପରି ଥିଲା ହନୁମାନ। ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅସତ୍ ଯାହା, ତାହାକୁ

ମିଶ୍ରମାର କରିଦେଇ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସାର୍ଥ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ସେ ହୋଇଉଠେ ଅମୋଗ୍ୟ ଓ ଅଜେୟ ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - ସାଧକଙ୍କର ଜୀବନରେ ଗୁପ୍ତାନ୍ତର ସମ୍ଭବରେ ଆପଣ ଯାହା କହିଲେ, ତାହାତ ସାଧାରଣତଃ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ସାଧାରଣତଃ ଦେଖାଯାଏ ମଣିଷ ଯେଉଁ - କାମନାର ତାଡ଼ନାରେ ସାଧନା ଆରମ୍ଭ କରେ, ସେହି କାମନାର ଆବର୍ତ୍ତରେ ପଡ଼ି ଆଜୀବନ ହାବୁଡୁରୁ ଖାଏ । ସେମାନଙ୍କର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ତ ହୁଏ ହଁ ନାହିଁ, ବରଂ କାମନା ପୂରଣ ନହେବା ହେତୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷୋଭ, ଅସନ୍ତୋଷ, ଅବିଶ୍ୱାସ ଓ ସଂଶୟ ପ୍ରବଳ ହୋଇଉଠେ । ଏହି ସବୁର ପ୍ରତିକାର କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - Divine mercy dwells within us and it never deserts us (ପରମପିତାଙ୍କର ଦୟା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବସବାସ କରେ ଏବଂ ତାହା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ କେବେହେଲେ ପରିତ୍ୟାଗ କରେ ନାହିଁ) । ଏହି **mercy** (ଦୟା) ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ କଦାପି ଅଳ୍ପନେଇ ସବୁଷ୍ଟ ରହିବାକୁ ଦିଏ ନାହିଁ । ତାହା ଅନନ୍ତର ଦିଗରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଚଳନ୍ତ କରି ରଖେ । ସେଥିଯୋଗୁଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଆହୁରି ବେଶୀ, ବେଶୀ ଖୋଜି ଚାଲୁ; ଯେଉଁ ଆହୁରି, ଶେଷ ନଥାଏ । ଜଗତର କୌଣସି ବସ୍ତୁହିଁ ଏହି ଆହୁରି-ଆହୁରିର କ୍ଷୁଧା ମେଣାଇ ପାରେ ନାହିଁ । ପୁଣି ପ୍ରାପ୍ତିର କ୍ଷୁଧା ମଣିଷକୁ କ୍ରମାଗତ ହଇରାଣ କରି ମାରେ । ଚାହିଦାର ଚାବୁକ ତାକୁ ଚାକର ଭଳି ଖଟାଏ । କିନ୍ତୁ ଚାହିଦାର ପରେ ଚାହିଦା ଗୁଡ଼ିକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଦେଖେ ମନଟି ତାହାର ଭରି ଉଠିନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ସେ ଖୋଜିଚାଲେ କ'ଣ କରିଲେ ମନଟି ଭରି ରହିବ । ଆଉ, ତାହା ଭରି ଉଠେ ସେତେବେଳେ, ଯେତେବେଳେ ଅନନ୍ତର ପ୍ରତୀକ ସରୁପ ପ୍ରିୟପରମଙ୍କ ପ୍ରତି ସାମାନ୍ୟତା ଟାଣି ନେଇ ମଣିଷ ତାଙ୍କରି ପ୍ରୀତି କର୍ମରେ ନିଜକୁ ନିରନ୍ତର ନିଶ୍ଚେଷରେ ନିୟୋଗ କରିଥାଏ । ମଣିଷର ଅନିର୍ବାଣ ତୃଷ୍ଣାଗ୍ନି ନିର୍ବାପନର ଏହି ପଥ ଛଡ଼ା ଆଉ କୌଣସି ପଥ ନାହିଁ । ବୁଦ୍ଧିମାନ ଓ ଭାଗ୍ୟବାନ ଯେ, ସେ ଜୀବନର ଭଲମନ୍ଦ ଅଭିଜ୍ଞତାଠାରୁ ଏହି **simple truth** (ସରଳସତ୍ୟ)ଟାକୁ ଜୀବନର ପ୍ରାଥମିକ ଅବସ୍ଥାରୁ ବୁଝି ନେଇ ପାରେ । ମାତ୍ର ଯେଉଁମାନେ ବୋକା, ସେମାନେ ଅନେକ କଷ୍ଟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ନ ପାଇଲେ ସେମାନେ ଜବତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସଠିକ୍ ପଥ ଧରି ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଲେ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବ ଅଭ୍ୟାସ ହେତୁ ବିପଥ-ପ୍ରୀତି ସେମାନଙ୍କୁ ସହଜରେ ରକ୍ଷା ଦିଏ ନାହିଁ । ସଦ୍‌ଗୁରୁ

ସେଇଥି ପାଇଁ ଅନେକ ସମୟରେ ମଣିଷକୁ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଭାବରେ ସତ୍ ଚଳନରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କର କଥା ଶୁଣି ଚାଲିଲେ ଆଉ ଭୟ ନ ଥାଏ ।

ଆମେରିକାନ୍ ଭକ୍ତ - ଆଦର୍ଶଙ୍କ ଉପରେ ବିଶୁଦ୍ଧ ଅନୁରାଗ ଜନ୍ମାଇବାରେ କେତେ ସମୟ ଲାଗେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାହା ସନ୍ତୁଷ୍ଟତା ମଧ୍ୟରେ ବି ହୋଇପାରେ, କିଛି ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇପାରେ, ପୁଣି ସାରା ଜୀବନ ଧରି ବି ନ ହୋଇ ପାରେ । ମଣିଷ ଚାହିଁଲେ ହଁ ତାହା କରିପାରେ । **It all depends on the velocity of urge** (ଏହା ଆକୃତିର ବେଗ ଉପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଭର କରେ) । ବୈଷ୍ଣବ ଶାସ୍ତ୍ରରେ କୁହା ଅଛି - “କୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମ ନିତ୍ୟସିଦ୍ଧ, କଭୁ ସାଧ ନୟା” ଭାଇକୁ ଯେ ଭାଇ ବୋଲି ସାକାର କରୁ ଓ ଭଲପାଉ, ଏହା ମଧ୍ୟରେ କ'ଣ କିଛି କସରତ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ? ପ୍ରିୟପରମଙ୍କୁ ତଦନୁରୂପେ ପରମ ଆପଣାର ବୋଲି ଜାଣି, ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଲେହିଁ ହୁଏ । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଗୁରୁତର ବ୍ୟାପାର ଏହା ମଧ୍ୟରେ କିଛିହେଲେ ନାହିଁ । ଧର୍ମକୁ ଯେଉଁମାନେ କଷ୍ଟସାଧ ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି, ଧର୍ମ ସମ୍ଭବରେ ସେମାନେ କିଛି ହେଲେ ଜାଣି ନ ଥାନ୍ତି ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ଆପଣ କ'ଣ ସବୁଦିନେ ନିୟମିତ ସମୟରେ ଧ୍ୟାନ କରିବାର ପକ୍ଷପାତୀ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହଁ ! ତେବେ ଯେ ଇଷ୍ଟକୁ ଭଲ ପାଏ, ବିଭିନ୍ନ କର୍ମ କରିବାର ମଧ୍ୟରେବି ଧ୍ୟାନ ପରାୟଣତାର ଝୋଙ୍କ ତାହାର ଲାଗି ରହିଥାଏ । ଟିକିଏ ଫାଙ୍କ ପାଇଲେ ହଁ ସେ ଧ୍ୟାନରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଇଷ୍ଟ ଚିନ୍ତାରେ ନିଜକୁ ଦୁବାଇ ଦିଏ ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଯଦି ଗୁରୁ ନଥାନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଗୁରୁ ରହିଥିଲେ ଧ୍ୟାନ ଠିକ୍‌ରୂପେ ହୁଏ । ଜ୍ଞାନ ଓ ବୋଧମତ ନିତ୍ୟ ଆତ୍ମବିଚାର ଓ ଆତ୍ମବିଶ୍ଳେଷଣ ପ୍ରତ୍ୟେକର ହିଁ କରିବା ଉଚିତ । ଏହା କରିବାକୁ ଗଲେ ଗୁରୁଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ ଭଲକରି ବୋଧ କରାଯାଏ ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - କେହି ବ୍ୟକ୍ତିର ଯଦି କୌଣସି ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କ ଠାରେ ବିଶ୍ୱାସ ନଥାଏ, ତାହାହେଲେ ତାହାର କ'ଣ ଧ୍ୟାନର ଅଭ୍ୟାସ କରିବା ଉଚିତ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆତ୍ମଶୁଦ୍ଧି ପାଇଁ ଆତ୍ମଚିନ୍ତା ଅର୍ଥାତ୍ ଧ୍ୟାନାନ୍ତର୍ଗାମିନର ପ୍ରୟୋଜନ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଛି । ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ଚିନ୍ତାଶୀଳତା ବିଶ୍ୱାସକୁ ଗଜାଇ ତୋଳିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ଧ୍ୟାନାଭ୍ୟାସରୁ କ'ଣ ସର୍ବଦା ଭଲ ହିଁ ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଗୁରୁ ଯଦି ନଥାନ୍ତି ଏବଂ ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଟାଣ ଯଦି ନ ରହେ ତେବେ ଚିନ୍ତାଗୁଡ଼ିକ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଭାବରେ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଚିନ୍ତାଶାଳତାରେ ମାତ୍ରାଧିକ୍ୟ ମନକୁ ଅନେକ ସମୟ **distorted** (ବିକୃତ) କରି ତୋଳିପାରେ। ଗୁରୁକରଣର ପରେ ଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଧ୍ୟାନ ଯଦି କରାଯାଏ, ତାହା ହେଲେ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଗୁଡ଼ିକ **normally** (ସ୍ବାଭାବତଃ) ଗୋଟିଏ କେନ୍ଦ୍ରରେ **concentrated** (କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ) ହୋଇପଡ଼େ। ଏହି ଗୁରୁ ଯଦି ହୁଅନ୍ତି **divine man** (ଭାଗବତ ମଣିଷ) ତେବେ **complex** (ପ୍ରବୃତ୍ତି) ଗୁଡ଼ିକର **meaningful adjustment** (ସାର୍ଥକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ହେବାର ପଥ ଖୋଲିଯାଏ। ଜୀବନର ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ହୋଇଉଠେ **normal** ଓ **balanced** (ସାଭାବିକ ଓ ସାମ୍ୟଭାବଦୀପ୍ତ)। ଗୋଟିଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମହତ୍ ଆଉ ଅନ୍ୟ ଏକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଇଚ୍ଚର ଏହି ଧରଣର ଅସଙ୍ଗତି ତାହାର ଚରିତ୍ରରେ ରହେ ନାହିଁ, ଅବଶ୍ୟ ଯଦି ଧ୍ୟାନର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଇଷ୍ଟାନୁଗ କରିବା, କହିବା ହାତ ଧରାଧରି କରି ଚାଲନ୍ତି। ପୁଣି, ମଣିଷ ଯଦି କେବଳ ଜପ କରେ, ଅଥଚ ଧ୍ୟାନ ଓ ବାସ୍ତବ କର୍ମ ଯଦି ନ କରେ ତଦ୍‌ଦ୍ୱାରା ସେଥିରେ କିଛି ଭଲ ହୁଏ ନାହିଁ। ଜପରେ ମଣିଷର **sensitivity** (ସାତ୍ତାପ୍ରବଣତା) ବୃଦ୍ଧିପାଏ, କିନ୍ତୁ ଏହି **sensitivity** (ସାତ୍ତାପ୍ରବଣତା) ଯଦି ବିହିତ ଧ୍ୟାନ ଓ କର୍ମ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ **proper channel** (ସମାପାନ ପ୍ରଣାଳୀ)ରେ **directed** (ପରିଚାଳିତ) ନ ହୁଏ, ତେବେ ତାହା ମଣିଷର ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଦୋଷ, ଦୁର୍ବଳତା ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାୟଣତାକୁ ଉତ୍ତାଳ କରି ତୋଳିପାରେ। ଉପଯୁକ୍ତ ଗୁରୁଙ୍କର ଅଧ୍ୟାନରେ ରହି ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାନୁଯାୟୀ ଠିକ୍ ଭାବରେ ସାଧନ ଭଜନ ନ କରିଲେ, ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ ସାଧନାର ଫଳରେ ଅନେକଙ୍କର କାମ, କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ ଇତ୍ୟାଦି ବର୍ଦ୍ଧିଯିବା କିଛି ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ। ପୁଣି, ନାନା ପ୍ରକାରର ଅସାଭାବିକ **suppression**ର (ଅବଦମନର) ଫଳରେ ଅନେକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନାନାଦି **aberration** (ବିଚ୍ୟୁତି ଓ ବୁଦ୍ଧିଭ୍ରମ) ବି ଦେଖା ଦେଇ ଥାଏ। ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଅକାନ୍ୟ ଅନୁରାଗକୁ **pivot** (କାଳକ) କରି ସାଧନାର ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ନ ହେଲେ କେତେ ଯେ ବିଫଳତା ଦେଖାଦେଇ ପାରେ ତାହାର ହିସାବ ନାହିଁ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ସାହିତ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ବା ଶିଳ୍ପ ସାଧନାର ଭଲ, ସୁଜନାତ୍ମକ

କର୍ମରେ ଉନ୍ନତି ଲାଭ କରିବାକୁ ଗଲେ ବି କ'ଣ ମଣିଷର ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଗ୍ରହଣର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହଁ! **Creative** (ସୃଜନଧର୍ମୀ) କିଛି କରିବାକୁ ଗଲେହିଁ ମଣିଷର ପ୍ରଥମ ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲା **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହେବା। **A scientist or artist must be balanced within** (କଣେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ବା ଶିଳ୍ପୀକୁ ଅବଶ୍ୟାହିଁ ଅନ୍ତର୍ଭିତରୁ ସାମ୍ୟଭାବ ସିଦ୍ଧ ହେବାକୁ ହେବ)। ନହେଲେ ତାହାର ପ୍ରତିଭା ବା ଶକ୍ତି ଦେଇ ଲୋକର କଲ୍ୟାଣ ନହୋଇ ଅକଲ୍ୟାଣ ହୋଇପାରେ। ବ୍ୟକ୍ତି ସାଧାନତା ବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶକ୍ତିର ବିନିଯୋଗ ଯଦି ସତ୍ତା ପୋଷଣା ଧରଣର ନ ହୁଏ, ତେବେ ତାହାର କୌଣସି ବାମ ନ ଥାଏ। ଜୀବନ ପାଇଁ ତ ସବୁ କିଛି, ନା ଅନ୍ୟ କିଛି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରହିଛି!

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - କେବଳ ନିଜର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭିତର ଦେଇ ମଣିଷ କ'ଣ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଉପନୀତ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - **That may be Hitlerian adjustment** (ତାହା ହିଟଲରଙ୍କ ପରି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରେ)।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - ମହତ୍ ଶିଳ୍ପ ଓ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ଭଗବତ୍ ପ୍ରୀତିର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଦେଖିବାକୁ ପାରୁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେଇଥିରୁ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ସେହି ଶିଳ୍ପୀ ବା ସାହିତ୍ୟିକର କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ତାର ଗଭୀର ଅକୃତ୍ରିମ ଭଲ ପାଇବାଟା ରହିଛି। ତାହାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଭଗବତ୍‌ପ୍ରୀତିର ସ୍ମରଣ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ନୈର୍ବ୍ୟକ୍ତିକ ଭାଲବାସା ହାତ୍ସାର ଲଢୁପରି ବୁଝାପଡ଼େ। ତାହାର ଅସ୍ଥିତ୍ୱ ନ ଥାଏ। ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଭଗବାନ ଯୀଶୁ ପ୍ରଭୃତି ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଜୀବନ ପଛରେ ଜୀବନ୍ତ କେନ୍ଦ୍ର ରହିଥିଲା। **All surrendered to a person** (ଏହି ସମସ୍ତ ବିଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନିକଟରେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିଥିଲେ)।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ସାମା-ସ୍ବୀର ପରସ୍ପର ପରସ୍ପର ପାଇଁ ପ୍ରଣୟ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଆପଣ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଉଭୟ ଯଦି ଏକହିଁ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ତେବେ ଏହି ଇଷ୍ଟ ପ୍ରୀତିହୀନ ସେମାନଙ୍କର ପାରସ୍ପରିକ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଆହୁରି ଗଭୀର ଓ ଦୃଢ଼ ସମ୍ବନ୍ଧ ଯୁକ୍ତ କରି ତୋଳେ। ମଝିରେ ଇଷ୍ଟ ଯଦି ନ ଗୁହାରି ତେବେ ଏକ **gap**

(ଫାଙ୍କ) ରହିଯାଏ, କାରଣ **mutual becoming**ର (ପାରସ୍ପରିକ ବିବର୍ଦ୍ଧନର) ପଥରେ କୌଣସି **inspiring agent** (ପ୍ରେରଣା ସହାୟା ଶକ୍ତି) ନ ଥାଏ। ଆଉ, ଯେଉଁ ଭାଲବାସା ମଣିଷର **becoming** (ବିବର୍ଦ୍ଧନ)କୁ କ୍ରମାଗତ **accelerate** (ଦୃଢ଼ୀକୃତ) ନ କରେ, ତାହା ଦିନକୁ ଦିନ **stale** (ବାସା) ହୋଇପଡ଼େ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ସେହି ଗଭୀର ଦାମ୍ପତ୍ୟ ପ୍ରେମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କ'ଣ କୁହା ଯାଇ ପାରେ ଯେଉଁଠାରେ ଉଭୟଙ୍କର କୌଣସି ଅଭିନ୍ନ ଆଦର୍ଶଙ୍କଠାରେ ନତି ଓ ଆନୁଗତ୍ୟ ନ ଥାଏ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୋର ମନେ ହୁଏ ସେହି ଠାରେ ବି ଉଭୟଙ୍କର **common beloved** (ଅଭିନ୍ନ ପ୍ରିୟ) ବୋଲି କେହି ଅଛନ୍ତି। ସମ୍ଭବତଃ ପିତା, ମାତା ବା ଏହି ଜାତୀୟ କେହି ହେଲେ ଅଛନ୍ତି। ମଣିଷ ତାହାକୁ **religious love** (ଧର୍ମାଗ୍ରନ୍ଥୀ ଭାଲବାସା) କହୁ ବା ନକହୁ, ତାହା କିନ୍ତୁ ମୂଳତଃ ଧର୍ମାଭିମୁଖୀ। ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି ଗୁରୁଭକ୍ତିର ହିଁ ସୋପାନ ଅଟେ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ତାହେହେଲେ କେବଳ ମାତ୍ର ଭଲ ପାଇବା ଓ କର୍ମ ହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହଁ, ଭଲପାଇବାର ଏକ ମୌଳିକ ଉନ୍ନତ ପାତ୍ର ଓ କେନ୍ଦ୍ର ନିତ୍ୟାନ୍ତ-ଆବଶ୍ୟକ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଠିକ୍ ତଦନୁରୂପ। ଧରନ୍ତୁ, ମୁଁ **Lord** (ପ୍ରଭୁ)ଙ୍କୁ ଦେଖୁ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ଭକ୍ତି କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛି। ସେଥିପାଇଁ ମୋତେ ଏଭଳି ଏକବ୍ୟକ୍ତିର ସଙ୍ଗ ଲାଭ କରିବା ପ୍ରୟୋଜନ, ଯିଏ ତାଙ୍କୁ କାୟମନୋବାକ୍ୟରେ ଭଲପାଏ ଓ ଅନୁସରଣ କରେ। ଏହି ପ୍ରେମୀ ଉତ୍ତମ ମଣିଷର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଲାଭ କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୌଭାଗ୍ୟର କଥା। ତେବେ ଯାହାକୁ - ତାହାକୁ **Guide** (ଚାଳକ) ହିସାବରେ **select** (ନିର୍ବାଚନ) କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ। ଦେଖିବାକୁ ହେବ ପ୍ରବୃତ୍ତିଭେଦ। ପ୍ରେଷଟାଣ ତାଙ୍କୁ ଯେପରି **normally adjusted** ଓ **solved man** (ସହଜଭାବରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଓ ସର୍ବ-ସମାଧାନ ସମନ୍ୱିତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ)ରେ ପରିଣତ କରିଛି କି ନାହିଁ। **Divine man** (ଭାଗବତ ମଣିଷ) ଯେ, ସେ ହୋଇ ଉଠି **spontaneously loving and serviceable** (ସ୍ୱତଃସ୍ପୂର୍ତ୍ତଭାବରେ ପ୍ରେମମୁଖର ଓ ସେବାମୁଖର) ମଣିଷ। କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି ତାଙ୍କୁ ଘୃଣା ବା ହିଂସା କରେ, ତାହା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଭଲ ନପାଇ ବା

ତାହାର ଭଲ ନକରି ରହିପାରନ୍ତି ନାହିଁ। **Love** (ଭଲପାଇବା ସତ୍ତ୍ୱାବତ୍ତି) କାହାରି ମଧ୍ୟରେ **Set** (ପ୍ରତିଷ୍ଠା) କରିଛି କି ନାହିଁ ତାହାର - **crucial test** (ଚରମ ପରୀକ୍ଷା) ହିଁ ହେଲା ଏହି। ଅପର ଜଣେ ମୋତେ ଭଲ ପାଇବା ହେତୁ, ସେହି ଖାତିରରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇଲି ଏଥିରେ କୌଣସି ବାହାଦୂରୀ ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଜଣେ ଯଦି ତା' ପ୍ରତି କାହାରିର ସକ୍ରିୟ ଦ୍ରୋହ ବୁଦ୍ଧିର କଥା ଜାଣିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାଙ୍କୁ ଯଦି ଭଲ ପାଇପାରେ, ତେବେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣେ ସାଧାରଣ ମଣିଷର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଅଛନ୍ତି। ଭଲପାଇବାଟା ତାହାର ସତ୍ତ୍ୱାବତ୍ତି। ଏହି ପ୍ରକାରର ଭଲ ପାଇବା ମଧ୍ୟରେ ଯେ ଅସତ୍ ବିରୋଧର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ, ତାହା କିନ୍ତୁ ନୁହେଁ। କିନ୍ତୁ ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଦ୍ରୋହବୁଦ୍ଧି ବା ଦୂରିତ ବୁଦ୍ଧିର ଅବକାଶ ନ ଥାଏ। ତେଣୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହାର ଅସତ୍ ବିରୋଧୀ ପ୍ରୟାସ ମଣିଷକୁ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ କରାଇବା ଛଡ଼ା ପର କରି ନ ଥାଏ। ତେବେ ତାଙ୍କର ଅପାର ଭାଲବାସା ଉପଭୋଗ କରିବା ଲୋଭରେ, ଏବଂ ତାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ନିଜ କାମନା ଚରିତାର୍ଥ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯଦି କେହି ତାଙ୍କୁ ଧରେ, ତଦ୍ୱାରା କିନ୍ତୁ ତାହାର ସତ୍ୟକାର ମଙ୍ଗଳ ହୋଇ ନ ଥାଏ। ଏହାଦ୍ୱାରା ତାହାର **selfishness** (ସ୍ୱାର୍ଥପରତା) ହିଁ **flare up** (ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ) ହୋଇ ଉଠି ଥାଏ। **The important thing is not his love for us, but our love for him and that is our wealth because that disentangles us from our obsessions and weaknesses** (ଆମମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଭଲ ପାଇବାଟା ଆମମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ବଡ଼ ଜିନିଷ ନୁହଁ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଆମମାନଙ୍କର ଚାଣ ବା ଭଲ ପାଇବାଟା ଆମମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ବଡ଼ ଜିନିଷ ଅଟେ। ତାହା ହିଁ ଆମମାନଙ୍କର ସମ୍ପଦ, କାରଣ, ତାହା ସମସ୍ତ ଅଭିଭୂତି ଓ ଦୁର୍ବଳତାଗୁଡ଼ିକ ଠାରୁ ଆମମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରାଇ ଥାଏ।)

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - ଜୀବନରେ ଚାଳକ ରୂପେ ଯଦି କାହାରିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହୁଏ, ତେବେ କାହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ ତାହା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ତ ବଡ଼ କଠିନ କର୍ମ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପବିତ୍ର ଆଗ୍ରହ, ଆକୃତି ବା ଭଲ ପାଇବାର ସମ୍ଭଳ ଯଦି କାହାରି ଥାଏ, ସେ ପ୍ରାୟ ହିଁ ଭୁଲ କରେ ନାହିଁ। ଯାହାର ଯେଉଁଠି ସ୍ଥାନ, ପରମପିତା ଜାଗତିକ ଯୋଗାଯୋଗର ଭିତର ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ସେହିଠାକୁ ଠେଲି ପଠାନ୍ତି।

ପରମପିତାଙ୍କର ବିଧାନ ଏପରି ଯେ, ଯିଏ ତାଙ୍କୁ ଚାହେଁ, ପ୍ରକୃତି ହିଁ ତାକୁ ସେହି ଦିଗରେ ସହାୟତା କରିଥାଏ।

କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ — ଭଗବାନଙ୍କୁ ଧରି ଯେଉଁମାନେ ଚାଲିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ପରିବାର ପରିବେଶର ନିକଟରୁ ଅନେକ ବାଧା ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ପାଇବାର ଦେଖାଯାଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର — ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଉପାସକ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ଭଗବତ୍ ଉପାସନାର ପଥରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିବେ, ସେଥିରେ ବିଚିତ୍ର କ'ଣ ଅଛି? ଏହି ବାଧା ହିଁ କିନ୍ତୁ ଭକ୍ତର ଆଗ୍ରହକୁ ଆହୁରି ଜ୍ୱଳନ୍ତ କରି ଚୋଲେ। ତେଣୁ ବାଧା ହିଁ ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ଭକ୍ତର ପରିପୋଷକ ହୋଇ ଥାଏ। ପରମପିତାଙ୍କର ଦୟାର ଧାରା ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର। ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଚାହିଁଦା ଯେ ଅନେକ ସମୟରେ **frustrated** (ବ୍ୟର୍ଥ) ହୋଇଥାଏ, ତାହା ମଧ୍ୟ ପରମପିତାଙ୍କର ଦୟା। ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଯେ ଗୁହେଁ, ସେ ପ୍ରୀତିକର, ଅପ୍ରୀତିକର ସୁବିଧାଜନକ, ଅସୁବିଧା ଜନକ ସବୁପ୍ରକାରର ଉପାଦାନକୁ ଇଷ୍ଟ ସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଅନୁକୂଳ କରି ଚୋଲେ। ଏହାଦ୍ୱାରା ଶକ୍ତି ଓ ଭକ୍ତିର ସମନ୍ୱୟ ହୁଏ। ଯେଉଁ ଭକ୍ତି ବାଧାକୁ ଜୟ କରିବାକୁ ଜାଣେ ନାହିଁ, ସେ ଭକ୍ତି ଶକ୍ତିହୀନ। ଆଉ, ତାହା ଭକ୍ତି ନାମର ଯୋଗ୍ୟ କି ନୁହଁ ତାହା ବୋଲା ଯାଏ ନାହିଁ। ଭକ୍ତର ରାଜା ହନୁମାନ। ପଦେ ପଦେ ତାହାର ବାଧା ଆସିଛି, ଆଉ ସେ ପରାକ୍ରମର ସଙ୍ଗେ ସେଥିରେ ଉଦ୍ଧାର ହୋଇଛି। ଏଥିରେ ପଦେ ପଦେ ତାହାର ଭକ୍ତି ଯେପରି ବଢ଼ିଛି, ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ବଢ଼ି ପାଇଛି। ଆଉ, ତାହାରି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ମୁଖରେ ହସ ଫୁଟିଛି ଏବଂ ପରିବେଶ ପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ଭଲ ହୋଇଛି। କେବଳ ନିରୋଳା ଝଞ୍ଜଟହୀନ ଭାବେ ମନର ସୁଖରେ ଜପପଞ୍ଚ କରିବାର ଭିତର ଦେଇ ଭକ୍ତିସିଦ୍ଧି ହେବାର ନୁହେଁ। ଏହି ସବୁ ଧ୍ୟାନ ଧାରଣାର ଯେପରି ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି, ସେହିଭଳି ପ୍ରୟୋଜନ ରହିଛି ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ **responsibility** (ଦାୟିତ୍ୱ) ନେଇ କଠୋର ଶ୍ରମର ସହିତ ତାହାକୁ **successfully execute** (କୃତକାର୍ଯ୍ୟତାର ସହିତ ଉଦ୍‌ଯାପନ) କରିବା। ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପାଇଁ ମଥା ଖଟାଇବାକୁ ହୁଏ, ଦେହରୁ ଝାଳ ବୁହାଇବାକୁ ହୁଏ, ନିଜକୁ ଅକ୍ଷତ ରଖି ଅଗ୍ନିର ସମୁଦ୍ର ତେଇଁ ଯିବାକୁ ହୁଏ। ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାକୁ ଗଲେ କେତେ ପ୍ରକାରର ପରିସ୍ଥିତି ଓ ମଣିଷର ସମସ୍ୟାକୁ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ହୁଏ। ନିଜ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଟ୍ଟଟ ରହି ସବୁ କିଛିକୁ **manage** ଓ

manipulate (ପରିଚାଳନା ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) କରି, ସମସ୍ତଙ୍କର କଲ୍ୟାଣକୁ ଅବଧାରିତ କରି ପାରସ୍ପରିକ ପ୍ରୀତି ସଙ୍ଗତିକୁ ସଲୀଳ କରି ଧାପେ ଧାପେ ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ପଡ଼େ। ଏହିସବୁ ଭିତର ଦେଇ ଗଜାଏ **self confidence, personality, experience, wisdom** (ଆତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟ, ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ, ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ପ୍ରଜ୍ଞା)। ଭକ୍ତ ଭଗବାନଙ୍କର ହାତରେ ତାଙ୍କର ମାଙ୍ଗଳିକ ଶକ୍ତିର ଏକ ଶକ୍ତିମାନ ହୃଦିୟାର ରୂପରେ ଗଢ଼ିଉଠେ। ଗୋଟିଏ ଭକ୍ତ ଯେଉଁଠାରେ ଥାଏ ତାହାର ପାର୍ଶ୍ୱବର୍ତ୍ତୀ ସବୁ ଦିଗଦେଇ ଉନ୍ନତ ହୋଇଉଠେ। ଏହି ପ୍ରକାର ଯୋଗ୍ୟତାର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ବ୍ୟାପକରେ ଆରାମ ବିରାମର ଅପେକ୍ଷା ବାଧା ବିଘ୍ନ, ଝଡ଼-ଝାପଟା ଆଦି ବେଶୀ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥାଏ। ତେବେ ବିଶ୍ୱ ପ୍ରକୃତି ଦୃଶ୍ୟ ଅଦୃଶ୍ୟ ନାନା ଭାବରେ ତାହାକୁ ଶକ୍ତି, ସାହସ ଓ ସହାୟତା ଯୋଗାଇଥାଏ। ସର୍ବ-ଶକ୍ତିର ଅନ୍ତମ ଜୟର ଅନିବାର୍ଯ୍ୟତା ସମୟରେ ସେ କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ ବିଶ୍ୱାସ ହରାଇ ନ ଥାଏ। ତେଣୁ ଦେଖାଯାଏ ଘୋର ଅସଫଳତା ମଧ୍ୟରେ ବି ସେ ଆଶାର ଆଲୋକ ଆବିଷ୍କାର କରେ। ଆଉ ତାହାହିଁ ତାକୁ ଅତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ଚଳମାନ ରଖେ ମଙ୍ଗଳର ଅଭିଯାନରେ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି — ଆପଣ କହିଲେ, ନିଜକୁ ଅକ୍ଷତ ରଖି ଅଗ୍ନିର ସମୁଦ୍ରକୁ ପାରି ହେବାର କଥା। କିନ୍ତୁ ନିଜକୁ ଅକ୍ଷତ ରଖିବାର ତାରିକ ଯଦି କାହାରି ପ୍ରବଳ ହୁଏ, ସେ ତ ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲେବି କୌଣସି ଝୁଙ୍କ ବା ବିପଦର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ। କାପୁରୁଷଙ୍କ ଭଳି ସର୍ବଦା ଦେହକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରାଲିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ। ତାହା ଦ୍ୱାରା ଇଷ୍ଟାର୍ଥ ବିପନ୍ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ବିଚଳିତ ହେବ ନାହିଁ। ଏହିପରି କରି ସେ କପଟୀ ହୋଇ ଉଠିବ ଏବଂ ନିଜର ହାନି କ୍ଳାବ୍ ଓ ସାର୍ଥାନ୍ତତା ଯେପରି ଲୋକଙ୍କ ନିକଟରେ ଧରା ନ ପଡ଼େ, ସେଥିପାଇଁ ନିଜ ଆଚରଣର ସମର୍ଥନରେ ବଡ଼ ବଡ଼ **Philosophy** (ଦର୍ଶନ)କୁ ନିଜ ମୁଖରେ ରଚିବ। ଏହି ସମସ୍ତ ଭୟକାତର, ଆରାମପ୍ରିୟ, ସାର୍ଥାନ୍ତ, ଫାଙ୍କିବାଜି ଲୋକମାନଙ୍କ ଦେଇ କୌଣସି ଦିନ କୌଣସି ବଡ଼କର୍ମ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ନିଷାବାନ, ଆପୋଷରଫାହୀନ, ବେପରୁଆ, ସାର୍ଥ ପ୍ରତ୍ୟାଶାହୀନ ଲୋକମାନେ ଜଗତକୁ ଆଗେଇ ନେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଆପଣ ଯାହା କହିଲେ, ସେଇଥିରୁ ମନେହୁଏ ମହତ୍ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିବା ଆଗେ ଠିକ୍ ନୁହେଁ। ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇ, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ କରି ଚାଲିବାଟା ସଙ୍ଗତ ଅଟେ। ଏହିଟା ହୁଏତ

ଭଲ। କିନ୍ତୁ ଆଜି ଯେ ବଞ୍ଚିବାର ଚାରିଦି ଅନୁଭବ କରେ ସେ କେବଳ ଆପଣଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ ପାଇଁ ନୁହଁ। ତାହାରି ସହିତ ଜଡ଼ିତ ରହିଛି ସ୍ବା-ପୁତ୍ରର ପ୍ରତି ମମତା ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଧ। ସବୁଗୁଡ଼ାକୁ ମିଳାଇ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ - ଆଜି ମୁଁ ଆଗ ଭୁଲନାରେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି। ଆଗ ଭଲ ମନୋବଳ ଆଜି ମୋର ନାହିଁ। ଏହି ପ୍ରକାରଟା ମୋତେ ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ। କ'ଣ କରିଲେ 'ଜୀବନମୃତ୍ୟୁ ପାୟେର ଭୃତ୍ୟ, ଚିତ୍ତ ଭାବନାହୀନ' - ଅନୁରୂପ ବଳଦୃଷ୍ଟ, ମନୋଭାବ ମୁଁ କ'ଣ ଫେରି ପାଇବି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଭାବିବ ତୁମ୍ଭେବି ଠାକୁରଙ୍କ ପାଇଁ, ତୁମର ସ୍ବା-ପୁତ୍ର ମଧ୍ୟ ଠାକୁରଙ୍କ ପାଇଁ, ସବୁକିଛି ଇଚ୍ଛୁକ ଓ ଇଚ୍ଛାସ୍ଥୀ ଏହି ପ୍ରକାର ବୋଧପରି ଯଦି ନିବିଡ଼ ଭାବେ ପୋଷଣ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ନିଜ ସ୍ବାର୍ଥଟି ଇଚ୍ଛୁକ ସ୍ବାର୍ଥର ଅଙ୍ଗାଭୂତ ହୋଇଉଠେ। ଇଚ୍ଛୁସ୍ବାର୍ଥ ଓ ଇଚ୍ଛୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଥିବା କୌଣସି ଆଦ୍ୟୁସ୍ବାର୍ଥ ଓ ଆତ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠାର ମନୋଭାବ ବା ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ସେଥିରେ ନ ଥାଏ। ଆଉ ସେତେବେଳେ ଦୁକୁରେ ବଳର ଅଭାବ ହୁଏ ନାହିଁ। ସର୍ବଦା ହିଁ ସେ ଅନ୍ତରରେ ଜାଗ୍ରତ ରହନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କରି ବଳରେ ବଳିଷ୍ଠାନ ହୋଇ ଆମ୍ଭେମାନେ ତାଙ୍କର ଇପସିତ କର୍ମ କରିଗଲା। ଭୟ, ଦୁର୍ବଳତା ବା ଦୁଃସ୍ଥିତି ସେଠାକୁ ଆଗେଇ ଆସିବାକୁ ସାହାସ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ। ଏହାହିଁ ତ ଅମୃତମୟ ଜୀବନ, ଏବଂ ଏହିଟା ଅମୃତରସ, ଅନନ୍ତ।

ମୁଁ କହେ - ଏହି ଦେହ ନେଇ ତୁମ୍ଭେମାନେ ଅମର ହୋଇ ପରମପିତାଙ୍କର ସେବା କରିଗଲ। ତାଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲେ ବିପଦ ବା ଝୁଙ୍କି (ଦାୟିତ୍ବ) କାନ୍ଧରେ ତ ନେବୁହିଁ। କିନ୍ତୁ ମୃତ୍ୟୁର ସବୁ ଫାନ୍ଦକୁ ଫାଙ୍କିଦେଇ ତୁମ୍ଭେମାନେ ବୀର୍ଯ୍ୟବତ୍ତା ଓ ବୁଦ୍ଧିମତାର ପରିଚୟ ଦେବ, ସେହି ଆଶାହିଁ ମୁଁ କରି ବସିଛି। ମୁଁ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଭଲପାଏ, ତୁମ୍ଭେମାନେ ମୋତେ ଭଲ ପାଅ - ଏହି ପ୍ରକାରର ଭଲବାସା ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଅମରଣ ଓ ଅଗ୍ରଗତିଶୀଳ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରୁ, ଆଉ ସେ କେବଳ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନୁହଁ, ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ। ଏହାରି ମଧ୍ୟରେ ନିହିତ ଅଛି ସତସଙ୍ଗର ସାର୍ଥକତା।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଏପରି ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲପାଆନ୍ତି, କୁକୁର ପ୍ରଭୃତି ଗୃହପାଳିତ ଜୀବକୁ ଖୁବ୍ ଭଲପାଆନ୍ତି ଅଥଚ ବିଶେଷକରି ଶ୍ରେଷ୍ଠ କାହାରିକୁ ଭଲପାଆନ୍ତି ନାହିଁ। ଏହି ପ୍ରକାରର ଭଲବାସାରେ କ'ଣ କିଛି ଉତ୍ତମ କର୍ମ ହୁଏ ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହି ପ୍ରକାର ଭଲପାଇବା ଦେଇ superior adjustment (ଉନ୍ନତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ଆସେ ନାହିଁ। ଭଲ ପାଇବାର ପାତ୍ର

ଯେପରି ଏବଂ ଭଲ ପାଇବାର ମାତ୍ରା ଯେପରି ତାହା ଦେଇ determined (ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ) ହୁଏ ମଣିଷଟି କେଉଁ ପ୍ରକାରର ହୋଇ ଉଠିବ। ମଣିଷ ଭଲପାଇବାକୁ ଚାହେଁ, ଯେତେବେଳେ ଏହି ଭଲ ପାଇବଟା ସଠିକ୍ ଆଦର୍ଶକୁ ନେଇ ପ୍ରବାହିତ ହୁଏ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ତାହା ରକମାରି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ନିଏ। ଭଲ ପାଇବାକୁ ଯାଇ shock (ଆଘାତ) ପାଇ ଅନେକେ ମଣିଷକୁ ଭଲ ପାଇବା ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଜୀବଜନ୍ତୁକୁ ଧରି ପଡ଼ି ରହିଥାନ୍ତି। ଏହି ପ୍ରକାର ନୀତିଟି ସାଧାରଣ ନୁହଁ। ଯେ Lord କୁ (ପ୍ରଭୁକୁ) ଭଲପାଏ, ସେ ସଭାବତଃ ହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇଥାଏ। ଜୀବଜନ୍ତୁ ଏପରିକି ଗଛ-ପତ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହାର ଦରଦ ଗଜାଏ। ଏହି ଯେ ଏତେ ଜଣକୁ ସେ ଭଲ ପାଏ ତାହାକିନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପାଇଁ। ତେଣୁ, ସେହି ଭଲପାଇବାଟା ତାହାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବକୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିପାରେ ନାହିଁ। ଭଲ ପାଇବାଟା ଇଚ୍ଛାସ୍ଥୀ ନ ହେଲେ, ତାହା ମୃତୁତା ହିଁ ସୃଷ୍ଟି କରେ। ତେଣୁ ତାହାକୁ କୁହାଯାଏ ମାୟା। ମାୟା ମାନେ ତାହା ଯାହା ମଣିଷକୁ ଛୋଟ କରି ରଖେ। ତେଣୁ ମୁଁ କହେ - ଯେ ନିଜର ଓ ଅପରର ଭଲ ଚାହାନ୍ତି ସେ ଯେପରି ଇଚ୍ଛୁକହଁ ତାହାର ଦୁନିଆର - central figure (କେନ୍ଦ୍ରପୁରୁଷ) କରିଗଲୁ। ଏହାଦ୍ୱାରା କେହି ହେଲେ ବି ବାଦ୍ ପଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ। ଧୂଳିକଣା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କରି ଭଲବାସା ଓ ସେବାର ଭାଗ ପାଆନ୍ତି। ଏହି ଭଲବାସା ଯେଉଁଠି ଯେପରି ଭାବେ ହେବାର ପ୍ରୟୋଜନ ସେଠାରେ ସେହି ଭାବର ହିଁ applied (ପ୍ରଯୁକ୍ତ) ହୋଇଥାଏ। ଇଚ୍ଛୁସ୍ବାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ମାପକାଠିରେ ମାପି-ମାପି ସେ ଚାଲିଥାଏ। ଯାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଓ ପ୍ରୟୋଜନ ଯେପରି ତାହାରି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ସେହି ଧରଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅବଲମ୍ବନ କରିଥାଏ। ଏଥିରେ ବାହାରୁ ବୈଷମ୍ୟ ମନେ ହୋଇପାରେ କିନ୍ତୁ ଏହାହିଁ ହେଲା ସାମ୍ୟସଙ୍ଗତ ବ୍ୟବସ୍ଥାପନ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ତ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ସମଭାବରେ ଭଲ ପାଇବା ଉଚିତ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାହା କରିବାକୁ ଗଲେ ଆବଶ୍ୟକ concentration of love for the Lord (ପ୍ରଭୁଙ୍କଠାରେ ଭଲବାସାର କେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ)। ତାଙ୍କଠାରୁହିଁ ଭଲବାସା sublimated (ଭୂମାୟିତ) ହୋଇଥାଏ। ସେହି ପ୍ରକାରର ଭଲପାଇବା ମଧ୍ୟରେ ଥାଏ ଭଗବତ୍ ପ୍ରୀତିର essence and fragrance (ନିର୍ଯ୍ୟାସ ଓ ସୁଗନ୍ଧ), ଯାହା ମଣିଷକୁ ଭଲ୍ ମୁଖୀ କରି ଚୋଲେ, ଉନ୍ନତ ପରାୟଣ କରି ଚୋଲେ, ଉଦ୍ଭାସିତ

କରି ଡୋଲେ । ପରମପିତାଙ୍କୁ ପରିହାର କରି ଜୀବପ୍ରାତି ଯେଉଁଠି ଆଡ଼ମ୍ବର ବିସ୍ତାର କରେ, ସେହିଠାରେ **egoism** ଓ **expectation** (ଅହଂକାର ଓ ପ୍ରତ୍ୟାଶାର) **irritation** (ଜ୍ୱାଳା) ରହିବ ହିଁ ରହିବ । ତେଣୁ ମଣିଷକୁ ତାହା କମ ଶାନ୍ତି ଦେଇପାରେ । ପୁଣି, ପ୍ରତ୍ୟାଶା ପାଡ଼ିତ ଭଲପାଇବା ଓ ସେବା ଯେଉଁଠାରେ ଆଶାନ୍ୱରୁପ ପ୍ରତିଦାନ ନପାଏ, ସେହିଠାରେ ହିଁ କ୍ଷୋଭ ଓ ଅଭିମାନ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ଭଲ ପାଇବା ଓ ସେବା ଯେଉଁଠାରେ ଦମ୍ଭପ୍ରସୂତ ସେଠାରେ ତାହା ମନୁଷ୍ୟର କ୍ଷତିର କାରଣ ପ୍ରାୟଶଃ ହିଁ ହୋଇଥାଏ । କାରଣ, ଏହି ଧରଣର ଭାଲବାସା ଓ ସେବା ମଣିଷକୁ ଅନେକ ସମୟରେ ଅକୃତଜ୍ଞ କରି ଡୋଲିବାକୁ ପ୍ରରୋଚନା ଯୋଗାଏ । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ହିସାବରେ କହେ - ଧରନ୍ତୁ, ଆପଣଙ୍କୁ କେହି ଅସମୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛି । ସେ ଯଦି ଏହି ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ କ୍ରମାଗତ ଆପଣଙ୍କୁ ଖୁଣ୍ଟା ଦିଏ, ଅପମାନିତ କରେ, ଆପଣଙ୍କର ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ପଦଦଳିତ କରେ, ତାହାହେଲେ, ସେଟାକ'ଣ ଆପଣଙ୍କ ନିକଟରେ ଭଲ ଲାଗିବ ? ଆପଣ ହୁଏତ ସେତେବେଳେ କହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବେ - ଆପଣ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ କାହିଁକି ? ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଆପଣ ମୋର ମଥାଟାକୁ କ'ଣ କିଣି ନେଇଛନ୍ତି ? ଏହି ପ୍ରକାରର କହିବାଟା କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର ଅକୃତଜ୍ଞତାରେ ସାମିଲ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ତାହାର ବ୍ୟବହାର ହିଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଉତ୍ତେଜିତ କରାଇ ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଇ ଏହି କଥାକୁହା କରାଇଲା । ତେବେ ଏହି କଥା ମୁଁ ପୁନରାୟ କହେ - ଯାହା ନିକଟରୁ ଜାବନରେ ଗୋଟିଏ ଦିନ ପାଇଁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆମ୍ଭେମାନେ ସେବା ଓ ଭାଲବାସା ପାଇଛୁ - ତାହା ଯେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରସୂତ ହେଉନା କାହିଁକି, ସେଥି ପାଇଁ ତାହା ପ୍ରତି ଆମ୍ଭେମାନେ କୃତଜ୍ଞ ରହିବା ହିଁ ଉଚିତ । ସେ ଯଦି ବି ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର କରେ, ତାହାହେଲେ ବି ତାହାକୁ କହିବା ଉଚିତ - 'ଆପଣଙ୍କ ନିକଟରୁ ଯେଉଁ ଉପକାର ମୁଁ ପାଇଛି ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଚିରକାଳ ଆପଣଙ୍କ ନିକଟରେ କୃତଜ୍ଞ' । ଅବଶ୍ୟ, ଏହି କୃତଜ୍ଞତା ଦେଖାଇବାକୁ ଯାଇ ଏଭଳି କିଛି କହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବ୍ୟାହତ ହୁଏ । ଭୀଷ୍ମ ଦେବ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞତାବଶତଃ ଯେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ବିପକ୍ଷରେ ଗଲେ, ତାହା କୃତଜ୍ଞତାର ବ୍ୟଭିଚାର ମାତ୍ର ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - ମଣିଷକୁ ଭଲପାଇବା ସହଜ, କାରଣ ମଣିଷ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁ, ଯେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନୁହଁନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା କଠିନ କଥା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତେଣୁ ତ ମୁଁ କହେ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ବାର୍ତ୍ତାବହ ଯିଏ, ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳରେ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଜୀବନ୍ତ ପ୍ରତୀକ ଯେ, ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାର କଥା । ଯେଉଁ ଭାଲବାସା ଇଷ୍ଟାନୁଗ ନୁହଁ, ସେହି ଭାଲବାସା ପ୍ରାଣହୀନ । ତାହା ଇତସ୍ତତଃ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇପାରେ । ସେଥିରେ କ୍ରମାଗତି ନଥାଏ । ତାହା ବାର-ବାର କଟିଯାଏ । ତେଣୁ, ତାହା ମହତ୍ କିଛି ଗଜାଇ ତୋଳି ପାରେ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଭାଲବାସା ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ସୁନିଷ୍ଠ ଓ କେନ୍ଦ୍ରୀୟତା ତାହାର ଚକ୍ରମତି ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର । ଜୀବନ ଗଲେବି ସେହି ଭାଲବାସା ଯାଏ ନାହିଁ । ଆଉ, ଏହି ପ୍ରକାର ଭଲ ପାଇବାର **reflection** (ପ୍ରତିଫଳନ) ଯେତେବେଳେ ମଣିଷ ଉପରେ ଯାଇ ପଡ଼େ ସେତେବେଳେ ତାହା ମଣିଷର ଭଲ ନକରି ଛାଡ଼େ ନାହିଁ । ମଣିଷର ଶାନ୍ତନୟୀଘାତ ସେହି ଭାଲବାସାକୁ ବ୍ରମିତ କରି ପାରେ ନାହିଁ । ଅନନ୍ତ ସହ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟକୁ ନେଇ ତାହା ମଣିଷର - ମଙ୍ଗଳ ସାଧନରେ ନକ୍ଷୋଡ଼ବନ୍ଧା ହୋଇ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ଅନୁଯୋଗ, ଅଭିଯୋଗ ଓ ପ୍ରତ୍ୟାଶାର ସେ ଧାର ଧାରେ ନାହିଁ । ଅବୁଝା ମଣିଷର ପ୍ରତି ଆଏ ତାହାର ଅସୀମ ସହାନୁଭୂତି । ଏହି ରକମଟାହିଁ ଦିନେ ନା ଦିନେ ମଣିଷକୁ ତରଳାଇ ଦିଏ, ଆଣେ ମଣିଷର ପରିତ୍ରାଣ । ଇଷ୍ଟହୀନ ମଣିଷ ଏହି ସର୍ବାତ୍ମକ ଭାଲବାସାର ମୂଳଧନ ପାଇବ କେଉଁଠାରୁ ? ଆଉ ତାହା ଏପରି ମଙ୍ଗଳ ଦାୟକ ସେଥିରେ ଅଘଟଣ କିଛି ଘଟେ ନାହିଁ । ତାହାର ଅହମିକା ଓ ପ୍ରତ୍ୟାଶା ଯେତେହିଁ ପ୍ରତିହତ ହେବ, ସେତେହିଁ ସେ ହୋଇ ଉଠିବ କ୍ଷିପ୍ର ନ ହେଲେ ଅବସନ୍ନ । ଶେଷରେ ସେ ଲୋକ ସମାଜରେ ଗାଇ ବୁଲିବ - 'ସମସ୍ତେ ପାଜି ଓ ସମସ୍ତେ ଅକୃତଜ୍ଞ । ମୁଁ ଏହି ବ୍ୟାପାରରେ ଢେର କରି ଦେଖୁଛି, ଢେର ଦେଇ ଦେଖୁଛି - ଏହା ଦ୍ୱାରା କିଛି ହୁଏ ନାହିଁ' । ମୁଁ କହେ, ଆରେ ପାଗଳ ! ମଣିଷକୁ ଯଦି ଭରବତ୍ - ପ୍ରୀତି ହିଁ ନ ଦେଇ ପାରିଲୁ, ତୁ ତାକୁ କ'ଣ ଦେଲୁ ? ମଣିଷକୁ ଯୋଗ୍ୟ ଓ ଉନ୍ନତ କରି ଡୋଲିବା ପାଇଁ ପ୍ରଥମ ଆବଶ୍ୟକ ଧର୍ମଦାନ । ତାହା ପରେ ଅନ୍ୟ ଯାହା କିଛି ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ଯେତେଦିନ ଆମ୍ଭେମାନେ କୌଣସି ଭାଗବତ ମଣିଷକୁ ନ ପାଉ, ସେତେଦିନ ଆମ୍ଭେମାନେ ବିଶେଷ କୌଣସି ସତ୍ ମଣିଷକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଭଲ ପାଇ ଯଦି ଚାଲୁ, ତାହାହେଲେ କିପରି ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାହାତ ଏକାନ୍ତହିଁ ଦରକାର । ଏହାଦ୍ୱାରା ଭାଲବାସା **cultured** ଓ **activated** (ଅନୁଶୀଳିତ ଓ କୃତିଦୀପ୍ତ) ହୁଏ । ତେବେ **Divine man** (ଭାଗବତ ମଣିଷ)ର ସନ୍ଧାନରେ ରହିବାକୁ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ

କୌଣସି ବିକୃତ ବା ଭ୍ରାନ୍ତ ବା ମନଗଢ଼ା ଧାରଣାର ମାନବଶ୍ରେଣୀରେ ତାଙ୍କୁ ବିଚାର କରିବାର ବୁଦ୍ଧି ଯେପରି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ନହୁଏ । ତାହାଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କର ସାମ୍ବିଧ୍ୟ ଲାଭକରି ମଧ୍ୟ ଆମ୍ଭେମାନେ ହୁଏତ ତାଙ୍କୁ ବୁଝିବା ହେବନାହିଁ ବା ଧରି ପାରିବୁ ନାହିଁ, ଆମ୍ଭେମାନେ ବଞ୍ଚିତ ହେବୁ ।

ଆମେରିକାନ୍ ଭିତର ମାଆ - ଆପଣ କ'ଣ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମଭାବରେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୁଁ ଭଲପାଏ **equitably** (ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ) ।

ସେହି ଭିତର ମା - ଆପଣଙ୍କ କଥାକୁ ମୁଁ ଠିକ୍‌ଭାବେ ବୁଝି ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଧରାଯାଉ, ଆପଣଙ୍କର ତିନିଜଣ ସନ୍ତାନ ଅଛନ୍ତି । ଆପଣ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଭଲପାଆନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆପଣ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ **serve** (ସେବା ପରିବେଷଣ) କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ସତତ ପ୍ରୟୋଜନ-ଅନୁଯାୟୀ । ଗୋଟିଏ ବୋର୍ଡ଼ିଂରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସମପରିମାଣ ଖରଚ ଦେଇ ଯଦି ରଖନ୍ତି, ସେଠାରେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟବ୍ୟବସ୍ଥା ହୁଏତ ହୋଇ ପାରେ, କିନ୍ତୁ **individualised attention, nurture ଓ service** (ବିଶେଷାକୃତ ମନୋଯୋଗ, ସମ୍ପୋଷଣା ଓ ସେବା) ସେମାନେ ପାଇବେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ **individualised treatment** (ବିଶେଷାକୃତ ବ୍ୟବହାର) ଛଡ଼ା ମଣିଷର ପ୍ରାଣ ଭରେ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କର ଏକ ସନ୍ତାନ ହୁଏତ ଖୁବ୍ ତାରିଫ୍ ଗହେଁ, ତାହା ସଙ୍ଗରେ ଯଦି ମନପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବହାର ନ କରନ୍ତି ସେ କିନ୍ତୁ କ୍ଷୁଦ୍ର ହୋଇଉଠେ । ପୁଣି, ଅନ୍ୟ ଏକ ଜଣ ହୁଏତ ଆପଣଙ୍କୁ ଖୁସୀ କରିବା ପାଇଁ, ସେବା କରିବା ପାଇଁ ପାଗଳ । ତାକୁ ସେହି ସୁଯୋଗ ଦେବାକୁ ହେବ ଯଦ୍ୱାରା ସେ ଆପଣଙ୍କୁ ସେବା କରିପାରେ । ତାହା ଦ୍ୱାରା ସେ ଉଲ୍ଲାସିତ ଓ ଉଦ୍‌ଘାସ୍ତ ବୋଧ କରିବ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରକୃତି, ପ୍ରୟୋଜନ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାପନା ଓ ପରିବେଷଣ ହିଁ ହେଉଛି **essence of equitable love** (ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସମ୍ମତ ଭାଲବାସାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ) ।

ସେହି ଭିତ୍ତିମତି ମା - ଆପଣ ତ ଜଗତର ସବୁ ମଣିଷର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ତାଙ୍କଭଳି ହୁଏତ ଭଲ ପାଇ ପାରନ୍ତି, ଆଉ ଯେଉଁମାନେ ଦୂରରେ ରହିଛନ୍ତି,

ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କର କେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ? ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ଆପଣଙ୍କର ତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ରହିଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୁଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୁଦ୍ଧି ନେଇ କିଛି କରି ନ ଥାଏ । ଯାହା କରେ ତାହା ଭାଲବାସାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ କରିଥାଏ । ସମସ୍ତଙ୍କର ଭଲଟା ଦେଖିବାକୁ ମୋର ଇଚ୍ଛା ହୁଏ, ସମସ୍ତଙ୍କର ଭଲ ଯେପରି ହେବ ତାହା କରିବାକୁ ମୁଁ ଇଚ୍ଛା କରେ । ଏଥିପାଇଁ ସାଧ୍ୟମତ ଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟ ମୁଁ କରିଥାଏ । ତେବେ କେତେ ଟିକେ ବା ମୁଁ କରିପାରେ ? କିନ୍ତୁ ମୋର ଆଶା ଯେ ବିରାଟ । ମୁଁ କାହାରିକୁ କ୍ଷୁଦ୍ର ମନେ କରେ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ପରମପିତାଙ୍କର ଅଧିଷ୍ଠାନ । ମୋର ନିକଟରେ ମୁଁ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ପାଏ, ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ମୁଁ **induce** (ପ୍ରବୁଦ୍ଧ) କରିଥାଏ, ଯଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ଅପରକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ଅପରର ଭଲ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ମୋର ରତ୍ନିକମାନେ ତ ଏହି କର୍ମ ନେଇ ଘୁରୁଥାନ୍ତି । ନିଜର ତୁଟି, ଗଳତି ଓ ଅସୁବିଧା ଥାଇ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅନେକେ ଢେର କରିଥାନ୍ତି । ସାଧାରଣ ସତ୍‌ସଙ୍ଗୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଏ, ଅନେକଙ୍କର ଧରଣଟା ଖୁବ୍ ଉତ୍ତମ । କାହାକୁ ନେଇ କ'ଣ କରାଯାଇ ପାରେ, ତାହା କ'ଣ ସହଜେ କହି ହୁଏ ? ଭରସା ମୋର ପରମପିତା, ଭରସା ମୋର ଆପଣମାନଙ୍କ ପରି ମଣିଷ, ଯେଉଁମାନେ ମୋତେ ପ୍ରୀତିର ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖୁଥାନ୍ତି । ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା ହେଲେ କ'ଣ ହେଲା ? ପରମପିତାଙ୍କ ଦୟାରେ ଆପଣମାନେ ତ ମୋର ଅଛନ୍ତି । ଆପଣମାନେ ଲକ୍ଷ-ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଯେପରି ମଙ୍ଗଳ ହେବ ଓ ଭଲହେବ ସେହି ନିଶାରେ ତ ମାତି ରହିଛନ୍ତି । ପରମପିତା ଆପଣମାନଙ୍କୁ ସୁସ୍ଥ, ସୁଦୀର୍ଘଜୀବୀ କରି ରଖନ୍ତୁ । ଆପଣମାନେ ଏହି ବ୍ୟାପାରରେ ଢେର କରିପାରିବେ, ଖୁବ୍ କରି ଆହୁରି - ଆହୁରି ପାରି ଉଠିବେ ।

(ଆ : ପ୍ରା : ୧୦ / ୨୭.୧.୧୯୪୮)

X X X X X X

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ଦୂରରୁ ବିଶେଷ ସାତ୍ତା (ଜବାବ) ଆସେ କିପରି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯେଉଁଠାର ସଙ୍ଗରେ ଯାହାର **tuning** (ଏକତାନତା) ହୁଏ, ତାହା ନିକଟରେ ସେହିଟା ହିଁ ଆସି ପାରେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ **creation** (ସୃଷ୍ଟି)ର ଭିତରେ ଏକ **specific wave** (ବିଶିଷ୍ଟ ତରଙ୍ଗ) ରହିଛି, ଯେଉଁ ଠାକୁ କି ସେ **sprout** କରେ (ଗଜାଇ ଉଠେ) । ବିଭିନ୍ନ **species** (ଜାତିର) ସୃଷ୍ଟି

ହୁଏ ଏହି ଭାବରେ। ପ୍ରତ୍ୟେକଟି individual being ଓ thingର (ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବ ଓ ବସ୍ତୁର) ପଶ୍ଚାତରେ ରହିଛି specific vibrational wave (ବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ୱନ୍ଦନାତ୍ମକ ତରଙ୍ଗ)। ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଚିତ୍ରା, ବାକ୍ୟ, କର୍ମ ଓ ଘଟଣା ମଧ୍ୟରେ ଏହି ବ୍ୟାପାରଟା ରହିଛି ବିଭିନ୍ନ ରକମରେ। ଯେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ego (ଅହଂ) passive (ନିଷ୍ପ୍ରୟ) ଥାଏ ଏବଂ ଯେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ମନ Universal mindର (ବିଶ୍ୱମନର) ସଙ୍ଗରେ in tune (ଏକତାନରେ) ଥାଏ, ସେତେବେଳେ ତାହା ଅନେକ କିଛି receive (ଗ୍ରହଣ) କରିପାରେ। Ego (ଅହଂ) ଦେଇ ନିଜକୁ manipulation (ପରିଚାଳନା) କରିବାକୁ ଗଲେ ସେ ଗୁଡ଼ିକ କିନ୍ତୁ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ, ନିଦେଇବାର ଚେଷ୍ଟାଟା ଯେପରି ନିଦ୍ରା ହେବାର ଅତରାୟ ହୋଇଥାଏ। କିନ୍ତୁ mechanically (ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଭାବରେ) wave (ତରଙ୍ଗ) ସୃଷ୍ଟି କରି tuning (ଏକ ତାନତା) ବାଲା mechanical receiving set (ଯାନ୍ତ୍ରିକଗ୍ରହଣ ଯନ୍ତ୍ର) ଦ୍ୱାରା ତାହା receive କରା (ଧରା) ଯାଏ। ରେଡ଼ିଓରେ ଏହି ଜିନିଷଟି କରାଯାଇଥାଏ। ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ମନର ଆବିଳତା ହିଁ ବାଧା ଦେଇଥାଏ, ନହେଲେ ମନର ଯନ୍ତ୍ରି ଯଦି ବିକ୍ଷେପ ଓ ବିକ୍ଷୋଭଶୂନ୍ୟ ହୁଏ ତଦ୍ୱାରା ଅନେକ କିଛି ଧରାପଡ଼େ। ମଣିଷ ଯେତେ concentric (ସ୍ପେକ୍ଟ୍ରାଲ) ହୁଏ, ସେତେ ପରିମାଣରେ higher and higher truth (ଉଚ୍ଚରୁ ଉଚ୍ଚତର ସତ୍ୟ) ତା' ନିକଟରେ revealed (ପ୍ରକାଶିତ) ହୁଏ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମା - ଆମେମାନେ ଯେଉଁ ସବୁ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଜିନିଷ ଅନୁଭବ କରୁ, ତାହାର କ'ଣ କୌଣସି ବାସ୍ତବ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଅଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସେହି ଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି ନା କୌଣସି ରକମରେ exist କରେ (ରହିଥାଏ)। ଯେପରିକି କୌଣସି ଏକ ମଣିଷ ମରିଯାଇଛି, ମରିଯାଇ ମଧ୍ୟ ସେ କିନ୍ତୁ ବିଶେଷ ଏକ ରକମରେ exist କରି(ଥାଏ), ତେଣୁ ତାହା ସଙ୍ଗରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରି ହୁଏ। In this material sphere he may not exist, but in some other finer material sphere he exists (ଏହି ଭୌତିକ ସ୍ତରରେ ସେ ହୁଏତ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସୂକ୍ଷ୍ମତର ଭୌତିକ ସ୍ତରରେ ସେ ରହିଛି)। Matter ଏବଂ spirit (ବସ୍ତୁ ଓ ଆତ୍ମା) ବୋଲି ଦୁଇଟି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବସ୍ତୁ ଅଛି ବୋଲି ମୋର ମନେ ହୁଏ ନାହିଁ, ମୂଳତଃ ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ

ରହିଛି in finer and grosser form (ସୂକ୍ଷ୍ମ ଏବଂ ସ୍ଥୂଳ ଆକାରରେ)। Matter viewed from spiritual stand point is spirit in gross form, and spirit viewed from material stand point is fine matter (ଆତ୍ମିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ବସ୍ତୁ ଆତ୍ମିକତାର ସ୍ଥୂଳରୂପ, ଏବଂ ବସ୍ତୁତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଆତ୍ମିକଶକ୍ତି ବସ୍ତୁର ହିଁ ସୂକ୍ଷ୍ମରୂପ)। Energy (ଶକ୍ତି) ଯେପରି matter ରେ (ବସ୍ତୁରେ) converted (ରୂପାନ୍ତରିତ) ହୁଏ, matter (ବସ୍ତୁ)କୁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି energy (ଶକ୍ତି)ରେ converted (ରୂପାନ୍ତରିତ) କରାଯାଏ। Atomର (ଅଣୁର) inherent energy (ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଶକ୍ତି)କୁ burst କରିବାର (ଫଟାଇଦେବାର) କାର୍ଯ୍ୟଦା ଆୟତ୍ତ କରି atom-bomb (ଆଣବିକ ବୋମା)କୁ ଏତେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି ବୋଲି ମୋର ମନେ ହୁଏ। ଅବଶ୍ୟ, ଏହା ମୋର କଥା ମୁଁ କିଛି ଜାଣେ ନାହିଁ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମାଆ - ଜଗତର ଅନନ୍ତ ରହସ୍ୟର ବିଷୟ ଜାଣିବାକୁ ଯାଇ ତ ମଥା ଖରାପ ହେବାର ଉପକ୍ରମ ହୁଏ। ପୃଥିବୀ ଓ ବୁଦ୍ଧି ନ ପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ। ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ କ'ଣ କରିଲେ ଠିକ୍ ହେବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - Lord (ପ୍ରଭୁ)ଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ହେବ। ସେଇଥିରୁ ଯାହା ଆସେ ତାହାହିଁ ଭଲ। Unrepelling love is the highest wisdom (ଅତ୍ୟୁତ ଭାଲବାସା ହିଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରଜ୍ଞା)। ଭଲପାଇବା ଥିଲେ ସେହି ପଥଦେଇ ସୁନ୍ଦର ତଳଣୀ ଆସେ, ତାଙ୍କ ପାଇଁ କରିବା ମଧ୍ୟ ଆସିଥାଏ। ଏହି ଏକନିଷ୍ଠ ଚାଲିବା ଓ କରିବା ଠାରୁ ଆସେ ଜ୍ଞାନ, ସେହି ଜ୍ଞାନ ଚାଲିବା, କରିବା ଓ ଭାଲବାସାକୁ ଆହୁରି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରାଏ, ଆହୁରି ବ୍ୟାପକ କରାଏ। ତାଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି environmental service ଓ integration (ପାରିବେଶିକ ସେବା ଓ ସଂହତିର) circumference (ପରିଧି) ମଧ୍ୟ କ୍ରମାଗତ expanded (ବିସ୍ତୃତ) ହୋଇଥାଏ। ଏହିପରି simultaneously (ଯୁଗପତ୍) ଚାଲିଥାଏ ceaseless, intensification and expansion of fruitful love, life, activity and knowledge (ସଫଳ ପ୍ରୀତି ଜୀବନ, କର୍ମ ଏବଂ ଜ୍ଞାନର ବିରାମହୀନ ଗଭୀରତା ହିଁ ବିସ୍ତାର-ସାଧନ)।

॥ ଦୁନିଆର ଦୁଃଖ-କଷ୍ଟ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କୌଣସି ଲାଭ-ଅଲାଭ ଅଛି କି ନାହିଁ ॥

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ - ଶୁଣିଛି ଦୁନିଆର ସ୍ୱାକ୍ଷର ଦୁନିଆର ଦୁଃଖ-କଷ୍ଟକୁ ନା କି ଏକ ଦର୍ଶକଙ୍କ ଭଳି ସବୁ ଦେଖୁଥାନ୍ତି । ଏଥିରେ କି ତାଙ୍କର କୌଣସି ଲାଭ-ଅଲାଭ ନଥାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହୁଏତ ଖୁବ୍ ଲାଭ-ଅଲାଭ ଅଛି । ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ଦୁଃଖ-କଷ୍ଟକୁ **overcome** (ଅତିକ୍ରମ) କରି ଜୀବନର ପଥରେ ଚାଲେ, ଜନ୍ମର ପଥରେ ଚାଲେ, ହୁଏତ ସତ୍ତାରୁପୀ ସେ ଏଥିରେ ପରମହୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି । ପୁଣି, ଯେତେବେଳେ କେହି ଭରସା ଛାଡ଼ିଦିଏ, ଜୀବନ ସମ୍ବେଗରୁପୀ ସେ ହୁଏତ ଏହା ଦେଖି ବ୍ୟଥା ହୁଅନ୍ତି । ତେଣୁ ସାଧାରଣତଃ ଦେଖାଯାଏ ଯେତେବେଳେ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ଚାପିଯାଏ, ସେତେବେଳେ **urge for life** (ଜୀବନ ପାଇଁ ଆକୃତି) **excited** (ଉଦ୍‌ଘାତ) ହୁଏ । ମଣିଷ, ମଣିଷ କାହିଁକି ପ୍ରତିଟି ସତ୍ତା **life** (ଜୀବନ) ହିଁ ଚାହେଁ । ଏହି ଚାହିଦାହିଁ ଜୀବନକୁ ଆଗେଇ ନେଇ ଚାଲେ ବାଧା-ଦୁଃଖକଷ୍ଟକୁ ଆଡ଼େଇ, ନହେଲେ ଅତିକ୍ରମ କରି, ନହେଲେ ସମାଧାନ କରି । ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ମଣିଷର ହୁଏ ବୁଦ୍ଧି, ଆସେ ଆନନ୍ଦ, ଆସେ ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ଜ୍ଞାନ । ତେଣୁ ଏଥିରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର ବିଚଳିତ କାହିଁକି ହେବେ ? ଜୀବନରେ ତୁମ୍ଭକୁ ପଡ଼ିବାକୁ କେତେ କଷ୍ଟ ହୋଇଛି, ତାହା ଦେଖି ତୁମ୍ଭର ଅଭିଭାବକ ବା ଶିକ୍ଷକ ଏଥିରେ ବିଚଳିତ ହୋଇ ଯଦି ତୁମ୍ଭକୁ ବିଦ୍ୟାର୍ଜନର କଷ୍ଟ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ଦେଇ ନ ଥାନ୍ତେ, ତାହାହେଲେ ତୁମ୍ଭେ କ'ଣ ଆଜି ତାହାର ହୋଇପାରିଥାନ୍ତ ? **The inner hankering of creation is to be increasingly richer in the wealth of life** (ସୃଷ୍ଟିର ଅନ୍ତରତମ ଆକାଂକ୍ଷା ହେଲା ଜୀବନର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟରେ ଆହୁରି ଆହୁରି-ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଉଠିବା) । ଯେ ଦୁଃଖ-କଷ୍ଟକୁ ଜୀବନର ସମୃଦ୍ଧିର ଯୋଗାଣଦାର କରି ତୋଳାଯାଏ, ସେହି ଦୁଃଖ-କଷ୍ଟ ଆଉ ଦୁଃଖ-କଷ୍ଟ ହୋଇ ନ ଥାଏ ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି - ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଜୀବନରେ ଦୁଃଖ ତ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଦୁଃଖକୁ କେହି ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ତେଣୁ ସେହି ଅନିବାର୍ଯ୍ୟକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ସମସ୍ତେ ଚେଷ୍ଟା କରିଥାନ୍ତି । ଭ୍ରଷ୍ଟ ଭୋଗ ଲାଳସା ଚାହେଁ **to enjoy at the cost of life** (ଜୀବନର ବିନିମୟରେ

ଭୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁ ଲାଭ କରିବାକୁ) । ଏହି ଚାହିଦାକୁ **control** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) କରି ନ ପାରିଲେ, ମଣିଷ ଜୀବନକୁ ନେଇ ଭଲକରି ଛିଡ଼ା ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । **Self-control** (ଆତ୍ମ-ସଂଯମ) ପାଇଁ ଯେଉଁ ସାମାନ୍ୟ ଚ୍ୟାଗ ଓ କଷ୍ଟ, ତାହାକୁ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିବାକୁ ଯଦି ରାଜି ନଥାଏ, ତେବେ ଉଚ୍ଛ୍ୱେଗ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣ ଚଳଣିଠାରୁ ଯେ ଅଶେଷ କଷ୍ଟ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ତାହା ବରଣ କରିନେବାକୁ ରାଜି ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମଜା ଏହି ଯେ ମଣିଷ ଦୁଃଖ ପସନ୍ଦ କରେ ନାହିଁ, ଅଥଚ ଦୁଃଖ ଆସେ ଯାହା କରିଲେ ସେହି କର୍ମ କରିଚାଲେ, ଆଉ ଦୁଃଖ ଆସିଲେ ଅବଶେଷ କରିଥାଏ । ଏହି ପ୍ରକାର ବାହାନାର କ'ଣ କିଛି ମାନେ ହୁଏ ? ପରମପିତା ଅନାୟ ଆବଦାର ପ୍ରତି କର୍ଷପାତ ଖୁବ୍ କମ୍ କରନ୍ତି । ଆଉ, ଏହିଟା ଠିକ୍ ଜାଣ - **external nature** (ବାହାରର ପ୍ରକୃତି) ମଣିଷର ବଞ୍ଚିବାର ପଥରେ ଯେଉଁ ଦୁଃଖ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ, ସେଥିରୁ କିନ୍ତୁ ରକ୍ଷାଅଛି । ବିଜ୍ଞାନର ଦୌଳତରେ ସେହି ପଥ ଆଜି ମଣିଷର ଅନେକ ପରିମାଣରେ କରାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ସେକ୍ସରେ ମଣିଷ ନିଜେହିଁ ନିଜର ଦୁଃଖକୁ ତାକି ନେଇ ଆସିଲେ, ସେଥିରୁ ରକ୍ଷା କରି ପାରିବ କିଏ କୁହ ? ସେହି ଦୁଃଖ, ଯାତନାରୁ ରକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ପରମଦୟାଳୁ ଦୟା ପରବଶ ହୋଇ ମଣିଷର ମୂର୍ତ୍ତିଧରି ସେହି ମଣିଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆସିଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଯଦି ତାଙ୍କୁ ନଧରେ, ତାଙ୍କ ପଥରେ ନ ଚାଲେ, ସେ ବା ଆମ୍ଭର ଆଉ କ'ଣ କରି ପାରନ୍ତି ? କିନ୍ତୁ ଏହା ବି ଠିକ୍ ମଣିଷ ହୁଏତ ଜାଣିମଧ୍ୟ ଜାଣେ ନାହିଁ, ବୁଝି ମଧ୍ୟ ବୁଝେ ନାହିଁ, ତେଣୁ ସେ ଭୁଲ କରି ଗଲେ । କିନ୍ତୁ ତାହାର ସବୁକିଛି କରିବା, ସବୁକିଛି ଚାହିଦାର ମୂଳରେ ଅଛି - ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ବଜାୟ ରଖି ସୁଖ, ସୁଖ ନାନା ଭାବରେ ଉପଭୋଗ-ପ୍ରତୁଳ ହୋଇ ଚାଲିବାର ନିଶା । ଭୋଗ କରିବାକୁ ଯାଇ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଅବଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଉ ଏହା କେହି ଚାହେଁ ନାହିଁ । **Eternal existence is the cry of life** (ଚିରସ୍ଥାୟୀ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ପାଇଁ ହିଁ ଜୀବନର କାନ୍ଦଣା) ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି - ଜୀବନରେ କୌଣସି ଉପଭୋଗ ହିଁ ତ ସ୍ଥାୟୀ ନୁହେଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କୌଣସି କିଛି ଅସ୍ଥାୟୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଯଦି ତାହା ମଣିଷକୁ ଆନନ୍ଦ ଦିଏ, ତାହାକୁ ବି ମଣିଷ ଗହେଁ । ମିଠେଇର ମିଠାପାଦ ସେତେ କ୍ଷଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଳେ ଯେତେ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହା ପାଟିରେ ରହିଥାଏ; ଏହି ଟିକକ ଧୂଖି ମଣିଷ ପାଇବାକୁ ଚାହେଁ, ଯଦି ସେଥିରେ କ୍ଷତି ନହୁଏ । ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଜିନିଷ ଯାହାକି ନା ସତ୍ତା ପକ୍ଷରେ **nurturing** (ପରିପୋଷଣ), ତାହାକୁ ଚାହିଦା ବା କରିବାରେ

ଅସମ୍ଭବ ନଥାଏ । ଯଦି ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଜାଣି ଯେ କୌଣସି କିଛି ସଭାର ପରିପନ୍ଥୀ ଏବଂ ତାହା ତୁମ ଜୀବନରେ sufferings (ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା) ନେଇ ଆସିବ, ତେବେ ତାହା କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଚାହୁଁନାହିଁ । ତୁମଭଳି ଭଲ-ମନ୍ଦର ବୋଧ ଯାହାର ନାହିଁ, ଯେଉଁମାନେ dull ଓ ignorant (ବୋକା ଓ ଅଜ୍ଞ), ସେମାନେ ହୁଏତ select (ନିର୍ବାଚନ) କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ କେଉଁଟା କେତେ ମାତ୍ରାରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ଓ କରଣୀୟ ଓ କେଉଁଟା ବର୍ଜନୀୟ ଓ ଅକରଣୀୟ । ଏଥିପାଇଁ ସେମାନେ determine (ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ) କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ କିପରି ଭାବରେ ଚାଲିଲେ favourable to their existence (ସେମାନଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ବ ପକ୍ଷରେ ଅନୁକୂଳ) ହୋଇଉଠେ । ଏହି ବୋଧ ଓ ଶକ୍ତି ଗଜାଇବାକୁ ଗଲେ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ Ideal (ଆଦର୍ଶ) ଓ ତାଙ୍କଠାରେ attachment (ଅନୁରାଗ) ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି - Existenceର (ଅସ୍ତିତ୍ବର) କ'ଣ କର୍ମ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଅସ୍ତିତ୍ବର କର୍ମ ହେଲା ବଞ୍ଚିବା, ବୁଦ୍ଧି ପାଇବା ଓ ଉପଭୋଗ କରିବା । ଆଉ ଏହି ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଏପରି ଭାବରେ ହେବା ଉଚିତ ଯଦ୍ୱାରା ତାହା ଅନ୍ୟର ବଞ୍ଚିବା, ବଢ଼ିବା ଓ ଉପଭୋଗର ପଥରେ ଅନ୍ତରାୟ ସୃଷ୍ଟି ନ କରେ । ଅନ୍ୟର ବଞ୍ଚିବା, ବଢ଼ିବା ଓ ଉପଭୋଗର ପଥକୁ ପ୍ରଶସ୍ତ କରାଇ ନିଜର ବଞ୍ଚିବା, ବଢ଼ି ଉଠିବା ଓ ଉପଭୋଗର ପଥକୁ ଦୃଢ଼ କରାଇବାର ମଧ୍ୟରେ ନିହିତ ଅଛି ଅସ୍ତିତ୍ବର ସାର୍ଥକତା । ଆଉ ତାକୁହିଁ କୁହାଯାଏ ଧର୍ମ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୨୮.୧.୧୯୪୮

II ଭଲଭାବେ ବଞ୍ଚି ରହିବାର କଥା ମୁଁ କାହିଁକି ଜହେ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ - ଆପଣ ଏହି କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ ଜୀବନଟାକୁ ଭଲ ଭାବେ ଯାପନ କରିବାର କଥା ସବୁ ସମୟରେ କହିଥାନ୍ତି । ସେଥିରେ କି' ସବୁ ହେବ ? ଭଲଭାବେ ବଞ୍ଚି ରହିବାର ସାର୍ଥକତା କ'ଣ ? ଦୁଇଦିନ ପରେ ତ ଦେହ ରହିବ ନାହିଁ । ତାହାପରେ ସବୁ ଅନ୍ଧକାର । ଦୁଇଦିନର ଜାଗତିକ ଜୀବନ ପାଇଁ ମଣିଷ କାହିଁକି ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ଓ ବିବ୍ରତ ହେବାକୁ ଯିବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଭଲ ଭାବେ ବଞ୍ଚି ରହିବାର କଥା ଏତେ କୁହେ ତାହାର କାରଣ - ଏହାହିଁ ହେଲା ସଭାର ଚିରନ୍ତନ ରହିବା । ସିଧାସିଧା ଧର୍ମର କଥା, ନୀତିର କଥା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗି ନ ପାରେ । କିନ୍ତୁ ବଞ୍ଚିବାର କଥା ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପାଦେୟ । ଏପରିକି ଯେଉଁମାନେ suicide (ଆତ୍ମହତ୍ୟା) କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ

ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଶୁଣିଛି ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବଞ୍ଚି ରହିବା ପାଇଁ ପ୍ରବଳ ଆଗ୍ରହ ହୁଏ । ତେଣୁ ଏହି ଭଗବଦ୍ ଦତ୍ତ basic biological urge (ମୌଳିକ ଜୀବବିଦ୍ୟାସମ୍ଭବ ଆକୃତି)କୁ proper nurture (ବିହିତ ପୋଷଣ) ଦେଇ ଚିରନ୍ତନ ଆଡ଼କୁ goad (ଚାଲିତ) କରିପାରିଲେ ସେଥିରୁ ସବୁ କିଛିହିଁ ଆସିଯାଏ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ proceed କରିବାକୁ (ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ) ହେବ from the finite to the infinite (ସୀମା ଠାରୁ ଅସୀମ) ଆଡ଼କୁ । ଯାହା ଅଛି ତାହାରି ଉପରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ ଅନନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ହାତ ବଢ଼ାଇବାକୁ ହେବ । ବଞ୍ଚିବାର ଇଚ୍ଛାଟାକୁ ମୂଳଧନ କରି ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ଏଭଳି ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ହେବ ଯଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ବଞ୍ଚିବାଟା ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିର ବଞ୍ଚିବାର ସହାୟକ ହେବ । ଏହାକୁହିଁ କୁହାଯାଏ ଧର୍ମ - ଯଦ୍ୱାରା ସପରିବେଶ ସମସ୍ତଙ୍କର ଧୃତି ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହେ । ଏଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସେବାବୁଦ୍ଧି, ସାର୍ଥକ୍ୟାଗର ବୁଦ୍ଧି ଓ ସଂଯମ ଇତ୍ୟାଦି । ପୁଣି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦରକାର ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସମ୍ମତ ଯୋଗ୍ୟତାର ବିକାଶ ଓ କର୍ମ ତତ୍ପରତା । ଏହି ଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ମରଣ କରିବାକୁ ଗଲେ ଆବଶ୍ୟକ ଇଚ୍ଛା ସଙ୍ଗରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ପ୍ରାଣର ଯୋଗ, ପ୍ରେମର ଯୋଗ । ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇଲେ ମଣିଷ ତାଙ୍କୁ ଖୁସି କରିବା ପାଇଁ ପାଗଳ ହୋଇ ଉଠେ । ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ମଣିଷ ଭିତରେ ଥିବା ଦେବଗୁଣ ବିକଶିତ ହୋଇଉଠେ, ଏବଂ ଜଡ଼ତା ଓ ପଶୁ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ନିରସନ ହୁଏ । ଧୀରେ- ଧୀରେ ମଣିଷ ଇଷ୍ଟସର୍ବସ୍ୱ ହୋଇଉଠେ ଏବଂ ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ନିଜର ଓ ଅପରର କଲ୍ୟାଣ ସାଧନକୁ ଜୀବନର ବ୍ରତ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ମଣିଷ କେବଳ ନିଜେ ବଞ୍ଚେ ନାହିଁ, ପରିବେଶ ମଧ୍ୟ ଅଭ୍ୟୁଦୟର ପଥେ ଚାଲେ । ପାରସ୍ପରିକତା ସତଃ ହୋଇଉଠେ ସମାଜରେ । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । କେହି କାହାରିକୁ ପଡ଼ି ଯିବାକୁ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ, ଝରି ଯିବାକୁ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ, ମରିବାକୁ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହି ପ୍ରକାରର ଭାଲବାସାମୟ ଜୀବନହିଁ ତ ସର୍ଗ । ତାହାଛଡ଼ା ମଣିଷ ଯେବେଠାରୁ ଇଷ୍ଟେକଲକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇଉଠେ ସେତେବେଳେଠାରୁ ତାହାର ସମସ୍ତ ବୁଦ୍ଧି ଆପେ ଆପେ ସୁବିନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଉଠେ, ସୁସଂନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଉଠେ । ଏହିପରି କରି ମଣିଷ ଭଗବାନ ଲାଭର ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୁଏ, ଯାହାକି ତାହାର ଜୀବନରେ ଚରମ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ତାହାହେଲେ ବୁଝିଦେଖ ଭଲ ଭାବେ ବଞ୍ଚି ରହିବା ବୋଲିଲେ କ'ଣ ବୁଝାଏ । ଜୀବନ ପ୍ରତି ଔଦାସୀନ ଧର୍ମ ନୁହଁ । ଜୀବନଟାକୁ ସୁନ୍ଦରକରି ଗର୍ବିତୋଳିବା ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ଜୀବନର

ସାର୍ଥକତା । ଭଟ୍ଟିବାଚକ କଥା ନକହି ନେତିବାଚକ କଥା ଯେତେ ବେଶୀ କୁହାଯାଏ, ମଣିଷ ସେତେହିଁ ନିଷ୍ଠେଜ, ଓ ନିରୁଦ୍ଧାହ ହୋଇପଡ଼େ । ଫଳରେ ତାମସିକତାହିଁ ପ୍ରବଳ ହୋଇଉଠେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ, ବିପଦ ଓ ବିଧିପ୍ର ମଣିଷର ସାଥୀ ହୋଇଉଠେ । କୁହଦେଖୁ, ତାହାଦ୍ୱାରା କାହାର କି ଲାଭ ହେଲା ? ମୁଁ କହେ - ପ୍ରିୟପରମଙ୍କୁ ମନପ୍ରାଣ ଦେଇ ଭଲ ପାଅ, ତାଙ୍କରି ପାଇଁ, ତାଙ୍କୁ ନେଇହିଁ, ତାଙ୍କରି ପ୍ରଦର୍ଶିତ ପଥରେ ପରିବେଶର ସଙ୍ଗରେ ସଙ୍ଗତି ନେଇ ଆନନ୍ଦମୟ ଜୀବନ ଯାପନ କର । ଏହିପରି ଜୀବନ-ଯାପନ କରିବାରେ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ କୌଣସିଟାହିଁ ଅପ୍ରାପ୍ତ ଓ ଅପ୍ରାପ୍ୟ ରହିବ ନାହିଁ । ଇହକାଳ ଓ ପରକାଳ ଦୁଇଟା ହିଁ ରକ୍ଷା ପାଇବ । ଏହା କ'ଣ ଫିଙ୍ଗିଦେବାର କଥା ?

ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ - ଆତ୍ମା ଯେତେବେଳେ ଅମର, ସେତେ ବେଳେ ଦେହ ଥାଉ ବା ନ ଥାଉ ସେଥିରେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କୌଣସି କ୍ଷତି ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆତ୍ମାର ଆତ୍ମାରୁ ଉପଲବ୍ଧ କରିବାକୁ ଗଲେ ହିଁ ଦେହ ଦରକାର । ଦେହ ଛଡ଼ା ଆତ୍ମେମାନେ ସେହି ଉପଲବ୍ଧରେ ଉପନୀତ ହୋଇପାରିବୁ ନାହିଁ । ଦେହ-ମନ ଯଦି ରୋଗ, ଶୋକ, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ, ଅଶାନ୍ତି ଓ ଅଭାବରେ ପ୍ରାପ୍ତିତ ଥାଏ, ଅନ୍ନ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସସ୍ଥାନ, ସୁଜନନ, ଶିକ୍ଷା, ଚିକିତ୍ସା, ଜୀବିକା, ଆଇନ ଶୃଙ୍ଖଳା, ନିରାପତ୍ତା ଇତ୍ୟାଦିର ସୁସ୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯଦି ନଥାଏ, ତାହାହେଲେ କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ସାଧନାରେ ମନୋନିବେଶ କରିପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଆତ୍ମୋପଲବ୍ଧ ପାଇଁ ମଣିଷର ବଞ୍ଚିବାର ସର୍ବବିଧି ଉପକରଣ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ପ୍ରୟୋଜନ । ଏହା କରିବାକୁ ଯାଇ ମଣିଷ, ଆତ୍ମାର ଶକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଚେତନ ହୋଇପଡ଼େ । ତେଣୁ ଜୀବନରେ ଏପରି କିଛି କର୍ମ ନାହିଁ, ଏପରି କୌଣସି ଦିଗ ନାହିଁ, ଯାହା ସଙ୍ଗରେ ଆତ୍ମୋପଲବ୍ଧର ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ହେଲେହିଁ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଆତ୍ମୋପଲବ୍ଧର ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଆତ୍ମୋପଲବ୍ଧର ପଥକୁ ପରିଷ୍କାର କରିବା ପାଇଁ ମଣିଷର ଦେହଗତ ଜୀବନକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାକୁ ପଡ଼େ । ଦେହହାନି ଆତ୍ମୋପଲବ୍ଧ ଗୋଟିଏ କଥାର କଥା ମାତ୍ର । ସେହି କଥାର କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ନଥାଏ । ସାଧନାର ଭିତର ଦେଇ ବୋଧକୁ ଯେତେ ସୂକ୍ଷ୍ମ, ସୂକ୍ଷ୍ମତର ଓ ସୂକ୍ଷ୍ମତମ ସ୍ତରକୁ ଉନ୍ନତ କରାଯାଏ ସେତେହିଁ ଆତ୍ମାର ସରୂପ ଓ ପ୍ରକୃତି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଭାବରେ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଏ । ଶରୀର ନଥିଲେ ସାଧନା ବା କିଏ କରେ ଆଉ ଉପଲବ୍ଧ ବା କିଏ କରିପାରେ ? ପ୍ରଧାନ ଜିନିଷ ହେଲା ନିଷ୍ଠା ଓ ଭକ୍ତି । ମଣିଷର ପ୍ରିୟପରମ ବୋଲି

ଯଦି କେହିଥାନ୍ତି ତାହାହେଲେ ତାହାର ଏକମାତ୍ର ଆଗ୍ରହ ହୁଏ, ତାଙ୍କୁ ସେବା ଦେଇ ସୁଖୀ କରାଇବା । ଯିଏ ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସୁଖ ସାଧନରେ, ତୃପ୍ତି ସାଧନରେ ବ୍ୟାପ୍ତ, ସେ ଋହେଁ ଅନନ୍ତକାଳ ଧରି ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖି, ତାଙ୍କରି ଉପଭୋଗ୍ୟ ହୋଇ ନିଜର ଜୀବନଟାକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ । ମରଣର କଥା ତାହାର ମନରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଅବକାଶ ପାଏ ନାହିଁ । ଏହି ଇଷ୍ଟତନ୍ମୟତା ମଧ୍ୟରେ ନିହିତ ଥାଏ ଅମରତାର ଆସାଦ । ଏଇଥିପାଇଁ ତ ଜୀବନ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଏତେ ପ୍ରିୟ । ଜୀବନ ଯଦି ନଥାଏ ତାହାହେଲେ ଜୀବନ ବଲୁଭଙ୍କୁ ଆତ୍ମେମାନେ ଉପଭୋଗ କରିବୁ କେଉଁ ଉପାୟରେ ? ଧରାଯାଉ, ବାସ୍ତବ ଅସୀମ ଶକ୍ତିମାନ ଓ ଅମର । ତାହାଦ୍ୱାରା ଇଞ୍ଜିନ ଚାଲେ । ଇଞ୍ଜିନ୍ ମଧ୍ୟରେ ଏପରି ସମାବେଶ ଥାଏ, ଯାହା ଯୋଗୁଁ ବାସ୍ତବ ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇପାରେ । ବାସ୍ତବ କ୍ରିୟାଶୀଳତାର ଭିତରେ ଯେ କି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶକ୍ତି ନିହିତ ଅଛି ତାହା କ'ଣ ଇଞ୍ଜିନ୍‌କୁ ନ ଦେଖିଲେ ବା ଇଞ୍ଜିନ୍ ନଥିଲେ ଆମେ ସହଜେ ବୁଝିପାରିଥାନ୍ତୁ ? ସେହିପରି ଶରୀର ଭିତର ଦେଇ, ମନର ଭିତର ଦେଇ, ମଣିଷର ବିଚିତ୍ର ଗୁଣର ଭିତର ଦେଇ ଯଦି ଆତ୍ମାର ଶକ୍ତି ପ୍ରକାଶ ନପାଏ, ତାହାହେଲେ କ'ଣ ଆତ୍ମାର ମହିମା ଉପଲବ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପଥ ଅଛି ? ଅନ୍ତତଃ ଆତ୍ମେମାନେ ଯେତେଦିନ ମଣିଷ ହିସାବରେ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଧାରଣ କରିଛୁ, ସେତେଦିନ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଚେଷ୍ଟାକରିବାକୁ ହେବ ଯାହାଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ସମୃଦ୍ଧି, ଜୀବନ, ଆୟୁ, ଆନନ୍ଦ ଓ ଶକ୍ତି କ୍ରମବୃଦ୍ଧି ପରାୟଣ ହୋଇଗଲେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମାର ଅମରତାର ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେଖାଇ ହେବ । ତୁମ୍ଭେ, ଆତ୍ମେ ହୁଏତ ଏହି ଦେହ ନେଇ ଚିରକାଳ ରହିବୁ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ତୁମ୍ଭର ଓ ଆତ୍ମର ବଂଶଧର ଓ ସମଗ୍ର ମନୁଷ୍ୟ ଜାତି ଚିରକାଳ ପୃଥିବୀରେ ରହିଥିବେ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଉଚିତ ଏପରି ଭାବରେ ଚାଲିବା ଯାହା ଫଳରେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଯେଉଁମାନେ ଆସିବେ ସେମାନେ ଆହୁରି ଭଲଭାବରେ, ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ, ଆହୁରି ସାର୍ଥକ ଭାବରେ ବଞ୍ଚି ରହି ପାରନ୍ତି । ଏହା ଫଳରେ ସୁବିଧା ଏହା ହେବ ଯେ, ତୁମ୍ଭେ, ମୁଁ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ପୁଣି ଯଦି କେତେବେଳେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦେହ ନେଇ ଏହି ମାନବର ପୃଥିବୀକୁ ଆସୁ, ତାହାହେଲେ ସେଦିନ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମେମାନେ ସେହି ସୁନ୍ଦର ସମାଜ ଓ ପରିବେଶର ଅବଦାନ ଉପଭୋଗ କରି ପାରିବୁ ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି - ମୁଁ ଅଛି ଏହି ବୋଧିତ ମଣିଷର ଯାଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଜାଣେ ନାହିଁ ସେ କିଏ ବା କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ନିଜକୁ ମଣିଷ ଜାଣୁ ବା ନ ଜାଣୁ, ମୁଁ ରହିଛି, ଏହି ବୋଧଟିକୁ ସେ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଚାହେଁନାହିଁ। ଏହି ରହିବାର ସ୍ଥିତିକୁ ସେ ଚିରନ୍ତନ କରି ଧରି ରଖିବାକୁ ଚାହେଁ। ଏହି ବ୍ୟାପାରରୁ ବୁଝାପଡ଼େ ଯେ ମଣିଷ ପଛରେ **enternal** (ଚିରନ୍ତନ) କୌଣସି ଏକ ବସ୍ତୁ ନଥିଲେ, ଏହି **hankering** (ଆକଟ୍ଷା) ରହି ନ ଥାନ୍ତା। ମଣିଷ କେବଳ ମାତ୍ର ବସ୍ତୁବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, ଚାହେଁ ନିଜର ଅସ୍ତିତ୍ବକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ। ଏହି ଅସ୍ତିତ୍ବର ଉପଭୋଗ ପାଇଁ ଦରକାର ହୁଏ **Beloved** (ପ୍ରିୟଙ୍କୁ)। **Beloved** (ପ୍ରିୟ) ଯେପରି - ସେପରି ହେଲେ ମଣିଷର **being** (ସତ୍ତା) **fulfilled** (ପରିପୂରିତ) ହୁଏ ନାହିଁ। **Divine man** (ଭାଗବତ ମଣିଷ)କୁ ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ **Beloved** (ପ୍ରିୟ) ହିସାବରେ ପାଏ ସେତେବେଳେ ତାହାର ସତ୍ତା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକାଶ ଓ ଉପଭୋଗର ସୁଯୋଗ ପାଏ। ଏହି ଧରଣର ମଣିଷ ପ୍ରତି ଅକାନ୍ୟ ଅନୁରକ୍ତି ଯେତେବେଳେ ଜାଗେ, ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ମଣିଷର ଯେତେବେଳେ ଯଥାଯଥ ସମ୍ପର୍କ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୁଏ ସେତେବେଳେ ସେ ବୋଧ କରିପାରେ ସେ କିଏ? ପରମପିତା ବି ନିତ୍ୟ, ଆତ୍ମେମାନେ ମଧ୍ୟ ନିତ୍ୟ। ସେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ନିତ୍ୟ ସେବ୍ୟ, ଆତ୍ମେ ତାଙ୍କର ନିତ୍ୟ ସେବକ। ଏହାହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଆତ୍ମ ପରିଚୟ। ତେଣୁ ଏହି ଅବସ୍ଥାନ ଜୀବନ ପ୍ରତି ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଏତେ ସାମାନ୍ୟ ଆକୃତି।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୨୮-୧-୧୯୪୮

॥ ସୁସୁପ୍ତି ଓ ସମାଧି ମଧ୍ୟରେ ବୋଧ ଥାଏ କି ନାହିଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ସୁସୁପ୍ତି ଓ ସମାଧି ମଧ୍ୟରେ କି ପ୍ରକାର ବୋଧ ଥାଏ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ସମାଧି ବୋଲିଲେ ସମ୍ୟକ୍ ଧାରଣା, ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ବି **sense of sequence of events** (ଘଟଣା-ପାରମ୍ପରିୟ ବୋଧ) ଥାଏ ହଁ, ତେଣୁ ସମାଧି ଭିତର ଦେଇ ମଣିଷ **Knowledge** (ଜ୍ଞାନ) ନେଇ ଫେରିଥାଏ। ସେହି ଜ୍ଞାନର ମୂଲ୍ୟ ଅନେକ ବେଶୀ। କାରଣ, ବାହାରର କୌଣସି ବିଶେଷ ବା କଳ୍ପିତ ଧାରଣା ସେହି ଜ୍ଞାନ ବା ବୋଧକୁ ବ୍ୟାହତ କରିପାରେ ନାହିଁ। ଜ୍ଞାତବ୍ୟ ଯାହା ତା'ର ସରୂପର ଅବିକୃତ ଓ ଅବିମିଶ୍ର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଓ ମର୍ମସ୍ପନ୍ଦନର ସଙ୍ଗରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଏକାତ୍ମତାମୂଳକ ପରିଚୟ ଘଟେ। ତାହାଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ଜ୍ଞାନ-

ସଂଶୟ ହୁଏ। ସାଧାରଣ ଲୋକ ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ହଜାରେ ପ୍ରକାରର କଥା କହିଲେବି ସେହି ଅନୁଭୂତି ଲକ୍ଷ ଜ୍ଞାନର ଅକାନ୍ୟ ସତ୍ୟତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତାର ମନରେ କୌଣସି ଦିନ ପ୍ରଶ୍ନ ବା ବିଭ୍ରାନ୍ତି ଜାଗେ ନାହିଁ। ଗଭୀର ନିଦ୍ରାରୁ ଉଠିଲେ କିନ୍ତୁ ମଣିଷ କୌଣସି ନୂତନ ଜ୍ଞାନ ବା ପ୍ରତ୍ୟୟ ନେଇ ଫେରିନଥାଏ। ତେବେ ସେତିକିବେଳେ ବି ଯେ ତାହାର-ବୋଧ ରହିଥାଏ, ସେଥିରୁ ଏହା ମନେହୁଏ ଯେ ନିଦ୍ରାର ପରେ ସେ ବିଶେଷ ସାକ୍ଷ୍ୟ ବୋଧ କରିଥାଏ। ଆଉ ତାହା ଯେପରି ନିଦ୍ରାକାଳୀନ ଅସ୍ତୁତ୍ ସାକ୍ଷ୍ୟବୋଧର ରେଶ୍ (ଚିହ୍ନ)।

ପ୍ରଶ୍ନ - ସମାଧି ଲାଭ କରିଛି, ଏହି ପ୍ରକାରର ମଣିଷ କ'ଣ ହିଂସାତ୍ମକ କର୍ମ କରିପାରେ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏକ-ଏକ ଜଣ ଗୋଟିଏ-ଗୋଟିଏ **object** (ବିଷୟ)କୁ ନେଇ ସମାହିତ ହୋଇଥାନ୍ତି। ଅନେକ ରକମର ସମାଧି ଅଛି। କାହାରି ସମାଧିର ବିଷୟ ହୋଇଥାଏ ଟଙ୍କା, କାହାରି ସମାଧିର ବିଷୟ ହୁଏ ସ୍ୱାଲୋକ। ଏହି ଧରଣର ସମାଧିରେ ଜ୍ଞାନ ବଢ଼େ ନାହିଁ, ବୁଦ୍ଧି ପାଏ ମୋହ ଓ ମୁଦ୍ରତା। ସେଥିରେ ପ୍ରୀତି ଓ ସହନଶୀଳତାର ବଦଳରେ ବଢ଼ିଥାଏ ଦ୍ୱେଷ, ହିଂସା, ଅସହିଷ୍ଣୁତା ଓ ଦମ୍ଭ। କିନ୍ତୁ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ହାଡ଼ଭଙ୍ଗା ଗାଣର ଭିତର ଦେଇ ଯେଉଁ ସମାଧି ହୁଏ, ତାହାଦ୍ୱାରା ବ୍ରାହ୍ମୀ ଜ୍ଞାନର ଉନ୍ନେଷ୍ଟ ହୁଏ। ତାହାମାନେ **that knowledge leads to being and becoming** (ସେହି ଜ୍ଞାନ ସତ୍ତା ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାର ପଥରେ ନେଇଯାଏ)। ତାହାର ହିଂସା ମଧ୍ୟ ଜୀବନଧର୍ମୀ ହୋଇଥାଏ। ଏହି ପ୍ରକାରର ଲୋକଦ୍ୱାରା ମଣିଷର, ଖାଲି ମଣିଷର କାହିଁକି ସବୁ ଜୀବର ଭଲ ଛଡ଼ା ଖରାପ ହୋଇ ନ ଥାଏ। ତାହାର ସବୁକର୍ମ ହୋଇଥାଏ ମଙ୍ଗଳଧର୍ମୀ। ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ହୁଏତ କିଛି ନାହିଁ, ତାହାର ନିଜର ପେଟ ଭରିବାକୁ ସେ ଅକ୍ଷମ। ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଁ ହୁଏତ ତାହା ଉପରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନୂଆ ନୂଆ ଆଦେଶ କରେ। ବାହାରୁ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଏହି ବ୍ୟାପାରଟିକୁ ଏକ ପ୍ରକାରର ନିଷ୍ପରତା ବୋଲି ମନେ ହେବ। କିନ୍ତୁ କେହି ଯଦି ଗାଈ ରହେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଭାବର ଗାଈ ଉପରେ ଚାପ ଦେଇ ତାକୁ ଦୁରସ୍ତ କରି ତୋଳିବାକୁ ମୋଡ଼େ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗେ। ଯେଉଁ କଷ୍ଟକୁ ବରଣ କଲେ ତାହାର ନିଜର ମଙ୍ଗଳ ହେବ, ମଣିଷକୁ ସେ କଷ୍ଟର ମଧ୍ୟରେ ପକାଇ ଦେବାକୁ ମୋର କୌଣସି ସଙ୍କୋଚ ହୁଏ ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ଯାହାର ପ୍ରୀତି ଆକର୍ଷଣ କମ୍, ଯେଉଁମାନେ ବେଶୀ ଗାଈ ଓ କଷ୍ଟ ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ିଲେ ଛଟିକି

ଯାଇପାରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ବେଳକୁ ଯାହା କରଣୀୟ, ସେହି କରିବାର ସୁଯୋଗ ମୁଁ ସବୁ ସମୟରେ ପାଏ ନାହିଁ। ଗୁରୁ ଆୟୋଦ୍ୟୋମ୍ୟ ଶିଷ୍ୟ ଉପମନ୍ୟୁ ଉପରେ ଯେଉଁ ପ୍ରକାରର କଠୋର ପରୀକ୍ଷା ଚଳାଇଥିଲେ, ତାହା ସେ ଚଳାଇ ପାରିନଥାନ୍ତେ, ଯଦି ଉପମନ୍ୟୁର ଗୁରୁପ୍ରାପ୍ତି ଉପରେ **unrepelling attachment** (ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନୁରାଗ) ନଥାନ୍ତା। ଗୁରୁଙ୍କର ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ବିଚାରରେ ନାନାଦି କୁଚ୍ଛତାକୁ ସାକାର କରି ବିଭିନ୍ନ ପଡ଼ିଆ ଭୂମିରେ ଗୋରୁ ଚରାଇ, ଗୁରୁଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦରେ ଉପମନ୍ୟୁ ଯେଉଁ ମହାଜ୍ଞାନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିଲେ, ତାହା କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ଅବାନ୍ତର ଘଟଣା ନୁହଁ। ସକ୍ରିୟ ଗୁରୁ ନିଷ୍ଠାର ଭିତର ଦେଇ ମଣିଷ ଜ୍ଞାନ, ବୋଧ, ବିଚାର-ବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଏପରି ଏକ ଚାବିକାଠି ହାତରେ ପାଏ, ଯାହା ଫଳରେ ଯେ କୌଣସି ବିଷୟର ମୂଳଗତ ମର୍ମ ଓ ତତ୍ତ୍ୱ ଆୟତ୍ତ କରିବାକୁ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ। କେଉଁଟା ଗ୍ରାହ୍ୟ, କେଉଁଟା ତ୍ୟାଜ୍ୟ, କେଉଁଟା ଜୀବନୀୟ, କେଉଁଟା ଜୀବନର ପରିପନ୍ଥା ସେ ନିଜେ ହିଁ ସହଜ ଭାବରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିପାରେ। ଜୀବନର ମୂଳ ଯିଏ, ତାଙ୍କଠାରେ ଯାହାର ନଜର ସବୁ ସମୟରେ ନିବନ୍ଧ ଥାଏ, ସେ ସବୁ ଜିନିଷର ହିଁ, ସର୍ବ ବିଷୟର ହିଁ ମୂଳକୁ ଖୁବ୍ ଶାନ୍ତ ଧରିପାରେ।

ଆ:ପ୍ର: ୧୦/୨୮.୧.୧୯୪୮।

॥ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦର୍ଶନଲାଭ କିପରି ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କ କଥାମୂତରେ ଅଛି - ସୁରେଶ ମିତ୍ରଙ୍କ ଗୃହରେ ଦୁର୍ଗାପୂଜା ସମୟରେ ମହାଷ୍ଟମୀ ଦିନ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦର୍ଶନଲାଭର କଥା। ଏହା କିପରି ଘଟେ ?

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର - ଏହିପରି ଅନେକ କିଛି ହୋଇପାରେ। ଏହି ରାତ୍ରିରେ ତୁମେ ଯଦି ଗୋଟିଏ **powerful telescope** (ଶକ୍ତିସମ୍ପନ୍ନ ଦୂରଦୀକ୍ଷଣ ଯନ୍ତ୍ର)କୁ ନେଇ ଆକାଶ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଗୁହ, ତାହାହେଲେ ଏମିତି ଅନେକ ସବୁ ତାରା ତୁମେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ, ଯାହାକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ ନାହିଁ। ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଖାଲି ଆଖିରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ ନାହିଁ ବୋଲି ଯେ ସେହି ଗୁଡ଼ିକ ଆକାଶରେ ନାହିଁ ତାହା କିନ୍ତୁ ସତ୍ୟ ନୁହଁ। ଏହିପରି ଅନେକ କିଛି ଅଛି, ଯାହାକୁ ହୁଏତ ସାଧାରଣତଃ ଆମେମାନେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ମନ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ସେହି ଗୁଡ଼ିକୁ ଦୃଶ୍ୟ ହେବା ଭଳି ସ୍ତରକୁ ଉନ୍ନତ ହୁଏ,

ତାହାହେଲେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ। ସେତେବେଳେ ତପସ୍ୟାର ଭିତର ଦେଇ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ମନ ଏକାଗ୍ର ହୁଏ, ବୋଧଶକ୍ତି ତୀବ୍ର ଓ ସୂକ୍ଷ୍ମ ହୁଏ। ସେତେବେଳେ ଅନେକ କିଛି ଧରାପଡ଼େ। ପରମପିତା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ମସ୍ତିଷ୍କ ଓ ସ୍ନାୟୁତନ୍ତ୍ରୀ ସମନ୍ୱିତ ଏହି ଯେଉଁ ଶରୀର-ଯନ୍ତ୍ର ଦେଇଛନ୍ତି, ବିହିତଭାବରେ ଏହିତିର ଯଥାଯଥ ଉଦ୍ଦର୍ଶଣୀ ଅନୁଶୀଳନ ଓ ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ କରିପାରୁ, ତାହାହେଲେ ଅନେକ ରାଜ୍ୟର ଅନେକ ଦୃଶ୍ୟ, ଅନେକ ବାର୍ତ୍ତା ହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବୋଧର ଦ୍ୱାରରେ ଉପନୀତ ହୋଇ ପାରେ। **This is a factual reality** (ଏହା ତଥ୍ୟଗତ ବାସ୍ତବ), ଏହାରି ମଧ୍ୟରେ ଅଲୌକିକତାର ବସ୍ତୁ କିଛି ହେଲେ ନାହିଁ। ବିଧିମତ କରିଲେ ବିହିତ ଫଳ ପାଇ ପାରିବ ନିଶ୍ଚିତ।

ଆ:ପ୍ର: ୧୦/୨୮.୧.୧୯୪୮

॥ ବିଧିର ନୀତି କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର କହିଲେ - ବିଧିର ନୀତି ପାଳିବ ଯେପରି (ଏହା କହି ଅନୁଲେଖକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦାସଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟିଦେଇ କହିଲେ) - କ'ଣ ଏହିପରି ଏକ ପଦ୍ୟବାଣୀ ଅଛି ନା ?

‘ଅନୁଲେଖକ’ - “ବିଧିର ନିୟମ ପାଳିବ ଯେପରି

ଯେତେବେଳେ ବା ଯେତେବେଳେ

କାଟି-ଛାତି ସବୁ ମିଳାଇ

ପାଇବ ଫଳ ସେତେବେଳେ।”

ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ - ବିଧିର ନୀତି ବୋଲିଲେ କ'ଣ ବୁଝିବା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯଦ୍ୱାରା ସରା ପରିପାଳିତ, ପରିପୋଷିତ ଓ ସମୃଦ୍ଧ ହୁଏ ତାହାହିଁ ବିଧିର ନୀତି। ବିଧି ହେଲା ତାହାହିଁ ଯାହା କୌଣସି କିଛିକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଧରି ରଖେ। ବିଧି ଭଲ ଦିଗରେ ଯେପରି ହୁଏ, ମନ୍ଦ ଦିଗରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ହୁଏ। ବିଶେଷ- ବିଶେଷ କରି ଚାଲିବାର ମଧ୍ୟଦେଇ ମଣିଷ ଯେପରି ଉନ୍ନତ ହୋଇଉଠେ ସେହିଭଳି ଅବନତିର ପଥରେ ମଧ୍ୟ ଚାଲେ। ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ସବୁ ସମୟରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିବାକୁ ହେବ କିପରି କରି ଆମେ ଅବନତିକୁ ଏଡ଼ାଇ ଉନ୍ନତିକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିପାରୁ। ମଣିଷର ଜ୍ଞାନ କମ, ବୋଧ କମ, ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ବୁଝିପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଗର୍ହିତ ଚଳଣୀ କ୍ରମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କିପରି ନିଜର ତଥା ପରିବେଶର

ଜୀବନରେ ଗଭୀର କ୍ଷତ ଓ କ୍ଷତି ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ। ଏହି ସବୁକୁ ସେ ଯଦି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିପାରେ ତାହାହେଲେ ତାହା ପକ୍ଷରେ ମନ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ଉଠନ୍ତା। ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ଶୁଭ ଚଳଣୀ ଧୀରେ ଧୀରେ କିପରି ଅମଙ୍ଗଳକୁ ବିନାଶିତ କରି ମଙ୍ଗଳର ପଥକୁ ପ୍ରଶସ୍ତ କରି ତୋଳେ, ଏହାକୁ ସେ ବୋଧ କରିପାରେ, ଶୁଭ ଚଳଣୀର ପ୍ରତି ସତ୍ୟହୁଁ ତାହାର ଅକାଟ୍ୟ ଆଗ୍ରହ ଓ ଆସ୍ଥାର ସାଥୀର ହୁଏ। ସେଥିପାଇଁ ବିଧିର ନୀତି କିପରି ଅମୋଘ ଭାବରେ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୁଏ, ତାହାମାନେ ଚର୍ଚ୍ଚା ଯେତେ ବେଳା ହୁଏ ସେତେହିଁ ଭଲ। ଆଉ, ଏହି ବୋଧଟି ଯୁକ୍ତି ଓ ବିଜ୍ଞାନର ଉପରେ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବା ପ୍ରୟୋଜନ। ଆମ୍ଭେମାନେ ଅନେକେ ନୀତିକଥା କହିଥାଉ କିନ୍ତୁ ତାହା କାହିଁକି ଓ କିପରି କରଣୀୟ ଓ ଗ୍ରହଣୀୟ ଏବଂ କ'ଣ ପାଇଁ ତାହା ଅକରଣୀୟ ଓ ବର୍ଜନୀୟ ତାହା ଯଦି **causal relation** (କାର୍ଯ୍ୟକାରଣ ସମ୍ପର୍କ) ଦେଇ **unfold** (ଉଦ୍‌ଘାଟିତ) କରି ମଣିଷର ବୋଧର ଗୋଟିଏ ଭୂତ ନକରି ଦେଉ, ତାହାହେଲେ ସେହିସବୁ ମଣିଷର ଚଳନ ମଧ୍ୟରେ ଇଚ୍ଛାସ୍ତବ୍ୟ ଭାବ ଓ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଦେଖାଦେବ। ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ କହେ କେଉଁଥିରେ ଭଲ ହୁଏ ତାହାକୁ ତୁମ୍ଭେ ସଠିକ୍ ଭାବେ ଜାଣ, ପୁଣି କେଉଁଥିରେ ଖରାପ ହୁଏ ତାହା ମଧ୍ୟ ତୁମ୍ଭେମାନେ ଭଲକରି ବୁଝି ନିଅ। କେବଳ ବୁଝିଲେହିଁ ହେବ ନାହିଁ, ଯେପରି ଭଲ ହୋଇପାରେ ତାହା କର ଆଉ ମନ୍ଦର ପଥକୁ ନିରୋଧ ଓ ନିରାକରଣର ଭିତର ଦେଇ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ କରି ତୋଳ। ତୁମ୍ଭେ ଯଦି ଭଲ ଭାବରେ ଚାଲ ତତ୍ପରା ତୁମ୍ଭର ଓ ଅନେକଙ୍କର ଭଲ ହୋଇପାରେ। ତୁମ୍ଭେ ଯଦି ଖରାପ ଭାବରେ ଚାଲ, ତତ୍ପରା ତୁମ୍ଭର ଓ ସେହି ସଙ୍ଗେ ଅନେକଙ୍କର ଖରାପ ହୋଇପାରେ। ତେଣୁ ନିଜେ ଭଲ ଭାବରେ ଚାଲିବା, ଅନ୍ୟକୁ ଭଲ ଭାବରେ ଚାଲିବା ପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଏବଂ ଖରାପ ପଥରେ ଯେଉଁମାନେ ଚାଲନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ସେହିଥିରୁ ବିରତ କରାଇ ଭଲ ପଥରେ ଚାଣି ଆଣିବା, ତାହା ନିଜସ୍ବ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୨୮.୧.୧୯୪୮

II ସତ୍ ଭାବରେ ଚାଲି ମଧ୍ୟ ଉନ୍ନତି ହୁଏ ନାହିଁ କାହିଁକି II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ - ଅନେକେ ସତ୍‌ଭାବରେ ଚାଲିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ ଉନ୍ନତି ଲାଭ କରନ୍ତି ନାହିଁ। ତେଣୁ ତ ମଣିଷ ସତ୍ ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ଉତ୍ସାହ ପାଏ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତୁମ୍ଭେ ଯାହା କହୁଛ ତାହା ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ଫାକ୍ ଅଛି। ଯଥାଯଥ ଭାବରେ କୌଣସି କର୍ମ କରିଲେ ତାହାର ଉପଯୁକ୍ତ ଫଳ ଫଳିବହିଁ। କିନ୍ତୁ କରିବା ମଧ୍ୟରେ ଯଦି ତ୍ରୁଟି ରହେ, ତାହାହେଲେ ସେହି ତ୍ରୁଟି ଅନୁଯାୟୀ ଯେ ଅସୁବିଧାମାନ ସୃଷ୍ଟି ହେବାର କଥା ତାହା ହେବ ହୁଁ। ଧର, ତୁମ୍ଭେ ଖୁବ୍ ସାଧୁ ପ୍ରକୃତିର ମଣିଷ, ତୁମ୍ଭେ କାହାରିକୁ ଠକାଅ ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ତୁମ୍ଭର ବୁଦ୍ଧିଟା ହୁଏତ ପ୍ରଖର ନୁହଁ, ସହଜରେ ହିଁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ଲୋକ ଠକାଇ ଦେଇପାରେ ଏବଂ ତାହାରି ଫଳସ୍ବରୂପ ତୁମ୍ଭେ ହୁଏତ ବେକାୟଦାୟ ପଡ଼ିଗଲ। ଏହି ବେକାୟଦାୟ ପଡ଼ିବାଟା ତୁମ୍ଭର ସତ୍ୟତାର ଫଳନୁହଁ। ତାହା ତୁମ୍ଭର ବୋକାମାର ଫଳ। ଏହି ବୋକାମାକୁ ଯଦି ସତତାର ଫଳ ମନେ କର ତାହେଲେ ତୁମ୍ଭର ବିଚାରରେ ଭୁଲ ରହିଲା। ଏହି ଭାବରେ ଆମ୍ଭର ଦୋଷ ହେତୁ ଅନେକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିଥାଏ। କିନ୍ତୁ କେଉଁଥି ପାଇଁ ଏହି ସବୁ ଘଟିଲା ତାହା ଆମ୍ଭେମାନେ ଭଲକରି **analyse** (ବିଶ୍ଳେଷଣ) କରିନଥାଉ, ପ୍ରୟୋଜନମାଫିକ ନିଜକୁ **adjust** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ)ମଧ୍ୟ କରିନଥାଉ। ତେଣୁ ଉଦୋର ପିଣ୍ଡି ବୁଧୋର ଘାଡ଼ରେ ଟପାଇଥାଉ। ମନ୍ଦର କାରଣକୁ ଅପସାରଣ କରି ଭଲ ଯତ୍ନାରା ଅବ୍ୟାହତ ରହେ ତାହାକୁ ବିଧିମତ କରିବାଲିଲେ ଭଲ ଛଡ଼ା ଖରାପ ହୋଇ ନ ପାରେ - ଏହା ମୋର (ଇଷ୍ଟଙ୍କର) ଅକାଟ୍ୟ ମତ। ଭଲଯାହା ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଗଲେ ନିଜକୁ ଯେପରି **adjust** (ନିମନ୍ତ୍ରଣ) କରିବାକୁ ହୁଏ ବାହାରର ଅନେକ କିଛି ଦିଗକୁ ନଜର ରଖି ସେ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି - **flawlessly** (ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ) **manipulate** (ପରିଚାଳନା) କରିବାକୁ ପଡ଼େ। ଆବଶ୍ୟକ **all round** (ସର୍ବତୋମୁଖୀ) ବୋଧ, ଦୃଷ୍ଟି ଓ କର୍ମ। ଏହି ବ୍ୟାପାରରେ ଯେଉଁଠି ଯାହାର ଯେତେବେଳେ ଖାଲି ରହିବ, ତାହାକୁ ଦୁର୍ଭୋଗ ମଧ୍ୟ ଭୋଗିବାକୁ ହେବ ସେତେ ପରିମାଣରେ। ଏହି କଥା ଜାଣି ରଖ - ଦୁଃଖର କାରଣ ସୃଷ୍ଟି ନ କରିଲେ ଦୁଃଖ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ନାହିଁ। ସାମାଜିକ ଜୀବ ହିସାବରେ ପରିବେଶର ଦୁଷ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଫଳ ବି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଅଳ୍ପ ବିସ୍ତର ଭୋଗ କରିବାକୁ ହୁଏ। ତେଣୁ ସୁଖୀ ଓ ସାର୍ଥକ ହେବାକୁଗଲେ ନିଜର ଓ ପରିବେଶ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟ ଦୁଃଖର କାରଣ ଗୁଡ଼ିକୁ ବିହିତଭାବରେ ନିରାକରଣ କରି ସୁଖ ଓ ସାର୍ଥକତାର ବାସ୍ତବ କାରଣ ଗୁଡ଼ିକୁ ଧାରାବାହିକ ଭାବରେ ସୃଷ୍ଟି କରି ଚାଲିବାକୁ ହେବ। ଯାବତୀୟ ଅଜ୍ଞାନତା, ଖାଲିକି ଓ ଅପାରଗତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ପାରଙ୍ଗମତାରେ ଅଧିରୋହଣ କରିବାକୁ ହେବ। ଉନ୍ନତିର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହିଁ ହେଲା ଏହି ସବୁ।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ କହିଲେ - ଭଲ-ମନ୍ଦ ତ ଧାରଣାର ବ୍ୟାପାର ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୋର କିନ୍ତୁ ତାହା ମନେ ହୁଏନା । **Effect** (ଫଳ) ଦେଇ ଦୁଃଖକୁ ହେବ କେଉଁ କର୍ମ ଭଲ କିମ୍ବା ମନ୍ଦ । କୌଣସି କର୍ମର **effect** (ଫଳ) ଯଦି ଖରାପ ହୁଏ, ଅଥଚ ତୁମ୍ଭେ ଯଦି ତାକୁ ଭଲ କର୍ମ ବୋଲି ମନେକର, ତାହାହେଲେ ତୁମ୍ଭର ଏହି ପ୍ରକାର ମନେ କରିବା ହେତୁ **effect** (ଫଳ) ବଦଳିଯିବ ନାହିଁ । କୌଣସି କର୍ମର **effect** (ଫଳ) ଯଦି ସତ୍ତା ପୋଷଣା ହୁଏ, ତେବେ ତାକୁହିଁ କୁହାଯାଏ ଭଲ କର୍ମ । ଲୋକେ ପ୍ରଥମତଃ ଦୁଃଖ ନ ପାରି ତାକୁ ଯଦି ଖରାପ କର୍ମ ବୋଲି ଭାବିବସେ, ତଦ୍ୱାରା କାମଟି ଖରାପ ହୋଇଯାଏ ନାହିଁ । **Right conception** ଓ **conviction** (ଠିକ୍ ବୋଧ ଓ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ) ରହିଲେ ମଣିଷ କେବେହେଲେ ଭ୍ରାନ୍ତ ଲୋକମତରେ ବିଭ୍ରାନ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଅପରର **misconception** (ଭୁଲ ଧାରଣା) ରହିଲେ ମଧ୍ୟ, ସେମାନଙ୍କର **ego** (ଅହଂ)କୁ **wound** (ଆଘାତ) ନକରି **tactfully** (କୌଶଳରେ) **deal** (ବ୍ୟବହାର) କରିବାକୁ ହୁଏ । କାହାରି (ଅହଂ)କୁ **wound** (ଆଘାତ) କରିଲେ ଅପଥା **opposition** (ବିରୁଦ୍ଧତା)ର ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ତଦ୍ୱାରା ନିଜର ଚଳାର ପଥ, କରିବାର ପଥ ରୁଦ୍ଧ ହୋଇଥାଏ । ବିରୋଧହୀନ ଅସତ୍ ନିରୋଧ ଓ ପ୍ରୀତି-ଉଦ୍‌ଘାପା ବୈଧିବାକ୍ ଓ ବ୍ୟବହାର ଆୟତ୍ତ କରି ଆଦର୍ଶଙ୍କ ପଥରେ କଲ୍ୟାଣକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଅବିଚଳ ଚିତ୍ତରେ ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୨୮.୧.୧୯୪୮

॥ ଧର୍ମାନ୍ତରକରଣ ଭଲ କର୍ମ କି ନୁହଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ - ଶ୍ରୀଷ୍ଟାନ୍ ପାତ୍ରମାନେ **conversion** (ଧର୍ମାନ୍ତରକରଣ)କୁ ଏକ ଭଲ କର୍ମ ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି । ଏହା କ'ଣ ସତ୍ୟରେ ଭଲ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କାହାକୁ ଯଦି ନିଜସ୍ୱ ଇଷ୍ଟ ଓ ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କର ସାତ୍ତ୍ୱିକ କୃଷ୍ଣ ଓ ଐତିହ୍ୟଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ନ କରି ବରଂ ଏହି ଉତ୍ତ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ପରାୟଣ କରି ଯାଶୁ ଅନୁରାଗୀ କରି ତୋଳିହୁଏ, ତଦ୍ୱାରା ଖରାପ ହୁଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଇଷ୍ଟ ଓ ସାତ୍ତ୍ୱିକ ପିତୃକୃଷ୍ଣ ଠାରୁ ବିରୂପ କରି କାହାରିକୁ ଯଦି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ନିରାହୁଏ, ତେବେ ଏହି

କର୍ମ ପଦ୍ଧତିଟି **anti-Christ** (ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ବିରୋଧ) ବୋଲି ମୋର ମନେହୁଏ । **This sort of conversion is a form of treachery** (ଏହି ଧରଣର ଧର୍ମାନ୍ତରକରଣ ଏକ ରକମର ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା) । ଉତ୍ତକୁ ଅବଶ୍ୟା କରି ଚାଲିବାର ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ତାହା ମାରାତ୍ମକ ଫଳ ପ୍ରସବ କରେ । ମୁଁ କହେ ଈଶ୍ୱର ଯେପରି ଏକ, ଧର୍ମ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଏକ ଏବଂ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଏକ ଅଟନ୍ତି । **Their advent is for the self-same mission** (ସେମାନଙ୍କର ଅବତରଣ କିନ୍ତୁ ଏକମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ପାଇଁ) । ସେମାନେ ଏହି ମଣିଷର ଦୁନିଆରେ ଈଶ୍ୱର ଓ ଧର୍ମର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ପ୍ରକୃତ ବର୍ମ । ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ-ନିବନ୍ଧ ହେଲେ ମଣିଷ ଶୟତାନ୍ ଓ ଅଧର୍ମର କବଳରୁ ରକ୍ଷା ପାଏ । ସେମାନେ ଦେଶକାଳପାତ୍ରାନୁଯାୟୀ ଏକହି ସତ୍ୟ ପରିବେଷଣ ଓ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଭେଦ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠା ରଖି ପୂର୍ବତନ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ହୋଇ ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ । ପୂର୍ବତନମାନଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବାର ସଜ୍ଜ ପଥ ହେଲା ସେମାନଙ୍କର ପରିପୁରକ ବର୍ତ୍ତମାନ ମହାପୁରୁଷ ଯେ, ତାଙ୍କର ଶରଣାଗତ ହେବା । ଏଥିପାଇଁ ନିଜସ୍ୱ- ଧର୍ମ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ, ପିତୃପୁରୁଷ ବା ପିତୃକୃଷ୍ଣକୁ ବ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ସେମାନଙ୍କର ସାତତ୍ତ୍ୱ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରଖି ମଧ୍ୟ ଏକଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଐକ୍ୟବନ୍ଧ ହୋଇ ପାରିବେ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୨୮.୧.୧୯୪୮

॥ ସବୁ ସମୟରେ ବ୍ରହ୍ମ ଚିନ୍ତା ନେଇ ରହି ହୁଏ କି ନାହିଁ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- ସବୁ ସମୟରେ କ'ଣ ବ୍ରହ୍ମ ଚିନ୍ତା ନେଇ ରହି ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଚେଷ୍ଟା କରିଲେ ହିଁ ରହି ହୁଏ । ବ୍ରହ୍ମଚିନ୍ତା ମାନେ ବୃଦ୍ଧିର ଚିନ୍ତା, ବିସ୍ତାରର ଚିନ୍ତା । କେବଳ ଚିନ୍ତାକୁ ନେଇ ମଣିଷ ରିହ ପାରେ ନାହିଁ । ଚିନ୍ତାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ବାକ୍ୟ, କର୍ମ ଓ ପ୍ରୟାସ । ମଣିଷ ଯଦି ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ନିଜର ଓ ପରିବେଶର ଜୀବନବୃଦ୍ଧିର ଚିନ୍ତା, ବାକ୍ୟ, କର୍ମ ଓ ପ୍ରୟାସକୁ ଧରି ସର୍ବଦା ବ୍ୟାପୃତ ରହେ, ତାହାରି ଭିତର ଦେଇ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର କ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବନ

ବାହ୍ୟ ଜୀବନରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇ ଉଠେ। ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାମୁଖର ଚିନ୍ତା ହିଁ ବୁଦ୍ଧଚିନ୍ତା, ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠାମୁଖର ଚଳନ ହିଁ ବାହ୍ୟ ଚଳନ। ଯାହାର ଜୀବନର ରହେ-ରହେ ପ୍ରତିଟି ପଦକ୍ଷେପରେ ଇଷ୍ଟସାର୍ଥପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ୍ନତା ଅନୁପ୍ରବିଷ୍ଟ ହୋଇ ଚାଲେ, ସେ ଇଷ୍ଟମୟ ହୋଇ ଉଠେ, ବୁଦ୍ଧମୟ ହୋଇ ଉଠେ। ଏହି ଇଷ୍ଟସାର୍ଥପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ୍ନତାର ଗଭୀରତା, ବ୍ୟାପକତା ଓ ମାତ୍ରାର କୌଣସି ଇତି ନାହିଁ। ଯେତେ ଆଗେଇବ ସେତେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ ଆହୁରି ଆଗେଇ ଚାଲିବାର ରାସ୍ତା ସମ୍ମୁଖରେ ପଡ଼ି ରହିଛି। ତେଣୁ କୁହାଯାଇଛି ବୁଦ୍ଧର ଇତି କରାଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ। ଏହି ଅନ୍ତହୀନ ଅବ୍ୟୁତ ଇଷ୍ଟାନୁସରଣ ଓ ଇଷ୍ଟାନୁପୁରଣର ଖେଳରେ ନିରନ୍ତର ମଗ୍ନ ରହିବା ପାଇଁ ମଣିଷ ଜୀବନଟି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୨୮.୧.୧୯୪୮

II ସାଧକମାନଙ୍କର ପାରସ୍ପରିକ ମତଦ୍ୱୟ ହୁଏ କେତେବେଳେ II

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କ ନିକଟରେ ସାଧକମାନଙ୍କର ପାରସ୍ପରିକ ମତଦ୍ୱୟ ସମୟରେ କଥା ଉଠିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- Surrendered man (ଆତ୍ମନିବେଦନ - ସମ୍ପନ୍ନ ମଣିଷ) ହେଲେ, ସେମାନେ ଅସଲରେ ଏକହିଁ କଥା କହିବେ। ଦୁଇ ପ୍ରକାରର କଥା ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେହି କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ - କାରଣ ବସ୍ତୁ ଏକ, ତତ୍ତ୍ୱ ଏକ। ଯେ ଯେଉଁ ଯାହା କହୁ, ଦୂରାଇ ଫେରାଇ substance (ସାରମର୍ମ)ଗୋଟିଏ। ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ unity in diversity (ବୈଚିତ୍ର୍ୟର ମଧ୍ୟରେ ଏକତା)।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୨୮.୧.୧୯୪୮

II ଅନନ୍ତ ଆଶୀର୍ବାଦର ଅଧିକାରୀ ହେବା ହୁଏ କ'ଣ କରିଲେ II

ଜଣେ କବିରାଜ ମହାଶୟଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଆର୍ଯ୍ୟକୃଷ୍ଣ ସମ୍ପର୍କରେ କଥା ହେଉଥିବା ବେଳେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଏହି ଯେ ଅମୂଲ୍ୟ ମାଲ, ତାହାର ତୁଳନା ନାହିଁ। ଦୁନିଆରେ ଏପରି କିଛି ନାହିଁ ଯାହାର ଉତ୍ତର ଏଥିରେ ନାହିଁ। ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ସମସ୍ତଙ୍କର କଥା ଭାବି ହୁଏ ନାହିଁ, ପୁଣି ସମସ୍ତଙ୍କ ଛଡ଼ା ବ୍ୟକ୍ତିର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଅସମ୍ଭବ। ଆବଶ୍ୟକ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ସମସ୍ତଙ୍କର cordial co-operation (ହୃଦୟତାପୂର୍ଣ୍ଣ ସହଯୋଗିତା)। ଆଉ, ତାହା ହେବାକୁ ଗଲେ

ଆବଶ୍ୟକ Ideal (ଆଦର୍ଶ)। Ideal (ଆଦର୍ଶ)ଙ୍କ ପ୍ରତି attachment (ଅନୁରାଗ) ହିଁ ହେଲା unifying force (ଏକତ୍ୱ ସନ୍ଦୀପନ ଶକ୍ତି) ଯାହା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଏକମୁଖୀ କରି ତୋଳେ। ତେଣୁ ଆର୍ଯ୍ୟକୃଷ୍ଣର ମୂଳ କଥା ହେଲା concordance of Ideal, individual and environment (ଆଦର୍ଶ, ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ପରିବେଶର ସଙ୍ଗତି)। ପୁଣି, ଅତୀତର ଐତିହ୍ୟକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ବର୍ତ୍ତମାନ ଛିଡ଼ା ହୋଇପାରେ ନାହିଁ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତ ମଧ୍ୟ ଗଢ଼ିଉଠି ପାରେ ନାହିଁ। ସେଥିପାଇଁ ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କର ସାବିତ୍ର ଧାରାକୁ କେବେହେଲେ ବି ତ୍ୟାଗ କରିବାର ନାହିଁ। ସେହି ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ଉପଯୋଗୀ କରି ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼େ। ଏହା ଦ୍ୱାରା ଠକିବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ, ଠକାଇବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ। ଆଉ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ସବୁଦିନ ଦେଇ ବୃଦ୍ଧିମୁଖୀ କରି ଚୋଳିବାକୁ ହୁଏ। ମଣିଷର ଭିତରଟାକୁ ସୁଗଠିତ କରିବାକୁ ଗଲେ ସତ୍‌ଦାକ୍ଷୀ ଓ ସାଧନଶାଳତା ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ। ମୁଁ କହେ- ଉଷାରେ ନିଶାରେ ମନ୍ଦ ସାଧନ / ଚାଲିବା ବୁଲିବାରେ ଜପ, ଯଥା ସମୟରେ ଇଷ୍ଟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ/ ମୂର୍ତ୍ତି କରିବା ହିଁ ତପ। ଏହି ସାମାନ୍ୟ ଜିନିଷଟିର ଅଭ୍ୟାସ ରହିଲେ ଅନନ୍ତ ଆଶୀର୍ବାଦର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ହୁଏ। ଭିତରର ଯୋଗାଣଟି ଠିକ୍ ରହିଲେ ବାହାରର ଚଳଣୀଟି ଆପେ ଆପେ ସାବଲୀଳ ହୋଇଉଠେ। ଆଉ ଉତ୍ସାହ, ଉଦ୍‌ଘୋଷ, ଆନନ୍ଦ ଓ ଫୂର୍ତ୍ତର ଜୁଆର ଆସେ ନାମପରାୟଣତାର ଭିତର ଦେଇ, ଧ୍ୟାନଶାଳତାର ଭିତର ଦେଇ ଏବଂ ଗୁରୁମୁଖୀନତାର ଭିତର ଦେଇ। ତତ୍ପରା ମନ ଟାଙ୍ଗା ରହେ, ହୃଦୟ ଭରପୁର ଥାଏ। କର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ନିଶାରେ ଆମେଇ ଲାଗି ରହିଥାଏ। ବିଭିନ୍ନ କର୍ମର ଭିତରେ ତଥା ଚାଲିବା-ବୁଲିବାରେ ଭୁଲକମ୍ ହୁଏ। କବିରାଜ ମହାଶୟ ଯେମିତି ମଣିଷ ମାନଙ୍କୁ ଔଷଧ ଦେଇଥାନ୍ତି, ନାମ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ମୋର ଦେଇଥିବା ଔଷଧ। ଯେ ଯେତେବେଳା ନିଷ୍ଠା ସହକାରେ କରିବ, ସେ ସେତେ ପରିମାଣରେ ଫଳ ପାଇବ। ଏହା ମୋର କରି ଦେଖିବା ଜିନିଷ। ଏହାର ଫଳ ନିର୍ଦ୍ଦିତ। ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଟାଣି ନେଇ ଯେ କେହି ଠିକ୍ ମତ ନାମ ଧ୍ୟାନ କରିବ ତାହାର ଭିତରର ଘୁମନ୍ତ ଗୁଣଗୁଡ଼ିକ ଗଲେଇ ଉଠିବ। ପୁଣି ନାମଧ୍ୟାନର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦରକାର ପ୍ରବଳ କର୍ମ ସମ୍ପାଦନ। ନ ହେଲେ ମଣିଷ ନିଥର ହୋଇପଡ଼େ। ଯାହାର sensory nerve (ବୋଧସ୍ନାୟୁ) ଓ motor nerve (କର୍ମସ୍ନାୟୁ) ସମାନ ଭାବରେ active

(ସକ୍ରିୟ) ତାହାର **personality** (ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ) ଏକ ବିଶେଷ ଧରଣର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା ନେଇ ଜାଗି ଉଠେ । ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ତାହାର **influence** (ପ୍ରଭାବ) ବିଚ୍ଛୁରିତ ହୋଇ ପଡ଼ିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ତେବେ ସବୁଠାର ମୂଳରେ ଆବଶ୍ୟକ ଶ୍ରେୟନିଷା ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୩୦.୧.୧୯୪୮

॥ ଅନ୍ୟତ୍ର ଦୀକ୍ଷିତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ କି ନାହିଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ— ଯଦି କେହି ଅନ୍ୟତ୍ର ଦୀକ୍ଷିତ ଥାଏ ତାହାହେଲେ ସେ କ'ଣ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରି ପାରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଜୀବନ୍ତ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଗ୍ରହଣରେ କାହାରି ପକ୍ଷରେ କୌଣସି ବାଧା ନାହିଁ । ଯେ ଯାହା କିଛି ଜଗୁଛି, ସେହି କରିବାଟାହିଁ ସାର୍ଥକ ଓ ତୀବ୍ର ଗତି ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଉଠେ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ପ୍ରଦତ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶର ଅନୁଶୀଳନର ଭିତର ଦେଇ । ସତ୍‌ନାମ ସର୍ବବାଜ୍ଞତୁଳ । ଏଥିରେ କୌଣସି ନାମ ବାଦ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଯେଉଁଠାରୁ ସବୁ ନାମ, ସବୁ ମନ୍ତ୍ର, ସବୁ ଶବ୍ଦ ଓ ସବୁ କିଛି ସୃଷ୍ଟି ଉଦ୍ଭୁତ ହୋଇଛି ତାହାହିଁ ହେଲା ସତ୍‌ନାମ । ସତ୍‌ନାମ ସାର୍ବଜନୀନ । ଏହା କୌଣସି ସଂସ୍କାର ପ୍ରସୂତ ଜିନିଷ ନୁହଁ । ମୂଳତଃ ଯେଉଁ ତତ୍ତ୍ୱ ଅର୍ଥାତ୍ ତାହାକୁ ସର୍ବତ୍ର ନାନା ଭାବରେ କ୍ରିୟାଶୀଳ ଓ ପ୍ରକାଶଶୀଳ, ସତ୍‌ନାମ ତାହାରି ଦେଖାତକ । ତେଣୁ ଏହାକୁ ବୋଲାଯାଏ ଶବ୍ଦବ୍ରହ୍ମ । ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତ ମଣିଷଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏହା ଏକ । ତେବେ ଏକ-ଏକ ସ୍ତରର ଅନୁଭୂତି ଏକ-ଏକ ରକମର । ଏକାଗ୍ରତା ଓ ସ୍ୱାୟତ୍ତ ସୂକ୍ଷ୍ମ ସାତ୍ତ୍ୱାଶାଳତା ଯାହାର ଯେପରି ସେ ସେହିଭଳିହିଁ ବୋଧ କରି ପାରେ । ସମ ଏକାଗ୍ରତା ଓ ସୂକ୍ଷ୍ମ ସାତ୍ତ୍ୱାଶାଳତା ସମ୍ପନ୍ନ ଜଣେ ଭାରତବାସୀ ଓ ଜଣେ ଯୁରୋପୀୟର ଶହାନୁଭୂତିର ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହେ ନାହିଁ— ତାହା ସେମାନେ ଯେକୌଣସି ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକ ହୁଅନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି । ଏକ କଥାରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମବିଜ୍ଞାନ, ଜଡ଼ବିଜ୍ଞାନ ଭଳି ସର୍ବତ୍ର ସମଭାବେ କ୍ରିୟାଶୀଳ । ମୁଁ ବୁଝେ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଓ ସତ୍‌ମନ୍ତ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କର ଗ୍ରହଣୀୟ । ଏଥିରେ କିଛିହେଲେ ଛାଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ଯେଉଁ ସ୍ତରରେ ଆମେ ଅଛୁ ସେହିଠାରୁ କ୍ରମଶଃ ଉପରକୁ ଉଠିବାର ଶକ୍ତି ଓ ପ୍ରେରଣା ସଂଗ୍ରହ କରା ଯାଇ ଥାଏ ।

ଆ:ପ୍ର: ୧୦/୩୦.୧.୧୯୪୮ ।

॥ ତଥାକଥୁତ ଈଶ୍ୱର-ବିଶ୍ୱାସ ବନ୍ଧ୍ୟା କାହିଁକି ? ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ — ହିନ୍ଦୁମାନେ ତ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଈଶ୍ୱର-ବିଶ୍ୱାସୀ, ତେବେ ସେମାନେ କାହିଁକି କ୍ରମାଗତ ଅଧଃଗତି ସମ୍ପନ୍ନ ହେଉଛନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର — ତୁମ୍ଭେତ କହୁଛୁ ହିନ୍ଦୁମାନେ ଈଶ୍ୱର-ବିଶ୍ୱାସୀ କିନ୍ତୁ ଏହି ବଙ୍ଗଳାର ମାଟିରେ ଏହି ଅଳ୍ପବର୍ଷ ତଳେ ଯୁଗାବତାର ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣଦେବ ଆସି ଲୀଳାକରି ଗଲେ । ତାଙ୍କୁ କେତେଟା ଲୋକ ମନ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଏବଂ ଜୀବନର ପଥରେ ଅନୁସରଣ କରି ଉଚ୍ଚ ଆଦର୍ଶରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହେଲେ ତାହା କହି ପାରିବ ? ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ମାନୁ, ଅଥଚ ତାଙ୍କର ବାର୍ତ୍ତାବହଙ୍କୁ ମାନି ପାରୁନା, ତାଙ୍କୁ ଧରି ଚାଲି ପାରୁନା, ଅନୁସରଣ କରୁ ନାହିଁ ଏହା କ'ଣ କେବେହେଲେ ସମ୍ଭବ ? ଆଉ ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେଉଁ ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ସାଧାରଣତଃ ଧରିଥାଉ, ସେଥିରେ ଅନେକ ଭ୍ରାନ୍ତି ଥାଏ । ନିଜର କେତେକ ଖୁଆଲକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ପାଇଁ ପରମପୁରୁଷଙ୍କୁ ଧରିଲେ ତତ୍ପରା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଜୀବନ ପାଲଟେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଚରିତ୍ରବଦଳି ପାରେ ନାହିଁ । ତାହା ଫଳରେ ଯାହା ହେବା କଥା ତାହାହିଁ ତ ହେଉଛି । ଅବତାର — ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ଧରିବାକୁ ପଡ଼େ ତାଙ୍କରି ମନୋମତ କରି ନିଜକୁ ଗଢ଼ିତୋଳିବା ପାଇଁ, ନିଜର ଇଚ୍ଛାକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରି ତାଙ୍କରି ଇଚ୍ଛାକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ । ତାହାଦ୍ୱାରା ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଅସାଧାରଣ ହୋଇ ଉଠେ । ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନେକଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ହୋଇଥାଏ । ଜାତି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୁଏ, ସଂଘବନ୍ଧ ହୁଏ । ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାର୍ଥପରତାରୁପ ମହାବ୍ୟାଧିର ନିରାକରଣ ହୋଇ ପାରସ୍ପରିକ ସହଯୋଗିତା ଓ ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରବଳ ହୋଇଉଠେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ହୋଇ ଉଠି । ଆଉ ଏହି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ଈଶ୍ୱର-ବିଶ୍ୱାସର ଲକ୍ଷଣ । ଏହି ଗୁଡ଼ିକ ଦାନା ବାନ୍ଧି ଉଠି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଯଦି ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ନର ବିଗ୍ରହକୁ ଅସାକାର କରାହୁଏ । ତଥାକଥୁତ ଈଶ୍ୱର-ବିଶ୍ୱାସ **sterile** (ବନ୍ଧ୍ୟା) ଅଟେ । ପ୍ରକୃତ ବିଶ୍ୱାସ ଯେଉଁଠି ଥାଏ ସେଠାରେ ଥାଏ ପ୍ରଶ୍ନଶୂନ୍ୟତା, ଦ୍ୱିଧାହୀନତା, ବଳିଷ୍ଠତା । କେହି ଯଦି ପ୍ରକୃତ ଈଶ୍ୱର-ବିଶ୍ୱାସୀ ହୁଏ, ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଜଗତର ସ୍ରଷ୍ଟା ବୋଲି ମନେକରେ ତାହାହେଲେ ସେ କି କେତେବେଳେ ହେଲେ ପରିବେଶର ପ୍ରତି ନିର୍ଭୟ ହୋଇପାରେ ? ଉଦାସୀନ ହୋଇପାରେ ? କାରଣ, ଈଶ୍ୱର ଯଦି ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଓ ଜଗତର ସ୍ରଷ୍ଟା ହୁଅନ୍ତି, ସେ ଯଦି ଜଗତର ପିତା ହୁଅନ୍ତି ତାହାହେଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ମଣିଷ, ଏପରିକି ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଜୀବନ୍ତ ତ

ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ପରମ ଆପଣାର ଅଟନ୍ତି । ସେହିମାନଙ୍କର କାହାରି କ୍ଷତି କରିବା ମାନେ ତ ପିତାଙ୍କର କ୍ଷତି କରିବା, ପିତାଙ୍କ ମନରେ ଆତ୍ମାତ ଦେବା । ମଣିଷ ସେତେବେଳେ ଅକଲ୍ୟାଣକର ଚଳଣରୁ ବିରତ ହୋଇ କଲ୍ୟାଣ କର ଚଳଣରେ ନଚାଲି ରହିପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଚିକିତ୍ସା ଭାବି ଦେଖିଲେ ହିଁ ଆମେ ବୁଝିପାରିବୁ ଯେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଆଚରଣ ଘୋଷଣା କରେ ନାହିଁ ଯେ ଆମେମାନେ ଈଶ୍ବର-ବିଶ୍ୱାସୀ । ସୁତରାଂ ଆମେମାନେ ଯାହା କିଛି ପାଉଛୁ ତାହା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ୟ - ଏହି କଥାଟିକୁ ବୁଝିନେଇ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଚଳଣୀକୁ ସଂଶୋଧନ କରି ଚାଲିବାକୁ ହେବ । ପରମପିତା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କଥାରେ ବା ଜଣାଣରେ ଭୁଲନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କର୍ମ ଦେଖନ୍ତି । ... ମୁଁ ବୁଝେ ବିଶ୍ୱାସୀ ମଣିଷମାନେ **a man of solved problem** (ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇଛି, ଏହିପରି ଜଣେ ପୁରୁଷ) । ଅର୍ଥାତ୍ ଈଶ୍ବର-ବିଶ୍ୱାସୀ ମଣିଷର ଈଶ୍ବରଙ୍କର ଅମୋଘ ଓ ଅତ୍ମାତ ବିଧାନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ବା ପ୍ରଶ୍ନ ନଥାଏ । ତାହାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉତ୍ତରେ ପ୍ରଧାନତଃ ନିଜର ଚଳଣୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏବଂ ସେହି ଚଳଣୀକୁ ସେ ବିଧି - ଅନୁଗ କରି ତୋଳିବାକୁ ପ୍ରୟାସଶୀଳ ହୋଇଥାଏ । କେବଳ ନିଜର ଚଳଣୀକୁ ବିଧି-ଅନୁଗ କରି ସେ କ୍ଷାତ ହୁଏ ନାହିଁ, ପରନ୍ତୁ ଅପରକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ବିଧିର ଅନୁସରଣରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ କରି ତୋଳେ । ଏହାକୁହିଁ ବୋଲାଯାଏ ଧର୍ମୀୟ ଚଳଣ, ବିଶ୍ୱାସୀ ଚଳଣ । ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ ସମାଜ ଓ ଜାତିର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଅବଧାରିତ ହୋଇଉଠେ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୩୦.୧.୧୯୪୮

॥ ରାମକୃଷ୍ଣ ଦେବଙ୍କର ବହୁ ଗୁରୁ କରଣ ନିଷ୍ଠାର ବ୍ୟାଘାତ କି ନୁହଁ ॥

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଠାକୁରଙ୍କୁ କହିଲେ - ରାମକୃଷ୍ଣଦେବ ବହୁ ଗୁରୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଜୀବନରେ ବହୁ ଗୁରୁଙ୍କୁ ଧରିଲେ ନିଷ୍ଠା ପକ୍ଷରେ ବ୍ୟାଘାତ ହୁଏ କି ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ରାମକୃଷ୍ଣଦେବ ବହୁଙ୍କୁ ବହୁ ହିସାବରେ ଦେଖି ନଥିଲେ । ସେ ଏହିତାକୁ ବୁଝାଇ ଦେବାକୁ ଚାହଁନ୍ତି ଯେ, ସମସ୍ତ ଗୁରୁ ସର୍ବପ୍ରକାର ମତ ଓ ସବୁ ପଥ ଗୁଡ଼ିକ ମୂଳତଃ ଏକ । ବାହାରେ କେବଳ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର । ବହୁ ଯେଉଁଠାରେ ଏକ ଠାରେ ସାର୍ଥକତା ଲାଭ କରେ ସେଠାରେ ଆଉ ବହୁ ହୋଇ ନ ଥାଏ । ତେଣୁ ରାମକୃଷ୍ଣଦେବଙ୍କର ନିଷ୍ଠା ବ୍ୟାହତ ହେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ନାହିଁ । ଶାସ୍ତ୍ରରେ କୁହାଅଛି

“ସର୍ବଦେବମାୟୋ ଗୁରୁଃ” । ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁରୁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତ ଦେବତା ସମ୍ମିଳିତ ଥାନ୍ତି । ଏକ ଯେ, ସେ ହିଁ ବହୁ ହୋଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସର୍ବମୟ ଏକ ଯିଏ, ତାଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ ହେବାକୁ ହୁଏ । ସେ କହନ୍ତି ‘I am come to fulfil and not to destroy’ (ମୁଁ ଧ୍ୟାନ କରିବାକୁ ଆସିନାହିଁ, ମାତ୍ର ପୂରଣ କରିବାକୁ ଆସିଅଛି) । ଏହି ପୂରଣମାଣ ଯୁଗପୁରୁଷଙ୍କୁ ଧରିଲେ ପୂର୍ବତନ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧରାହୁଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପୂରଣମାଣ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଅସାକାର କରି ଯାହା ଆମେ କରିବାକୁ ଯାଉ, ମୋର ମନେହୁଏ, ତାହା ବେଦ-ବିଗ୍ରହର ବ୍ୟାପାର ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୁଏ । କାରଣ, ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ଥାଏ **highest knowledge and highest fulfilment** (ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପରିପୂରଣ) । ତାଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେହିଁ ଆମେମାନେ ବାଦଦେଉ ସେତେବେଳେହିଁ ଆମେମାନେ **human perfection** (ମାନବୀୟ ପୂର୍ଣ୍ଣତାର) **latest and best manifestation** ର (ଅଧୁନାତନ ଓ ସର୍ବୋତ୍ତମ ବିକାଶର) **impulse** (ପ୍ରେରଣା) ଠାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେଉ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର **evolution** (ବିବର୍ତ୍ତନ) **hampered** (ବ୍ୟାହତ) ହୋଇଥାଏ । ଆମେମାନେ ଏହାଦ୍ୱାରା **back-dated** (ପଛୁଆ) ହୋଇପଡ଼ୁ । ଆତ୍ମମାନଙ୍କର **progressiveness** (ପ୍ରଗତିଶୀଳତା) **blocked** (ରୁଦ୍ଧ) ହୋଇଉଠେ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୩୦.୧.୧୯୪୮

॥ କୁଳଗୁରୁଙ୍କ ଦୀକ୍ଷାର ସାର୍ଥକତା କେଉଁଠି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ - କୁଳଗୁରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ବଂଶଗତ ଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟରେ ଦୀକ୍ଷାଗ୍ରହଣ କରିବାର ପ୍ରଥା ତ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଚଳିତ ରହିଛି । ଏହି ପ୍ରଥାର କ’ଣ କିଛି ସାର୍ଥକତା ନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଅକର୍ଷିତ କ୍ଷେତ୍ର ଯେମିତି ନ ରହେ, ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ଅବର୍ତ୍ତମାନରେ ଯେପରି ଧାରାଟା ବନ୍ୟା ରହେ, ସେଥିପାଇଁ କୁଳଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟରେ ଦୀକ୍ଷା ନେବାର ପଛତଟି ତାଲୁ ରହିଛି । ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କଥାଟା ଅବଶ୍ୟ ଏକ କରଣୀୟ ବ୍ୟାପାର । ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଯେତେବେଳେ ଜଗତରେ ନଥାନ୍ତି ସେତେବେଳେ ପୂର୍ବତନ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ପଥରେ ସାଧନାରତ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏହାହିଁ ତ

କାମ୍ୟ। ତାଙ୍କର ପୁଣି ଯେତେବେଳେ ଆଗମନ ହେବ, ସେତେବେଳେ ମଣିଷ ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରି ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଧରି ଚାଲିବ— ଆଉ ଏହାହିଁ ବିଧି। ଆଗରୁ ଯେଉଁମାନେ କୁଳଗୁରୁ ଥିଲେ ସେମାନେ ତେଣୁ ଉପଦେଶ ଦେଉଥିଲେ — ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ସନ୍ତାନ ପାଇଲେ ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବ। ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ଜୀବଦଶାରେ ତାଙ୍କର ଆଦେଶ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ଚାଲିବାର ଭିତର ଦେଇ ମଣିଷର ଯେଉଁ **adjustment** (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ହୁଏ, ତାହା ଲକ୍ଷେ ସାଧନ — ଭଜନ ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରି ନଥାଏ। ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ହାତରେ ନ ପଡ଼ିଲେ ଏବଂ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଭେଦୀ ଟାଣ ନେଇ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ ନ କରିଲେ ମଣିଷ ନିଜ ସଂସ୍କାର ଓ ମନର ଘଣ୍ଟାରେ ଘୁରିବା ଠାରୁ ନିସ୍ତାର ପାଏନାହିଁ। ମନରେ ଭାବେ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଧର୍ମ କରୁଛି, କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବତାରେ ମନର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଭାଙ୍ଗି ନ ଥାଏ। ଶାସ୍ତ୍ର ସେହି କଥା କହେ, ଯେତେ ପୂଜା କର, ଗୁରୁପୂଜା ନ ହେଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ। ସତ୍ୟରେ ସେହିମାନେ ମହାଭାଗ୍ୟବାନ ଯେଉଁମାନେ ଜୀବନ୍ତ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଲାଭକରି ନିବିଡ଼ ନିଷ୍ଠା ନେଇ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିଥାନ୍ତି। ଧର୍ମରାଜ୍ୟର ଚାବିକାଠି ଏହିଠାରେ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୩୦.୧.୧୯୪୮

॥ ଧର୍ମର ଏକ ବଡ଼ ସଙ୍କୋଚ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ — ନିଜର ଭୁଲଗୁଡ଼ିକ ନିଜେ ଧରିବାକୁ ଶିଖିବାଟା ହିଁ ଭଲ। ନାମଧ୍ୟାନ, ଆତ୍ମବିଚାର, ଆତ୍ମବିଶ୍ଳେଷଣ ଯେତେ କରିବ ସେତେହିଁ ନିଜ ନିଜଟରେ ତାହା ଧରା ପଡ଼ିବ। ଆଉ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସ-ବ୍ୟବହାର ଓ ଚରିତ୍ର ସୁଗଠିତ ସେହିମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗ କରିବାକୁ ହୁଏ। ଏହାଦ୍ୱାରା ଖୁବ୍ ଲାଭବାନ ମଣିଷ ହୁଏ। ସାଧୁସଙ୍ଗର ପ୍ରଶଂସା ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ରରେ ମିଳେ। ସାଧୁ ବୋଇଲେ ମୁଁ ବୁଝେ ସୁକେନ୍ଦ୍ର ଓ କରତକର୍ମୀ ଲୋକ ବିଶେଷ। ଯେଉଁମାନେ ଜୀବନରେ ସବୁଦିନ ଦେଇ **successful** (କୃତକାର୍ଯ୍ୟ) ହୋଇଥାନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବିଶେଷ ଧରଣର କେତେକ ଗୁଣ ଥାଏ। **All round success** (ସର୍ବତୋମୁଖୀ କୃତକାର୍ଯ୍ୟତା) ହେଲା ଧର୍ମର ଏକ ବଡ଼ ଚିହ୍ନ। ବହୁ ମଣିଷ ଗୋଟିଏ ଦିଗକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଇ ଆଉ ଏକ ଦିଗକୁ ବେତାଳ କରି ପକାନ୍ତି। ତାହାର ଅର୍ଥ, ଭିତରେ ତାହାର **balance** (ସମତାର) ଅଭାବ ଅଛି। **Unbalanced one-sided success** (ସମତାହୀନ-ଏକ

ଦେଶଦର୍ଶୀ କୃତକାର୍ଯ୍ୟତା) କିନ୍ତୁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର କାମ୍ୟ ନୁହଁ। ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଯାହା କାମ୍ୟ ତାହାକୁ ପାଇବାକୁ ଗଲେ ଆବଶ୍ୟକ ଜୀବନକୁ ଧର୍ମ ଓ କୃଷ୍ଣ ଉପରେ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରି ଯାହାକିଛି କରଣୀୟ କରିବାକୁ ହେବ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୩୦.୧.୧୯୪୮

॥ କିଏ ସଦ୍‌ଗୁରୁ କି ନୁହଁ କିପରି ବୁଝାଯିବ ॥

ଜନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ — କିଏ ସଦ୍‌ଗୁରୁ କିମ୍ବା ନୁହଁ କିପରି ବୁଝାଯିବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର — ପ୍ରଥମ କଥା ହେଲା ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ତାଙ୍କର ଗୁରୁଙ୍କଠାରେ ସର୍ବତୋ ଭାବରେ ନିଷ୍ଠିତ ସଂନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବେ। ତାଙ୍କର କରିବା, କହିବା ଓ ଭାବିବା ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଫରକ ରହିବ ନାହିଁ। ପୂର୍ବତନଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ପ୍ରଣତି ରହିବହିଁ ରହିବ। ଆଉ, ସେ ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ରକ୍ଷା କରି ଚାଲୁଥିବେ। ସେ କୌଣସି ଅଲୌକିକତାର ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ ନ କରି ମଣିଷକୁ ସହଜ ପଥରେ ଏଭଳି ଭାବରେ ପରିଚାଳନା କରିବେ ଯଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ଚାରିତ୍ରିକ ବିକାଶ ଘଟେ। ମଣିଷକୁ ପ୍ରକୃତ ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱର ଅଧିକାରୀ କରି ତୋଳିବା ଦିଗରେ ତାଙ୍କର ଝୋଟି ରହିବ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ। ଏହାଛଡ଼ା ଆହୁରି ବହୁକିଛି ରହିଛି। ତେବେ ଏହିଗୁଡ଼ିକ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର **fundamental** ଏବଂ **universal traits** (ମୌଳିକ ଏବଂ ସାର୍ବଜନୀନ ଚାରିତ୍ରିକ ଲକ୍ଷଣ)।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ — କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଭିତରେ ଏହିସବୁ ଲକ୍ଷଣ ଅଛି କି ନାହିଁ, ତାହା ବାହାରୁ ରହି ବୁଝି ପାରିବା ତ କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର — ନଜର ଦେଲେ ହିଁ ବୁଝାଯାଏ। ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ଅଂଶ ହୁଏ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପତଳା। ଅପରକୁ ସହ ବୋହି ଚାଲିବାର ଶକ୍ତିଥାଏ ତାଙ୍କର ଅସାମା। ନିଜ ସମ୍ପର୍କରେ ଗୁଣଗାନ କରିବାର ଅଭ୍ୟାସ ଖୁବ୍ କମ୍ ଥାଏ ତାଙ୍କର। ଅପରକୁ ବଡ଼ କରିବା ହିଁ ତାଙ୍କର ସୁଖ। ଆତ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠାର ପ୍ରୟୋଜନ ତାଙ୍କର ନ ଥାଏ। ଆଦର୍ଶ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହିଁ ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମ।

ତତ୍ପରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ସୁଲଳିତ କଣ୍ଠରେ ଗୀତ ବୋଲିବା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ — “ତାଙ୍କର ଅଛି ଅନେକ ନିଗାନା-ନୟନେ ତା’ର ଯାୟସେ ଚିହ୍ନ। ତାଙ୍କର **character** (ଚରିତ୍ର)ଟି ଥାଏ **abnormally normal**

(ଅଧ୍ୟାଧାରଣ ଭାବରେ ସହଜ) । ସେମାନେ ଯେପରି ପ୍ରକୃତିର କୋଳରେ କମନାୟ ଶିଶୁ । ତାଙ୍କର ମଧୁର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ମଣିଷକୁ ସତ୍ୟ ହିଁ ମୋହିତ କରେ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୩୦.୧.୧୯୪୮

॥ ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣର ପରେ ଦୁର୍ଭୋଗ ବୁଝିପାଏ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଦାଦା କହିଲେ - ନାମ (ଦୀକ୍ଷା) ନେବାର ପରେ ପରେ ଅନେକଙ୍କର ଦୁର୍ଭୋଗ ବୁଝି ପାଏ । ଏହାର କାରଣ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାହା ମାନେ ମହଜୁତ ହୋଇ ରହିଥାଏ ଅପକର୍ମର ଫଳ ଶାନ୍ତ ଶାନ୍ତ ବାହାରି ଯାଏ । ସେ ଯଦି ନିଷ୍ପାସହ କରଣୀୟ ଯାହା, ତାହା କରିବାଲେ ତେବେ ସଞ୍ଚର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଉଠେ ।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ - ଜଣେ ହୁଏତ ଖୁବ୍ ସତ୍ତ୍ୱଲୋକ, ସେ ଯଦି ଦୁର୍ଭୋଗ ଭୋଗେ ତାହାହେଲେ କ'ଣ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ଯେ ସେ ତାହାର ପୂର୍ବଜନ୍ମର କର୍ମଫଳ ଜନିତ କଷ୍ଟପାଉଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହା ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବର କର୍ମଫଳ ଯେପରି ରହିଥାଏ, ବର୍ତ୍ତମାନର କର୍ମଫଳ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଥାଏ । ସତ୍ତ୍ୱଲୋକ ମାନେ ସେହି ଲୋକ ଯିଏ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ନୀତି-ପଦ୍ଧତି ଓ ନିୟମ ଭଲଭାବେ ଜାଣନ୍ତି ଏବଂ ମାନି ଚାଲନ୍ତି । କେବଳ ଜାଣିଲେ ହେବନାହିଁ, ମାନି ଚାଲିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଜଣେ ହୁଏତ **other wise** (ଏମିତି) ଖୁବ୍ ଭଲ ମଣିଷ, କିନ୍ତୁ ସେ ହୁଏତ ସଦାଚାରର ବିଧି ଭଲକରି ଜାଣିନାହିଁ କିମ୍ବା ମାନି ଚଳେ ନାହିଁ, ତା' ଦ୍ୱାରା ସେ କିନ୍ତୁ ବ୍ୟାଧିର କବଳରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବ ନାହିଁ । **Ignorance is sin** (ଅଜ୍ଞତାହିଁ ପାପ) । ସଦାଚାରର କଥା କହୁଥିଲି - ଏହି ସଦାଚାର କିନ୍ତୁ ତିନି ପ୍ରକାରର - ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ମାନସିକ ଓ ଶାରୀରିକ । ଜଣେ ହୁଏତ ଶାରୀରିକ ସଦାଚାର ପାଳନ କରେ, କିନ୍ତୁ ମାନସିକ ସଦାଚାର ପାଳନ କରେ ନାହିଁ, ତାହାହେଲେ ସେ ବି ରୋଗର କବଳରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବ ନାହିଁ । ସେ ଯଦି ଅଯଥା ହତାଶା ଓ ଅବସାଦ ଜନକ ଚିନ୍ତାରେ ନିଜକୁ ଭୁଲାଇ ରଖେ ତାହାହେଲେ ତାହାର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯିବ; ଏବଂ ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଉଠିବ । ପୁଣି, ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ ସଦାଚାର ପାଳନ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଯଦି କାହାରି ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସଦାଚାର ପାଳନରେ ତ୍ରୁଟି ରହିଯାଏ ତାହାହେଲେ ତାହାର ଫଳମଧ୍ୟ ତାକୁ ପାଇବାକୁ ହେବ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସଦାଚାର

ବୋଇଲେ ମୁଁ ବୁଝେ ସତତ, ସକ୍ରିୟ, ଗତିଶୀଳ, ଏକନିଷ୍ଠ ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ । ଏଥିରେ ଖୁବ୍ ଗତି ରହିଲେ ମଣିଷ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ହାତରେ ପଡ଼ିଯାଏ । ପ୍ରବୃତ୍ତିଚଳନ ସତ୍ତ୍ୱକୁ ନାନା ଭାବରେ କ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ କରେ । ମୂଳକଥା, ସଦାଚାର ମାନେ ବିଦ୍ୟମାନତାର ଆଚାର, ଚିନ୍ତାହରିବା ଓ ବଞ୍ଚିବା ଓ ବଢ଼ି ଉଠିବାର ଆଚାର । ସତ୍ତ୍ୱ ପରିପୋଷଣା ଆଚାର କରିବୁ ନାହିଁ ଅଥଚ ମୁଁ ଭଲରେ ରହିବି - ତାହା ହୋଇ ନପାରେ । ତେଣୁ ସତ୍ତ୍ୱଲୋକ ହେବାମାନେ ଅନେକ କିଛି ଗୁଣର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଉଠିବ । ଜୀବନର ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ଚିନ୍ତା, ଚଳନ ଓ ବାକ୍ୟଠାରୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତିକି ଭ୍ରଷ୍ଟ ହେଉ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସତ୍ତ୍ୱ-ବୁ ସେହି ପରିମାଣରେ କ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଉଠେ । ସୁତରାଂ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଜନ୍ମାନ୍ତରାଣ କର୍ମଫଳ ଯାହା ଥାଉ ବା ନଥାଉ ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ଚଳନକୁ ନିର୍ମୁତ କରିବାର ଚେଷ୍ଟାରେ ରହୁ, ତଦ୍ୱାରା ଅତୀତର କର୍ମ ଫଳ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଶୁଦ୍ଧରେ ବିନାସ ହୋଇପାରେ । ଅଦୃଷ୍ଟବାଦୀ ହୋଇ କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ ବରଂ ଅଜ୍ଞତାର ସମସ୍ତ ଗୁପ୍ତ ରହୁ ଦୃଷ୍ଟିର ମଧ୍ୟକୁ ଆଣ ଏବଂ ଜ୍ଞାନର ଆଲୋକରେ ଚାଲ, ଇଷ୍ଟାନୁରାଗର ଆଲୁଅରେ ଚାଲ, ଇଷ୍ଟସାଥୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଧନ୍ଦାରେ ଚାଲ, ତଦ୍ୱାରା ଅନେକ କିଛି ଠିକ୍ ହୋଇ ଉଠିବ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୩୦.୧.୧୯୪୮

॥ ମିଳନାତ୍ମକ ବା ବିକ୍ଷୋଭାତ୍ମକ ପସନ୍ଦର ମାନସିକତା କ'ଣ ॥

ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ମହିଳା କଥାପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ - ଦେଖାଯାଏ ଦଳେ ଲୋକେ ବିକ୍ଷୋଭାତ୍ମକ ନାଟକକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି, ଆଉ ଏକଦଳ ମିଳନାତ୍ମକ ନାଟକକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି - ଏହାର ପଶ୍ଚାତରେ କେଉଁ ମାନସିକତା କ୍ରିୟା କରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୋର ମନେହୁଏ ଯେଉଁମାନେ ଜୀବନକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ଆଦର୍ଶକୁ ଭଲପାଆନ୍ତି ସେମାନେ କଠୋର ସଂଗ୍ରାମର ଭିତର ଦେଇ ଜୟ, ଯଶ ଓ ଜୀବନର ଉଦ୍‌ବନ୍ଧନରେ ଉପନୀତ ହେବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ ଉପଭୋଗର ପ୍ରଧାନ **incentive** (ପ୍ରେରଣା) ହିଁ ହେଲା **Ideal** କୁ (ଆଦର୍ଶକୁ) ଖୁସି କରିବା । ସେଇ ଲୋଭର ଖାତିରିରେ ସେମାନେ ବଞ୍ଚିରହିବା ଓ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମ କାରିଚାଲନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ନାଟକର ମଧ୍ୟରେ ବି ଏହି ଚିତ୍ର ପ୍ରତିଫଳିତ ହେଉ ଏହା ଦେଖିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି । ମୋର ମନେହୁଏ ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ **spiritual lull** (ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ନିଷ୍ପେକ୍ଷତା) ଯେତେବେଳେ ଆସେ,

ତାହାର will force (ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି) ଯେତେବେଳେ କମିଯାଏ ସେତେବେଳେ ଆସେ ମରଣପ୍ରାପ୍ତି, ବ୍ୟର୍ଥତାର ପ୍ରତି ପ୍ରାପ୍ତି । ଭଲପାଇବାଟା କୌଣସି ଦିନ ମରଣକୁ ସାକାର କରିବାକୁ ଋହେଁ ନାହିଁ, ବ୍ୟର୍ଥତାକୁ ସାକାର କରିବାକୁ ଋହେଁ ନାହିଁ । ଅମୃତଲୋକକୁହିଁ ତାହାର ଅଭିଯାନ । ଯେପରି ହେଉନା କାହିଁକି ସେ ବସ୍ତୁ ରହିବାକୁ ଓ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ବନ୍ଧପରିକର ହୁଏ; ଆଉ ତାହା ହିଁ ବୁଝାଇ ଦିଏ ଯେ ମଣିଷର ଆତ୍ମାର ଶକ୍ତି କେତେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଓ ଅମର । ସେ ଋହେଁ ମରଣକୁ ମାରିବାକୁ ପତନକୁ ମୂଳପୋଛ କରିବାକୁ । କେହି ଜଣେ ଜୀବନ ପଥରୁ ହଟିଯାଉ ତାହା ସେ ଋହେଁ ନାହିଁ । ସମସ୍ତକୁ ଟାଣି ତୋଳି ଧରିବାରେ ତାହାର ଆନନ୍ଦ । କେହି ଯଦି କେଉଁଠାରେ ଅନ୍ୟର ବସ୍ତୁ ବଢ଼ିବାର ପରିପନ୍ଥା ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୁଏ ସେ ତାହାର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ନ ଛୋଡ଼ବନ୍ଧା ହୋଇ ଲାଗିଯାଏ ଅସତ୍ ନିରୋଧୀ ପରାକ୍ରମକୁ ନେଇ । ଭାଲବାସା ବଡ଼ ଜବର ବସ୍ତୁ । ତାହା କେବଳହିଁ କହେ - ନିଜେ ବସ୍ତୁ, ଅନ୍ୟକୁ ବଞ୍ଚାଅ, ଆଉ ସମସ୍ତେ ଏକ ମେଳହୋଇ ପ୍ରିୟପରମଙ୍କ ସେବାରେ ଅଠେଲ (ଅମାପ) ହୋଇ ଉଠ । ବାଧା-ବିଘ୍ନ, ବିରୁଦ୍ଧତା ଦେଖୁ ଅବସନ୍ନ ହେବା ମାନେ ଆମ୍ଭର ଅନ୍ତରସ୍ଥ ପରମପିତାଙ୍କୁ ଅବମାନନା କରିବା ହେଲା । ଯେତେବେଳେହିଁ କେହି ଯଦି କଲମ ନେଇ କିଛି ଲେଖୁ ବସୁଛି ତେବେ ତାହାର ବୁଝିବା ଉଚିତ ଜୀବନର କଥା, ଆଶାର କଥା, ଆନନ୍ଦର କଥା ଓ ଉଦାପନାର କଥା ଯଦି ସେ ଲେଖୁପାରେ ତେବେହିଁ ତାହାର କଲମ ଧରିବାରେ ଅଧିକାର ଅଛି । ମଣିଷକୁ ନିଷ୍ପେଜ କରିବାର, ଦୁର୍ବଳ କରିବାର ହଜାରେ ଉପାଦାନ ଜଗତରେ ବିଛେଇ ରହିଛି । କଲମବାଜା କରି ତାହା କରିବା ଓ ବିଛାଡ଼ିବା ତାହା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଦୁଷ୍ଟିତ କର୍ମ । ସେହି ପ୍ରକାରର କର୍ମ କେହି ଯଦି କରେ ତାହାହେଲେ ସେଥିରେ ସମାଜର କ୍ଷତିହିଁ କରିବା ହେଲା ।

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ମୃତ୍ୟୁର ବି ତ ଏକ ବିଜୟୀ ରୂପ ଅଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆମ୍ଭେମାନେ ହୁଏତ ଏହି ପ୍ରକାରର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିପାରୁ କିନ୍ତୁ ମୁଁ କହେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାର ଚେଷ୍ଟାଟା ଏହି ପ୍ରକାର ଭାବନାଠାରୁ ଆହୁରି ଭଲ ନୁହେଁ କି ? ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ଅନନ୍ତକାଳ ଧରି ବସ୍ତୁ ରହିପାରୁ ଏଥିରେ ମନ୍ଦ କ'ଣ ? ମୃତ୍ୟୁକୁ ମାନିନେଲେ, ମୃତ୍ୟୁ ନିକଟରେ ନତି ସାକାର କରିଲେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପ୍ରଭୃତ କ୍ଷତି । ଆମ୍ଭେମାନେ ପ୍ରାଣପଣେ ଚେଷ୍ଟା କରିବା - ଯେପରି ମୃତ୍ୟୁକୁ ପ୍ରତିହତ କରି ହେବ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଶକ୍ତି ବଢ଼ିଯିବ,

ଜ୍ଞାନ ବଢ଼ିଯିବ ଏବଂ ଆତ୍ମାମଧ୍ୟ ବଢ଼ି ଚାଲିବ । ଅନଧ୍ୱଗତ ଯାହା ତାହାକୁ ଅଧ୍ୱଗତ କରିବାର ପ୍ରୟାସର ମଧ୍ୟରେହିଁ ତ ଜୀବନର ସାର୍ଥକତା ।

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ମୋତେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଗୋଟିଏ ଅବସ୍ଥାର ରୂପାନ୍ତର ବୋଲି ଭାବିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଆପଣଙ୍କ ଭାବନାରେ ମୃତ୍ୟୁ ଯେ ଏକ ଅବସ୍ଥାର ରୂପାନ୍ତର ବା ଦେହ ମାଧ୍ୟମର ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏଥିରେ କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ ଯଦି ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସ୍ମୃତିବାହୀ ଚେତନା ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ଥାଏ ।

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟକୁ ଅଭିନନ୍ଦନ କରିବାକୁ ସର୍ବଦା ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାହାହେଲେ ତ ମୃତ୍ୟୁ ଆପଣଙ୍କୁ ଆହୁରି ବେଶୀ ଖରାପ ଲାଗିବ । ନିତ୍ୟନ୍ତନ ଅନାଗତ ଓ ଆଗତକୁ surprise (ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ) ଯାହାକିଛି, ତାହା ଆମ୍ଭେମାନେ ଉପଭୋଗ କରିବୁ କିପରି ଯଦି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅସ୍ମିତ୍ୱ ଚେତନ ଓ ସାବୁଦ ନଥାଏ ? ମୃତ୍ୟୁର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆମ୍ଭେ ଯେ ସୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ କିଛି ହେଲେ ଜାଣିନାହିଁ, ତେଣୁ ଯେଉଁ ଜୀବନକୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଚିହ୍ନିଛୁ ଓ ବୋଧ କରିଛୁ ତାହା ଯେପରି ସମସ୍ତଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଉପଭୋଗ୍ୟ ହୋଇ ଉଠେ, ତାହାର ପରିଧି ଯେପରି ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ବଢ଼ିଉଠେ ତାହା କରିବାହିଁ ଏକ ସାର୍ଥକ କର୍ମ ବୋଲି ମୁଁ ମନେ କରେ ।

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ଅନେକ ବିଷୟ ଅଛି ଯାହା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜାଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ନ କରିବା ହିଁ ଭଲ ବୋଲି ମୁଁ ମନେ କରେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଜ୍ଞାନ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଅନେକ ସମୟରେ ଉଦ୍‌ବ୍ୟସ୍ତ କରେ କିନ୍ତୁ ଅଜ୍ଞାନତା ଆହୁରି ମାରାତ୍ମକ । ସତ୍ତା ସଜ୍ଜିବାନନ୍ଦମୟ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସତ୍, ଚିତ୍ ଓ ଆନନ୍ଦର element (ଉପାଦାନ) ଅଛି । ତାହାରି ଉପରେ ବଞ୍ଚାୟମାନ ରହି ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ପୂର୍ଣ୍ଣତାର ଦିଗରେ ଆଗେଇ ଯାଇପାରୁ ସେତେହିଁ ଭଲ । ଜୀବନ ହିଁ ଦିଏ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ସେହି ସାଧନା ଓ ଅଗ୍ରଗତିର ସୁଯୋଗ । ଏଥିଯୋଗୁଁ ମାନବ ଜୀବନଟି ଏତେବେଶୀ ମୂଲ୍ୟବାନ । କେବଳ ବସ୍ତୁ ରହିଲେ ହେବ ନାହିଁ । ବସ୍ତୁ ରହିବା ଭଳି ବସ୍ତୁବାକୁ ହେବ, ଯଦ୍ୱାରା ଆମ୍ଭେମାନେ ଜୀବନର ମୂଳ ରହସ୍ୟ, ମୂଳ ତତ୍ତ୍ୱ ଭେଦ କରିପାରୁ । ତାହାରି ପାଇଁ ଲାଗେ ଧର୍ମ, ଲାଗେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ।

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ମୁଁ ବରାବର ବୋଧ କରୁଛି ଯେ ପରମ କରୁଣାମୟ ଭଗବାନ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପଛରେ ରହିଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ସତ କଥା । ପରମପିତାଙ୍କର କରୁଣା ଛଡ଼ା ଆମ୍ଭେମାନେ କେହି ବି ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବନ୍ଧୁ ରହି ପାରିବୁ ନାହିଁ । ସେ ହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ବର ଭିତ୍ତି । ସେ ହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଯଥା ସର୍ବସ୍ବ । ତାଙ୍କରି ଦୟାରୁ ହିଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଜୀବନ ପାଇଛୁ ଓ ବନ୍ଧୁ ରହିଛୁ । ତାଙ୍କରି ଦେଇଥିବା ଶକ୍ତିରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଚାଲିଛୁ ଏବଂ ଯାହାକିଛି କର୍ମ କରୁଛୁ । କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଏହିଭଳି ignorance (ଅଜ୍ଞାନତା), ଏଭଳି ingratitude (ଅକୃତଜ୍ଞତା), ଏଭଳି - forgetfulness (ଭ୍ରାନ୍ତିପ୍ରବଣତା) ଯେ ତାଙ୍କର କଥା ହିଁ ମନେ ରହେ ନାହିଁ, ତାଙ୍କୁ ସାକାର କରି ନଥାଉ, ତାଙ୍କର ଗୁଣଗାନ କରି ନ ଥାଉ । ତାଙ୍କୁ ଭୁଲି, ଅହଂ ସର୍ବସ୍ବ ହୋଇ, ହାମବଦାଇ କରି ଘୁରି ବୁଲୁ । ତାଙ୍କର ଏକାନ୍ତ ଦୟା ନ ହେଲେ ମଣିଷ ଏହି ଦୁଷ୍ଟର ମୋହମାୟାରୁ ଡ୍ରାଣ ପାଆନ୍ତା ନାହିଁ । ମଣିଷ ପରମପିତାଙ୍କୁ ଭୁଲିଯାଇ ଚାଲିବାରେ ଭୁଲ୍ କରେ, ଏବଂ ପଦେ ପଦେ କଷ୍ଟପାଏ । ମଣିଷର ଏହି ପ୍ରକାରର ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ପରମପିତାଙ୍କର ଆସନ ଟଳି ଉଠେ । ସେ ତାଙ୍କର ବାର୍ତ୍ତାବହ ପଠାନ୍ତି ମଣିଷ ସମାଜ ଭିତରକୁ । ଆଉ ସେମାନେ ଯେତେବେଳେ ଆସନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କରି କଥା ଶୁଣି ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ସଠିକ୍ ପଥରେ ଚାଲୁ, ତାହେଲେ ଆମ୍ଭେ ବଞ୍ଚିଯାଉ ।

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ପାପ ଓ ଦୁର୍ବଳତା ପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ ମଣିଷର ସହଜାତ । ସେଥିଯୋଗୁଁ ଭାଗବତ ମଣିଷ ଦୁନିଆକୁ ଆସିଲେ ମଧ୍ୟ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ତାଙ୍କୁ ବୁଝି ପାରେ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପାପ ଓ ଦୁର୍ବଳତା ପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ ମଣିଷର ସେତେବେଳେ ହିଁ ଆସେ ଯେତେବେଳେ ସେ ଉନ୍ନତ ବିମୁଖ ହୁଏ । ନହେଲେ ଜୀବନ ବୃଦ୍ଧିର ପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ, ପୁଣ୍ୟ ଓ ସବଳତାର ପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ ମଣିଷର ଜୀବନ ସଙ୍ଗରେ ଜଡ଼ିତ । ମଣିଷର ମଧ୍ୟରେ ଭଗବାନ ଭଲ ଜିନିଷ ଦେଇଛନ୍ତି ରଖିଛନ୍ତି । ଭଲଟାକୁ ଆୟତ୍ତ କରିବା ଅତି ସହଜ ହୁଏ ଯଦି ପ୍ରାଣ ଭରି ଶ୍ରେୟଙ୍କୁ ଭଲ ପାଏ । ମଣିଷ ଭଗବାନଙ୍କର ଅଂଶ ନେଇ ଜନ୍ମିଛି । ମଣିଷକୁ ବାରମ୍ବାର ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦେବାକୁ ହୁଏ ଯେ ସେ ପରମପିତାଙ୍କର ସନ୍ତାନ ଏବଂ ଈଶ୍ବରଙ୍କର ପବିତ୍ରତାରେ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣତାରେ ରହିଛି ତାହାର ଜନ୍ମଗତ ଅଧିକାର... ।

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ଆପଣ ନିତ୍ୟତ୍ବ ବୋଲିଲେ କ'ଣ ବୁଝନ୍ତି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ନିତ୍ୟତ୍ବ ବୋଲିଲେ ମୁଁ ବୁଝେ ceaseless existence (ଚିରପ୍ରବାହମାନ ଅସ୍ତିତ୍ବ) । କାଳର ଅନନ୍ତତ୍ବ ଅଛି ଅଥଚ ତାହା ବୋଧ କରିବା ଭଳି କୌଣସି ଚିରନ୍ତନ ସତ୍ତା ନାହିଁ, କାଳର ସେହି ଅନନ୍ତତ୍ବ ସନ୍ଦେହଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟାପାର ହୋଇ ଉଠେ । କାଳ ବା ସମୟ ସୃଷ୍ଟିର ଭିତରର ଜିନିଷ । ସୃଷ୍ଟିକୁ ବୁଝିବାକୁ ଗଲେ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ବୁଝି ହୁଏ ନାହିଁ । ପୁଣି ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କୁ ବୁଝିବାକୁ ଗଲେ ବି ସୃଷ୍ଟିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ତାହା ବୁଝି ହୁଏ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟରେ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କୁ ପୁରାପୁରି ପାଇ ହୁଏ ନାହିଁ । ସୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟରେ ଅନୁସୂୟତ ରହି ବି ସୃଷ୍ଟିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ସେ ଆପଣା ମହିମାରେ ଚିର ବିରାଜମାନ ।

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ଆପଣ ଅସ୍ତିତ୍ବ ସଙ୍ଗରେ ସୃତି ଚାହାଁନ୍ତି ଏହା ଭାବିଲେ ଶୁଭ୍ ଭଲ ଲାଗେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - Without memory (ସୃତି ବ୍ୟତୀତ) consciousness (ଚେତନା) ରହିପାରେ । ଯେପରିକି ନିଦ୍ରା । ଏହି ନିଦ୍ରାରେ gap of memory (ସୃତିର ଫାଙ୍କ) ରହିଛି କିନ୍ତୁ gap of consciousness (ଚେତନାର ଫାଙ୍କ) ନାହିଁ । ତେଣୁ ପରମପିତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପ୍ରାର୍ଥନା - ଓଗୋ ପରମପିତା ! ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ସୃତିଯୁକ୍ତ ଚେତନା ଦିଅନ୍ତୁ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୩୧.୧.୧୯୪୮

X X X X

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ଈଶ୍ବର-ନିନ୍ଦା (blasphemy) କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୋର ମନେ ହୁଏ, ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ ବା ଶ୍ରଦ୍ଧାହିଁ ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କୁ ଅବଜ୍ଞା ବା ତାଙ୍କୁ ଅସାକାର କରିଲେ ସେଥିରେ ବି blasphemy (ଈଶ୍ବରନିନ୍ଦା) ହୋଇଥାଏ । ପରମପିତାଙ୍କର ଅପାର ଦୟାରୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଜୀବନ ପାଇଛୁ ଓ ବନ୍ଧୁ ରହିଛୁ । ଯାହାଙ୍କର ଦୟାର ବୋଲିତରେ ସବୁକିଛି ମିଳିଛି । ତାଙ୍କ ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞତା ଓ ନତି ହିଁ ରହିବା ସାଧାରଣ । ତାଙ୍କ ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞତା ଓ ନତି ରହିଲେ ତତ୍ପରାୟଣ ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଭଲ ନପାଇ ରହି ପାରିବୁ ନାହିଁ । ଆଉ, ଭଲ ପାଇ ବସିଲେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଆସେ । ତେଣୁ, ଯଦିବା କେହି ଈଶ୍ବରଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ବକୁ ସାକାର କରି ତାଙ୍କର

ଗୁଣଗାନ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ତାଙ୍କର ପ୍ରେରିତଙ୍କୁ ନ ମାନେ ଓ ତାଙ୍କର ସତ୍ତ୍ୱା ସମ୍ପର୍କନୀ ନାତିର ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ନ ଚାଲେ, ତାହାହେଲେ **in essence** (ତତ୍ତ୍ୱତଃ) ସେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଅବମାନନା କରିଥାଏ। ମୁଖରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ନିନ୍ଦା ନକରିବା ହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହଁ, ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ ଆଚରଣ ଦେଇ ଯେପରି ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ନିନ୍ଦା କରା ନ ଯାଏ। **Blasphemy** (ଇଶ୍ୱରନିନ୍ଦା) ମାନେ **to throw blast against holy fame** (ପବିତ୍ର ଖ୍ୟାତିର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆଘାତ ଆଣିବା)।

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ଈଶ୍ୱରଙ୍କ କୃପା ଛଡ଼ା ମଣିଷର ଆଚରଣ ତୁଟିଶୂନ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମଣିଷ ଯେତେ ଈଶ୍ୱରମୁଖୀ ହୁଏ, ସେତେହିଁ ତାହାର ଚଳଣୀ ଶୁଦ୍ଧ ହୁଏ। **Mechanically** (ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଭାବରେ) ଭଲ ହେବାକୁ ଗଲେ, ଅନେକ ଦୋଷତୁଟି ରହିଯାଏ। କିନ୍ତୁ ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ ଯଦି ଥରୁଟିଏ ଦାନାବାନ୍ଧି ଉଠେ, ତାହାହେଲେ ଚଳଣୀ **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ନ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ। ଈଶ୍ୱରଙ୍କ କୃପା ବୋଲି ଯଦିକିଛି ଥାଏ, ତାହା ହେଲା ଇଷ୍ଟାନୁରାଗ ଆଉ ତାହାହେଲା ଭକ୍ତର ଇଚ୍ଛାସାପେକ୍ଷ ବ୍ୟାପାର। ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଭଲପାଇବାକୁ ଗୁହଁଲେ ହିଁ ଭଲ ପାଇହୁଏ। ଏହି ଭଲ ପାଇବାର କ୍ଷମତା ପରମପିତା ତାକୁ ଦେଇ ରଖିଛନ୍ତି। ଏହାହିଁ ତାଙ୍କର ଦୟା। ତାଙ୍କର ଦୟା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ଯଦି ନିଜ ପ୍ରତି ସଦୟ ନହୁଏ, ତାହାହେଲେ ପରମପିତାଙ୍କର ଦୟା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କମ୍ ହୁଏ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୨.୨.୧୯୪୮

॥ ସୁଖ-ଦୁଃଖ ଭଗବାନ ଦିଅନ୍ତି କି ନାହିଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ମାଆ କହିଲେ - ଭଗବାନଙ୍କର ବିଚାର କାହିଁ, ତାହା ଠିକ୍ ପାଇହୁଏ ନାହିଁ। ଯାହାର କଷ୍ଟର କପାଳ ଦେଖାଯାଏ ତାହାର ସବୁଦିଗରୁ କଷ୍ଟ। ଆଉ ଯାହାର ସୁଖର କପାଳ, ତାହାର ସୁଖ ପରେ ସୁଖ ଲାଗି ରହିଥାଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଭଗବାନ ମଣିଷକୁ ସୁଖ ବି ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ, ଦୁଃଖ ମଧ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ। ମଣିଷ ଯେପରି କରେ, ଯେପରି ଗୁହେଁ, ସେହିପରି ପାଏ। ଦୁଃଖ ଯଦ୍ୱାରା ମିଳେ, ସେହିଭଳି ସେ ଚାଲେ, ମଣିଷ ମୁହଁରେ ମୁହଁରେ ଯଦି ସୁଖ ଚାହେଁ ଏବଂ ସୁଖ ନ ପାଇବା ହେତୁ ଅବଶୋଷ କରେ, ତାହା ହେଲେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ସେ

ନିଜକୁ ଓ ସେହି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅପରକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚାରଣା କରୁଛି। ଏତେ ଅପକର୍ମ ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେ କରିଥାଉ, ତତ୍ତ୍ୱତ୍ତ୍ୱେ ପରମପିତା କାହାରିକୁ ତାଙ୍କର ଦୟାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାନ୍ତି ନାହିଁ। ଜଣେ ପାପ କରିଲା ବୋଲି ପ୍ରକୃତିର ଅବଦାନ ସେ କିନ୍ତୁ କିଛି ହେଲେ କମ୍ ପାଏ ନାହିଁ। ପବନ ପୁଣ୍ୟବାନଙ୍କ ପ୍ରତି ବହେ, ପାପୀଙ୍କ ପାଇଁ ବହେ ନାହିଁ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ସତ୍ତ୍ୱଲୋକଙ୍କୁ ଆଲୁଅ ଓ ତାପ ପ୍ରଦାନ କରେ, ଅସତ୍ତ୍ୱଲୋକଙ୍କୁ ଆଲୁଅ ଓ ତାପ ଦିଏ ନାହିଁ - ତାହା କିନ୍ତୁ ନୁହେଁ। ପରମପିତା ସବୁ ସମୟରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଭଲ ହିଁ କରନ୍ତି। ମାତ୍ର ମନ୍ଦର ସ୍ରଷ୍ଟା ଆମ୍ଭେମାନେ। ତେବେ ମନ୍ଦକୁ ଭଲରେ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷିତ କରିବାର ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ପରମପିତା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ହାତରେ ଦେଇ ଦେଇଛନ୍ତି। ମଣିଷ ଅବିଚାର କରିପାରେ, କିନ୍ତୁ ସେ କେବେହେଲେ ଅବିଚାର କରନ୍ତି ନାହିଁ।

ଏହାପରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ନିମ୍ନଲିଖିତ ବାଣୀଟି ଦେଲେ - ମଣିଷ ଆଉ କେଉଁଠାରେ ଦୋଷାରୋପ କରିବାର ଜାଗା ନ ପାଇ - ସେ ଯେଉଁ ଏକ ଜଣଙ୍କୁ ଦୋଷାରୋପ କରେ, ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଭଗବାନ, ସେତେବେଳେ ହିଁ କେବଳ ଶୟିତାନ୍ ଭଗବାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଗୁହଁଥାଏ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୪.୨.୧୯୪୮

॥ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାର ଦୁଇଟି ଲକ୍ଷଣ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଭଲ ପାଇବାର ଗୋଟିଏ ମତ୍ତ ଲକ୍ଷଣ ହେଉଛି **Beloved**(ପ୍ରିୟଙ୍କର) ଯେପରି କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଆପଦ ବିପଦ ବା କ୍ଷତି ନ ହେବ, ସେହି ସମୟରେ ସର୍ବଦା ସଜାଗ ଓ ହୁସିଆର ରହିବ। ଏହି ପ୍ରକାରର ବୋଧଟି ଥିଲେ ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ସେ ସମୟରେ ଆଭାସ ପାଏ, ଏବଂ ସେହି ସବୁର ନିରାକରଣ ପାଇଁ **prepared** (ପ୍ରସ୍ତୁତ) ହୋଇ ରହିଥାଏ। **Lord** (ପ୍ରଭୁ)ଙ୍କୁ **protect**(ରକ୍ଷା) କରିବାର **urge** (ଆକୃତି) ଯାହାର ଯେତେ ପ୍ରବଳ ଥାଏ, **self-protecting knack** (ଆତ୍ମରକ୍ଷଣ କୌଶଳ) ବି ତାହାର ମସ୍ତିଷ୍କରେ ଉଦ୍ଭାବରେ। ଯେ କେବଳମାତ୍ର ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଗୁହେଁ, ସେ ବଞ୍ଚିରହିବାର କାୟାଦା ଠିକ୍ ପାଏ ନାହିଁ। ଯେ **Beloved** ର (ପ୍ରିୟଙ୍କ) ପାଇଁ ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ଚାହେଁ, ନିଜର ବଞ୍ଚିବାଟା ତାହା ନିକଟରେ ସମସ୍ୟା ହୋଇ ଦେଖା ଦିଏ ନାହିଁ। ସେ **automatically** (ଆପେ ଆପେ) ରକ୍ଷା ପାଇଯାଏ।

Lordଙ୍କୁ (ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ) ଭଲ ପାଇବାର ଆଉ ଏକ ଲକ୍ଷଣ ହେଲା ତାଙ୍କୁ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ **alive** (ଜୀବନ୍ତ) କରି ଡୋଳିବା, ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜର **character** (ଚରିତ୍ର)କୁ ତାଙ୍କର **likes dislikes** (ପସନ୍ଦ-ଅପସନ୍ଦ) ଅନୁଯାୟୀ **mould** (ଗଠନ) କରିବା। ଏହିପରି ଭାବରେ ମଣିଷର ସଦଗୁଣ ବୃଦ୍ଧିପାଏ ଓ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠେ, ଆଉ ଦୋଷ ଗୁଡ଼ିକ କମେ।

ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଏକ ଆମେରିକୀୟ ମହିଳା କହିଲେ - ଆପଣ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଜୀବନ ରକ୍ଷାର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବାର କଥା କହୁଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ସେହି ବ୍ୟାପାରରେ କରିପାରେ କେତେ ଟିକେ? ସେ ଯଦି ଇଚ୍ଛା ନ କରନ୍ତି, ତେବେ କେହି ତାଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିପାରିବ ନାହିଁ। ସେ ଯେପରି ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ତାହାହିଁ ଘଟେ, ତାହା ହିଁ ହୋଇଥାଏ। ଦେହ ନେଇ ଯେପରି ସେ କର୍ମ କରନ୍ତି, ବିଦେହୀ ଅବସ୍ଥାରେ ବି ସେହି ରୂପେ କର୍ମ କରନ୍ତି। ମଣିଷର ଅନ୍ତରେ-ଅନ୍ତରେ ତାଙ୍କର କର୍ମ ଚାଲୁ ରହିଥାଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରେ **Christ could be saved, Srikrishna could be saved, if the adherents were careful**, (ଭକ୍ତଗଣ ସତର୍କ ହୋଇଥିଲେ ଯାଶୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇ ହୋଇଥାନ୍ତା, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବଞ୍ଚା ଯାଇପାରିଥାନ୍ତା)। ତାଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପରମ ସାର୍ଥ। ସେମାନେ ବିଦେହ ଅବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ କିଛି କରି ପାରନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଯେହେତୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଦେହଧାରୀ, ସେଥିଯୋଗୁଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଜୀବନ୍ତ ଦେହଧାରୀ ରୂପେ - ପାଇବାକୁ ଚାହୁଁ। ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଚାହିଦାଟା ବଡ଼କଥା ନୁହେଁ। ମଣିଷ ମାତ୍ରେ ହିଁ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହେଁ। ସେମାନେ ବି ଯେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହୁଁ ନ ଥିଲେ, ଏକଥା ମନେ ହୁଏନା। କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାର ଉପଯୋଗୀ ଓ ସହାୟକ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟିର ଦାୟିତ୍ୱଟି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଉପରେ ନିହିତ। **Any death is perhaps against the will of God. The will of satan may be active there. The opposite thing of God is death. God is always life and light.** (ଯେ କୌଣସି ମୃତ୍ୟୁ ହୁଏତ ଭଗବାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ। ଆଉ ହୁଏତ ଶୟିତାନର ଇଚ୍ଛା ସେହିଠାରେ ସକ୍ରିୟ। ଭଗବାନଙ୍କର ବିପରୀତ ଜିନିଷ ମୃତ୍ୟୁ। ଭଗବାନ ସର୍ବଦା ଜୀବନ ଓ ଆଲୁଅ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି)।

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ମୁଁ ଏହି ବୋଧଟିକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୁଁ ଏହି କଥାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୃଢ଼ତାର ସହିତ ବିଶ୍ୱାସକରେ। **I believe it with every cell of my being** (ମୁଁ ମୋର ସରୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ କୋଷ ଦେଇ ବିଶ୍ୱାସ କରେ।)

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ମୃତ୍ୟୁ ମାନେ ଆଧାର ବା ବାହନର ପରିବର୍ତ୍ତନ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅନେକ ରକମର ହୋଇ ପାରେ, କିନ୍ତୁ **why cessation of conscious memory** (ଚେତନ ସ୍ମୃତିର ବିରତି କାହିଁକି)? ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଆଉ ଯାହାହେଉ ବା ନହେଉ ସ୍ମୃତିବାହୀ ଚେତନା ଦରକାର ହିଁ ଦରକାର। ତାହାହେଲେ ମଣିଷ ବୃଦ୍ଧିପାରେ ଯେ ସେ ଜନ୍ମଜନ୍ତାନ୍ତର ଧରି ଏକହିଁ **stream of life** (ଜୀବନସ୍ରୋତ) ବହନ କରି ଚାଲିଛି। ତାହାର **experience** ଓ **knowledge** (ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ଜ୍ଞାନ) - **accumulated** (ସଞ୍ଚିତ) ହୋଇ ଚାଲେ। ନହେଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଜୀବନରେ ପୁନରାୟ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଗଲେ **evolution** (ବିବର୍ତ୍ତନର) ପଥରେ ଅନେକ **time and energy** (ସମୟ ଓ ଶକ୍ତି) **wasted** (ନଷ୍ଟ) ହୋଇଥାଏ। ମୁଁ କୁହେ - ମୃତ୍ୟୁ ମରିଯାଉ, ଆମ୍ଭେମାନେ ଅମୃତର ସନ୍ତାନ, ଆମ୍ଭେମାନେ ମରିବୁ କାହିଁକି? ଯଦିବା ଆମ୍ଭର ମୃତ୍ୟୁ ହୁଏ, **minimum** (ନ୍ୟୁନତମ) ଏତିକି ମାତ୍ର ଚାହିଁବା ଯେ **conscious memory** (ଚେତନା ସ୍ମୃତି) ଯେପରି ରହି ପାରେ।

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ମୁଁ ମୋର ପୂର୍ବ ଧାରଣାକୁ ଆକୃତି ଧରି ରଖିବାକୁ ଚାହେଁ, ସେହି ଧାରଣାକୁ ମୁଁ ବଦଳାଇବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତାହା ଭଲ। ତେବେ ମୋର ମାଆ (ମନମୋହିନୀ ଦେବୀ) କହୁଥାନ୍ତି - ଯେଉଁଠି ଦେଖିବ ପାଉଁଶ ପଡ଼ିଛି, ସେଠାରେ ସେହି ପାଉଁଶକୁ ଲେଉଟାଇ ଦେଖ, ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ମିଳି ଯାଇ ପାରେ ଅମୂଲ୍ୟ ରତନ। ପରମପିତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ କେତେ କ'ଣ ଯେ ସମ୍ଭବ ହୁଏ ତାହା କହି ଶେଷ କରାଯାଏ ନାହିଁ। **Profitable possibility** (ଲାଭଜନକ ସମ୍ଭାବନାକୁ) **ignore** (ଉପେକ୍ଷା) କରିବା ଭଲ ନୁହଁ। **"There are more things in heaven and earth than are dreamt of in your philosophy, Horatio!** (ହୋରେଟିଓ! ତୁମ୍ଭର ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର

ଯାହାର କଳ୍ପନା କରି ପାରେ ନାହିଁ, ସେହି ପ୍ରକାରର ଅନେକ ଜିନିଷ ସର୍ଗରେ ଓ ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଅଛି ।)

ଉକ୍ତ ମହିଳା - ମଣିଷ ଯାହା କଳ୍ପନା କରିପାରେ ନା, ଅନୁରୂପ ଅନେକ ଜିନିଷ ପ୍ରାର୍ଥନା ଦ୍ଵାରା ସିଦ୍ଧ ହୁଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହଁ, ହଁ, ସେ କଥା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଠିକ୍ । ପରମପିତାଙ୍କ ନିକଟରେ **active submission** (ସକ୍ରିୟ ନତି) ଯାହାର ଯେତେ ପ୍ରବଳ ହୁଏ, ତାହାର ଚଳଣୀଟି ସେତେ ନିର୍ଭୁଲ ଓ ହୃଦୟଗ୍ରାହୀ ହୁଏ । ପ୍ରାର୍ଥନା ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଇଷ୍ଟାଭିମୁଖୀ ଭାବିବା, କହିବା ଓ ଚାଲିବା । ପ୍ରାର୍ଥନାମୟ ହେଲେ ମଣିଷର ଚରିତ୍ର ହିଁ ବଦଳିଯାଏ । ଭକ୍ତମାନ ମଣିଷ **truth** (ସତ୍ୟ)କୁ **ignore** (ଉପେକ୍ଷା) କରିଥାଏ କମ୍, ତେଣୁ ତାହାର **ignorance** (ଅଜ୍ଞତା) ଦିନକୁ ଦିନ ପତଳା ହୋଇଥାଏ, ଜ୍ଞାନ ଓ ବୋଧ ବୃଦ୍ଧିପାଇ ଚାଲେ । ପରିବେଶ ଓ ପ୍ରକୃତିର ଆନୁକୂଲ୍ୟବି ତାହା ପ୍ରତି ଝୁଙ୍କି ଆସେ । ଆମ୍ଭେମାନେ ଜଗତକୁ ଯେଉଁ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରୁ, ଜଗତ ମଧ୍ୟ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ସେହି ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ତାରିଦ ବୋଧକରେ, ପଶୁପକ୍ଷୀ, ବୃକ୍ଷଲତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପ୍ରୀତି - ଅପ୍ରୀତି ଭାବାବେଗର ସ୍ଵଦନ ଅନୁଭବ କରିଥାନ୍ତି ଓ ସେହି ଭାବରେ ସାଡ଼ା ଦେଇଥାନ୍ତି । ମଣିଷ ଯେତେ ଇଶ୍ଵରପ୍ରେମୀ ହୁଏ, ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ଭଲ ପାଇବା ତାହାର ସେତେବେଶୀ ମଜାଗତ ହୋଇଉଠେ । ତା' ଫଳରେ **automatically** (ସ୍ଵତଃ) **known and unknown** (ଜ୍ଞାତ ଓ ଅଜ୍ଞାତ) ବହୁ **source** (ଉତ୍ସ) ଠାରୁ ସେ **help** (ସାହାଯ୍ୟ) ଓ **co-operation** (ସହଯୋଗିତା) ପାଇଥାଏ । ପରମପିତାଙ୍କର ଦୟାର ଅନ୍ତ ନାହିଁ । ଯେତେ ହିଁ ତାଙ୍କଠାରେ ଲଗ୍ନ ରହିହୁଏ, ସେତେହିଁ ତାଙ୍କ କୃପା ପଦେ ପଦେ ବୁଝାଯାଏ । ଅହଂକାରରେ ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ଧ ହୋଇଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ବୋଧକରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ପରମପିତାଙ୍କ ଦୟା କେଉଁ ବିରାଟ **role play** (ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ) କରିଥାଏ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଜୀବନରେ । ଯେଉଁମାନେ ବୁଝିତି ସେମାନେ କ୍ଷଣ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ସୁଦ୍ଧା ତାଙ୍କ ମହିମାକୁ ଭୁଲି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଆଉ, ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କୁ କେବେହେଲେ ବି ଭୁଲି ନଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ପାଏ କିଏ ? ସେମାନେ ତ ମାରଦିୟା କେଲୁ । ପରମପିତାଙ୍କୁ ନେଇ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ଚାଲିବାର ଯେଉଁ ସୁଖ, ସେହି ସୁଖର ଆଉ ତୁଳନା ହୁଏନା । ସେ କୌଣସି କିଛି ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଡାକି ନଥାଏ, ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା ତାହାର କିଛି ଚଳେ ନାହିଁ, ତେଣୁ ସର୍ବଦା ତାଙ୍କ କଥା

ଭାବେ, ତାଙ୍କରି କଥା କହିଚାଲେ, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଯାହାକିଛି କରିଚାଲେ । ଅତି ଶୈଶବରୁ ମାଆଙ୍କ ଉପରେ ମୋର ଅସମ୍ଭବ ନିଶା । ମାଆ ମୋତେ ଗାଳିଦେଲେ ବା ମାରିଲେ ବି ମାଆଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ମୋର କିଛି ହେଲେ ଚଳୁ ନ ଥିଲା । ମାଆଙ୍କୁ ମୋର ଏତେ ଦରକାର ଯେ, ଏବେବି ମୁଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ଵାସ କରିପାରେ ନାହିଁ ଯେ ମାଆ ମୋର **for good** (ଚିରକାଳ ପାଇଁ) ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି । ଏହା କହି ମୋର ମନକୁ ଭଣ୍ଡାଇ ଦିଏ ଯେ ମାଆ ହୁଏତ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଚାଲି ଆସିବେ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୦/୪.୨.୧୯୪୮

॥ କିଏ ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁ ବା ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ ନୁହଁନ୍ତି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ଯେଉଁ ଗୁରୁ ବା ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ ମଣିଷର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ପରମପିତାଙ୍କର ଦିଗରେ ଆକୃଷ୍ଟ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେ ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁ ବା ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ ନୁହଁନ୍ତି ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୭.୨.୧୯୪୮

॥ କାହାର କେଉଁ ଭାବେ ଭଲ ପାଇବା ଉଚିତ ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ନିଜ ମନରୁ କହି ଉଠିଲେ - A Christian should first love Christ and through Him all the prophets, a Hindu should first love Krishna or the prophet he follows and through Him all other prophets. To love a prophet is to understand Him as He was. We must not distort His views according to our convenience. Again, to love Mary, one is to love Christ first. If one says "I love Mary, not Christ," it is to be doubted, if he loves Mary. (ଜଣେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ୍ ପ୍ରଥମେ ଯୀଶୁଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ଉଚିତ ଏବଂ ତାଙ୍କରି ମାଧ୍ୟମରେ ସବୁ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ଉଚିତ । ଜଣେ ହିନ୍ଦୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବା ଯେଉଁ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ସେ ଅନୁସରଣ କରେ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ଉଚିତ ଏବଂ ତାଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ଅନ୍ୟସବୁ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ଉଚିତ । କୌଣସି

ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବା ମାନେ, ସେ ଯେପରି ଥିଲେ, ସେହି ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ବୁଝିବା। ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସୁବିଧା ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ମତର ବିକୃତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ ନୁହଁ। ପୁଣି, ମେରୀ ମାତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଗଲେ ପ୍ରଥମେ ଯାଗ୍ରାଣ୍ଡାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ହୁଏ। ଯଦି କେହି କହେ - ଯାଗ୍ରାଣ୍ଡା ନୁହଁ, ମୁଁ ମାଆ ମେରୀଙ୍କୁ ଭଲପାଏ, ତାହାହେଲେ ସେ ମାଆ ମେରୀଙ୍କୁ ଭଲପାଏ କି ନାହିଁ ତାହା ସନ୍ଦେହଯୋଗ୍ୟ)।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୭.୨.୧୯୪୮

॥ ବ୍ରହ୍ମ କ'ଣ ॥

ଜନୈକ ଦାଦା ବୃହଦାରଣ୍ୟକ ଉପନିଷଦର କେତୋଟି ଶ୍ଳୋକର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ବୁଝିବାକୁ ଆସିଲେ।

ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ବ୍ରହ୍ମ ହେଉଛି ଅଶ୍ୱସ୍ତ ଓ ସର୍ବାତ୍ମକ। ଏହି ବ୍ରହ୍ମର ବାହାରେ ଆଉ କିଛି ହେଲେ କିଛି ନାହିଁ। ଯେଉଁଠି ଯାହାକିଛି ଅଛି, ସବୁକିଛି ବ୍ରହ୍ମର ମଧ୍ୟରେହିଁ ଅଛି। ତେଣୁ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ହେଲେ କିଛି ହେଲେ ଅଜଣା ରହେ ନାହିଁ। ଆଉ, ସବୁ ଜଣାଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସଙ୍ଗତି ବଜାୟ ରହେ। କୌଣସି ଜାଣିବାର ସଙ୍ଗରେ କୌଣସି ଜାଣିବାର ବିରୋଧ ରହି ନଥାଏ। ବ୍ରହ୍ମକୁ ଜାଣିବାକୁ ଗଲେ ଆବଶ୍ୟକ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଭଲପାଇବା। ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ପୁରୁଷ ହେଉଛନ୍ତି ସମ୍ୟକଦର୍ଶୀ ଓ ସର୍ବଦର୍ଶୀ, ତେଣୁ ସେ ସର୍ବସାର୍ଥୀ ଓ ସମଦର୍ଶୀ ମଧ୍ୟ। ସମଦର୍ଶୀ ବୋଲି ଯେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତି, ତାହା କିନ୍ତୁ ନୁହେଁ। ଯାହାର ସରାଫଙ୍ଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ସ୍ମରଣ ପାଇଁ ଯେପରି କରି ଯାହା କରବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ତାହା ସେ କରିଥାନ୍ତି। ତେଣୁ ବ୍ୟକ୍ଷର ବି ଜୀବନଦଣ୍ଡ ଯେପରି ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ପୁରୁଷ, ସମକ୍ଷର ଜୀବନଦଣ୍ଡ ସେହିପରି ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ପୁରୁଷ। ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ସମସ୍ତଙ୍କରହିଁ ସମାଗନ ସ୍ଥାନ ରହିଛି। ଆଉ, ତାଙ୍କୁ ଯେ ଭଲପାଏ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲପାଏ। ଏହି ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରର ଅସ୍ତିତ୍ୱର ପରିପୋଷକ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି। ସେଥିପାଇଁ ବ୍ରହ୍ମଛଡ଼ା ଯେପରି ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ୱର ଉଭବ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ, ସେହିପରି ବ୍ରହ୍ମଛଡ଼ା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ତିଷ୍ଠି ରହି ପାରେ ନାହିଁ। ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ। ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ବ୍ରହ୍ମ ଅଟନ୍ତି। ତେଣୁ ଶାସ୍ତ୍ର କହେ- “ବ୍ରହ୍ମବାତ ବ୍ରହ୍ମେବ ଭବତି।”

ଉକ୍ତ ଦାଦା - ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ହିଁ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷର ଚରମ କାମ୍ୟ, ସେତେବେଳେ ଆତ୍ମେମାନେ ଘର ସଂସାରର ନାନାଦି ଝାମେଲାରେ ମଧ୍ୟକୁ କାହିଁକି ଯିବୁ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - କୌଣସି କିଛିହିଁ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନର ଅନ୍ତରାୟ ହୁଏ ନାହିଁ, ଯଦି ତାହା ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ହୋଇଥାଏ। ପୁଣି ସାଧନ-ଭଜନ ମଧ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନର ଅନ୍ତରାୟ ହୋଇପାରେ ଯଦି ତାହା ନିଜର ଖୁଆଲ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ପାଇଁ ହୋଇଥାଏ। There may be different purposes in different spheres of life but all of them must lead to the fulfilment of the principle alone (ଜୀବନର ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଭିନ୍ନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥାଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ଏକମାତ୍ର ଆଦର୍ଶକୁହିଁ ପରିପୂରଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ)। ଜୀବନରେ ବିଭିନ୍ନତାକୁ ଏକମୁଖୀ ଓ ଏକକେନ୍ଦ୍ରିକ ନକରି ପାରିଲେ ଜ୍ଞାନ ସଂହତ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ। ବିଚିତ୍ର ବିଭିନ୍ନତା ଯଦି ଏକଙ୍କଠାରେ ସାର୍ଥକତା ଲାଭ କରେ, ତଦ୍ୱାରା ଜ୍ଞାନ ସମୃଦ୍ଧିତର ହୁଏ। ଏହାଦ୍ୱାରା ଲାଭ ଛଡ଼ା କ୍ଷତିନାହିଁ। ତେଣୁ ମୋର ମନେହୁଏ ଦୀର୍ଘତ୍ୱ ଓ କାଳକର୍ମ ଯେତେ ବୁଦ୍ଧିପାଏ ସେତେହିଁ ଭଲ। ଏଥିରେ ବୋଧ ବୁଦ୍ଧି ପାଏ, କ୍ଷମତା ବି ବୁଦ୍ଧି ପାଏ। ଯେ ସାନନ୍ଦରେ ଦୀର୍ଘତ୍ୱ କାନ୍ଧରେ ନିଏ ତାହା ନିକଟରେ ବାଧା ଅତିକ୍ରମ କରି ଦୀର୍ଘତ୍ୱ ପାଳନ କରିବାଟା ବିଭିନ୍ନ ଖେଳ, ଖେଳିବା ଭଳି ସୁର୍ଭଜନକ ମନେହୁଏ। ତାହାର ପାରଗତା ବଢ଼ିଯାଏ। ମାତ୍ର ଯେ କର୍ମକୁଣ୍ଡା ବଶତଃ ଦୀର୍ଘତ୍ୱ ଏଡ଼ାଇବାକୁ ଚାହେଁ, ତାହା ନିକଟରେ ନିଜେ ବସ୍ତ୍ର ରହିବାର ଦୀର୍ଘତ୍ୱ ଏବଂ କରଣୀୟ କର୍ମ ମଧ୍ୟ ଦୂର୍ବହ ମନେହୁଏ ଏବଂ ଏଡ଼ାଇ ଯିବାର ବୁଦ୍ଧିଥିବା ଯୋଗୁଁ ସାମାନ୍ୟ କର୍ମତାକୁ ସେ ହୁଏତ ତାହାର ବୋଧମର୍ମରେ ଇଷ୍ଟସାର୍ଥକତାରେ ସୁସଂଗତ କରି ଚୋଳିପାରେ ନାହିଁ। ଏଥିରେ ତାହାର mental life (ମାନସିକ ଜୀବନ) bifurcated ହୋଇଥାଏ। ସଂହତ ଜ୍ଞାନ ବା ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ଆଉ ହୋଇ ଉଠେ ନାହିଁ। ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରିବାକୁ ହେଲେହିଁ ଆବଶ୍ୟକ concentric unification of all factors of life (ଜୀବନର ବିଭିନ୍ନ ଉପାଦାନର ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ଏକୀକରଣ)।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୦.୨.୧୯୪୮

॥ ଅଦୃଷ୍ଟ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ଅଦୃଷ୍ଟ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ତୁମର କର୍ମଫଳ ଯାହା ତୁମର ଦୃଷ୍ଟର ବାହାରେ ତୁମ୍ଭପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି ତାହାହିଁ ତୁମର ଅଦୃଷ୍ଟ । ତୁମ୍ଭେ ଯଦି ଇଷ୍ଟସାର୍ଥପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ୍ନ ହୁଅ ତାହାହେଲେ ଖରାପ କର୍ମ ଫଳ ମଧ୍ୟ ତୁମର ବିଶେଷକିଛି ଖରାପ କରିପାରେ ନାହିଁ । କାରଣ, ଯେ ଅବସ୍ଥା ହିଁ ଆସୁ ତୁମ୍ଭେ ତାହା ଇଷ୍ଟାନୁଗ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ-ସମାଧାନ କରି ତାକୁ ଶୁଭ ସନ୍ଦୀପନ କରି ତୋଳିପାର । ଆଉ, ସୁଖ-ଶାନ୍ତି ପାଇଲେ ସେଥିରେ ତୁମ୍ଭେ ବନ୍ଦ ହୋଇ ପଡ଼ ନାହିଁ । କାରଣ, ସବୁ ଅବସ୍ଥାରେ ତୁମ୍ଭର ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଇଷ୍ଟଙ୍କର ଇଚ୍ଛାପୂରଣ କରି ଚାଲିବା ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୩.୨.୧୯୪୮

॥ ନିର୍ଜନ ସାଧନାର ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ ଅଛି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏକ ଜଣ ନିର୍ଜନ ସାଧନାର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରି କହିଲେ- ମୋର ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ଯେ ସବୁ ସମୟରେ ସେହି ଧରଣର ଚପସ୍ୟାରେ ଭୁବି ରହିବାକୁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ସାଧନ ଭଜନ ଯେପରି ଆବଶ୍ୟକ ସେହିପରି ଦରକାର activity (କର୍ମ) । ଇଷ୍ଟପ୍ରାତିକଟ୍ଢେ ମଣିଷଙ୍କ ପାଇଁ ଖୁବ୍ କରିବାକୁ ହୁଏ । ନହେଲେ ମଣିଷ ସାର୍ଥପର ହୋଇପଡ଼େ, ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପଡ଼େ, ଆଳସ୍ୟ ପରାୟଣ ହୋଇଉଠେ ଓ ଆତ୍ମସୁଖୀ ହୋଇପଡ଼େ । ଆବଶ୍ୟକ cheering nurture to people (ଲୋକଙ୍କର ଆନନ୍ଦଦାୟକ ସମ୍ପୋଷଣ) । ଆପଣମାନେ ଯଦି ମଣିଷକୁ ଟାଣି ନ ଧରନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ମଣିଷର ଉପାୟ କ'ଣ ହେବ ? Active demonstration (ସକ୍ରିୟ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି) ଛଡ଼ା Character (ଚରିତ୍ର) କୌଣସି ମାନେ ହୁଏ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କର ଭଗବତ୍ ପ୍ରାତିର manifestation (ପ୍ରକାଶ) ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଲୋକ ସେବାରେ, ଧର୍ମଦାନରେ । ଏହିତାକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ଭଗବତ୍ ପ୍ରାତି ସିଦ୍ଧ ହୁଏ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାଙ୍କ ମହାନ ଜୀବନରେ କେତେବେଳେ କେଉଁ କର୍ମ କ'ଣ ପାଇଁ କରୁଥିଲେ,

ତାହାର meaningful adjustment (ସାର୍ଥକ ସଙ୍ଗତି) ଆମ୍ଭେମାନେ ଖୋଜି ପାଇ ନଥାଉ । ଯଦି ଦେଖିବା ଭଳି ଆଖି ଆସ ତାହା ହେଲେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବୁ, ତାଙ୍କର ସରୁକିଛି କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ସପରିବେଶ ଲୋକ ଜଳ୍ୟାଣ । ସାଧକ ଯେ ତାହାର ମଧ୍ୟ ଏହି ଦିଗ ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିବାକୁ ହେବ । ସାଧନା ସମୟରେ ଭୁଲ ଧାରଣାହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ପରିବେଶ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉଦାସୀନ କରି ତୋଳିଥାଏ । ଆପଣମାନେ ବଡ଼ ହୋଇ ନଉଁଲେ ମୋର କୌଣସି ଲାଭ ନାହିଁ । ମୁଁ ତାହେଁ ପରମପିତାଙ୍କୁ ନେଇ ଆପଣମାନେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ । ଭଗବାନ ଯେପରି ଦୟା, ଭକ୍ତ ସେହିପରି ଦୟା । ସେ ପ୍ରାଣପଣେ ଚେଷ୍ଟା କରିବ ଯଦ୍ୱାରା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିପାରେ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ପ୍ରାଣରେ ପରମପିତାଙ୍କ ଉପରେ ଅନୁରାଗ ଗଜାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ସେଥିପାଇଁ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ପରିପୋଷଣ କରିବେ, ଶକ୍ତି ଦେବେ, ବଡ଼କରି ତୋଳିବେ । ମୁଁ ଜ୍ୟୋତି ଦେଖିଲି, ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲି ତଦ୍ୱାରା କାହାର କ'ଣ ଆସେ ଯାଏ ଯଦି ସେଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କୁ ଉନ୍ନତ ଧରଣର ସେବା ନ ଦେଲା, ଏବଂ ଅନ୍ତତଃ ନ୍ୟସ୍ତ ନକରିଲା ସେହି ପଥରେ ଯଦ୍ୱାରା ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ଓ ମୋକ୍ଷର ଆଲିଙ୍ଗନରେ ସେମାନେ ସାର୍ଥକ ହୋଇ ପାରନ୍ତି । ବିଦ୍ୟା ଦାନ କରିଲେ ଯେପରି ବିଦ୍ୟା ବଢ଼ିବା ଛଡ଼ା କମେ ନାହିଁ, ଧର୍ମଦାନ କରିଲେ ବି ସେହିଭଳି ତାହା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ଛଡ଼ା କମେ ନାହିଁ । ପରମପିତାଙ୍କ ନିକଟରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ସନ୍ତାନହିଁ ଅତି ପ୍ରିୟ । ସେମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଆପ୍ରାଣତା ନେଇ କରି ଚାଲିଲେ ପରମପିତା ପରିତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି । ଆମ୍ଭେମାନେ ପରମପିତା ଓ ପରିବେଶର ସେବା କରି ନିଜେହିଁ ଧନ୍ୟ ହେଉ । ଧନ୍ୟ କରୁଛି ଏହି ବୋଧ ରହିଲେ ନିଜରହିଁ ସର୍ବନାଶ ହୁଏ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୩.୨.୧୯୪୮

॥ ଗୁରୁଙ୍କଠାରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଗଜାଇବାରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ହୁଏ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ବହିରାଗତ ଜଣେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ - ଜଣେ ହୁଏତ ବହୁବର୍ଷ ଧରି ଗୁରୁଙ୍କର ସଙ୍ଗ କରି ଚାଲିଲା, ଅଥଚ ତାହାର ହୁଏତ ଗୁରୁଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରକୃତ ଟାଣ ଗଜାଇଲା ନାହିଁ, ଆଉ ଅନ୍ୟ ଏକ ଜଣ ହୁଏତ ପ୍ରଥମ ଦର୍ଶନଗୁଡ଼ି ଗୁରୁଙ୍କୁ ଗଭୀର ଭାବରେ ଭଲ ପାଇ ବସିଲା । ଏହି ପ୍ରକାର ପାର୍ଥକ୍ୟର କାରଣ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେବେଳେ **selfish motive** (ସ୍ୱାର୍ଥପର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ) ନେଇ ଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଉ, ସେତେବେଳେ ଏହି **selfish motive** (ସ୍ୱାର୍ଥପର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ) ହିଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଇବାର ଅବରାମ୍ଭ ହୋଇ ଛିଡ଼ାହୁଏ । ଅବଶ୍ୟ, ପରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର **desire** (ଇଚ୍ଛା) ଗୁଡ଼ିକ **baffled** (ବ୍ୟର୍ଥ) ହୋଇ ହେଉ ବା **fulfilled** (ପରିପୂରିତ) ହୋଇ ହେଉ ଆମ୍ଭେମାନେ ବୁଝିପାରୁ ଯେ କେବଳ ସେ ହିଁ ଆମ୍ଭର କାମ୍ୟ । ତାଙ୍କ ଭିନ୍ନ ଆଉ କିଛି ହେଲେ ମହତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ ସବୁଠାରୁ ଆପଣାର ଓ ସବୁଠାରୁ ପ୍ରିୟ ବୋଲି ମନେହୁଏ, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ନପାଇ ପାରା ଯାଏ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ସାମାନ୍ୟ ଟିକେ ବୁଦ୍ଧିମାନ, ଯେଉଁମାନେ ଟିକିଏ ଚିନ୍ତାଶୀଳ, ସେମାନେ ବରାବର ଅଜିଞ୍ଜିତକର କାମନା ନେଇ ଖୁସି ରହି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ମନରେ ଭାବେ ତାଙ୍କୁ ବାଦ୍ଦେଇ ଏହି ସମସ୍ତ ଆଜେ-ବାଜେ ଜିନିଷର ପଛରେ ଦୌଡ଼ି ମୋର ଲାଭ କ'ଣ ? ଆଉ, ପ୍ରବୃତ୍ତି ଚାହିଦାମାନ ଏଭଳି ବେୟାତ୍ତା ଜିନିଷ ଯେ ତାହା କେବେହେଲେ ନିବୃତ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ବସ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ପାଇ ବସେ । ସେହି ପଥରେ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ । ଶାନ୍ତିର ପଥ ହେଲା ତାଙ୍କ ଖୁସି ପାଇଁ ନିଜର ସବୁ ଖୁଆଲକୁ ବିସର୍ଜନ ଦେଇଦେବା । ତାଙ୍କୁ ଖୁସି କରିବାର ଧନ୍ଦା ପ୍ରବଳ ହେଲେ ସେହି ଏକମୁଖୀ ଆଗ୍ରହ ମଧ୍ୟରେ ଖୋଜିପାଉ ଶାନ୍ତି, ଆଉ ଖୋଜି ପାଉ ତୃପ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ **first sight** (ପ୍ରଥମ ଦୃଷ୍ଟି)ରେ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇ ପାରନ୍ତି, ସେମାନେ ହେଲେ **blessed and wise** (ଧନ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରାଞ୍ଜ୍ଞ) । **Love is the only coin by which we can purchase bliss** (ଭଲ ପାଇବା ହିଁ ଏକମାତ୍ର ମୁଦ୍ରା ଯାହାଦେଇ ଆମ୍ଭେମାନେ ଶାନ୍ତି କ୍ରୟ କରିପାରୁ) ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ଜଣ ପଚାରିଲେ - ମଣିଷର କାମନା-ବାସନା ବ୍ୟାହତ ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେବି କାହାରି କ'ଣ ଗୁରୁଙ୍କ ଉପରେ ଟାଣ ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ରଜନୀ ସେନଙ୍କର ଏକ ଗାନ ଅଛି- “ଓରା ଚାହିତେ ଜାନେନା ଦୟାମୟ, ଚାହେଁ ଧନ-ଜନ-ଆୟୁ ଆରୋଗ୍ୟ ବିଜୟ ।” ଯାହା ପାଏ ତାହା ପାଇ ଯେତେବେଳେ ତୃପ୍ତି ଆସେ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ମନେକରେ “ତୁମେହିଁ ମୋର ଶାନ୍ତି ଓ ତୃପ୍ତି ।” ଯେଉଁମାନେ ଏହି ଧରଣର ଗୁରୁ ସର୍ବସ୍ୱ ହୁଅନ୍ତି, ସେହିମାନେହିଁ **true lover** (ପ୍ରକୃତ ପ୍ରେମିକ) । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଯେଉଁମାନେ, ପ୍ରକୃତ ଭକ୍ତ ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କର ତ୍ୟାଗ ଓ ଭୋଗର ନିୟାମକ ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରିୟପରମ । ତାଙ୍କରି ମଧ୍ୟରେ ସେମାନେ ଜୀବନର ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ, ତାପ୍ତର୍ଯ୍ୟ ଓ

ସ୍ୱାର୍ଥକତା ଖୋଜିପାଆନ୍ତି । ହଜାରେ ରକମର **consideration** (ବିବେଚନା) ସେମାନଙ୍କର ନଥାଏ । ସେମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର **consideration** (ବିବେଚନା) ହେଲା ଇଷ୍ଟସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠା । ଏହା ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ବିଭ୍ରାନ୍ତି କମିଯାଏ । ଜୀବନ ସହଜ, ସରଳ ଓ ଭାରାମୁକ୍ତ ହୋଇ ଉଠେ । ନାନାରକମର ଚାହିଦାର ବାସତ୍ୱ ଯେଉଁମାନେ କରି ଚାଲନ୍ତି ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ମନର କଷ୍ଟ ଓ ଭାରାକୁ ଡାକ ସେମାନଙ୍କର ଯାଏ ନାହିଁ । ଭଲ ପାଇବାର ଗୋଟିଏ ଲକ୍ଷଣ ଏହି ଯେ ସେହି ମଣିଷଟି **alert** (ସତର୍କ) ହୁଏ, **inquisitive** (ଅନୁସନ୍ଧିଷ୍ଟ) ହୁଏ, **active** (ସକ୍ରିୟ) ହୁଏ । ଏହି ସବୁକୁ ବାଦ୍ଦେଇ ଭାଲବାସା କେବେହେଲେବି **real** (ବାସ୍ତବ) ହୁଏ ନାହିଁ । ଗୋରୁଗୁଡ଼ିକ ଦେଖନା ଘାସ ଖାଆନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ତାହାର ଛୁଆମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କିପ୍ରକାରର ତୀକ୍ଷଣ ନଜର । କୁକୁର ଆସିଲେହିଁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କେମିତି ରଡ଼ି ଛାଡ଼ି ଗର୍ଜିଉଠେ । ଯେ ସତ୍ୟକାର ଭଲପାଏ, ସେ ପ୍ରିୟର ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ କଦାପି ବିପନ୍ନ ହେବାକୁ ଦିଏ ନାହିଁ । ତାର ମନରେ ବ୍ୟଥା ଲାଗିବା ଭଳି ଏମିତି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସେ ନିଜେତ କରେ ନାହିଁ, ବରଂ ଚେଷ୍ଟା କରେ ଏହି ଧରଣରକର୍ମ ଅନ୍ୟମାନେ ଯେପରି ନକରନ୍ତି । କେଉଁ ଉପାୟରେ ତାଙ୍କୁ ସୁଖୀ କରାଇବ, କିପରି ତାଙ୍କୁ ଶାନ୍ତି ଦେବ ସେହି ଚେଷ୍ଟାରେ ସେ ଉଦଗ୍ର ହୋଇଉଠେ । ହୃଦୟଟି ଯାହାର ପ୍ରାନ୍ତିର କବକ୍ତା ମଧ୍ୟକୁ ଆସିଯାଏ ତାହାର ଜୀବନଟି ଆପେ ଆପେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଉଠେ । ଭାଲବାସା କଥାଟା କେବଳ ମୁଖର ଭାଲବାସା ନୁହଁ । ଭାଲବାସା ଜାଗିଲେ ଯେପରି ଭାବିବା, କହିବା ଓ କରିବା ପ୍ରିୟଙ୍କ ପାଇଁ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ସେହି ପ୍ରକାରର ଭାବିବା, କହିବା ଓ କରିବା ଲିବା ଦ୍ୱାରା ଭାଲବାସା ପୁଷ୍ଟ ହୁଏ । ସତ୍ୟକାର ଭଲ ପାଇବା ହେଲେ ପ୍ରିୟଙ୍କ ପାଇଁ ନିଜକୁ ଟିକିଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛାକରେ । **Self is sold out for the Beloved** (ପ୍ରିୟଙ୍କ ପାଇଁ ନିଜକୁ ବିକ୍ରିୟ କରି ଦେବାକୁ ହୁଏ) ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୨୫.୨.୧୯୪୮

॥ ଚରଣାମୃତ ପାନ କେତେବେଳେ ସ୍ୱାର୍ଥକ ହୁଏ ॥

ଚରଣାମୃତ ପାନର ସ୍ୱାର୍ଥକତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଚରଣ ମାନେ ଚଳଣ । ଗୁରୁ ବା ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଚଳଣୀରେ ଚାଲିବାହିଁ ପ୍ରକୃତ ଚରଣାମୃତ ପାନ । ସେହି ଚଳଣୀରେ ଚାଲି

ଆମେମାନେ ଧନ୍ୟ ହୋଇପାରୁ, ସାର୍ଥକ ହୋଇପାରୁ। କିନ୍ତୁ ସେହି ପ୍ରକାର ଚାଲିବାକୁ ବାଦଦେଇ ଆମେ ଯେତେହିଁ ପୂଜାର ଫୁଲ-ଜଳ ଗ୍ରହଣ କରୁ ନା କାହିଁକି, ସେଥିରେ ଆମର ସେହିଭଳି କୌଣସି ଲାଭ ହୁଏ ନାହିଁ। ତଥାକଥିତ ଭାବରେ ଚରଣାମୃତ ଗ୍ରହଣର ସାର୍ଥକତା ହୁଏ, ଯଦି ତାହା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ମନରେ ଇଷ୍ଟାନୁସରଣର ଆଗ୍ରହ ସଞ୍ଚାରିତ କରେ।

ଆ:ପ୍ର: ୧୧/୨୪.୨.୧୯୪୮

॥ ଏତେ ଦେବତା, ଭଗବାନ - ଏହାର ମାନେ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ଦେବତା ମାନେ ଦୀପ୍ତିମାନ ସଭା। ସେବା, ଶକ୍ତି ଓ ପ୍ରେରଣାସଞ୍ଚାରର ଭିତରଦେଇ ଯେ ମଣିଷର ଅସ୍ତିତ୍ବକୁ ସମୁନ୍ନତ କରି ତୋଳି ତାହାରି ଅନ୍ତରରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ଆସନରେ ସ୍ଥିର ଔଜ୍ବଲ୍ୟରେ ଦୀପ୍ତି ପାତ୍ତି ତାଙ୍କୁ ମଣିଷ ଦେବତା ଆଖ୍ୟାରେ ଆଖ୍ୟାୟିତ କରିଥାନ୍ତି। ଦେବକନ୍ଧ ମଣିଷକୁ ଯେପରି ମଣିଷ ଦେବତା ପରି ଶ୍ରଦ୍ଧା କରେ, ବିଶେଷ-ବିଶେଷ ଭାବ ଓ ଶକ୍ତିର ପ୍ରତୀକକୁ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ସେହିପରି ଦେବଦେବୀ ହିସାବରେ ଭକ୍ତି କରିଥାଏ। ତଭାବ ସିଦ୍ଧ ସାଧକର ଉପଲବ୍ଧରେ ସେମାନେ ଧରା ଦେଇ ଥାନ୍ତି। ଆଉ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେବଦେବୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭଗବତାର **attribute** (ଗୁଣ) ରକମ-ରକମରେ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଏ। ସେଥିଯୋଗୁଁ ମଣିଷ ସେହିମାନଙ୍କୁ ଭଗବାନ କହିବାକୁ ଦ୍ଵିଧା କରେ ନାହିଁ। ତାହାର ଅର୍ଥ ଏହା ନୁହଁ ଯେ ଭଗବତା ବୋଇଲେ ଯାହା ଯାହା ବୁଝାଏ ତାହାର ସବୁକିଛି ପ୍ରତିଟି ଦେବ କନ୍ଧନାର ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟମାନ। ତେଣୁ ଆତ୍ମା ବା ବ୍ରହ୍ମ କହିଲେ ଯାହା ବୁଝାଏ ଦେବତା କିନ୍ତୁ ତାହାକୁ ବୁଝାଏ ନାହିଁ। ମୁଁ ବୁଝେ ଈଶ୍ଵର ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଭିତରେ ପକ୍ଷପାତ- ଶୂନ୍ୟଭାବେ ବିଦ୍ୟମାନ, କାରଣ ସେ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ବ, କିନ୍ତୁ ଯେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଆଗେଇ ଯାଏ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ, ତାହାର **glow** (ଦୀପ୍ତି) ସେତେ ସେ ହିଁ ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ଫୁଟି ଉଠେ। ଆଲୁଅ ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତିହିଁ ସମାନ, କିନ୍ତୁ ଯେ ଆଲୁଅ ଦିଗରେ ଯେତେ ଆଗେଇ ଯାଏ, ସେ ସେତେ ଆଲୋକମୟ ହୋଇଉଠେ। ରସୁଲ ଜଣେ ଆଲୋକବାନ ପୁରୁଷ, ତେଣୁ ମଣିଷ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରେ। ଦେବତାଗଣଙ୍କର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଏକା କଥା। ସେମାନେ ବି ଈଶ୍ଵରଙ୍କର ଆଲୋକରେ ଆଲୋକିତ- ପ୍ରତ୍ୟେକେ ତାଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ନେଇ। ପୁଣି ଗାତାରେ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିଛନ୍ତି, “ଦେବାନ୍

ଦେବଯଜେ। ଯାନ୍ତି ମଦ୍ଭକ୍ତା ଯାନ୍ତି ମାମସି” (ଦେବ ଉପାସକଗଣ ଦେବତାଗଣଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ଆଉ, ମୋର ଭକ୍ତଗଣ ମୋତେହିଁ ଲାଭ କରନ୍ତି)। ଯାହାର ଯେପରି ଅଭିରୁଚି ସେ ସେହି ପଥରେ ଚାଲିଥାଏ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୭.୩.୧୯୪୮

॥ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ବିକୃତି ଆସେ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ମୁସଲମାନ ଭାଇ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- ପ୍ରେରିତଙ୍କର ପଥରେ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ମଣିଷ ସେହି ପଥଠାରୁ ଦୂରେଇ ଯାଏ କାହିଁକି? ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ବିକୃତି ଆସେ କାହିଁକି?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପ୍ରେରିତଙ୍କର ପଥରେ ଚାଲିବା ମାନେ ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଇ ନିରନ୍ତର ଚେଷ୍ଟାରେ ସ-ସ ପ୍ରକୃତି ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କର ଚଳନ-ଚରିତ୍ରକୁ **imbibe** (ଆକ୍ଳିକୃତ) କରିବା, **inherit** (ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ ଲାଭ) କରିବା। ଏହି ଧାରାକୁ ମୁଖ୍ୟ ନକରି ଆମେମାନେ ବୃତ୍ତିସାର୍ଥୀ ହୋଇ ଯେତେବେଳେ ନାମକୁମାରୀ ତାଙ୍କର ପଥରେ ଚାଲୁ, ସେତେବେଳେ ଠାରୁ ହିଁ ଗୋଲମାଲ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ। ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଯେପରି- ସେହିପରି, ଧର୍ମ ସଞ୍ଚାରକ ଯେଉଁମାନେ, ଧର୍ମରକ୍ଷକ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ଯଦି ଇଷ୍ଟସାର୍ଥ-ଇଷ୍ଟପ୍ରତିଷ୍ଠାର ରାହାମାନେ ଆବୃତ୍ତ-ଆବୃତ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ନିଶାରେ ପାଗଳ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କରି ରସଦ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ଅଜଣା ମଣିଷଙ୍କର ଅଜ୍ଞତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଭ୍ରାନ୍ତିର ପଥରେ ପରିଚାଳିତ କରନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ସେହିଗାଁ ହୋଇଉଠେ ସର୍ବନାଶର କାରଣ। ତେଣୁ **fundamentals** (ମୂଳତତ୍ତ୍ଵ) ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଏପରିଭାବରେ **educate** (ଶିକ୍ଷିତ) କରିବାକୁ ହେବ, ଯଦ୍ଵାରା ସେମାନଙ୍କୁ ଭୁଲ ବୁଝାଇବା ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ। ଅବଶ୍ୟ, ଧର୍ମଟି କେବଳ ବୁଝିବାର ବ୍ୟାପାର ନୁହଁ, ତାହା ଆଚରଣର ବ୍ୟାପାର ଅଟେ। ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଦୂର୍ବିଚାର ଆକର୍ଷଣରେ ଅନେକ ସମୟରେ ବୁଦ୍ଧିମାନ ମଣିଷ ମଧ୍ୟ କୁହ୍ନିତ ପଥରେ ଗତି କରିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଏତାଦୃଶ ଚଳନ ଯେତେବେଳେ ବେଶାଗାରର ମଣିଷକୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଏତାଦୃଶ ଚଳନ ଯେତେବେଳେ ବେଶାଗାରର ମଣିଷକୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ, ତାକୁହିଁ କୁହାଯାଏ ଧର୍ମର ଗୁନି, ଆଉ ସେତେବେଳେହିଁ ଆକ୍ଷନ୍ନ କରି ତୋଳେ, ତାକୁହିଁ କୁହାଯାଏ ଧର୍ମର ଗୁନି, ଆଉ ସେତେବେଳେହିଁ ପରମପିତା ତାଙ୍କର ଦୂତ ପଠାଇଥାନ୍ତି - ମଣିଷଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଚଳାର ପଥକୁ ଧରାଇ ଦେବା ପାଇଁ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୮.୩.୧୯୪୮

॥ ସ୍ମୃତିବାହୀ ଚେତନା ଲାଭର ସମ୍ଭାବନା କାହାର ବେଶୀ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ— ବୃତ୍ତି ଅଛି, ବୃତ୍ତିରହିଁ ଶରୀର। ପ୍ରତ୍ୟେକଟି cell (କୋଷ)ର ହିଁ ectoplasmic state (ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅବସ୍ଥା) ରହିଛି। ମୃତ୍ୟୁର ପରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ectoplasmic cell (ସୂକ୍ଷ୍ମକୋଷ) ଗୁଡ଼ିକ intact (ଅକ୍ଷତ) ରହିଥାଏ। ତାକୁ କୁହାଯାଏ ଚିନ୍ତାୟ ଦେହ, ଭାବଦେହ। ତାହା ମଧ୍ୟରେ ବି complex (ବୃତ୍ତି)ଗୁଡ଼ିକ ଥାଏ, ଆଉ ସେହି ଅନୁପ୍ରାପ୍ତିକ ହୁଏ ପର ଜନ୍ମ। ମୃତ୍ୟୁ ସମୟରେ ପ୍ରଥମେ ଗଭୀର ଅନ୍ଧକାର ଆସେ, ତତ୍ପରେ dazzling light (ଅତି ଭଲ୍ଲକ ଆଲୁଅ) ଆସେ, ତତ୍ପରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଡ଼ ଡ଼ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଯାଏ। ସେହି ଶବ୍ଦର ଆବାଜରେ ସବୁଜିଛି disconnected (ବିଚ୍ଛିନ୍ନ) ହୋଇଯାଏ। ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ଯେ stand (ସହ୍ୟ) କରିପାରେ, ତାହାର continuity of consciousness (ଚେତନାର କ୍ରମାଗତି) ଠିକ୍ ରହି ଥାଏ। ନଚେତ୍ ଛିଣ୍ଡିଯାଏ। ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଉପରେ ଗଭୀର ଟାଣ ଥିଲେ ସେତେବେଳେ consciousness (ଚେତନା) retain (ବିଜାୟରଖି) ପାରେ। ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଜୀବନଶାରେ ଆତ୍ମେମାନେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଉପରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଶା ରହିଲେ ରୋଗ, ଶୋକ, ଦୁଃଖ, ଦୀରଦ୍ରା, ଅପମାନ, ଆଶାଭଙ୍ଗ, ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ଓ ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକଙ୍କର ଦୂରତ ସଂଘାତ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତିମାନଙ୍କ ପ୍ରବଳ ଉତ୍ତେଜନାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଚେତନା ବଳରେ ଆତ୍ମେମାନେ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଆତ୍ମସ୍ଥ ଓ ଅବିଚଳିତ ରହି ପାରୁ। ନହେଲେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବିବେକବୁଦ୍ଧି, ଚେତନା ଓ ନୀତିବୋଧ କେଉଁଠାକୁ ଯେପରି ଭାସି ଚାଲିଯାଏ। ତେଣୁ ମୋର ମନେହୁଏ ବାସ୍ତବ ଜୀବନରେ ନିଜର ପସନ୍ଦ ବିରୁଦ୍ଧ ନାନାଦି ପ୍ରତିକୂଳ ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ି ମଧ୍ୟ ଯେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ସାମ୍ୟ ଭାବକୁ ବଜାଇ ରଖି ଚାଲିପାରେ, ତାହାର ଇଷ୍ଟନିଷା ବି ସେହି ପରିମାଣରେ ଦୃଢ଼ମୂଳ ହୁଏ ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜନ୍ମରେ ସ୍ମୃତିବାହୀ ଚେତନା ଲାଭର ସମ୍ଭାବନା ମଧ୍ୟ ତାହାର ସେତେବେଶୀ ଥାଏ। ଶରୀରକୁ ନେଇ ଅମରତ୍ୱ ଆଉ ସ୍ମୃତିବାହୀ ଚେତନାର ଭିତର ଦେଇ ଅମରତ୍ୱ, ଏହି ଦୁଇ ଭାବରେ ଅମରତ୍ୱ ଲାଭ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରେ। ସ୍ମୃତିବାହୀ ଚେତନା ଲାଭ ଖୁବ୍ କଠିନ ବ୍ୟାପାର ବୋଲି ମନେ ହୁଏ ନାହିଁ। ଏହାର ପ୍ରଥମ ଧାପଟି ହେଲା ଇଷ୍ଟ ସ୍ମୃତିକୁ ଛେଦହୀନ କରି ତୋଳିବା।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୮.୩.୧୯୪୮

॥ ପରମାତ୍ମା ଓ ଜୀବାତ୍ମାର ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ॥

ଜନୈକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ— ପରମାତ୍ମା ଓ ଜୀବାତ୍ମାର ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ପରମାତ୍ମା ହେଲା ସେହି ଜିନିଷ ଯାହା ଉପରେ ଯାବତୀୟ ଜୀବାତ୍ମା ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ରହିଛି। ପରମାତ୍ମା ଯେପରି ସମୁଦ୍ର ଆଉ ଜୀବାତ୍ମା ଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ତରଙ୍ଗ। ସମୁଦ୍ରରହିଁ ତରଙ୍ଗ। ଜୀବାତ୍ମାମାନେ being with complexes (ପ୍ରବୃତ୍ତି ସମନ୍ୱିତ ସତ୍ତା)। ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ବିକାର ନାହିଁ। ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ସତ୍ତାପୋଷଣା ବିନିଯୋଗରେ ସିଦ୍ଧ ହୁଏ, ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଯେତେବେଳେ ତାକୁ ବିକାର ବିକ୍ଷୁବ୍ଧ କରିପାରେ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ତାହାର ଜୀବନଗତି ପରମ ସାଫଲ୍ୟ ଲାଭ କରିଥାଏ। ଏହିଭଳି ଚଳଣର ଭିତର ଦେଇଛି ହୁଏ ପରମାତ୍ମାର ଉପଲବ୍ଧ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୮.୩.୧୯୪୮

॥ ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କ'ଣ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରାଯାଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ — ଗୀତାରେ ରହିଛି —

“ଯସ୍ମାତ୍ କ୍ଷରମତୀତୋହୁମକ୍ଷରାଦପି ଗୋବିନ୍ଦଃ।

ଅତେହସ୍ମି ଲୋକେ ବେଦେ ଚ ପ୍ରଥତଃ ପୁରୁଷୋତ୍ତମଃ।”

ଏହି କଥାର ମାନେ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ନିଜେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ସାଧାରଣ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ପରି ଜରାବ୍ୟାଧି ଓ ମରଣଶୀଳ, କିନ୍ତୁ ତାହା ସତ୍ତ୍ୱେବି ସେ ତାଙ୍କର ଅବ୍ୟୟ, ଅକ୍ଷୟ ସ୍ୱରୂପର ସ୍ମୃତି କେବେହେଲେବି ବିସ୍ମୃତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ, ତେଣୁ ସେ କ୍ଷର ଅର୍ଥାତ୍ ନାଶଶୀଳ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ତାହାର ଅତୀତ, ପୁଣି ଅକ୍ଷର ପୁରୁଷଙ୍କର ଯେଉଁ ଅବ୍ୟକ୍ତ ଅବସ୍ଥା, ତା'ଠାରୁ ଅକ୍ଷରତ୍ୱର ବାସ୍ତବ ଚେତନ ବିଗ୍ରହରୂପା ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତ ସତ୍ତା ଦେଖିବେଶୀ ଗୁରୁତ୍ୱ ଓ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ। ମୂଳକଥା, ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ଯେତେବେଳେ ହୁଏ ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯୁଗପତ୍ ଜୀବର ଶ୍ରେୟ ଆକୃତିର ଚରମ ବିକାଶ ଓ ଶ୍ରେୟର ଧାରଣ-ପାଳନା ସମ୍ପର୍କର ପରମ ପ୍ରକାଶ ଏକାଧାରରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରାଯାଏ। ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ମାନେ the best fulfiller (ସର୍ବୋତ୍ତମ ପୂରଣକାରୀ)।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୮.୩.୧୯୪୮

॥ ଦୈତ ବାଦ ଦେଇ ଅଦୈତରେ ପହଞ୍ଚି ହୁଏ କି ନାହିଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ — ରାମକୃଷ୍ଣଦେବଙ୍କର ତୁଳନା ମିଳେ ନାହିଁ। ଏହି ଧରଣର କଥା ଆଉ କେହି କହି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ। ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଆଜିକାଲି ଅନେକ ଅଦୈତର କଥା କୁହନ୍ତି, ବେଦାନ୍ତର କଥା କୁହନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣ ସନ୍ଦର୍ଭ ଥିଲେ ଅଦୈତ-ମୂର୍ତ୍ତି, ସେ ଥିଲେ ବେଦାନ୍ତକୃତ। ତାଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଅଦୈତ ବା ବେଦାନ୍ତ ଠିକ୍-ଠିକ୍ ବୋଧ ମଧ୍ୟରେ ଆସେ ବୋଲି ମୋର ମନେ ହୁଏ ନାହିଁ। ଅନେକ ଜିନିଷ **mathematically** (ଗାଣିତିକ ଭାବରେ) ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ। ବିଳାତକୁ ଯାଇ ସତକ୍ଷରେ ବିଳାତକୁ ଦେଖିବା ଓ **map** ରେ (ମାନଚିତ୍ରରେ) ବିଳାତକୁ ଦେଖିବା, ଏହି ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରେ ଭେଦ ତତ୍ପାତ୍ ରହିଛି।

ବହିରାଗତ ଏକ ଭଦ୍ରଲୋକ କହିଲେ — ଦୈତ ବାଦ୍ ଦେଇ ଅଦୈତରେ ପହଞ୍ଚିବା ବଡ଼ କଷ୍ଟ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ତାହା ନିଶ୍ଚିତ ଠିକ୍। ମୁଁ କିଛିଦିନ ଏହିପରି କରୁଥିଲି। ଏହା ଦ୍ଵାରା ଶୁଷ୍କ ହୋଇଯାଏ, ରୁଦ୍ଧ ଭାବ ଦେଖା ଦିଏ, **Peevish egoistic** (ଖୁର୍-ଖୁଟେ ଅହଂକାରୀ) ତୁଲ୍ୟ ହୋଇଯାଏ। ଏହା ଯେପରି ଗୋଟିଏ ଦିଗ। ଆଉ ଏକଦିଗରେ ଦେଖାଯାଏ, ଦୀନ ଭାବର ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଆବୁବୋଧ। ଏହା ମଧ୍ୟ ଭଲନୁହେଁ। ମୁଁ ଗୋଟିଏ ସମୟରେ ନିଜକୁ କହି କହି ବୁଲୁଥିଲି— ‘ମୁଁ ପରମପିତାଙ୍କର ସନ୍ତାନ, ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୁଦ୍ଧ, ବୁଦ୍ଧ, ପବିତ୍ର, ତାଙ୍କରି ଶକ୍ତିରେ ମୁଁ ଶକ୍ତିମାନ; ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା, ପାପ ଇତ୍ୟାଦି ମୋତେ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରିବ ନାହିଁ’। ପ୍ରାଣର ଆବେଗରେ ଏହି ଧରଣର ଅନେକ କଥା କହି ବୁଲୁଥିଲି। ମୋର ସେହି ଇଲାକାରେ ଜନୈକ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ବୈଷ୍ଣବ ସାଧୁ ଥିଲେ। ସେହି ସାଧୁ ଗୋଟିଏ ଦିନ ମୋତେ ଦେଖି ଚେତାଇ ଦେଇ କହିଲେ— ‘ସେହି ଧରଣର କଥା କୁହ ନାହିଁ, ତାହାଦ୍ଵାରା ଅହଂକାର ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ। ବରଂ କାତର ଭାବରେ କୁହ — ହେ ଭଗବାନ! ମୁଁ ପାପୀ, ତାପୀ, ଅଭାଜନ, ମୋର କେଶକୁ ଶକ୍ତିକରି ଧରି ମୋତେ କରହେ ଉଦ୍ଧାର।’ ତାଙ୍କର କଥାନ୍ତୁଆୟା ମୁଁ ତତ୍ପରେ ତଦନୁରୂପ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲି। ଦିନକୁ ଦିନ ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ମୁଁ ଯେପରି ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡ଼ୁଛି। ମନରେ ଫୁର୍ତ୍ତି ପାଉ ନାହିଁ, ଆନନ୍ଦ ପାଉ ନାହିଁ। ନିଜକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଛୋଟ ମନେ ହେଉଥିଲା।

ନିଜ ଉପରେ ନିଜକୁ ସନ୍ଦେହ ହେଉଥିଲା। କାହାରି ଘରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ସାହସ ପାଉ ନାହିଁ; କୌଣସି ଝିଅ ପିଲାଙ୍କ ମୁଖ ଆଡ଼କୁ ସହଜ ଭାବରେ ଘୁଁ ପାରୁନାହିଁ। ମୁଁ ଯେପରି ସଙ୍ଗୋଟ ପାଡ଼ିତ ହୋଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇପଡ଼ିଲି। ତାହା ବଡ଼ ଦୁଃସହ ଅବସ୍ଥା। କୌଣସି ଏକ ଅପରାହ୍ନରେ ପଦ୍ମାବତୀ ତାରକୁ ଯାଇଛି, ସେତେବେଳେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଅସ୍ତ ଯିବାକୁ ଉପକ୍ରମ ହେଲାଣି। ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟାକୁଳିତ ହୋଇ ଚିତ୍କାର କରି କହିଉଠିଲେ “ହେ ପରମପିତା! ମୁଁ ତୁମର ସନ୍ତାନ, ମୁଁ ପାପୀ ନୁହେଁ, ଦୁର୍ବଳ ନୁହେଁ। ମୁଁ ଜ୍ୟୋତିର ତନୟ, ମୁଁ ଚିର ପବିତ୍ର”। ଏହିପରି ଉଚ୍ଚକଣ୍ଠରେ ଅନେକ କଥା କହିଲି। ଏହା କହୁ କହୁ ମୋର ଦୁକୁଟା ହାଲୁକା ହୋଇଉଠିଲା। ପ୍ରାଣରେ ବଳ ପାଇଲି। ସେହି ଦିନ ଠାରୁ କେବେହେଲେ ସେହି ସବୁ ଦୁର୍ବଳତା ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଭାବ ନିଜ ଉପରେ ଆରୋପ କରିନାହିଁ। ତାହା ଯେ କେଉଁ ସର୍ବନାଶର ବସ୍ତୁ ମୁଁ ଭଲଭାବେ ତାହାକୁ ବୋଧ କରି ପାରିଛି। ମନ ମଧ୍ୟରୁ ସେହି ଅବାନ୍ତର ଅବସାଦ-ଉତ୍ପାଦକ ଭାବ ଗୁଡ଼ିକୁ କାଢ଼ି ଦେଇ ନଥିଲେ ମୁଁ ଯାଇଥିଲି, ଆଉ କ’ଣ?

ଭଦ୍ର ଭଦ୍ରଲୋକ— ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣଦେବଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବି ଏହି ପ୍ରକାରର କଥା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। **Semitic religion** (ଆରବ, ଇବ୍ରୀ ପ୍ରଭୃତି ଜାତିର ଧର୍ମମତ) ଗୁଡ଼ିକ — **Original Sin** (ଆଦିମ ପାପ) ଉପରେ **stress** (ଗୁରୁତ୍ଵ) ଦେଇଛି। ରାମକୃଷ୍ଣଦେବ ସବୁଦିନ ଏକ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଦେଖାଇ ଯାଇଛନ୍ତି। ସେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରର କଥା କହି ଯାଇଛନ୍ତି, ଯେପରିକି ଲିଙ୍ଗ, ଗୁହ୍ୟ, ନାଭି, ହୃଦୟ ଇତ୍ୟାଦି। ସେହି ଗୁଡ଼ିକର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ’ଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ମଣିଷର କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସରାସଙ୍ଗତ ଚିନ୍ତାଧାରା ଅଛି। ସେଗୁଡ଼ିକ ଯେତେ **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ହୁଏ, ସେତେ ତାହାର ଗୋଟିଏ **central solution** (କେନ୍ଦ୍ରିକ ସମାଧାନ) ହୁଏ, ସେହି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧରି ଯେପରି ଗୋଟିଏ-ଗୋଟିଏ ସ୍ତର। ଓଡ଼ଫଲ୍ ଦେଖୁଛନ୍ତି ତ? ଏକ-ଏକ ଖୋସା ଯେପରି ଏକ-ଏକ ସ୍ତର। ପିଆଜ ପରି ଖୋସା ପରେ ଖୋସା ରହିଛି। ସବୁ ଗୁଡ଼ିକ ମିଳାଇ ପିଆଜ। **Matter** (ବସ୍ତୁ) ଓ **Spirit** (ଆତ୍ମା) ଅଲଗା ନୁହଁନ୍ତି। ଯାହା **matter** (ବସ୍ତୁ), ତାହାହିଁ **spirit** (ଆତ୍ମା), ଯାହା **spirit** (ଆତ୍ମା), ତାହାହିଁ **matter** (ବସ୍ତୁ)।

॥ ଦୈତବାଦ ଠାରୁ ଅଦୈତବାଦ ବଡ଼- ଏହି ଭାବନା କିଭଳି ଆସିଲା ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ- ଦୈତବାଦଠାରୁ ଅଦୈତଭାବ ବଡ଼, ଏହି ପ୍ରକାରର ଭାବ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ଆସିଲା କେଉଁଠାରୁ? ଅଥଚ ଦେଖାଯାଏ ନିର୍ବିକଳ୍ପ ସମାଧିରେ ଉପନୀତ ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଦୈତତତ୍ତ୍ୱ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ବାସ୍ତବ ବୋଧ ମନୁଷ୍ୟର ଗଜାଏ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏହା ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ପରିବେଷଣର ପ୍ରଭାବ। ତେବେ ତାଙ୍କ ଦିଗରୁ ସବୁକିଛି ଠିକ୍ ଅଛି। ସେ ସାଧନାର ବ୍ୟାପାରରେ ଗୁରୁକରଣ ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତିକୁ ବାଦ୍ ଦେବାକୁ କହି ନାହାଁନ୍ତି। ଶୁଣିଛି ସେ କହିଛନ୍ତି- ‘ଅଦୈତ’ ତ୍ରିଷ୍ଟୁ ଲୋକେଷୁ, ନାଦୈତଂ ଗୁରୁଣା ସହ’। ଏହିଥିରୁ ବୁଝାପଡ଼େ ଗୁରୁନିଷ୍ଠା ଉପରେ ସେ କେତେ ବେଶୀ ଜୋର ଦେଇଛନ୍ତି। ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଏହି ସବୁ କଥାର ଧାର ଧାରନ୍ତି ନାହିଁ। ସେମାନେ ଭାବନ୍ତି ଅଦୈତଭାବ ମାନି ଚାଲିବାକୁ ଗଲେ କାହାର ନିକଟରେ **surrender** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) କରିବାର ଝାମଲା ନାହିଁ, ସୁତରାଂ ଏହି ବୋଧଟା ଠିକ୍। ବେଶୀ ସଂଖ୍ୟକ ମଣିଷ ନିଜ-ନିଜ ଖୁଆଲ ମାଫିକ୍ ଚାଲି ପାରିଲେ ହିଁ ଖୁସି। ଏହା ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ଭଲ ହେବ କି ମନ୍ଦ ହେବ, ତାହାର ଧାର ଧାରନ୍ତି ନାହିଁ। ଏହି ଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ନାନାଦି ଖେଆଲକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବାକୁ ଯାଇ ମଣିଷ କେବଳ ନିଜର ସର୍ବନାଶ କରେ ନାହିଁ, ସମାଜର କ୍ଷତି କରେ ପ୍ରଚୁର। ଯେଉଁମାନେ ଶକ୍ତିଧର ମଣିଷ ସେମାନଙ୍କର ଭଲ କରିବାର କ୍ଷମତା ବି ଯେପରି ପ୍ରବଳ, କ୍ଷତି କରିବାର କ୍ଷମତା ବି ସେହି ପରି ପ୍ରଚୁର। ତେଣୁ ସେମାନେ ଯଦି **surrendered** (ଆତ୍ମନିବେଦିତ) ଚଳଣରେ ନଚାଲନ୍ତି, ତେବେ ପରିବେଶ ପକ୍ଷରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିପଦର କଥା। ଆଉ, ସମାଧିର କଥା କହୁଥିଲେ। ସମାଧି ମାନେ ସମ୍ୟକ୍ ଧାରଣା। ସମାଧିର ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତର ଅଛି। ନିର୍ବିକଳ୍ପମାନେ- ମନ ସେତେବେଳେ କିଛି ହେଲେ ସୃଷ୍ଟି କରେ ନାହିଁ। ବୋଧରେ ବୋଧମୟ ହୋଇ ରହେ। ସତ୍ତା ଯେପରି ତାହାର ବିଶାଳ ଉତ୍ସ ମଧ୍ୟରେ ଲୀନ ଓ ଏକାଭୂତ ହୋଇ ଅବସ୍ଥାନ କରେ। ଗୁରୁଙ୍କ ଉପରେ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଟାଣ ଦରକାର। ନଚେତ୍ ଏହି ଅବସ୍ଥାନରେ ନିଜକୁ ଧରି ରଖିବା ଓ ତତ୍ପରେ ନିଜକୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରାଇ ଆଣି ସକ୍ରିୟ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବା ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ଉଠେ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବର ଜୀବନର ମୂଳ ହେଲା ଲିବିଡ଼ୋ ବା ସୁରତ। **Sperm** (ଶୁକ୍ର) ଓ **Ovum** (ଡିମ୍ବାଣୁ), **positive** (ରଜା) ଓ **negative** (ରଜା),

male (ପୁରୁଷ) ଓ **female** (ନାରୀ) ଉଭୟେ **affinity** (ଆକର୍ଷଣ) ବର୍ଣ୍ଣରେ ମିଳିତ ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥାଏ ଏକ **cohesive urge** (ସଂଯୁକ୍ତିମୂଳକ ଆକୃତି) ଏବଂ ସେଥିଯୋଗୁଁ ଉଭୟଙ୍କର ମିଳନ ଫଳରେ ଗଜେଇ ଉଠେ ଏକ **zygote** (ବୀଜକୋଷ), ସେହିବିଧିର **cell-division** (କୋଷ ବିଭାଜନ) ହେଉ ହେଉ ଗର୍ଭ ଉଠେ ଗରୀର। ସମଗ୍ର ବ୍ୟାପାରଟି ସୁରତର ପ୍ରେରଣାରେହିଁ ସଂଘଟିତ ହୋଇଥାଏ। ସେଥି ଯୋଗୁଁ ମଣିଷ ଭଲ ପାଇବାର ଜନ୍ମଗତ ସମ୍ଭେଗ ନେଇ ମାଆର ପେଟରୁ ପୃଥିବୀର ମାଟିରେ ଆସି ପଡ଼େ। ଏହି ଭଲପାଇବାର ସମ୍ଭେଗର ଦୌଲତରେ ମଣିଷ ଯାହା କିଛି ହୋଇ ଉଠେ, ଯାହା କିଛି କରିପାରେ। ଏହି ସମ୍ଭେଗର ସାର୍ଥକତା ଆସେ ପ୍ରେକ୍ଷକ ନିକଟରେ **surrender** (ଆତ୍ମସମର୍ପଣ)ର ଭିତର ଦେଇ। ସେ ନିଜକୁ ଉଜାଡ଼ି ଦେବାକୁ ଚାହେଁ, ସାବାଡ଼ କରିଦେବାକୁ ଚାହେଁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ। ଚରମ ଜୀବନୀୟ ନିଶା ବୋଲି ଯଦି କିଛି ଥାଏ, ତାହା ଏଇଟାହିଁ। ସେ ନିଜର ଭଲ ବୁଝେ ନାହିଁ କି ମନ୍ଦ ବୁଝେ ନାହିଁ, ସୁଖ-ଦୁଃଖ ବୁଝେ ନାହିଁ, ଲାଭ-ଲୋକସାନକୁ ଖାତିର କରେ ନାହିଁ- ତାହାର ପ୍ରାଣର ଏକମାତ୍ର ଚାହିଦା ହେଲା ବାହୁତକୁ ଖୁସି କରିବା। କାରଣ, ତାଙ୍କୁ ହିଁ ସେ ତାହାର ଅସ୍ତିତ୍ୱ କରି ନେଇ ଥାଏ। ତାଙ୍କରି ସୁଖରେ ସେ ସୁଖି, ତାଙ୍କ ଦୁଃଖରେ ତାହାର ଦୁଃଖ, ତାଙ୍କୁ ନେଇହିଁ ତାହାର ଦୁନିଆ। ସର୍ବଦା ଚେଷ୍ଟା ଯେପରି ପ୍ରିୟଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ତନ୍ମୁରେ ଗୋଟିଏ କଣ୍ଠର ଦାଗ ମଧ୍ୟ ନ ଲାଗେ। **Beloved** (ପ୍ରେଷ୍ଟ)କୁ ନେଇହିଁ ଜୀବନ ତମାମ ଯେ ଏହିଭଳି ସକ୍ରିୟ ଭାବେ ବିଭୋର ହୋଇ ସମୟ କଟାଇ ଦେଇ ପାରେ, ଯାହା ନିକଟରେ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ସାର୍ଥ, ଚାହିଦା ଓ ଚିନ୍ତା ବ୍ୟତୀତ ନିଜର ଅଲଗା ସାର୍ଥ, ଅଲଗା ଚାହିଦା ଓ ଅଲଗା ଚିନ୍ତା ବୋଲି କିଛି ନଥାଏ, ମାନବ କୁଳରେ ତାପରି ସୁଖି ମଣିଷ ଆଉ କେହି ନାହିଁ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି - ଆପଣ ଯେଉଁ ଭାଲବାସାର କଥା କହୁଛନ୍ତି ତାହାତ ମଣିଷର ଉପରେ ମଣିଷର ଭଲ ପାଇବାର କଥା। ଏହାହିଁ କି ସବୁ କିଛି?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହଁ! ହଁ! ଏହାରି ଉପରେହିଁ ସବୁ ଯାହାକିଛି। ସେ ହିଁ କାଳକେନ୍ଦ୍ର। ତାଙ୍କୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି ହିଁ ଜୀବନ। ସତ୍ୟକାର ଭକ୍ତ ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ। ବ୍ୟାପାରଟା ଏହି ପ୍ରକାରର। ତା’ର ପ୍ରେମୀ ମଣିଷ ନହେଲେ ସତ୍ତା ସହ୍ୟ କରି ପାରେ ନାହିଁ। ତେଣୁ ଦେଖନ୍ତୁ- ଗାତାରେ ଅର୍ଜୁନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ବିଶ୍ୱରୂପ ଦର୍ଶନର ପରେ କାତର କଣ୍ଠରେ କହିଲେ- ହେ ପ୍ରଭୁ! ମୁଁ

ଆଉ ସହ୍ୟ କରି ପାରୁ ନାହିଁ, ମୋର ମନଟି ଭୟବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି, ଆପଣ ମୋ ପ୍ରତି ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ମୋର ସମ୍ମୁଖରେ ଆପଣଙ୍କର ସାତ୍ତ୍ୱିକ ସାମାୟିତ ମଣିଷ ମୂର୍ତ୍ତିଟି ଧାରଣ କରନ୍ତୁ। ଅର୍ଜୁନଙ୍କର କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ବୋଧ ମଧ୍ୟରେ ଆସିଛି ଯେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସୟଂହିଁ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ଓ ବିଶ୍ୱମୂର୍ତ୍ତି। ଉପଯୁକ୍ତ ସମାମ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଧରିହିଁ ମଣିଷଙ୍କ ନିକଟରେ ଅସାମର ବାସ୍ତବ ଅନୁଭୂତି ପୁଟି ଉଠେ। ଏହା ହିଁ ପ୍ରକୃତ ପଥ। ନହେଲେ ହାତ୍ତାରେ ଲତୁ ଭଳିଆ ବ୍ୟାପାର ହୁଏ। ତାହା ଭିତରେ କୌଣସି ସାର ବସ୍ତୁ ମିଳେ ନାହିଁ। ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କ ନିକଟରେ ପଥରର କାଳୀ ବୋଲି ଉଦ୍ଧାରଣ କରନ୍ତୁ ତ! ତତ୍ପରା ତାଙ୍କ ମନରେ ନିଶ୍ଚିତ ବ୍ୟଥା ଲାଗିବ। କାରଣ, କାଳୀ ମାତା ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ପାଷାଣ-ପ୍ରତିମା ନୁହେଁ, ସେ ଚିନ୍ତାଧାରୀ, ଜୀବନ ସର୍ବସ୍ୱ ମା' ତାଙ୍କର। ସେହି ମାଆ- ହିଁ ତାଙ୍କ ଚେତନାର ସ୍ତମ୍ଭ। ତେଣୁ ଭାବି ଦେଖନ୍ତୁ ଦୈତ, ଅଦୈତ ଯେ ଯାହାକିଛି କହୁ- ଏହି **Beloved** (ପ୍ରେମ୍‌ସ)କୁ ଧରି ହିଁ। ସେହି **Beloved** (ପ୍ରେମ୍‌ସ)କୁ ନେଇ ହିଁ ଯାହା କିଛି ସବୁ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୮.ଶା.୧୯୪୮

II କର୍ତ୍ତା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଅକର୍ତ୍ତା କାହିଁକି II

ଜନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ-“ଚାତୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ୍ୟ ମୟା ସୃଷ୍ଟି ଗୁଣକର୍ମ ବିଭାଗଣ, ତସ୍ୟ କର୍ତ୍ତାରମପି ମାଂ ବିଚ୍ଛି ଅକର୍ତ୍ତାରମବ୍ୟୟମ୍।” ଏହାର ମାନେ କ’ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଗୁଣ କଥାଟିର ମାନେ **instinctive habit and traits** (ସହଜାତ ସଂସ୍କାର ପ୍ରସୂତ ଅଭ୍ୟାସ ଓ ବିଶେଷ ଲକ୍ଷଣ)। ଗୁଣମାନେ **traits** (ବିଶେଷ ଲକ୍ଷଣ)। କି ରକମ **traits** (ବିଶେଷ ଲକ୍ଷଣ) ଯା’ ନାକି ମୁଖର ହୋଇ ରହିଥାଏ, **existence**ର(ଅସ୍ତିତ୍ୱ) ଆଡ଼କୁ **lean** କରି (ଝୁଙ୍କିକରି) ରହିଥାଏ। ଅନୁଶୀଳନର ଭିତର ଦେଇ ସେହି ଗୁଣ ଗୁଡ଼ିକ ପୁନଃ ବଢ଼ିଚାଲେ ଏବଂ ସେହି ଗୁଡ଼ିକ ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରୟୋଜନ ପୁରଣ କରି, ମନୁଷ୍ୟକୁ ସେବା ଦେଇ, ତା’ ଆଡ଼କୁ ପ୍ରୀତି ଆମନ୍ତ୍ରଣରେ ଆମନ୍ତ୍ରିତ କରିଥାଏ। ପୁଣି, ଯାହାର ଯେଉଁ ଦିଗରେ ସହଜାତ ଝୁଙ୍କ, ସେ ସେହି ଦିଗରେ ଯାଏ। ସେ ସେହି ଝୁଙ୍କବାଲା ମଣିଷକୁ ଖୋଜେ। ଗଞ୍ଜାଖୋର ଯେ ସେ ଅନ୍ୟ ଏକ ଗଞ୍ଜାଖୋରକୁ ଆକର୍ଷଣ କରିଥାଏ। ଏହି ଭାବରେ ସହଜାତ ଝୋଙ୍କବାଲା ମଣିଷମାନେ ସତ୍ତ୍ୱାବତଃହିଁ ଗୁଚ୍ଛ ଗୁଚ୍ଛ ହୋଇ ବାନ୍ଧି ଉଠନ୍ତି। ଆଉ, ଅଭ୍ୟାସ ବୋଲିଲେ ମୁଁ ବୁଝେ ତାହାହିଁ ଯାହାକି

ବିଦ୍ୟମାନତା ବା ଅସ୍ତିତ୍ୱର ସହ ରହିଥାଏ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୁଣର ବୀଜିହିଁ ହେଲା ଅଭିପ୍ରାୟ- **that which exists in existence in favour of it** (ଯାହା ଅସ୍ତିତ୍ୱର ଅନୁକୂଳ ହୋଇ ଅସ୍ତିତ୍ୱରେହିଁ ରହିଥାଏ)। ଆଉ, କର୍ମ ହେଲା ଗୁଣର **exposition** (ପ୍ରକାଶ)। ମଣିଷର ଦେବାନେବା ଚାଲେ ଏହି ଗୁଣକର୍ମର ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ। କିଛି ପାଇବାକୁ ଗଲେ ଦେବାକୁ ହୁଏ, କରିବାକୁ ହୁଏ। ସମସ୍ତେ ସବୁକିଛି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ। ପ୍ରତ୍ୟେକର ପାରଗତା ତାହାରି ରକମକୁ ନେଇ। ଯାହାର ଗୁଣ କର୍ମର ଦକ୍ଷତା ଯେପରି- ସେ ପାରେ ବି ସେପରି, ପାଏ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି। ସମସ୍ତଙ୍କର ସବୁଗୁଣ ଓ ସବୁ ରକମର କର୍ମଦକ୍ଷତା ନଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେବି ସମାଜର ସମସ୍ତଙ୍କର ଯେ ପ୍ରୟୋଜନମାନ ପୁରଣ ହୋଇପାରେ, ତାହାର କାରଣ ବିଭିନ୍ନ ଗୁଣକର୍ମ ସମନ୍ୱିତ ମଣିଷର ଗୁଚ୍ଛାକରଣ ଓ ସେମାନଙ୍କର ପାରସ୍ପରିକ ଆଦାନ-ପ୍ରଦାନ। ଏମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟେକର ଦରକାର। ଏକ ଗୁଚ୍ଛର ଅଭାବ ଅନ୍ୟ ଗୁଚ୍ଛ ଦ୍ୱାରା ପୁରଣ ହେବାର ନାହିଁ। ଯେପରି ଧର, ନ୍ୟାଙ୍ଗଡ଼ା ଆମର ବଡ଼-ଛୋଟ, ଭଲ-ଖରାପ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ଏହାର ଏପରି ଏକ **inherent specific specification** (ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ବିଶେଷ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ) ଅଛି, ଯାହା ଏହାକୁ **distinctly** (ପରିଷ୍କାର ଭାବରେ) **mark out** (ଚିହ୍ନିତ) କରାଇ ଦିଏ ଏବଂ ତତ୍ପରା ମଣିଷ ବୁଝିପାରେ ସେହିଟା ନ୍ୟାଙ୍ଗଡ଼ା, ବୋମାଇ ଆମ ନୁହଁ। ନ୍ୟାଙ୍ଗଡ଼ାର ସାଦ, ଗନ୍ଧ, ଚେହେରା ଏବଂ ବୋମାଇର ସାଦ, ଗନ୍ଧ, ଚେହେରା କିନ୍ତୁ ଅଲଗା ପ୍ରକାରର। ଏହି ଯେ ଗୁଣକର୍ମର ବିଭାଗ ଅନୁଯାୟୀ ବର୍ଣ୍ଣବିଭାଗ ତାହା ବିଧାତାଙ୍କର ଶାଶ୍ୱତ ବିଧାନ ଅନୁଯାୟୀ ସଂଘଟିତ ହୋଇଛି। ପ୍ରକୃତିର କୃତିହିଁ ଏହି ଧରଣର। ତେଣୁ ବିଧାତା ହିସାବରେ ସେ ଯେପରି ଏହି ସବୁର କର୍ତ୍ତା, **impersonal, universal, immutable law** (ନୈର୍ବ୍ୟକ୍ତିକ, ବିଶ୍ୱଜନୀନ, ଅବ୍ୟୟ ବିଧାନ)ର **working** (କ୍ରିୟା) ହିସାବରେ ସେ ଏଠାରେ ସେହିପରି ଅକର୍ତ୍ତା।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୨୦.ଶା.୧୯୪୮

II ଭଗବାନ ଦର୍ଶନର ବାସ୍ତବ ଉପାୟ କ’ଣ II

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ- ବିବେକାନନ୍ଦ ଯେତେବେଳେ ଚାମକୃଷ୍ଣଦେବଙ୍କ ନିକଟରେ ପଚାରିଲେ- ‘ଆପଣ ଭଗବାନଙ୍କୁ

ଦେଖୁଛନ୍ତି ?' ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣ ଦେବ ସେତେବେଳେ କହିଥିଲେ- ହଁ। ଏଇ ତୋତେ ଯେପରି ଦେଖୁଛି, ତାଠାରୁ ଆହୁରି ଘନିଭୂତ ରକମରେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖାଯାଏ ଏବଂ ତୋତେ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇ ଦେଇପାରେ। ଏହି ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ଦେବା ଜିନିଷଟାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ରାମକୃଷ୍ଣ ଠାକୁର ସନ୍ନ୍ୟାସ ଭଗବାନ। Christ (ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ) ଯେପରି କହୁଥିଲେ - **You have seen me and you have not seen God** (ତୁମ୍ଭେ ମୋତେ ଦେଖୁଛ ଅଥଚ ପରମପିତାଙ୍କୁ ଦେଖୁନାହିଁ, ଏହା କିପରି କଥା)। ଅର୍ଥାତ୍, ତାଙ୍କୁ ସେହିଭଳି ଭାବରେ ଦେଖିଲେହିଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦେଖାହୁଏ। ଅବତାର-ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନେ ଅବ୍ୟୁତ ନିଷ୍ଠା ସହକାରେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ଓ ଅନୁସରଣ କରିଚାଲନ୍ତି, ସେହିଭଳି ତାଲୁ ତାଲୁ ଏକ ସମୟ ଆସେ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଭୂତ ମହେଶ୍ୱର ରୂପ ମଧ୍ୟ ତାହା ନିକଟରେ ଉଦ୍ଭାସିତ ହୋଇଉଠେ। ଏହାହିଁ ହେଲା ଭଗବାନ ଦର୍ଶନର ବାସ୍ତବ ତୁଳ୍ (କୌଶଳ)। କେବଳ ତାଙ୍କୁ ପାଇଲେ ହେବ ନାହିଁ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଦୟା ରହିଲେ ହେବ ନାହିଁ। ବିଧିମତ ତାଙ୍କରି ପଥରେ ଚାଲିବା ଆବଶ୍ୟକ। ତାଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଭେଦି ଟାଣ ଯେତେ ହେବ, ସେତେହିଁ ତାଙ୍କୁ ତତ୍ତ୍ୱତଃ ଉପଲବ୍ଧ କରାହୁଏ। ଏହାକୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ଭଗବାନ-ଦର୍ଶନ। ଆଉ ରାମକୃଷ୍ଣ ଦେବଙ୍କ ନିଜ ନିକଟରେ ତ ସାରା ଜଗତହିଁ ମା-ମୟ, ଭଗବାନ-ମୟ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୨୦.୩.୧୯୪୮

॥ ସାକାର ନିରାକାର କେଉଁଟା ପ୍ରାଥମିକ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ - ସାକାର ନିରାକାର ମଧ୍ୟରେ କେଉଁଟା **primary** (ପ୍ରାଥମିକ) ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- Primary (ପ୍ରାଥମିକ) ହେଲା **the life force** (ପ୍ରାଣଶକ୍ତି)। ନିରାକାରରହିଁ ସାକାର, ସାକାରରହିଁ ନିରାକାର। ଚକ୍ଷୁ ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତିରହିଁ ସାକାର ରୂପ, କିନ୍ତୁ ଆଖି ରହି ମଧ୍ୟ ଯଦି ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ନଥାଏ, ତେବେ ଚକ୍ଷୁର କୌଣସି ଅର୍ଥ ନାହିଁ। ତେଣୁ **fundamental** (ମୌଳିକ) ହେଲା **life-force** (ଜୀବନୀ ଶକ୍ତି)।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୨୦.୩.୧୯୪୮

॥ 'ସେ ଯାହାକୁ ଯେପରି ବୁଝାଇଛନ୍ତି' - ଏହାର ମାନେ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ଏକ ଦୈନିକ ପତ୍ରିକାରୁ ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣଦେବଙ୍କର କଥାମାନ ପଢ଼ି ଶୁଣାଉଥିଲେ - ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ସାକାର ମାନେ, ନିରାକାର ମାନେ ନାହିଁ, ଅନ୍ୟ ଜଣେ ନିରାକାର ମାନେ, ସାକାର ମାନେ ନାହିଁ, ଇଏ ହିନ୍ଦୁ, ସେ ମୁସଲମାନ, ଅନ୍ୟ ଜଣକ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ- ଏହା କହି, ନାକ ଟେକି ଘୃଣା କର ନାହିଁ। ସେ ଯାହାକୁ ଯେପରି ରୂପାୟିତ କରିଛନ୍ତି। ସମସ୍ତଙ୍କର ଭିନ୍ନ-ଭିନ୍ନ ପ୍ରକୃତି ଜାଣିବ, ଏହା ଜାଣି ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ମିଶିବ'- ଇତ୍ୟାଦି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଢ଼ି ଶୁଣାଇ ତତ୍ତ୍ୱରେ ଜାଣିବାକୁ ଗୁହଁଲେ- ସେ ଯାହାକୁ ଯେପରି ବୁଝାଇଛନ୍ତି- ଏହି କଥାଟିର ମାନେ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଅବତାର ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ମଧ୍ୟବେଳ ତାଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ। ସେ ଯାହାକୁ ଯେପରି ଭାବେ ବୁଝାଇଛନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ **prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ) ଯାହାକୁ ଯେପରି ବୁଝାଇଛନ୍ତି। **Prophet** (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ)ଙ୍କର ଜୀବନ ଓ ବାଣୀର ଭିତର ଦେଇହିଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଶାଶ୍ୱତ ସତ୍ୟର ସନ୍ଧାନ ପାର। ସେମାନେ ସ୍ୱତଃସ୍ପ୍ରିୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ, ତେଣୁ କାହାରି ଭାବରେ ବ୍ୟାଘାତ କରନ୍ତି ନାହିଁ। ପୁଣି, ବ୍ୟକ୍ତିଗତଭାବେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ସେମାନଙ୍କର ବାଣୀ ଓ ଉପଦେଶଗୁଡ଼ିକର ଭିତରୁ ସ୍ୱ-ସ୍ୱ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ପୋଷଣୀ ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହ କରିଥାନ୍ତି। ମୋ ପକ୍ଷରେ ମୋର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଯେପରି ସତ୍ୟ, ଅପର ପକ୍ଷରେ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ବି ସେହିପରି ସତ୍ୟ। ନିଜ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ ଅତୁଟ ରହି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାକରି ଚାଲିବାହିଁ ସଙ୍ଗତ। ଏହା ଦ୍ୱାରା ପାରସ୍ପରିକ ପ୍ରୀତି ଓ ସହନଶୀଳତା ବଳାୟ ରହେ। ଯାହାର ଯେଉଁ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟହିଁ ଆଉନା କାହିଁକି, ତାହା ଯଦି ତାର ନିଜର ଓ ଅନ୍ୟ ସକଳ ସଭାର ପରିପୋଷଣୀ ହୁଏ, ତାହେଲେ ଆଉ ଚିନ୍ତାର କାରଣ ନାହିଁ। ଏଥିପାଇଁ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଇଚ୍ଛାର୍ଥ ପରାୟଣ ହେବାକୁ ହୁଏ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୨୨.୩.୧୯୪୮

॥ ଇଷ୍ଟଗ୍ରହଣ ବା ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ ଅକାଶ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁକି ॥

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଠାକୁରଙ୍କ ନିକଟରେ କହିଲେ- **Coherent philosophy of life** (ସଙ୍ଗତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ ଦର୍ଶନ) ଆଜିକାଲି

ଅନେକଙ୍କର ନାହିଁ, କେତେଗୁଡ଼ିଏ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ନୀତିକୁ ଧରି ଗୋଲେଇ ଘାଣ୍ଟି ମଣିଷ ଚାଲେ। **Eclectic Philosophy** (ନାନା ମତବାଦର ଚିନ୍ତାଧାରା - ସମନ୍ୱିତ ଦର୍ଶନ)ର ଦିଗକୁ ଆଜିକାଲି ଲୋକମାନଙ୍କର ଝୁଙ୍କା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପ୍ରାଣଶକ୍ତିର ଏକ ଅଖଣ୍ଡତା ଅଛି, ଯଦିଓ ତାହା ଶରୀରର ନାନା ଅଂଶ ଓ ଅଙ୍ଗ-ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗର ଭିତରେ ଦେଇ ନାନା ଭାବରେ କ୍ରିୟା କରେ। ପ୍ରାଣଶକ୍ତିର ଏହି ଅଖଣ୍ଡତାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଜୀବନ ଯେପରି ଜୀବନ୍ତ ରହେ ନାହିଁ, ଏକ କେନ୍ଦ୍ରିକତାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ସେହିଭଳି **coherent living philosophy of life** (ସଙ୍ଗତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ୍ତ ଜୀବନ ଦର୍ଶନ) ଗଢ଼ି ଉଠିପାରେ ନାହିଁ। ପୁଣି, ଯେ କୌଣସି କାହାରିକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଚାଲିଲେ ହୁଏ ନାହିଁ, ସେହି ମଣିଷଟି ହେବା ଦରକାର **solved man** (ସମାଧାନ ପ୍ରାପ୍ତ ମଣିଷ), **integrated man** (ସଂହତ ମଣିଷ)। ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଆମ୍ଭେମାନେ କହୁ ଇଷ୍ଟ। ତେଣୁ ଇଷ୍ଟଗ୍ରହଣ ବା ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣର ପ୍ରୟୋଜନ ଏତେ ଅକାର୍ଯ୍ୟ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ। ମଣିଷ ଜୀବନର ମାନଦଣ୍ଡଟି ଯଦି ଠିକ୍ ଥାଏ, ତେବେ ସେହି ମାନଦଣ୍ଡ ଉପରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ ବାହାରର ଅନେକ କିଛିର ଗ୍ରହଣ-ବର୍ଜନ ଚାଲିପାରେ। କିନ୍ତୁ ଭିତ୍ତିଟି ଯଦି ହୁଏ ଦୁର୍ବଳ ତାହା ଉପରେ ବିରାଟ ସୌଧ ତୋଳି ହେବ କି ?

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୨୨.୩.୧୯୪୮

II ଜଗତରେ ଦୁଇଟି ଇଚ୍ଛା ଅଛି କି ନାହିଁ II

ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହଁଲେ- ଜଗତରେ ଗୋଟିଏ ଇଚ୍ଛା ଛଡ଼ା ଦୁଇଟି ଇଚ୍ଛା କ'ଣ ଅଛି ? ଅନେକେ ତ କୁହନ୍ତି- ପରମପିତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଛଡ଼ା କିଛିହିଁ ହୁଏ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯେଉଁ ପୁରୁଷକାର ରହିଛି ତାହା ମଧ୍ୟ ପରମପିତାଙ୍କର ଦାନ। ପୁରୁଷକାର ଯେତେବେଳେ ପରମପିତାଙ୍କର ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଚାଲେ, ସେତେବେଳେ ତାହା ଭ୍ରାନ୍ତିକୁ ଏଡ଼ାଇ ପରମପିତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛାକୁ ଜୟଯୁକ୍ତ କରାଇ ପାରେ। ଅବଶ୍ୟ, ପରମପିତାଙ୍କର ଦତ୍ତ **libido** (ସୁରତ)ର **will** (ଇଚ୍ଛା)କୁ ମଣିଷ ଅନ୍ୟ ଭାବରେ ମଧ୍ୟ ଚାଲିତ କରିପାରେ। ଯେ ଯେଉଁ ଭାବରେ ତାକୁ ଚଳାଏ, ସେ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ତାହାର ଫଳ ପାଏ, ଏହାହିଁ

ହେଲା ବିଧି। କିନ୍ତୁ ସତ୍ତା ଗାହେଁ ବଞ୍ଚିବାକୁ ବଢ଼ିବାକୁ ଓ ବିସ୍ତାର ଲାଭ କରିବାକୁ। ଏହି ଇଚ୍ଛାରୁପେ ପରମପିତା ପ୍ରତ୍ୟେକ ସତ୍ତାରେ ବିଦ୍ୟମାନ। ମଣିଷ ତାହାର ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତିର ସାଧାନତାକୁ **misuse** (ଅପବ୍ୟବହାର) କରି ସତ୍ତାକୁ ଯେତେବେଳେ ବିପନ୍ନ କରି ତୋଳେ, ସେତେବେଳେ ପରମପିତାଙ୍କର ଦତ୍ତ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ଏହି ଆଦିମ ଇଚ୍ଛା ତାହାର ନିଜ ଭିତରେ ଦାଓ-ଦାଓ କରି ଜଳିଉଠେ। ଆଉ, ଅନ୍ୟ କେହି ଯଦି ତାହାର ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବା ପଥରେ ଅନ୍ତରାୟ ସୃଷ୍ଟିକରେ, ସେଠାରେ ସେ ଦୃଢ଼ହସ୍ତରେ ତାହାକୁ ପ୍ରତିହତ କରେ। ତେଣୁ ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛାର ପରିସର ବାହାରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସକ୍ଷମରେ ଚାଲିବାର ପଥ ଖୁବ୍ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ଓ ସୀମାବଦ୍ଧ। ସେହି ପଥରୁ ଫେରି ଆସିବାକୁ ହୁଏ ବଞ୍ଚିବାର ଚାରିଦିଗରେ। ସତ୍ତାପାଳୀ ଇଚ୍ଛାରୁପେ ସେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଜଡ଼ାଇ ଧରି ଅଛନ୍ତି। ତାଙ୍କର ଏହି ଇଚ୍ଛାହିଁ ଜଗତର ନିୟାମକ ଶକ୍ତି। ସେଥିପାଇଁ ମନ୍ଦକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆମ୍ଭେମାନେ ଭଲକୁ ପାଇବା ପାଇଁ ଏତେ ଆକୁଳ। ମନ୍ଦ ପ୍ରତି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଆସକ୍ତି ରହି ପାରେ, କିନ୍ତୁ ସାଧାରଣତଃ ସେଥିରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ତୃପ୍ତି ନାହିଁ। ପୁଣି, ଭଲ ପ୍ରତି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଆସକ୍ତି ନଥାଇ ପାରେ, କିନ୍ତୁ ବାହାରି ଭିତରେହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ତୃପ୍ତି ନିହିତ। ମୁଁ ଭଲ ଚାହେଁ, ଭଲ ଚାହେଁ ଏହା କହିଲେ ହିଁ ଭଲ ଆପେ ଆପେ ଚାଲି ଆସେ ନାହିଁ। **Libido**(ସୁରତ) ଉପଯୁକ୍ତ କାହାକୁ ଧରି ଭଲଟାକୁ **achieve** (ଲାଭ) କରିପାରେ। ଏହି **tension** (ଟାଣ) ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ମଣିଷ ଯଷ୍ଟିବ୍ୟୁତ ହୋଇ ଥାଏ। **Stand**(ଛିଡ଼ା) ହେବା ପାଇଁ **prop** (ଅବଲମ୍ବନ) ନିତ୍ୟାତ ଆବଶ୍ୟକ। ବାନର ଗଛର ଯେଉଁ ତାଳଟି ଧରି ଝୁଲେ, ସେହିଟା ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ସେ ତେଇଁପଡ଼ି ଆଉ ଏକ ତାଳ ଧରିନିଏ, ଝୁଲିବାକୁ ହେଲେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଧରିବାକୁ ହେବ କୌଣସି ଗୋଟାଏକୁ। ଇଷ୍ଟ ହେଲେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ନିତ୍ୟ କାଳୀନ ଆଶ୍ରୟ। ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସବୁ ବିନିଷ୍ଠ ହେଲେବି କିଛି ଯାଏ ଆସେନାହିଁ, ଯଦି ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠାର ଭାଙ୍ଗନ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱର୍ଗ ନ କରେ। ଏହି ଟାଣିହିଁ **determine** (ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ) କରେ ଜୀବନକୁ। ସେଥିପାଇଁ ଯାହାକିଛି ଘଟେ ତାହା ଯେ **inevitable** (ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ), ତାହା ମୋର ମନେ ହୁଏ ନାହିଁ। ତେବେ କାର୍ଯ୍ୟ କାରଣ- ପାରମ୍ପରି୍ୟରେ ଅନେକ ସମୟ ଅନେକ କିଛି **inevitable** (ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ) ହୋଇ ଉଠେ। ନିଜର ଓ ପରିବେଶର ସମଯୋଚିତ ବିହିତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଭିତର ଦେଇ ଅନେକେ କିଛି ଅମଙ୍ଗଳକୁ ସମଯୋଚିତ ବିହିତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଭିତର ଦେଇ ଅନେକେ କିଛି ଅମଙ୍ଗଳକୁ

ଏଡ଼ାଇ ବିଆଯାଇ ପାରେ ବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ। ଆତ୍ମମାନେ ସେହି ଭାବରେ ଯେତେବେଳେ ଭାବିତ ଓ ସକ୍ରିୟ ହୋଇଥାଉ, ସେତେବେଳେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ପରମପିତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ରହିଛି।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୨୪.୩.୧୯୪୮

॥ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷଙ୍କର ଜୀବନ ବିଷାଦ-ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ କାହିଁକି ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ— ପ୍ରାୟ ସବୁ ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ଶ୍ରେତ୍ତରେ ଦେଖାଯାଏ, ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନ ଯେପରି ବିଷାଦ-ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଏହା ହୁଏ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କର incapability (ସାମର୍ଥ୍ୟହୀନତା) ଯୋଗୁଁ। ମହାପୁରୁଷମାନେ always cruel to themselves (ସର୍ବଦା ନିଜମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠୁର), କାରଣ ସେମାନେ ସର୍ବଦା ପରିବେଶର ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ସାଧନରେ ବ୍ୟସ୍ତ, ଅପର ପାଇଁ ନିଜକୁ ଫର୍ତ୍ତୁର କରି ଦେବା ପାଇଁ ସେମାନେ ଯେମିତି ଜଗତକୁ ଆସନ୍ତି, ନିଜର ସୁଖ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁବାର ଅବକାଶ କେଉଁଠି ସେମାନଙ୍କର। ଏହି ପ୍ରକାରର ଅବସ୍ଥାରେ environment (ପରିବେଶ) ଯଦି affectionate (ପ୍ରୀତି ପରାୟଣ) ହୁଏ, ତାହା ହେଲେ ହିଁ ସେମାନେ କିଛି ପରିମାଣରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଓ ଶାନ୍ତିରେ ରହି ପାରନ୍ତି। ଶୁଣିଛି, ବୁଦ୍ଧଦେବ ବ୍ୟାଧର ଗୃହରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ନାନାଦି କୌଶଳ ଅବଲମ୍ବନ କରି ତାଙ୍କରି ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କାହାରିକୁ ଅଖାଦ୍ୟ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ ନାହିଁ, ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିଲେ, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଯେ ବ୍ୟାଧତାକୁ tactfully (ସୁକୌଶଳରେ) ଖୁସିକରାଇ ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କୁ ସେହି ଖାଦ୍ୟ ଖୁଆଇବାର ଚେଷ୍ଟାରୁ ତାକୁ ପ୍ରତି-ନିବୃତ୍ତ କରାଇବେ, ତାହା କିନ୍ତୁ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ। ଫଳରେ ଯାହା ହେବାର ଥିଲା ତାହା ଘଟିଲା। ପ୍ରତ୍ୟେକ prophet (ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷ)ଙ୍କୁ ଦେଖାଯାଏ, ସମସ୍ତଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଯାହା କରିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ସେ ସେଥିରେ ସାମାନ୍ୟତମ ତୁଟି କରନ୍ତି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ environment (ପରିବେଶ) ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଯାହା କରିବା ଉଚିତ, ତାହା ପ୍ରାୟ ହିଁ କରି ନ ଥାଏ। ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ନ ଉଠିଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତାବେ ତାଙ୍କର ସେବା କରିବା ବା ତାଙ୍କ ଉପରେ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ନଜର ରଖିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଉଠି ପାରେ ନାହିଁ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ଜଣ ଜାଣିବାକୁ ଚାହଁଲେ— ଅବତାର ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କର ଜଣ ପରିବେଶ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ହୁଏ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— କରନ୍ତି ନାହିଁ? ଜନ୍ମ ନେଲେହିଁ environment (ପରିବେଶ) ଆବଶ୍ୟକ। ମଣିଷ ହୋଇ ସେ ଯେତେବେଳେ ଏହି ଧରାକୁ ଆସନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ମଣିଷ ଭଳି ଯାହାକିଛି କରିବାକୁ ହୁଏ। ତେଣୁ ତ ମଣିଷ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରି ଚାଲିପାରେ ଏବଂ ଅନୁସରଣ କରି ଲାଭବାନ ହୋଇ ପାରେ। ନହେଲେ ସେ ଯଦି ଅତି ଅଦଭୂତ ରୂପ ନେଇ ବିଚରଣ କରନ୍ତି ତେବେ ତାଙ୍କୁ ମଣିଷ ଅନୁସରଣ କରିପାରନ୍ତା ନାହିଁ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ନେଇ ସେ ଲାଭବାନ ହୋଇପାରନ୍ତା ନାହିଁ। ସେ ତାଙ୍କର ଆପ୍ତାଣ ଭାଲବାସାରେ ଓ ସେବାରେ environmentକୁ (ପରିବେଶକୁ) richer (ସମୃଦ୍ଧତର) କରି ଦେଇ ଯାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ environment (ପରିବେଶ) ଯଦି ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସେତେବେଳେ responsible attachment (ଦାୟିତ୍ୱଶୀଳ ଅନୁରାଗ) ରଖୁପାରେ, ତେବେ ଯାଇ ତ ହୋଇପାରେ। ସେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇ ଯେତେହିଁ ସୁଖ-ଶାନ୍ତିର ବିଧାନ କରନ୍ତୁ ତଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତ କଲ୍ୟାଣ ହୁଏନାହିଁ, ଯଦି ଜିନା ଆତ୍ମମାନେ ତାଙ୍କଠାରେ ପ୍ରତ୍ୟାଶା ରହିତ ହୋଇ ପ୍ରାଣ ଭାଳି ତାଙ୍କୁ ଭଲ ନ ପାଉ ଓ ସେବାଯତ୍ନ ନ କରୁ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୨୪.୩.୧୯୪୮

॥ ପରମପୁରୁଷଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ଶକ୍ତି କେତେବେଳେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ॥

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ — ପରମପୁରୁଷଙ୍କର ପ୍ରଦତ୍ତ ଶକ୍ତିର ଜୋରରେ ଜଣେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ବି ବହୁ ଅସାଧାରଣ କର୍ମ କରିବାର ଦେଖାଯାଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର — ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶକ୍ତି ଦେଇ ହିଁ ରଖୁଛନ୍ତି। ଯେତେ ହିଁ ଅନୁସରଣ କରାଯାଏ ତେତେ ହିଁ ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧିପାଏ। ଆଉ, ପରମ ପୁରୁଷଙ୍କ ଉପରେ ଯାହାର ଭାବ ଯେତେ ପ୍ରଗାଢ଼ ହୋଇଉଠେ, ସେ ସେତେହିଁ ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ ଶକ୍ତିର ଯୋଗାଣ ପାଇଥାଏ। ତାଙ୍କ ଉପରେ ଭାବଟି ରହିବା ମାନେ ତାଙ୍କର ଚାହିଦା ଯୋଗାଣ ପାଇଥାଏ। ତାଙ୍କ ଉପରେ ଭାବଟି ରହିବା ମାନେ ତାଙ୍କର ଚାହିଦା ଅନୁରୂପ ନିଜେ ହୋଇ ଉଠିବା, ନିଜର ଚଳନ ଚରିତ୍ରକୁ ସେହି ଭାବରେ ଗଢ଼ି ତୋଳିବା। ତେଣୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଭାବ ହେଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କରି ମନୋମତ ହୋଇ

ଉଠିଲେ, ମଣିଷର ଆଉ କିଛି ଅଭାବ ରହେ ନାହିଁ। ସେହି ଚରିତ୍ରହିଁ ତାର ସବୁକିଛିର ପ୍ରାପ୍ତି ଘଟାଇ ଦିଏ। ଭାବ କଥାର ମାନେ ହେବା।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୮.୪.୧୯୪୮

II 'ବିନାଶାୟ ଚ ଦୁଷ୍ଟତାମ' କଥାର ମାନେ କ'ଣ II

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗେ ଜନୈକ ଶିଷ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ— ଗୀତାରେ ଅଛି, ପରିତ୍ରାଣାୟ ସାଧୁନାଂ ବିନାଶାୟ ଚ ଦୁଷ୍ଟତାମ, ଧର୍ମସଂସ୍ଥାପନାର୍ଥାୟ ସମ୍ଭବାମି ଯୁଗେ ଯୁଗେ (ସାଧୁମାନଙ୍କର ରକ୍ଷା ପାଇଁ, ଦୁଷ୍ଟମାନଙ୍କର ବିନାଶ ପାଇଁ ଏବଂ ଧର୍ମ ସଂସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ମୁଁ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ)। ଏହି କଥା ଭିତରେ 'ବିନାଶାୟ ଚ ଦୁଷ୍ଟତାମ' କଥାର ମାନେ କ'ଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଇଷ୍ଟଙ୍କର ନିତିବିଧି ଓ ଦର୍ଶନର ଆଚରଣ ସମ୍ପନ୍ନିତ ଯାଜନରେ ସାରା ଜଗତକୁ ଯଦି **flood** (ଫ୍ଲୁଡ୍) କରି ଦିଆ ଯାଏ, ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଦାକ୍ଷିତ କରାଇ ଯଦି ତାଙ୍କ ପଥରେ ଚାଲିତ କରାଯାଏ, ତାହା ହେଲେ ଦୁଃଖାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଆକାଂକ୍ଷାହିଁ ମଣିଷର କମିଯାଏ। ସେ ଯେତେବେଳେ ଧରା ଧାମକୁ ଆସନ୍ତି ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇ ମଣିଷର ସର୍ବ ଅର୍ଥାତ୍ ଜୀବନବୃଦ୍ଧିର ଚିନ୍ତା ଓ କର୍ମ ବଢ଼ିଯାଏ, ଆଉ ଏହିଟା ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ବଢ଼ିଯାଏ, ଅସର୍ବ ପ୍ରବଣତା ମଧ୍ୟ ସେହି ପରିମାଣରେ ନଷ୍ଟ ହୁଏ। ଏହି ପ୍ରକାରର ମୁଁ ଯାହା ବୁଝେ। କେହି ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବିନାଶ ପାଉ ତାହା ସେ ଆଦୌ ଚାହାଁନ୍ତି ନାହିଁ। ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି ଏବଂ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି। ଯେତେକ୍ଷଣ ଶ୍ବାସ, ସେତେକ୍ଷଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହାର ଆଶା। କିନ୍ତୁ ମଣିଷର କର୍ମ ଯେଉଁଠି ତାହାର ବଞ୍ଚିବାର ପଥକୁ ଏକବାରେ ଗୁଡ଼ କରିଦିଏ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ କ'ଣ କରିବେ? କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରର ଯୁଦ୍ଧ ଯେପରି ନହୁଏ, ସେଥିପାଇଁ ସେ କିଛି କମ୍ ଚେଷ୍ଟା କରି ନାହାଁନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଦଳ ତାଙ୍କୁ ସେ ସୁଯୋଗ ଦେଲା କାହିଁ? ସେଥିଯୋଗୁଁ ତାହାର ଫଳ ଯାହା ହେବାର କଥା ତାହାହିଁ ଘଟିଲା।

ଉଦ୍ଧବ୍ୟକ୍ତି— ପୃଥିବୀରେ ଦୁଷ୍ଟତାକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଧ ହୁଏ କେବେହେଲେ ନିଃଶେଷ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ। କେତେକ ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକ ଥାଆନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ନିଶା ହେଲା ଅପରରର କ୍ଷତି କରିବା। ଏହିଥିରୁ ତ୍ରାଣପାଇବାର ଉପାୟ କେଉଁଠି?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ସେହି ଦୁଷ୍ଟତା ପରାୟଣ ଲୋକ ରହିବେ; ତେବେ ଭଲ

ଲୋକଙ୍କର **majority** (ସଂଖ୍ୟାଧିକ) ଯଦି ହୁଏ, ସେମାନେ ଯଦି **stronger** (ବଳବତ୍ତର) ହୁଅନ୍ତି ଆଉ ମଧ୍ୟ ଯଦି ନିଷ୍ପତ୍ତ ହୋଇଉଠେ ଭଲମାନଙ୍କର ପାଖରେ, ତାହାହେଲେ କ୍ଷତି ହୁଏ ନାହିଁ। ପ୍ରତିଲୋମ ସତ୍ତାନ **treacherous** (ବିଶ୍ବାସ ଘାତକ) ହୁଏ। ସେମାନଙ୍କୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଇବା ସୁକଠିନ। ଶୁଣାଯାଏ ବେଣୁରାଜା କୁଆଡ଼େ ପ୍ରତିଲୋମ ବିବାହ ପ୍ରଚଳନ କରିଥିଲେ, ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଏହି ପ୍ରତିଲୋମ ବିବାହ ନଥିଲା। କିନ୍ତୁ ଦେଶାଗଲା ସେହି ସମୟଠାରୁ ପ୍ରତିଲୋମ ଆଉ ଗଲା ନାହିଁ। ମଧ୍ୟ ମାନେ **passionate craving** (ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣ ଲାଳସା)। ଆମ୍ଭେମାନେ ମୃତ୍ୟୁ ଚାହୁଁନା, କିନ୍ତୁ ମୃତ୍ୟୁର ଚଳଣରେ ଚାଲୁ। ଭଗବାନଙ୍କର ଆଉ ଏକ ନାମ ଅଛି ତାହା ହେଲା ବିଧ୍ବା ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେପରି କରିବୁ, ଯେଉଁପରି ଚାଲିବୁ, ଫଳ ଲାଭ ମଧ୍ୟ କରିବୁ ସେହିପରି। ଏହିଥିରୁ ରକ୍ଷା ନାହିଁ। ତଥାପି ପରମପିତା ଦୟାକରି ସର୍ବଦା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଅଜସ୍ର ଭାବରେ ରକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି, ତେଣୁ ବଞ୍ଚ ରହିଥାଉ। ନହେଲେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଭୁଲଟୁଟି ଗୁଡ଼ିକର କ'ଣ ଅନ୍ତ ଅଛି? ଭୁଲଟୁଟି ଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥା ସମ୍ଭବ ଏଡ଼ାଇ ଦେଇ କଲ୍ୟାଣର ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼େ। ଆଉ ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଯଦି ଠିକ୍ ଭାବରେ ରକ୍ଷି ଅନୁଶାସିତ ପଥରେ ଚାଲନ୍ତି ଏବଂ ଅନ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ପଥରେ ପରିଚାଳିତ କରାନ୍ତି ତାହାହେଲେ କଲ୍ୟାଣର ପଥ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଖୋଲାହେବ। ସେମାନେ ଯେଉଁ ଜିନିଷ ଭଲକରି ଜାଣିନାହାଁନ୍ତି ବା ବୁଝି ନାହାଁନ୍ତି, ସେହି ସମୟରେ ସେମାନେ ବରଂ **silent** (ନୀରବ)ରହିବା ଭଲ, କିନ୍ତୁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ବା ଖୁଆଲ ବଣରେ ସେମାନେ ଯଦି **Vital truth** (ଜୀବନୀୟ ସତ୍ୟ)କୁ **ignore** (ଅବହେଳା) କରି ଗଲନ୍ତି ଏବଂ ଅନ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାନ୍ତି, ତଦ୍ବାରା ସମାଜର ସମୁଦ୍ଧ କ୍ଷତି ହୁଏ। ଆଜିକାଲି ଆମ ଦେଶରେ ବହୁ ବିରାଟ-ବିରାଟ ନେତା ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣବିଧାନକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେବାର ପକ୍ଷପାତି, ପ୍ରତିଲୋମ ବିବାହ ଚାଲୁ କରିବାର ବ୍ୟାପାରରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଅସାମ ଆଗ୍ରହ ଅଛି। କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଏତିକି ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ, ଏହା ଫଳରେ ଭବିଷ୍ୟତ ଜାତକମାନଙ୍କର ସେହି ସମସ୍ତ **gene** (ଜିନ୍)ହିଁ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ରହିବା ଫଳରେ ମଣିଷ ପ୍ରକୃତ ମଣିଷ ହୋଇ ଉଠିପାରେ ଏବଂ ନିଜର ଓ ପରିବେଶର କଲ୍ୟାଣ କରିପାରିବ। ଏହା ଯେ କେତେବଡ଼ କ୍ଷତି, ତାହାକୁ ଭାବି ତାହାର କୂଳ କିନାରା ମିଳେ ନାହିଁ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୦.୪.୧୯୪୮

॥ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମର ଜଟିଳତାରେ ଦିଗହରା ମଣିଷର ପଥ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ କହିଲେ - ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମଟି ଏପରି ଏକ ବିରାଟ ବ୍ୟାପାର ଯେ କେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେଉଁଟା ଗ୍ରହଣୀୟ ଓ କେଉଁଟା ବର୍ଜନୀୟ ତାହା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଧରିହୁଏ ନାହିଁ। ବହୁ ବିରୁଦ୍ଧ ଜିନିଷର ପ୍ରମାଣ ଓ ସମର୍ଥନ ଶାସ୍ତ୍ର-ପୁରାଣରେ ମିଳେ। ପୁରାଣ ଇତ୍ୟାଦି ପଢ଼ିଲେ ବୁଝାଯାଏ ଯେ ବିଭିନ୍ନ ଧରଣର ସୁପ୍ରଥା ଓ କୁପ୍ରଥା ଦର୍ଶିତ ହୁଏ। ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା ସମାଜରେ। ତାହାର ଭିତରେ ଯାହାର ଯେପରି ପସନ୍ଦ ସେ ସେହିଭଳି ବାଛି ନେଇ ସେହି ସମସ୍ତର ଦୋହାଇ ଦେଇପାରେ। ଯେଉଁ ରକ୍ଷି ଗୋମାଂସ ଖାଇବା ନିଷେଧ କରିଛନ୍ତି, ଦେଖାଯାଏ ତାଙ୍କର ଜୀବନରେ ସେ ହୁଏତ ଗୋମାଂସ ଖାଇଛନ୍ତି। ଏହିସବୁ କାରଣକୁ ନେଇ ମଣିଷ ଦିଗହରା ହୋଇପଡ଼େ। ଏହିପରି ଅବସ୍ଥାରେ ପଥ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସୁଷ୍ଟ ଜ୍ଞାନ ଓ ବୋଧଟା ଚଲାଉ ଅଭିଜ୍ଞତାର ଭିତର ଦେଇ ଧୀରେ ଧୀରେ କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ **evolve** (ବିବର୍ତ୍ତିତ) ହୋଇ ଉଠିଛି। ପୁଣି, ସର୍ବକାଳରେ **passionate** (ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣ) ମଣିଷ ଥାନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେହିଁ ଇଚ୍ଛା କରି ଧର୍ମବିଧି ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ସେକ୍ଷତାରା ଚଳଣରେ ଚାଲନ୍ତି। ସେମାନଙ୍କର ସେହି ପ୍ରକାରର ଚଳଣ ଅନୁସରଣ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ। କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରଥମ ଜୀବନଟି ହୁଏତ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭୂଲଭୂତିର ଭିତର ଦେଇ କଟିଛି, ପରେ ସେ ହୁଏତ ସାଧନାର ଭିତର ଦେଇ ରକ୍ଷି ହୋଇଛନ୍ତି। ସେ ରକ୍ଷି ପଦବାଚ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଯେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଜୀବନର ଭୂଲଭୂତି ସମର୍ଥନୀୟ, ତାହା କିନ୍ତୁ ନୁହଁ। ପୁଣି ରକ୍ଷିତ୍ୱର ବି ବିଭିନ୍ନ ରକମ ରହିଛି। ହେନେଗା ଫୋର୍ଡ୍ **Industrial World**ର (ଶିଳ୍ପଜଗତ)ର ଯେଉଁ **insight** (ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି) ଓ **integrated experience** (ସଂହତ ଅଭିଜ୍ଞତାମାନ) ଲାଭ କରିଥିଲେ, ତାହା ମଧ୍ୟ ଏକ ଧରଣର ଇଷତ୍ ରକ୍ଷିତ୍ୱ। ତାଙ୍କର ସେହି ଅଭିଜ୍ଞତା ଯେତେ ପରିମାଣରେ ସତ୍ତାଗତ ହୋଇଥିବ, ତାହା ଅନ୍ୟକୁ ସେତେ ପରିମାଣରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିବ। ସେଥିପାଇଁ ପୁରାଣ ଇତିହାସରେ ରକ୍ଷିବୋଲି ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସମସ୍ତେ କିନ୍ତୁ ଏକ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ନୁହଁନ୍ତି। ସର୍ବସଙ୍ଗତିପୂର୍ଣ୍ଣ, ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପୁରଣୀ, ସତ୍ତାସମ୍ବନ୍ଧୀ ଜ୍ଞାନ ଓ ବୋଧ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଖୋଲିଯାଏ, ସେହିମାନେହିଁ ଶାଶ୍ୱତ ଓ ଅଭ୍ରାନ୍ତ ବିଧାନ ଦାନ

କରିପାରନ୍ତି। ସପରିବେଶ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାହିଁ କାମ୍ୟ, ତାହା ସ୍ଥାନ, କାଳ, ପାତ୍ର ଅନୁଯାୟୀ ଯେଉଁଠି ଯେପରି କରିହୁଏ। ଆଉ, କିଏ କେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ, କାହିଁକି, କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କେଉଁ କର୍ମ କରିଛନ୍ତି, ବା କ'ଣ କହିଛନ୍ତି ତାହା ନବୁଝି ଦେପୁରୁଆ ଭାବେ ଏକ **conclusion** (ସିଦ୍ଧାନ୍ତ) କରିନେବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ। ଧରନ୍ତୁ, ମୁଁ **experience** (ପରୀକ୍ଷା) ହିସାବରେ ଏକ ସମୟରେ ମାଛଖାଇ ଦେଖୁଛି ତାହାର ଫଳାଫଳ କ'ଣ ହେଉଛି, ନିଜେ ବାସ୍ତବରେ କରି ଓ ବୁଝି ଜାଣିବା ପାଇଁ ତାହା କରିଥିଲି। ସେହି ଘଟଣାରୁ କେହି ଯଦି **infer** (ଅନୁମାନ) କରେ ଯେ ମୁଁ ମାଛ ଖାଇବାର ପକ୍ଷପାତୀ, ତାହାହେଲେ ତାହା କ'ଣ ଠିକ୍ ହେବ ? ଆଉ ଅନେକ ତତ୍ତ୍ୱ ରୂପକର ଆକାରରେ ବା ସାଙ୍କେତିକ ଭାବରେ ହୁଏତ ଦିଆଯାଇଛି, ତାହାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ **rationaly** (ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଭାବରେ) ଓ **scientifically** (ବୈଜ୍ଞାନିକ ଭାବରେ) **unfold** (ପ୍ରକାଶ) କରିବାକୁ ପଡ଼େ। ନହେଲେ ବୁଝି ହୁଏ ନାହିଁ। ସେଇଥିପାଇଁ ଏହି ସବୁକୁ ମନୁନ କରି ଲୋକଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଯାହା ଅନୁସରଣୀୟ ଓ କଲ୍ୟାଣକର ତାହାକୁ କୌଶଳର ସହିତ ସବୁରି ସମ୍ମୁଖରେ ପରିଷ୍କାର ଭାବରେ ତୋଳି ଧରିବାକୁ ପଡ଼େ। କେଉଁ ଜିନିଷଟା କାହିଁକି କରଣୀୟ ଏବଂ କେଉଁ ଜିନିଷଟା କାହିଁକି ଅକରଣୀୟ ତାହାର କାରଣ ଦେଖାଇ ଦେବାକୁ ହୁଏ। **Solved man** (ସମାଧାନ ପ୍ରାପ୍ତ ମଣିଷ) ଯେ, ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ସବୁକିଛିକୁ **place** (ଉପସ୍ଥାପନ) କରି ଜାଣି ବୁଝି ନେବାକୁ ହୁଏ। ଆପଣମାନଙ୍କ ଉପରେ ପରମପିତାଙ୍କର ଦୟା ଯେପରି ପ୍ରଚୁର ଆପଣମାନଙ୍କର ବାସ୍ତବ ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ଅସାମ ଅଟେ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୦.୪.୧୯୪୮

॥ କେଉଁ ପ୍ରକାରର ବଞ୍ଚିବା ଉଡ଼ୁଇଲି ଦେହଭାର ବହନ କରିଥାଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କ ନିକଟରେ କହିଲେ- ନିଃଶେଷରେ ଆତ୍ମଦାନ ହିଁ ତ ମାନବ ସମାଜରେ ସର୍ବତ୍ର ସମାଦୃତ ହୋଇଥାଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଭାବି ଦେଖନ୍ତୁ! ଆପଣଙ୍କର ସରାର ପ୍ରଶ୍ନ! ବା ମାଲିକ କିନ୍ତୁ ଆପଣ ନୁହଁନ୍ତି। ଆପଣ, ମୁଁ ଇତ୍ୟାଦି ପରମପିତାଙ୍କର ମାଲ। ପରମପିତାଙ୍କର ସେବା ଓ ପରମପିତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛାପୁରଣିହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଜୀବନବୃତ୍ତ। ତାଙ୍କପାଇଁ ଜୀବନଦାନ ଯଦି ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ, ସେ ସତତ କଥା। ନହେଲେ ବାହାଦୁରୀ

ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ଜୀବନଦାନ କରିବାର ଅଧିକାର କିନ୍ତୁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ନାହିଁ। ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସତ୍ତାକୁ ଏଭଳି ଭାବରେ ପାଳନ ଓ ପୋଷଣ କରି ଚାଲିବାକୁ ହେବ, ଯଦ୍ୱାରା ବହୁ-ବହୁ ସତ୍ତାକୁ ଆତ୍ମେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଓ ଯୋଗ୍ୟତାମୁକାମ୍ନା ପାଳନପୋଷଣା ରସଦ୍ ସରବରାହ କରି ଚାଲିପାରୁ। ବଞ୍ଚୁ ଓ ବଞ୍ଚାଇ ଚାଲିବୁ ଏହି ପ୍ରକାରର ଦୁଇ ରଖିବା ହିଁ ଭଲ। ତେବେ ମଣିଷକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଯାଇ ଯଦି କୌଣସି ବିଶେଷ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସର୍ବପ୍ରକାର ସତର୍କତା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ନିଜର ବଞ୍ଚିବା ବିପନ୍ନ ହୋଇ ଉଠେ, ସେଠାରେ ଆଉ କ'ଣ କରାଯାଇ ପାରେ? ଏହିଭଳି ଆତ୍ମଦାନ ହୀନ ସାର୍ଥସର୍ବସ୍ୱ ଆତ୍ମରକ୍ଷାର ପ୍ରୟାସ ଠାରୁ ତାହା ଅନେକ ବଡ଼ ଜିନିଷ। ଯେଉଁ ମଣିଷ ଅପରକୁ ବଞ୍ଚାଇବାର ଧର୍ମା ନେଇ ଚଳେ ନାହିଁ ବରଂ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧିବଶତଃ ଅପରକୁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ କରାଇ ନିଜର ସାର୍ଥକୁ ବଜାଇ ରଖିବାକୁ ଚାହେଁ, ସେ କିନ୍ତୁ ବଞ୍ଚିରହି ମଧ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁର ହିଁ ସାଧନା କରିଥାଏ। ଉକ୍ତ ପକାରର- ବଞ୍ଚିବାକୁ ବଞ୍ଚିରହିବା କୁହାଯାଏ ନାହିଁ, ତାହାକୁ ବୋଲାଯାଏ ଜଡ଼ ଭଳି ଦେହଭାର ବହନ; ଯାହାକି ଶୁଷ୍କ ଓ ଶକ୍ତିହୀନ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୧.୪.୧୯୪୮

॥ ଭୂମାର ଅନୁଭୂତି ହେଲେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

ପୁଣି ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ- ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ବିଶ୍ୱରୂପ ଦର୍ଶନ ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ପରେ ମୋହ ଆସିଲା କାହିଁକି?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- କାରଣ, ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ସେହିଟା **achieve** (ଆୟତ୍ତ) କରାନୁହଁ। କୃଷ୍ଣଠାକୁର ଦୟାକରି ତାହାକୁ ବିଶ୍ୱରୂପ ଦେଖାଇଥିଲେ। ମଣିଷ ସାଧନାର ଭିତର ଦେଇ ନିଜକୁ ଯଦି ଉନ୍ନତ ସ୍ତରରେ ଉନ୍ନତ ନ କରି ପାରେ, ତାହାହେଲେ ବାହ୍ୟକ କୌଣସି କାରଣରେ ତାହାର ସାମୟିକ ଉନ୍ନତି ଦେଖାଗଲେ ମଧ୍ୟ, ସେହି ଉନ୍ନତି ତାହାର ସଭାବଗତ, ସହଜ ଓ ସ୍ୱତଃ ହୋଇ ନଥାଏ। ବାହାରର ବିଶେଷ ପ୍ରେରଣା ଅପସରି ଗଲେହିଁ ପୁଣି ସେ ନିଜର ସାଭାବିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଆସି ଛିଡ଼ା ହୁଏ। କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଭାବରେ ହେଉନା କାହିଁକି ଯଦି ଥରୁଟିଏ ବି ସେ ଭୂମାର ଅନୁଭୂତି ଲାଭ କରିଥାଏ, ତାହାହେଲେ ସେହି ଅନୁଭୂତିର ସ୍ମୃତି ତାହାର ମସ୍ତିଷ୍କରେ ଅଳ୍ପ ବିଷର ରହିଥାଏ। ଆଉ ସେହି ସ୍ମୃତିର ଅନୁଧ୍ୟାନରେହିଁ ତାହାକୁ ସେହି ଅନୁଭୂତିକୁ ପୁନଃରାୟ ଲାଭ କରିବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ।

ଆ:ପ୍ର: ୧୧/୧୩.୪.୧୯୪୮

॥ ଧର୍ମରାଜ୍ୟର କେହି ନୁହଁନ୍ତି, କେଉଁମାନେ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ - ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ 'ଅହଂ', 'ମାଂ' ଇତ୍ୟାଦି କଥା ବାରମ୍ବାର ଗୀତାରେ କହିଛନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ରାମକୃଷ୍ଣ ଦେବ ତ ସବୁ ସମୟରେ 'ମା', 'ସେହି' ଏହି ଭାବରେ କହିଛନ୍ତି। 'ମୁଁ' 'ମୋତେ' ଇତ୍ୟାଦି କଥାହିଁ କମ୍।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - 'ମୁଁ', 'ମୋତେ', 'ମୋର' ଇତ୍ୟାଦି କଥା ବାରମ୍ବାର ଉଚ୍ଚାରଣ କରିଲେ ମନରେ ଅହଂକାର ଆସିପାରେ, ଅଭିମାନ ଆସିପାରେ, ସେଥିପାଇଁ ସେହି ଭାବରେ କହିଛନ୍ତି। ଜାଣି ରଖ ହୀନମନ୍ୟ ଅହଂକୁ ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଓ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ହେଇ ଚାଲନ୍ତି, ସେମାନେ ଧର୍ମରାଜ୍ୟରେ କେହି ନୁହଁନ୍ତି, ସେମାନେ ଶାନ୍ତିତାନର ସର୍ଦ୍ଦାର। ତେଣୁ ଧର୍ମରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଗଲେ ମଣିଷ ତାହାର ଅହଂକୁ ଛୋଟ କରିବା ପାଇଁ ଆଗେ ଆବଶ୍ୟକ ଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟରେ ମଥା ନତ କରିବା, ଗୁରୁମୟ ହେବା, ଗୁରୁଙ୍କର ଯେପରି ଜୟ ହୁଏ ତାହା କରିଚାଲିବା, ଯେତେଦୂର ପାରେ ନିଜକୁ ଭୁଲିଯିବା, ନିଜକୁ ପାଶୋରି ଯିବା। ସେତେବେଳେ ପରମପିତା ତାହାର ଅନ୍ତରରେ ଆସନ ପାତନ୍ତି। ତାହାଦ୍ୱାରା ଅପରର ଅହଂ ଯଥାସମ୍ଭବ ଆହତ ବା ପ୍ରତିହତ ହୁଏ ନାହିଁ, ବରଂ ଅପରର ଅହଂକାର ଓ ଅଭିମାନକୁ ଅକ୍ଳେଶରେ ସହି ବହି ଶୁଭରେ ବିନ୍ୟାସ କରି ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ପରମପିତାମୁଖୀ କରି ତୋଳି ପାରେ। ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର **ego** (ଅହଂ) **adjusted** (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ଓ **surrendered** (ସମର୍ପିତ) ହୋଇନାହିଁ, ଯେ ଅପରର **ego** (ଅହଂ)କୁ **tolerate** ଓ **mould** (ସହ୍ୟ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) କରିପାରେ ନାହିଁ, ସେ କିନ୍ତୁ ମଣିଷର ସତ୍ତାକୁ ଆତ୍ମିକ ପୋଷଣ ଖୁବ୍ କମ୍ ପରିମାଣର ଦେଇପାରେ। କାରଣ, ତାହାର ନିଜରହିଁ ଆତ୍ମିକ ଜାଗରଣ ଘଟିନାହିଁ। ଗୁରୁଗତ ପ୍ରାଣ ହୋଇ ଅହଂକାରକୁ ଜୟ କରିବା ହିଁ ଧର୍ମ ଜୀବନର **first basic factor** (ପ୍ରଥମ ମୌଳିକ ଉପାଦାନ)। ଅହଂକାର ଯେପରି ପୋଷଣ ନପାଏ, କଥାବାର୍ତ୍ତା, ଚାଲିଚଳନ ମଧ୍ୟ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଚଳାଇବାକୁ ହୁଏ। ସେହି ଧରଣର ନମୁନା ଦେଖାଇ ଯାଇଛନ୍ତି ଠାକୁର। ଆଉ, ସେ ଭାବବିଷ୍ଣୁ ହୋଇ ନିଜର ଧୃତମହେଶ୍ୱର ସରପବି କେତେ ଜାଗାରେ କେତେ ପ୍ରକାରରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି ଭକ୍ତଗଣଙ୍କ ନିକଟରେ। ଏହି ସମସ୍ତକୁ ନେଇ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ହେବ, ବୁଝିବାକୁ ହେବ। ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯେଉଁଠାରେ 'ଅହଂ', 'ମାଂ' ଇତ୍ୟାଦି କହିଛନ୍ତି, ସେହିଠାରେ କିନ୍ତୁ ହୀନମନ୍ୟ ଅହଂକାରର ନାମଗନ୍ଧ ନାହିଁ। ନିଜର ଅଖଣ୍ଡ ସରୂପକୁହିଁ ସେ

ସେହିଠାରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ଅନୁଭୂତି ସମ୍ପନ୍ନ ଜ୍ଞାନସିଦ୍ଧ ସାଧକ ଭାବାରୁଦ୍ର ଅବସ୍ଥାରେ ଯେଉଁଠି ‘ସୋହ’ କୁହନ୍ତି, ତାହା ମଧ୍ୟ ବିଲକ୍ଷ୍ମ ଠିକ୍ । କିନ୍ତୁ ଅନଧିକାରୀ ଯଦି ଅହଂକାରର ପ୍ରରୋଚନାରେ ଏହି କଥା ସର୍ବଦା କହିଚାଲେ, ସେଥିରେ ବିପଦ ଅଛି । ସେଥିପାଇଁ ନିରାପଦ ହେଲା ଭକ୍ତିର ପଥରେ କହିବାକୁ ହୁଏ, ‘ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରଭୁ’ ଆଉ ‘ମୁଁ ତୁମ୍ଭର ନିତ୍ୟଦାସ’ ଏହି ଭାବରେ ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ । ଭକ୍ତି ସଙ୍ଗରେ କର୍ମ, ସେବା, ବିଚାର, ବିଶ୍ଳେଷଣ, ଜ୍ଞାନ, ବିବେକ, ବୈରାଗ୍ୟ ସବୁକିଛି ହିଁ ଥାଏ । ସେଥିରେ କିଛିହେଲେ ବାଦ୍ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଜୀବ ଓ ଈଶ୍ବର ଯେ ଅଭେଦ ତାହା ମଧ୍ୟ ବୋଧ କରାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଭକ୍ତ କହେ — “ମୁଁ ଚିନି ହୋଇଯିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, ମାତ୍ର ଚିନି ଖାଇବାକୁ ଚାହେଁ” । ସେ ଈଶ୍ବରଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଏକାକାର ହୋଇ ତାଙ୍କଠାରେ ଲୟ ହୋଇଯିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ; ସେ କିନ୍ତୁ ଚାହେଁ ଈଶ୍ବରଙ୍କର ସେବା କରିବାକୁ, ପୂଜା କରିବାକୁ, ସ୍ମୃତିଗାନ କରିବାକୁ, ତାଙ୍କରି ପ୍ରେମରେ ଜଗତକୁ ମତାଇ ତୋଳିବାକୁ, ପ୍ଲାବିତ କରି ଦେବାକୁ, ନିଜକୁ ତାଙ୍କରି ଉପଭୋଗ୍ୟ କରି ନିରନ୍ତର ତାଙ୍କୁ ଓ ନିଜର ସତ୍ତାକୁ ଚିଲ-ଚିଲ କରି ନିତ୍ୟ ନବୀନ ଭାବରେ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ । ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ ଅମୃତମୟ ଜୀବନ । ମୃତ୍ୟୁ ଏହିଠାରେ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଯାଏ । ତାହାର ଆୟୁ, ବଳ, ବୀର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ପରିମାଣରେ ବଢ଼ିଯାଏ । ଶରୀରର ପ୍ରତିଟି କୋଷରେ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦର କମ୍ପନ ଜାଗେ । କି ଯେ ଅବସ୍ଥା ହୁଏ କହି ବୁଝାଇ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୫.୪.୧୯୪୮

॥ କୈବଲ୍ୟ ଲାଭ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ॥

ଜଣେ ପଚାରିଲେ—ସର୍ବଭୂତସ୍ଥମାତ୍ମାନଂ ସର୍ବଭୂତାନି ଚାହୁଁନି ।

କ୍ଷଣତେ ଯୋଗଯୁକ୍ତାତ୍ମା ସର୍ବତ୍ର ସମଦର୍ଶନଃ ॥

(ଯୋଗଯୁକ୍ତ ପୁରୁଷ ସର୍ବଭୂତରେ ବ୍ରହ୍ମଦର୍ଶୀ ହୋଇ ସ-ଆତ୍ମାକୁ ସର୍ବଭୂତରେ ଏବଂ ସର୍ବଭୂତକୁ ସ ଆତ୍ମାରେ ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି) — ଏହି ଅବସ୍ଥା କେଉଁ ଭାବରେ ଲାଭ କରାଯାଇପାରେ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଏହା ହୁଏ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରତି ଅକାନ୍ୟ ଚାଣର ଭିତର ଦେଇ । ଇଷ୍ଟଙ୍କର ସ୍ମୃତି ସେତେବେଳେ ସର୍ବଦା ମଥାରେ ଲାଗି ରହିଥାଏ, ଜାଗି ରହିଥାଏ, କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ ତାହା ଛାଡ଼ି ରହି ନଥାଏ । ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ “ଯତ୍ର ଯତ୍ର ନ୍ରେତ ପଡ଼େ, ତତ୍ର-ତତ୍ର କୃଷ୍ଣସ୍ବରେ” — ଏହି ପ୍ରକାରର ମାନସିକ ସ୍ଥିତି ହୋଇଉଠେ ।

ଧରନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର ଜଣେ ଅତିପ୍ରିୟ ବନ୍ଧୁ ଅଛନ୍ତି । ତାହାର ବିଚ୍ଛେଦ ଆପଣ ଆଦୌ ସହିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ସର୍ବଦା ଆପଣ ତାହା କଥା ଭାବନ୍ତି, ତାହାର ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରନ୍ତି, ତାକୁ ମନେ ମନେ ଖୋଜନ୍ତି । ଆପଣ ରାସ୍ତାରେ ଯାଉଛନ୍ତି, ଆପଣଙ୍କ ହୃଦୟ ଭିତରେ ତାହାରି କଥା ହୁ-ହୁ କରି ଧ୍ବନୀତ ହେଉଛି, ପ୍ରାଣଟି ତାହାରି ପାଇଁ ଉଠିଲା, ଆକୁଳିତ ଓ ଉନ୍ମୁଖ, ହୁଏତ ସେତେବେଳେ ଗଛର ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ହଲୁଛି, ମୃଦୁ ମୃଦୁ ପବନ ବହି ଚାଲିଛି, ରାସ୍ତାରେ ଗୋରୁ ଗୋଟିଏ ତାଡ଼ ଭାବେ ଘୋଡ଼ି ଚାଲିଛି— ଏହିପରି ଯାହାକିଛି ଦେଖୁଛନ୍ତି, ସବୁଟାର ଭିତର ତାହାର ସ୍ମୃତିଟି ତାଡ଼ତର ଭାବରେ ଉଦାପିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଆପଣଙ୍କର ପୁରା ମନଟି ତାହାରି ଭାବରେ ମଗ୍ନ, ତେଣୁ ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଥାଇ, ମନରେ ଯେଉଁ ନୂତନ ବୋଧଗୁଡ଼ିକ ଗଜାଉଛି ସେହିଗୁଡ଼ିକ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ନେଇ ଚା’ ସଙ୍ଗରେ ଯେପରି ଏକ ନୂତନ ବୋଧ ସୃଷ୍ଟିହୋଇ ଚାଲିଛି । ହୁଏତ ବନ୍ଧୁର ସଙ୍ଗେ ଜଡ଼ିତ ସେହି ଜାତୀୟ ପୂର୍ବସ୍ମୃତି ଗୁଡ଼ିକ ମନରେ ଜାଗି ଉଠୁଛି । ଏହା ହେଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଲପାଇବାର ଲକ୍ଷଣ । କାହାରିକୁ ମନପ୍ରାଣ ଦେଇ ଗଭୀର ଭାବରେ ଭଲ ପାଇଲେ ବୁଝାପଡ଼େ ଯେ ଭାଲବାସା କି ବସ୍ତୁ, ଭାଲବାସା କ’ଣ କରିପାରେ । ସେଥିଯୋଗୁଁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ କୁହାଯାଇଛି — ପ୍ରଣୟ ସଞ୍ଚମ ବେଦ । ଯେକୌଣସି ଉପାୟରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ପ୍ରଣୟ ହେବା ଦରକାର । ତାହା ଯେତେବେଳେ ହୋଇଉଠିବ ସେତେବେଳେ ଜଗତର ରଙ୍ଗ ବଦଳି ଯିବ ତୁମ୍ଭ ନିକଟରେ । ତୁମ୍ଭେ କଦର୍ଯ୍ୟତାର ମଧ୍ୟରେ ବି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ ଏବଂ ତୁମ୍ଭର ସଂକ୍ରାମକ ପ୍ରଣୟ-ସଞ୍ଚାରଣାରେ କଦର୍ଯ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତ ଭାବରେ ସୁନ୍ଦର କରି ଗଢ଼ି ତୋଳି ପାରିବ ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ଜଣ ଜାଣିବାକୁ ଚାହଁଲେ— କୃଷ୍ଣଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରତିଟି ଗଛରେ ଗଛରେ, ପତ୍ରରେ-ପତ୍ରରେ ଦେଖୁଛି, ବ୍ୟାପାରଟି ଏହି ଧରଣର ନୁହେଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ହଁ, ସେହି ଧରଣର ହୋଇପାରେ, ତେବେ ସେହିଟା final (ଚରମ) ନୁହେଁ । ସୁନ୍ଦର କଥାଟାହିଁ ଠିକ୍ । ଯେ-ବସ୍ତୁଟି ଯାହା, ସେହି ବସ୍ତୁକୁ ତଦନୁରୂପ ଦେଖୁଛି, କିନ୍ତୁ ତାହା ମୋର ପ୍ରେଷ୍ଟ ସ୍ମୃତିକୁ ଜାଗ୍ରତ, ଉଦାସ ଓ ଉଦ୍ବେକ କରି ତୋଲୁଛି । ଜଗତଟା ଯେ ମୋ ନିକଟରେ ପ୍ରେଷ୍ଟମୟ ଏବଂ ପ୍ରେଷ୍ଟ ପ୍ରାଣନର କରି ଉପାଦାନରେ ଭରପୁର । ତାଙ୍କର ପୂଜାରେ, ତାଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ନଲାଗିବ ଏହିପରି କିଛି ହେଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କରି ସାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କେଉଁ ବସ୍ତୁ, କେଉଁ

ବ୍ୟକ୍ତିର କି ଉପଯୋଗୀତା ରହିଛି ତାହା ସ୍ବତଃସ୍ବେଚ୍ଛାରେ ଉଦ୍ଭାସିତ ହୋଇଉଠେ। **Lord blooms in and through everything** (ସବୁକିଛିର ଭିତର ଦେଇଛି ପ୍ରଭୁ ବିକଶିତ ହୋଇ ଉଠିଛି)। ତନ୍ମୟତାର ମାତ୍ରା ଅନୁଯାୟୀ ଏକ-ଏକ ସ୍ତରରେ ଏକ-ଏକ ରକମ ବୋଧ ହୋଇଥାଏ। ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠା ଯେତେବେଳେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ପାଇ ବସେ, ସେତେବେଳେ ତାହାର କ୍ରିୟା ସ୍ବତଃ କରାଇ ଛାଡ଼େ। ଏହିସବୁ କ୍ଷରତର ବ୍ୟାପର ନୁହଁ। ନିଜର କୌଣସି ସାର୍ଥ ଚାହିଦା ବା ମତ୍ସରୀ ଧନ୍ୟା ରହିଲେ ଏହି ପ୍ରକାରର ଦିବ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧି ହୋଇ ନଥାଏ। ବିନା ସର୍ତ୍ତରେ, ବିନା ପ୍ରତ୍ୟାଶାରେ ଷୋହଳ ଅଣା ନିଜକୁ ତାଙ୍କରି ହାତରେ ତୋଳି ଦେବାକୁ ହୁଏ, ତାଙ୍କର ସେବାରେ ଲଗାଇବାକୁ ପଡ଼େ। କେବଳ ତାଙ୍କରିଠାରେ ତାଙ୍କରି ମନଲାଗୁ ହେବାକୁ ହୁଏ, ଏହାକୁହିଁ ବୋଲାଯାଏ କୈବଲ୍ୟ ଲାଭ। କ୍ରମେ କ୍ରମେ କୈବଲ୍ୟ ଯେପରି ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ପାଇ ବସେ, ଏକମାତ୍ର ତାଙ୍କରି ଚିନ୍ତା, ତାଙ୍କରି କଥା ଓ ତାଙ୍କରି କର୍ମଛଡ଼ା ଆଉ କୌଣସିଟିରେ ମନରୁଟେ ନାହିଁ। ତାଙ୍କୁ ନେଇ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ମଉମସ୍ବଗୁଲ ହୋଇ ଚାଲିବା ଛଡ଼ା ରକ୍ଷାନାହିଁ। ନିଶାଖୋର ପରି ଅବସ୍ଥା ହୁଏ। ସେତେବେଳେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଅନ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ସେ, ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ସେ ବିରାଜ କରିଥାନ୍ତି। ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ **normal** (ସାଧାରଣ) ବ୍ୟାପାର।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୫.୪.୧୯୪୮

॥ ରସୁଲ ମାନେ କ'ଣ, ନବୀ ମାନେ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ— ରସୁଲଙ୍କର ମହତ କଥା ଭଲକରି କହିବାକୁ ହୁଏ। ରସୁଲ କଥାର ମାନେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଯିଏ କି ଭଗବାନଙ୍କର ଆଦେଶ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଓ ନୀତି ନିଜ ଜୀବନରେ ପରିପାଳନ କରନ୍ତି, ଓ ସେହି ସବୁକୁ ମୂର୍ତ୍ତିକରି ତୋଳନ୍ତି। ସେ କେବଳ ନିଜ ଜୀବନରେ ଈଶ୍ବରଙ୍କର ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମୂର୍ତ୍ତି କରି ତୋଳି ହିଁ କ୍ଷାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ, ବରଂ ପ୍ରାଚି, ସେବା, ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ଓ ସମ୍ପର୍କାବଳୀ ଭିତର ଦେଇ ସମାଜ ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ସେ ତାହାକୁ ମୂର୍ତ୍ତିକରି ତୋଳିବାକୁ ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା କରିଥାନ୍ତି। ଆଉ ତାଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କର **girdle** (ବେଷ୍ଟନୀ), ସେମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଜୀବନର ବୃତ୍ତ ହୁଏ, ତାଙ୍କର ଅଭିଯାନକୁ **propagate** (ପ୍ରସାରିତ) କରାଇବା। ଏହିଟାହିଁ ହେଲା—

ଲୋକମଙ୍ଗଳର ମୌଳିକ ଉପାଦାନ। ଆଉ, ନବୀ ବୋଲିଲେ ମୁଁ ବୁଝେ ତାଙ୍କୁ, ଯିଏ ଭଗବାନଙ୍କର ବାଣୀ ଓ ପ୍ରେରଣା ଲାଭ କରିଥାନ୍ତି। ହଜରତ ରସୁଲ ଶେଷ ନବୀ ହୁଅନ୍ତୁ, ସେଥିରେ ଆପଣ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଚାହୁଁ ତାଙ୍କରି **living continuity** (ଜୀବନ୍ତ କ୍ରମାଗତି)— ତାହା ଇମାମଙ୍କର ମଧ୍ୟଦେଇ ହେଉ ବା ଯାହା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ହେଉ, ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଯେଉଁ ନାମରେହିଁ ଅଭିହିତ କରାଯାଉନା କାହିଁକି। ଭଗବଦ୍‌ବାଣୀ ଓ ଭଗବଦ୍ ପ୍ରେରଣାର ସମ୍ପର୍କାବଳୀ ସଂସ୍ପର୍ଶ ଛଡ଼ା ଆମ୍ଭେମାନେ କ୍ଷୀୟ ମରା ହୋଇ ରହିଥାଉ। ଶୁଣିଛି, ରସୁଲ ପୂର୍ବତନଙ୍କୁ ମାନି ଚାଲିବାର କଥା ଯେପରି କହି ଯାଇଛନ୍ତି, ସେହିପରି ପୁଣି କହିଛନ୍ତି— ଯଦି କୌଣସି ହାବସା-କ୍ରାନ୍ତଦାସ ବି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ପବିତ୍ର କୋରାନ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅନୁସାରେ ପରିଚାଳିତ କରନ୍ତି, ତେବେ ତୁମ୍ଭେମାନେ ତାଙ୍କର ଆଦେଶ ପାଳନ କରି ଅଗ୍ରସର ହୁଅ। ଆଉ, ଏହା ଠିକ୍ ଜାଣି ରଖ— କୋରାନ, ବେଦ, ବାଇବେଲ ଗୀତା ଇତ୍ୟାଦି ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି କୌଣସି ବିରୋଧ ନାହିଁ, ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ, ଆପୁରୁଷମାଣ ମହାପୁରୁଷ, ତାହା ସେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯେଉଁ ଯୁଗରେହିଁ ଆବିର୍ଭୂତ ହୁଅନ୍ତୁ, ତାଙ୍କର ବାଣୀ ମଧ୍ୟରେ କୋରାନ, ବେଦ, ବାଇବେଲ, ଗୀତାର ପରିପନ୍ଥା କୌଣସି କଥା ନଥାଏ, ବରଂ ଥାଏ ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ପରିପୁରଣ। ତେଣୁ ପରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ ଆହୁରି ବେଶୀ କରି ପାଇଥାଉ। ଏକହିଁ ଈଶ୍ବର ପ୍ରେରଣାର ପ୍ରବାହ ହିଁ ତ ଯୁଗ-ଯୁଗ ଧରି ବୋହିଚାଲେ ଆହୁରି ଆହୁରି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିନେଇ-ପ୍ରୟୋଜନ ଓ ପରିପୁଷ୍ଟିର ପରିପୁରଣରେ। ସୃଷ୍ଟି ଯେତେଦିନ ରହିବ, ସେତେଦିନ ଏହି ଧାରା ଚାଲୁଥିବ।

ଜଣେ କହିଲେ— ବିଭିନ୍ନ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ମୂଳତଃ ଏକ ହେଲେବି, ତାହା ଭିତରେ କିଛି ବିଭେଦ ଖୋଜିବା ଯେଉଁ ମାନଙ୍କର ଝୋଙ୍କ ଥାଏ, ସେମାନେ ନାନା ଭାବରେ ବିଭେଦ ଦେଖନ୍ତି।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ପ୍ରତ୍ୟେକ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ମଣିଷକୁ ଭ୍ରାନ୍ତ ଚଳନ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରାୟଣତାର କବଳରୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଈଶ୍ବର ପରାୟଣ କରି ତୋଳିବା। ସ୍ଥାନ, କାଳ, ପାତ୍ର, ପରିବେଶ ଓ ତଦ୍ଦେଶ୍ୟ କୃଷ୍ଣ ଓ ଶ୍ବେତ ଅନୁଯାୟୀ ସେହି ଧାରାକୁ ଜଣେ ଜଣେ ପ୍ରଣୟନ କରିଥାନ୍ତି ତାଙ୍କ ନିଜସ୍ବ କାର୍ଯ୍ୟଦାରେ। ତାହାର ଯେପରି ରୋଗ ବୁଝି ଔଷଧ ଦିଅନ୍ତି, ଏମାନେ ମଧ୍ୟ ତଦନୁରୂପ ଯୁଗର ଗୁଣି ଯାହା, ତାହାର ପ୍ରତି- ବିଧାନ କରନ୍ତି— ପୂର୍ବତନଙ୍କ

ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ— ସେମାନଙ୍କର **fulfilment** ରେ (ପରିପୂରଣରେ) ରହିଥାନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷଙ୍କୁ ସେମାନେ **deal** (ପରିଚାଳନା) କରନ୍ତି ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ । ତେଣୁ ଏକ ରକମଟାହିଁ ପୃଥକ ପୃଥକ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇପଡ଼େ । ଫଳତଃ ସେହି ସମସ୍ତ ଏକ ଧରଣର ହୋଇପାରି ନଥାଏ, କାରଣ, ଯେଉଁଠି ଯେତେବେଳେ ଯାହାର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଯେଉଁ ମାତ୍ରାରେ, ଯେଉଁ ଧରଣର ଯାହା କରଣୀୟ, ମହାପୁରୁଷଗଣ ତାହାହିଁ କରିଥାନ୍ତି । ଏହିଟା ମିଳନର କଥା, ଅମେଳର କଥା ନୁହେଁ । ଏହି ପ୍ରକାରର ଧରଣ ଦେଖି ବୁଝାଯାଏ ଯେ ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକହିଁ— ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ । ଆଗେ ହୁଏତ ଯେଉଁ **aspect** (ଦିଗଗାର) ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା, ଯେଉଁଟା ହୁଏତ ପୂର୍ବତନ ସମୟରେ **upset** (ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ) ହୋଇ ନ ଥିଲା, ସେହି ଦିଗଟା ହୁଏତ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଢିଲା ହୋଇ ଚାଲିଛି, ଏହି ପ୍ରକାରର ଅବସ୍ଥାର ସୁଧାର ଆଣିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନ ବୁଝି ପରବର୍ତ୍ତୀ ମହାପୁରୁଷ ହୁଏତ ତାହାରି ଉପରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ **emphasis** (ଜୋର) ଦେଇଗଲେ । କିମ୍ବା ପୂର୍ବତନଗଣଙ୍କର ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ଲୁପ୍ତ ହେବାକୁ ବସିଥିଲା, ସେହି ସବୁକୁ ହୁଏତ ଉଦ୍ଧାର କରିଲେ, ସଂସ୍ଥାପନକରିଲେ । ମୂଳ କଥା, ମଣିଷର ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ପଥରେ ଯାବତୀୟ ବାଧାକୁ ଅପସାରଣ କରି ସେମାନଙ୍କର **progressive go** (ପ୍ରଗତି ମୁଖର ଚଳନ)କୁ **accelerate** (ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ) କରାଇବା ହେଉଛି ସେମାନଙ୍କର **mission** (ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ) । ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ଛୋଟବଡ଼ ତାରତମ୍ୟ ନ କରି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଭେଦ ସୃଷ୍ଟି ନ କରି, ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଦି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଐକ୍ୟ ସୁତ୍ରସଙ୍ଗତି ଆବିଷ୍କାର କରି ଲୋକ ସମ୍ମୁଖରେ ତୋଳି ଧରିପାରୁ, ତେବେ ପରମପିତା ପ୍ରସନ୍ନ ରହିବେ ଏବଂ ଆମ୍ଭେମାନେ ମଧ୍ୟ ସାର୍ଥକ ହୋଇ ଉଠିବୁ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୭.୫.୧୯୪୮

॥ ଗୁରୁକରଣରେ କ'ଣ ସବୁ ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ — ମଣିଷର **goal** (ଲକ୍ଷ) ଯେତେ ବିରାଟ ହୁଏ, ସେହି **goal reach** କରିବାକୁ (ଲକ୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ) ଯାଇ ମଣିଷ ସେତେ ପରିମାଣରେ ବଢ଼ି ଉଠେ । ତେଣୁ କୁହାଅଛି, ଯାହାକୁ ଚାହାନ୍ତି ଗୁରୁପଦରେ ବରଣ କରିବାର ନାହିଁ । ଗୁରୁକରଣ କରିବାକୁ ଗଲେ ଦେଖିବାକୁ ହୁଏ

ସେ **surrendered** (ଆତ୍ମନିବେଦିତ) କି ନୁହଁନ୍ତି, ସେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅଭିଭୂତିର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଇଲାକାର ମଣିଷ କି ନୁହଁନ୍ତି, ତାଙ୍କର **divine qualities** (ଭାଗବତ ଗୁଣାବଳୀ) ଅଛିକି ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଆପଣଙ୍କର ଚିନ୍ତା ଧାରାର କିଛି ଅଂଶ ମେଳ ଖାଉଛି, କିଛିଅଂଶ ମେଳ ଖାଉନାହିଁ, ଯେଉଁଠି ଠିକ୍ ଭାବେ ମେଳ ହେଉ ନାହିଁ, ଭଲପାଇବା ରହିବା ହେତୁ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି, କାହିଁକି ମେଳ ଖାଉନାହିଁ, ନିଜର କୌଣସି ତ୍ରୁଟି ଅଛି କି ନାହିଁ, ଏହାଦ୍ୱାରା **feeling** (ବୋଧଟା) ବେଶୀ ବଢ଼ିଯାଏ । ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଯଦି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର **unrepelling attachment** (ଅତ୍ୟୁତ ଅନୁରାଗ) ଥାଏ, ତେବେ ଯାଇ ସେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ନିକଟରେ **more and more revealed** (ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରକାଶିତ) ହୋଇଥାନ୍ତି । ଧରାଯାଉ, ମୋର ଲକ୍ଷ ରହିଲା ସୁକୌଶଳରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆପଣମାନଙ୍କୁ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରି ତୋଳିବା । ସେଥିପାଇଁ ଯେପରି ଯେପରି ଯାହା କରଣୀୟ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ କରିଚାଲିଲି । ଏହି କରିବାର ଭିତରେ କେତେଗୁଡ଼ିକରେ ଆପଣମାନେ **satisfied** (ସନ୍ତୁଷ୍ଟ) ହୁଅନ୍ତି, ପୁଣି କେତେବେଳେ କେତେବେଳେ ସାମୟିକ **dissatisfied** (ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ) ମଧ୍ୟ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ମନରେ ନାନା ପ୍ରକାରର ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଆସି ପହଞ୍ଚେ । କେତେବେଳେ ଭଲହିଁ ଲାଗେ, ପୁଣି କେତେବେଳେ ମନଟି ବିଷାକ୍ତ ହୋଇଉଠେ । କିନ୍ତୁ **Love** (ଭଲ ପାଇବା) ଅଛି ବୋଲି, **dissatisfaction** (ଅସନ୍ତୋଷ) ବି **ardour** (ଆଗ୍ରହ) ସୃଷ୍ଟିକରେ, **nerve** (ସ୍ୱାୟତ୍ତ) ଗୁଡ଼ିକ **exercised** (ଅନୁଶୀଳିତ) ହୁଏ, **developed** (ପରିପୁଷ୍ଟ) ହୁଏ, ଫଳରେ **finer truths** (ସୁକ୍ଷ୍ମତର ସତ୍ୟ) **revealed** (ପ୍ରତିଭାତ) ହୋଇଉଠେ । **Unrepelling love** (ଅତ୍ୟୁତ ଅନୁରାଗ) ନ ରହିଲେ ଏହି ସବୁ ହୁଏ ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତ ଭଲ ପାଇବା ନାହିଁ, ସ୍ୱାର୍ଥ-ପ୍ରତ୍ୟାଶା ବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଖାତିରରେ କେହି ଲୋକ ଦେଖାଣିଆ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରେ ବା ମନକୁ ଖୁସି କରାଇବା ଆଳରେ ଚାଲେ, ତତ୍ତ୍ୱାବଳୀ କିନ୍ତୁ ତାହାର **inner development** (ଭିତରର ବୃଦ୍ଧି) ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୮.୫.୧୯୪୮

॥ ଅନ୍ୟ ଜୀବଙ୍କ ନିକଟରେ ଦୁନିଆ “କସ୍‌ମସ୍” (ଶୃଙ୍ଖଳିତ) କି ନୁହେଁ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ- ମଣିଷମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଦୁନିଆଟା ଯେପରି **cosmos** (ଶୃଙ୍ଖଳିତ) ବୋଲି ପ୍ରତିଭାତ ହୋଇଛି, ଅନ୍ୟ ଜୀବଙ୍କ ପାଖରେ କ’ଣ ଅନୁରୂପ ବୋଧ ଦେଖାଯାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଧରାଯାଉ, ଆକାଶ ଆଡ଼କୁ ପ୍ରଥମେ ଚାହିଁଲେ ମନେହୁଏ, ତାହା **chaos** (ବିଶୃଙ୍ଖଳା) । ମାତ୍ର ବାରମ୍ବାର ଚାହିଁ ଚାହିଁ ତାହା ସଙ୍ଗରେ ଯେପରି ଏକ ପରିଚିତି ସୃଷ୍ଟିହୁଏ, ସେତେବେଳେ ଆଉ **chaos** (ବିଶୃଙ୍ଖଳା) ଅଛି ବୋଲି ମନେହୁଏ ନାହିଁ । ଏହି ବୁଝିବାର ଚେଷ୍ଟାର ଭିତରଦେଇ ଆମର ବୁଝିବାଟା ଯେପରି ଅଗ୍ରସର ହୁଏ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବୋଧ ଅନୁଯାୟୀ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବ ପକ୍ଷରେ ଅନୁରୂପ ବୋଧ ଆସେ ତାହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ । ବନ୍ଧୁ ରହିବାକୁ ହେଲେ, ଚାଲିବାକୁ ହେଲେ, ଆଚରଣ କରିବାକୁ ଗଲେହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଏହି ବିଶ୍ୱଜଗତ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ **adjustment** (ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ) କରି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ । ଆଉ ତାହା ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଆପଣଙ୍କର ଆପଣଙ୍କ ଭଳି, ବିରାଡ଼ିର ବିରାଡ଼ି ଭଳି, ଗୋଟିଏ ପୋକର ପୋକ ଭଳି । **Environment** (ପରିବେଶ) ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଗୋଟିଏ **conception** (ଧାରଣା) ନ ରହିଲେ କୌଣସି ଜୀବହିଁ ତାହା ଭିତରେ ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ଚିଷି ରହିପାରେ ନାହିଁ । ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ସବୁ ଜୀବହିଁ କର୍ମ କରି କରି, ଅନେକ ଥର ଠକି-ଠକି ଶିକ୍ଷା କରିଥାଏ । ନୂତନ କୌଣସି ପରିବେଶ ଆସିଲେ, ପ୍ରଥମଟି ସେଠାକାର ସଙ୍ଗରେ ଖାପଖୁଆଇ ନେବାପାଇଁ ଯେପରି ଏକ **conscious effort** (ସଚେତନ ଚେଷ୍ଟା) ଲାଗେ । ପରେ ପରେ ସବୁକିଛି **adapted** ଓ **adjusted** (ସୁସମଞ୍ଜସ ଓ ସୁବିନ୍ୟସ) ହୋଇଉଠେ । କୃଷ୍ଣ ଠାକୁରଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ସେ ଚିର ନବୀନ, ତାହାମାନେ ତାଙ୍କର ନିତ୍ୟ ନୂଆ ନୂଆ ବୋଧ ସୃଷ୍ଟି ହେବାର ଅନ୍ତ ନାହିଁ, ଆଉ ସେହି ନୂତନତ୍ୱ ସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ କରି ଚାଲିବାର ଶକ୍ତିର ମଧ୍ୟ ଶେଷନାହିଁ । ସବୁଟା ଯେପରି ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଲୀଳାପରି ସତଃ, ସହଜ ଓ ଅନାୟସସାଧ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଛି । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ନବକିଶୋର ନଟବର ବୋଲି ମନେହୁଏ । ସେ ସର୍ବଦା ପୁରାତନ ମଧ୍ୟରେ ସତ୍ୟର ନୂଆ ନୂଆ ରୂପ ଦେଖୁଥାନ୍ତି । ପୁଣି, ଯେକୌଣସି ନୂତନତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଶାଶ୍ୱତ ଯାହା ତା’ରହିଁ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସେ ବୋଧ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ଚିର-ଚେତନ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଚୈତନ୍ୟର ବିକାଶ ତ ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ହେଲା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆମ୍ଭେମାନେ ଏହି ରକମ ଭାବୁ । ମୋ ବୋଧରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ମୁଁ କୁହେ- **The world appears as cosmos to me** (ଜଗତଟି ମୋ ନିକଟରେ ସୁଶୃଙ୍ଖଳିତ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ) । ତେବେ ଏହି କଥା ମୁଁ କହି ପାରେ ନାହିଁ ଯେ ଅନ୍ୟ କାହାଠାରେ ଏପରି ପ୍ରତୀକ୍ଷମାନ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେପରି କାହାରିକୁ **ignore** (ଅବହ୍ନା) ନକରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ **include** (ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ) କରି ଭାବି ଥାଉ, ଏହି ପ୍ରକାରର ଭାବନା ଅନ୍ୟ କେହି ହେଲେ କ’ଣ ଭାବିଥାଏ ? କଥା କହିବାର ଶକ୍ତି, ସ୍ମୃତି ଶକ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି କ’ଣ ଅନ୍ୟ କାହାରି ମଧ୍ୟରେ ପରିଦୃଶ୍ୟ ହୁଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଉଦାସ ଭରା ଭଙ୍ଗିରେ କହିଲେ- **God knows** (ଶୁଣିବ ଜାଣନ୍ତି) ।

ଅନ୍ଧ ଚିକିଏ ରହିଯାଇ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ପୁଣି କହିଉଠିଲେ- ଏହି ସମସ୍ତ କଥାର ଠଉର ପାଇ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ କହି ହୁଏ ନାହିଁ, ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଠାରୁ **wiser** (ବିଜ୍ଞତର) ନା ଆମେ ତାହାଠାରୁ **wiser** (ବିଜ୍ଞତର) । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ତାହାର ଦୁନିଆ ଦେଇ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ଜାଣିଲେ, ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲେ ମନେହୁଏ ରହସ୍ୟର ଥଳ-କୁଳ ନାହିଁ, ବଡ଼-ଛୋଟ କାହାକୁ କେଉଁ ଭାବରେ କହିବି । ସବୁକିଛି ତ ତାଙ୍କର ଅନନ୍ତ, ବିଚିତ୍ର ଖେଳ । ଶୁଣିଛି ପୂର୍ବକାଳେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଇତର ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଭାଷାରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆ ହେଉଥିଲା । ଆଜି କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭମାନେ ଏହି ବ୍ୟାପାରରେ କୌଣସି ଖବର ରଖୁନା । କାହାର ଯେ କେତେ ଜ୍ଞାନ ଓ ବୋଧ ବାହାରୁ କିପରି ବୁଝାପଡ଼ିବ କୁହନ୍ତୁ ତ ! ହୁଏ ତ ଏହି କାଉଟା କା-କା କରି ତାକି ମୋତେ କେଉଁ ମଙ୍ଗଳଜନକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜଣେଇ ଦେଉଛି । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଠି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବୋଧର ଦରଜା ବନ୍ଦ, ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଁ କିପରି ବୁଝିବି ସେ ମୋତେ କ’ଣ କହିବାକୁ ଚାହୁଁଛି, ବାସ୍ତବରେ ସେ ମୋର କେତେ ବଡ଼ ବାନ୍ଧବ !

ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତା- ଆମ୍ଭେମାନେ ମନୁଷ୍ୟର ବି ବୁଝୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଅନେକ କିଛି ବୁଝିଥାଉ - ଏହାହିଁ ତ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଶ୍ରେଷ୍ଠତ୍ୱ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏହା ହିଁ ଆମର ଆଦୁପ୍ରସାଦ ।

ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତା- ପକ୍ଷୀ ତାହାର ଡେଣା ଉପରେ ଭାର ରଖି ଉଡ଼ିଚାଲେ, ଏହାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ମଣିଷ **aeroplane** (ଉଡ଼ାଜାହାଜ) ନିର୍ମାଣ କଲା। ମଣିଷର ବୁଦ୍ଧି ଓ ଶକ୍ତିର କ'ଣ ଶେଷ ଅଛି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **Aeroplane** (ଉଡ଼ାଜାହାଜ) ପ୍ରୟୋଜନ ପଡ଼ିବାରୁ ନିର୍ମାଣ ହେଲା। ତାହାକୁ ଆମେମାନେ **utilise** (ବ୍ୟବହାର) କରି ପାରୁ। ଏହାଦ୍ୱାରା ଆମର ବିଶେଷ କ'ଣ ହେଲା ? ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷୀର ଡେଣା ଦୁଇଟି କିନ୍ତୁ ତାହାର ନିଜସ୍ୱ। ଏହି ଉଦ୍ଭାବିତ ଜିନିଷଟି ମଧ୍ୟ ପକାଇ ଦେବାର ବସ୍ତୁ ନୁହେଁ। ଆଉ, ବିଜ୍ଞାନର ଉନ୍ନତି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯଦି ମଣିଷର ଚରିତ୍ର ଓ ହୃଦୟ-ମନର ଉନ୍ନତି ନହୁଏ, ତାହାହେଲେ କିନ୍ତୁ ହେବ ନାହିଁ।

ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତା - ମଣିଷ **monster** (ଦୀର୍ଘକାୟ ଜନ୍ତୁ) ହେବନାହିଁ, ସେ ତାହାର **cerebral development** ଓ **manipulation** (ମସ୍ତିଷ୍କ ଶକ୍ତିର ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ)ର ଭିତର ଦେଇ ତାହାର ପ୍ରୟୋଜନ ସିଦ୍ଧ କରିବ। ଏହିସବୁ ତ ଆମ ପାଖରେ ରହିଛି। ତାହାଛଡ଼ା ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ଏକମାତ୍ର କ୍ଲାସିକାଲ ତୁଲ୍ୟ ମଣିଷର ଆବିର୍ଭାବ ଦେଖାଯାଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୋର ମନେ ହୁଏ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବି ହୁଏତ ଉଦ୍ଭାତା ଆସିଥାନ୍ତି। ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିବା ଓ ବୁଦ୍ଧି ପାଇବାର କୌଶଳ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥାନ୍ତି। ପରମପିତାଙ୍କର କର୍ମାଚରଣର ମହିମା ବିଶ୍ୱ ଦୁନିଆର ସବୁକିଛିକୁ ନେଇ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ସଜ୍ଜିବାନନ୍ଦ-**Standard** (ମାପକାଠି) ଦେଇ କିଏ **more evolved** (ବେଶା-ବିବର୍ଜିତ) ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- **Standard** (ମାନଦଣ୍ଡ) ତ ଆମେମାନେ କରି ନେଇଛୁ।

ପ୍ରଶ୍ନ- ସଜ୍ଜିବାନନ୍ଦର **standard** (ମାନଦଣ୍ଡ) ଯାହା କରି ନେଇଛି, ତାହା କ'ଣ ଠିକ୍ ହୋଇନାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏହି ପ୍ରକାର **standard** (ମାନଦଣ୍ଡ) କରା ହୋଇଛି **wisely** ଓ **widely** (ପ୍ରାକ୍ଷତା ସହକାରେ ଓ ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ)। ଏହି ସଜ୍ଜିବାନନ୍ଦ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ପରିଦୃଶ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୮.୫.୧୯୪୮

॥ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ କେତେବେଳେ ଆସେ ଆସେ ଫୁଟି ଉଠେ ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ- ମାୟାବାଦର ବକ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ ତାହା ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ। ତେବେ ମୋର ମନେ ହୁଏ ମାୟାଶକ୍ତିକୁ ଯଦି ସାକାର କରାଯାଏ, ତାହାହେଲେ ତ ଅଦୈତ୍ୟବାଦ ରହେ ନାହିଁ। ବ୍ରହ୍ମ ଓ ମାୟା ଏହି ଦୁଇଟି ଜିନିଷକୁ ସାକାର କରିବାରୁ ଦୈତ୍ୟବାଦ ଆସି ପହଞ୍ଚେ। ମୁଁ ଏହି ରକମର ବୁଝେ - ଯେପରି ମୁଁ ଅଛି ଆଉ ମୋ ସହିତ ମୋର ବୃତ୍ତି ରହିଛି, ମୁଁ ନଥିଲେ ମୋର ବୃତ୍ତି ରହେ ନାହିଁ। ମୁଁ ରହିଲେ ହିଁ ମୋର ବୃତ୍ତିର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସମ୍ଭବ। ତେଣୁ ମୋର କୁହା ଅଛି - “ସ-ଅୟନସ୍ତୁତ ବୃତ୍ତ୍ୟଭିଧାନ-ତପସ୍ୟାୟ ଗତି ଓ ଅସ୍ତି ଅଧିକାର ହଇଲ”। ମୁଁ ରହିଲେ ହିଁ ମୋର ବୃତ୍ତିର ଅଭିଧାନ କରିପାରେ। ତେଣୁ ମୁଁ ବୁଝେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକର ହିଁ ସତ୍ତା ଅଛି, ସେହି ସତ୍ତା ସଦ୍‌ସତ୍ୟର ଅଧାନ ହିଁ ହେଉ ବା ତାରା ଅଧିଷ୍ଠିତ ହିଁ ହେଉ। ଏହି ସତ୍ତାକୁ ଅତୁଟ ଭାବେ ରକ୍ଷା କରିବାହିଁ ଧର୍ମ, ଆଉ ତାହାପାଇଁ ଲାଗେ ବୃତ୍ତିର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ। ଜ୍ଞାନ ବିଚାରରେ ଯେ ବୃତ୍ତିର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହୋଇ ନ ପାରେ, ତା'ନୁହେଁ, ତେବେ ତାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ, ମାତ୍ର ଗୁରୁଭକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ତାହା ଅତି ସହଜରେ ହୋଇପାରେ। ଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଚଳନ ଓ କରଣର ଭିତର ଦେଇ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ ଆସେ ଆସେ ଫୁଟି ଉଠେ। କିନ୍ତୁ ନିଜଜ୍ଞ ତତ୍ତ୍ୱଲୋଚନାର ଭିତର ଦେଇ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ ଉପଲବ୍ଧ ଭିତରେ ଆସି ପାରିନଥାଏ। ଆଉ, ଯାହା ଉପଲବ୍ଧର ଭିତରେ ଆସେ ନାହିଁ, ତାହା କେବେହେଲେ ବି ଚରିତ୍ରଗତ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୯.୫.୧୯୪୮

॥ ଷଡ଼ଦର୍ଶନ କିପରି ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ - ଷଡ଼ଦର୍ଶନ କେଉଁ ପ୍ରକାରରେ ହୁଏ ? ଏକଦର୍ଶନ ହିଁ ତ ହେବା ଉଚିତ। ସତ୍ୟ ତ କେବେହେଲେ ଏକ ଛଡ଼ା ଦୁଇ ନୁହେଁ। ତାହା ହେଲେ ତାର ଦର୍ଶନଟି ଭିନ୍ନ-ଭିନ୍ନ ରକମର ହେବ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୁଁ ବୁଝେ ଷଡ଼ଦର୍ଶନ ହେଉଛି **six phases of observation** (ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣର ଛଅ ରକମର ପର୍ଯ୍ୟାୟ)। ଧରାଯାଉ, ଏକହିଁ ମାଟି ତାକୁ କୁମ୍ଭାର ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟରେ ଦେଖୁଛି, କୃଷକ ଅନ୍ୟ ଏକ ଦୃଷ୍ଟରେ ଏକଦୃଷ୍ଟି, **Botanist** (ଉଦ୍ଭିଦବିଦ୍)ଆଉ ଏକ ଦୃଷ୍ଟରେ ଦେଖୁଛି, **chemist** (ମୃତ୍ତିକା ରସାୟନବିଦ୍) ଭିନ୍ନ ରକମ ଦୃଷ୍ଟରେ ଦେଖୁଛି,

Geologist (ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍) ସେ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗିରେ ଦେଖୁଛି, କବି ଯେ- ସେ ଦେଖୁଛି ତାହାର କଳ୍ପନାର ଦୃଷ୍ଟିଦେଇ । ଏହି ରକମ କେତେ ରକମାରି ଭଙ୍ଗୀ ରହିଛି ।

ଉଦାହରଣ- ଏତେ ରକମର ଦାର୍ଶନିକ ମତବାଦ ଅଛି ବୋଲି ମନେହୁଏ ଏହି ଗୁଡ଼ିକ କୌଣସିଟାହିଁ ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ବିଜ୍ଞାନ ଯେପରି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ଜ୍ଞାନ ଦିଏ, ଦର୍ଶନ ଯଦି ଠିକ୍ ହୁଏ, ତାହାବି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସେହିଭଳି ସୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ଜ୍ଞାନର ସନ୍ଧାନ ଦେବ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ପ୍ରତ୍ୟେକଟାହିଁ ତାହା ଭଲ ଠିକ୍ । ଯାହା ମଧ୍ୟରେ ସତ୍ୟର ଏକ ଦିଗର ପରିଚୟ ପାଉ, ତାହାକୁ ଠିକ୍ ନୁହେଁ ବା ଅସତ୍ୟ ବୋଲି ବରବାଦ କରିଦେଲେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଅନେକ ଦିଗରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବୁ । ତେଣୁ ଆଂଶିକ ସତ୍ୟକୁ ଯଦି ଆମ୍ଭେମାନେ ସତ୍ୟର ଏକମାତ୍ର ସମଗ୍ର-ରୂପ ବୋଲି ଜାହିର କରିବାକୁ ଚାହୁଁ ଏବଂ ଅନ୍ୟର ବାସ୍ତବ ବୋଧ ଓ ଦର୍ଶନକୁ ଅଳୀକ ବୋଲି ନଷ୍ଟ କରି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁ, ତାହାହେଲେ ଭୁଲ ହେବ । ବିଭିନ୍ନ ଅନ୍ଧମାନଙ୍କର ହାତୀ ଦେଖା ସମୟରେ ଅଭିଜ୍ଞତାର ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ନିଜସ୍ୱ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ବାଗବିତଶ୍ରୀର କଥା ଶୁଣାଯାଏ, ତାହା ଏହି ଧରଣର ଭୁଲର ନମୁନା ବିଶେଷ । ଜଣେ କହେ ମୁଁ ସହସ୍ରେ ହାତୀର ଦେହ ସ୍ପର୍ଶ କରି ବୋଧ କରିଛି ହାତୀ ଦେହବାକୁ କୁଲାଭଳି, ଅନ୍ୟ ଏକ ଜଣ କହେ ମୁଁ ମୋର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ୍ୟ ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ କହୁଛି ହାତୀ ଗୋଟିଏ ବିରାଟ ଜଳର ହାଣ୍ଡି ଭଳି, ତୃତୀୟ ଜଣକ କହେ ମୁଁ ହାତୀର ଦେହରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଟିପି-ଟିପି ଦେଖୁଛି ହାତୀଟି ଏକ ଖମ୍ବ ଭଳି, ଅନ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ଥିଲେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱ ସ୍ୱ ସାମାବଦ୍ଧ ଅନୁଭବ ଅନୁଯାୟୀ ଜୋର ଦେଇ କହନ୍ତି ହାତୀଟି ଏଇ-ଏଇ ରକମର ଦେହବାକୁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ତାହାର ନିଜସ୍ୱ ବୋଧଟାକୁ ଏକମାତ୍ର ସତ୍ୟ ବୋଲି ଧରିନେଇ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ କଥା ମିଥ୍ୟା ବୋଲି ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ନେଇ ତୁମ୍ଭଲିକାଣ୍ଡ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମାରାମାରି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଖାଦିଏ । ସେତେବେଳେ ଏକ ସୁସ୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିସମ୍ପନ୍ନ ଲୋକ ଯେକି ଗୋଟିଏ ହାତୀକୁ ପୁରାପୁରି ଦେଖୁଛି, ସେ ଆସି ସେମାନଙ୍କର ବିବାଦକୁ ମେଣ୍ଟାଇ ଦିଏ । ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇ କହେ - ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର କଥା ଅଂଶତଃ ସତ୍ୟ କିନ୍ତୁ ସେହି ମନ୍ତବ୍ୟ ପୁରାପୁରି ଠିକ୍ ନୁହଁ । ସେ ସେତେବେଳେ ହାତୀର ପୁରା ଦେହର ବର୍ଣ୍ଣନା ଦେଇ ସେମାନଙ୍କର ପରସ୍ପର-ବିରୋଧୀ

ଉଦ୍ଭବୁଦ୍ଧିକର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଦେଖାଇ ଦିଏ । ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ଝଗଡ଼ା ତ୍ୟାଗକରି ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ବନ୍ଧୁଭାବରେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିନ୍ତି ।

ଉଦ୍ଭବ୍ୟକ୍ତି - ପ୍ରକୃତ ଦ୍ରଷ୍ଟାହିଁ ତ ଏହି ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ କରିପାରନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆଦିମ ଏକଙ୍କୁ ଯେ with his being (ତାହାର ସଭା ଦେଇ) ସବୁ ଦିଗରୁ ସବୁ ପ୍ରକାରରେ ଦର୍ଶନ କରିଛନ୍ତି ବା ଦେଖୁଛନ୍ତି - **analytically and synthetically** (ବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ସଂଶ୍ଳେଷଣ ସହକାରେ), ସେହି ଷଡ଼ଦର୍ଶନ ଦୃଷ୍ଟିପାରନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସମନ୍ୱୟ ଦେଖାଇ ପାରନ୍ତି । କେବଳ ଏହା ନୁହଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସମ୍ମତ ଜୀବନଦୃଷ୍ଟିର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଧ୍ୟାବନ କରି ତାହାକୁ ତାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ପଥରେ ସାର୍ଥକତାର ଦିଗରେ ପରିଚାଳିତ କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ସେ ଲାଭ କରିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ଉଦ୍ଭବଗଣର ବେଭାପୁରୁଷହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅନୁସରଣୀୟ ।

ଉଦ୍ଭବ୍ୟକ୍ତି- ରକ୍ଷିମାନେହିଁ ତ ଷଡ଼ଦର୍ଶନ ପ୍ରଣେତା, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁଭୂତି ମଧ୍ୟରେ ଏତେ ବିରୋଧ ରହିବ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଏକ-ଏକ ରକ୍ଷିଙ୍କର ଏକ ଏକ ଦର୍ଶନ, କିନ୍ତୁ ସେହି ସମସ୍ତ ରକମାରି ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଏକ ଅଟେ । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ତାଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ମୂଳ ସତ୍ୟର ଉପଲବ୍ଧ ପଥରେ ଚାଲିଛନ୍ତି ଏବଂ ଯେ ଯେପରି ଯେତେଟା ଉପଲବ୍ଧ କରିଛନ୍ତି ସେ ସେହିଭଳି ସେତେଟା ତାଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ରକମର ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ।

ଉଦ୍ଭବ୍ୟକ୍ତି - ଗୋଟିଏ ଦର୍ଶନକୁ ଖଣ୍ଡନ କରିହିଁ ତ ଆଉ ଏକ ଦର୍ଶନ ଗଢ଼ି ଉଠିଛି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଖଣ୍ଡନ ନୁହେଁ, ଯେଉଁଠାରୁ ଯେତେ ଟିକକ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ, ସେହି ଟିକକ ଉପରେ କୋର ଟିଆ ଯାଇଛି; ଅନ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୁହାଯାଇ ନାହିଁ । ଯେପରିକି ଆପଣଙ୍କ ଗୃହଠାରୁ ଏହି ଗୃହର କେତେକ ଅଂଶ ଦେଖାଯାଉଛି, ଆଉ କେତେଟା ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ । ଯେ ଏହିଠାରୁ ଯାହା ଦେଖୁଛି, ସେ ତ ସେହି ପ୍ରକାରର ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବ ।

ଉଦ୍ଭବ୍ୟକ୍ତି- କିନ୍ତୁ ଯେ ଏହି ବଡ଼ାଳ - ବାଂଲୋର (ଏହି ଗୃହର) ସବୁଟାକୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି ସେ ତ କେବଳ ସେହିପରି କହିବେ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଯେ ସବୁଟାକୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି, ସେ ହିଁ କେବଳ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ କରାଇ ପାରନ୍ତି ।

॥ କାଳ ସମସ୍ତକାଠାରୁ ବଳବାନ- ଏହି କଥାର ମାନେ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ - କାଳ ସମସ୍ତକାଠାରୁ ବଳବାନ- ଏହି କଥା ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି, ତାହାର ମାନେ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- କାଳ ମାନେ, ମୋର ମନେ ହୁଏ, ଶାୟିତାନ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରବୃତ୍ତି- ଅଭିଭୂତି, ଯାହା ସରାକୁ ବିଦାର୍ଷ କରେ, ବିଶାର୍ଷ କରେ, ପତିତ କରାଏ। ବନ୍ଧଜୀବ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଝେଁକା ହୋଇ ଜନ୍ମଲାଭ କରେ ଏବଂ ପ୍ରବୃତ୍ତିଲିସାର ପରିପୁରଣରେ ହିଁ ଜୀବନ ଧାରଣ କରେ। ପ୍ରାୟ ସବୁ କାଳରେ ଏହି ଧରଣର ଲୋକମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଆଉ, ସେହିମାନେ ହିଁ ବଞ୍ଚିବା ଓ ବଢ଼ିବାର ପ୍ରତିକୂଳ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାନ୍ତି। ସେହି ପ୍ରବଳ ସ୍ରୋତର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉତ୍ସମୁଖୀ, ସତ୍ୟପ୍ରୋକ୍ତ ଜୀବନ ଚଳଣାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ କଠିନ କାମ। ବହୁ ଇଷ୍ଟପ୍ରାଣ ମଣିଷର ସଂହତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ବିନା ଏହା ହେବାର ନୁହଁ। ଏହା ପାଇଁ ଯେପରି ଆବଶ୍ୟକ ଯଜନ- ସମନ୍ୱିତ ଯାଜନ, ସେହିଭଳି ଆବଶ୍ୟକ ସୁବିବାହ ଓ ସୁଜନନ। ନହେଲେ ନିସାର ନାହିଁ।

ଉଦ୍ଭବ୍ୟକ୍ତି- “କାଳୋହସ୍ତୀ ଲୋକକ୍ଷୟକୃତପ୍ରବୃତ୍ତୋ ଲୋକାନ୍ ସମାହର୍ତ୍ତମିହ ପ୍ରବୃତ୍ତ”- ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଏହି ପ୍ରକାରର ଭୟଙ୍କର କଥା କାହିଁକି କହିଲେ ? ମନୁଷ୍ୟକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବା ତ ତାଙ୍କର ଅସଲ mission (ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ)।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଭଗବାନଙ୍କର ଆଉ ଏକ ନାମ ବିଧି। ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ବଞ୍ଚିବା ବଢ଼ିବାର ବିଧିକୁ ଅବହେଳା କରି ଆତ୍ମବିନାଶର ବିଧି ସମ୍ମତ ପଥକୁ ଅନୁସରଣ କରିଚାଲେ, ସେତେବେଳେ ପରମପିତା ଦୟାପରବଶ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କୁ ସେହି ପଥରୁ ପ୍ରତିନିବୃତ୍ତ କରି ସତ୍ପଥରେ ପରିଚାଳିତ କରିବାକୁ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ଚେଷ୍ଟା କରିଥାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଯଦି ତାଙ୍କର କଥାକୁ କର୍ଣ୍ଣପାତ ନକରେ; ସେତେବେଳେ ନିଜ କର୍ମଫଳର ବିଧି କରାଳରୂପ ଧାରଣ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ବିନାଶ କରିବା ଛଡ଼ା ଆଉ ଅନ୍ୟଗତି କିଛି ପାଏ ନାହିଁ। ମୂଳକଥା, ଦୁର୍ଦ୍ଦମନାୟ ମରଣ ନିଶା ଓ ମାରଣ ନିଶା ଯେଉଁଠି ମଣିଷକୁ ନିଃଶେଷରେ ପାଇ ବସେ, ସେଠାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇବାର କୌଣସି ପଥ ପରମପିତାଙ୍କ ହାତରେ ନଥାଏ। ଭଗବାନ ମଣିଷକୁ ଇଚ୍ଛା ଶକ୍ତିର ସାଧନତା ଦେଇ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି। ତେଣୁ ସେ ଯଦି ଖୁଆଲ ବଶରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପୂଜା ନ ଦିଏ ଭଗବାନ ସେଠାରେ ନିରୁପାୟ। ତେବେ ଅପରର କ୍ଷତି ସାଧନର ବଦ୍ଧ ଖେଆଲ ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର

ପ୍ରବଳ ହୋଇଉଠେ, ପ୍ରକୃତିହିଁ ତାକୁ ସାବାଡ଼ କରିଦିଏ। ସୃଷ୍ଟି ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଭଗବାନଙ୍କର ଏହି ବିଧାନ। ବିହିତ ଅସତ୍ ନିରୋଧ ହିଁ ଧର୍ମ। ଯେଉଁପରି ଭାବେ ସତ୍ତ୍ୱଚଳନରେ ଚାଲିବା ଉଚିତ ଓ ଅସତ୍ତ୍ୱ ଚଳନକୁ ନିରୋଧ କରିବା ଉଚିତ, ସମାଜର ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ଯଦି ତାହା ପାଳନ କରନ୍ତି, ତେବେ ସମାଜରେ ଅସତ୍ତ୍ୱଚଳନ ପ୍ରଶ୍ନସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଅତି ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଉଠି ପାରେ ନାହିଁ। ଚନ୍ଦ୍ରାଗା ଅସତ୍ତ୍ୱ ଲୋକମାନେ ରକ୍ଷା ପାଆନ୍ତି, ସମାଜ ମଧ୍ୟ ବଞ୍ଚିରହେ। ଯେଉଁମାନେ ସ୍ୱାର୍ଥ, ସୁନାମ ଓ ତଥାକଥିତ ଶାନ୍ତିଲାଭ ପାଇଁ ଅନ୍ୟାୟର ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଜ୍ଜତ ପ୍ରତିବାଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନେ ନିଜର, ଅନ୍ୟାୟକାରୀର ଓ ସମାଜର ଶତ୍ରୁ। ଯେଉଁମାନେ ଭଲ କରି ସବୁ ଜିନିଷକୁ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କର କଥା ଅଲଗା। କିନ୍ତୁ ଯେଉଁମାନେ ବୁଝିପାରୁ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅସତ୍ତ୍ୱ ଚଳନକୁ ପ୍ରଶ୍ନସ୍ପଷ୍ଟ ଦିଅନ୍ତି, ସେମାନେ ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ଶାୟିତାନର ସେବା କରନ୍ତି।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୯.୫.୧୯୪୮

॥ ଗୁରୁଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଳନର ପଥରେ ପ୍ରଧାନ ଅନ୍ତରାୟ କ'ଣ ॥

ଜଣେ ପଚାରିଲେ- ଗୁରୁଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଳନ କରିବା ପଥରେ ପ୍ରଧାନ ଅନ୍ତରାୟ କ'ଣ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଅନ୍ତରାୟ ଆଉ କ'ଣ ? ଅନ୍ତରାୟ ମନ, ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜର ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ-ପଛଟାଣ ଯାହାକୁ କୁହାଯାଏ। ଗୁରୁଙ୍କୁ ଯେ ଭଲ ପାଏ, ଗୁରୁଙ୍କୁ ଖୁସି କରିବାର ପ୍ରଲୋଭନ ଯାହାର ପ୍ରବଳ ଥାଏ, ସେ ଗୁରୁଙ୍କର ଆଦେଶ ପାଳନ ନକରି ରହି ପାରନ୍ତା। ନିଜର ଖେଆଲ ଖୁସି ଓ ଅସ୍ୱପାଶକୁ ଯେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇଚାଲେ ସେ କିନ୍ତୁ ପାରି ଉଠେ ନାହିଁ।

ଉଦ୍ଭବ୍ୟକ୍ତି - ଅସ୍ୱପାଶ କ'ଣ ? ଅସ୍ୱପାଶ କ'ଣ କରିଥାଏ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଅନୁଲେଖକ ଆଡ଼କୁ ସ୍ନେହଭରା ଦୃଷ୍ଟିଦେଇ କହିଲେ - ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୋର ଯାହା କୁହା ଅଛି ତାହା ନିଜେ ପଢ଼ି ଏହାକୁ ଶୁଣାଅ।

ତାହା ପାଠକରି ଶୁଣା ହେଲା - ଅନ୍ତଃକରଣରେ ଉଚିତ ବୋଲି ଯାହା ଉଦୟ ହୁଏ, ତାହା କରିବାକୁ ଦିଏ ନାହିଁ କିଏ ଜାଣ ? ମଣିଷର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ନିରୋଧପ୍ରବୃତ୍ତି ବା ଭାବ। ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତି ବା ଭାବ ଆଠ ପ୍ରକାରର ପ୍ରକୃତି ରୂପ ନେଇ କର୍ମ ପ୍ରେରଣାକୁ ନିରୋଧ କରିଥାଏ, ତାହା ହେଉଛି- ଘୃଣା, ଲଜ୍ୟା, ମାନ,

ଅପମାନ, ମୋହ, ଦମ୍ଭ, ଦେଷ ଆଉ ପୈଶ୍ବନ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଖଳତା ବା କୁରତା, ଆଉ ଏହି ସବୁକୁ ବୋଲାଯାଏ ଅଷ୍ଟପାଶ। ତେଣୁ ନିରୋଧର ଭାବଟାକୁ ଯେପରି କରି ହେଉ ଉଡ଼ାଇ ଦେଇ କରିବାର ପ୍ରେରଣାକୁ ଯେ ମୁକ୍ତ ଚଳନରେ ଚଳାଇ ନେଇ ପାରେ, ସେହି କେବଳ ପାରେ।

ଏହାପରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପଚାରିଲେ - ବୁଝି ପାରିଲୁ ?

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି - ଆଜ୍ଞା, ହଁ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୧.୫.୧୯୪୮

॥ ନିରନ୍ତର ଈଶ୍ବରୀୟ ସ୍ମୃତି ଜାଗ୍ରତ ରଖିବା କିଭଳି ସମ୍ଭବ ॥

ଦୁଇଜଣ ବହିରାଗତ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ସହିତ ଭକ୍ତିତତ୍ତ୍ବ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠିଲା। ନିରନ୍ତର ଈଶ୍ବରୀୟ ସ୍ମୃତି ମନେ ଜାଗ୍ରତ ରଖିବା ସମ୍ଭବ କି ନୁହେଁ ଏବଂ ତାହା କେଉଁଭାବେ ସମ୍ଭବ - ଏହାହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଜ୍ଞାତବ୍ୟ ଥିଲା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଉପରେ ବୁଦ୍ଧିଫଳ ଟାଣ ରହିଲେ 'ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଆଡ଼େ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼େ, ସେହି ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସ୍ମୃତିର ହୁଅନ୍ତି' - ଏହି ପ୍ରକାରର ଅବସ୍ଥା ହୋଇ ଉଠେ। ଯାହା ଦେଖୁଛି, ସେହି କ୍ଷଣି ତାହାର ମନେ ହେଉଛି - ଏହି ବସ୍ତୁଟି ତାଙ୍କର (ଇଷ୍ଟଙ୍କର) କେଉଁ କର୍ମରେ ଲାଗିପାରେ କି ନାହିଁ, ଏହାଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କୁ କିପରି ନିର୍ଦ୍ଦିତ କରା ଯାଇ ପାରେ। ଗୋଟିଏ ତାଳିମ ଗଛର ଫୁଲ ଦେଖି ହୁଏତ ତାହାର ମନେ ହେଉଛି, ସେ ତାଳିମ ଖାଇବାକୁ କେତେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି; ତାଙ୍କର ଅଧରଟି, କିମ୍ବା ପାଦର ତଳଟି ଦେଖିବାକୁ ଠିକ୍ ଏହି ତାଳିମ ଫୁଲ ପରି କେତେ କୋମଳ, ମନଲୋଭା। ଆଉ **Beloved** (ପ୍ରେମୀ) ଯଦି ଦେହ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ କେବଳ ମନେପଡ଼େ - ସେ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ବସୁଥିଲେ, ଏହି ଠାରେ ହିଁ ସ୍ନାନ କରୁ ଥିଲେ, ଏହି ଢଙ୍ଗରେ ଚାଲୁଥିଲେ, ଏହି ପ୍ରକାର ଭଙ୍ଗିରେ କଥା କହୁଥିଲେ, ଏହି ଭାବରେ ଖାଉଥିଲେ, ଏହି ପ୍ରକାରର ଜିନିଷ ପସନ୍ଦ କରୁଥିଲେ, ଏହି ସମୟରେ ସେ ନିଦ୍ରା ଯାଉଥିଲେ, ଏହି ପ୍ରକାରର ହସୁଥିଲେ, ହସିବା ସମୟରେ କେତେ ସୁନ୍ଦର ଶୋଭା ପାଉଥିଲା ତାଙ୍କର ମୁହଁଟି। ଗୋଟିଏ ପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଏହିପରି ଅଫୁରତ ସ୍ମୃତି ଭାସିଉଠେ ତାହାର ମନର ପରଦାରେ। ଯେପରିକି ବାୟୋସ୍କୋପର ରାଲ ପର - ପର ଗତି କରୁଛି। କେତେ ମଧୁର ଲାଗେ ସେହିସବୁ ସ୍ମୃତିର ଅନୁଧ୍ୟାନ। ସେହିଥିରେହିଁ ତୁମ୍ଭ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ। ସେ (ସେହି ପ୍ରେମୀ)

ଯେପରି ମନ ମଧ୍ୟରେ ଲାଗିହିଁ ରହିଛନ୍ତି, ସେ ଯେପରି ଜୋର କରି ଜଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି ସାରାଟି ଅସ୍ତିତ୍ବରେ, ଭୁଲି ଯିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ନାହିଁ।

ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ଭଦ୍ରଲୋକ କହି ଉଠିଲେ - ଏହାତ ଏକ ରକମର ମାୟା।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମାୟାଟା ଜନ୍ମାଇବା ଉଚିତ କେବଳ ତାଙ୍କରି ଉପରେ। ସେହିଥିରେହିଁ ଥାଏ ମୁକ୍ତି। ମାୟା କଥାର ମାନେ ପରିମିତ। ସନ୍ତାନକୁ ପରିମାପିତ କରିଦିଅନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କୁ ବୋଲାଯାଏ ମାଆ, ଆଉ ସନ୍ତାନର - ଜୀବନ-ବାଜ ବପନ କରି ଦିଅନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କୁହିଁ ବୋଲାଯାଏ ବାପା।

ଅସ୍ବଚିକିଏ ତୁମ୍ଭ ରହି - ଚିକିଏ ଆଉ ଆଡ଼କୁ ଝୁଙ୍କି ବସି ନିଗୁଡ଼ କଣ୍ଠରେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭଙ୍ଗୀରେ ଠାକୁର କହି ଚାଲିଲେ - ଆରେ! ଏତେ ସେତେ କିଛି ନୁହଁ। ମୂଳ କଥା - ତାଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରବଳ ଟାଣ ହେବା ଦରକାର ଓ ତାଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ତି ସୁଖ ପାଇଁ ସବୁକିଛି କରି ଚାଲିବା ଆବଶ୍ୟକ; ଯେପରି ଆମ୍ଭେମାନେ ଆମର ସ୍ବା ଓ ପିଲାଛୁଆଁଙ୍କ ପାଇଁ କରିଥାଉ କିମ୍ବା ଗୋଟିଏ ଭଲ ପିଲାଟି ଯେପରି ତାହାର ମାଆ-ବାପା ପାଇଁ କରିଥାଏ। ଏହି ପ୍ରକାର ଆମ୍ଭେମାନେ ପ୍ରାୟତଃ କରିଥାଉ। ଏହି ପ୍ରକାର କର୍ମରେ ଆମ୍ଭେ ଅନେକ ଚିର ଅଭ୍ୟସ୍ତ। ଏହିପରି ଇଷ୍ଟ ଗୁରୁଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଚାଲିଲେ ହିଁ ହେଲା, ଏବଂ ସାଧ୍ୟମତ ଏହି ପ୍ରକାର କରିବାଟା କ୍ରମାଗତ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ଚାଲିଲେହିଁ ହେଲା। ଏହାହିଁ ପ୍ରକୃତ ଯୋଗ, ଏହାହିଁ ପ୍ରକୃତ **concentration**; (ଏକାଗ୍ରତା), ସାଧନା ମାନେହିଁ ଏହାକୁ ବୁଝାଏ। ଏହାକୁହିଁ ଅନ୍ୟ ଭାଷାରେ କୁହାଯାଏ "ତଳପସ୍ତଦର୍ପଭାବନା" - ଯାହା ଦୀକ୍ଷାର ଉପଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ବିଧିମାର୍ଗିକ କରିବାକୁ ହୁଏ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୨.୫.୧୯୪୮

॥ ମନ ସ୍ଥିର କରିବା ମାନେ କ'ଣ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ମନ ସ୍ଥିର କରିବାମାନେ ଅନେକ ଭାବନ୍ତି ମନରେ କୌଣସି ଚିନ୍ତା ଦେଖା ଦେବନି। ତାହା କିନ୍ତୁ ନୁହେଁ। ଆଦତ କଥା ହେଲା - ସମସ୍ତ ଚିନ୍ତାକୁ ଇଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ସାର୍ଥକ କରାଇ ଏକ ସ୍ବତ୍ତ୍ବ ସଙ୍ଗତିଶୀଳ କରି ତୋଳିବା। ଆଉ, ସମାଧି କହିଲେ ଅନେକେ ଭାବନ୍ତି ବେହୁଣ୍ଟା ହେବା, କିନ୍ତୁ ତାହା ମାନେ ସମ୍ୟକ୍ ଧାରଣା। ସମାଧି ନାନାଦି ବ୍ୟାପାରରେ

ହୋଇପାରେ। ଯାହାର ଯେ ବ୍ୟପାରରେ ଯେ ମାତ୍ରାରେ ସମାଧି ହୁଏ, ସେହି ବ୍ୟାପାରରେ ସେହି ମାତ୍ରାରେ ଧୃତି ବା ଧାରଣାକୁ ଅଧିଗତ କରିଥାଏ। ଜଣେ ତନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ଅଙ୍କ କରୁଛି, ହଠାତ୍ ଆପଣ ତାହାର ପିଠିରେ ଯାଇ ଏକ ବାଡ଼ିରେ ଆଘାତ ଦେଲେ, ତାହାର କିନ୍ତୁ ସେହି ଦିଗକୁ ଭୂଷେପ ନାହିଁ। ସେ ଭାବିଲା ହୁଏତ ଗୋଟିଏ ମଶା ବା ମାଛିଟିଏ ପିଠିରେ ଆସି ପଡ଼ିଲା। ଆଗ୍ରହର ସହିତ ଅଙ୍କକଷ୍ଟ ଚାଲିଛି। ମୂଳକଥା, ଯେ ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ସକ୍ରିୟଭାବେ ତନ୍ତ୍ରୀ ହୁଏ, ସେ ସେହି ବିଷୟର ଜ୍ଞାନ ଓ ବୋଧ ତାହା ଭିତରେ ସେତେ ପରିମାଣରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରେ। ଅବଶ୍ୟ, ଆଧାର ମାର୍ଫିକ ଯାହାର ଯେପରି ହେବା ସମ୍ଭବ, ତାହା ହୋଇ ଉଠେ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୨.୫.୧୯୪୮

॥ କ'ଣ ଗୁହ୍ୟ ॥

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ - କ'ଣ ମୁଁ ଜୀବନରେ ଚାହୁଁବି, ତାହାକୁ ମୁଁ ସ୍ଥିର କରି ପାରୁ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଯାହା ମୁଁ ଭଲପାଏ ତାହାହିଁ ଚାହେଁ, ଆଉ ତାହାର ଅନୁକୂଳରେ ଯାହା ଆବଶ୍ୟକ ତାହାହିଁ ଲୋଡ଼େ। ଯିଏ ବଜାରରେ ରହିଥିବା ପଟ୍ଟାକୁ ଭଲ ପାଏ, ସେ ପଟ୍ଟା ଭଳି କୌଣସି ନାରୀକୁ ଖୋଜିପାଏନା, ସେ ହିଁ ତାହାର ଦୁନିଆର ଶ୍ରେୟ। ହୁଏତ ସେ ତା'ର ସତୀ-ସାଧୁ, ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଆଡ଼କୁ ଫେରି ଚାହେଁ ନାହିଁ। ଟଙ୍କା ଉପରେ ଯାହାର ନିଶା, ସେ ହୁଏତ ଭଲକରି ଭାବି ଦେଖେନା, କ'ଣ ପାଇଁ ସେ ଟଙ୍କା ଟଙ୍କା କରେ। ଅଥଚ ଲୋଭର ବଶରେ ସେ ଟଙ୍କା ପଛରେ ଘୁରିବୁଲୁଛି। ଅସଲ କଥା, ଆମ୍ଭେମାନେ ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତରରେ ଓ ବଂଶପରମ୍ପରାରେ ଆହୁରି ଆହୁରି କରି ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହୁଁ ଓ ପ୍ରକୃତ ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଚାହୁଁ। କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ତାହାର ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଏ ଯେ ତାହାର ଭଲ ପାଇବାର ବସ୍ତୁ ଓ ମାତ୍ରା ଯେତେ superior (ଉନ୍ନତ) ହୁଏ, ସେତେହିଁ ସେ superior knowledge, experience, ability, consciousness, keenness ଓ enjoyment (ଉନ୍ନତ ଜ୍ଞାନ, ଅଭିଜ୍ଞତା, ଯୋଗ୍ୟତା, ଚେତନା, ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଓ ଉପଭୋଗ)ର ଅଧିକାରୀ ହୁଏ। ତେଣୁ ବୁଦ୍ଧିମାନ ମଣିଷ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ superior most (ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ)

ଯିଏ, ଯାହାଙ୍କର ଆଉ ଏକ ନାମ ରହିଛି “ଭଗବାନ” ବୋଲି, ତାଙ୍କରି ପାଇଁ ପାଗଳ ହୁଏ। ସେହି ଭଗବାନଙ୍କଠାରେ ଭକ୍ତି ରହିଲେ, ସେଇଥିରୁ ଜ୍ଞାନ ଆସେ, ଦର୍ଶନ ଆସେ। କିନ୍ତୁ ଏହି ଭକ୍ତିର ଅନୁଶୀଳନକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ କେବଳ ଦର୍ଶନ ପଦ୍ଧି ଜ୍ଞାନ, ଭକ୍ତି ଯେ କେତେ ପରିମାଣରେ ହୁଏ ତାହା ମୁଁ ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ। ତେଣୁ ଯିଏ ପ୍ରକୃତ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଚାହେଁ ତାହାର ଉଚିତ ଭଗବଦ୍ ଭକ୍ତିର ଅନୁଶୀଳନ ଆଡ଼କୁ ନଜର ଦେବା।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି - ତାହାହେଲେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଲା ଜୀବନର goal (ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ)କୁ ଜାଣିବା ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ମୁଁ ବୁଝେ, ଜୀବ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ନିତ୍ୟଦାସ। ଆଉ ବୈଷ୍ଣବମାନଙ୍କର ଏହି କଥା ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଭଲ ଲାଗେ ‘ଆମ୍ଭେମାନେ ଚିନି ହୋଇ ଯିବାକୁ ଚାହୁଁନା, ଚିନି ଖାଇବାକୁ ଭଲ ପାଉ’। ତାଙ୍କୁ ସେବା କରିବା ହିଁ ତ ଜୀବନର enjoyment (ଉପଭୋଗ)।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୨.୫.୧୯୪୮

॥ ଭୟ ଦେଖାଇ ଭକ୍ତି କରିବାର ଗରଜ ଭଗବାନଙ୍କର ଅଛି କି ନାହିଁ ॥

ଜଣେ ଦାଦା ଗୀତାର ଅଷ୍ଟାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟର କିଛି ଶ୍ଳୋକ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁରଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥାପନ କଲେ।

ସେ ଜଣାଇଲେ - “ମକିତଃ ସର୍ବଦୂର୍ଗାଣି ମତ୍ପ୍ରସାଦାତ୍ ତରିସ୍ୟସି” - ଏହାତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ବାଣୀ, କିନ୍ତୁ “ଅଥ ଚେତ୍ ଉପହଙ୍କାରାନ୍ ଶ୍ରୋଷ୍ୟସି ବିନଓଂକ୍ଷ୍ୟସି” - ଏହାତ ବଡ଼ ନିଷ୍ଠୁର ଭାବି ପ୍ରଦର୍ଶନର କଥା। ଏହି ପ୍ରକାରର ଭୟର କଥା କହିବାର କ'ଣ ପ୍ରୟୋଜନ? ଭୟ ଦେଖାଇ ଯଦି ଭକ୍ତିର ଉତ୍ତେଜ କରାଇବାର ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଏ, ତାହା ହେଲେ ତ ମେରୁଦଣ୍ଡ ବାଲା ମଣିଷ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ଏହାକୁ ଅପମାନ ବୋଧକରି ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ଛିଡ଼ା ହେବେ, ଯେଉଁମାନେ ଏହାକୁ ଆଦୃସାର୍ଥର ଖାତିରରେ ନତି ଆଉ ଦୁର୍ବଳ ଲୋକମାନେ ଯଦି ଭୟଭୀତ ହୋଇ ଆତ୍ମସାର୍ଥର ଖାତିରରେ ନତି ସାକାର କରି ଚାଲନ୍ତି - ସେମାନଙ୍କର ସେହି ନତିର ଦାମ ବା କ'ଣ? ଏହାରି ଭିତର ଦେଇ କ'ଣ ଭକ୍ତି- ଭାଲବସା ବା ଚାରିତ୍ରିକ ଜ୍ୟୋତି ଫୁଟିବ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଭଗବାନ କାହାକୁ ଭୟ ଦେଖାଇ ଭକ୍ତ କରିବାର ଗରଜ ରଖନ୍ତି ନାହିଁ। ସତ୍-ପ୍ରକୃତିସମ୍ପନ୍ନ ମଣିଷ ଯେଉଁମାନେ, ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ତରର ଅବାଧ ତାଗିଦ୍ରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଖୋଜନ୍ତି ଏବଂ ଭଗବତ୍ ପଥରେ ଚାଲନ୍ତି। ତାହା ଫଳରେ ସବୁ ପ୍ରତିକୂଳକୁ ଜୟ କରି ସେମାନେ ସଭାବତଃ ହିଁ ସୁଖୀ ଓ ସାର୍ଥକ ହୋଇଥାନ୍ତି। ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କୁ **enjoy** (ଉପଭୋଗ) କରନ୍ତି, ଭଗବାନ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ **enjoy** (ଉପଭୋଗ) କରିଥାନ୍ତି। ଆଉ, ଅହଂକାର ବଶରେ ଯେଉଁମାନେ ଭଗବାନ ଓ ଭାଗବତ ବିଧିକୁ ଅବଞ୍ଚା କରି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଦାସ ହୋଇ ଚାଲନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଏହି ଶିକ୍ଷାଦାନର ସେବା କେବେ ବି ନିଷ୍ଫଳ ହୁଏ ନାହିଁ। ସେମାନେ ବି ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ୟ କତା-ଗଣ୍ଡାରେ ପାଇଥାନ୍ତି। ଏହା ହେଲା ବାସ୍ତବରେ ଯାହା ଘଟେ **according to the law of action and reaction** (କ୍ରିୟା-ପ୍ରତିକ୍ରିୟାର ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ)। **This is just a statement of a scientific fact** (ଏହା ଏକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ତଥ୍ୟର ଉଲ୍ଲେଖ ମାତ୍ର)। ଏହା ଭିତରେ ଭୟ-ଅଭୟ ଦେଖାଇବାର କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ନାହିଁ। **T.B.** ରୋଗର ବୈଜ୍ଞାନିକ କାରଣ କ'ଣ ଯଦି ଜଣେ ତାଙ୍କର ତାହା ଜାଣେ, ତାହା ହେଲେ କ'ଣ କହିବ ତାଙ୍କର ଭୟ ଦେଖାଇ ମଣିଷକୁ ସାମ୍ବ୍ୟବିଧି ପାଳନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରୁଛି। ମଣିଷର ଅଜ୍ଞତା ମଣିଷକୁ ଅଜ୍ଞତ ସାରରେ ବିପଦକୁ ଠେଲିଦିଏ, ତେଣୁ ମଣିଷର ପ୍ରକୃତ ଜ୍ଞାନ ଯେପରି ବଢ଼େ, ଅର୍ଥାତ୍ କ'ଣ କରିଲେ କ'ଣ ଫଳ ମିଳେ, ତାହା ଯେପରି ମଣିଷ ବୁଝିପାରେ ତଦନୁଯାୟୀ ତାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇବାକୁ ପଡ଼େ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୫.୫.୧୯୪୮

II “ପରାଂଶାନ୍ତି” କଥାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ’ଣ II

ଗୀତାର ଅଷ୍ଟାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟରେ ୬୭ ନଃ ଶ୍ଳୋକରେ “ପରାଂଶାନ୍ତି” କଥାର ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି, ତାହାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ - ପରା ଶାନ୍ତି ମାନେ ପୁରଣ-ପାଳନୀ ଶାନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କୁ ପୁରଣ ପାଳନ କରିବାର ଭିତରେ ଯେଉଁ ଶାନ୍ତି ଆସେ, ତାକୁହିଁ କୁହାଯାଏ ପରା ଶାନ୍ତି। ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଚାହିଦାର ବସ୍ତୁ ନଥାଏ। ତେଣୁ ଅଶାନ୍ତିର ବୀଜ ଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଏ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୫.୫.୧୯୪୮

II ଗୃହ୍ୟତମ କଥା କାହାକୁ କହିବା ଠିକ୍ ନୁହଁ II

ଗୀତାର ଅଷ୍ଟାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟରେ ୬୭ ନଃ ଶ୍ଳୋକଟି ପଢ଼ା ହେବା ପରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ମୁଗ୍ଧ ବିସ୍ମୟରେ କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ- କୃଷ୍ଣଠାକୁର କେତେ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ କହିଛନ୍ତି- ତପସ୍ୟାହୀନ ଲୋକକୁ, ଭକ୍ତିଶୂନ୍ୟ ମଣିଷକୁ, ଶୁଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ନୁହେଁ ବା ମୋର ପ୍ରତି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ପରବଶ ଏହିପରି କାହାକୁ ମୋର ସରୂପ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି କହିବ ନାହିଁ। ଆମେ ହୁଏତ ଏକ- ଅଶ୍ରଦ୍ଧ ପରାୟଣ ଲୋକକୁ ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି କହିଲୁ- ସେ ଭଗବାନ। ସେ କିନ୍ତୁ ଯାହା ଶୁଣିବ, ତାହାର ଓଲଟା ଓ ବିକୃତ ଅର୍ଥ କରିବ। ଏହା ଦ୍ଵାରା ତାହାର ନିଜର କ୍ଷତି, ସମାଜ ପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ କ୍ଷତି। ତେଣୁ ଏହି ଧରଣର ମଣିଷଙ୍କ ନିକଟରେ କେବେ ହେଲେ ବି ଗୃହ୍ୟତମ କଥା କହିବାର ନାହିଁ। ଆଉ ଯଦିବା କହିବାର ଆବଶ୍ୟକ ଥାଏ, ତେବେ ପ୍ରଥମେ ତାହାର ମନରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ଭାବଟିକୁ ଗଢ଼ାଇ ଦେଇ ତତ୍ପରେ ଯେତେଟା ସମାଚାର ସେତେଟା କହିବାକୁ ପଡ଼େ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୧୫.୫.୧୯୪୮

II ଗୀତାର “ସମତ୍ୱ” ମାନେ କ’ଣ II

ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ- ଗୀତାରେ ଅଛି ‘ସମତ୍ୱ’ ଯୋଗ ଉଚ୍ୟତେ’। ଏହି ସମତ୍ୱ ମାନେ କ’ଣ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ମୋର ମନେହୁଏ ସମତ୍ୱ ମାନେ **equitable balance** (ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସମ୍ବତ ସମତା)। ଏପରି ଭାବରେ ଚାଲିବାକୁ ହେବ ଯଦ୍ଵାରା ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯୋଗଟା କେବେହେଲେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟାହତ ନ ହୁଏ। ଆଉ, ଏହି ଧରଣଟି ଠିକ୍ ରହିଲେ ମଣିଷର ଚଳଣୀ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରହେ। ଅନ୍ତରର ଓ ବାହାରର କୌଣସି ଅବସ୍ଥା ବା ପରିସ୍ଥିତି ତାକୁ ଚଳାଇ ପାରେ ନାହିଁ। ଇଷ୍ଟଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ସଙ୍ଗତି ରଖି ଯେତେବେଳେ ଯାହା କରିବା ସମାଚାର ଓ ଶୁଭଦ ତାହାହିଁ ସେ କରିଚାଲେ। ଏହାଦ୍ଵାରା ମାତ୍ର ଜିନିଷଟି ଠିକ୍ ରହି ପାରେ। ସମତ୍ୱର ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷଣ ହେଲା ଚଳଣୀର **consistency and continuity** (ସଙ୍ଗତି ଓ କ୍ରମାଗତି)।

ଉକ୍ତବ୍ୟକ୍ତି - ଆହୁରି ରହିଛି, ‘ଯୋଗଃ କର୍ମସୁକୌଶଳମ୍’।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ଯୋଗ ଠିକ୍ ନ ହେଲେ କର୍ମର କୌଶଳହିଁ ବାହାରେ ନାହିଁ। କୌଣସି କିଛି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ କରିବାକୁ ଗଲେ ମନର ଯେଉଁ ଏକାଗ୍ରତା ଓ ସ୍ୱୈର୍ଯ୍ୟ ଦରକାର ସେଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରେଷ୍ଟଙ୍କଠାରେ ନିଶା। ତେଣୁ ମୁଁ କହେ —
Do adhere and have the tactics to do- (ନିଷ୍ଠାବାନ ହୋଇ କର୍ମକୌଶଳ ଆୟତ୍ତ କରିନିଅ)।

ଉଦ୍ଧବ୍ୟକ୍ତି— ପୁଣି ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଗୋଟିଏ ଶ୍ଳୋକ ଅଛି— ‘ମାତ୍ରା ସ୍ୱର୍ଗାସ୍ତୁ କୌତେୟ ଶାତୋଷ୍ପସ୍ତୁଖଦୁଃଖଦା, ଆଗମାପାୟନୋହନିତ୍ୟାସ୍ତାଂସ୍ତତିକ୍ଷସ୍ତ ଭାରତ’।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ମାତ୍ରା ମାନେ କ’ଣ ?

ଉଦ୍ଧବ୍ୟକ୍ତି— ଇନ୍ଦ୍ରିୟ। ଏହିଠାରେ ବହୁବ୍ୟ ଏହି ଯେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସଙ୍ଗରେ ବିଷୟର ସଂଯୋଗ ହେତୁ ଶୀତ, ଉଷ୍ମ, ସୁଖ-ଦୁଃଖାଦି ଦୃଢ଼ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ। ତେବେ ଏହି ସବୁ ଦୃଢ଼ ଉତ୍ପତ୍ତି ବିନାଶଶୀଳ, ତେଣୁ ଏହା ଅନିତ୍ୟ। ତେଣୁ ଧାରତାର ସହିତ ଏହି ସବୁକୁ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ହୁଏ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— ମୋର ଯେଉଁ କଷ୍ଟ ତାହା ଯେ ଏକବାରେ ଛାଡ଼େ ନାହିଁ। କଷ୍ଟର ଯେପରି ପ୍ରବାହ ଚାଲିଛି। ରହି ରହି ମାଆଙ୍କର କଥା ମନେ ପଡ଼େ, ସାଧନାର କଥା ମନେପଡ଼େ, ଗୋପାଳର କଥା ମନେ ପଡ଼େ, କିଶୋରୀର କଥା ମନେ ପଡ଼େ, ଭେଲୁକର କଥା ମନେ ଆସେ, ଏହିଭଳି ଦୂର ନିକଟର ଆହୁରି କେତେ-କେତେ ଲୋକଙ୍କର କଥା ମନରେ ଆସିପଡ଼େ। କେତେ ଲୋକଙ୍କର କେତେ କଷ୍ଟ ସବୁ ମୋତେ ଏକ ସଙ୍ଗରେ ଯାକିଧରେ। ଗୋଟିଏ ପ୍ରବଳ କଷ୍ଟ ମୋତେ ଯେପରି ବିକଳ କରି ଦେବାକୁ ଚାହେଁ। ତଥାପି ସେହି ବୁକୁର କଷ୍ଟକୁ ବୁକୁରେ ଚାପିଧରି ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯାହା ବାସ୍ତବ କରଣୀୟ ତାହା କରି ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ। କଷ୍ଟକୁ ଏଡ଼ାଇ ଯିବାର ବାଟ ନାହିଁ, ପୁଣି, ଯାହା କରଣୀୟ ତାହା ନ କରି ରକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ। ଏହିପରି ଏକ ଅଭୂତ ଜୀବନ ମୋର। ମୁଁ ଯେ ଏକ ପାଗଳ କି ନୁହେଁ ବୁଝି ହୁଏ ନାହିଁ।

ଉଦ୍ଧବ୍ୟକ୍ତି— ପୁଣି ଆଉ ଏକ ସ୍ଥାନରେ କୃଷ୍ଣ କହିଛନ୍ତି— ‘ହର୍ଷା ମର୍ଷଭୟେଦୈରୋର୍ମୁକ୍ତ ଯଃ ସ ତ ମେ ପ୍ରିୟ’। ତାହାର ମାନେ ହର୍ଷ-ଅମର୍ଷ, ଭୟ-ଉଦ୍ବେଗ ତାଙ୍କୁ ଚିନ୍ତାନ୍ତିତ କରିପାରେ ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଏହା ଶୁଣି ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱରରେ କହିଉଠିଲେ— ତାହା କ’ଣ ଉଦ୍ବେଗ ଆଣି ଦିଏ ନାହିଁ ? ସେହି ଭଳି ତ ବୋଧ କରି ନାହିଁ। ମୋର ମନେହୁଏ ଜୀବନ ପଥରେ ଚାଲିଲେ ହର୍ଷ-ଅମର୍ଷ, ଭୟ-ଉଦ୍ବେଗ ପ୍ରତ୍ୟେକର ତା ଭଳି ଘଟିଥାଏ। ତେବେ ଏହି ସବୁ ପ୍ରକୃତ ଭିତ୍ତର **balance** (ସମତା) ଟାକୁ ନଷ୍ଟ କରିପାରେ ନାହିଁ, ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଠାରୁ ତାକୁ ଦୂର କରିପାରେ ନାହିଁ। ଆଉ, ଏହି ଅଦୃଷ୍ଟ ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠାହିଁ ମନୁଷ୍ୟର ଚଳଣୀକୁ ସବୁ ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଅବ୍ୟାହତ ରଖିପାରେ। ଅବସ୍ଥା ଓ ପରିସ୍ଥିତିର ଗପ ତାକୁ ବିଧ୍ୟସ୍ତ କରିପାରେ ନାହିଁ। ଇଷ୍ଟଙ୍କ ମୁଖକୁ ଚାହିଁ ସେ ଅକ୍ଳାନ୍ତ ଭାବରେ **struggle** (ସଂଗ୍ରାମ) କରିଚାଲେ। ବିଫଳତା ଓ ସଫଳତାର ଦୁଃଖ ଓ ଆନନ୍ଦ ଦୁଇଟାହିଁ ତାକୁ ପାଇବାକୁ ହୋଇଥାଏ। ଅବଶ୍ୟ, ବିଫଳତାରେ ସେ ପୁରାପୁରି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼େ ନାହିଁ। ଏହିସବୁ ହେଲା ଗୋଟିଏ ଦିଗର କଥା। ଆଉ, ଜୀବର ଦୁଃଖ ଦୂର କରିବାର ବ୍ରତ ନେଇ ଯେଉଁସବୁ ମହାପୁରୁଷ ଏହି ଧରା ବକ୍ଷକୁ ଆସିଥାନ୍ତି ସେମାନଙ୍କରତ ଦୁଃଖ-ବ୍ୟଥାର ଅନ୍ତ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ନାହିଁ। କୃଷ୍ଣଠାକୁର, ରାମଚନ୍ଦ୍ର, ଯାଶୁଗ୍ରାମ୍ୟ କେହି କଷ୍ଟ ହାତକୁ ରେହାଇ ପାଇ ନାହାଁନ୍ତି। ଅବଶ୍ୟ, ସେହିକଷ୍ଟ ସେମାନେ ଲୋକମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ସେଙ୍ଗାରେ ବରଣ କରି ନେଇଛନ୍ତି। ସେଥିଯୋଗୁଁ ବକ୍ଷ ଜୀବର ଅଞ୍ଜନ ଓ କର୍ମଫଳ ପ୍ରସୂତ ଯେଉଁ କଷ୍ଟ ଏବଂ ଏହି କଷ୍ଟ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ତପାତ୍ ଅଛି।

ଉଦ୍ଧବ୍ୟକ୍ତି— ଗୀତାରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରଥମେ ଆତ୍ମତତ୍ତ୍ୱ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ବିରାଟ ଦାର୍ଶନିକ ଆଲୋଚନାର ଅବତାରଣା କରି ତାହା ପରେ କ୍ଷତ୍ରିୟର କରଣୀୟ କର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅର୍ଜୁନକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ। ଏହିପରି କରିଲେ କାହିଁ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର— **Divine Philosophy** (ଭଗବତ ଦର୍ଶନ)କୁ ପ୍ରଥମେ ଉପସ୍ଥାପନ କରି ତତ୍ପରେ **concrete** କୁ (ବାସ୍ତବକୁ) ସେ ଆସିଲେ। ଆତ୍ମିକ ଧର୍ମ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ପାଳନ କରିବାକୁ ହୁଏ ନିଜର **instinctive activity** (ସହଜାତ ସଂସ୍କାର ସମ୍ମତ କର୍ମ)ର ଭିତର ଦେଇ। ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯାହା କହିଥିଲେ ତାହାର ମର୍ମ ହେଲା — **You are a kshatriya, born with kshyatriya instincts. And you must do your instinctive duty with all elevating urge** (ତୁମେ କ୍ଷତ୍ରିୟ ସଂସ୍କାରର ନିଜେ ଜାତ କ୍ଷତ୍ରିୟ। ଏବଂ ଉନ୍ନୟନୀ ଆକୃତିକୁ ନେଇ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟାହିଁ ତୁମର ସହଜାତ ସଂସ୍କାର ସମ୍ମତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନ କରିବାକୁ ହେବ)।

ଅର୍ଜୁନ ପଣ୍ଡିତ ଲୋକ ଥିବାରୁ ସେଥି ପାଇଁ କୃଷ୍ଣଠାକୁର ଏହିଭଳି ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ବକ୍ତବ୍ୟ କହିଥିଲେ । **Philosophy** (ଦର୍ଶନ)ର କଥା ନ କହିଥିଲେ ଅର୍ଜୁନ ଗୁରୁ ଦେଇ ନଥାନ୍ତେ । ଜଣେ କେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କିଛି କହିବାକୁ ଗଲେ ସିଧା କହିଲେ ସେ ବୁଝିବ ନାହିଁ । ତାକୁ ତାହାର ମାଛ ଧରିବାର **Philosophy** (ଦର୍ଶନ)ର ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ କହିବାକୁ ହୁଏ । କାହା ସଙ୍ଗରେ କେତେବେଳେ କେଉଁ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ହୁଏ, କାହାକୁ କେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ କେଉଁ କଥା କେଉଁ ପ୍ରକାରରେ କହିବାକୁ ହୁଏ, ଏହା ଅନେକେ ହିଁ ଠିକ୍ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ । ତାହାର କାରଣ, ସେମାନେ ଧରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ କାହାର କେଉଁ ପ୍ରକାରର ସଂସ୍କାର, କାହାର କି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, କେତେବେଳେ କେଉଁ **mood** (ମୋଜାଜ) କାହାକୁ **rule** (ଶାସନ)କରେ । ପୁଣି କେହି ଯଦି ଧରି ବି ପାରେ ଅଥଚ ତାହାର ଯଦି **Self-mastery** (ଆତ୍ମକର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ) ନଥାଏ, ତାହାହେଲେ ସେ ମଧ୍ୟ ବେତାଳ କରି ପକାଏ ।

ଉଦ୍ଭବ୍ୟକ୍ତି - ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଅନେକ କହିଛନ୍ତି ସେ ଜ୍ଞାନସରୋପ, ପୁଣି ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦ କହିଯାଇଛନ୍ତି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଅନ୍ତରରେ ଚୈତନ୍ୟ ସରୂପ । କେଉଁଟା ଠିକ୍ ?

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ହଁ ! ଜ୍ଞାନ ବୋଇଲେ ପ୍ରଶ୍ନ ଆସେ କେଉଁ ଜ୍ଞାନ ? ମଣିଷ ଜ୍ଞାନସରୋପଙ୍କୁ ଧରିହଁ ପ୍ରକୃତ ଜ୍ଞାନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରେ । ସେଥିଯୋଗୁଁ ଜ୍ଞାନସରୂପ ସନ୍ଧ୍ୟା ଦୟାକରି ମଣିଷ ଜ୍ଞାନର ବିଶୟାଭୂତ ହୋଇ ଆବିର୍ଭୂତ ହୁଅନ୍ତି, ଯଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ତାଙ୍କୁ ଜାଣି ସାର୍ଥକ ହୋଇପାରେ । ସେ ହେଲେ **knowledge incarnate** (ମୂର୍ତ୍ତିମାନ ଜ୍ଞାନ) ଅର୍ଥାତ୍ **incarnation of knowledge in flesh and blood** (ଜ୍ଞାନର ରକ୍ତମାଂସ ସଙ୍କୁଳ ବିଗ୍ରହ) । 'ବ୍ରହ୍ମବିତ୍ ବ୍ରହ୍ମେବ ଭବତି' । ବ୍ରହ୍ମ ତ ସର୍ବତ୍ର ରହିଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ଯେ ଜାଣନ୍ତି, ଦେଖନ୍ତି, ବୁଝନ୍ତି ସେହି ବେତାପୁରୁଷଙ୍କ ଜୀବନ ହିଁ ସାର୍ଥକ । ତାଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ବ୍ରହ୍ମବିତ୍ । 'ବ୍ରହ୍ମବିତ୍ ବ୍ରହ୍ମେବ ଭବତି, 'ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ପୁରୁଷ ବ୍ରହ୍ମଭଳି ହୁଅନ୍ତି' ନୁହେଁ, ଏହାର ମାନେ ହେଲା 'ସେ ବ୍ରହ୍ମ ହିଁ ଅଟନ୍ତି' । ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କୁ ସଜ୍ଜିତାନନ୍ଦ ସରୂପ ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ସଜ୍ଜିତାନନ୍ଦସରୂପ କଥାଟା ବଡ଼ ସାର୍ଥକ କଥା । ସେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଅନ୍ତରରେ ଚୈତନ୍ୟ ସରୂପ ଅର୍ଥାତ୍ ଚେତନାସରୂପ, ଏହିଟାହିଁ ବୁଝିବାକୁ ହୁଏ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୨୦.୫.୧୯୪୮

II ମନର ଉତ୍ଥାନ ଓ ପତନରେ କ'ଣ କରିବାକୁ ହୁଏ II

ଠାକୁରଙ୍କ ନିକଟରେ ମନର ଉତ୍ଥାନ ଓ ପତନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର - ଏହା ଯେପରି ସମୁଦ୍ରର **wave** (ତେଉଁ) ପରି । ଉଠିବାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଖସିବାକୁ ହୁଏ, ଖସିବାର ସଙ୍ଗେ ଉଠିବାଟା ରହିଛି । ଉଠିବା ଖସିବା ଏକାସଙ୍ଗରେ ଚାଲେ । ସେଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରିବାର ନାହିଁ । ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିବାକୁ ହୁଏ ଏହି ଉଠିବା-ପଡ଼ିବା ଭିତରେ ସବୁ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ମୋର **Lord** (ପ୍ରଭୁ) ମୋ ମଧ୍ୟରେ **unaffected** (ଅବ୍ୟାହତ) ଥାନ୍ତି । ସେ ଯଦି ମୋର ଭିତରେ ଚିରଜାଗ୍ରତ ଥାନ୍ତି, ତେବେ ମୋତେ କିଏ ଅଟକାଇ ପାରିବ ? ତାଙ୍କ ପାଇଁତ ମୋର ଏହି ଜୀବନ, ତାଙ୍କ ପାଇଁତ ଯାହାକିଛି ମୋର ରହିଛି । ମହାଦୁଃଖ ମଧ୍ୟରେ ଯଦି ତାଙ୍କୁ ବୁକୁରେ ଧରି ନିର୍ଦ୍ଦମ ହୋଇ ରହିପାରେ, ସେହାହିଁତ ମୋର ପରମସୁଖ ! କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ କ୍ଷଣମାତ୍ର ହେଲେ ମୁଁ ଯେପରି ତାଙ୍କୁ ନ ଭୁଲେ, ଅନ୍ୟ କିଛି ଯେପରି ମୋର ମନକୁ ପାଇ ନ ବସେ । ଏହି **steady unrepelling love** (ସ୍ଥିର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭାଲବାସା) ଟାହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସମ୍ବଳ । ଅନେକଙ୍କର ଟାଣଟା ଯେପରି ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଝଲ୍ ଝଲ୍ କରି ଜଳି ଉଠୁଥିବା ହାଓାଇବାଜି ଭଳି, ତାହା ଆଖିକୁ ଝଲସାଇଦେଇ ଚକିତକରାଏ ନିମିଷକେ, ମାତ୍ର କ୍ଷଣିକ ପରେ ସବୁକିଛି ଫୁସ୍‌ଫୁସାଏ । ଏହା ଠିକ୍ ଯେପରି ଏକ ମାତାଲର ଉଲ୍ଲାସ । ତାହା ସ୍ଥାୟୀ ହୁଏ ନାହିଁ, ସେହି ଉଲ୍ଲାସର ପରେ ଆସେ ଏକ ପ୍ରତଣ୍ଡ ଅବସାଦ । ପୁଣି ସେହି ଅବସାଦକୁ ଚଢ଼ିବା ପାଇଁ ପୁନଃ ମଦର ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ ହୁଏ । ମାତ୍ର ଚଳିକ୍ କେହି ଯଦି ଖାଏ, ତେବେ ତାହାର କ୍ଷତି ହୁଏ ନାହିଁ । ବରଂ ତାହା ଶରୀରକୁ ପୁଷ୍ଟକରେ, ମନକୁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କରାଏ, କିନ୍ତୁ କୌଣସି **undesirable reaction** (ଅବାଞ୍ଚିତ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା) ସୃଷ୍ଟି କରେ ନାହିଁ, ମୋର ମନେହୁଏ ଇଷ୍ଟନିଷାହିଁ ହେଲା ସେହି **universal tonic** (ସାର୍ବଜନୀନ ବଳକରାକ ଔଷଧ) ଯାହା ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅସ୍ଥିତକୁ ସବୁ ରକମର ଘାତ-ପ୍ରତିଘାତ, ଉତ୍ଥାନ-ପତନ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ମଧ୍ୟରେ ଅଟ୍ଟା ଭାବରେ ଧରି ରଖେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆଖି ଝଲସି ଯାଏ ନାହିଁ, ମାତ୍ର ପ୍ରାଣକୁ ଜଡ଼ାଇ ରଖେ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୨୦.୫.୧୯୪୮

॥ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗବେଷଣା ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସାଧନା ଆବଶ୍ୟକ କାହିଁକି ॥

ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଅନୁଭୂତି-ଜଗତ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଥା ଉଠିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ – Matter (ବସ୍ତୁ)କୁ ବୁଝିବାକୁ ତାହାର ପଛରେ fine, finer, finest (ସୂକ୍ଷ୍ମ, ସୂକ୍ଷ୍ମତର, ସୂକ୍ଷ୍ମତମ) ଭଳି ଯେତେ ରକମର stage (ସ୍ତର) ଅଛି, ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ casual link (କାର୍ଯ୍ୟକାରଣର ଶୃଙ୍ଖଳା) ସହ ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗବେଷଣା ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସାଧନା ଏହି ଦୁଇଟାହିଁ ଏହି ପଥରେ ଆମକୁ ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ତେବେ ସୁକେନ୍ଦ୍ରୀକ ସାଧନାର ଭିତର ଦେଇ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର being (ସତ୍ତା) ଯେଉଁଭାବରେ elevated (ଉନ୍ନତ) ହୁଏ ଏବଂ perceptive faculty (ବୋଧକ୍ଷମତା)ର range (ପରିସର) ଯେଉଁ ଭାବରେ ବଢ଼ିଉଠେ, ତଦ୍ୱାରା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର integrated materio-spiritual development (ସଂହତ ଭୌତିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶ) ଯାହାକି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର କାମ୍ୟ ତାହା ଲାଭ କରିବା ଦିଗରେ ସୁବିଧା ହୋଇଉଠେ । ତେଣୁ ମୁଁ କହେ ସବୁଗୁରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ସାଧନ ପଦ୍ଧତିର ଅନୁଶୀଳନର ସଙ୍ଗରେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗବେଷଣା ଏକ ଯୋଗରେ ଚଳାଇବା ଭଲ । ଏହଦ୍ୱାରା ଉଭୟହିଁ ଉଭୟର ସହାୟକ ହୋଇଉଠେ । ସତ୍ୟ ଜିନିଷଟି ସର୍ବଦା ଏକ, ତାହା ଦୁଇ ନୁହଁ । ଆଉ, ଏହାର କୌଣସି ଶେଷ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ଓ ବୋଧ ଯେତେ ବଢ଼େ ସେତେ ଭଲ । ମଲିକୁଲ, ଏଟମ୍, ଇଲେକ୍ଟ୍ରନ୍, ପ୍ରୋଟନ୍, ନିଉଟନ୍, କୋମ୍ପ୍ୟୁଟର, ନିୟୁକ୍ଲିୟାସ୍ ଇତ୍ୟାଦି ନାମଗୁଡ଼ିକର ସଙ୍ଗେ ମୁଁ ଆଗରୁ ସେଭଳି ବିଶେଷ ଭାବରେ ପରିଚିତ ନଥିଲି, ପ୍ରିୟ କୃଷ୍ଣଦା'ଙ୍କ ନିକଟରୁ ତାହା ସବୁ ଶୁଣି ଶିକ୍ଷା କରିଛି, କିନ୍ତୁ ସେହି ସମସ୍ତ ଗୁଡ଼ିକ ଏବଂ ତାହାଛଡ଼ା ଆହୁରି ସୂକ୍ଷ୍ମ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅନେକ କିଛିର କାଣ୍ଡକାରଖାନା ମୁଁ ସତ୍ୟରେ ଦେଖିପାରିଛି । ମୁଁ ସେହିସବୁକୁ ଯେପରି-ଯେପରି ବୋଧ କରିଛି, ତାହାର ସମସ୍ତ ବିବରଣୀ କୃଷ୍ଣଦା'ଙ୍କୁ କହି ଦେଉଥିଲି । ଆଉ କୃଷ୍ଣଦା' କହୁଥିଲେ ପଦାର୍ଥର କେଉଁ ଅବସ୍ଥାର କି' କି' ନାମ ରଖାଯାଇଛି । ମୋର ଯନ୍ତ୍ର ହେଲା ମୋର ନିଜର nerve, brain-cell ଓ sense organ (ସ୍ନାୟୁ, ମସ୍ତିଷ୍କ କୋଷ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ), ଆଉ ମନ୍ତ୍ର ହେଲା ସତ୍‌ନାମ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ କହେ- ଏହି ନାମ ହେଲା Key to Creation (ସୃଷ୍ଟିର ବାବିକାଠି) । ଅନୁରାଗର ସହିତ ନାମ କରୁ କରୁ ସବୁକିଛି ଧରାପଡ଼େ । ଅଣୁକଣାଗୁଡ଼ିକ କେଉଁଠି

କିପରି ଭାବରେ ଘୁରିବୁଲେ, ଗାଲେ, Jump ଦିଏ (ତେଜୁଆଏ), jerk (ଝାଙ୍କ) ଦିଏ, shoot କରେ (ଦୁଡ଼ଗତିରେ ଯାଏ), ଏହି ସବୁ ସ୍ପଷ୍ଟ, ପରିଷ୍କାର ଦେଖାଯାଏ । Powerful microscope (ଶକ୍ତିମାନ ଅନୁବିକ୍ଷଣ ଯନ୍ତ୍ର)ରେ ଯାହା ଧରା ପଡ଼ି ନ ଥାଏ, ତାହା ବି concentrationରେ (ଏକାଗ୍ରତାର) ଡାହାଣରେ ଖାଲି ଆଖିରେ ଧରାପଡ଼େ ।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୨୦.୫.୧୯୪୮

॥ ଆମିଷ ଆହାରରେ କ'ଣ ହୁଏ ॥

କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଲେ- ମୋର ମନେହୁଏ ମୁଁ ଯଦି କେତେକ ଥର ମାଛ ଖାଇ ନଥାନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ଯେ ଆହୁରି କେତେ (ଅନୁଭବ) କରି ପାରି ଥାନ୍ତି ତାହା କହି ପାରୁନି । Animal food is very harmful to bliss. It deprives the nerves of enrichment. At least I think so. (ଆମିଷ ଆହାର ଆନନ୍ଦ ପ୍ରାପ୍ତିର ପକ୍ଷେ କ୍ଷତିକର । ଏହା ସ୍ନାୟୁକୁ ବୋଧ-ଏକାଗ୍ରତାଠାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରେ । ଅତୀତ ମୁଁ ଏହି ପ୍ରକାର ଭାବେ) । ମଦ ଖାଇଲେ stimulant (ଉତ୍ତେଜକ) ହୁଏ । It aggravates the hankering to have stimulant, fish and flesh are of the same type, as I know (ଏହା ଏହି ଉତ୍ତେଜକ ଦ୍ରବ୍ୟ ପାଇଁ ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ଆହୁରି ବୃଦ୍ଧି କରାଏ । ମାଛ-ମାଂସ ଏହି ଏକା ଧରଣର ଜିନିଷ - ମୁଁ ଯେତେଦୂର ଜାଣିଛି) ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ – ଆପଣ ଏତେ ପରିମାଣରେ ନାମ ଧ୍ୟାନ କଲେ, ତଥାପି ଏହି ଅଳ୍ପ କେତେ ଥର ମାଛ ଖାଇବାରେ ଯେଉଁ କୁଫଳ ତାହା ଦୂର ହେଲା ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର- ଆପଣଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଆଙ୍ଗୁଳି ଯଦି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାବେ କଟିଯାଏ, ତାହା ହୁଏତ କିଛିଦିନ ପରେ ଭଲ ହୋଇଯାଇ ପାରେ, ବ୍ୟଥା ନ ରହି ପାରେ, ତେବେ ପୂର୍ବରୁ ଥିବା ସେହି ଅକ୍ଷତ ଆଙ୍ଗୁଳିଟିକୁ ଆପଣ କ'ଣ ଫେରି ପାଇପାରିବେ ? ଅବଶ୍ୟ, ମୁଁ ଗୋଟିଏ hopeless message (ନୈରାଶ୍ୟର ବାଣୀ) କହୁ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ସମୟରୁ ଜଣେ ଆମିଷାଦି ଛାଡ଼ିବ ସେହି କ୍ଷଣଠାରୁହିଁ ସେ bliss (ଆନନ୍ଦ)ର ଦିଗରେ ଆଗେଇ ଯିବ, ଅବଶ୍ୟ ଯାହା

ପକ୍ଷରେ ଯେତେବେଳେ ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବ। ଅବଶ୍ୟ, କେବଳ ନିରାମିଷ ଆହାରଟା ସବୁ କିଛି ନୁହଁ। ନିରାମିଷ ଆହାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆବଶ୍ୟକ ବିହିତ ଅନୁଶୀଳନ ଗୁଡ଼ିକୁ (ସଦାଭ୍ୟାସ)କୁ ଠିକ ଠିକ କରି ଚାଲିବା। ମୁଁ କହିଥାଏ – **Be constant to your Lord with meditation, do serve Him as much as you can, go on and have bliss.** (ଧ୍ୟାନସହ ତୁମ୍ଭର ଜୀବନ ଦେବତାଙ୍କ ଠାରେ ଅବିଚଳିତ ରୁହ, ଯେତେବେଳେ ପାର ତାଙ୍କର ସେବା କରିଯାଅ, ଆଗେଇ ଚାଲ ଏବଂ ଆନନ୍ଦର ଅଧିକାରୀ ହୁଅ।)

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୨୦.୫.୧୯୪୮

॥ ପରମପିତାଙ୍କର ସ୍ୱର୍ଗ କିପରି ଅନୁଭବ କରି ପାରିବୁ ॥

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ— ପରମପିତାଙ୍କୁ ଏପରି ଆମ୍ଭେମାନେ ଦେଖିନାହିଁ, କାନରେ ମଧ୍ୟ ଶୁଣିନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ସ୍ୱର୍ଗ ଆମ୍ଭେମାନେ ଅନୁଭବ କରିପାରୁ ପ୍ରଭୁ ଯୀଶୁ ଏବଂ ତାଙ୍କଭଳି ଯେଉଁମାନେ ମହାତ୍ମା ତାଙ୍କରି ଭିତର ଦେଇ। କ୍ରୀଷ୍ଣେଷ୍ଟ ତାଙ୍କର ଭାଲବାସା ଦେଇ କ୍ରମାଗତ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଆକର୍ଷଣ କରନ୍ତି, ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଟାଣନ୍ତି। ଆମ୍ଭେମାନେ ନ ଜାଣିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ଆମେ ସମସ୍ତେ **primarily** (ମୁଖ୍ୟତଃ) ତାଙ୍କରି ଦାନ। ଆମ୍ଭେମାନେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସଂଯୁକ୍ତ ରହିପାରୁ, ଏହାହିଁ ସେ ଚାହାଁନ୍ତି। ଏହାହିଁ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣର ପିପାସା। କାରଣ, ଏଥିରେ ହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ। ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳଟାହିଁ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପଭୋଗ୍ୟ। ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସଂଯୁକ୍ତିଟା ହିଁ ଆନନ୍ଦର କଥା, ବିଯୁକ୍ତିଟା ହିଁ ଦୁଃଖ। ଏହା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଯେପରି, ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ତତ୍ତ୍ୱପ। ତାଙ୍କୁ (ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ) ବାଦ୍ ଦେଇ ଆମ୍ଭେମାନେ ପରମପିତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇ ପାରିବୁ ନାହିଁ। ତେଣୁ ତ ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ **emphatically** (ଜୋରଦେଇ) କହିଛନ୍ତି – **I am the way, the truth, the goal. None can come to the father but by me** (ମୁଁ ହିଁ ପଥ, ମୁଁ ହିଁ ସତ୍ୟ, ଆଉ ମୁଁ ହିଁ ଗନ୍ତବ୍ୟ। ମୋର ମାଧ୍ୟମ ଛଡ଼ା କେହି ପରମପିତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସିପାରେ ନାହିଁ)। ସେ ହେଉଛନ୍ତି—

shepherd of man. He does not like that any one of his children should be out of his flock i.e., lost. (ସେ ମଣିଷ ରୂପକ ମେଷମାନଙ୍କର ପାଳକ, ସେ ଚାହାଁନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ, ତାଙ୍କ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ହେଲେ ଦଳରୁ ଅଲଗା ରହୁ ବା ହଜିଯାଉ)।

ଆ: ପ୍ର: ୧୧/୨୦.୫.୧୯୪୮

ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଗନ୍ତବ୍ୟ ହେଲା - ଈଶ୍ବର ପ୍ରାପ୍ତି,

ଧାରଣପାଳନୀ - ସମେଶ-ସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ,

ତା'ର ଉପାୟ ହେଉଛି

ଆତ୍ମାର୍ଥ୍ୟକ୍ଷ ଠାରେ ସକ୍ରିୟ ଅନୁରତି,

ତାହା ଠାକୁ ଆସେ -

ଆତ୍ମ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ,

ପରିବାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ,

ସମାଜ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ,

ରାଷ୍ଟ୍ର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ,

ଆଉ, ଏହି ରାଷ୍ଟ୍ର ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଭିତର ଦେଇ

ସାରା ବିଶ୍ବ ସହିତ ଯୋଗସୂତ୍ର ରଚନା କରି

ସବୁଟା ନେଇ

ବିବର୍ତ୍ତନର ଦିଗକୁ ଆଗେଇ ଚାଲିବା,

ଆଉ, ଏହି ସବୁଗୁଡ଼ିକୁ ସାର୍ଥକ କରି ଚୋଲିବା -

ଈଶ୍ବରଙ୍କ ଠାରେ

ଆଉ, ପ୍ରାପ୍ତିର ପରମ ବେଦନା ଏହା - ହିଁ

(ଆଦର୍ଶ ବିନାୟକ) ପୃଷ୍ଠା - ୨୫୧

ସତ୍ତା ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦମୟ

ସତ୍ତା ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦମୟ -

ଅସଦ୍ - ନିରୋଧ୍ ସତଃଶଇ,

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦଙ୍କର ପରିପୋଷକ ଯାହା ତାହା ହିଁ ଧର୍ମ,

ଧର୍ମ ମୂର୍ତ୍ତି ହୁଏ ଆଦର୍ଶଙ୍କ ଠାରେ

ଆଦର୍ଶଙ୍କ ଠାରେ ଦୀକ୍ଷା ଆଣେ ଅନୁରାଗ,

ଅନୁରାଗ ଆଣେ ବୃତ୍ତିନିୟନ୍ତ୍ରଣ,

ବୃତ୍ତିନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଆଣେ ଧୃତି,

ଧୃତି ଆଣେ ସହାନୁଭୂତି,

ସହାନୁଭୂତି ଆଣେ ସଂହତି,

ଶକ୍ତି ଆଣେ ସମର୍ଥନା;

ଆଉ, ଏଇ ଧୃତି ଆଣେ ପ୍ରଣିଧାନ,

ପ୍ରଣିଧାନରୁ ଆସେ ସମାଧି,

ପୁଣି ସମାଧିରୁ ହିଁ ଆସେ କୈବଲ୍ୟ

ତୃଷ୍ଣାର ଏକାନ୍ତ ନିର୍ବାଣ.....

ମହା ଚେତନ ସମ୍ପ୍ରସାଦ ।

ଆତ୍ମାତେ ଯେ ସୃଷ୍ଟି - ଧାରା
ସୂକ୍ଷ୍ମ ସୁଲେ ବନ୍ଧ,
ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜଗତ ତାକେଇ
ସୁଧାଜନ କନ୍ଦ ॥ ୮୦ ॥

ଅନୁଶ୍ରୁତି - ୧ମ (ସଂଜ୍ଞା)

ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶନ
ପ୍ରଥମ ପରମ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଅନୁଜ୍ଞାତ ଓଡ଼ିଆ

ISBN 81-983477-5-6

9788198347756